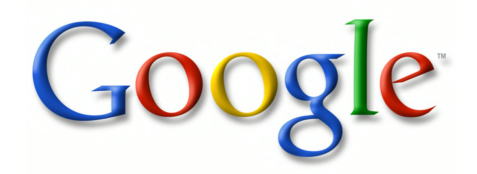
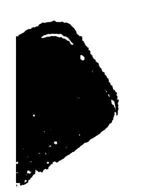
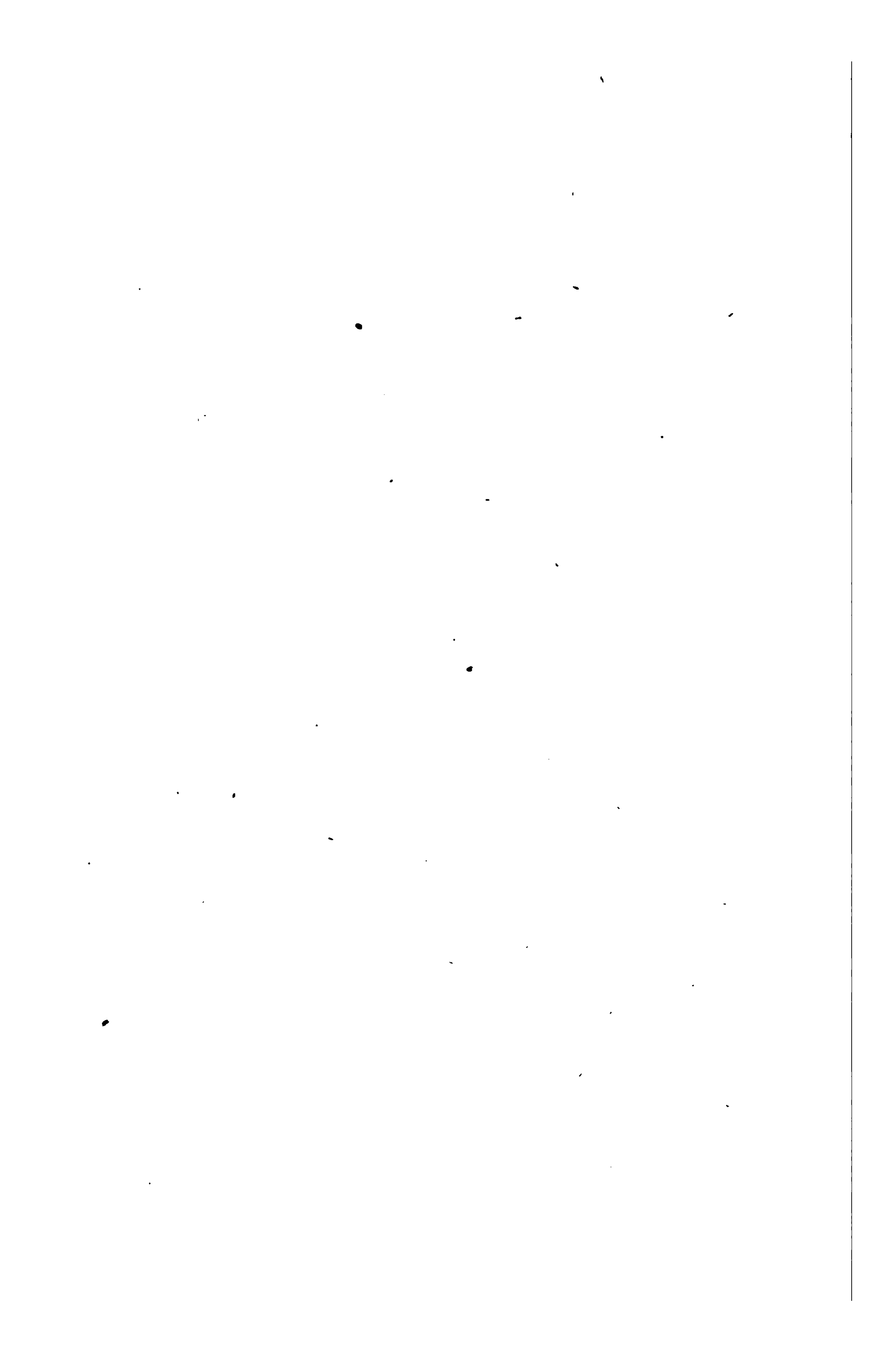

Vollständiges

Lexikon

zu den

pseudo-cäsarianischen

Schriftwerken.

Von

Siegmund Preuss,

Dr. phil.

I. Teil: bell. Gall. 8 und bell. Alex.
II. Teil: bell. Afr. und Hisp.

ERLANGEN.
Deichertsche Universitätsbuchhandlung.
1884.

Druck von H. Mietens in Edenkoben.

I. Teil.

Zu Grunde gelegt ist Dinters (= Dt) Text, revidiert nach folgenden Ausgaben:

D = Duebner
F = Frigell
H = Holder
Hf = Em. Hoffmann
K-Ditt = Kraner-Dittenberger
K-T = Kraner-Tauchnitz
N = Nipperdey
Wh = Whitte

Fl = Fleischer
Hl = Heller
Jur. = Jurinius
M = Madvig
V = Vielhaber

A = bell. Alexandrinum
pr. = praef.
fr. = fragm.
B. = Beispiel
s. = sieh
unt. = unten
ob. = oben

In abweichenden Fällen wurde der Zählung nach Dinter die nach Nipperdey in Klammern beigefügt. — Behufs kürzerer Citierung wurden viele Artikel in § geschieden.

A.

a, ab. [ab vor c nirgends; v. d A 15, 8. 34, 4. 36, 3. 38, 1; i 8, 48, 9; l 8, 6, 3. 14, 4. 19, 1. A 20, 3. 38, 4; r 8 pr. 2. A 1, 1. 4. 15, 2. 29, 1; s 8, 55, 1. A 67, 1; t A 20, 5; v 8, 41, 4; z A 72, 2. — duobus ab lateribus 8, 14, 4].

A) räumlich I) eigtl. 1) a) m. vrb. α) s. absum 1) a) 3 B. ab operibus depellitur Marcellus A 62, 3. cum tam parvo spatio distarent ab ipsis A 7, 1. s. divido 2) 3 B. ut.. hanc (partem urbis).. ab reliqua parte urbis excluderet A 1, 4. quo (iugo) Cappadocia finitur ab Armenia A 35, 3 (5). iugum.. mediocri valle a castris eorum intercisum 8, 14, 4. interclusum (Mithridaten) a Caesare A 27, 3 (4). se a ceteris incautius
2 permittit in praefectum 8, 48, 3. quo minus.. navibus aquam peterent vel.. a Paratonio vel.. ab insula A 8, 2 [a P. u. ab ins. tilgt Schambach]. cum longius a navibus praedatum processissent A 10, 2. ab oppido B. proficiscitur ad legionem 8, 2, 1. s. repello 3 B. β) cuniculos.. ab vineis agunt ad caput fontis 8, 41, 4. ab oppido.. fossas duas.. in eum locum deduxit A 38, 3. a quibus (castris).. vallum in oppidi circuitum ducere instituit 8, 33, 2. [specus.. a Nilo pertinentes
3 A 5, 1 N Hf K; ad Nilum D Dt]. b) m. adi.: montibus.. magno intervallo ab oppido remotis A 36, 3. c) m. adv.: s. longe § 1: 4 B. u. § 2: A 27, 1. 36, 3 u. § 5: 8, 35, 1. d) m. subst.: IV milia passuum a Corduba.. facit castra A 59, 2 (3). cum ab hoste milia passuum V castra posuisset A 73, 1. e) magno intervallo relicto ab hoste castra posuit A 30, 2.

2) v. Ausgangspunkt a) in gw. Formeln: quae declivi fastigio duobus ab
4 lateribus muniebatur 8, 14, 4. montibus.. ab duobus lateribus (oppidi) obiectis A 36, 3. s. latus 2) 3 B. ne ab tergo circumvenirentur A 20, 5. — s. pars § 8: 3 B. — palus a meridie interiecta A 1, 4. — partem copiarum.. esse in castris a milibus non [longe] amplius XII 8, 36, 1. b) legiones.. ex hibernis ab Arare educit
8, 4, 3. ex Ponto a Comanis iugum 5
editum silvestre est, pertinens in Arm. A 35, 3 (5). — flumen a Delta transire A 27, 4 (5).

II) übtrg. 1) m. vrb. a) v. Schützens: ut (castra) ab hostibus.. fossa.. defenderentur 8, 9, 4. provincias.. a barbaris atque inimicis regibus.. munivit A 78, 2. s. tego § 1 u. 2 je 1 B. vgl. A 61, 3. b) cuius postulationem.. ab iusto nasci timore 8, 48, 9.
c) ut.. deterrendi et continendi á pe- 6
riculosissimis essent dimicationibus A 22, 2. s. deficio 1) b) 2 B. ne a gentis suae moribus degeneraret A 24, 3 (4). descivisse a suis videbatur A 7, 2. ut ab incendio restinguendo.. deterreant Romanos 8, 42, 1. quorum civitas.. cultu et feritate non multum a Germanis differebat 8, 25, 2. s. discedo
§ 1: 1 B. u. § 2: 4 B. ab oppugnatione 7
recedi 8, 40, 1. paulum ab illo timore se recrearunt A 27, 7 (8). s. revoco b) 2 B. quas (naves) casus ab illo periculo vindicarat A 46, 7. 2) m. adi.: consilia.. longe a temeritate barbarorum remota esse 8, 8, 1. potentia secundus a rege A 66, 3 (4). undique ab oppugnatione tutus A 61, 3. pars Galliae vacua ab exercitu 8, 46, 4.
B) zeitlich a) von.. an, seit novissi- 8
mum imperfectum (commentarium) ab rebus gestis Alexandriae confeci usque ad exitum.. vitae Caesaris 8 pr. 2. — cum a superiore aestate nullum bellandi tempus intermisisset 8, 1, 1. cotidiano usu a pueris exercitati A 12, 4. b) nach milites hibernorum quiete reficere a tantis laboribus 8, 1, 1. tum primum.. veniebat ab illo universae

9 Galliae bello 8, 51, 1. — ut ab ea
victoria.. protinus castra regis oppu-
gnaret A 30, 3.

C) kausal 1) legati a Pharnace (=
Pharnacis) responsa referunt A 35, 1.

2) vom Besitzer bezügl. des ihm Ange-
hörigen: alteram ex duabus (legionibus)
ab Labieno accersit 8, 6, 3. ut ad
bellum Parth. legio una a Cn. Pom-
peio, altera a C. Caesare mitteretur
10 8, 54, 1. equites ab rege Nabataeo-
rum.. evocat A 1, 1. adiungit.. legio-
ni.. duas ab Deiotaro.. equitesque
C totidemque ab Ariobarzane sumit
A 34, 4.

3) a) v. Urheber α) bei vrb. pass.:
admoniti A 23, 1. appellatus A 67, 1.
captum esse 8, 44, 2. circumventus
ab A. est A 25, 5. claudi 8, 11, 1.
vgl. 8, 26, 2. conficiuntur 8, 19, 7.
est a barbaris contemptus A 43, 2 (3).
delectus est A 15, 2. doctus 8, 27,
3. exceptus est 8, 51, 1. ähnl. A 10,
2. fieri A 3, 1. imposita A 9, 3. in-
11 tercluduntur A 53, 2. interfecta est
A 20, 6. mittitur A 28, 1. ähnl. A
56, 1. 69, 2. occupari A 34, 2. occu-
patam et possessam A 78, 3 [a hat
D nicht]. opprimerentur 8, 3, 1. ähnl.
A 57, 3. oppugnari 8, 26, 2. pulsum
A 74, 3. esse perfectum 8 pr. 4. pro-
hibitus 8, 23, 5. relictum esse A 31,
1. remissas 8, 55, 1. retineri A 27, 3
(4). sollicitari 8, 52, 3. tenebatur A
5, 2 (3). ähnl. A 6, 1. tollitur A 53,
12 4. possideri vastarique A 34, 1. ab eo
vulneratus 8, 48, 7 [statt ab eo haben
K-Ditt u. Wh adeo, D u. H haben ab
eo nicht]. — signo.. ab utroque dato
A 40, 1. fit a coniuratis impetus A
52, 3. ab utris fieret transeundi ini-
tium A 14, 5 (6). a quo rem.. ge-
stam.. scripsimus A 78, 2 [a Stephanus,
v. Hdsch. nicht]. β) pugnabatur a nobis
ex ponte.. ab illis ex area A 19, 6.
13 b) m. vrb. des (phys. u. geist.) Empfang-
ens, Verlangens: qui ei omnia pericula..
[a Gutruato] accepta referebant 8, 38,
5 [a (in d. besten Hdsch.) w. v. Vasco-
sanus N F K Wh gestrichen, v. D Dt
H eingeklammert; qui omnia p.. Gu-
truato acc. ref. N Hf K-T Wh; a u.
Gutr. gestr. v. F K-Ditt.]. s. accipio
§ 1: A 51, 1. 70, 8 u. § 3: 8, 19, 3.
14 s. cognosco § 7: 2 B. quin.. victoriam
suis ab dis immort. exposceret A 15, 8. flagitari ab Domitio, ut.. mitteret A 38, 1. quam facile a te de me impetrare possunt fr. 160, 24. a quibus (Germanis).. auxilia mutuatus erat 8, 21, 1. quasi aliquid ab eo postularet A 52, 2. a quibus cum quaereret 8, 7, 3.

4) v. d. Gemäßheit: quod nomen a similitudine litterae accepit A 27, 1.

abduco. a) s. adduco § 1: 8, 36, 4. b) Marcellum aut voluntate aut necessitate -tum.. consentire cum Cordubensibus A 57, 5 [adductum vulg. Oudend.].

absens. non sua, sed Caesaris -is causa A 57, 6.

absolvo. -utis operibus 8, 15, 3.

abstineo. cibo se -uit 8, 44, 2.

absum. 1) bin entfernt a) aberat (flumen) ab regis castris milia passuum.. VII A 29, 1. — (castra) non longius ab ea caede abesse passuum VIII milibus 8, 20, 1. nec multo longius milibus passuum III abest (collis) ab Zela A 72, 2. b) übtrg., pers. gb.: hoc detrimento milites nostri tantum afuerunt ut perturbarentur, ut incensi.. magnas accessiones fecerint in.. A 22, 1. 2) halte mich ferne ex urbe sum profectus: utilius enim statui abesse fr. 160, 19.

absumo. übtrg.: multa oratio frustra -eretur A 7, 2.

abundo. ut aqua pabuloque -aret A 1, 6. magna.. copia frumenti -are oppidanos 8, 40, 1.

ac, atque. [ac vor d 8, 7, 6. A. 6, 1. 12, 4. 16, 2 (3). 25, 5. 32, 4. 42, 2 (2 B.). 43, 1. 65, 4 (5). 66, 5 (6). 68, 1 (2). 70, 8; f 8, 24, 4. A 1, 3. 20, 2. 24, 1 (2). 25, 6; i 8, 12, 1; l 8, 11, 2; m 8, 12, 7. A 1, 2. 3. 5, 2 (3). 6, 1. 16, 2 (3). 20, 2. 21, 1; n 8, 12, 3. A 24, 6 (7). 58, 1. 69, 1; p 8, 4, 1. 17, 1. 29, 2. 40, 4. 48, 7. A 5, 3 (4). 17, 4. 18, 3. 20, 5. 30, 2. 58, 4. 65, 2. 71, 1; s 8, 10, 4. 16, 2. 24, 3. 48, 7 s. unt. § 14. A 5, 1. 6, 2 (3). 65, 4; t 8, 27, 2. 31, 2. A 5, 2. 12, 3. 15, 6. 40, 2; v 8, 8, 2. 15, 5. 48, 3. A 15, 1. — atque vor c 8 pr. 6; i 8, 41, 6; t A 2, 1. = atque ita 8, 11, 1. 44, 2. 52. 5].

A) verbindend I) allgm. 1) 2 Glieder a) α) subst.: Aegypto a. Alexandria

A 33, 1. in Bithynia ac Ponto A 65,
2. — regis aetatem a. infirmitatem
A 25, 1. ambitione a. indulgentia tribunorum mil. A 65, 1. animo a. armis
8, 16, 2. bellum ipsum ac dimicationem A 32, 4. finitimo bello ac dissensionibus A 42, 2. pro sua clementia a. humanitate 8, 21, 2. uno
consilio a. imperio A 1, 5. sine conti-
2 gnatione ac materia A 1, 3. convenarum
ac fugitivorum A 24, 1 (2). rei deformitate a. indignitate A. 60, 1.
disciplina a. armatura nostra A 34,
4. Pompei dominatio a. arma 8, 52,
4. domini aedificiorum a. eorum familiae A 5, 2. facultas a. elegantia
summa scribendi 8 pr. 7. fidelitate a.
auxiliis provinciae 8, 46, 6. suorum..
fidem a. auxilium 8, 48, 3. aliquam
formae a. aetatis commendationem A
3 41, 2 (3). frequentiam a. officium
suum 8, 50, 3. frumenti ac pabuli 8,
17, 1. eiusdem generis ac saporis
A 6, 2 (3). incredibili honore a.
amore 8, 51, 1. hospites a. amici Deiotari A 68, 1 (3). veteri hospitio a.
amicitiae A 68, 1 (3). sub eius imperio ac dicione A 66, 5 (6). lassos
itinere ac proeliando A 30, 2. itinerum
ac navigationum A 69, 1. iumentorum
ac servorum 8, 10, 4. pro tanto labore ac patientia 8, 4, 1. labore a.
operibus 8, 41, 3. lapidibus ac fundis
4 A 20, 2. repentino latrocinio a. impetu
illorum 8, 24, 3. loca excelsiora a.
aedificia A 8, 6. superioribus locis a.
itineribus A 72, 2. animi magnitudine ac virtute A 15, 1. matrum
familias ac praetextatorum A 58, 4.
ex molibus a. aedificiis imminentibus
A 16, 7 (8). suo more a. instituto A
37, 3. multitudine hominum a. onere
A 20, 6. munera ac dona A 70, 8.
numero a. exercitatione bellorum A
69, 1. de pace a. amicitia A 37, 1.
5 pecora a. iumenta 8, 41, 6. plebes ac
multitudo A 5, 2 (3). in ponte ac
prima mole A 20, 5. ad pontem ac
munitiones A 21, 1. ad praemia a.
honores A 77, 2. prudentia ac diligentia sua A 42, 2. tantae prud. ac
dil. A 68, 1 (2). rotis ac machinationibus A 6, 1. ob notissimam scientiam a. animi magnitudinem A 15,
2. sociorum a. amicorum A 34, 2. sollertia a. ars A 16, 5 (6). spatio ac
tempore 8, 31, 2. specubus ac puteis 6
A 5, 3 (4). stramentorum ac virgultorum 8, 15, 5. structuris ac fornicibus A 1, 3. stultitiae a. arrogantiae
8 pr. 3. de summa rerum ac de salute
omnium A 16, 2 (3). telorum a.
tormentorum A 2, 1. testudinibus ac
musculis A 1, 2. perculsae barbarorum
turmae ac perterritae acies hostium
8, 29, 2. vetustatis ac virtutis 8,
8, 2. omnibus viis a. angiportis A 2,
4. pro virtute ac felicitate eius A 25,
6. sine vulneribus ac periculo vitae 7
8, 40, 4. β) adi.: Alexandrino a. Africano bello 8 pr. 8. — in aequo loco
ac plano A 18, 3. locus angustus a.
impeditus A 36, 4. a barbaris a. inimicis regibus A 78, 2. grave ac miserum A 16, 2 (3). hiberno tempore
anni ac difficili A 43, 1. homines ingeniosi a. acutissimi A 3, 1. f. ingeniosus. limosa ac turbida (aqua) A 5, 2.
magnum ac difficile opus A 6, 1. 8
magno a. acri proelio A 76, 1. miseriore ac duriore.. condicione 8, 7, 6.
ad naturale ac domesticum bonum A
12, 4. splendidi a. inlustres viri A 40,
5 f. unt. § 11. γ) adv.: quam bene
a. emendate.. quam facile a. celeriter
8 pr. 6. incaute a. insolenter A 27,
5 (7). splendidius a. honestius A 24,
1 (2). d) vrb.: fossam.. circumire ac
transcendere A 40, 2 [so N D K Dt;
aut statt ac Weissenb.; die Hdsch. circ.
acies secundo, Jur. fossam autem
transire acies secunda conata esset,
Hf accessu secundo, Oehler acie ex- 9
cedendo, V fossam autem sequendo
(= längs des Grabens ziehen) circumire
aciem c. e. (secundo = sequundo = sequendo), M. circumire acie (ab acie?) secunda con. esset]. cognoscit ac statuit A 65, 4. constituit a. imperat A
14, 2. convertunt a. insequuntur 8,
48, 4. se credit a. offert A 63, 2. pecuniae describerentur a. imperarentur
A 51, 3. classem.. expediri a. instrui
A 25, 3. festinantem ac praecurrentem Caes. A 71, 1 f. praecurro. infl[amm]antur a. incitantur 8, 12, 6. illis
imminentibus a. insequentibus A 7, 1.
incensi a. incitati A 22, 1. intercisae
sunt a. aversae 8, 43, 4. liquescit ac 10
subsidit A 5, 1. lapidibus oppleri a.

obstrui A 19, 4. perforasset ac demersisset A 25, 5. perterritum ac fugientem 8, 24, 4. classem producunt a. instruunt A 14, 3. respicere ac timere oppidanos 8, 27, 2. scire a. intellegere 8, 22, 2. huic rei studere a. inservire A 12, 2. provinciae tuendae ac defendendae A 65, 4 (5). s. δ).
11 δ) suam a. omnium.. opinionem A 16, 4 (5). — superioribus a. insequentibus eius scriptis 8 pr. 2.

b) Sätze α) m. einem u. dems. Subj.: bei gleichem Tempus: Indik. cum paucis se ostendit a. in proximas turmas impetum fecit 8, 18, 3. ähnl. 8, 19, 5 (6). 44, 2. 48, 7. 52, 5. A 4, 1. 10, 1. 15, 5 (6). 15, 6. 20, 2. 21, 2. 5. 32, 1. 33, 1. 69, 2. — Konj. ut.. legionem.. accerseret a. ita cum tribus legionibus.. veniret 8, 11, 1. ähnl. 8, 12, 3. 14, 4. 25, 1. 28, 1. A 8, 6. 9, 4. — Inf. Bellovacos.. exercitus comparare a. in unum
12 locum cogere 8, 6, 2. ähnl. 8, 12, 7. 16, 1. 55, 1. — Part. Caesar illum adhortatus a. omnibus laudibus prosecutus A 15, 5. — bei versch. Tempus: in oppido Carnutum.. castra ponit a. in tecta.. Gallorum.. milites compegit 8, 5, 2. ad Cordubam.. legiones adducit, ac.. se provinciam reciperare velle.. dictitabat A 58, 1. quae ..cum cognosset a. ea.. consilia plena prudentiae. esse iudicaret 8, 8, 1.
13 m. versch. Subj.: bei gleichem Tempus: Indik. munitiones.. augentur, a. omnes oppidi partes.. musculis aptantur A 1, 2. ähnl. A 15, 7. — Konj. quod cum cotidie fieret, ac iam consuetudine diligentia minueretur 8, 12, 1. ähnl. 8, 16, 2. A 1, 5. 7, 1. 54, 3. — Part. interseptis.. specubus a. omnibus urbis partibus exclusis A 6, 1. ähnl. A 9, 1. 2. — bei versch. Tempus: quod malum dux equi velo-
14 citate evitavit, ac sic.. graviter ab eo vulneratus praefectus, ut.. videretur, refertur in castra 8, 48, 7 [so N Hf Dt K; quod ubi mal... evit., graviter vulneratus praef. D (ohne ac sic proel. secundo) u. H; evitavit. At graviter ab eo vuln. pr. F; evitavit. Facto proelio secundo grav. adeo vuln. pr. Wh]. β) zu Beginn des Satzes: A. haec principes in consiliis.. agitabant A 3, 2 (3). Ac tametsi amplius CX navibus.. amiserant, 15
tamen reparandae classis cogitationem non deposuerunt A 12, 3. ac tantum doctrina potuit, ut A 15, 6. Ac primum impetum.. pariter sustinuerunt A 17, 4. c) Part. u. abl. causae A 24, 6 (7) s. unt. § 17. d) ellipt. s. hic § 3: 2 B.

2) 3 Glieder a) einz. Wörter s. que § 30: 2 B. b) Sätze α) s. et § 19: A 19, 3 u. que § 34: 5 B. β) cum vehementius contenderetur, ac Volusenus.. eum.. insecutus esset, ille autem.. Volusenum produxisset longius 8, 48, 3. γ) quo 16
cum adventaret atque ex captivis certius cognosceret.., neque infirmas legiones hostibus committere auderet 8, 26, 2.

3) 4 Glieder s. que § 37 b)

II) = und zwar α) quae res.. stultas cogitationes incitabat barbarorum, a. eo magis, quod Commius.. cum equitibus venerat 8, 10, 4. β) a. hic s. hic § 14: 2. B.

III) m. Negationen 1) adversativ: quasi 17
vero id Caesar bonitate tantum adductus ac non prudentissimo consilio fecisset A 24, 6 (7). 2) kopulativ: ne miseriore ac duriore.. condicione.. decertare cogerentur 8, 7, 6. ähnl. 8, 16, 1. A 16, 4 (5). 54, 3. — ut neque maritimis nauticisque sollertia a. ars praesidium ferret, neque A 16, 5 (6). — nondum eandem vetustatis ac virtutis ceperat opinionem 8, 8, 2. — non tantum pecora a. iumenta, sed etiam 8, 41, 6. ähnl. A 32, 4. — 18
numquam intermittebat legatos de pace a. amicitia mittere A 37, 1. — quin.. tecta peteret a... locum spectaculo caperet A 15, 8. — sine vulneribus ac periculo vitae 8, 40, 4. ähnl. A 1, 3.

B) vergleichend: quod si alia esset litoris Aegyptii natura a. omnium reliquorum A 8, 2. neque enim aliud ius esse Cappadociae a. Armeniae A 35, 2 (3). — s. dissimilis a) 1 B. — 19
cum se inferiores eiusdem generis.. aqua dicerent uti, a. ante consuessent A 6, 2 (3). — ne quod simile incommodum accideret decursione barbarorum, ac superiore aestate Tergestinis acciderat 8, 24, 3.

accedo. a) absol.: instructas velut in acie certo gradu legiones -ere 8, 9, 1. nihil amplius copiarum -ssurum 8, 28, 5. b) Hispalim -it A 56, 6 (5).

c) m. ad: cum ad eum locum -ssisset A 10, 2. -it cum copiis.. ad exteriores Marcelli munitiones A 62, 3. d) m. propius α) cum p. -ssisse legiones . cognossent 8, 14, 1. -unt p. interim legiones 8, 19, 4. β) cum p. hostis (acc.) -ssisset 8, 36, 3. si p. eas regiones cum exercitu -ssisset A 34, 3. p. Nicopolim -ssit A 37, 3. ut.. p. ipse Alexandriam per Syriam -eret A 38, 1. cum p. Tauridem -ssisset A 45, 2 (3). cum p. Pontum finesque Gallograeciae -ssisset A 67, 1.

accerso. a) α) (Commium) profectum ad auxilia Germanorum -enda 8, 10, 4. missus in Syriam.. ad auxilia -enda A 26, 1. Quintum P. in Ciliciam ad aux. -enda (mittit) A 34, 5. ut quam celerrime posset legionem XIII.. -eret 8, 11, 1. in Lusitaniam proficiscitur ad legiones -endas A 51, 3. β) -it omnes, qui sibi pecunias expensas tulerant A 56, 3. b) alteram ex II (legionibus) ab Labieno -it 8, 6, 3. Rhodo atque ex Syria Ciliciaque omnem classem -it A 1, 1.

accessio. s. facio § 9: 2 B.

accessus. Zugang qua facillimum -um et aequissimum ad dimicandum nostris videbat A 33, 3. quam (partem) liberum -um habere demonstravi A 30, 5. — tota Aegyptos maritimo -u Pharo, pedestri Pelusio velut claustris munita existimatur A 26, 2. s. ac § 8: A 40, 2.

I) accido. 1) falle in d. Augen, erscheine ne maioris multitudinis species -ere hostibus posset, quam ipsi depoposcissent 8, 8, 3. 2) ereigne mich, trete ein a) α) si durior -isset casus A 14, 5 (6). quod.. nullus impetus repentinus -ere hostium poterat A 35, 3 (6). ne quod simile incommodum -eret decursione barbarorum 8, 24, 3.
2 β) victoria facilis ex difficillimis rebus -erat A 77, 1. b) ut tunc -it A 18, 2. ut in civilibus dissensionibus -ere consuevit A 62, 2. -isse hoc.. laetabantur A 24, 6 (7). eadem haec -isse A 28, 1. quamobrem id -isset A 6, 2. crebro id -it A 62, 3. id quod -ere erat necesse 8, 10, 3. Quod ubi -it 8, 15, 6. 36, 4. 48, 7. Quod cum
3 crebrius -eret 8, 17, 1. fore, quod -it, suspicatus A 21, 2. — quod plerumque equestribus proeliis cum propter aliquem timorem -it, tum 8, 18, 4. — quod plerumque -it diuturnitate 8, 12, 1. c) folgt ut: repentino adventu Caesaris -it,.. ut .. ab equitatu opprimerentur 8, 3, 1. -ebat.. cotidianis pabulationibus, ut.. dispersi pabulatores circumvenirentur 8, 10, 3. quibus de causis -it, ut ..similia.. de morte eius.. consilia inirent A 50, 1. 3) m. dat. a) stoße zu, widerfahre quod 4
imparatis disiectisque -ere fuit necesse 8, 3, 1. (incommodum) superiore aestate Tergestinis -erat 8, 24, 3. si quid gravius illis -isset A 11, 2. hoc ne sibi saepius -ere posset A 17, 1. b) v. günstigen Ereignissen: mihi ne illud quidem -it, ut Alex. atque Afr. bello interessem 8 pr. 8.

II) accido. quarum (civitatum) eo proelio.. copias esse -sas sciebat 8, 31, 1.

accipio. 1) a) quibus litteris acceptis A 51, 2. Cassi litteris acceptis A 62, 1. litteras accepit a Caes., ut A 51, 1. litteras a Caes. missas -it A 56, 1. nuntio accepto 8, 20, 1. b) quae (munera ac dona).. imperatores ab amicis -ere consuessent A 70, 8. ad praemia atque honores -endos A 77, 2. c) acceptas eas (pecunias) iu- 2
bet referri A 56, 3. sibi quod rapuerant acceptum referebant A 50, 2. — s. detrimentum § 2: 8, 33, 5. d) quod nomen a similitudine litterae accepit (locus) A 27, 1. e) v. schlimmen Dingen: nullam calamitatem socios.. -ere 8, 6, 2 qui de accepta cal. nuntium . perferret 8, 36, 1. maior cal. esset accepta A 63, 6. ne turpem in con- 3
spectu contumeliam -eret A 11, 2. multitudine ipsorum detrimentum -itur 8, 18, 4. ne quod suorum culpa detr. acceptum videretur A 11, 3. nullum ab insidiantibus imprudentes acceperant detr. 8, 19, 8. cum.. magnum dolorem -erent A 25, 1. quo.. incom- 4
modo.. accepto A 40, 5. in Illyrico est inc. acceptum A 42, 1. crebro incommoda -ebat A 43, 2.

2) nehme an ut.. iura legesque -erent A 65, 1. veniam petenti dedit, obsides accepit 8, 48, 9.

accuratius. s. huic rei studere atque inservire A 12, 2.

accurro. a) s. ad § 5: A 26,

1. b) L. Laterensis ..-it laetus in castra A 58, 4.

acer. a) streng, heftig -rimas tempestates 8, 5, 2. b) scharf, hitzig α) -i certamine 8, 28, 4. magno atque -i proelio A 76, 1. β) non mediusfidius -rimis consiliis plus quam etiam inertissimis, dum modo diligentibus, consequentur fr. 160, 30.

acervatim. a. se de vallo praecipitarunt A 31, 4.

acies. a) d. einzelne Schlachtkolonne, Schlachtreihe α) quibus visis perculsae barbarorum turmae ac perterritae -es hostium.. fugae se mandant 8, 29, 2. β) prima -e pro vallo instructa A 74, 2. eadem ratione haec (subsidia) media collocabantur -e A 37, 4. Deiotari legiones in mediam -em contulit A 39, 2. regiae copiae
2 cornu suo dextro mediaque -e converterunt se ad.. A 40, 3. sinistro cornu mediaque -e.. profligantur copiae A 76, 1. — simplici derecta -e A 37, 4. b) d. ganze Schlachtordnung (s. Heer) s. ac § 8: A 40, 2. — insequitur has (quadrigas) -es hostium A 75, 3 (4). — -em eo loco constituit, unde 8, 14, 5. ordine disposita magis Octaviana
3 (acies), paratior militum animis Vatiniana A 45, 4 (5). [cum in duas partes esset urbis divisa -es A 1, 5 Hf K D s. unt. § 4]. s. instruo § 1 u. 2: 8 B. in eum locum.., quo longius constituerat suam non producere -em A 38, 3. — fasces.. stramentorum ..ante -em collocarunt 8, 15, 5. — s. in (m. abl.) § 10: 2 B. c) d. förm-
4 liche Schlacht ut, cum in duas partes esset urbs divisa, -es uno consilio ..administraretur A 1, 5 [N V Dt s. ob. § 3; zwischen divisa u. acies scheint Fl sua ausgefallen zu sein]. s. educo c) 3 B. quo celerius hostes.. prodirent in -em 8, 8, 1. in -e conflixisse et vicisse A 74, 3. Pompeium in -e victum A 56, 1. s. in § 10: 8, 9, 1.

acriter. adeo contra Caes. a. bellum gerere coepit, ut A 24, 5 (6). committitur a. ..proelium A 46, 3. — contendebat .. gratia cum libenter pro.. tum a. contra 8, 50, 2. -ius contra armatos incitati 8, 35, 5. -ius hostes insequebantur 8, 10, 2. a nostris a. insequentibus 8, 19, 7. nostros -ius perturbatos (insequebantur) A 20, 4. s. proelior § 2: 4 B. s. pugno § 3: 3 B.

actuarius. ex naviculis -is A 45, 1. navigio -o A 9, 4. navibus -is .. rostra imposuit. His adiunctis navibus longis A 44, 3.

acutus. s. ingeniosus 1 B.

ad. A) räumlich I) v. d. Richtung wohin 1) ex ea cum tela.. iacerentur ad fontis aditum 8, 41, 5 (6). in Tusculanum ad me scribe fr. 160, 34. 2) oppugnationem etiam ad terram verebantur A 12, 1.

II) v. d. Bewegung nach einem Punkte zu 1) allgm. a) m. vrb. α) cum adventaret ad Nicopolim A 36, 3. β) cum ad eum locum accessisset A 10, 2. ad has (naves) minores.. complures adiecerunt A 13, 4. s. adnato 4 B. s. 2
concurro 1) A 65, 4 (5). 60, 1. ad eos confugit Germanos 8, 21, 1. s. contendo § 2: 8, 39, 4. A 26, 3. 57, 1. 20, 5 u. § 3: 8, 27, 4. s. deduco § 1 u. 2: 3 B. rebus iis, quae ad se essent delatae 8, 8, 3. legio.. ad litora Africae.. delata est A 9, 3. castra ..ad ripas esse fluminis demissa 8, 36, 3. naves.. ad terram detrahit A 10, 6. diffugiunt ad sua praesidia 8, 35, 5. (regem) ad suos dimisit A 24, 4 (5). s. duco § 1: 2 B. s. evoco 1) 1 3
B. u. 2) 8, 52, 1. litteras ad Domitium ferebant A 38, 1. s. mitto § 2-6: 21 B. mittit P. Sestium ad C. Plaet. quaestorem, ut A 34, 5. s. perfero 1) u. 2) je 1 B. s. pertineo 1) 4 B. s. pervenio b) 3 B. s. proficiscor § 2: 8, 2, 1. A 34, 3. A 16, 4 (5). s. recipio § 1: 8, 46, 6 u. § 3: A 40, 3 u. § 7: 1 B. ad exercitum Nemetocennam rediit 8, 52, 1. responsa ad suos referunt 8, 23, 1. ad regem refugerunt A 29, 5. (regem) transire ad suos A 23, 1. ad urbem Caesarem revocari A 71, 1. 4
s. venio § 4: 5 B. b) propinquam fugam ad oppidum capiunt A 16, 7 (8). 2) = bis zu cuniculos tectos ab vineis agunt ad caput fontis 8, 41, 4. — antemnis ad medium malum demissis A 45, 2 (3). DCCC passuum intervallum ad oppidum enataverunt A 18, 3. 3) = auf.. los, gegen accedit.. ad exteriores Marcelli munitiones A 62, 3. ad Pelusium accurrit A 26, 1 [N D 5
K Hf Pelusium adducit; Davisius Pel. advenit; Fl. Pel. accedit; V ad P.

venit]. ad Cordubam veteres legiones adducit A 58, 1. concurritur ad duces maxime A 46, 3. s. contendo § 1: 8, 26, 1 u. § 2: A 11, 1. s. converto 2) 2 B. ad ipsum Longinum.. involat A 52, 4. ad castra regis pertendit A 30, 1. equitatum ..ad castra hostium praemittit 8, 36, 2. ad Bellovacos proficiscitur 8, 7, 1. adversam ad se venientem navem.. animadvertit A 45, 2 (3).

6 III) v. der durch Herankommen bewirkten Nähe a) m. vrb.: naves ad litora et vicum applicarunt A 17, 6. (navigia) ad molem constituerunt A 19, 5. suos ad pontem ac munitiones continere A 21, 1. ad Canopum in statione dispositis navibus A 25, 2. Caesar ad Dyrrhachium Pomp. obsidebat A 48, 1. cohortes a vernaculis oppressas ad Obuculum A 57, 3. sua classe substitit ad insulam Taur. A
7 45, 1. b) m. subst.: duas (legiones) in Turonis ad fines Carnutum posuit 8, 46, 4. castellum ad pontem.. communivit A 19, 1. expeditas ad ancoram naves consecuti A 20, 6 (7). (pars fluminis) diversissimo ad litus intervallo mari coniungitur A 27, 1 (2). Segoviam ad flumen Sing. venit A 57, 6. c) quae (proelia) ad vada transitusque
8 fiebant paludis 8, 13, 1. cum ad oppidum Leptim castra haberet A 57, 1. castra pono s. pono 1) A 52, 1. 59, 1 (2). 68, 3.

B) zeitlich 1) v. Eintreffen auf einen Zeitpunkt: ut ad Nonas recurram fr. 160, 21. ad postremum cuniculis venae fontis intercisae sunt 8, 43, 4. 2) = bis zu α) ad id tempus permanserat in armis 8, 45, 2. β) usque ad s. a § 8: 8 pr. 2.

9 C) übtrg. I) allgm. s. adduco § 4 u. 5 je 1 B. s. adiungo § 2: 2 B. ad extremum casum periculi omnes deducti A 7, 1. elicere ad dimicandum 8, 8, 3. electi ad virtutem.. viri A 16, 5 (6). s. incito § 1: 2 B. neque ad sanitatem.. esse perductos 8, 22, 1. s. pertineo 2) 2 B. quod et victoris et victi detrimentum ad eundem C. esset redundaturum A 60, 2. rettulerat.. ad senatum de.. 8, 53, 1. ad naturale
10 ac domesticum bonum refugere cupiebant A 12, 4. ut.. cives suos.. ad sanitatem revocaret A 24, 2 (3). fortuna saepe ad utrumque victoriam transferente A 62, 3. servis ad libertatem vocatis 8, 30, 1.

II) = entsprechend, nach constitutis.. exiguis ad necessitatem aedificiis 8, 5, 1.

III) final 1) ad b. subst. abh. a) v. vrb.: quo maiore commendatione conciliaretur ad consulatus petitionem 8, 52, 2. ad eam rem delectos.. centuriones 8, 23, 4. Gutruatum ad sup- 11
plicium depoposcit 8, 38, 3. navigia per pontes ad incendia onerariarum emittere A 19, 5. quod ad ornatum portarum.. excogitari poterat 8, 51, 2. quas (copias).. credebat instrui.. ad ostentationem regiae fiduciae A 74, 1. ad id bellum auxilia mutuatus erat 8, 21, 1. quem.. praemiserat ad petitionem 8, 50, 2. quo celerius.. ad res magis necessarias proficisceretur A 71, 12
1. fortuna ..eos ..ad duriorem casum reservat A 25, 4. quos ..ad sacramenti redemptionem vocabat A 56, 4. b) v. adi.: aptissimum esse hoc genus ad proditionem A 7, 3. ad receptum.. impeditiores A 14, 5 (6). qui.. ad omnes motus paratus suis civibus esse consuesset 8, 47, 2. c) quantum (itinerum) satis esse ad mutationem locorum propter salubritatem existimabat 8, 52, 2. 2) ad b. gerund. a) m. vrb.: 13
legionem.. ad bellum gerendum adducere iussit A 68, 2 (4). s. concurro 1) γ) 2 B. ad eos persequendos contendit 8, 30, 2. legionem.. decedere ad praemia atque honores accipiendos in Italiam A 77, 2. non sibi vires defuisse ad resistendum Romanis 8, 39, 2. cum sibi delegissent campum ad rem gerendam 8, 18, 1. nonnullos.. ex agris diffugere ad praesens imperium evitandum 8, 24, 1. equitum tur- 14
mas dimittit in.. ad aliquos excipiendos 8, 7, 1. Commium discessisse ad auxilia.. adducenda 8, 7, 5. ac ex navibus ad tuenda aedificia eiecerunt A 17, 6. cum.. litteris.. ad auxilium provinciae ferendum evocaretur A 44, 1. in contentione praesentis ad nocendum habent viris fr. 160, 33. ducem ad bellum gerendum regem habere A 21, 1 (2). castellanos impellebat ad 15
decursiones faciendas et bellum inferendum A 42, 3. omni studio ad parandam classem incubuerunt A 12, 4. quas (copias).. credebat instrui..

ad opus suum tardandum A 74, 1. ad exeundum Cassium invitat A 63, 3. s. mitto § 6 u. 7: 5 B. animo ad conandum nisi A 29, 6 (7). offerre se ad dimicandum 8, 7, 6. ut.. ad auxilium ferendum opponi possent A 2, 3. s.
16 paro § 2: 3 B. s. procedo 1) 2 B. s. proficiscor § 2—4: 9 B ad ius dicendum Cordubam se recepit A 49, 1. rursus ad obsidendum Lemonum redit 8, 26, 4. cohortibus ad impedimenta tuenda relictis 8, 2, 2. ad obsidendos oppidanos revertitur 8, 37, 1. qui ad caedem faciendam subsequebantur A 53, 2. ad oppugnanda castra succedere A 30, 2. partem oppidi sumit ad ob-
17 sidendum 8, 37, 3. s. utor § 2 u. 3 je 1 B. quantum equorum vires ad persequendum dextraeque ad caedendum valent 8, 29, 3. ad provinciam obtinendam venit A 64, 2. b) m. adi.: acquissimum ad dimicandum nostris A 38, 3. erat provincia minime copiosa ad exercitus alendos A 42, 2. loca sunt egregia.. ad tenendas ancoras A 9, 4. ad explicandam classem ..impeditiores A 14, 5 (6). magnitu-
18 dine (navium) non satis iusta ad proeliandum A 44, 3. ad explicandos sumptus rei militaris.. pecuniam necessariam esse A 34, 2. s. paratus § 1 u. 3 je 2 B. c) ut.. ad fodiendos puteos animum conferant A 9, 1. signa Cordubam infert ad auxilium ferendum imperatori suo A 54, 2. — ad Cassium persequendum nihil opus esse Cn. Pompei nomine A 59, 1. — s. satis § 2: A 14, 1 u. § 3: 1 B.

adaequo. ut.. neque electi ad virtutem.. viri virtuti nostrorum possent -are A 16, 5 (6). vgl. aequo 2).

adaugeo. sese.. numerum (navium) -cturum A 12, 2.

addo. ex.. sumptu additae legionis A 50, 3.

adduco. 1) führe heran, herbei a) α) Commium discessisse ad auxilia Germanorum -enda 8, 7, 5. ipse in Lusitaniam proficiscitur ad.. auxilia -enda A 51, 3. si maiores copias -eret 8, 7, 7. legionem armatam instructamque -it 8, 36, 4 [K-Ditt. abducit, K-T add.]. ut legionem -eret, quae.. in Ponto confecta erat A 34, 5. omnes tres leg. -turum Domitium A 35, 2. — legioni, quam secum -xerat A 62, 2
1. β) undique.. auxilia -i A 1, 1. quam (legionem) secum -xerat Alexandria A 69, 1. — magna Caesari praesidia terrestri itinere ex Syria.. -i A 25, 1. γ) ad Cordubam veteres legiones -it A 58, 1. — legionem.. equitatumque omnem ad bellum gerendum -ere iussit A 68, 2 (4). — in conspectum 3
hostium celerius opinione eorum exercitum -it 8, 8, 4. ut in fines Suessionum lgiones II ..-eret 8, 6, 3. ut.. in Macedoniam legiones -eret A 42, 4 (6). in oppidum.. innumerabilem multitudinem (armatorum) -xerant A 2, 1. b) s. ad § 5: A 26, 1.

2) übtrg. a) dubitantes (amicos) ter- 4
rore ad condiciones pacis -ebat 8, 3, 4. b) α) vivus in Caesaris potestatem -tus esset A 76, 4 β) cuius.. subita mors in magnam spem Octavium -xit provinciae potiundae A 43, 4 (5). c) α) neque, contra senatus auctoritatem ut aliquid faceret, -i potuit 8, 52, 3. 5
vgl. A 71, 2. β) nulla calamitate victus Correus excedere proelio.. aut.. ad deditionem potuit -i, quin.. cogeret.. victores in se tela coicere 8, 19, 8. d) ceterae civitates.. auctoritate -tae Carnutum.. imperata.. faciunt 8, 31, 4. quasi.. id Caesar bonitate tantum -tus.. fecisset A 24, 6
6 (7). eum Cappadocia decessisse non voluntate -tum, sed necessitate A 35, 2. quod aliis temporibus natura facere consuerat, tunc necessitate fecit -tus, ut celerius omnium opinione manum consereret A 71, 2.

adeo, adv. a) α) a. est a barbaris contemptus, ut A 43, 2 (3). (legionem) crebritate bellorum a. deminutam, ut A 69, 1. milites a. fatebantur, ut Pompei nomen in scutis inscriptum haberent A 58, 3. eo detrimento a. sunt fracti.., ut A 12, 1. quorum perturbatione nostrorum animi a. sunt incitati, ut A 31, 3. quorum impetum a. pertimuerunt hostes, ut A 29, 5. a. probantur omnium iudicio, ut 8 pr. 5. a. fines eius vastare.., ut 8, 24, 4. β) a. contra Caes. acriter bellum gerere coepit, ut A 24, 5 (6). [graviter a. vulneratus praefectus, ut 8, 48, 7 Wh K, s. a. § 12]. rostris concurrerunt a. vehementer, ut A 46,

2. γ) ibi a. coniuncta ponit moenibus castra, ut A 61, 3. a. est limosa ac turbida (aqua), ut A 5, 2. a secundum proelium fecit, ut A 40, 1. b) qui ei.. pericula.. accepta referebant, a. ut verberibus exanimatum corpus securi feriretur 8, 38, 5.

adeo, ii, itum. 1) komme, gehe, rücke heran a) α) nostros adire propius prohibuerunt A 16, 7 (8). β) cum.. Aquitaniam numquam adisset 8, 46, 1. ut.. sine vulneribus.. neque adire flumen neque.. se recipere possent 8, 40, 4. b) begebe mich zu ipse reliquas civitates adit 8, 38, 2. iustam sibi causam municipia et colonias adeundi existimavit 8, 50, 3. quibus pecunias imperasset, neque contulissent, se adirent A 56, 6 (5). c) wende mich (bittend) an legati.. Caesarem adeunt atque.. deprecantur, ne A 69, 2. 2) = bestehe graviter.. vulneratus praefectus, ut vitae periculum aditurus videretur 8, 48, 7.

adhortor. Caesar illum -atus A 15, 5.

adicio. a) lehne an unum latus (loci) erat adiectum flumini Nilo A 28, 3 (4). b) füge hinzu ad has minores apertasque complures (naves) adiecerunt A 13, 4.

aditus. a) Zugang, Eingang quo (ad litora) propter asperitatem loci non facilis nostris -us dabatur A 17, 4. quae (pars) facillimum -um habebat A 30, 6. cum tela.. iacerentur ad fontis -um 8, 41, 5 (6). b) Gelegenheit, Möglichk. duabus ex partibus -us oppugnationis nostris dabatur A 30, 5.

adiudico. id (templum) homini nobilissimo Lycomedi Bithynio -avit A 66, 4 (5). eidem tetrarchian.. Gallograecorum iure gentis et cognationis -avit A 78, 3.

adiungo. 1) stoße an, v. e. Örtlichkeit in eam partem, quae flumini erat -cta A 31, 4. 2) füge hinzu a) -it ei legioni.. complures cohortes auxiliarias Hispanorum A 62, 1 [v. Hdsch. legionem.. compluresque; Jur. legioni.. complures]. ei (legioni) -it legionem 8, 2, 1. -it.. legioni ..duas ab Deiotaro (leg.).. equitesque C A 34, 4. -ctis captivis (navibus) navibus

2 (dat.) sociorum A 42, 3 (4). his (navibus actuariis) -ctis navibus (dat.) longis A 44, 4. — -cti his qui subsequebantur rursus oppugnare M. coeperunt A 27, 7 (8). b) α) ad.. virtutem.. magnum odium Commii -ebat 8, 48, 2. β) magna etiam sollicitudo periculorum ad iacturas et detrimenta rei familiaris -ebatur A 49, 3 (5). 3) vereinige mit, gewinne für conventum sibi -xerunt A 59, 1 (2).

adiuvo. 1) a) eisdem diis -antibus A 76, 1. b) simili confidentia F., municipem suum, -ant A 52, 4. 2) komme zu statten multum -ante natura loci, plurimum deorum imm. benignitate A 75, 3 (4).

administro. 1) leite, verwalte a) -andi (navigium) facultas (non) dabatur A 21, 2. b) s. acies § 4: A 1, 5. — cui.. Asiam finitimasque provincias -andas tradiderat A 34, 1. 2) führe aus, verrichte, betreibe a) opera undique imperat -ari 8, 37, 2. b) α) haec cum -aret A 37, 1. β) is.. reliqua pari diligentia -at A 4, 2. quibus (casibus) nihil ratione potuit -ari A 75, 3 (4). γ) multa Romae male et inutiliter -ari A 65. 1.

admirandus. -a virtute A 46, 4.

admiratio. cuius ..rei maior nostra quam reliquorum est -o 8 pr. 6. magnam hominibus -em praebebat, quam ob rem id accidisset A 6, 2. ea, quae rerum novitate aut -e nos capiunt 8 pr. 8.

admiror. -atus tantam multitudinem hostium 8, 9, 2.

admoneo. a) -iti a regis amicis A 23, 1. b) nostri detrimento -entur.. stationes disponere ac.. 8, 12, 7. c) quibus non frangebantur animi inimicorum Caesaris, sed -ebantur, quo maiores pararent necessitates 8, 53, 2. d) quo facto est -itus G. posse nostros aqua intercludi A 5, 3 (4).

admoveo. neque non usque eo legiones -endas (iudicabat), ut 8, 14, 3.

adnato. -at ad suum myoparonem A 46, 6. ad proxima navigia -arunt A 20, 6 (7). ad eas.. naves -avit A 21, 2. ad proximas naves -abant A 31, 6 [ad pr. n. möchte V (als eine Randbemerkung) streichen].

adorior. nonnumquam.. expeditionibus nocturnis castella nostrorum -untur 8, 34, 3.

adsum. 1) begleite auctoritate ea, quae plerumque adest victori A 26, 3. 2) stelle mich ein, erscheine imperatorem instructis copiis adesse 8, 19, 4. legiones Caniniumque adesse 8, 32, 1.

adultus. -a iam aetate puerum A 24, 2 (3).

advenio. dignum -ens (Caesar) fructum virtutis.. tulit A 32, 2. omnis.. multitudo oppidanorum.. -enti Caes. occurrerunt A 32, 3.

advento. a) -are Romanos 8, 20, 2. b) α) quo cum -aret 8, 26, 2. β) cum -aret ad Nicopolim A 36, 3.

adventus. subitum -um suum .. magnum terrorem Alexandrinis iniecturum A 30, 1. non tantum bellum ipsum ac dimicationem, sed etiam talem -um eius felicem fuisse laetabantur A 32, 4 [Morus u. M streichen felicem als = talem]. ne eius -us hostilis esset A 69, 2. vgl. § 2: A 58, 4. — s. cognosco § 4 u. 5 je 1 B. qui primum -um potuerant effugere
2 Romanorum 8, 3, 3. s. excipio 2) 1 B. cum.. ea omnia flagitare -um suum videret A 65, 1. ut in Caesaris -um res integra differretur A 35, 2 (3). — Germanorum -u barbari nitebantur 8, 10, 4 s. nitor. hunc .. -u suo discedere ab oppugnatione coëgit A 44, 5 (6). ne hostili -u Cordubam diriperent A 58, 4. quorum -u cum sibi
3 C. oblatam occasionem rei gerendae existimaret 8, 18, 3. — repentino -u Caesaris accidit .., ut 8, 3, 1. sive certaminis periculo sive subito -u (Caesaris).. copias instruunt 8, 9, 1. -u Fabii legionumque imperata.. faciunt 8, 31, 4. in agris et pecora et homines.. versari tamquam amicorum -u A 36, 5.

adversarius. a) quod insolenter -i sui (Caes.) gloriarentur 8, 50, 4. cum de voluntate minime dubium esset -orum suorum (Caes.) 8, 54, 3. ne praeoccupatus animus Lepidi esset obsequio adversari A 63, 2 [adversarii D Hf, adversari N Dt K]. b) complures -os in Illyricum.. se reliquiis ex fuga collectis contulisse A 42, 4 (5). classe -orum ex illo toto sinu expulsa A 47, 5.

I) adversus, praepos. I) 1) v. d. Richtung a) e regione eius (fontis) vineas agere a. montem 8, 41, 2. eodem gradu.. ascendere a. arduum collem A 74, 4. b) imperat pontem a. hostem praevallari A 19, 4. 2) v. d. Lage =
gegenüber ex area, quae erat a. pon- 2
tem A 19, 6.

II) v. d. Thätigkeit (u. Gesinnung): qui nullis a. Romanos auxilia denegabant 8, 45, 1. magnas a. eum copias misit A 27, 2 (3). secundum proelium a. Triarium fecerat A 73, 2.

II) adversus. 1) a) mit d. Vorderseite zugewendet, gegenüber befindlich magno negotio impetus hostium -os munitionibus sustinere A 8, 4 [Crusius u. Georges unrichtig = Frontangriffe; sustineri die Hdsch., wesh. impetus fälschlich auf adversos bezogen wurde; ex mun. sustineri Hf V; adversos et ex mun. sustinere K nach Forchh.; für adversos will V ab adversis]. cum.. magnam vim telorum -i sustinerent A 20, 5. s. ex § 4: A 30, 6 (7). s. aversus b) β). — -as naves hostibus
constituit A 14, 1. ut.. semper venien- 2
tibus -ae (naves) occurrerent A 15, 6. -am ad se venientem navem.. animadvertit A 45, 2 (3). naves -ae rostris concurrerunt A 46, 2. b) entgegen, zuwider -is fluctibus occurrentibus ostio fluminis A 64, 3 (5). quae diversae navigationes numquam uno tempore -is ventis praecluderentur A 8, 2. -o
vento leniter flante A 11, 6. 2) widrig, 3
ungünstig utrum secundis minimisque rebus insolentiores, an -o mediocri casu timidiores essent 8, 13, 4. propter -am fortunam maiorum suorum A 66, 4 (5). tot -is proeliis 8, 49, 3. cum Romanos et secundis rebus confirmari et -is incitari viderent A 23, 1. -o tempore navigandi A 64, 2 (3). — omnibus -is (abl. abs.) 8, 20, 2 [diese Worte möchten Hf V streichen].

adverto. immer m. animum a) quod vel ex conscientia sua, .. vel multis signis et testimoniis eorum ..a. -ere poterat A 48, 1 (2). b) α) cum.. id iugum.. mediocri valle a castris eorum intercisum a. -eret 8, 14, 4. qui ubi cessari a. -it A 15, 3 s. cesso.

cum a. -eret excelsissimum locum castrorum relictum esse ab Alexandrinis A 31, 1. cum a. -eret neque navium se magnitudine neque numero parem esse A 46, 1. β) s. animadverto c) 1 B.

advoco. consilio -ato 8, 8, 3 [concilio Vascosanus N].

advolo. Germanos equitesque imprudentibus omnibus de improviso -asse 8, 36, 3.

aedificium. quod sine conti-
gnatione ac materia sunt -a et struc-
turis ac fornicibus continentur tectaque
sunt rudere aut pavimentis A 1, 3.
— domini -orum A 5, 2. etsi erat non
dissimile atque Alexandriae genus
-orum A 18, 1. summam esse .. in
Alexandrinis.. locorum et -orum no-
2 titiam A 8, 5. ex tectis -orum propu-
gnabant A 17, 4. — constitutis repente
exiguis ad necessitatem -is 8, 5, 1.
publica -a detegebant A 13, 2. -a
diripi iussit A 19, 1. Cordubensium..
-a incendit A 59, 2 (3). hos.. loca
excelsiora atque -a occupaturos A 8,
6. se ex navibus ad tuenda -a eiecerunt
3 A 17, 6. — ex -is.. in proxima -a arietes
immittuntur A 1, 2. — quod (signum)
incendiis -orum intellegi consuevit 8,
3, 2. adeo fines eius vastare civibus,
-is, pecore 8, 24, 4. s. ex § 2: 1 B.
u. § 4: 3 B. u. § 5: 2 B. XXX pedum
altitudine in -is consistere ausi non
sunt A 18, 3. paucos in -is esse in-
ventos 8, 7, 2.

aeger. qui numero -orum relicti erant Brundisii A 44, 4.

aeque. ut contra Q. Cassium.. a. potentem opponeret dignitatem A 58, 1.

aequo. 1) mache gleich dimicatione -ata A 46, 4. 2) komme gleich quae (turris) moenibus -aret 8, 41, 5 [adaeq. Wh] s. adaequo.

aequus. 1) a) flach, eben α) in litore -o A 17, 5. in -o loco ac plano A 18, 3. β) quod is in -um non descenderet A 60, 3. b) günstig qua facillimum accessum et -issimum ad dimicandum nostris videbat A 38, 3. 2) gerecht se fore -issimum Pharnaci A 70, 1.

aes. contractum.. aes alienum.. oneribus provinciae constituit exsolvere A 49, 1 s. in (abl.) § 10.

aestas. reliquam esse unam -em suae provinciae, quam si sustinere potuissent, nullum.. periculum vererentur 8, 39, 3. eo missus -e.. Cornificius A 42, 2. superiore -e Tergestinis acciderat (incommodum) 8, 24, 3. cum a superiore -e nullum bellandi tempus intermisisset 8, 1, 1.

aestiva, orum. a) Sommerlager sub tempus -orum nullum summum bellum posse conflari 8, 6, 1. ut ibi extremum tempus consumeret -orum 8, 46, 1. b) Sommerfeldzug superioribus -is Galliam devictam .. esse 8, 46, 1.

aetas. a) = Jugend eludentibus militibus regis -em atque infirmitatem A 25, 1. qui aliquam formae atque -is commendationem habebant A 41, 2 (3). b) = hohes Alter se concedere id factum.. dignitati -ique hominis A 68, 1 (3). cum vix equo propter -em posset uti 8, 12, 5. neque -is excusatione in suscipienda praefectura usus erat 8, 12, 5. quos aut -e aut viribus inferiores.. habebant 8, 14, 1. c) adulta iam -e puerum A 24, 2 (3).

affero. 1) hinterbringe, melde
a) paucis ei diebus -tur (s. acc. c. inf.)
A 57, 5. b) crebri.. et nostris et
hostibus nuntii -untur imperatorem..
adesse 8, 19, 4. 2) bringe vor, führe
an cuius rei verisimilis causa -ebatur,
quod 8, 1, 2. 3) verursache, bereite, ge-
währe spes pacis Domitio in eisdem
castris morandi attulit causam A 37, 2
2 (1). perennis exaruit fons tantamque
attulit oppidanis salutis desperationem
8, 43, 5. quae res.. mediocre detri-
mentum iumentorum ac servorum no-
stris -ebat 8, 10, 4. cui nisi castrorum
oppugnatio facultatem attulisset li-
berius profugiendi A 76, 4. operum
magnitudinem et timorem suum.. fidu- 3
ciam barbaris allaturum 8, 10, 1. nox..
allatura videbatur maiorem fid. illis
A 10, 5. si quid ipsa multitudo et
clamor et flamma nostris terroris -re
possent A 14, 4. cuius rei subita tre-
pidatio magnum terrorem attulit no-
stris A 75, 1 (2).

afficio. a) isdem cruciatibus affectus L. A 55, 4. quorum.. perti-

naciam magna poena esse -endam iu-
dicabat 8, 39. 2. mortifero vulnere
Commium credebant affectum 8, 23,
6. b) tali victoria.. Caesar incredibili
est laetitia affectus, quod A 77, 1.
principes maximis praemiis -endo 8,
49, 3. c) gravi valetudine affectus A
44, 1.

affirmo. puteis fossis aquam
dulcem reperiri posse -abat A 8, 1.
celeriter, si illa sentiret, fore eum
secum -ans A 24, 4 (5).

affligo. -ctas opes equestri proe-
lio Bellovacorum esse 8, 21, 3.

ager. 1) Ackerland, Feld -orum
colendorum causa 8, 7, 2. 2) d. (flache)
Land ex oppidis demigrare, ex -is
diffugere 8, 24, 1. in -is et pecora
et homines.. versari A 36, 5. 3) Mark,
Gebiet hostili modo Cordubensium
-os vastat A 59, 2 (3). exercitum in
copiosissimos -os Biturigum inducit 8,
2, 2.

agger. a) Dammaterial, Erdschutt:
s. ago (vb. m. comporto) § 1: 1 B. -em
comportari .. intra munitiones. Quo
celeriter collato.. A 73, 1 u. 2. (re-
pentino) -e iniecto A 29, 4. quae (ser-
vorum multitudo) -em portabat A
74, 3. b) Wall, Schanze exstruitur
-er in altitudinem pedum LX, collo-
catur in eo turris X tabulatorum 8,
41, 5. -em instruere 8, 41, 2. quae-
cumque.. per locum praecipitem missa
erant, ea vineis et -e suppressa com-
prehendebant id ipsum, quod mora-
batur 8, 42, 2.

aggredior. 1) greife an, über-
falle a) α) oppidum .., quo die est
-ssus, in suam redegit potestatem A
26, 2. β) castellum.. -ssus omnibus
copiis expugnat A 30, 3. summum
locum -i A 31, 1. alteram insulae
partem.. constratis navibus -itur A
2 17, 3. munitiones -i A 76, 3. eum (pon-
tem).. simili ratione -itur A 19, 2.
b) qui primum elicerent nostros, deinde
circumventos -erentur 8, 12, 2. neque
resistentes -undos.. iudicabat 8, 14,
3. fugientes perterritosque sub sarcinis
in itinere -ssi 8, 27, 5. saepius equi-
3 tes eius -ssus 8, 48, 2. prius.. quam
is Mithridaten -i posset A 28, 2. ut..
aversos hostes -eretur A 40, 1. ut
aperto latere -eretur hostem A 40, 2.
-ssus equitatu legionarios A 60, 4.
2) unternehme magnum ac difficile
opus -itur A 6, 1.

agito. haec principes in consiliis..
-abant A 3, 2 (3).

agmen. 1) Zug, Marsch eines
Heeres ut.. in -e dimicare sit coac-
tus A 43, 2 (3). 2) a) d. Zug als sich
bewegende Masse ut.. omnium impe-
dimentorum -en, quod tamen erat me-
diocre, ut in expeditionibus esse con-
suevit, cogeret XI. (legio) 8, 8, 3.
prius.. quam longius -en impedimen-
torum suorum processisset 8, 14, 2. 2
perturbato imp. -e 8, 29, 2. Lucterius
-en iumentorum ad oppidum ducit 8,
35, 2. b) d. Heer auf d. Marsche,
Heereszug -is ordinem ita constituit,
ut 8, 8, 3. a. hostium consecutus 8,
28, 2. quorum perturbatum et confu-
sum dum explicant -en 8, 14, 2. paene 3
quadrato -e instructo 8, 8, 4. conse-
quuntur equites nostri.. invaduntque
Dumnaci -en 8, 27, 5. ut.. omne -en
morarentur, dum consequeretur ipse
8, 28, 1. equitatum procedere ante
-en imperat legionum 8, 27, 4. —
(pedites) toto -e subsistentes 8, 28, 3.

ago. 1) a) schaffe herbei huc om-
nem comportatum aggerem ex castris
servitia agere[nt] iussit A 73, 3 [age-
rentur d. meisten Hdsch. nach M; agerent
iussit N Hf K; gererent (gerere?) will
M]. b) schiebe vor, rücke näher cuni-
culos tectos ab vineis agunt ad caput
fontis 8, 41, 4. operibus vineisque
agendis A 1, 4. e regione eius (fon-
tis) vineas agere adversus montem 8,
41, 2. 2) betreibe a) α) verrichte, un- 2
ternehme, führe aus quem si non ex-
pulissent,.. idque agendum mature
A 3, 4 (5). post horam X diei res
agebatur A 10, 5. quid ageretur in
locis reliquis 8, 43, 2. quid ageretur
A 57, 2. β) gehe zu Werke lentius 3
agere A 71, 1. b) α) äußere ut iis
gratias ageret 8, 50, 3. β) unterhandle
quae (legationes) de pace agerent A
36, 1. c) habe vor id agi paucorum
consiliis, ut.. spoliaretur 8, 52, 3.

aio. cedentes.. haec ais scripsisse
fr. 160, 26.

alienus. aes -um A 49, 1. in
regionibus -is sibique infestis A 61, 2.
nec dat ulli civitati spatium de -a

potius quam de domestica salute cogitandi 8, 3, 4.

aliquamdiu. cum a. summa contentione dimicaretur 8, 29, 1. pugnatur a. pari contentione; deinde 8, 19, 3. cuius a. .. irridebat .. ostentationem ..: cum interim A 74, 4.

aliqui, aliquis. 1) mit subst. a) in negat. Sätzen: ne.. bellum -od relinqueretur, quod 8, 49, 2. non esse autem -cui civitati sortem incommodi recusandam 8, 1, 3. — vgl. nemo erat, qui modo -am iacturam facere posset, quin A 49, 3 (4). nihil.. minus volebat, quam .. necessitatem sibi -am imponi belli gerendi 8, 49, 2. b) in affirm. S.: qui -am formae.. commendationem habebant A 41, 2 (3). ut.. -a parte exercitus spoliaretur 8, 52, 3. quoad sibi spes -a relinqueretur 8, 55, 2. quod.. cum propter -em timorem accidit 8, 18, 4. 2) ohne subst. a) ad -os excipiendos, ex quibus hostium consilia cognosceret 8, 7, 1. b) α) neque, contra senatus auctoritatem ut -id faceret, adduci potuit 8, 52, 3. an ego, cum omnes caleant, ignaviter -id faciam? fr. 160, 18. — non.. labor.. cupienti praesertim -id Cassio deerat A 51, 4. β) quasi -id ab eo postularet A 52, 2.

aliquot. a) centurionibus a. A 57, 1. a. post diebus A 56, 1. b) occisi (sunt) a. fr. 162, 1.

aliter. a) qui neque a. utilis esse poterat, et A 38, 4. b) a. audimus ea, quae.., a., quae.. 8 pr. 8.

alius. I) eigtl. 1) allgm. a) α) quae (legio) ad fretum -o itinere deducebatur A 57, 1. praeterea -as ambulatorias (turres).. confixerant A 2, 5. — -is temporibus (Ggs. tunc) A 71, 2. — nihil tam operose ab -is esse perfectum, quod non horum elegantia commentariorum superetur 8 pr. 4. β) ut.. -i morari Caesarem dicerent, .. -i multo gravius extimescerent [casum] A 7, 1. — -ud naturalis sollertia, -ud urbis copia sumministrabat A 13, 2. gentem semper -a cogitantem, -a simulantem A 24, 1. b) s. ac § 18: 2 B. 2) prägnant: senatus frequens in -a omnia transiit 8, 53, 1.

II) übtrg. = d. übrige ubi.. pauci nostri.. constiterunt atque hos sunt -i subsecuti A 17, 5.

allevo. -atis scutis A 20, 6 (7) [-ati vulg. Oudend. M; Fl. klammert allevati bis nisi ein].

alo. a) erat provincia minime copiosa ad exercitus alendos A 42, 2. b) latrociniis se suosque alebat 8, 47, 2.

alter. 1) v. zweien d. eine oder andere a) -am ex duabus (legionibus) ab Labieno accersit 8, 6, 3. fugato duce -o.. reliquos facile opprimi posse 8, 36, 1. ut.. ex -a oppidi parte auxilium ferri posset A 1, 5 [Gemoll möchte ex his parte streichen]. -am insulae partem .. aggreditur A 17, 3. duas (legiones).. quarum -a in bello Alex. non occurrit, quod A 34, 3. at 2
Pontica ex -a parte legio.. oppressa est A 40, 2. b) quorum (propugnatorum) -er (ordo) ex pontibus.. permitteret tela, -er.. ponte ab.. telis tegeretur 8, 9, 4. ut aqua pabuloque abundaret, quarum -ius rei copiam exiguam, -ius nullam .. facultatem habebat A 1, 6. quorum -o opere effecto.. -o instituto A 19, 5. 2) ein anderer, ein zweiter a) α) ipse legionem 3
unam in trina castra distribuit, -am secum expeditam ducit 8, 36, 2. duabus ex partibus.. una, quam.., -a, quae A 30, 5. β) tribus.. ex lateribus.. unum latus erat adiectum flumini N., -um editissimo loco ductum. tertium palude cingebatur A 28, 3 (4). b) fit.. sen. consultum, ut ad bellum Parthicum legio una a Pomp., -a a Caes. mitteretur 8, 54, 1. capta est una hostium quadriremis, depressa est -a, duae.. nudatae A 11, 4.

altitudo. 1) Höhe loriculam pro hac ratione eius (valli) -is inaedificari 8, 9, 3 s. hic § 7. neque minus XL pedes -is habebat (vallus) A 2, 4. s. in m. acc. § 8: 2 B. quo tutior -e esset (propugnatorum ordo) 8, 9, 4. XXX pedum -e in aedificiis consistere A 18, 3. 2) Tiefe fossas duas.. IV pedum -is.. deduxit A 38, 3. valle.. magis in -em depressa quam late patente 8, 9, 2.

altus. montibus.. -is A 36, 3. -issimis ripis A 29, 1. -issima tecta A 15, 8. -iores turres 8, 9, 4 [Koch fortiores a. que turres]. -issimis tur-

ribus denorum tabulatorum A 2, 4.

ambitio. quod .. -e atque in-
dulgentia tribunorum militum et qui
legionibus praeerant multa contra
morem.. militarem fierent A 65, 1.

ambulatorius. alias -as (tur-
res) A 2, 5.

amicitia. se concedere id fac-
tum.. veteri hospitio atque -ae, di-
gnitati aetatique hominis A 68, 1 (3).
— eas regiones.. in -am Caesaris re-
degerat A 26, 3. sibi.. reditum patere
in eius -am 8, 3, 5. quo si auctore in
Caesaris fidem -amque venturi essent
A 23, 2 (3). legatos de pace atque
-a mittere ad A 37, 1. continere in -a
civitates 8, 49, 1. in -a manserat Ro-
manorum 8, 26, 1. f. permaneo § 2:
1 (2) B. f. in (m. abl.) § 16 γ) 1 B.

amicus. I) adi. a) interposito
-issimo rege A .78, 2. b) m. dat.
Epasnactus.. -issimus populo R. 8, 44,
3 [N H populi R.]. reges, tyrannos,
dynastas.. dimittit et sibi et populo
R. -issimos A 65, 4 (5).

II) subst. 1) allgm.: quod ne fieret,
consules -ique Pompei iusserunt 8,
2 52, 5. accidisse hoc complures Cae-
saris legati, -i, centuriones milites que
laetabantur A 24, 6 (7). ut -i eius
dictitabant A 64, 2 (4). qui frequen-
tes concurrissent hospites atque -i
Deiotari ad deprecandum A 68, 1 (3).
— eadem suum quisque contuberna-
lem, -um, notum prosequens erat ob-
testatus, ne.. falleret A 16, 4 (5).
3 Sextum Caesarem, -um et necessarium
suum, legionibus.. praefecit A 66, 1.
— admoniti a regis -is, qui in Cae-
saris erant praesidiis A 23, 1.
2) Staatsfreund, Bundesgenosse sive -us
Domitius eas angustias transiret.. sive
inimicus.. veniret A 36, 5 f. inimi-
4 cus. tamquam -orum adventu A 36,
5. regna sociorum atque -orum ab ex-
terno rege occupari A 34, 2. qua ce-
leritate et fideles -os retinebat et
dubitantes terrore ad condiciones pacis
adducebat 8, 3, 4. f. accipio § 1: A
70, 8.

amitto. 1) lasse vorbei, unbenutzt
-ssa proximi temporis occasione A 37,
2. 2) verliere, büße ein a) α) -sso Ver-
tisco, principe civitatis 8, 12, 4. maiore
ex duobus pueris, rege, -sso A 33, 2.
vgl. A 43, 3 (4). β) -ssis copiis A 56,
1. -sso equitatu et fortissimis pediti-
bus 8, 20, 2. Pontica legione paene 2
tota -ssa A 40, 4. quo proelio duobus
milibus militum amplius -ssis, centu-
rionibus.., tribunis IV A 43, 3 (4).
magna parte -ssa suorum 8, 5, 4. 48,
8. maiore parte -ssa 8, 19, 7. — ma-
gna etiam parte -ssa siti suorum 8,
43, 4. b) neque interfectis -ssam vi- 3
tam.. restituere posse A 70, 6. c) sese..
eas, quae essent -ssae (naves), resti-
tuturum A 12, 2. amplius CX navibus
longis.. -serant A 12, 3. 3) gebe
preis saepe -ssis superioribus locis 8,
13, 3. f. dimitto § 3.

amor. qui (reges) neque -em
suorum habere poterant ..neque ve-
tustatis auctoritatem A 33, 3 (4). quae
(praemia) speciosum reddebant prae-
sentem exercitus -em A 48, 3 (5). —
compensare offensionem provinciae exer-
citus -e cupiebat (Cassius) A 48, 1
(2). exceptus est Caesaris adventus
ab.. municipiis.. incredibili honore
atque -e 8, 51, 1. forsitan etiam hoc
fecerit odio Caesaris et -e Pompei A
58, 2.

amplius. 1) b. Zahlangaben a)
ohne quam α) numero non a. erant
quingenti 8, 10, 4. spatio non a. pas-
suum mille A 73, 3. acc.: dies non
a. X et VIII 8, 4, 3. milia non a. X
8, 16, 3. β) a. milibus XII.. inter-
fectis 8, 29, 4. non a. hominum mili- 2
bus ..V collectis 8, 30, 1. non a.
CCL desideratis A 40, 4. duobus mi-
libus militum a. amissis A 43, 3 (4).
— partem copiarum.. esse in castris
a milibus non [longe] a. XII 8, 36,
1 [b. best. Hdschr. non longe a.; b. in-
terpol. u. Scal. V K Wh Hl H haben
longe nicht; F a mil. longe XII; N
Hf a mil. longe non a. XII]. b) m. 3
abl. compar.: campum.. non a. paten-
tem in omnes partes passibus mille
8, 18, 1. a. CX navibus.. amiserant
A 12, 3. 2) dazu noch, weiter, ferner
nihil a. copiarum accessurum creden-
tes 8, 28, 5.

amplus. quibus parum videba-
tur imposuisse oneris, -iorem pecuniam
imperat A 56, 3.

an. 1) ut vix iudicari posset, utrum
secundis.. rebus insolentiores, an ad-

verso.. casu timidiores essent 8, 13, 4. sic erat dubius animi, utrum nihil timere an omnia licere mallet A 56, 2 s. licet. 2) ellipt.: rure iam redierim, quaeris. An ego, cum omnes caleant, ignaviter aliquid faciam? fr. 160, 18.

ancora. s. ad § 7: 1 B. u. § 17: 1 B.

angiportum. omnibus viis atque -is triplicem vallum obduxerant A 2, 4.

angustiae. non .. plures (cohortes) consistere -ae loci patiebantur A 19, 3. sive.. Domitius eas -as transiret A 36, 5. scaphis.. mobiliter et scienter -as loci tuebantur A 17, 4. necessario discessum ab arte est propter -as loci A 15, 7.

angustus. flumen .. -um altissimis ripis A 29, 1. -issimum intervallum frontis A 39, 2. silvestribus -isque itineribus 8, 35, 3. locus -us atque impeditus A 36, 4. in -o mari A 46, 3. quam -issimam partem oppidi palus ..efficiebat A 1, 4. vada transitu -o A 14, 5.

animadverto. a) m. acc. α) discessum hostium -ere non poterat 8, 16, 1. hi cum repente hostium equites -issent 8, 12, 3. (cum) neque exitum consiliorum suorum -eret 8, 44, 1. cum.. vix suorum ipsi priores partes -erent equorum 8, 16, 2. β) quod cum -erent oppidani 8, 34, 1. cum id repente prima luce -isset A 74, 1.
2 b) m. acc. c. inf. α) cum -eret hostem . castris.. se tenere 8, 11, 1. ähnl. 8, 33, 1. 38, 3. A 21, 1. 35, 2. 36, 5. — cum.. litteris urbanis -eret multa Romae male ..administrari neque A 65, 1. β) cum.. oppidum operibus clausum -eret 8, 40, 1. cum duce assumpto Alexandrini nihilo se firmiores factos.. -erent A 25, 1. haec (castra) cum et opere magno vallata et loci natura munita -eret A 30, 2. c) repente adversam ad se venientem navem.. instructam propugnatoribus -it A 45, 2 (3) [D K animum advertit].

animus. I) im weiteren Sinne: Seele, Geist a) sic erat dubius -i, utrum.. an A 56, 2. quo nuntio dolore magis permotus quam -o perturbatus A 54, 1. b) m. gen. z. Umschr. d. Pers.: infl[amm]antur atque incitantur hostium -i secundo proelio 8, 12, 6 s. inflammo. quorum (sacrorum) religione pre- 2
cari offensos iratosque -os regum erant soliti A 32, 3. timentes omnium -os consolatione sanat 8, 38, 2.

II) insbes. 1) Willenskraft a) etsi gravi valetudine affectus vix corporis viribus -um sequebatur A 44, 1. b) Kampflust s. paratus § 1: 2 B. 2) empfindende Seelenkraft a) Gemüt, 3
Herz regius -us disciplinis fallacissimis eruditus, ne a gentis suae moribus degeneraret, flens orare contra Caes. coepit, ne se dimitteret A 24, 3 (4). b) α) Neigung, Stimmung ne praeoccupatus -us Lepidi esset obsequio adversari A 63, 2. militum temptat -os A 57, 6. β) Gesinnung quali quisque 4
fuisset -o in.. Galliae defectione 8, 46, 6. c) Beherztheit, Mut singularis et -i et prudentiae vir 8, 28, 2. — -i magnitudine ac virtute..cum.. comparandus A 15, 1. hic ob notissimam scientiam atque -i magn. delectus est ab Rhodiis, qui A 15, 2. et -i magnitudine et rei militaris scientia virum praestantem A 31, 1. fructum 5
virtutis et -i magnitudinis A 32, 2. — -os multitudinis confirmat 8, 8, 3. s. admoneo (m. frango) c) 1 B. quorum perturbatione nostrorum -i adeo sunt incitati, ut A 31, 3. — ut hoc maiore -o contenderent, quod A 16, 3 (4). hoc -o est decertatum, ut A 16, 5 (6). praesentissimo -o pugnans A 40, 3. omnia fortissimo sustine- 6
bant -o 8, 42, 3. si qui aut -o aut virtute cessisset A 16, 2 (3). hostes concidunt -is 8, 19, 5 (6). -o ad conandum nisi A 20, 6 (7) s. allevo. 3) Denkkraft a) s. adverto 5 B. u. animadverto c). b) Gedanken, Aufmerksamkeit ut.. ad fodiendos puteos -um conferant A 9, 1. omnium -is ad laborem incitatis A 9, 2. qui aut in opere aut in pugna occupatum -um haberent A 15, 8.

annus. insequens -us, L. P. C. M. consulibus, nullas habet magnopere Galliae res gestas 8, 48, 10. vgl. 8, 50, 4. scio Caesarem singulorum -orum singulos commentarios confecisse 8, 48, 10. ut iis.. se et honorem suum insequentis -i commendaret 8, 50, 4

ſ. insequor § 1. -i tempus ſ. tempus § 1: 4 B. quas (legiones) ille.. armatura nostra complures -os constitutas habebat A 34, 4. (parvulum) multos retinuerat -os A 78, 2. praesidia sunt in tot -os provisa fr. 160, 23. — proximo -o 8. 53, 1. superiore -o 8, 23, 3. eodem tempore superiore -o 8, 22, 1. — quibus (navibus) multis -is ad navigandum non erant usi A 13, 1 (vgl. 8, 44, 2). paucis -is antea A 3, 3 (4). paucis ante -is A 78, 3.

ante. I) adv. v. d. Zeit a) cum se.. eiusdem generis.. aqua dicerent uti, atque a. consuessent A 6, 2 (3). b) α) qui paulo a. ...conflixerant 8, 29, 3. quem p a. praemiserat 8, 50, 2. β) paucis a. diebus 8, 7, 5. paucis a. annis A 78, 3,

II) praepos. 1) räumlich: fasces.. a. aciem collocarunt 8, 15, 5. ut legiones.. a. omnia irent impedimenta 8, 8, 3. quos a. legiones missos docui 8, 19, 2. equitatum.. procedere a. agmen.. legionum 8, 27, 4. 2) zeitlich: rettulerat a. tempus ad senatum de 8, 53, 1.

antea. a) hoste deleto, cuius timore a. dividere praesidia.. prohibitus erat 8, 37, 2. b) paucis annis a. A 3, 3 (4).

anteeo. qui (equitatus) multum numero -ibat nostrum equitatum A 38, 4.

antemna. ſ. demitto 2) 2 B.

antiquus. nec sibi quicquam fore -ius quam dignitatem populi R... reciperare A 36, 2.

apertus. a) ohne Verdeck IV constratae naves et complures -ae A 11, 1. minores -asque (naves) complures A 13, 4. pleraeque (naves erant) -ae A 13, 5. b) o. Schutz, bloß gestellt ut -o latere aggrederetur hostem A 40, 2. ab latere eorum -o .. egredi ex navibus A 20, 3.

apparatus. urbs.. copiosissima omnium rerum -us suggerebat A 3, 1.

apparo. ſ. paro § 1: 8, 24, 1. in -anda fuga A 7, 1.

appello, avi, atum. 1) spreche an ut municipia et colonias -aret 8, 50, 1. honorifice civitates -ando 8, 49, 3.

2) nenne, benenne a) civitates.., quae Aremoricae -antur 8, 31, 4. ad eum locum, qui -atur Chersonesus A 10, 2. b) rufe aus cum.. ibi imperator esset -atus A 48, 2 (4). Laterensis.. praetor -atur A 53, 4. Marcellum.. praetorem -arunt A 59, 1 (2). Deiotarus .. rex Armeniae min. ab senatu -atus A 67, 1.

appeto. si condiciones, quas reiecerat, rursus -eret A 89, 1.

applico. naves ad litora et vicum -arunt A 17, 6.

appropinquo. a) -are Caninium 8, 26, 3. ipse cum legionibus quam potest maxime -at 8, 17, 3. b) cui loco cum -are Mithridaten rex cognovisset A 27, 2 (3).

apto. omnes oppidi partes.. testudinibus ac musculis -antur A 1, 2 [so Dt mit d. Hdsch.; N D K temptantur; Hf appetuntur; Lipsius schlug vor captantur, quatiuntur, laxantur, grassantur; Weissenb. impugnantur; Fl aperiuntur].

aptus. -issimum esse hoc genus ad proditionem A 7, 3.

apud. 1) bei, in d. Nähe quo minus a. se (Alexandrinos) Caesar commoraretur A 3, 3 (4). 2) vor, in Gegenw. hac oratione a. suos habita A 9, 1. 3) a) bei = in d. Mitte tanta erat magnificentia a. opulentiores, cupiditas a. humiliores 8, 51, 3. b) in jemands Augen ibi cum L. a. suos cives .. multum potuisset, semperque ..magnam a. barbaros auctoritatem haberet 8, 32, 2. cuius nomen multum poterat a. eas legiones A 58, 2.

aqua. quibus (specubus) -a in privatas domus inducitur, quae paulatim.. liquescit ac subsidit. Hac uti domini aedificiorum.. consuerunt; nam quae flumine Nilo fertur, adeo est limosa ac turbida, ut multos.. morbos efficiat; sed ea plebes.. contenta est A 5, 1 u. 2. quantum inter se differrent -ae (propior u. inferior) A 6, 2 (3).
— ubi magnus fons -ae prorumpebat 2
ab ea parte 8, 41, 1. cum.. -ae inopia premerentur A 9, 4. omnia.. litora naturaliter -ae dulcis venas habere A 8, 1. -ae magnam vim ex mari rotis.. exprimere contendit A 6, 1. magna una nocte vis -ae dulcis inventa est A 9, 2. — ſ. bibo 1 B. ex privatis aedificiis specubus ac puteis extracta

-a A 5, 3 (4). fero s. ob. § 1: 1 B.
3 hanc -am locis superioribus fundere in partem Caesaris A 6, 1. induco s. ob. § 1: 1 B. quo minus.. navibus -am peterent.. ab insula A 8, 2. puteis fossis -am dulcem reperiri posse affirmabat A 8, 1. s. traho 1 B. — ut -a pabuloque abundaret, quarum alterius rei A 1, 6. contentus s. ob. § 1: 1 B. posse nostros -a intercludi A 5, 3 (4). s. prohibeo § 1: 3 B. s. utor § 1: 3 B.

aquator. quorum omnis postea multitudo -um unum in locum conveniebat sub.. 8, 41, 1 [aquatum vulg. Oudend. u. Göler].

aquor. s. aquator. cum .. nec sine periculo possent -ari 8, 41, 6. (cum) -andi causa remiges in terram exposuisset A 10, 2.

arbitror. a) α) magnae felicitatis esse -abatur neminem.. refugisse 8, 36, 1. β) nec se satis tutum fore -atur 8, 27, 2. — quem quia non -abatur vocatum in castra venturum 8, 23, 4. cum.. neque se tuto discessurum -aretur, si.. appeteret A 39, 1. b) quos idoneos ex equitibus Gallis -abatur A 17, 3.

arbor. magnis -ibus excisis, quae longitudine utramque ripam contingerent, proiectis iis repentinoque aggere iniecto flumen transierunt A 29, 4.

arcesso s. **accerso.**

ardeo. a) eas (cupas) -entes in opera provolvunt 8, 42, 1. b) voluntate optima et -entibus studiis militum A 22, 2.

arduus. -o.. ascensu 8, 40, 4. adversus -um collem A 74, 4.

area. pugnabatur.. ab illis ex -a, quae erat adversus pontem A 19, 6.

aries. s. immitto 1 B.

arma. 1) Waffen maximae -orum erant institutae officinae A 2, 2. — milites.. -a capere iubet A 75, 1. s. fero § 1: 2 B. s. proicio 2) 3 B. — ad proeliandum animo atque -is parati 8, 18, 2. discederet uterque ab -is 8, 52, 4. s. cum § 8: 1 B. s. in m. abl. § 11: 4 B. 2) Waffenmacht quoniam Pompei dominatio atque -a non minimum terrorem foro inferrent 8, 52, 4. si quem timor -orum Caesaris laederet 8, 52, 4. 3) Kampf, Krieg ne consilia belli quaerentibus auctor -orum duxque deesset 8, 47, 2. nulli spem aut causam dare -orum 8, 49, 1.

armatura. auxilia levis -ae 8, 17, 2. levis -ae electos A 17, 3. levis a. pedites 8, 19, 2. — s. constituo § 2: A 34, 4 u. § 3: A 68, 2 (4).

armatus. 1) adi.: ut ad hostes -os eum mitteret A 24, 2 (3). 2) subst.: litora -i defendebant A 17, 4. copias -orum pro suis instruunt castris 8, 14, 2. milibus XII aut -orum aut eorum, qui.. arma proiecerant, interfectis 8, 29, 4. II milibus -orum relictis 8, 34, 2. confertam -orum multitudinem collocatam in vallo A 30, 2. quo.. -is ascendere esset difficile 8, 33, 1. revocant.. -os murisque disponunt 8, 43, 2. acrius contra -os incitati 8, 35, 5.

armo. cum cohortibus -atis.. in.. impetum fecit 8, 35, 4. legionem -atam instructamque adducit 8, 36, 4. iussit.. milites -ari A 45, 3 (4). servos.. puberes -averant A 2, 2.

arripio. cum.. manum Commii Volusenus -uisset 8, 23, 5.

arrogantia. s. crimen 2 B.

ars. ut neque maritimis.. sollertia atque ars praesidium ferret A 16, 5 (6). -e sollertiaque se explicant A 15, 6. discessum ab -e est propter angustias loci A 15, 7.

artus. -iorem illum (pontem) propioremque oppido .. tuebantur A 19, 2 [so D Dt V; certiorem N K Hf; citeriorem Rob. Stephanus M; fortiorem Aldus vulg. Oudend u. Fl., vgl. A 66, 2].

ascendo. a) quo (saxa).. armatis -ere esset difficile 8, 33, 1. eodem gradu, quo.. descenderat.., -ere adversus arduum collem.. coepit A 74, 4. b) ex omnibus oppidi partibus cohortes montem -ere 8, 43, 1.

ascensus. 1) v. Hinaufsteigen s. difficultas § 1: 1 B. 2) als Ort: Aufgang, Zugang tanto collis -u 8, 14, 3. ut.. sine vulneribus.. neque arduo se recipere possent -u 8, 40, 4.

ascisco. a) ziehe herbei, an mich exsulibus omnium civitatum ascitis 8, 30, 1 [ascitis hat F mit 3 guten Hdschr. nicht: exsul. o. civ. receptis latrociniis

imp... interc., ebenso V]. b) nehme an als Marcellum.. ducem -verunt A 59, 1 (2).

asperitas. quo propter -em loci non facilis nostris aditus dabatur A 17, 4.

asperius. ne quid crudelitate naturae videretur a. fecisse 8, 44, 1.

aspernor. ea constanter omnia -abatur A 36, 2.

asporto. Mithridates...Pergamo secum parvulum -averat in castra A 78, 2.

asser. -es remorum usum obtinebant A 13, 2.

assiduus. coactus -is tuis vocibus 8 pr. 1.

assigno. quod interciderat aut erat interpellatum, Cassio -abant A 50, 2.

assumo. duce -pto A 25, 1.

at. 1) führt die Erzählung weiter auf einen neuen in Gegenüberstellung aufgefaßten Hauptpunkt a) At Caesar 8, 14, 3. At Dumnacus 8, 27, 2. At nostri equites 8, 29, 3. At Drappes unaque Lucterius 8, 32, 1. [in sententia permanebant; at ad postremum venae fontis intercisae sunt 8, 43, 4 F]. At Pontica ex altera parte legio A 40, 2. At Vatinius A 47, 1. At Pharnaces A 71, 1. At nostri A 76, 3. b) cognoscit castra eorum.. relictis locis superioribus ad ripas esse fluminis demissa; at [K-Ditt. hat et für at, K-T. at] Germanos ..de improviso advolasse proeliumque commisisse 8, 36, 3. [quod malum dux equi velocitate evitavit. At graviter ab eo vulneratus praefectus.. refertur in castra 8, 48, 7; so F V statt des hdschftl. ac; at billigt auch W. Paul].

2) führt unerwartete Ereignisse ein: At Bellovaci.. repente 8, 20, 2. At regius animus A 24, 3 (4). At fortuna A 25, 4. At contra spes pacis Domitio in eisdem castris morandi attulit causam A 37, 2. At Pharnaces A 74, 3.

3) [at mihi, si defendendi essent Alexandrini.., multa oratio frustra absumeretur A 7, 2 M statt ut mihi def. ess.]

atque s. ac.

attingo. prius.. quam Italiam -eret, audierat 8, 50, 3.

attribuo. 1) gebe, geselle bei erat -tus Antonio praefectus equitum V., qui cum eo hibernaret 8, 48, 1. 2) stelle unter jemds. Kommando legiones .. Caesar -erat Longino A 53, 5. 3) teile zu, unterwerfe qui (Suessiones) Remis erant -ti 8, 6, 2. fratri.. Ariobarzanis Ariarathi.. -it, quod sub eius imperio esset A 66, 5 (6) s. qui § 39.

auctor. 1) Veranlasser, Urheber, Anstifter s. arma 3) 1 B. Correus, -or belli, concitator multitudinis 8, 21, 4. cum Lucterius.. semper -or novorum consiliorum magnam apud barbaros auctoritatem haberet 8, 32, 2. 2) Leiter complures esse principes belli -es 8, 7, 4. 3) Gutheißer, Zustimmer quo (rege) si -e in Caesaris fidem amicitiamque venturi essent A 23, 2 (3).

auctoritas. 1) Würde, Geltung, Ansehen quorum (Aeduorum) in omni Gallia summam esse -em sciebat 8, 46, 4. Aedui, quorum -as summa esset 8, 54, 5. s. habeo § 6: 2 B. — omnes.. regiones.. -e ea, quae plerumque adest victori, pacarat A 26, 3. 2) Willensmeinung, Gutachten ut interposita senatus -e aliqua parte exercitus spoliaretur 8, 52, 3. neque, contra senatus -em ut aliquid faceret, adduci potuit 8, 52, 3. 3) Beispiel, Vorgang ceterae civitates.. -e adductae Carnutum ..imperata ..faciunt 8, 31, 4.

audacter. confligit -ius equitatus hostium 8, 28, 3. quo tutior altitudine esset, hoc -ius longiusque permitteret tela 8, 9, 4. -ius in Armenia substitisse A 35, 2.

audeo. cum tectis expulsi nullo loco diutius consistere -erent 8, 5, 4. (cum) neque infirmas legiones hostibus committere -eret 8, 26, 2. in aedificiis consistere ausi non sunt A 18, 3. ab latere eorum aperto ausi sunt egredi ex navibus Alexandrini pauci A 20, 3

audio. 1) höre, erfahre a) quod nondum -tum Caesari erat A 25, 1. eo proelio -to A 32, 2. b) m. acc. c. inf. α) ibi quasdam civitates in armis esse -ebat 8, 24, 2. ähnl. 8, 52, 3. A 42, 4 (5). 44, 1. 57, 3. 65, 3. 74, 3. β) hunc .. augurem.. factum.. in itinere -ierat 8, 50, 3. ex quibus cum

duas ad Caes. missas audisset A 35, 2. 2) höre an aliter -mus ea, quae rerum novitate .. nos capiunt, aliter, quae pro testimonio sumus dicturi 8 pr. 8.

augeo. a) α) erhöhe largitionem in milites -et A 4, 2. β) steigere -etur odium et ex ipso dilectu et sumptu additae legionis A 50, 3. γ) vermehre numero classis aucto A 44, 4. coniuratorum numerum -et A 55, 3. b) verstärke munitiones cotidie operibus -entur A 1, 2.

augur. hunc (Antonium) .. -em factum 8, 50, 3.

aureus. coronam -am A 70, 8.

auspicium. 1) Oberanführung [magnas res et secundas ductu -oque suo gesserat A 43, 1 Lipsius u. D; ausuque suo N Dt K Hf]. 2) göttl. Anzeige, Vorbedeutung Pharnaces .. -is et religionibus inductus, quibus obtemperasse eum .. audiebamus A 74, 3.

ausus. s. auspicium 1).

aut. I) oder 1) einmal a) in affirmat. Sätzen α) subst.: quae rerum novitate a. admiratione nos capiunt 8 pr. 8. quos (aut) aetate a. viribus inferiores (aut inermes) habebant 8, 14, 1. silvis .. a. impeditissimo flumine munitum 8, 18, 1. aedificia .. tecta sunt rudere a. pavimentis A 1, 3. castella a. oppida expugnare A 43, 2. β) vrb.: magno numero hominum in-
2 terfecto a. capto 8, 25, 1. vgl. 8, 36, 5. interfecta multitudine omni suorum a. capta A 76, 4. quod interciderat a. erat interpellatum A 59, 2. γ) Sätze: si condiciones, quas reiecerat, rursus appeteret a. sine certamine discederet A 39, 1 (s. causa § 2). multae (naves) .. capiuntur a. rostris perforatae merguntur A 46, 5. b) nach Negationen α) n e detrimento a. timore provinciae magna infamia .. caperetur 8, 30, 2. β) n e q u e .. Alexandrinis in ge-
3 rendis negotiis cunctatio ulla a. mora inferebatur A 2, 1. — cum .. viderent neque pernoctare a. diutius permanere sine periculo .. possent 8, 15, 4. γ) n o n enim labor a. vigilantia .. Cassio deerat A 51, 4. δ) n i h i l o se firmiores factos a. languidiores Romanos A 25, 1. ε) n u l l i spem a. causam dare armorum 8, 49, 1. nulla calamitate victus Correus excedere proelio silvasque petere a. invitantibus 4
nostris ad deditionem potuit adduci, quin 8, 19, 8. nullum .. processum virtus habebat a. periculum ignavia subibat A 29, 2. c) in d. Frage: cedentes .. haec ais scripsisse. Quo? a. qua re? fr. 160, 26.

2) zweimal: nach Negat.: nec .. satis auxilii a. spatii a. copiarum habiturum exercitum populi R. ad 8, 1, 2.

II) korrespondierend 1) aut .. aut a) 5
in affirmat. Sätzen α) subst.: a. privatis hospitiis confisi a. societate consiliorum 8, 8, 3. cum in omnes partes finium Amb. a. legiones a. auxilia dimisisset 8, 25, 1. a. in opere a. in pugna occupatum animum A 15, 8. quorum si qui a. animo a. virtute cessisset A 16, 2 (3). Marcellum a. voluntate a. necessitate abductum A 57, 5. — milibus XII a. armatorum a. eorum, qui .. arma proiecerant, interfectis 8, 29, 4. β) adi.: quos a. aetate (aut 6
viribus) inferiores a. inermes habebant 8, 14, 1. γ) vrb.: omnibus a. interfectis a. captis 8, 36, 5. δ) Sätze: quam .. paludem nonnumquam a. nostra auxilia .. transibant acriusque hostes insequebantur, a. vicissim hostes .. nostros longius summovebant 8, 10, 2. ähnl. 8, 13, 2. 13, 3. A 1, 2. 23, 1. b) nach Negat. α) n e c divulgata Caesaris hortatio subsequi legionum a. laborem a. pugnandi poterat cupi- 7
ditatem A 22, 2. neque vero .. fuit quisquam a. nostrorum a. oppidanorum A 15, 8. neque ullum genus quaestus a. magni et evidentis a. minimi et sordidi praetermittebatur, quo A 49, 2 (3). β) n e m o .. a. in provincia natus, ut vernaculae legionis miles [für ut haben die Hdschr. aut] a. diuturnitate iam factus provincialis .. non cum .. provincia consenserat in A 53, 5. γ) n e a. copia pabuli frumentique .. 8
deficeretur, a. hostes incendiis terrerentur 8, 3, 2. ähnl. 8, 34, 4. A 66, 5 (6). 70, 2. δ) nemo erat, .. q u i n a. vadimonio teneretur, a. in reos referretur A 49, 3 (4).

2) aut .. aut .. aut: nach Negat.: neque nostri a. scalis a. cratibus a. reliquis rebus parati venerant ad oppugnandum A 18, 1.

NB. aut in Vbdg. mit et s. ob. § 7: A 49, 2 (3), m. que s. ob. § 4: 8, 19, 8 u. § 7: 8, 3, 2 u. § 6: 8, 10, 2. — 3 aut in verschied. Beziehung neben einander 8, 14, 1.

autem. [non esse a. 8, 1, 3. ex aedificiis a. A 1, 2. sine dubio a. A 67, 1; sonst immer an 2. Stelle].

1) stellt einen neuen Gedanken als einen vom vorangehenden verschiedenen diesem gegenüber: 8, 1, 3. 6, 2. 3. 7, 6. 7. 10, 3. 33, 1. 34, 3. 40, 1. 4. 48, 3. 8. A 1, 2. 7, 2. 8, 5. 16, 1. 28, 3 (4). 29, 1. 36, 4. 38, 4. 39, 1. 40, 2. 48, 1. 56, 4. 66, 5 (6). 68, 2 (4). 76, 3.

2) stellt d. Folgende dem Vorhergehenden entgegen (adversat.): 8, 24, 3 [einige interpol. Hdsch. que statt a.]. A 27, 3 (4). 61, 6. 67, 1. 70, 2. fr. 160, 20.

3) führt eine Parenthese ein: A 2, 4.

4) führt einen erklärenden Satz ein, der als Fortsetzung der Rede betrachtet wird: 8 pr. 7. A 10, 5.

auxiliarius. complures cohortes -as Hispanorum A 62, 1. equites.. et -os pedites 8, 5, 3.

auxilium. 1) Hilfe, Beistand, Unterstützung a) sing.: s. fero § 2 u. 3: 7 B. habeo s. satis § 3: 1 B. suorum invocat fidem atque -um 8, 48, 3. ad eum legatos mittunt -um petitum contra Carnutes 8, 4, 2. quod nisi celeriter indignatione et -o Lepidi proelium esset diremptum A 63, 6. b) plur.: qui nullis adversus Romanos -a denegabant 8, 45, 1. eum.. propter anni tempus recipere transmarina -a non posse A 3, 4 (5). quam (defectionem) sustinuerat fidelitate atque -is provinciae illius 8, 46, 6. 2) Hilfsmittel sibi etiam hortandi suos -um defuturum A 10, 5. 3) Hilfstruppen, Hilfsvolk paludem.. nostra -a Gallorum Germanorumque transibant 8, 10, 2. -a regis in id castellum Marcelli.. impetum fecerunt A 63, 5. cum cohortibus legionariis.. magnoque numero equitum et reliquorum -orum venit A 63, 1. — s. accerso a) α) 3 B. s. adduco § 1: 2 B. u. § 2: 1 B. cum in omnes partes finium Ambiorigis aut legiones aut -a dimisisset 8, 25, 1. s. do § 5: 1 B. huic (equitatui) interponit -a levis armaturae 8, 17, 2. legiones.. et -a mittit ad traiectum A 56, 5. s. mitto § 11: 2 B. a quibus ad id bellum -a mutuatus erat 8, 21, 1. -a Deiotari domum remittit A 77, 2. non -a Caesari, non commeatus supportari posse A 12, 4 (3).

avaritia. crudelitatem cum -a certasse A 55, 5.

aversus. a) abgewendet sinistra corripit -um (Cassium) dextraque bis ferit pugione A 52, 2 [versum N D K Hf; versum scheint V eine Erklärung eines Lesers zu sein, od. es ist versamque dextra zu lesen]. b) im Rücken, v. hinten α) s. ex § 4: 1 B. ut.. -os hostes aggrederetur A 40, 1. β) cum.. paulum -a (legio) hostibus cessisset A 40, 2 [adversa M; av. möchte V streichen].

averto. hoc (flumen) -ere loci natura prohibebat 8, 40, 3. cuniculis venae fontis intercisae sunt atque -sae 8, 43, 4.

B.

barbarus. a) a -is atque inimicis regibus A 78, 2. b) Germanorum adventu -i nitebantur 8, 10, 4. ut discedere ex eo loco sine periculo -i.. non possent 8, 14, 3. -i confisi loci natura.. in acie permanserunt 8, 15, 1. -i.. refugerunt 8, 15, 6. — quae res.. stultas cogitationes incitabat -orum 8, 10, 4. ut -orum fere consuetudo est 8, 36, 3. ne quod simile incommodum accideret decursione -orum 8, 24, 3. consilia.. a temeritate -orum remota 8, 8, 1. quibus visis perculsae -orum turmae.. fugae se mandant 8, 29, 2. operum magnitudinem.. fiduciam -is allaturum 8, 10, 1. s. apud 3) b) 1 B. s. per § 4: A 44, 1. adeo est a -is contemptus, ut A 43, 2 (3). Octavium.. cum -is foedera percussisse A 44, 1.

bellicosus. -issimis gentibus 8, 24, 1.

[**belligero.** s. gero § 3: 8, 55, 2.]

bello. nullum -andi tempus 8, 1, 1.

bellum. confectum- um licentiam temporum intercludebat A 56, 2. quae -a.. nobis Caesaris sermone sunt nota 8 pr. 8. non tantum -um ipsum ac dimicationem, sed etiam talem adventum eius felicem fuisse A 32, 4.

gen.: ſ. auctor 1) u. 2) je 1 B. ſ. casus § 1 u. 2 je 1 B. principem sceleris illius et concitatorem -i 8, 38,
2 3. ſ. consilium § 4: 2 B (legionem) crebritate -orum adeo deminutam, ut A 69, 1. omnia pericula et detrimenta -i 8, 38, 5. quae (copiae) numero atque exercitatione -orum mediocres erant A 69, 1. -i gloria Gallos.. praestabant 8, 6, 2. ſ. initium 3 B. neve occupatione -i civilis populi R. ius.. temptaret A 34, 2. quantum.. -i ratio postulabat 8, 6, 4.
3 dat.: ut Alex. atque Afr. -o interessem 8 pr. 8.

acc.: -um concitare et gerere 8, 22, 2. ſ. conficio § 1: 2 B. ſ. conflo 2 B. ſ. gero § 2—4: 8 B. ſ. infero § 1: 3 B. omnem.. illam partem.. -um instauraturam esse A 42, 5 (?). ſ. paro § 1: 2 B. ne.. -um aliquod relinqueretur, quod omnis Gallia libenter sine praesenti periculo susci-
4 peret 8, 49, 2. Bellovacos ..suscepisse -um 8, 22, 1. — quae (legiones).. deberent ad Parthicum -um duci 8, 55, 1. ut ad -um Parth. legio.. mitteretur 8, 54, 1. ad id -um auxilia mutuatus erat 8, 21, 1.

abl.: erat provincia.. finitimo -o ac dissensionibus confecta et vastata A 42, 2. civitas.. cotidianis exercitata -is 8, 25, 2 ſ. exercitatus. hae
5 provinciae nullo -o premebantur A 65, 2. quo (-o) sibi resisteret 8, 24, 1.— veniebat ab illo universae Galliae -o 8, 51, 1. quin hostes.. nihil iam de -o essent cogitaturi A 32, 2. ſ. in (m. abl.) § 11 u. 14 je 1 B. u. § 16: 2 B.

bene. 1) gut, wohl, recht b. cognitam A 24, 1. ſ. mereor 4 B. quam b. atque emendate (commentarios).. perfecerit 8 pr. 6. 2) glücklich ſ. gero (rem) § 5: 6 B. u. § 8: 2 B.

beneficium. a) α) Wohltat, Gunsterweisung quos plurimis -is ornavit (fortuna) A 25, 4. β) Dienstleistung, Gefälligkeit se concedere id factum superioribus suis -is A 68, 1 (3). ne.. nimis eo gloriarentur -o, quod auxilia Pompeio non misissent A 70, 2. b) Schutz silvarum -o casum evitaverant 8, 20, 2.

benignitas. plurimum (adiuvante) deorum imm. -e A 75, 3 (4).

Berones. semper.. B. compluresque evocatos cum telis secum habere consuerat A 53, 1 [Humboldt hält Ber. für einen keltischen Ausdruck für Bewaffnete (u. für den Ursprung des Namens der Völkerschaft); centuriones möchte Fl dafür, gerrones M].

bibo. haec propior (aqua) -i omnino non poterat A 6, 3 (4).

biduum. -um Mazacae commoratus A 66, 3 (4). eo -o A 9, 3. 59, 2 (3).

bini. inter -a castra 8, 10, 2. -is cohortibus 8, 2, 2.

biremis. capitur.. -is cum defensoribus remigibusque A 16, 6 (7).

bis. A 52, 2. XXII A 74, 3.

bonitas. quod nimia -as eius fallaciis pueri elusa esset A 24, 6 (7). quasi.. id.. -e tantum adductus.. fecisset A 24, 6 (7).

bonum. a) Gut -a civium R. Ponticorumque diripuit A 41, 1 (2). b) Vorteil nautici homines.. ad naturale ac domesticum -um refugere cupiebant A 12, 4.

bonus. 1) a) trefflich, tüchtig quo (equitatu) -o valebat A 60, 4. b) günstig, vorteilhaft condicione parendi meliore 8, 49, 3. 2) gut gesinnt a) [voluntate optima A 22, 2 (1) Dt]. b) omnibus -is repugnantibus 8, 22, 2.

bracchium. quod (castellum) rex.. -is cum opere castrorum coniunxerat A 30, 3.

brevis. -issimo spatio A 47, 5 [D brevi s].

brumalis. -ibus diebus 8, 4, 1.

C.

cado. 1) falle, komme um quorum si qui.. virtute cessisset, reliquis etiam esset -endum A 16, 2 (3) [cavendum (hdschftl.) w. v. Fl. verteidigt, der selbst cedendum vorschlägt; cad. Aldus N Hf K]. ceciderunt eo proelio splendidi.. viri nonnulli, equites R. A 40, 5. 2) falle aus, ereigne mich si quid gravius illis accidisset, merito casurum iudicabat A 11, 2.

caedes. qui nominati erant conscii -is A 55, 1. vix refugisse nuntios -is 8, 21, 3. qui ad -em faciendam subsequebantur A 53, 2. idem perterriti fuga suorum et -e paucorum A 18, 3. haec omnia.., quae funditus.. rapinis, incendiis, -ibus pervertuntur fr. 160, 28. cum.. omnia -ibus, incendiis, rapinis vastasset 8, 25, 1. (castra) ab ea -e abesse passuum VIII milibus 8, 20, 1. neminem ex -e refugisse in castra 8, 36, 1.

caedo. quantum.. dextrae ad -endum valent 8, 29, 3. ut.. milites dissiparentur dispersique -erentur A 36, 5.

calamitas. 1) allgm.: Schaden nullam -em socios.. accipere 8, 6, 2. 2) Kriegsunglück, Unfall (Niederlage) s. accipio § 2: 8, 36, 1. A 63, 6. cognita -e 8, 20, 2 [diese Worte sind von Faërnus u. Ursinus gestrichen, v. H eingeklammert]. ut.. Ambiorix.., nullum reditum propter tantas -es haberet in civitatem 8, 24, 4. -e ceterorum ducti [docti M Wh Koch] ..profugiunt 8, 5, 1. hac -e perterritis hostibus A 11, 6. quin recenti -e summissiores essent futurae 8, 31, 2. s. vinco § 3: 2 B. magnum ut in tanta -e.. commodum 8, 21, 4.

calcar. incensum -ibus equum 8, 48, 5.

caleo. an ego, cum omnes -eant, ignaviter aliquid faciam? fr. 160, 18.

calidus. ne quod -ius ineant consilium fr. 160, 25.

calliditas. fuga timoris simul -isque plena 8, 16, 3. cognita -e hominis A 71, 2.

campus. cum sibi delegissent -um ad rem gerendam non amplius patentem in omnes partes passibus mille, silvis undique aut.. flumine munitum, velut indagine hunc insidiis circumdederunt 8, 18, 1.

cano. receptui cecinit A 47, 1.

cantus. concilio.. -u tubarum convocato 8, 20, 2.

capio. 1) fasse, ergreife a) eigtl.: arma -ere (milites) iubet A 75, 1. b) übtrg.: consilium: tale c. sui recipiendi ceperunt 8, 15, 4. una -um cum eo Lucterium.. cepisse 8, 30, 1. ne qua rursus novorum c. -endorum Belgis facultas daretur 8, 38, 1. ut per se -um -eret, quid faciendum videretur A 10, 1. quo -to c. A 17, 3. quid esset -endum consilii A 20, 6. 2
— reliquae (naves) propinquam fugam ad oppidum -unt A 16, 7 (8). 2) eigne mir an a) eigtl. α) erbeute, nehme hinweg omnis multitudo -tur impedimentorum 8, 29, 4. -ta est una hostium quadriremis A 11, 4. -tur hoc proelio quinqueremis una et biremis cum defensoribus remigibusque 3
A 16, 6 (7). multae (naves) praeterea -untur A 46, 5. -it ex eo proelio penterem unam, triremes duas, dicrotas VIII compluresque remiges Octavianos A 47, 2. β) nehme gefangen -tur ipse eo proelio Drappes 8, 36, 5. (Drappetem) -tum esse a Caninio 8, 44, 2. multis hominum milibus -tis 8, 3, 3. 4
interfecta multitudine omni suorum aut -ta A 76, 4. multi.. ex his -ti interfectique sunt A 18, 4 (3). neminem .. vivum -i patiuntur 8, 35, 5. magno numero hominum interfecto aut -to 8, 25, 1. omnibus aut interfectis aut -tis 8, 36, 5. γ) nehme ein, besetze loca superiora -untur 8, 36, 4. 5
ut .. editissimum castrorum locum -erent A 31, 3. si modo ea loca hostes priores non cepissent A 73, 1. prima luce.. eum ipsum locum cepit, in quo A 73, 2. b) übtrg.: gewinne, fessele ea, quae rerum novitate aut ad- 6
miratione nos -unt 8 pr. 8. 3) erreiche (einen Ort), gelange.. hin inde ut Siciliam, deinde Africam -eret A 47, 4. qui primus insulam cepisset A 17, 3. hae naves euro.. portum -ere prohibebantur A 9, 4. 4) nehme (zu best. 7
Zweck), wähle quin.. ex omni prospectu locum spectaculo -eret A 15, 8. cum..

Marcellus locum idoneum castello cepisset A 61, 2. — quae (legiones) Marcellum sibi ducem ceperant A 60, 1. 5) empfange, erwerbe (empfinde) ne
8 detrimento.. provinciae magna infamia perditorum hominum latrociniis -eretur 8, 30, 2. quae (legio).. nondum eandem vetustatis ac virtutis ceperat opinionem 8, 8, 2. mixtam dolore voluptatem -ebat A 56, 2.

captivus. 1) adi.: adiunctis -is (navibus) navibus sociorum A 42, 3 (4). suas -asque naves A 47, 2. 2) subst.: numerus -orum omnino fuit sex milium A 18, 4 (3). cum.. ex -is certius cognosceret (ſ. acc. c. inf.) 8, 26, 2. ſ. comperio b) β) 2 B.

caput. 1) Kopf primo ictu gladio -ut percussit 8, 23, 5. 2) Ursprung cuniculos tectos ab vineis agunt ad -ut fontis 8, 41, 4.

carcer. ille ut ex -ibus in liberum cursum emissus A 24, 5 (6).

careo. quo facilius -eam stultitiae atque arrogantiae crimine 8 pr. 3.

carrus. magna.. multitudo -orum etiam expeditos sequi Gallos consuevit 8, 14, 2.

carus. nobilissimae -issimaeque possessiones Cordubensium A 60, 1.

castellani. quorum opportunitas -os impellebat ad decursiones faciendas et bellum inferendum A 42, 3.

castellum. a) α) allgm.: cum.. locum idoneum -o cepisset A 61, 2. -is idoneis locis collocatis A 61, 5. -um, quod rex in proximo vico.. munierat bracchiisque cum opere castrorum coniunxerat.., C. aggressus omnibus copiis expugnat A 30, 3. -a complura locis editis posita, quorum opportunitas castellanos impellebat ad decursiones faciendas.., expugnavit
2 A 42, 3. -a aut oppida expugnare A 43, 2. in id -um Marcelli, quod proximum erat regis castris,.. impetum fecerunt A 63, 5. refugientes.. ex -o in castra A 30, 4. β) Brückenkopf -um ad pontem.. communivit A 19, 1. eo loco -um.. munitionibus confirmaverunt A 21, 5. b) Redoute, Bastion expeditionibus nocturnis -a nostrorum adoriuntur 8, 34, 8. ex proximis -is in frumentarios.. impetum fecit 8, 35, 4.

castra. quae (-a) non longius ab ea caede abesse.. VIII milibus dicebantur 8, 20, 1.

gen.: in conspectu utrorumque -orum 8, 13, 1. hostes.. locum -orum relicturos 8, 20, 1. excelsissimum locum -orum relictum esse ab Alexandrinis A 31, 1. ut.. editissimum -orum locum caperent A 31, 3. cui nisi -orum oppugnatio facultatem attulisset.. profugiendi A 76, 4. ſ. opus § 3: A 37, 5. 72, 3 u. § 5: A 73, 3. 30, 3. ut partem -orum obtineret A 2
28, 3 (4). in omnes partes -orum discurrere A 31, 2. figebantur.. ex vallo -orum A 30, 6 (7). quorum strepitum vigiles -orum cum sensissent 8, 35, 4.

dat.: ſ. confero § 1: 3 B. locum -is excelsum.. delegisse 8, 7, 4. (castellum) proximum erat regis -is A 63, 5. (loca).. erant propiora regis -is A 73, 1. Drappes -is praesidio.. restitit 8, 35, 2.

acc.: cohortes illo circumire -a A 3
31, 1. ſ. confero § 1: 4 B. -a Marcellus cum Lepido coniungit A 64, 1. ſ. defendo § 2 u. 3 je 1 B. -a eorum.. ad ripas esse fluminis demissa 8, 36, 3. ſ. divido § 2: 2 B. ſ. facio § 9 u. 10 je 1 B. cum ad oppidum L. c. haberet A 57, 1. -is eo loco metatis 8, 15, 2. movet c. A 57, 6. ſ. munio § 1: 3 B. u. § 2: 2 B. u. munitus § 2: 2 B. ſ. oppugno § 3: 4 B. ſ. 4
pono 1) 11 B. -a Baetim transfert A 60, 5. ſ. vallo 2 B. — ad -a regis pertendit A 30, 1. quod (iugum).. paene ad hostium -a pertineret, .. a -is eorum intercisum 8, 14, 4. equitatum.. ad -a hostium praemittit 8, 36, 2. accurrit laetus in -a A 58, 4. secum parvulum asportaverat in -a A 78, 2. legionem unam in trina -a distribuit 8, 36, 2. in -a perducitur (Gutruatus) 8, 38, 4. ſ. recipio § 3: 5
5 B. refertur (praefectus) in -a 8, 48, 7. ſ. refugio 1) b) 2 B. legionem V in -a remittit A 55, 1. suos in -a revocavit A 37, 2. quem.. non arbitrabatur.. in -a venturum 8, 23, 4. inter -a et Caesaris iter flumen intercedebat A 29, 1. inter bina -a palude

interiecta 8, 10, 2. quae (pars) me-
diocre intervallum inter -a et flumen
N. habebat A 30, 5.
abl.: -is hostium sunt potiti A
6 76, 3. hostem .. -is .. munitis se tenere
8, 11, 1. **ab**: aberat ab regis -is
milia pass. VII A 29, 1. intercido ſ.
ob. § 4: 8, 14, 4. (castellum) rex in
proximo vico non longe a suis -is
munierat A 30, 3. **ex**: ſ. ex § 1, 2
u. 6 je 1 B. ex his -is .. Commium
discessisse 8, 7, 5. ex propinquis -is
in aciem exercitum eduxit A 39, 1.
7 ex -is proficiscitur A 61, 2. **in**: com-
pluribus diebus isdem in -is consumptis
8, 14, 1. multitudinem hostium in -is
interfecerunt A 31, 3. in eisdem -is
morandi A 37, 2 (1). impedimentis
in -is relictis A 73, 2. ſ. sum § 13
u. 14: 4 B. — **pro**: ſ. instruo § 2:
1 B. u. § 3: 3 B.

casus. 1) allgm.: Zufall, Vorfall,
Fall quas (naves) -us ab illo periculo
vindicarat A 46, 7. (dei) cum omnibus
-ibus belli intersunt tum praecipue
quibus nihil ratione potuit admini-
strari A 75, 3 (4). ut .. alii multo
gravius extimescerent [casum] A 7, 1
2 [N hat nach M. Haupt casum einge-
klammert; Oudend. graviorem ext. ca-
sum; Kraffert multo gravius casurum].
cum Romanos et secundis rebus con-
firmari et adversis incitari viderent
neque ullum belli tertium -um nossent
A 23, 1 [tertium streicht Kraffert; ne-
que bis possumus will V streichen]. ad
extremum -um periculi omnes deducti
A 7, 1. 2) a) Unfall, Unglück si durior
3 accidisset -us A 14, 5 (6). cum .. si-
milem -um obsessionis vererentur 8,
34, 1. fortuna .. eos, quos plurimis
beneficiis ornavit, ad duriorem -um
reservat A 25, 4. ſ. adversus § 3: 1
B. b) Tod silvarum beneficio -um evi-
taverant 8, 20, 2.

causa. 1) a) Veranlassung, Grund
α) non minus iustam sibi -am muni-
cipia .. adeundi existimavit 8, 50, 3.
ſ. affero § 1 u. 2 je 1 B. omnes ex-
cusationis -as colligo, ne cum Caes.
conferar 8 pr. 9. -am peccati facillime
mortuis delegari 8, 22, 2. nulli spem
aut -am dare armorum 8, 49, 1. —
quam ob -am 8, 34, 4. A 6, 2. quibus
2 de -is A 10, 6. 50, 1 .. plurimis de -is
A 71, 1. duabus de -is A 10, 5. [si
condiciones, quas reiecerat, rursus ap-
peteret aut sine -a discederet A 39,
1 m. d. Hdsch. N D Hf; sine certamine
Dt; si recusatis (condicionibus) cederet
K; si non ausus decertare videretur
V]. β) abl. causa m. gen.: id consi-
lium fugae c. initum 8, 16, 1. in gre-
gem locupletium simultatium c. tenues
coiciebantur A 49, 2. quos cognoscit
non sua, sed Caesaris absentis c. sibi 3
fidissimos esse A 57, 6. subsidio sibi ..
Caesaris c. .. veniret A 59, 2 (3). —
(legiones) ibi collocatas explicandae
rei frum. c. 8, 4, 3. tolerandae hiemis
c. constitutis .. aedificiis 8, 5, 1. non
qui agrorum colendorum c. remansis-
sent .. sed qui speculandi c. essent
remissi 8, 7, 2. in omnes partes .. 4
conquisitores dilectus habendi c. mi-
serant A 2, 1. distributi munitionum
tuendarum c. A 5, 3 (4). cum .. aquan-
di c. remiges in terram exposuisset A
10, 2. custodiae exigendi portorii c.
dispositae A 13, 1. alteram insulae
partem distinendae manus c. .. ag-
greditur A 17, 3. (castellum) munierat .. 5
vici obtinend c. A 30, 3. provinciae ..
obtinendae c. relictus A 48, 1. cum
in Hiberum flumen noctis vitandae c.
se contulisset A 64, 3 (5). b) Vor-
wand -a interposita, quod is in aequum
non descenderet, .. militibus persuadet,
ut A 60, 3. per -am liberalitatis spe-
ciosam plura largitori quaerebantur
A 49, 1.
2) Rechtssache, Streitfrage a) ſ. de- 6
fendo § 3: 2 B. liberis sententiis pa-
trum conscr. -am suam facile obtineri
8, 52, 3 (4). eius regni -a integra
Caesari servaretur A 35, 1. neque se
conventum neque M. Marcellum contra
Caesaris -am posse perducere A 59,
1. b) ſ. simultas A 49, 2.

cautus. ne temptando -iorem
faceret (Commium) 8, 23, 4.

caveo. tantum, si quid timent,
-eant fr. 160, 29. ſ. cado 1) A 16,
2 (3).

cedo. 1) a) gehe weg, fort -entes
(Brutum et Cassium) .. haec ais scri-
psisse fr. 160, 25. b) ziehe mich zurück,
weiche α) moderatius -entem insequi
hostem 8, 12, 7. nostros coëgit -ere
equites 8, 19, 2. et pudore -endi et

cupiditate per se conficiendi proelii 8, 28, 4. nostri equites .. -entibus circumfusi 8, 29, 3. universos -ere A 21, 1. β) cum paulum aversa (legio) hostibus cessisset A 40, 2. 2) ſteht nach quorum si qui aut animo aut virtute cessisset (Alexandrinis), reliquis etiam esset cadendum A 16, 2 (3) [K quoniam si ipsi aut a. .. cessissent] ſ. cado 1).

celeber. in -rimis urbis locis A 2, 8.

celer. -i itinere Uliam contendit A 61, 2. -iore fluminis N. navigatione.. est usus A 28, 2. reditus eius fuit -ior omnium opinione A 51, 4.

celeritas. qua in re summa felicitas -asque in recipiendis civitatibus Fabium consequitur 8, 31, 3. quae transeundi difficultas -em insequendi tardare posset 8, 14, 4. qua -e et fideles amicos retinebat et dubitantes terrore ad condiciones pacis adducebat 8, 3, 4. summa -e ad exercitum.. rediit 8, 52, 1. maximum bellum tanta -e confecerat A 77, 1.

celeriter. -ius opinione eorum exercitum adducit 8, 8, 4. vgl. A 71, 2. 78, 5. coiectis c. stramentis 8, 5, 2. (aggere) c. collato A 73, 2. ſ. conficio § 3: 3 B. u. § 4: 1 B. ut -ius omnium opinione manum consereret A 71, 2. c. omnes.. Comana convenerunt A 34, 5. omnibus suis rebus c. correptis
2 A 64, 2 (3). nisi c. .. proelium esset diremptum A 63, 6. discedendum.. c. A 38, 2. c. dato loco A 52, 2. c. .. impetum fecit 8, 35, 4. ſ. gero (rem) § 6: 2 B. c. habito consilio A 57, 4. parum c. insequentibus A 25, 5. quo -ius civitatem timore liberaret 8, 38, 3. c. multitudine telorum opprimuntur A 75, 2 (3). cum c. .. con-
3 ventus percucurrisset 8, 46, 5. c .. quaesitus in castra perducitur 8, 38, 4. quam facile atque c. eos perfecerit 8 pr. 6. c. in summam planitiem.. pervenit 8, 14, 4. ſ. possum § 1: 3 B. c. castris .. sunt potiti A 76, 3. quam facile subierant iniquum locum, tam c. gradu pulsae premebantur A
4 76, 2. quo -ius.. prodirent in aciem 8, 8, 1. quo -ius honestiusque ad res magis necessarias proficisceretur A 71, 1. c. a familiaribus prohibitus Commi- 8, 23, 5. -ius, quam consuetudo fert equestris proelii, se receperunt 8, 12, 4. reficit se c. A 54, 1. -rime fortissimeque remigante A 46, 2. c. opera 5
flamma comprehensa partim restinguunt, partim interscindunt 8, 43, 3. c. vela subduci demittique antemnas iubet et milites armari A 45, 3 (4). quibus c. subveniunt.. pedites 8, 19, 2. c. .. fore eum secum A 24, 4 (5). -ius omnium opinione venit A 78, 5.

celo. quod neque -ari Alexandrini possent in apparanda fuga A 7, 1 [einige Hdſch. Alexandrinis].

[celsus. ſ. excelsus 8, 33, 1].

centeni. sestertios -os A 48, 2 (3). 52, 1. sestertiis -is A 48, 2 (4).

centum. equites C A 34, 4. naves C A 51, 3. amplius CX navibus A 12, 3.

centurio. -o vel insueta re permotus vel.. prohibitus.. conficere hominem non potuit 8, 23, 5. ſ. amicus § 2: 1 B. dat -ibus negotium, ut.. ad fodiendos puteos animum conferant neve quam partem nocturni temporis intermittant A 9, 1. -ibus tot milia nummum .. condonanda pollicetur 8, 4, 1 [centurioni bis tantum numerum.. condonaturum p. H] ſ. condono. quo proelio .. amissis -ibus XXX A 43, 3 (4). ſ. Berones. -ibus aliquot occisis, qui signa tolli non patiebantur A 57, 1. ad eam rem delectos idoneos ei tradit -es 8, 23, 4.

[cerno. ſ. contra adv. A 60, 3. cuius itineris has esse -ebat opportunitates, quod A 35, 3 (6) V Dt; c. i. h. e. certas opp. vidit Forchh. N D K Hf].

certamen. a) Wettkampf minime.. par erat proelii -en A 1, 1. b) omne -en in virtute constitit A 15, 7. -is periculo 8, 9, 1. fit proelium acri -e 8, 28, 4. ſ. causa § 2: A 39, 1.

certe. c. hoc prae se Thorius ferebat A 58, 3.

certo. a) quod tam diu pari proelio cum Alex. -aretur A 29, 3. b) crudelitatem cum avaritia -asse A 55, 5.

certus. 1) beſtimmt sine signis -isque ordinibus A 20, 3. 2) zuverläſſig, ſicher, feſt a) α) -is hominibus dat ne-

gotium, ut A 51, 3. β) -o gradu legiones accedere 8, 9, 1. opportunitates s. cerno. nec.. sine -a pernicie 8, 32, 1. γ) pons s. artus. b) ohne subst.: s. cognosco § 5 u. 7 je 1 B. 3) sicher berichtet, einer Sache gewiß a) absol.: navigio actuario Caesarem faciunt -iorem A 9, 4. b) cum crebris legationibus Remorum -ior fieret Bellovacos.. exercitus comparare 8, 6, 2. -ior fiebat id agi paucorum consiliis 8, 52, 3. c) litteris.. Caninii.. fit -ior, quae in P. gerantur 8, 27, 1. crebris litteris Caninii fit -ior, quae.. gesta essent 8, 39, 1.

[**cesso.** qui ubi cessari animum advertit A 15, 3 D K Dt; q. u. Caesaris an. adv. N Hf; q. u. dubitationem Caesaris (od. dubitare Caesarem) an. adv. Forchh.; q. u. Caesarem cessare an. adv. Fl.].

ceteri. 1) m. subst.: Bellovacos -asque G. civitates 8, 22, 1. in Carnutes -asque.. civitates 8, 31, 1. Carnutes.. -aeque civ. 8, 31, 4. ne universa Gallia.. putaret, neve hoc exemplo -ae civitates.. se vindicarent 8, 39, 2. legiones ibi veteranas VI. secum reducta -as reliquit A 33, 3 (4). quod ei (Deiotaro) neque legibus neque moribus concessum esse -i tetrarchae contendebant A 67, 1. 2) ohne subst. a) -i.., quam bene, nos etiam, quam facile.. eos perfecerit, scimus 8 pr. 6. cum .. rari procliarentur .., erumpunt -i 8, 19, 1. Commius .. ad eos confugit Germanos.., -i e vestigio mittunt ad Caes. legatos petuntque ut 8, 21, 2. horum primis.. oppressis -i faciliorem fugam habuerunt A 31, 5. s. ipse § 7: 1 B. — calamitate -orum ducti Carnutes.. profugiunt 8, 5, 1. — a quibus -i intercluduntur, qui ad caedem faciendam subsequebantur A 53, 2. se a -is incautius permittit in praefectum 8, 48, 3. b) quam rem, sicuti -a, celeriter.. confecit 8, 46, 2. -a restitueret sociis civibusque R., quae penes eum essent A 70, 7.

cibus. Drappes.. -o se abstinuit 8, 44, 2.

cingo. tertium (latus loci) palude -ebatur A 28, 3 (4). (valles) totum paene montem -ebat 8, 40, 2.

circiter. hora noctis c. decima 8, 35, 3. desiderati sunt.. c. CCCC A 21, 4. milia.. c. VII A 29, 1. c. milia passuum VII A 36, 3. c. IV milia A 59, 2 (3).

circuitus. 1) d. Herumgehen (pars oppidi).. pedum CCC intervallo fluminis -u vacabat 8, 41, 1. 2) Umkreis, Umfang (a castris) vallum in oppidi -um ducere 8, 33, 2. operibus in -u oppidi continuatis A 61, 5.

circumdo. 1) m. dat. u. acc.: toto oppido munitiones -dare 8, 34, 4. vgl. 2) b). 2) a) oppidum.. repente magnis -datum copiis A 26, 2. (legio) magnis copiis hostium -data A 40, 3. hi .. peditibus undique sunt -dati 8, 12, 3 [a ped. die interpol. Hdsch.]. b) velut indagine hunc (campum) insidiis -dederunt 8, 18, 1. munitione oppidanos -dare 8, 37, 2. locum castris excelsum in silva -data palude delegisse 8, 7, 4 [D -datum].

circumeo. cohortes illo -ire castra A 31, 1 s. illo. fossam.. -ire ac transcendere A 40, 2 s. ac § 8.

circumfundo. nostri equites.. cedentibus -si 8, 29, 3.

circumpono. -siti sunt huic oppido magni multique.. colles A 72, 2.

circumsisto. progressas.. Rhodias naves -unt Alexandrini A 15, 5 (6).

circumvehor. Caesar Pharon classi -itur A 14, 1. -vectus est eo mari, quod Africae partis esse dicitur A 28, 2.

circumvenio. α) (Euphranor) -tus ab Alexandrinis est A 25, 5. qui primum elicerent nostros, deinde -tos aggrederentur 8, 12, 2. ut impeditis locis dispersi pabulatores -rentur 8, 10, 3. β) neque ab lateribus -ri suos 8, 19, 1. ne ab tergo -rentur A 20, 5.

citerior. in Gallia -e 8, 23, 3. 54, 3. in Hispaniam -em A 59, 2 (3). ex -e provincia A 63, 1. s. artus.

citra. IV milia passuum a Corduba c. flumen Baetim .. facit castra A 59, 2 (3).

civilis. occupatione belli -is A 34, 2. s. dissensio 8 pr. 2. A 62, 2.

civis. -es Rom. subi.: A 70, 5. 6. -es R. fortissimi fidelissimique

A 43, 2 (3). — gen.: bona -ium R.
Ponticorumque diripuit A 41, 1 (2).
ad colonias -ium R. tuendas 8, 24, 3.
quam (legionem) ex genere -ium suo-
rum Deiotarus.. habebat A 68, 2 (4).
magnas et graves iniurias -ium R...
concedere Pharnaci A 70, 5. — dat.: ne
2 -ibus quidem suis se committebat
8, 38, 4. qui.. semper.. paratus suis
-ibus esse consuesset 8, 47, 2. cetera
restitueret sociis -ibusque R., quae
penes eum essent A 70, 7. — acc.:
ut (rex) -es suos primum ad sanitatem
revocaret, deinde conservaret A 24, 2
(3). s. apud 3) b) 1 B. — abl.: fines
eius vastare -ibus, aedificiis, pecore 8,
24, 4.

civitas. [civitatium 8, 23, 1].
subi.: complures.. -es 8, 1, 1. 2.
reliquae (-es) 8, 1, 3. finitimas -es 8,
3, 5. Bellovacos.. finitimasque his
-es 8, 6, 2. Bellovaci reliquaeque -es
8, 20, 2. Bellov. ceterasque Galliae
-es 8, 22, 1. vgl. 8, 23, 1. nullam
iam esse -em, quae 8, 24, 1. quasdam
-es 8, 24, 2. (Treverorum) -as ..co-
tidianis exercitata bellis 8, 25, 2.
ceterae -es positae in ultimis Galliae
finibus, Oceano coniunctae 8, 31, 4.
ceterae -es locorum opportunitate fre-
tae 8, 39, 2. omnes Aquitaniae -es 8,
46, 2. -as Atrebatum 8, 47, 2. parente
Romanis -e 8, 47, 2. fore eo facto
liberam et sui iuris -em 8, 52, 4.
maritimas nonnullas -es A 44, 4. plu-
res -es A 61, 4. in Hispania nonnul-
lae -es .. plures .. A 62, 2. quae (-es)
maiore sunt dignitate A 65, 4.

gen.: quarum (-um).. copias esse
accisas 8, 31, 1. equites in vicem Re-
morum reliquarumque -um 8, 11, 2.
exsulibus omnium -um ascitis 8, 30,
1. reliquarum -ium legati 8, 23, 1.
pars quaedam -is eius (Duratii) 8, 26,
1. Vertisco, principe -is 8, 12, 4.
rebus omnibus provinciae et finitima-
rum -um A 66, 3. propensissima -um
voluntate A 26, 1.

dat.: non esse.. alicui -i sortem
incommodi recusandam 8, 1, 3. nec
dat ulli -i spatium.. cogitandi 8, 3,
4. nulli (-i) spem aut causam dare
armorum 8, 49, 1.

acc.: ceterae -es.. auctoritate ad-
ductae Carnutum 8, 31, 4. ipse reli-
quas -es adit 8, 38, 2. s. appello 1)
u. 2) a) je 1 B. neque imperata um-
quam nisi exercitu coacta faciebat
(Treverorum -as) 8, 25, 2. continere
in amicitia -es 8, 49, 1. cuius pro-
vinciae -es omnes evocat Tarsum A
66, 2. (-es) obsidibus firmat 8, 27, 1.
quo celerius -em timore liberaret 8,
38, 3. maritimas nonnullas -es.. par-
tim recipiebat, partim .. praeterveh-
batur A 44, 4. s. recipio § 6: 1 B.
u. § 8: 2 B. Commium.. sollicitare
-es 8, 23, 3. — Bituriges.. in finiti-
mas -es.. confugerant 8, 3, 3. s. in
§ 2, 7 u. 10 je 1 B. in Carnutes ce-
terasque proficiscitur -es 8, 31, 1.

abl.: s. in § 2, 5 u. 6 je 1 B.

clamor. magnus utrimque -or
oriebatur 8, 42, 4. si quid ipsa mul-
titudo et -or et flamma nostris terro-
ris afferre possent A 14, 4. — cum
post se -em exaudirent A 20, 5. s. tol-
lo 2) 4 B. — magno -e discursuque
passim fugae se mandant 8, 29, 2.
diverso -e et proelio perterriti A 31,
2.

clandestinus. -a fuga 8, 33, 1.

classiarius. a) Schiffssoldat re-
migum magnus numerus et -orum ex
longis navibus.. in molem se eiecit.
Pars eorum .. pars .. Hi... ab latere
eorum .. Quorum fuga A 20, 1—4.
hoc proelio desiderati sunt .. CCCC
et paulo ultra eum numerum -i et
remiges A 21, 4. b) Rudersoldat non
virtute propugnatorum, sed scientia
-orum se victos A 12, 1.

classis. [classi abl. A 14, 1].
omnem -em se sequi iussit A 10, 1.
cum.. instructa utrimque -is conflixis-
set A 25, 5. quo ex portu -is Octavii
ad dimicandum processerat A 47, 1.
se.. incolumi exercitu et -e recepit
A 47, 5.

gen.: qui imperium -is obtineret A
15, 2. numero -is aucto A 44, 4. no-
strae -is oppugnationem etiam ad ter-
ram verebantur A 12, 1.

dat.: praeficit huic (-i) Tiberium 2
Neronem A 25, 3.

acc.: ex Syria.. omnem -em ac-
cersit A 1, 1. Vatinium -em.. confec-
tam ex naviculis actuariis habere A
45, 1. suam -em iubet expediri atque
instrui A 25, 3 s. suus § 11. -e ad-

versariorum ex illo .. sinu expulsa A 47, 5. s. explico 1) 2 B. s. habeo
3 § 1: 2 B. u. ob. § 2: 1 B. -em, quam parabat, ut inspiceret A 56, 6 (5). s. instruo § 2 u. 3: 3 B. uti sibi -em mitteret A 44, 2. s. paro § 2: 2 B. non dubitanter.. -em producunt (atque instruunt) A 14, 3. reparandae -is cogitationem A 12, 3. erant inter duas -es vada A 14, 5.
4 **abl.**: confisus sua -e A 45, 1. tota -e hostium.. potitus esset A 11, 5. si -e ipsi valerent A 12, 4 (3). — Caesar Pharon -i circumvehitur A 14, 1 [classi V Dt D; classe N Hf K]. cum Octavius.. magna -e in illum se sinum contulisset A 42, 3 (4). ut vel -e dimicare posset A 42, 3 (4). Oc-
5 tavium.. nostrorum.. oppugnare praesidia partim -e per se partim pedestribus copiis per.. A 44, 1. eadem -e, qua venerat, proficiscitur in Ciliciam A 66, 1 (2). Caesari redeunti: cum -e A 10, 4. s. in § 7 u. 17 je 1 V.

claudo. a) α) multis hominum milibus a Dumnaco .. Duratium -sum Lemoni oppugnari 8, 26, 2. Longinus veritus, ne genere quodam obsidionis -eretur in regionibus alienis A 61, 2. -sus (equitatus) obsidione A 61, 5. Uliam Cassiumque munitionibus -sit A 61, 5. β) nec locum munitionibus -i.. posse 8, 11, 1. oppidum operibus -sum 8, 40, 1. b) quibus difficultatibus locorum Romanos -ere voluerant 8, 19, 6.

claustra. s. munitus § 1: 1 B.

clementia. sibi .. -a Caesaris reditum patere in eius amicitiam 8, 8, 5. s. pro § 3: 1 B.

cliens. Minucius Silo, c. L. Racilii A 52, 2.

clientela. (oppidum Uxellodunum) in -a fuerat eius 8, 32, 2.

coarguo. cum defectionem eius nullam posse excusationem .. recipere -isset A 68, 1.

coartatio. cuius .. Caesar irridebat.. ostentationem et eo loco militum -em A 74, 4 [cohortationem die Hdsch.].

coepi. immer act. m. inf.: agere.. et.. instruere -it 8, 41, 2. s. A 71, 1. ascendere .. -it A 74, 4. iter inceptum.. conficere -it A 66, 5 (6). descendere .. -it A 74, 3. dimittere -it A 24, 2 (3). discurrere -erunt A 31, 2. discessionem facere -it 8, 52, 5. lentius agere .. postulare .. interponere .. frustrari -it A 71, 1. fugere -erunt A 20, 3. bellum gerere -it A 24, 5 (6). instruere s. ob. 8, 41, 2. interponere s. ob. A 71, 1. rursus oppugnare .. -erunt A 27, 7 (8). orare .. -it A 24, 3 (4). perseverare -it A 35, 2. postulare s. ob. A 71, 1. proeliari -erunt A 30, 4. reducere -it A 60, 3. aqua prohibere hostem temptare -it 8, 40, 1.

coërceo. si permanerent in fide reges, praesidiis eos nostris esse tutos; si essent ingrati, posse isdem praes. -eri A 33, 4 (6). quod in ea parte positus (Deiotarus) terrarum .. coërcitus exercitibus imperiisque in Pompei castris fuisset A 67, 1 [coërc. hat Dt eingeschaltet; Glandorp exerc. imp. coactus; Jur. accersitus equitibusque imperatis; Markland excitusque imperiis (statt exercitibus imp.que), D K excitus imperiis (ohne que), M excitus verbis imperiisque; N Hf bloß exercitibus imperiisque; V schlägt vor quod .. habuisset, (sed) exerc. imperiisque Cn. Pompei obtenta fuisset, in P. castris f.].

cogitatio. a) Gedanke quae res.. stultas -es incitabat barbarorum 8, 10, 4. b) Entschluß reparandae classis -em non deposuerunt A 12, 3.

cogito. a) α) fallacem gentem semperque alia -antem, alia simulantem A 24, 1. β) nec dat ulli civitati spatium de aliena potius quam de domestica salute -andi 8, 3, 4. quin hostes .. nihil iam de bello essent -aturi A 32, 2. γ) qui nihil praeterquam de vita -arent A 8, 3. b) proinde.. omni ratione esse vincendum -arent A 8, 6.

cognatio. eidem tetrarchian Gallograecorum iure gentis et -is adiudicavit A 78, 3.

cognosco. 1) lerne kennen, erkenne, nehme wahr, durchblicke a) parenthet.: ut pridie -verant 8, 28, 5. b) m. acc.: -ita calliditate hominis A 71, 2. -itis hostium copiis A 13, 6 (5). qua difficultate eorum (oppidanorum) -ita 8, 40, 5. etsi fallacem gen-

tem.. bene -itam habebat A 24, 1.
2 insidiis -itis 8, 23, 6. ne -erentur in-
sidiae A 37, 2. suam lenitatem -itam
(esse) omnibus 8, 44, 1. cum.. uno
tempore et natio eorum et natura
-atur A 7, 3. quorum pertinacia -ita
8, 15, 2. -itis stationibus cotidianis
equitum nostrorum 8, 12, 1. c) m.
3 acc. c. inf.: quod Gallis.. -itum esset
neque.. resisti posse Romanis, nec..
satis auxilii.. habiturum exercitum
populi R. ad 8, 1, 2. d) m. indir.
Frage: -endi .. maximam facultatem
habebat, quali quisque fuisset animo
8, 46, 6. cum hoc detrimento, quid
transitus fluminis viti.. haberet, -itum
esset A 60, 5.
4 2) erfahre, höre a) m. acc. α) adventu
Fabii -ito 8, 27, 2. -ita calamitate 8,
20, 2 s. calam. 2). quo consilio -ito
8. 17, 2. re -ita A 54, 2. -ita re A
57, 2. ea re -ita 8, 46, 1. qua re -ita
8, 4, 3. 19, 5. 36, 4. A 56, 2. qua
-ita re A 38, 2. quibus rebus -itis 8,
27, 1. -itis rebus, quae gestae erant
5 in Illyrico A 44, 1. β) m. abl.: quae
consentientibus pluribus cum -osset 8,
8, 1. γ) m. ex: ex quibus hostium
consilia -eret 8, 7, 1. qua re ex com-
pluribus -ita 8, 36, 1. b) m. de: de
cuius adventu ut -vit A 64, 2. c) dum
certum -eret, confectusne Cassius esset
A 53, 3. d) m. acc. c. inf. α) cum
6 propius accessisse legiones.. -ossent
8, 14, 1 [F -vissent]. ähnl. -osset 8,
28, 3. A 45, 1. -erent 8, 32, 1. (ibi)
-it 8, 47, 1. 55, 1. A 57, 6. -visset
A 27, 2 (3). superiore commentario..
-itum est 8, 30, 1. interceptis tabel-
lariis.. -it A 38, 1. β) m. abl.: cum..
multitudinem convenisse hostium..
7 litteris nuntiisque Duratii -eret 8, 26,
1. quibus (litteris) -it A 56, 1. indi-
cio Minucii -it A 55, 2. γ) m. a: ab
exploratoribus.. -it 8, 36, 3. cum..
ab iis.. -eret A 65, 1. δ) m. ex:
cum.. ex captivis certius -eret.. Du-
ratium.. oppugnari 8, 26, 2. cum..ex
perfugis -osset 8, 40, 1 [-visset Wh].
ex his -verunt A 10, 3. -it ex suis
A 28, 1.
8 3) suche zu erfahren degustando,
quantum inter se differrent aquae,
-ebant A 6, 2 (3).
4) entscheide, untersuche a) m. acc.:
cum.. publicas controversias -osset
8, 46, 5. b) m. de: de controversiis
tetrarcharum postea se -iturum esse
A 68, 1 (3). de controv. veteribus -it 9
ac statuit A 65, 4. omnium earum
provinciarum de controversiis -it et
statuit A 78, 1.
5) erforsche, kundschafte locis -itis A
17, 5. locorum -ita natura A 61, 4.
cogo. 1) ziehe zusammen, biete auf
his copiis coactis 8, 7, 1. cum.. co-
pias omnes in unum locum coëgisset
A 69, 1. exercitus comparare atque
in unum locum -ere 8, 6, 2. exercitu
coacto in unum locum A 52, 1. neque
ulla multitudine in unum locum coacta
8, 1, 2.
2) schließe ut.. impedimentorum ag-
men.. -eret XI (legio) 8, 8, 3.
3) zwinge, nötige a) absol.: vere, ut qui- 2
dam existimant, ut nonnulli queruntur,
coactus A 55, 3. b) neque imperata um-
quam nisi exercitu coacta (civitas) facie-
bat 8,25, 2.-- magnis difficultatibus coac-
tus non ut volebat, sed ut necesse
erat bellum gerebat A 43, 1. se ne-
cessitate coacti tradiderunt 8, 43, 5.
nonnulli pudore coacti 8, 13, 3. coactus
assiduis tuis vocibus 8 pr. 1. c) -itur
in eius supplicium Caesar contra suam
naturam concursu.. militum 8, 38, 5.
d) m. inf. α) quae nostros coëgit ce- 3
dere equites 8, 19, 2. ne.. cum toto
exercitu decertare -erentur 8, 7, 6.
ähnl. (cogor) 8, 27, 2. 31, 5. A 11,
2. 15, 3. 43, 2 (3). [contra Caesarem
ne facere -erentur, orare A 58, 4 D
m. Zustimmung v. Hl V Forchh.; ne
facerent, orare N Hf Dt K]. β) cum
durissimis tempestatibus propter in-
opiam castella.. expugnare -eretur
A 43, 2. γ) quin fortissime proeliando 4
compluresque vulnerando -eret.. vic-
tores in se tela coicere 8, 19, 8. qui-
bus (necessitatibus) -i posset senatus
id probare 8, 53, 2. hunc.. adventu
suo discedere ab oppugnatione coëgit
A 44, 5 (6). e) quas (pecunias) Lon-
ginus sibi expensas ferri non tantum
patiebatur, sed etiam -ebat A 49, 2.
cohaereo. non -entibus supe-
rioribus atque insequentibus eius scrip-
tis 8 pr. 2 [so Schneider N Hf D Dt
K V Wh; eine gute Hdsch. comparen-
tibus, d. übr. comparantibus; F com-

paribus; Bernhardy röm. Litt. 524
continentibus od. cohaer.; Hl Ph.
[19]/₁₈₆₃ compagem habentibus; H con-
quadrantibus].

cohors. subi.: -es 8, 36, 5.
43, 1. A 20, 5. 31, 1. plures (-es) A
19, 3. legio XXX et XXI et -es IV
ex V leg. totusque .. equitatus A 57,
3. IV -es A 57, 3. duas -es legionis
V A 57, 5. defendentibus .. iis -ibus
castra, quas .. praesidio reliquerat A
76, 3.

gen.: -ium trium instar in terram
exposuerat A 19, 3. milites nostri
-ium trium A 20, 5. praesidio -ium
confisi nostri 8, 19, 5.

2 dat.: iis (-ibus) Carfulenum prae-
fecit A 31, 1.

acc.: adiungit .. legioni .. complu-
res -es auxiliarias Hispanorum A 62,
1. reliquis -ibus in subsidiis collocatis
A 39, 2. tripertito -ibus divisis 8, 33,
1. expono ſ. ob. § 1: A 19, 3. vete-
ranas -es vacuas in celeberrimis urbis
locis habebant, ut .. integris viribus
ad auxilium ferendum opponi possent
3 A 2, 3. ſ. impono § 2: 1 B. XX -ibus
instructis 8, 15, 2. oppono ſ. ob. § 2:
A 2, 3. IV -es a vernaculis oppressas
ad Obuculum A 57, 3. ſ. relinquo §
2 u. 3 je 1 B. -ibus XXX retentis A
55, 1. — ſ. cum § 2: 2 B. u. § 4:
1 B. M. Antonium .. cum -ibus XV
in Bellov. relinquit 8, 38, 1. Lepidus ..
cum -ibus legionariis magnoque nu-
mero equitum et .. auxiliorum venit ..
Uliam A 63, 1.

cohortor. a) quoad potuit -ando
suos ad pontem ac munitiones con-
tinere A 21, 1. b) regem -atus, ut
consuleret regno paterno A 24, 2 (3).

coicio. 1) a) lege auf coiectis
celeriter stramentis tentoriorum inte-
gendorum gratia 8, 5, 2 [ſo mit d.
Hdſch. N Hf Dt K-T F; collectis D
Goeler Weissenb. K-Ditt. Wh H].
b) werfe, ſchleudere unde tormento missa
tela in hostium cuneos -i possent 8,
14, 5. quin .. cogeret .. victores in
se tela -ere 8, 19, 8. 2) bringe eilends
wohin ſ. compingo 1 B. 3) übtrg.:
verſetze in gregem locupletium simul-
tatium causa tenues -ebantur A 49,
2 ſ. simultas.

collatio. quae (legio) in -e re-
liquarum nondum eandem .. virtutis
ceperat opinionem 8, 8, 2.

colligo. 1) leſe zuſammen, ſammle
ſ. coicio 1). 2) ſchare zuſammen reli-
quias exercitus dissipati -egit A 40,
5. — -ectis undique perditis homini-
bus 8, 30, 1. ſ. fuga § 3: 2 B. 3) übtrg.:
führe auf omnes excusationis causas -o,
ne cum Caes. conferar 8 pr. 9.

collis. tanto -is ascensu 8, 14,
3. circumpositi sunt huic oppido magni
multique intercisi vallibus -es; quo-
rum editissimus unus, qui .. superio-
ribus locis atque itineribus paene
coniunctus oppido magnam .. habet
nobilitatem nec multo longius .. abest
ab Zela A 72, 2. si forte .. subire -em
conarentur 8, 15, 1. ascendere adver-
sus arduum -em A 74, 4.

colloco. 1) ſtelle auf, hin a)
α) praesidium ibi suum -avit A 26,
2. β) m. abl.: tormentis .. quibusdam
locis contra facillimos descensus -atis
8, 40, 5. ſ. § 3: 8, 17, 1. — castel-
lis idoneis locis -atis A 61, 5. —
dextro cornu, quo veterana legio VI
erat -ata A 76, 1. eadem ratione haec
(subsidia) media -abantur acie duobus
dextra sinistraque intervallis A 37, 2
4 [M haec ac media coll. acies, du-
obus d. s. intervalli simpl. o. instr.].
b) m. in: -atur in eo (aggere) turris 8,
41, 5. qui (propugnatorum ordo) propior
hostem in ipso vallo -atus esset 8, 9,
4. confertam armatorum multitudinem
-atam in vallo A 30, 2. erat una na-
vis Rhodia in dextro Caesaris cornu 3
longe ab reliquis -ata A 11, 1. in
dextro cornu Rhodias (naves) -at, in
sinistro Ponticas A 14, 1. in fronte
-ant XXII (naves) A 14, 3. XXXVI
legionem in dextro cornu -avit, Pon-
ticam in sinistro A 39, 2. — quos (pe-
dites equitesque) in insidiis eo loco
-aret 8, 17, 1. reliquis cohortibus in
subsidiis -atis A 39, 2. — ut in fuga 4
spem salutis -arent A 29, 5. c) pro
vallo legiones instructas -at 8, 15, 3.
d) fasces .. stramentorum .. ante aciem
-arunt 8, 15, 5. e) contra ſ. ob. § 1:
1 B. f) equitatum .. omnem ab late-
ribus extra fossam -abat A 38, 4.

2) quartiere ein, ſtationiere Treboni-
um cum II legionibus .. in hibernis 5
Cenabi -avit 8, 6, 1. Trebonium cum

legionibus IV in Belgio -at 8, 54, 4. IV legiones in Belgio -avit cum M. Antonio 8, 46, 4. (legionem) non longe a finibus Aed. -averat in finibus Bit. 8, 2, 1. (legiones) ibi -atas explicandae rei frumentariae causa 8, 4, 3.

3) ordne, o. an rebus omnibus confectis et -atis A 33, 5 (6).

colloquium. qui eum per simulationem -qui curaret interficiendum 8, 23, 4 [colloqui Dt H; d. übr. Hrsgbr. colloquii]. cum in -um ventum esset 8, 23, 5. quas (lacrimas) in -o proiecerat A 24, 5 (6).

colo. 1) bebaue agrorum -endorum causa 8, 7, 2. sine timore ullo rura -entes 8, 3, 1. 2) ehre (Bellonae templum) tanta religione -itur, ut A 66, 3 (4).

colonia. non minus iustam sibi causam municipia et -as adeundi existimavit, ut iis gratias ageret, quod 8, 50, 3. ut municipia et -as appellaret, quibus M. Antonii.. commendaverat sacerdotii petitionem 8, 50, 1. in.. Galliam mittit ad -as civium R. tuendas 8, 24, 3. exceptus est Caesaris adventus ab omnibus municipiis et -is incredibili honore 8, 51, 1. (equites) ex omnibus conventibus -isque conscriptos A 56, 4.

commeatus. magnam -us copiam A 35, 3 (6). insidiabantur nostris -usque A 25, 2 [commeatu m. v. best. Hdsch. N Dt K; nostris commeatibus D (ohne que) u. Oehler; commeatuique Hf; nostra signa oder nostros ignes imitati V]. qui (-us) comportabantur in hiberna Romanorum 8, 47, 2. s. intercipio b) 3 B. s. supporto 3 B. pabulatione.. et frumentatione et reliquo -u.. prohibere Romanos 8, 7, 7.

commemoro. a) post illam vulnerationem, quam supra -avi 8, 47, 2. contra quem Caesar cum plurima sua -asset officia A 68, 1. id ipsum, quod -arent, officium A 70, 4. b) m. acc. c. inf.: haec orantibus legatis -at Caesar.. 8, 22, 1. maximeque -abant.. A 69, 3 (2).

commendatio. qui aliquam formae atque aetatis -em habebant A 41, 2 (3). quo maiore -e conciliaretur ad consulatus petitionem 8, 52, 2.

commendo. ut (municipiis et coloniis) se et honorem suum insequentis anni -aret 8, 50, 4. petitionem s. colonia 8, 50, 1. quod omnium salutem sibi -atam viderent A 16, 3 (4).

commentarius. nihil tam operose ab aliis esse perfectum, quod non horum elegantia -orum superetur 8 pr. 4. — dat.: pauca esse scribenda coniungendaque huic -o statui 8, 48, 11. — acc.: s. conficio § 1: 2 B. Caesaris nostri -os rerum gestarum Galliae.. contexui.. Quos utinam qui legent scire possint, quam invitus susceperim scribendos 8 pr. 2 u. 3 [Galliae haben K-Ditt. u. H eingeklammert, V betrachtet G. als unecht]. Qui (-i) sunt editi, ne scientia.. rerum.. desit, adeoque probantur omnium iudicio, ut 8 pr. 5. — abl.: superiore -o.. cognitum est 8, 30, 1. [namque in 2
acie sedere Gallos consuesse superioribus -is Caesaris declaratum est 8, 15, 5. Wasse hat diese Worte getilgt mit Zustimmung v. D F K Wh; die übrg. Hrsgbr. klammern sie ein]. superiore -o demonstratum est 8, 4, 3. superiore -o Caesar exposuit 8, 38, 3.

comminus. qui aut c. opprimebantur aut eminus vulnerabantur 8, 13, 2. magnum c. in angusto mari proelium factum est A 46, 3. magno.. proelio c. facto A 76, 1.

committo. 1) überlasse, vertraue an nobis rem -e A 15, 4. fortuitae dimicationi rem -ere noluit A 46, 1 [so Dt K; die schlechteren Hdsch. fortuitae dim. fortunae; fortunae hat D eingeklammert; N fortunae rem comm. n. ohne fort. dim.; s. nolo a).]. (Commium) timor prohibebat cuiusquam fidei suam -ere salutem 8, 23, 2. crebro.. mutandis locis multorum fidei
se -ebat 8, 44, 3. — ne civibus quidem 2
suis se -ebat 8, 38, 4. navis conscendit,.. ne se Lepido et Trebonio et M. -eret A 64, 2 (3). 2) gebe preis (cum) neque infirmas legiones hostibus -ere auderet 8, 26, 2. 3) lasse mich ein in, (liefere), beginne partim equitum proe-
lium -it 8, 18, 2 s. pars § 3. Germa- 3
nos equitesque.. proelium -sisse 8, 36, 3. (cum) sua consuetudine Euphranor primus proelium -sisset A 25,

5. (copiae) proelium -serunt A 27, 4 (5). proelium -ssum (est) fr. 162, 1. — proelium -ssum est magna contentione Rhodiorum A 11, 3. -itur acriter reliquis locis proelium A 46, 3.

commode. neque ullam partem rei p. satis c. geri A 65, 1.

commodum. magnum ut in tanta calamitate.. eo proelio -um esse consecutos, quod 8, 21, 4.

commoror. quod nusquam diutius sine periculo -aturus videbatur 8, 44, 3. biduum Mazacae -atus A 66, 3 (4). quo minus apud se (Alexandrinos) Caesar -aretur A 3, 3 (4). -atus fere in omnibus civitatibus A 65, 4.

commoveo. compressis pueri lacrimis Caesar ipse -tus A 24, 4 (5). — cum Caesaris magis periculo quam suo -eretur A 39, 1. tantae multitudinis precibus et lacrimis exercitus -tus A 59, 1. incredibili eius vel temeritate vel fiducia -tus A 75, 1.

communico. victoriae gloriam -asse cum legionibus 8, 19, 5.

communio. castellum ad pontem.. -vit A 19, 1.

communis. sed id qua mente, -is erat coniectura A 56, 2.

I) **comparo.** vergleiche me iudicio cuiusquam.. posse cum Caes. -ari 8 pr. 9. Euphranor, animi magnitudine ac virtute magis cum nostris hominibus quam cum Graecis -andus A 15, 1.

II) **comparo.** 1) schaffe herbei, besorge ex finibus Cadurcorum.. magnum numerum frumenti -ant 8, 34, 3. magna copia frumenti -ata 8, 35, 1. 2) bringe auf, rüste Bellovacos .. duce Correo.. et Commio.. exercitus -are 8, 6, 2.

compenso. -are offensionem provinciae exercitus amore cupiebat Longinus A 48, 1 (2).

comperio. a) m. acc.: paucitate nostrorum, qui in armis erant, -ta A 74, 3 [contempta E. Fischer]. qua re -ta A 10, 3. b) m. acc. c. inf. α) cum Commium -isset sollicitare civitates 8, 23, 3. ähnl. A 29, 2. 47, 4. β) ex captivo quodam -it.. Correum.. delegisse 8, 17, 1. ex captivis -it partem copiarum.. esse in castris 8, 36, 1.

compingo. in tecta.. Gallorum.. milites -pegit 8, 5, 2 [so Hf D Dt K H; die Hdsch. contegit; Vossius collegit; Morus N F Weissenb. Wh. coiecit].

complano. opera cum -arent A 63, 5.

compleo. 1) fülle an cupas sebo, pice, scandulis -ent 8, 42, 1. 2) mache vollzählig -entur equitum III milia A 50, 3.

complures. 1) a) m. subst. α) -es adversarios A 42, 4 (5). -es annos A 34, 4. castella -a locis editis posita A 42, 3. -es.. civitates 8, 1, 1. 2. -es civitates 8, 27, 1. -es cohortes auxiliarias Hisp. A 62, 1. commeatus -es 8, 47, 2. -es dies 8, 11, 1. 26, 4. -ibus diebus 8, 14, 1. -es evocatos A 58, 1. -es.. legationes A 36, 1. -es Caesaris legati, amici, centuriones militesque A 24, 6 (7). -ibus locis A 44, 1. -es.. milites A 63, 5. -es novissimos A 60, 4. -a oppida 8, 2, 2. 5, 1. -es.. principes 8, 7, 4. -es remiges Octavianos A 47, 2. -ibus Treveris.. et Germanis 8, 45, 1. β) -es apertae (naves) A 11, 1. ad has minores apertasque -es (naves) adiecerunt A 13, 4. b) -es suos 8, 43, 1. 2) m. gen.: -es hostium.. vulnerantur ac partim.. proteruntur, partim intercipiuntur 8, 48, 7. 3) ohne subst.: -es vulnerando 8, 19, 8. qua re ex -ibus cognita 8, 36, 1.

compono. ut sine ullo studio contentiones Cassii Marcellique -eret A 63, 1.

comporto. aggerem -ari.. intra munitiones A 73, 1. s. ago § 1: 1 B. qui (commeatus) -abantur in hiberna Romanorum 8, 47, 2.

comprehendo. [manum.. -i multum operibus A 22, 2 (1) N D K; manum conserendi potestate facta multum proficiebat C. voluntate optima et ard. st. m. Dt; die W. compr. multum op. sind Ueberbleibsel des Gedankens Caesarem comp. mult. op. noluisse].

1) ergreife quaecumque.. per locum praecipitem missa erant, ea.. -ebant id ipsum, quod morabatur 8, 42, 2. opera flamma -sa.. restinguunt 8, 43, 3. 2) nehme fest eos, qui nominati

erant conscii caedis, iubet -i A 55, 1.

comprimo. infidelitatem eius sine ulla perfidia iudicavit -i posse 8, 23, 3. -pressis pueri lacrimis A 24, 4 (5).

conatus. s. occurro 3) 1 B.

concedo. 1) überlasse praeda militibus -ssa A 19, 1. 2) gewähre, bewillige, gestehe zu a) α) multa.. et magna praemia singulis -ebat A 48, 3 (5). omnibus .. manus praecidit vitamque -ssit 8, 44, 1. β) Deiotarus,
2 tetrarches Gallograeciae .. paene totius, quod ei neque legibus neque moribus -ssum esse ceteri.. contendebant A 67, 1. b) orat, ut timori suo -atur, ne in conspectum veniat cuiusquam R. 8, 48, 9. 3) verzeihe, halte zu gute a) magnas et graves iniurias civium
3 R. ..-ere Pharnaci A 70, 5. b) se -ere id factum superioribus suis beneficiis, veteri hospitio atque amicitiae, dignitati aetatique hominis, precibus eorum, qui .. concurrissent A 68, 1 (3).

concido. hostes -unt animis 8, 19, 5 (6).

concilio. quo maiore commendatione -aretur ad consulatus petitionem 8, 52, 2.

concilium. s. consilium § 6. -o repente cantu tubarum convocato 8, 20, 2. Ganymedes in -o confirmavit (acc. c. inf.) A 12, 2.

concitator. 1) Aufwiegler Correus, auctor belli, -or multitudinis 8, 21, 4. 2) Anstifter principem sceleris illius et -em belli .. ad supplicium depoposcit 8, 38, 3.

concito. 1) wiegle auf quin (civitates).. eodem instigante Dumnaco possent -ari 8, 31, 2. 2) errege ut.. infirma manu plebis bellum -are et gerere posset 8, 22, 2.

conclamo. concilio.. convocato -ant (Bellovaci), legati.. ad Caes. mittantur 8, 20, 2.

concurro. 1) laufe zusammen, eile herbei α) -unt reliquarum civitatium legati 8, 23, 1. β) reges, tyrannos, dynastas.., qui omnes ad eum -erant A 65, 4 (5). legiones.. ad eum -erunt, ut in aciem educerentur A 60, 1. γ) -itur ad Cassium defendendum A 53, 1. eorum, qui frequentes -issent hospites atque amici Deiotari ad deprecandum A 68, 1 (3).

2) stoße zusammen, greife an α) signo.. ab utroque dato -itur A 40, 1. naves adversae rostris -erunt adeo vehementer, ut A 46, 2. β) -itur ad duces maxime A 46, 3.

concursus. cogitur in eius supplicium.. -u maximo militum 8, 38, 5.

condicio. 1) Bedingung, Vorschlag si -es, quas reiecerat, rursus appeteret A 39, 1. -ibus impositis provinciae tuendae ac defendendae A 65, 4 (5). 2) Lage, Zustand, Verhältnis ne miseriore ac duriore postea -e cum toto exercitu decertare cogerentur 8, 7, 6. Galliam -e parendi meliore facile in pace continuit 8, 49, 3. tali -e proposita 8, 3, 5. dubitantes terrore ad -es pacis adducebat 8, 3, 4. neque ab oppugnatione recedi.. ulla -e posse 8, 40, 1.

condono. 1) schenke militibus pro tanto labore ac patientia.. ducenos sestertios, centurionibus tot milia nummum praedae nomine -anda pollicetur 8, 4, 1 [nach einer Hdsch. N Hf D Dt K-T -anda, nach d. übr. Hdsch. hat F -ata, was Hl verwirft; V K-Ditt. H -aturum; Wh [condonanda]; s. centurio; N vermutete duplicem summam ..-andam]. praeda omni regia militibus -ata A 77, 2.

2) verzeihe neque (se) provinciarum publicas iniurias -are iis posse A 70, 3.

conduco. in unum locum exercitum -xit A 48, 2 (3).

confero. 1) a) trage, bringe zusammen (aggere) celeriter collato A 73, 2. impedimenta omnia in ulteriores silvas -tulisse 8, 7, 4. b) bringe nahe zusammen castra castris hostium -fert 8, 9, 2. cum castra castris collata essent A 61, 2. quam proxime potest Uliam castra castris -fert A 61, 4. castra oppido -tulit A 37, 3. c) stelle zusammen, vergleiche ut minora maioribus -antur A 18, 1. ne cum 2
Caesare -ar 8 pr. 9. — vulgo inter se -ebant et degustando, quantum inter se differrent aquae, cognoscebant A 6, 2 (3).

2) bringe, schaffe etw. (eilig) wohin

a) α) legiones in mediam aciem -tulit A 39, 2. β) quibus pecunias imperasset, neque -tulissent, se adirent A 56,
3 6 (5). b) reflex.: legio in loca se superiora -tulit A 40, 4. complures adversarios in Illyricum ..se ..-tulisse A 42, 4 (5). ipse Oct. se in scapham -fert A 46, 6. Racilius in proximam se domum familiaris sui -fert A 53, 3. cum in Hiberum flumen noctis vitandae causa se -tulisset A 64, 3 (5). — cum Oct. ex fuga Pharsalici proelii magna classe in illum se sinum -tulisset A 42, 3 (4).
4 3) richte, wende zu ut.. ad fodiendos puteos animum -ant A 9, 1.

confertus. -ae legiones 8, 29, 1. -am armatorum multitudinem A 30, 2.

confestim. Ponto.. decederet c. A 70, 7. c. cohortes undique impetum faciunt 8, 36, 5 nuntios c. ad Pharnacem misit A 34, 2. quo cum c. .. Caninius venisset 8, 33, 1.

conficio. 1) a) verfertige, fasse ab Caesarem singulorum annorum singulos commentarios -fecisse 8, 48, 10. b) mache vollständig, vollende novissimum imperfectum (commentarium) ab rebus gestis Alexandriae -feci usque ad exitum.. vitae Caesaris 8 pr. 2. c) besorge (vollständig), mache ab, beende α) -fectum bellum A 56, 2. maximum bellum tanta celeritate -fecerat
2 A 77, 1. sine quo (Euphranore) nulla.. dimicatio maritima, nulla etiam parum feliciter -fecta erat A 25, 3. cupiditate per se -endi proelii 8, 28, 4. — magnis et continuis itineribus -fectis A 36, 3. magnis itineribus per Cappadociam -fectis A 66, 3(4). iter inceptum simili ve-
3 locitate -ere coepit A 66, 5 (6). — his -fectis rebus 8, 46, 6. his rebus -fectis A 56, 5. rebus omnibus -fectis et collocatis A 33, 5 (6). — quam rem, sicuti cetera, celeriter feliciterque -fecit 8, 46, 2. rebus felicissime celerrimeque -fectis A 78, 5. β) haec in Syria, Cilicia, Asia celeriter se -fecturum A 65, 2.

2) bringe zusammen, b. auf classem
4 magna ex parte -fectam ex naviculis actuariis A 45, 1. quas (copias) celeriter et propensissima civitatum voluntate et summa sua diligentia -fecerat A 26, 1. legionem.. -fectam ex dilectu provinciae Caesaris 8, 54, 2. quae (legio) ex tumultuariis militibus in Ponto -fecta erat A 34, 5. quinta 5
legio nuper erat ibi -fecta A 53, 5. paucis diebus .. quadriremes XXII, quinqueremes V-fecerunt A 13, 4 (3). — obsides -unt 8, 23, 1. — pecunia illa ex infinitis rapinis -fecta A 64, 2 (4).

3) a) reibe auf, erschöpfe multitudinem.. -fectam taedio puellae fiducia- 6
ria dominatione crudelissima Ganymedis A 23, 2 s. dominatio. erat provincia.. finitimo bello ac dissensionibus -fecta et vastata A 42, 2. b) haue nieder, töte qui.. in fuga a nostris ..-untur 8, 19, 7. prohibitus.. -ere hominem non potuit 8, 23, 5. dum.. cognosceret, -fectusne Cassius esset A 53, 3.

confidentia. simili -a Flaccum.. adiuvant A 52, 4.

confido. a) m. dat. α) ut sibi uterque -eret A 14, 1. β) Cassius fidei magis quam virtuti legionum -ebat A 61, 1. b) m. abl.: -sus sua classe A 45, 1. Bituriges .. aut privatis hospitiis -si aut societate consiliorum 8, 3, 3. -si loci natura 8, 15, 1. locorum notitia -ebant A 10, 5. praesidio cohortium -si 8, 19, 5. virtute militum -sus A 13, 6 (5). virtute et scientia sua -sus A 43, 1. c) m. acc. c. inf: [ut vix ex aedificiis defendi posse se -erent A 12, 1 Dt; ut ex aed. def. possent die übr. Hrsgbr.]. etiam illa in urbem uno tempore intrari posse -ebat A 17, 2. qui se in aequo loco ac plano pares esse -ebant A 18, 3.

configo. 1) füge zusammen, errichte alias ambulatorias (turres) totidem tabulatorum -xerant A 2, 5 [confixerant Davisius M]. 2) haue zusammen legio.. in ipso transitu fossae -xa et oppressa est A 40, 2.

confirmo. 1) befestige, mache fest eo loco castellum magnis munitionibus multisque tormentis -averunt A 21, 5 [-arunt N D K]. 2) a) bekräftige, befestige priusquam diuturnitate -arentur regum imperia A 33, 2 (3). horum odium -abant nonnulli familiares eius A 50, 2. quae ne opinio Gallorum -aretur 8, 2, 1. b) ermutige animos multitudinis -at 8, 8, 3. Ro-

manos et secundis rebus -ari et adversis incitari A 23, 1. c) versichere in concilio -avit sese.. eas.. restituturum A 12, 2.

confligo. 1) absol. a) sic paratos, ut -erent 8, 28, 1. in ipso portu -endum videbant A 13, 3. se ad -endum.. paraverunt A 13, 4. cum.. instructa utrimque classis -xisset A 25, 5 [constitisset schlägt E. Fischer vor]. s. potestas 2) 2 B. cum -ere miserrimum putaret A 60, 2. neque tamen -itur propter locorum difficultates A 60, 5. necessitate est deductus, ut neque -eret A 61, 4. (exercitum) XXII in acie -xisse et vicisse A 74, 3. clamore sublato -itur A 75, 3 (4). b) -it audacius equitatus 8, 28, 3. 2) m. cum: paulo ante cum resistentibus fortissime -xerant 8, 29, 3.

conflo. nullum summum bellum posse -ari 8, 6, 1. bello Alexandrino -ato A 1, 1.

confugio. a) quo Medobregenses -erant A 48, 2 (4). b) Commius.. ad eos -it Germanos, a quibus 8, 21, 1. c) perterriti Bituriges.. in finitimas civitates.. -erant 8, 3, 3 [-gerunt F]. prius.. quam -ere in oppida possent 8, 3, 1. in quam (scapham) plures cum -erent A 46, 6.

confusus. (impedimentorum) perturbatum et -um.. agmen 8, 14, 2.

coniectura. sed id qua mente, communis erat -a A 58, 2 (3) [sed.. coni. scheint V u. D fremder Zusatz; erit c. M]. ut -a consequi possumus A 23, 1.

conicio s. coicio.

coniunctus. 1) a) verbunden turres editae et -ae A 18, 1. b) angrenzend, benachbart civitates.. Oceano -ae 8, 31, 4. omnem illam regionem -am Oceano 8, 46, 4. s. coniungo § 2. 2) befreundet, ergeben contendebat.. libenter pro homine sibi -issimo 8, 50, 2. quod sibi -us et familiaritate et consuetudine legationis esset 8, 50, 4. erat in ea.. oppidum -issimum Octavio A 47, 3.

coniungo. 1) verbinde, vereinige a) α) turris excitari.., pontibus traiectis constratisque -i 8, 9, 3. β) itinere pedestri, quo -itur Aegyptus Syriae A 26, 1. pars.. fluminis Nili.. diversissimo ad litus intervallo mari -itur A 27, 1 (2). superioribus locis 2 atque itineribus paene -ctus (collis) oppido A 72, 2. — ibi adeo -cta ponit moenibus castra, ut A 61, 3. γ) (castellum) rex.. bracchiis cum opere castrorum -xerat A 30, 3. b) bringe nahe, treibe dicht aneinander Commius incensum calcaribus equum -it equo 3 Quadrati 8, 48, 5. -ctis.. navibus confligendi potestas dabatur A 46, 4. c) v. Pers.: oppidum ..occupat.. oppidanosque sibi -it 8, 32, 2. — IV cohortes .. cum his (vernaculis) ad secundam pervenisse omnesque ibi se -xisse A 57, 3. d) vereinige (Truppen), lasse zusammenstoßen α) M. Antonium 4 quaestorem cum legione XII sibi -it 8, 24, 2. neque se Caninio -xerat 8, 27, 3. β) -ctis copiis cum Q. Cornificio A 42, 4 (5). e) castra Marcellus cum Lepido -it A 64, 1.

2) füge, knüpfe an pauca esse scribenda -endaque huic commentario statui 8, 48, 11.

coniuratio. s. facio § 5: 2 B. u. § 11: 1 B. L. Racilium et L. Lat. et Ann. Scap... in eadem fuisse -e A 55, 2.

coniuratus. qui.. -orum numerum auget A 55, 3. fit a -is impetus universis A 52, 3.

conor. 1) absol.: animo ad -andum nisi A 20, 6 (7). 2) m. inf.: -aretur 8, 16, 1. -arentur 8, 15, 1. 33, 1. -ata esset A 40, 2.

conquiro. cum raris disiectisque ex aedificiis pabulum -eretur 8, 10, 3. tormenta undique -i A 1, 1.

conquisitor. in omnes partes.. legatos -esque dilectus habendi causa miserant A 2, 1.

conscendo. naves -ere A 7, 1. Caesar.. navem -it A 10, 1. ibi.. navis -it A 64, 2 (3) [naves D Hf].

conscientia. 1) Mitwissenschaft de huius -a dubitabatur A 63, 5. 2) Bewußtsein, Gefühl praecipue eos propter -am facti timere 8, 38, 3. quod vel ex -a sua.. vel multis signis et testimoniis eorum.. animum advertere poterat A 48, 1 (2).

conscius. a) cum sibi -us esset, quam inimicum deberet Caesarem habere 8, 44, 3. b) qui nominati erant

-i caedis A 55, 1.

conscribo. a) hebe aus (equites Rom.) ex omnibus conventibus coloniisque -ptos A 56, 4. — (legiones tironum) nuper erant -ptae A 42, 4 (5). quintam legionem -it novam A 50, 3. b) liberis sententiis patrum -ptorum 8, 52, 3 (4).

consensus. s. constituo § 5: 2 B. ut sacerdos eius deae .. secundus a rege -u gentis illius habeatur A 66, 3 (4).

consentio. 1) stimme überein -entibus pluribus 8, 8, 1. — nemo .. non cum omni provincia -serat in odio Cassii A 53, 5. s. sentio A 58, 4. 2) mache gemeinsch. Sache Marcellum .. -re cum Cordubensibus A 57, 5.

consequor. 1) setze nach, verfolge -untur equites nostri .. invaduntque Dumnaci agmen 8, 27, 5. 2) a) hole ein, erreiche α) komme nach ut .. agmen morarentur, dum -eretur ipse 8, 28, 1. β) agmen hostium -cutus 8, 28, 2. — nonnulli feliciore exitu expeditas ad ancoram naves -cuti A 20, 6 (7). b) erreiche, erlange α) magnum ..
2 Bellovacos eo proelio commodum esse -cutos, quod Correus .. esset interfectus 8, 21, 4. id minore numero militum -i A 30, 3. non .. acerrimis consiliis plus quam etiam inertissimis, dum modo diligentibus, -entur fr. 160, 31. β) begleite (v. glückl. Zustand) qua in re summa felicitas celeritasque in recipiendis civitatibus Fabium -itur 8, 31, 3. γ) begreife, fasse auf ut coniectura -i possumus A 23, 1.

consero. s. comprehendo 1 B. ut celerius omnium opinione manum -eret A 71, 2.

conservo. ut .. cives suos -aret (rex) A 24, 2 (3). hinc suis laborantibus subsidio scaphas mittens nonnullos -avit A 21, 3.

consido. s. consuesco 1) a). -unt Drappes et Luct. non longius ab oppido X milibus 8, 35, 1. -ederat cum copiis rex loco natura munito A 28, 3 [considerat b. Hdsch.].

consilium. 1) Ratschluß, Beschluß, Plan, Absicht, Maßregel cum quaereret .. quod esset -um eorum 8, 7, 3. ea, quae proponerentur, -a plena prudentiae longeque a temeritate barbarorum remota esse 8, 8, 1. huius munitionis duplex erat -um 8, 10, 1. non tam pugnandi quam diffugiendi 2
fuit utrorumque -um: nostrorum, quod .. Gallorum, quod 8, 23, 6. fugae vero nullum esse -um non solum iis, qui .. sed ne iis quidem, qui A 8, 3. neque eum -um suum fefellit, quin A 32, 2.
gen.: (Lucterius) semper auctor novorum -orum 8, 32, 2. s. exitus 2) a) 2 B. exspectatione nostri -i copias instruunt pro castris 8, 9, 1. confisi .. 3
societate -orum 8, 3, 3. — proinde eius -i obliviscerentur A 8, 6.
acc.: s. capio § 1 u. 2: 6 B. s. cognosco § 4 u. 5 je 1 B. erat .. in Caesare .. verissima scientia suorum -orum explicandorum 8 pr. 7. explorato hostium -o 8, 18, 2. s. ineo 5 B. quorum (Gallorum) erant ad Caes. plena fiduciae -a perlata 8, 9, 1. s. probo 4
1) 4 B. propono s. ob. § 1: 1 B. -a belli quaerentibus 8, 47, 2. renovare belli -a 8, 1, 1.
abl.: ut .. acies uno -o atque imperio administraretur A 1, 5. id agi paucorum -is, ut 8, 52, 3. s. consequor § 2: 1 B. quasi .. id .. bonitate tantum adductus ac non prudentissimo -o fecisset A 24, 6 (7). quo in -o perma- 5
nerent oppidani 8, 39, 1. civitates .. remanentes in suo -o A 44, 4.

2) Klugheit, Einsicht terror hominibus mentem -umque eripit A 18, 2. id non hominum -o, sed deorum voluntate factum 8, 43, 5.

3) a) beratende Versammlung haec 6
principes in -is contionibusque agitabant A 3, 2 (3). b) Kriegsrat -o advocato 8, 8, 3 [concilio Vascosanus N; alle übr. s] habito -o A 57, 4.

consisto. 1) stelle mich hin, nehme Stellung non .. plures (cohortes) -ere angustiae loci patiebantur A 19, 3. ad eas, quae longius -stiterant, naves A 21, 2. 2) a) stelle mich, mache Halt, halte stand contra munitiones pontis latiore loco -stiterunt A 19, 5. — Drappes unaque Luct. .. in finibus -unt Cadurcorum 8, 32, 1. XXX pedum altitudine in aedificiis -ere ausi non sunt A 18, 3. b) setze mich fest nullo loco diutius -ere 8, 5, 4. c) fasse festen Fuß pauci nostri in litore -stiterunt A 17, 5. quae (cohortes) in

ponte ac prima mole -stiterant A 20, 5.

consolatio. suorum timorem -e et ratione minuebat A 8, 1. timentes omnium animos -e sanat 8, 38, 2.

consolor. in fidem receptos (oppidanos) -atus A 32, 4.

conspectus. 1) absol.: ne turpem in -u contumeliam acciperet A 11, 2. 2) a) α) non.. sibi regnum ipsum -u Caesaris esse iucundius A 24, 3 (4). β) in -um hostium.. exer-
2 citum adducit 8, 8, 4. numquam in -um cuiusquam Romani venire 8, 23, 6. ne in -um veniat cuiusq. R. 8, 48, 9. repente.. legiones in -um hostium veniunt 8, 29, 1. b) α) continens flamma copias omnes repente a -u texit Romanorum 8, 15, 6. β) res.. gerebatur ..in -u exercitus nostri 8,
3 42, 4. hos.. diutius in nostro -u gloriari A 15, 4. prius.. quam ..possessiones.. in -u suo rapinis.. consumerentur A 60, 1. — non intermittunt.. proelia in -u utrorumque castrorum 8, 13, 1. in oppidi -u loco excelso facit castra A 59, 2 (3). 3) nondum in -um venerat hostibus 8, 27, 3.

conspicio. quod ubi -spexit A 45, 3 (4).

conspicor. hanc (navem) -ati A 11, 1.

constanter. ea c. omnia aspernabatur A 36, 2. c. in eos.. impetum fecerunt A 17, 5. c. proeliantur 8, 19, 2. c. incursum sustinent insidiatorum 8, 18, 4. cum -ius.. paludem transissent 8, 13, 2.

constantia. non sibi vires defuisse ad resistendum Romanis, sed -am 8, 39, 2. id oppidum.. perseverantia -aque oppugnandi .. in suam redegit potestatem A 26, 2. s. cum § 8 u. 9: 1 B. [d. Worte constantiaque virt. et Alex. impr. haben die Hrsgbr. eingeklammert, Dt hat constantiaque nicht eingekl.].

I) **consterno.** 1. -ati profugiunt 8, 19, 7.

II) **consterno.** 3. turris.. pontibus traiectis -stratisque coniungi 8, 9, 3. pontibus palude -strata 8, 14, 4.

constituo. 1) a) stelle hin, auf, errichte -tis repente exiguis ad necessitatem aedificiis 8, 5, 1. b) stelle auf (in Reihe und Glied) aciem eo loco -it, unde 8, 14, 5. adversas naves hostibus -it A 14, 1. reliquas (naves) subsidiarias in secundo ordine -unt A 14, 3. navigia.. ad molem -erunt A
19, 5. parte copiarum pro vallo -ta A 2
37, 5 [instituta mit den best. Hdsch. Oudend.].

2) setze jem. in einen Posten ein Caesar.. reges -it, quos Pt. testamento scripserat A 33, 1. paucis diebus reges -ti A 33, 3 (4). Mithridaten.. regem Bospori -it A 78, 2.

3) ordne, richte ein a) (legiones).. disciplina atque armatura nostra.. -tas A 34, 4 [Gemoll will institutas].
(legionem).. armatura disciplinaque no- 3
stra -tam A 68, 2 (4). b) agminis ordinem ita -it, ut 8, 8, 3. (provincias regionesque) ita relinquere -tas, ut A 65, 1. ibi rebus omnibus provinciae.. -tis A 66, 3.

4) mache bestehen, begründe prope iam pace -ta A 63, 5.

5) bestimme, setze fest a) supplicia -it 4
in eos.. ea, quae morte essent miseriora A 41, 2 (3). b) quae (navis) quamque earum sequatur et cui subveniat, -it atque imperat A 14, 2.

6) fasse einen Entschluß, beschließe a) id probare, quod ipsi -issent 8, 53, 2. b) m. inf.: -it 8, 24, 1. -unt omnium consensu 8, 34, 1. -it A 49, 1. -isse.. omnium principum consensu 8, 7, 6. -erat A 38, 3.

consto. 1) beruhe auf, hange ab von omne certamen in virtute -stitit A 15, 7. 2) -stat es steht fest: m. acc. c. inf.: c. inter omnes 8 pr. 4. cum -staret 8, 30, 1. -stat A 31, 6. 3) bleibe mir gleich, bin unwandelbar quorum semper in rem p. singulare -stiterat officium A 42, 3 (4).

constratus. IV.. -ae naves et complures apertae A 11, 1. -is navibus aggreditur A 17, 3.

consuesco. 1) absol. a) fasces, ut -verant.., per manus stramentorum.. traditos ante aciem collocarunt 8, 15, 5 [nach den interpol. Hdsch. hat Wh m. M. u. R. Müller ubi consederant statt ut consuev., was von V für eingeschoben erklärt u. v. H eingeklammert wird]. b) cum se...eiusdem generis..

aqua dicerent uti, atque ante -essent A 6, 2 (3). 2) m. inf. a) -vit 8, 8, 3. 14, 2. ut in.. dissensionibus accidere -vit A 62, 2. -uerunt A 5, 2. 32, 3. [-uesse 8, 15, 5 s. commentarius § 2]. equitatum, qua consuetudine.. mittere praesidio -uerat, praemittit 8, 17, 2. -uerat A 53, 1. 71, 2. -verant A 19, 5. -uerant 8, 13, 2. -uesset 8, 47, 2. -essent A 70, 8. b) quod (signum) incendiis aedificiorum intellegi -vit 8, 3, 2.

consuetudo. 1) Verfahren, Gewohnheit, Brauch celerius, quam -o fert equestris proelii 8, 12, 4. ut barbarorum fere -o est 8, 36, 3 [ut b. fert c. Wh mit d. schlechteren Hdsch.]. ut largitionis postulat -o A 49, 1. s. contra § 4: 2 V. salsior.. praeter -em aqua trahebatur ex.. aedificiis A 6, 2. populum R. paulatim in -em eius regni occupandi venire A 2, 2 (3). (cum) iam -e diligentia minueretur 8, 12, 1. -e Gallorum neque aetatis excusatione in suscipienda praefectura usus erat neque 8, 12, 5. qua -e.. mittere (equitatum) praesidio consuerat 8, 17, 2. cum.. sua -e Euphranor primus proelium commisisset A 25, 5. -e nostra castris vallatis A 27, 5 (6). sive -e naturae suae sive odio.. magnas odii sui fecerat accessiones A 48, 1. (copias).. -e magis pervulgata militari credebat instrui A 74, 1. 2) Verkehr quod sibi coniunctus et familiaritate et -e legationis esset 8, 50, 4.

consul. L. Paullo, C. Marcello -ibus 8, 48, 10. quod ne fieret, -es amicique Pompei iusserunt 8, 52, 5. Caesar cum.. commemorasset officia, quae -ul ei decretis publicis tribuisset A 68, 1. qui.. post L. Lentulum, C. Marcellum -es (essent) A 68, 1 (2). L. Lent. et C. Marc. -es creatos 8, 50, 4. per C. Marc. -em legiones duas.. Pompeio traditas atque.. retentas esse 8, 55, 1.

consulatus. ad -us petitionem 8, 52, 2. ereptum.. Galbae -um 8, 50, 4.

consulo. ut -eret regno paterno A 24, 2 (3).

consumo. 1) a) verwende, verbrauche cum complures dies in oppugnatione -psisset 8, 26, 4. b) bringe zu ut ibi extremum tempus -eret aestivorum 8, 46, 1. postero ibi die, dum suas.. naves reficeret, -pto A 47, 2. — compluribus diebus isdem in castris -ptis 8, 14, 1. paucis diebus in ea provincia -ptis A 66, 1. c) zehre auf si (equitatus).. necessarium -eret frumentum A 61, 6 (5).

2) raffe weg, vernichte non tantum pecora atque iumenta, sed etiam magna hostium multitudo siti -ebatur 8, 41, 6. prius.. quam cum tanta contumelia nobilissimae carissimaeque possessiones Cordubensium in conspectu suo rapinis, ferro flammaque -erentur A 60, 1.

contemno. -pta suorum (Rom.) paucitate 8, 8, 1 s. suus § 20. cum ..numero superiores paucitatem (hostium equitum) -psissent 8, 12, 3. quorum (oppidanorum) etsi paucitatem -ebat 8, 39, 2. s. comperio a). -ptis pridie superatis hostibus 8, 28, 4 s. que § 18. — adeo est a barbaris -ptus (Gabinius) A 43, 2 (3).

contemptus, us. -u exercitus nostri.. inito consilio dimicandi descendere.. coepit A 74, 3.

contendo. 1) marschiere eilig, eile a) Carmonam -it A 57, 2. Malacam -it A 64, 2 (3). s. A 26, 3. celeri itinere Uliam -it A 61, 2. proximo terrestri itinere Alexandream cum equitibus -it A 32, 1. b) interim.. Caninius.. ad oppidum L. -it 8, 26, 1.
— ipse cum omni equitatu quam po- 2
test celerrime ad Caninium -it 8, 39, 4. Alexandream ad Caesarem -it A 26, 3. — eam (legionem) ad II legionem -isse A 57, 1. magno impetu IV ad eam (navem) constratae naves -erunt A 11, 1. magno cursu incitati
ad naves -erunt A 20, 5. cum copiis 3
ad eundem pontem -it 8, 27, 4. — Caninius.. cum legionibus II ad eos persequendos -it 8, 30, 2. c) -it in insulam Issam A 47, 2. 2) a) bemühe mich eifrig: m. inf.: A 6, 1. b) suche zu erreichen omni ratione ..-endum existimavit, ut insulam .. in suam redigeret potestatem A 17, 1. 3) a) verlange -it.. 8, 55, 2. b) behaupte: m. acc. c. inf.: -ebant A 67, 1. 4) streite
a) -ebat.. gratia cum libenter pro ho- 4
mine sibi coniunctissimo.. tum acriter

contra factionem et potentiam paucorum 8, 50, 2. b) m. Waffen: interim crebro ..-ebatur 8, 10, 2. cum vehementius -eretur 8, 48, 3. ut hoc maiore animo -erent, quod A 16, 3 (4). — Commium ..proelio cum equitatu suo -isse 8, 47, 1. — s. contineo 1) b).

contentio. 1) Anstrengung fit magna -e diversum proelium 8, 19, 2. pugnatur aliquamdiu pari -e 8, 19, 3. cum aliquamdiu summa -e dimicaretur 8, 29, 1. proelium commissum est magna -e Rhodiorum A 11, 3 [proel. comm. est; magna -o Rh.; so D]. 2) a) Streit, Kampf qua -e Germani.. cum.. paludem transissent 8, 13, 2. in -e praesentis ad nocendum habent viris fr. 160, 33. b) Mißhelligkeit: ut.. -es Cassii Marcellique componeret A 63, 1. quod.. -ibus tribuniciis perniciosae seditiones orerentur A 65, 1.

contentus. ea (aqua) plebes ac multitudo -a est necessario A 5, 2 (3). — s. poena 2 B.

contexo. ergänze (nach V nur = füge an einander, verbinde) Caesaris nostri commentarios.. -ui 8 pr. 2.

contignatio. sine -e ac materia sunt aedificia A 1, 3.

continens. c. flamma 8, 15, 6.

continenter. (Eurus) multos dies c. flabat A 9, 4.

contineo. 1) halte zusammen a) (aedificia) structuris ac fornicibus -entur A 1, 3. b) quoad potuit cohortando suos ad pontem ac munitiones -ere A 21, 1 [contendere d. Hdsch.; continere Jur.]. 2) halte fest ut navis
2 Octaviana rostro discusso ligno -eretur A 46, 2.

3) a) refl.: halte mich neque.. diutius ea munitione se -ere potuerunt A 18, 1. b) halte in Schranken, im Gehorsam quae (legiones) omnem illam regionem ..-erent 8, 46, 4. si Belgae.. Aedui.. exercitibus -erentur 8, 54, 5. c) erhalte -ere in amicitia civitates 8, 49, 1. Galliam.. facile in pace -uit 8, 49,
3 3. d) halte zurück qui.. unius legionis hibernis non potuerint -eri, quin bellum pararent 8, 2, 2. ut magis deterrendi et -endi a periculosissimis essent dimicationibus quam incitandi ad pugnandum A 22, 2.

contingo. quae (arbores) longitudine utramque ripam -erent A 29, 4.

continuo. operibus in circuitu oppidi -atis A 61, 5.

continuus. magno cum labore et -a dimicatione 8, 41, 2. magnis et -is itineribus A 36, 3.

contio. ibi habita -e A 57, 6. ex -e se Cordubam recepit A 52, 2. haec principes in consiliis -ibusque agitabant A 3, 2 (3). pro -e militibus exponit A 52, 1.

contra. I) adv. 1) gegenüber cum Cassium c... aciem instruxisse.. videret A 60, 3 [nach V steckt vielleicht in c. tin cerneret, d. Hdsch. haben videret nicht]. 2) a) im Gegenteil, hingegen α) milites c. nostri.. omnia.. sustinebant 8, 42, 3. ähnl. summam esse c. A 8, 5. 31, 2. 63, 2. β) at c. A 37, 2 (1). b) entgegen, dawider fortissime c. illo remigante naves.. concurrerunt A 46, 2.

II) praepos. 1) räumlich a) pugnabatur ab illis.. ex navibus c. molem A 19, 6. b) tormentis.. quibusdam locis c. facillimos descensus collocatis 8, 40, 5. c. munitiones pontis latiore loco constiterunt A 19, 5. 2) übtrg. a) = gegenüber, v. Pers.: c. quem (Deiotarum).. cum.. sua commemorasset officia A 68, 1. flens orare [c.] Caesarem coepit A 24, 3 (4) [nur Dt klammert c. ein]. — ut c. Q. Cassium.. 2
aeque potentem opponeret dignitatem A 58, 1. b) v. feindl. Willensrichtung α) s. contendo § 4: 1 B. c. Caesarem ne facerent, orare A 58, 4. acrius c. armatos incitati 8, 35, 5. quidnam c. Caesarem pararetur 8, 55, 2. neque se conventum.. c. Caesaris causam.. perducere A 59, 1. fortissime c. pedites proeliabantur 8, 28, 4. se c. Cas- 3
sium sentire cum omnibus A 58, 4. β) nulla Pharnacem auxilia c. Caes. Pompeio dare A 69, 3 (2). suis c. nostros ferunt auxilium 8, 28, 3. auxilium petitum c. Carnutes 8, 4, 2. bellum gero s. gero § 4: 3 B. coniurationem c. Caes. facere 8, 23, 3. (proelium) c. Domitium.. fecerat A 65, 3. d) = im Widerspruch mit c. senatus 4
auctoritatem ut aliquid faceret 8, 52, 3. quod.. multa c. morem consuetu-

dinemque militarem fierent A 65, 1. — c. consuetudinem in Italiam quam maximis itineribus est profectus 8, 50, 1. cum c. exspectationem omnium Caesar
5 Uxellodunum venisset 8, 40, 1. paucis diebus c. omnium opinionem quadriremes XXII .. confecerunt A 13, 4 (3). — c. legem Pompei et Crassi rettulerat ante tempus ad senatum de 8, 53, 1. cogitur in eius supplicium .. c. suam naturam concursu .. militum 8, 38, 5.

contraho. -ctum ingens aes alienum A 49, 1 s. in (abl) § 10. quam (poenam) sibi ipsi -xissent 8, 22, 2.

controversia. iudicem esse -arum populi R. A 67, 2. s. cognosco § 8 u. 9: 4 B.

contubernalis. s. amicus § 2: 1 B.

contumelia. ne turpem in conspectu -am acciperet A 11, 2. prius .. quam cum tanta -a .. possessiones .. rapinis .. consumerentur A 60, 1.

conveho. magnum numerum in oppidum telorum atque tormentorum -xerant A 2, 1.

convello. 1) reiße ein cum .. nullam partem munitionum -ere potuisset 8, 26, 4. 2) erschüttere M. Antonii repulsa Caesaris decedentis gratiam -ere cupiebant 8, 50, 2.

convena. contra -arum ac fugitivorum manum A 24, 1 (2).

conveniens. magnum hoc testimonium senatus erat .. -ensque superiori facto 8, 53, 1.

convenio. 1) komme, treffe zusammen a) -entes manus dissipare 8, 6, 1. b) α) quae copiae celeriter omnes iussu Domitii Comana -erunt A 34, 5. β) Bellovacos .. in unum locum -isse 8, 7, 4. neque plures (nostri) in unum locum -unt 8, 18, 4. omnis .. multitudo aquatorum unum in locum -ebat sub ipsius oppidi murum 8, 41,
2 1. — magnam multitudinem -isse hostium in fines Pictonum 8, 26, 1. c) hic cum legio .. et cohortes .. totusque -isset equitatus A 57, 3. 2) a) unpers.: man kommt überein ut -erat 8, 23, 5. b) stimme überein, entspreche id quod magis illorum naturae -ebat A 24, 1 (2).

conventus. 1) Gerichtsbezirk cum celeriter omnes -us percucurrisset 8, 46, 5. 2) Bevölkerung, Bürgergemeinde -um Cordubensem ab eo defecisse A 57, 5. frequens legionibus -us obviam prodit neque tantum virorum, sed etiam matrum familias ac praetextatorum A 58, 4. — -um sibi adiunxerunt A 59, 1 (2). neque se -um (Cordubensem) neque M. Marcellum contra Caesaris causam posse perducere A 59, 1. (equites) ex omnibus -ibus coloniisque conscriptos A 56, 4.

converto. 1) a) wende um, schwenke -so equo 8, 48, 3. -sis equis 8, 48, 6. b) bringe z. Weichen paucos nostros -unt atque insequuntur 8, 48, 4. 2) kehre, wende gegen copiis omnibus ad legiones -sis 8, 26, 3. — regiae copiae cornu suo dextro -erunt se ad .. legionem A 40, 3.

convoco. concilio repente cantu tubarum -ato 8, 20, 2.

copia. 1) Vermögen, Wohlstand aliud naturalis sollertia, aliud urbis -a subministrabat A 13, 2. 2) Fülle, Menge, Vorrat (stramentorum ac virgultorum) summa erat in castris -a 8, 15, 5. magna -a frumenti comparata 8, 35, 1. magna .. -a frumenti abundare oppidanos 8, 40, 1. ne .. -a pabuli frumentique .. deficeretur 8, 3, 2. propter -am frumenti ac pabuli 8, 17, 2
1. aqua pabuloque .., quarum alterius rei -am exiguam, alterius nullam .. facultatem habebat A 1, 5 (6). Cappadocia .. magnam commeatus -am erat subministratura A 35, 3 (6). quorum (veteranorum) magnam -am habebat ex omnibus legionibus A 44, 4. 3
3) plur. Streitkräfte, Mannschaft, Truppenmasse: subi: 8, 33, 2. reliquae -ae A 19, 3. omnes Alexandrinorum -ae A 19, 5. quae primae -ae .. transire .. potuerunt A 27, 4 (5). quae -ae .. omnes .. convenerunt A 34, 5. victrices regiae -ae A 40, 3. quae (-ae) .. exercitatione bellorum mediocres erant A 69, 1.

gen.: nihil amplius -arum accessu- 4
rum 8, 28, 5. s. satis § 3: 1 B. — oppidum .. et -arum magnitudine .. et .. constantia oppugnandi .. in suam redegit potestatem A 26, 2. parte ibi relicta -arum 8, 34, 1. Drappes castris praesidio cum parte -arum restitit 8,

35, 2. partem -arum cum Drappete
esse in castris 8, 36, 1. parte -arum
pro vallo constituta A 37, 5.
5 dat.: prius.. regis -is occurrit,
quam A 28, 2.
acc.: (civitatum) eo proelio.. -as
esse accisas 8, 31, 1. si maiores -as
adduceret 8, 7, 7. amissis -is A 56, 1.
cognitis hostium -is A 13, 6 (5). s.
cogo § 1 : 2 B. quas (-as magnas) celeriter..
confecerat A 26, 1. coniunctis
-is cum Cornificio A 42, 4 (5).
6 -is omnibus ad legiones conversis 8,
26, 3. cum.. paulatim -as distributas
dimittere non possent 8, 15, 1. s. instruo
§ 3: 6 B. magnas adversus eum
-as misit A 27, 2 (3). quorum periculo
sic omnes -ae sunt perturbatae, ut
7 8, 13, 4. totae profligantur -ae regis
A 76, 1. -as reducere coepit A 60, 3.
quas (-as) integras vulneratis defessisque
subiciebat A 26, 2. continens
flamma -as omnes.. a conspectu texit
Romanorum 8, 15, 6. nisi flumine Ligeri..
-as traduxisset 8, 27, 2.
abl.: erat -is pedestribus multo
firmior Marcellus A 61, 1. sin ea (pro-
8 vincia) non magnis -is tuta esse posset
A 42, 4 (6). — s. circumdo 2) a) 2
B. parvis -is castra munitione ipsa..
posse defendi 8, 10, 1. quibus (magnis
-is) vel superari delerique Mithridaten
vel sine dubio retineri posse A 27, 2
(3). — imperatorem instructis -is adesse
8, 19, 4. ascendere adversus arduum
collem instructis -is coepit A
9 74, 4. — castellum.. aggressus omnibus
-is expugnat A 30, 3. s. occupo
§ 1 u. 2: 3 B. Octavium ..oppugnare
praesidia partim classe.. partim pedestribus
-is per barbaros A 44, 1. —
accedit cum -is.. ad.. Marcelli munitiones
A 62, 3. cum magnis -is..
ad Pelusium accurrit A 26, 1 s. ad
§ 5. consederat cum -is rex loco..
10 munito A 28, 3. cum -is ad eundem
pontem contendit 8, 27, 4. cum iis
-is.. profectus est in Arm. A 35, 3
(4). cum -is recedit 8, 27, 2. cum reliquis
-is Salonam se recepit A 43,
3 (4). s. venio § 1 u. 2: 3 B.

copiosus. in -issimos agros Biturigum 8, 2, 2. erat provincia minime -a ad exercitus alendos A 42, 2. -iorem provinciam existimans A 43, 1. urbs fertilissima et -issima A 3, 1.

cornu. -a trinis firmabantur subsidiis A 37, 4. regiae copiae -u suo dextro mediaque acie converterunt se ad... legionem A 40, 3. dextro -u, quo veterana legio VI erat collocata, initium victoriae natum est A 76, 1. sinistro -u mediaque acie totae profligantur copiae regis A 76, 1. in s. colloco § 3: 3 B.

corona. miserat.. Pharnaces -am auream A 70, 8.

corpus. ut verberibus exanimatum -us securi feriretur 8, 38, 5. vix -is viribus animum sequebatur A 44, 1.

corripio. 1) raffe zusammen omnibus suis rebus celeriter -reptis A 64, 2 (3). 2) ergreife schnell Minucius.. sinistra -it aversum (Cassium) dextraque.. ferit A 52, 2 s. aversus a).

corruptus. illa inferior (aqua) -ior iam salsiorque reperiebatur A 6, 3 (4).

cotidianus. -is exercitata bellis 8, 25, 2. more operis -i A 74, 3. -is pabulationibus 8, 10, 3. -a proelia 8, 13, 1. in proeliis -is A 22, 2 (1). -a mea recusatio 8 pr. 1. stationibus -is equitum nostrorum 8, 12, 1. -o usu., exercitati A 12, 4. victum -um stipendiumque A 2, 2.

cotidie. munitiones c. operibus augentur A 1, 2. quod cum c. fieret 8, 12, 1. quo minus c. navibus aquam peterent A 8, 2.

crates. neque nostri aut scalis aut -ibus aut reliquis rebus parati venerant ad oppugnandum A 18, 1.

creber. -is legationibus Remorum 8, 6, 2. -is litteris 8, 39, 1. A 44, 1. -i.. nuntii 8, 19, 4. turris.. -as 8, 9, 3.

crebritas. (legionem) -e bellorum adeo deminutam, ut A 69, 1.

crebro. quod cum -ius accideret 8, 17, 1. c. id accidit A 62, 3. c. incommoda accipiebat A 43, 2. c. audiebat 8, 52, 3. c. ..contendebatur 8, 10, 2. c. uterque legiones in aciem educit A 60, 5. c. .. mutandis locis 8, 44, 3.

credo. 1) vertraue nec satis sibi ipsi -ebant A 6, 2 (3). cum ipse tantum ei -eret, ut A 24, 2 (3). huic

venienti sine dubitatione .. se -it atque offert A 63, 2. quid Lepido esset -endum A 63, 4. Caesarem .. libentius etiam -iturum suis promissis A 71, 1. 2) a) halte für wahr neque de Labieno -idit quicquam 8, 52, 3. b) glaube, bin der Meinung: m. acc. c. inf. α) mortifero vulnere Commium -ebant affectum 8, 23, 6. potissimum -idit hostes .. eum locum .. petituros 8, 27, 3. nihil amplius copiarum accessurum -entes 8, 28, 5. mansurum in fide .. regem -ebat A 24, 1 (2). inde .. nihilo periculosius se navigaturum -ens A 64, 3 (5). β) sibi facultatem fortunam obtulisse bene gerendae rei -iderunt A 10, 3. ähnl. -ebat A 27, 2 (3). 47, 2. 61, 2. 74, 1. — (m. inf. fut.) A 42, 5 (6). 61, 6 (5). -eret A 37, 1. 48, 1 (2). -isset A 74, 3.

creo. 1) wähle L. Lentulum et C. Marcellum consules -atos (esse) 8, 50, 4. 2) erzeuge, verursache magnum hoc fuit vectigal, maius tamen -abat odium A 56, 4.

crimen. hoc ipsum -en arrogantiae subeo 8 pr. 9 s. ipse § 10. quo facilius caream stultitiae atque arrogantiae -e 8 pr. 3.

cruciatus. isdem -ibus affectus L. Mergilio A 55, 4.

crudelis. fiduciaria dominatione -issima Ganymedis A 28, 2 s. dominatio. et victor et -issimus rex A 41, 1 (2).

crudelitas. -em cum avaritia certasse A 55, 5. ne quid -e naturae videretur asperius fecisse 8, 44, 1 (Ggs. lenitatem).

culpa. ne quod suorum -a detrimentum acceptum videretur A 11, 3.

cultus. quorum civitas .. -u et feritate non multum a Germanis differebat 8, 25, 2.

cum, praepos. [magno c. labore et continua dimicatione 8, 41, 2. magna c. prudentia constantiaque A 27, 5 (6). minore c. dignitate A 64, 2 (4)].

A) I) 1) v. Gemeinschaft u. Begleitung: allgm. a) secum: s. sui, sibi, se IV 1) 8 B. sexta (legione) sec. reducta A 33, 3 (4). fore eum sec. affirmans A 24, 4 (5). b) = bei: qui (Volusenus) c. eo (Antonio) hibernaret 8, 48,
1. c) = zusammen mit: IV cohortes ..
c. his (vernaculis) ad secundam pervenisse A 57, 3. c. liberis omnis multitudo obviam procedebat 8, 51, 3. d)
α) si propius eas regiones c. exercitu
accessisset A 34, 3. accedit c. copiis
Bogud ad .. munitiones A 62, 3. c.
magnis copiis .. ad Pelus. accurrit A 2
26, 1. ipse c. legionibus .. appropinquat 8, 17, 3. s. contendo § 1 u. 2 u.
3: 4 B. Fabium c. totidem (legionibus) in Aeduos deducit 8, 54, 4. c.
V cohortibus unetvicesimanorum .. egreditur A 57, 2. Fabium .. c. cohortibus XXV mittit in .. partem Galliae
8, 24, 2. ähnl. 8, 25, 1. A 42, 2. c.
II legionibus ad persequendos Carnutes proficiscitur 8, 4, 3. ähnl. 8, 31, 1.
34, 1. 46, 1. A 35, 3 (4). 42, 4 (5).
64, 1. 77, 2. repente ex eo loco c. co- 3
piis recedit 8, 27, 2. c. reliquis copiis
.. se recepit A 43, 3 (4). Caesari redeunti c. classe occurrerunt A 10, 4.
s. venio § 1: 7 B. β) Trebonium c.
II legionibus .. in hibernis Cenabi
collocavit 8, 6, 1. ähnl. 8, 54, 4. consederat c. copiis rex loco .. munito A
28, 3. s. relinquo § 1: 8, 38, 1. 39, 4.
castris praesidio c. parte copiarum restitit 8, 35, 2. Gabinium c. exercitu
fuisse in Aegypto A 3, 3 (4). γ) c. 4
cohortibus armatis .. in .. impetum
fecit 8, 35, 4. cum .. eum c. paucis
insecutus esset 8, 48, 3. — (Correus)
c. paucis se ostendit 8, 18, 3. s. profugio 8, 35, 5. A 76, 4.

2) = und: quaestorem c. legione
XII sibi coniungit 8, 24, 2. Commius
.. c. suis equitibus latrociniis se suosque alebat 8, 47, 2. capitur .. biremis c. defensoribus remigibusque A
16, 6 (7). navigium .. una c. homini- 5
bus interiit A 21, 3. solus c. sua quadriremi .. perit A 25, 6.

3) = unter jem. Kommando: quae
(legio) c. T. Sextio legato in Bit. hiemabat 8, 11, 1. quae (legio) c. eo
(Labieno) fuerat in hibernis 8, 24, 3.
partem copiarum c. Drappete esse in
castris 8, 36, 1. IV legiones in Belgio
collocavit c. M. Antonio et C. .. et
P. .. legatis 8, 46, 4. duas legiones 6
c. Coelio Vinic. in Ponto reliquit A
77, 2.

4) von Gegenseitigkeit a) allgm. u.

freundl. α) una consilium c. eo (Drappete) Lucterium .. cepisse 8, 30, 1. Octavium .. c. barbaris foedera percussisse A 44, 1. β) victoriae gloriam communicasse c. legionibus 8, 19, 5. s. I comparo 3 B. ne c. Caes. conferar 8 pr. 9. s. coniungo § 2: 1 B. u. § 4: A 42, 4 (5). 64, 1. s. consentio
7 2 B. HS LX c. Calpurnio paciscitur et c. Q. Sestio L. A 55, 5. se contra Cassium sentire c. omnibus A 58, 4. b) feindl. α) quod (proelium) c. Dumnaco fecerat 8, 31, 1. ähnl. A 69, 1. β) s. certo 2 B. c. resistentibus fortissime conflixerant 8, 29, 3. Commium .. proelio c. equitatu suo contendisse 8, 47, 1. c. toto exercitu decertare 8, 7, 6.

8 II) von Sachen, die man bei sich hat: legio .. c. frumento, armis, telis, tormentis imposita in naves A 9, 3. magnum numerum navigiorum producunt c. malleolis ignibusque A 14, 4. complures evocatos c. telis secum habere consuerat A 53, 1.

B) modal: aggerem instruere coepit magno c. labore et continua dimicatione 8, 41, 2. Quorum impetum magna c. prudentia constantiaque [vir-
9 tutum et Alexandrinorum imprudentia] .. sustinuit A 27, 5 (6) [c. prud. const. virtutis, tum Alex. impr. .. sust. ohne magna M]. provincia .. retenta non tantum sine ignominia, sed etiam c. laude erat A 42, 1. prius .. quam c. tanta contumelia .. possessiones .. rapinis .. consumerentur A 60, 1. ne per eam provinciam minore c. dignitate iter faceret A 64, 2 (4).

cum, coni. A) temporal I) 1) dann wenn: m. Konj. in abhäng. Sätzen: c. pabulatum .. longius esset proficiscendum, parvis copiis castra munitione ipsa videbat posse defendi 8, 10, 1. equitatum tantum procedere .. imperat .., quantum c. processisset, sine defetigatione equorum in eadem se reciperet castra 8, 27, 4. ne, c. exer-
2 citum deducturus esset, bellum aliquod relinqueretur 8, 49, 2. ähnl. A 51, 3. pollicetur iis, c. in Mauritaniam traiecisset, sestertios C se daturum A 52, 1. 2) so oft als a) m. Ind.: quod plerumque equestribus proeliis c. propter aliquem timorem accidit, tum multitudine ipsorum detrimentum accipitur
8, 18, 4. b) m. Konj.: c. durissimis 3
tempestatibus propter inopiam castella .. expugnare cogeretur, crebro incommoda accipiebat A 43, 2. 3) sobald als c. primum in unum locum exercitum conduxit, .. militibus est pollicitus A 48, 2 (3).

II) c. inversum: Dumnacus instruit aciem ..: c. repente .. legiones in conspectum hostium veniunt 8, 29, 1.

III) c. interim a) cuius .. Cae- 4
sar irridebat .. ostentationem ..: c. int. Pharnaces .. ascendere adversus arduum collem .. coepit A 74, 4. b) zugl. adversativ: victi .. profugiunt .., c. int. nulla calamitate victus Correus .. ad deditionem potuit adduci 8, 19, 8.

B) historisch 1) m. Konj. Impf. a) 5
m. 1 vrb.: ibi c. ius diceret, .. legatos mittunt 8, 4, 2. ähnl. 8, 7, 3. 17, 1. 19, 2. 29, 1. 49, 1. 53, 1 (vgl. A 48, 2 (4) u. 52, 2). A 36, 3. (c. esset) 44, 1. 4. 46, 7. 52, 2. 57, 1. b) m. 2 vrb.: quod c. cotidie fieret, ac iam consuetudine diligentia minueretur, .. Bellovaci insidias disponunt 8, 12, 1. ähnl. A 9, 4. 2) m. Konj. Plsqpft. a)
m. 1 vrb.: c. fama exercitus ad hostes 6
esset perlata, .. Carnutes .. profugiunt 8, 5, 1. ähnl. 8, 18, 1. 36, 3. 38, 3. 44, 3. 52, 1. 4. 55, 1. A 40, 1. 42, 3 (4). 45, 2 (3). 52, 2. 57, 3. 64, 1. 64, 3 (5). 67, 1. (c. repente) 74, 1. b) α) m. 2 vrb.: c. in colloquium ventum esset, et .. manum Commii Volusenus arripuisset, .. conficere hominem non potuit 8, 23, 5. ähnl. 8, 7
25, 1. A 10, 2. 40, 2. 48, 2 (4). 69, 1. β) m. 3 vrb.: 8, 46, 5. γ) m. 4. vrb.: A 25, 5. 3) m. Konj. Plsqpft. u. Impft. a) c. a superiore aestate nullum bellandi tempus intermisisset militesque .. reficere .. vellet, .. eodem tempore .. nuntiabantur 8, 1, 1. b)
opera c. [cum Aldus, die Hdschr. haben 8
es nicht] complanarent, custodiaeque munitionum essent deductae, auxilia regis impetum fecerunt A 63, 5. — c. vehementius contenderetur, ac Volusenus .. eum .. insecutus esset, ille autem fuga .. Volusenum produxisset longius, .. suorum invocat fidem 8,

48, 3. vgl. unt. § 11—15 u. § 20 u.
22.
9 C) kausal I) 1) m. Konj. Präs.: c.
vero uno tempore et natio eorum et
natura cognoscatur, aptissimum esse
hoc genus ad proditionem dubitare ne-
mo potest A 7, 3. 2) m. Konj. Impft
a) m. 1 vrb.: coactus .., c. .. mea re-
cusatio .. inertiae videretur depreca-
tionem habere, rem difficillimam sus-
10 cepi 8 pr. 1. ähnl. 8, 2, 2. 3, 5. 5, 2.
9, 1. 10, 3. 11, 1. 16, 1. 4. 18, 2. 3.
20, 1. 2. 24, 1. 26, 1. 30, 1. 36, 1.
2. 39, 3. 43, 1. 2. 44, 3. 48, 9. A 6,
2 (3). 10, 1. 12, 1. 27, 5 (7). 30, 1.
34, 3. 35, 2. 36, 4. 37, 1. 2. 38, 2.
41, 1. 1 (2). 44, 2. 3. 46, 1. 3. 6.
48, 1 (2). 50, 1. 53, 4. 54, 3. 59, 1.
60, 3. 64, 3 (5). 71, 1. 73, 3. b) α)
11 m. 2 vrb.: c... nullo loco diutius con-
sistere auderent nec silvarum praesi-
dio .. tegi possent, .. dissipantur 8,
5, 4. ähnl. 8, 6, 1. 14, 4. 15, 1. 16,
2. 19, 1. 41, 2. 5 (6). 43, 4. A 4, 1.
21, 2. 30, 2. (cum .. cumque) 31, 1.
34, 2. 39, 1. 44, 1. — Das 1. vrb.
histor. u. kaus., das 2. kaus.: c. .. cer-
tior fieret Bellovacos .. exercitus com-
12 parare .., pertinere autem .. ad salu-
tem suam iudicaret nullam calamita-
tem socios .. accipere, legionem .. e-
vocat 8, 6, 2. ähnl. 8, 15, 4. A 23, 1.
42, 4 (5). β) m. 3 vrb.: 8, 34, 1. 44,
1. A 20, 5. — Das 1. u. 2. vrb. hi-
stor., das 3. kausal: 8, 26, 2.; das 1. u.
3. histor., das 2. kaus.: 8, 32, 1. γ) m.
13 4 vrb.: A 25, 1. 3) m. Konj. Plsqpft.
a) m. 1 vrb.: c. propius accessisse le-
giones .. cognossent, duces Bellovaco-
rum .. noctu dimittunt (inermes) 8,
14, 1. ähnl. 8, 23, 3. 24, 4. 26, 3. 28,
4. A 1, 5. 10, 2. 29, 2. 45, 1. 60, 5.
65, 3. 66, 5 (6). 74, 3 [nach V =
während doch s. E. Fischer Progr. v.
Passau 80 S. 24]. b) m. 2 vrb.: quo-
rum strepitum vigiles castrorum c.
sensissent, exploratoresque missi, quae
gererentur, renuntiassent, Caninius ..
14 impetum fecit 8, 35, 4. — Das 1. vrb.
zugl. histor., das 2. kausal: 8, 12, 3 (c.
repente). ähnl. 8, 18, 2. 26, 4. A 61,
2. 4) m. Konj. Plsqpft. u. Impft. a)
ibi c. Lucterius apud suos cives quon-
dam .. multum potuisset semperque
.. magnam apud barbaros auctorita-
tem haberet, oppidum Uxellod. .. oc-
cupat 8, 32, 2. — Das 1. vrb. histor.,
das 2. kaus.: 8, 8, 1. A 27, 2 (3). 63, 15
4. 73, 1. b) von 3 vrb. das 1. (Plsqpft.)
histor., das 2. u. 3. kaus.: 8. 33, 1. c)
von 4 vrb. das 1. (Plsqpft.) histor., das
2. u. 3. (Impft.) u. 4. (Plsqpft.) kaus.:
8, 40, 1. — Das 1. u. 2. (Impft.) hi-
stor. u. kaus., das 3. u. 4. (Plsqpft.)
kaus.: 8, 46, 1.

II) in abhäng. Sätzen: quod neque
celari Alexandrini possent in apparan-
da fuga, c. tam parvo spatio dista- 16
rent ab ipsis, neque A 7, 1. regem co-
hortatus, ut .. fidem populo R. sibi-
que praestaret, c. ipse tantum ei cre-
deret, ut ad hostes armatos eum mit-
teret A 24, 2 (3) [nach E. Fischer =
konzessiv]. paganos .. in his locis ob-
versari (iussit), ut (Domitius) nihil de
insidiis suspicaretur, c. in agris et
pecora et homines animadverteret ver- 17
sari A 36, 5. ex quibus c. duas ad
Caesarem missas audisset, audacius
(eum) in Armenia substitisse A 35, 2.
— s. § 18.

D) 1) konzessiv a) m. Konj. Impft.
α) qui c. vix equo propter aetatem
posset uti, tamen .. neque .. neque
dimicari sine se voluerat 8, 12, 5.
Caesar tamen, c. de voluntate mi-
nime dubium esset adversariorum suo- 18
rum, Pompeio legionem remisit 8, 54, 3.
qui, c. in illa societate versarentur ra-
pinarum, nihilo minus oderant
eum, cuius nomine peccabant A 50, 2.
β) c. confligere miserrimum putaret,
.. neque suae potestatis esset, legiones
Bactim traducit A 60, 2 (das 1. kon-
zessiv, das 2. kaus.). b) m. Konj. Plsqpft. 19
(u. Impft.) α) qua re cognita, c. dies
.. X et VIII in hibernis esset mora-
tus, legiones .. ex hibernis ab Arare
educit 8, 4, 3. ähnl. 8, 23, 6. 26, 1.
50, 4. β) contra quem Caesar c. plu-
rima sua commemorasset officia .. cum-
que defectionem eius nullam posse
excusationem .. recipere coarguisset,
.. tamen se concedere id factum 20
.. dixit A 68, 1 (1 u. 2) (das 1. zugl.
histor.). γ) c. in Syriam Caesar ..
venisset atque .. cognosceret litteris-
que .. animadverteret .. eaque omnia
flagitare adventum suum videret, ta-
men praeferendum existimavit .. A

21 65, 1 (Plsqpft. histor.). 2) adversativ u. koncessiv: an ego, c. omnes caleant, ignaviter aliquid faciam? fr. 160, 18. haec c. administraret, numquam tamen intermittebat legatos de pace .. mittere A 87, 1. 3) adversativ a) ab ea parte c. proclivi detruderentur hostes, multo tardius .. sinistro cornu ..
22 profligantur copiae regis A 76, 1. b) in abhäng. Satz: commemorabant nulla Pharnacem auxilia contra Caesarem Pompeio dare voluisse, c. Deiotarus, qui dedisset, tamen ei satisfecisset A 69, 3 (2). c) c. Antonius in hiberna venisset, civitasque Atrebatum in officio esset, Commius .. commeatus complures .. intercipiebat 8, 47, 2 (Plsqpft. histor., Impft. advers.). s. § 24.
23 E) kopulativ: cum .. tum 1) a) erat .. in Caesare c. facultas atque elegantia summa scribendi, t. verissima scientia suorum consiliorum explicandorum 8 pr. 7. s. cum (praepos.) § 9: A 27, 5 (6). Alexandriae c. periculo magno t. etiam maiore periculi fama dimicabat (Caesar) A 48, 1. quae (pabulatio) propter anni tempus c. exigua t. disiecta esset 8, 7, 7. contendebat .. gratia c. libenter pro ..
24 t. acriter contra .. 8, 50, 2. b) qui c. omnibus casibus belli intersunt t. praecipue quibus nihil ratione potuit administrari A 75, 3 (4). 2) qui c. in omnibus dimicationibus .. virtute praestitissent, t. maxime illo tempore totum onus sustinere non recusabant, ne A, 11, 3 (nach E Fischer S. 27 = koncess. (od. advers.)).

cunctatio. neque .. Alexandrinis in gerendis negotiis -o ulla aut mora inferebatur A 2, 1.

cunctus. materiam -am A 12, 1.

cuneus. unde .. tela in hostium -os coici possent 8, 14, 5.

cuniculus. -os tectos ab vineis agunt ad caput fontis 8, 41, 4. -is venae fontis intercisae sunt atque aversae 8, 43, 4.

cupa. -as sebo, pice, scandulis complent; eas ardentes in opera provolvunt 8, 42, 1.

cupide. -ius insecuti 8, 12, 3. si qui -ius intraverant (flammam) 8, 16, 2.

cupiditas. 1) Begierde, Verlangen nec divulgata Caesaris hortatio subsequi legionum aut laborem aut pugnandi poterat -em A 22, 2. constituisse .. Bellovacos .. summa plebis -e .. offerre se ad dimicandum 8, 7, 6. nostri .. et pudore cedendi et -e per se conficiendi proelii fortissime .. proeliabantur 8, 28, 4. cum .. Volusenus ipsius intercipiendi Commii -e 2
.. eum insecutus esset 8, 48, 3. -e proficiscendi ad bellum gerendum non diutius moratur A 66, 3. — pars eorum studio spectandi ferebatur, pars etiam -e pugnandi A 20, 2. 2) Ergebenheit, parteiische Vorliebe für tanta erat magnificentia apud opulentiores, -as apud humiliores 8, 51, 3.

cupio. 1) -enti praesertim aliquid Cassio A 51, 4. 2) m. inf.: -ebat A 48, 1 (2). -ebant 8, 34, 3. 50, 2. A 12, 4.

cura. magnam -am suscipiebat, ne A 42, 2. celeriter omnium -a quaesitus (Gutruatus) 8, 38, 4. nihil .. iam video opus esse nostra -a, quoniam fr. 160, 22.

curo. qui eum per simulationem colloqui -aret interficiendum 8, 23, 4.

cursus. 1) der (rasche) Lauf, das Laufen a) magno -u incitati .. contenderunt A 20, 5. eo -u, quo .. Alexandrinos sunt insecuti, munitionibus successerunt A 30, 4. vehementissimo -u refugerunt 8, 15, 6. b) ille ut ex carceribus in liberum -um emissus A 24, 5 (6). 2) Fahrt (v. Schiffen) una (navis) in -u [litore] Aegyptio defecerat A 13, 6 (5).

custodia. 1) Bewachung -ae portus relicti A 17, 6. 2) Wachtposten cum .. -ae munitionum essent deductae A 63, 5. erant omnibus ostiis Nili -ae exigendi portorii causa dispositae A 13, 1.

custos. sine ullo socio et -e ipsa (Arsinoë) omne imperium obtinebat A 4, 2.

———

D.

de. [duabus de causis A 10, 5. ſ. B) 1). — de cuius adventu A 64, 2. omniumque earum provinciarum de controversiis A 78, 1].

A) räumlich 1) eigtl.: se de vallo praecipitarunt in eam partem A 31, 4. 2) übtrg.: neque ullo timore de gradu deiecta est (legio) A 54, 3.

B) kausal 1) duabus de causis A 10, 5. quibus de c. A 10, 6. 50, 1. plurimis de c. A 71, 1. 2) legatos de
2 pace atque amicitia mittere ad Domitium A 37, 1. 3) v. Veranlassung, Stoff a) m. vrb. α) quae (legationes) de pace agerent A 36, 1. ſ. cogito a) 3 B. ſ. cognosco § 5 u. 8 je 1 B. u. § 9: 2 B. neque de Labieno credidit quicquam 8, 52, 3. de huius conscientia dubitabatur A 63, 5. ſ. c). rettulerat .. ad senatum de Caesaris provinciis 8, 53, 1. cum de se mutuo
3 sentire provinciam crederet A 48, 1 (2). ſ. spero a) 2 B. ut .. nihil de insidiis suspicaretur A 36, 5. β) perpaucos de summa rerum ac de salute omnium decertare A 16, 2 (3). b) ut .. similia .. de morte eius provinciales consilia inirent A 50, 1. de Alexandrinis rebus litteras ad Dom. ferebant A
4 38, 1. qui de accepta calamitate nuntium Drappeti perferret 8, 36, 1. c) cum de voluntate minime dubium esset adversariorum suorum 8, 54, 3. 4) = hinsichtl., in betreff quae de Drappete et Lucterio gesta essent 8, 39, 1. quam facile a te de me impetrare possunt fr. 160, 24. ſ. mereor 2) 2 B.

C) modal: de improviso 8, 36, 3.

dea. sacerdos eius deae (Bellonae) A 66, 3 (4).

debeo. 1) schulde plus sibi iuris -eri quam Marcello A 63, 2. 2) soll, muß: m. inf.: quam inimicum -eret Caesarem habere 8, 44, 3. quae (legiones) ex sen. cons. -erent ad Parthicum bellum duci 8, 55, 1. quam (Armeniam) paterno nomine iure obtinere -eret A 35, 1. quas res Caesaris iussu gerere -eret A 52, 1. neque enim se -uisse iudicem esse controversiarum populi R., sed parere praesentibus imperiis A 67, 2.

debilito. terror .. membra -at A 18, 2.

decedo. 1) ziehe ab, fort a) -endi (Ponto) diem postulare longiorem A 71, 1. b) α) m. abl.: ad Pharnacem misit, Armenia Cappadociaque -eret A 34, 2. Cappadocia se -ssisse A 35, 1. ähnl. A 35, 2. ut eo quoque regno -eret A 35, 2. Ponto vero -eret confestim A 70, 7. — nec loco superiore -unt 8, 9, 1. β) legionem VI -ere ad .. honores accipiendos in Italiam A 77, 2. 2) gehe (aus d. Provinz) ab Caesaris -entis gratiam convellere cupiebant 8, 50, 2.

decem. a) α) cohortes X A 17, 3. milia non amplius d. 8, 16, 3. non longius .. X milibus 8, 35, 1. d. tabulatorum 8, 41, 5. — amplius CX navibus A 12, 3. β) d. (navibus) missis A 13, 5. ex his erant quinqueremes et quadriremes X A 13, 5. b) dies non amplius X et VIII 8, 4, 3.

decerno. eum longius progressum insequi decreverat A 45, 1 (2).

decerto. hoc animo est -atum, ut A 16, 5 (6). — ne miseriore ac duriore postea condicione cum toto exercitu -are cogerentur 8, 7, 6. — perpaucos de summa rerum ac de salute omnium -are A 16, 2 (3).

decessus. ſ. sub § 2: 1 B.

decimus. hora noctis circiter d. 8, 35, 3. post horam X diei A 10, 5.

decipio. hoc ipso .. facilius eum -i posse A 37, 1.

[**declaro.** ſ. commentarius § 2: 8, 15, 5]

declivis. -i fastigio 8, 14, 4.

decretum. quae (officia) consul ei -is publicis tribuisset A 68, 1.

decurro. oppidani .. loco superiore -unt 8, 41, 3. — ex quo (loco) -entes A 31, 3. — quod .. studio .. spectandi decucurrissent in eum locum, in quo pugnabatur A 31, 1.

decursio. ad -es faciendas et bellum inferendum A 42, 3. ne quod simile incommodum accideret -e barbarorum 8, 24, 3.

dedecus. hos .. diutius in nostro conspectu gloriari magno nobis et -i et dolori est A 15, 4.

dediticius. legio .. ex -is Pompeianis militibus A 9, 3.

deditio. ad -em (non) potuit adduci 8, 19, 8. datis obsidibus veniunt in -em 8, 31, 3. neque ad sanitatem reliquorum -e esse (hos) perductos 8, 22, 1.

dedo. quo minus se -erent A 23. 2 (3). — omnis .. multitudo oppidanorum .. se ei dediderunt A 32, 3. oppidani supplices se Vatinio dediderunt A 47, 4.

deduco. 1) a) führe weg α) hunc (Lucterium) Epasnactus .. vinctum ad Caes. -xit 8, 44, 3. Minucius .. fugiens opprimitur et .. ad eum -itur A 58, 3. β) naves onerarias .. remulco victricibus suis navibus Alexandriam -it A 11, 6. b) übtrg.: entferne (gewaltsam) Arsinoën .. -ere ex regno statuit A 33, 2 (3).

2) a) führe ab, lasse ausrücken (v.
2 Truppen) cum .. custodiae munitionum essent -tae A 63, 5. cum exercitum -turus esset (ex Belgio in Ital.) 8, 49, 2. — ex quibus praesidiis XV (legio) -ebatur 8, 54, 3. b) führe, lasse marschieren, verlege α) quae (legio) ad fretum alio itinere -ebatur A 57, 1 [so Dt Hf; ducebatur N D K]. β) exercitum per legatos in hiberna -xit 8, 46, 3. duas legiones in Aeduos -xit
3 8, 46, 4. Fabium cum totidem (legionibus) in Aeduos -it 8, 54, 4.

3) bilde fortführend, ziehe ab oppido .. fossas duas derectas .. IV pedum altitudinis in eum locum -xit A 38, 3.

4) bringe, versetze in eine Lage ut ad extremum casum periculi omnes -ti viderentur A 7, 1. — quo maxime rem -ere volebat, necessitate est -tus, ut neque confligeret .. neque .. pateretur A 61, 4 [edoctus mit den best. Hss. Hf; adductus vulg. Oudend.].

defatigatio s. defetigatio.

defectio. cum -em eius nullam posse excusationem [eius] imprudentiae recipere coarguisset A 68, 1 [so Clarkius Dt M; defensionem N D Hf K, ohne das 2. eius einzuklammern]. quem .. prima -e Galliae facere in provinciam voluisse impetum 8, 30, 1. quali quisque fuisset animo in totius Galliae -e, quam sustinuerat fidelitate .. provinciae 8, 46, 6.

defendo. a) leiste Gegenwehr -ente nullo 8, 33, 1. Pontum nullo -ente .. obtinebat A 41, 2 (3). b) m. acc. α) ut vix ex aedificiis -i posse se confiderent A 12, 1 s. confido c). concurritur ad Cassium -endum A 53, 1. β) quod facilius Armeniam -ere posset .. quam Cappadociam A 35, 2. γ) -entibus .. cohortibus castra A 76, 3. li- 2
tora armati -ebant A 17, 4. et nostras munitiones infestabant et suas -ebant A 3, 1 (2). paucis -entibus munitionem, nostris contra .. pugnantibus A 31, 2. -ebat eam partem (munitionum), quae A 30, 6. prudentia ac diligentia sua .. (provinciam) et recepit et -it A 42, 2. condicioni- 3
bus impositis provinciae tuendae ac -endae A 65, 4 (5). δ) cum Caesaris causam dignitatemque -endam suscepisset 8, 52, 4. se Caesaris causam -surum A 59, 1 (2). c) m. acc. u. abl.: parvis copiis castra munitione ipsa .. posse -i 8, 10, 1. ne munitione magis quam manu -ere locum .. videretur A 74, 1. d) m. a: ut ab hosti- 4
bus (castra) duplici fossa, duplici propugnatorum ordine -erentur 8, 9, 4. e) ut mihi -endi essent Alexandrini neque fallaces esse neque temerarii A 7, 2 s. ut II 2) b).

defensio. s. defectio.

defensor. capitur .. biremis cum -ibus remigibusque A 16, 6 (7).

defero. 1) pass.: gelange legio .. ad litora Africae paulo ultra Alexandriam delata est A 9, 3. 2) hinterbringe, berichte rebus iis, quae ad se essent delatae, .. expositis 8, 8, 3.

defessus. -am tot adversis proeliis Galliam 8, 49, 3. quas (copias) integras vulneratis -isque subiciebat A 26, 2.

defetigatio. equitatum tantum procedere .. imperat .., quantum cum processisset, sine -e equorum in eadem se reciperet castra 8, 27, 4 [defet. N D F Dt H; defat. Hf K Wh].

deficio. 1) falle ab, werde abtrünnig a) absol.: cum pars quaedam civitatis eius defecisset 8, 26, 1. ut primum defecerat Gallia 8, 30, 1. quae (civitates) defecerant A 44, 4. b) m. a: conventum Cordubensem ab eo defecisse A 57, 5. (provinciae) magna pars ab eo defecerat A 64, 2 (4). 2) gehe unter una (navis) in cursu [litore] Ae-

gyptio defecerat A 13, 5. 3) mangle, fehle: pass.: ne .. copia pabuli frumentique -eretur 8, 3, 2.

deformitas. cuius rei -e atque indignitate legiones .. ad eum concurrerunt, ut in aciem educerentur A 60, 1.

deformo. quae (patria) turpibus incendiis et ruinis esset -ata A 24, 2 (3).

degenero. ne a gentis suae moribus -aret (regius animus) A 24, 3 (4).

degusto. -ando, quantum inter se differrent aquae, cognoscebant A 6, 2 (3).

deicio. 1) eigtl. a) quantum .. ruinis -itur .. loci A 1, 2. b) deieci praesidium fr. 161, 36. 2) übtrg.: bringe aus der Stellung (Fassung) neque ullo timore de gradu deiecta est (legio) A 54, 3.

deinceps. parati d. Octaviani ex portu procedebant A 45, 4 (5).

deinde. 1) räumlich: ut legiones VII. VIII. IX. ante omnia irent impedimenta, d. .. agmen cogeret XI. 8, 8, 3. regionem Graeciae petisse, inde ut Siciliam, d. Africam caperet A 47, 4. 2) zeitlich a) pugnatur aliquamdiu pari contentione; d. .. fiunt superiores 8, 19, 3. ähnl. 8, 54, 1. A 52, 2. b) primum .. d.: qui p. elicerent nostros, d. circumventos aggrederentur 8, 12, 2. ut .. cives suos p. ad sanitatem revocaret, d. conservaret A 24, 2 (3). illud spectans, p., ut .., d., ut .., imprimis vero, ut A 1, 5.

delectus. summae spei -aeque iuventutis XI (legionem) 8, 8, 2. -a manu peditum 8, 12, 1. -orum peditum .. milia 8, 21, 3. expeditos -os pedites A 29, 2. -os pedites A 36, 4.

delego. causam peccati facillime mortuis -ari 8, 22, 2.

deleo. -endi equitatus nostri .. occasionem 8, 28, 5. externo hoste -eto 8, 37, 2. quibus (copiis) .. superari -erique Mithridaten .. posse A 27, 2 (3). funditus -eti essent A 27, 6 (8).

deligo. a) v. Sgst. α) absol.: quem (locum) delegissent 8, 7, 7. β) m. dat.: locum castris excelsum in silva .. delegisse 8, 7, 4. γ) m. ad: cum sibi delegissent campum ad rem gerendam 8, 18, 1. b) v. Pers. α) quorum iudicio delectus (ad pugnam proficisceretur) A 16, 4 (5). β) ad eam rem delectos (idoneos ei tradit) centuriones 8, 23, 4. γ) Correum .. fortissimorum milia sex peditum delegisse equitesque ex omni numero mille, quos in insidiis .. collocaret 8, 17, 1. hic .. ob notissimam scientiam .. delectus est ab Rhodiis, qui imperium classis obtineret A 15, 2. δ) omnes .. T. Thorium Italicensem ducem delegisse A 57, 3.

demergo. a) cum .. triremem hostium perforasset ac -sisset A 25, 5. b) multitudine eorum, qui .. adnatabant, -so navigio A 31, 6. in ipsis faucibus .. -sa nave periit A 64, 3 (5).

demigro. esse undique diligenter -atum 8, 7, 2. nonnullos ex oppidis -are .. ad praesens imperium evitandum 8, 24, 1.

deminuo. veteranam (legionem) .. multis militibus partim difficultate itinerum .. part. crebritate bellorum adeo -tam, ut A 69, 1.

demissus. -ioribus ripis flumen tranarunt A 29, 4.

demitto. 1) verlege hinab castra eorum .. relictis locis superioribus ad ripas esse fluminis -ssa 8, 36, 3 [N fluminis esse dem.]. 2) lasse herab navem antemnis ad medium malum -ssis A 45, 2 (3). -i antemnas A 45, 3 (4).

demonstro. 1) absol.: ut supra -atum est A 4, 1. sicuti supra -avimus A 28, 2. 2) m. acc. c. inf.: quas ibi collocatas .. superiore commentario -atum est 8, 4, 3. quam (partem) liberum accessum habere -avi A 80, 5.

denego. qui nullis adversus Romanos auxilia -abant 8, 45, 1.

deni. altissimis turribus denorum tabulatorum A 2, 4. — fossam duplicem pedum denum quinum 8, 9, 3 [F Wh quinum denum].

denique. a) endlich quod .. scire potuisset, quis .. Italiam teneret, ubi senatus populusque R., ubi res p. esset, qui d. post L. Lentulum, C. Marc. consules (essent) A 68, 1 (2) [deinde die Hdschr.]. b) = sonach Cappadocia se decessisse, Armeniam .. recepisse ... D. eius regni causa integra Caesari servaretur A 35, 1.

densus. flammam -issimam 8, 16, 2.

denuntiatio. hanc -em .. maiorem vim habituram A 34, 3.

depello. 1) treibe fort, vertreibe iamque eos, qui praesidio eum locum tenebant, tormentis ex navibus sagittisque depulerat A 19, 3. nec tamen umquam ab operibus -itur M. A 62, 3. 2) wende ab uti .. si quod periculum provinciae inferretur, -eret A 42, 4 (5).

depono. 1) lege ab -sitis regiis insignibus A 67, 1. 2) lege nieder, gebe auf reparandae classis cogitationem non -suerunt A 12, 3. ut .. externorum hostium metum -erent A 65, 1.

depopulor. ad vastandos -andosque fines Ambiorigis proficiscitur 8, 24, 4.

deposco. 1) absol.: ne maioris multitudinis species accidere hostibus posset, quam ipsi depoposcissent 8, 8, 3. 2) fordere (zur Bestrafung) principem sceleris illius et concitatorem belli, G., ad supplicium depoposcit 8, 38, 3.

deprecatio. s. excusatio 1 B.

deprecor. 1) bitte a) m. acc.: qua (veste) supplices dominantes -ari consuerunt A 32, 3. b) m. ne: conventus .. -atur, ne hostili adventu Cordubam diriperent A 58, 4. imprimis -antur, ne eius adventus hostilis esset A 69, 2. 2) suche abzuwenden (durch Bitten), lenke ab quos cognoscit .. nullum periculum -aturos, dum A 57, 6. 3) bitte um Schonung, Gnade qui frequentes concurrissent hospites atque amici Deiotari ad -andum A 68, 1 (3).

depressus. tief eingeschnitten, tief gezogen valle intermissa magis in altitudinem -a quam late patente 8, 9, 2.

deprimo. 1) führe nach der Tiefe, grabe tief: s. fossa § 1: 2 B. 2) versenke, bohre in den Grund -essa est altera (quadriremis) A 11, 4. -itur ipsius Octavii quadriremis A 46, 5. navigium .. eius multitudine -essum militum A 21, 3. -untur tres (naves) A 16, 6 (7). -essa scapha A 46, 6. — quorum pars .. nacta naves multitudine hominum atque onere -essa est A 20, 6.

derectus. fossas II -as .. IV pedum altitudinis A 38, 3. fossam .. lateribus deprimi -is 8, 9, 3. cum neque flectere navim propter vim fluminis neque -am tantis fluctibus tenere posset A 64, 3 (5). -is plateis A 2, 5.

derigo. in fronte .. simplici derecta acie A 37, 4.

derivo. ut nullam in partem depressis fossis -ari posset (flumen) 8, 40, 3. pars quaedam fluminis Nili -ata inter se duobus itineribus .. mari coniungitur A 27, 1 (2) [Gemoll streicht inter se].

descendo. a) quod is in aequum non -eret A 60, 3. eodem gradu, quo in proclivem -erat vallem, ascendere .. coepit A 74, 4. b) -ere praerupta valle coepit A 74, 3.

descensus. erat .. oppidanis difficilis et praeruptus eo -us 8, 40, 4. tormentis .. contra facillimos -us collocatis 8, 40, 5.

descisco. ea (multitudo oppidanorum) -visse a suis videbatur A 7, 2.

describo. schreibe zu, bestimme ut .. pecuniae -erentur atque imperarentur A 51, 3.

desero. -tis vicis oppidisque, quae .. incolebant 8, 5, 1.

desidero. hoc proelio -ati sunt ex numero legionariorum militum .. CCCC et .. classiarii et remiges A 21, 4. non amplius CCL -atis A 40, 4.

desperatio. tantam attulit oppidanis salutis -em 8, 43, 5. (tenuis praeda) in tanta provinciae -e erat grata A 42, 3.

despero. a) -ata salute 8, 27, 2. b) quem .. cum redigi posse in suam potestatem -asset 8, 24, 4.

destino. cum sibi fortunam paternam feliciore eventu -aret A 41, 1 (2).

destringo. cum utrimque gladii -cti essent 8, 23, 6.

desum. a) absol.: deerant remi A 13, 2. b) m. dat.: ne scientia tantarum rerum scriptoribus desit 8 pr. 5 [so D Dt V F H; deesset N Hf K Hl Wh]. non sibi vires defuisse ad resistendum Romanis, sed constantiam 8, 39, 2. ne consilia belli quaerentibus auctor armorum duxque deesset 8, 47, 2. sibi etiam hortandi

suos auxilium defuturum A 10, 5. non enim labor aut vigilantia cupienti praesertim aliquid Cassio deerat A 51, 4.

detego. porticus, gymnasia, publica aedificia -ebant A 13, 2.

detergeo. ut .. nullius (navis) remi -erentur A 15, 6.

deterreo. a) exemplo supplicii -endos reliquos existimavit 8, 44, 1. b) m. a: ut ab incendio restinguendo dimicationis periculo -eant Romanos 8, 42, 1. s. contineo § 3: 1 B. c) non -entur .. milites nostri vineas proferre 8, 41, 3. d) -itus non est, quo minus prima acie .. instructa reliqua pars exercitus opus faceret A 74, 2.

detraho. 1) reiße, ziehe herab a) nomen Pompei ex scutis -xerunt A 59, 1. b) naves, quas potuit, .. ad terram -it A 10, 6. 2) entziehe, nehme weg neque obscure duae legiones uni -untur 8, 54, 1.

detrimentum. 1) Schaden, Verlust, Einbuße quod et victoris et victi -um ad eundem Caes. esset redundaturum A 60, 2. s. accipio § 3: 8, 18, 4. 19, 3. quae res .. mediocre -um iumentorum ac servorum nostris afferebat 8, 10, 4. magna -a Romanis in pabulationibus inferebant 8, 16, 4. magna .. sollicitudo periculorum ad iacturas et -a rei familiaris adiungebatur A 49, 3 (5). cum .. (Dumna-
2 cus) magno suorum -o nullam partem munitionum convellere potuisset 8, 26, 4. ne -o aut timore provinciae magna infamia perditorum hominum latrociniis caperetur 8, 30, 2. sine ullo -o milia .. X progressi 8, 16, 3.

2) Niederlage, Unfall ne quod suorum culpa -um acceptum videretur A 11, 3. qui ei omnia pericula et -a belli [a Gutruato] accepta referebant 8, 38, 5 s. a § 13. s. propter § 5:
3 A 72, 2. nostri -o admonentur .. stationes disponere 8, 12, 7. cum hoc -o, quid transitus fluminis viti .. haberet, cognitum esset A 60, 5. eo -o adeo sunt fracti .., ut A 12, 1. s. incendo 2) b) 1 B.

detrudo. ab ea parte cum proclivi -erentur hostes A 76, 1 s. in (m. abl.) § 2

deus. dii immortales A 70, 4. eisdem diis adiuvantibus A 76, 1. multum adiuvante natura loci, plurimum deorum imm. benignitate A 75, 3 (4). id non hominum consilio, sed deorum voluntate factum 8, 43, 5. quia .. votis victoriam suis ab dis imm. exposceret A 15, 8 [N diis].

devenio. nostri .. turmatim in eum locum -erunt 8, 18, 2.

devinco. nuper .. -cti (Carnutes) complura oppida dimiserant 8, 5, 1. bellicosissimis gentibus -ctis 8, 24, 1. — cum (Aquitaniam) per Publium Crassum quadam ex parte -cisset 8, 46, 1. omni Gallia -cta 8, 1, 1. superioribus aestivis Galliam -ctam subactamque esse 8, 46, 1.

dexter. 1) m. subst.: s. cornu 2 B. in -tro Caesaris cornu A 11, 1. in -tro cornu .. in sinistro A 14, 1. 39, 2. — vel a sinistra parte .. vel a -tra A 8, 2 [a vor dextra hat D nicht]. 2) ohne subst.: fem.: quantum -trae ad caedendum valent 8, 29, 3. — abl.: -tra -tram tenens A 24, 2 (3). duobus -tra sinistraque intervallis A 37, 4. sinistra corripit aversum -traque bis ferit pugione A 52, 2.

dicio. quod sub eius imperio ac -e esset A 66, 5 (6).

dico. 1) sage a) m. acc. c. inf.: A 6, 2 (3). 7, 1. 68, 1 (3). b) pass. α) parenth.: ut -eretur 8, 7, 6. β) m. nom. c. inf.: -itur A 28, 2. -ebatur 8, 23, 6. -ebantur 8, 5, 3. 20, 1. 2) spreche, trage vor a) quae pro testimonio sumus dicturi 8 pr. 8. b) ibi cum ius -eret 8, 4, 2. Caesare in Gallia .. ius -ente 8, 23, 3. ad ius -endum Cordubam se recepit A 49, 1. — sententiis dictis 8, 53, 1.

dicrota. s. capio § 3: A 47, 2.

dictito. a) parenth.: ut amici eius -abant A 64, 2 (4). b) gebe vor Pompeio se provinciam reciperare velle palam -abat A 58, 1.

dies. 1) Tag quibus ille d. fungendi muneris obvenerat 8, 12, 3. post horam X diei res agebatur A 10, 5. extremo tempore diei 8, 15, 5. — s. consumo 1) a) u. b) 4 B. multos d. continenter flabat A 9, 4. s. moror § 1: 1 B. u. § 3: 3 B. hostem complures d. castris .. se tenere 8, 11, 1. — postero ibi die .. con-

sumpto post diem tertium contendit
in A 47, 2. — abl.: a) wann? bru-
2 malibus d. itineribus difficillimis ..
permanserant in labore 8, 4, 1. se re-
cipit die XXX. Bibracte 8, 4, 1. —
postero die: eodem equites p. d.
mittunt 8, 12, 2. venit eodem cum
suis copiis p. d. 8, 37, 3. eum p. d.
simili ratione aggreditur A 19, 2. p.
d. castellum .. aggressus .. expugnat
A 30, 3. p. d. propius Nicopolim
3 accessit A 37, 3. p. d. Segoviam ..
venit A 57, 6. p. d. .. ipse profici-
scitur A 77, 2. — haec superioribus
d. saepenumero .. suis exposuerat A
16, 3 (4). — eo d. dimicare nolebat
A 10, 5. quo d. est aggressus (oppi-
dum), in suam redegit potestatem A
26, 2. eo ipso d. tempore postmeri-
diano .. libellum .. ei tradidit A 52,
2. b) wie lange? paucis d. cibo se
4 abstinuit 8, 44, 2. c) innerhalb welcher
Zeit? paucis d. .. quadriremes XXII
.. confecerunt A 13, 4. d) α) paucis
d. (= p. ante d.) reges constituti A
33, 3 (4) (vgl. A 53, 5). paucis ei d.
(= p. post d.) affertur A 57, 5. pau-
cis d. .. litteris acceptis rex .. venit
A 62, 1. β) paucis ante d. ex his ca-
stris .. Commium discessisse 8, 7, 5.
aliquot post diebus litteras .. accepit
A 56, 1.

2) Zeitfrist decedendi diem postulare
longiorem .. coepit A 71, 1.

differo. 1) verschiebe ut in Cae-
saris adventum res integra -rretur A
35, 2 (3). 2) bin verschieden quantum
inter se -rrent aquae A 6, 2 (3). quo-
rum civitas .. cultu et feritate non
multum a Germanis -ebat 8, 25, 2.

difficilis. 1) a) schwierig ma-
gnum ac -e opus A 6, 1. rem -limam
8 pr, 1. — non quo id .. consequi -e
factu putaret A 30, 3. b) beschwerlich
erat .. oppidanis -is et praeruptus eo
descensus 8, 40, 4. itineribus -limis
8, 4, 1. quo .. armatis ascendere esset
-e 8, 33, 1. 2) ungünstig victoria fa-
cilis ex -limis rebus acciderat A 77,
1. — tempore anni -limo 8, 6, 1. hi-
berno tempore anni ac -i A 43, 1.

difficultas. 1) a) Schwierigkeit
quae transeundi -as celeritatem inse-
quendi tardare posset 8, 14, 4. s. ex-
cusatio 1 B. magnam moram et -em
ascensum in naves habere praesertim
ex scaphis A 8, 5. quid transitus flu-
minis viti -isque haberet A 60, 5. b)
Beschwerlichkeit oppressi Carnutes hie-
mis -e, terrore periculi 8, 5, 4. virtu-
te vicit incommodum naturae -esque 2
et hiemis et subitae praeparationis
A 44, 1. — (legionem) -e itinerum
ac navigationum .. deminutam A 69,
1. — quibus -ibus locorum Romanos
claudere voluerant, iis ipsi tenebantur
8, 19, 6. labore atque operibus loco-
rum vincere -es 8, 41, 3. nec tamen
multum profici propter locorum -em
A 31, 1. neque tamen confligitur prop-
ter locorum -es A 60, 5.

2) Mißlichkeit, Verlegenheit qua -e 3
eorum (oppidanorum) cognita 8, 40,
5. magnis -ibus coactus A 43, 1.
summa ibi -e rerum omnium pressus
A 43, 3 (4).

difficulter. qui d. odia dissi-
mulabant A 48, 1 (2).

diffugio. 1) absol.: non tam pu-
gnandi quam -endi fuit utrorumque
consilium 8, 23, 6. 2) a) -unt ad sua
praesidia 8, 35, 5. b) nonnullos ..
ex agris -ere ad praesens imperium
evitandum 8, 24, 1.

dignitas. 1) a) Würde, Ansehen,
Ehre proximum suae -is esse ducebat
.. fines eius vastare 8, 24, 4. Scapu-
lam, maximae -is et gratiae provinci-
alem hominem A 55, 2. cum Caesa-
ris causam -emque defendendam susce-
pisset 8, 52, 4. qui sibi omnem -em
ex Caesaris invidia quaerebat 8, 53, 1.
-em populi R. et regna sociorum re-
ciperare A 36, 2. qui omnem hono-
rem et -em Caesaris spoliarent 8, 50,
4. s. pertineo 2) 2 B. in omnibus ci-
vitatibus, quae maiore sunt -e A 65,
4. ne per eam provinciam minore
cum -e iter faceret A 64, 2 (4). b)
Autorität ut contra Q. Cassium .. ae-
que potentem opponeret -em A 58, 1.

2) Rang, Stellung, Stand Mithrida-
tes, magnae .. virtutis, fidei -isque
in amicitia Caesaris A 26, 1. s. con-
cedo § 3: 1 B. iis, qui primam -em
haberent A 8, 3. cum impugnaret Cae-
saris -em 8, 53, 1.

dignus. -um .. fructum virtu-
tis et animi magnitudinis tulit A
32, 2.

dilectus, us. in omnes partes .. legatos .. -us habendi causa miserant A 2, 1. equitum .. R. -um instituit A 56, 4. legionem .. confectam ex -u provinciae Caesaris 8, 54, 2 [dilectu D F H; del. N Dt Hf Wh]. augetur odium et ex ipso -u et sumptu additae legionis A 50, 3.

diligens. consiliis -ibus fr. 160, 31.

diligenter. esse undique d. demigratum 8, 7, 2. -ius exploratis locis 8, 12, 7.

diligentia. quem .. diutius in rebus secundis et fortuna, quae plurimum in bellis potest, -aque Cornificii et virtus Vatinii versari passa non est A 43, 4 (5). homo tantae prudentiae ac -ae A 68, 1 (2). cum .. iam consuetudine -a minueretur 8, 12, 1. reliqua pari -a administrat A 4, 2 s. voluntas 2) 1 B. (provinciam) prudentia ac -a sua .. et recepit et defendit A 42, 2.

dimicatio. s. bellum § 1: 1 B. ut ab incendio restinguendo -is periculo deterreant Romanos 8, 42, 1. s. committo § 1: 1 B. — -e aequata A 46, 4. sine quo nulla umquam -o maritima, nulla etiam parum feliciter confecta erat A 25, 3. cum .. nullam -em recusarent 8, 18, 2. — ut .. continendi a periculosissimis essent -ibus A 22, 2. aggerem instruere coepit magno cum labore et continua -e 8, 41, 2. cum in omnibus -ibus et scientia et virtute praestitissent A 11, 3. neque oppugnari castra eorum sine -e perniciosa (posse) 8, 11, 1. quam (poenam) Hi sine -e inferre integris posset 8, 21, 2.

dimico. 1) absol. a) offerre se ad -andum 8, 7, 6. hostes .. elicere ad -andum 8, 8, 3. etsi -are optaverat 8, 9, 2. cum -are non recusarent 8, 15, 1. eo die -are nolebat A 10, 5. se ad -andum parabat A 13, 6 (5). ne prius -are cogaris, quam A 15, 3. aequissimum ad -andum nostris A 38, 3. processum est ad -andum A 39, 2. ähnl. A 47, 1. inito consilio -andi A 74, 3. b) unpers.: neque -ari sine se voluerat 8, 12, 5. cum aliquamdiu summa contentione -aretur 8, 29, 1. 2) a) ne navibus in flumine -aret A 28, 2. ut vel classe -are posset A 42, 3 (4). b) ut .. in agmine -are sit coactus A 43, 2 (3). c) Alexandriae cum periculo magno, tum etiam maiore periculi fama -abat A 48, 1.

dimidius. partem esse Alexandriae -am Africae A 14, 5.

dimitto. 1) schicke aus, sch. umher, entsende: s. pars § 6: 2 B. u. § 9: 8, 25, 1. 2) schicke fort, entlasse a) α) cum (barbari) paulatim copias distributas -ere non possent 8, 15, 1. β) disceder t uterque ab armis exercitusque -eret 8, 52, 4. b) duces Bellovacorum -unt eos, quos .. viribus inferiores aut inermes habebant, unaque
reliqua impedimenta 8, 14, 1. — mi- 2
serunt, ut -eret regem A 23, 1. mansurum in fide -ssum regem A 24, 1 (2). -ere coepit adulta iam aetate puerum A 24, 2 (3). regius animus .. orare .. coepit, ne se -eret A 24, 3 (4). compressis pueri lacrimis .. ad suos -sit A 24, 4 (5). reges, ty-
rannos, dynastas .. -it et sibi et po- 3
pulo R. amicissimos A 65, 4 (5). 3) gebe auf, verlasse nuper .. devicti complura oppida -serant 8, 5, 1 [amiserant Wh R. Mueller W. Paul, die best. Hdsch. dim.].

dirimo. quod nisi nox proelium diremisset A 11, 5. cum proelium nox -eret A 46, 7. quod nisi celeriter indignatione et auxilio Lepidi proelium esset diremptum A 63, 6.

diripio. ut .. praeda -enda milites dissiparentur A 36, 5. — aedificia -i iussit A 19, 1. bona civium R. Ponticorumque -uit A 41, 1 (2). — ne hostili adventu Cordubam -erent A 58, 4.

discedo. 1) gehe weg, entferne mich a) cum longius paulo -eret A 10, 1. b) m. a: -eret uterque ab armis 8, 52, 4. c) m. ex: ex his castris .. Commium -ssisse ad auxilia .. adducenda 8, 7, 5. s. iubeo d) 8, 52, 5. 2) a) marschiere, ziehe ab, z. fort α) cum -endum Domitio celeriter putaret A 38, 2. (cum) neque se tuto -ssurum arbitraretur, si .. sine certamine
-eret A 39, 1 s. causa § 2. β) ut 2
-ere ex eo loco sine periculo .. non possent 8, 14, 3. b) falle ab eam (legionem) a legione XXX .. seditione

facta .. -ssisse A 57, 1. c) komme davon nonnulli feliciore exitu .. incolumes -sserunt A 20, 6 (7). 3) stehe ab, lasse ab necessario -ssum ab arte est propter angustias loci A 15, 7. hunc .. -ere ab oppugnatione coëgit A 44, 5 (6). ne quis ab opere miles -eret A 78, 3. — s. discutio 2).

discepto. spes aliqua .. iure potius -andi quam belli gerendi 8, 55, 2.

discessio. neque hoc tantum pollicitus est, sed etiam per se -em facere coepit 8, 52, 5 [so D Hf Dt F; sed etiam senatus consultum per -em fac. c. K Wh H]. -em faciente Marcello 8, 53, 1.

discessus. 1) Abzug -um hostium animadvertere non poterat 8, 16, 1. 2) Flucht ne .. -u navium .. reditu intercluderentur A 20, 5.

disciplina. 1) Lehre, Kunst Mithridaten .. -is .. regiis educatum A 78, 2. regius animus -is fallacissimis eruditus A 24, 3 (4). 2) Kriegszucht multa .. quae dissolvendae -ae severitatisque essent A 65, 1. quae (praemia) occulte militarem -am severitatemque minuebant A 48, 3 (5). — s. constituo § 2 u. 3 je 1 B.

discurro. trepidantes in omnes partes castrorum -ere A 31, 2.

discursus. magno clamore -uque passim fugae se mandant 8, 29, 2.

discutio. 1) zersplittere, zerschmettere ut navis Oct. rostro -sso ligno contineretur A 46, 2. 2) hintertreibe, verhindere atque ita rem moderando -sserunt 8, 52, 5 [discesserunt die Hdsch. u. Hf; at reliqui tamen omnes eo discesserunt K-T u. Doberenz; moderante eo discesserunt (= discessionem fecerunt) Hoffmannus Budissinus; discusserunt Iur. N D F Dt K-Ditt. Wh H; s. moderor].

disicio. uti munitiones -erentur A 63, 4.

disiectus. 1) adi. a) zerstreut, vereinzelt raris -isque ex aedificiis 8, 10, 3. b) weitläufig quae (pabulatio) propter anni tempus cum exigua tum -a esset 8, 7, 7. 2) subst.: die zerstreut Wohnenden quod imparatis -isque accidere fuit necesse 8, 3, 1.

dispar. in -i numero A 15, 6.

dispergo. a) ne (barbari) -si perturbarentur 8, 15, 1. (Carnutes) desertis vicis .. -si profugiunt 8, 5, 1. Carnutes .. -si .. dissipantur in finitimas civitates 8, 5, 4. equites Germani -si vada [fluminum] quaerentes .. tranarunt A 29, 4. ut .. milites .. dissiparentur -sique caederentur A 36, 5. ut impeditis locis -si pabulatores circumvenirentur 8, 10, 3. b) -sis Octavianis navibus A 42, 3 (4). -sis suis navibus, quod (erat) .. nulla suspicio hostis A 45, 2 (3) [d. best. Hdsch. distersis; N Dt K dispersis; Hf D distentis (vorher las man distensi.)].

dispono. 1) stelle an versch. Orten auf, verteile a) sagittariis funditoribusque -sitis 8, 40, 5. -sitis insidiis 8, 48, 2. hac multitudine (servorum) -sita A 2, 3. (diligentius exploratis locis) stationes -ere 8, 12, 7. -sitis turmis 8, 19, 1. b) α) -sitis ibi praesidiis 8, 35, 3. β) m. abl.: revocant .. armatos murisque -unt 8, 43, 2 [in murisque Forchh. K H]. erant omni- 2
bus ostiis Nili custodiae .. -sitae A 13, 1. delecta manu peditum .. silvestribus locis insidias -unt 8, 12, 1. turmas .. idoneis locis -it 8, 28, 2. s. γ) A 25, 2. γ) m. in: inde cum saepe in insidiis equites peditesque -erent 8, 16, 4. in ins. delectos pedites omnesque paene -suit equites A 36, 4. hostes in ins. -siti 8, 18, 1. 3
ne .. plurimis in locis infirma -at praesidia 8, 34, 4. equites .. in statione -it 8, 15, 3. ad Canopum in stat. -sitis navibus A 25, 2 [D hat navibus eingeklammert, da er das vorausgeh. navigiis zu dispos. zieht]. c) m. in m. acc.: legionibus in hiberna -sitis A 49, 1. 2) stelle in Ordnung auf ordine -sita magis Octaviana (acies) A 45, 4 (5).

dissensio. -e orta inter Achillan .. et Arsinoën A 4, 1. ne qua rursus nova -o .. per homines seditiosos nasceretur A 33, 2 (3). usque ad exitum .. civilis -is, cuius finem nullum videmus 8 pr. 2. s. A 62, 2 ne -is initium natum seditiosa militum suaque natura videretur A 58, 1. ut (provinciae) domesticis -ibus liberarentur A 65, 1. erat provincia .. finitimo

bello ac -ibus confecta et vastata A 42, 2. ut in civilibus -ibus accidere consuevit A 62, 2.

dissimilis. a) etsi erat non -e atque Alexandriae genus aedificiorum A 18, 1. b) fortuna .. superiorum temporum -is A 25, 4.

dissimulo. qui difficulter odia -abant A 48, 1 (2).

dissipo. a) reliquias exercitus -ati collegit A 40, 5. convenientes manus -are 8, 6, 1. ut .. praeda diripienda milites -arentur dispersique caederentur A 36, 5. b) Carnutes .. dispersi .. -antur in finitimas civitates 8, 5, 4. — magnam .. multitudinem pecoris intra eas fauces -ari A 36, 4.

dissolvo. multa .. quae -endae disciplinae severitatisque essent A 65, 1.

distineo. alteram insulae partem -endae manus causa .. aggreditur A 17, 3. s. dispergo b).

disto. cum tam parvo spatio -arent ab ipsis A 7, 1.

distribuo. 1) verteile, t. zu a) ipse exercitui -it hiberna 8, 54, 4. b) legionem unam in trina castra -it 8, 36, 2. legiones .. equitatumque in hiberna -it A 64, 2. c) post hunc ordinem reliquas naves subsidio -it A 14, 2. — (nostri) -ti munitionum tuendarum causa A 5, 3 (4). 2) teile ein, vert. cum (barbari) paulatim copias -tas dimittere non possent 8, 15, 1. 3) bestimme, ordne an iura in tetrarchas, reges, civitates -it A 78, 1.

diu. a) nusquam -ius sine periculo commoraturus 8, 44, 3. nullo loco -ius consistere 8, 5, 4. neque vero -ius .. se continere potuerunt A 18, 1. cum d. dubitasset A 68, 4. hos .. ius in nostro conspectu gloriari A 15, 4. cum -ius pari Marte iniretur (proelium) 8, 19, 2. s. moror § 2: 2 B. u. § 4: 1 B. -ius permanere sine periculo eodem loco 8, 15, 4. cuius nomine d. regnasse impotenter Ganymeden docuimus A 33, 2 (3). hi cum d. retinerentur A 9, 4. quem .. -ius in rebus secundis .. fortuna .. versari passa non est A 48, 4 (5). b) satis d. inter ipsos est exspectatum, ab utris A 14, 5 (6). quod tam d. pari proelio cum Alex. certaretur A 29, 3.

diuturnitas. quod plerumque accidit -e 8, 12, 1. priusquam -e confirmarentur regum imperia A 33, 2 (3). nemo .. -e iam factus provincialis A 53, 5.

diuturnus. haec .., quae fluunt, per se -a non sunt fr. 160, 32.

diversus. 1) in versch. Richtung, an versch. Orten, getrennt, einzeln si -a bella complures eodem tempore intulissent civitates 8, 1, 2. -o clamore et proelio perterriti A 31, 2. itineribus -is fugam quaerunt 8, 19, 5 (6). si .. -is in locis plures consilia inissent 8, 44, 1. fit magna contentione -um proelium 8, 19, 2. 2) in entgegengesetzter Richtung, verschieden pars .. fluminis Nili .. -issimo ad litus intervallo mari coniungitur A 27, 1 (2). quae -ae navigationes numquam uno tempore .. praecluderentur A 8, 2. cum -issima parte orbis terrarum Pompeium Caesar victor sequeretur A 42, 4 (5). -is .. telis nostri figebantur, adversi ex .., aversi ex .. A 30, 6 (7). 3) entlegen, entfernt C. Fabium .. mittit in -issimam partem Galliae 8, 24, 2.

divido. 1) teile, t. ein, ab a) α) flumen infimam vallem -ebat 8, 40, 2. β) tripertito cohortibus -sis 8, 33, 1. cuius timore antea -ere praesidia .. prohibitus erat 8, 37, 2. b) cum in duas partes esset urbs -sa A 1, 5 s. acies § 3 u. 4. 2) trenne, scheide a) cum palude impedita a castris castra 2
-i videret 8, 14, 4. cum .. valles castra hostium -eret ab opere incepto Caesaris castrorum A 73, 3. b) ponit ad Uliam castra Lepidus neque habet a Marcello quicquam -si A 63, 3.

divulgatus. -a Caesaris hortatio A 22, 2.

do. I) gebe, reiche 1) v. Sachen a) eigtl. α) pollicetur iis .. sestertios centenos se daturum A 52, 1. β) signo dato 8, 36, 4. signo sub idem tempus ab utroque dato A 40, 1. dat signum pugnae A 15, 5. quo (vexillo) pugnandi dabat signum A 45, 3 (4). b) übtrg. α) erteile dat centurionibus negotium, ut A 9, 1. certis 2
hominibus dat negotium, ut A 51, 3. β) gewähre, verleihe nec provinciae datur ulla requies A 50, 3. veniam petenti

dedit 8, 48, 9. petentibus dare veniam A 24, 1. γ) räume ein, gestehe zu, überlasse: s. aditus a) u. b) je 1 B. nostris .. neque terra neque mari effugium dabatur victis A 16, 1. uti .. sibi
3 liber exitus daretur A 63, 4. (eum) neque administrandi neque repellendi a terra facultas daretur A 21, 2. liberam facultatem sui recipiendi Bellovacis dederunt 8, 16, 2. ne qua rursus novorum consiliorum capiendorum Belgis facultas daretur 8, 38, 1. post Bacilium .. celeriter dato loco cum
4 se insinuasset A 52, 2. quanto coniunctis magis navibus confligendi potestas dabatur A 46, 4. quod .. neque .. ullus in naves receptus daretur A 7, 1. nec dat ulli civitati spatium de .. salute cogitandi 8, 3, 4. dato .. spatio ac tempore 8, 31, 2.

2) v. leb. Wesen a) nulla Pharnacem
5 auxilia contra Caes. Pompeio dare voluisse, cum Deiotarus, qui dedisset, tamen ei satisfecisset A 69, 3 (2). b) eam (legionem) tamquam ex suo numero dedit 8, 54, 2. — civitates sine ulla poena dedisse obsides 8, 3, 5. obsides dant 8, 23, 2. datis obsidibus 8, 31, 3. [se .. ibi futurum .. obsidibus datis firmat 8, 48, 8; so nur Wh
6 H; die übrg. Hrsgbr. haben datis nicht]. obsides ei dederunt 8, 46, 2.

II. gebe von mir a) in Worten: his responsis datis A 35, 3 (4). 70, 8. b) verschaffe, gebe nulli spem aut causam dare armorum 8, 49, 1.

doceo. a) [calamitate ceterorum docti Carnutes 8, 5, 1 M Wh Koch; ducti N Hf Dt F K H]. Fabius .. doctus ab iis, qui locorum noverant naturam 8, 27, 3. b) m. acc. c. inf.: quem profectum ad auxilia Germ. accersenda -ui 8, 10, 4. quos ante legiones missos -ui 8, 19, 2. ähnl. 8, 44, 2. A 33, 2 (3).

doctrina. Geschicklichkeit ac tantum -a potuit, ut A 15, 6.

dolor. 1) körperl.: periculum vitae -orque vulnerum pecuniae remissus crudelitatem cum avaritia certasse significabat A 55, 5. 2) hos .. diutius .. gloriari magno nobis et dedecori et -i est A 15, 4. cum .. eludentibus militibus regis .. infirmitatem magnum -em acciperent A 25, 1. expiato suo -e 8, 48, 8. nec diu moratur -em suum, quin A 55, 2. quae res incendit -e milites .. nostros A 29, 3. mixtam -e voluptatem capiebat A 56, 2
2. quo nuntio -e magis permotus quam animo perturbatus A 54, 1. sive indignitate et -e vinculorum sive timore gravioris supplicii .. cibo se abstinuit 8, 44, 2.

domesticus. ad naturale ac -um bonum A 12, 4. -is dissensionibus A 65, 1. de aliena potius quam de -a salute cogitandi 8, 3, 4.

domicilium. (multitudinem oppidanorum) -is ipsorum non moverat A 7, 2.

dominatio. quoniam Pompei -o atque arma non minimum terrorem foro inferrent 8, 52, 4. multitudinem .. confectam taedio puellae fiduciaria -e crudelissima Ganymedis A 23, 2 [is N Dt K; taed. p., fiduciario regno, -e c. Ganym. D Hf (letzterer hat nach puell. kein Komma); die Hdschr. haben regno nicht, aber fiduciario, weil regno ausgefallen zu sein scheint; conf. taed. p., fiduciarii (et fid.?) -e crud., M (ohne Gan.)]

dominor. qua (veste) supplices -antes deprecari consuerunt A 32, 3.

dominus. quibus -i locupletiores victum cotidianum .. praebebant A 2, 2. hac (aqua) uti -i aedificiorum atque eorum familiae consuerunt A 5, 2.

domus. 1) Haus, Wohnung quo (genere quaestus) -us et tribunal imperatoris vacaret A 49, 2 (3). relato -um Cassio A 53, 3. in proximam se -um familiaris sui confert A 53, 3. quibus aqua in privatas -us inducitur A 5, 1 [-us Dt; -os N D K Hf]. 2) Heimat, Vaterland Mithridates .. magnae nobilitatis -i scientiaeque in bello et virtutis A 26, 1. auxilia Deiotari -um remittit A 77, 2.

dono. ea praeda milites -avit A 42, 3. sestertiis centenis milites -avit A 48, 2 (4).

donum. iam tunc sibi mitteret munera ac -a, quae .. imperatores ab amicis accipere consuessent A 70, 8.

dubitanter. non d. .. classem producunt atque instruunt A 14, 3.

dubitatio. 1) Zweifel, Ungewiß-

heit: s. cesso. quo facto -e sublata A 7, 1. 2) Bedenken, Bedenklichkeit hunc .. sine -e ulla vinctum ad Caes. deduxit 8, 44, 3. huic venienti sine -e .. se credit atque offert A 63, 2.

dubito. 1) bin ungewiß, zweifle a) cum id non -aret A 53, 4. b) de huius conscientia -abatur A 63, 5. c) aptissimum esse hoc genus ad proditionem -are nemo potest A 7, 3. d) non .. -abat, quin recenti calamitate summissiores essent futurae 8, 31, 2. 2) bin unschlüssig, schwanke, trage Bedenken a) -antes (Ggs. fideles amicos) terrore ad condiciones pacis adducebat
2 8, 3, 4. b) non -ant .. resistere et .. hostem pellere 8, 48, 6. ex suis navibus in hostium naves transilire non -abant A 46, 4. subire iniquum locum munitionesque aggredi non -arunt A 76, 3. c) pars .. -ans, quid esset capiendum consilii A 20, 6. cum diu -asset .., quid sibi faciendum quidve Lepido esset credendum A 63, 4.

dubius. 1) schwankend, unschlüssig sic erat -us animi, utrum nihil timere an omnia licere mallet A 56, 2. 2) unentschieden, zweifelhaft a) iure minime -o vetustate tamen intermisso A 66, 4 (5). — superari delerique .. vel sine -o retineri posse A 27, 2 (3). sine -o .. rex Armeniae min. ab senatu appellatus A 67, 1. c) cum de voluntate minime -um esset adversariorum suorum 8, 54, 3. c) nulli erat -um, quidnam contra Caes. pararetur 8, 55, 2.

duceni. -os sestertios 8, 4, 1.

ducenti. non amplius CCL desideratis A 40, 4.

duco. 1) führe, lasse marschieren α) alteram (legionem) secum expeditam -it 8, 36, 2. unam ex tribus (leg.) secum -it A 34, 3. β) agmen iumentorum ad oppidum -it 8, 35, 2. quae (legiones) ex sen. cons. deberent ad Parthicum bellum -i 8, 55, 1. γ) quas (legiones) in Africam ducturus erat A 56, 5. 2) führe an, befehlige quam (legionem) Cassius le-
2 gatus simul -ebat A 57, 1. 3) a) halte für, erachte victoriae loco -ebat, si trahere tempus posset A 38, 2. b) glaube proximum suae dignitatis esse -ebat .. vastare 8, 24, 4. c) bewege, bringe wozu: s. doceo a) 1 B. 4) a) führe, s. auf a quibus (castris) .. vallum in oppidi circuitum -ere instituit 8, 33, 2. b) pass.: ziehe mich hin alterum (latus loci) editissimo loco ductum (erat) A 28, 3 (4).

ductus, us. magnas res et secundas -u ausuque suo gesserat A 43, 1 vgl. auspicium 1).

dulcis. aquae -is A 8, 1. 9, 2. aquam -em A 8, 1.

dum. 1) während, indem, in der Zeit daß: m. Ind. Präs.: 8 pr. 9. 14, 2. A 34, 1. 37, 3. 2) solange bis, bis daß: m. Konj.: ut .. omne agmen morarentur, d. consequeretur ipse 8, 28, 1. postero ibi die, d. suas .. naves reficeret, consumpto A 47, 2. in prox. se domum familiaris sui confert, d. certum cognosceret A 58, 3. 3) wenn nur nos proelium sustinebimus .. d. reliqui subsequantur A 15, 4. quos cognoscit .. nullum periculum deprecaturos, d. per eos .. provincia restitueretur A 57, 6.

dummodo. non .. acerrimis consiliis plus quam etiam inertissimis, d. diligentibus, consequentur fr. 160, 31.

duo. (naves) XXII (acc.) A 14, 3. quadriremes XXII (acc.) A 13, 4 (3). — a) m. nachgestelltem subst.: duae 8, 54, 1. A 54, 3. duas 8, 24, 2. 46, 4. A 1, 5. 14, 5. 57, 5. 77, 2. abl. masc.: A 33, 2. fem.: 8, 4, 3. 6, 1. 25, 1. 30, 2. 46, 1. A 10, 5. 30, 5. 33, 2. 42, 2. neutr: 8, 14, 4. 34, 2. A 27, 1 (2). 36, 3. 37, 4. 48, 3 (4). b) m. vorausgeh. subst.: duas 8, 6, 3. 55, 1. A 38, 3. 47, 2. c) d. subst. ist zu ergänzen: duae A 11, 4. 69, 1. duas 8, 46, 4 (2 B.: d. .. d. reliquas). A 34, 3. 4. 35, 2. abl. masc.: A 19, 2. fem.: 8, 6, 3.

duodecim. amplius milibus XII 8, 29, 4. ähnl. 8, 36, 1. naves .. ex Asia XII A 13, 5. vallo pedum XII 8, 9, 3.

duodecimus. cum legione d. 8, 24, 2.

duodequadraginta. centurionibus XXXVIII A 43, 3 (4).

duplex. huius munitionis -ex erat consilium 8, 10, 1. fossam -em pedum denum quinum 8, 9, 3. -i fossa, -i propugnatorum ordine 8, 9, 4.

durus. 1) v. Wetter: rauh, streng tempestatibus -issimis 8, 5, 4. 2) drückend miseriore ac -iore .. condicione 8, 7, 6. 3) mißlich, gefährlich si -ior accidisset casus A 14, 5 (6). fortuna .. eos .. ad -iorem casum reservat A 25, 4. -issimis tempestatibus A 43, 2.

dux. -e Correo .. et Commio 8, 6, 2. Domitio -e A 74, 3. — -es Bellovacorum 8, 14, 1. Correum, Bellovacorum -em 8, 17, 1. ne consilia belli quaerentibus auctor armorum duxque deesset 8, 47, 2. quod malum dux equi velocitate evitavit 8, 48, 7. — Marcellum .. -em asciverunt A 59, 1 (2). -e assumpto A 25, 1. quae Marcellum sibi -em ceperant A 60, 1. omnes T. Thorium .. -em delegisse A 57, 3. fugato -e altero 8, 36, 1. sin .. -em ad bellum gerendum regem habere vellent A 24, 1 (2). concurritur ad -es maxime A 46, 3. a Dumnaco, -e Andium, Duratium clausum .. oppugnari 8, 26, 2.

dynastes. s. rex § 10: A 65, 4 (5).

E.

e s. **ex.**

edictum. -um tota provincia proposuerat: quibus pecunias imperasset, neque contulissent, se adirent A 56, 6 (5).

editus. quorum (collium) -issimus unus (est), qui A 72, 2. iugum -um silvestre A 35, 3 (5). -issimo loco A 28, 3 (4). .. -issimum castrorum locum A 81, 3. locis -is A 42, 3. in -o monte A 61, 3. turres -ae et coniunctae A 18, 1.

edo. qui (commentarii) sunt editi, ne scientia .. desit 8 pr. 5.

[**edoceo.** s. deduco § 3: A 61, 4.]

I) educo. Mithridaten .. disciplinis .. regiis -atum A 78, 2.

II) educo. a) legiones plures, quam solebat, -it (erg. ex castris) 8, 17, 2. vgl. A 39, 1. b) legiones ex hibernis ab Arare -it 8, 4, 3. reliquos ex oppido D. et L. -unt 8, 34, 2. c) ex propinquis castris in aciem exercitum -xit A 3', 1. ut (legiones) in aciem -erentur A 60, 1. uterque legiones in aciem -it A 60, 5.

effero. pass. a) lasse mich hinreißen elatos iracundia victores 8, 19, 8. insolenti voluptate -ebatur, quod A 51, 2. b) überhebe mich, bin übermütig equites .. laetitia victoriae elati 8, 29, 3. Pharnaces rebus secundis elatus A 41, 1. nostri victoria elati A 76, 3.

efficio. 1) bringe zuwege, stelle her quae a nobis fieri viderant, ea sollertia -ebant, ut A 3, 1. 2) m. dopp. acc.: quam angustissimam partem oppidi palus a meridie interiecta -ebat A 1, 4. 3) verursache ut (aqua limosa) multos variosque morbos -at A 5, 2. 4) a) mache fertig, vollende ne .. opus effectum tueri non possit 8, 34, 4. quorum altero opere effecto (altero instituto) A 19, 5. b) bewerkstellige, bewirke id .. nullis operibus -i poterat 8, 41, 5. c) leiste periclitati remigio, quid quaeque (earum (navium) -ere posset A 13, 4.

effugio. a) qui velocitate -ere poterant A 76, 2. b) qui primum adventum potuerant -ere Romanorum 8, 3, 3. quae (impedimenta) si .. subtrahere conarentur, -ere non modo equitatum, sed ne legiones quidem possent 8, 33, 1.

effugium. nostris .. neque terra neque mari -um dabatur victis A 16, 1.

egero. egestis ex mari lapidibus A 21, 5.

ego. sed e. nimirum .., hoc ipsum crimen arrogantiae subeo, quod me iudicio cuiusquam existimem posse cum Caes. comparari 8 pr. 9. scio Caesarem .. singulos comment. confecisse; quod e. non existimavi mihi esse faciendum 8, 48, 10. an e., cum omnes caleant, ignaviter aliquid faciam? fr. 160, 18. — ut mihi defendendi essent Alexandrini A 7, 2. s. ob. § 1: 8, 48, 10. mihi ne illud quidem accidit, ut .. bello interessem 8 pr. 8. videris mihi vereri, .. ne A 15, 3. — acc.: comparo s. ob. § 1. qui

me mediis interposuerim Caesaris scriptis 8 pr. 3. noli .. me tam strenuum putare, ut ad Nonas recurram fr. 160,
3 21. in Tusculanum ad me scribe fr. 160, 34. — quam facile a te de me impetrare possunt fr. 160, 24. = **nos.** ceteri .., quam bene .., n. etiam quam facile .. eos perfecerit, scimus 8 pr 6. n. proelium sustinebimus .. dum reliqui subsequantur A 15, 4. — bella .. ex parte n o b i s Caesaris sermone
4 sunt nota 8 pr. 8. nobis rem committe A 15, 4. hos .. diutius .. gloriari magno nobis et dedecori et dolori est A 15, 4. — quae rerum novitate .. n o s capiunt 8 pr. 8. — quae a nobis fieri viderant, .. efficiebant A 3, 1 [nobis m. allen Hdschr. Dt; nostris N Hf D K]. pugnabatur a nobis ex ponte .. ab illis ex area A 19, 6 [ebenso wie bei A 3, 1].

egredior. a) α) ut nulla omnino scapha -i posset A 19, 5. β) cum V cohortibus .. -itur (Hispali) A 57, 2. b) ausi sunt -i ex navibus A 20, 3. ex navibus -ebantur A 20, 4.

egregie. oppidum .. e. .. munitum 8, 32, 2.

egregius. loca sunt -a .. ad tenendas ancoras A 9, 4.

eicio. sese ex navigio eiecit A 21, 2. se ex navibus ad tuenda aedificia eiecerunt A 17, 6. — remigum magnus numerus .. ex longis navibus nostris in molem se eiecit A 20, 1. — omnes Alexandrinorum copiae ex oppido se eiecerunt A 19, 5.

electus. a) maxima et -issima multitudo Alexandrinorum A 30, 6. b) cohortes X et levis armaturae -os .. in navigia .. imponit A 17, 3.

elegantia. erat .. in Caesare .. facultas atque -a summa scribendi 8 pr. 7. nihil .. esse perfectum, quod non horum -a commentariorum superetur 8 pr. 4.

elicio. a) qui (equites) .. -erent nostros 8, 12, 2. b) ne .. -ere nostros in locum conaretur iniquum 8, 16, 1. — si forte hostes trium legionum numero posset -ere ad dimicandum 8, 8, 3.

eligo. electi ad virtutem e tanta multitudine viri A 16, 5 (6) [b. Hdschr. flecti (= flexi), daher Beroaldus N flexi; Ciacconius Davisius V D Hf Dt K electi; Kreyssig erecti, weil in einer Hdschr. frecti].

eludo. a) hintergehe, täusche quod nimia bonitas eius fallaciis pueri -sa esset A 24, 6 (7). b) verhöhne -entibus militibus regis aetatem atque infirmitatem A 25, 1.

emendate. quam bene atque e. .. eos (commentarios) perfecerit 8 pr. 6.

eminus. qui .. e. ex ripis proelium impar inirent A 29, 2. e. sine periculo proeliantur 8, 41, 3. acerrime e. proeliari coeperunt A 30, 4. qui aut comminus opprimebantur aut e. vulnerabantur 8, 13, 2.

emitto. a) schicke aus α) omnem suum equitatum -sit A 61, 6 (5). β) quae consueverant navigia per pontes ad incendia onerariarum -ere A 19, 5. b) lasse los, l. fort ille ut ex carceribus in liberum cursum -ssus A 24, 5 (6) [Fl meint, equus sei vor ex ausgefallen].

enato. DCCC passuum intervallum ad oppidum -averunt A 18, 3.

enim. [in infimis e. .. radicibus 8, 40, 3. in fronte e. A 37, 4. tum primum e. 8, 51, 1. non excessisse e. A 65, 3. — m. Negat.: non e. 8, 31, 2. A 19, 3. 24, 3 (4). 51, 4. vgl. 65, 3. neque e. A 67, 2. neque e. .. nec A 35, 2 (3). (nemo e. .. non A 53, 5). nemini e. A 71, 1. nihil e. 8, 49, 2. fr 160, 22. nullum e. A 29, 2. numquam e. 8, 21, 4. — haec e. .. non sunt fr. 160, 32. vgl. A 12, 4 (3). id e. nullis 8, 41, 5. nostris e. neque .. neque A 16, 1.].

1) a) parenth.: 8, 5, 1. 14, 2. 41, 5. 44, 3. 46, 6. A 14, 5. 19, 3. 69, 1. 71, 1. b) α) erläuternd: 8, 8, 2. 31, 2. 41, 3. 42, 2. 50, 2. 51, 1. 52, 3 (4). 54, 5. A 16, 1. 17, 2. 4. 29, 2. 30, 6 (7). 32, 3. 42, 5 (6). 52, 4. 53, 1. 70, 8. 72, 1. fr. 160, 26. β) epexeget.: A 6, 1. 37, 4. 2) begründend: 8 pr. 4. 6. 21, 4. 40, 3. 42, 4. 49, 2. A 8, 1 [enim haben Hf D Dt K hinter omnia; N hat es nicht]. 12, 4 (3). 23, 2. 24, 3 (4). 35, 1. 2 (3; 2 B.). 51, 4. 53, 5. 61, 1. 65, 3. 67, 2. 69, 2. fr. 160, 19. 22. 32.

eo, ivi, itum. ut legiones VII.

VIII. IX. ante omnia irent impedimenta 8, 8, 3. — ad ornatum portarum, itinerum, locorum omnium, qua Caesar iturus erat 8, 51, 2. — cum in basilicam iret A 52, 2.

eo. 1) adv.: dahin a) bez. sich auf das Vorhergehende: erat .. oppidanis difficilis et praeruptus eo (ad flumen) descensus 8, 40, 4. eo (in Illyricum) missus .. Cornificius A 42, 2. legionibus .. ad fines Treverorum evocatis eo profectus est 8, 52, 1. eo (in myoparonem) receptus A 46, 7. eo (in insulam) se recepisse .. Octavium A 47, 2. b) bez. sich auf das Folgende α)
2 neque non usque eo legiones admovendas (iudicabat), ut 8, 14, 3. β) übtrg.: postquam eo ventum est, ut sibi uterque confideret A 14, 1.

2) abl. neutr. a) ne .. ex eo, quid sensissent, indicaretur A 54, 3. b) deshalb suis se tenet praesidiis, sive eo, quod .. existimabat, sive eo, quod .. verebatur A 63, 2. c) vor Komparativ: quae res .. stultas cogitationes incitabat barbarorum, atque eo magis, quod 8, 10, 4.

eodem. silvestribus locis insidias disponunt e.que equites .. mittunt 8, 12, 2. Pompeium se ex fuga e. (in Aegyptum) recepisse A 3, 3 (4). venit e. (= ad oppidum) .. Fabius 8, 37, 3.

epibata. duae (quadriremes) omnibus -is nudatae A 11, 4.

eques. I) 1) a) α) Germanos (= pedites) -esque 8, 36, 3. 4. β) m. pedites: s. deligo § 2: 1 S. s. dispono § 2: 8, 16, 4. A 36, 4. -es .. et auxiliarios pedites in omnes partes mittit 8, 5, 3. Bellovaci delecta manu peditum .. insidias disponunt eodemque -es .. mittunt, qui .. elicerent nostros 8, 12, 1 u. 2. b) quae res incendit dolore milites -esque no-
2 stros A 29, 3. c) adiungit .. legioni XXXVI duas ab Deiotaro .. -esque C totidemque ab Ariobarzane sumit A 34, 4. pro vallo legiones instructas collocat, -es frenatis equis in statione disponit 8, 15, 3. vgl. A 77, 2. d) Creta sagittarios, -es ab rege Nabataeorum .. evocat A 1, 1. cum cohortibus legionariis .. magnoque numero -um et reliquorum auxiliorum venit .. Uliam A 63, 1. — cohortes
X et levis armaturae electos quosque 3
idoneos ex -ibus Gallis arbitrabatur in navigia imponit A 17, 3.

2) allgm.: subi.: 8, 7, 2. 16, 2. -es nostri 27, 5. nostri -es 29, 3. omnes eius -es 48, 4. -es Germani dispersi A 29, 4.

gen.: -um .. Romanorum dilectum instituit A 56, 4. complentur -um III milia maximisque ornantur impensis A 50, 3. turmas partim idoneis locis disponit, partim [parte N D' Hf; d. übr. Hrsgbr. partim] -um proelium
committit 8, 28, 2. s. praefectus 3 B. 4
s. praesidium § 6: 2 S. cognitis stationibus cotidianis -um nostrorum 8, 12, 1. -um turmas dimittit in omnes partes ad aliquos excipiendos 8, 7, 1.

dat.: qui .. -ibus suis .. ferunt auxilium 8, 28, 3. quae (acies) suis esset -ibus .. praesidio 8, 29, 1. — (Germani) -ibus interpositi 8, 13, 2.

acc.: saepius -es eius aggressus 5
8, 48, 2. cum .. hostium -es animadvertissent 8, 12, 3. nostri -es .. cedentibus circumfusi 8, 29, 3. quae (multitudo peditum) nostros coëgit cedere -es 8, 19, 2. nostri -es .. laetitia victoriae elati 8, 29, 3. fugati -es fr. 162, 1. ipse -es in vicem Remorum ac Ling. reliquarumque civitatum, quorum magnum numerum evocaverat, praesidio pabulationibus mittit 8, 11,
2. -es praemittit sic paratos, ut con- 6
fligerent 8, 28, 1. cum (legio) extra fossam in -es regis impetum fecisset A 40, 1.

abl.: nonnulli .. ab -ibus hostium sunt excepti A 10, 2. quod Commius .. cum -ibus venerat 8, 10, 4. Com-
mius .. cum suis -ibus latrociniis se 7
suosque alebat 8, 47, 2. Alexandream cum -ibus contendit A 32, 1. Pharnaces cum paucis -ibus profugit A 76, 4. cum expeditis -ibus ipse proficiscitur A 77, 2.

II) ceciderunt eo proelio splendidi .. viri nonnulli, -es Romani A 40, 5.

equester. -is proelii 8, 12, 4. -e proelium .. secundum 8, 45, 1. -i proelio 8, 21, 3. -ibus proeliis 8, 18, 4.

equitatus. 1) a) m. pedites.: amisso -u et fortissimis peditibus 8,

20, 2. -um omnem expeditosque .. pedites ad id flumen misit, qui transitu Caesarem prohiberent A 29, 2. -um omnem Germanosque pedites .. ad castra hostium praemittit 8, 36, 2. b) hic cum legio XXX .. et cohortes IV .. totusque convenisset -us A 57,
2 3. legionem .. eam .. -umque omnem ad bellum gerendum adducere A 68, 2 (4). legiones .. -umque in hiberna distribuit A 64, 2. effugere non modo -um, sed ne legiones quidem 8, 33, 1. f. 8, 17, 2. c) inter has fossas aciem semper instruebat, -um autem omnem ab lateribus extra fossam colloca-
3 bat A 38, 4.

2) confligit audacius -us hostium 8, 28, 3. -um [N -u (= dat.)] .. procedere ante agmen imperat legionum 8, 27, 4. — huic (-ui) interponit auxilia levis armaturae 8, 17, 2. — qui (-us) .. multum numero anteibat nostrum -um A 38, 4. clausus obsidione et inutilis (-us) A 61, 6 (5). hostes .. delendi -us nostri nacti occasionem 8, 28, 5. omnem suum -um emisit A 61, 6 (5). hunc .. ad persequen-
4 dum -um hostium mittit 8, 48, 1. -um, qua consuetudine pabulatoribus mittere praesidio consuerat, praemittit 8, 17, 2. — Cassius, quo (-u) bono valebat Marcellumque infirmum esse sciebat, aggressus -u legionarios A 60, 4. — ut .. ab -u opprimerentur 8, 3, 1. cum omni -u .. ad Caninium contendit 8, 39, 4. cognoscit Commium .. proelio cum -u suo contendisse 8, 47, 1.

equus. sine defetigatione -orum 8, 27, 4. cum .. vix suorum ipsi priores partes animadverterent -orum 8, 16, 2. quod malum dux -i velocitate evitavit 8, 48, 7. quantum -orum vires ad persequendum .. valent 8, 29, 3. incensum calcaribus -um coniungit -o Quadrati 8, 48, 5. converso -o 8, 48, 3. conversis -is 8, 48, 6. frenatis -is 8, 15, 3. cum vix -o propter aetatem posset uti 8, 12, 5.

eripio. ereptum (esse) Galbae consulatum 8, 50, 4. terror hominibus mentem consiliumque -it A 18, 2.

erro. Dumnacus .. -ans latitansque solus 8, 31, 5.

eruditus. regius animus disciplinis fallacissimis -us A 24, 3 (4).

erumpo. a) breche, stürze hervor procurrentibus et -entibus Alexandrinis A 22, 2 (1). -unt ceteri .. ex silvis 8, 19, 1. b) breche aus -entes eo maxime tempore acerrimas tempestates 8, 5, 2.

eruptio. -e undique facta A 27, 5 (7).

et. A) verbindend I) 1) 2 Glieder a) α) subst.: inter Achillan .. et Arsinoën A 4, 1. Brutus et Cassius fr. 160, 23. Correo Bellovaco et Commio Atrebate 8, 6, 2. Drappes et Lucterius 8, 34, 2. 35, 1. (abl.) 39, 1. Laterensem et Racilium A 55, 2. L. Lentulum et C. Marcellum 8, 50, 4. Pompei et Crassi 8, 53, 1. Calpurnius Salvianus et Manilius Tusculus A 53, 2. compluribus Treveris .. et Germanis 8, 45, 1. T. Vasius et L. Mergilio A 52, 4. — amicum et ne- 2
cessarium suum A 66, 1. auspiciis et religionibus A 74, 3. inter *castra* et Caesaris iter A 29, 1. inter castra et flumen Nilum A 30, 5. diverso clamore et proelio A 31, 2. classiarii et remiges A 21, 4. consolatione et ratione A 8, 1. cultu et feritate 8, 25, 2. *dignitatem* populi R. et regna sociorum A 36, 2. maximae dignitatis et gratiae A 55, 2. domus et tribunal imperatoris A 49, 2 (3). *equites* et auxiliarios pedites 8, 5,
3. equitum et reliquorum auxiliorum 3
A 63, 1. equitatu et fortissimis peditibus 8, 20, 2. omnem navigiorum excursum et repentina latrocinia A 19, 2. incolumi exercitu et classe A 47, 5. contra *factionem* et potentiam paucorum 8, 50, 2. latos fines et complura oppida 8, 2, 2. fuga suorum et caede paucorum A 18, 3. funditoribus et sagittariis A 30, 6 (7). iure *gentis* et cognationis A 78, 3. omnem *honorem* et dignitatem Cae-
saris 8, 50, 4. ad *iacturas* et de- 4
trimenta rei familiaris A 49, 3 (5). impedimenta et commeatus Rom. 8, 30, 1. turpibus incendiis et ruinis A 24, 2 (3). indignatione et auxilio Lepidi A 63, 6. indignitate et dolore vinculorum 8, 44, 2. summum iugum et flammam densissimam 8, 16, 2. magno cum *labore* et continua dimicatione 8, 41, 2. legiones .. et au-

xilia A 56, 5. ad litora et vicum A 17, 6. locorum et aedificiorum A 8,
5 5. operum magnitudinem et timorem suum 8, 10, 1. magnam .. moram et difficultatem A 8, 5. municipia et colonias 8, 50, 1. 3. ab omnibus mun. et col. 8, 51, 1. minorum navigiorum et scapharum A 14, 4. Pompei nomine et memoria A 59, 1. odio Caesaris et amore Pompei A 58, 2. paganos et oppidanos A 36, 4. palude et loci natura 8, 11, 1. omnia pericula et detrimenta belli 8, 38, 5. precibus et votis A 15, 8.
6 precibus et lacrimis A 59, 1. principe et praefecto Remorum 8, 12, 6. principem sceleris illius et concitatorem belli 8, 38, 3. novarum provinciarum et fertilissimi regni A 51, 2. provinciae et finitimarum civitatum A 66, 3. quinqueremes et quadriremes A 13, 5. quinqueremis una et biremis A 16, 6 (7). remigum .. et classiariorum A 20, 1. magnae .. scientiae in bello et virtutis A
7 26, 1. multis signis et testimoniis A 48, 1 (2). sine ullo socio et custode A 4, 2. magna spe et fiducia A 12, 2. urbis et regionis maritimae A 12, 4. vineis et aggere 8, 42, 2. virtutis et animi magnitudinis A 32, 2. virtute et scientia sua A 43, 1. voluntate optima et ardentibus studiis militum A 22, 2 (1). — legiones et Gaium Trebonium legatum 8, 14, 1. populo R. et C. Caesari victori A 34, 2. s. ζ).

8 β) adi.: difficilis et praeruptus .. descensus 8, 40, 4. urbs fertilissima et copiosissima A 8, 1. magnas et graves iniurias A 70, 5. magnas res et secundas A 43, 1. magnam et paratam classem A 28, 2. maxima et electissima multitudo A 30, 6. magnis et continuis itineribus A 36, 3. quaestus aut magni et evidentis aut minimi et sordidi A 49, 2 (3). multa .. et magna praemia A 48, 3 (5). perturbatum et confusum .. agmen 8,
9 14, 2. vetustissimum et sanctissimum .. templum A 66, 3 (4). s. ζ).

γ) numeral.: dies non amplius X et VIII 8. 4, 3. — legiones XIIII et VI 8, 4, 3. legiones XXX et XXI A 53, 5. legio XXX et XXI A 57, 3.

δ) adv.: male et inutiliter A 65, 1. mobiliter et scienter A 17, 4. paulatim .. et occulte A 48, 3 (5).

ε) vrb.: cognoscit et statuit A 78, 1. bellum concitare et gerere 8, 22, 2. rebus omnibus confectis et collocatis A 33, 5 (6). erat .. bello .. confecta et vastata A 42, 2. confixa 10
et oppressa est A 40, 2. conflixisse et vicisse A 74, 3. deterrendi et continendi .. essent A 2?, 2. occupatam et possessam A 78, 3. procurrentibus et erumpentibus A 22, 2. resistens et dubitans A 20, 6.

ζ) Varia (auch ungleichartige Satzteile): suis et Drappetis copiis 8, 32, 2. se et honorem suum 8. 50, 4. — liberam et sui iuris civitatem 8, 52, 4. militibus vernaculis et secundae legionis A 53, 4. — clausus obsidione et inutilis A 61, 6 (5). turres editae et coniunctae A 18, 1. = HS LX cum Calpurnio paciscitur et cum Q. Sestio L A 55, 5. litteras ad regem Bogu- 11
dem in Mauritaniam et M. Lepidum proconsulem in Hispaniam citeriorem mittit A 59, 2 (3). — IV .. constratae naves et complures apertae A 11, 1. — cuius .. inanem ostentationem et eo loco militum coartationem A 74, 4. ab illis (pugnabatur) ex area .. et ex navibus contra molem A 19, 6. — qua facillimum accessum et aequissimum ad dimicandum nostris videbat A 38, 3. — desiderati sunt ex numero 12
legionariorum militum circiter CCCC et paulo ultra eum numerum classiarii et remiges A 21, 4. reliquae (naves) infra hanc magnitudinem et pleraeque apertae (erant) A 13, 5. — indulgentia tribunorum militum et qui legionibus praeerant A 65, 1.

b) Sätze α) m. einem u. dems. Subj. bei gleichem Tempus: Indik. 13
(in 8 kein Beispiel) largitionem in milites auget et reliqua pari diligentia administrat A 4, 2 [et streicht Kraffert]. ähnl. A 7, 2. 12, 4. 13, 3. 16, 7 (8). 17, 4. 18, 2. 20, 5. 42, 2. 46, 4. 53, 3. 54, 1. 57, 6. — Konj. cum complures dies in oppugnatione consumpsisset et .. nullam partem munitionum convellere potuisset 8, 26, 4. ähnl. A 4, 1. 12, 1. (14, 2 besser: dreigliedrig). 20, 5. (vgl. 25, 5). 29, 2. 44, 1.

— Imperat. retine .. illos et noli sinere haec omnia perire fr. 160, 25.
14 — Inf. Commium .. sollicitare civitates et coniurationem contra Caes. facere 8, 23, 3. ähnl. 8, 37, 2. 41, 2. 3. 43, 1. 48, 6. A 8, 6. 27, 4 (5). 31, 1. 57, 1. — Part. provincia recepta et Cornificio reddita A 47, 5. — bei versch. Tempus: Pompeio legionem remisit et suo nomine XV. .. iubet tradi 8, 54, 3. vela subduci .. iubet [iussit D] .. et vexillo sublato .. idem ut facerent, significabat A 45, 3 (4). magnas odii sui fecerat accessiones .. et compensare offensionem provinciae exercitus amore cupiebat A 48, 1 (1 u. 2). cum appropinquare Mithridaten rex cognovisset et transeundum ei flumen sciret A 27, 2 (3). = m. versch. Subj. bei glei-
15 chem Tempus: Indik. capitur hoc proelio quinqueremis .. et deprimuntur tres A 16, 6 (7). eodem tempore equites .. flumen tranarunt, et legionarii .. repentino aggere iniecto flumen transierunt A 29, 4. quod .. nullus impetus .. accidere .. poterat, et quod Cappadocia .. commeatus copiam erat sumministratura A 35, 3 (6). ähnl. A 75, 3 (4). — Konj. cum in colloquium ventum esset, et .. manum Commii Volusenus arripuisset 8,
16 23, 5. [si quem timor armorum Caesaris laederet et quoniam Pompei dominatio atque arma non minimum terrorem foro inferrent 8, 52, 4; das Hdschl. et hat nur H, d. übr. Hrsgbr. nicht, Hf glaubt, et sei aus ut entstanden, und schreibt daher ut]. ähnl. A 61, 2. — Inf. imperat pontem .. praevallari et, qua exitus navibus erat .. lapidibus oppleri atque obstrui A
17 19, 4. — Part. allevatis scutis et animo ad conandum nisi A 20, 6 (7) [M vulg. Oudend. allevati]. his adiunctis navibus longis et numero classis aucto A 44, 4. — Ger. ad decursiones faciendas et bellum inferendum A 42, 3.

β) zu Beginn des Satzes: Cassius .. Cordubam se recepit contractumque .. aes alienum .. oneribus provinciae constituit exsolvere; et .. per causam liberalitatis speciosam plura largitori
18 quaerebantur A 49, 1. Et forsitan etiam hoc fecerit odio Caesaris et amore Pompei A 58, 2.

2) 3 Glieder a) einz. Wörter α) cum M. Antonio et C. Trebonio et P. Vatinio legatis 8, 46, 4 [Wh Vat. et Q. Tullio legatis; D [et Q. Tullio] leg.]. L. Racilium et L. Laterensem et Annium Scapulam A 55, 2. Lepido et Trebonio et Marcello A 64, 2 (3). — pabulatione .. et frumentatione et reliquo commeatu 8, 7, 7. ipsa multitudo et clamor et flamma A 14, 4. β) m. que: s. que § 31 u. 32: 5 B.
b) Sätze α) tormenta undique conquiri 19
et frumentum mitti, auxilia adduci iubet A 1, 1 [auxiliaque Aldus u. vulg. Oudend.]. β) eos, qui .. eum locum tenebant, .. depulerat atque in oppidum redegerat et cohortium trium instar in terram exposuerat A 19, 3. γ) s. que § 34 c) u. 35.

3) 4 Glieder: s. que § 38: 1 B.

4) 5 Glieder: s. que § 39: 1 B.

II) m. Negationen a) non deterrentur .. vineas proferre et labore atque operibus locorum vincere difficultates 8, 41, 3. non dubitant nostri resistere et conversis equis hostem pellere 8, 48, 6. — nihil opus esse Pompei 20
nomine et memoria A 59, 1. — ne .. circumvenirentur et .. reditu intercluderentur A 20, 5. ähnl. 64, 2 (3). — nisi .. indignatione et auxilio Lepidi proelium esset diremptum A 63, 6. — quin .. precibus et votis victoriam suis .. exposceret A 15, 8. — sine ullo socio et custode A 4, 2. b) retine .. et noli sinere fr. 160, 25. — cum .. consumpsisset et .. nullam partem munitionum convellere potuisset 8, 26, 4.

B) korrelativ I) 1) et .. et a) subst. 21
α) singularis et animi et prudentiae vir 8, 28, 2. et pudore cedendi et cupiditate per se conficiendi proelii 8, 28, 4. res .. gerebatur et excelso loco et in conspectu exercitus nostri 8, 42, 4. et virtutis et generis summam nobilitatem 8, 45, 2. sibi coniunctus et familiaritate et consuetudine legationis 8, 50, 4. cum .. uno tempore et natio eorum et natura cognoscatur A 7, 3. et scientia et virtute A 11, 3. magno .. et dedecori et dolori A 15,
4. et propensissima civitatum volun- 22

tate et summa sua diligentia A 26, 1. et copiarum magnitudine .. et perseverantia constantiaque oppugnandi A 26, 2. et animi magnitudine et rei militaris scientia .. praestantem A 31, 1. et pecora et homines A 36, 5. ibi et victor et crudelissimus rex .. multa oppida expugnavit A 41, 1 (2). cuius et infelicitas vivi et subita
23 mors A 43, 4 (5). et fortuna .. diligentiaque Cornificii et virtus Vatinii A 43, 4 (5). difficultates et hiemis et subitae praeparationis A 44, 1. et ex ipso dilectu et sumptu additae legionis A 50, 3. et victoris et victi detrimentum A 60, 2. et loci natura .. et ipsa munitione urbis A 61, 3. β) crebri eodem tempore et nostris et hostibus nuntii afferuntur 8, 19, 4. et sibi et populo R. amicissimos A 65, 4 (5). — et ad explicandam classem
24 et ad receptum A 14, 5 (6). b) adv.: et viritim et publice A 65, 4. c) vrb.: (provinciam) et recepit et defendit A 42, 2. d) Sätze α) m. gleichem Sbj.: qua celeritate et fideles amicos retinebat et dubitantes terrore ad condiciones pacis adducebat 8, 3, 4. ähnl. 8, 10, 1. (tempore eodem .. et .. et) 27, 2. 48, 8. (uno tempore et .. et) A 3, 1 (2). (vgl. 17, 4). 12, 2. 23, 1. 30, 2. 42, 3 (3 u. 4). β) m. versch. Subj.: quod et nullos milites in navibus habebat, et post horam X diei res agebatur A 10, 5. ähnl. A 31, 1.
25 65, 1. e) ellipt.: quorum et vicinitas propinqua et multitudo esset infinita 8, 7, 5. paene sub idem tempus et rex ad opprimendum Mithr. proficiscitur et Caesar ad recipiendum A 28, 1. quod et tempestas erat turbulenta et nulla suspicio hostis A 45, 2 (3). 2) uno .. tempore et ex tectis aedificiorum propugnabant et litora armati defendebant .. et (= und) scaphis navibusque longis .. angustias loci tuebantur A 17, 4.

26 II) qui (equitatus) neque aliter utilis esse poterat, et multum numero anteibat nostrum equitatum A 38, 4.

C) = auch ut vix ex aedificiis defendi posse se confiderent, quibus et superioribus locis sublevabantur A 12, 1 [zwischen et und super., meint Fl, sei si ausgefallen].

etiam. 1) einen neuen Umstand beifügend (der das vorher Genannte manchmal übertrifft): ceteri .., quam bene .., nos e., quam facile .. (commentarios) perfecerit, scimus 8 pr. 6. namque e. illud vulgare incursionis hostium signum .. Caesaris erat interdicto sublatum 8, 3, 2. sagittariis .. dispositis, tormentis e. quibusdam locis .. collocatis 8, 40, 5. cum pertinaciter resisterent oppidani, magna e. parte amissa siti suorum in sententia permanerent 8, 43, 4. nostrae clas- 2
sis oppugnationem e. ad terram verebantur A 12, 1. quorum si qui .. cessisset, reliquis e. esset cadendum A 16, 2 (3). perfectis .. munitionibus in oppido e. illa in urbem uno tempore intrari posse confidebat A 17, 2 [Oudend. et illam et turrem .. temptari posse (statt e. illa in urbem .. intr. p.); Fl et illas et urbem .. tempt. p. (illas = insulam molemque); Kraffert et in illa .. intrari p.; N Hf D K etiam illa urbem .. tempt. posse]. pars eorum studio 3
spectandi ferebatur, pars e. cupiditate pugnandi A 20, 2. ita magna e. sollicitudo periculorum ad .. detrimenta rei fam. adiungebatur A 49, 3 (5). et forsitan e. hoc fecerit odio Caesaris et amore Pompei A 58, 2. sive .. sive .. sive paucitate nostrorum .. comperta, .. sive e. fiducia .. exercitus sui .. simul contemptu exercitus nostri .. descendere .. coepit A 74, 3. Mithridaten .. regio genere ortum, 4
disciplinis e. regiis educatum A 78, 2. E. ex urbe sum profectus: utilius enim statui abesse fr. 160, 19.

2) steigernd a) magna .. multitudo carrorum e. expeditos sequi Gallos consuevit 8, 14, 2. duabus de causis .. nolebat, quod .. nullos milites in navibus habebat ..: sibi e. hortandi suos auxilium defuturum A 10, 5. non a- 5
cerrimis consiliis plus quam e. inertissimis, dum modo diligentibus, consequentur fr. 160, 31. b) α) non solum ii, qui .. vulnerabantur, sed e., qui longius subsidiari consuerant, turpiter refugerunt 8, 13, 2. β) (cum) pertinere .. non tantum ad dignitatem, sed e. ad salutem suam iudicaret 8, 6, 2. non tantum pecora atque

6 iumenta, sed e. magna hostium multitudo siti consumebatur 8, 41, 6. non tantum bellum ipsum ac dimicationem, sed e. talem adventum eius felicem fuisse A 32, 4. provincia .. retenta non tantum sine ignominia, sed e. cum laude erat A 42, 1. — quas .. sibi expensas ferri non tantum patiebatur, sed e. cogebat A 49, 2. — non tantum ad explicandos sumptus rei milit. cum pecuniam necessariam esse iudi-
7 caret, sed e. turpe populo R. .. sibique infame esse statueret regna .. occupari A 34, 2. = conventus obviam prodit neque tantum virorum, sed e. matrum familias ac praetextatorum A 58, 4. depositis regiis insignibus neque tantum privato vestitu, sed e. reorum habitu supplex .. venit A 67,
8 1. — neque hoc tantum pollicitus est, sed e. per se discessionem facere coepit 8, 52, 5. c) m. Negation: sine quo (Euphranore) nulla umquam dimicatio maritima, nulla e. parum feliciter confecta erat A 25, 3.

3) bei Komparativen: cum periculo magno, tum e. maiore periculi fama dimicabat A 48, 1. cum .. Caesarem speraret libentius e. crediturum suis promissis, quam res pateretur A 71, 1.

etsi. a) stets m. Indik. u. m. nachfolgendem tamen: 8, 9, 2. 10, 4. 16, 1. 27, 3. 38, 4. 39, 2. (tamen non minus) 50, 3. A 24, 1. 42, 3. 44, 1. b) beschränkt einen früheren Ausspruch: neque vero diutius ea munitione se continere potuerunt, e. erat non dissimile atque Alexandriae genus aedificiorum .. turresque editae et coniunctae muri locum obtinebant .. Sed .. A 18, 1.

eunuchus. praeoccupat Arsinoë per Ganymeden -um, nutricium suum A 4, 1.

eurus. hae naves -o .. portum capere prohibebantur A 9, 4.

eventus. 1) Erfolg, Ausgang cum sibi fortunam paternam feliciore -u destinaret A 41, 2. 2) Schicksal, Geschick quae (civitates) Bellovacorum speculabantur -um 8, 23, 1.

evidens. s. quaestus 1 B.

[evinco. s. iubeo d.]

evito. silvarum beneficio casum -averant 8, 20, 2. ad praesens imperium -andum 8, 24, 1. quod malum dux equi velocitate -avit 8, 48, 7.

evocatio. quae -o vehementer omnes turbavit A 56, 6 (5).

evocatus. semper .. Berones compluresque -os cum telis secum habere consuerat A 53, 1.

evoco. 1) bescheide zu mir, lade vor Titum Labienum ad se -at 8, 24, 3. cuius provinciae civitates omnes -at Tarsum A 66, 2. 2) ziehe (Truppen) heraus, rufe ab, beordere a) duas (legiones) .. ad Caesarem mittit litteris eius -atas A 34, 3. Vatinius .. cum crebris litteris Cornificii ad auxilium provinciae ferendum -aretur A 44, 1. b) legionem ex hibernis -at rursus XI 8, 6, 3. legionibus ex omnibus hibernis ad fines Treverorum -atis 8, 52, 1. 3) berufe ein, biete auf quorum (equitum) magnum numerum -averat 8, 11, 2. Creta sagittarios, equites ab rege .. Malcho -at A 1, 1.

ex. [e vor r 8, 41, 2; t A 16, 5 (6); v 8, 21, 2. — qua ex fuga 8, 30, 1. quibus ex castris A 36, 4. quo ex portu A 47, 1. raris disiectisque ex aedificiis 8, 10, 3. tribus ex lateribus A 28, 4. quadam ex parte 8, 46, 1. magna ex p. A 17, 2. 45, 1. duabus ex partibus A 30, 5. omnibus ex p. 8, 36, 4].

A) räumlich I) aus, aus .. heraus 1) m. vrb. a) der Bewegung α) eigtl.: Rhodo atque ex Syria Ciliciaque omnem classem accersit A 1, 1. magna Caesari praesidia .. ex Syria Ciliciaque adduci A 25, 1 [N Hf K D haben ex nicht]. huc .. aggerem ex castris agere[nt] A 73, 3 [gererent M]. ex finibus Cadurcorum .. magnum numerum frumenti comparant 8, 34, 3. ex quibus praesidiis XV (legio) deducebatur 8, 54, 3. nonnullos ex oppidis demi-
grare, ex agris diffugere 8, 24, 1. s. 2
discedo § 1: 8, 7, 5 u. § 2: 8, 14, 3. s. educo b) u. c) 3 B. egestis ex mari lapidibus A 21, 5. s. egredior b) 2 B. s. eicio 4 B. (rex) ut ex carceribus in liberum cursum emissus A 24, 5 (6). erumpunt .. ex silvis 8, 19, 1. s. evoco 2) b) 2 B. classe .. ex illo toto sinu expulsa A 47, 5. fugisse ex castris regem A 31, 6. ex aedificiis .. per foramina in proxima

aedificia arietes immittuntur A 1, 2.
3 s. procedo 1) a) 8, 19, 2 u. b) 2 B.
s. proficiscor § 6: 2 B. profugisse ex
proelio 8, 44, 3. ex eo loco cum co-
piis recedit 8, 27, 2. [at ex proelio
secundo .. refertur in castra 8, 48,
7 V]. refugientes .. ex castello in
castra A 30, 4. ex suis navibus in
hostium naves transilire A 46, 4. s.
venio § 3: A 63, 1 u. § 5: A 65, 1
β) Abstrg.: Arsinoën .. deducere ex re-
gno statuit A 33, 2 (3). b) des Neh-
mens, Suchens, Ziehens: capit ex eo
proelio penterem unam .. A 47, 2.
4 cum raris disiectisque ex aedificiis pa-
bulum conquireretur 8, 10, 3. nomen
P. ex scutis detraxerunt A 59, 1. a-
quae .. vim ex mari .. exprimere A
6, 1. ex privatis aedificiis specubus
ac puteis extracta aqua A 5, 3 (4).
salsior .. aqua trahebatur ex proximis
aedificiis A 6, 2. 2) m. subst: mo-
ram .. ascensum in naves habere prae-
sertim ex scaphis A 8, 5.
II) von .. aus, her, herab 1) a) α)
ex quo (loco) decurrentes A 31, 3.
diversis .. telis nostri figebantur, ad-
versi ex vallo castrorum, aversi ex
5 flumine A 30, 6 (7). ex ea (turri)
cum tela .. iacerentur ad .. 8, 41, 5
(6). quorum alter (ordo) ex pontibus
.. permitteret tela 8, 9, 4. — ex ae-
dificiis defendi A 12, 1. nihil ex loco
superiore inermi proficere poterant A
76, 2. pabulatione .. ex insidiis pro-
hibere Rom. 8, 7, 7. (naves) pro-
texerunt ex molibus atque aedificiis
imminentibus A 16, 7 (8). ex tectis
aedificiorum propugnabant A 17, 4.
6 pugnabatur a nobis ex ponte, ex mole;
ab illis ex area .. et ex navibus con-
tra molem A 19, 6. qui .. eminus ex
ripis proelium impar inirent A 29, 2.
ex proximis castellis in frumentarios
.. impetum fecit 8, 35, 4. β) quin ..
ex omni prospectu locum spectaculo
caperet A 15, 8. quibus ex castris
cum locus angustus .. esset transeun-
dus A 36, 4. — ex Ponto a Coma-
nis iugum editum .. est, pertinens in
7 Armeniam A 35, 3 (5). b) ellipt.: eos
.. tormentis ex navibus sagittisque
depulerat A 19, 3. 2) in best. Formeln
a) tribus ex lateribus variis generibus
munitionum tegebatur A 28, 4. b)
α) ex omnibus oppidi partibus .. mon-
tem ascendere 8, 43, 1. omnibus ex
partibus .. loca superiora capiuntur
8, 36, 4. ut .. ex omnibus partibus,
primi tamen editissimum castrorum
locum caperent A 31, 3. duabus ex
partibus aditus oppugnationis nostris
dabatur A 30, 5. ut .. ex altera op- 8
pidi parte auxilium ferri posset A 1,
5. β) planitie ex omnibus partibus
subiecta A 28, 3. γ) ellipt.: Pontica
ex altera parte legio, cum .. cessis-
set, .. oppressa est A 40, 2 c) e re-
gione eius (fontis) vineas agere ad-
versus montem 8, 41, 2.
III) von .. aus, (gleich) nach: s. fuga
§ 3 u. 4: 7 B. ex contione se Cordu-
bam recepit A 52, 2. ex caede refu- 9
gisse in castra 8, 36, 1.
B) zeitlich e vestigio 8, 21, 2.
C) kausal 1) v. Herkunft, Ursprung:
Rhodias naves IX habebat .., Lycias
V, ex Asia XII A 13, 5. s. unt. § 11.
2) m. vrb. des Erkennens, Hörens:
quod vel ex conscientia sua .. vel
multis signis et testimoniis .. animum
advertere poterat A 48, 1 (2). s. co-
gnosco § 5: 2 B. u. § 7: 4 B. s.
comperio b) β) 2 B. 3) v. Mittel u. v.
Veranlassung a) s. conficio § 4: 8, 10
54, 2 u. § 5: A 64, 2 (4). b) qui
sibi omnem dignitatem ex Caesaris
invidia quaerebat 8, 53, 1. augetur
odium et ex ipso dilectu et sumptu
additae legionis A 50, 3 [D hat ex
nicht]. 4) v. Stoff: s. conficio § 4:
A 45, 1. 34, 5. — vgl. quam (legi-
onem) ex genere civium suorum Deio-
tarus .. disciplina nostra constitutam
habebat A 68, 2 (4). — legio XXXVII
ex dediticiis Pomp. militibus A 9, 3.
5) v. Uebergang a. einem Zust. in einen
andern: victoria facilis ex difficillimis 11
rebus acciderat A 77, 1. futuram ex
regno provinciam A 3, 4 (5). 6) v.
Gemäßheit a) s. senatusconsultum 2 B.
b) ne .. ex eo, quid sensissent, iudi-
caretur A 54, 3. 7) v. Ganzen in Bez.
auf seine Teile a) (equites) ex omni-
bus conventibus coloniisque conscrip-
tos A 56, 4. eam (legionem) tamquam
ex suo numero dedit 8, 54, 2. dele-
gisse equites ex omni numero mille
8, 17, 1. electi ad virtutem e tanta 12
multitudine viri A 16, 5 (6) s. eligo.

b) quos idoneos ex equitibus Gallis arbitrabatur A 17, 3. — multi .. ex his capti sunt A 18, 4 (3). neminem ex eo numero vivum capi 8, 35, 5. nonnulli ex eo numero A 10, 2. — maiore ex duobus pueris .. maiori ex duabus filiis A 33, 2, — pertinacissime hos ex omnibus in sententia per-
13 mansisse 8, 22, 1. cum .. maxime ex omnibus Lucterius .. moneret 8, 34, 1. — solus ex Aeduis (Surus) .. permanserat in armis 8, 45, 2. qui unus ex omnibus .. bene rem gessit A 25, 6. unam ex tribus (legionibus) A 34, 3. alteram ex duabus (legionibus) 8, 6, 3. ex quibus (legionibus) .. duas .. missas A 35, 2. ex his (navibus) erant quinqueremes .. X, reliquae .. et pleraeque .. A 13, 5. desiderati sunt ex numero legionariorum militum .. CCCC A 21, 4. cohortes IV
14 ex quinta legione A 57, 3. — quorum (veteranorum) magnam copiam habebat ex omnibus legionibus A 44, 4.

D) modal a) quaestor ex insidiis ibi vulneratus A 48, 1. b) ex parte: quae bella .. ex p. nobis Caesaris sermone sunt nota 8 pr. 8. cum .. Aquitaniam .. quadam ex p. devicisset 8, 46, 1. perfectis .. magna ex p. munitionibus A 17, 2. classem magna ex p. confectam ex .. A 45, 1.

exanimo. verberibus -atum corpus 8, 38, 5.

exaresco. repente perennis -uit fons 8, 43, 5.

exaudio. cum post se clamorem -rent A 20, 5.

excedo. non -ssisse .. Ponto Pharnacem audiebat neque -ssurum putabat A 65, 3. -ere proelio 8, 19, 8.

excelsus. -iore undique fastigio (tumuli) A 72, 1. quod erat ipse (locus) -ior planitie ex omnibus partibus subiecta A 28, 3. locum .. -um in silva 8, 7, 4. -issimum locum castrorum A 31, 1. -o loco 8, 42, 4. loco -o A 59, 2 (3). -issimo loco 8, 33, 1 [so N K Dt Wh H; celsissimo D F m. einer guten Hdsch.; einige interpol. Hdsch. excellentissimo]. loca -iora atque aedificia A 8, 6.

excido. magnis arboribus -sis A 29, 4.

[**excieo,** s. coërceo].

excipio. 1) nehme aus, schließe aus imperata faciunt excepto Commio 8, 23, 2. quos .. interfici iubet exceptis iis, qui se pecunia redemerunt A 55, 4. quae (copiae) .. exercitatione bellorum mediocres erant (excepta .. legione VI, quam) A 69, 1. 2) nehme auf, (feiere) exceptus est Caesaris adventus ab omnibus municipiis .. incredibili honore atque amore 8, 51, 1. 3) nehme gefangen, greife auf equitum turmas dimittit .. ad aliquos -endos, ex quibus .. cognosceret 8, 7, 1. nonnulli ex eo numero .. ab equitibus hostium sunt excepti A 10, 2.

excito. 1) errichte, führe auf turris -ari crebras in altitudinem trium tabulatorum 8, 9, 3. 2) treibe an, feuere an omnium mentibus -atis A 9, 1.

excludo. sperre ab a) omnibus urbis partibus -sis, quae ab ipso tenebantur A 6, 1. b) ut .. hanc (partem oppidi) operibus vineisque agendis ab reliqua parte urbis -eret A 1, 4.

excogito. nihil relinquebatur, quod ad ornatum portarum .. -ari poterat 8, 51, 2.

excrucio. Minucium libertis tradit -andum, item Calpurnium Salvianum A 55, 3.

excursus. omnem navigiorum -um et repentina latrocinia sublatum iri A 19, 2.

excusatio. dum omnes -is causas colligo 8 pr. 9. cum cotidiana mea recusatio non difficultatis -em, sed inertiae videretur deprecationem habere 8 pr. 1. s. defectio 1 B. neque aetatis -e in suscipienda praefectura usus erat 8, 12, 5.

exemplum. a) Beispiel, Vorgang neve hoc -o ceterae civitates .. se vindicarent in libertatem 8, 39, 2. b) warnendes Beispiel -o supplicii deterrendos reliquos 8, 44, 1.

exeo. ad exeundum Cassium invitat A 63, 3. has tibi litteras exiens in Tusculanum scripsi fr. 160, 20.

exercitatio. quae (copiae) numero atque -e bellorum mediocres erant A 69, 1.

exercitatus. (Treverorum) civitas propter Germaniae vicinitatem

cotidianis -a bellis 8, 25, 2 [so N Hf K Dt m. einer interpol. Hdsch.; exercita D F Wh V H m. d. best. Hdsch.; Crusius faßt exercitata = sehr beunruhigt, hart geprüft, Eichert richtig = geübt]. nautici homines .. cotidiano usu a pueris -i A 12, 4.

exercitus, us. subi.: -um populi R. 8, 1, 2. persequente -u 8, 32, 1. Caesar -usque 8, 48, 11. -us A 59, 1. eum ad se victorem i colu-mi -u recepit A 28, 2. victor se Brundisium incolumi -u et classe recepit A 47, 5.

gen.: s. amor 2 B. res .. gerebatur .. in conspectu -us nostri 8, 42, 4. Pharnaces .. fiducia veterani -us sui .. simul contemptu -us nostri .. inito consilio dimicandi descendere ..
2 coepit A 74, 3. propter .. detrimentum -us nostri A 72, 2. cum fama -us ad hostes esset perlata 8, 5, 1. ut .. aliqua parte -us spoliaretur 8, 52, 3. quo minus .. reliqua pars -us opus faceret A 74, 2. reliquias -us dissipati collegit A 40, 5.

dat.: ipse -ui distribuit hiberna 8, 54, 4. qui veterano -ui praeerat A 4, 1.

acc.: in conspectum hostium ce-
3 lerius opinione eorum -um adducit 8, 8, 4. ad -us alendos A 42, 2. s. cogo (vbd. m. comparo) § 1: 2 B. tantae multitudinis precibus et lacrimis -us commotus A 59, 1. in unum locum -um conduxit A 48, 2 (3). s. deduco § 2: 2 B. s. dimitto § 1 u. 2 je 1 B. dissipo s. ob. § 2. ex propinquis castris in aciem -um eduxit A 39, 1. reliquum -um in copiosissimos agros Biturigum inducit 8, 2, 2. s. lustro
4 2 B. quem (-um nostrum) pulsum a se Domitio duce sciebat A 74, 3. -us Ganymedi traditur A 4, 2. -u traducto 8, 20, 1. ut in Africam -um traiceret A 51, 1. cum -us in Graeciam transportaretur A 44, 4. summa celeritate ad -um Nemetocennam rediit 8, 52, 1.

abl.: quod (Deiotarus) .. -ibus imperiisque in Cn. Pompei castris fuisset A 67, 1 s. coërceo. — imperata .. -u coacta (civitas) faciebat 8, 25, 2. si Belgae .. -ibus continerentur
5 8, 54, 5. nec locum munitionibus clau-
di nisi a maiore -u posse 8, 11, 1. ne qua pars Galliae vacua ab -u esset 8, 46, 4. si propius eas regiones cum -u accessisset A 34, 3. Gabinium cum -u fuisse in Aegypto A 3, 3 (4). Fabius cum reliquo -u in Carnutes .. proficiscitur 8, 31, 1. ne .. cum toto -u decertare cogerentur 8, 7, 6.

exigo. -endi portorii causa A 13, 1.

exiguus. 1) unansehnlich, klein -is ad necessitatem aedificiis 8, 5, 1. 2) unbeträchtlich: s. copia § 2: 1 B. 3) ärmlich, knapp quae (pabulatio) propter anni tempus cum -a tum disiecta esset 8, 7, 7.

exinanio. (provincia) partim erat -ta partim infidelis A 43, 1.

existimo. [-umaret 8, 20, 1 u. -umabat 8, 24, 2 N u. Dt m. 3 guten Hdsch]. 1) parenth.: ut quidam -ant A 55, 3. ut ceteri -abant A 64, 2 (4). 2) m. acc. c. inf. a) α) quod me iudicio cuiusquam -em posse cum Caesare comparari 8 pr. 9. ähnl. 8, 20, 2. 24, 2. 52, 2. A 33, 4 (5). 63, 2. — non minus iustam sibi causam municipia et colonias adeundi -avit 8, 50, 3. β) sic enim -abat tutissimam fore Galliam 8, 54, 5. — cum .. -aret hostes .. locum castrorum relicturos 8, 20, 1. ähnl. A 10, 6. 34, 3. γ) quorum adventu cum sibi .. oblatam occasionem rei gerendae -aret 8, 18, 3. b) m. Gerund.: exemplo supplicii deterrendos reliquos -avit 8, 44, 1. ähnl. 8, 48, 10. A 17, 1. 65, 1. 3) pass.: tota Aegyptos maritimo accessu Pharo, pedestri Pelusio velut claustris munita -atur A 26, 2. quod magna Pompeio Iuba miserat auxilia maioraque missurus -abatur A 51, 1. 4) m. dopp. acc.: copiosiorem provinciam -ans A 43, 1.

exitus. 1) das Herausgehen, der Ausgang qua -us navibus erat A 19, 4. — postulat, uti .. sibi liber -us daretur A 63, 4. 2) übtrg. a) Ende, Ziel (cum) neque -um consiliorum suorum animadverteret, si 8, 44, 1. (cum) neque ullum -um consilii sui reperiret, si A 63, 4. usque ad -um non quidem civilis dissensionis, .. sed vitae Caesaris 8 pr. 2. b) Schicksal, Erfolg nonnulli feliciore -u .. naves con-

secuti incolumes discesserunt A 20, 6 (7).

exoro. Brutus et Cassius utinam .. per te -entur, ne quod calidius ineant consilium fr. 160, 25.

expedio. suam classem .. -ri atque instrui A 25, 3. legionibus omnibus -tis A 73, 2. -tis navigiis locis idoneis A 25, 2.

expeditio. in vicem legionibus -um onus iniungebat 8, 6, 4. -ibus nocturnis castella nostrorum adoriuntur 8, 34, 3. (agmen impedimentorum) erat mediocre, ut in -ibus esse consuevit 8, 8, 3.

expeditus. a) leicht bewaffnet, ohne Gepäck, gefechtsbereit α) cum -is equitibus .. proficiscitur A 77, 2. multitudo carrorum etiam -os sequi Gallos consuevit 8, 14, 2. alteram (legionem) secum -am ducit 8, 36, 2. -os delectos pedites .. misit A 29, 2. β) subst. = leichte Truppen: constituunt .. ipsi cum -is ad importandum frumentum proficisci 8, 34, 1. b) segelfertig -as ad ancoram naves consecuti A 20, 6 (7).

expello. a) quem (Caesarem) si non expulissent (Aegypto) A 3, 4 (5). b) α) Dumnacus suis finibus expulsus 8, 31, 5. Carnutes .. tectis expulsi 8, 5, 4. β) classe adversariorum ex illo toto sinu expulsa A 47, 5.

expendo. quas (pecunias) Longinus sibi -sas ferri .. patiebatur A 49, 2. accersit omnes, qui sibi pecunias -sas tulerant A 56, 3.

experior. in -undo cum periculum nullum videret 8, 36, 2.

expertus. erprobt veteranas multisque proeliis -as legiones A 61, 1.

expio. -ato suo dolore 8, 48, 8.

explico. 1) entfalte, entwickle, ordne (impedimentorum) perturbatum .. dum -ant agmen 8, 14, 2. ad -andam classem A 14, 5 (6). prius .. quam reliquam classem potueris -are A 15, 3. ad -andas naves A 14, 1. — arte sollertiaque se -ant A 15, 6 2) a) befreie v. Schwierigkeiten, ordne -andae rei frumentariae causa 8, 4, 3. b) bestreite ad -andos sumptus rei militaris A 34, 2. 3) entwickle, lege dar scientia suorum consiliorum -andorum 8 pr. 7.

explorator. cum .. -es missi, quae gererentur, renuntiassent 8, 35, 4. ab -ibus, quos praemiserat, cognoscit 8, 36, 3.

exploratus. cum .. quantum in ratione esset, -um haberet .. nullum summum bellum posse confiari 8, 6, 1.

exploro. -ato hostium consilio 8, 18, 2. diligentius -atis locis 8, 12, 7.

expono. 1) setze ans Land cohortium trium instar in terram exposuerat A 19, 3. cum .. aquandi causa remiges in terram -suisset A 10, 2. 2) setze auseinander, stelle dar a) rebus iis, quae ad se essent delatae, omnibus -sitis 8, 8, 3. haec .. saepenumero Caesar suis -suerat A 16, 3 (4). b) superiore commentario .. -suit (acc. c. inf.) 8, 38, 3. c) pro contione militibus -it, quas res .. gerere deberet A 52, 1.

exposco. quin .. precibus et votis victoriam suis ab dis imm. -eret A 15, 8.

exprimo. 1) erzwinge, entlocke victoriae nuntius laetitiam -ebat A 56, 2. 2) treibe, bringe in die Höhe aquae magnam vim ex mari rotis ac machinationibus -ere A 6, 1.

expugno. s. castellum a) 3 B. cum in Lusitania Medobregam oppidum montemque Herminium -asset A 48, 2 (4). ibi .. multa oppida -avit A 41, 1 (2). in operibus hostium -andis A 22, 1.

exseco. neque exsectis virilitatem restituere posse A 70, 6.

exsisto. magna repente in ipsis operibus flamma exstitit 8, 42, 2. cum .. rumores -erent (acc. c. inf.) A 25, 1.

exsolvo. contractum .. aes alienum gravissimis oneribus provinciae constituit -ere A 49, 1.

exspectatio. cum contra -em omnium Caesar Uxellodunum venisset 8, 40, 1. -e nostri consilii copias instruunt pro castris 8, 9, 1.

exspectatus. ut vel -issimi triumphi laetitia praecipi posset 8, 51, 3 [so mit den Hdsch. D Dt V F Wh; spectatissimi N Hf K Weissenb. H].

exspecto. satis diu inter ipsos est -atum, ab utris fieret transeundi initium A 14, 5 (6). ſ. specto 2).

exstruo. -itur agger in altitudinem pedum sexaginta 8, 41, 5. qua exitus navibus erat fornice -cto A 19, 4. erat .. quadrato -ctus saxo (vallus) A 2, 4.

exsul. -ibus omnium civitatum ascitis 8, 30, 1.

exterior. 1) compar: ad -es Marcelli munitiones A 62, 3. 2) superl. extremus a) d. entlegenſte -as Galliae regiones petere 8, 31, 5. b) v. d. Zeit: d. letzte -o tempore diei 8, 15, 5. -um tempus .. aestivorum 8, 46, 1. c) übtrg.: d. gefährlichſte, ſchlimmſte ad -um casum periculi .. deducti A 7, 1.

externus. si .. coactus esset et Romanum -um sustinere hostem et respicere oppidanos 8, 27, 2 [Romanum haben F D V für Gloſſem erklärt, K Wh eingeklammert; zwiſchen Rom. u. ext. ſteht in d. Hdſch. noch ein 2. et; daher [et Rom. et] H]. -o hoste 8, 37, 2. -orum hostium A 65, 1. — ab -o rege A 34, 2.

extimesco. insidiis cognitis plura, quam videbant, -ebant 8, 23, 6. ſ. casus § 1 : 1 B.

extra. equitatum .. ab lateribus e. fossam collocabat A 38, 4. cum e. fossam in equites regis impetum fecisset A 40, 1.

extraho. ex privatis aedificiis specubus ac puteis -cta aqua A 5, 3 (4).

F.

facile. 1) leicht, ohne Mühe quo -ius caream .. arrogantiae crimine 8 pr. 3. Galliam .. f. in pace continuit 8, 49, 3. hoc ipso .. -ius eum decipi posse A 37, 1. quod -ius Armeniam defendere posset .. quam Cappad. A 35, 2. quam f. a te de me impetrare possunt, ita fr. 160, 24. causam suam f. obtineri 8, 52, 3 (4). reliquos f. opprimi posse 8, 36, 1. — ſ. celeriter § 3: 2 B. 2) ohne Bedenken, gerne causam peccati -lime mortuis delegari 8, 22, 2.

facilis. 1) leicht, nicht ſchwierig ceteri -iorem fugam habuerunt A 31, 5. victoria -is ex difficillimis rebus acciderat A 77, 1. 2) bequem, gangbar qua -limum accessum .. nostris videbat A 28, 3. ſ. aditus 2 B. contra -limos descensus 8, 40, 5.

facio. [factu A 30, 3]. I) tranſ. 1) mache, thue: allgm. α) si fecisset (id) A 70, 8. — hoc -to 8, 55, 2. -unt hoc idem 8, 48, 4. -it hoc idem XXI (legio) A 54, 2. idem fecerunt 8, 3, 5. idem ut -erent A 45, 3 (4). cum Longinus imperator eadem -eret, quae fecerat quaestor A 50, 1. idem -ere A 57, 5. eo -to 8, 52, 4. quod cum cotidie fieret 8, 12, 1. quo -to 8, 12, 4. 23, 6. 43, 2. 5. A 7, 1. 19, 4. quod ego non existimavi mihi esse 2
-endum 8, 48, 10. quod ne fieret 8, 52, 5. quod cum tardius fieret, quam periculum .. flagitabat A 44, 3. quid -endum videretur A 10, 1. quid sibi -endum .. esset A 63, 4. — non quo id .. consequi difficile -tu putaret A 30, 3. = se neque libentius -ere quicquam quam .. ignoscere A 70, 3. an ego .. ignaviter aliquid -am? fr. 160, 18. — ut id non hominum consilio, sed deorum voluntate -um putarent 8, 43, 5. ne quid crudelitate naturae 3
videretur asperius fecisse 8, 44, 1. quasi .. id .. bonitate tantum adductus ac non prudentissimo consilio fecisset A 24, 6 (7). quod aliis temporibus natura -ere consuerat, tunc necessitate fecit adductus, ut .. manum consereret A 71, 2. forsitan etiam hoc fecerit odio Caesaris et amore Pompei A 58, 2. β) imperata 4
-unt 8, 23, 2. neque imperata umquam nisi exercitu coacta -ebat 8, 25, 2. imperata sine mora -unt 8, 31, 4. imperata se -ere .. non posse A 34, 1. se .. ea -turum, quae imperavit 8, 48, 8. -ere id, quod rex imperasset A 23, 2. quo libentius id -eret, quod imperabatur 8, 48, 2. -turum .. omnia Pharnacen, quae imperata essent A 69, 2. se -ere quod is sta- 5
tuisset A 35, 1.

2) umschreibend m. acc. eines subst.:
α) ad caedem -endam A 53, 2. con-
iurationes -ere 8, 1, 1. quin .. con-
iurationes -erent 8, 2, 2. latrocinio-
rum -endorum facultatem 8, 32, 1. β)
ad decursiones -endas A 42, 3. erup-
tione undique -ta A 27, 5 (7). =
impetum: confestim cohortes un-
6 dique i. -unt 8, 36, 5. fit a coniura-
tis i. A 52, 3. — in proxumas tur-
mas i. fecit 8, 18, 3. -ere in pro-
vinciam .. i. 8, 30, 1. ex proximis
castellis in frumentarios .. i. fecit 8,
35, 4. in eas (naves) i. -unt A 15,
5 (6). constanter in eos .. i. fecerunt
A 17, 5. cum extra fossam in equi-
7 tes regis i. fecisset A 40, 1. primus
sua quinqueremi in quadriremem ipsius
Octavii i. fecit A 46, 1. in id castel-
lum .. i. fecerunt A 63, 5. — ut om-
ni multitudine in fines S. .. -erent
8 impressionem 8, 6, 2. γ) nec prius
finem fugae fecerunt 8, 13, 3. fine
proelii -to 8, 43, 3. ab utris fieret
transeundi initium A 14, 5 (6). —
tantum itinerum -ebat, quantum sa-
tis esse .. existimabat 8, 52, 2. per
quas (regiones) iter -ebat A 26, 3.
ne per eam provinciam minore cum
dignitate iter -eret A 64, 2 (4). per
Gallograeciam Bithyniamque in Asiam
iter -it A 78, 1. locis superioribus
9 iter -ere instituit A 35, 3 (4). δ) ut
.. magnas accessiones fecerint in ope-
ribus hostium expugnandis A 22, 1.
magnas odii sui fecerat accessiones A
48, 1. ε) qui saepe vexati numquam
pacis fecerant mentionem 8, 31, 3.

3) mache, verfertige trina excelsissimo
10 loco castra fecit 8, 33, 1. in oppidi
conspectu loco excelso -it castra A 59,
2 (3). — quod genus operis sine ullo
periculo, sine suspicione hostium -ere
licebat 8, 41, 4. quo minus .. reliqua
pars exercitus opus -eret A 74, 2. tu-
mulus .. veluti manu -tus A 72, 1.
— quae a nobis fieri viderant, .. ef-
ficiebant A 3, 1.

11 4) errege, veranlasse, stifte Commium
.. coniurationem contra Caes. -ere 8,
23, 3. s. discessio 2 B. indutiis -tis
A 63, 5. — quae (proelia) ad vada
transitusque fiebant paludis 8, 13, 1.
fit proelium acri certamine 8, 28, 4.
eo proelio, quod cum Dumnaco fecerat
8, 31, 1. in eo proelio, quod Domi-
tium fecisse cum Pharnace scripsimus
A 69, 1. fit magna contentione di-
versum proelium 8, 19, 2. magnum 12
comminus in angusto mari proelium
-tum est A 46, 3. magno atque acri
proelio comminus -to A 76, 1. in Tre-
veris equestre proelium -it secundum
8, 45, 1. secunda proelia -ebat 8,
48, 2. [Facto proelio secundo 8, 48,
7 Wh]. proelium secundissimum est
-tum A 11, 4. adeo secundum proe-
lium fecit, ut A 40, 1. secundo proe-
lio .., quod contra Domitium fecerat 13
A 65, 3. in quo (loco) secundum proe-
lium adversus Triarium fecerat A 73,
2. — seditione -ta A 57, 1.

5) gebe, gewähre [manum conserendi
potestate -ta A 22, 2 (1) Dt]. ut ..
prius confligendi sibi potestas fieret,
quam A 60, 1. — fit .. senatus con-
sultum, ut 8, 54, 1.

6) (refl.) leide, erleide qui modo ali- 14
quam iacturam -ere posset A 49, 3
(4). qui fortunae illius periculum fe-
cerat 8, 34, 1.

7) s. contra § 4: 2 B.

8) m. dopp. acc. a) hunc .. augu-
rem .. -tum (esse) 8, 50, 3. b) si
quos fortuna reliquos fecisset 8, 24,
4. c) nemo .. diuturnitate iam -tus
provincialis A 53, 5. d) ne temptan-
do cautiorem -eret (Commium) 8, 23,
4. s. certus 3) 5 B. nihilo se firmio- 15
res -tos aut languidiores Romanos A
25, 1. hoc ipso fiunt superiores, quod
8, 19, 3.

II) intrans.: contra Caesarem ne
-erent, orare A 58, 4 s. cogo § 3.

factio. contendebat .. gratia ..
acriter contra -em et potentiam pau-
corum 8, 50, 2.

factum. a) α) That, Handlung,
Verfahren praecipue eos propter con-
scientiam -i timere 8, 38, 3. se con-
cedere id -um superioribus suis bene-
ficiis A 68, 1 (3). β) Beispiel secuti
sunt -um superiorum A 54, 3. γ) um-
schreibend: quo -o est admonitus ..
posse nostros aqua intercludi A 5, 3
(4). b) Vorfall conveniens (hoc testi-
monium senatus erat) superiori -o 8,
53, 1.

facultas. 1) Geschicklichkeit, Be-
fähigung erat .. in Caesare .. -as at-

que elegantia summa scribendi 8 pr. 7. 2) Möglichkeit, Gelegenheit cui nisi .. oppugnatio -em attulisset liberius profugiendi A 76, 4. s. do § 3: 3 B. (cum) nec iam libere vagandi latrociniorumque faciendorum -em haberent 8, 32, 1. cognoscendi .. maximam -em habebat, quali 8, 46, 6. s. offero § 1: 2 B. quibus pro se pugnandi -as non fuisset A 16, 2 (3). cuius si rei (= confligendi) -as esset A 61, 4. 3) Stoff zu etw. ut praerepta, non praebita -as scriptoribus videatur 8 pr. 5. 4) a) Vorrat: s. copia § 2: 1 B. b) Mittel, Vermögen neque provinciae -ibus sublevabatur A 43, 1.

falcatus. -ae regiae quadrigae A 75, 2 (3).

fallacia. quod nimia bonitas eius -is pueri elusa esset A 24, 6 (7).

fallax. a) ut mihi defendendi essent Alexandrini neque -es esse neque temerarii A 7, 2. -em gentem semperque alia cogitantem, alia simulantem A 24, 1. b) regius animus disciplinis -issimis eruditus A 24, 3 (4).

fallo. a) neque tuum iudicium -emus A 15, 4. ne suam atque omnium -eret opinionem A 16, 4 (5). b) neque eum consilium suum fefellit, quin A 32, 2.

fama. cum -a exercitus ad hostes esset perlata 8, 5, 1. cum periculo magno, tum etiam maiore periculi -a dimicabat A 48, 1. [Titius .. nuntiat -a legionem .. discessisse A 57, 1 die Hdschr.; nuntiat eam a legione .. d. Iur. u. alle späteren Hrsgbr.].

familia. 1) Gesinde, Dienerschaft a) hac (aqua) uti domini aedificiorum atque eorum -ae consuerunt A 5, 2. b) -as publicanorum remitteret A 70, 7. 2) Hausstand, Haus matrum -as ac praetextatorum A 58, 4.

familiaris. a) z. Hauswesen gehörig ad iacturas et detrimenta rei f. A 49, 3 (5). b) vertraut α) nonnulli -es eius A 50, 2. in proximam se domum -is sui confert A 53, 3. centurio .. a -ibus prohibitus Commii 8, 23, 5. β) m. dat.: Scapulam, maximae dignitatis .. hominem sibique tam -em quam Laterensem A 55, 2.

familiaritas. quod sibi coniunctus et -e et consuetudine legationis esset 8, 50, 4.

fascis. -es .. per manus stramentorum ac virgultorum .. inter se traditos ante aciem collocarunt extremoque tempore diei .. incenderunt 8, 15, 5.

fastigium. 1) Abhang, schräge Richtung quae (summa planities iugi) declivi -o duobus ab lateribus muniebatur 8, 14, 4. tumulus .. naturalis .. excelsiore undique -o A 72, 1. 2) die Höhe, Spitze quae (turris) superare fontis -um posset 8, 41, 5.

fateor. milites adeo -ebantur, ut Pompei nomen in scutis inscriptum haberent A 58, 3.

faux. a) Engpaß magnam .. multitudinem pecoris intra eas -es dissipari A 36, 4. b) Mündung in ipsis -ibus (fluminis) .. demersa nave periit A 64, 3 (5).

felicitas. s. celeritas 1 B. magnae -is esse arbitrabatur neminem .. refugisse in castra 8, 36, 1. Pharnaces impulsus .. loci -e A 74, 3. quod in ipso (Euphranore) satis praesidii pro virtute ac -e eius putarent esse A 25, 6.

feliciter. s. conficio § 2: 1 B. u. § 3: 2 B. s. gero § 6: 5 B.

felix. s. adventus § 1: 1 B. paternorum -ium castrorum A 72, 3. -iore eventu A 41, 1 (2). -iore exitu A 20, 6 (7).

femur. lancea .. magnis viribus medium -ur traicit Voluseni 8, 48, 5.

fere. 1) a) beinahe, fast α) f. in omnibus civitatibus A 65, 4. Alexandria .. f. tota A 5, 1. f. totius Ciliciae A 66, 2. β) so ziemlich locus est f. regionum illarum nobilissimus A 27, 1. b) ungefähr, etwa f. pedum CCC intervallo 8, 41, 1. 2) a) gewöhnlich, in der Regel ut barbarorum f. consuetudo est 8, 36, 3. b) im allgemeinen incendio f. tuta est Alexandria, quod A 1, 3.

ferio. a) ut verberibus exanimatum corpus securi -retur 8, 38, 5. b) dextra bis -it pugione (Cassium) A 52, 2.

feritas. cultu et -e non multum a Germanis differebat (Treverorum civitas) 8, 25, 2.

fero. 1) trage a) qui arma -re possent 8, 7, 4. omnibus, qui arma tulerant 8, 44, 1. b) pass. α) ströme dahin, fließe quae (aqua) flumine Nilo -tur A 5, 2. in infimis .. sic radicibus montis -ebatur (flumen) 8, 40, 3. β) werde angetrieben: s. cupiditas § 2: 1 B. c) übtrg.: certe hoc prae se Thorius -ebat A 58, 3. 2) trage ein: s.
2 expendo (pecunias) 2 B. 3) trage davon, erhalte dignum adveniens fructum virtutis et animi magnitudinis tulit A 32, 2. 4) bringe. a) (tabellarii) de Alexandrinis rebus litteras ad Domitium -ebant A 38, 1. quae (legationes) .. regia munera Domitio -rent A 36, 1. b) auxilium: ad a. -endum A 2, 3. — ad a. Duratio -endum
3 8, 27, 1. equitibus suis contra nostros -unt a. 8, 28, 3. ut laborantibus succurri atque ex altera oppidi parte a. -ri posset A 1, 5 s. alter § 1. ad a. provinciae -endum A 41, 1. cum suo quisque (duci) a. ferret A 46, 3. ad a. -endum imperatori suo A 54, 2. — ut neque maritimis nauticisque sollertia atque ars praesidium ferret
4 A 16, 5 (6). — cui (navi) coactus est .. -re subsidium A 11, 2. cui (Euphranori) subsidium nemo tulit A 25, 6. c) = erlaube celerius, quam consuetudo fert equestris proelii 8, 12, 4.

ferrum. s. consumo 2) 1 B.

fertilis. -issimi regni A 51, 2. urbs -issima et copiosissima A 3, 1.

festino. a) -antem ac praecurrentem Caesarem A 71, 1 s. praecurro. b) -antes praeripere subsequentibus victoriae societatem A 27, 4 (5).

fidelis. a) -es amicos (Ggs. dubitantes) 8, 3, 4. cives R. fortissimi -issimique A 43, 2 (3). b) m. dat.: (multitudo) se -em palam nostris esse simulabat A 7, 2. quod sibi -e esse oppidum credebat A 61, 2.

fidelitas. (defectionem) sustinuerat -e atque auxiliis provinciae illius 8, 46, 6.

fideliter. f. permanserant in Caesaris amicitia A 33, 3 (4).

fides. 1) Vertrauen Mithridates, magnae -ei dignitatisque in amicitia Caesaris A 26, 1. 2) a) Treue, Zuverlässigkeit quem timor prohibebat cuiusquam -ei suam committere salutem 8, 23, 2. -ei magis quam virtuti legionum confidebat A 61, 1. regem cohortatus, ut .. -em populo R. sibique praestaret A 24, 2 (3). s. maneo 2) 2 B. si permanerent in -e reges A 33, 4 (5). b) gegeb. Wort, Zusage -em suam in re omni interponit A 63, 3. sua vulnera per -em imposita 8, 48, 3. c) Schutz, Beistand: s. committo § 1: 8, 44, 3. suorum invocat -em atque auxilium, ne sua vulnera .. paterentur impunita 8, 48, 3. s. recipio § 8: 4 B. quo si auctore in Caesaris -em amicitiamque venturi essent A 23, 2 (3).

fiducia. 1) Vertrauen, Zuversicht -a veterani exercitus sui .. simul contemptu exercitus nostri .. inito consilio dimicandi .. coepit A 74, 3. 2) Selbstvertrauen, Beherztheit plena -ae consilia 8, 9, 1. quas (copias) .. credebat instrui Caesar .. ad ostentationem regiae -ae A 74, 1. s. affero § 2
3: 2 B. Caesar incredibili eius (Pharnacis) vel temeritate vel -a commotus A 75, 1. magna spe et -a veteres reficere naves A 12, 2. Caesar magnae victoriae -a .. Alexandream .. contendit A 32, 1 [M mag a e victoria f.].

fiduciarius. s. dominatio 1 B.

fidus. quos (milites) cognoscit non sua, sed Caesaris absentis causa sibi -issimos esse A 57, 6.

figo. diversis .. telis nostri -ebantur, adversi ex vallo .., aversi ex flumine A 30, 6 (7).

filia. Arsinoën, regis Ptolemaei minorem -am A 4, 1. maiori ex duabus filiis, Cleopatrae A 32, 2.

finio. quo (iugo) Cappadocia -itur ab Armenia A 35, 3 (5).

finis. 1) plur.: Gebiet, Land in omnes partes, per quas -es Aegypti regnumque pertinet A 2, 1.

gen.: cum in omnes partes -ium Ambiorigis .. legiones .. dimisisset 8, 25, 1 [F in omnes fines, V streicht fin. Amb.].

acc.: ad vastandos depopulandosque -es Ambiorigis 8, 24, 4. cum latos -es et complura oppida haberent 8, 2, 2. nec se sine certa pernicie .. provinciae -es intrare posse 8, 32, 1. adeo -es eius vastare civibus, aedifi-

ciis, pecore, ut 8, 24, 4. — legionibus ex omnibus hibernis ad -es Treverorum evocatis 8, 52, 1. ut .. per Mauritaniam ad -es Numidiae perveniret A 51, 1. duas (legiones) in Turonis ad -es Carnutum posuit 8, 46, 4. ut in -es Suessionum legiones II .. adduceret 8, 6, 3. multitudinem convenisse hostium in -es Pictonum 8, 26, 1. ut .. in -es Suessionum .. facerent impressionem 8, 6, 2. sive inimicus ut in hostium -es veniret A 36, 5. cum propius Pontum -esque Gallograeciae accessisset A 67, 1.

abl.: Dumnacus suis -ibus expulsus 8, 31, 5. (legionem) non longe a -ibus Aeduorum collocaverat in -ibus Biturigum 8, 2, 1. ex -ibus Cadurcorum .. magnum numerum frumenti comparant 8, 34, 3. in -ibus consistunt Cadurcorum 8, 32, 1. castris in eorum -ibus positis 8, 7, 1. civitates positae in ultimis Galliae -ibus 8, 31, 4. (legiones) in Lemovicum -ibus non longe ab Avernis posuit 8, 46, 4.

2) Ende: s. facio § 8: 2 B. (civilis dissensionis) -em nullum videmus 8 pr. 2.

finitimus. a) -o bello ac dissensionibus A 42, 2. -as civitates 8, 3, 5. in -as civitates 8, 3, 3. 5, 4. provinciae et -arum civitatum A 66, 3. Asiam -asque provincias A 34, 1. b) m. dat.: Bellovacos .. -asque his civitates 8, 6, 2. reges, tyrannos, dynastas provinciae -os A 65, 4 (5).

firmo. 1) verstärke cornua trinis -abantur subsidiis A 37, 2 (4). 2) a) versichere mich der T. jem. complures civitates in fidem recipit, obsidibus -at 8, 27, 1. b) versichere se .. ea facturum, quae imperarit, obsidibus -at 8, 48, 8 s. do § 5.

firmus. stark, kräftig, widerstandsfähig 1) omnes oppidi partes, quae minus esse -ae videntur A 1, 2. 2) a) α) (Alexandrini) quo possent esse -iores, legatos ad Caes. miserunt A 23, 1. duce assumpto .. nihilo se -iores factos aut languidiores Romanos A 25, 1. β) satis -as duas legiones 8, 24, 2. -o praesidio A 26, 2. b) quo -ius esset .. regum imperium A 33, 3 (4). c) erat copiis pedestribus multo -ior Marcellus A 61, 1.

flagito. a) cognoscit .. -ari ab Domitio, ut .. Caesari subsidia mitteret A 38, 1. b) v. abstrakten Ggstdn. α) tardius .. quam periculum nostrorum -abat A 44, 3. β) cum .. ea omnia -are adventum suum videret A 65, 1.

flamma. continens -a copias .. a conspectu texit Romanorum 8, 15, 6. magna .. in ipsis operibus -a exstitit 8, 42, 2. s. clamor 1 B. telis hostium -aeque se offerebat 8, 42, 4. s. intro § 2: 1 B. opera -a comprehensa 8, 43, 3. s. consumo 2) 1 B.

flecto. a) lenke, richte cum neque -ere navim propter vim fluminis .. posset A 64, 3 (5). b) übtrg.: s. eligo.

fleo. regius animus .. flens orare [contra] Caesarem coepit A 24, 3 (4).

flo. (Eurus) multos dies continenter flabat A 9, 4. adverso vento leniter flante A 11, 6.

fluctus. adversis -ibus occurrentibus ostio fluminis A 64, 3 (5). (cum) neque derectam tantis -ibus tenere (navim) posset A 64, 3 (5).

flumen. -en infimam vallem dividebat 8, 40, 2. hoc .. -en in ea parte erat urbis, quae A 5, 2 (3). inter castra et Caesaris iter -en intercedebat angustum altissimis ripis A 29, 1.

gen.: aqua -is prohibebat oppidanos 8, 40, 5. quae (pars) .. -is circuitu vacabat 8, 41, 1. celeriore -is Nili navigatione A 28, 2. adversis fluctibus occurrentibus ostio -is A 64, 3 (5). pars quaedam -is Nili derivata A 27, 1 (2). regione -is Nili propugnabant A 30, 6 (7). ad ripas .. -is 8, 36, 3. in -is ripis A 60, 4. quid transitus -is .. difficultates haberet A 60, 5. vada [-um] quaerentes A 29, 4 [N Dt D klammern flum. ein, Hf nicht, K hat flum. nicht]. propter vim -is A 64, 3 (5).

dat: unum latus (loci) erat adiectum -i Nilo A 28, 3 (4). (pars castrorum) -i erat adiuncta A 31, 4.

acc.: sine vulneribus .. adire -en (non possent) 8, 40, 4. partim silvis petitis, partim -e 8, 19, 7. demissioribus ripis -en tranarunt A 29, 4. s. transeo § 2 u. 3: 5 B. — pedites ad id -en misit A 29, 2. Segoviam ad

-en Singiliense venit A 57, 6. . citra -en Baetim .. facit castra A 59, 2 (3). cum in Hiberum -en .. se contulisset A 64, 3 (5). quae (pars) mediocre intervallum inter castra et -en Nilum habebat A 30, 5.

abl.: quae (aqua) -e Nilo fertur A 5, 2. nisi -e Ligeri .. copias traduxisset 8, 27, 2. -e impeditum transitum videbat 8, 20, 1. campum .. impeditissimo -e munitum 8, 18, 1. diversis .. telis .. figebantur, .. aversi ex -e, in quo multae naves .. nostros impugnabant A 30, 6 (7). in quo (-e) magnam .. classem habebat A 28, 2. ne navibus in -e dimicaret A 28, 2.

fluo. haec .., quae -unt, per se diuturna non sunt fr. 160, 32.

fodio. puteis fossis A 8, 1. ut .. ad -endos puteos animum conferant A 9, 1.

foedus. cum barbaris -a percussisse A 44, 1.

fons. ubi magnus f. aquae prorumpebat ab ea parte 8, 41, 1. repente perennis exaruit f. tantamque attulit oppidanis salutis desperationem, ut 8, 43, 5. f. urbe tota nullus est A 5, 2 (3). cum tela .. iacerentur ad -is aditum 8, 41, 6. cuniculos .. agunt ad caput -is 8, 41, 4. quae (turris) superare -is fastigium posset 8, 41, 5. cuniculis venae -is intercisae sunt 8, 43, 4. hoc -e prohiberi posse oppidanos cum .. videret, e regione eius (-is) vineas agere .. coepit 8, 41, 2.

foramen. ex aedificiis .. per -a in proxima aedificia arietes immittuntur A 1, 2 [per f. möchte V streichen].

fores, plur. portis -es altioresque turres imposuit 8, 9, 4 [fortiores Koch].

forma. Schönheit qui aliquam -ae atque aetatis commendationem habebant A 41, 2 (3).

fornix. qua exitus navibus erat -e exstructo, quo pons sustinebatur A 19, 4. aedificia .. structuris ac -ibus continentur A 1, 3.

fors. in proeliis cotidianis, quandocumque f. obtulerat A 22, 2 (1). — ne forte in eodem loco subsistere hostis .. conaretur 8, 16, 1. — si f. hostes .. posset elicere ad dimicandum 8, 8, 3. si f. Romani subire collem conarentur 8, 15, 1.

forsitan. Et f. etiam hoc fecerit odio Caesaris A 58, 2.

fortis. 1) stark, dauerhaft u. tüchtig pons s. artus 1 W. s. fores. 2) mächtig quod oppidum .. totius Ciliciae nobilissimum -issimumque est A 66, 2 [Fl = stark befestigt, wie A 19, 2]. 3) energisch, mutvoll -issimo .. animo 8, 42, 3. cives R. -issimi fidelissimique A 43, 2 (3). -issimorum .. peditum 8, 17, 1. -issimis peditibus 8, 20, 2.

fortiter. cum resistentibus -issime conflixerant 8, 29, 3. s. proelior § 3: 2 W.. celerrime -issimeque contra illo remigante A 46, 2. f. .. impetum sustinuit A 40, 3.

fortuitus. -ae dimicationi .. rem committere A 46, 1 s. committo 1).

fortuna. 1) Schicksal, Zufall, Glück si quos -a reliquos fecisset 8, 24, 4. sibi facultatem -am obtulisse bene gerendae rei A 10, 3. -a .. superiorum temporum dissimilis Euphranorem prosequebatur A 25, 4. s. diligentia 1 W. -a saepe ad utramque victoriam transferente A 62, 3. — dat. s. committo 1). — si inferiores fuissent, reliquam tamen -am periclitarentur A 16, 1 (2). 2) Los, Lage, Geschick a) propter adversam -am maiorum suorum mutationemque generis iure .. intermisso A 66, 4 (5). b) Unglück, Not qui -ae illius periculum fecerat 8, 34, 1. c) Glück multum -ae victoris Caesaris tribuens A 43, 1. cum sibi -am paternam feliciore eventu destinaret A 41, 1 (2).

forum. a) tricliniis stratis -a templaque occupabantur 8, 51, 3. b) übtrg.: das Volk (auf d. Forum) quoniam Pompei dominatio atque arma non minimum terrorem -o inferrent 8, 52, 4.

fossa. in ipso transitu -ae A 40, 2. -am .. circumire ac transcendere A 40, 2 s. ac § 8. -as II derectas .. IV pedum altitudinis .. deduxit A 38, 3. -am duplicem pedum denum quinum lateribus deprimi derectis 8, 9, 3. ut (flumen) nullam in partem depressis -is derivari posset 8, 40, 3. ut .. -am transiret A 40, 1. equita- 2

tum .. ab lateribus extra -am collocabat A 38, 4. cum extra -am in equites regis impetum fecisset A 40, 1. inter has -as aciem .. instruebat A 38, 4. — ut ab hostibus duplici -a .. defenderentur (castra) 8, 9, 4. horum primis in ipsa -a munitionis .. oppressis A 31, 5.

foveo. plures (civitates) Marcellum -ebant A 62, 2.

frango. quibus non -ebantur animi inimicorum Caesaris, sed admonebantur 8, 53, 2. eo detrimento adeo sunt -cti Alexandrini, .. ut A 12, 1.

frater. s. attribuo 3) 1 B.

freno. -atis equis 8, 15, 3.

frequens. a) -ens legionibus conventus obviam prodit A 58, 4. senatus -ens in alia omnia transiit 8, 53, 1. b) qui -es concurrissent hospites atque amici Deiotari ad deprecandum A 68, 1 (3).

frequentia. quod -am atque officium suum Antonio praestitissent 8, 50, 3.

fretum. (legio) ad -um alio itinere deducebatur A 57, 1 s. deduco § 2.

fretus. ceterae civitates locorum opportunitate -ae 8, 39, 2.

frigus. -ibus intolerandis 8, 4, 1.

frons. a) Vorderseite quorum (pontium) -es viminea loricula munirentur 8, 9, 3. b) vordere Linie, Front quibus (legionibus) angustissimum intervallum -is reliquit A 39, 2. in -e collocant XXII (naves) A 14, 3. in -e simplici derecta acie A 37, 4.

fructus. dignum .. -um virtutis et animi magnitudinis tulit A 32, 2.

frumentarius. a) explicandae rei -ae causa 8, 4, 3. re -a sublevare eos 8, 34, 3. b) Proviantkolonne in -os .. impetum fecit 8, 35, 4.

frumentatio. pabulatione .. et -e et reliquo commeatu .. prohibere Romanos 8, 7, 7.

frumentor. cum pabulatum -atumque longius esset proficiscendum 8, 10, 1. si pabulari -arique Marcellum non pateretur A 61, 6 (5).

frumentum. s. copia § 1 u. 2: 4 B. magnum numerum -i comparant 8, 34, 3. -i rationem esse habendam 8, 34, 1. — si .. necessarium consumeret -um A 61, 6 (5). s. importo 2 B. tormenta undique conquiri et -um mitti A 1, 1. ut -um navesque C praepararentur A 51, 3. unde paulatim -um in oppidum supportarent 8, 35, 1. — legio .. cum -o, armis, telis, tormentis imposita in naves A 9, 3.

frustra. a) Bituriges .. in finitimas civitates .. confugerant. F.: nam 8, 3, 4. ut in fuga spem salutis collocarent, sed id f.: namque A 29, 5. equites .. in omnes partes mittit .. nec f.: nam 8, 5, 3. b) multa oratio f. absumeretur A 7, 2.

frustror. Pharnaces liberaliter omnia pollicitus .. in summa -ari coepit A 71, 1.

fuga. id consilium .. -ae causa initum 8, 16, 1. -ae .. nullum esse consilium .. iis A 8, 3. nec prius finem -ae fecerunt .. quam 8, 13, 3.

dat.: passim -ae se mandant 8, 29, 2.

acc.: in apparanda -a A 7, 1. (naves) propinquam -am ad oppidum capiunt A 16, 7 (8). ceteri faciliorem -am habuerunt A 31, 5. itineribus diversis -am quaerunt 8, 19, 5 (6). cum .. -am suorum viderent A 20, 5.

abl.: cum .. ille .. -a vehementi 2
Volusenum produxisset longius 8, 48, 3. -a timoris simul calliditatisque plena .. milia .. X progressi 8, 16, 3. hunc (pontem) -a Pharitae reliquerant A 19, 2 (impedimenta) clandestina -a subtrahere 8, 33, 1. — quorum -a
incitati A 20, 4. idem perterriti -a 3
suorum et caede paucorum A 18, 3. — -a navibusque nostros prohibituros A 8, 6. — qua ex -a .. Drappetem .. hominum milibus ex -a V collectis provinciam petere 8, 30, 1. reliquiis ex -a collectis A 42, 4 (5). cum Octavius ex -a Pharsalici proelii .. in
illum se sinum contulisset A 42, 3 (4). 4
repente ex -a paucis atque his vulneratis receptis 8, 20, 2. eo se recepisse ex -a A 47, 2. Pompeium se ex -a eodem recepisse A 3, 3 (4). ex -a pauci ad regem refugerunt A 29, 5
[ex ea -a N Hf K D, nur Dt hat ea 5
nicht]. — in -a a nostris .. conficiuntur 8, 19, 7. (hostes) partim in -a proteruntur 8, 48, 7 [F in -am pro-

terrentur]. ut in -a spem salutis collocarent A 29, 5.

fugio. 1) fliehe, entfliehe a) (Ambiorigem) perterritum ac -entem 8, 24, 4. -entes perterritosque sub sarcinis in itinere aggressi 8, 27, 5. Minucius inter saxa .. -ens opprimitur A 53, 3. Pompeium .. amissis copiis -isse A 56, 1. b) α) -isse ex castris regem A 31, 6. β) temere in naves -ere coeperunt A 20, 3. 2) fliehe vor, suche zu vermeiden quod periculum plerique Alexandrini -entes .. se de vallo praecipitarunt A 31, 4.

fugitivus. contra convenarum ac -orum manum A 24, 1 (2).

fugo. -ato duce altero 8, 36, 1. -ati (sunt) equites fr. 161, 36.

[**fumus.** s. intro § 2: 1 B.]

funda. navigia hostium lapidibus ac -is a mole repellebant A 20, 2.

funditor. sagittariis -ibusque dispositis 8, 40, 5. naves instructae -ibus et sagittariis A 30, 6 (7).

funditus. f. deleti essent A 27, 6 (8). quae f. .. rapinis, incendiis, caedibus pervertuntur fr. 160, 28.

fundo. hanc (aquam) locis superioribus -ere in partem Caesaris A 6, 1.

fungor. 1) verrichte, vollziehe a) quibus ille dies -endi muneris obvenerat 8, 12, 3. b) equites officio -cti 8, 7, 2. [octavo iam stipendio -cta (legio) 8, 8, 2 Wh; d. übr. Hrsgbr. haben functa nicht]. 2) überstehe (legionem) veteranam multis laboribus periculisque -ctam A 69, 1.

funis. -ibus iumentisque obiectis A 2, 5 s. obicio 3).

G.

gaudium. ut lacrimas, quas .. proiecerat, -o videretur profudisse A 24, 5 (6).

gens. 1) Geschlecht iure -is et cognationis A 78, 3. 2) Völkerschaft ut sacerdos eius deae .. secundus a rege consensu -is illius habeatur A 66, 3 (4). ne a -is suae moribus degeneraret A 24, 3 (4). fallacem -em semperque alia cogitantem, alia simulantem bene cognitam habebat A 24, 1. bellicosissimis -ibus devictis 8, 24, 1.

genus. 1) Geschlecht, Herkunft, Familie propter adversam fortunam maiorum suorum mutationemque -is A 66, 4 (5). qui et virtutis et -is summam nobilitatem habebat 8, 45, 2. (Lycomedes) regio Cappadocum -e ortus A 66, 4 (5). Mithridaten .. regio -e ortum A 78, 2. 2) a) Gattung, Art quam (legionem) ex -e civium suorum Deiotarus .. constitutam habebat A 68, 2 (4). aptissimum esse hoc -us 2 (Alexandrinorum) ad proditionem A 7, 3. tribus .. ex lateribus variis -ibus munitionum tegebatur A 28, 3 (4) [so Dt K; variis -um munitionibus m. d. best. Hdschr. N; v. generum omnium munitionibus Weissenb; variis munitionum -ibus Hf; variis gen. munitionis V; varii -is munitionibus Oehler D; statt -um möchte Fl regionum]. ne -e quodam obsidionis clauderetur A 61, 2. quod -us operis sine ullo periculo .. facere licebat 8, 41, 4. neque ullum -us quaestus .. praetermittebatur, quo domus .. imperatoris vacaret A 49, 2 (3). b) Art, Beschaffenheit etsi 3 erat non dissimile atque Alexandriae -us aedificiorum A 18, 1. se .. eiusdem -is ac saporis aqua .. uti, atque ante consuessent A 6, 2 (3). periculoso -e proelii locoque iniquo premebantur 8, 42, 3.

gero. a) führe aus, verrichte α) in -endis negotiis A 2, 1. cuius praeceptis ut res -eretur 8, 28, 2 [e cuius praec. Pauly; mos statt res Wh M]. quas res Caesaris iussu -ere deberet A 52, 1. β) fit certior, quae in Pictonibus -antur 8, 27, 1. cum .. exploratores .., quae -erentur, renuntiassent 8, 35, 4. dum haec in Aegypto -untur A 34, 1. — fit certior, quae 2 de Drappete et Lucterio gesta essent 8, 39, 1. γ) pass.: quibus rebus gestis 8, 46, 3. b) verwalte neque ullam partem rei p. satis commode -i A 65, 1. c) α) bellum: infirma manu plebis -um concitare et -ere 8, 22, 2. necessitatem sibi .. imponi -i -endi 8, 49, 2. quoad sibi spes .. relinque- 3

retur iure potius disceptandi quam -i
-endi 8, 55, 2 [belligerandi F m. v.
interpol.]. sin .. ducem ad -um -en-
dum regem habere vellent A 24, 1 (2).
cupiditate proficiscendi ad -um -endum
A 66, 3. legionem .. equitatumque ..
ad -um -endum adducere A 68, 2 (4).
— non ut volebat, sed ut necesse erat,
4 -um -ebat A 43, 1. — splendidius at-
que honestius se contra regem quam
contra convenarum .. manum -um esse
gesturum A 24, 1 (2). adeo contra
Caes. acriter -um -ere coepit, ut A
24, 5 (6). β) rem (res): cum sibi
delegissent campum ad rem -endam
8, 18, 1. sibi .. oblatam occasionem
rei -endae 8, 18, 3. qui (nuntius) rem
5 gestam perferret A 28, 1. res .. -eba-
tur et excelso loco et in conspectu
exercitus nostri 8, 42, 4. — si tardi-
us rem gessissent 8, 19, 5. tali modo
re gesta 8, 20, 1. — re bene gesta
8, 27, 5, 36, 1. A 26, 3. 47, 1. sibi
facultatem fortunam obtulisse bene
-endae rei A 10, 3. unus ex omnibus
eo proelio bene rem gessit A 25, 6.
6 — felicissime re gesta 8, 37, 1. rem
feliciter -ebant A 46, 4. Palaephar-
sali rem feliciter -ebat A 48, 1. re
felicissime celerrimeque gesta A 32,
1. a quo rem feliciter celeriterque
gestam in Aegypto .. scripsimus A
78, 2. — re praeclarissime gesta A
7 30, 1. 47, 5. = Caesaris .. com-
mentarios rerum gestarum Galliae 8
pr. 2 [Galliae wird v. V für unecht
geh.; v. K H eingeklammert]. ab rebus
gestis Alexandriae .. usque ad exitum
.. vitae Caesaris 8 pr. 2. qua (vir-
tute et scientia) .. magnas res et se-
8 cundas ductu ausuque suo gesserat A
43, 1 s. auspicium 1). cognitis rebus,
quae gestae erant in Illyrico A 44, 1.
— in omnibus partibus Galliae bene
res -i 8, 46, 1. bene rebus gestis A
70, 8. — insequens annus .. nullas
habet magnopere Galliae res gestas
8, 48, 10.

gladius. cum utrimque -i destricti essent 8, 23, 6. graviter .. primo ictu -o caput percussit 8, 23, 5. proximum -o traicit lictorem A 52, 3.

gloria. victoriae -am communicasse cum legionibus 8, 19, 5. qui belli -a Gallos omnes .. praestabant 8, 6, 2.

glorior. a) hos .. diutius in nostro conspectu -ari magno nobis .. dedecori .. est A 15, 4. — ne nimis eo -arentur beneficio, quod auxilia Pompeio non misisset A 70, 2. b) quod insolenter adversarii sui -arentur L. Lent. et C. Marc. consules creatos 8, 50, 4. ähnl. m. acc. c. inf.: A 41, 2 (3). 74, 3.

gradus. 1) Schritt instructas velut in acie certo -u legiones accedere 8, 9, 1. s. descendo (m. ascendo) a) 1 B. 2) prägnant: Stellung a) celeriter -u pulsae (copiae) premebantur A 76, 2. b) bildl.: neque ullo timore de -u deiecta est (legio) A 54, 3.

gratia. 1) a) Gunst coiectis celeriter stramentis tentoriorum integendorum -a 8, 5, 2 [d. Worte tent. int.g. sind auf V Vorschlag von K u. H eingeklammert; s. iumentum]. b) Dank ut iis -as ageret, quod 8, 50, 3. 2) a) Gunst, Beliebtheit Scapulam, maximae dignitatis et -ae provincialem hominem A 55, 2. contendebat .. -a cum libenter pro homine sibi coniunctissimo .. tum acriter contra factionem .. paucorum 8, 50, 2 [gr. möchte V tilgen]. b) Ansehen, Einfluß qui M. Antonii repulsa Caesaris decedentis -am convellere cupiebant 8, 50, 2. cum is multo plus -a suffragiisque valuisset 8, 50, 4.

gratulatio. in suam partem oppidi magna -e venit suorum A 32, 4.

gratulor. militibus vernaculis .. -atur A 53, 4.

gratus. (praeda) etsi erat tenuis, tamen in tanta provinciae desperatione erat -a A 42, 3.

gravis. a) schwer, gefährlich -i valetudine affectus A 44, 1. b) hart, drückend, unangenehm α) si quid -ius illis accidisset A 11, 2. simul illud -e ac miserum videbatur, perpaucos .. de salute omnium decertare A 16, 2 (3). β) magnas et -es iniurias civium R. A 70, 5. -issimis oneribus provinciae A 49, 1. c) hart, streng timore -ioris supplicii 8, 44, 2. supplicium -ius morte A 70, 6.

graviter. ut .. multo -ius extimescerent [casum] A 7, 1 s. casus § 2. g. .. primo ictu .. caput percussit 8, 23, 5. g. ab eo vulneratus 8, 48, 7.

grex. in -em locupletium simultatium causa tenues coiciebantur A 49, 2.

gymnasium. porticus, -a, publica aedificia detegebant A 13, 2.

H.

habeo. 1) habe a) secum: s.
Berones 1 B. quas (legiones) s. -ebat
8, 6, 1. legiones, quas s. -uerat A
64, 2. b) eos, quos aut aetate aut
viribus inferiores aut inermes -ebant
8, 14, 1. — quoniam .. neque hostes
classem -urent A 8, 2. in quo (flu-
mine) magnam et paratam classem
-ebat A 28, 2. veteranas cohortes va-
2 cuas in celeberrimis urbis locis -ebant
A 2, 3. copias s. unt. § 4. legiones
duas, quas -ebat 8, 6, 3. singularis
.. virtutis veterrimas legiones VII,
VIII, IX -ebat 8, 8, 2. Caninium ..
satis firmas II legiones -ere 8, 24, 2.
quam (legionem) in Gallia citeriore
-uerat 8, 54, 3. -ebat .. veteranas
multisque proeliis expertas legiones A
3 61, 1. (Caesarem) neque ullos mili-
tes in navibus -ere A 10, 3. nullos
milites in navibus -ebat A 10, 5. na-
ves omnes, quas paratas -uerant ad
navigandum A 10, 4. Rhodias naves
IX -ebat, .. ex Asia XII A 13, 5.
cum ipse paucas in portu naves lon-
gas -eret A 44, 2. c) cum ad oppi-
dum Leptim castra -eret A 57, 1. —
cum latos fines et complura oppida
4 -erent 8, 2, 2. quae (pars) mediocre
intervallum inter castra et flumen Ni-
lum -ebat A 30, 5. neque minus XL
pedes altitudinis -ebat (vallus) A 2,
4. Alexandria .. specus -et ad Nilum
pertinentes A 5, 1. omnia .. litora
naturaliter aquae dulcis venas -ere A
8, 1. d) nec .. satis auxilii aut spa-
tii aut copiarum -iturum exercitum
populi R. ad omnia (bella) persequen-
5 da 8, 1, 2. s. copia (1 B. m. facultas)
§ 2: 2 B. quae (pars) nulla praesi-
dia Caesaris -uisset A 67, 1. in con-
tentione praesentis ad nocendum -ent
viris fr. 160, 33. e) quam (partem)
liberum accessum -ere demonstravi A
30, 5. quae (pars) facillimum aditum
-ebat A 30, 6. s. facultas 2) 2 B. ce-
teri faciliorem fugam -uerunt A 31,
5. nullum .. processum virtus -ebat
A 29, 2. ut .. Ambiorix .. nullum 6
reditum propter tantas calamitates
-eret in civitatem 8, 24, 4. hanc de-
nuntiationem .. maiorem vim -iturum
A 34, 3. f) s. difficultas (m. moram
u. vitium) § 1: 2 B. g) qui (reges)
neque amorem suorum -ere poterant
.. neque vetustatis auctoritatem pau-
cis diebus reges constituti A 33, 3 (4).
cum (Lucterius) .. magnam apud bar-
baros auctoritatem -eret 8, 32, 2. in 7
eos, qui aliquam formae atque aeta-
tis commendationem -ebant A 41, 2
(3). qui primam dignitatem -erent A
8, 3. qui (Surus) et virtutis [F vir-
tutem] et generis summam nobilitatem
-ebat 8, 45, 2. qui (collis) propter
victoriam Mithridatis .. magnam in
illis partibus -et nobilitatem A 72, 2.
h) s. excusatio (m. deprecatio) 1 B. 8
i) habe aufzuweisen insequens annus ..
nullas -et magnopere Galliae res ge-
stas 8, 48, 10. k) frumenti rationem
esse -endam 8, 34, 1.

l) sin .. ducem ad bellum geren-
dum regem -ere vellent A 24, 1 (2).

m) m. part. perf.: fallacem gentem
.. bene cognitam -ebat A 24, 1. Va- 9
tinium classem magna ex parte con-
fectam ex naviculis actuariis -ere A
45, 1. quas (legiones) ille disciplina
.. nostra .. constitutas -ebat A 34,
4. (legionem) .. disciplina nostra con-
stitutam -ebat A 68, 2 (4). ut Pom-
pei nomen in scutis inscriptum -erent
A 58, 3. qui .. in pugna occupatum 10
animum -erent A 15, 8. unum illud
propositum -ebat, continere in amici-
tia civitates 8, 49, 1. — ponit ad
Uliam castra Lepidus neque -et a Mar-
cello quicquam divisi A 63, 3.

n) satis -ebat interclusum (Mithri- 11
daten) a Caesare a se retineri A 27,
3 (4). — cum satis -eret convenientes
manus dissipare 8, 6, 1.

2) halte für, sehe an s. a) quam ini-
micum deberet Caesarem -ere 8, 44,
3. ut sacerdos eius deae maiestate ..
secundus a rege consensu gentis illius

12 -eatur A 66, 3 (4). b) (cum), quantum in ratione esset, exploratum -eret .. nullum summum bellum posse conflari 8, 6, 1.

3) a) halte, halte ab, veranstalte celeriter -ito consilio A 57, 4. -ita contione A 57, 6. legatos .. dilectus -endi causa miserant A 2, 1. b) mündl.: hac oratione apud suos -ita A 9, 1.

habitus. neque tantum privato vestitu, sed etiam reorum -u supplex ad Caes. venit A 67, 1.

hereditas. ne .. regni -as Ariarathen sollicitaret A 66, 5 (6) [N Hf K haered.]

heres. ne .. -es regni terreret Ariobarzanen A 66, 5 (6).

hiberno. -at Nemetocennae 8, 46, 6. qui cum eo -aret 8, 48, 1.

hibernus. a) secunda ut -a tempestate A 64, 3 (5). -o tempore anni ac difficili A 43, 1. b) **hiberna,** orum. α) Winterlager, Winterquartiere quantum -orum opportunitas bellique ratio postulabat 8, 6, 4. milites -orum quiete reficere a tantis laboribus 8, 1, 1. M. Antonium quaestorem suis praefecit -is 8, 2, 1. exercitui distribuit -a 8, 54, 4. (commeatus) comportabantur in -a Romanorum 8, 47, 2. exercitum per legatos in -a deduxit 8, 46, 3. legionibus in -a dispositis A 49, 1. legiones .. equitatumque in -a distribuit A 64, 2. legionibus in -a remissis 8, 4, 1. cum Antonius in -a venisset 8, 47, 2. — qui .. unius legionis -is non potuerint contineri, quin 8, 2, 2. s. evoco 2) b) 2 B. Trebonium cum X legionibus .. in -is Cenabi collocavit 8, 6, 1. cum dies .. VIII in -is esset moratus, legiones .. ex -is ab Arare educit 8, 4, 3. quae (legio) cum eo fuerat in -is 8, 24, 3. β) -is peractis 8, 50, 1.

hic, adv. Carmonam contendit. H. cum legio .. totusque convenisset equitatus A 57, 3.

hic, haec, hoc. A) bez. sich auf das Vorhergehende I) auf ein einzelnes Wort 1) a) ohne subst. α) huius = Cassii A 63, 5. huic = classi A 25, 3. hunc (Obj.) = campum 8, 13, 1. = Lucterium 8, 44, 3. = Octavium A 46, 7. hi = Remi (Subj. u. Obj.) 8, 12, 3. his (Obj.) = pontibus A 19, 2. = Bellovacis 8, 6, 2 [F iis]. has (Obj.) = legiones A 54, 2. = quadrigas A 75, 3 (4). haec (Obj.) = subsidia A 37, 4. cum his = vernaculis A 57, 3. Multi .. ex his A 18, 4 (3). β) beginnt den Satz: 2
huic = equitatui 8, 17, 2. = Lepido A 63, 2. hic (Obj.) = Euphranor A 15, 2. hunc (Obj. immer v. Pers.) 8, 48, 1. 50, 3. A 44, 5 (6). 61, 4. hoc (masc. Obj.) = Achilla A 4, 2. = lictore A 52, 3. hanc (Obj.) = aquam A 6, 1. = navem A 11, 1. hoc (Obj.) = flumen 8, 40, 3. hac = aqua A 5, 2. hi (Subj.) = Drappes et Luct. 8, 34, 3. = frumentarii 8, 35, 5 [N Ii]. = remiges A 20, 2. horum = Alexandrinorum A 31, 5. = provincialium A 50, 2. [hos vor si essent ingrati A 33, 4 (6) v. Hf eingesetzt]. his (Obj.) = 3
Pharitis A 17, 6. = navibus A 44, 4. ad has = quinqueremes A 13, 4. inter has = naves R. et P. A 14, 1. haec (Obj.) = castra 8, 9, 3. A 30, 2. ex his = nonnullis A 10, 3. = navibus A 13, 5. — atque hos = paucos nostros A 17, 5. γ) ellipt.: principes eorum .. redigit in suam potestatem atque in his [D iis] Surum Aeduum 8, 45, 2. proficiscuntur in ea classe Rhodiae naves a. in his Euphranor A 25, 3. b) m. subst. α) hoc genus A 7, 3. hae 4
provinciae A 65, 2. huic oppido A 72, 2. β) beg. den Satz: hoc fonte 8, 41, 2. hoc tamen flumen A 5, 2 (3). hae naves A 9, 4. inter has fossas A 38, 4. 2) in abhäng. Rede: hos (Subj. u. Obj.) = Bellovacos 8, 22, 1. Hos (Subj.) = Alexandrinos A 8, 6. ex his castris 8, 7, 5.

II) deutet in freierer Weise auf das Vorhergeh. (im allgm.) 1) ohne subst. a) α) accidisse hoc .. Caesaris legati .. laetabantur A 24, 6 (7). neque hoc 5
tantum pollicitus est, sed etiam .. 8, 52, 5. et forsitan etiam hoc fecerit odio Caesaris A 58, 2. certe hoc prae se .. ferebat A 58, 3. sed .. hoc (= hac re) ipsum crimen arrogantiae subeo 8 pr. 9 s. ipse § 10. dum haec in Aegypto geruntur A 34, 1. β) cognoscit .. eadem haec accidisse rex A 28, 1. faciunt hoc idem omnes eius equites 8, 48, 4. ähnl. A 54, 2. b)

bez. den Satz: hoc ne sibi saepius ac-
6 cidere posset A 17, 1. hoc facto quam-
quam nulli erat dubium, quidnam 8,
55, 2. naves.. portum capere prohi-
bebantur .. Hi cum diu retinerentur
A 9, 4. haec orantibus legatis com-
memorat C. 8, 22, 1. haec .. Caesar
suis exposuerat A 16, 3 (4). haec cum
administraret A 37, 1. haec in Syria
.. celeriter se confecturum sperabat
A 65, 2. c) cum hoc ipso crederet
facilius eum decipi posse A 37, 1. 2)
m. subst. a) (castra) vallo pedum XII
7 muniri, loriculam pro hac ratione eius
altitudinis inaedificari 8, 9, 3 [statt des
hdschl. u. v. Hf verteidigten pro hac rat.
haben M K H Wh pro portione; Pau-
ly loriculamque habita ratione eius
alt.]. neve hoc exemplo ceterae civi-
tates .. se vindicarent in libertatem
8, 39, 2. his confectis rebus 8, 46,
6. accuratius huic rei studere A 12,
2. reliquae (naves erant) infra hanc
magnitudinem A 13, 5. si haec vada
.. intraris A 15, 3. capitur hoc proe-
lio quinqueremis A 16, 6 (7). rex
8 cum hoc itinere venire Caesarem com-
perisset A 29, 2. Cappadocia his iu-
gis subiecta A 35, 3 (6). oppidanos
in his locis obversari (iussit) A 36, 4.
Cassius his rebus incensus A 57, 6.
cum hoc detrimento .. cognitum esset
A 60, 5. b) bez. den Satz: his co-
piis coactis 8, 7, 1. hac ratione ..
exercitum adducit 8, 8, 4. huius mu-
nitionis duplex erat consilium 8, 10,
1. hoc omnibus probato consilio 8,
9 21, 1. ähnl. A 6, 1. hac multitudine
disposita A 2, 3. hac oratione apud
suos habita A 9, 1. hac calamitate
perterritis hostibus A 11, 6. post hunc
ordinem reliquas naves subsidio distri-
buit A 14, 2. in his rebus occupato
Caesare A 20, 1. hoc proelio deside-
rati sunt .. A 21, 4. hoc detrimen-
to .. tantum afuerunt ut perturba-
rentur, ut .. A 22, 1. hanc denun-
tiationem cum maiorem vim habitu-
ram existimaret, si A 34, 3. his re-
sponsis datis A 35, 3 (4). 70, 8. his
10 rebus confectis A 56, 5. hunc locum
.. occupavit A 72, 3. 3) zugl. einem
folgd. subst. angepaßt: magnum hoc
testimonium senatus erat 8, 53, 1.
magnum hoc fuit vectigal A 56, 4.

III) allgm. v. dem, was dem Redenden
in der Vorstellung ggwärt. ist: nihil tam
operose ab aliis esse perfectum, quod
non horum elegantia commentariorum
superetur 8 pr. 4. vgl. huic commen- 11
tario 8, 48, 11. Has tibi litteras ex-
iens in Tusculanum scripsi fr. 160, 20.
cedentes enim haec ais scripsisse fr.
160, 26. Hos quidem diutius in no-
stro conspectu gloriari magno nobis ..
dolori est A 15, 4.

IV) hic .. ille: haec propior (a-
qua) bibi omnino non poterat, illa in-
ferior corruptior .. reperiebatur A 6,
3 (4). Has (naves) reficiebant, illas
Alexandriam revocabant A 13, 1. Hunc
(pontem) .. Pharitae reliquerant; ar- 12
tiorem illum .. Alexandrini tueban-
tur A 19, 2.

B) weist auf das Folgende hin 1) At-
que haec principes in consiliis .. agi-
tabant (folgt or. obl.) A 3, 2 (3). 2)
a) cuius itineris has esse cernebat op-
portunitates, quod .. nullus impetus
repentinus accidere .. poterat, et quod
.. A 35, 3 (6). b) hoc ipso fiunt
superiores, quod nullum .. impruden-
tes acceperant detrimentum 8, 19, 3.
3) = solcher, v. der Art hoc animo
est decertatum, ut A 16, 5 (6).

C) 1) a) adiuncti his qui subse- 13
quebantur A 27, 7 (8). noli sinere
haec omnia perire, quae .. caedibus
pervertuntur fr. 160, 27. haec .., quae
fluunt, per se diuturna non sunt fr.
160, 32. b) ut, quam angustissimam
partem .. palus .. efficiebat, hanc ..
excluderet A 1, 4. quae partes .. in-
feriores erant, has .. munierant A 2,
4. 2) ellipt.: paucos in aedificiis esse
inventos, atque hos, non qui .. reman- 14
sissent, sed qui .. essent remissi 8,
7, 2. ex fuga paucis atque his [iis
Wh] vulneratis receptis 8, 20, 2.

D) hoc = desto: quorum (propu-
gnatorum) alter (ordo) .., quo tutior
.. esset, hoc audacius longiusque per-
mitteret tela 8, 9, 4. — ut hoc ma-
iore animo contenderent, quod omnium
salutem sibi commendatam viderent
A 16, 3 (4).

hiemo. quae (legio) cum T. Sex-
tio legato in Biturigibus -abat 8, 11,
1. Caesar in Belgio cum -aret 8,
49, 1.

hiems. ſ. difficultas § 1 u. 2: 2 B. tolerandae -is causa 8, 5, 1.

hinc. H. suis laborantibus subsidio scaphas mittens nonnullos conservavit A 21, 3.

homo. subi.: ipsi -es ingeniosi atque acutissimi (Alexandrini) A 3, 1. nautici -es, urbis et regionis maritimae cotidianoque usu a pueris exercitati A 12, 4. in agris et pecora et -es .. versari A 36, 5. -o tantae prudentiae ac diligentiae A 68, 1 (2). — appoſ.: Germanos pedites, summae velocitatis -es 8, 36, 2. Scapulam, maximae dignitatis et gratiae provincialem -em sibique tam familiarem quam Laterensem A 55, 2.
2 gen.: se concedere id factum .. dignitati aetatique -is A 68, 1 (3). cognita calliditate -is A 71, 2. id non -um consilio, sed deorum voluntate factum 8, 43, 5. ne .. magna infamia perditorum -um latrociniis caperetur 8, 30, 2. ſ. milia § 3: 8, 3, 3. 30, 1 u. § 4: 8, 26, 2. quorum pars .. nacta naves multitudine -um atque
3 onere depressa est A 20, 6. quo multitudo -um insecuta eum irrumperet A 21, 2. magno numero -um interfecto aut capto 8, 25, 1.
dat.: id (templum) -i nobilissimo Lycomedi Bithynio adiudicavit A 66, 4 (5). certis -ibus dat negotium, ut A 51, 3. terror -ibus mentem consiliumque eripit et membra debilitat A 18, 2. magnam -ibus admirationem praebebat, quam ob rem id accidisset
4 A 6, 2. inimicus (Commius) -i (Voluseno) suorum invocat fidem .., ne 8, 48, 3.
acc.: collectis undique perditis -ibus 8, 30, 1. conficere -em (Commium) non potuit 8, 23, 5. ne qua rursus nova dissensio .. per -es seditiosos nasceretur A 33, 2 (3).
5 abl.: ut minus mille -ibus in ea (legione) esset A 69, 1. Euphranor, .. virtute magis cum nostris -ibus quam cum Graecis comparandus A 15, 1. navigium .. una cum -ibus interiit A 21, 3. contendebat .. gratia .. libenter pro -e sibi coniunctissimo, quem .. praemiserat ad petitionem 8, 50, 2.

honeste. ſ. gero (bellum) § 4: 1 B. quo celerius -iusque ad res magis necessarias proficisceretur A 71, 1.

honor. 1) Ehre ad praemia atque -es accipiendos A 77, 2. qui omnem -em et dignitatem Caesaris spoliarent 8, 50, 4. exceptus est Caesaris adventus .. incredibili -e atque amore 8, 51, 1. 2) Ehrenstelle, Ehrenamt ut .. simul se et -em suum insequentis anni commendaret 8, 50, 4.

honorifice. h. civitates appellando 8, 49, 3.

hora. post -am X diei A 10, 5. -a noctis circiter X 8, 35, 3.

hortatio. quod nulla satis idonea esset -o, quae neque virtutem posset notare neque inertiam A 10, 5. nec divulgata Caesaris -o subsequi legionum aut laborem aut pugnandi poterat cupiditatem A 22, 2.

hortor. Varus .. suos -atur 8, 28, 2. sibi etiam -andi suos auxilium defuturum A 10, 5. (Caesare) milites -ante A 20, 1.

hospes. ſ. amicus § 2: 1 B.

hospitium. se concedere id factum .. veteri -o atque amicitiae, .. aetati hominis A 68, 1 (3). in finitimas civitates .. privatis -is confisi .. confugerant 8, 3, 3.

hostia. -ae omnibus locis immolabantur 8, 51, 3.

hostilis. ſ. adventus § 1 u. 2 je 1 B. -i modo Cordubensium agros vastat A 59, 2 (3).

hostis. [hostis acc. 8, 36, 3]. subi.: -is 8, 16, 1. -em 8, 11, 1. -es 8, 5, 3. 8, 1 [-es .. prodirent K-Ditt. Dt F H; -is .. prodiret N Hf K-T D Wh]. 10, 2. 16, 3. 18, 1. 19, 5 (6). 20, 1. 27, 3. 28, 5. A 8, 2. 11, 1. 20, 4. 29, 5. 32, 2. 73, 1. neque opinantibus -ibus A 73, 2. — nemo sanus -is A 74, 4.
gen.: ſ. acies § 1 u. 2 je 1 B. 2
agmen -ium consecutus 8, 28, 2. inflammantur atque incitantur -ium animi secundo proelio 8, 12, 6. castra castris -ium confert 8, 9, 2. ſ. castra § 4: 8, 14, 4. 36, 2 u. § 5: A 76, 3. vgl. 8, 11, 1. cum .. valles castra -ium divideret ab opere incepto Caesaris castrorum A 78, 3. tota classe
-ium .. potitus esset A 11, 5. com- 3
plures -ium .. vulnerantur 8, 48, 7.

ex quibus -ium consilia cognosceret 8, 7, 1. explorato -ium consilio 8, 18, 2. ſ. conspectus § 1 u. 2 je 1 B. cognitis -ium copiis A 13, 6 (5). magnis copiis -ium circumdata A 40, 3. tela in -ium cuneos coici 8, 14, 5. discessum -ium animadvertere 8, 16, 1. cum .. -ium equites animadvertissent
4 8, 12, 3. ab equitibus -ium sunt excepti A 10, 2. confligit audacius equitatus -ium 8, 28, 3. ad persequendum equitatum -ium 8, 48, 1. sive .. ut in -ium fines veniret A 36, 5. ſ. incursio 2 B. impetus -ium .. sustinere A 8, 4. quod .. nullus impetus repentinus accidere -ium poterat A 35, 3 (6). ut .. externorum -ium
5 metum deponerent A 65, 1. admiratus tantam multitudinem -ium 8, 9, 2. magnam multitudinem convenisse -ium in fines Pictonum 8, 26, 1. magna -ium multitudo siti consumebatur 8, 41, 6 [Wh magna mult. hominum]. magnam mult. -ium in castris interfecerunt A 31, 3. per -ium munitiones in suam partem oppidi .. venit A 32, 4. navigia -ium .. a mole repellebant A 20, 2. ex suis navibus in
6 -ium naves transilire A 46, 4. in operibus -ium expugnandis A 22, 1. ut ea poena sit contentus -ium, quam 8, 21, 2. quae (pars) praesidio -ium tenebatur A 32, 1. capta est una -ium quadriremis, depressa est altera, duae .. A 11, 4. quod genus operis .. sine suspicione -ium facere licebat 8, 41, 4. nulla suspicio -is (erat) A 45, 2 (3). telis -ium flammaeque se offere-
7 bat 8, 42, 4. cum .. triremem -ium [D quadriremem h.] perforasset A 25, 5.

dat.: adversas naves -ibus constituit A 14, 1. ſ. accido § 1: 1 B. et nostris et -ibus nuntii afferuntur 8, 19, 4. cum (legio) paulum aversa -ibus cessisset A 40, 2. (cum) neque infirmas legiones -ibus committere auderet 8, 26, 2. etsi nondum in conspectum venerat -ibus 8, 27, 3. ut .. nulla transversa (navis) -i obiceretur A 15, 6.

8 acc.: ſ. aggredior § 3: 2 B. contemptis pridie superatis -ibus 8, 28, 4. externo -e deleto 8, 37, 2. ab ea parte cum proclivi detruderentur -es A 76, 1. -es in insidiis dispositi 8, 18, 1. -es .. elicere ad dimicandum 8, 8, 3. ſ. insequor § 4: 2 B. conversis equis -em pellere 8, 48, 6. -es perterritos 8, 27, 3. hac calamitate perterritis -ibus A 11, 6. aqua pro- 9
hibere -em 8, 40, 1. supero ſ. ob. § 8. Romanum externum sustinere -em 8, 27, 2 ſ. externus. ne .. -es incendiis terrerentur 8, 3, 2. victos .. tanta calamitate .. -es 8, 20, 1. — ut ad -es armatos eum mitteret A 24, 2 (3). cum fama exercitus ad -es esset perlata 8, 5, 1. pontem adversus -em 10
praevallari A 19, 4. qui propior -em in ipso vallo collocatus esset 8, 9, 4. cum propius -is (= -es) accessisset 8, 36, 3.

abl.: ut ab -ibus duplici fossa .. defenderentur 8, 9, 4. ſ. a § 3: A 73, 1. 80, 2.

HS. palam HS LX cum Calpurnio paciscitur et cum Q. Sestio L A 55, 5.

huc. ſ. ago § 1: 1 B.

humanitas. quam (poenam) .. pro sua clementia atque -e numquam .. esset illaturus 8, 21, 2.

humilis. tanta erat magnificentia apud opulentiores, cupiditas apud -iores 8, 51, 3.

I.

iaceo. a) saxa, quae -ebant in itinere A 53, 3. b) -entem (Longinum) levibus sauciat plagis A 52, 4.

iacio. ex ea (turre) cum tela tormentis -erentur ad fontis aditum 8, 41, 5 (6).

iactura. qui modo aliquam -am facere posset A 49, 3 (4). magna .. sollicitudo periculorum ad -as et detrimenta rei familiaris adiungebatur A 49, 8 (5).

iam. I) 1) schon, bereits a) Iamque eos .. depulerat A 19, 3. diuturnitate i. factus provincialis A 53, 5. cum .. ac i. consuetudine diligentia minueretur 8, 12, 1. rure i. red-

ierim, quaeris fr. 160, 15. b) adulta i. aetate puerum A 24, 2 (3). illa inferior (aqua) corruptior i. salsiorque reperiebatur A 6, 3 (4). c) prope i. pace constituta A 63, 5. d) octavo i. stipendio 8, 8, 2. 2) sofort, gleich si fecisset, i. tunc sibi mitteret munera ac dona A 70, 8. 3) jetzt cum i. non virtute propugnatorum, sed scientia classiariorum se victos viderent A 12, 1.

II) m. Negat.: (cum) nec i. libere vagandi .. facultatem haberent 8, 32, 1 [2 gute Hdsch. haben tam statt i.]. — nihil enim i. video opus esse nostra cura fr. 160, 19. quin hostes .. nihil i. de bello essent cogitaturi A 32, 2. — i. non s. ob. 3). — nullam i. esse civitatem, quae 8, 24, 1 [i. fehlt in den interpol. Hdsch.].

Ianuarius. pridie Kal. Ian. .. proficiscitur 8, 2, 1.

ibi. 1) örtlich: daselbst, dort a) cum .. i. (Medobregae) imperator esset appellatus A 48, 2 (4). I. (Nemetocennae) cognoscit 8, 47, 1. (legiones) i. (in hibernis) collocatas 8, 4, 3. praesidium i. (in oppido) suum collocavit A 26, 2. V. legio nuper erat i. (in Hispania) confecta A 53, 5. IV cohortes .. ad II (legionem) pervenisse omnesque i. se coniunxisse A 57, 3. i.que (Malacae) .. navis conscendit A 64, 2 (3). I. (Tarsi) rebus omnibus provinciae .. constitutis .. non diutius moratur A 66, 3. in eam partem Galliae est profectus, ut i. extremum tempus consumeret aestivorum 8, 46, 1. postero i. (in portu) die .. consumpto A 47, 2. se recipit Bibracte. I. cum ius diceret, .. legatos mittunt 8, 4, 2. Dispositis i. (ad oppidum) praesidiis 8, 35, 3. i.que (in Ponto) .. multa oppida expugnavit .. A 41, 1 (2). I. (in Carnutibus) .. fit certior 8, 39, 1. I. (in summa planitie iugi) legionibus i structis 8, 14, 5. i.que (in Treveris) exercitum lustravit 8, 52, 1. Hispalim accedit i.que moratur A 56, 6 (5). I. (Lepti) .. eum diem moratus A 57, 2. I. (in Cadurcis) .. oppidum U. .. occupat 8, 32, 2. complures i. (in castello) milites oppresserunt A 63, 5. i. (Salonae) difficultate rerum omnium pressus .. periit A 43, 3 (4). atque i. (in castello) praesidium posuit A 19, 1. I. (ad Uliam) adeo coniuncta ponit moenibus castra A 61, 3. parte i. (in oppido) relicta copiarum 8, 34, 1. legiones i. (Alexandriae) .. ceteras reliquit A 33, 3 (4). Octavium i. (ad insulam T.) restitisse A 45, 1 (2). i. (in .. parte Galliae) quasdam civitates in armis esse 8, 24, 2. I. (Segoviae) habita contione militum temptat animos A 57, 6. ex insidiis i. (in Hispania) vulneratus A 48, 1. b) se .. i. futurum, ubi praescripserit 8, 48, 8.

2) = da, dann, alsdann a) Q. Cassium legatum vulnerat. I. T. Vasius et L. Merg. .. municipem suum adiuvant A 52, 4. b) = bei dieser Gelegenheit I. quamquam crebro audiebat Labienum .. sollicitari certiorque fiebat .., tamen neque de Lab. credidit quicquam 8, 52, 3.

ictus. primo -u gladio caput percussit 8, 23, 5.

idem. [id. = iid. A 12, 2. 18, 3. 55, 4. isd. = iisd. 8, 14, 1. A 33, 4 (6). eisd. A 37, 2. 76, 1. = eod. tempore .. et A 29, 4. eod. tempore et nostris et hostibus nuntii afferuntur 8, 19, 4. vgl. 8, 27, 2. A 28, 1. 60, 2. Lepidus eod. tempore Marcellusque Cordubam cum suis, Cassius proficiscitur Carmonam A 64, 1. vgl. A 75, 1. — s. ac § 19].

1) a) m. subst. α) eod. instigante Dumnaco 8, 31, 2. quod et victoris et victi detrimentum ad eund. Caes. esset redundaturum A 60, 2. β) compluribus diebus isd. in castris consumptis 8, 14, 1 [so Dt K H; iisd. N Hf D F Wh]. in ead. se reciperet castra 8, 27, 4. in eisd. castris morandi .. causam A 37, 2 (1). in ead. fuisse 2
coniuratione A 55, 2. Isd. cruciatibus affectus L. A 55, 4 [Iisd. N Hf K]. eisd. diis adiuvantibus A 76, 1. eiusd. generis ac saporis aqua .. uti, atque A 6, 2 (3). eas valles .. eod. intervallo sua castra munituras A 73, 1. Caesar eod. itinere uti noluit, ne A 28, 2. cum .. diutius permanere sine periculo eod. loco (non) possent 3
8, 15, 4. ne forte in eod. loco subsistere hostis .. conaretur 8, 16, 1. (legio) in collatione reliquarum non-

dum eand. vetustatis .. ceperat opinionem 8, 8, 2. Caesar .. eod. in periculo versatus est A 21, 1. cum copiis ad eund. pontem contendit 8, 27,
4 4. posse (ingratos reges) isd. praesidiis coërceri A 33, 4 (6) [bloß N iisd.]. ead. ratione .. media collocabantur acie A 37, 4. — Eod. tempore 8, 22, 1. 27, 1 [einige gute Hdschr. Eo t.]. 41, 4. 44, 3. eod. temp. 8, 1, 1. 2. 19, 4. 42, 1. A 19, 5. 29, 4. (paene e. t.) 31, 3. 64, 1. 75, 1. tempore eod. 8, 27, 2. Sub id. tem-
5 pus A 26, 1. 42, 1. 64, 2. sub id. t. A 40, 1. paene sub id. t. A 28, 1. γ) hostes ead. (palude) transgressi nostros .. summovebant 8, 10, 2 [die gut. Hdschr. eodem, mehrere interpol. ead].

b) ohne subst. α) Id. (Alexandrini) .. reficere naves .. instituerunt A 12, 2 [N Hf K Iid.]. eidem (Mithridati) tetrarchian Gallograecorum .. adiudi-
6 cavit A 78, 3. β) Bituriges .. id. fecerunt 8, 3, 5. id. ut facerent (naves), significabat A 45, 3 (4). duas cohortes .. id. facere A 57, 5. ead. suum quisque contubernalem .. prosequens erat obtestatus A 16, 4 (5).

2) m. hic: s. hic § 5: 3 B.

3) m. pron. relat. a) α) ead. classe, qua venerat, proficiscitur in Ciliciam A 66, 1 (2). eod. gradu, quo .. descenderat .., ascendere .. coepit A 74,
7 4. β) cum Longinus imperator ead. faceret, quae fecerat quaestor A 50, 1. b) qui se in aequo loco .. pares esse confidebant, id. perterriti .. in aedificiis consistere ausi non sunt A 18, 3 [iid. N Hf K].

idoneus. 1) passend, geeignet, taugl., bequem a) α) turmas .. -is locis disponit 8, 28, 2. ähnl. A 61, 5. locis -is A 25, 2. β) cum .. locum -um castello cepisset A 61, 2. b) quod nulla satis -a esset hortatio, quae neque virtutem posset notare neque inertiam A 10, 5. 2) zuverlässig, tüchtig (ad eam rem delectos) -os ei tradit centuriones 8, 23, 4. -os milites imposuerunt (in naves) A 13, 4. — quos -os ex equitibus Gallis arbitrabatur in navigia .. imponit A 17, 3.

ignavia. nullum .. processum virtus habebat aut periculum -a subibat A 29, 2.

ignaviter. an ego, cum omnes caleant, i. aliquid faciam? fr. 160, 18.

ignis. magnum .. numerum minorum navigiorum .. producunt cum malleolis -ibusque A 14, 4. s. intro § 2.

ignominia. provincia .. retenta non tantum sine -a, sed etiam cum laude erat A 42, 1.

ignoro. ne quis .. -aret, quibus in locis Caesar exercitusque .. fuissent 8, 48, 11.

ignosco. a) se neque libentius facere quicquam quam supplicibus -ere A 70, 3. b) venit oratum, ut sibi -eret, quod .. in Pompei castris fuisset A 67, 1.

ignotus. nemini .. erat -um .. ad urbem Caesarem revocari A 71, 1.

[**illico.** cum .. Euphranor primus proelium commisisset et i. triremem hostium perforasset A 25, 5 M Dt; d. best. Hdschr. et illi .. perforassent; D et quadriremem .. p.].

ille. A) bez. sich auf das Vorhergehende I) auf ein einzelnes Wort 1) a) ohne subst. α) cum .. Volusenus .. eum (Commium) insecutus esset, ille (Comm.) autem .. Volusenum produxisset longius 8, 48, 3. ille = Deiotarus A 34, 4. illo (Subj.) = Octavio A 46, 2. illum = Euphranorem A 15, 5. illi (Subj.) = Rhodiae naves A 15, 6. illos (Subj.) = hostes A 10, 6. illis (Subj.) = Alexandrinis A 7, 1. illorum = barbarorum 8, 24, 3 [illorum nach d. best. Hdschr. Vascosanus N D Dt; eorum nach d. 2
interpol. K Oehler H; Illyriorum F; Istrorum M Wh]. = Alexandrinorum A 3, 1. = hostium A 24, 1 (2). illis = navi Rhodiae A 11, 2. illos = Brutum et Cassium fr. 160, 27. de illis = Bruto et C. fr. 160, 31. β) Ille = puer A 24, 5 (6). b) m. subst.: omnem .. illam partem regionemque A 42, 5 (6). in illis regionibus 8, 24, 2. omnem illam regionem coniunctam Oceano 8, 46, 4. omni illa regione A 9, 4. regionum illarum A 27, 1. — provinciae illius 3
8, 46, 6. in illam provinciam A 48, 1. 2) in abhäng. Rede = 3. Pers.: illo viro 8, 21, 4.

II) bez. sich in freierer Weise auf

b. Verhergeh. 1) ohne subst. a) etiam illa (parte ab heptastadio; nach V = mole) in urbem .. intrari posse confidebat A 17, 2 s. etiam § 2. b) celeriter, si illa sentiret, fore eum secum affirmans A 24, 4 (5). 2) m. subst.: quibus ille dies fungendi muneris obvenerat 8, 12, 3. qui fortunae illius periculum fecerat 8, 34, 1. principem sceleris illius .. depoposcit
4 8, 38, 3. — illo tempore A 11, 3. temporibus illis A 62, 2. in illis partibus A 72, 2. in illum .. sinum (Illyricum) A 42, 3 (4). ex illo toto sinu A 47, 5. — ab illo timore se recrearunt A 27, 7 (8). quas casus ab illo periculo vindicarat A 46, 7. cum in illa societate versarentur rapinarum A 50, 2. ne pecunia illa ex .. rapinis confecta in potestatem cuiusquam veniret A 64, 2 (4). ut sacerdos eius deae .. secundus a rege consensu gentis illius habeatur A 66, 3 (4).
5 B) bez. sich auf das Folgende 1) a) nox .. allatura videbatur .. fiduciam illis, qui locorum notitia confidebant A 10, 5. b) etiam illud vulgare .. signum, quod .. intellegi consuevit, .. erat .. sublatum 8, 3, 2. post illam vulnerationem, quam .. commemoravi 8, 47, 2. magnam illam servorum multitudinem, quae aggerem portabat, militum esse A 74, 3. 2) mihi ne illud quidem accidit, ut .. bello inter-
6 essem 8 pr. 8. simul illud grave .. videbatur, perpaucos de summa rerum decertare A 16, 2 (3). unum illud orat, ut timori suo concedatur, ne 8, 48, 9. unum illud propositum habebat continere in amicitia civitates 8, 49, 1. illud spectans, primum ut .. deinde ut .. imprimis vero ut A 1, 5.
7 C) in Gegensätzen 1) hic .. ille: s. hic § 11 u. 12: 3 B. 2) cum in omnibus dimicationibus .. tum maxime illo tempore A 11, 3. 3) nostris .. illi (= hostes) A 16, 1. a nobis .. ab illis A 19, 6.

D) prägnant = jener bekannte tum primum .. veniebat ab illo universae Galliae bello 8, 51, 1.

illo. cohortes i. circumire castra .. iussit A 31, 1 [Fl. meint, in illo stecke die Zahl III, Koch aliquot].

imitor. ut nostri illorum opera -ati viderentur A 3, 1.

immineo. a) illis (Alexandrinis) -entibus atque insequentibus A 7, 1. b) quas (naves) protexerunt ex molibus atque aedificiis -entibus A 16, 7 (8).

immitto. ex aedificiis .. per foramina in proxima aedificia arietes -untur A 1, 2.

immolo. hostiae omnibus locis -abantur 8, 51, 3.

immortalis. s. deus 3 B.

impar. qui .. eminus ex ripis proelium i. inirent A 29, 2.

imparatus. Caesar .. neque opinans -usque oppressus A 75, 1. accidit, quod -is disiectisque accidere fuit necesse 8, 3, 1.

impedimentum. 1) Hindernis (equitatum) magno .. fore -o, si .. inutilis necessarium consumeret frumentum A 61, 6 (5). — nullius periculi timorem multitudini fore -o, quo minus se dederent A 23, 2 (3). 2) Heeresgepäck, Troß: s. agmen § 1 u. 2: 3 B. omnis multitudo capitur -orum 8, 29, 4. — -a omnia in ulteriores silvas contulisse 8, 7, 4. dimittunt eos, quos .. 2
inermes habebant, unaque reliqua -a 8, 14, 1. -a et commeatus Romanorum interceperat 8, 30, 1. -is in castris relictis A 73, 2. binis cohortibus ad -a tuenda relictis 8, 2, 2. cum .. magna .. -a oppidanorum videret, quae si clandestina fuga subtrahere conarentur, effugere non possent 8, 33, 1. ut legiones .. ante omnia irent -a 8, 8, 3.

impeditus. 1) gehindert, gehemmt et ad explicandam classem et ad receptum .. -iores A 14, 5 (6). 2) schwer zugänglich, unwegsam silvis .. aut -issimo flumine 8, 18, 1 [v. interpol. Hdsch. -issimis aut altissimo statt aut imp.; impetuosissimo fl. Wh]. -is locis 8, 10, 3. locus angustus atque -us A 36, 4. palude -a 8, 14, 4. 3) schwierig, m. Schwierigkeiten verbunden flumine -um transitum 8, 20, 1.

impello. a) Pharnaces impulsus sive loci felicitate sive auspiciis et religionibus inductus A 74, 3. b) quorum opportunitas castellanos -ebat ad decursiones faciendas A 42, 3.

impendeo. in Bithynia .. plus oneris videbat sibi -ere A 65, 2.

impensa. complentur equitum III milia maximisque ornantur -is A 50, 3.

imperator. subi.: -em 8, 19, 4. -es A 70, 8. cum Longinus -or eadem faceret, quae fecerat quaestor A 50, 1. — quo (genere quaestus) domus et tribunal -is vacaret A 49, 2 (3). — legio signa Cordubam infert ad auxilium ferendum -i suo A 54, 2. — cum .. ibi -or esset appellatus A 48, 2 (4).

imperfectus. novissimum -um (commentarium) .. confeci 8 pr. 2.

imperitus. -am plebem 8, 21, 4.

imperium. 1) Befehl ut.. acies uno consilio atque -o administraretur A 1, 5. 2) Macht zu befehlen, Gewalt: allgm.: ut sacerdos eius deae maiestate, -o, potentia secundus a rege .. habeatur A 66, 3 (4). a) α) Herrschaft, Oberhoheit, Regiment quo firmius esset eorum regum -um A 33, 3 (4). ad -i nostri dignitatem utilitatemque pu-
2 blicam pertinere A 33, 4 (5). cum .. summam -i ipse obtinere vellet A 4, 1. ad praesens -um evitandum 8, 24, 1. ipsa omne -um obtinebat A 4, 2. s. sub § 3: 2 B. β) plur.: Hoheitsrechte priusquam diuturnitate confirmarentur regum -a A 33, 2 (3) s. rex § 3. b) Heeresbefehl, Kommando qui -um classis obtineret A 15, 2. —
3 quod .. coërcitus (Deiotarus) exercitibus -isque in Pompei castris fuisset A 67, 1 s. coërceo. c) übtrg.: kommandierende Offiziere, Befehlshaber se debuisse .. parere praesentibus -is A 67, 2.

impero. 1) befehle, gebiete a) imperatum s. facio § 4: 8 B. b) quae (navis) quamque earum sequatur et cui subveniat, constituit atque -at A 14, 2. c) m. acc. c. inf. α) act.: equitatum .. procedere ante agmen -at legionum 8, 27, 4 [equitatu (dat.) N]. β) pass.: haec (castra) -at vallo ..
2 muniri, loriculam inaedificari 8, 9, 3 [munire d. best. Hdsch., muniri 3 interpol.]. opera undique -at administrari 8, 37, 2. -at pontem .. praevallari et .. lapidibus oppleri atque obstrui A 19, 4. 2) fordere ab, erlege auf a) reliquas civitates adit, obsides plures
3 -at 8, 38, 2. ut .. pecuniae describerentur atque -arentur A 51, 2. b) m. dat.: pecuniae locupletibus -abantur A 49, 2. quibus parum videbatur imposuisse oneris, ampliorem pecuniam -at A 56, 3. quibus pecunias -asset A 56, 6 (5).

impetro. utinam, quam facile a te de me -are possunt, ita per te exorentur, ne fr. 160, 24.

impetus. quod in locis superioribus nullus -us repentinus accidere hostium poterat A 35, 3 (6). — acc.: s. facio § 5—7: 10 B. quorum -um adeo pertimuerunt hostes, ut A 29, 5. s. sustineo § 2 u. 3: 7 B. — abl.: qui repentino latrocinio atque -u illorum erant oppressi 8, 24, 3 s. ille § 1 u. 2. magno nostrorum -u perculsi 8, 48, 7. — magno -u IV ad eam (navem) constratae naves .. contenderunt A 11, 1.

impono. 1) setze auf, an, in etw. (hinein) a) absol.: nullis nostris militibus -sitis A 10, 1. idoneos milites -suerunt A 13, 4. militibus veteranis -sitis A 44, 4. b) legio .. cum frumento, armis, telis .. -sita in naves a Domitio A 9, 3. cohortes X et levis 2 armaturae electos quosque idoneos ex equitibus Gallis arbitrabatur in navigia minora scaphasque -it A 17, 3. c) portis fores altioresque turres -suit 8, 9, 4 s. fores. navibus actuariis .. rostra -suit A 44, 3. 2) erlege auf reges .. receptos in fidem condicionibus -sitis provinciae tuendae ac defendendae dimittit A 65, 4 (5). necessitatem sibi aliquam -i belli gerendi 8, 3
49, 2. onus s. iniungo. quibus parum videbatur -suisse oneris A 56, 3. 3) bringe bei, füge zu sua vulnera per fidem -sita 8, 48, 3 [per fid. interpositam 2 gute Hdsch.; perfidia interposita 4 interpol., weshalb Vossius perfidia imposita; per fid. impos. zuerst Gruterus].

importo. ad -andum frumentum proficisci 8, 34, 1. silvestribus angustisque itineribus frumentum -are in oppidum 8, 35, 3.

impotenter. cuius nomine diu regnasse i. Ganymeden docuimus A 33, 2 (3).

impressio. ut omni multitudine in fines Suessionum .. facerent -em 8, 6, 2.

imprimis. illud spectans, primum, ut .., deinde, ut .., i. vero, ut aqua pabuloque abundaret A 1, 5 (6). legati .. Caesarem adeunt atque i. deprecantur, ne eius adventus hostilis esset A 69, 2.

improbus. quo testatior esset poena -orum 8, 44, 1.

improvisus. Germanos .. imprudentibus omnibus de -o advolasse 8, 36, 3.

imprudens. quod nullum ab insidiantibus -es acceperant detrimentum 8, 19, 3. ſ. improvisus 1 B.

imprudentia. defectionem eius nullam posse excusationem [eius] -ae recipere A 68, 1. quorum impetum Mithridates magna cum prudentia constantiaque [virtutum et Alexandrinorum -a] .. sustinuit A 27, 5 (6) [d. v. d. Hrsgbr. eingeklammerten Worte stehen in d. interpol. Hdſch.] ſ. cum (praep.) § 9.

impugno. a) greife an, bekämpfe multae naves .. nostros -abant A 30, 6 (7). revocant ab -andis operibus armatos 8, 43, 2. b) fechte an, befeinde eum -aret Caesaris dignitatem 8, 53, 1.

impunitus. ne sua vulnera .. paterentur -a 8, 48, 3 [statt impun. hab. einige interpol. Hdſch. inulta vor paterentur].

in, m. acc. [quem in locum 8, 17, 1. A 10, 6. 74, 4. quas in provincias regionesque A 65, 1. nullam in partem 8, 40, 3. plures in partes 8, 24, 1. unum in locum 8, 41, 1].

A) räumlich I) eigtl. 1) allgm. a) m. vrb.: accurrit laetus in castra A 53, 4. ſ. adduco § 3: 8, 6, 3. A 42, 4 (6). secum parvulum asportaverat in castra A 78, 2. ſ. cogo § 1: 4 B. ſ. coicio 1) u. 2) 2 (3) B. ſ. compingo 1 B. qui (commeatus) comportabantur in hiberna Rom. 8, 47, 2. in unum locum exercitum conduxit A 48, 2 (3). ſ. confero § 1 u. 2 je 1 B. u. § 3: 6 B. ſ. confugio c) 3 B. contendit in insulam Issum A 47, 2. magnum nu-
2 merum in oppidum telorum .. convexerant A 2, 1. ſ. convenio § 1 u. 2: 4 B. legionem VI decedere .. in Italiam A 77, 2. quod .. decucurrissent in eum locum A 31, 1. ſ. deduco § 2 u. 3: 3 B. ſ. descendo a) 2 B. nostri .. turmatim in eum locum devenerunt 8, 18, 2. legionibus in hiberna dispositis A 49, 1. Carnutes .. dissipantur in finitimas civitates 8, 5, 4. ſ. distribuo 1) b) 2 B. quas (legiones) in Africam ducturus erat A
56, 5. ſ. educo c) 3 B. ex longis na- 3
vibus nostris in molem se eiecit A 20, 1. elicere nostros in locum .. iniquum 8, 16, 1. exiens in Tusculanum fr. 160, 20. ſ. expono 1) 2 B. temere in naves fugere A 20, 3. hanc (aquam) locis superioribus fundere in partem Caesaris A 6, 1. ex aedificiis .. in proxima aedificia arietes immittuntur A 1, 2. ſ. impono 1) b) 2 B. frumentum importare in oppidum 8, 35, 3. ſ. induco 2 B. quod (flumen) in Nilum influebat A 29, 1. ſ. intro b) β)
1 B. cum in basilicam iret A 52, 2. 4
ſ. mitto § 5 u. 7 je 3 B. u. § 8: 8, 25, 1. 54, 3 u. § 9: 2 B. (Gutruatus) in castra perducitur 8, 38, 4. se a ceteris incautius permittit in praefectum 8, 48, 3. in summam planitiem iugi pervenit 8, 14, 4. ſ. praecipito A 18, 3. 46, 5. quo celerius .. prodirent in aciem 8, 8, 1. ſ. proficiscor § 4—7: 10 B. (8, 31, 1 = gegen). ardentes (cupas) in opera pro-
volvunt 8, 42, 1. ſ. recipio § 1, 2 u. 5
7 je 1 B. u. § 3 u. 4: 9 B. eos .. in oppidum redegerat A 19, 3. praefectus .. refertur in castra 8, 48, 7. ſ. refugio 1) b) 2 B. ſ. remitto § 2: 2 B. suos in castra revocavit A 37, 2. in Tusculanum ad me scribe fr. 160, 34. quem in locum nemo sanus hostis subiturus esset A 74, 4. quem in locum illos successuros non existimabat A 10, 6. unde .. frumentum in oppidum supportarent 8, 35, 1.
tollitur a multitudine in tribunal A 6
53, 4. ſ. traicio 1) b) 2 B. ex suis navibus in hostium naves transilire A 46, 4. cum exercitus in Graeciam transportaretur A 44, 4. ſ. venio § 5 u. 6: 10 B. b) m. subst. u. Bdg. v. subst. u. vrb.: ascensum in naves .. ex scaphis A 8, 5. ſ. facio (impetum) § 6 u. 7: 8 B. ut .. in fines Suessionum .. facerent impressionem 8, 6, 2.
per Gallograeciam .. in Asiam iter 7
facit A 78, 1. (quod) neque .. ullus in naves receptus daretur A 7, 1. ut

.. nullum reditum .. haberet in civitatem 8, 24, 4.

2) v. d. Richtung, nach .. hin, nach, gegen a) s. pars § 6 u. 7: 7 B. u. § 9: 2 B. a quibus (castris) .. vallum in oppidi circuitum ducere instituit 8, 33, 2. b) legio .. pugnans in orbem A 40, 3. c) v. d. Richtung nach irgend einer Dimension: valle .. magis in altitudinem depressa quam late patente 8, 9, 2. turris excitari crebras in alt. trium tabulatorum 8, 9, 3. ex-
8 struitur agger in alt. pedum LX 8, 41, 5. — campum .. non amplius patentem in omnes partes passibus mille 8, 18, 1.

3) = bis zu, an ab oppido .. fossas .. in eum locum deduxit, quo A 38, 3. iugum .. pertinens in Armeniam minorem A 35, 3 (5). quantum .. recipitur loci, in tantum munitiones proferuntur A 1, 2.

II) übtrg. a) m. vrb.: s. adduco § 3: 8, 8, 4 u. § 4: 2 B. in gregem locupletium simultatium causa tenues coiciebantur A 49, 2. iura in tetrarchas, reges, civitates distribuit A 78,
9 1. in eius (legionis) locum XIII legionem (in Italiam) mittit 8, 54, 3. s. recipio § 8: 4 B. s. redigo 2) 5 B. nemo erat .. quin .. in reos referretur A 49, 3 (4). (cives) in integrum restituere A 70, 5. senatus .. in alia omnia transiit 8, 53, 1. venio s. conspectus § 2: 3 B. u. § 3: 1 B. u. venio § 9: A 3, 2 (3). 23, 2 (3). 8, 44, 3. A 64, 2 (4). s. vindico 1) 2 B. b) cum sibi viderent .. reditum patere in eius amicitiam 8, 3, 5.

10 B) zeitlich: ut in Caesaris adventum res integra differretur A 35, 2 (3). — quoniam praesidia sunt in tot annos provisa fr. 160, 23.

C) 1) d. freundl. od. feindl. Handlungen od. Gemütsstimmungen a) largitionem in milites auget A 4, 2. quorum semper in rem p. singulare constiterat officium A 42, 3 (4). b) odio, quod in illam provinciam susceperat
11 A 48, 1. supplicia constituit in eos, qui A 41, 2 (3). c) neque .. iniurias condonare iis posse, qui fuissent in se officiosi A 70, 3. 2) final a) cogitur in eius supplicium .. contra suam naturam concursu .. militum 8, 38, 5. ille ut ex carceribus in liberum cursum emissus A 24, 5 (6). s. venio § 6: 8, 23, 5 u. § 9: 8, 31, 3. b) cum 12
in duas partes esset urbs divisa A 1, 5 [cum in d. p. esset urbis div. acies Hf D K]. 3) modal: in vicem legionibus expeditionum onus iniungebat 8, 6, 4. ipse equites in v. Remorum ac Lingonum reliquarumque civitatum .. praesidio pabulationibus mittit 8, 11, 2. cum dispositis turmis in v. rari proeliarentur 8, 19, 1. quae (acies) suis esset equitibus in v. praesidio 8, 29, 1.

in, m. abl. [isdem in castris 8, 14, 1. eodem in periculo A 21, 1. qua in re 8, 31, 3. quo(que) in consilio 8, 39, 1. quibus in locis 8, 48, 11. quo in numero A 53, 2. 5. diversis in locis 8, 44, 1. plurimis in locis 8, 34, 4. magno in periculo A 38, 1. — quorum in civitate 8, 38, 3].

A) räumlich I) allgm. 1) m. vrb. a) prägnant α) s. colloco § 2 u. 3: 9 B. u. § 5: 4 B. s. consisto 2) a) 2 B. u. c) 2 B. reliquas subsidiarias in secundo ordine constituunt A 14, 3. s. dispono § 2 u. 3: 6 B. u. § 1: 8, 43, 2. qui in litore aequo institerant A 17, 5. s. pono 1) 8, 5, 2. 7, 1 u. 2) 8, 46, 4. vgl. positus. s. subsisto b) 2 B. β) Pompei nomen in scutis inscriptum A 58, 3. b) haec .. in consiliis contionibusque agitabant A 3, 2 (3). quid ageretur in locis reliquis 8, 43, 2. amplius CX navibus .. in 2
portu navalibusque amiserant A 12, 3. ne genere quodam obsidionis clauderetur in regionibus alienis A 61, 2. commoratus fere in omnibus civitatibus A 65, 4. quae (legio) .. in Ponto confecta erat A 34, 5. haec in Syria, Cilicia, Asia celeriter se confecturum A 65, 2. in concilio confirmavit A 12, 2. in ipso portu confligendum A 13, 3. in acie conflixisse et vicisse A 74, 3. s. consumo 1) b) 2 B. [cum in proclivi detruderentur hostes A 76, 1 D u. d. Hrsgbr. vor Scaliger; N Hf Dt K haben in nicht; in proclive Scaliger vulg. Oudend.]. ne navibus in flumine dimicaret A 28, 3
2. magna .. in ipsis operibus flamma exstitit 8, 42, 2. in infimis .. radicibus montis ferebatur (flumen) 8, 40,

3. quae in Pictonibus gerantur 8,
27, 1. ähnl. A 34, 1. s. habeo § 1:
4 2 B. u. § 2: 1 B. u. § 3: 3 B. s.
hiemo 2 B. saxa, quae iacebant in
itinere A 53, 3. in Bithynia ac Ponto
plus oneris videbat sibi impendere
A 65, 2. in quo (flumine) multae naves
.. nostros impugnabant A 30, 6
(7). s. instituo 1) A 2, 2 u. 2) A 20,
5. magnam multitudinem hostium in
castris interfecerunt A 31, 3. ähnl.
(11, 4). 60, 4. paucos in aedificiis
esse inventos 8, 7, 2. propugnatores
.. in navibus iugulantur A 46, 5. man-
5 serat in (fide) praesidiis(que) eius A
33, 2. s. moror § 2 u. 3: 3 B. quod
(castellum) rex in proximo vico .. munierat
A 30, 3. nemo .. in provincia
natus A 53, 5. qui in Ponto negotiati
essent A 70, 5. paganos et oppidanos
in his locis obversari A 36, 4.
horum primis in ipsa fossa munitionis
.. oppressis A 31, 5. quorum in civitate
.. initium belli esse ortum 8,
38, 3. in ipsis faucibus .. periit A
64, 3 (5). in portu periclitati remi-
6 gio, quid A 13, 4. in eo loco permanere,
quem delegissent 8, 7, 7. numquam
.. senatum tantum in civitate
(Bellovacorum) .. quantum imperitam
plebem potuisse 8, 21, 4. in his (navibus
proficiscebatur) Euphranor A 25,
3 vgl. unt. § 17. in quo (loco) pugnabatur
A 31, 1. s. relinquo § 1: 2
B. u. § 2 u. 3 je 1 B. qui in navibus
longis remanserant A 20, 4. legiones
.. in Italia retentas esse 8, 55,
1. legiones .. in Italia scriptas A
53, 5. s. sum § 13: A 3, 3 (4). 52,
7 1. 72, 1. 8, 15, 5 u. § 14 u. 15:
11 B. u. § 16: 2 B. Caesarem ipsum
in classe venisse A 10, 3. in agris
et pecora et homines .. versari A 36,
5. Pompeium in acie victum A 56,
1. 2) m. adi.: s. positus 1) b) 4 B.
u. 2) 1 B. 3) m. subst.: locum castris
excelsum in silva delegisse 8, 7, 4.
magna .. multitudo in reliquis navibus
propugnatorum est interfecta A
11, 4. perfectis .. munitionibus in
oppido A 17, 2. qui .. tribunus mi-
8 litum in legione vernacula fuerat A
57, 1. cum in Lusitania Medobregam
oppidum .. expugnasset A 48, 2 (4).
vetustissimum .. in Cappadocia Bellonae
templum A 66, 4. 4) m. Abdg.
v. subst. u. adi. mit vrb.: Caesare in
Gallia citeriore ius dicente 8, 23, 3.
si .. diversis in locis plures consilia
inissent 8, 44, 1. in Treveris equestre
proelium facit secundum 8, 45, 1.
ähnl. A 46, 3. 73, 2. in omnibus
partibus Galliae bene res geri 8, 46,
1. ähnl. A 44, 1. 78, 2. quorum in
omni Gallia summam esse auctoritatem
sciebat 8, 46, 4. qui .. magnam 9
in illis partibus habet nobilitatem A
72, 2. se in aequo loco ac plano pares
esse A 18, 3. reliquae copiae in
navibus stationem obtinebant A 19,
3. quod in locis superioribus nullus
impetus repentinus accidere hostium
poterat A 35, 3 (6). in fronte .. simplici
derecta acie A 37, 4. in Illyrico
est incommodum acceptum A 42,
1. [contractum in ea (Corduba) aes 10
alienum A 49, 1 N Hf D K; statt in
ea hat Dt nach Iur. ingens, M antea
(„nisi fuit alea"), Koch largitione].
in Hispania nonnullae civitates rebus
Cassii studebant, plures .. A 62, 2.
5) ellipt.: instructas velut in acie certo
gradu legiones accedere 8, 9, 1
[könnte auch zeitlich gefaßt werden]. —
(oppidum) positum ipsum, ut in plano,
loco satis munito A 72, 1.

II) in best. Formeln: in acie permanserunt
8, 15, 1 [in acie sedere Gallos
8, 15, 5]. — solus ex Aeduis .. 11
permanserat in armis 8, 45, 2. ibi
quasdam civitates in armis esse 8, 24,
2. nostrorum, qui in armis erant A
74, 3. quo plures in armis tenerentur
A 74, 1. — operibus in circuitu oppidi
continuatis A 61, 5. — s. conspectus
§ 1: 1 B. u. § 2 u. 3: 5 B.

B) zeitlich a) quali quisque fuisset
animo in .. Galliae defectione 8, 46,
6. legio .. in ipso transitu fossae confixa
.. est A 40, 2. b) qua (virtute)
saepe in bellis periclitatus magnas res
.. gesserat A 43, 1. in contentione 12
praesentis .. habent viris fr. 160, 33.
qui .. in omnibus dimicationibus ..
scientia .. praestitissent A 11, 3. ut
in civilibus dissensionibus accidere
consuevit A 62, 2. ut (impedimentorum
agmen) in expeditionibus esse
consuevit 8, 8, 3. in proeliis cotidianis
.. multum proficiebat A 22, 2

(1). — ut .. in agmine dimicare sit coactus A 43, 2 (3). una (navis) in
13 cursu [litore] Aegyptio defecerat A 13, 5. qui .. in fuga a nostris .. conficiuntur 8, 19, 7. complures hostium .. in fuga proteruntur 8, 47, 7 [F in fugam proterrentur]. s. iter § 1: 8, 27, 5. 50, 8. magna detrimenta Romanis in pabulationibus inferebant 8, 16, 4. — lacrimas, quas in colloquio proiecerat A 24, 5 (6). c) b. gerund.: neque aetatis excusatione in suscipienda praefectura usus erat 8, 12, 5.
14 neque vero Alexandrinis in gerendis negotiis cunctatio ulla .. inferebatur A 2, 1.

C) übtrg. 1) allgm. a) ut in fuga spem salutis collocarent A 29, 5. omne certamen in virtute constitit A 15, 7. cum complures dies in oppugnatione consumpsisset 8, 26, 4. s. contineo § 2: 2 B. s. maneo 2) 3 B. s. occupo § 3: 2 B. quarum altera (legio) in bello Alex. non occurrit A 34, 3. s.
15 permaneo § 2 u. 3: 8 (9) B. remanentes (civitates) in suo consilio A 44, 4. ut eam (Cordubam) in potestate retineret A 57, 4. s. sum § 16—18: 10 B. s. versor 2) u. 3) 4 B. in experiundo cum periculum nullum videret 8, 36, 2. b) = hinsichtlich, in Bezug auf α) m. vrb.: quod neque celari Alexandrini possent in apparanda fuga A 7, 1. nemo .. non cum omni provincia consenserat in odio Cassii A
16 53, 5 fortuna, quae plurimum in bellis potest A 43, 4 (5). plurimum proficiebant in repellendis vulnerandisque nostris A 30, 6 (7). β) m. adi.: in victoria insolentes A 8, 6. γ) m. subst: Mithridates .. magnae scientiae in bello et virtutis, fidei dignitatisque in amicitia Caesaris A 26, 1. δ) ut .. magnas accessiones fecerint in operibus hostium expugnandis A 22, 1. ε) qua in re summa felicitas .. in recipiendis civitatibus Fabium consequi-
17 tur 8, 31, 3. c) = unter (b. e. Klasse od. Anzahl v. Ggstdn.): principes .. redigit in suam potestatem atque in his Surum Aeduum 8, 45, 1. proficiscuntur in ea classe Rhodiae naves (atque in his Euphranor) A 25, 3. neque opinantibus omnibus (si tamen in omnibus fuit Cassius) A 63, 5. quo in numero fuit Calp. Salv. et Man. Tusc. A 53, 2. ähnl. 53, 5. 2) kausal: magnum, ut in tanta calamitate, .. com- 18
modum esse consecutos 8, 21, 4. quae (praeda) .. in tanta provinciae desperatione erat grata A 42, 3. 3) konditional: quae (legio) in collatione reliquarum nondum eandem vetustatis .. ceperat opinionem 8, 8, 2. 4) konzessiv: tantum doctrina potuit, ut in dispari numero nulla transversa hosti obiceretur (navis) A 15, 6. 5) modal: in summa (Caesarem) frustrari coepit A 71, 1. 6) final: quae (cohortes) fuerant Cordubae in praesidio A 57, 5. fidem suam in re omni interponit A 63, 3.

inaedifico. absol.: quae (tecta) .. erant -ata 8, 5, 2. (castra) imperat vallo muniri, loriculam pro hac ratione eius altitudinis -ari 8, 9, 3 [einige interpol. Hdschr. haben coronis -ari statt loric. .. inaed.; N schlug vor lor. per aggerationem eius altitudini -ari; s. hic § 7].

inanis. -em ostentationem A 74, 4.

incaute. se a ceteris -ius permittit in praefectum 8, 48, 3. i. atque insolenter succedere eos munitionibus A 27, 5 (7).

incedo. tantus -ssit timor, ut A 7, 1.

incendium. -is oppositis 8, 16, 1. — ut ab -o restinguendo .. deterreant Romanos 8, 42, 1. navigia per pontes ad -a onerariarum emittere A 19, 5. — quod (signum) -is aedificiorum intellegi consuevit 8, 3, 2. ne .. hostes -is terrerentur 8, 3, 2. — quae (patria) turpibus -is et ruinis esset deformata A 24, 2 (3). s. caedes 2 B. — -o fere tota est Alexandria A 1, 3.

incendo. 1) zünde an aedificia -it A 59, 2 (3). fasces .. stramentorum ac virgultorum .. -erunt 8, 15, 5. 2) entflamme, reize auf a) -sum calcaribus equum 8, 48, 5. b) α) hoc detrimento milites nostri tantum afuerunt ut perturbarentur, ut -si atque incitati magnas accessiones fecerint in A 22, 1. Cassius his rebus -sus movet castra A 57, 6. β) quae res -it dolore milites equitesque nostros A 29, 3.

incertus. omnia victoribus erant futura in -o A 16, 1.

incido. 1) falle, s. auf ab -entibus telis 8, 9, 4. 2) treffe cuius mali sors -it Remis 8, 12, 3.

incipio. α) iter inceptum simili velocitate conficere coepit A 66, 5 (6). perfecit inceptum castrorum opus A 37, 5. ab opere incepto Caesaris castrorum A 73, 3. β) ne prius .. persequi se -erent quam 8, 14, 2.

incito. 1) setze in schnelle Bewegung magno cursu -ati ad naves contenderunt A 20, 5. 2) a) entflamme, errege, rege auf α) quae res .. stultas cogitationes -abat barbarorum 8, 10, 4. β) m. ad: omnium animis ad laborem -atis A 9, 2. (ut) -andi (essent) ad pugnandum A 22, 2. γ) infl[amm]antur atque -antur hostium animi secundo proelio 8, 12, 6. quorum fuga -ati Alexandrini .. egrediebantur A
2 20, 4. s. ob. incendo 2) b) 1 B. cum Romanos et secundis rebus confirmari et adversis -ari viderent A 23, 1. quorum perturbatione nostrorum animi adeo sunt -ati, ut A 31, 3. b) bringe, reize auf, erbittere α) resistere -atis militibus non poterat A 61, 4. β) (nostri) acrius contra armatos -ati 8, 35, 5.

incolo. vicis oppidisque, quae .. -ebant 8, 5, 1. in oppidum maritimum, quod cives R. .. -ebant A 43, 2 (3).

incolumis. -i exercitu A 28, 2. -i exercitu et classe A 47, 5. nostris (navibus) -ibus omnibus A 16, 6 (7). — nonnulli feliciore exitu .. naves consecuti -es discesserunt A 20, 6 (7). suis omnibus -ibus A 47, 1.

incommodum. 1) Beschwerlichkeit, Gebrechen Vatinius .. virtute vicit -um naturae difficultatesque hiemis A 44, 1. 2) Schaden, Verlust, Unfall a) non esse .. alicui civitati sortem -i recusandam 8, 1, 3. in Illyrico est -um acceptum A 42, 1. crebro -a accipiebat A 43, 2. b) Niederlage ne quod simile -um accideret decursione barbarorum, ac .. Tergestinis acciderat 8, 24, 3. quo .. -o .. accepto A 40, 5.

incredibilis. -i honore atque amore 8, 51, 1. -i .. laetitia A 77, 1. -i eius vel temeritate vel fiducia A 75, 1.

incumbo. omni studio ad parandam classem incubuerunt A 12, 4.

incursio. illud vulgare -is hostium signum 8, 3, 2. qui subitas -es hostium sustinerent 8, 11, 2 [N Hf Wh hostium inc.; d. übr. Hrsgbr. mit den best. Hdsch. inc. host.].

incursus. constanter -um sustinent insidiatorum 8, 18, 4.

indago, inis. velut -e hunc (campum) insidiis circumdederunt 8, 18, 1.

inde. örtlich: I. (ex castris) cum saepe in insidiis equites .. disponerent 8, 16, 4. profugit i. (= ex proelio) cum paucis 8, 35, 5. I. (Pelusio) .. Alexandream ad Caes. contendit A 26, 3. Octavium .. regionem Graeciae petisse, i. ut Siciliam, deinde Africam caperet A 47, 4. cum in Hiberum .. se contulisset, i. .. profectus .. periit A 64, 3 (5).

indicium. a) -o Minucii cognoscit (acc. c. inf.) A 55, 2. b) qui profitetur -um coniuratorumque numerum auget A 55, 3.

indignatio. nisi celeriter -e et auxilio Lepidi proelium esset diremptum A 63, 6.

indignitas. a) Unwürdigkeit, das Unwürdige: s. deformitas 1 B. b) Unwille über Drappes .. sive -e et dolore vinculorum sive timore gravioris supplicii .. cibo se abstinuit atque ita interiit 8, 44, 2.

induco. 1) a) führe hinein exercitum in copiosissimos agros Biturigum -it 8, 2, 2. b) leite hinein quibus (specubus) aqua in privatas domus -itur A 5, 1. 2) verleite, veranlasse Pharnaces impulsus sive loci felicitate sive auspiciis et religionibus -tus A 74, 3.

indulgentia. s. ambitio 1 B.

indutiae. -is factis A 63, 5.

ineo. id consilium .. fugae causa initum (esse) 8, 16, 1. si tali ratione diversis in locis plures consilia inissent 8, 44, 1. ut .. similia rursus de morte eius provinciales consilia inirent A 50, 1. inito consilio dimicandi A 74, 3. ne quod calidius ineant consilium fr. 160, 25. — quod (proelium) cum diutius pari Marte in-

iretur 8, 19, 2. qui .. eminus ex ripis proelium impar inirent A 29, 2.

inermis. quos aut aetate aut viribus inferiores aut -es habebant 8, 14, 1.

inermus. nihil ex loco superiore -i proficere poterant A 76, 2.

iners. non .. acerrimis consiliis plus quam etiam -issimis .. consequentur fr. 160, 31.

inertia. a) Unthätigkeit cum cotidiana mea recusatio .. -ae videretur deprecationem habere 8 pr. 1. b) Feigheit quae (hortatio) neque virtutem posset notare neque -am A 10, 5.

infamia. ne detrimento aut timore provinciae magna -a perditorum hominum latrociniis caperetur 8, 30, 2.

infamis. cum .. turpe populo R. .. sibique -e esse statueret regna sociorum .. occupari A 34, 2.

infelicitas. cuius et -as vivi et subita mors in magnam spem Octavium adduxit provinciae potiundae A 43, 4 (5). propter victoriam Mithridatis et -em Triarii detrimentumque exercitus nostri A 72, 2.

inferior, infimus. I) comp. 1) niedriger gelegen, untere a) haec propior (aqua) bibi omnino non poterat, illa -or corruptior iam .. reperiebatur A 6, 3 (4). quae partes urbis -es erant A 2, 4. b) d. Bewohner des unteren Teils d. Stadt cum se -es eiusdem generis .. aqua dicerent uti, atque A 6, 2 (3). 2) geringer, schwächer quos .. aetate aut viribus -es .. habebant 8, 14, 1. — si -es fuissent (Ggs. si superassent) A 16, 1 (2).

II) superl. der unterste in -is .. radicibus montis 8, 40, 3. flumen -am vallem dividebat 8, 40, 2.

infero. 1) trage hinein a) si diversa bella complures .. intulissent civitates 8, 1, 2. ad decursiones faciendas et bellum -endum A 42, 3. quos intulisse bellum sibi querebantur 8, 4, 2. b) legio signa Cordubam infert ad auxilium ferendum imperatori suo A 54, 2. 2) a) füge zu, verursache magna detrimenta Romanis in pabu-
2 lationibus -ebant 8, 16, 4. si quod periculum provinciae -ferretur A 42, 4 (5). ut ea poena sit contentus hostium, quam si sine dimicatione -re integris posset, pro sua clementia .. numquam profecto esset illaturus 8, 21, 2. quoniam Pompei dominatio atque arma non minimum terrorem foro -ferrent 8, 52, 4. b) veranlasse, lasse eintreten neque vero Alexandrinis in gerendis negotiis cunctatio ulla aut mora -ebatur A 2, 1.

infesto. et nostras munitiones -abant et suas defendebant A 3, 1 (2).

infestus. 1) gefährdet, unsicher -is itineribus 8, 47, 2. 2) feindselig, feindlich a) lancea -a .. medium femur traicit 8, 48, 5. b) ne .. clauderetur in regionibus alienis sibique -is A 61, 2.

infidelis. quae (provincia) partim erat exinanita partim -is A 43, 1.

infidelitas. -em eius sine ulla perfidia .. comprimi posse 8, 23, 3.

infinitus. quorum (Germanorum) multitudo esset -a 8, 7, 5. ex -is rapinis A 64, 2 (4).

infirmitas. eludentibus militibus regis aetatem atque -em A 25, 1.

infirmus. a) -as legiones 8, 26, 2. -a manu plebis 8, 22, 2. -a .. praesidia 8, 34, 4. b) quo (equitatu) bono valebat Marcellumque -um esse sciebat A 60, 4.

inflammo. -antur atque incitantur hostium animi secundo proelio 8, 12, 6 [so m. gut. Hdsch. D F Wh; infl[amm]antur Dt; inflantur nach 2 interpol. N Hf K Hl H].

inflo. s. inflammo u. nitor. cum secundo proelio vehementer esset inflatus A 65, 3.

influo. quod (flumen) in Nilum -ebat A 29, 1.

infra. reliquae (naves erant) i. hanc magnitudinem A 13, 5.

ingeniosus. ipsi homines -i atque acutissimi A 3, 1 [so D Dt V E. Fischer; -issimi N Hf K Woelfflin].

[**ingens.** s. in (abl) § 10].

ingratus. si essent (reges) -i (Ggs. si permanerent in fide) A 33, 4 (6).

ingredior. recentibus proelii vestigiis -ssus 8, 20, 1.

inicio. 1) lege auf proiectis iis (arboribus) repentinoque aggere iniecto A 29, 4. 2) bringe bei, flöße ein subitum adventum suum .. magnum terrorem Alexandrinis iniecturum A 30, 1.

inimicus. a) ille (Commius) .. -us homini (Voluseno) suorum invocat fidem 8, 48, 3 [die frühere vulg. hatte -us homini nicht]. — quam -um deberet Caesarem habere 8, 44, 3. a barbaris atque -is regibus A 78, 2. b) sive amicus Domitius eas angustias transiret .. sive -us ut in hostium fines veniret A 36, 5 [so N Dt; nach Forchh. hat K inimicus nicht, sonst wie Dt; sive amicus sive inimicus Dom. haben m. d. best. Hdsch. Hf D, statt sive inimicus ut in h. haben Hf D sin ut in h.; V ut, si Dom. eas ang. t., nih. .. susp. .. sin ut in h. f. v., .. caed.]. quibus non frangebantur animi -orum Caesaris, sed admonebantur 8, 53, 2. audiebat Labienum ab -is suis sollicitari 8, 52, 3.

iniquitas. quo Pharnaces insequi propter -em loci noluit A 40, 3. interposita tanta locorum -e A 74, 1. (copiae) gradu pulsae premebantur loci -e A 76, 2.

iniquus. -um locum A 76, 2. 3. in locum .. -um 8, 16, 1. loco -o 8, 42, 3.

initium. ne quod -um belli nasceretur 8, 6, 1. -um belli esse ortum 8, 38, 3. missus in Syriam .. -o belli Alexandrini A 26, 1. ne dissensionis -um natum seditiosa militum suaque natura videretur A 58, 1. dextro cornu .. -um victoriae natum est A 76, 1. — ab utris fieret transeundi -um A 14, 5 (6).

iniungo. a) in vicem legionibus expeditionum onus -ebat 8, 6, 4. nulla onera -endo 8, 49, 3 [die meisten interpol. Hdsch. imponendo, Wh setzt nova nach onera ein]. b) übtrg.: nec sibi ullius rei moram necessitatemque -ebat, quin .. Octavium persequeretur A 44, 4 (5).

iniuria. magnas et graves -as civium R. .. concedere Pharnaci A 70, 5. neque provinciarum publicas -as condonare (se) iis posse, qui A 70, 8.

inlustris. splendidi atque -es viri nonnulli, equites R. A 40, 5.

innumerabilis. -em multitudinem (armatorum) A 2, 1.

inopia. 1) Mangel cum .. aquae -a premerentur A 9, 4. 2) Mittellosigkeit cum durissimis tempestatibus propter -am castella .. expugnare cogeretur A 43, 2.

inquit. videris mihi, i., Caesar, vereri .. ne A 15, 3.

inscribo. ut Cn. Pompei nomen in scutis -ptum haberent A 58. 3.

insequor. 1) folge nach, s. auf a) α) parum celeriter -entibus reliquis (navibus) A 25, 5. β) -itur has (quadrigas) acies hostium A 75, 3 (4). γ) quo (in navigium) multitudo hominum -cuta cum irrumperet A 21, 2. b) der Zeit od. Reihe nach: -ens annus 8, 48, 10. honorem suum -entis anni 8, 50, 4 [Dt D F haben mit Hellers Zustimmung inseq. aus d. interpol. Hdsch. aufgenommen statt sequentis, wie N Hf K H nach d. best. Hdsch. haben; [in]seq. Wh.]. nocte -enti 8, 23, 1. -enti nocte 2
8, 28, 1 [-ente d. besten Hdsch.]. superioribus atque -entibus eius scriptis 8 pr. 2. 2) setze nach, verfolge a) absol. α) celeritatem -endi tardare 8, 14, 4. ad -endum paratos 8, 15, 4. turmas mittit ad -endum 8, 16, 1. illis (Alexandrinis) imminentibus atque -entibus A 7, 1. — qua regione Vatinius -ens navigabat A 45, 1 (2). β) quo (ad radices montium) .. -i propter ini- 3
quitatem loci noluit A 40, 3. b) a nostris acriter -entibus 8, 19, 7. s. unt. § 4. cupidius -cuti 8, 12, 3. c) m. acc. α) paucos nostros convertunt atque -untur 8, 48, 4. nostros (acrius perturbatos) -ebantur A 20, 4. eo cursu, quo .. Alexandrinos .. sunt -cuti A 30, 4. eum (longius progressum) 4
-i decreverat A 45, 1 (2). hunc Marcellus -itur A 61, 4. β) m. acc. u. adv.: acrius hostes -ebantur 8, 10. 2. proximam (navem) longius -cutus A 25, 5. moderatius cedentem -i hostem 8, 12, 7. cum .. pertinacius reliquam multitudinem essent -cuti 8, 13, 2. cum .. Volusenus .. pertinacius eum cum paucis -cutus esset 8, 48, 3.

inservio. a) omnibus rebus (abl.) -endum statuit, quo celerius hostes .. prodirent in aciem 8, 8, 1. b) accuratius huic rei studere atque -re instituerunt A 12, 2.

insidiae. 1) Hinterhalt a) Personen: sustinuerant primos impetus -arum 8, 19, 3. silvestribus locis -as

disponunt 8, 12, 1. dispositis -is 8, 48, 2. velut indagine hunc (campum) -is circumdederunt 8, 18, 1. b) Ort: [qui .. elicerent nostros [insidiae] 8, 12, 2 so N H nach den interpol. Hdsch.; die „mixti" haben insidiis (vulg. Oudend.) od. in -is; Hf D K Dt F Wh haben ins. nicht; Göler in -as]. commeatu ex -is prohibere Romanos 8, 7, 7. quos in -is eo loco collocaret 8, 17, 1. s. dispono § 2 u. 3: 3 B. 2) Trug, Hinterlist -is cognitis 8, 23, 6. cum vereretur, ne cognoscerentur -ae A 37, 2. veritus -as, ne 8, 16, 1. -as veriti 8, 16, 2. ut .. nihil de -is suspicaretur A 36, 5. ex -is ibi vulneratus A 48, 1.

insidiator. constanter incursum sustinent -um 8, 18, 4.

insidior. a) nullum ab -antibus .. acceperant detrimentum 8, 19, 3. b) cum uterque utrique -aretur A 4, 1. -abantur nostris commeatuque A 25, 2 s. commeatus.

insigne. depositis regiis -ibus A 67, 1.

insignis. Ita quisque prout erat maxime -is, .. telis hostium .. se offerebat 8, 42, 4 s. quam § 2.

insinuo. deinde post Racilium .. celeriter dato loco cum se -asset A 52, 2.

insisto. qui in litore aequo institerant A 17, 5.

insolens. a) ungewöhnlich -i voluptate A 51, 2. b) sich überhebend, übermütig utrum secundis minimisque rebus -iores, an adverso mediocri casu timidiores essent 8, 13, 4. hos praecipue in victoria -es A 8, 6.

insolenter. quod i. adversarii sui gloriarentur 8, 50, 4. incaute atque i. succedere eos munitionibus A 27, 5 (7).

inspicio. classem .. ut -eret A 56, 6 (5).

instar. cohortium trium i. in terram exposuerat A 19, 3.

instauro. omnem illam .. regionem .. bellum -aturam esse A 42, 5 (6).

instigo. quin .. eodem -ante Dumnaco possent concitari 8, 31, 2 [d. interpol. Hdsch. instante].

instituo. 1) errichte, richte ein in urbe maximae armorum erant -tae officinae A 2, 2. 2) erbaue, lege an, fange an munitionem in ponte -tam reliquerunt A 20, 5. quorum altero opere effecto .. altero -to A 19, 5. 3) stelle an, ordne an equitum .. R. dilectum -it A 56, 4. 4) m. inf.: unternehme, beginne castra oppugnare -it 8, 26, 3. vallum ducere -it 8, 33, 2. frumentum importare in oppidum -it 8, 35, 3. magna spe .. reficere naves accuratiusque huic rei studere atque inservire -erunt A 12, 2. locis superioribus iter facere -it A 35, 3 (4).

institutum. Pharnaces aciem instruxit suo more atque -o A 37, 3.

insto. militibus -antibus 8, 14, 3. s. instigo.

instructus. s. instruo § 4 u. 5.

instruo. 1) führe auf, errichte aggerem -ere .. magno cum labore et continua dimicatione 8, 41, 2 [d. interpol. Hdsch. aggeres struere]. 2) ordne, stelle in Schlachtordnung auf, (mache schlagfertig) a) -it aciem, quae suis esset equitibus .. praesidio 8, 29, 1. aciem -xit suo more A 37, 3. inter has fossas aciem semper -ebat A 38, 4. utrimque acie -cta A 39, 2. -itur utrimque acies A 45, 4 (5). aciem 2
-it A 60, 2. 75, 1. Cassium contra pro suis castris aciem -xisse loco superiore A 60, 3. prima acie pro vallo -cta A 74, 2. — hac ratione paene quadrato agmine -cto 8, 8, 4. non dubitanter .. classem producunt atque -unt A 14, 3. suam classem .. expediri atque -i A 25, 3. cum -cta utrim- 3
que classis conflixisset A 25, 5. XX cohortibus -ctis 8, 15, 2. — copias -unt pro castris 8, 9, 1. copias armatorum pro suis -unt castris 8, 14, 2 [F ex suis]. copias suas omnes pro castris -xit A 74, 1. -ctis copiis 8, 19, 4. A 74, 4. quas (copias) .. consuetudine magis pervulgata militari credebat -i .. ad ostentationem regiae fiduciae A 74, 1.
— -ctas velut in acie certo gradu le- 4
giones accedere 8, 9, 1. legionibus -ctis 8, 14, 5. (pro vallo) legiones -ctas collocat 8, 15, 3. legionem armatam -ctamque adducit 8, 36, 4. ex silvis -cta multitudo procedit peditum
8, 19, 2. b) simplicibus ordinibus -ctis 5
A 37, 4. nondum ordinibus -ctis

A 75, 2 (3). 3) rüste aus, mache zurecht multae naves -ctae funditoribus et sagittariis A 30, 6 (7). naves omnes .. propugnatoribus -xerunt A 10, 4. ad se venientem navem .. -ctam propugnatoribus animadvertit A 45, 2 (3).

insuetus. -a re permotus 8, 23, 5.

insula. alteram -ae partem .. aggreditur praemiis magnis propositis, qui primus -am cepisset A 17, 3. ut -am molemque ad -am pertinentem in suam redigeret potestatem A 17, 1. f. intro § 2. substitit ad -am Tauridem A 45, 1. contendit in -am Issam A 47, 2. quo minus .. aquam peterent .. a dextra ab -a A 8, 2 f. Schambach PP $^{125}/_{134}$.

integer. 1) noch in gutem Stande bef. cum .. apud suos cives quondam -is rebus multum potuisset 8, 32, 2. 2) a) ungeschwächt, frisch si (poenam) sine dimicatione inferre (hostibus) -is posset 8, 21, 2. quas (copias) -as vulneratis defessisque subiciebat A 26, 2. -is viribus (cohortes) A 2, 3. b) quoniam in -um restituere (cives) non posset A 70, 5. 3) a) unerledigt, unentschieden eius regni causa -a Caesari servaretur A 35, 1. b) unverändert ut in Caesaris adventum res -a differretur: id enim esse -um, quod ita esset, ut fuisset A 35, 2 (3).

intego. coiectis celeriter stramentis tentoriorum -endorum gratia 8, 5, 2 [V K H Klammern tent. int. gr. ein; f. iumentum].

intellego. a) quod (signum incursionis hostium) incendiis aedificiorum -i consuevit 8, 3, 2. b) m. acc. c. inf.: quod ei summo esse odio nomen populi R. -xissent 8, 7, 4. scire atque -ere se causam peccati facillime mortuis delegari 8, 22, 2. cum -eret .. reliquos facile opprimi posse 8, 36, 1.

inter. 1) eigtl.: v. Raume a) i. bina castra palude interiecta 8, 10, 2. i. has (naves) spatium CCCC passuum relinquit A 14, 1. erant i. duas classes vada A 14, 5. i. has fossas aciem semper instruebat A 38, 4. Minucius i. saxa .. fugiens opprimitur A 53, 3. b) i. castra et Caesaris iter flumen intercedebat A 29, 1. quae (pars) mediocre intervallum i. castra et flumen N. habebat A 30, 5. 2) übtrg. a) constat i. omnes 8 pr. 4. b) α) satis diu i. ipsos est exspectatum, ab utris fieret .. initium A 14, 5 (6). β) ipsi i. se provincias partiuntur 8, 35, 2. γ) fasces .. per manus stramentorum .. i. se traditos .. collocarunt 8, 15, 5. vulgo i. se conferebant et degustando, quantum i. se differrent aquae, cognoscebant A 6, 2 (3). pars quaedam fluminis Nili derivata [i. se] duobus itineribus paulatim medium i. se spatium relinquens A 27, 1 (2) [Gemoll streicht i. se (vor duobus) als aus dem 2. i. se entstanden; D Dt Klammern i. se ein, N Hf K nicht]. c) dissensione orta i. Achillan .. et Arsinoën A 4, 1.

intercedo. inter castra et Caesaris iter flumen -ebat A 29, 1.

I) intercido. sibi quod rapuerant acceptum referebant, quod -erat aut erat interpellatum Cassio assignabant A 50, 2.

II) intercido. a) durchschneide α) (grabe ab) cuniculis venae fontis -sae sunt atque aversae 8, 43, 4. β) magni multique -si vallibus colles A 72, 2.. b) trenne α) spatio .. passuum mille -sa valles A 73, 3. β) id iugum .. mediocri valle a castris eorum -sum 8, 14, 4.

intercipio. a) (cum) ipsius -endi Commii cupiditate .. eum .. insecutus esset 8, 48, 3. complures hostium .. partim proteruntur partim -untur 8, 48, 7. proxima nocte .. -ceptis tabellariis A 38, 1. b) infestis itineribus commeatus complures .. -ebat 8, 47, 2. impedimenta et commeatus Romanorum -ceperat 8, 30, 1. commeatum .. -ere statuerunt A 25, 1.

intercludo. 1) a) versperre, schneide ab -so mari tempestatibus A 43, 1. b) verhindere confectum bellum licentiam temporum -ebat A 56, 2. 2) sperre ab a) α) a quibus ceteri -untur, qui .. subsequebantur A 53, 2. β) eum (Caes.) -sum tempestatibus A 3, 4 (5). b) schneide ab von α) posse nostros aqua -i A 5, 3 (4). ne .. discessu navium omnino reditu -erentur A 20, 5. β) m. a: -sum (Mithridaten) a Caesare A 27, 3 (4).

interdico. ne pugnetur, -it A 63, 3.

interdictum. illud vulgare incursionis hostium signum .. Caesaris erat -o sublatum 8, 3, 2.

intereo. a) Drappes cibo se abstinuit atque ita -iit 8, 44, 2. delectorum peditum multa milia -isse 8, 21, 3. b) navigium .. eius .. una cum hominibus -iit A 21, 3.

interficio. a) quantum .. dextrae ad caedendum valent, tantum eo proelio -unt 8, 29, 3. b) neque -fectis amissam vitam .. restituere posse A 70, 6. hoc (lictore) -fecto A 52, 3. qui eum .. curaret -endum 8, 23, 4. quin eos -i iubeat A 55, 2. quos Cassius -i iubet A 55, 4. — Achillan -it A 4, 1. -fecto Correo 8, 20, 2. quod Correus .. esset -fectus 8, 21, 4. compluribus Treveris -fectis et Germanis 8, 45, 1. — amplius milibus XII .. -fectis 8, 29, 4. multis militibus partim -fectis partim .. oppressis A 76, 2. magna .. multitudo .. propugnatorum est -fecta A 11, 4. paene omni reliqua mult. -fecta A 29, 5. magnam mult. hostium in castris -fecerunt A 31, 3. -fecta multit. omni suorum aut capta A 76, 4. multis -fectis 8, 27, 5. multi .. ex his capti -fectique sunt A 18, 4 (3). complures novissimos in fluminis ripis -fecit A 60, 4. magno numero hominum -fecto aut capto 8, 25, 1. magnum numerum eorum -fecit A 27, 5 (7). omnibus aut -fectis aut captis 8, 36, 5. quorum .. pars .. ab Alexandrinis -fecta est A 20, 6. magna parte Deiotari militum -fecta A 40, 4. paucis in resistendo -fectis 8, 13, 2. principe et praefecto Remorum -fecto 8, 12, 6.

interiectus. inter bina castra palude -a 8, 10, 2. palus a meridie -a A 1, 4.

interim. 1) zu Beginn des Satzes: 8, 10, 2. 26, 1. A 1, 2. 4, 1. 15, 7. 35, 1. 51, 1. 54, 1. 57, 1. 58, 1. 63, 1. 2) a) Caesar i. 8, 38, 1. Labienus i. 8, 45, 1. Complures i. legationes Pharnaces .. mittit A 36, 1. b) non intermittunt i. cotidiana proelia 8, 13, 1. accedunt propius i. legiones 8, 19, 4. 3) im Nachsatz: s. cum (coni.) § 4: 2 B.

intermissus. valle -a 8, 9, 2.

intermitto. 1) stelle ein, unterbreche a) reliquis operibus -ssis A 9, 1. b) m. inf.: hanc (aquam) .. fundere in partem Caesaris non -ebat A 6, 1. numquam .. -ebat legatos de pace .. mittere ad Dom. A 37, 1. c) übtrg.: propter adversam fortunam maiorum suorum .. iure minime dubio vetustate tamen -sso A 66, 4 (5). 2) lasse vorbei, l. verstreichen neve quam partem nocturni temporis -ant A 9, 1. cum a superiore aestate nullum bellandi tempus -sisset 8, 1, 1. 3) lasse nach, höre auf non -unt interim cotidiana proelia 8, 13, 1 [so nach 2 interpol. Hdsch. N K Dt F Wb H; -it haben die besten Hdsch.; deshalb Hf D -i; vulg. Oudend. -untur].

interpello. s. I) intercido 1 B.

interpono. 1) stelle dazwischen a) (Germani) equitibus -siti 8, 13, 2. huic (equitatui) -it auxilia levis armaturae 8, 17, 2. (pedites) turmis nostrorum -siti 8, 19, 2. b) -sita tanta locorum iniquitate A 74, 1. 2) a) bringe dazwischen, b. vor causa -sita, quod is in aequum non descenderet A 60, 3. pactiones -ere A 71, 1. b) lasse ins Mittel treten -sita senatus auctoritate 8, 52, 3. fidem suam in re omni -it A 63, 3. s. impono § 3. 3) schiebe dazwischen, ein provincias .. -sito amicissimo rege munivit A 78, 2. 4) me i. dränge mich ein, dazwischen qui me mediis -suerim Caesaris scriptis 8 pr. 3.

interscindo. celeriter opera flamma comprehensa partim restinguunt, partim -unt 8, 43, 3.

intersepio. -ptis .. specubus A 6, 1.

intersum. ut Alex. atque Afr. bello -essem 8 pr. 8. qui (dei immortales) cum omnibus casibus belli -sunt tum praecipue quibus nihil ratione potuit administrari A 75, 3 (4).

intervallum. DCCC passuum -um ad oppidum enataverunt A 18, 3. quae (pars) mediocre -um inter castra et flumen N. habebat A 30, 5. non magno -o relicto ab hoste A 30, 2. non ita magno medio -o relicto A 38, 3. quibus (legionibus) angustissimum -um frontis reliquit A 39,

2. — quae fere pedum CCC -o flumi-
2 nis circuitu vacabat 8, 41, 1. pars
.. fluminis .. derivata .. diversissimo
ad litus -o mari coniungitur A 27,
1 (2). montibus .. satis magno -o ab
oppido remotis A 36, 3. duobus dex-
tra sinistraque -is simplicibus ordini-
bus instructis A 37, 4 [M duobus d.
s. intervalli simpl. o. i.]. eas valles
.. eodem -o sua castra munituras A
73, 1.

intolerandus. frigoribus -is
8, 4, 1.

intra. magnam .. multitudinem
pecoris i. eas fauces dissipari A 36,
4. aggerem comportari .. i. muniti-
ones A 73, 1.

intro, avi, atum. a) absol.: si
qui cupidius -averant (flammam) 8,
16, 2. qui -assent (vada) A 14, 5 (6).
b) α) nec se sine certa pernicie .. pro-
vinciae fines -are posse 8, 32, 1. equi-
tes cum -are summum iugum et flam-
mam densissimam timerent 8, 16, 2
2 [statt des hdschftl. summum iugum, das
V mit N Dt F K-T verteidigt, haben
D K-Ditt. Goeler Wh H nach den in-
terpol. Hdsch. fumum (ohne summum),
Hf summum ignem, Hl fumum ingen-
tem]. si haec vada primis navibus
-aris A 15, 3. β) perfectis .. muniti-
onibus in oppido etiam illa (parte;
nach V = mole) in urbem uno tem-
pore -ari posse confidebat A 17, 2 s.
etiam § 2 [Iur. et insulam et urbem
uno temp. tutari posse c.].

introeo. ea parte oppidi victor
-iit A 32, 1.

inutilis. clausus obsidione et -is
(equitatus) A 61, 6 (5).

inutiliter. multa Romae male
et i. administrari A 65, 1.

invado. -unt (equites) Dumnaci
agmen 8, 27, 5.

invenio. 1) finde, treffe an pau-
cos in aedificiis esse -tos, atque hos,
.. qui 8, 7, 2. magna una nocte vis
aquae dulcis -ta est A 9, 2. 2) er-
fahre a quibus cum quaereret, .. -e-
bat (acc. c. inf.) 8, 7, 3.

in vicem. s. in § 12: 4 B.

invidia. qui (Marcellus) sibi om-
nem dignitatem ex Caesaris -a quae-
rebat 8, 53, 1.

invito. -antibus nostris (ad de-
ditionem (non) potuit adduci) 8, 19,
8. ad exeundum Cassium -at A 63, 3.

invitus. quos .. quam -us sus-
ceperim scribendos 8 pr. 3. -is prin-
cipibus 8, 22, 2.

invoco. suorum -at fidem atque
auxilium, ne sua vulnera .. pateren-
tur impunita 8, 48, 3.

involo. ad ipsum Longinum L.
Licin. Squillus -at A 52, 4.

ipse. I) allgm. 1) a) α) quod ple-
rumque equestribus proeliis cum prop-
ter .. timorem accidit, tum multitu-
dine ipsorum detrimentum accipitur
8, 18, 4. quam (multitudinem oppi-
danorum) domiciliis ipsorum non mo-
verat A 7, 2. — considunt Drappes et
Lucterius non longius ab oppido X
milibus .. Ipsi inter se provincias par-
tiuntur 8, 35, 2. capitur ipse eo proe-
lio Drappes 8, 36, 5. cum .. Voluse-
nus ipsius intercipiendi Commii cupi- 2
ditate .. eum .. insecutus esset 8,
48, 3. cum uterque utrique insidia-
retur et summam imperii ipse obtinere
vellet A 4, 1. sine ullo socio .. ipsa
(Arsinoë) .. imperium obtinebat A 4,
2. urbis partibus .., quae ab ipso
(Ganymede) tenebantur A 6, 1. co-
gnoverunt Caesarem ipsum in classe
venisse A 10, 3. compressis pueri la-
crimis Caesar ipse commotus .. ad
suos dimisit A 24, 4 (5). cui (Eu- 3
phranori) subsidium nemo tulit, ..
quod in ipso satis praesidii .. puta-
rent esse A 25, 6. constat fugisse ex
castris regem ipsum A 31, 6. cum
ipse paucas .. naves .. haberet, .. mi-
sit, uti sibi classem mitteret A 44, 2.
nec sibi ullius rei moram .. iniunge-
bat, quin .. ipsum Octavium perse-
queretur A 44, 4 (5). in quadriremem
ipsius Octavii impetum fecit A 46, 1.
deprimitur ipsius Octavii quadriremis
A 46, 5. comperit ipsum Octavium
.. regionem Graeciae petisse A 47, 4.
ad ipsum Longinum .. involat A 52,
4. β) in abhäng. Rede: ne maioris 4
multitudinis species accidere hostibus
posset, quam ipsi depoposcissent 8, 8,
3. equites praemittit .., ut .. agmen
morarentur, dum consequeretur ipse
8, 28, 1. quo maiores pararent (ini-
mici Caes.) necessitates, quibus cogi
posset senatus id probare, quod ipsi

constituissent 8, 53, 2. quod neque celari Alexandrini possent in apparan-
5 da fuga, cum tam parvo spatio distarent ab ipsis A 7, 1. videbant .. non auxilia Caesari .. supportari posse, si classe ipsi valerent A 12, 4 (3). regem .. cohortatus, ut .. fidem populo R. sibique praestaret, cum ipse tantum ei crederet, ut A 24, 2 (3). b) diu inter ipsos (= i. se) est exspectatum, ab utris fieret .. initium A 14, 5 (6). c) α) equites cum .. vix s u o r u m ipsi priores partes animadverterent equorum 8, 16, 2 β) se
6 contentum fore ea poena, quam sibi ipsi contraxissent 8, 22, 2. nec satis sibi ipsi credebant A 6, 2 (3). quod ipsi sibi timebant A 25, 6.

2) gegensätzlich a) quibus difficultatibus locorum Romanos claudere voluerant, iis ipsi tenebantur 8, 19, 6. b) Caesar M. Antonium .. suis praefecit hibernis; ipse .. proficiscitur ad legionem XIII 8, 2, 1. ähnl. 8, 4, 1. 6, 2. 11, 2. 16, 1. 17, 3. 24, 4. (ipsi) 34, 1. 35, 2. 38, 2. 39, 4. [cum Aquitaniam numquam ipse adisset, sed per P. Crassum quadam ex
7 parte devicisset 8, 46, 1 H mit 2 Hdschr. u. Wh (ohne sed); die übr. Hrsgbr. haben ipse und sed nicht]. 46, 3. 5. 50, 1. 52, 2. 54, 4. 5. A 33, 5 (6). 38, 1. (Ipse Octavius) 46, 6. 51, 3. 56, 6 (5). 59, 2 (3). 64, 2 (3). 66, 1 (2). 5 (6). 77, 2. — navis conscendit, ut ipse praedicabat, ne .., ut amici eius dictitabant, ne .., ut ceteri existimabant, ne A 64, 2 (3 u. 4). — urbs fertilissima .. omnium rerum apparatus suggerebat. Ipsi homines ingeniosi .. multa reperiebant A 3, 1.
8 c) quod erat ipse (locus) excelsior planitie ex omnibus partibus subiecta A 28, 3. ähnl. 36, 3. 72, 1 [positu ipso Aldus vulg. Oudend. Hf D].

II) insbes. 1) gerade, eben, eigentlich, unmittelbar a) α) h o c i p s o fiunt superiores, quod nullum .. acceperant detrimentum 8, 19, 3. cum hoc ipso crederet facilius eum decipi posse A 37, 1. β) m. is: s. is § 35: 3 B. eo ipso die A 52, 2. b) α) b. Ortsanga-
9 ben: qui .. in ipso vallo collocatus esset 8, 9, 4 [ipso hat F nicht, mit Unrecht nach Hl]. sub ipsius oppidi murum 8, 41, 1. in ipsis operibus flamma exstitit 8, 42, 2. in ipso portu confligendum videbant A 13, 3. in ipsa fossa munitionis A 31, 5. in ipso transitu fossae A 40, 2. in ipsis faucibus (fluminis) A 64, 3 (5). β) b. Zeitangaben: sub ipsam lucem 8, 35, 4. vgl. A 52, 2. 2) = ipse ille: dum .. excusationis causas colligo, ne cum Caes. conferar, hoc ipsum crimen 10
arrogantiae subeo, quod .. existimem 8 pr. 9 [N K Dt H; ipso Hf D F Wh]. 3) für sich selbst, bloß, schon parvis copiis castra munitione ipsa .. posse defendi 8, 10, 1. ut et loci natura .. et ipsa munitione urbis .. ab oppugnatione tutus esset A 61, 3. si quid ipsa multitudo et clamor .. nostris terroris afferre possent A 14, 4. non 11
tantum bellum ipsum ac dimicationem, sed etiam talem adventum eius felicem fuisse A 32, 4. augetur odium et ex ipso dilectu et sumptu additae legionis A 50, 3. 4) steigernd = sogar non enim sibi regnum ipsum conspectu Caesaris esse iucundius A 24, 3 (4).

iracundia. elatos -a victores 8, 19, 8.

iratus. offensos -osque animos regum A 32, 3.

irrideo. cuius aliquamdiu Caesar -ebat inanem ostentationem et eo loco militum coartationem A 74, 4.

irrumpo. quo (in navigium) multitudo hominum insecuta cum -eret A 21, 2.

is. [abl. n. eo s. eo 2) 3 B.]

A) bez. sich auf das Vorhergehende I) auf ein einzelnes Wort 1) ohne subst. a) α) i s = Galba 8, 50, 4. = rex A 28, 2. = Racilius A 52, 2. = Cassius A 60, 3. e u m (Subj.) = Pharnacem A 35, 2. 74, 3. quam (multitudinem oppidanorum) domiciliis ipsorum non moverat, quod e a se fidelem .. nostris esse simulabat A 7, 2. e a (Subj.) = provincia A 4, 5 (6). e a m (Subj.) = legionem vernaculam A 57, 1. e i u s = Caesaris 8 pr. 2. 3, 5. A 21, 3. 24, 6 (7). 32, 4. 33, 2. 2
34, 3. 69, 2. = Commii 8, 23, 3. = Ambiorigis 8, 24, 4. = Duratii 8, 26, 1. = Lucterii 8, 32, 2. = Gutruati 8, 38, 5. = fontis 8, 41, 2. = cuiusque 8, 42, 4. = Commii

8, 48, 2. 4. = Euphranoris A 25, 6. = Longini A 50, 1. 2. 51, 4. = Cassii A 64, 2 (4). = Ariarathis A 66, 5 (6). cum defectionem eius (Deiotari) nullam posse excusationem [eius] imprudentiae recipere coarguisset A 68, 1 [das 2. eius hat Clarke gestrichen, Dt eingeklammert, N D K Hf beibehal-
3
ten]. = Pharnacis A 74, 3. 75, 1. = legionis 8, 54, 3. = valli 8, 9, 3. ei = Correo 8, 7, 4. = Voluseno 8, 23, 4. = Gutruato 8, 38, 5 s. a § 13. = Caesari 8, 46, 2. A 32, 3. = Mithridati A 27, 2 (3). = Cassio A 52, 2. 57, 5. = Deiotaro A 67, 1. 68, 1. 1 (3). eum = Commium 8, 23, 4. = pontem A 19, 2. = Mithridaten A 27, 3 (4). = Caesarem A 32, 2. = Pharnacen A 35, 2 (3). = Domitium A 37, 1. = Octavium A 45, 1 (2). [eum (Mithridatem) .. secum parvulum asportaverat A 78, 2 bloß D; die übr. Hrsgbr.
4
haben eum nicht]. ad eum = Caesarem 8, 4, 2. A 65, 1. 4 (5). = Cassium A 53, 3. = Marcellum A 60, 1. adversus eum = Mithridaten A 27, 2 (3). eam = Cordubam A 57, 4. ab eo = duce 8, 48, 7 s. a § 12. = Cassio A 52, 2. 64, 2 (4). ei (Cassio) affertur conventum Cordubensem ab eo defecisse A 57, 5. cum eo = Labieno 8, 24, 3. = Drappete 8, 30, 1. = Antonio 8, 48, 1. in eo = aggere 8, 41, 5. = Voluseno 8, 48, 2. ea = aqua A 5,
5
2 (3). in ea = insula A 47, 3 [in ea = Corduba A 49, 1 s. in § 10]. = legione A 69, 1. — eos (Subj.) = Carnutes 8, 38, 3. = copias A 27, 5 (7). = reges A 33, 4 (5). eorum = Bellovacorum 8, 7, 1. 3. = hostium 8, 8, 4. 14, 4. 36, 3. hostem .. castra eorum (für eius) 8, 11, 1. = oppidanorum 8, 40, 5. = Germanorum 8, 45, 1. = Alexandrinorum A 7, 3. [ut sibi uterque eorum confideret A 14, 1 bloß D; die übr. Hrsgbr. haben eorum nicht, s. A 66, 5 (6)]. = remigum A 20, 2. 3. = copiarum A 27, 5 (7). uterque eorum = Ariobarzanis et Ariarathis A 66,
6
5 (6). earum = navium A 13, 4. 14, 2. iis = municipiis et coloniis 8, 50, 3. = militibus A 52, 1. eos = commentarios 8 pr. 6. ad eos (= Drapp. et Luct.) persequendos 8, 30, 2. eos = Drapp. et Luct. 8, 34, 3. = Luc. Racilium et L. Later. et Ann. Scap. A 55, 2. quos (milites) cognoscit .. nullum periculum deprecaturos, dum per eos .. provincia restitueretur A 57, 6. eas = turres A 2, 5.
7
= pecunias A 56, 3. proiectis iis arboribus A 29, 4 [iis hat N eingesetzt]. β) in abhäng. Rede: = 2. Person: regem cohortatus, ut .. fidem .. sibi praestaret, cum ipse tantum ei crederet, ut ad hostes armatos eum mitteret A 24, 2 (3). celeriter, si illa sentiret, fore eum secum affirmans A 24, 3 (5). commemorabant nulla Pharnacem auxilia contra Caesarem .. dare voluisse, cum Deiotarus, qui dedisset,
8
tamen ei satisfecisset A 69, 3 (2). — = 3. Pers.: namque eum (Caes.) .. recipere .. auxilia non posse A 3, 4 (5). paratum .. se facere, quod is (= Caes.) statuisset A 35, 1. nec iuste eum (= Pharnacem) postulare, ut .. res .. differretur A 35, 2 (3). — cetera restitueret sociis .., quae penes eum essent A 70, 7. γ) cum .. Volusenus ipsius intercipiendi Commii cupiditate pertinacius eum cum paucis insecutus esset, ille autem .. Vo-
9
lusenum produxisset longius 8, 48, 3. Hanc (navem) conspicati .. non tenuerunt sese, magnoque impetu .. ad eam .. contenderunt A 11, 1. vgl. A 20, 2 u. 3 Hi .. eorum.

b) beginnt den Satz α) is = Ganymedes A 4, 2. id = templum A 66, 4 (5). [ii = frumentarii 8, 35, 5 nur N; die übr. Hrsgbr. Hi]. ex ea = turre 8, 41, 5 (6). eas (Obj.) = cupas 8, 42, 1. β) domini aedificiorum atque eorum familiae A 5, 2. Rhodias naves circumsistunt .. atque
10
in eas impetum faciunt A 15, 5 (6). s. hic § 3: 8, 45, 2. — proficiscitur ad legionem XIII .. eique adiungit legionem XI 8, 2, 1. eumque (Mithridaten) ad se .. recepit A 28, 2. cohortes .. circumire .. iussit iisque Carfulenum praefecit A 31, 1.

2) m. subst.: suam classem .. Praeficit huic Tiberium Neronem. Proficiscuntur in ea classe Rhodiae naves
11
A 25, 3. Pelusium .. idque oppidum

A 26, 2. ad id flumen A 29, 2. [ex ea fuga A 29, 5 N Hf D K; Dt hat ea nicht]. Armeniam minorem .. eius regni causa A 35, 1. vgl. eo quoque regno A 35, 2. Bellonae templum .. ut sacerdos eius deae A 66, 3 (4).

II) bez. sich in freierer Weise auf das Vorhergehende 1) ohne subst. a) admirationem praebebat, quamobrem id accidisset A 6, 2. crebro id accidit A 62, 3. ut id .. deorum voluntate
12 factum putarent 8, 43, 5. fore eo facto liberam .. civitatem 8, 52, 4. quasi .. id Caesar bonitate tantum adductus .. fecisset A 24, 6 (7). non quo id [N K non quod] minore numero militum consequi difficile .. putaret A 30, 3. cum id non dubitaret A 53, 4. namque id varie nuntiabatur A 57, 5. cum id .. animadvertisset A 74, 1. b) bez. den Satz α) id enim nullis operibus effici poterat 8, 41, 5. ea constanter omnia asperna-
13 batur A 36, 2. eaque omnia flagitare adventum suum A 65, 1. β) idque = u. zwar quem si non expulissent, futuram ex regno provinciam; idque agendum mature A 3, 4 (5).

2) m. subst. a) α) eo biduo A 59, 2 (3). eo maxime tempore 8, 5, 2. eo tempore 8, 48, 11. A 57, 1. ad id tempus 8, 45, 2. eo die A 10, 5. vgl. 52, 2. ibi eum diem .. moratus A 57, 2. — eum locum A 19, 3. in eum locum 8, 18, 2. ultra eum locum A 20, 3. eo loco 8, 15, 2. A 21, 5. ex eo loco 8, 14, 3. 27, 2. —
14 eo proelio 8, 21, 4. 29, 3. 36, 5. A 25, 6. (vgl. 32, 2). 40, 5. ex eo proelio A 47, 2. — neminem ex eo numero 8, 35, 5. nonnulli ex eo numero A 10, 2. CCCC et paulo ultra eum numerum A 21, 4. — (castra) non longius ab ea caede abesse passuum VIII milibus 8, 20, 1. a quibus ad id bellum auxilia mutuatus erat 8, 21, 1. qui eo [Wh hat eo nicht] timore arma
15 proiecerant 8, 29, 4. in eam partem Galliae est profectus 8, 46, 1. in consuetudinem eius (= nostri) regni occupandi venire A 3, 2 (3). proinde eius consilii obliviscerentur A 8, 6. neque .. diutius ea munitione se continere potuerunt A 18, 1. ut ab ea victoria .. protinus castra regis oppugnaret A 30, 3. eo proelio audito A 32, 2. si propius eas regiones .. accessisset A 34, 3. magnam .. multitudinem pecoris intra eas fauces dissipari A 36, 4. sive .. eas angustias 16
transiret A 36, 5. erat (in ea) nobilissimum regionum earum oppidum A 47, 3. paucis diebus in ea provincia consumptis A 66, 1. qui .. sacerdotium id repetebat A 66, 4 (5). se concedere id factum superioribus suis beneficiis A 68, 1 (3). omniumque earum provinciarum de controversiis cognoscit A 78, 1. β) eo ipso die A 52, 2. b) bez. den Satz α) id consilium 17
cum fugae causa initum suspicaretur 8, 16, 1. eo consilio probato 8, 34, 2. ad eam rem delectos .. ei tradit centuriones 8, 23, 4. ea re cognita 8, 46, 1. eo detrimento adeo sunt fracti, ut A 12, 1. ab ea parte cum .. detruderentur hostes A 76, 1. — eo biduo A 9, 3. β) castella .. expugnavit eaque praeda milites donavit A 42, 3.

III) m. Nachdruck: Pompeius legi- 18
onem I .. confectam ex dilectu provinciae Caesaris, eam tamquam ex suo numero dedit 8, 54, 2. (vgl. A 29, 4 iis).

IV) ellipt.: ut in fuga spem salutis collocarent, sed id frustra A 29, 5. sed id qua mente, communis erat coniectura A 58, 3 [N hat nach id Komma].

B) bez. sich auf das Folgende a) α) id agi paucorum consiliis, ut .. parte exercitus spoliaretur 8, 52, 3. β) ac- 19
cidebat .. (id quod accidere erat necesse), ut 8, 10, 3. vgl. A 24, 1 (2). b) solcher, von der Art quae .. fieri viderant, ea sollertia efficiebant, ut A 3, 1. ea mente .. ut A 63, 1.

C) I) is qui. 1) a) ohne subst.: id enim esse integrum, quod ita esset, ut fuisset A 35, 2 (3). oderant eum, cuius nomine peccabant A 50, 2. quo libentius id faceret, quod imperabatur 8, 48, 2. quibus cogi posset se- 20
natus id probare, quod ipsi constituissent 8, 53, 2. paratam .. multitudinem esse .. facere id, quod rex imperasset A 23, 2. quod ei, qui intrassent, .. ad receptum .. impeditiores fore videbantur A 14, 5 (6). perterriti .. ii, qui opprimebantur .. refu-

gerunt 8, 13, 2. milibus XII aut ar-
21 matorum aut eorum, qui .. arma pro-
iecerant 8, 29, 4. multitudine eorum,
qui .. adnatabant A 31, 6. testimo-
niis eorum, qui difficulter odia dissi-
mulabant A 48, 1 (2). precibus eo-
rum, qui .. concurrissent .. amici Deio-
tari ad deprecandum A 68, 1 (3). fu-
gae .. nullum esse consilium non so-
lum iis, qui primam dignitatem ha-
22 berent, sed ne iis quidem, qui nihil
praeterquam de vita cogitarent A 8,
3. condonare iis .., qui fuissent in
se officiosi A 70, 8. dimittunt eos,
quos .. inermes habebant 8, 14, 1.
eos, qui .. eum locum tenebant, ..
depulerat A 19, 3. eos, quos plurimis
beneficiis ornavit, ad duriorem casum
reservat A 25, 4. eos, qui nominati
erant conscii caedis, .. comprehendi
A 55, 1. exceptis iis, qui se pecunia
23 redemerunt A 55, 4. in eos, qui in
litore aequo institerant, impetum fe-
cerunt A 17, 5. supplicia constituit
in eos, qui aliquam formae .. com-
mendationem habebant A 41, 2 (3).
aliter audimus ea, quae rerum novi-
tate .. nos capiunt, aliter, quae 8 pr.
8. se .. ea facturum, quae imperarit
8, 48, 8. si .. sentirent ea, quae po-
stularent A 24, 1 (2). cum .. ea,
quae optabat, speraret A 41, 1. ne
24 .. ea paterentur, quae passi erant Cor-
dubenses A 61, 4. doctus ab iis, qui
locorum noverant naturam 8, 27, 3.
cum .. ab iis, qui .. venerant ad eum,
cognosceret A 65, 1. b) m. subst. α)
in eo loco .., quem delegissent 8, 7,
7. ea, quae proponerentur, consilia
8, 8, 1. rebus iis, quae ad se essent
delatae, omnibus 8, 8, 3. id iugum,
quod .. ad hostium castra pertineret
25 8, 14, 4. ad eos confugit Germanos,
a quibus .. auxilia mutuatus erat 8,
21, 1. ut ea poena sit contentus ho-
stium, quam si .. inferre integris pos-
set, .. numquam profecto esset illatu-
rus 8, 21, 2. se contentum fore ea
poena, quam sibi ipsi contraxissent
8, 22, 2. hostes .. eum locum, quem
petebant, petituros 8, 27, 3. eo proe-
lio, quod cum Dumn. fecerat 8, 31, 1.
26 ab ea parte, quae .. fluminis circuitu
vacabat 8, 41, 1. ad eam virtutem,
quae .. erat in eo 8, 48, 2. in ea
parte .. urbis, quae ab Alex. teneba-
tur A 5, 2 (3). ad eum locum ..,
qui appellatur Cherson. A 10, 2. sese
.. eas (naves), quae essent amissae, re-
stituturum A 12, 2. ad eas, quae 27
longius constiterant, naves A 21, 2.
omnes eas regiones, per quas iter fa-
ciebat, auctoritate ea, quae plerumque
adest victori, pacarat A 26, 3. eo
mari, quod Africae partis esse dicitur
A 23, 2. eo cursu, quo .. Alexandri-
nos .. sunt .. insecuti A 30, 4. de- 28
fendebat eam partem, quae facillimum
aditum habebat A 30, 6. in eum lo-
cum, in quo pugnabatur A 31, 1. in
eam partem, quae flumini erat ad-
iuncta A 31, 4. ea parte oppidi ..,
quae praesidio hostium tenebatur A
32, 1. veste ea sumpta, qua .. de-
precari consuerunt A 32, 3. quo fir- 29
mius esset eorum regum imperium,
qui .. amorem suorum habere (non)
poterant A 33, 3 (4). cum iis copiis,
quas supra scripsi A 35, 3 (4). fos-
sas .. in eum locum deduxit, quo lon-
gius constituerat suam non producere
aciem A 38, 3. supplicia constituit
.. ea, quae morte essent miseriora A
41, 2 (3). iis .. temporibus, quibus
Caesar .. Pompeium obsidebat A 48, 30
1. apud eas legiones, quas M. Varro
obtinuerat A 58, 2. adiungit ei le-
gioni, quam secum adduxerat, .. co-
hortes A 62, 1. in id castellum ..,
quod proximum erat regis castris A
63, 5. per eam provinciam .., cu- 31
ius magna pars ab eo defecerat A 64,
2 (4). in ea parte positus terrarum,
quae nulla praesidia Caesaris habuis-
set A 67, 1. legionem .. eam, quam
.. disciplina nostra constitutam habe-
bat, .. adducere A 68, 2 (4). in eo
proelio, quod Dom. fecisse cum Ph.
scripsimus A 69, 1. eas valles, qui- 32
bus regia castra munirentur, .. sua
castra munituras, si modo ea loca ho-
stes priores non cepissent, quae ..
erant propiora regis castris A 73, 1.
[qui cum omnibus casibus belli inter-
sunt tum praecipue eis quibus nihil
ratione potuit administrari A 75, 3
(4) nur D; die übr. Hrsgbr. haben eis
nicht]. iis cohortibus .., quas .. prae- 33
sidio reliquerat A 76, 3. β) quos in
insidiis eo loco collocaret, quem in

locum .. Romanos missuros suspicaretur 8, 17, 1. in eum se portum .. recepit, quo ex portu classis .. processerat A 47, 1. cuius .. irridebat eo loco militum coartationem, quem
34 in locum nemo sanus hostis subiturus esset A 74, 4. 2) α) eo loco .., unde .. tela .. coici possent 8, 14, 5. β) ne .. eo gloriarentur beneficio, quod auxilia Pompeio non misisset A 70, 2. 3) m. ipse a) ea .. comprehendebant id ipsum, quod morabatur 8,
35 42, 2. b) id ipsum, quod commemorarent, officium A 70, 4. eum ipsum locum cepit, in quo M. .. proelium .. fecerat A 73, 2.
36 II) 1) qui .. is: quibus difficultatibus .. claudere voluerant, iis ipsi tenebantur 8, 19, 6. praeferendum existimavit, quas in provincias .. venisset, eas ita relinquere .., ut A 65, 1. 2) quaecumque .. missa erant, ea .. suppressa comprehendebant id 8, 42, 2.

ita. 1) bezeichnet die Art u. Weise des Erfolgs bereits angedeuteter Thatsachen a) zu Beginn des Satzes: 8, 4, 3. 6, 4. 14, 4 [Goeler will nach Oertel itaque]. 15, 6. 16, 3. 27, 5. 36, 4. 42, 4. 43, 3. A 8, 6. 9, 2. 11, 4. 25, 6. 28, 1. 37, 2. 40, 3. 4. 43, 2. 47, 5. 49, 3 (5). 78, 1. b) atque i. α) 8, 44, 2. 52, 5. β) = u. sodann, u. hierauf: 8, 11, 1.

2) bez. sich auf das Folgende: agminis ordinem i. constituit, ut legiones VII. VIII. IX. ante omnia irent impedimenta 8, 8, 3. (provincias) i. relinquere constitutas, ut .. dissensionibus liberarentur A 65, 1.

3) vergleichend a) α) quod i. esset, ut fuisset A 35, 2 (3). β) namque, ut in civilibus dissensionibus accidere consuevit, i. temporibus illis .. nonnullae civitates rebus Cassii studebant, plures Marcellum fovebant A 62, 2. b) utinam, quam facile a te de me impetrare possunt, i. per te exorentur, ne fr. 160, 24.

4) m. Negat.: non i. longe ab Alexandrea A 27, 1. non i. magno .. intervallo A 38, 3.

itaque. 1) = und so denn, also a) [8, 14, 4 s. ita 1) a)]. 8, 29, 4. 43, 5. 44, 1. 48, 2. A 13, 4 (3). 16, 5 (6) 25, 2. 30, 2. 4. 60, 3. 70, 5. 74, 2. b) A 76, 2. 2) = daher 8, 8, 3. 27, 4. 39, 4. 49, 3. A 10, 4. 12, 4. 24, 2 (3). 29, 4. 38, 3. 46, 1. 48, 2 (3). 51, 3. 61, 2.

item. Bellovacos .. in unum locum convenisse, i.que Ambianos, Aulercos .. 8, 7, 4. Minucium libertis tradit excruciandum, i. Calpurnium Salvianum A 55, 3.

iter. 1) a) Gang, Marsch, Reise (legionem) difficultate -um ac navigationum .. adeo deminutam, ut A 69, 1. iter inceptum simili velocitate conficere coepit A 66, 5 (6). s. facio § 8: A 26, 3. 64, 2 (4). 78, 1. 35, 3 (4). lassos -e ac proeliando milites A 30, 2. fugientes .. sub sarcinis in -e aggressi 8, 27, 5 [in fehlt in den best. Hdsch.; d. interpol. haben es]. in -e audierat 8, 50, 3. b) Tagreise, Tagmarsch tantum -um faciebat, quantum 2
satis esse ad mutationem locorum propter salubritatem existimabat 8, 52, 2. celeri -e Uliam contendit A 61, 2. qui iustis -ibus subsequeretur 8, 39, 4. magnis -ibus omnibus locis occurrit 8, 3, 4. in Italiam quam maximis -ibus est profectus 8, 50, 1. ut magnis -ibus ad se veniret 8, 11, 1. 3
magnis et continuis -ibus confectis A 36, 3. magnis -ibus per Cappadociam confectis A 66, 3.

2) Weg, Straße -ibus difficillimis 8, 4, 1. cuius -is has esse cernebat opportunitates, quod .. et quod A 35, 3 (6). ad ornatum portarum, -um, locorum omnium, qua Caesar iturus erat 8, 51, 2. cum iter Cassio patefactum esset A 64, 1. inter castra et 4
Caesaris iter flumen intercedebat angustum A 29, 1. = pars quaedam fluminis Nili derivata inter se duobus -ibus .. diversissimo ad litus intervallo mari coniungitur A 27, 1 (2). — (collis) superioribus locis atque -ibus paene coniunctus oppido A 72, 2. quae (legio) ad fretum alio -e deducebatur A 57, 1. -ibus diversis fugam quaerunt 8, 19, 5. Caesar eodem -e uti noluit, 5
ne A 28, 2. hoc -e venire Caesarem A 29, 2. — infestis -ibus commeatus intercipiebat 8, 47, 2. -ibus tutis per Cappadociam se in Asiam recepit A 40, 5. — silvestribus angustisque -ibus

frumentum importare in oppidum 8, 35, 3. -e pedestri, quo coniungitur
6 Aegyptus Syriae, ad Pelusium accurrit A 26, 1. magna Caesari praesidia terrestri -e .. adduci A 25, 1. proximo terrestri -e Alexandream .. contendit A 32, 1. ipse [-e terrestri] profectus est in Syriam A 33, 5 (6). quod -e terrestri per Syriam erat missa A 34, 3. — inter saxa, quae iacebant in -e A 53, 3.

iubeo. a) m. inf. act.: milites ab opere revocat, arma capere -et A 75, 1. quin naves conscendere -eret A 7, 1. legionem .. eam .. equitatumque omnem ad bellum gerendum adducere iussit A 68, 2 (4). b) m. acc. c. inf. α) act. (auch depon.): cohortes montem ascendere et .. clamorem undique -et tollere 8, 43, 1. ähnl. A 10, 1. 31, 1. (vgl. 36, 4). 77, 2. β) pass.: muniri -et castra 8, 15, 2. ähnl. 8, 54, 3. A 1, 1. 19, 1. 25, 3. 36, 4. 45, 3 (4). 55, 1. 2. 4. 56, 3. 73, 1. c) huc .. comportatum aggerem ex castris servitia agere[nt] iussit A 73, 3 [nach M haben die meisten Hdsch. agerentur; N Hf K agerent; V möchte zu dem v. Cellarius u. Clarkius gebilligten Vorschlag des Ciacconius huc omnem comportare ag. ex c. s. [agerent] i. zurückkehren]. d) quod ne fieret, consules amicique Pompei iusserunt 8, 52, 5 [vicerunt statt iuss. M K Wb, intercesserunt H; quod ne f. senatus consultum, cons. a. P. ex curia discesserunt od. senatum miserunt V].

iucundus. non ...sibi regnum ipsum conspectu Caesaris esse -ius A 24, 3 (4).

iudex. neque enim se debuisse -em esse controversiarum populi R. A 67, 2.

iudicium. neque tuum -um fallemus A 15, 4. adeo probantur (commentarii) omnium -o, ut 8 pr. 5. me -o cuiusquam .. posse cum Caes. comparari 8 pr. 9. quorum -o delectus ad pugnam proficisceretur A 16, 4 (5).

iudico. 1) entscheide, bestimme ut vix -ari posset, utrum .. an 8, 13, 4. 2) urteile, ermesse ne .. ex eo, quid sensissent, -aretur A 54, 3. 3) bin der Meinung, glaube: m. acc. c. inf.: cum .. pertinere .. ad salutem suam -aret nullam calamitatem socios .. accipere 8, 6, 2. ähnl. 8, 8, 1. 23, 3. 46, 1. 48, 9. 52, 3 (4). A 34, 2. — si quid gravius illis accidisset, merito casurum -abat A 11, 2. ähnl. A 30, 1. — quorum .. pertinaciam magna poena esse afficiendam -abat 8, 39, 2. neque resistentes aggrediundos .. -abat, neque non usque eo legiones admovendas, ut 8, 14, 3.

iugulo. propugnatores .. in navibus -antur A 46, 5.

iugum. Bergrücken, Bergkamm ex Ponto a Comanis -um editum silvestre est, pertinens in Armeniam min., quo Cappadocia finitur ab Armenia A 35, 3 (5). id -um, quod trans paludem .. ad hostium castra pertineret, mediocri valle a castris eorum intercisum 8, 14, 4. in summam planitiem -i pervenit 8, 14, 4. ad ultimum -um pervenit 8, 14, 5. s. intro § 2: 1 B. — plur.: Cappadocia his -is subiecta A 35, 3 (6).

iumentum. agmen -orum .. ducit 8, 35, 2. quae res .. detrimentum -orum ac servorum .. afferebat 8, 10, 4. pecora atque -a .. siti consumeba(n)tur 8, 41, 6. [-orum integendorum gratia 8, 5, 2 Koch statt tentoriorum int.g.]. funibus -isque obiectis A 2, 5 s. obicio 3).

ius. 1) Recht im allgm.: s. dico 2) b) 3 B. spes .. -e potius disceptandi quam belli gerendi 8, 55, 2. 2) Recht als Befugnis u. Anspruch a) neque enim aliud ius esse Cappadociae atque Armeniae A 35, 2 (3). ut (provinciae) -a legesque acciperent A 65, 1. plus sibi -is deberi quam Marcello A 63, 2. propter adversam fortunam maiorum suorum .. -e, minime dubio, vetustate tamen intermisso A 66, 4 (5). quam (Armeniam) paterno nomine -e obtinere deberet A 35, 1. 2
eidem tetrarchian .. -e gentis et cognationis adiudicavit A 78, 3. b) neve occupatione belli civilis populi R. ius maiestatemque temptaret A 34, 2. -a in tetrarchas, reges, civitates distribuit A 78, 1. 3) = Gewalt, Macht fore .. liberam et sui -is civitatem 8, 52, 4.

iussu. quae copiae celeriter om-

nes i. Domitii Comana convenerunt A 34, 5. quas res Caesaris i. gerere deberet A 52, 1.

iuste. nec i. eum postulare, ut .. res .. differretur A 35, 2 (3).

iustus. 1) gegründet, triftig non minus -am sibi causam municipia .. adeundi existimavit 8, 50, 3. ab -o .. timore 8, 48, 9. 2) gehörig, vollständig -is itineribus 8, 39, 4. 3) hinlänglich, genügend magnitudine (navium) .. non satis -a ad proeliandum A 44, 3.

iuventus. summae spei delectaeque -is XI (legionem) 8, 8, 2.

K.

Kalendae. pridie Kal. Ian. 8, 2, 1.

L.

labor. 1) a) Arbeit, Mühe, Strapaze perpetuo suo -e (in vicem legionibus expeditionum onus iniungebat) 8, 6, 4. nec divulgata Caesaris hortatio subsequi legionum aut -em aut pugnandi poterat cupiditatem A 22, 2. omnium animis ad -em incitatis A 9, 2. operosis Alexandrinorum ma-
2 chinationibus .. non longi temporis -e occursum est A 9, 2. -e atque operibus locorum vincere difficultates 8, 41, 3. — veteranam (legionem) multis -ibus periculisque functam A 69, 1. vineas agere .. et aggerem instruere .. magno cum -e et continua dimicatione 8, 41, 2. militibus pro tanto -e ac patientia, qui brumalibus
3 diebus .. studiosissime permanserant in -e, ducenos sestertios .. condonanda pollicetur 8, 4, 1. b) Kriegsarbeit, Kampf cum .. milites hibernorum quiete reficere a tantis -ibus vellet 8, 1, 1. 2) Arbeitsfähigkeit non .. -or aut vigilantia cupienti praesertim aliquid Cassio deerat A 51, 4.

laboro. bin in Gefahr ut -antibus succurri atque .. auxilium ferri posset A 1, 5. hinc suis -antibus subsidio scaphas mittens A 21, 3.

lacrima. compressis pueri -is A 24, 4 (5). ut -as, quas in colloquio proiecerat, gaudio videretur profudisse A 24, 5 (6). tantae multitudinis precibus et -is exercitus commotus A 59, 1.

laedo. si quem timor armorum Caesaris -eret 8, 52, 4.

laetitia. victoriae nuntius -am exprimebat A 56, 2. ut vel exspectatissimi triumphi -a praecipi posset 8, 51, 3. tali victoria .. incredibili est -a affectus A 77, 1. nostri equites .. -a victoriae elati 8, 29, 3.

laetor. accidisse hoc .. Caesaris legati .. -abantur, quod nimia bonitas eius fallaciis pueri elusa esset A 24, 6 (7). qui non tantum bellum ipsum .. sed etiam talem adventum eius felicem fuisse -abantur A 32, 4.

laetus. accurrit -us in castra A 53, 4. quodque subiti periculi recordatione -ior [quod] victoria facilis ex difficillimis rebus acciderat A 77, 1 [N quoque subiti periculi recordatio est -ior, quod vict.].

lancea. -a infesta .. medium femur traicit Voluseni 8, 48, 5.

languidus. nihilo se firmiores factos aut -iores Romanos A 25, 1.

lapis. egestis ex mari -ibus A 21, 5. qua exitus navibus erat .. -ibus oppleri atque obstrui (imperat) A 19, 4. navigia hostium -ibus ac fundis a mole repellebant A 20, 2.

large. quod utrumque (aquam et pabulum) l. palus praebere poterat A 1, 5 (6).

largitio. ut -is postulat consuetudo A 49, 1. -em in milites auget A 4, 2.

largitor. per causam liberalitatis speciosam plura -i quaerebantur A 49, 1.

lassus. -os itinere ac proeliando milites A 30, 2.

late. a) valle .. magis in altitudinem depressa quam l. patente 8,

9, 2. b) (ut) neque vagari Cassium -ius pateretur A 61, 4.

latito. Dumnacus .. errans -ansque solus 8, 31, 5.

latro. exsulibus omnium civitatum ascitis, receptis -ibus impedimenta .. Romanorum interceperat 8, 30, 1 [F exs. o. civ. receptis latrociniis imp. .. interc.].

latrocinium. (cum) nec iam libere vagandi -orumque faciendorum facultatem haberent 8, 32, 1. omnem navigiorum excursum et repentina -a sublatum iri A 19, 2. cum suis equitibus -is se suosque alebat 8, 47, 2. ne .. magna infamia perditorum hominum -is caperetur 8, 30, 2. — s. latro. qui repentino -o atque impetu illorum erant oppressi 8, 24, 3 s. ille § 1 u. 2.

I) latus. 1) breit contra munitiones pontis -iore loco constiterunt A 19, 5. 2) weit, ausgedehnt cum -os fines .. haberent 8, 2, 2.

II) latus. 1) a) Seite e. Menschen is -us Cassii tegebat A 52, 2. b) lokal Seite e. Gegenstandes fossam duplicem .. -ibus deprimi derectis 8, 9, 3. s. a § 4: 2 B. tribus .. ex -ibus .. tegebatur (locus): unum -us erat adiectum flumini Nilo, alterum editissimo loco ductum, .. tertium palude cingebatur A 28, 3 (4). 2) (v. Kriegswesen) Seite, Flanke ut aperto -e aggrederetur hostem A 40, 2. ab -ibus circumveniri suos 8, 10, 1. ultra eum locum ab -e eorum aperto ausi sunt egredi ex navibus Alexandrini A 20, 3. equitatum .. ab -ibus extra fossam collocabat A 38, 4.

laus. illum .. omnibus -ibus prosecutus A 15, 5. quae provincia .. retenta non tantum sine ignominia, sed etiam cum -e erat A 42, 1.

legatio. 1) Gesandtschaft complures .. -es .. ad Domitium mittit A 36, 1. cum crebris -ibus Remorum certior fieret 8, 6, 2. 2) Amt eines Legaten quod sibi coniunctus et familiaritate et consuetudine -is esset 8, 50, 4.

legatus. 1) Gesandter subi.: -i 8, 23, 1. haec orantibus -is 8, 22, 1. reliquarum civitatium -i 8, 23, 1. -i a Pharnace A 35, 1. -i a Pharnace missi A 69, 2. -i eius (Pharn.) A 74, 3. — -is respondebat (acc. c. inf.) A 36, 2. — acc.: s. mitto § 3 u. 4: 7 B u. § 8: 1 B. u. ob. A 69, 2. monuit .. mitibus verbis -os, ne .. Deiotarum sibi obicerent A 70, 2. -os remisit A 70, 8. 2) Legat accessisse legiones et C. Trebonium -um 8, 14, 1. ähnl. (appos.): 8, 24, 2. 26, 1. 27, 1. 30, 2. A 57, 1. complures Caesaris -i, amici, centuriones militesque A 24, 6 (7). — C. Fabium -um cum cohortibus XXV mittit in .. partem Galliae 8, 24, 2. ähnl. 8, 39, 4. A 52, 3. 57, 4. cum: 8, 11, 1. 46, 4. exercitum per -os in hiberna deduxit 8, 46, 3.

legio. [vgl. equitatus 1) b)]. subi: XXXVI -o A 40, 1. 4 (legio möchte V streichen]. quintam .. -em A 52, 1. secunda -o A 53, 5. XXX -o A 54, 2. XXI. (-o) .. V. (-o) A 54, 2. -o XXX et XXI A 57, 3. -em sextam A 77, 2. Pontica .. -o, cum paulum aversa [M adversa] hostibus cessisset A 40, 2. -o vernacula A 54, 3. veteranam (-em) A 69, 1. — plur.: -es 8, 19, 4. 28, 4. A 60, 1. subsequentibus -ibus 8, 18, 2. -es et Trebonium legatum 8, 14, 1. -es Caniniumque 8, 32, 1. Deiotari .. -es A
40, 2. confertae -es 8, 29, 1. instruc- 2
tas .. -es 8, 9, 1. -es VII. VIII. IX. 8, 8, 3 [so D Dt F; legio VII. VIII. IX. N Hf K Wh H]. cum duae -es reliquae essent in castris A 54, 3. reliquae erant tres -es, una Deiotari, duae, quae .. fuerant A 69, 1.

gen.: adventu Fabii -umque 8, 31, 4. equitatum .. procedere ante agmen .. -um 8, 27, 4. II cohortes -is V
A 57, 5. qui .. unius -is hibernis 3
non potuerint contineri, quin 8, 2, 2. -um aut laborem aut pugnandi .. cupiditatem A 22, 2. in eius (-is) locum XIII -em in Italiam mittit 8, 54, 3. militibus vernaculis et secundae -is A 53, 4. ut vernaculae -is miles A 53, 5. hostes trium -um numero .. elicere ad dimicandum 8, 8, 3. signis -is visis 8, 36, 4. augetur odium et ex ipso dilectu et sumptu ad-
ditae -is A 50, 3. fidei magis quam 4
virtuti -um confidebat A 61, 1.

dat.: s. adiungo § 1: 3 B. in vicem -ibus expeditionum onus iniunge-

bat 8, 6, 4. Sextum Caesarem .. -ibus
Syriaeque praefecit A 66, 1. qui -ibus
praeerant A 65, 1. frequens -ibus con-
ventus obviam prodit A 58, 4. re-
linquo ſ. unt. § 6: A 39, 2.
acc.: ſ. accerso a) α) 2 𝔅. u. b)
5 1 𝔅. addo ſ. ob. § 3: A 50, 3. ſ. ad-
duco § 1—3: 9 𝔅. eique (-i) adiun-
git -em XI 8, 2, 1. neque non usque
eo -es admovendas iudicabat, ut 8,
14, 3. Pontica -e paene tota amissa
A 40, 4. -es XXX et XXI paucis men-
sibus in Italia scriptas Caesar attri-
buerat Longino A 53, 5. (-o) magnis
copiis hostium circumdata A 40, 3.
ſ. colloco § 1, 3 u. 4 je 1 𝔅. u. § 5:
6 3 𝔅. (cum) neque infirmas -es hosti-
bus committere auderet 8, 26, 2. De-
iotari -es in mediam aciem contulit,
quibus tamen angustissimum interval-
lum frontis reliquit A 39, 2. ſ. confi-
cio § 4 u. 5: 3 𝔅. Pontica ex alte-
ra parte -o .. in ipso transitu fossae
confixa et oppressa est A 40, 2. ſ. con-
scribo a) 2 𝔅. ſ. constituo § 2 u. 3:
2 𝔅. ſ. deduco § 2: 3 𝔅. -o XXXVII
7 ex dediticiis Pompeianis militibus cum
frumento .. imposita in naves a Dom.
ad litora Africae .. delata est A 9,
3. neque ullo timore de gradu deiec-
ta est (-o) A 54, 3. ſ. deminuo 1 𝔅. ne-
que obscure duae -es uni detrahuntur
8, 54, 1. cum in omnes partes fini-
um Ambiorigis aut -es aut auxilia di-
8 misisset 8, 25, 1. -ibus in hiberna
dispositis A 49, 1. ſ. distribuo b) 2
𝔅. -em primam .. eam tamquam ex
suo numero dedit 8, 54, 2. ſ. duco §
1: 5 𝔅. ſ. educo 4 𝔅. ſ. effugio b) 1
𝔅. ſ. evoco 2) 3 𝔅. excepta .. -e sex-
ta A 69, 1. -ibus omnibus expeditis
A 73, 2. ſ. habeo § 1: 2 𝔅 u. § 2:
5 𝔅. imposita ſ. ob. § 7: A 9, 3. ſ.
instruo § 4: 4 𝔅. ſ. mitto § 2 u. 7
9 u. 8 je 1 𝔅 u. § 5 u. 6: 5 𝔅. quas
(-es) M. Varro obtinuerat A 58, 2.
-es opponit aciemque instruit A 75,
1. opprimo ſ. ob. § 6: A 40, 2. duas
(-es) in Turonis ad fines Carnutum
posuit, .. duas reliquas in Lemovicum
finibus non longe ab Arvernis 8, 46,
4. -es promovet 8, 16, 1. veterana
VI (-e) secum reducta A 33, 3 (4).
ſ. relinquo § 1: 2 𝔅. ſ. remitto § 1
u. 2 je 2 𝔅. per C. Marcellum con-
sulem -es II .. in Italia retentas esse 10
8, 55, 1. scriptas ſ. ob. § 5: A 53,
5. ſ. trado § 1: 2 𝔅. ſ. traduco
2 𝔅. — ad: eam (-em) .. ad secundam
-em contendisse A 57, 1. ſ. con-
verto 2) 2 𝔅. ſ. proficiscor § 2: 2
𝔅. ad -es in Belgium se recipit 8,
46, 6. — quos (pedites) ante -es mis-
sos docui 8, 19, 2. — cuius nomen
multum poterat apud eas -es A 58, 2.
abl.: eam (-em) a -e XXX .. dis-
cessisse A 57, 1. ſ. cum § 2: 3 𝔅. u. 11
§ 4 u. 6 je 1 𝔅. ſ colloco § 5: 2 𝔅.
Caninius legatus cum -ibus II ad eos
persequendos contendit 8, 30, 2. La-
bienum cum II -ibus in Treveros mit-
tit 8, 25, 1. eo missus aestate cum
II -ibus Cornificius A 42, 2. cum II
-ibus in eam partem Galliae est pro-
fectus 8, 46, 1. uti cum -ibus tiro- 12
num .. proficisceretur in Illyricum A
42, 4 (5). Q. Calenum legatum cum
-ibus reliquit 8, 39, 4. si .. Caesar
cum III -ibus veniret 8, 7, 6. (ut)
cum III -ibus magnis itineribus ad
se veniret 8, 11, 1. — ſ. ex § 13: 4
𝔅. u. § 14: 1 𝔅. — qui .. tribunus
militum in -e vernacula fuerat A 57,
1. ut minus mille hominibus in ea
(-e) esset A 69, 1.

legionarius. 1) m. subst.: Le-
pidus .. cum cohortibus -is XXXV ma-
gnoque numero equitum et reliquorum
auxiliorum A 63, 1. ex numero -orum
militum circiter CCCC A 21, 4. 2)
ohne subst.: -i (subi.) A 29, 4. ag-
gressus equitatu -os se recipientes com-
plures novissimos in fluminis ripis in-
terfecit A 60, 4.

lego. quos (commentarios) .. qui
-ent 8 pr. 3.

lenitas. suam -em cognitam (esse)
omnibus 8, 44, 1.

leniter. adverso vento l. flante
A 11, 6.

lente. ſaumſelig -ius agere coe-
pit A 71, 1.

levis. ſ. armatura 3 𝔅. -ibus ..
plagis A 52, 4.

lex. ut .. iura -esque acciperent
A 65, 1. contra -em Pompei et Cras-
si rettulerat ante tempus ad senatum
de 8, 53, 1. quod ei neque -ibus ne-
que moribus concessum esse .. con-
tendebant A 67, 1. eidem tetrarchi-

an [-ibus] Gallograecorum .. adiudicavit A 78, 3.

libellus. quidam Minucius Silo .. -um, quasi aliquid ab eo postularet, .. ei tradidit A 52, 2.

libenter. s. contendo § 4 : 1 B. Caesarem .. -ius etiam crediturum suis promissis A 71, 1. quo -ius id faceret, quod imperabatur 8, 48, 2. se neque -ius facere quicquam quam .. ignoscere A 70, 3. quod (bellum) omnis Gallia l. sine praesenti periculo susciperet 8, 49, 2.

liber. 1) frei, unabhängig fore eo facto -am et sui iuris civitatem 8, 52, 4. 2) frei, ungehindert a) -um accessum A 30, 5. ille ut ex carceribus in -um cursum emissus A 24, 5 (6). -er exitus A 63, 4. -am facultatem sui recipiendi 8, 16, 2. b) -is sententiis patrum conscr. causam suam facile obtineri 8, 52, 3 (4).

liberalitas. per causam -is speciosam plura largitori quaerebantur A 49, 1.

liberaliter. Pharnaces l. omnia pollicitus A 71, 1.

libere. facultatem .. -ius profugiendi A 76, 4. quoniam mare l. tenerent A 8, 2. egestis ex mari lapidibus l. sunt usi postea ad mittenda navigia A 21, 5. l. vagandi .. facultatem 8, 32, 1.

liberi. cum -is omnis multitudo obviam procedebat 8, 51, 3.

libero. quo malo nisi -arentur A 34, 1. ut domesticis dissensionibus -arentur A 65, 1. quo celerius civitatem timore [metu Wh statt t.] -aret 8, 38, 3.

libertas. servis ad -em vocatis 8, 30, 1. s. vindico 1) 2 B.

libertus. Minucium -is tradit excruciandum A 55, 3.

licentia. confectum bellum -am temporum intercludebat A 56, 2.

licet. quod genus operis sine ullo periculo, sine suspicione hostium facere -ebat 8, 41, 4. sic erat dubius animi, utrum nihil timere an omnia -ere mallet A 56, 2 [utrum sibi timeret an omnia -ere existimaret Fl].

lictor. proximum gladio traicit -em; hoc interfecto A 52, 3.

lignum. rostro discusso -o (navis) A 46, 2.

limosus. (aqua) adeo est -a ac turbida, ut A 5, 2.

liquesco. quae (aqua) paulatim .. -it ac subsidit A 5, 1.

littera. 1) Buchstabe quod nomen (= Delta) a similitudine -ae accepit A 27, 1. 2) plur. a) schriftl. Bericht, Zuschrift, Brief -as a Caes. missas accipit, quibus cognoscit (acc. c. inf.) A 56, 1. Cassii -is acceptis .. venit A 62, 1. qui de Alexandrinis rebus -as ad Domitium ferebant A 38, 1. has tibi -as exiens in Tusculanum scripsi
fr. 160, 20. cum .. is urbanis ani- 2
madverteret (acc. c. inf.) A 65, 1. -is .. Caninii .. fit certior, quae .. geruntur 8, 27, 1. crebris -is Caninii fit certior, quae .. gesta essent 8, 39, 1. cum .. -is nuntiisque Duratii cognosceret (acc. c. inf.) 8, 26, 1. b)
schriftl. Befehl, Ordre -as accepit a 3
Caes., ut .. exercitum traiceret. .. Quibus -is acceptis .. voluptate efferebatur A 51, 1 u. 2. s. mitto § 4 u. 5 : 5 B. abl.: s. evoco 2) a) 2 B.

litus. omnia .. -a naturaliter aquae dulcis venas habere A 8, 1. quod si alia esset -is Aegyptii natura atque omnium reliquorum A 8, 2. -a armati defendebant, quo .. non .. adi-
tus dabatur A 17, 4. diversissimo 2
ad -us intervallo mari coniungitur (flumen) A 27, 1 (2). s. ad § 2 u. 6 je 1 B. una (navis) in cursu [litore] Aegyptio defecerat A 13, 5 [litore haben N Dt K eingeklammert, Hf D nicht]. pauci nostri in -e constiterunt A 17, 5. qui in -e aequo institerant A 17, 5.

locuples. 1) domini -iores A 2, 2. 2) in gregem -ium simultatium causa tenues coiciebantur A 49, 2. pecuniae -ibus imperabantur A 49, 2.

locus. 1) eigtl.: Ort, Platz, Oertlichkeit, Gegend, Terrain -us est fere regionum illarum nobilissimus non ita longe ab Alex. A 27, 1. erat (-us) ipse excelsior planitie ex omnibus partibus subiecta A 28, 3. -a sunt egregia omni illa regione ad tenendas ancoras A 9, 4. quae (-a) .. erant propiora regis castris A 73, 1.

gen.: quantum aut ruinis deicitur 2
aut per vim recipitur -i A 1, 2. — s. angustiae 3 B. propter asperitatem -i A 17, 4. s. difficultas § 2 : 4 B.

Pharnaces impulsus .. -i felicitate A
74, 3. s. iniquitas 3 B. latus s. A
28, 3 (4). satis esse ad mutationem
-orum 8, 52, 2. s. natura § 1 u. 2:
9 B. s. notitia 3 B. s. opportunitas
3 1) 2 B. ad ornatum portarum, itine-
rum, -orum omnium, qua Caesar itu-
rus erat 8, 51, 2.
dat.: cui -o cum appropinquare M.
rex cognovisset A 27, 2 (3).
acc.: summum -um (castrorum)
aggredi A 31, 1. saepe amissis supe-
rioribus -is 8, 13, 3. qui (-us) appel-
latur Chersonesus A 10, 2. s. capio
4 § 5: 4 B. u. § 7: 2 B. nec -um mu-
nitionibus claudi nisi a maiore exer-
citu posse 8, 11, 1. -is cognitis A
17, 5. ne munitione magis quam ma-
nu defendere -um .. videratur A 74,
1. s. deligo § 1: 2 B. post Racili-
um .. celeriter dato -o cum se insinu-
asset A 52, 2. diligentius exploratis
-is 8, 12, 7. munio s. munitus 5 B.
crebro .. mutandis -is 8, 44, 3. qui
5 (-us) nominatur Delta A 27, 1. s. oc-
cupo § 1 : 2 B. hostes .. eum -um,
quem petebant, petituros 8, 27, 3. s.
relinquo § 3 u. 4: 3 B. s. subeo 2)
a) 2 B. variis generibus munitionum
tegebatur (-us) A 28, 3 (1). praesi-
dio eum -um tenebant A 19, 3. qui-
bus ex castris cum -us angustus atque
impeditus esset transeundus A 36, 4.
6 — cum ad eum -um accessisset A 10,
2. — in: s. cogo § 1 : 4 B. in unum
-um exercitum conduxit A 48, 2 (3).
legio in -a se superiora contulit A 40,
4. s. convenio § 1 : 3 B. quod .. de-
cucurrissent in eum -um, in quo pu-
gnabatur A 31, 1. fossas .. in eum
-um deduxit, quo longius constituerat
suam non producere aciem A 38, 3.
7 turmatim in eum -um devenerunt 8,
18, 2. elicere nostros in -um .. ini-
quum 8, 14, 1. quem in -um propter
copiam frumenti .. Romanos missuros
suspicaretur 8, 17, 1. eo -o .. quem
in -um nemo sanus hostis subiturus
esset A 74, 4. quem in -um illos suc-
cessuros non existimabat A 10, 6. —
quaecumque .. per -um praecipitem
8 missa erant 8, 42, 2. — ultra eum
-um .. ausi sunt egredi ex navibus
A 20, 3.
abl.: cuius .. irridebat .. eo -o
militum coartationem, quem in locum
A 74, 4. — hanc (aquam) -is su-
perioribus (= ex l. s.) fundere in par-
tem Caesaris A 6, 1. — -is superio-
ribus (= per l. s.) iter facere instituit
A 35, 3 (4) — (collis) superioribus -is
atque itineribus paene coniunctus op- 9
pido A 72, 2. — periculoso genere
proelii -oque iniquo premebantur 8,
42, 3. — quibus relictis nec -o nec
numero pares esse posse A 8, 4. —
castra facio s. facio § 9 u. 10: 2 B.
(s. auch excelsus). castris eo -o meta-
tis 8, 15, 2. -o munitissimo castra
posuerunt 8, 16, 3. castra posuit -o
munito 8, 26, 2. committitur acriter re-
liquis -is proelium A 46, 3. res .. ge-
rebatur .. excelso -o 8, 42, 4. — ut im- 10
peditis -is dispersi pabulatores circum-
venirentur 8, 10, 3. s. colloco § 1: 2
B. u. § 3: 1 B. eo -o castellum ..
confirmarunt A 21, 5. consederat ..
-o natura munito A 28, 3. s. consi-
sto 2) 2 B. aciem eo -o constituit,
unde 8, 14, 5. s. dispono § 2: 2 B.
alterum (latus loci) editissimo -o duc-
tum (erat) A 28, 3 (4). expeditis na-
vigiis -is idoneis A 25, 2. hostiae om-
nibus -is immolabantur 8, 51, 3. pro
suis castris aciem instruxisse -o supe-
riore A 60, 3. omnibus -is occurrit 11
(Biturigibus) 8, 3, 4. compluribus -is
.. oppugnare praesidia A 44, 1. diu-
tius permanere .. eodem -o 8, 15, 4.
s. positus 1) a) 2 B. u. b) 1 B. qui-
bus (aedificiis) et superioribus -is sub-
levabantur A 12, 1. quo -o multitu-
do esset Bellovacorum 8, 7, 3. —
nec -o superiore decedunt 8, 9, 1. -o
superiore decurrunt 8, 41, 3. quo (-o)
prohibere aqua Cassianos posset A 61,
2. = discedere ex eo -o 8, 14, 3. ex 12
eo -o .. recedit 8, 27, 2. nihil ex -o
superiore .. proficere poterant A 76,
2. — in -is superioribus nullus im-
petus repentinus accidere .. poterat A
35, 3 (6). in quo (-o) .. secundum
proelium .. fecerat A 73, 2. se in
aequo -o ac plano pares esse A 18, 3.
si .. diversis in -is plures consilia in-
issent 8, 44, 1. quid ageretur in -is 13
reliquis 8, 43, 2. ne .. plurimis in
-is infirma disponat praesidia 8, 34,
4. cohortes vacuas in celeberrimis ur-
bis -is habebant A 2, 3. paganos et

oppidanos in his -is obversari A 36, 4. in eo -o permanere, quem delegissent 8, 7, 7. in eum -um, in quo pu-
14 gnabatur A 31, 1. in eodem -o subsistere 8, 16, 1. quibus in -is Caesar exercitusque .. fuissent 8, 48, 11.

2) übtrg.: Platz, Stelle turres editae et coniunctae muri -um obtinebant A 18, 1. in eius (legionis) -um XIII legionem in Italiam mittit 8, 54, 3. Pharnaces victoriae -o ducebat, si trahere tempus posset A 38, 2.

longe. I) posit. 1) weit (entfernt) a) in proximo vico non l. a suis castris A 30, 3. — quam (legionem) non l. a finibus Aed. collocaverat in finibus Bit. 8, 2, 1. erat una navis .. l. ab reliquis collocata A 11, 1. duas (legiones) in Lem. finibus non l. ab
2 Arvernis (posuit) 8, 46, 4. consilia .. l. a temeritate barbarorum remota esse 8, 8, 1. — locus est fere .. nobilissimus non ita l. ab Alexandrea A 27, 1. b) m. acc.: l. a Nicopoli .. milia passuum VII A 36, 3. c) partem copiarum .. esse in castris a milibus non [l.] amplius XII 8, 36, 1 s. amplius § 2. 2) bei weitem dimicatione aequata l. superiores A 46, 4.
3 II) compar. 1) a) absol.: quae (naves) l. constiterant A 21, 2. cum l. paulo discederet A 10, 1. proximam (navem) l. insecutus A 25, 5. audacius l.que permitteret tela 8, 9, 4. prius .. quam l. agmen impedimentorum .. processisset 8, 14, 2. cum .. ille .. fuga .. Volusenum produxisset l. 8, 48, 3. cum pabulatum .. l. es-
4 set proficiscendum 8, 10, 1. prius .. quam .. nonnulli .. l. profugerent 8, 13, 3. si l. progredi vellet 8, 3, 2. eum l. progressum A 45, 1 (2). Cappadociam l. remotam A 35, 2. l. subsidiari 8, 13, 2. nostros l. summovebant 8, 10, 2. b) in eum locum ..,
5 quo l. constituerat suam non producere aciem A 38, 3. 2) α) s. absum 1) a) 2 B. cum l. a navibus praedatum processissent A 10, 2. b) considunt Drappes et Luct. non l. ab oppido X milibus 8, 35, 1.

longitudo. quae (arbores) -e utramque ripam contingerent A 29, 4.

longus. 1) a) lang navibus -is A 44, 4. paucas .. naves -as A 44, 2. CX navibus -is A 12, 3. scaphis navibusque -is A 17, 4. ex -is navibus nostris A 20, 1. in navibus -is A 20, 4. b) weit entfernt, entlegen non -am navigationem parabant, sed .. in ipso portu confligendum videbant A 13, 3. 2) v. d. Zeit: lang, spät Pharnaces .. decedendi diem postulare -iorem .. coepit A 71, 1. maximis conatibus non -i temporis labore occursum est A 9, 2.

loricula. s. inaedifico 1 B. quorum (pontium) frontes viminea -a munirentur 8, 9, 3.

lustro. ibi exercitum -avit 8, 52, 1. totum exerc. -at A 56, 5.

lux. in frumentarios sub ipsam -em impetum fecit 8, 35, 4. oppressi -e copias .. instruunt 8, 14, 2. prima -e neque opinantibus hostibus .. locum cepit A 73, 2. cum id repente prima -e animadvertisset A 74, 1.

M.

machinatio. s. occurro 3) 1 B. aquae magnam vim ex mari rotis ac -ibus exprimere A 6, 1.

magis. I) 1) z. Umschreibung des Komparat. a) ordine. disposita m. Octaviana (acies), paratior militum animis Vatiniana A 45, 4 (5). ad res m. necessarias A 71, 1. (copias) consuetudine m. pervulgata militari .. instrui A 74, 1. b) id quod m. illorum naturae conveniebat A 24, 1 (2). 2) m. flgd. quam a) α) cum Caesaris m. periculo quam suo commoveretur A 39, 1. Euphranor .. virtute m. cum nostris hominibus quam cum Graecis comparandus A 15, 1. fidei m. quam virtuti legionum confidebat A 61, 1. β) ne munitione m. quam manu defendere locum .. videretur A 74, 1. b) valle .. m. in altitudinem depressa quam late patente 8, 9, 2. c) ut m. deterrendi .. essent .. quam incitandi ad pugnandum A 22, 2. quo nuntio dolore m. permotus quam animo perturbatus A 54, 1. 3) quae res

.. stultas cogitationes incitabat barbarorum, atque eo m., quod 8, 10, 4. — quanto coniunctis m. navibus confligendi potestas dabatur, tanto superiores erant Vatiniani A 46, 4.

II) **maxime.** 1) a) z. Umschreibung des Superl. α) qui si m. nocentes sunt multati A 55, 5. β) ita quisque, prout erat m. insignis, .. telis hostium .. se offerebat 8, 42, 4 s. quam § 2. b) ipse .. quam potest m. appropinquat 8, 17, 3. 2) = vorzügl., ganz besonders, vor allem andern a) M. commemorabant nulla Pharnacem auxilia .. dare voluisse A 69, 3 (2). concurritur ad duces m. A 46, 3. multitudinem m. Correo obtemperare 8, 7, 4. Caesar m. studebat, ut .. hanc (partem) ab reliqua parte urbis excluderet A 1, 4. — cum .. m. ex omnibus Lucterius .. moneret (acc. c. inf.) 8, 34, 1. b) = eben, gerade erumpentes eo m. tempore acerrimas tempestates 8, 5, 2. quo m. rem deducere volebat, necessitate est deductus A 61, 4. c) cum .. tum m.: s. cum § 24: 1 B.

magnificentia. tanta erat -a apud opulentiores, cupiditas apud humiliores 8, 51, 3.

magnitudo. Größe a) v. körperl. Dingen: quod (flumen) erat ponte propter -em transeundum 8, 27, 2. reliquae (naves) infra hanc -em (erant) A 13, 5. -e (navium, Ggs. numerus) non satis iusta ad proeliandum A 44, 3. neque navium se -e neque numero parem esse A 46, 1. operum -em et timorem suum .. fiduciam barbaris allaturum 8, 10, 1. b) v. unkörperl.: s. animus § 4 u. 5: 4 B. c) der Menge nach: et copiarum -e .. et perseverantia .. in suam redegit potestatem (oppidum) A 26, 2.

magnopere. insequens annus .. nullas habet m. Galliae res gestas 8, 48, 10.

magnus. [non ita m. A 38, 3. non m. = parvus A 42, 6. s. 30, 2. satis m. A 36, 3. 44, 3. quam maximus 8, 50, 1.].

I) m. subst. 1) groß a) dem Raume nach: -is arboribus A 29, 4. -i multique .. colles A 72, 2. -a .. flamma 8, 42, 2. -us fons aquae 8, 41, 1. non -o intervallo A 30, 2. satis -o interv. A 36, 3. non ita -o medio interv. A 38, 3. -is itineribus 8, 3, 4. 11, 1. A 66, 3 (4). -is et continuis it. A 36, 3. quam maximis it. 8, 50, 1. -is munitionibus A 21, 5. 2
maximae armorum .. officinae A 2, 2. opere -o A 30, 2. (provinciae) -a pars A 64, 2 (4). b) der Menge u. Zahl nach: -a .. miserat auxilia maioraque missurus A 51, 1. -am et paratam classem A 28, 2. -a classe A 42, 4. -am commeatus copiam A 35, 6. (veteranorum) -am copiam A 44, 4. -a copia frumenti 8, 35, 1. 40, 3
1. maiores copias 8, 7, 7. -as .. copias A 27, 2 (3). -is .. copiis A 26, 2. 40, 3. sin ea non -is copiis tuta esse posset A 42, 4 (6). cum -is copiis A 26, 1. a maiore exercitu 8, 11, 1 [H maiori]. -a .. impedimenta 8, 33, 1. maximis impensis A 50, 3. -a .. m u l t i t u d o carrorum 8, 14, 2. maxima et electissima mult. Alexandrinorum A 30, 6. -a hostium 4
mult. 8, 41, 6. -am mult. .. hostium 8, 26, 1. A 31, 3. -a mult. oppidanorum A 7, 2. -am .. mult. pecoris A 36, 4. -a .. mult. propugnatorum A 11, 4. -am illam servorum mult. A 74, 3. maioris multitudinis species .. quam ipsi depoposcissent 8, 8, 3. -um n u m e r u m frumenti 8, 34, 3. -um .. num. minorum navigiorum A 14, 4. quarum (navium) numerus erat satis -us A 44, 3. -um num... telorum A 2, 1. (equitum) -um num. 8, 5
11, 2. cum .. -o num. equitum A 63, 1. -o num. hominum 8, 25, 1. -um num. eorum (hostium) A 27, 5 (7). remigum -us num. A 20, 1. -a ex parte A 17, 2. 45, 1. maiore parte 8, 19, 7. -a parte .. militum A 40, 4. -a parte .. suorum 8, 5, 4. 48, 8. ähnl. 8, 43, 4. -a praeda 8, 5, 3. 27, 5. 36, 5. -a .. praesidia A 25, 1. — -um hoc fuit vectigal A 56, 4. — -a 6
.. vis aquae A 9, 2. aquae -am vim A 6, 1. -am vim telorum A 20, 5.

2) groß, beträchtlich, ansehnlich, erheblich, wichtig -as accessiones A 22, 1. 48, 1. cuius .. rei maior nostra quam reliquorum est admiratio 8 pr. 6. -am .. admirationem A 6, 2. ut hoc maiore animo contenderent, quod A 16,

7 3 (4). -am .. auctoritatem 8, 32, 2. maximum bellum A 77, 1. maior calamitas A 63, 6. -us .. clamor 8, 42, 4. -o clamore discursuque 8, 29, 2. -o .. clamore 8, 29, 3. quo maiore commendatione conciliaretur ad consulatus petitionem 8, 52, 2. -um .. commodum 8, 21, 4. maximis conatibus A 9, 2. concursu maximo militum 8, 38, 5. constantia f. unt. § 1'. -a contentione 8, 19, 2. A 11, 3 f.
8 contentio. -am curam A 49, 2. -o cursu A 20, 5. -o .. et dedecori et dolori A 15, 4. -o suorum detrimento 8, 26, 4. -a detrimenta 8, 16, 4. -is difficultatibus A 43, 1. f. unt. § 9. maiore .. dignitate A 65, 4. maximae dign. et gratiae A 55, 2. f. unt. § 10. -um dolorem A 25, 1. f. A 15, 4. cognoscendi .. maximam facultatem 8, 46, 6. -am .. fac. .. bene ge-
9 rendae rei A 10, 3. fama f. unt. (periculo) § 10. -ae felicitatis 8, 36, 1. fidei f. unt. § 10. maiorem fiduciam A 10, 5. f. unt. § 12. -a gratulatione A 32, 4. -o .. impedimento A 61, 6 (5). -o nostrorum impetu 8, 48, 7. -o impetu A 11, 1. -a infamia 8, 30, 2 -as et graves iniurias A 70, 5. -o cum labore 8, 41, 2. -am .. moram et difficultatem A 8, 5. quo maiores pararent necessitates 8, 53, 2. -o ne-
10 gotio A 8, 4. -ae nobilitatis domi scientiaeque in bello et virtutis, fidei dignitatisque in amicitia Caesaris A 26, 1. -am .. nobilitatem A 72, 2. -um odium 8, 48, 2. (-um hoc fuit vectigal,) maius tamen creabat odium A 56, 4. -um ac difficile opus A 6, 1. cum periculo -o tum etiam maiore
11 periculi fama A 48, 1. -o in periculo A 38, 1. -a poena 8, 39, 2. multa .. et -a praemia A 48, 3 (5). praemiis -is A 17, 3. maximis praemiis 8, 49, 3. -um .. proelium A 46, 3. -o atque acri proelio A 76, 1. -a cum prudentia constantiaque A 27, 5 (6) [M streicht magna]. quaestus aut -i et evidentis aut minimi et sordidi A 49, 2 (3). -as res et secundas A 43, 1.
12 -a ruina A 31, 5. -a .. sollicitudo periculorum A 49, 5. in -am spem A 43, 4 (5). -a spe et fiducia A 12, 2. tempestate -a A 46, 7. -um terrorem A 30, 1. 75, 1 (2). -um hoc testimonium senatus erat universi 8, 53, 1. -ae victoriae fiducia A 32, 1 f. fiducia § 2. quorum maxima virtus (esset) 8, 54, 5. maiorem vim A 34, 3. -is viribus .. femur traicit Voluseni 8, 48, 5. qui Caesaris nomine 13
maioribus viribus uti videbatur A 58, 1.

II) ohne subst. 1) ut minora maioribus conferantur A 18, 1. 2) v. Alter einer Perf. a) maiore ex duobus pueris, rege, amisso minori tradidit regnum maiorique ex duabus filiis, Cleopatrae A 33, 2. b) **maiores:** propter adversam fortunam -um suorum mutationemque generis A 66, 4 (5).

maiestas. neve .. populi R. ius -emque temptaret A 34, 2. f. imperium § 1: 1 B.

male. multa Romae m. et inutiliter administrari A 65, 1.

malleolus. f. ignis 1 B.

malo. utrum nihil timere an omnia licere mallet A 56, 2. f. nolo A 46, 1.

malum. cuius -i sors incidit Remis 8, 12, 3. quod -um dux equi velocitate evitavit 8, 48, 7. quo -o nisi liberarentur, imperata se facere .. non posse A 34, 1. f. perterreo § 4 2 B.

malus. antemnis ad medium -um demissis A 45, 2 (3).

mando. passim fugae se -ant 8, 29, 2.

mane. noctu .. egreditur, m. pervenit Leptim A 57, 2.

maneo. 1) bleibe (Cleopatra) -serat in (fide) praesidiis(que) eius A 33, 2. 2) beharre, verbleibe (Duratius) perpetuo in amicitia -serat Romanorum 8, 26, 1. -surum in fide dimissum regem A 24, 1 (2). (Cleopatra) -serat in fide (praesidiisque) eius A 33, 2.

manus. 1) a) Hand cum .. -um Commii Volusenus arripuisset 8, 23, 5. omnibus .. -us praecidit 8, 44, 1. fasces .. per -us stramentorum .. inter se traditos 8, 15, 5. b) (die Faust), das Fechten, Handgemenge: f. consero (comprehendo) 2 B. munitione magis quam -u defendere locum A 74, 1. c) Händearbeit, Kunst tumulus .. naturalis veluti -u factus A 72, 1. 2) Schar,

Mannschaft convenientes -us dissipare 8, 6, 1. distinendae -us causa A 17, 3. honestius se contra regem quam contra convenarum ac fugitivorum -um bellum esse gesturum A 24, 1 (2). ut .. infima -u plebis bellum concitare et gerere posset 8, 22, 2. delecta -u peditum .. insidias disponunt 8, 12, 1.

mare. quod (-e) Africae partis esse dicitur A 28, 2. pars .. fluminis N. derivata .. -i coniungitur A 27, 1 (2). intercluso -i tempestatibus A 43, 1. quoniam -e libere tenerent A 8, 2. in s. praecipito 2 B. circumvectus est eo -i, quod A 28, 2. (commeatus)
2 -i nostris supportabatur A 25, 1. nostris .. neque terra neque -i effugium dabatur A 1 ;, 1. hunc oppugnantem Epidaurum terra -ique A 44, 5 (6). egestis ex -i lapidibus A 21, 5. aquae magnam vim ex -i .. machinationibus exprimere A 6, 1. magnum comminus in angusto -i proelium factum est A 46, 3.

maritimus. a) -o accessu .. pedestri A 26, 2. -as nonnullas civitates A 44, 4. nulla .. dimicatio -a A 25, 3. Salonam se recipiens in oppidum -um A 43, 2 (3). regionis -ae A 12, 4. b) ut neque -is nauticisque (hostibus) sollertia atque ars praesidium ferret A 16, 5 (6).

mater familias. frequens legionibus conventus obviam prodit .. -um f. ac praetextatorum A 58, 4.

materia. ut .. -am cunctam obicerent A 12, 1. sine contignatione ac -a sunt aedificia A 1, 3.

mature. id agendum m. A 3, 4 (5).

mediocris. a) (agmen impedimentorum) erat -e, ut in expeditionibus esse consuevit 8, 8, 3. adverso -i casu (Ggs. secundis minimisque rebus) 8, 13, 4. -e detrimentum iumentorum ac servorum 8, 10, 4. -e intervallum A 30, 5. -i valle 8, 14, 4. b) quae (copiae) numero atque exercitatione bellorum -es erant A 69, 1.

medius. s. acies § 1 u. 2 : 4 B. -um femur traicit Voluseni 8, 48, 5. non ita magno -o intervallo A 38, 3. antemnis ad -um malum demissis A 45, 2 (3). qui me -is interposuerim Caesaris scriptis 8 pr. 3. pars quaedam fluminis .. derivata .. -um inter se spatium relinquens A 27, 1 (2).

mediusfidius. quae funditus m. rapinis .. pervertuntur fr. 160, 28. non m. acerrimis consiliis plus quam etiam inertissimis .. consequentur fr. 160, 30.

membrum. terror .. -a debilitat A 18, 2.

memini. m. acc. c. inf.: cum subsequi legiones -issent 8, 28, 4.

memoria. 1) Andenken, Erinnerung ad Cassium persequendum nihil opus esse Pompei nomine et -a A 59, 1. 2) = Ereignis, Vorfall oppidani miserrima Alesiae -a solliciti 8, 34, 1.

mens. 1) Ueberlegung, Besonnenheit terror hominibus -em consiliumque eripit A 18, 2. 2) Mut omnium -ibus excitatis A 9, 1. 3) Vorsatz, Absicht sed id qua -e, communis erat coniectura A 58, 3. venit ea -e Uliam, ut contentiones .. componeret A 63, 1.

mensis. paucis -ibus morbo periit A 43, 3 (4). legiones .. paucis -ibus in Italia scriptas A 53, 5 (= m. M. vorher). quae provincia superioribus -ibus retenta .. cum laude erat A 42, 1.

mentio. numquam pacis fecerant -em 8, 31, 3.

mereor. 1) absol.: cum .. bene -itis praemia tribuisset 8, 46, 5. praemia bene -itis et viritim et publice tribuit A 65, 4. 2) m. de: socios optime de re p. -itos 8, 6, 2. cum bene -itus uterque eorum de re p. esset A 66, 5 (6).

mergo. multae (naves) .. rostris perforatae -untur A 46, 5.

meridies. palus a -e interiecta A 1, 4.

meritum. si quid gravius illis accidisset, -o casurum iudicabat A 11, 2.

metor. pass.: castris eo loco -atis 8, 15, 2.

metus. ut .. externorum hostium -um deponerent A 65, 1.

meus. cotidiana m. recusatio 8 pr. 1.

miles. [-es equitesque nostros A 29, 3]. subi.: ne quis ab opere -es discederet A 73, 3. plur.: 8, 5, 2.

A 30, 4. 31, 1. 58, 3. -ibus A 25,
1. -ibus (= Romanis) instantibus 8,
14, 3. -es nostri 8, 42, 3. A 22, 1.
nostris .. -ibus A 31, 2. -es nostri
cohortium trium, .. cum .. magnam
vim telorum adversi sustinerent A 20,
5. complures Caesaris legati, amici,
centuriones -esque A 24, 6 (7). las-
sos itinere ac proeliando -es A 30, 2.
2 — quidam Minucius Silo .. libellum
.. ut miles ei tradidit A 52, 2. ne-
mo .. in provincia natus, ut vernacu-
lae legionis miles A 53, 5 [D milites].
gen.: magnam illam servorum mul-
titudinem, quae aggerem portabat,
-um esse A 74, 3. — paratior -um
animis (acies) Vatiniana A 45, 4 (5).
-um temptabat animos A 57, 6. eo
loco -um coartationem A 74, 4 s. co-
art. concursu maximo -um 8, 38, 5.
(-um veteranorum) magnam copiam ha-
bebat ex omnibus legionibus A 44, 4.
3 duobus milibus -um .. amissis A 43,
3 (4). navigium .. eius multitudine
depressum -um A 21, 3. seditiosa -um
suaque natura A 58, 1. ex numero le-
gionariorum -um A 21, 4. minore
numero -um A 30, 3. nostrorum -um
.. praesidia A 44, 1. (-um nostrorum)
pars .. depressa est, pars .. interfecta
est; nonnulli .. pauci A 20, 6. ma-
gna parte Deiotari -um interfecta A
4 40, 4. voluntate optima et ardentibus
studiis -um A 22, 2 (1). tribunus -um
A 57, 1. ähnl. A 65, 1. virtute -um
confisus A 13, 6 (5). sine ullo paene
-is vulnere 8, 37, 1.
dat.: praeda -ibus concessa A 19,
1. s. condono 1) 2 B. pro contione
-ibus exponit, quas res .. gerere de-
beret, polliceturque iis .. sestertios
centenos se daturum A 52, 1. -ibus
vernaculis et secundae legionis .. gra-
5 tulatur A 53, 4. Marcellus -ibus per-
suadet, ut A 60, 3. sestertios cente-
nos -ibus est pollicitus A 48, 2 (3).
s. ob. § 4: A 52, 1. resistere incita-
tis -ibus non poterat A 61, 4.
acc.: -es armari (iussit) A 45, 3
(4). ut .. praeda diripienda -es dissi-
parentur dispersique caederentur A 36,
5. ne (-es nostri) ab tergo circumve-
nirentur et .. reditu intercluderentur
6 A 20, 5. s. compingo 1 B. non de-
terrentur .. -es nostri vineas proferre
et .. 8, 41, 3. dispergo u. dissipo s.
ob. § 5: A 36, 5. s. dono 2 B. s. ha-
beo § 3: 2 B. Caesare -es hortante
A 20, 1. s. impono § 1: 3 B. s. in-
cendo 2) b) 2 B. (1 B. m. incito).
-es nostri .. magno cursu incitati A
20, 5. s. ob. § 5: A 61, 4. intercludo
s. ob. § 5: A 20, 5. multis -ibus par-
tim interfectis partim suorum ruina
oppressis A 76, 2. complures ibi -es 7
oppresserunt A 63, 5. quadrigae per-
mixtos -es perturbant A 75, 2 (3).
quibus omnibus rebus perturbati -es
nostri A 20, 5. hoc detrimento -es
nostri tantum afuerunt ut perturba-
rentur, ut A 22, 1. periculoso genere
proelii locoque iniquo premebantur (-es
nostri) 8, 42, 3. -es hibernorum qui-
ete reficere a tantis laboribus 8, 1, 1.
qui (-es veterani) numero aegrorum re-
licti erant Brundisii A 44, 4. -es ab 8
opere revocat A 75, 1 [vocat N Hf D
K]. — largitionem in -es auget A 4,
2. dum per eos (-es) Caesari provin-
cia restituerentur A 57, 6.
abl.: (legionem) multis -ibus ..
deminutam A 69, 1. — legio XXXVII
ex dediticiis Pompeianis -ibus A 9, 3.
quae (legio) ex tumultuariis -ibus in
Ponto confecta erat A 34, 5.
militaris. contra morem consue-
tudinemque -em A 65, 1. consuetu-
dine magis pervulgata -i A 74, 1.
-em disciplinam severitatemque A 48,
3 (5). rei -is scientia A 31, 1. sump-
tus rei -is A 34, 2.
militia. transmarina -a perterri-
tos A 56, 4.
mille. I) equites .. m. 8, 17, 1.
minus m. hominibus A 69, 1. non
amplius .. passibus m. 8, 18, 1. non
amplius passuum m. A 73, 3. II)
milia. 1) absol. = m. passuum: -ia
non amplius X progressi 8, 16, 3. con-
sidunt .. non longius ab oppido X
-ibus 8, 35, 1. partem copiarum ..
esse in castris a -ibus non [longe] am-
plius XII 8, 3[illegible], 1 s. amplius § 2. 2) 2
subi.: delectorum peditum multa
-ia interisse 8, 21, 3. — acc.: aberat
.. ab regis castris -ia pass. circiter
VII A 29, 1. castra posuit longe a
Nicopoli .. -ia pass. VII A 36, 3. IV
-ia pass. a Corduba .. facit castra A
59, 2 (3). cum ab hoste -ia pass. V

3 castra posuisset A 73, 1. — duobus
-ibus militum amplius amissis A 43,
3 (4). multis hominum -ibus captis
8, 3, 3. hominum -ibus ex fuga V col-
lectis 8, 30, 1. complentur equitum
III -ia A 50, 3. ſ. condono 1) 1 B.
fortissimorum -ia VI peditum dele-
gisse 8, 17, 1. amplius -ibus XII aut
4 armatorum aut eorum, qui .. arma
proiecerant, interfectis 8, 29, 4. duo-
bus -ibus armatorum relictis 8, 34, 2.
— abl.: ſ. absum 1) a) 8, 20, 1. A
72, 2. — multis hominum -ibus a
Dumnaco .. Duratium clausum .. op-
pugnari 8, 26, 2.

minime. ſ. parum.

minuo. (cum) ac iam consuetu-
dine diligentia -eretur 8, 12, 1. quae
(praemia) .. paulatim .. et occulte
militarem disciplinam severitatemque
-ebant A 48, 3 (5). Caesar suorum
timorem consolatione et ratione -ebat
A 8, 1.

minus. ſ. parum.

misceo. mixtam dolore volupta-
tem capiebat A 56, 2.

miser. 1) -iore ac duriore .. con-
dicione 8, 7, 6. -rima Alesiae memo-
ria 8, 34, 1. quae (supplicia) morte
essent -iora A 41, 2 (3). 2) simul il-
lud grave ac -um videbatur perpaucos
de summa rerum .. decertare A 16,
2 (3). cum confligere -rimum putaret
A 60, 2.

mitis. monuit .. -ibus verbis le-
gatos A 70, 2.

mitto. I) ſchicke, ſende. [ohne Obj.
8, 17, 1. 2.]. 1) a) miserat .. Phar-
naces coronam auream A 70, 8. ex-
ploratores missi 8, 35, 4. frumentum
(undique) -i (iubet) A 1, 1. legati a
Pharnace missi A 69, 1. litteras a
Caes. missas A 56, 1. decem missis
(navibus) una .. defecerat A 13, 6 (5).
b) Marcellum quaestorem Cordubam
.., Q. Cassium legatum Hispalim -it
2 A 57, 4. eo missus aestate cum II
legionibus Cornificius .. pro praetore
A 42, 2. c) itinere terrestri per Sy-
riam erat missa (altera legio) A 34, 3.
2) m. Präposit. a) ad α) ut ad ho-
stes armatos eum (regem) -eret A 24,
2 (3). — complures interim legatio-
3 nes .. ad Domitium -it A 36, 1. ad
eum legatos -unt auxilium petitum
contra Carnutes 8, 4, 2. legati obsi-
desque ad Caes. -antur 8, 20, 2. e
vestigio -unt ad Caes. legatos petunt-
que 8, 21, 2. legatos ad Caes. mise-
runt 8, 46, 2. legatos ad Antonium
-it 8, 48, 8. legatos ad Caes. mise-
runt, ut dimitteret regem A 23, 1.
legatos de pace atque amicitia -ere ad 4
Domitium A 37, 1. — litteras ad C.
Fabium -it, ut .. legiones .. adduce-
ret 8, 6, 3. litteras ad Trebonium
-it, ut .. legionem .. accerseret 8, 11,
1. litteras ad Gabinium -it, uti ..
proficisceretur in Illyricum A 42, 4
(5). litteras in Achaiam ad Q. Cale-
num misit, uti sibi classem -eret A 5
44, 2. litteras ad regem B. in Mau-
ritaniam et M. Lepidum .. in Hisp.
citeriorem -it, subsidio sibi .. veniret
A 59, 2 (3). — nuntios ſ. unt. § 10:
A 34, 2. legiones .. et auxilia -it ad
traiectum A 56, 5. legionem primam,
quam ad Caes. miserat 8, 54, 2. duas
(legiones) in Aegyptum ad Caes. -it
A 34, 3. duas (legiones) ad Caes. mis- 6
sas A 35, 2. — ut ad bellum Parthi-
cum legio una a Cn. Pomp., altera a
Caes. -eretur 8, 54, 1. — equitatum
omnem expeditosque delectos pedites
ad id flumen misit, qui transitu Caes.
prohiberent A 29, 2. ſ. A 34, 5 unt.
§ 10. β) turmas -it ad insequendum
8, 18, 1. hunc .. ad persequendum
equitatum hostium -it 8, 48, 1. legi- 7
onem .. in togatam Galliam -it ad co-
lonias civium R. tuendas 8, 24, 3.
Mithridates .. missus in Syriam Cili-
ciamque .. ad auxilia accersenda A
26, 1. Quintum Patisium (-it) in Ci-
liciam ad auxilia accersenda A 34, 5.
b) magnas adversus eum copias misit
A 27, 2 (3). c) quos (pedites) ante
legiones missos docui 8, 19, 2. d) in 8
omnes partes .. legatos conquisitores-
que dilectus habendi causa miserant
A 2, 1. e) de ſ. ob. § 4: A 37, 1.
f) in α) equites .. et auxiliarios pe-
dites in omnes partes -it, quascumque
8, 5, 3. β) Labienum cum II legio-
nibus in Treveros -it 8, 25, 1. in eius
locum XIII legionem in Italiam -it
8, 54, 3. ſ. ob. § 7: 3 B. ſ. ob § 5:
A 44, 2. 59, 2 (3). 34, 3. C. Fa- 9
bium legatum cum cohortibus XXV
-it in diversissimam partem Galliae

8, 24, 2. quem in locum propter co-
piam frumenti ac pabuli Romanos mis-
suros suspicaretur 8, 17, 1 [Wh [pa-
bulatum] vor missuros]. g) per: s. ob.
§ 2: 1 B. 3) a) m. supin.: s. ob. §
3: 1 B. b) α) m. ut: s. ob. § 3: A
23, 1 u. § 4: 3 B. u. § 5: A 44, 2.
10 -it P. Sestium ad C. Plaetorium, ut
legionem adduceret A 34, 5. Marcel-
lum Cordubam, ut eam in potestate
retineret, .. -it A 57, 4. β) m. bloßem
Konjunkt.: s. ob. § 5: A 59, 2 (3).
nuntios confestim ad Pharnacem mi-
sit, Armenia .. decederet neve .. po-
puli R. ius maiestatemque temptaret
11 A 34, 2. c) m. qui u. Konj.: s. qui
§ 37 u. 38: 7 B. 4) m. dat. d. Pers.
u. acc. a) magna Cn. Pompeio Iuba
miserat auxilia maioraque missurus
existimabatur A 51, 1. quod auxilia
Pompeio non misisset A 70, 2 [so V
Dt; N Hf D K misissent]. uti sibi
classem -eret A 44, 2. iam tunc sibi
12 -eret munera ac dona A 70, 8. ut
quam primum Caesari subsidia -eret
A 38, 1. b) m. beigef. dat. des Zwecks:
equites .. praesidio pabulationibus -it
8, 11, 2. equitatum, qua consuetudine
pabulatoribus -ere praesidio consuerat,
praemittit 8, 17, 2. hinc suis labo-
rantibus subsidio scaphas -ens A 21, 3.
13 II) 1) entsende egestis ex mari lapi-
dibus libere sunt usi postea ad -enda
navigia A 21, 5. 2) werfe, schleudere
unde tormento missa tela in hostium
cuneos coici possent 8, 14, 5. — quae-
cumque .. per locum praecipitem mis-
sa erant 8, 42, 2.

mobiliter. scaphis navibusque longis V m. et scienter angustias loci tuebantur A 17, 4.

moderatius. m. cedentem insequi hostem 8, 12, 7.

moderor. atque ita rem -ando discusserunt 8, 52, 5 [so N D Dt F; morando Iur. Hf V M Wh K-Ditt. H; s. discutio 2); Crusius = der Sache eine andere Wendung geben, George Draeger Eichert = einrichten, bestimmen, ins reine bringen].

modo. (nicht v. d. Zeit). 1) nemo erat, qui m. aliquam iacturam facere posset, quin A 49, 3 (4). eas valles .. sua castra munituras, si m. ea loca hostes priores non cepissent A 73, 1. 2) quae (impedimenta) .. effugere non m. (= non m. non) equitatum, sed ne legiones quidem possent 8, 33, 1.

modus. hostili -o Cordubensium agros vastat A 59, 2 (3). tali -o re gesta 8, 20, 1.

moenia. quae (turris) -ibus aequaret 8, 41, 5 s. aequo 2). adeo coniuncta ponit -ibus castra A 61, 3. ut -ibus oppidi succederet A 40, 1. simulatione -um occupandorum 8, 43, 1.

moles. Steinmasse, Damm ut insulam -emque ad insulam pertinentem in suam redigeret potestatem A 17, 1. (navigia) ad -em constituerunt A 19, 5. pugnabatur a nobis ex ponte, ex -e; ab illis .. ex navibus contra -em A 19, 6. remigum magnus numerus .. ex .. navibus nostris in -em se eiecit A 20, 1. se per -em in mare praecipitaverunt A 18, 3. navigia hostium lapidibus .. a .-e repellebant A 20, 2. quas (naves) protexerunt ex -ibus atque aedificiis imminentibus A 16, 7 (8). s. ob. A 19, 6. quae (cohortes) in ponte ac prima -e constiterant A 20, 5.

molior. tantum, si quid timent, caveant; nihil praeterea -antur fr. 160, 30.

moneo. 1) mache aufmerksam cum .. maxime ex omnibus Lucterius .. -eret frumenti rationem esse habendam 8, 34, 1. 2) rate ab, mahne ab -uit .. mitibus verbis legatos, ne .. Deiotarum sibi obicerent, aut A 70, 2.

mons. s. radix 2 B. ex omnibus oppidi partibus .. -em ascendere 8, 43, 1. quae (vallis) totum paene -em cingebat 8, 40, 2. -ibus .. altis ab duobus lateribus obiectis satis magno intervallo ab oppido remotis A 36, 3. cum in Lusitania .. -em Herminium expugnasset, quo Medobregenses confugerant A 48, 2 (4). e regione eius (fontis) vineas agere adversus -em 8, 41, 2. Ulia in edito -e posita est A 61, 3.

mora. magnam .. -am et difficultatem ascensum in naves habere A 8, 5. neque vero Alexandrinis in gerendis negotiis cunctatio ulla aut -a inferebatur A 2, 1. s. iniungo b) 1 B. si tali -a reliquae (civitates) pos-

sent se vindicare in libertatem 8, 1, 3. imperata sine -a faciunt 8, 31, 4.

morbus. ut multos varíosque -os efficiat A 5, 2. -o periit (Gabinius) A 43, 3 (4).

morior. causam peccati facillime mortuis delegari 8, 22, 2.

moror. I) intranſ. 1) zögere, ſäume, nehme Anſtand: ſ. moderor. a) m. inf.: toto oppido munitiones circumdare -atur 8, 34, 4. b) ut .. alii -ari Caesarem dicerent, quin naves conscendere iuberet A 7, 1 [Forchh. D K qui non ſtatt quin; V quod non]. 2) verweile, verziehe a) paucos dies -ati 8, 34, 3.
2 b) α) in eisdem castris -andi .. causam A 37, 2 (1). — Hispalim accedit ibique -atur A 56, 6 (5). cupiditate proficiscendi .. non diutius -atur (Tarsi) A 66, 3. neque tamen usquam diutius -atus est, quam A 78, 4. β)
3 cum dies .. X et VIII in hibernis esset -atus 8, 4, 3. paucos dies ipse in provincia -atus 8, 46, 5. — ibi eum diem .. -atus A 57, 2.

II) tranſ.: halte auf, verzögere, hemme
4 a) ohne Obj.: id ipsum, quod -abatur (vineae et agger) 8, 42, 2. ne qua res, cum redisset, -aretur A 51, 3. b) ut .. omne agmen -arentur, dum consequeretur ipse 8, 28, 1. c) nec diu -atur dolorem suum, quin eos interfici iubeat A 55, 2.

mors. ſ. infelicitas 1 B. neque -e Pompei quicquam profectum, quo minus A 3, 3 (4). quae (supplicia) -e essent miseriora A 41, 2 (3). quod quidem supplicium gravius -e .. subissent A 70, 6. ut .. similia .. de -e eius .. consilia inirent A 50, 1.

mortifer. -o vulnere 8, 23, 6.

mos. a) Brauch, Gewohnheit, Sitte quod .. multa contra -em consuetudinemque militarem fierent A 65, 1. Pharnaces aciem instruxit suo -e atque instituto A 37, 3. cum -e operis cotidiani .. illam servorum multitudinem .. militum esse credidisset A 74, 3. quod ei neque legibus neque -ibus concessum esse ceteri tetrarchae contendebant A 67, 1 [moribus erſcheint V auffällig wegen des Plurals]. b) plur. Charakter ne a gentis suae -ibus degeneraret A 24, 3 (4).

motus. qui (Commius) .. semper ad omnes -us paratus suis civibus esse consuesset 8, 47, 2.

moveo. 1) ſetze in Bewegung, bewege fort -et castra A 57, 6. eas (turres) .. derectis plateis in quamcumque erat visum partem -ebant A 2, 5. 2) entferne, verdränge quam (multitudinem oppidanorum) domiciliis ipsorum non -erat A 7, 2.

multiplex. ſ. praesidium § 2: A 26, 2.

multitudo. 1) große Anzahl, Menge a) α) v. Perſ.: quorum (oppidanorum) omnis .. -o aquatorum unum in locum conveniebat sub .. 8, 41, 1. -e ipsorum (equitum) detrimentum accipitur 8, 18, 4. ſ. homo § 2 u. 3 je 1 B. ſ. hostis § 5: 8, 41, 6. A 31, 3. navigium .. eius -e depressum militum A 21, 3. -e eorum, qui .. adnatabant, demerso navigio A 31, 6. erat .. magna -o oppidanorum in parte 2
Caesaris, quam domiciliis ipsorum non moverat, quod ea .. simulabat A 7, 2. magna .. -o in reliquis navibus propugnatorum est interfecta A 11, 4. magnam illam servorum -em, quae aggerem portabat, militum esse A 74, 3. β) v. Sachen: magna .. -o carrorum .. sequi Gallos consuevit 8, 14, 3
2. omnis -o capitur impedimentorum 8, 29, 4. magnam .. -em pecoris intra eas fauces dissipari A 36, 4. ſ. telum § 1: 3 B. — abſol.: si quid ipsa -o (navium) et clamor et flamma nostris terroris afferre possent A 14, 4. ut .. neque numero navium praestantibus -o prodesset A 16, 5 (6). b) Menſchenmenge, Menſchenmaſſe (überh.) quorum (Germanorum) .. -o esset in- 4
finita 8, 7, 5. tantae -is precibus et lacrimis exercitus commotus A 59, 1.

2) a) Heer animos -is confirmat 8, 8, 3. b) Heeresmaſſe (Hauptmaſſe, Hauptheer) α) abſol.: in oppidum .. innumerabilem (armatorum) -em adduxerant A 2, 1. hac -e (armatorum) disposita A 2, 3. neque ulla -e in unum locum coacta 8, 1, 2. ut omni -e in 5
fines S. .. facerent (Bellovaci) impressionem 8, 6, 2. ne maioris -is species accidere hostibus posset, quam ipsi depoposcissent 8, 8, 3. cum .. paucis .. interfectis pertinacius reliquam -em essent insecuti 8, 13, 2. pauci .. re-

6 fugerunt paene omni reliqua -e interfecta A 29, 5. electi ad virtutem e tanta -e viri A 16, 5 (6). β) m. gen.: maxima et electissima -o Alexandrinorum defendebat eam partem A 30, 6. confertam armatorum -em collocatam in vallo A 30, 2. cum quaereret .., quo loco -o esset Bellovacorum 8, 7,
7 3. s. hostis § 5: 8, 9, 2. 26, 1. ex silvis instructa -o procedit peditum 8, 19, 2. interfecta -e omni suorum aut capta A 76, 4.

3) a) Bevölkerung paratam .. -em esse confectam taedio puellae .. dominatione crudelissima Ganymedis facere id, quod rex imperasset A 23, 2 [omnem -em D Hf K; N Dt haben omnem nicht]. nullius periculi timorem -i fore impedimento, quo minus se dederent A 23, 2 (3). — cum liberis omnis -o obviam procedebat 8, 51, 3. — omnis .. -o oppidanorum .. adve-
8 nienti Caesari occurrerunt seque ei dediderunt A 32, 3. b) d große Masse überh.: -em maxime Correo obtemperare 8, 7, 4. ea (aqua) plebes ac -o contenta est necessario A 5, 2. tollitur a -e in tribunal, praetor appellatur A 53, 4. c) das Volk Correus, auctor belli, concitator -is 8, 21, 4.

multo. qui si maxime nocentes sunt -ati A 55, 5.

multum, adv. 1) m. adiuvante natura loci, plurimum deorum imm. benignitate A 75, 3 (4). — m. numero anteibat nostrum equitatum A 38, 4. quorum civitas .. cultu .. non m. a Germanis differebat 8, 25, 2. — [quae (castra) non longius .. abesse plus minus VIII milibus dicebantur 8, 20, 1 so N D K-T Hf Wh; statt plus minus haben passuum F Dt K-Ditt. H]. 2) multo: m. firmior A 61, 1. m. gravius A 7, 1. nec m. longius A 72, 2. m. plus 8, 50, 4. m. .. propiora A 73, 1. m. tardius A 76, 1. — nec m. post .. milites donavit A 48, 2 (4).

multus. I) ohne subst. 1) masc.: consentientibus pluribus 8, 8, 1. nostri .. sustinent neque plures in unum locum conveniunt 8, 18, 4. si tali ratione diversis in locis plures consilia inissent 8, 44, 1. in quam plures cum confugerent A 46, 6. — -orum fidei se committebat 8, 44, 3. -i .. ex his capti interfectique sunt A 18, 4 (3). -is interfectis 8, 27, 5. nominat plures A 55, 4. quo plures in armis tenerentur A 74, 1. -os pertinaciter succedentes vulnerant 8, 41, 3. 2) neutr. a) ohne gen.: -a Romae male .. administrari A 65, 1. s. comprehendo 1 B. non .. acerrimis consiliis plus quam etiam inertissimis .. consequentur fr. 160, 31. plura, quam videbant, extimescebant 8, 23, 6. quod .. -a contra .. consuetudinem militarem fierent, quae dissolvendae disciplinae .. essent A 65, 1. s. possum 2) a) u. b) 3 B. s. proficio A 31, 1. 30, 6 (7). 20, 2. per causam liberalitatis speciosam plura largitori quaerebantur A 49, 1. sua sponte -a reperiebant A 3, 1 (2). -um fortunae victoris Caes. tribuens A 43, 1. cum is multo plus gratia suffragiisque valuisset 8, 50, 4. b) m. gen.: plus sibi iuris deberi quam Marcello A 63, 2. in Bithynia .. plus oneris .. sibi impendere A 65, 2.

II) m. subst.: Alexandrini plures ex navibus egrediebantur A 20, 4. -os .. annos A 78, 2. -is annis A 13, 1. plurimis beneficiis A 25, 4. plurimis de causis A 71, 1. ne plures civitates ea paterentur A 61, 4. nonnullae civitates rebus Cassii studebant, plures Marcellum fovebant A 62, 2. non enim plures (cohortes) consistere .. patiebantur A 19, 3. magni -ique intercisi vallibus colles A 72, 2. -os dies continenter flabat A 9, 4. -is laboribus periculisque A 69, 1. legiones plures, quam solebat, educit 8, 17, 2. plurimis in locis 8, 34, 4. -is militibus A 69, 1. 76, 2. peditum -a milia 8, 21, 3. -is hominum milibus 8, 3, 3. 26, 2. -os variosque morbos A 5, 2. -ae naves A 30, 6 (7). (naves) A 46, 5. obsides plures imperat 8, 38, 2. plurima sua .. officia A 68, 1. -a oppida A 41, 1 (2). -a oratio A 7, 2. plures in partes exercitum dimittere 8, 24, 1. periculis s. ob. A 69, 1. -a praeterea et magna praemia A 48, 3 (5). -is proeliis A 61, 1. -is signis et testimoniis A 48, 1 (2). -is tormentis A 21, 5.

municeps. T. Vasius et L. Mer-

gilio .. Flaccum, -em suum, adiuvant A 52, 4.

municipium. s. colonia 3 B.

munio. 1) verschanze, befestige a) quod (castellum) rex .. -ierat A 30, 3. -ri .. castra 8, 15, 2. quae (castra) dum -unt nostri A 37, 3. b) m. abl.: haec (castra) .. vallo -ri 8, 9, 3. quorum (pontium) frontes viminea loricula -rentur 8, 9, 3. has (partes urbis) altissimis turribus .. -ierant A 2, 4. 2) a) eigtl.: decke, schütze
2 quae (summa planities iugi) declivi fastigio duobus ab lateribus -ebatur 8, 14, 4. eas valles, quibus regia castra -rentur, eodem intervallo sua castra -turas (esse) A 73, 1. b) übtrg.: stelle sicher provincias populi R. a barbaris atque inimicis regibus interposito amicissimo rege -vit A 78, 2. — s. munitus.

munitio. 1) Befestigung, Schanzarbeit huius -is duplex erat consilium 8, 10, 1.

2) Befestigungsmittel, Befestigungswerk, Schanze cum .. custodiae -um essent deductae A 63, 5. horum primis in ipsa fossa -is .. oppressis A 31, 5. s. genus § 2: A 28, 3 (4). cum .. nullam partem -um convellere potuisset 8, 26, 4.

dat.: succedere eos -ibus A 27, 5 (7). eo cursu .. -ibus successerunt A 30, 4.

2 acc.: -es aggredi A 76, 3. -es .. operibus augentur A 1, 2. toto oppido -es circumdare 8, 34, 4. s. defendo § 2: 2 B. uti -es disicerentur A 63, 4. et nostras -es infestabant et suas defendebant A 3, 1 (2). -em in ponte institutam reliquerunt A 20, 5. -es nudari nolebat A 10, 1. perfectis .. magna ex parte -ibus in op-
3 pido A 17, 2. in tantum -es proferuntur A 1, 2. s. relinquo § 4: 2 B. u. § 5: 1 B. s. tueor 2) 2 B. — accedit cum copiis .. ad exteriores Marcelli -es A 62, 3. suos ad pontem ac -es continere A 21, 1. contra -es pontis latiore loco constiterunt A 19, 5. aggerem comportari .. intra -es A 73, 1. per hostium -es in suam partem oppidi .. venit A 32, 4.

abl.: -e oppidanos circumdare 8, 37, 2. s. claudo a) α) u. β) je 1 B.

castellum magnis -ibus multisque tormentis confirmaverunt A 21, 5. s. de- 4
fendo § 3: 2 B. et loci natura .. et ipsa -e urbis undique ab oppugnatione tutus A 61, 3. — diutius ea -e se continere A 18, 1. magno negotio impetus hostium adversos -ibus sustinere A 8, 4 [ex -ibus sustineri Ht; adv. et ex -ibus sustinere K].

munitus. 1) absol.: loco -o 8, 26, 2. loco -issimo 8, 16, 3. ut in plano, loco satis -o A 72, 1 s. positus, us. 2) a) quod (locus) per se -us esset A 31, 1. b) tota Aegyptus maritimo accessu Pharo, pedestri Pelusio velut claustris -a existimatur A 26,
2. campum .. silvis undique aut impeditissimo flumine -um 8, 18, 1. castris palude et loci natura -is 8, 11, 1. haec (castra) .. et opere magno vallata et loci natura -a A 30, 2. loco natura -o A 28, 3. oppidum .. egregie natura loci -um 8, 32, 2. omnes oppidi partes praeruptissimis saxis esse -as 8, 33, 1. 2

munus. 1) Verrichtung, Geschäft quibus ille dies fungendi -is obvenerat 8, 12, 3. 2) Geschenk quae .. regia -a Domitio ferrent A 36, 1. s. donum 1 B.

murus. turres editae .. -i locum obtinebant A 18, 1. tumulus .. naturalis .. excelsiore undique fastigio sustinet -um A 72, 1. s. sub § 1: 1 B. revocant ab impugnandis operibus armatos -isque disponunt 8, 43, 2 [in muris K H; d. übr. Hrsgbr. haben in nicht].

musculus. s. apto 1 B.

mutatio. a) Veränderung quantum (itinerum) satis esse ad -em locorum propter salubritatem existimabat 8, 52, 2. b) Wechsel propter adversam fortunam maiorum suorum -emque generis A 66, 4 (5).

muto. a) verändere ne -arentur (reges constituti) A 33,1. b) wechsele crebro .. -andis locis 8, 44, 3.

mutuo, adv.: cum de se m. sentire provinciam crederet A 48, 1 (2).

mutuor. a quibus (Germanis) ad id bellum auxilia -atus erat 8, 21, 1.

myoparo. vulneratus .. adnatat ad suum -em A 46, 6.

N.

nam. 1) a) parenth.: A 13, 5. 52, 2. 78, 2. b) erläuternd: 8, 23, 3. 31, 3. 47, 2. 53, 1. 54, 2. A 1, 3. 2, 1. 8, 1. 25, 5. 33, 2. 35, 3 (5). 40, 1. 44, 2. 46, 3. 53, 5. 55, 5. [n. .. neque .. neque] 70, 3. 2) begründend: (nach frustra) 8, 3, 4 u. 5, 3. (nach nequiquam) 8, 19, 6. — 8, 52, 4. A 5, 2. 27, 1 (2). 58, 4. 63, 5. (n. neque .. neque] 70, 6.

namque. [n. .. non A 3, 4 (5). — n. nostri 8, 28, 4. n. tota A 26, 2; sonst überall vor Vokalen]. 1) a) parenth.: 8, 7, 2. [15, 5 s. commentarius § 2]. A 26, 2. 57, 5. 61, 3. b) erläuternd: 8, 10, 1. 12, 3. 28, 4. A 42, 3. 62, 2. 2) begründend: 8, 3, 2. 46, 2. A 3, 4 (5). (nach frustra) 29, 5. 42, 2.

nanciscor. a) erlange, gewinne delendi equitatus nostri nacti occasionem videbantur 8, 28, 5 [N Hf nancti]. b) erreiche proximas nacta naves A 20, 6.

nascor. 1) werde geboren nemo .. in provincia natus, ut vernaculae legionis miles A 53, 5. 2) entspringe, entstehe a) ne quod initium belli -eretur 8, 6, 1. b) dextro cornu .. initium victoriae natum est A 76, 1. c) α) ne qua rursus nova dissensio .. per homines seditiosos -eretur A 33, 2 (3). β) ne dissensionis initium natum seditiosa militum suaque natura videretur A 58, 1. γ) cuius postulationem cum iudicaret ab iusto -i timore 8, 48, 9.

natio. cum .. uno tempore et -o eorum et natura cognoscatur A 7, 3.

natura. 1) natürliche Beschaffenheit, n. Lage a) α) loco -a munito A 28, 3. β) quod si alia esset litoris Aegyptii -a atque omnium reliquorum A 8, 2. castris palude et loci -a munitis 8, 11, 1. oppidum .. egregie -a loci munitum 8, 32, 2. confisi loci -a 8, 15, 1. hoc avertere (flumen) loci -a prohibebat 8, 40, 3. locorum noverant -am 8, 27, 3. locorum cognita -a A 61, 4. b) haec (castra) et
2 opere magno vallata et loci -a munita
A 30, 2. et loci -a .. et ipsa munitione urbis undique ab oppugnatione tutas A 61, 3. c) multum adiuvante -a loci, plurimum deorum imm. benignitate A 75, 3 (4). 2) v. Pers. a) physische Beschaffenheit virtute vicit (Vatinius) incommodum -ae difficultatesque .. hiemis A 44, 1. b) Naturell, Temperament, Charakter α) cogitur in
eius supplicium Caesar contra suam 3
-am concursu .. militum 8, 38, 5. s. natio 1 B. id quod magis illorum (Alex.) -ae conveniebat A 24, 1 (2). ac ne dissensionis initium natum seditiosa militum suaque -a videretur A 58, 1. — Q. Cassius Longinus .. sive consuetudine -ae suae sive odio
.. magnas odii sui fecerat accessiones 4
A 48, 1. ne quid crudelitate -ae videretur asperius fecisse 8, 44, 1. β) natürl. Trieb, Neigung quod aliis temporibus -a facere consuerat (Caesar), tunc necessitate fecit adductus, ut A 71, 2.

naturalis. nautici homines .. ad -e ac domesticum bonum refugere cupiebant A 12, 4. -is sollertia A 13, 2. tumulus .. -is veluti manu factus A 72, 1.

naturaliter. omnia .. litora n. aquae dulcis venas habere A 8, 1.

nauticus. a) -i homines A 12, 4. b) ut neque maritimis -isque sollertia .. praesidium ferret A 16, 5 (6).

navalia. amplius CX navibus longis in portu -ibusque amiserant A 12, 3. naves veteres erant in occultis regiae -ibus A 13, 1.

navicula. classem .. confectam ex -is actuariis habere A 45, 1.

navigatio. a) α) non longam -em parabant, sed praesentis temporis necessitati serviebant A 13, 3. — quae diversae -es numquam uno tempore adversis ventis praecluderentur A 8, 2. β) celeriore fluminis Nili -e rex est usus A 28, 2. b) (legionem) difficultate itinerum ac -um .. deminutam A 69, 1.

navigium. a) omnem -orum excursum sublatum iri A 19, 2. quae consueverant -a per pontes ad incendia onerariarum emittere ad molem constituerunt A 19, 5. multitudine eorum, qui .. adnatabant, demerso -o

A 31, 6. -um quidem eius multitudine depressum militum una cum hominibus interiit A 21, 3. expeditis -is A 25, 2 f. dispono § 3: A 25, 2.
2 ad mittenda -a A 21, 5. -a hostium lapidibus .. a mole repellebant A 20, 2. pauci .. ad proxima -a adnatarunt A 20, 6 (7). Caesar .. in suum -um se recepit. Quo multitudo hominum insecuta cum irrumperet, neque administrandi neque repellendi a terra facultas daretur, .. sese ex -o eiecit A 21, 1 u. 2. b) -o actuario Caesarem
3 faciunt certiorem A 9, 4. quantum parvulis -is profecissent A 12, 4. magnum .. numerum minorum -orum et scapharum producunt cum malleolis ignibusque A 14, 4. cohortes .. in -a minora scaphasque imponit A 17, 3. Octavium parvis paucisque -is .. regionem Graeciae petisse A 47, 4.

navigo. a) (naves) paratas .. ad -andum A 10, 4. quibus (navibus veteribus) multis annis ad -andum non erant usi A 13, 1. adverso tempore -andi A 64, 2 (3). b) qua regione Vatinius insequens -abat A 45, 1 (2). c) paulo vehementiore tempestate nihilo periculosius se -aturum credens A 64, 3 (5).

navis. [-im A 64, 3 (5) N Hf K Dt; em D. — -is acc. A 64, 2 (3) N K Dt; -es Hf D].

subi.: hae -es euro .. portum capere prohibebantur A 9, 4. IV ad eam (-em) constratae -es et complures apertae contenderunt A 11, 1. -es veteres erant in .. navalibus, quibus multis annis .. non erant usi A 13, 1. f. unt. § 5: A 13, 4. una (-is) in cursu .. defecerat A 13, 5. ex his
2 erant quinqueremes .. X, reliquae (-es) infra hanc magnitudinem et pleraeque apertae A 13, 5. quae (-is) quamque earum sequatur et cui subveniat, constituit A 14, 2. progressas .. IV Rhodias -es (circumsistunt Alexandrini atque in eas impetum faciunt) A 15 5 (6). ut .. semper venientibus ad-
3 versae (-es) occurrerent. Interim sunt reliquae (-es) subsecutae A 15, 6. quae (-es) longius constiterant A 21, 2. proficiscuntur in ea classe Rhodiae -es atque in his Euphranor A 25, 3. in quo (flumine) multae -es, instructae funditoribus et sagittariis, nostros impugnabant A 30, 6 (7). repente ad- 4
versam ad se venientem -em .. instructam propugnatoribus animadvertit A 45, 2 (3). quae primae -es subsequebantur idem ut facerent, significabat A 45, 3 (4). -es adversae rostris concurrerunt adeo vehementer, ut -is Octaviana rostro discusso ligno contineretur A 46, 2. sequuntur hunc suae -es nonnullae, quas casus ab illo 5
periculo vindicarat A 46, 7.

gen.: ne .. discessu -ium .. reditu intercluderentur A 20, 5. f. magnitudo a) 2 B. sese et eas (-es), quae esse t amissae, restituturum et numerum adauctorum A 12, 2. f. numerus § 1, 2 u. 5 je 1 B. quid quaeque earum (-ium) efficere posset A 13, 4. f. ob. § 2: A 14, 2. ut .. nullius (-is) remi detergerentur A 15, 6.

dat.: adiunctis captivis (-ibus) 6
-ibus (dat.) sociorum A 42, 3 (4). his (-ibus actuariis) adiunctis -ibus (dat.) longis A 44, 4. cui (-i) coactus est Caesar ferre subsidium A 11, 2. -ibus actuariis .. rostra imposuit A 44, 3. Rhodiis -ibus praeerat Euphranor A 15, 1. subvenio f. ob. § 2: 1 B. qua exitus -ibus erat A 19, 4.

acc.: ad has minores apertasque complures (-es) adiecerunt A 13, 4. adiungo f. ob. § 6: 2 B. f. amitto 2) 7
c) 2 B. animadverto f. ob. § 4: 1 B. -es ad litora et vicum applicarunt A 17, 6. circumsisto f. ob. § 2: 1 B. f. colloco § 3: 3 B. coniunctis .. -ibus A 46, 4. f. conscendo 3 B. expeditas ad ancoram -es consecuti A 20, 6 (7). hanc (-em) conspicati A 11, 1. f. constituo § 1: 2 B. contineo f. ob. § 4: 1 B. -es onerarias Caesar remulco 8
victricibus suis -ibus Alexandriam deducit A 11, 6. in ipsis faucibus .. demersa -e A 64, 3 (5). -es, quas potuit, .. ad terram detrahit A 10, 6. f. dispergo (distineo) b) 2 B. ad Canopum in statione dispositis -ibus A 25, 2. f. dispono § 3. post hunc ordinem reliquas -es subsidio distribuit A 14, 2. ad explicandas -es A 14, 1. cum neque flectere -im propter vim fluminis neque derectam tantis flucti- 9
bus tenere posset A 64, 3 (5). f. habeo § 3: 3 B. f. instruo § 5: 3 B.

decem (-ibus) missis A 13, 5. proximas nacta -es A 20, 6. ut in dispari numero nulla (-is) transversa hosti obiceretur A 15, 6. ut frumentum -esque C praepararentur A 51, 3. prohibeo s. ob. § 1: A 9, 4. s. reficio 1)
10 3 B. scalas rapere -esque a terra repellere properabant A 20, 4. restituo s. ob. § 5: 1 B. illas (-es) Alexandriam revocabant A 13, 2. sequor s. ob. § 2: 1 B. teneo s. ob. § 9: 1 B. vindico s. ob. § 5: 1 B. — ad s. adnato 2 B. s. contendo § 2: 2 B. — in: ascensum in -es .. ex scaphis A
11 8, 5. impetum faciunt s. ob. § 2: 1 B. quod .. neque .. ullus in -es receptus daretur A 7, 1. temere in -es fugere A 20, 3. legio .. imposita in -es a Dom. A 9, 3. s. recipio § 4 u. 7 je 1 B. ex suis -ibus in hostium -es transilire A 46, 4. — inter has (-es) spatium .. relinquit A 14, 1.

abl.: s. potior a) 2 B. (hos) fuga -ibusque nostros prohibituros A 8, 6.
12 utor s. ob. § 1: 1 B. — alteram insulae partem .. constratis -ibus aggreditur A 17, 3. s. ob. § 8: A 11, 6. ne -ibus in flumine dimicaret A 28, 2. si haec vada primis -ibus intraris A 15, 3. quo minus .. -ibus aquam peterent .. ab insula A 8, 2. paucis -ibus Iadertinorum .. Octavianis -ibus erat potitus A 42, 3 (4). si superassent -ibus A 16, 1 (2). -ibus .. commeatus supportare A 43,
13 1. quibus (-ibus) flumen transierant A 27, 6 (8). scaphis -ibusque longis .. angustias loci tuebantur A 17, 4. — a: cum longius a -ibus .. processissent A 10, 2. erat una -is Rhodia .. longe ab reliquis collocata A 11, 1. — s. ex § 6, 7 u. 13 je 1 B. s. egredior b) 2 B. s. eicio 2 B. s. ob. § 11: A 46, 4. — in: s. habeo § 3: 2 B. s. in § 4: A 46, 5 u. § 6: A 25, 3. 20, 4 u. § 7: A 11, 4 u. § 9: A 19, 3.

A) **ne.** I) adv.: ne .. quidem a) mihi ne illud q. accidit, ut Alexandrino .. bello interessem 8 pr. 8. ne civibus q. suis se committebat 8, 38, 4. b) α) s. modo 2) 1 B. β) fugae vero nullum esse consilium non solum iis .., sed ne iis q. A 8, 3.

II) coni. [ne forte 8, 16, 1. — ne .. non 8, 34, 4]. 1) z. Angabe der Absicht: 8 pr. 5. 9. (quae ne opinio) 8, 2, 1. (ne aut .. aut) 8, 3, 2. 6, 1. 7, 6. 8, 3. 14, 2. 15, 1. 19, 5. 23, 4. 24, 3. 30, 2. 38, 1. (ne .. neve) 8, 39, 2. 46, 4. 47, 2. 48, 11. 49, 2. A 11, 2. 3. (hoc ne) 17, 1. 20, 4. 24, 3 (4). 28, 2. 33, 2 (3). 51, 3. (ac ne .. simul ut) 58, 1. 61, 4. 64, 2 (3 u. 4; 3 B.). (ne aut .. aut) 66, 5 (6). 73, 3. 74, 1.

2) z. Angabe des beabsichtigten Erfolgs 2
(nach Zeitwörtern der Willensäußerung) a) s. deprecor 1) b) 2 B. utinam .. per te exorentur, ne quod calidius ineant consilium fr. 160, 25. ne pugnetur, interdicit A 63, 3. suorum invocat .. auxilium, ne sua vulnera .. paterentur impunita 8, 48, 3. monuit .. legatos, ne aut Deiotarum sibi ob- 3
icerent, aut nimis eo gloriarentur beneficio, quod A 70, 2. s. obtestor 2 B. s. oro § 2: 3 B. b) s. iubeo d) 1 B.

3) a) magnam curam suscipiebat, ne quo temere progrederetur A 42, 2. qui providisset, ne vinceretur A 70, 4. b) unum illud orat, ut timori suo 4
concedatur, ne in conspectum veniat cuiusquam Romani 8, 48, 9. c) α) Caninius toto oppido munitiones circumdare moratur, ne aut opus effectum tueri non possit aut plurimis in locis infirma disponat praesidia 8, 34, 4. β) ipse veritus insidias, ne forte 5
in eodem loco subsistere hostis atque elicere nostros .. conaretur .. tardius procedit 8, 16, 1. — (cum) neque vereretur, ne quid crudelitate naturae videretur asperius fecisse 8, 44, 1. ähnl. nach vereor: A 15, 3. 20, 5. 37, 2. 54, 3. 61, 2. 63, 2.

B) **ne.** dum certum cognosceret, confectusne Cassius esset A 53, 3.

nec, neque. [nec vor d 8, 3, 4. A 22, 2. 55, 2; f 8, 5, 3; i 8, 32, 1. A 35, 3; l 8, 9, 1. 11, 1. A 8, 4; m A 2, 2. 48, 4. 72, 2; n A 8, 4; p 8, 13, 3. A 50, 3; s 8, 5, 4. 27, 2. 32, 1. 35, 5. 41, 6. A 6, 3. 36, 2. 44, 5; t A 31, 1. 62, 3. — neque vor c 8, 24, 2. 52, 3. A 7, 1. 56, 5. 61, 4; d 8, 12, 5. 52, 3. A 64, 3 (5); f A 7, 2. 64, 3 (5); l A 67, 1. 70, 3; m A 2, 4. 3, 4. 16, 1.

6. 59, 1. 67, 1; n 8, 14, 3. A 16, 6.
18, 1. 43, 1. 46, 1 (2 W.); p 8, 15,
4. 18, 4. A 43, 1. 70, 3; r 8, 14, 3.
A 21, 2; s 8, 1, 2. 27, 3. A 25, 1.
39, 1. 59, 1. 60, 2; t A 7, 2. 15, 4.
16, 1. 58, 4. 60, 5. 67, 1. 78, 4; v
8, 44, 1. A 2, 1. 10, 5. 15, 8. 18, 1.
33, 4. 61, 4. = neque ullos A 10, 3
N Hf Dt K; nec u. D, da keine Hdsch.
neque habe; ebenso A 54, 3].
A) I) 1) die Negat. ist attrahiert a)
Nec minus in urbe .. armorum ¦erant
institutae officinae A 2, 2. n. minus
XL pedes altitudinis habebat A 2, 4.
nec multo longius milibus passuum
III abest ab Zela A 72, 2. nec multo
post .. sestertiis C milites donavit
A 48, 2 (4). n. obscure duae legiones
2 uni detrahuntur 8, 54, 1. cum ..
magnum dolorem acciperent n. se
quicquam proficere viderent A 25, 1.
ea .. omnia aspernabatur nec sibi
quicquam fore antiquius quam .. regna
.. reciperare .. respondebat A 36, 2.
ibi .. civitates in armis esse audiebat
n. C. Caninium R. .. satis firmas II
legiones habere existumabat 8, 24. 2.
ex eo loco .. recedit nec se satis tu-
tum fore arbitratur, nisi 8, 27, 2.
3 cum legiones .. adesse cognoscerent
nec se sine certa pernicie .. putarent
provinciae fines intrare posse nec iam
8, 32, 1. cum Caesaris .. periculo ..
commoveretur n. se toto discessurum
arbitraretur A 39, 1. cum .. oppidum
.. clausum animadverteret n. ab op-
pugnatione recedi videret ulla condi-
cione posse 8, 40, 1. b) n. tantum ..
sed etiam: s. etiam § 7 u. 8: 3 B.
4 2) steigernd = gar nicht: auxilia regis in
id castellum Marcelli .. n. opinantibus
omnibus .. impetum fecerunt A 63,
5. prima luce n. opinantibus hostibus
eum ipsum locum cepit A 73, 2. Cae-
sar .. eius .. temeritate commotus n.
opinans imparatusque oppressus A 75, 1.
II) die Negat. erstreckt sich auf den
ganzen Satz 1) a) bei vorausgeh. affir-
mat. Satz α) = und nicht, auch nicht
5 N. A 32, 2. — n. 8, 3, 4. 9, 1. 13,
3. A 6, 2 (3). 18, 1. 44, 4 (5). 49,
2 (3). 50, 3. 54, 3. 63, 3. 65, 1. —
ellipt.: nec frustra: nam 8, 5, 3. β)
und so nicht, u. deshalb n. 8, 41, 6.
(n. ver.) 8, 44, 1. A 22, 2. 55, 2. γ)
und selbst nicht 8, 22, 1. A 3, 3 (4).
— parenth.: nos proelium sustinebimus
(n. tuum iudicium fallemus), dum re-
liqui subsequantur A 15, 4. δ) aber
nicht, jedoch nicht (n. oppugn.) 8, 11, 6
1. 15, 4. 18, 4. 19, 1. 26, 2. 35, 5.
A 8, 2. 10, 3. 23, 1. 56, 6 (5). 60,
2 s. sum § 8. A 63, 4. — N. vero: A
2, 1. 15, 8. 18, 1. — N. tamen: A
78, 4. nec (n.) tamen: A 60, 5.
62, 3. ε) denn nicht n. enim A 35,
2 (3). 67, 2. b) bei vorausgeh. negat.
Satz α) und nicht, auch n. 8, 5, 4.
(nec loc.) 8, 11, 1. 25, 2. (nec iam)
32, 1. (n. exitum) 44, 1. (nec iuste)
A 35, 2 (3). 65, 3. β) aber nicht 8,
27, 3. nec tamen: A 31, 1.
B) korrelativ I) neque .. neque 1) 7
b. einzelnen Begriffen a) α) quibus re-
lictis nec loco nec numero pares esse
posse A 8, 4. quod nulla satis idonea
esset hortatio, quae n. virtutem pos-
set notare n. inertiam A 10, 5. no-
stris .. n. terra n. mari effugium da-
batur victis A 16, 1. qui (reges) n.
amorem suorum habere poterant .. n.
vetustatis auctoritatem A 33, 3 (4).
n. navium se magnitudine n. numero 8
parem esse A 46, 1. quod ei n. le-
gibus n. moribus concessum esse ..
contendebant A 67, 1. β) = u. weder
.. noch cum videret .. omnibus ..
Longinum esse in odio, n. se conven-
tum n. M. Marcellum contra Caesaris
causam posse perducere A 59, 1. b)
ut mihi defendendi essent Alexandrini
n. fallaces esse n. temerarii A 7, 2.
c) = und deshalb weder .. noch quo 9
multitudo hominum insecuta cum ir-
rumperet, n. administrandi n. repel-
lendi a terra facultas daretur A 21,
2. 2) a) b. mehreren Satzteilen: nam
n. interfectis amissam vitam n. ex-
sectis virilitatem restituere posse A
70, 6. b) b. Sätzen α) (neque .. nec)
8, 1, 2. 12, 5. 40, 4. 52, 3. A 7, 1.
61, 4. 64, 3 (5). (nam .. n. .. n.) 10
70, 3. — Caesar n. resistentes aggre-
diundos iudicabat, n. non usque eo
legiones admovendas, ut 8, 14, 3. β)
s. que § 44: A 43, 1. II) neque ..
n. .. n. .. 3 Sätze: A 16, 5 (6).
C) n. .. et: s. et § 26: 1 B.
necessario. ea (aqua) plebes ..
contenta est n., quod fons urbe tota

nullus est A 5, 2 (3). tum n. discessum ab arte est propter angustias loci A 15, 7.

necessarius. 1) dringend, dringlich ad res magis -as A 71, 1. 2) notwendig, erforderlich -um .. frumentum A 61, 6 (5). ad explicandos sumptus rei militaris .. pecuniam -am esse A 34, 2. 3) subst.: Freund, Verwandter Sextum Caesarem, amicum et -um suum A 66, 1.

necesse. a) accidit, quod .. accidere fuit n., ut 8, 3, 1. accidebat .., (id quod accidere erat n., cum ..) 8, 10, 3. b) non ut volebat, sed ut n. erat, bellum gerebat A 43, 1.

necessitas. 1) a) Notwendigkeit, Unvermeidlichkeit -em sibi aliquam imponi belli gerendi 8, 49, 2. nec sibi ullius rei moram -emque iniungebat, quin .. Octavium persequeretur A 44, 4 (5). b) Drang der Umstände, Not, Dringlichkeit, Zwang neque .. diutius moratus est, quam -as urbanarum seditionum pati videbatur A 78, 4. praesentis temporis -i serviebant A 13, 3.
2 Marcellum aut voluntate aut -e abductum A 57, 5. s. adduco § 6: 2 B. se -e coacti tradiderunt 8, 43, 5. quo maxime rem deducere volebat, -e est deductus, ut neque confligeret .. neque .. pateretur A 61, 4. c) Notdurft, Bedürfnis constitutis repente exiguis ad -em aedificiis 8, 5, 1. 2)
3 enge Verbindung quo maiores pararent -es, quibus cogi posset senatus id probare, quod ipsi constituissent 8, 53, 2 [necessitudines nach einer interpol. Hdsch. vulg. Oudend.].

[**necessitudo.** s. necessitas 2). coniunctus et familiaritate et -e legationis 8, 50, 4 M Wh statt consuetudine l.].

negotior. qui (cives R.) in Ponto -ati essent A 70, 5.

negotium. 1) a) Geschäft, Verrichtung in gerendis -is A 2, 1. quo suscepto -o A 9, 2. b) Auftrag: s. do § 1 u. 2 je 1 B. 2) Schwierigkeit, Mühe magno -o impetus hostium .. sustinere A 8, 4.

nemo. 1) subst. a) -em .. tantum pollere, ut 8, 22, 2. -em .. refugisse in castra, qui .. nuntium .. perferret 8, 36, 1. dubitare -o potest A 7, 3. cui subsidium -o tulit A 25, 6. — -i enim erat ignotum (acc. c. inf.) A 71, 1. — -em ex eo numero vivum capi patiuntur 8, 85, 5. b) -o erat, qui modo aliquam iacturam facere posset, quin aut vadimonio teneretur aut in reos referretur A 49, 3 (4). c) -o enim aut in provincia natus .. aut diuturnitate iam factus provincialis .. non cum omni provincia consenserat in odio Cassii A 53, 5. 2) adi.: quem in locum -o sanus hostis subiturus esset A 74, 4.

neque. s. nec.

nequiquam. hostes .. itineribus diversis fugam quaerunt. N.: nam 8, 19, 6 [K Wh H ziehen n. zum vorhergeh. Satz: quaer. n.; nam].

neve. 1) und (damit) nicht a) ne universa Gallia non sibi vires defuisse .., sed constantiam putaret, n. hoc exemplo ceterae civitates .. se vindicarent in libertatem 8, 39, 2. b) α) dat .. negotium, ut .. ad fodiendos puteos animum conferant n. quam partem nocturni temporis intermittant A 9, 1. β) nuntios .. misit, Armenia .. decederet n. .. populi R. ius .. temptaret A 34, 2. 2) in zusammengezog. Satz: venit oratum, ne Armeniam minorem .. n. Cappadociam .. possideri vastarique pateretur a P. A 34, 1.

nihil. [im imperat. Satz fr. 160, 29]. I) subst. 1) a) quibus (casibus) n. ratione potuit administrari A 75, 3 (4). tantum, si quid timent, caveant; n. praeterea moliantur fr. 160, 29. n. .. inermi proficere poterant A 76, 2. dubius .., utrum n. timere an omnia licere mallet A 56, 2 s. licet. — n. enim minus volebat quam (acc. 2
c. inf.) 8, 49, 2. b) m. gen.: n. amplius copiarum accessurum 8, 28, 5. c) n. relinquebatur, quod ad ornatum portarum .. excogitari poterat 8, 51, 2 [Wh posset]. d) n. tam operose ab aliis esse perfectum, quod non horum elegantia commentariorum superetur 8 pr. 4. e) qui n. praeterquam de 3
vita cogitarent A 8, 3. 2) nihilo: n. .. firmiores .. aut languidiores A 25, 1. qui, cum in illa societate versarentur rapinarum, n. minus oderant eum A 50, 2. vehementiore tempe- 4

state n. periculosius se navigaturum A 64, 3 (5).

II) adv. a) ut .. n. de insidiis suspicaretur A 36, 5. n. opus esse Cn. Pompei nomine A 59, 1. b) quin hostes .. n. iam de bello essent cogitaturi A 32, 2. n. enim iam video opus esse nostra cura fr. 160, 21.

nimirum. sed ego n., dum .. excusationis causas colligo, ne cum Caes. conferar, hoc ipsum crimen arrogantiae subeo, quod 8 pr. 9.

nimis. ne .. n. eo gloriarentur beneficio, quod A 70, 2.

nimius. -a bonitas eius A 24, 6 (7).

nisi. 1) wenn nicht, wofern nicht: m. Konj. a) α) cui n. .. oppugnatio facultatem attulisset liberius profugiendi, .. in Caesaris potestatem adductus esset A 76, 4. β) abhäng.: quo malo n. liberarentur, imperata se facere .. non posse A 34, 1. b) quod n. nox proelium diremisset, tota classe hostium .. potitus esset A 11, 5. quod n. .. reliqui se texissent .., funditus deleti essent A 27, 6 (8). quod n. celeriter .. proelium esset diremptum, maior calamitas esset accepta A 63, 6. 2) außer (a. wenn) a) nec locum munitionibus claudi n. a maiore exercitu posse 8, 11, 1. neque imperata umquam n. exercitu coacta faciebat 8, 25, 2. b) nec se satis tutum fore arbitratur, n. flumine Ligeri .. copias traduxisset 8, 27, 2. c) s. qui § 44: A 15, 8.

nitor. a) verlasse mich auf Germanorum adventu barbari -ebantur 8, 10, 4 [die interpol. Hdsch. u. M Wh R. Mueller inflabantur, die best. Hdsch. nit.]. b) strenge mich an animo ad conandum nisi A 20, 6 (7).

nobilis. 1) bekannt, berühmt locus est fore regionum illarum -issimus A 27, 1. s. oppidum § 1 u. 2: 2 B. -issimae carissimaeque possessiones Cordubensium A 60, 1. 2) edel, vornehm homini -issimo Lycomedi Bithynio A 66, 4 (5).

nobilitas. 1) Ruhm, Ruf, Ansehen a) absol.: Mithridates, magnae -is domi scientiaeque in bello et virtutis, fidei dignitatisque in amicitia Caesaris A 26, 1. propter victoriam Mithridatis .. magnam in illis partibus habet (collis) -em A 72, 2. b) m. gen.: s. habeo § 7: 8, 45, 2. 2) vornehme Geburt Mithridates .. propter -em Pergamo secum parvulum asportaverat A 78, 2.

nocens. qui si maxime -es sunt multati A 55, 5.

noceo. in contentione praesentis ad -endum habent viris fr. 160, 33.

noctu. a) n. dimittunt eos .. unaque .. impedimenta 8, 14, 1. n. silentio ex castris proficiscitur A 61, 2. b) n. .. egreditur, mane pervenit Leptim A 57, 2.

nocturnus. expeditionibus -is 8, 34, 3. -i temporis A 9, 1.

nolo. a) m. inf.: -ebat A 10, 5. -uit: A 28, 2. 40, 3. 46, 1 [fortuitae tamen dimicationi rem committere maluit (statt noluit) Hfs. noli fr. 160, 20. (et noli) 27. b) m. acc. c. inf.: acerrimas tempestates cum subire milites nollet 8, 5, 2. munitiones nudari -ebat A 10, 1 [nudare N Hf D K; -ari Vielh. Dt]. lassos .. milites ad oppugnanda castra succedere -uit A 30, 2.

nomen. 1) Benennung, Name quod -en (Delta) a similitudine litterae accepit A 27, 1. — ei (Correo) summo esse odio -en populi R. 8, 7, 4. -en Pompei ex scutis detraxerunt A 59, 1. ut Cn. Pompei -en in scutis inscriptum haberent A 58, 3. — suo -e XV (legionem) .. iubet (Caesar) tradi 8, 54, 3. cuius (Arsinoës) -e .. regnasse impotenter G. docuimus A 33, 2
2 (3). oderant eum, cuius -e peccabant A 50, 2. 2) Ruhm, Ansehen cuius (Pompei) -en multum poterat apud eas legiones A 58, 2. ad Cassium persequendum nihil opus esse Cn. Pompei -e et memoria A 59, 1. qui (Cassius) Caesaris -e maioribus viribus uti videbatur A 58, 1. 3) a) Titel, 3
Veranlassung quam (Armeniam min.) paterno -e iure obtinere deberet A 35, 1. b) Rubrik centurionibus tot milia nummum praedae -e condonanda pollicetur 8, 4, 1.

nomino. 1) nenne, benenne qui (locus) -atur Delta A 27, 1. 2) gebe an eos, qui -ati erant conscii caedis A 55, 1. isdem cruciatibus affectus .. -at plures A 55, 4.

non. [s. enim, namque. omnino n. A 6, 3 (4)].

I) geh. zu einzelnen Begriffen 1) a) b. adj.: n. facilis nostris aditus dabatur A 17, 4. n. longi temporis labore A 9, 2. n. magno intervallo relicto A 30, 2. sin ea n. magnis copiis tuta esse posset A 42, 4 (6). b) b. adv.: s. amplius 7 (8) B. s. ita 4) 2 B. s. longe § 1: 3 B. n. longius .. VIII
2 milibus 8, 20, 1. n. longius .. X milibus 8, 35, 1. n. multum a Germanis differebat 8, 25, 2. n. satis iusta ad A 44, 3. 2) b. negativen Begriffen a) n. deterrentur tamen .. vineas proferre et 8, 41, 3. vgl. itaque deterritus n. est, quo minus A 74, 2. s. dubito § 1: A 53, 4. 8, 31, 2 u. § 2: 8, 48, 6. A 46, 4. 76, 3. n. intermittunt .. cotidiana proelia 8, 13, 1.
3 hanc (aquam) .. fundere .. n. intermittebat A 6, 1. s. recuso 3 B. b) erat n. dissimile atque Alexandriae genus aedificiorum A 18, 1. quoniam Pompei .. arma n. minimum terrorem foro in errent 8, 52, 4. c) n. dubitanter .. classem producunt A 14, 3.
4 — n. minus iustam sibi causam .. adeundi existimavit 8, 50, 3.

II) geh. zum ganzen Satz 1) gew. vor dem Modus d. Prädikats a) tamen reparandae classis cogitationem n. deposuerunt A 12, 3 [D n. repar. cl. c. dep.]. — n. pati A 43, 4 (5). 57, 1.
5 61, 6 (5). n. posse 8, 2, 2. 14, 3. 15, 1. 16, 1. 21, 5. 34, 3. 4. A 3, 4 (5). 6, 3 (4). 8, 2. 31, 1. 34, 1. 44, 3. 61, 4. 70, 5. — allgm.: 8 pr. 2. fr. 160, 32. A 7, 2. 13, 1. 16, 2 (3). 34, 3. 38, 3. 60, 3. 65, 3. 70, 2. b) quem si n. expulissent A 3, 4 (5). si modo ea loca hostes priores n. cepissent A 73, 1. c) quem quia n. arbitrabatur vocatum in castra venturum 8, 23, 4. quod ego n. existimavi mihi esse faciendum 8, 48, 10. quem in locum illos successuros n. existimabat A 10, 6. 2) steht nachdrucksvoll an der Spitze
6 des Satzes: n. mediusfidius acerrimis consiliis plus quam etiam inertissimis .. consequentur fr. 160, 30. n. enim plures consistere .. patiebantur A 19, 3. n. enim sibi regnum ipsum conspectu Caesaris esse iucundius A 24, 3 (4). ähnl. A 51, 4. (vgl. 8, 1, 3. A 12, 4 (3). 65, 3). 3) n. .. n. .. fast = neque .. neque: videbant enim n. auxilia Caesari, n. commeatus supportari posse, si A 12, 4 (3).

III) 1) vbd. m. anderen Negat. a) nemo .. n. s. nemo 1) c) 1 B. b) s. 7
nec § 10: 8, 14, 3. 2) a) nihil tam operose .. esse perfectum, quod n. horum elegantia commentariorum superetur 8 pr. 4. b) [ut .. alii morari Caesarem dicerent, qui n. naves conscendere iuberet A 7, 1 so D K; statt qui n. haben quin N Hf Dt].

IV) in Gegensätzen 1) a) α) cum cotidiana mea recusatio n. difficultatis excusationem, sed inertiae videretur deprecationem habere 8 pr. 1. ähnl. 8
n. .. sed: 8, 43, 5. 53, 2. A 12, 1. 13, 3. 35, 2. 43, 1. 57, 6. β) paucos .. esse inventos, atque hos, n. qui .. remansissent, .. sed qui .. essent remissi 8, 7, 2. — aggressus omnibus copiis .., n. quo id [so D Dt V; n. quod statt n. q. id N Hf K] minore numero militum consequi difficile .. putaret, sed ut ab ea victoria .. protinus castra regis oppugnaret A 30, 3. qua regione Vatinius .. navigabat, n. 9
quo Octavium ibi restitisse sciret, sed quod eum .. insequi decreverat A 45, 1 (2). γ) usque ad exitum n. quidem civilis dissensionis .. sed vitae Caesaris 8 pr. 2. collocatur in eo turris .., n. quidem quae moenibus aequaret .., sed quae superare fontis fastigium posset 8, 41, 5. b) n. .. 10
sed = nicht sowohl .. als: ne universa Gallia n. sibi vires [Wh n. vires sibi] defuisse ad resistendum Romanis, sed constantiam putaret 8, 39, 2. 2) a) s. que § 40 u. 41: 3 B. b) quasi .. id .. bonitate tantum adductus ac n. prudentissimo consilio fecisset A 24, 6 (7). 3) ut praerepta, n. praebita facultas scriptoribus videatur 8 pr. 5. 4) n. tam pugnandi quam diffugiendi fuit utrorumque consilium 8, 23, 6. 5) a) α) n. solum .. sed etiam: s. 11
etiam § 5: 1 B. β) n. solum .. sed ne .. quidem: s. ne § 1: 1 B. b) α) n. tantum indutiis factis, sed prope iam pace constituta A 63, 5. β) n. tantum .. sed etiam: s. etiam § 5—7: 6 B. γ) n. modo .. sed ne .. quidem: s. modo 2) 1 B.

Nonae. ut ad Nonas recurram fr. 160, 21.

nondum. quae (legio) .. n. eandem .. virtutis ceperat opinionem 8, 8, 2. etsi n. in conspectum venerat hostibus neque 8, 27, 3. quod n. auditum Caesari erat A 25, 1. n. ordinibus instructis .. quadrigae .. perturbant A 75, 2 (3).

nonnullus. 1) adi. a) -ae civitates rebus Cassii studebant, plures Marcellum fovebant A 62, 2. b) maritimas -as civitates .. partim recipiebat, partim .. praetervehebatur A 44, 4. -i familiares eius A 50, 2. suae naves -ae A 46, 7. inlustres viri -i A 40, 5. 2) subst. a) quorum pars .. depressa est, pars .. interfecta est; -i .. incolumes discesserunt, pauci .. adnatarunt A 20, 6 (7). — vere, ut quidam existimant, ut -i queruntur, coactus A 55, 3. b) subi.: -os 8, 24, 1. — -i pudore coacti 8, 13, 3. suis laborantibus subsidio scaphas mittens -os conservavit A 21, 3. -i ex eo numero .. ab equitibus hostium sunt excepti A 10, 2.

nonnumquam. paludem n. aut nostra auxilia .. transibant .., aut vicissim hostes eadem transgressi nostros .. summovebant 8, 10, 2. n. .. expeditionibus nocturnis castella .. adoriuntur 8, 34, 3.

nonus. legiones VII, VIII, IX 8, 8, 2. 3.

nos. s. ego.

nosco. (cum) neque ullum belli tertium casum nossent A 23, 1. locorum noverant naturam 8, 27, 3.

noster. 1) m. subst. α) cuius .. rei maior -a quam reliquorum est admiratio 8 pr. 6. — disciplina atque armatura -a A 34, 4. disciplina s. unt. § 2. -a auxilia Gallorum Germanorumque (Ggs. hostes) 8, 10, 2. Caesaris -i commentarios 8 pr. 2. -ae classis A 12, 1. exspectatione -i consilii 8, 9, 1. in -o conspectu A 15, 4. consuetudine -a A 27, 5 (6). -a cura fr. 160, 22. armatura disciplinaque -a A 68, 2 (4). armatura s. ob. § 1. equites -i 8, 27, 5. -i eq. 8, 29, 3. equitum -orum 8, 12, 1. -os .. eq. 8, 19, 2. milites equitesque -os A 29, 3. equitatus -i 8, 28, 5. -um eq. A 38, 4. in conspectu exercitus -i 8, 42, 4. detrimentum exercitus -i A 72, 2. fiducia veterani exercitus sui .. simul contemptu exercitus -i A 74, 3. magis cum -is hominibus quam cum Graecis comparandus A 15, 1. ad imperii -i dignitatem A 33, 4 (5). milites -i (Ggs. oppidani) 8, 41, 3. milites contra -i 8, 42, 3. milites -i A 20, 5. 22, 1. paucis defendentibus .., -is contra militibus .. pugnantibus A 31, 2. -orum mil. A 44, 1. nullis -is mil. impositis A 10, 1. et -as munitiones infestabant et suas defendebant A 3, 1 (2). ex longis navibus -is A 20, 1. -um .. praesidium A 44, 5 (6). praesidium -um A 44, 5 (6). praesidiis .. -is A 33, 4 (5). β) -is incolumibus omnibus (navibus) A 16, 6 (7).

2) ohne subst. [pauci -i A 17, 5. ähnl. 8, 48, 4]. subi.: -i 8, 5, 3. 12, 4. 35, 5. 43, 3. 48, 6. A 37, 3. 76, 3 invitantibus -is 8, 19, 8. prohibentibus -is 8, 40, 4. -i (Ggs. hostes) 8, 19, 5. 28, 4. (Ggs. Alexandrini) A 3, 1. pauci -i A 17, 5. -i ad proeliandum animo atque armis parati 8, 18, 2. -i aut scalis .. aut reliquis rebus parati A 18, 1.

gen.: -orum animi adeo sunt in- 2 citati A 31, 3. castella -orum adoriuntur 8, 34, 3. s. consilium § 2: 1 B. magno -orum impetu perculsi 8, 48, 7 impetum -orum .. sustinuerunt A 17, 4. tardius .. quam periculum -orum flagitabat A 44, 3. neque .. fuit quisquam aut -orum aut oppidanorum, qui A 15, 8. paucitate -orum, qui in armis erant, comperta A 74, 3. turmis -orum interpositi 3 (equites) 8, 19, 2. virtuti -orum .. adaequare A 16, 5 (6).

dat.: s. affero § 1 u. 2 je 1 B. u. § 3: 2 B. -is .. [pulsis] neque terra neque mari effugium dabatur victis A 16, 1. s. aditus 2 B. insidiabantur -is commeatuque A 25, 2 [D -is commeatibus]. qui (commeatus) mari -is supportabatur A 25, 1. — aequissimum (accessum) ad dimicandum -is A 38, 3. quod ea se fidelem palam 4 -is esse simulabat et descivisse a suis videbatur A 7, 2.

acc.: -i (Ggs. hostium animi) detrimento admonentur .. stationes dis-

ponere 8, 12, 7. paucos -os convertunt atque insequuntur 8, 48, 4. (-i) distributi munitionum tuendarum causa A 5, 3 (4). -i victoria elati A 76, 3. qui primum elicerent -os, deinde
5 circumventos aggrederentur 8, 12, 2. elicere -os in locum .. iniquum 8, 16, 1. diversis .. telis -i figebantur, adversi ex .., aversi ex A 30, 6 (7). in quo (flumine) .. naves .. -os impugnabant A 30, 6 (7). -i .. acrius contra armatos incitati 8, 35, 5. -os acrius perturbatos insequebantur A 20, 4. ſ. ob. § 4: 8, 48, 4. posse -os aqua intercludi A 5, 3 (4). perturbo ſ. ob. A 20, 4. ſ. prohibeo § 2: A 8, 6 u. §
6 3: A 16, 7 (8). repello ſ. unt. A 30, 6 (7). hostes .. -os longius summovebant 8, 10, 2. vinco ſ. ob. § 3: A 16, 1. in repellendis vulnerandisque -is A 30, 6 (7). — equitibus suis contra -os ferunt auxilium 8, 28, 3.

abl.: qui .. in fuga a -is .. conficiuntur 8, 19, 7. ſ. ego § 4: 2 B.

notitia. summam esse .. in Alexandrinis velocitatem locorumque et aedificiorum -am A 8, 5. qui locorum -a confidebant A 10, 5. nisi locorum -a reliqui se texissent A 27, 6 (8).

noto. quae (hortatio) neque virtutem posset -are neque inertiam A 10, 5.

notus. 1) a) quae bella .. ex parte nobis Caesaris sermone sunt -a 8 pr. 8. ob -issimam scientiam atque animi magnitudinem A 15, 2. quo -ior testatiorque virtus esset eius 8, 42, 4. b) cum omnibus Gallis -um esse sciret (acc. c. inf.) 8, 39, 3. 2) subst.: eadem suum quisque contubernalem, amicum, -um prosequens erat obtestatus, ne A 16, 4 (5).

novem. naves IX A 13, 5.

novissime. zuletzt, endlich n., cum .. ille .. Volusenum produxisset longius, .. suorum invocat fidem .., ne 8, 48, 3.

novitas. quae rerum -e aut admiratione nos capiunt 8 pr. 8.

novus. 1) nec auctor -orum consiliorum 8, 32, 2. -orum consiliorum capiendorum .. facultas 8, 38, 1. ne qua rursus -a dissensio .. nasceretur A 33, 2 (3). V legionem conscribit -am A 50, 3. quod sibi -arum provinciarum .. oblata esset facultas A 51, 2. 2) v. d. Reihenfolge: superl.: letzte a) -issimum imperfectum (commentarium) confeci 8 pr. 2. b) v. d. Nachhut: complures -issimos in fluminis ripis interfecit A 60, 4.

nox. nox .. allatura videbatur maiorem fiduciam illis A 10, 5. nisi nox proelium diremisset A 11, 5. cum proelium nox dirimeret A 46, 7. hora -is circiter X 8, 35, 3. -is vitandae causa A 64, 3 (5). — -e insequenti .. responsa ad suos referunt 8, 23, 1.
insequenti -e .. equites praemittit 8, 2
28, 1. proxuma -e .. reliquos .. educunt 8, 34, 2. proxima -e .. interceptis tabellariis .. cognoscit A 38, 1. proxima -e vigilia IV legionibus .. expeditis A 73, 2. magna una -e vis aquae dulcis inventa est A 9, 2.

nudo. a) munitiones -ari nolebat A 10, 1 [so V Dt; N Hf D K -are]. b) duae (quadriremes sunt) omnibus epibatis -atae A 11, 4.

nullus. [ſ. enim -a etiam A 25, 3. — -am omnino A 1, 5 (6). 19, 5. — et .. -am 8, 26, 4. -umque periculum A 57, 6. -us iam 8, 24, 1. -us ultra 8, 39, 3. -a umquam A 25, 3. — -is nostris militibus A 10, 1].

1) m. subst. α) -a Pharnacem auxilia .. Pompeio dare voluisse A 69, 3 (2). -um summum bellum posse conflari 8, 6, 1. -o bello premebantur A 65, 2. -am calamitatem socios .. accipere 8, 6, 2. -a calamitate victus Correus 8, 19, 8. fugae .. -um esse consilium A 8, 3 -um .. acceperant detrimentum 8, 19, 3. cum .. -am dimicationem recusarent 8, 18, 2.
sine quo -a umquam dimicatio mari- 2
tima, -a etiam parum feliciter confecta erat A 25, 3. defectionem eius -am posse excusationem .. recipere A 68, 1. quarum alterius rei copiam exiguam, alterius -am omnino facullatem habebant A 1, 5 (6). cuius finem -um videmus 8 pr. 2. fons urbe
tota -us est A 5, 2 (3). -us impetus 3
repentinus accidere hostium poterat A 35, 3 (6). -o loco diutius consistere 8, 5, 4. -is nostris militibus impositis A 10, 1. -os milites in navibus habebat A 10, 5. -a onera in-

iungendo 8, 49, 3. · id enim -is operibus effici poterat 8, 41, 5. -am partem munitionum convellere 8, 26, 4. ut -am in partem .. derivari posset 8, 40, 3. in experiundo cum pericu-
4 lum -um videret 8, 36, 2. -um ultra peric. vererentur 8, 39, 3. -ius peric. timorem .. fore impedimento A 23, 2 (3). -umque peric. deprecaturos A 57, 6. -um enim processum virtus habebat aut periculum ignavia subibat A 29, 2. quae -a praesidia Cae-
5 saris habuisset A 67, 1. ut .. -um reditum .. haberet 8, 24, 4. insequens annus .. -as habet magnopere .. res gestas 8, 48, 10. ut -a omnino scapha egredi posset A 19, 5. et tempestas erat turbulenta et -a suspicio hostis A 45, 2 (3). cum .. -um bellandi tempus intermisisset 8, 1, 1. β) -am iam esse civitatem, quae bellum pararet 8, 24, 1. quod -a satis idonea esset hortatio, quae neque virtutem posset notare neque inertiam
6 A 10, 5. -i (civitati) spem aut causam dare armorum 8, 49, 1. ut ⁘ -a (navis) transversa hosti obiceretur, -ius remi detergerentur A 15, 6. s. A 25, 3.

2) ohne subst.: defendente -o 8, 33, 1. -o defendente A 41, 2 (3). qui -is adversus Romanos auxilia denegabant 8, 45, 1. -i erat dubium 8, 55, 2.

numerus. 1) a) bestimmte Zahl, Anzahl α) -us captivorum omnino fuit sex milium A 18, 4 (3) [sescenti N Hf D K statt sex mil., wie Dt hat]. -o classis aucto A 44, 4. coniuratorum -um auget A 55, 3. paulo ultra eum -um classiarii (desiderati sunt) A 21, 4. — multum -o anteibat nostrum equitatum A 38, 4. -o navium praestantibus A 16, 5 (6). -o non
2 amplius erant quingenti 8, 10, 4. cum .. -o superiores paucitatem (hostium) contempsissent 8, 12, 3. quae (copiae) -o atque exercitatione bellorum mediocres erant A 69, 1. nec loco nec -o pares esse posse A 8, 4. neque navium se magnitudine neque -o parem esse A 46, 1. — si forte hostes trium legionum -o posset elicere ad
3 dimicandum 8, 8, 3. ut in dispari -o nulla (navis) transversa hosti obiceretur A 15, 6. quo in -o fuit Calp. Salv. et Man. Tusc. A 53, 2. quo in -o (provincialium) erat secunda legio A 53, 5. β) eam (legionem) tamquam ex suo -o dedit 8, 54, 2. b) unbestimmte Anzahl, Menge α) m. gen.: magnum -um eorum interfecit A 27,
5 (7). quorum (equitum) magnum -um evocaverat 8, 11, 2. cum .. magno -o equitum et reliquorum auxiliorum venit A 63, 1. magnum -um frumenti comparant 8, 34, 3. magno -o hominum interfecto aut capto 8, 25, 1. desiderati sunt ex -o legionariorum militum circiter CCCC A 21, 4. id minore -o militum consequi A 30, 3. magnum .. -um minorum navigiorum et scapharum producunt A 14, 4. quarum (navium actuariarum) -us erat satis magnus magnitudine .. non satis iusta ad proeliandum A 44, 3. remigum magnus -us et classiariorum .. in molem se eiecit A 20, 1. magnum -um in oppidum telorum atque tormentorum convexerant A 2, 1. β) s. nummus 1 B. delegisse equites ex omni -o mille 8, 17, 1. neminem ex eo -o (armatorum) vivum capi 8, 35, 5. nonnulli ex eo -o (remigum) .. sunt excepti A 10, 2. sese .. -um (navium) adaucturum A 12, 2.

2) übtrg.: qui -o aegrorum relicti erant Brundisii A 44, 4.

nummus. militibus .. ducenos sestertios, centurionibus tot milia -mum praedae nomine condonanda pollicetur 8, 4, 1 [H centurioni bis tantum numerum pr. n. c. p., N vermutete duplicem summam .. condonandam p., Wh cent. duo milia n. p. n. c. p.]

numquam. [n. enim 8, 21, 4]. cum .. Aquitaniam n. adisset 8, 46, 1. qui .. n. pacis fecerant mentionem 8, 31, 3. quam (poenam) .. n. profecto esset illaturus 8, 21, 2. n. .. intermittebat legatos .. mittere A 37, 1. n. enim senatum tantum .. illo vivo quantum imperitam plebem potuisse 8, 21, 4. quae diversae navigationes n. uno tempore adversis ventis praecluderentur A 8, 2. statuisse C. dicebatur n. in conspectum cuiusquam Romani venire 8, 23, 6.

nuntio. a) quod ubi Caesari -atum est A 25, 3. id varie -abatur

A 57, 5. b) m. acc. c. inf. α) -at eam (legionem) .. discessisse A 57, 1. β) interim -atur Laterensi vivere Cassium A 54, 1. c) pass. m. nom. c. inf : compluros eodem tempore civitates renovare belli consilia -abantur coniurationesque facere 8, 1, 1.

nuntius. 1) Bote vix refugisse -os caedis 8, 21, 3. mittitur .. -us Caesari, qui rem gestam perferret A 28, 1. s. mitto § 10: A 34, 2. suo priore consilio per occultos -os regi probato A 23, 1. cum .. litteris -isque Duratii cognosceret (acc. c. inf) 8, 26, 1. 2) Nachricht, Anzeige, Meldung victoriae -us laetitiam exprimebat A 56, 2. -o accepto 8, 20, 1. crebri .. et nostris et hostibus -i afferuntur (acc. c. inf.) 8, 19, 4. qui de accepta calamitate -um Drappeti perferret 8, 38, 1. quo -o dolore magis permotus quam animo perturbatus A 54, 1.

nuper. quinta legio n. erat ibi confecta A 53, 5. quae (legiones) n. erant conscriptae A 42, 4 (5). n. .. devicti complura oppida dimiserant 8, 5, 1.

nusquam. quod n. diutius sine periculo commoraturus videbatur 8, 44, 3.

nutricius. praeoccupat Arsinoë per Ganymeden eunuchum, -um suum A 4, 1.

O.

ob. quam ob causam 8, 34, 4. A 6, 2. quam ob rem id accidisset A 6, 2. — hic ob notissimam scientiam atque animi magnitudinem delectus est ab Rhodiis A 15, 2.

obduco. omnibus viis atque angiportis triplicem vallum -xerant A 2, 4.

obicio. 1) stelle, setze entgegen ut .. nulla (navis) transversa hosti -eretur A 15, 6. 2) stelle (z. Schutze) entgegen, schiebe vor ut .. materiam cunctam -erent A 12, 1. 3) setze, lege vor (spanne an) subiectis eas (turres) rotis funibus iumentisque obiectis .. in quamcumque erat visum partem movebant A 2, 5 [obiectis streicht M (wie schon Scaliger wollte) als aus subiectis entstanden: „funes et iumenta turribus obicere" nugatorium est]. 4) halte vor, stelle vor Augen monuit .. legatos, ne .. Deiotarum sibi -erent A 70, 2.

obiectus. montibus .. altis ab duobus lateribus -is A 36, 3.

obliviscor. proinde eius consilii -erentur A 8, 6.

obscure. neque o. duae legiones uni detrahuntur 8, 54, 1.

obsecro. retine, -o te, Cicero, illos fr. 160, 27.

obsequium. ne praeoccupatus animus Lepidi esset -o adversari A 63, 2.

obses. -es accepit 8, 48, 9. -es conficiunt 8, 23, 1. s. do § 5 u. 6: 4 (5) B -es plures imperat 8, 38, 2. legati -esquė ad Caesarem mittantur 8, 20, 2. s. firmo 2) 2 B.

obsessio. cum .. similem casum -is vererentur 8, 31, 1. veriti similem -em Alesiae 8, 14, 1.

obsideo. ad -endum Lemonum redit 8, 26, 4. ad -endos oppidanos revertitur 8, 37, 1. partem oppidi sumit ad -endum 8, 37, 3. ad Dyrrhachium Pompeium -ebat A 48, 1.

obsidio. ne genere quodam -is clauderetur (Longinus) A 61, 2. clausus (equitatus) -e et inutilis A 61, 6 (5).

obstruo. s. oppleo 1 P.

obtempero. multitudinem maxime Correo -are 8, 7, 4. quibus (auspiciis et religionibus) -asse eum (Pharnacem) .. audiebamus A 74, 3.

obtestor. eadem suum quisque contubernalem .. prosequens erat -atus, ne suam atque omnium falleret opinionem A 16, 4 (5). -atus erat populum R., ne mutarentur (reges) A 33, 1.

obtineo. 1) eigtl. a) α) nehme in Besitz his obtentis duobus (pontibus) A 19, 2. Pontum nullo defendente .. -ebat A 41, 2 (3). β) behaupte, habe inne reliquae copiae in navibus stationem -ebant A 19, 3. vici -endi causa A 30, 3. b) beschlige apud eas

legiones, quas M. Varro -uerat A 58, 2. 2) übtrg. a) nehme ein, habe inne ipsa (Arsinoë) omne imperium -ebat A 4, 2. qui imperium classis -eret A 15, 2. — asseres remorum usum -ebant A 13, 2. turres editae .. muri locum -ebant A 18, 1. ut partem castrorum -eret (alterum latus) A 28, 3 (4). b) erlange, erhalte cum .. summam imperii ipse -ere vellet A 4, 1. 3) halte fest, behaupte a) quam (Armeniam min.) paterno nomine iure -ere deberet A 35, 1. provinciae ulterioris -endae causa relictus (Cassius) A 48, 1. proconsul ad provinciam -endam venit A 64, 2. b) setze durch liberis sententiis patrum conscr. causam suam facile -eri 8, 52, 3 (4).

obvenio. quibus ille dies fungendi muneris -erat 8, 12, 3.

obversor. paganos et oppidanos in his locis -ari A 36, 4.

obviam. cum liberis omnis multitudo o. procedebat 8, 51, 3. frequens legionibus conventus o. prodit A 58, 4.

occasio. a) amissa proximi temporis -e A 37, 2. b) delendi equitatus nostri nacti -em 8, 28, 5. quorum adventu cum sibi Correus oblatam -em rei gerendae existimaret 8, 18, 3.

occido. hoc (Achilla) -so A 4, 2. centurionibus aliquot -sis A 57, 1. -si aliquot (sunt) fr. 162, 1.

occulte. paulatim .. et o. militarem disciplinam .. minuebant (praemia) A 48, 3 (5).

occultus. naves veteres erant in -is regiae navalibus A 13, 1. suo priore consilio per -os nuntios regi probato A 23, 1.

occupatio. neve -e belli civilis populi R. ius maiestatemque temptaret A 34, 2.

occupatus. s. occupo 3) α).

occupo. 1) bemächtige mich m. Gewalt, nehme ein hos .. loca excelsiora atque aedificia -aturos A 8, 6. hunc locum .. copiis suis omnibus -avit A 72, 3. simulatione moenium -andorum 8, 43, 1. oppidum .. -at suis et Drappetis copiis 8, 32, 2. Pon-
2 tum omnibus copiis -avit A 41, 1. in consuetudinem eius regni -andi venire A 3, 2 (3). regna sociorum atque amicorum ab externo rege -ari A 34, 2. tetrarchian .. -atam et possessam paucis ante annis a Deiotaro A 78, 3 [a hat D nicht]. 2) besetze = fülle an tricliniis stratis fora templaque -a- 3
bantur 8, 51, 3. — id oppidum firmo praesidio -atum Achillae propter opportunitatem loci A 26, 2. 2) beschäftige α) qui aut in opere aut in pugna -atum animum haberent A 15, 8 [D klammert den ganzen Satz ein]. β) in his rebus -ato Caesare A 20, 1.

occurro. 1) a) gehe entgegen omnis .. multitudo oppidanorum .. advenienti Caesari -erunt seque ei dediderunt A 32, 3. b) ströme entgegen adversis fluctibus -entibus ostio fluminis A 64, 3 (5). 2) trete in den Weg Caesari redeunti .. -erunt A 10, 4. quae primae copiae .. Mithridati -ere potuerunt A 27, 4 (5). prius .. regis copiis -it, quam is Mithridaten aggredi posset A 28, 2. — ut .. (naves) semper venientibus adversae -erent A 15, 6. 3) übtrg.: arbeite entgegen, komme zuvor Caesar magnis itineribus omnibus locis (Biturigibus) -it 8, 3, 4. — operosis Alexandrinorum machinationibus maximisque conatibus non longi temporis labore -sum est A 9, 2. 4) finde mich ein, nehme teil altera (legio) in bello Alex. non -it, quod itinere terrestri per Syriam erat missa A 34, 3.

octavus. s. nonus 2 B. -o iam stipendio 8, 8, 2.

octingenti. DCCC passuum intervallum A 18, 3 [DCCCC V].

octo. dicrotas VIII A 47, 2. o. milibus 8, 20, 1. Ponticas (naves) VIII A 13, 5. — dies non amplius X et VIII 8, 4, 3.

odi. nihilo minus oderant eum, cuius nomine peccabant A 50, 2.

odium. sive consuetudine naturae suae sive -o, quod in illam provinciam susceperat .., magnas -i sui fecerat (Longinus) accessiones A 48, 1. ei (Correo) summo esse -o nomen populi R. 8, 7, 4. quibus (militibus) -o sciebat praecipue Cassium esse A 53, 4. — ad .. virtutem .. magnum -um Commii adiungebat 8, 48, 2. augetur -um et ex ipso dilectu et sumptu

additae legionis A 50, 3. horum -um confirmabant .. familiares eius A 50, 2. maius crescebat (vectigal) -um A 56, 4. qui difficulter -a dissimulabant A 48, 1 (2). suscipio s. ob. § 1: 1 B. — ut -o suorum Ambiorix .. nullum reditum .. haberet in civitatem 8, 24, 4. s. ob. § 1: A 48, 1.
3 forsitan etiam hoc fecerit -o Caesaris et amore Pompei A 58, 2. — nemo .. non cum omni provincia consenserat in -o Cassii A 53, 5. tam omnibus Caesarianis quam Pompeianis Longinum esse in -o A 59, 1.

offensio. Abneigung, Erbitterung compensare -em provinciae exercitus amore A 48, 1 (2).

offensus. -os iratosque animos regum A 32, 3.

offero. 1) a) biete dar, gewähre α) in proeliis cotidianis, quandocumque fors obtulerat A 22, 2 (1). β) s. occasio b) 1 B. magnam sibi facultatem fortunam obtulisse bene gerendae rei A 10, 3. quod sibi novarum provinciarum et fertilissimi regni tanta oblata esset facultas A 51, 2.
2 b) me o. biete mich an, trage m. an huic venienti sine dubitatione Marcellus se credit atque offert A 63, 2. 2) me o. stelle mich entgegen, trete entg. -re se ad dimicandum 8, 7, 6. 3) me o. setze mich aus, gebe m. preis ita .. telis hostium flammaeque se -ebat 8, 42, 4.

officina. maximae armorum erant institutae -ae A 2, 2.

officiosus. qui fuissent in se (Caesarem) -i A 70, 3.

officium. 1) Unterwürfigkeit, Gehorsam cum .. civitas Atrebatum in -o esset 8, 47, 2. 2) Dienstleistung, Ehrendienst, Gefälligkeit quorum (Iadertinorum) semper in rem p. singulare constiterat -um A 42, 3 (4). id ipsum, quod commemorarent, -um fuisse utilius Pharnaci .. quam sibi A 70, 4. contra quem Caesar cum plurima sua commemorasset -a, quae consul ei decretis publicis tribuisset A 68, 1. quod frequentiam atque -um suum Antonio praestitissent 8, 50, 3. 3) Dienst, Amt exercitus Ganymedi traditur. Is suscepto -o .. A 4, 2. equites -o functi renuntiant 8, 7, 2.

omnino. 1) ganz u. gar, gänzlich, durchaus: s. nullus § 2 u. 5 je 1 B. haec (aqua) bibi o. non poterat A 6, 3 (4). — veriti, ne .. discessu navium o. reditu intercluderentur A 20, 5. 2) im ganzen numerus captivorum o. fuit sex milium A 18, 4 (3).

omnis. I) jeder, plur. alle. 1) a) m. pronom.: noli sinere haec -ia perire, quae .. pervertuntur fr. 160, 27. ea -ia flagitare adventum suum A 65, 1. ea constanter -ia aspernabatur A 36, 2. — suis -ibus incolumibus A 47, 1. s. A 16, 6 (7). b) α) ad -ia (bella) persequenda 8, 1, 2. si alia esset litoris Aegyptii natura atque -ium reliquorum A 8, 2. nostris incolumibus -ibus (navibus) A 16, 6 (7). β) m. subst.: Bellovacos -es, qui arma ferre possent 8, 7, 4. -ibus bonis repugnantibus 8, 22, 2. tam -ibus Caesarianis quam Pompeianis A 59, 1. -ibus casibus belli A 75, 3 (4). -es excusationis causas 8 pr. 9. -e certamen in virtute constitit A 15, 7. -es Aquitaniae civitates 8, 46, 2. -ium civitatum 8, 30, 1. cuius provinciae civitates -es A 66, 2. in -ibus civ., quae maiore sunt dignitate A 65, 4. -es conventus 8, 46, 5. ex -ibus conventibus coloniisque A 56, 4. -es copiae 8, 13, 4. -es Alexandrinorum cop. A 19, 5. Quae cop. .. -es A 34, 5. copias -es 8, 15, 6. A 69, 1. cop. suas -es A 74, 1. cop. -ibus 8, 26, 3. cop. suis -ibus A 72, 3. -ibus cop. A 30, 3. 41, 1. -em dignitatem 8, 53, 1. in -ibus dimicationibus A 11, 3. -ibus epibatis A 11, 4. -es eius equites 8, 48, 4. -es paene .. eq. A 36, 4. -em navigiorum excursum A 19, 2. Gallis -ibus 8, 1, 2. -ibus G. 8, 39, 3. Gallos -es Belgasque 8, 6, 2. ex -ibus hibernis 8, 52, 1. -em honorem et dignitatem Caesaris 8, 50, 4. impedimenta -ia 8, 7, 4. -ium impedimentorum agmen 8, 8, 3. ante -ia .. imp. 8, 8, 3. -ibus laudibus A 15, 5. -es tres legiones A 35, 2. leg. -ibus A 73, 2. ex -ibus leg. A 44, 4. -ia litora A 8, 1. ad ornatum .. locorum -ium, qua Caesar iturus erat 8, 51, 2. -ibus locis 8, 3, 4. 51, 3. ad -es motus 8, 47, 2. ab -ibus municipiis et coloniis

8, 51, 1. naves -es, quas paratas habuerant A 10, 4. -ibus ostiis A 13, 1. -es oppidi partes, quae minus esse firmae videntur A 1, 2. -es oppidi partes 8, 33, 1. in -es partes 8, 7, 1. 18, 1. in -es partes finium Ambiorigis 8, 25, 1. in -es partes castrorum A 31, 2. in -es partes .., quascumque petisse dicebantur hostes 8, 5, 3. in -es partes, per quas fines Aegypti regnumque pertinet A 2, 1. -ibus urbis partibus A 6, 1. -ibus ex part. 8, 36, 4. ex -ibus part. A 28, 3. 31, 3. ex -ibus oppidi part. 8, 43, 1. in -ibus part. Galliae 8, 46, 1. -ia pericula et detrimenta belli 8, 38, 5. -es Pharitae A 17, 5. -ium principum consensu 8, 7, 6. ex -i prospectu A 15, 8. -ium earum provinciarum A 78, 1. -i ratione A 8, 6. 17, 1. -es regiones Galliae togatae 8, 52, 1. -es eas regiones, per quas iter faciebat A 26, 3. in re -i A 63, 3. -ium rerum apparatus A 3, 1. difficultate rerum -ium A 43, 3 (4). -ibus rebus 8, 8, 1. A 13, 4. rebus -ibus A 33, 5 (6). 66, 3. rebus iis, quae .. essent delatae, -ibus 8, 8, 3. quibus -ibus rebus A 20, 5. -ibus suis rebus A 64, 2 (3). sacris -ibus .., quorum religione precari .. erant soliti A 32, 3. -i studio A 12, 4. -ibus viis atque angiportis A 2, 4.

2) ohne subst. a) masc.: imprudentibus -ibus 8, 36, 3. erant .. -es Italicenses A 52, 4. -es ibi se coniunxisse A 57, 3. neque opinantibus -ibus A 63, 5. qui (reges, tyranni, dynastae) -es ad eum concurrerant A 65, 4 (5). an ego, cum -es caleant, ignaviter aliquid faciam? fr. 160, 18.

gen.: -ium animis ad laborem incitatis A 9, 2. timentes -ium animos 8, 38, 2. -um consensu 8, 34, 1. -ium cura quaesitus 8, 38, 4. contra exspectationem -ium 8, 40, 1. adeo probantur -ium iudicio 8 pr. 5. -ium mentibus excitatis A 9, 1. contra -ium opinionem A 13, 4 (3). ne suam atque -ium falleret opinionem A 16, 4 (5). celerior -ium opinione A 51, 4. celerius -ium opinione A 71. 2. 78, 5. de salute -ium A 16, 2 (3). -ium salutem A 16, 3 (4).

dat.: suam lenitatem cognitam -ibus 8, 44, 1. -ibus, qui arma tulerant, manus praecidit vitamque concessit 8, 44, 1. hoc -ibus probato consilio 8, 21, 1.

acc: accersit -es, qui sibi pecunias expensas tulerant A 56, 3. ut ad extremum casum periculi -es deducti viderentur A 7, 1. -ibus aut interfectis aut captis 8, 36, 5. quae evocatio vehementer -es turbavit A 56, 6 (5). constat .. inter -es 8 pr 4.

abl.: se contra Cassium sentire cum -ibus A 58, 4. pertinacissime hos ex -ibus 8, 22, 1. maxime ex -ibus Lucterius 8, 34, 1. unus ex -ibus A 25, 6. si .. in -ibus fuit Cassius A 63, 5.

b) neutr.: -ibus adversis 8, 20, 2. -ia victoribus erant futura in incerto A 16, 1. utrum nihil timere an -ia licere mallet A 56, 2. — facturum .. -ia Pharnacem, quae imperata essent A 69, 2. -ia patienda esse statuit, quoad 8, 55, 2. liberaliter -ia pollicitus A 71, 1. -ia fortissimo sustinebant animo 8, 42, 3. si superassent navibus, -ia tenerent A 16, 1 (2). cum .. -ia caedibus .. vastasset 8, 25, 1. senatus frequens in alia -ia transiit 8, 53, 1.

II) ganz -em comportatum aggerem A 73, 3. ut .. -e agmen morarentur 8, 28, 1. -em classem A 1, 1. 10, 1. equitatum -em 8, 36, 2. A 29, 2. 38, 4. 68, 2 (4). -em suum eq. A 61, 6 (5). cum -i equitatu 8, 39, 4. -is Gallia 8, 49, 2. -i Gallia 8, 1, 1. in -i G. 8, 46, 4. -e imperium obtinebat A 4, 2. -is multitudo 8, 29, 4. 51, 3. -is .. multitudo 8, 41, 1. A 32, 3. [-em mult. A 23, 2 D Hf K; N Dt haben omnem nicht]. -i multitudine 3, 6, 2. paene -i reliqua mult. A 29, 5. mult. -i suorum A 76, 4. equites ex -i numero mille 8, 17, 1. praeda -i regia A 77, 2. cum -i provincia A 53, 5. -em .. illam partem regionemque A 42, 5 (6). -em illam regionem 8, 46, 4. -i illa reg. A 9, 4.

onerarius. naves -as A 11, 6. -arum (navium) A 19, 5.

onus. 1) Ladung pars .. nacta naves multitudine hominum atque -e depressa est A 20, 6. 2) bildl. a) Last, Beschwerde (schwierige Aufgabe) in Bi-

thynia .. plus -is .. sibi impendere A 65, 2. s. iniungo a) 2 B. totum -us sustinere non recusabant A 11, 3. b) Abgabe quibus parum videbatur imposuisse -is, ampliorem pecuniam imperat A 56, 3. contractum .. aes alienum gravissimis -ibus provinciae constituit exsolvere A 49, 1.

operose. nihil tam o. ab aliis esse perfectum, quod non .. superetur 8 pr. 4.

operosus. -is Alexandrinorum machinationibus A 9, 2.

opes. afflictas opes equestri proelio Bellovacorum esse 8, 21, 3.

opinio. 1) Meinung, Vermutung quae ne -o Gallorum confirmaretur 8, 2, 1. ne suam atque omnium falleret -em A 16, 4 (5). paucis diebus contra omnium -em quadriremes XXII .. confecerunt A 13, 4 (3). reditus eius fuit celerior omnium -e A 51, 4. s. celeriter § 1: 2 B. u. § 5: 1 B. 2) hohe Meinung, Ruf quae (legio) nondum eandem vetustatis ac virtutis ceperat -em 8, 8, 2.

opinor. s. neque § 4: 3 B.

oppidani. subst.: 8, 39, 1. 41, 3 6. 42, 1. 43, 4. -os 8, 40, 1. -i miserrima Alesiae memoria solliciti 8, 34, 1. -i cum .. essent suspensi 8, 43, 2. -i supplices A 47, 4. paganos et -os in his locis obversari A 36, 4. — gen.: cum .. magna .. impedimenta -orum videret, quae si clandestina fuga subtrahere conarentur, effugere .. non possent 8, 33, 1. s. multitudo § 2 u. 8 je 1 B. quorum (-orum) etsi paucitatem contemnebat, tamen pertinaciam magna poena esse afficiendam iudicabat 8, 39, 2. neque vero Alexandriae fuit quisquam aut nostrorum aut -orum, qui .. in pugna occupatum animum haberent, quin A 15, 8. — dat: tantam attulit -is salutis desperationem, ut 8, 43, 5. erat .. -is difficilis .. eo descensus 8, 40, 4. — acc.: munitione -os circumdare 8, 37, 2. se necessitate coacti (-i) tradiderunt 8, 43, 5. -os sibi coniungit 8, 32, 2. ad obsidendos -os 8, 37, 1. quo malo perterriti -i 8, 42, 1. perterriti -i 8, 48, 2. aqua fluminis prohibebat -os 8, 40, 5. hoc fonte prohiberi .. -os 8, 41, 2. respicere ac timere -os (Gegens. externum hostem) 8, 27, 2.

oppidum. in quo (monte) positum erat praeruptum undique -um U. 8, 40, 2. quod -um (Nicopolis) positum in Armenia minore est plano ipsum loco A 36, 3. Zela est -um in Ponto, positum ipsum .. loco satis munito A 72, 1. erat in ea nobilissimum regionum earum -um coniunctissimumque Octavio A 47, 3. quod 2
-um (Tarsus) fere totius Ciliciae nobilissimum fortissimumque est A 66, 2. quod (-um) in clientela fuerat eius 8, 32, 2. Uliam .., quod sibi fidele esse -um credebat A 61, 2.

gen.: in -i circuitum 8, 33, 2. in circuitu -i A 61, 5. in -i conspectu 3
A 59, 2 (3). ut moenibus -i succederet A 40, 1. sub ipsius -i murum 8, 41, 1. partem -i sumit ad obsidendum 8, 37, 3. omnes -i partes .. saxis esse munitas 8, 33, 1. omnes -i partes testudinibus .. aptantur A 1, 2. ex omnibus -i partibus 8, 43, 1. ut, quam angustissimam partem 4
-i palus .. efficiebat, hanc operibus .. ab reliqua parte urbis excluderet A 1, 4. in suam partem -i .. venit A 32, 4. ea parte -i victor introiit, quae praesidio hostium tenebatur A 32, 1. ex altera -i parte auxilium ferri A 1, 5 [Gemoll streicht ex alt. o. p.].

dat.: toto -o munitiones circumdare 8, 34, 4. circumpositi sunt huic 5
-o magni .. colles A 72, 2. castra -o contulit A 37, 3. (collis) superioribus locis atque itineribus paene coniunctus -o A 72, 2. — (pontem) propiorem -o .. tuebantur A 19, 2.

acc.: aggredior u. circumdo s. unt. § 6: A 26, 2. -um operibus clausum 8, 40, 1. desertis vicis -isque, quae .. incolebant 8, 5, 1. complura -a 6
dimiserant 8, 5, 1 [W. Paul amiserant]. s. expugno 2 B. castella aut -a expugnare A 43, 2. cum latos fines et complura -a haberent 8, 2, 2. incolo s. unt. § 7: A 43, 2 (3) u. ob. § 5: 8, 5, 1. -um .. egregie natura loci munitum 8, 32, 2. s. occupo § 1 u. 3 je 1 B. id -um .. magnis circumdatum copiis .. quo die est aggressus, in suam redegit potestatem A 26, 2. — ad -um Lemonum contendit 8, 26, 7

1. agmen iumentorum ad -um ducit 8, 35, 2. s. ad § 4: A 16, 7 (8). 18, 3 u. § 7: A 57, 1. s. in § 2 u. 3 je 1 B. u. § 5: A 19, 3. 8, 35, 1. prius .. quam confugere in -a possent 8, 3, 1. Salonam se recipiens in -um maritimum, quod cives R. .. incolebant A 43, 2 (3).
8 abl.: s. a § 2: 2 B. u. § 3: 1 B. considunt .. non longius ab -o X milibus 8, 35, 1. nonnullos ex -is demigrare 8, 24, 1. reliquos ex -o .. educunt 8, 34, 2. ex -o se eiecerunt A 19, 5. in -o Carnutum Cenabo castra ponit 8, 5, 2. perfectis .. munitionibus in -o A 17, 2.

oppleo. qua exitus navibus erat fornice exstructo .., lapidibus -eri atque obstrui (imperat) A 19, 4.

oppono. 1) stelle z. Schutze gegen etw. hin ut, quacumque regione pugnaretur, (cohortes) ad auxilium ferendum -i possent A 2, 3. legiones -it aciemque instruit A 75, 1. — s. oppositus. 2) führe dagegen an, mache geltend ut contra Q. Cassium .. aeque potentem -eret dignitatem (Pompei) A 58, 1.

opportunitas. 1) bequeme, günstige Lage castella complura locis editis posita, quorum -as castellanos impellebat ad decursiones faciendas A 42, 3. quantum hibernorum -as bellique ratio postulabat 8, 6, 4. oppidum .. praesidio occupatum .. propter -em loci A 26, 2. civitates locorum -e fretae 8, 39, 2. 2) günstiger Umstand, Vorteil: s. cerno 1 B.

oppositus. discessum hostium animadvertere non poterat incendiis -is 8, 16, 1.

opprimo. 1) prägn.: erdrücke horum primis in ipsa fossa munitionis magna ruina -essis A 31, 5. multis militibus .. suorum ruina -essis A 76, 2. 2) werfe nieder, überwältige, reibe auf legio .. in ipso transitu fossae confixa et -essa est A 40, 2. complures ibi milites -esserunt A 63, 5. fugato duce .. perterritos reliquos facile -i posse 8, 36, 1. rex ad -endum Mithridaten proficiscitur A 28, 1. 3) überfalle, überrasche, falle an a) α) qui .. comminus -ebantur 8, 13, 2. ut .. rura colentes .. ab equitatu -erentur 8, 3, 1. Caesar .. neque opinans imparatusque -essus A 75, 1. parabant se Vatiniani repente -essi A 45, 4 (5). β) IV cohortes a vernaculis -essas ad Obuculum A 57, 3. b) α) -essi luce copias .. instruunt 8, 14, 2. β) qui repentino latrocinio atque impetu illorum erant -essi 8, 24, 3. — quae (regiae quadrigae) .. multitudine telorum -untur A 75, 2 (3). 4) α) bedränge -essi Carnutes hiemis difficultate, terrore periculi 8, 5, 4. b) ergreife Minucius inter saxa .. fugiens -itur A 53, 3.

oppugnatio. cui nisi castrorum -o facultatem attulisset liberius profugiendi A 76, 4. duabus ex partibus aditus -is nostris dabatur A 30, 5. quod nostrae classis -em etiam ad terram verebantur A 12, 1. discedere ab -e A 44, 5 (6). ab -e recedi 8, 40, 1. undique ab -e tutus A 61, 3. cum complures dies in -e (castrorum) consumpsisset 8, 26, 4.

oppugno. a) neque nostri .. parati venerant ad -andum A 18, 1. id oppidum .. perseverantia constantiaque -andi .. in suam redegit potestatem A 26, 2. b) α) multis hominum milibus a Dumnaco .. Duratium clausum Lemoni -ari 8, 26, 2. rursus 2
-are Mithridaten coeperunt A 27, 7 (8). M. Octavium .. compluribus locis nostrorum militum -are praesidia partim classe per se partim pedestribus copiis per barbaros A 44, 1. β)
neque -ari (posse) castra eorum sine 3
dimicatione perniciosa 8, 11, 1. castra Romanorum -are instituit 8, 26, 3. ad -anda castra succedere A 30, 2. ut ab ea victoria .. protinus castra regis -aret A 30, 3. — hunc -autem Epidaurum terra marique A 44, 5 (6).

opto. a) cum de Caesare ea, quae -abat, speraret A 41, 1. b) m. inf.: etsi dimicare -averat 8, 9, 2. c) m. acc. c. inf.: hoc fonte prohiberi posse oppidanos cum -arent reliqui, Caesar unus videret 8, 41, 2. -abat eum vinci A 27, 3 (4).

opulentus. s. humilis 1 B.

I) **opus.** 1) allgm.: d. Arbeit, das Werk magnum ac difficile opus aggreditur A 6, 1. s. facio § 10: 8,

41, 4. ut nostri illorum -a imitati
viderentur A 3, 1.
2) Befestigungs(Belagerungs)werk, Ver-
schanzung, Verschanzungslinie -um ma-
gnitudinem et timorem suum .. fi-
duciam barbaris allaturum 8, 10, 1.
2 absolutis -ibus 8, 15, 3. -a undique
imperat administrari 8, 87, 2. -a
cum complanarent A 63, 5. compre-
hendo s. unt. § 3: 1 B. -ibus in cir-
cuitu oppidi continuatis A 61, 5. ne
aut opus effectum tueri non possit
aut .. 8, 34, 4. quorum altero -e
3 effecto A 19, 5. in -ibus hostium ex-
pugnandis A 22, 1. quo minus ..
reliqua pars exercitus opus faceret A
74, 2. ab impugnandis -ibus 8, 43,
3. incipio s. unt. § 3 u. § 5. nostri
.. -a flamma comprehensa partim re-
stinguunt, partim interscindunt 8, 43,
3. perfecit inceptum castrorum opus
A 37, 5. veteribus paternorum feli-
cium castrorum refectis -ibus A 72,
4 3. eas (cupas) ardentes in -a pro-
volvunt 8, 42, 1. munitiones cotidie
-ibus augentur A 1, 2. oppidum -ibus
clausum 8, 40, 1. s. comprehendo 1
B. ut .. hanc (partem oppidi) -ibus
vineisque agendis ab reliqua parte
urbis excluderet A 1, 4. (castra) et
-e magno vallata et loci natura mu-
nita A 30, 2. id .. nullis -ibus effici
poterat 8, 41, 5. labore atque -ibus
locorum vincere difficultates 8, 41, 3.
5 numquam ab -ibus depellitur Marcellus
A 62, 3. cum .. valles castra hostium
divideret ab -e incepto Caesaris ca-
strorum A 73, 3 [D K klammern
Caes. cast. ein]. quod (castellum) ..
bracchiis cum -e castrorum coniun-
xerat A 80, 3. magna .. in ipsis -i-
bus flamma exstitit 8, 42, 2.
6 **3)** Schanzarbeit more -is cotidiani
A 74, 3. reliquis -ibus intermissis
A 9, 1. ad opus suum tardandum A
74, 1. milites ab -e revocat A 75,
1. ne quis ab -e miles discederet A
73, 3. qui aut in -e aut in pugna
occupatum animum haberent A 15, 8.
II) **opus,** indecl.: ad Cassium
persequendum nihil o. esse Pompei
nomine et memoria A 59, 1. nihil
enim iam video o. esse nostra cura
fr. 160, 22.
oratio. a) multa -o frustra ab-
sumeretur A 7, 2. b) hac -e apud
suos habita A 9, 1.
orbis. 1) Kreis, Carré praesen-
tissimo animo pugnans in -em A 40,
3. 2) Erdkreis diversissima parte -is
terrarum A 42, 4 (5).
ordo. 1) Folge, Ordnung a) ag-
minis -em ita constituit, ut 8, 8, 3.
b) -e disposita magis Octaviana (acies),
paratior militum animis Vatiniana A
45, 4 (5). 2) Reihe, Glied (v. aufge-
stellten Heere) a) s. instruo § 5: 2 B.
post hunc -em reliquas naves subsidio
distribuit A 14, 2. ut ab hostibus
.. duplici propugnatorum -e defen-
derentur, quorum alter ex pontibus
.. permitteret tela, alter, qui propior
hostem in ipso vallo collocatus esset,
ponte .. tegeretur 8, 9, 4. in fronte
collocant XXII, reliquas subsidiarias
in secundo -e constituunt A 14, 3.
b) ut sine signis certisque -ibus, sine
ratione prodierant A 20, 3.
orior. 1) entstehe quorum in ci-
vitate .. initium belli esse ortum 8,
38, 3. magnus utrimque clamor -e-
batur 8, 42, 4. dissensione orta inter
Achillan .. et Arsinoën A 4, 1. quod
.. contentionibus tribuniciis pernici-
osae seditiones orerentur A 65, 1.
2) stamme ab: s. genus § 1: 2 B.
ornatus. quod ad -um porta-
rum, itinerum, locorum omnium ..
excogitari poterat 8, 51, 2.
orno. 1) rüste aus complentur
equitum III milia maximisque -antur
impensis A 50, 3. 2) zeichne aus quos plu-
rimis beneficiis -avit (fortuna) A 25, 4.
oro. a) haec orantibus legatis
commemorat Caesar: 8, 22, 1. b) α)
unum illud orat, ut timori suo conce-
datur, ne 8, 48, 9. Deiotarus .. sup-
plex ad Caes. venit oratum, ut sibi
ignosceret, quod A 67, 1. β) regius
animus .. flens orare [contra] Caesa-
rem coepit, ne se dimitteret A 24, 2
3 (4) [contra klammert Dt ein, die
übrigen Hrsgbr. nicht]. rex D. ad Do-
mitium .. venit oratum, ne Armeniam
min. .. possideri .. pateretur a Phar-
nace A 34, 1. contra Caesarem ne
facerent, orare A 58, 4 [D facere co-
gerentur].
ostendo. cum paucis se -it at-
que in .. impetum fecit 8, 18, 3.

ostentatio. cuius (Pharnacis) Caesar irridebat inanem -em A 74, 4. quas (copias) .. credebat instrui Caesar .. ad -em regiae fiduciae, ne munitione magis quam manu defendere locum Ph. videretur A 74, 1.

ostium. adversis fluctibus occurrentibus -o fluminis A 64, 3 (5). erant omnibus -is Nili custodiae .. dispositae A 13, 1.

P.

pabulatio. a) -e .., quae .. cum exigua tum disiecta esset, et frumentatione et reliquo commeatu ex insidiis prohibere Romanos 8, 7, 7. accidebat .. cotidianis -ibus .. ut 8, 10, 3. magna detrimenta Romanis in -ibus inferebant 8, 16, 4. b) plur. Fouragierkolonnen equites .. praesidio -ibus mittit 8, 11, 2.

pabulator. -ibus (equitatum) mittere praesidio consuerat 8, 17, 2. ut impeditis locis dispersi -es circumvenirentur 8, 10, 3.

pabulor. s. frumentor 2 B.

pabulum. s. copia § 1 u. 2 je 1 B. cum raris disiectisque ex aedificiis -um conquireretur 8, 10, 3. ut aqua -oque abundaret, quarum alterius rei copiam exiguam, alterius nullam .. facultatem habebat A 1, 5 (6).

paciscor. palam HS LX cum Calpurnio -itur et cum Q. Sestio L A 55, 5.

paco. omnes eas regiones .. auctoritate ea, quae plerumque adest victori, -arat A 26, 3.

pactio. -es interponere, in summa frustrari coepit A 71, 1.

pactum. si quo -o sentirent ea, quae postularent A 24, 1 (2) s. qui (pron. indef.) § 3.

paene. quod .. p. ad hostium castra pertineret 8, 14, 4. sine ullo p. militis vulnere 8, 37, 1. — (collis) superioribus locis .. p. coniunctus oppido A 72, 2. — p. omni reliqua multitudine A 29, 5. omnes p. .. equites A 36, 4. p. quadrato agmine instructo 8, 8, 4. totum p. montem 8, 40, 2. Pontica legione p. tota A 40, 4. Gallograeciae .. p. totius A 67, 1. — p. sub idem tempus A 28, 1. p. eodem tempore A 31, 3.

paganus. -os et oppidanos in his locis obversari (iussit) A 36, 4.

palam. Pompeio se provinciam reciperare velle p. dictitabat A 58, 1. s. ob. paciscor 1 B. ea se fidelem p. nostris esse simulabat A 7, 2.

palus. inter bina castra -e interiecta 8, 10, 2. quam angustissimam partem oppidi -us a meridie interiecta efficiebat A 1, 4. quod utrumque large -us praebere poterat A 1, 5 (6). — quae (proelia) ad vada transitusque fiebant -is 8, 13, 1. — pontibus -e constrata 8, 14, 4. s. transeo § 3: 2 B. quod (iugum) trans -em paene ad hostium castra pertineret 8, 14, 4. — tertium (latus) -e cingebatur A 28, 3 (4). in silva circumdata -e 8, 7, 4. castris -e et loci natura munitis 8, 11, 1. hostes eadem (-e) transgressi 8, 10, 2. cum -e impedita a castris castra dividi videret 8, 14, 4.

par. 1) gleichkommend, gleich minime .. par erat proelii certamen A 16, 1. -i contentione 8, 19, 3. -i diligentia A 4, 2. -i Marte 8, 19, 2. -i proelio A 29, 3. 2) gleich stark, gewachsen a) qui se in aequo loco .. -es esse confidebant A 18, 3. b) nec loco nec numero -es esse posse A 8, 4. neque navium se magnitudine neque numero -em esse A 46, 1.

paratus. 1) bereit, entschlossen, gefaßt auf a) -ior militum animis Vatiniana (acies) A 45, 4 (5). b) α) Romanos ad insequendum -os 8, 15, 4. nostri ad proeliandum animo atque armis -i 8, 18, 2. β) semper ad omnes motus -us suis civibus esse 8, 47, 2. c) equites praemittit sic -os, 2
ut confligerent 8, 28, 1. d) -am .. multitudinem esse .. facere id A 23, 1 (2). -um enim se facere, quod is statuisset A 35, 1. 2) a) zubereitet, fertig, gerüstet in quo (flumine) magnam et -am classem habebat A 28, 2.
— naves, quas -as habuerant ad na- 3

vigandum A 10, 4. — neque nostri
aut scalis aut cratibus aut reliquis
rebus -i venerant ad oppugnandum
A 18, 1. b) kampfgerüstet -i deinceps
Octaviani ex portu procedebant A 45,
4 (5).

pareo. ut .. -eret praeclarissi-
mae patriae A 24, 2 (3).

pareo. 1) gehorche, bin gehorsam
a) condicione -endi meliore 8, 49, 3.
b) se debuisse .. -ere praesentibus
imperiis A 67, 2. 2) bin unterthänig
-ente Romanis civitate 8, 47, 2.

pario. praeda .. virtute parta
A 42, 3.

pariter. primum impetum no-
strorum p. sustinuerunt A 17, 4.

paro. 1) a) bereite vor, b. zu,
rüste zu α) quin bellum -arent 8, 2,
2. quae (civitas) bellum -aret, quo
sibi resisteret 8, 24, 1 [F appararet].
non longam navigationem -abant A
13, 3. β) quidnam contra Caesarem
-aretur 8, 55, 2. b) richte gehörig ein,
2 mache fertig α) omni studio ad -andam
classem incubuerunt A 12, 4. quam
(classem) -abat A 56, 6 (5). β) -abant
se Vatiniani repente oppressi A 45,
4 (5). — se ad dimicandum -abat A
13, 6 (5). — se ad confligendum om-
nibus rebus -averunt A 13, 4. 2)
schaffe an, erwerbe quo maiores -arent
necessitates, quibus cogi posset sena-
tus id probare 8, 53, 2.

pars. 1) Teil, Stück, Abteilung
a) pars eorum studio spectandi fere-
batur, pars etiam cupiditate pugnandi
A 20, 2. Quorum pars .. nacta na-
ves .. depressa est, pars .. interfecta
est; nonnulli .. pauci A 20, 6. b)
α) munitiones semotarum -ium tue-
bantur A 2, 3. victi .. maiore -e
(suorum) amissa .. profugiunt 8, 19,
2 7. defendebat eam -em (oppidi), quae
facillimum aditum habebat A 30, 6.
cum in duas -es esset urbs divisa A
1, 5 f. acies § 3 u. 4. f. ex § 14:
4 B. β) eo mari, quod Africae -is
esse dicitur A 28, 2. -em esse Ale-
xandriae dimidiam Africae A 14, 5.
ut (alterum latus) -em castrorum ob-
tineret A 28, 3 (4). cum pars quae-
dam civitatis eius defecisset 8, 26, 1.
3 f. copiae § 4: 4 F. [turmas partim
idoneis locis disponit, -e equitum proe-
lium committit 8, 28, 2 N D Hf K
Oehler; partim statt -e m. d. Hdsch. V
Dt F Wh H (Wh „parte“ verum vi-
detur), V faßt partim als Subjekt =
pars]. cum .. vix suorum ipsi priores
-es animadverterent equorum 8, 16,
2. f. exercitus § 3: 2 B. pars quae-
dam fluminis Nili derivata .. mari
coniungitur A 27, 1 (2). alteram in- 4
sulae -em .. navibus aggreditur A
17, 3. magna -e Deiotari militum
interfecta A 40, 4. cum .. nullam
-em munitionum convellere potuisset
8, 26, 4. omnes oppidi -es, quae mi-
nus esse firmae videntur, testudinibus
.. aptantur A 1, 2 f. apto. f oppi-
dum § 3: 8, 37, 3. 33, 1 u. § 4: 4
B. provinciam, cuius magna pars ab
eo defecerat A 64, 2 (4). neque ul- 5
lam -em rei p. satis commode geri
A 65, 1. magna -e amissa suorum
8, 5, 4. 48, 8. magna .. -e amissa
siti suorum 8, 43, 4. neve quam -em
nocturni temporis intermittant A 9,
1. f. urbs § 2: 4 B. γ) hanc (aquam)
fundere in -em Caesaris non inter-
mittebat A 6, 1. erat .. magna mul-
titudo oppidanorum in -e Caesaris A
7, 2.

2) Seite, Richtung a) ut nullam in 6
-em .. derivari posset (flumen) 8, 40,
3. equitum turmas dimittit in omnes
-es ad aliquos excipiendos 8, 7, 1.
plures in -es exercitum dimittere 8,
24, 1. equites .. et .. pedites in
omnes -es mittit, quascumque petisse
dicebantur hostes 8, 5, 3. in omnes
-es, per quas fines Aegypti regnum-
que pertinet, legatos .. dilectus ha- 7
bendi causa miserant A 2, 1. in
quamcumque erat visum -em movebant
(turres) A 2, 5. se de vallo praeci-
pitarunt in eam -em (castrorum), quae
flumini erat adiuncta A 31, 4. cam-
pum .. non amplius patentem in om-
nes -es passibus .. 8, 18, 1. (duabus
ex -ibus ..:) una, quam liberum ac-
cessum habere demonstravi; altera,
quae mediocre intervallum inter ca- 8
stra et flumen N. habebat A 30, 5.
ubi .. fons .. prorumpebat ab ea -e,
quae .. fluminis circuitu vacabat 8,
41, 1. quo minus .. aquam peterent
vel a sinistra -e a P. vel a dextra ab
insula A 8, 2. ab ea -e cum proclivi

detruderentur hostes A 76, 1. s. ex § 7: 4 B. u. § 8: A 28, 3. 40, 2.
9 b) cum in omnes -es finium Ambiorigis aut legiones aut auxilia dimisisset 8, 25, 1 [so N Hf Dt K D nach einer guten u den interpol. Hdsch.; in omnes fines F, wogegen Heller Ph. ¹⁹/₄₇₅]. in omnes -es castrorum discurrere A 31, 2.
10 3) Landesteil, Landstrich, Gegend a) omnem .. illam -em regionemque .. bellum instauraturam esse A 42, 5 (6). (collis) magnam in illis -ibus habet nobilitatem A 72, 2. b) ne qua pars Galliae vacua ab exercitu esset 8, 46, 4. legatum .. mittit in diversissimam -em Galliae 8, 24, 2. in eam -em Galliae est profectus 8,
11 46, 1. cum in omnibus -ibus Galliae bene res geri videret 8, 46, 1. — cum diversissima -e orbis terrarum Pompeium Caesar .. sequeretur A 42, 4 (5). (Deiotarus) in ea -e positus terrarum, quae nulla praesidia Caesaris habuisset A 67, 1.

partim. 1) nisi .. reliqui se texissent p.que .. recepissent A 27, 6 (8). eodem tempore equites Germani .. p. .. flumen tranarunt, et legionarii .. aggere iniecto flumen transierunt A 29, 4 [Crusius bringt (fälschlich) et in Bez. zu partim]. 2) korrespondierend: victi .. profugiunt p. silvis petitis p. flumine 8, 19, 7. (legionem) p. difficultate itinerum .. p. crebritate bellorum adeo deminutam, ut A 69, 1. in tecta p. Gallorum, p. quae .. erant inaedificata, milites compegit 8, 5, 2. M. Octavium .. oppugnare praesidia p. classe per se p. pedestribus copiis per barbaros A 44, 1. — quae (provincia) p. erat exinanita p. infidelis A 43, 1. — opera flamma comprehensa p. restinguunt p. interscindunt 8, 43, 3. studio p. pugnandi p. spectandi A 31, 1. complures hostium .. vulnerantur ac p. in fuga proteruntur, p. intercipiuntur 8, 48, 7. multis militibus p. interfectis p. .. oppressis A 76, 2. nonnullas civitates .. p. recipiebat, p. remanentes in suo consilio praetervehebatur A 44, 4. — s. pars § 3: 8, 28, 2. qui p. re frumentaria sublevare eos cupiebant, p. prohibere, quo minus sumerent, non poterant 8, 34, 3. propugnatores .. p. in navibus iugulantur, p. in mare praecipitantur A 46, 5.

partior. ipsi inter se provincias -untur 8, 35, 2.

parum, minus, minime. I) pos. a) m. gen.: p. videbatur imposuisse oneris A 56, 3. b) α) p. celeriter insequentibus reliquis A 25, 5. β) sine quo .. nulla (dimicatio) etiam p. feliciter confecta erat A 25, 3.

II) comp. a) = nicht sonderlich, n. recht quae (oppidi partes) m. esse firmae videntur A 1, 2. b) = nicht: quo m.: s. deterreo d) 1 B. s. impedimentum 1) 1 B. s. quo § 6: 3 B. c) α) plus m.: s. multum 1) 8, 20, 1. β) etsi .. audierat, tamen non m. iustam sibi causam municipia .. adeundi existimavit 8, 50, 3. — nihilo m. s. nihil § 3: A 50, 2. γ) Nec m. in urbe .. armorum erant institutae officinae A 2, 2. δ) nihil .. m. volebat, quam .. necessitatem sibi aliquam imponi belli gerendi δ, 49, 2. ε) neque m. XL pedes altitudinis habebat A 2, 4. — ut m. mille hominibus in ea esset A 69, 1.

III) superl.: durchaus nicht erat provincia m. copiosa A 42, 2. cum de voluntate m. dubium esset adversariorum 8, 44, 3. iure m. dubio A 66, 4 (5). m. .. par erat proelii certamen A 16, 1.

parvulus. a) sehr klein -is navigiis A 12, 4. s. parvus 1) γ) 8, 13, 4. b) sehr jung Pergamo secum -um asportaverat in castra multosque retinuerat annos A 78, 2.

parvus. 1) klein, gering, unbedeutend a) α) Armeniam minorem A 34, 1. ähnl. A 35, 1. 3 (5) 36, 3. 67, 1. — -is copiis 8, 10, 1. id minore numero militum consequi A 30, 3. β) s. navigium § 3: 3 B. minores apertasque complures (naves) A 13, 4. -o .. temporis spatio A 6, 3 (4). tam -o spatio A 7, 1. γ) ne per eam provinciam minore cum dignitate iter faceret A 64, 2 (4). s. quaestus 1 B. utrum secundis minimisque [que hat D nicht] rebus insolentiores an adverso mediocri casu timidiores essent 8, 13, 4 [statt min haben die interpol. Hdsch. parvulis(que)]. quoniam Pompei .. arma non minimum terro-

rem foro inferrent 8, 52, 4. b) neutr. subst.: ut minora maioribus conferantur A 18, 1. 2) jung regis Ptolemaei minorem filiam A 4, 1. minorem (filiam) A 33, 2 (3). minori (puero) A 33, 2.

passim. magno clamore discursuque p. fugae se mandant 8, 29, 2.

passus. DCCC -uum intervallum A 18, 3. f. spatium § 1: 2 B. non longius .. -uum octo milibus 8, 20, 1 f. multum 1). nec multo longius milibus -uum III abest A 72, 2. f. milia § 2: 4 B. — campum .. non amplius patentem .. -ibus mille 8, 18, 1.

patefacio. cum iter Cassio -factum esset A 64, 1.

patens. vallo .. magis in altitudinem depressa quam late -e 8, 9, 2.

pateo. 1) stehe offen sibi .. clementia Caesaris reditum -ere in eius amicitiam 8, 3, 5. 2) erstrecke mich campum .. non amplius -entem in omnes partes passibus mille 8, 18, 1.

pater. liberis sententiis -um conscriptorum 8, 52, 3 (4).

. **paternus.** -orum felicium castrorum A 72, 3. fortunam -am A 41, 1 (2). -o nomine A 25, 1. regno -o A 24, 2 (3). -um regnum A 41, 2 (3).

patientia. militibus pro tanto labore ac -a .. CC sestertios .. condonanda pollicetur 8, 4, 1.

patior. 1) lasse über mich ergehen, erdulde omnia -enda esse statuit, quoad 8, 55, 2. ne plures civitates ea -erentur, quae passi erant Cordubenses A 61, 4. 2) lasse geschehen, l. zu, gestatte a) absol.: quantum copiae -ebantur, vallum .. ducere instituit 8, 33, 2. libentius .. crediturum suis promissis, quam res -eretur A 71, 1. neque .. diutius moratus est, quam necessitas .. seditionum -i videbatur A 78, 4. b) m. dopp. acc.: ne sua vulnera .. -erentur impunita 8, 48, 3. c) ut dimitteret regem transireque ad suos -eretur A 23, 1. d) m. acc. c. inf. α) act. (depon.): non .. plures consistere angustiae loci -ebantur A 19, 3. quem .. diutius in rebus secundis et fortuna .. et virtus Vatinii versari passa non est A 43, 4 (5). (ut) neque vagari Cassium latius -eretur A 61, 4. si pabulari .. Marcellum non -eretur A 61, 6. β) pass.: cum .. neque .. circumveniri suos -eretur 8, 19, 1. neminem .. vivum capi -untur 8, 35, 5. ne Armeniam .. possideri vastarique -eretur a P. A 34, 1. quas (pecunias) .. sibi expensas ferri non tantum -ebatur, sed etiam cogebat A 49, 2. qui signa tolli non -ebantur A 57, 1.

patria. ut (rex) parceret praeclarissimae -ae, quae turpibus incendiis et ruinis esset deformata A 24, 2 (3).

paucitas. a) geringe Anzahl -e nostrorum, qui in armis erant, comperta A 74, 3 [contempta E. Fischer]. f. contemno 8, 8, 1. 39, 2. b) geringe Truppenzahl, g. Mannschaft cum .. numero superiores -em (equitum hostium) contempsissent 8, 12, 3.

paucus. nur im plur. I) 1) m. subst.: ausi sunt egredi ex navibus Alexandrini -i A 20, 3 [pavidi (statt -i) Fl; parati E. Fischer]. -is annis antea A 3, 3 (4). -is ante annis A 78, 3. -os dies 8, 34, 3. 46, 5. -is diebus 8, 44. 2. A 13, 4 (3). 33, 3 (4). 57, 5. 62, 1. 66, 1. -is ante diebus 8, 7, 5. cum -is equitibus A 76, 4. -is mensibus A 43, 3 (4). 53, 5. parvis -isque navigiis A 47, 4. -as .. naves longas A 44, 2. -is navibus A 42, 3 (4). 2) a) -i nostri in litore constiterunt A 17, 5. -os nostros convertunt 8, 48, 4. b) ohne subst. α) masc.: -is utrimque procurrentibus 8, 10, 2. pars .. pars .. nonnulli .. -i .. animo ad conandum nisi ad proxima navigia adnatarunt A 20, 6 (7). ex fuga -i .. refugerunt A 29, 5. -is defendentibus munitionem A 31, 2. — perterriti fuga suorum et caede -orum A 13, 3. — -is in resistendo interfectis 8, 13, 2. -os in aedificiis esse inventos, atque hos .. qui .. essent remissi 8, 7, 2. ex fuga -is atque his vulneratis receptis 8, 20, 2. — cum -is se ostendit 8, 18, 3. profugit cum -is 8, 35, 5. cum .. eum cum -is insecutus esset 8, 48, 3. β) neutr.: -a esse scribenda coniungendaque huic commentario statui 8, 48, 11.

II) d. Oligarchen contendebat .. con-

tra factionem et potentiam -orum 8, 50, 2. id agi -orum consiliis, ut 8, 52, 3.

paulatim. cum .. p. copias distributas dimittere non possent 8, 15, 1. p. .. vallum .. ducere instituit 8, 33, 2. quae (aqua) p. spatio temporis liquescit ac subsidit A 5, 1. quae (praemia) p. .. et occulte militarem disciplinam .. minuebant A 48, 3 (5). p ex silvis .. multitudo procedit peditum 8, 19, 2. pars .. fluminis .. derivata .. p. medium inter se spatium relinquens .. mari coniungitur A 27, 1 (2). unde p. frumentum in oppidum supportarent 8, 35, 1. populum R. p. in consuetudinem eius regni occupandi venire A 3, 2 (3).

paulum. 1) cum p. aversa (legio) hostibus cessisset A 40, 2. ut p. ab illo timore se recrearunt A 27, 7 (8). 2) paulo. a) cum longius p. discederet A 10, 1. salsior p. .. aqua trahebatur ex A 6, 2. p. vehementiore tempestate A 64, 3 (5) b) s. ante I) 2 B. s. ultra 2) A 9, 3. 21, 4.

pavimentum. tecta sunt (aedificia) rudere aut -is A 1, 3.

pax. dubitantes terrore ad condiciones -is adducebat 8, 3, 4. qui saepe vexati numquam -is fecerant mentionem 8, 31, 3. spes -is Domitio in eisdem castris morandi attulit causam A 37, 2 (1). non tantum indutiis factis, sed prope iam -e constituta A 63, 5. quae (legationes) de -e agerent A 36, 1. legatos de -e atque amicitia mittere ad Domitium A 37, 1. Galliam .. facile in -e continuit 8, 49, 3.

peccatum. causam -i facillime mortuis delegari 8, 22, 2.

pecco. oderant eum, cuius nomine -abant A 50, 2.

pecunia. ad explicandos sumptus rei militaris .. -am necessariam esse A 34, 2. ne -a illa ex infinitis rapinis confecta in potestatem cuiusquam veniret A 64, 2 (4). — dolor vulnerum -ae (dat.) remissus A 55, 5. — conficio s. ob. A 61, 2 (4). ut .. -ae describerentur atque imperarentur A 51, 3. accersit omnes, qui sibi -as expensas tulerant, acceptasque eas iubet referri A 56, 3. -ae locupletibus imperabantur, quas Longinus sibi expensas ferri .. patiebatur A 49, 2. s. impero § 3: A 56, 3. 6 (5). -am promissam Caesari non posse persolvere A 34, 1. — qui se -a redemerunt A 55, 4.

pecus. in agris et -a et homines .. versari A 36, 5. magnam .. multitudinem -is intra eas fauces dissipari A 36, 4. -a atque iumenta .. siti consumeba(n)tur 8, 41, 6. fines eius vastare civibus, aedificiis, -e 8, 24, 4.

pedes. a) α) m. equites: s. deligo § 2: 1 B. s. dispono § 2: 8, 16, 4. A 36, 4. s. eques § 1: 8, 5, 3. 12, 1. β) s. equitatus § 1: 3 B. b) quibus .. subveniunt levis armaturae -es, quos ante legiones missos docui, turmisque nostrorum interpositi constanter proeliantur 8, 19, 2. confligit audacius equitatus hostium succedentibus sibi -ibus; qui 8, 28, 3. 2 — delectorum -um multa milia interisse 8, 21, 3. ex silvis instructa multitudo procedit -um, quae 8, 19, 2. — interpono u. mitto s. ob. § 1: 8, 19, 2. nostri .. fortissime contra -es proeliabantur 8, 28, 4. — hi .. -ibus undique sunt circumdati 8, 12, 3 [mehrere interpol. Hdsch. a ped.].

pedester. 1) zu Fuß -ibus copiis A 44, 1. copiis p. A 61, 1. 2) zu Lande: s. accessus 1 B. itinere -i A 26, 1.

pello. a) bringe zum Weichen, werfe conversis equis hostem -ere 8, 48, 6. his (Pharitis) pulsis A 17, 6. celeriter gradu pulsae (regis copiae) premebantur loci iniquitate A 76, 2. b) schlage, besiege quem (exercitum) pulsum a se Domitio duce sciebat A 74, 3. nostris enim [pulsis] neque terra neque mari effugium dabatur victis A 16, 1 [so Dt; N K Hf streichen pulsis, Forchh. streicht victis; D hat nostris e. pulsis .. [victis].

penes. cetera restitueret (Pharnaces) sociis civibusque R., quae p. eum essent A 70, 7.

penteris. capit ex eo proelio -em unam, triremes duas .. A 47, 2.

per. 1) räumlich a) α) ut .. pro-

plus ipse Alexandriam p. Syriam accederet A 38, 1. navigia p. pontes ad incendia onerariarum emittere A **19, 5. ex aedificiis** .. p. foramina in **proxima aedificia arietes** immittun**tur A 1, 2** [p. for. möchte V strei**chen]**. itinere terrestri p. Syriam erat **missa** (legio) A 34, 3. **ut** .. p. Mau-
2 **ritaniam** ad fines Numidiae perveniret **A 51, 1.** se p. molem in mare prae**cipitaverunt** A 18, 3. itineribus tu**tis p. Cappadociam se** in Asiam recepit A 40, 5. p. hostium munitiones **in suam partem** oppidi .. venit A **32, 4. β) magnis itineribus** p. Cappa**dociam confectis A 66, 3** (4). f. fa**cio (iter) § 8: 3 B. b) α)** quaecum**que** .. p. locum praecipitem missa **erant** 8, 42, 2. in omnes partes, p. **quas fines** Aegypti regnumque per-
3 **tinet A 2, 1. β) fasces** .. p. manus **stramentorum** .. inter se traditos 8, **15, 5.**

2) kausal = vermittelst, durch a) exer**citum** p. legatos in hiberna deduxit **8, 46, 3.** cum .. Aquitaniam .. p. **Publium Crassum** .. devicisset 8, 46, **1. utinam** .. p. te exorentur, ne fr. **160, 24.** ne .. dissensio .. p. homi**nes seditiosos** nasceretur A 33, 2 (3).
4 **M. Octavium** .. oppugnare praesidia **partim classe** p se partim pedestribus **copiis** p. barbaros A 44, 1. prae**occupat** Arsinoë p. Ganymeden eunu**chum** .. **atque** Achillan interficit A **4, 1.** suo priore consilio p. occultos **nuntios** regi probato A 23, 1. dum p. eos (milites) Caesari provincia re-
5 **stitueretur** A 57, 6. p. Marcellum .. **legiones** .. ab se remissas .. Pom**peio traditas** atque in I. retentas esse 8, 55, 1. b) cupiditate p. se confi**ciendi** proelii fortissime .. proelia**bantur** 8, 28, 4. neque hoc **tantum pollicitus est**, sed etiam p. se disces**sionem** facere coepit 8, 52, 5 [K-Ditt. **Wh H** sed etiam senatus consul**tum per** discessionem f. c.]. Cae-
6 **sar, ut** p. se consilium caperet .. na**vem** conscendit A 10, 1. quod (locus) **p. se** munitus esset A 31, 1. f. ob. **§ 4: A 44, 1.** haec .., quae fluunt, **p. se diuturna** non sunt fr. 160, 32.
7 **3) lokal a)** quantum aut ruinis **deicitur aut p.** vim recipitur loci A 1, 2. p. causam liberalitatis speciosam plura largitori quaerebantur A 49, 1. qui eum p. simulationem colloqui curaret interficiendum 8, 23, 4. b) sua vulnera p. fidem imposita 8, 48, 3 f. perfidia.

perago. hibernis -actis 8, 50, 1.

percello. 1) werfe über d. Haufen, schlage victi .. -culsique .. consternati profugiunt 8, 19, 7. complures hostium magno nostrorum impetu -culsi 8, 48, 7 [Göler will percussi]. 2) erschüttere, mache bestürzt quibus visis -culsae barbarorum turmae ac perterritae acies hostium .. fugae se mandant 8, 29, 2.

percurro. cum celeriter omnes conventus -cucurrisset 8, 46, 5. cum omnes regiones Galliae -cucurrisset 8, 52, 1 [percurrisset V m. 3 Hdsch.].

percutio. 1) schlage, verwunde graviter .. primo ictu gladio caput -ssit 8, 23, 5. f. percello 1). 2) M. Octavium .. cum barbaris foedera -ssisse A 44, 1.

perditus. -orum hominum 8, 30, 2. -is hominibus 8, 30, 1

perduco. 1) führe wohin celeriter .. quaesitus (Gutruatus) in castra -itur 8, 38, 4. 2) bringe zu etw. a) (hos) neque ad sanitatem reliquorum deditione esse -ductos 8, 22, 1. b) neque se conventum neque M. Marcellum contra Caesaris causam posse -ere A 59, 1.

perennis. repente -is exaruit fons 8, 43, 5.

pereo. a) noli sinere haec omnia -ire, quae funditus .. pervertuntur fr. 160, 27. b) solus cum sua quadriremi victrice -it A 25, 6 [Forchh. K -iit]. regem .. demerso navigio -isse A 31, 6. in ipsis faucibus .. demersa nave -iit A 64, 3 (5). — paucis mensibus morbo -iit A 43, 3 (4).

perfero. 1) überbringe cum fama exercitus ad hostes esset -lata 8, 5, 1. qui de accepta calamitate nuntium Drappeti -ferret 8, 36, 1. 2) hinterbringe, berichte quorum erant ad Caesarem plena fiduciae consilia -lata 8, 9, 1. mittitur .. nuntius Caesari, qui rem gestam -rret A 28, 1.

perficio. 1) mache fertig, vollende quam bene atque emendate, .. quam

facile atque celeriter eos (commenta-
rios) -fecerit 8 pr. 6. -fectis .. ma-
gna ex parte munitionibus in oppido
A 17, 2. quae (munitiones) priusquam
-erentur A 61, 6 (5). -fecit inceptum
castrorum opus A 37, 5. 2) bringe
zu stande, führe aus constat .. nihil
tam operose ab aliis esse -fectum, quod
non horum elegantia commentariorum
superetur 8 pr. 4.

perfidia. [-a interposita (statt
per fidem imposita, wie Gruter zuerst)
8, 48, 3 mehrere interpol. Hdsch.; per
fidem interpositam zwei gute Hdsch.;
perfidia imposita Voss]. infidelitatem
eius sine ulla -a .. comprimi posse
8, 23, 3.

perfero. multae (naves) rostris
-atae merguntur A 46, 5. cum .. i-
lico triremem hostium -asset ac de-
mersisset A 25, 5.

perfuga. (cum) ex -is cognosset
(acc. c. inf.) 8, 40, 1.

periclitor. 1) versuche, mache e.
Versuch in portu -ati remigio, quid
quaeque earum (navium) efficere posset
A 13, 4. 2) probiere, versuche reliquam
.. fortunam -arentur A 16, 1 (2).
virtute et scientia sua confisus, qua
[N K Hf nach Manutius quam] saepe
in bellis -atus magnas res .. gesserat
A 43, 1.

periculosius. nihilo -ius se
navigaturum credens A 64, 3 (5).

periculosus. a -issimis .. di-
micationibus A 22, 2. -o genere proe-
lii 8, 42, 3.

periculum. 1) Versuch, Probe
qui fortunae illius -um fecerat 8, 34,
1. 2) Risiko, Gefahr quod cum tardius
fieret, quam -um nostrorum flagitabat
A 44, 3. -um vitae dolorque vulne-
rum pecuniae remissus crudelitatem
cum avaritia certasse significabat A
55, 5.

gen.: ad extremum casum -i om-
2 nes deducti A 7, 1. s. recordatio 1
B. magna etiam sollicitudo -orum ad
.. detrimenta rei fam. adiungebatur
A 49, 3 (5). oppressi Carnutes ..
terrore -i 8, 5, 4. nullius -i timorem
multitudini fore impedimento, quo
minus A 23, 2 (3).

acc.: accipio s. unt. § 3: 8, 38,
5. ut vitae -um aditurus videretur
8, 48, 7. quos .. nullum -um depre-
caturos, dum A 57, 6. quod -um
plerique Alexandrini fugientes .. se
de vallo praecipitarunt A 31, 4. si
quod -um provinciae inferretur A 42, 3
4 (5). qui ei omnia -a et detrimenta
belli [a Gutruato] accepta referebant
8, 38, 5. nullum .. processum virtus
habebat aut -um ignavia subibat A
29, 2. quam si sustinere potuissent,
nullum ultra -um vererentur 8, 39,
3. in experiundo cum -um nullum
videret 8, 36, 2.

abl.: sive certaminis -o sive subito 4
adventu sive exspectatione nostri con-
silii copias instruunt pro castris 8, 9,
1. cum Caesaris magis -o quam suo
commoveretur A 39, 1. ut ab incen-
dio restinguendo dimicationis -o de-
terreant Romanos 8, 42, 1. quorum -o
sic omnes copiae sunt perturbatae 8,
13, 4. — Alexandriae cum -o magno
tum etiam maiore -i fama dimicabat
(Caesar) A 48, 1. — (legionem) mul- 5
tis laboribus -isque functam A 69, 1.
— quas casus ab illo -o vindicarat
A 46, 7. in s. versor 2) 2 B. ut
discedere ex eo loco sine -o barbari
.. non possent 8, 14, 3. (cum) ne-
que .. diutius permanere sine -o eo-
dem loco possent 8, 15, 4 [Göler „sine
cibariis" aus einigen interpol. Hdsch.].
ut .. sine vulneribus ac -o vitae ne-
que adire flumen neque .. se recipere
possent 8, 40, 4. eminus sine -o 6
proeliantur 8, 41, 3. quod genus o-
peris sine ullo -o, sine suspicione ho-
stium facere licebat 8, 41, 4. (cum)
nec sine -o possent aquari oppidani
8, 41, 6. quod nusquam diutius sine
-o commoraturus videbatur 8, 44, 3.
quod (bellum) omnis Gallia libenter
sine praesenti -o susciperet 8, 49, 2.

permaneo. 1) harre aus, ver-
bleibe a) (cum) neque pernoctare aut
diutius -ere sine periculo eodem loco
possent 8, 15, 4. b) α) in eo loco
-ere, quem delegissent 8, 7, 7. β)
barbari .. in acie -serunt 8, 15, 1.
solus ex Aeduis (Surus) ad id tempus
-serat in armis 8, 45, 2. 2) übtrg.: 2
bleibe in od. bei etw., verharre a) [qui
perpetuo in amicitia Romanorum -serat
8, 26, 1 so mehrere interpol. Hdsch. statt
manserat Rom.]. fideliter -serant (re-

ges) in Caesaris amicitia A 33, 3 (4).
fit certior .. quo in consilio -erent
oppidani 8, 39, 1 [K -Ditt. remane-
rent]. si -erent in fide reges A 33,
3 4 (5). pertinacissime hos ex omnibus
in sententia -sisse 8, 22, 1. cum ..
in sent. -erent (oppidani) 8, 43, 4.
-sit in sent. legio vernacula A 54, 3.
si -eret (Cassius) in sent. A 63, 4.
b) qui .. studiosissime -serant in la-
bore 8, 4, 1.

permisceo. quadrigae -xtos mi-
lites perturbant A 75, 2 (3)

permitto. a) se a ceteris in-
cautius -it (Commius) in praefectum
8, 48, 3. b) quorum (propugnatorum
ordo) alter .. audacius longiusque
-eret tela 8, 9, 4.

permoveo. a) erschüttere cen-
turio .. insueta re -tus 8, 23, 5. b)
erregt quo nuntio dolore magis -tus
quam animo perturbatus A 54, 1.

pernicies. nec se sine certa -e
.. provinciae fines intrare posse 8,
32, 1.

perniciosus. sine dimicatione
-a 8, 11, 1. quod .. contentionibus
tribuniciis -ae seditiones orerentur A
65, 1.

pernocto. s. permaneo § 1: 8,
15, 4.

perpauci. -os de summa rerum
.. decertare A 16, 2 (3).

perpetuo. qui p. in amicitia
manserat Romanorum 8, 26, 1 s. per-
maneo § 2.

perpetuus. -o suo labore in
vicem legionibus expeditionum onus
iniungebat (Caesar) 8, 6, 4.

persequor. 1) verfolge a) ab-
sol.: quantum equorum vires ad -en-
dum .. valent 8, 29, 3. -ente exer-
citu 8, 32, 1. b) ad Cassium -endum
nihil opus esse Pompei nomine et
memoria A 59, 1. quin quam celer-
rime posset ipsum Octavium -eretur
A 44, 4 (5). ad eos -endos contendit
8, 30, 2. ne prius Romani -i se in-
ciperent 8, 14, 2. — hunc .. ad -en-
dum equitatum hostium mittit 8, 48,
1. b) betreibe eifrig nec .. satis au-
xilii .. habiturum exercitum populi
R. ad omnia (bella) -enda 8, 1, 2.
3) räche, strafe ad -endos Carnutes
proficiscitur 8, 4, 3.

perseverantia. -a constantia-
que oppugnandi .. in suam redegit
potestatem (Pelusium) A 26, 2.

persevero. -are coepit (Domi-
tius), ut eo quoque regno decederet
(Ph.) A 35, 2.

persolvo. pecuniam promissam
Caesari non posse -ere A 34, 1.

perspicio. ut, quid ageretur,
-eret A 57, 2.

persuadeo. Marcellus militibus
-et, ut se reciperent in castra A 60, 3.

pertempto. locis cognitis va-
disque -atis A 17, 5.

pertendo. Caesar .. protinus
victor ad castra regis -it A 30, 1.

perterreo. a) -itis Alexandri-
nis A 30, 3. multis hominum milibus
captis -iti Bituriges .. confugerant
8, 3, 3. — (qua contentione) .. -iti
non solum ii, qui .. vulnerabantur,
sed etiam, qui longius subsidiari con-
suerant, .. refugerunt 8, 13, 2. quem
-itum (Ambiorigem) ac fugientem ..
redigi posse in suam potestatem 8,
24, 4. — s. percello 2) 1 B. fugien- 2
tes -itosque sub sarcinis .. aggressi
8, 27, 5. hostes -itos eum locum ..
petituros 8, 27, 3. quo facto -iti op-
pidani .. revocant .. armatos 8, 48,
2. fugato duce .. -itos reliquos fa-
cile opprimi posse 8, 36, 1 [perterri-
tos tilgen V M Wh; K H klammern
es ein; per celerrimos od. per securos
möchte Pauly dafür; perterreri rel. fa-
cile et opprimi die interpol. Hdschr.].
b) hac calamitate -itis hostibus A 11, 3
6. diverso clamore et proelio -iti Ale-
xandrini A 31, 2. idem -iti fuga
suorum et caede paucorum A 18, 3.
hi repentino malo -iti diffugiunt 8, 4
35, 5. quo malo -iti oppidani 8, 42,
1. quos .. transmarina militia -itos
ad sacramenti redemptionem vocabat
A 56, 4.

pertimesco. quorum impetum
adeo -uerunt hostes, ut A 29, 5.

pertinacia. quorum (barbaro-
rum) -a cognita 8, 15, 2. quorum
(oppidanorum) .. -am magna poena
esse afficiendam iudicabat 8, 39, 2.

pertinaciter. s. insequor § 4:
2 B. -issime hos ex omnibus in sen-
tentia permansisse 8, 22, 1. multi-
plici praesidio p. propugnantibus A

26, 2. cum p. resisterent oppidani 8, 43, 4. multos p. succedentes vulnerant 8, 41, 3.

pertineo. 1) erstrecke mich, reiche, berühre id iugum, quod ..* paene ad hostium castra -eret 8, 14, 4. specus habet (Alex.) ad Nilum -entes A 5, 1 [so vulg. Oudend. D Dt; a Nilo -entes N Hf K]. quae (vada) -ent ad regionem Africae A 14, 5. insulam molemque ad -am pertinentem A 17, 1. — ex Ponto a Comanis iugum editum silvestre est, -ens in Armeniam minorem A 35, 3 (5). — in omnes partes, per quas fines Aegypti regnumque -et A 2, 1. 2) bildl.: betreffe, beziehe mich auf, gehöre zu -ere .. non tantum ad dignitatem, sed etiam ad salutem suam .. nullam calamitatem socios .. accipere 8, 6, 2. simul ad imperii nostri dignitatem utilitatemque publicam -ere existimabat, si permanerent in fide reges, praesidiis eos nostris esse tutos A 33, 4 (5).

perturbatio. quorum (hostium) -e nostrorum animi adeo sunt incitati, ut A 31, 3.

perturbatus. (impedimentorum) -um et confusum .. agmen 8, 14, 2.

perturbo. 1) verwirre, bringe in Unordnung a) quo facto -ati (Remi) .. se receperunt 8, 12, 4. — -ato impedimentorum agmine 8, 29, 2. ne dispersi -arentur (barbari) 8, 15, 1. quadrigae permixtos milites -ant A 75, 2 (3). b) quibus omnibus rebus -ati milites nostri .. contenderunt A 20, 5. 2) mache bestürzt, bringe a. d. Fassung a) nostros acrius -atos insequebantur A 20, 4. b) α) detrimento s. incendo 2) b) 1 B. quorum periculo sic omnes copiae sunt -atae, ut 8, 13, 4. β) quo nuntio dolore magis permotus quam animo -atus A 54, 1.

pervenio. a) mane -it Leptim A 57, 2 [Leptim Jur. Dt; N D Hf K haben L. nicht]. b) ad ultimum iugum -it 8, 14, 5. IV cohortes .. cum his ad II (legionem) -isse A 57, 3. — ut .. per Mauritaniam ad fines Numidiae -iret A 51, 1. c) celeriter in summam planitiem iugi -it 8, 14, 4.

perverto. haec omnia .., quae .. rapinis, incendiis, caedibus -untur fr. 160, 29.

pervulgatus. consuetudine magis -a militari .. instrui A 74, 1.

pes. Fuß (als Maß) XXX -um altitudine A 18, 3. in altitudinem -um LX 8, 41, 5. IV -um altitudinis A 38, 3. neque minus XL -es altitudinis habebat A 2, 4. — fossam duplicem -um denum quinum 8, 9, 3. fere -um CCC intervallo 8, 41, 1 [passuum Wh]. vallo -um XII 8, 9, 3.

petitio. quem .. praemiserat ad -em 8, 50, 2. — quibus M. Antonii .. commendaverat sacerdotii -em 8, 50, 1. quo maiore commendatione conciliaretur ad consulatus -em 8, 52, 2.

peto. 1) a) wende mich nach einem Orte hin, eile hin, suche zu erreichen hostes .. eum locum, quem -ebant, -ituros 8, 27, 3. in omnes partes .. quascumque -isse dicebantur hostes 8, 5, 3. Drappetem .. hominum milibus ex fuga .. collectis provinciam -ere 8, 30, 1. extremas Galliae re-
giones -ere est coactus 8, 31, 5. pro- 2
fugiunt partim silvis -itis partim flumine 8, 19, 7. excedere proelio silvasque -ere 8, 19, 8. quin altissima tecta -eret A 15, 8. b) schlage eine Richtung ein Octavium parvis .. navigiis .. regionem Graeciae -isse, inde ut Siciliam .. caperet A 47, 4. 2)
suche, hole quo minus cotidie navibus 3
aquam -erent vel a sinistra parte a Paraetonio vel a dextra ab insula A 8, 2. 3) suche zu erlangen quasi responsum -eret A 52, 2. 4) bitte um a) absol.: veniam -enti (Commio) dedit 8, 48, 9. -entibus (Alexandrinis)
dare veniam utile esse A 24, 1. b) 4
legatos mittunt auxilium -itum contra Carnutes 8, 4, 2. c) -unt, ut ea poena sit (Caesar) contentus hostium 8, 21, 2.

pix. cupas sebo, -e, scandulis complent 8, 42, 1.

plaga. iacentem levibus sauciat -is A 52, 4.

planities. -e ex omnibus partibus subiecta A 28, 3. celeriter in summam -em iugi pervenit, quae declivi fastigio duobus ab lateribus muniebatur 8, 14, 4.

planus. in aequo loco ac -o A 18, 3. -o .. loco A 36, 3. — positum

ipsum (oppidum Z.), ut in -o, loco satis munito A 72, 1 f. positus, us.

platea. derectis -is in quamcumque erat visum partem (turres) movebant A 2, 5.

plebs. numquam .. senatum tantum in civitate illo vivo quantum imperitam -em potuisse 8, 21, 4. ea (aqua) plebes ac multitudo contenta est necessario A 5, 2 (3). constituisse .. Bellovacos omnium principum consensu, summa -is cupiditate 8, 7, 6. ut .. omnibus bonis repugnantibus infirma manu -is bellum concitare et gerere posset 8, 22, 2. — C. Curio, tribunus -is 8, 52, 4.

plenus. -a fiduciae consilia 8, 9, 1. ea .. consilia -a prudentiae .. esse 8, 8, 1. fuga timoris simul calliditatisque -a 8, 16, 3.

plerique. reliquae (naves erant) infra hanc magnitudinem et -seq. apertae A 13, 5. -iq Alexandrini A 31, 4.

plerumque. quod p. accidit diuturnitate 8, 12, 1. quod p. equestribus proeliis cum propter aliquem timorem accidit, tum multitudine ipsorum detrimentum accipitur 8, 18, 4. auctoritate ea, quae p. adest victori A 26, 3. quae (fortuna) p. eos, quos plurimis beneficiis ornavit, ad duriorem casum reservat A 25, 4. nam p. magna praeda potiti nostri revertuntur 8, 5, 3.

poena. quo testatior esset -a improborum 8, 44, 1. se contentum fore ea -a, quam sibi ipsi contraxissent 8, 22, 2. ut ea -a sit contentus hostium, quam si sine dimicatione inferre integris posset, pro sua clementia .. numquam profecto esset illaturus 8, 21, 2. quorum .. pertinaciam magna -a esse afficiendam iudicabat 8, 39, 2. civitates sine ulla -a dedisse obsides atque in fidem receptas esse 8, 3, 5.

polleo. neminem vero tantum -ere, ut .. posset 8, 22, 2.

polliceor. a) α) neque hoc tantum -itus est, sed etiam per se discessionem facere coepit 8, 52, 5. si quae -eretur repraesentaturus esset A 70, 1. liberaliter omnia -itus A 71, 1. b) sestertios centenos militibus est -itus A 48, 2 (3). b) α) -etur iis (militibus) .. sestertios centenos se daturum A 52, 1. β) f. condono 1) 1 B. c) C. Curio .. saepe erat senatui -itus, .. discederet uterque ab armis exercitusque dimitteret: fore eo facto liberam et sui iuris civitatem 8, 52, 4 f. si § 3.

pono. 1) stelle auf, errichte, schlage auf castra: non magno intervallo relicto ab hoste c. posuit A 30, 2. c. posuit longe a Nicopoli .. milia pass. VII A 36, 3. cum ab hoste milia pass. V c. posuisset A 73, 1. — ibi adeo coniuncta -it moenibus c. A 61, 3. — castris ad Cordubam positis A 52, 1. c. ad Cordubam posuerunt A 59, 1 (2). -it ad Uliam c. A 61, 3. — loco munitissimo c. posuerunt 8, 16, 3. c. posuit loco munito 8, 26, 2. — in oppido Carnutum Cenabo c. -it 8, 5, 2. castris in eorum finibus positis 8, 7, 1. 2) lege (e Besatzung, Soldaten) irg. wohin, stelle auf duas (legiones) in Turonis ad fines Carnutum posuit, duas reliquas in Lemovicum finibus non longe ab Arvernis 8, 46, 4. ibi praesidium posuit (in castello) A 19, 1.

pons. contra munitiones -is latiore loco constiterunt A 19, 5.

acc.: eum (-em) .. simili ratione aggreditur, quod his (-ibus) obtentis duobus .. navigiorum excursum .. sublatum iri videbat A 19, 2. turris .. -ibus traiectis constratisque coniungi, quorum frontes viminea loricula munirentur 8, 9, 3. obtineo f. ob. § 1: A 19, 2. -em adversus hostem praevallari A 19, 4. hunc (-em) fuga Pharitae reliquerant A 19, 2. quo (fornice) pons sustinebatur A 19, 4. traicio f. ob. § 1: 8, 9, 3. artiorem illum (-em) propioremque oppido .. tuebantur A 19, 2. — ad eundem -em contendit 8, 27, 4. castellum ad -em, qui propior erat Pharo, communivit A 19, 1. suos ad -em ac munitiones continere A 21, 1. ex area, quae erat adversus -em A 19, 6. navigia per -es ad incendia onerariarum emittere A 19, 5. 2

abl.: coniungo f. ob. § 1: 8, 9, 3. -ibus palude constrata 8, 14, 4. quorum (propugnatorum ordo) alter ..

-e ab incidentibus telis tegeretur 8, 9, 4. quod (flumen) erat -e propter magnitudinem transeundum 8, 27, 2. s. ex § 5 u. 6 je 1 B. quae (cohortes) in -e ac prima mole constiterant A 20, 5. munitionem in -e institutam A 20, 5.

populus. nur v. röm. Volk. subi.: -um R. A 3, 2 (3). senatus -usque R. A 68, 1 (2). iudicem esse controversiarum -i R. A 67, 2. dignitatem -i R. et regna sociorum reciperare A 36, 2. exercitum -i R. 8, 1, 2. neve .. -i R. ius maiestatemque temptaret A 34, 2. ei .. esse odio nomen -i R. 8, 7, 4. provincias -i R. .. munivit A 78, 2. — s. amicus § 1 : 2 B. turpe -o R. et C. Caesari victori sibique infame esse A 34, 2. regem cohortatus, ut .. fidem -o R. sibique praestaret A 24, 2 (3). — obtestatus erat -um R., ne mutarentur (reges constituti) A 33, 1.

porta. s. ornatus 1 B. -is fores altioresque turres imposuit 8, 9, 4 [fortiores Koch].

porticus. -us, gymnasia, publica aedificia detegebant A 13, 2.

[**portio.** s. hic § 7 : 8, 9, 3.]

porto. servorum multitudinem, quae aggerem -abat A 74, 3.

portorium. exigendi -i causa A 13, 1.

portus. nur in A. custodiae -us relicti A 17, 6 s. relinquo § 2. naves euro .. -um capere prohibebantur A 9, 4. suis omnibus incolumibus in eum se -um victor recepit, quo ex -u classis O. ad dimicandum processerat A 47, 1. parati .. Octaviani ex -u procedebant A 45, 4 (5). s. in (abl.) § 2 : A 12, 3. 13, 3 u. § 5 : A 13, 4. cum ipse paucas in -u naves longas haberet A 44, 2.

[**positus,** us. Zela est oppidum in Ponto, -u ipso ut in plano loco satis munitum A 72, 1 Aldus vulg. Oudend. Hf D; positum ipsum ut in p. l. s. munito N K Dt, ebenso d. Hdsch., nur munitum statt -o].

positus. 1) v. Lokalitäten a) castella .. locis editis -a A 42, 3. s. positus, us 1 B. b) oppidum -um in Arm. minore est plano ipsum loco A 36, 3. civitates -ae in ultimis Galliae finibus 8, 31, 4. in quo (monte) -um erat .. oppidum U. 8, 40, 2. Ulia in edito monte -a est A 61, 3. 2) v. Personen: in ea parte -us (Deiotarus) terrarum, quae nulla praesidia Caesaris habuisset A 67, 1.

possessio. s. consumo 2) 1 B.

possideo. ne Armeniam min. .. neve Cappadociam .. -eri vastarique pateretur a Pharnace A 34, 1.

possido. tetrarchian .. occupatam et -essam .. a Deiotaro A 78, 3 [D hat a nicht].

possum. 1) kann a) α) ut quam celerrime -et legionem .. accerseret 8, 11, 1. ipse .. quam potest celerrime ad Caninium contendit 8, 39, 4. quin quam celerrime -et .. Octavium persequeretur A 44, 4 (5). ipse cum legionibus quam potest maxime appropinquat 8, 17, 3. quam proxime potest Uliam castra castris confert A 61, 4. β) [ita quam quisque poterat maxime insignis, .. telis hostium .. se offerebat 8, 42, 4 D K-Ditt. Wh H m. d. interpol. Hdsch.]. γ) naves, quas potuit, Caesar ad terram detrahit A 10, 6. b) m. inf.: potest A 7, 3. -umus A 23, 1. -unt fr. 160, 24. -it 8, 34, 4. -int 8 pr. 3. -e 8 pr. 9. 1, 2. 6, 1. 10, 1. 11, 1. 28, 3. 24, 4. 32, 1. 36, 1. 40, 1. 41, 2. A 3, 4 (5). 5, 3 (4). 8, 1. 2. 4. 12. 1 [d. übr. Hrsgbr. possent]. 12, 4 (3). 17, 2. 27, 2 (3). 31, 1. 33, 4 (6). 34, 1. 37, 1. 59, 1. 68, 1. 70, 3. 6. poterat 8, 16, 1. 41, 5. 51, 2 [posset Wh]. A 1, 5 (6). 6, 3 (4). 22, 2. 35, 3 (6). 38, 4. 43, 1. 48, 1 (2). 61, 4. poterant 8, 34, 3. A 33, 3 (4). 44, 3. 76, 2 (2 B.) -et 8, 8, 3 (2 B). 12, 5. 13, 4. 14, 4. 21, 2. 22, 2. 40, 3. 51, 3. 53, 2. A 1, 5. 10, 5. 13, 4. 17, 1. 19, 5. 28, 2. 35, 2. 38, 2. 42, 3 (4). 4 (6). 49, 3 (4). 61, 2. 64, 3 (5). 70, 5. -ent 8, 1, 3. 3, 1. 5, 4. 7, 4. 14, 3. 5. 15, 1. 4. 31, 2. 33, 1. 40, 4. 41, 5. 6. A 2, 3. 7, 1. 14, 4. 16, 5 (6). 23, 1. potuit 8, 19, 8. 23, 5. 52, 3. A 21, 1. 75, 3 (4). potuerunt A 18, 1. 27, 4 (5). potuerint 8, 2, 2 [Wh potuerant). potuisse 8, 21, 4. potuerant 8, 3, 3. potuisset 8, 26, 4. A 68, 1 (2). potuissent 8, 39, 3. potueris A 15, 3.

2) vermag, richte aus, gelte a) cum Lucterius apud suos cives quondam .. multum potuisset 8, 32, 2. b) quae (fortuna) plurimum in bellis potest A 43, 4 (5). cuius nomen multum poterat apud eas legiones A 58, 2. tantum doctrina potuit, ut A 15, 6.

post. I) adv.: nec multo p., cum .. expugnasset, .. donavit A 48, 2 (4). aliquot p. diebus litteras .. accepit A 56, 1.

II) praepos. 1) räumlich: p. hunc ordinem reliquas naves subsidio distribuit A 14, 2. cum p. se clamorem exaudirent A 20, 5. p. Racilium .. cum se insinuasset A 52, 2. 2) zeitlich: qui p. illam vulnerationem .. ad omnes motus paratus .. esse consuesset 8, 47, 2. — p. horam X diei res agebatur A 10, 5. postero ibi die .. consumpto p. diem tertium contendit in A 47, 2. — qui .. p. L. Lentulum, C. Marcellum consules (essent) A 68, 1 (2).

postea. quibus obtemperasse eum p. audiebamus A 74, 3. de controversiis tetrarcharum p. se cogniturum esse A 68, 1 (3). ne miseriore .. p. condicione cum toto exercitu decertare cogerentur 8, 7, 6. quorum omnis p. multitudo aquatorum unum in locum conveniebat sub 8, 41, 1. egestis ex mari lapidibus libere sunt usi p. ad mittenda navigia A 21, 5 [Fl meint, es sei vielleicht p. aus ponte entstanden, da das Objekt zu usi sunt fehle].

posteaquam. p. Ganymedes .. confirmavit sese .. eas .. restituturum .., veteres reficere naves .. instituerunt A 12, 2.

posterus. s. dies § 1: 1 B. u. § 2: 5 B. u. § 3: 2 B. — cum pertinaciter resisterent oppidani, .. ad postremum cuniculis venae fontis intercisae sunt 8, 43, 4.

postmeridianus. eo ipso die tempore -o, cum in basilicam iret A 52, 2.

postquam. p. eo ventum est, ut sibi uterque confideret, Caesar Pharon classi circumvehitur A 14, 1. p. ausi sunt egredi ex navibus Alexandrini pauci, .. fugere coeperunt A 20, 3. p. universos cedere animadvertit, .. se recepit A 21, 1.

postremo. P. non longam navigationem parabant, sed .. in ipso portu confligendum videbant A 13, 3.

postremus. s. posterus 1 B.

postulatio. cuius (Commii) -em .. cum iudicaret ab iusto nasci timore 8, 48, 9.

postulo. 1) begehre, verlange a) α) si quo pacto sentirent ea, quae -arent A 24, 1 (2) [pollicerentur Jur. statt post.; simularent V, nach welchem postul. = bei ihrer Forderung sagen, anführen]. decedendi diem -are longiorem A 71, 1. β) quasi aliquid ab eo -aret A 52, 2. b) nec iuste eum -are, ut in Caesaris adventum res integra differretur A 35, 2 (3). -at, uti munitiones dis:cerentur A 63, 4. 2) v. leblosen Dingen = erfordere quantum hibernorum opportunitas bellique ratio -abat 8, 6, 4. ut ratio -abat proelii 8, 19, 3. ut largitionis -at consuetudo A 49, 1.

potens. ut contra Q. Cassium .. aeque -em opponeret dignitatem A 58, 1.

potentia. a) contendebat .. gratia cum libenter pro .., tum acriter contra factionem et -am paucorum 8, 50, 2. b) s. imperium § 1: A 66, 3 (4).

potestas. 1) Macht, Gewalt, Herrschaft Marcellus cum confligere miserrimum putaret .. neque suae -is esset [V neque suae p. esse] A 60, 2. vivus in Caesaris -em adductus esset A 76, 4. s. redigo 2) 4 B. s. venio § 9: 2 B. ut eam (Cordubam) in -e retineret A 57, 4. 2) Möglichkeit, Gelegenheit quanto coniunctis magis navibus confligendi -as dabatur A 46, 4. ut .. prius confligendi sibi -as fieret, quam A 60, 1. s. facio § 13: A 22, 2.

potior. a) Aegypto atque Alexandria -tus A 33, 1. Claterna -tus sum fr. 161, 36. celeriter castris hostium sunt -ti A 76, 3. tota classe hostium Caesar -tus esset A 11, 5. ne hostes navibus -rentur A 20, 4. dispersis Octavianis navibus erat -tus A 42, 3 (4). magna praeda -ti 8, 5, 3. magna praeda multis interfectis -untur 8, 27, 5. magna praeda -untur

8, 36, 5. b) in magnam spem Octavium adduxit provinciae -undae A 43, 4 (5).

potissimum. s. potius.

potius. I) nec dat ulli civitati spatium de aliena p. quam de domestica salute cogitandi 8, 3, 4. quoad sibi spes aliqua relinqueretur iure p. disceptandi quam belli gerendi 8, 55, 2. II) potissimum credidit hostes .. eum locum, quem petebant, petituros 8, 27, 3.

prae. certe hoc p. se Thorius ferebat A 58, 3.

praebeo. 1) biete dar, reiche dar, gewähre a) ut prærepta, non-ita facultas scriptoribus videatur 8 pr. 5. quibus domini .. victum cotidianum stipendiumque -ebant A 2, 2. b) quod utrumque (aquam pabulumque) large palus -ere poterat A 1, 5 (6). 2) verursache magnam hominibus admirationem -ebat, quam ob rem id accidisset A 6, 2.

praeceps. per locum -em 8, 42, 2.

praeceptum. cuius (Fabii) -is ut res gereretur 8, 28, 2 s. gero § 1.

praecido. omnibus, qui arma tulerant, manus -it 8, 44, 1.

praecipio. 1) nehme voraus, greife vor ut vel exspectatissimi triumphi laetitia -pi posset 8, 51, 3. 2) befehle (im voraus) consequuntur equites nostri, ut erat praeceptum 8, 27, 5.

praecipito. se per molem in mare -averunt A 18, 3. acervatim se de vallo -arunt in eam partem, quae A 31, 4. — propugnatores Octaviani partim in navibus iugulantur, partim in mare -antur A 46, 5.

praecipue. a) p. eos propter conscientiam facti timere 8, 38, 3. hos p. in victoria insolentes praecursuros A 8, 6. quibus odio sciebat p. Cassium esse A 53, 4. b) cum .. tum p.: s. cum § 24.

praeclare. re -issime gesta A 30, 1. 47, 5.

praeclarus. ut (rex) parceret -issimae patriae A 24, 2 (3).

praecludo. quae diversae navigationes numquam uno tempore adversis ventis -erentur A 8. 2.

praecurro. hos .. -suros et loca excelsiora .. occupaturos A 8, 6. festinantem ac -entem Caesarem A 71, 1 (N schlug vor praefestinantem ac currentem, K u. E. Fischer fest. ac percurrentem; vulg. Oudend. hat properantem (statt praec.); Hf f. ac in provinciam recurrentem).

praeda. -ae nomine s. nomen § 3: 1 B. -a militibus concessa A 19, 1. -a omni regia militibus condonata A 77, 2. ut .. -a diripienda milites dissiparentur A 36, 5. ea -a milites donavit, quae etsi erat tenuis, tamen .. erat grata praesertim virtute parta A 42, 3. s. potior a) 3 B.

praedico. a) sic enim -at, partem esse Alexandriae dimidiam Africae A 14, 5. b) navis conscendit, ut ipse -abat, ne .., ut amici eius dictitabant, ne .., ut ceteri existimabant, ne A 64, 2 (3).

praedor. cum longius a navibus -atum processissent A 10, 2.

praefectura. neque aetatis excusatione in suscipienda -a usus erat 8, 12, 5.

praefectus. nur in 8. amisso Vertisco, .. -o equitum 8, 12, 4. Q. Atius Varus, -us eq. 8, 28, 2. erat attributus Antonio -us eq. C. Volusenus Q. 8, 48, 1. — se a ceteris incautius permittit in -um (eq.) 8, 48, 3. -o (eq.) vulnerato 8, 48, 6. ac sic .. graviter .. vulneratus -us (eq.) .. refertur in castra 8, 48, 7. — principe et -o Remorum interfecto 8, 12, 6.

praefero. -endum existimavit, quas in provincias .. venisset, eas ita relinquere constitutas, ut A 65, 1.

praeficio. -it huic (classi) Tiberium Neronem A 25, 3. iis (cohortibus) Carfulenum -fecit A 31, 1. T. Labienum Galliae -fecit togatae 8, 52, 2. Caesar M. Antonium quaestorem suis -fecit hibernis 8, 2, 1. Sextum Caesarem .. legionibus Syriaeque -fecit A 66, 1.

praemitto. equites -it sic paratos, ut confligerent 8, 28, 1. equitatum, qua consuetudine pabulatoribus mittere praesidio consuerat, -it 8, 17, 2. quos (exploratores) -serat 8, 36, 3. — equitatum omnem Germanosque pedites .. ad castra

hostium -it 8, 36, 2. quem (Antonium) paulo ante -serat ad petitionem 8, 50, 2.

praemium. quae (-a) speciosum reddebant praesentem exercitus amorem, paulatim tamen .. militarem disciplinam .. minuebant A 48, 3 (5). — ad -a atque honores accipiendos A 77, 2. multa praeterea et magna -a singulis concedebat A 48, 3 (5). -is magnis propositis, qui primus insulam cepisset A 17, 3. f. tribuo 1) 2 B. — principes maximis -is afficiendo 8, 49, 3.

praeoccupo. 1) verpflichte, gewinne ne -atus animus Lepidi esset obsequio adversari A 63, 2. 2) komme zuvor -at Arsinoë per Ganymeden eunuchum .. atque Achillam interficit A 4, 1.

praeparatio. f. difficultas § 2: A 44, 1.

praeparo. ut frumentum navesque C -arentur A 51, 3.

praeripio. nehme begierig (vorher) weg, entreiße ut -repta, non praebita facultas scriptoribus videatur 8 pr. 5. festinantes -ere subsequentibus victoriae societatem A 27, 4 (5).

praeruptus. abschüssig, jäh, steil difficilis et -us eo descensus 8, 40, 4. -um undique oppidum U. 8, 40, 2. -issimis saxis 8, 33, 1. -a valle A 74, 3.

praescribo. (se) ibi futurum, ubi -pserit 8, 48, 8.

praesens. 1) gegenwärtig, derzeitig speciosum reddebant -em exercitus amorem A 48, 3 (5). ad -ens imperium evitandum 8, 24, 1. parere -ibus imperiis A 67, 2. sine -i periculo 8, 49, 2. -is temporis necessitati serviebant A 13, 3. 2) sogleich wirkend, wirksam -is ad nocendum habent viris fr. 160, 33. 3) entschlossen -issimo animo pugnans A 40, 3.

praesertim. magnam .. moram .. ascensum in naves habere p. ex scaphis A 8, 5. — quae (praeda) .. erat grata p. virtute parta A 42, 3. non .. labor .. cupienti p. aliquid Cassio deerat A 51, 4.

praesidium. 1) Schutz, Deckung, Hilfe, Rückhalt a) quas (acies) suis essent equitibus in vicem -o 8, 29, 1.
-o cohortium confisi nostri 8, 19, 5.
(cum) nec silvarum -o .. tegi possent
8, 5, 4. b) in ipso (Euphranore) satis
-i pro virtute .. eius .. esse A 25, 6.
ut neque maritimis nauticisque soller-
tia atque ars -um ferret A 16, 5 (6).
2) militär. term. techn. a) Besatzungs- 2
truppen, Posten ubi nostrum erat -um
A 44, 5 (6). multiplici -o pertinaciter
propugnantibus A 26, 2 [multip. praes.
scheint Gemoll Glossem zu sein zu ma-
gnis copiis; M circumd. copiis multi-
plicibus, -o pertin. propugnante (ohne
magnis)]. — -um ibi suum collocavit 3
A 26, 2. deieci -um fr. 161, 36. f.
dispono § 1 u. 3 je 1 B. cuius (hostis)
timore antea dividere -a .. prohibitus
erat 8, 37, 2. quae (pars terrarum)
nulla -a Caesaris habuisset A 67, 1.
M. Octavium .. nostrorum militum
oppugnare -a partim cl sse .. p. pede-
stribus copiis A 44, 1. ibi -um posuit 4
A 19, 1. -um nostrum recepit A 44,
5 (6). — hi .. diffugiunt ad sua -a;
quae nostri ut viderunt 8, 35, 5. —
-is eos (fideles reges) nostris esse
tutos; si essent ingrati, posse isdem
-is coërceri A 33, 4 (6). id oppidum
firmo -o occupatum .. propter oppor- 5
tunitatem loci A 26, 2. f. teneo § 1:
2 B. — quae (cohortes) fuerant Cor-
dubae in -o (= als Besatzung) A 57, 5.
b) Hilfstruppen, Reserve magna Caesari
-a terrestri itinere .. adduci A 25, 1.
c) Schutzmannschaft, Bedeckung, Eskorte:
f. mitto § 12: 2 B. quas (cohortes)
.. -o (castris) reliquerat A 76, 3. 6
Drappes castris -o cum parte copiarum
restitit 8, 35, 2. ipse equitum -o ..
ab oppido B. proficiscitur ad legionem
XIII 8, 2, 1. ipse equitum -o Nar-
bonem profectus est 8, 46, 3 [cum
eq. pr. v. interpol. Hdsch.]. d) α) Be-
satzungsort, fester Platz quae (legio) -a
tueretur, ex quibus -is XV. deduceba-
tur 8, 54, 2. β) Lager a regis amicis,
qui in Caesaris erant -is A 23, 1. Cleo- 7
patrae, quae manserat in fide -isque
eius A 33, 2. Cassius contra suis se
tenet -is A 63, 7.
3) Statthalterschaft quoniam -a sunt
in tot annos provisa fr. 160, 22.

praestans. ut .. neque numero navium -ibus multitudo prodesset A 16, 5 (6). Carfulenum .. et animi

magnitudine et rei militaris scientia virum -em A 31, 1.

praesto. 1) bin überlegen, zeichne mich aus a) qui .. in omnibus dimicationibus et scientia et virtute -itissent A 11, 3. b) qui belli gloria Gallos omnes Belgasque -abant 8, 6, 2. 2) zeige, beweise ut fidem populo R. sibique -aret A 24, 2 (3). quod frequentiam atque officium suum Antonio -itissent 8, 50, 3.

praesum. qui veterano exercitui -erat A 4, 1. qui legionibus -erant A 65, 1. — Rhodiis navibus -erat Euphranor A 15, 1.

praeter. salsior paulo p. consuetudinem aqua trahebatur ex .. aedificiis A 6, 2.

praeterea. servos p. puberes armaverant A 2, 2. magna p. multitudo in reliquis navibus propugnatorum est interfecta A 11, 4. magnum p. numerum minorum navigiorum .. producunt A 14, 4. multae p. (naves) capiuntur A 46, 5. multa p. et magna praemia singulis concedebat A 48, 3 (5). tantum, si quid timent, caveant; nihil p. moliantur fr. 160, 30. — P. alias ambulatorias (turres) .. confixerant A 2, 5. p. nautici homines .. ad naturale ac domesticum bonum refugere cupiebant A 12, 4.

praetermitto. neque ullum genus quaestus .. -ebatur, quo .. tribunal imperatoris vacaret A 49, 2 (3).

praeterquam. qui nihil p. de vita cogitarent A 8, 3.

praetervehor. nonnullas civitates .. partim recipiebat, partim .. -ebatur A 44, 4.

praetextatus. s. conventus 2) 1 B.

praetor. a) s. appello 2) b) 2 B. b) eo missus .. Q. Cornificius, Caesaris quaestor, pro -e A 42, 2. Longinus in Hispania pro -e .. relictus A 48, 1.

praevallo. pontem adversus hostem -ari A 19, 4.

preces. se concedere id factum .. -ibus eorum, qui concurrissent .. ad deprecandum A 68, 1 (3). tantae multitudinis -ibus et lacrimis exercitus commotus A 59, 1. quin .. -ibus et votis victoriam suis ab dis .. exposceret A 15, 8.

precor. quorum (sacrorum) religione -ari offensos .. animos regum erant soliti A 32, 3.

premo. bedränge a) hae provinciae nullo bello -ebantur A 65, 2. periculoso genere proelii locoque iniquo -ebantur (milites nostri) 8, 42, 3. celeriter .. -ebantur (copiae) loci iniquitate A 76, 2. b) summa ibi difficultate rerum omnium pressus A 43, 3 (4). hi cum .. aquae inopia -erentur A 9, 4.

pridie. a) ut p. cognoverant 8, 28, 5. (contemptis) p. superatis hostibus 8, 28, 4. b) p. Kal. Januarias proficiscitur ad 8, 2, 1.

[**primo,** adv. Ac p. impetum nonostrorum pariter sustinuerunt .. Sed ubi A 17, 4 Hf D m. d. meisten Hdsch.; primum N Dt K m. 2 Hdsch.]

primum, adv. 1) a) tum p. .. veniebat ab illo .. Galliae bello 8, 51, 1. b) cum p. in unum locum exercitum conduxit A 48, 2 (3). ubi p. .. pauci nostri in litore constiterunt atque .. A 17, 5. ut p. defecerat Gallia 8, 30, 1. c) ut quam p. Caesari subsidia mitteret A 38, 1. subsidio sibi .. quam p. veniret A 59, 2 (3). 2) a) p. cum paucis se ostendit atque .. impetum fecit. .. Quod cum diutius .. iniretur, paulatim .. procedit 8, 18, 3 (19, 2). hi p. navigia hostium lapidibus .. a mole repellebant .. Sed postquam A 20, 2 u. 3. b) p. .. deinde s. deinde 2) b) 3 B.

primus. s. prior.

princeps. a) d. vornehmste, mächtigste, Häuptling complures esse -es belli auctores 8, 7, 4. invitis -ibus 8, 22, 2. atque haec -es (Alexandriae) in consiliis .. agitabant A 3, 2 (3). constituisse .. Bellovacos omnium -um consensu, summa plebis cupiditate 8, 7, 6. -es (Belgii) maximis praemiis afficiendo 8, 49, 3. amisso Vertisco, -e civitatis 8, 12, 4. -e et praefecto Remorum interfecto 8, 12, 6. -es eorum (Treverorum) vivos redigit in suam potestatem atque in his Surum Aeduum 8, 45, 1. b) Urheber, Anstifter -em sceleris illius .., Gutruatum, ad supplicium depoposcit 8, 38, 3.

prior, primus. I) comp. 1) früher a) suo -e consilio A 23, 1 [V möchte entw. mit den Ausg. vor Ursin. suopte (statt suo pr.) od. suo

privato, wenn nicht priore die verdorbene Glosse proprio]. b) si modo ea loca hostes -es non cepissent A 78, 1. 2) v. vordere cum .. vix suorum ipsi -es partes animadverterent equorum 8, 16, 2.

II) superl. 1) allgm.: erste, vorderste -a acie pro vallo instructa A 74, 2. qui -um adventum potuerant effugere Romanorum 8, 8, 3. -a defectione Galliae 8, 30, 1. -o ictu .. caput percussit 8, 23, 5. -os impetus insidiarum 8, 19, 3. -um impetum A 17, 4 [D H primo]. vix -um impetum sustinuerunt A 40, 2 [pr. ist v. V Dt eingesetzt]. legionem -am 8, 54, 2. legiones XXX et XXI A 53, 5. ähnl. A 57, 3. XXI (legio) A 54, 2. -a luce A 73, 2. 74, 1. in ponte ac -a mole constiterant A 20, 5. si haec vada -is navibus intraris A 15, 3. b) α) qui -us insulam cepisset A 17, 3. cum .. Euphranor -us proelium commisisset A 25, 5. quae -ae copiae flumen .. transire .. potuerunt A 27, 4 (5). quae -ae naves subsequebantur A 45, 3 (4). ut paene eodem tempore ex omnibus partibus, -i tamen editissimum .. locum caperent A 31, 3. (Vatinius) -us sua quinqueremi .. impetum fecit A 46, 1. β) horum -is in ipsa fossa .. oppressis ceteri faciliorem fugam habuerunt A 31, 5. 2) erste (dem Range nach), angesehenste qui -am dignitatem haberent A 8, 3.

prius, adv. immer m. folg. quam: ut .. p. .. opprimerentur, quam confugere .. possent 8, 3, 1. nec p. finem fugae fecerunt .., quam se .. in castra .. reciperent 8, 13, 3. hunc .. augurem p. factum, quam Italiam attingeret, in itinere audierat 8, 50, 3. p. tamen regis copiis occurrit, quam is Mithridaten aggredi posset A 28, 2. ut .. p. confligendi sibi potestas fieret, quam .. possessiones Cordubensium .. consumerentur A 60, 1. — copias .. instruunt .., ne p. Romani persequi se inciperent, quam longius agmen impedimentorum suorum processisset 8, 14, 2. — videris .. vereri, .. ne p. dimicare cogaris, quam .. classem potueris explicare A 15, 3.

priusquam. ne qua .. dissensio, p. .. confirmarentur regum imperia, .. nasceretur A 33, 2 (3). quae p. perficerentur, .. equitatum emisit A 61, 6.

privatus. ex -is aedificiis A 5, 3 (4). in -as domus A 5, 1. -is hospitiis 8, 3, 3. -o vestitu A 67, 1.

pro. I) räumlich a) p. vallo legiones instructas collocat 8, 15, 3. parte copiarum p. vallo constituta A 37, 5. s. instruo § 2: 2 B. u. § 3: 3 B. b) p. contione militibus exponit A 52, 1.

II) übtrg. 1) zu gunsten contendebat .. gratia .. libenter p. homine sibi coniunctissimo 8, 50, 2. quibus p. se pugnandi facultas non fuisset A 16, 2 (3). 2) z. Bez. d. Stellvertretung a) statt: s. praetor b) 2 B. b) 2
so gut wie, als quae p. testimonio sumus dicturi 8 pr. 8. 3) z. Bez. d. Vergeltung: Caesar militibus p. tanto labore ac patientia .. ducenos sestertios .. condonanda pollicetur 8, 4, 1. 4) im Verhältnis zu, nach Maßgabe, gemäß (castra) imperat vallo pedum XII muniri, loriculam p. hac ratione 3
eius altitudinis inaedificari 8, 9, 3 s. hic § 7. quam (poenam) .. p. sua clementia atque humanitate numquam profecto esset illaturus 8, 21, 2. quod in ipso (Euphranore) satis praesidii p. virtute ac felicitate eius putarent esse A 25, 6.

probo. 1) genehmige, billige, halte für gut quibus cogi posset senatus id -are, quod ipsi constituissent 8, 53, 2. eo consilio -ato 8, 34, 2. hoc -ato consilio A 6, 1. — hoc omnibus -ato consilio 8, 21, 1. — suo priore consilio per occultos nuntios regi -ato A 23, 1. 2) pass. erscheine beifallswert adeo -antur omnium iudicio (commentarii Caesaris), ut 8 pr. 5.

procedo. 1) gehe vor, rücke v. a) ipse veritus insidias .. tardius -it 8, 16, 1. paulatim ex silvis instructa multitudo -it peditum 8, 19, 2. prius .. quam longius agmen impedimentorum suorum -ssisset 8, 14, 2. cum longius a navibus praedatum -ssissent A 10, 2. — cum liberis omnis multitudo obviam -ebat 8, 51, 3. -ssum est ad dimicandum A 39, 2. b) v. Schiffen = laufe aus parati .. Octaviani ex portu -ebant A 45, 4 (5). quo ex portu classis Octavii ad dimi-

candum -sserat A 47, 1. 2) gehe vor-aus, ziehe v. equitatum tantum -ere ante agmen imperat legionum, quantum cum -ssisset, sine defetigatione equorum in eadem se reciperet castra 8, 27, 4.

processus, us. nullum .. -um virtus habebat aut periculum ignavia subibat A 29, 2.

proclivis. quo (gradu) in -em descenderat vallem A 74, 4. — ab ea parte cum -i detruderentur hostes A 76, 1 s. in (m. abl.) § 2.

proconsul. Trebonius p. A 64, 2 litteras ad .. M. Lepidum -em .. mittit, subsidio .. veniret A 59, 2 (3).

procurro. interim crebro paucis utrimque -entibus .. contendebatur 8, 10, 2. -entibus et erumpentibus Alexandrinis A 22, 2.

prodeo. ut sine signis certisque ordinibus, sine ratione -ierant, sic temere .. fugere coeperunt A 20, 3. quo celerius hostes .. -irent in aciem 8, 8, 1 s. hostis § 1. — frequens legionibus conventus obviam -it A 58, 4.

proditio. aptissimum esse hoc genus ad -em A 7, 3.

produco. a) führe vor non dubitanter classem -unt atque instruunt A 14, 3. magnum .. numerum minorum navigiorum .. -unt cum malleolis ignibusque A 14, 4. b) führe weiter, dehne aus in eum locum .., quo longius constituerat suam non -ere aciem A 38, 3. c) locke hervor, locke fort cum .. ille .. fuga vehementi Volusenum -xisset longius 8, 48, 3.

proelior. a) ut equitibus interpositi -arentur (Germani) 8, 13, 2. nostri ad -andum animo atque armis parati 8, 18, 2. cum dispositis turmis in vicem rari -arentur .., erumpunt ceteri Correo -ante ex silvis 8, 19, 1. lassos itinere ac -ando milites A 30, 2. (magnitudine navium) non satis iusta ad -andum A 44, 3. b)
2 eminus sine periculo -antur 8, 41. 3. acerrime eminus -ari A 30, 4. nostri acerrime -antur 8, 19, 5. acerrime -antur 8, 42, 1. milites acrius -ari non posse A 31, 1. turmis nostrorum interpositi (pedites) constanter -antur
3 8, 19, 2. quin fortissime -ando compluresque vulnerando cogeret .. victores 8, 19, 8. nostri .. fortissime contra pedites -abantur 8, 28, 4 [N -antur]. Germani equitesque .. vehementissime -antur 8, 36, 4.

proelium. non intermittunt interim cotidiana -a .., quae ad vada transitusque fiebant paludis 8, 13, 1 s. intermitto 3).

gen.: minime .. par erat -i certamen A 16, 1. celerius, quam consuetudo fert equestris -i 8, 12, 4. fine -i facto 8, 43, 3. cum Octavius ex fuga Pharsalici -i .. in illum se sinum contulisset A 42, 3 (4). periculoso genere -i locoque iniquo premebantur 8, 42, 3. ut ratio postulabat -i 8, 19, 3. recentibus -i vestigiis ingressus 8, 20, 1.

acc.: eo -o audito A 32, 2. s. committo § 2: 8, 28, 2 u. § 3: 6 B cupiditate per se conficiendi -i 8, 28, 4. s. dirimo 3 B. s. facio § 11—13: 11 (12) B. qui .. eminus ex ripis -um impar inirent A 29, 2. nos -um sustinebimus A 15, 4.

abl.: quod plerumque equestribus -is .. accidit 8, 18, 4. quarum eo -o, quod cum D. fecerat, copias esse accisas sciebat 8, 31, 1. afflictas opes equestri -o Bellovacorum esse 8, 21, 3. magnum .. Bellovacos eo -o commodum esse consecutos 8, 21, 4. tantum eo -o interficiunt 8, 29, 3. capitur ipse eo -o Drappes 8, 36, 5. capitur hoc -o quinqueremis una .. A 16, 6 (7). vgl. A 47, 2. hoc -o desiderati sunt .. CCCC A 21, 4. ceciderunt eo -o splendidi .. viri A 40, 5. quo -o duobus milibus militum .. amissis A 43, 3 (4). qui unus .. eo -o bene rem gessit A 25, 6. -o secundo graviter ab eo vulneratus praefectus 8, 48, 7 s. facio § 12. — quod tam diu pari -o cum Alex. certaretur A 29, 3. Commium .. -o cum equitatu .. contendisse 8, 47, 1. — excedere -o 8, 19, 8. — defessam tot adversis -is Galliam 8, 49, 3. veteranas multisque -is expertas legiones A 61, 1. infl[amm]antur atque incitantur hostium animi secundo -o 8, 12, 6. cum secundo -o vehementer esset inflatus A 65, 3. diverso clamore et -o perterriti Alexandrini A 31, 2. — capit

ex eo -o penterem unam .. A 47, 2. profugisse ex -o 8, 44, 3. in -is cotidianis .. multum proficiebat Caesar .. ardentibus studiis militum A 22, 2. quae (legiones) in eo -o .. fuerant A 69, 1.

profecto, adv. quam (poenam) .. pro sua clementia .. numquam p. esset illaturus 3, 21, 2. [si p. sentirent ea, quae postularent A 24, 1 (2) Fl statt si quo pacto].

profero. 1) trage vor sacris omnibus -latis .. Caesari occurrerunt A 32, 3. 2) rücke hinaus, schiebe vor in tantum munitiones -untur A 1, 2. vineas -re 8, 41, 3.

proficio. nec tamen multum -i propter locorum difficultatem A 31, 1. nihil ex loco superiore inermi -cre poterant A 7·, 2. plurimum -ebant in repellendis .. nostris A 30, 6 (7). neque se quicquam -cre A 25, 1. — multum -ere multitudine telorum A 20, 2. quantum parvulis navigiis -fecissent A 12, 4. in proeliis cotidianis .. multum -ebat Caesar voluntate optima et ardentibus studiis militum A 22, 2. — neque morte Pompei quicquam -fectum (esse), quo minus apud se Caesar commoraretur A 3, 3 (4).

proficiscor. breche auf, ziehe aus, marschiere ab a) α) cum expeditis equitibus ipse -itur A 77, 2. β) eo -fectus est 8, 52, 1. — ipse equitum praesidio Narbonem -fectus est 8, 46, 3. Lepidus eodem tempore Marcellusque Cordubam cum suis, Cassius -itur Carmonam A 64, 1. = ad: ipse equitum praesidio .. ab oppido B. -itur
2 ad legionem XIII 8, 2, 1. ad legiones -fectus A 34, 3. ad Bellovacos -itur 8, 7, 1. — quorum iudicio delectus ad pugnam -eretur A 16, 4 (5). quo celerius honestiusque ad res magis necessarias -eretur A 71, 1. — cum II legionibus ad persequendos
3 Carnutes -itur 8, 4, 3. (Commium) -fectum ad auxilia Germanorum accersenda 8, 10, 4. ipse ad vastandos .. fines Ambiorigis -itur 8, 24, 4. (Fabius) -itur ad auxilium Duratio ferendum 8, 27, 1. constituunt .. ipsi cum expeditis ad importandum frumentum -i 8, 34, 1. et rex ad opprimen-
4 dum Mithridaten -itur et Caesar ad recipiendum A 28, 1. ipse in Lusitaniam -itur ad legiones accersendas auxiliaque adducenda A 51, 3. ad Cassium visendum -itur A 54, 1. cupiditate -endi ad bellum gerendum A 66, 3. = in: Fabius cum reliquo exercitu in Carnutes ceterasque -itur civitates 8, 31, 1. cum II legionibus 5
in eam partem Galliae est -fectus (Caesar) 8, 46, 1. ipse .. in Italiam quam maximis itineribus est -fectus 8, 50, 1. ipse in Italiam -fectus est 8, 54, 5. ipse [itinere terrestri] -fectus est in Syriam A 33, 5 (6). cum iis copiis .. -fectus est in Armeniam A 3·, 3 (4). uti cum legionibus tironum .. 6
-eretur in Illyricum A 42, 4 (5). s. unt. § 7: A 44, 4 u. 66, 1 (2) u ob. § 4: A 51, 3. = cum pabulatum frumentatumque longius esset -endum 8, 10, 1. γ) etiam ex urbe sum -fectus fr. 160, 19 noctu silentio ex castris -itur A 61, 2. b) v. Schiffenden u. Schiffen: -untur in ea classe Rhodiae 7
naves atque in his Euphranor A 25, 3. inde paulo vehementiore tempestate .. -fectus A 64, 3 (5). — his adiunctis navibus longis .. -fectus est in Illyricum A 44, 4. ipse eadem classe, qua venerat, -itur in Ciliciam A 66, 1 (2).

profiteor. 1) bekenne, gestehe ein qui -etur indicium coniuratorumque numerum auget A 55, 3. 2) erkläre öffentl. se Caesaris causam defensurum -ebatur A 59, 1 (2).

profligo. multo tardius .. sinistro cornu mediaque acie totae -antur copiae regis A 76, 1.

profugio. Carnutes desertis vicis oppidisque .. dispersi -unt 8, 5, 1. victi .. consternati -unt 8, 19, 7 [vor consternati hat Wh mit den interpol. Hdsch. quo fors tulerat]. -it inde cum paucis Lucterius 8, 35, 5. Pharnaces cum paucis equitibus -it A 76, 4. tempestate magna velis -it A 46, 7. — cui nisi .. oppugnatio facultatem attulisset liberius -endi A 76, 4. — prius .. quam .. nonnulli pudore coacti longius -erent 8, 13, 3. — -isse ex proelio 8, 44, 3.

profundo. ut lacrimas, quas .. proiecerat, gaudio videretur -fudisse A 24, 5 (6).

progredior. a) gehe vorwärts, rücke vor exercitu traducto -itur 8, 20, 1. — si longius -i vellet 8, 3, 2. milia .. X -ssi 8, 16, 3. ne quo temere -eretur A 42, 2. b) v. Schiffen u. Schiffenden eum longius -ssum insequi decreverat A 45, 1 (2). -ssus secunda ut hiberna tempestate A 64, 3 (5). -ssas ultra vadum IV Rhodias naves A 15, 5 (6).

prohibeo. halte ab, h. zurück, verhindere a) absol.: -entibus nostris 8, 40, 4. b) centurio .. celeriter a familiaribus -itus Commii conficere hominem non potuit 8, 23, 5. c) m. acc. u. abl.: aqua -ere hostem 8, 40, 1. aqua fluminis -ebat oppidanos 8, 40, 5. quo (loco) -ere aqua Cassianos
2 posset A 61, 2. hoc fonte -eri posse oppidanos 8, 41, 2. (hos) fuga navibusque nostros -ituros (esse) A 8, 6. pabulatione .. et frumentatione et reliquo commeatu ex insidiis -ere Romanos 8, 7, 7. qui transitu Caesarem -erent A 29, 2. d) α) m. inf.: s.
3 timor § 1 u. 4 je 1 B. hoc (flumen) avertere loci natura -ebat 8, 40, 3. hae naves euro .. portum capere -ebantur A 9, 4. nostros adire propius -uerunt (ex molibus atque aedificiis imminentibus) A 16, 7 (8). β) m. quo minus: s. quo § 6: 2 B.

proicio. 1) werfe nieder -iectis iis (magnis arboribus) A 29, 4. 2) werfe weg qui eo timore arma -iecerant 8, 29, 4. armis -iectis A 32, 3. armis .. -iectis A 76, 2. 3) vergieße quas (lacrimas) in colloquio -iecerat A 24, 5 (6).

proinde. p. eius consilii obliviscerentur atque .. cogitarent A 8, 6.

promissum. cum .. Caesarem speraret .. crediturum suis -is A 71, 1.

promitto. pecuniam -ssam Caesari non posse persolvere A 34, 1.

promoveo. legiones -et 8, 16, 1.

pronuntio. signo -ato 8, 15, 5.

prope, propius, proxime. 1) v. Raume: nahe, in der Nähe a) absol.: s. accedo d) α) 2 B. nostros adire -ius prohibuerunt A 16, 7 (8). b) m. acc.: s. accedo d) β) 6 B. quam proxime potest Uliam castra castris confert A 61, 4. 2) beinahe, fast non tantum indutiis factis, sed p. iam pace constituta A 63, 5.

propensus. -issima civitatum voluntate A 26, 1.

propero. naves a terra repellere -abant A 20, 4.

propinquitas. complures adversarios in Illyricum propter Macedoniae -em se .. contulisse A 42, 4 (5).

propinquus. ex -is castris A 39, 1. reliquae (naves) -am fugam ad oppidum capiunt A 16, 7 (8). s. vicinitas 1 B.

propior, proximus. I) comp. a) absol.: haec -or (aqua) bibi omnino non poterat, illa inferior corruptior .. reperiebatur A 6, 3 (4). b) m. dat: quae (loca) multo erant -a regis castris A 73, 1. artiorem illum -emque (pontem) oppido .. tuebantur A 19, 2. pontem, qui -or erat Pharo A 19, 1. c) m. acc.: qui -or hostem .. collocatus esset 8, 9, 4.

II) superl. [proxumus 8, 18, 3. 34, 2]. 1) v. Raume: sehr nahe, d. nächste a) ex aedificiis .. in -a aedificia A 1, 2. ex -is aedificiis A 6, 2. ex -is castellis 8, 35, 4. in -am .. domum familiaris sui A 53, 3. -o terrestri itinere A 32, 1. eique adiungit legionem XI, quae -a fuerat 8, 2, 1. -um gladio traicit lictorem A 52, 3. ad -a navigia A 20, 6 (7). -am (navem) .. insecutos A 25, 5. -as nacta naves A 20, 6. ad -as naves A 31, 6. in proxumas turmas 8, 18, 3. in -o vico A 30, 3. b) m. dat.: quod (castellum) -um erat regis castris A 63, 5. 2) v. Zeit a) nächstfolgend: s. nox § 2: 3 B. amissa -i temporis occasione A 37, 2. b) nächstvergangen, d. letzte Marcellus -o anno .. rettulerat .. ad senatum de 8, 53, 1. 3) v. Reihenfolge: -um suae dignitatis esse ducebat, adeo fines eius vastare .., ut 8, 24, 4.

propono. 1) stelle vor, st. v. Augen tali condicione -sita 8, 3, 5. 2) a) trage vor, schildere ea, quae -erentur, consilia 8, 8, 1. b) mache bekannt quod edictum tota provincia -suerat A 56, 6 (5). c) verspreche praemiis magnis -sitis, qui prima insulam cepisset A 17, 3. 3) nehme mir vor unum illud -situm habebat, continere in amicitia civitates 8, 49, 1.

propter. wegen cum vix equo p. aetatem posset uti 8, 12, 5. s. tempus (anni) § 1: 2 B. quem in locum p. copiam frumenti .. Romanos missuros suspicaretur 8, 17, 1. cum durissimis tempestatibus p. inopiam castella .. expugnare cogeretur A 43, 2. s. accido § 3: 1 B. ut .. nullum reditum p. tantas calamitates haberet in civitatem 8, 24, 4. (Treverorum) civitas p Germaniae vicinitatem cotidianis exercitata bellis 8, 25, 2.
2 complures adversarios in Illyricum p. Macedoniae propinquitatem se .. contulisse A 42, 4 (5). quod (flumen) erat ponte p. magnitudinem transeundum 8, 27, 2. quod praecipue eos p. conscientiam facti timere animadvertebat 8, 38, 3. quantum (itinerum) satis esse ad mutationem locorum p. salubritatem existimabat 8, 52, 2.
3 discessum ab arte est p. angustias loci A 15, 7. quo p. asperitatem loci non facilis nostris aditus dabatur A 17, 4. id oppidum firmo praesidio occupatum .. p. opportunitatem loci A 26, 2. s. difficultas (loci) § 2: 2 B. quo .. insequi p. iniquitatem loci noluit A 40, 3. cum neque flectere
4 navim p. vim fluminis neque derectam tantis fluctibus tenere posset A 64, 3 (5). p. adversam fortunam maiorum suorum mutationemque generis iure minime dubio vetustate tamen intermisso A 66, 4 (5). qui (collis) p. victoriam Mithridatis et infelicitatem
5 Triarii detrimentumque exercitus nostri .. magnam in illis partibus habet nobilitatem A 72, 2. Mithridates .. p. nobilitatem Pergamo secum parvulum asportaverat in castra A 78, 2.

propterea. a) m. folg. quod: quod ego non existimavi mihi esse faciendum, p. quod insequens annus .. nullas habet magnopere Galliae res gestas 8, 48, 10. ut .. se .. commendaret, p. quod .. adversarii sui gloriarentur L. Lent. et C. Marc. consules creatos 8, 50, 4. satis diu inter ipsos est exspectatum, .. p. quod ei, qui intrassent, .. ad receptum .. impeditiores fore videbantur A 14, 5 (6). ibi moratur, p. quod edictum tota provincia proposuerat A 56, 6 (5). b) quos p. traduxerat Rhenum, ut equitibus interpositi proeliarentur 8, 13, 2.

propugnator. multitudo in reliquis navibus -orum est interfecta A 11, 4. ut (castra) ab hostibus .. duplici -orum ordine defenderentur, quorum alter .. alter 8, 9, 4. non virtute -orum, sed scientia classiariorum se victos A 12, 1. -es Octaviani partim in navibus iugulantur, partim in mare praecipitantur A 46, 5. s. instruo § 5: 2 B.

propugno. multiplici praesidio pertinaciter -antibus A 26, 2 s. praesidium § 2. — qui regione fluminis Nili -abant A 30, 6 (7). ex tectis aedificiorum -abant A 17, 4.

prorumpo. ubi magnus fons aquae -ebat ab ea parte, quae 8, 41, 1.

prosequor. 1) folge nach, begleite a) suum quisque contubernalem, amicum, notum -ens A 16, 4 (5). b) Caesar illum .. omnibus laudibus -cutus A 15, 5. 2) verfolge fortuna .. superiorum temporum dissimilis Euphranorem -ebatur A 25, 4.

prospectus, us. Ort der Aussicht quin .. ex omni -u locum spectaculo caperet A 15, 8.

prosum. (ut) neque numero navium praestantibus multitudo -desset A 16, 5 (6).

protego. quas (naves) -xerunt ex molibus atque aedificiis imminentibus A 16, 7 (8).

protero. complures hostium .. partim in fuga -untur [F in fugam proterrentur], partim intercipiuntur 8, 48, 7.

protinus. Caesar re praeclarissime gesta .. p. .. ad castra regis pertendit A 30, 1. ut ab ea victoria .. p. castra regis oppugnaret A 30, 3.

provideo. a) ordne vorher an praesidia sunt in tot annos -sa fr. 160, 23. b) qui -isset, ne vinceretur A 70, 4.

provincia. 1) Provinz subi.: futuram ex regno -am A 3, 4 (5). erat -a minime copiosa ad exercitus alendos et finitimo bello ac dissensionibus confecta et vastata A 42, 2. neque -ae facultatibus sublevabatur, quae partim erat exinanita partim infidelis A 43, 1. cum de se mutuo

sentire -am crederet A 48, 1 (2). ſ.
A 65, 1.
2 gen.: quam (defectionem) sustinue-
rat fidelitate atque auxiliis -ae illius
8, 46, 6. cuius -ae civitates omnes
evocat Tarsum A 66, 2. omnium earum
-arum de controversiis cognoscit A
78, 1. in tanta -ae desperatione A
42, 3. ex dilectu -ae Caesaris 8, 54, 2.
3 facultates ſ. ob. § 1: A 43, 1. quod
sibi novarum -arum et fertilissimi
regni .. oblata esset facultas A 51, 2.
-ae fines intrare 8, 32, 1. neque
-arum publicas iniurias condonare iis
posse A 70, 3. compensare offensionem
-ae exercitus amore cupiebat (Longi-
nus) A 48, 1 (2). contractum .. aes
4 alienum gravissimis oneribus -ae ..
exsolvere A 49, 1. rebus omnibus -ae
et finitimarum civitatum constitutis
A 66, 3. ne detrimento aut timore
-ae magna infamia .. caperetur 8,
30, 2.
dat.: reges, tyrannos, dynastas -ae
finitimos A 65, 4 (5). nec -ae datur
5 ulla requies A 50, 3. ad auxilium
-ae ferendum A 44, 1. si quod peri-
culum -ae inferretur A 42, 4 (5).
subsidio sibi -aeque .. veniret A 59,
2 (3).
acc.: cui Caesar Asiam finitimasque
-as administrandas tradiderat A 34, 1.
conficio ſ. ob. § 1: A 42, 2. quas in
-as regionesque venisset, eas ita relin-
quere constitutas, ut domesticis dis-
sensionibus liberarentur A 65, 1.
6 condicionibus impositis -ae tuendae ac
defendendae A 65, 4 (5). prudentia
ac diligentia sua .. (-am) recepit et
defendit A 42, 1 (2). exinanio ſ. ob.
§ 1: A 43, 1. copiosiorem -am exi-
stimans A 43, 1. libero ſ. ob §
5: A 65, 1. -as populi R. a bar-
baris .. regibus interposito amicissimo
7 rege munivit A 78, 2. ſ. obtineo 3)
a) 2 B. Drappetem .. hominum mili-
bus .. V collectis -am petere 8, 30, 1.
in .. spem Octavium adduxit -ae po-
tiundae A 43, 4 (5). hae -ae nullo
bello premebantur A 65, 2. Pompeio
se -am reciperare velle A 58, 1. reci-
pio ſ. ob. § 6: A 42, 1 (2). -a recepta
8 et Cornificio reddita A 47, 5. dum
per eos Caesari -a restitueretur A
57, 6. quae -a .. retenta .. cum
laude erat A 42, 1. trado ſ. ob. § 5:
A 34, 1. tueor ſ. ob. § 6: A 65, 4
(5). vasto ſ. ob. § 1: A 42, 2. —
in ſ. ob. § 5: A 65, 1. facere in
-am voluisse impetum 8, 30, 1. odio,
quod in illam -am susceperat A 48, 1.
ne per eam -am minore cum dignitate
iter faceret A 64, 2 (4).
abl.: edictum tota -a proposuerat 9
A 56, 6 (5). nemo .. non cum omni
-a consenserat in odio Cassii A 53, 5.
rettulerat .. ad senatum de Caesaris
-is 8, 53, 1. Lepidus ex citeriore -a
.. venit .. Uliam A 63, 1. paucos
dies .. in -a moratus 8, 46, 5. pau-
cis diebus in ea -a consumptis A 66, 10
1. nemo .. in -a natus, ut vernacu-
lae legionis miles A 53, 5.
2) Amt, Geschäft a) ipsi inter se
-as partiuntur 8, 35, 2. b) Statt-
halterschaft reliquam esse unam aesta-
tem suae -ae 8, 39, 3.

provincialis. a) Scapulam,
maximae dignitatis .. -em hominem A
55, 2. b) Provinzbewohner ut similia
rursus de morte eius -es consilia ini-
rent A 50, 1. nemo .. diuturnitate
iam factus -is A 53, 5.

provolvo. eas (cupas) ardentes
in opera -unt 8, 42, 1.

prudens. -issimo consilio A 24,
6 (7).

prudentia. consilia plena -ae
longeque a temeritate barbarorum re-
mota esse 8, 8, 1. singularis et animi
et -ae vir 8, 28, 2. homo tantae
-ae ac diligentiae A 68, 1 (2). -a ac
diligentia sua (provinciam) et recepit
et defendit A 42, 2. ſ. cum (praep.)
§ 8 u. 9: A 27, 5 (6).

pubes. servos .. -res armave-
rant A 2, 2.

publicanus. familias -orum
remitteret A 70, 7.

publice. praemia bene meritis
et viritim et p. tribuit A 65, 4.

publicus. -a aedificia A 13, 2.
-as controversias 8, 46, 5. decretis
-is A 68, 1. provinciarum -as in-
iurias A 70, 3. ad imperii nostri di-
gnitatem utilitatemque -am A 33, 4 (5)

pudor. prius .. quam .. non-
nulli -e coacti longius profugerent 8,
13, 3 [pavore V mit der vulg. vor N].
nostri .. et -e cedendi et cupiditate

per se conficiendi proelii fortissime .. proeliabantur 8, 28, 4.

puella. multitudinem .. confectam taedio -ae A 23, 2.

puer. a) quod nimia bonitas eius fallaciis -i elusa esset A 24, 6 (7). compressis -i lacrimis Caesar .. eum .. ad suos dimisit. Ille A 24, 4 u. 5 (5 u. 6). dimittere coepit adulta iam aetate -um A 24, 2 (3). maiore ex duobus -is, rege, amisso minori tradidit regnum A 33, 2. b) cotidiano usu a -is exercitati A 12, 4.

pugio. dextra bis ferit -e A 52, 2.

pugna. dat signum -ae A 15, 5. quorum iudicio delectus ad -am proficisceretur A 16, 4 (5). qui aut in opere aut in -a occupatum animum haberent A 15, 8.

pugno. a) non tam -andi quam diffugiendi fuit utrorumque consilium 8, 23, 6. quacumque regione -aretur A 2, 3. pars eorum studio spectandi ferebatur, pars etiam cupiditate -andi A 20, 2. nec .. hortatio subsequi legionum .. -andi poterat cupiditatem
2 A 22, 2. quod .. studio partim -andi partim spectandi decucurrissent in eum locum, in quo -abatur A 31, 1. incitandi ad -andum A 22, 2. quo (vexillo) -andi dabat signum A 45, 3 (4). ne -etur, interdicit A 63, 3. b) α) -atur aliquamdiu pari contentione 8, 19, 3. praesentissimo animo -ans in orbem (se recepit) A 40, 3.
3 β) militibus acerrime -antibus A 31, 2. acriter varieque -atur A 40, 1. -atur utrimque acriter A 62, 3. γ) s. ex § 6: A 19, 6. δ) quibus pro se -andi facultas non fuisset A 16, 2 (3).

puteus. s. fodio 2 B. ex privatis aedificiis specubus ac -is extracta aqua A 5, 3 (4).

puto. 1) glaube, meine a) ut id .. deorum voluntate factum -arent 8, 43, 5. — quod omnes tres legiones adducturum Domitium -asset A 35, 2. neque excessurum (Pharnacem) -abat A 65, 3. — cum discedendum Domitio celeriter -aret A 38, 2. b) (cum) nec se sine certa pernicie .. -arent provinciae fines intrare posse 8, 32, 1. ähnl. 8, 39, 2. A 25, 6. 2) halte dafür, erachte noli .. me tam strenuum -are fr. 160, 21. non quo id .. consequi difficile factu -aret A 30, 3. cum confligere miserrimum -aret A 60, 2.

qua. a) ad ornatum .. locorum omnium, q. Caesar iturus erat 8, 51, 2. b) q. exitus navibus erat, lapidibus oppleri (imperat) A 19, 4. ab oppido, q. facillimum accessum .. videbat, fossas .. in .. deduxit A 38, 3.

quadragesimus. die XXXX. 8, 4, 1.

quadraginta. neque minus XL pedes A 2, 4 [V möchte XXX].

quadratus. hac ratione paene -o agmine instructo 8, 8, 4. erat (vallus) -o exstructus saxo A 2, 4.

quadriga. falcatae regiae -ae permixtos milites perturbant; quae tamen celeriter multitudine telorum opprimuntur .. has A 75, 2 u. 3 (3 u. 4).

quadringenti. ex numero legionariorum militum circiter CCCC A 21, 4. spatium CCCC passuum A 14, 1.

quadriremis. ex his erant quinqueremes et -es X A 13, 5. capta est una hostium -is, depressa est altera, duae omnibus epibatis nudatae A 11, 4. paucis diebus .. -es XXII, quinqueremes V confecerunt; ad has minores apertasque complures adiecerunt A 13, 4. deprimitur ipsius Octavii -is A 46, 5. [perforo s. triremis]. primus sua quinqueremi in -em ipsius Octavii impetum fecit A 46, 1. solus cum sua -i victrice perit A 25, 6.

quaero. 1) a) suche, suche auf (Gutruatus) omnium cura -situs 8, 38, 4. equites Germani dispersi vada [fluminum] -entes A 29, 4. b) suche, sinne auf α) itineribus diversis fugam -unt 8, 19, 5 (6). β) consilia belli -entibus 8, 47, 2. — qui sibi omnem dignitatem ex Caesaris invidia -ebat 8, 53, 1. 2) erwerbe, verschaffe per causam liberalitatis speciosam plura largitori -ebantur A 49, 1. 3) suche zu erfahren, frage rure iam redierim, -is fr. 160, 17. a quibus cum -eret Caesar, quo loco multitudo esset Bellovacorum 8, 7, 3.

quaestor. missus Q. Cornificius, Caesaris -or, pro praetore A 42, 2. M. Antonii, -is sui, .. petitionem 8,

50, 1. M. Anton: -em 8, 2, 1. 24, 2. 38, 1. Marcellum -em A 57, 4 [Marcellumque einige Hdschr.; Forchh. quaest.; N Hf haben weder que noch quaest.]. ad C. Plaetorium -em A 34, 5. — -or (Longinus) ex insidiis ibi vulneratus A 48, 1. cum Long. imperator eadem faceret, quae fecerat -or A 50, 1.

quaestus. neque ullum genus -us aut magni et evidentis aut minimi et sordidi praetermittebatur, quo domus et tribunal imperatoris vacaret A 49, 2 (3).

qualis. -i quisque fuisset animo in .. Galliae defectione 8, 46, 6.

quam, adv. 1) wie sehr, wie a) α) tam .. q., q. .. tam: s. tam 2) 4 B. β) q. .. ita: s. ita 3) b) 1 B. b) in abh. Fragen: ceteri .., q. bene atque emendate, nos etiam, q. facile atque celeriter eos perfecerit, scimus 8 pr. 6. cum sibi conscius esset, q. inimicum deberet Caesarem habere 8, 44, 3. utinam .. scire possint, q. invitus susceperim scribendos (comment.)
2 8 pr. 3. 2) = wie lange [ita q. quisque poterat maxime insignis, .. telis hostium flammaeque se offerebat 8, 42, 4 so m. d. interpol. Hdschr. D K-Ditt. Wh H; ita quisque, ut erat m. i. N K-T; ita quisque, prout erat m. i. Hf F Dt, itaque qua quisque schlug V vor]. 3) z. Verstärkung beim superl.: s. possum 1) a) 5 B. q. maximis itineribus 8, 50, 1. s. primum 1) 2 B. 4) als (nach comp.): s. magis 2) 7 B. — b. einzeln. Begriffen: maior .. q. 8 pr. 6. potius q. 8, 3, 4.
3 splendidius atque honestius .. q. A 24, 1 (2). facilius .. q. A 35, 2. plus .. q. A 63, 2. utilius .. q. A 70, 4. plus q. fr. 160, 31. — b. Sätzen: s. prius 7 B. maioris .. q. 8, 8, 3. celerius, q. 8, 12, 4. plures, q. 8, 17, 2. plura, q. 8, 23, 6. nihil .. minus .. q. 8, 49, 2. potius .. q. 8, 55, 2. antiquius q. A 36, 2. tardius .. q. A 44, 3. neque libentius .. q. A 70, 3. libentius etiam .. q. A 71, 1. diutius .. q. A 78, 4.

quamquam. 1) a) q .. tamen (immer m. Indik.): 8 pr. 8. 42, 3. 52, 3. 55, 2. A 42, 2. b) cui coactus est Caesar ferre subsidium, .. q., si quid gravius illis accidisset, merito casurum iudicabat A 11, 2. c) quarum (navium) numerus erat satis magnus, magnitudine q. non satis iusta ad proeliandum A 44, 3. 2) Q. id ipsum, quod commemorarent, officium fuisse utilius Pharnaci .. quam sibi A 70, 4 [so V Dt; Quin statt Q. N D K Hf].

quandocumque. in proeliis cotidianis, q. fors obtulerat A 22, 2 (1).

quantum, adv. 1) a) wie viel, so viel als, in wie weit α) paulatim, q. copiae patiebantur, vallum in .. ducere instituit 8, 33, 2. q. hibernorum opportunitas .. postulabat, .. legionibus expeditionum onus iniungebat 8, 6, 4. β) equitatum tantum procedere ante agmen imperat legionum, q. cum processisset, sine de- 2
fetigatione equorum in eadem se reciperet castra 8, 27, 4. q. equorum vires ad persequendum dextraeque ad caedendum valent, tantum eo proelio interficiunt 8, 29, 3. b) in ab- 3
häng. Frage: degustando, q. inter se differrent aquae, cognoscebant A 6, 2 (3). 2) quanto. Q. que coniunctis magis navibus confligendi potestas dabatur, tanto superiores erant Vatiniani A 46, 4.

quantum, subst. 1) a) m. gen.: q. aut ruinis deicitur aut per vim recipitur loci, in tantum munitiones proferuntur A 1, 2. s. b) β) 8, 52, 2. b) α) cum .. q. in ratione esset, exploratum haberet (acc. c. inf.) 8, 6, 1. β) ipse tantum itinerum faciebat, q. satis esse ad mutationem locorum propter salubritatem existimabat 8, 2
52, 2. numquam .. senatum tantum in civitate illo vivo q. imperitam plebem potuisse 8, 21, 4. 2) in abh. Frage: q. parvulis navigiis profecissent, sentiebant A 12, 4.

quartus. vigilia q. A 73, 2.

quartus decimus. legiones XIV et VI 8, 4, 3.

quasi. Q. vero id Caesar bonitate tantum adductus ac non prudentissimo consilio fecisset A 24, 6 (7). — libellum, q. aliquid ab eo postularet, ut miles ei tradidit A 52, 2. post Racilium .., q. responsum peteret, .. cum se insinuasset A 52, 2.

quattuor. cohortes IV A 57, 3.
IV cohortes A 57, 3. q. legiones 8,
46, 4. cum leg. q. 8, 54, 4. circiter
IV milia passuum A 59, 2 (3). IV
.. naves A 11, 1. 15, 5 (6). q. pe-
dum A 38, 3 [D hat V]. tribunis q.
A 43, 3 (4).
que. [idq. = und zwar A 3, 4
(5)]. A) I) 2 Glieder 1) a) subst. α)
Gallos omnes Belgasq.* 8, 6, 2. per
Gallograeciam Bithyniamq. A 78, 1.
Armenia Cappadociaq. A 34, 2. ·Uliam
Cassiumq. A 61, 5. ex Syria Cili-
ciaq. A 25, 1. in Syr. Ciliciamq. A
26, 1. Gallorum Germanorumq. 8,
10, 2. Medobregam oppidum montemq.
2 Herminium A 48, 2 (4). Drappes
unaq. Lucterius 8, 32, 1. Cassii Mar-
celliq. A 63, 1. Lepidus... Marcellusq.
A 64, 1. — cornu suo dextro mediaq.
acie A 40, 3. sinistro cornu mediaq.
acie A 76, 1. dignitati aetatiq. ho-
minis A 68, 1 (3). consules amiciq.
Pompei 8, 52, 5. in Caesaris fidem
amicitiamq. A 23, 2 (3). ductu au-
3 suque suo A 43, 1. fuga timoris si-
mul calliditatisq. plena 8, 16, 3.
summa felicitas celeritasque 8, 31, 3.
sociis civibusque R. A 70, 7. ex om-
nibus conventibus coloniisq. A 56, 4.
operosis Alexandrinorum machinatio-
nibus maximisq. conatibus A 9, 2.
legatos conquisitoresq. A 2, 1. men-
tem consiliumq. A 18, 2. perseve-
rantia constantiaq. oppugnandi A 26,
4 2. contra morem consuetudinemq.
militarem A 65, 1. in consiliis con-
tionibusq. A 3, 2 (3). vulneratis de-
fessisq. A 26, 2. incommodum na-
turae difficultatesq. .. hiemis A 44,
1. quid .. viti difficultatisq. A 60, 5.
Caesaris causam dignitatemq. 8, 52,
4. magnae .. fidei dignitatisq. A 26,
1. armatura disciplinaq. nostra A
5 68, 2 (4). magno clamore discursuq.
8, 29, 2. imparatis disiectisq. 8, 3,
1. periculum vitae dolorq. vulnerum
pecuniae remissus A 55, 5. auctor
armorum duxq. 8, 47, 2. milia VI
peditum .. equitesq. .. mille 8,
17, 1. milites equitesq nostros A
29, 3. duas ab Deiotaro (legiones)
.. equitesq. C A 34, 4. delectos pe-
dites omnesq. paene .. equites A 36,
4. legiones .. equitatumq. A 64, 2. 6
legionem*.. eam .. equitatumq. om-
nem A 68, 2 (4). Berones complu-
resq. evocatos A 53, 1 s. Bero. telis
hostium flammaeq. 8, 42, 4. pabuli
frumentiq. 8, 3, 2. sagittariis fundi-
toribusq. 8, 40, 5. cum malleolis
ignibusq. A 14, 4. coercitus exer-
citibus imperiisq. A 67, 1 s. coerceo.
funibus iumentisq. A 2, 5. summae 7
spei delectaeq. iuventutis 8, 8, 2. iura
legesq. A 65, 1. periculoso genere
proelii locoq. iniquo 8, 42, 3. populi
R. ius maiestatemq. A 34, 2.
terra mariq. A 44, 5 (6). insulam
molemq. A 17, 1. propter adversam
fortunam maiorum suorum mutatio-
nemq. generis A 66, 4 (5). mariti-
mis nauticisq. A 16, 5 (6). in portu
navalibusq. A 12, 3. fuga navibusq. 8
A 8, 6. scaphis navibusq. longis A
17, 4. frumentum navesq. C A 51,
3. ullius rei moram necessitatemq.
A 44, 4 (5) summam .. velocitatem
locorumq. et aedificiorum notitiam A
8, 5. cum cohortibus legionariis XXXV
magnoq. numero equitum A 63, 1.
litteris nuntiisq. 8, 26, 1. legati ob-
sidesq. 8, 20, 2. vicis oppidisq. 8, 9
5, 1. aqua pabuloq. A 1, 6. equi-
tes peditesq. 8, 16, 4. equitatum
omnem Germanosque pedites 8, 36, 2.
equitatum omnem expeditosq. delectos
pedites A 29, 2. multis laboribus
periculisq. A 69, 1. senatus popu-
lusq. R. A 68, 1 (2). in fide praesi-
diisq. eius A 33, 2. hibernorum oppor-
tunitas belliq. ratio 8, 6, 4. omnem 10
.. illam partem regionemq. A 42, 5
(6). quas in provincias regionesq. A
65, 1. fines Aegypti regnumq. A 2,
1. cum defensoribus remigibusq. A
16, 6 (7). tormentis .. sagittisq.
A 19, 3. in navigia minora scaphasq.
A 17, 3. militarem disciplinam se-
veritatemq. A 48, 3 (5). disciplinae
severitatisque A 65, 1. dextra sini-
straq. A 37, 4. arte sollertiaq. A 15,
6. victum cotidianum stipendiumq. 11
A 2, 2. gratia suffragiisq. 8, 50, 4.
fora templaq. 8, 51, 3. magnis
munitionibus multisq. tormentis A 21,
5. ad vada transitusq. .. paludis

---

*) geordnet nach dem Anfangsbuchstaben des mit que angereihten Wortes.

8, 13, 1. fores [fortiores will Koch] altioresq. turres 8, 9, 4. ad imperii nostri dignitatem utilitatemq. publicam A 33, 4 (5). operibus vineisq. A 1, 4. β) Bellovacos .. fi-
12 nitimasq. his civitates 8, 6, 2. Bellovaci reliquaeq. civitates 8, 20, 2. Bellovacos ceterasq. Galliae civitates 8, 22, 1. in Carnutes ceterasq. .. civitates 8, 31, 1. Fabii legionumq. 8, 31, 4. Germanos equitesq. 8, 36, 3. Germani equitesq. 8, 36, 4. Caesar exercitusq. 8, 48, 11. Asiam finitimasq. provincias A 34, 1. propius Pontum finesq. Gallograeciae A 67, 1.
13 — legiones Caniniumq. 8, 32, 1. legionibus Syriaeq. A 66, 1. urbem Italiamq. A 68, 1 (2).

b) adi.: civium Romanorum Ponticorumq. A 41, 1 (2). — silvestribus angustisq. itineribus 8, 35, 3. minores apertasq. complures (naves) A 13, 4. nobilissimae carissimaeq. possessiones A 60, 1. nobilissimum .. oppidum coniunctissimumq. Octavio A 47, 3. magnum .. testimonium .. con-
14 veniensq. superiori facto 8, 53, 1. raris disiectisq. ex aedificiis 8, 10, 3. veteranas multisq. proeliis expertas legiones A 61, 1. cives R. fortissimi fidelissimiq. A 43, 2 (3). oppidum .. nobilissimum fortissimumq. A 66, 2. neque opinans imparatusq. A 75, 1. in regionibus alienis sibiq. infestis A 61, 2. offensos iratosq. animos A 32, 3. magni multiq. .. colles A 72, 2.
15 secundis minimisq. rebus 8, 13, 4. parvis paucisq. navigiis A 47, 4. artiorem illum propioremq. (pontem) A 19, 2 f. artus. consilia plena prudentiae longeq. a temeritate barbarorum remota esse 8, 8, 1. corruptior .. salsiorq. (aqua) A 6, 3 (4). notior testatiorq. virtus 8, 42, 4. multos variosq. morbos A 5, 2.
16 c) pronom.: se suosq. 8, 47, 2. quae quamq. earum (navium) sequatur A 14, 2.

d) adv.: felicissime celerrimeq. A 32, 1. 78, 5. feliciter celeriterq. A 78, 2. celeriter feliciterq. 8, 46, 2. celerrime fortissimeq. A 46, 2. celerius honestiusq. A 71, 1. audacius longiusq. 8, 9, 4. acriter varieq. A 40, 1.

e) vrb.: pontibus traiectis constratisq. 8, 9, 3. superari deleriq. A 27, 17
2 (3). ad vastandos depopulandosq. fines 8, 24, 4. pabulatum frumentatumq. 8, 10, 1. pabulari frumentariq. A 61, 6 (5). legionem armatam instructamq. 8, 36, 4. capti interfectiq. sunt A 18, 4 (3). errans latitansq. 8, 31, 5. victi .. perculsiq. 8, 19, 7. fugientes perterritosq. 8, 27, 5. Galliam devictam subactamq. esse 8, 46,
1. [contemptis pridie superatisq. ho- 18
stibus 8, 28, 4 die Hdschr. haben q., N Dt K Hf Wh haben q. nicht, H klammert es ein]. possideri vastariq. A 34, 1. in repellendis vulnerandisq. nostris A 30, 6 (7).

f) Varia (auch ungleichartige Satzteile): nostris commeatuq. A 25, 2 [D nostris commeatibus (ohne q.)]. populo R. sibiq. A 24, 2 (3). sibi provin-
ciaeq. A 59, 2 (3). — seditiosa mili- 19
tum suaq. natura A 58, 1. — suas captivasq. naves A 47, 2. — fallacem gentem semperq. alia cogitantem, alia simulantem A 24, 1. — maximae dignitatis et gratiae provincialem hominem sibiq. tam familiarem quam Lat. et Rac. A 55, 2. — minori
(puero) tradidit regnum maioriq. ex 20
duabus filiis, Cleopatrae A 33, 2. — quantum equorum vires ad persequendum dextraeq. ad caedendum valent 8, 29, 3. mittit P. Sestium ad C. Plaetorium quaestorem, ut legionem adduceret, .. Quintumque Patisium in Ciliciam ad auxilia accersenda A 34, 5. dimittunt eos, quos .. inermes habebant, unaque reliqua impe-
dimenta 8, 14, 1. — nautici homines, 21
urbis et regionis maritimae cotidianoq. usu a pueris exercitati A 12, 4.

2) Sätze a) α) m. einem u. dems. Subj.: bei gleichem Tempus: Indik. Caesaris .. commentarios .. contexui novissimumq. imperfectum .. confeci 8 pr. 2. ähnl. 8, 2, 1. 4, 1. 6, 3. 7, 1. 10, 2. 12, 1. 14, 4. 5. 15, 5. 17, 2. 19, 2. 21, 2. 27, 4. 28, 2. 32, 2. 36, 5. 37, 2. 3. 42, 1. 43, 2. 5. 44, 1 (q. hat Wh nicht). 45, 1. 46, 2. 6. 47, 2. 48, 3. 4. 5. 8. 52, 3. A 2, 4. 10, 4. 14, 1. 17, 6. 20, 4. 28, 2. 30, 3. 4. 31, 1. 32, 3. 34, 4. 35, 3 (4). 37, 3. [40, 3 M magnisq. oder et

magnis]. 40, 5. 42, 3. 43, 3 (4). 44, 4.
5 (6). 47, 1. 2. 49, 1. 50, 3. 52, 1.
4. 53, 4. 55, 3. 56, 3. 6 (5). 58, 4.
60, 2. 4. 61, 2. 62, 1. 63, 3. 5. 64, 2
(3). 66, 3 (3 u. 4). 78, 1. 2 (2 B.)
22 — Konj. quin bellum pararent con-
iurationesq. facerent 8, 2, 2. ähnl. 8,
6, 1. 13, 2. 50, 4. 52, 4. A 10, 2.
23, 1. 27, 6 (8). 30, 2. 36, 1. 5. 38,
1. 42, 4 (5) (2 B.). 48, 2 (4). 51, 1.
3. 69, 1. — cum videret .. cumq.
animum adverteret A 31, 1. ähnl. A
68, 1. — Inf. renovare belli consilia
.. coniurationesq. facere 8, 1, 1. ähnl.
8, 19, 8. 36, 3. A 12, 2. 20, 4. 31, 6.
23 34, 1. 2. 76, 3. — Part. in his rebus
occupato Caesare militesq. hortante
A 20, 1. (legionem) multis laboribus
.. functam multisq. militibus .. de-
minutam A 69, 1. — Ger. fortissime
proeliando compluresq. vulnerando 8,
19, 8. pauca esse scribenda coniun-
gendaq. huic commentario statui 8,
24 48, 11. = bei versch. Tempus: qui
sunt editi (commentarii), ne .. deesset,
adeoq. probantur omnium iudicio, ut
8 pr. 5. ähnl. A 5, 1. (Inf.) 44, 1. —
quos cognoscit .. sibi fidissimos esse
nullumq. periculum deprecaturos, dum
A 57, 6. — qui .. summam nobilita-
tem habebat solusq. .. permanserat
25 in armis 8, 45, 2. alias (turres) am-
bulatorias .. confixerant subiectisq.
eas rotis .. movebant A 2, 5. ähnl.
A 51, 1. (Konj.) 8, 1, 1. 32, 2. (quod
.. quodq.) A 35, 2. 73, 1. — crebro
incommoda accipiebat adeoq. est a
barbaris contemptus A 43, 2 (3).
β) m. versch. Subj.: bei gleichem
Tempus: Indik. incitantur hostium
animi secundo proelio .. nostriq. de-
trimento admonentur .. stationes dis-
26 ponere 8, 12, 7. ähnl. 8, 19, 4. 28, 5.
31, 3 u. 4. 42, 4. A 1, 2. 6, 2. 11, 1.
16, 1. 46, 3. 47, 4. 60, 5. 62, 3.
(quod .. quodq.) 77, 1. — Konj.
quorum strepitum vigiles castrorum
cum sensissent, exploratoresq. missi ..
renuntiassent 8, 35, 4. ähnl. A 7, 2.
60, 1. 63, 4. — Inf. multitudinem
pecoris .. dissipari iussit paganosq. et
oppidanos in his locis obversari A
27 36, 4. ähnl. A 38, 1. — Part. XX
cohortibus instructis castrisq. .. me-
tatis 8, 15, 2. ähnl. A 17, 5. 29, 4.
32, 3 (2 B.) 61, 5. 73, 2. — Ger.
nec .. libere vagandi latrociniorumq.
faciendorum facultatem 8, 32, 1. ad
legiones accersendas auxiliaq. addu-
cenda A 51, 3. = bei versch. Tempus:
Drappetem .. provinciam petere unaq.
consilium cum eo Lucterium .. cepisse
8, 30, 1. conventum .. ab eo defe- 28
cisse Marcellumq. .. consentire cum
Cord. A 57, 5. — erant inter duas
classes vada .. satisq. diu inter ipsos
est exspectatum A 14, 5 (5 u. 6). —
opera cum complanarent custodiaeq.
munitionum essent deductae A 63, 5.
quae de Drap. et Luct. gesta essent,
quoq. in consilio permanerent oppi-
dani 8, 39, 1. ähnl. 8, 47, 2. Mar-
cellus .. rettulerat ante tempus ad 29
senatum de .. sententiisq. dictis ..
senatus .. in alia omnia transiit 8, 53, 1.
— quem si non expulissent, futuram
ex regno provinciam; idq. agendum
mature A 3, 4 (5).
b) zu Beginn des Satzes: Cumq. A
10, 2. Jamq. A 19, 3. Quantoq. A
46, 4. Paucisq. A 62, 1 [D u. die früheren
Hrsgbr. haben q. nicht]. Maximeq. A
69, 3 (2).
II) 3 Glieder 1) einzelne Wörter a) 30
rapinis, ferro flammaq. A 60, 1. —
Mithridates, magnae nobilitatis domi
scientiaeq. in bello et virtutis, fidei
dignitatisq. in amicitia Caesaris A
26, 1. sine signis certisq. ordini-
bus, sine ratione A 20, 3. b) α) m.
ac (atque): equites .. Remorum ac Lin-
gonum reliquarumq. civitatum 8, 11, 2.
Rhodo atque ex .. Syria Ciliciaq. A
1, 1. β) m. et: cohortes X et levis 31
armaturae electos quosq. idoneos ex
equitibus Gallis arbitrabatur .. impo-
nit A 17, 3 [die Hdsch. h. bloß quos;
q. Lipsius]. legio XXX et XXI et
cohortes IV ex V legione totusq. ..
equitatus A 57, 3. propter victoriam
Mithridatis et infelicitatem Triarii
detrimentumq. exercitus nostri A 72,
2. — magna cum prudentia constan- 32
tiaq. [virtutum et Alexandrinorum
imprudentia] A 27, 5 (6) s. cum (prae-
pos.) § 8. — vgl. et fortuna .. dili-
gentiaq. Cornificii et virtus Vatinii
A 43, 4 (5).
2) Sätze a) α) Nemetocennam rediit
legionibusq. .. evocatis eo profectus est

ibiq. exercitum lustravit 8, 52, 1. ähnl A 26, 1 u 2. 40, 1. 70, 7. — quod cum
33 animadverterent oppidani miserrimaq. Alesiae memoria solliciti similem casum obsessionis vererentur maximeq... Lucterius .. moneret 8, 34, 1. β) complures civitates in fidem recipit, obsidibus firmat litterisq. .. fit certior, quae .. gerantur 8, 27, 1. — oderant eum .. sibiq. quod rapuerant acceptum referebant, quod interciderat .. Cassio
34 assignabant A 50, 2. b) m. atque: quin altissima tecta peteret atque ex omni prospectu locum caperet precibusq. .. victoriam suis .. exposceret A 15, 8. ähnl. (versch. Subj.) A 17, 5. — cum sibi viderent .. reditum patere in eius amicitiam finitimasq. civitates .. dedisse obsides atque in fidem receptas esse 8, 3, 5. ähnl. (b. gleich. Subj.) A 19, 1. 26, 3. c) m. et: loco superiore decurrunt et eminus .. proeliantur multosq. .. vulne-
35 rant 8, 41, 3. ähnl. A 1, 3. 3, 1 (1 u. 2). 13, 4. 19, 5. 48, 1. 61, 4. — consequuntur equites nostri .. invaduntq. Dumnaci agmen et fugientes .. aggressi magna praeda .. potiuntur 8, 27, 5. ähnl. A 2, 1. 6, 2 (3). (14, 2.) 18, 3. m. versch. Subj.: A 45, 3 (4). 57, 3. d) m. autem: quo cum .. venisset animadverteretq. omnes oppidi partes .. esse munitas, .. magna autem impedimenta oppidanorum videret 8, 33, 1. e) m. neque s. § 44.
36 III) 4 Glieder 1) einz. Wörter: Caesaris legati, amici, centuriones militesq. A 24, 6 (7). penterem unam, triremes II, dicrotas VIII compluresq. remiges Octavianos A 47, 2. 2) Sätze a) se Cordubam recepit eoq. ipso die .. Min. Silo .. libellum .. ei tradidit, deinde post Racilium .. cum se insinuasset, sinistra corripit aversum dextraq.
37 bis ferit pugione A 52, 2. — cum .. bene res geri videret indicaretq. .. Galliam .. subactam esse, Aquitaniam numquam adisset, per P. Crassum .. devicisset 8, 46, 1 [vor per hat H sed]. — milites ab opere revocat, arma capere iubet, legiones opponit aciemq. instruit A 75, 1. b) m. atque: cum in Syriam .. venisset atque .. cognosceret litterisq. .. animadverteret .. eaq. .. flagitare adventum suum videret A 65, 1. (vgl. A 19, 3 Iamq. .. atque .. et). c) m. et: cum ad Cano- 38
pum ventum esset, instructaq. .. classis conflixisset, et .. Euphranor primus proelium commisisset et .. triremem hostium perforasset (ac demersisset) A 25, 5. d) m. neque s. § 45.

IV) 5 Glieder a) Pontum .. occupavit ibiq. .. multa oppida expugnavit, bona civium .. diripuit, supplicia constituit in eos .., Pontumq. .. obtinebat A 41, 1 u. 2 (1—3). b) nomen 39
Pomp. .. detraxerunt, Marcellum .. ducem asciverunt praetoremq. appellarunt et conventum sibi adiunxerunt castraq. .. posuerunt A 59, 1 (1 u. 2).

V) Bellovacos omnes .. itemq. Ambianos, Aulercos, Caletos, Veliocassis, Atrebatas 8, 7, 4.

B) adversativ a) omnibus, qui arma tulerant, manus praecidit vitamq. concessit 8, 44, 1. b) nach Negationen: 40
nec satis sibi ipsi credebant .. vulgoq. inter se conferebant A 6, 2 (3). nostris enim .. neque terra neque mari effugium dabatur victis, omniaq. victoribus erant futura in incerto A 16, 1. hostes non tenuerunt sese, magnoq. impetu IV ad eam constratae naves .. contenderunt A 11, 1. consistere 41
ausi non sunt seq. per molem in mare praecipitaverunt A 18, 3. cupiditate proficiscendi ad bellum gerendum non diutius moratur magnisq. itineribus .. confectis .. Comana venit A 66, 3.

C) m. Negationen I) a) nulla calamitate victus .. excedere proelio sil- 42
vasq. petere aut .. ad deditionem potuit adduci, quin 8, 19, 8. — cum .. nec iam libere vagandi latrociniorumq. faciendorum facultatem haberent 8, 32, 1. vgl. A 16, 5 (6). 44, 4 (5). (75, 1). — quod nisi .. reliqui se texissent partimq. in naves .. recepissent A 27, 6 (8). — ne consilia belli 43
quaerentibus auctor armorum duxq. deesset 8, 47, 2. vgl. A 34, 1. 2. 58, 1. 61, 2. — quin bellum pararent coniurationesq. facerent 8, 2, 2. vgl. 8, 19, 8. A 15, 8. — sine signis certisq. ordinibus A 20, 3. b) imperata se facere pecuniamq. promissam

Caesari non posse persolvere A 34, 1. vgl. A 61, 6 (5). 76, 3. —'Pontumq. nullo defendente .. obtinebat A 41,
44 2 (3). c) nullumq. periculum deprecaturos A 57, 6.

II) q. in Vbdg. mit neque 1) a) 3 Glieder α) etsi erat non dissimile atque Alexandriae genus aedificiorum .. turresq. editae .. muri locum obtinebant, neque nostri .. parati venerant ad oppugnandum A 18, 1. ähnl. A 59, 1. β) neque provinciae facultatibus sublevabatur .. neque navibus .. commeatus supportare poterat magnisque (= u. so, daher) difficultatibus coactus .. ut necesse erat bellum gere-
45 bat A 43, 1. b) 4 Glieder: cum .. nihilo se firmiores factos animadverterent eludentibusque militibus regis aetatem :. magnum dolorem acciperent neque se quicquam proficere viderent, rumoresque exsisterent A 25, 1. 2) m. neque u. autem: cum .. Uxellodunum venisset oppidumque .. clausum animadverteret neque ab oppugnatione recedi videret .. posse, magna autem copia frumenti abundare oppidanos .. cognosset 8, 40, 1.

quemadmodum. Q. autem optabat eum vinci, sic satis habebat .. a se retineri A 27, 3 (4).

queror. a) ut nonnulli -untur A 55, 3. b) quos intulisse bellum sibi -ebantur 8, 4, 2.

qui, quae, quod; pron. relat. A) I) allgm. 1) a) α) qui (Subj.) 8, 24, 2. 26, 1. 30, 1. 34, 1. 45, 2. 53, 1. A 4, 1. 9, 4. 57, 1. 59, 1 (2). 72, 2. 78, 2 [Mithridaten .. regem Bospori constituit, qui sub imperio Pharnacis fuerat liest Dt; quod mit den Hdsch. K N; quoad Hf D Oehler]. quae (Subj.) 8, 2, 1. 8, 2. 11, 1. 19, 2. 24, 3. 40, 2. A 5, 1. 19, 6. 25, 4. 30, 5. 33, 2. 42, 3. 43, 4 (5). (Subj. u. Obj.) A 43, 1. quod (Subj.) 8, 32, 2. A 29, 1. cuius (masc.) 8, 37, 2. A 58, 2. (fem.) 8 pr. 2.
2 cui (masc.) A 34, 1. qui (Obj.) A 25, 1. 27, 1. quem (Obj.) 8, 23, 2. 50, 2. quae (Obj.) 8, 14, 4. A 34, 5. 57, 1. quam (Obj.) 8, 2, 1. 46, 6. 54, 2. 3. A 7, 2. 56, 6 (5). 57, 1. 69, 1. quod (Obj.) 8, 27, 2. 51, 2 s. unt. § 43. A 30, 3. 43, 2 (3). 48, 1. 65, 3. 66, 3 (4). quo (masc.) A 19, 4. in quo 8, 40, 2. sine quo A 25, 3. qua A 43, 1 [virtute et scientia sua .. qua saepe .. periclitatus magnas res .. gesserat D Dt mit 3
den Hdsch.; quam Manutius N Hf K]. quo (neutr.) A 26, 1. 35, 3 (5). 45, 3 (4). 76, 1. in quo A 28, 2. 30, 6 (7). = Plur.: qui (Subj.) 8, 3, 3. 4, 1. 6, 2. 20, 2. 29, 3. 34, 8. 38, 5. 45, 1. 50, 2. A 23, 1. 38, 1. 44, 3. 53, 2. 57, 1. 65, 4 (5). (Subj. u. Obj.) 8, 31, 3. quae (fem. Subj.) 8, 23, 1. A 20, 5. 44, 4. 57, 5. 60, 1. 69, 1 (2 V.). quae (neutr. Subj.) A 14, 5. 48, 3 (5). 58, 3. quorum (masc.) 8, 9, 1. 11, 2. 25, 2. A 42, 3 (4). 44, 4. quarum A 1, 5 (6). 44, 3. quorum 8, 15, 5. A 42, 3. quibus (masc.) 8, 12, 3. — 50, 1. qui (Obj.) 8, 6, 2. 24, 3. 47, 2. A 44, 4. quos (Obj.) 8, 13, 4
2. 36, 3. quae (fem. Obj.) 8, 31, 4. A 42, 4 (5) 44, 1. quas (Obj.) 8, 6, 1. 3. A 24, 5 (6). 26, 1. 2. 34, 4. 39, 1. 46, 7. 49, 2. 56, 5. 64, 2. per quas A 2, 1. quae (neutr. Obj.) 8, 5, 1. 13, 1. quibus (masc.) A 5, 1. (fem.) A 13, 1. 27, 6 (8). 56, 1. (neutr.) A 12, 1. — = wie viel naves, quas potuit, .. ad terram detrahit A 10, 6. β) omne impedimentorum agmen, quod tamen erat mediocre, ut .. esse consuevit 8, 8, 3. legiones in mediam aciem contulit, quibus tamen angustissimum inter- 5
vallum frontis reliquit A 39, 2. b) in zusammengezog. Sätzen: Carnutes, quos intulisse bellum sibi querebantur 8, 4, 2. ähnl. quas 8, 4, 3. quem 10, 4. quos 19, 2. quae 20, 1. quem 30, 1. quarum 31, 1. quorum 38, 3. quem 44, 2. 3. quorum 46, 4. quod A 14, 1. quibus 27, 2 (3). quam 30, 5. cuius 33, 2 (3). quibus 53, 4. qui 58, 1 (vgl. 61, 2). quibus 74, 3. quem 74, 3 (2 V.). a quo 78, 2. c) α) ad Nicopolim, quod oppidum 6
positum in Armenia minore est A 36, 3. in Illyrico ..; quae provincia .. retenta .. cum laude erat A 42, 1. Tarsum, quod oppidum fere totius Ciliciae nobilissimum est A 66, 2. β) Uliam .., quod sibi fidele esse oppidum credebat A 61, 2.

7 2) m. wiederholtem Beziehungswort: quae (legio) praesidia tueretur, ex quibus praesidiis XV deducebatur 8, 54, 3. s. is (is qui) § 33 β) 3 B.

3) Cassius, quo bono valebat Marcellumq. infirmum esse sciebat, aggressus equitatu A 60, 4.

4) precibus eorum (se concedere factum), qui frequentes concurrissent hospites atque amici Deiotari ad deprecandum A 68, 1 (3). vgl. A 70, 6.

5) das pron. demonstr. ist zu ergänzen
8 a) (Quos) utinam qui legent scire possint 8 pr. 3. aliter audimus (ea, quae .. nos capiunt, aliter), quae pro testimonio sumus dicturi 8 pr. 8. accidit, quod .. accidere fuit necesse 8, 3, 1. in tecta partim Gallorum partim quae .. erant inaedificata 8, 5, 2. vgl. unt. § 53: 8, 7, 4. qui longius subsidiari consuerant, .. refugerunt 8, 13, 2.
9 qui sustinuerant primos impetus insidiarum .., fiunt superiores 8, 19, 3. omnibus, qui arma tulerant, manus praecidit 8, 44, 1. omnes oppidi partes, quae minus esse firmae videntur A 1, 2. quae nobis fieri viderant, .. efficiebant A 3, 1. nam quae (aqua) flumine Nilo fertur, adeo est limosa A 5, 2. omnibus urbis partibus .., quae ab ipso tenebantur A 6, 1.
10 naves omnes, quas paratas habuerant, .. instruxerunt A 10, 4. electos quosque idoneos .. arbitrabatur .. imponit A 17, 3 vgl. unt. § 48: A 17, 3. castellum ad pontem, qui propior erat Pharo, communivit A 19, 1. simul, qui in navibus longis remanserant, scalas rapere .. properabant A 20, 4. fore, quod accidit, suspicatus A 21, 2. Ita, qui unus ex omnibus eo proelio bene rem gessit, solus .. perit A 25,
11 6. plurimum proficiebant .. qui regione fluminis N. propugnabant A 30, 6 (7). sacris omnibus prolatis, quorum religione precari .. erant soliti A 32, 3. Caesar .. reges constituit, quos Ptolemaeus testamento scripserat A 33, 1. vgl. A 35, 1. sibi, quod rapuerant, acceptum referebant, quod interciderat .., Cassio assignabant A
12 50, 2. accersit omnes, qui sibi pecunias expensas tulerant A 56, 3. quibus parum videbatur imposuisse oneris, ampliorem pecuniam imperat A 56, 3. vgl. A 56, 6 (5). 69, 2. 70, 1. tribunorum militum et qui legionibus praeerant A 65, 1. commoratus .. in omnibus civitatibus, quae maiore sunt dignitate A 65, 4. quod aliis temporibus natura facere consuerat, tunc 13
necessitate fecit adductus A 71, 2. paucitate nostrorum, qui in armis erant, comperta A 74, 3. qui cum omnibus casibus belli intersunt tum praecipue quibus nihil ratione potuit administrari A 75, 3 (4) [D eis quibus]. qui velocitate effugere poterant .. nihil .. proficere poterant A 76, 2. — equitatum, qua consuetudine pabula- 14
toribus mittere praesidio consuerat, praemittit 8, 17, 2. quae consueverant navigia .. emittere ad molem constituerunt A 19, 5 oppidum .. quo die est aggressus, in suam redegit potestatem A 26, 2. Quae primae copiae flumen .. transire .. potuerunt, proelium commiserunt A 27, 4 (5). quae primae naves subseque- 15
bantur, idem ut facerent, significabat A 45, 3 (4). b) quod = id quod: vgl. 8, 3, 1. A 21, 2. cum .. iam consuetudine diligentia minueretur, quod plerumque accidit diuturnitate 8, 12, 1. cum .. rumores exsisterent, .. Caesari praesidia .. adduci, quod nondum auditum Caesari erat A 25, 1. magnas odii sui fecerat accessiones, quod .. ex conscientia sua .. animum 16
advertere poterat A 48, 1 (2). Deiotarus, tetrarches Gallograeciae .. totius, quod ei neque legibus neque moribus concessum esse .. contendebant A 67, 1.

6) a) α) is qui s. is § 19 — 35. — accidebat .. (id quod accidere erat necesse ..), ut 8, 10, 3. sin, id quod 17
magis illorum naturae conveniebat, ducem .. regem habere vellent A 24, 1 (2). β) qui .. is s. is § 36. b) α) hic qui s. hic § 13 u. 14. β) qui .. hic s. hic § 13 b). c) ille qui s. ille § 5. d) α) idem qui s. idem § 6 u. 7. β) qui .. idem s. idem § 7 b).

II) z. Satzverbindung 1) allgm. a) 18
α) Quos (commentarios) utinam qui legent scire possint quam invitus susceperim scribendos 8 pr. 3. A quibus (speculatoribus) cum quaereret C. 8, 7, 3. Quae C. .. cum cognosset

8, 8, 1. qui (equites) tametsi .. non
amplius erant quingenti, tamen 8, 10,
4. Quod cum cotidie fieret 8, 12, 1.
Quo facto 8, 12, 4. 23, 6. 43, 2.
5. A 7, 1. 19, 4. Quod ubi acci-
dit 8, 15, 6. 38, 4. 48, 7. ähnl.
19 8, 17, 1. qui (Vertiscus) cum vix
equo .. posset uti, tamen 8, 12, 5.
Quorum (suorum) periculo sic sunt
perturbatae 8, 13, 4. Quorum (ho-
stium) pertinacia cognita 8, 15, 2.
Quorum (equitum) adventu cum sibi
C. oblatam occasionem .. existimaret
8, 18, 3. Quibus (equitibus) .. sub-
veniunt .. pedites 8, 19, 2. Cuius
(Fabii) praeceptis ut res gereretur 8,
28, 2. qui (pedites) .. equitibus suis
20 .. ferunt auxilium 8, 24, 3. Quibus
(legionibus) visis 8, 29, 2. a quibus
(castris) .. vallum in .. ducere in-
stituit 8, 33, 2. Quod cum animad-
verterent oppidani 8, 34, 1. Quorum
strepitum .. cum sensissent 8, 35, 4. quae
(praesidia) nostri ut viderunt 8, 35, 5. Qui
(Gutruatus) etsi ne civibus quidem suis
se committebat, tamen .. perducitur
8, 38, 4. Quorum (oppidanorum) etsi
paucitatem contemnebat, tamen perti-
naciam .. poena esse afficiendam iudi-
21 cabat 8, 39, 2. Quorum (oppidanorum)
omnis .. multitudo aquatorum unum
in locum conveniebat 8, 41, 1. Cuius
(Commii) postulationem .. cum indi-
caret ab iusto nasci timore 8, 48, 9.
quibus (servis) domini .. stipendium
praebebant A 2, 2. Quem (Caes.) si
non expulissent, futuram .. provinciam
A 3, 4 (5). Cui (navi) coactus est
.. ferre subsidium A 11, 2. Qui
(Euphranor) ubi cessari animum ad-
vertit A 15, 3. quas (naves) prote-
xerunt ex molibus A 16, 7 (8). Quo-
22 rum (militum nostrorum) pars .. nacta
naves .. pars A 20, 6. quo (rege) si
auctore in Caesaris fidem .. venturi
essent A 23, 2 (3). Quod ubi Caesari
nuntiatum est A 25, 3. Cui (Euphra-
nori) subsidium nemo tulit A 25, 6.
Qui ut paulum .. se recrearunt A 27,
7 (8). Quorum (militum) impetum
adeo pertimuerunt hostes A 29, 5.
Quorum (hostium) perturbatione ..
adeo sunt incitati A 31, 3. ex quo
(loco) decurrentes .. interfecerunt A
23 31, 3. qui (sui) .. adventum eius

felicem fuisse laetabantur A 32, 4.
Quae (castra) dum muniunt nostri A
37, 3. Cuius (Gabinii) et infelicitas
vivi et subita mors in .. spem Octa-
vium adduxit A 43, 4 (5). Quod ubi
conspexit A 45, 3 (4). A quibus
(evocatis) ceteri intercluduntur A 53,
2. qui (Calp. Salvianus) profitetur
indicium A 55, 3. quos (nominatos)
.. interfici iubet A 55, 4. quos ..
conscriptos .. ad sacramenti redemp- 24
tionem vocabat A 56, 4. quos (mili-
tes) cognoscit .. fidissimos esse A 57,
6. De cuius (Trebonii) adventu ut
cognovit A 64, 2. Contra quem (Deio-
tarum) Caesar cum .. sua commemo-
rasset officia A 68, 1. magni .. col-
les; quorum editissimus unus A 72,
2. Quo (aggere) celeriter collato A
73, 2. Quas (copias) .. credebat in-
strui .. ad ostentationem A 74, 1.
Cuius (Pharnacis) .. irridebat .. osten- 25
tationem A 74, 4. cui (Pharnaci)
nisi .. oppugnatio facultatem attulisset
liberius profugiendi, vivus .. adductus
esset A 76, 4. β) quae bella quam-
quam .. nobis .. sunt nota, tamen 8
pr. 8. Cuius rei .. causa afferebatur,
quod 8, 1, 2. Quae ne opinio .. con-
firmaretur 8, 2, 1. qua celeritate ..
fideles amicos retinebat 8, 3, 4. Qua
re cognita 8, 4, 3. 19, 5. 36, 1. 4.
A 56, 2. ähnl. 8, 27, 1. A 38, 2. 26
A 10, 3. quae res etsi .. detrimen-
tum .. nostris afferebat, tamen 8, 10,
4. Cuius mali sors incidit Remis 8,
12, 3. Qua contentione .. cum ..
paludem transissent 8, 13, 2. Quo
cognito consilio 8, 17, 2. Qua ex
fuga .. milibus .. V collectis 8, 30,
1. Qua in re summa felicitas .. Fa-
bium consequitur 8, 31, 3. Quam ob
causam 8, 34, 4. A 6, 2. Qua diffi- 27
cultate eorum cognita 8, 40, 5. quod
genus operis sine ullo periculo .. fa-
cere liceat 8, 41, 4. Quo malo per-
territi 8, 42, 1. Quam rem .. feliciter
confecit 8, 46, 2. Quibus rebus gestis
8, 46, 3. quod malum dux .. evita-
vit 8, 48, 7. Quo facto est admoni-
tus Ganymedes A 5, 3 (4). Quo sus-
cepto negotio A 9, 2. Quibus de
causis A 10, 6. 50, 1. Quo capto
consilio A 17, 3. Quorum altero opere
effecto .. altero instituto A 19, 5.

28 Quibus omnibus rebus perturbati A
20, 5. quod nomen a similitudine
litterae accepit A 27, 1. Cui loco
cum appropinquare M. rex cognovisset
A 27, 2 (3). Quae res incendit do-
lore milites A 29, 3. Quod periculum
plerique .. fugientes A 31, 4. Quae
copiae .. omnes .. Comana convene-
runt A 34, 5. Quo proelio duobus
milibus .. amissis A 43, 3 (4). qua
regione Vatinius insequens navigabat
A 45, 1 (2). Quibus litteris acceptis
29 A 51, 2. quo in numero fuit Calp.
Salv. et Man. Tusc. A 53, 2. ähnl.
53, 5. Quo nuntio dolore .. permo-
tus A 54, 1. Quae evocatio vehemen-
ter omnes turbavit A 56, 6 (5). Cu-
ius rei deformitate .. legiones .. ad
eum concurrerunt A 60, 1. Cuius
provinciae civitates .. evocat Tarsum
A 66, 2. b) victi .. profugiunt ..
(qui tamen in fuga a nostris .. con-
ficiuntur) 8, 19, 7. Quae (legio) ta-
men .. impetum sustinuit A 40, 3.
30 quem (Octavium) tamen diutius in
rebus secundis .. versari passa non
est A 43, 4 (5). quae (quadrigae) ta-
men multitudine telorum opprimuntur
A 75, 2 (3). — Cuius tamen rei
maior nostra quam reliquorum est
admiratio 8 pr. 6. quam tamen pa-
ludem .. nostra auxilia .. transibant
8, 10, 2. c) quod quidem supplicium
gravius morte cives R. subissent A 70, 6.
2) = is autem: qui (commentarii)
31 sunt editi, ne 8 pr. 5. quorum per-
turbatum .. dum explicant agmen 8,
14, 2. quod (proelium) cum diutius
pari Marte iniretur 8, 19, 2. quem
(Commium) quia non arbitrabatur .. ven-
turum 8, 23, 4. quod ego non existi-
mavi mihi esse faciendum 8, 48, 10.
quod ne fieret, consules .. iusserunt
8, 52, 5. quibus non frangebantur
.. sed admonebantur 8, 53, 2. quod
utrumque large palus praebere pote-
32 rat A 1, 6. quibus (munitionibus)
relictis nec loco nec numero pares
esse posse A 8, 4. qui (Caesar) ..
eo die dimicare nolebat A 10, 5.
quorum (remigum) fuga incitati A 20, 4.
quorum (copiarum) impetum .. sus-
tinuit A 27, 5 (6). quarum (legionum)
altera in bello Alex. non occurrit A
34, 3. ex quibus (legionibus) cum
duas ad Caes. missas audisset A 35,
2. quod cum tardius fieret A 44, 3.
in quam (scapham) plures cum con-
fugerent A 46, 6. quae (munitiones) 33
priusquam perficerentur A 61, 6 (5).
— quibus ex castris cum locus an-
gustus .. esset transeundus A 36, 4.
quo tamen incommodo .. accepto ..
se recepit A 40, 5. cuius si rei fa-
cultas esset, resistere .. non poterat
A 61, 4. cuius rei subita trepidatio
.. terrorem attulit nostris A 75, 1 (2).
3) = is enim: quod plerumque 34
equestribus proeliis cum propter ..
timorem accidit, tum multitudine ip-
sorum detrimentum accipitur 8, 18, 4.
quem (Ambiorigem) .. cum redigi
posse in suam potestatem desperasset
8, 24, 4. qui (nostri) distributi .. ex
privatis aedificiis .. extracta aqua
utebantur A 5, 3 (4). qui (Rhodii)
.. totum onus sustinere non recu-
sabant A 11, 3. quorum (perpauco-
rum) si qui .. virtute cessisset A 16,
2 (3) [quoniam si ipsi .. virt. cessis-
sent liest K]. qui (equitatus) neque
aliter utilis esse poterat, et A 38, 4.
qui (Vatiniani) .. in hostium naves 35
transilire non dubitabant A 46, 4.
qui (familiares eius) .. oderant eum
A 50, 2. quem (equitatum) sibi usui
fore credebat, si .. pateretur, magno
autem fore impedimento, si A 61, 6
(5). qui (Lycomedes) .. sacerdotium
id repetebat A 66, 4 (5). qui (dii)
.. omnibus casibus belli intersunt A
75, 3 (4). — quae diversae naviga- 36
tiones numquam uno tempore .. prae-
cluderentur A 8, 2. quem in locum
illos successuros non existimabat A
10, 6. quo malo nisi liberarentur,
imperata se facere .. non posse A
34, 1. cuius itineris has esse cerne-
bat opportunitates A 35, 3 (6).
4) = is igitur: qui si maxime
nocentes sunt multati, tamen .. signi-
ficabat A 55, 5. quae (copiae) quam
facile subierant iniquum locum, tam
celeriter .. premebantur A 76, 2.
B) m. Konj. 1) final: ipse equites .. 37
mittit, qui .. incursiones hostium
sustinerent 8, 11, 2. eodem equites
.. mittunt, qui .. elicerent nostros,
deinde .. aggrederentur 8, 12, 2.
Volusenum .. misit, qui cum .. cura-

ret interficiendum 8, 23, 4. legionem
.. mittit, quae praesidia tueretur 8,
54, 3. mittitur .. nuntius Caesari,
qui rem gestam perferret A 28, 1.
equitatum omnem expeditosque .. pe-
38 dites ad id flumen misit, qui transitu
Caesarem prohiberent et .. A 29, 2.
legationes .. ad Domitium mittit,
quae de pace agerent A 36, 1. —
s. deligo § 2: 2 B. — (nullam iam
esse civitatem, quae bellum pararet,)
quo sibi resisteret 8, 24, 1. Dumna-
cus instruit aciem, quae suis esset
equitibus .. praesidio 8, 29, 1. lega-
tum .. reliquit, qui .. subsequeretur
8, 39, 4. duas (legiones) in Turonis
.. posuit, quae .. illam regionem ..
39 continerent 8, 46, 4. s. attribuo 1)
1 B. [fratri .. Ariobarzanis Aria-
rathi .. Ariobarzani attribuit, qui
sub eius imperio .. esset A 66, 5 (6)
N K; Ariobarzanen, attr. qui .. essent
Hf D; quod .. esset Dt; Ariobarzanen,
Armeniam min. attribuit, quae Jur.;
Ariobarzanen, partem Armeniae min.
concessit eumque Ariobarzani attr., qui
schlägt N vor].
2) konsekutiv od. qualifizierend: equi-
tum turmas dimittit .. ad aliquos
40 excipiendos, ex quibus hostium consi-
lia cognosceret 8, 7, 1. ne .. bellum
aliquod relinqueretur, quod omnis Gal-
lia libenter .. susciperet 8, 49, 2.
renuntiant paucos .. esse inventos,
atque hos, non qui .. remansissent ..,
sed qui .. essent remissi 8, 7, 2.
(quos in insidiis eo loco collocaret,)
quem in locum .. Romanos missuros
suspicaretur 8, 17, 1. vgl. A 74, 4.
41 quae transeundi difficultas celeritatem
insequendi tardare posset 8, 14, 4.
collocatur in eo turris .., non quidem
quae moenibus aequaret .., sed quae
superare fontis fastigium posset 8,
41, 5. Commius, qui .. semper ad
omnes motus paratus .. esse consues-
set 8, 47, 2. quo maiores pararent
necessitates, quibus cogi posset sena-
tus id probare, (quod ipsi constituis-
42 sent) 8, 53, 2. [ut .. morari Caesa-
rem dicerent, qui non naves conscen-
dere iuberet A 7, 1 D K; quin statt
qui non N Hf Dt]. arboribus excisis,
quae longitudine utramque ripam con-
tingerent A 29, 4. supplicia consti-
tuit .. ea, quae morte essent mise-
riora A 41, 2 (3). cum .. locum ido-
neum castello cepisset, quo prohibere
aqua Cassianos posset A 61, 2. quod
.. multa fierent, quae dissolvendae
disciplinae essent A 65, 1. — quod
nulla satis idonea esset hortatio, quae 43
neque virtutem posset notare neque
inertiam A 10, 5. — constat .. nihil
tam operose ab aliis esse perfectum,
quod non horum elegantia commen-
tariorum superetur 8 pr. 4. cum vi-
deret nullam iam esse civitatem, quae
bellum pararet 8, 24, 1. vgl. 8, 36,
1. [nihil relinquebatur, quod ad or-
natum portarum .. excogitari posset
8, 51, 2 Wh; die übr. Hrsgbr. pote-
rat]. neque vero Alexandriae fuit 44
quisquam aut nostrorum aut oppida-
norum, qui .. in pugna occupatum
animum haberent, quin A 15, 8 [qui
.. hab. klammert D ein; Fl nisi qui
.. hab.]. neque ullum genus quae-
stus .. praetermittebatur, quo domus
.. imperatoris vacaret A 49, 2 (3).
3) konditional: nemo erat, qui modo
aliquam iacturam facere posset, quin
A 49, 3 (4).
4) kausal: quo facilius caream stul- 45
titiae .. crimine, qui me mediis inter-
posuerim Caesaris scriptis 8 pr. 3.
qui (Bituriges) .. unius legionis hi-
bernis non potuerint contineri, quin
bellum pararent 8, 2, 2 [Wh potue-
rant]. tutissimam fore Galliam, si
Belgae, quorum maxima virtus, Aedui,
quorum auctoritas summa esset, ..
continerentur 8, 54, 5. ne suam at-
que omnium falleret opinionem, quo-
rum iudicio delectus ad pugnam pro- 46
ficisceretur A 16, 4 (5). ut .. parce-
ret .. patriae, quae turpibus incen-
diis .. esset deformata A 24, 2 (3).
Armeniam minorem (se) recepisse,
quam .. iure obtinere deberet A 35,
1. id ipsum .. officium fuisse utilius
Pharnaci, qui providisset, ne vincere-
tur, quam sibi, cui dii .. victoriam
tribuissent A 70, 4.
5) konzessiv: cognoscit .. legiones .. 47
ab se remissas, quae .. deberent ad
Parthicum bellum duci, Pompeio tra-
ditas .. esse 8, 55, 1. reliquis etiam
esset cadendum, quibus pro se pugnandi
facultas non fuisset A 16, 2 (3). com-

memorabant nulla Pharnacem auxilia contra Caes. Pompeio dare voluisse, cum Deiotarus, qui dedisset, tamen ei satisfecisset A 69, 3 (2).

6) als Gedanke des im Hauptsatze be-
48 findl. Subj. a) rebus iis, quae ad se essent delatae, .. expositis animos multitudinis confirmat 8, 8, 3. quod ei, qui intrassent, .. ad receptum .. impeditiores fore videbantur A 14, 5 (6). praemiis magnis propositis, qui primus insulam cepisset A 17, 3. cum plurima sua commemorasset officia, quae consul ei .. tribuisset A 68, 1.
49 b) in obliquen Sätzen: cum .. ea, quae proponerentur, consilia plena prudentiae .. esse iudicaret 8, 8, 1. turris .. pontibus .. coniungi (imperat), quorum frontes viminea loricula munirentur, ut ab hostibus .. duplici propugnatorum ordine defenderentur, quorum alter ex pontibus .. permitteret tela, alter, qui [V quo] propior hostem in ipso vallo collocatus esset, ponte ab incidentibus telis tegeretur 8, 9, 3 u. 4. cum .. id iugum, quod
50 .. paene ad hostium castra pertineret, .. valle a castris eorum intercisum animum adverteret 8, 14, 4. cum .. magna .. impedimenta oppidanorum videret, quae si .. fuga subtrahere conarentur, effugere (non) .. possent 8, 33, 1. vgl. 8, 21, 2. 39, 3. felicitatis esse arbitrabatur neminem .. refugisse in castra, qui .. nuntium Drappeti perferret 8, 36, 1. reliquam esse unam aestatem suae provinciae, quam si sustinere potuissent, nullum ultra periculum vererentur 8, 39, 3.
51 vgl. A 34, 1. se .. ea facturum, quae imperarit, obsidibus firmat 8, 48, 8. quod .. gloriarentur L. Lent. et C. Marc. consules creatos, qui omnem honorem .. Caesaris spoliarent 8, 50, 4. quibus cogi posset senatus id probare, quod ipsi constituissent 8, 53, 2. confirmavit sese .. eas, quae essent amissae (naves), restituturum A 12, 2. quod, si .. sentirent ea, quae postularent, mansurum in fide .. regem
52 credebat A 24, 1 (2). quod edictum .. proposuerat: quibus pecunias imperasset, neque contulissent, se adirent A 56, 6 (5). praeferendum existimavit, quas in provincias .. venisset, eas ita relinquere .. ut A 65, 1. ut sibi ignosceret, quod in ea parte positus terrarum, quae nulla praesidia Caesaris habuisset, .. in Pompei castris fuisset A 67, 1. se concedere id factum .. precibus eorum, qui .. concurrissent .. ad deprecandum A 68, 1 (3). respondit se fore aequissi- 53
mum Pharnaci, si quae polliceretur repraesentaturus esset A 70, 1. cum .. videret eas valles, quibus regia castra munirentur, .. sua castra munituras, si A 73, 1. c) in der eigtl. or. obliqua: Bellovacos omnes, qui arma ferre possent, .. convenisse 8, 7, 4. Commium discessisse ad auxilia Germanorum adducenda; quorum et vicinitas propinqua et multitudo esset 54
infinita 8, 7, 5. constituisse .. Bellovacos .. in eo loco permanere, quem delegissent, pabulatione autem, quae .. disiecta esset .. prohibere Romanos 8, 7, 7. se contentum fore ea poena, quam sibi ipsi contraxissent 8, 22, 2. vgl. A 8, 2. fugae .. nullum esse consilium non solum iis, qui primam dignitatem haberent, sed ne iis quidem, qui nihil praeterquam de vita cogitarent A 8, 3. paratam .. multitu- 55
dinem esse .. facere id, quod rex imperasset A 23, 2. s. A 35, 1 (2 B.). id .. esse integrum, quod ita esset, ut fuisset A 35, 2 (3). facturum .. omnia Pharnacen, quae imperata essent A 69, 2. se .. neque provinciarum publicas iniurias condonare iis posse, qui fuissent in se officiosi A 70, 3. id ipsum, quod commemorarent, officium fuisse utilius Pharnaci, qui providisset .., quam sibi, cui dii .. victoriam tribuissent A 70, 4. magnas 56
.. iniurias civium Rom., qui in Ponto negotiati essent, .. concedere (se) Pharnaci A 70, 5. neque exsectis virilitatem restituere (se) posse; quod quidem supplicium gravius morte .. subissent A 70, 6. cetera restitueret .. civibus Rom., quae penes eum essent A 70, 7. iam tunc sibi mitteret .. dona, quae .. imperatores ab amicis accipere consuessent A 70, 8.

qui, qua, quod; pron. indefin. a) ne qua .. facultas daretur 8, 38, 1. ne qua pars .. vacua ab exercitu esset 8, 46, 4. ne qua ..

dissensio .. nasceretur A 38, 2 (3). ne qua res .. moraretur A 51, 3. — ne quod initium belli nasceretur 8, 6,
2 1. ne quod simile incommodum accideret .. ac 8, 24, 3. ne quod .. detrimentum acceptum videretur A 11, 3. ne quod calidius ineant consilium fr. 160, 25. b) α) si qui (equites) cupidius intraverant 8, 16, 2. si quos fortuna reliquos fecisset 8, 24, 4. si quem timor armorum Caes. laederet
3 8, 52, 4. quorum si qui .. virtute cessisset A 16, 2 (3) [K quoniam si ipsi aut a. a. v. cessissent]. β) si quo pacto sentirent ea, quae postularent A 24, 1 (2) [quo facto v. Hdschr.; quo pacto Manutius; Fl will profecto (statt q. p)]. si quod periculum .. inferretur A 42, 4 (5).

qui, quae, quod; pron. interrog. 1) in abhäng. Frage a) m. subst. α) cum quaereret .. quo loco multitudo esset Bellovacorum quodve esset consilium eorum 8, 7, 3. fit certior, quae de Drappete et L. gesta essent, quoque in consilio permanerent oppidani 8, 39, 1. ne quis .. ignoraret, quibus in locis Caesar exercitusque .. fuissent 8, 48, 11. admirationem praebebat, quam ob rem id accidisset A 6, 2. exponit, quas res .. gerere deberet A 52, 1. — quae (navis) quamque (= et quam navem) earum sequatur et cui subveniat, constituit A 14, 2. β) ellipt.: sed id qua mente, communis erat coniectura A 58, 2. b) ohne subst.: quod .. scire potuisset, quis urbem Italiamque teneret, .. qui denique post L. Lentulum, C. Marcellum consules (essent) A 68, 1 (2). fit certior, quae in Pictonibus gerantur 8, 27, 1. s. ob. 1) a) 8, 39, 1. cum .. exploratores .., quae gererentur, renuntiassent 8, 35, 4. 2) in unabhäng. Frage: Cedentes .. haec ais scripsisse. Quo? aut qua re? fr. 160, 26.

quia. quem q. non arbitrabatur .. in castra venturum, .. Volusenum misit, qui eum .. curaret interficiendum 8, 23, 4.

quicumque. 1) a) in omnes partes mittit, quasc. petisse dicebantur hostes 8, 5, 3. — (turres) in quamc. erat visum partem movebant A 2, 5. b) Quaec. .. per locum praecipitem missa erant, ea .. comprehendebant id ipsum, quod morabatur 8, 42, 2. 2) ut, quac. regione pugnaretur, ad auxilium ferendum opponi possent (cohortes) A 2, 3.

quidam. I) sing. 1) allgm. a) ex captivo quod. comperit C. 8, 17, 1. pars quaed. civitatis eius 8, 26, 1. pars quaed. fluminis Nili A 27, 1 (2). — cum .. Aquitaniam .. quad. ex parte devicisset 8, 46, 1. b) quid. Minucius Silo A 52, 2. 2) = förmlich ne genere quod. obsidionis clauderetur A 61, 2. II) plur. 1) ibi quasd. civitates in armis esse 8, 24, 2. tormentis .. quibusd. locis .. collocatis 8, 40, 5. 2) vere, ut quid. existimant, ut nonnulli queruntur, coactus A 55, 3.

quidem. 1) versichernd u. hervorhebend: hos q. diutius in nostro conspectu gloriari magno nobis .. dolori est A 15, 4. quod q. supplicium gravius morte cives R. subissent A 70, 6. — Deiotarus, tetrarches Gallograeciae tunc q. paene totius, .. sine dubio autem rex Armeniae .. ab senatu appellatus A 67, 1. 2) einräumend a) wenigstens, freilich, zwar: s. non § 9: 2 B. b) m. adversativem Nebenbegriff: hinc suis .. subsidio scaphas mittens nonnullos conservávit. Navigium q. eius .. una cum hominibus interiit A 21, 3. 3) ne .. q. s. ne I) 3 B. u. modo 2) 1 B.

quies. cum .. milites hibernorum -e reficere a tantis laboribus vellet 8, 1, 1.

quin. I) in abhäng. Nebensätzen 1) in Konsekutivsätzen: neque vero Alexandriae fuit quisquam .., q. altissima tecta peteret atque .. locum spectaculo caperet A 15, 8. nemo erat, .. q. aut vadimonio teneretur aut in reos referretur A 49, 3 (4). 2) in Finalsätzen a) α) qui .. non potuerint contineri, q. bellum pararent 8, 2, 2. s. dubito § 1: 1 B. neque eum consilium suum fefellit, q. hostes .. nihil iam de bello essent cogitaturi A 32, 2. nec diu moratur dolorem suum, q. eos interfici iubeat A 55, 2. — nec sibi ullius rei moram necessitatemque iniungebat, q. quam celerrime posset .. Octavium persequeretur A

44, 4 (5). β) adversativ: s. adduco § 5: 1 B. b) ut .. alii morari Caesarem dicerent, q. naves conscendere iuberet A 7, 1 [qui n. c. non iub. statt q. Forchh.; qui non D K; quod non schlägt V vor].

II) im Hauptsatze: bekräftigend u. steigernd: s. quamquam 2) 1 B.

quindecim. cum cohortibus q. 8, 38, 1.

quingenti. numero non amplius erant -i 8, 10, 4.

quini. pedum denum quinum 8, 9, 3 [F Wh quinum denum].

quinquagies. HS LX cum Calpurnio paciscitur et cum Q. Sestio L A 55, 5.

quinquaginta. non amplius CCL A 40, 4.

quinque. cum V cohortibus A 57, 2. non amplius hominum milibus .. q. 8, 30, 1. milia passuum V A 73, 1. Lycias (naves) V A 13, 5. navibus longis q. A 17, 4 [Fl möchte utrimque statt q., V möchte q. streichen]. [V pedum A 38, 3 D]. quinqueremes V A 13, 4. — cum cohortibus XXV 8, 24, 2. cum coh. .. XXXV A 63, 1.

quinqueremis. s. quadriremis 3 B. capitur hoc proelio -is una et biremis A 16, 6 (7).

quintus. q. legio A 50, 3. 52, 1. 53, 5. 54, 2. 57, 3. legio q. A 55, 1. 57, 5.

quintus decimus. q. (legio) 8, 54, 3 (2 B). legionem .. q. 8, 24, 3.

quis, quid; pron. interrog. nur in abhäng. Fragen. 1) quod .. scire potuisset, quis urbem Italiamque teneret A 68, 1 (2). 2) a) cum, quid ageretur ... essent suspensi 8, 43, 2. quid speres de illis, .. ad me scribe fr. 160, 34. ut per se consilium caperet, quid faciendum videretur A 10, 1. in portu periclitati remigio, quid quaeque earum (navium) efficere posset A 13, 4. ne .. ex eo, quid sensissent, iudicaretur A 54, 3. ut, quid ageretur, perspiceret A 57, 2. cum diu dubitasset, quid sibi faciendum quidve Lepido esset credendum A 63, 4. b) m. gen.: dubitans, quid esset capiendum consilii A 20, 6. cum .., quid transitus fluminis viti difficultatisque haberet, cognitum esset A 60, 5.

quis, qua, quid; pron. indef. 1) subst. a) ne quis .. ignoraret 8, 48, 11. b) α) si quid timent fr. 160, 29. ne quid .. videretur asperius fecisse 8, 44, 1. — si quid gravius illis accidisset A 11, 2. β) si quid .. nostris terroris afferre possent A 14, 4. 2) m. subst.: neve quam partem nocturni temporis intermittant A 9, 1. ne quis ab opere miles discederet A 73, 3.

quisnam. nulli erat dubium, quidn. contra Caes. pararetur 8, 55. 2.

quisquam. 1) in negat. Sätzen a) subst. α) neque vero Alexandriae fuit quisq. aut nostrorum aut oppidanorum, .. quin A 15, 8. ne pecunia illa in potestatem cuiusq. veniret A 61, 2 (4). β) neque de Labieno credidit quicq. 8, 52, 3. neque morte Pompei quicq. profectum, quo minus A 3, 3 (4). s. nec § 2: 2 B. se neque libentius facere quicq. quam supplicibus ignoscere A 70, 3. — neque habet a Marcello quicq. divisi A 63, 3. b) m. subst.: numquam in conspectum cuiusq. Romani venire 8, 23, 6. ne in conspectum veniat cuiusq. Romani 8, 48, 9. 2) in affirmat. Sätzen a) me iudicio cuiusq. .. posse cum Caes. comparari 8 pr. 9. b) m. negat. Gedanken: quem timor prohibebat cuiusq. fidei suam committere salutem 8, 23, 2.

quisque. 1) a) quali quisq. fuisset animo 8, 46, 6. — quid quaeq. earum (navium) efficere posset A 13, 4. b) suum quisq. contubernalem .. prosequens A 16, 4 (5). cum suo (duci) quisq. auxilium ferret A 46, 3. 2) Ita quisq., prout erat maxime insignis, .. telis hostium .. se offerebat 8, 42, 4 s. quam § 2.

quo. I) adv. 1) indefin.: ne q. temere progrederetur A 42, 2. 2) relat. a) praeruptissimis saxis .., q. .. ascendere esset difficile 8, 33, 1. litora .. defendebant, q. .. non facilis nostris aditus dabatur A 17, 4. montem Herm. .., q. Medobregenses confugerant A 48, 2 (4). b) α) das 2 pron. demonstr. ist zu ergänzen: q.

maxime rem deducere volebat, necessitate est deductus, ut A 61, 4. β) q. .. hoc s. hic § 14: 1 B. vgl. qui § 49: 8, 9, 3. c) z. Anknüpfung: ad oppidum Lem. .. Q. cum adventaret 8, 26, 2. Q. (ad oppidum Ux.) cum .. venisset 8, 33, 1. in Italiam .. Q. cum venisset 8, 55, 1. in suum navigium
3 .. Q. multitudo hominum insecuta cum irrumperet A 21, 2. cohortes illo circumire castra .. iussit .. Q. ut ventum est A 31, 2. se recepit ad radices montium; q. Pharnaces insequi .. noluit A 40, 3. oppidum .. Q. ut venit A 47, 4. 3) interrog.: Cedentes .. haec ais scripsisse. Q.? aut qua re? fr. 160, 26.
4 II) coni. m. Konj. 1) final: (immer m. Komp.) a) allgm. 8 pr. 3. 38, 3. 42, 4. 44, 1. 52, 2. A 23, 1. 33, 3 (4). 71, 1. 74, 1. b) omnibus rebus inserviendum statuit, q. celerius .. prodirent in aciem 8, 8, 1. quibus .. admonebantur, q. maiores pararent
5 necessitates, quibus 8, 53, 2. 2) konsekutiv: Volusenus ad eam virtutem .. magnum odium Commii adiungebat, q. libentius id faceret, quod imperabatur 8, 48, 2 [wenn nicht quo als Relativ zu fassen ist]. 3) kausal: non q. .. sed s. non § 8 u. 9 je 1 B. 4) q. minus. a) daß: s. deterreo d) 1 B. nullius periculi timorem multitudini
6 fore impedimento, q. m. se dederent A 23, 2 (3). prohibere, q. m. sumerent, non poterant 8, 34, 3. prohiberi sese non posse, q. m. cotidie navibus aquam peterent A 8, 2. b) daß nicht: neque morte Pompei quicquam profectum (esse), q. m. apud se Caesar commoraretur A 3, 3 (4).

quoad. 1) v. d. Zeit a) m. Indik. α) Caesar, q. potuit cohortando suos ad pontem .. continere, eodem in periculo versatus est A 21, 1. b) m. Konj.: omnia patienda esse statuit, q. sibi spes aliqua relinqueretur iure potius disceptandi quam belli gerendi 8, 55, 2. 2) v. Raume = so weit als: [Mithridaten .. regem Bospori constituit, q. sub imperio Pharnacis fuerat A 78, 2 so Hf D Oehler, qui Dt, quod mit den Hdsch. N K].

quod. I) adv. = in Beziehung worauf Q. si alia esset litoris Aegyptii natura atque omnium reliquorum, tamen .. prohiberi sese non posse A 8, 2. s. nisi 1) b) 3 B.

II) coni. 1) weil a) m. Indik.: (hoc ipso) fiunt superiores, q. nullum ab insidiantibus imprudentes acceperant detrimentum 8, 19, 3. ähnl. 8, 23, 6 2
(2 B.). 24, 2. 38, 3. 44, 3. A 1, 3. 5, 2 (3). 7, 2. 10, 1. 5. 12, 1. 19, 2. 24, 1 (2). cui subsidium nemo tulit, sive q. in ipso satis praesidii pro virtute .. eius putarent esse, sive q. ipsi sibi timebant A 25, 6. 28, 3. 33, 3 (4). 34, 3. 42, 2 (epexeget.). (non quo .. sed q.) 45, 1 (2). 45, 2 (3). 47, 2. 51, 1. 65, 2. tali vic- 3
toria .. incredibili est laetitia affectus, q. maximum bellum tanta celeritate confecerat, q. que subiti periculi recordatione laetior [quod] victoria facilis ex difficillimis rebus acciderat A 77, 1′ [das hdschl. überlieferte, v. Dt eingeschlossene quod haben Hf D K nicht; q. .. confecerat, quoque subiti p. recordatio est laetior, q. vict. f. N mit Zustimmung v. Weissenb.]. = atque 4
eo magis, q. 8, 10, 4. sive eo, q. .. sive eo, q. A 63, 2. — propterea q. s. propterea: 8, 48, 10. (50, 4 m. Konj.). A 14, 5 (6). 56, 6 (5). b) m. Konj. α) hoc ipsum crimen arrogantiae subeo, q. me iudicio cuiusquam existimem posse cum Caes. comparari 8 pr. 9. β) der vbr. sagen, meinen: s. ob. § 2: A 25, 6. [castellum .. Caesar aggressus omnibus copiis expugnat, 5
non q. minore numero militum consequi difficile factu putaret, sed ut .. castra regis oppugnaret A 30, 3 so N Hf K; non quo id Dt D]. vgl. unt. § 6: 8, 7, 4. γ) in abhäng. Sätzen: ereptum (esse) Galbae consulatum, .. q. sibi coniunctus et familiaritate et consuetudine legationis esset 8, 50, 4. ähnl. (propterea q.) 8, 50, 4. A 7, 1. 6
16, 3 (4). 21, 6 (7). 31, 1. 35, 2 (2 B.). 60, 2. 65, 1. 68, 1 (2). — in eigentl. or. obl.: multitudinem maxime Correo obtemperare, q. ei esse odio nomen populi R. intellexissent 8, 7, 4. ähnl. A 10, 5.

2) daß a) m. Indik.: cuius itineris has esse cernebat opportunitates, q. 7
.. nullus impetus repentinus accidere hostium poterat, et q. Cappadocia ..

magnam commeatus copiam erat sumministratura A 35, 8 (6). b) m. Konj. α) magnum .. Bellovacos .. commodum esse consecutos, q. Correus .. esset interfectus 8, 21, 4. — supplex
8 ad Caes. venit oratum, ut sibi ignosceret, q. in Pompei castris fuisset A 67, 1. β) cuius rei .. causa afferebatur, q. Gallis omnibus cognitum esset (acc. c. inf.) 8, 1, 2. causa interposita, q. is in aequum non descenderet, M. militibus persuadet, ut A 60, 3. γ) nach vrb. der Affekte u. Affektsäußerungen: ne .. nimis .. eo gloriarentur beneficio, q. auxilia Pom-
9 peio non misisset A 70, 2. ut iis gratias ageret, q. .. officium suum Antonio praestitissent 8, 50, 3. insolenti voluptate efferebatur, q. sibi novarum provinciarum .. oblata esset facultas A 51, 2. — vgl. quae res incendit dolore milites .. nostros, q. tam diu pari proelio cum Alex. certaretur A 29, 3. vgl. A 24, 6 (7). — s. moror § 1: A 7, 1.

quo minus. s. quo § 5 u. 6.

quondam. ibi cum Lucterius apud suos cives q. integris rebus multum potuisset 8, 32, 2.

quoniam. 1) m. Indik.: nihil .. iam video opus esse nostra cura, q. praesidia sunt in tot annos provisa fr. 160, 22. 2) m. Konj. α) saepe erat senatui pollicitus, si quem timor armorum Caesaris laederet, q. Pompei .. arma non minimum terrorem foro inferrent, discederet uterque ab armis 8, 52, 4 s. et § 16. β) in or. obl.: tamen, q. mare libere tenerent, neque hostes classem haberent, prohiberi sese non posse, quo minus A 8, 2. ähnl. A 70, 5.

quoque. perseverare coepit, ut eo q. regno decederet A 35, 2.

R.

radix. (legio) se recepit ad -es montium A 40, 3. in infimis .. -ibus montis ferebatur 8, 40, 3.

rapina. cum in illa societate versarentur -arum A 50, 2. s. consumo 2) 1 B. s. caedes 2 B. pecunia illa ex infinitis -is confecta A 64, 2 (4).

rapio. 1) nehme schnell weg, reiße weg scalas -ere navesque a terra repellere A 20, 4. 2) raube sibi quod -uerant acceptum referebant A 50, 2.

rarus. a) einzeln stehend -is disiectisque ex aedificiis 8, 10, 3. b) cum dispositis turmis in vicem -i proeliarentur 8, 19, 1.

ratio. 1) Berechnung, Vermutung cum .. quantum in -e esset, exploratum haberet (acc. c. inf.) 8, 6, 1. 2) a) Maßregel, Plan quantum hibernorum opportunitas bellique -o postulabat 8, 6, 4. ut sine signis certisque ordinibus, sine -e prodierant A 20, 3 [einige Hdschr. sineque r; sine r. will Forchh. streichen]. b) Beschaffenheit, Art u. Weise ut -o postulabat proelii 8, 19, 3. hac -e .. exercitum adducit 8, 8, 4. eadem -e haec (subsidia) media collocabantur acie A 37, 4. omni -e esse vincendum A 8, 6. omni -e contendendum .., ut A 17, 1. eum postero die simili -e aggreditur A 19; 2. si tali -e diversis in locis plures consilia inissent 8, 44, 1. c) Verhältnis haec (castra) imperat vallo pedum XII muniri, loriculam pro hac -e eius altitudinis inaedificari 8, 9, 3. s. hic § 7 u. inaedifico. 3) Berücksichtigung, Rücksicht frumenti -em esse habendam 8, 34, 1. 4) a) Klugheit quibus (casibus) nihil -e potuit administrari A 75, 3 (4). b) (vernünftiger) Grund suorum timorem consolatione et -e minuebat A 8, 1.

recedo. 1) ziehe mich zurück ex eo loco cum copiis -it 8, 27, 2. 2) stehe ab von, gebe auf neque ab oppugnatione -i .. ulla condicione posse 8, 40, 1.

recens. -i calamitate 8, 31, 2. -ibus proelii vestigiis 8, 20, 1.

receptus, us. -ui cecinit A 47, 1. (cum) neque .. ullus in naves -us

daretur A 7, 1. quod ei, qui intrassent (vada), .. ad -um .. impeditiores fore videbantur A 14, 5 (6).

recipero. dignitatem populi R. et regna sociorum -are A 36, 2 [et reg. soc. rec. möchte E. Fischer streichen, da er sociis erwartet oder wenigstens reciperari]. Cn. Pompeio se provinciam -are velle A 58, 1.

recipio. I) nehme zurück 1) me r. a) begebe mich zurück α) ipse se -it die XXXX Bibracte 8, 4, 1. ad ius dicendum Cordubam se recepit A 49, 1. ex contione se Cordubam recepit A 52, 2. β) ad legiones in Belgium se -it 8, 46, 6. b) ziehe mich zur., gehe z. α) absol.: tale consilium sui -endi ceperunt 8, 15, 4. liberam facultatem sui -endi Bellovacis dederunt
2 8, 16, 2. aggressus .. legionarios se -entes A 60, 4. — celerius, quam consuetudo fert equestris proelii, se receperunt 8, 12, 4. β) ut sine vulneribus ac periculo vitae .. (neque) arduo se -ere possent ascensu 8, 40, 4. γ) Salonam se -ens in oppidum maritimum A 43, 2 (3). cum reliquis copiis Salonam se recepit A 43, 3 (4). victor se Brundisium incolumi exercitu
3 et classe recepit A 47, 5. δ) (legio) se recepit ad radices montium A 40, 3. ε) itineribus tutis per Cappadociam se in Asiam recepit A 40, 5. prius .. quam se .. in castra suorum -erent 8, 13, 3. sine defetigatione equorum in eodem se -eret castra 8, 27, 4. ita re bene gesta se -unt in castra 8, 27, 5. nec se -it in castra 8, 35, 5. ut se -erent in castra A
4 60, 3 [recipiant D]. — in suum navigium se recepit A 21, 1. nisi .. in naves .. se .. recepissent A 27, 6 (8). missis omnibus incolumibus in eum se portum victor recepit A 47, 1. ζ) Pompeium se ex fuga eodem recepisse A 3, 3 (4). eo se recepisse ex fuga .. Octavium A 47, 2. 2) nehme wieder
5 in Besitz, gewinne wieder Armeniam minorem recepisse (se) A 35, 1. maritimas nonnullas civitates, quae defecerant .. -ebat A 44, 4. provincia recepta et Cornificio reddita A 47, 5. — paternum regnum glorians se recepisse A 41, 2 (3).

II) nehme entgegen 1) nehme in Besitz, unterwerfe, gewinne a) quantum aut ruinis deicitur aut per vim -itur loci A 1, 2. b) α) celeritas in -endis ci- 6
vitatibus Fabium consequitur 8, 31, 3. Ponto recepto A 77, 2. β) prudentia ac diligentia sua .. (provinciam) et recepit et defendit A 42, 2. 2) nehme bei mir, in eine Oertlichkeit auf, lasse ein a) et rex ad opprimendum Mithridaten proficiscitur et Caesar ad -endum A 28, 1. b) ex fuga paucis atque 7
his vulneratis receptis 8, 20, 2. c) α) eum ad se victorem incolumi exercitu recepit A 28, 2. β) receptum (regem) in navem A 31, 6. eo (in myoparonem) receptus A 46, 7. 3) ziehe an mich a) eum .. -ere transmarina auxilia non posse A 3, 4 (5). praesidium nostrum recepit A 44, 5 (6). b) s. latro 1 B. 4) a) nehme in ein Verhältnis auf finitimas civitates 8
.. in fidem receptas esse 8, 3, 5. complures civitates in fidem -it 8, 27, 1. in fidem receptos (oppidanos) consolatus A 32, 4. reges, tyrannos, dynastas provinciae finitimos .. receptos in fidem A 65, 4 (5). b) gestatte, lasse zu excusationem s. defectio 1 B.

recordatio. subiti periculi -e laetior [quod] victoria facilis ex difficillimis rebus acciderat A 77, 1 s. quod § 3.

recreo. paulum ab illo timore se -arunt A 27, 7 (8).

recupero. s. recipero.

recurro. ut ad Nonas -am fr. 160, 21.

recusatio. cum cotidiana mea -o non difficultatis excusationem, sed inertiae videretur deprecationem habere 8 pr. 1.

recuso. a) cum .. nullam dimicationem -arent 8, 18, 2. non esse autem alicui civitati sortem incommodi -andam, si 8, 1, 3. b) m. inf.: cum dimicare non -arent 8, 15, 1. totum onus sustinere non -abant, ne A 11, 3.

reddo. 1) übergebe wieder provincia recepta et Cornificio -ita A 47, 5. 2) mache quae (praemia) speciosum -ebant praesentem exercitus amorem A 48, 3 (5).

redemptio. quos .. transmarina militia perterritos ad sacramenti -em vocabat A 56, 4.

redeo. a) α) cum -isset A 51, 3. β) Caesari -eunti cum classe A 10, 4. b) summa celeritate Nemetocennam -iit 8, 52, 1. rursus ad obsidendum Lemonum -it 8, 26, 4. c) rure iam -ierim, quaeris fr. 160, 17.

redigo. 1) treibe zurück eos .. in oppidum -egerat A 19, 3. 2) bringe, versetze in eine Lage, in e. Zustand omnes eas regiones .. in amicitiam Caesaris -egerat A 26, 3. (Ambiorigem) fugientem -i posse in suam potestatem 8, 24, 4. principes eorum vivos -it in suam pot. 8, 45, 1. ut insulam molemque ad insulam pertinentem in suam -eret pot. A 17, 1. id oppidum .. et copiarum magnitudine .. et .. constantia oppugnandi .. in suam -egit pot. A 26, 2.

redimo. qui se pecunia -emerunt A 55, 4.

reditus, us. a) eigtl.: -us eius fuit celerior omnium opinione A 51, 4. ut Ambiorix .. nullum -um .. haberet in civitatem 8, 24, 4. ne .. discessu navium omnino -u intercluderentur A 20, 5. b) übtrg.: sibi .. clementia Caesaris -um patere in eius amicitiam 8, 3, 5.

reduco. copias -ere coepit A 60, 3. veterana VI (legione) secum -cta A 33, 3 (4).

redundo. quod et victoris et victi detrimentum ad eundem Caes. esset -aturum A 60, 2.

refero. 1) trage zurück, bringe z. -tur (vulneratus praefectus) in castra 8, 48, 7. — relato domum Cassio A 53, 3. 2) a) melde zurück, hinterbringe legati responsa ad suos -unt 8, 23, 1. legati a Pharnace responsa -unt A 35, 1. b) trage vor, stelle Antrag contra legem .. rettulerat ante tempus ad senatum de Caesaris provinciis 8, 53, 1. 3) a) trage ein, schreibe ein acceptum s. accipio § 2: 2 B. u. detrimentum § 2: 1 B. b) rechne, zähle unter nemo erat, .. quin aut vadimonio teneretur aut in reos -rretur A 49, 3 (4).

reficio. 1) mache wieder, stelle w. her magna spe et fiducia veteres -ere naves A 12, 2. has (naves) -ebant A 13, 1. dum suas captivasque naves -eret A 47, 2. paternorum .. castrorum -ectis operibus A 72, 3. 2) lasse zem. sich erholen (cum) milites hibernorum quiete -ere a tantis laboribus vellet 8, 1, 1. -it se celeriter A 54, 1.

refugio. 1) fliehe zurück, entfliehe a) turpiter -erunt 8, 13, 2. vehementissimo cursu -erunt 8, 15, 6. vix -isse nuntios caedis 8, 21, 3. b) ex fuga pauci ad regem -erunt A 29, 5. neminem ex caede -isse in castra 8, 36, 1. -entes Alexandrinos ex castello in castra A 30, 4. 2) nehme meine Zuflucht nautici homines .. ad naturale ac domesticum bonum -ere cupiebant A 12, 4.

regia. naves veteres erant in occultis -ae navalibus A 13, 1.

regio. 1) Richtung. Linie Octavium paucis navigiis .. -em Graeciae petisse A 47, 4. qui -e fluminis Nili propugnabant A 30, 6 (7). substitit ad insulam T.; qua -e Vatinius insequens navigabat A 45, 1 (2). e -e eius (fontis) vineas agere adversus montem 8, 41, 2. 2) Gegend, Landschaft, Bezirk omnem .. illam partem -emque .. bellum instauraturam esse A 42, 5 (6). nautici homines, urbis et -is maritimae A 12, 4. locus est fere -um illarum nobilissimus A 27, 1. nobilissimum -um earum oppidum A 47, 3. quae omnem illam -em coniunctam Oceano continerent 8, 46, 4. omnes eas -es, per quas iter faciebat, .. pacarat atque in amicitiam Caesaris redegerat A 26, 3. cum omnes -es Galliae togatae .. percucurrisset 8, 52, 1. extremas Galliae -es petere 8, 31, 5. quae (vada) pertinent ad -em Africae A 14, 5. si propius eas -es cum exercitu accessisset A 34, 3. in s. provincia § 5: A 65, 1. ut, quacumque -e pugnaretur, integris viribus .. opponi possent A 2, 3. loca sunt egregia omni illa -e ad tenendas ancoras A 9, 4. legatum, qui in illis -ibus erat 8, 24, 2. ne genere quodam obsidionis clauderetur in -ibus alienis sibique infestis A 61, 2.

regius. -us animus (= rex) A 24, 3 (4). -a castra A 73, 1. victrices -ae copiae A 40, 3. -o genere ortum, disciplinis etiam -is educatum A 78, 2. -ae fiduciae A 74, 1. -o

Cappadocum genere A 66, 4 (5). ʃ. sb. disciplinis. -is insignibus A 67, 1. -a munera A 36, 1. praeda omni -a A 77, 2. falcatae -ae quadrigae A 75, 2 (3). -um vestitum A 68, 1 (3).

regno. cuius nomine diu -asse impotenter Ganymeden [illegible] A 33, 2 (3).

regnum. 1) königl. Würde, Herrschaft, Regierung. [illegible] non enim sibi -um ipsum [illegible] Caesaris esse iucundius A 24, [illegible] 4. [illegible] causa integra Caesari servaretur A [illegible] 1. ʃ. hereditas a. heres [illegible] 1 [illegible] -a sociorum .. ab externo rege [illegible] A 34, 2. [illegible] Armeniam minorem. -um suum, [illegible]
2 barzanis, [illegible] tur a Ph. A [illegible] -a sociorum recipere A 34, [illegible] -um gloriam [illegible] minori [illegible] ex duabus filiis A [illegible] 1 [illegible] ex -o statum A [illegible] reich per quas [illegible] -umque [illegible] .. fertilissim. [illegible] facultas A [illegible] paterno A 24 [illegible] subiectam [illegible] suetudinem [illegible] A 3, 2 [illegible] ret A [illegible] ciam A [illegible]

reicio. [illegible] cerat, rursus [illegible]

religio. [illegible] würdigkeit [illegible] cari offensio .. animo [illegible] soliti A [illegible] ligiös [illegible] quod [illegible] colitur, ut A [illegible] Götterpriester [illegible] binden [illegible] Pharnaces [illegible] -ibus indu[illegible] quibus [illegible] eum .. audiebamus A [illegible]

relinquo. 1) [illegible] parte ibi -eta copiarum [illegible] duobus milibus armatorum [illegible] 2. legiones ibi .. [illegible] 33, 3 (4). duas [illegible] Vin. in Ponto [illegible] quit V]. [illegible]

bus XV in Bellovacis -it 8, 38, 1 Q. Calenum cum legionibus reliquit qui .. subsequeretur 8, 39, 4. β) qu 2
numero aegrorum -eti erant Brundisi A 44, 4. γ) binis cohortibus ad impedimenta tuenda -etis 8, 2, 2. Longinus in Hispania pro praetore provinciae .. obtinendae causa -etus A 48, 1. his pulsis custodiae portus -eti naves ad litora .. applicaverunt A 17, 6 [so Jur; V nach den Hdsch. custodia p. -eta ad lit; M his p cu- 3
stodia portus, reliqui naves .. appl.]. quae cohortes .. praesidio reliquerat A 76, 3. [illegible] impedimentis in castris -etis A 73, 2. [illegible] .. locum castrorum [illegible] excelsissimum locum castrorum [illegible] esse = [illegible] [illegible] quod .. per [illegible] A 3[illegible] 1. quibus [illegible] 4
[illegible]

3) übrig, der andere a) m. subst. α) equitum et -orum auxiliorum A 63, 1. Bellovaci -aeque civitates 8, 20, 2. Lingonum -arumque civitatum 8, 11, 2. -arum civitatium legati 8, 23, 1. -as civitates adit 8, 38, 2. -am classem (vorh. primis navibus) A 15, 3. -is cohortibus A 39, 2. frumentatione et -o commeatu 8, 7, 7. -ae copiae A 19, 3. cum -is copiis A 43, 3 (4). -um exercitum 8, 2, 2. cum -o exercitu 8, 31, 1. quos .. inermes habebant, unaque -a impedimenta 8, 14, 1. in locis -is 8, 43, 2. -is locis A 46, 3. -am multitudinem (vorh. paucis) 8, 13, 2. paene omni -a mult. (vorh. pauci) A 29, 5. in -is navibus A 11, 4. -as naves A 14, 2. -is operibus intermissis A 9, 1. -a pars exercitus A 74, 2. ab -a parte urbis A 1, 4. aut scalis aut cratibus aut -is rebus A 18, 1. β) alicui civitati .., si .. -ae (civitates) 8, 1, 3. in collatione -arum (legionum) 8, 8, 2. quattuor legiones .. duas leg. .. duas .. duas -as 8, 46, 4. alia .. litoris Aegyptii natura atque omnium -orum A 8, 2. longe ab -is (navibus) collocata A 11, 1. ex his erant .. quadriremes X, -ae (naves) infra hanc magnitudinem et pleraeque apertae A 13, 5. in fronte collocant XXII, -as subsidiarias (naves) in II ordine constituunt A 14, 3. interim sunt -ae (naves) subsecutae A 15, 7. -ae (naves) .. fugam ad oppidum capiunt A 16, 7 (8). parum celeriter insequentibus -is (navibus) A 25, 5. b) ohne subst. α) masc.: fonte prohiberi posse oppidanos cum optarent -i, C. unus videret 8, 41, 2. nos proelium sustinebimus .., dum -i subsequantur A 15, 4. nisi locorum notitia -i se texissent partimque in naves, quibus .. transierant, recepissent, funditus deleti essent A 27, 6 (8). — cuius tamen rei maior nostra quam -orum est admiratio 8 pr. 6. (hos) neque ad sanitatem -orum deditione esse perductos 8, 22, 1. — quorum si qui .. cessisset, -is etiam esset cadendum A 16, 2 (3) s. cado 1). exemplo supplicii deterrendos -os existimavit 8, 44, 1. duobus milibus armatorum relictis -os ex oppido D. et L. educunt 8, 34, 2. fugato duce altero perterritos -es facile opprimi posse 8, 36, 1. — s. relinquo § 3. β) neutr.: -a pari diligentia administrat A 4, 2.

remaneo. 1) bleibe, b. zurück qui in navibus longis -serant A 20, 4. — qui agrorum colendorum causa -sissent 8, 7, 2. 2) beharre, bleibe: s. permaneo § 2: 8, 39, 1. nonnullas civitates .. -entes in suo consilio A 44, 4.

remex. s. classiarius a) 2 W. capit ex eo proelio .. dicrotas VIII compluresque -es Octavianos A 47, 2. cum .. aquandi causa -es in terram exposuisset, nonnulli ex eo numero .. sunt excepti. Ex his cognoverunt A 10, 2. capitur hoc proelio .. biremis cum defensoribus -ibusque A 16, 6 (7).

remigium. in portu periclitati -o, quid quaeque earum (navium) efficere posset A 13, 4.

remigo. celerrime fortissimeque contra illo -ante A 46, 2.

remitto. 1) schicke zurück a) familias publicanorum -eret A 70, 7. — his responsis datis legatos -sit A 70, 8. b) α) Pompeio legionem -sit 8, 54, 3 [Pompeii F]. legiones duas ab se -ssas 8, 55, 1. β) auxilia Deiotari domum -it A 77, 2. legionem 2 V in castra -it A 55, 1. legionibus in hiberna -ssis 8, 4, 1. c) qui speculandi causa essent -ssi 8, 7, 2. 2) lasse nach, erlasse dolor vulnerum pecuniae -ssus A 55, 5.

remotus. 1) entfernt a) facilius Armeniam defendere .. subiectam regno suo quam Cappadociam longius -am A 35, 2. b) montibus .. satis magno intervallo ab oppido -is A 36, 3. 2) entfernt von consilia .. longe a temeritate barbarorum -a esse 8, 8, 1.

remulcum. naves onerarias .. -o victricibus suis navibus Alexandriam deducit A 11, 6.

remus. deerant -i .. asseres -orum usum obtinebant A 13, 2. ut .. nullius (navis) -i detergerentur A 15, 6.

renovo. -are belli consilia 8, 1, 1.

renuntio. a) cum .. exploratores missi, quae gererentur, -assent 8, 35, 4. b) equites .. -ant (acc. c. inf.) 8, 7, 2.

reparo. -andae classis cogitationem non deposuerunt A 12, 3.

repello. a) treibe, schlage zurück navigia hostium lapidibus ac fundis a mole -ebant A 20, 2. — plurimum proficiebant in -endis vulnerandisque nostris A 30, 6 (7). b) stoße zurück α) (cum) neque administrandi neque -endi (navigium) a terra facultas daretur A 21, 2. β) scalas rapere navesque a terra -ere A 20, 4.

repente. [in A nur 4 B.; cum r. 8, 9, 1. 12, 3. 29, 1. vgl. A 74, 1]. cum r. instructas .. legiones accedere .. viderent 8, 9, 1. s. animadverto § 1: 2 B. u. § 4: 1 B. id oppidum .. r. magnis circumdatum copiis A 26, 2. constitutis r. exiguis ad necessitatem aedificiis 8, 5, 1. concilio r. cantu tubarum convocato 8, 20, 2. r. omnibus ex partibus signo dato 8, 36, 4. r. perennis exaruit fons 8, 43, 5. magna r. .. flamma exstitit 8, 42, 2. [inimicus homini r. suorum invocat fidem atque auxilium, so 8, 48, 3 so D Wh H; d. übr. Hrsgbr. haben r. nicht]. parabant se Vatiniani r. oppressi A 45, 4 (5). r. ex eo loco .. recedit 8, 27, 2. r. ex fuga paucis .. receptis 8, 20, 2. flamma copias .. r. a conspectu texit Romanorum 8, 15, 6. cum r. .. in conspectum hostium veniunt 8, 29, 1.

repentino. proiectis iis (arboribus) r. que aggere iniecto A 29, 4.

repentinus. -o adventu Caesaris 8, 3, 1. nullus impetus -us A ... latrocinium 2 B. ii -o ... perterriti 8, 35, 5.

reperio. 1) finde puteis fossis aquam dulcem -ri posse A 8, 1. 2) ... (cum) neque ullum ... consilii sui -ret A 63, 4. 3) ... sua sponte multa -ebant A ... 4) pass.: illa interior ... corruptior iam salsiorque ... A ... (4).

repeto. qui regio Cappado... sacerdotium ... A ...

repraesento. führe ... pollliceretur -aturum ... A ...

repugno. omnibus bon... ...

repulsa. qu: M Ant... saris .. gratiam ... 8, 50, 2.

requies. nec provinciae ... ulla -es A 50, 3.

res. 1) Sache, Ding ... summa rerum ac de ... decertare A 16, 2 ... dimicationi rem committere A ... quo maxime rem ... necessitate est deductus ... A ... atque ita rem moderabat ... 8, 52, 5 s. d... b) = nötige Sache, Bedürfnis ... omnium rerum apparatu ... A 3, 1. se ad ... rebus paraverunt A ... nostri .. cratibus ... parati venerant ad ... 18, 1. — summa ... rum omnium praes... s. frumentarius ... 2 B. 2) Schicksal ... ad iacturas et ... aris A 49, ... celeriter corr... Ursache, Grund ... sisse. Quo ... quam ob ... 4) Angelegenheit ... a) accura... inservire ... A 15, 4. A 56, 5. 5. qu... ...

rebus, quae gestae erant in J. A 44, 1. cognita re A 57, 2. rebus iis, quae ad se essent delatae, omnibus expositis 8, 8, 3. his rebus incensus A 57, 6. 7) Verhältnis, Sachlage, Lage a) α) Caesarem .. libentius etiam crediturum suis promissis, quam res pateretur A 71, 1. fidem suam in re omni interponit A 63, 3. β) victoria facilis ex difficillimis rebus acciderat A 77, 1. γ) ibi rebus omnibus provinciae et finitimarum civitatum constitutis A 66, 3. — qui de Alexandrinis rebus litteras .. ferebant A 38, 1. b) Staat ibi cum Lucterius apud suos cives quondam integris rebus multum potuisset 8, 32, 2. c) s. secundus 3) 8, 13, 4. A 23, 1. 41, 1. 43, 4 (5). 8) Rechtssache, Streitfrage ut in Caesaris adventum res integra differretur A 35, 2 (3). 9) Vorteil, Interesse nonnullae civitates rebus Cassii studebant A 62, 2. 10) z. Umschreibung v. pron. od. adi.: quae res .. stultas cogitationes incitabat barbarorum 8, 10, 4. Quae res incendit dolore milites .. nostros A 29, 3. ne qua res, cum redisset, moraretur A 51, 3. Cuius tamen rei maior nostra quam reliquorum est admiratio 8 pr. 6. Cuius rei verisimilis causa afferebatur, quod 8, 1, 2. ut neque confligeret (cuius si rei facultas esset, resistere .. militibus non poterat) A 61, 4. nec sibi ullius rei moram necessitatemque iniungebat, quin A 44, 4 (5). Ea re cognita 8, 46, 1. Qua cognita re A 38, 2. Qua re cognita 8, 4, 3. 19, 5. 36, 4. A 56, 2. Qua re ex compluribus cognita 8, 36, 1. Quibus rebus cognitis 8, 27, 1. Qua re comperta A 10, 3. Quibus rebus gestis 8, 46, 3. Ad eam rem delectos idoneos ei tradit centuriones 8, 23, 4. omnibus rebus inserviendum statuit, quo celerius 8, 8, 1. Quibus omnibus rebus perturbati A 20, 5. Qua in re summa felicitas .. in recipiendis civitatibus Fabium consequitur 8, 31, 3. In his rebus occupato Caesare A 20, 1. 11) z. Vertretung eines vorhergeh. subst.: ut aqua pabuloque abundaret, quarum alterius rei copiam exiguam, alterius nullam .. facultatem habebat A 1, 6.

reservo. (fortuna) plerumque eos, quos plurimis beneficiis ornavit, ad duriorem casum -at A 25, 4.

resisto. 1) a) bleibe zurück Drappes castris praesidio cum parte copiarum restitit 8, 35, 2. b) α) bleibe stehen quorum .. pars -ens et dubitans .. interfecta est A 20, 6. β) mache Halt Octavium ibi restitisse A 45, 1 (2). 2) stelle mich entgegen, widersetze mich a) absol. α) paucis in -endo interfectis 8, 13, 2 [so V Dt F K-Ditt.; paucis -entibus int. N Hf D Wh K-T H]. neque -entes aggrediundos .. indicabat 8, 14, 3. cum -entibus fortissime confiixerant 8, 2?, 3. cum pertinaciter -erent oppidani 8, 43, 4. non dubitant nostri -ere 8, 48, 6. β) invitis principibus, -ente senatu 8, 22, 2. b) m. dat. α) neque ulla multitudine in unum locum coacta -i posse Romanis 8, 1, 2 [H [a] Rom.] quo (bello) sibi (Caesari) -eret 8, 24, 1. non .. vires defuisse ad -endum Romanis 8, 39, 2. β) cuius si rei facultas esset, -ere incitatis militibus non poterat A 61, 4.

respicio. beachte, habe im Auge et .. externum sustinere hostem et -ere ac timere oppidanos 8, 27, 2.

respondeo. m. acc. c. inf. fut.: A 36, 2. 70, 1.

responsum. his -is datis A 35, 3 (4). 70, 8. quasi -um peteret A 52, 2. s. refero 2) a) 2 B.

res publica. ubi senatus populusque R., ubi res p. esset A 68, 1 (2). neque ullam partem rei p. satis commode geri A 65, 1. quorum semper in rem p. singulare constiterat officium A 42, 3 (4). s. mereor 2) 2 B.

restinguo. ut ab incendio -endo .. deterreant Romanos 8, 42, 1. s. intercindo 1 B.

restituo. 1) stelle wieder zu, übergebe w. dum per eos Caesari provincia -eretur A 57, 6. regium vestitum ei -it A 68, 1 (3). neque interfectis amissam vitam neque exsectis virilitatem -ere posse A 70, 6. cetera -eret sociis civibusque R., quae penes eum essent A 70, 7. 2) a) stelle w. her, setze in den vorigen Stand in integrum -ere (cives R.) A 70, 5. b) ersetze wieder sese .. eas, quae essent amissae (naves), -turum A 12, 2.

retineo. 1) a) halte fest, halte zurück hi cum diu -erentur (euro in mari alto) A 9, 4. quibus (copiis) vel superari delerique Mithridaten vel sine dubio -eri posse credebat A 27, 2 (3). satis habebat interclusum (Mithr.) a Caesare a se -eri (Ggs. vinci) A 27, 3 (4). b) -e, obsecro te, illos (Brut. et Cass.) fr. 160, 26. c) behalte zurück, behalte bei mir cohortibus XXX retentis A 55, 1. per Marc. consulem legiones duas .. in Italia retentas esse 8, 55, 1. Mithridates .. secum parvulum asportaverat in castra multosque -uerat annos A 78, 2 [ret. m. d. best. u. meist. Hdschr. Hf Dt Forchh D K; tenuerat N]. 2) erhalte, bewahre, behaupte a) qua celeritate .. fideles amicos -ebat 8, 3, 4. quae provincia .. retenta non tantum sine ignominia, sed etiam cum laude erat A 42, 1. b) ut eam (Cordubam) in potestate -eret A 57, 4.

reus. reorum habitu supplex ad Caes. venit oratum A 67, 1. quin aut vadimonio teneretur aut in reos referretur A 49, 3 (4).

revertor. plerumque magna praeda potiti nostri -untur 8, 5, 3. Caninius .. sine ullo paene militis vulnere ad obsidendos oppidanos -itur 8, 37, 1.

revoco. a) illas (naves) Alexandriam -abant A 13, 1. suos in castra -avit A 37, 2. b) -ant ab impugnandis operibus armatos 8, 43, 2. milites ab opere -at A 75, 1 [so Ju Dt; vocat N Hf D K]. — plurimis de causis ad urbem Caesarem -ar[illegible] 71, 1. c) ut .. cives suos .. ad sa[illegible]tatem -aret A 24, 2 (3).

rex. subi.: A 23, 2. 24 [illegible] 27, 2 (3). 28, 1 (2 B.). 2[illegible] 2. 30, 3. 31, 6. 33, 4 (5). r[illegible] tarus 34, 1. et victor et cru[illegible] [illegible]us r. 41, 1 (2). r. Bogu[illegible] Mithridates, rex Asiae totiu[illegible]

gen.: eludentibus militibu[illegible] [illegible]tatem atque infirmitatem [illegible] admoniti a -is amicis A 2[illegible] [illegible]rum religione precari offe[illegible] [illegible]que animos -um erant [illegible] auxilia -is in id castellum [illegible]
2 proximum erat -is castri[illegible] fuerant A 63, 5. quae [illegible]

[illegible]

A 29, 4. castra eorum .. ad -as esse fluminis demissa 8, 36, 3. flumen .. angustum altissimis -is A 29, 1. qui .. eminus ex -is proelium impar inirent A 29, 2. novissimos in fluminis -is interfecit A 60, 4.

rostrum. navibus actuariis .. -a imposuit A 44, 3. naves adversae -is concurrerunt adeo vehementer, ut navis Octaviana -o discusso ligno contineretur A 46, 2. multae (naves) -is perforatae merguntur A 46, 5.

rota. subiectis eas (turres) -is .. movebant A 2, 5. aquae magnam vim ex mari -is ac machinationibus exprimere A 6, 1.

rudus, eris. tecta sunt (aedificia) -e aut pavimentis A 1, 3.

ruina. a) Einsturz α) quantum .. -is deicitur .. loci A 1, 2. β) quae (patria) turpibus incendiis et -is esset deformata A 24, 2 (3). b) das Herabstürzen, d. Sturz: s. opprimo 1) 2 B.

rumor. cum .. -es exsisterent (acc. c. inf.) A 25, 1.

rursus. a) si condiciones, quas reiecerat, r. appeteret A 39, 1. legionem ex hibernis evocat r. 8, 6, 3. r. oppugnare Mithridaten coeperunt A 27, 7 (8). r. ad obsidendum Lemonum redit 8, 26, 4. b) ne qua r. novorum consiliorum capiendorum Belgis facultas daretur 8, 38, 1. ne qua r. nova dissensio .. nasceretur A 33, 2 (3). ut .. similia r. .. consilia inirent A 50, 1.

rus. a) sine timore ullo -a colentes 8, 3, 1. b) -e iam redierim, quaeris fr. 160, 17.

S.

sacerdos. ut -os eius deae (Bellonae) maiestate .. secundus a rege .. habeatur A 66, 3 (4).

sacerdotium. quibus M. Antonii .. commendaverat -i petitionem 8, 50, 1. qui .. -um id repetebat A 66, 4 (5).

sacramentum. quos .. ad -i redemptionem vocabat A 56, 4.

sacrum. -is omnibus prolatis, quorum religione precari .. iratos animos regum erant soliti A 32, 3.

saepe. a) s. amissis superioribus locis 8, 13, 3. cum s. in insidiis equites .. disponerent 8, 16, 4. qua s. in bellis periclitatus magnas res .. gesserat A 43, 1. s. erat senatui pollicitus 8, 52, 4. fortuna s. ad utrumque victoriam transferente A 62, 3. qui s. vexati numquam pacis fecerant mentionem 8, 31, 3. b) saepius: hoc ne sibi s. accidere posset A 17, 1. s. equites eius aggressus secunda proelia faciebat 8, 48, 2.

saepenumero. haec .. s. Caesar suis exposuerat A 16, 3 (4).

sagitta. eos .. tormentis ex navibus -isque depulerat A 19, 3.

sagittarius. s. funditor 2 B. Creta -os, equites ab .. Malcho evocat A 1, 1.

salsus. -ior paulo praeter consuetudinem aqua trahebatur ex .. aedificiis A 6, 2. illa inferior (aqua) corruptior iam -iorque reperiebatur A 6, 3 (4).

salubritas. quantum itinerum satis esse ad mutationem locorum propter -em existimabat 8, 52, 2.

salus. a) Rettung, Erhaltung tantam attulit oppidanis -is desperationem 8, 43, 5. ut in fuga spem -is collocarent A 29, 5. omnium -em sibi commendatam A 16, 3 (4). desperata -e 8, 27, 2. pertinere .. non tantum ad dignitatem, sed etiam ad -em suam 8, 6, 2. nec dat ulli civitati spatium de aliena potius quam de domestica -e cogitandi 8, 3, 4. perpaucos de summa rerum ac de -e omnium decertare A 16, 2 (3). b) persönl. Sicherheit, Leben quem timor prohibebat cuiusquam fidei suam committere -em 8, 23, 2.

sanctus. vetustissimum et -issimum .. Bellonae templum A 66, 3 (4).

sanitas. Vernunft, Besonnenheit (hos) neque ad -em reliquorum deditione esse perductos 8, 22, 1. ut .. cives suos .. ad -em revocaret A 24, 2 (3).

sano. a) heile -atis vulneribus

[illegible]

2 beschreibe, schreibe von α) cum iis copiis, quas supra -psi A 35, 3 (1). β) quem profugisse ex proelio -psi 8, 44, 3. quod (proelium) Domitium fecisse cum P. -psimus A 69, 1. a quo rem feliciter .. gestam in Aegypto supra -psimus A 78, 2. c) m. dopp. acc.: setze schriftl. fest, setze ein quos Ptolemaeus testamento -pserat (reges) A 33, 1. d) hebe aus legiones .. paucis mensibus in Italia -ptas A 53, 5.

scriptor. ne scientia tantarum rerum -ibus desit 8 pr. 5. ut praerepta, non praebita facultas -ibus videatur 8 pr. 5.

scriptum. non cohaerentibus superioribus atque insequentibus eius -is 8 pr. 2 s. cohaereo. qui me mediis interposuerim Caesaris -is 8 pr. 3.

scutum. s. allevo 1 B. nomen Pompei ex -is detraxerunt A 59, 1. Pompei nomen in -is inscriptum A 58, 3.

sebum. cupas -o, pice, scandulis complent 8, 42, 1.

secundani. d. Soldaten der 2. Legion -i veriti, ne soli relinquerentur, .. secuti sunt factum superiorum A 54, 3.

secundus. s. ac § 8: A 40, 2. 1) der zweite, nächste a) -a legio A 53, 5. ähnl. A 53, 4. 57, 1. ad -am (legionem) A 57, 3. in -o ordine (Ggs. in fronte) A 14, 3. b) -us a rege A 66, 3 (4). 2) v. Wind u. Wetter: günstig -a ut hiberna tempestate A 64, 3 (5). vento -o A 47, 4 3) günstig, glücklich proelium s. facio § 12 u. 13: 5 B. -o proelio 8, 12, 6. A 65, 3. proelio -o 8, 48, 7 [ac sic proel. sec. haben F D H nicht; Facto proel. sec. Wh]. — magnas res et -as .. gesserat A 43, 1. utrum -is minimisque rebus insolentiores, an adverso mediocri casu timidiores essent 8, 13, 4 [D hat que nicht]. Romanos et -is rebus confirmari et adversis incitari A 23, 1. Pharnaces rebus -is elatus A 41, 1. quem .. diutius in rebus -is .. fortuna .. versari passa non est A 43, 4 (5).

securis. ut verberibus exanimatum corpus -i feriretur 8, 38, 5.

sed. 1) a) bez. einen berichtigenden od. beschränkenden Gegens. α) complures esse principes belli auctores, s. multitudinem maxime Correo obtemperare 8, 7, 4. nullam iam esse civitatem, quae bellum pararet, .. s. nonnullos ex oppidis demigrare .. ad praesens imperium evitandum 8, 24, 1. — quae flumine Nilo fertur (aqua), .. est limosa ..; s. ea plebes .. contenta est 2
necessario, quod A 5, 2 (3). ähnl. A 9, 4. 18, 4 (3). — z. Beginn d. neuen Satzes: A 17, 5. 18, 2. 19, 2. 20, 3. = ellipt.: ut in fuga spem salutis collocarent, s. id frustra: A 29, 5. S. id qua mente, communis erat coniectura A 58, 2 (3). β) S. tamen 8, 3
22, 2 [F Wh; s. tamen]. multo tardius s. tamen isdem diis adiuvantibus .. profligantur A 76, 1. b) = übrigens (schwach entgegensetzend): S. in experiundo cum periculum nullum videret, equitatum .. ad castra hostium praemittit 8, 36, 2 [K V haben Komma vor sed; Pauly will et statt sed]. c) zur Hauptsache wieder einlenkend: S. ego nimirum, dum .. excusationis causas colligo, ne .. conferar, .. ipsum crimen arrogantiae subeo, quod 8 pr. 9.

2) nach Negat.: neque enim se de- 4
buisse iudicem esse controversiarum populi R., s. parere praesentibus imperiis A 67, 2. Caesar eodem itinere uti noluit, ne navibus .. dimicaret, s. circumvectus est eo mari, quod A 28, 2. ut .. nulla (navis) transversa hosti obiceretur, .. s. semper venientibus adversae occurrerent A 15, 6. = neque .. tantum .. s. etiam s. etiam § 7 u. 8: 3 B. non tantum .. s. etiam s. etiam § 5 — 7: 6 B. non tantum .. s. prope iam A 63, 5. non solum .. s. etiam s. etiam § 5: 1 B. non solum .. s. ne .. quidem s. ne § 1: 1 B. non modo .. s. ne .. quid. s. modo 2) 1 B. — non .. s. s. non § 7 — 10: 14 B.

[**sedeo.** in acie -ere Gallos consuesse 8, 15, 5 s. commentarius § 2)].

seditio. quod contentionibus tribuniciis perniciosae -es orerentur A 65, 1. diutius .. quam necessitas urbanarum -um pati videbatur A 78, 4. -e facta A 57, 1.

seditiosus. per homines -os A 33, 2 (3). -a militum suaque natura A 58, 1.

semotus. munitiones -arum partium tuebantur A 2, 3.

semper. Lucterius ... a. auctor novorum consiliorum 8. 32. 2 — fallacem gentem semque alia cogitantem alia simulantem A 24. 1. ... [illegible] in rem p. singulare constituerat [illegible] A 42. 3 (4). ... evocatos cum telis secum habere consuerat [illegible] inter has fossas aciem [illegible] 38. 4. ut ... [illegible] (naves) accurrerent [illegible] — [illegible] : qu. ... [illegible] ... esse consuesse [illegible]

[illegible] tum in civitate [illegible] imperitam [illegible]

[illegible]

severitas. s. disciplina 2) 2 B.

sevum. s. sebum.

sex. milia s. peditum 8, 17, 1. s. sescenti.

sexagies. s. HS 1 B.

sexaginta. pedum s. 8, 41, 5.

sexcenti. s. sesc.

sextus. legiones XIV et VI 8, 4, 3. veterana -a (legione) A 33, 3 (4). legione -a A 69, 1. veterana legio -a A 76, 1. legionem -am A 77, 2. — unam ex tribus XXXVI (legionem) A 34, 3. legioni XXXVI A 34, 4. XXXVI leg. A 39, 2. 40, 1. 3. 4.

si. [si .. si wenn .. w. aber 8, 7, 6 u. 7. A 16, 1 (2). 33, 4 (5). si .. sin A 24, 1 (2). 42, 4 (5). — si non A 3, 4 (5). 61, 6 (5). — si modo .. non A 73, 1. — quorum si qui A 16, 2 (3) [dafür quoniam si ipsi K]. s. qui (pron. indef.) b) u. quis. — si forte 8, 8, 3 (= ob). 15, 1].

I) wenn, wofern, falls 1) allgm. a) m. Indik.: tantum, si quid timent, caveant fr. 160, 29. si qui cupidius intraverant 8, 16, 2. videris mihi .. vereri, si haec vada primis navibus intraris, ne prius dimicare cogaris, quam .. potueris explicare A 15, 3. b) m. Konj. α) cuius si rei facultas esset, resistere .. militibus non poterat A 61, 4. β) ut ea poena sit con-
2 tentus hostium, quam si sine dimicatione inferre integris posset, .. numquam profecto esset illaturus 8, 21, 2. ähnl. 8, 33, 1. (Plusq.) 8, 39, 3. — omnia victoribus erant futura in incerto: illi, si superassent .., omnia tenerent; si inferiores fuissent, reliquam tamen fortunam periclitarentur A 16, 1 (2) [vor illi möchte Fl cum (= während doch) einschieben]. quorum si qui virtute cessisset, reliquis etiam esset cadendum, quibus A 16, 2 (3).
3 — saepe erat senatui pollicitus, si quem timor armorum Caesaris laederet, .. discederet uterque ab armis: fore eo facto liberam .. civitatem 8, 52, 4 [vor discederet hat Wh si u. vor fore Komma]. litteras ad G. mittit, uti si quod periculum provinciae inferre-[tur], depelleret; sin ea non magnis [copii]s tuta esse posset, in M. legiones [tra]duceret A 42, 4 (5 u. 6). ähnl. V
A 36, 5 s. inimicus. si fecisset, iam 4
tunc sibi mitteret munera .., quae .. imperatores .. accipere consuessent A 70, 8. — illud .. signum .. Caesaris erat interdicto sublatum, ne .. copia pabuli frumentique, si longius progredi vellet, deficeretur 8, 3, 2. ähnl. (Plusq.) 8, 19, 5. adeo fines 5
eius vastare .., ut odio suorum Ambiorix, si quos fortuna reliquos fecisset, nullum reditum .. haberet in civitatem 8, 24, 4. — cum dimicare non recusarent, si forte Romani subire collem conarentur 8, 15, 1. desperata salute, si .. coactus esset et .. externum sustinere hostem et .. timere oppidanos, .. recedit 8, 27, 2. — Ph. victoriae loco ducebat, si trahere tem- 6
pus posset A 38, 2. (cum) neque exitum .. animadverteret, si tali ratione .. plures consilia inissent 8, 44, 1. ähnl. (Imperf.) A 63, 4. γ) m. folgd. od. vorausgeh. acc. c. inf.: non esse autem alicui civitati sortem incommodi recusandam, si tali mora reliquae possent se vindicare in libertatem 8, 1, 3. ähnl. Imperf.: 8, 54, 5.
A 12, 4 (3). (si .. sin) 24, 1 (2). 24, 4 (5). 7
39, 1. — si .. si: 8, 7, 6 u. 7. A 33, 4 (5). 61, 6 (5). = quo si auctore in Caesaris fidem .. venturi essent, nullius periculi timorem multitudini fore impedimento, quo minus A 23, 2 (3). ähnl. A 70, 1. = nec, si diversa bella .. intulissent civitates, satis auxilii .. habiturum exercitum populi R. 8, 1, 2. ähnl. Plusq.: A 3, 4 (5). 11, 2. 14, 5 (6). 34, 3.

2) wenn anders, wenn nämlich neque 8
opinantibus omnibus (si tamen in omnibus fuit Cassius: nam ..) impetum fecerunt A 63, 5.

3) cum .. videret eas valles .. sua castra munituras, si modo ea loca hostes priores non cepissent A 73, 1.

4) = wenn auch a) Quod si alia 9
esset litoris Aegyptii natura atque reliquorum, tamen, quoniam mare libere tenerent, .. prohiberi sese non posse, quo minus A 8, 2. s. ob. § 2: A 16, 1 (2). b) = etsi: Qui si maxime nocentes sunt multati, tamen .. dolor vulnerum pecuniae remissus crudelitatem cum avaritia certasse significabat A 55, 5.

10 II) **ab**: si forte hostes .. posset elicere ad dimicandum, .. ordinem ita constituit, ut 8, 8, 3. magnum .. numerum navigiorum .. producunt cum malleolis .., si quid ipsa multitudo et clamor .. nostris terroris afferre possent A 14, 4.

sic. 1) so, auf diese Weise, dergestalt a) z. Beginn d. Satzes α) S. enim existimabat tutissimam fore Galliam, si Belgae .. continerentur 8, 54, 5. β) S. rebus omnibus confectis .. profectus est in Syriam A 33, 5 (6). ähnl. A 39, 2. b) bestätigend (parenth.): s. enim praedicant partem esse Alexandriae dimidiam Africae A 14, 5. 2) bez. die Art u. Weise des Erfolges des bereits Angedeuteten: S. erat dubius animi, utrum .. an A 56, 2. 3) vergleichend α) ut .. sine ratione prodierant, s. temere in naves fugere coeperunt A 20, 3. β) s. quemadmodum 1 B. 4) folgt ut: quorum periculo s. .. sunt perturbatae, ut vix iudicari posset, utrum 8, 13, 4. equites praemittit s. paratos, ut confligerent 8, 28, 1. in infimis .. s. radicibus montis ferebatur (flumen), ut nullam in partem .. derivari posset 8, 40, 3. — ac s. proelio secundo graviter ab eo vulneratus praefectus, ut vitae periculum aditurus videretur, refertur in castra 8, 48, 7 [ac s. proel. sec. haben F D H nicht; statt ac s. hat Wh Facto; W. Paul, der mit F V at liest (statt ac), bezieht sic nicht auf graviter, sondern auf d. vorher erzählten Verlauf des Gefechts, dessen Ergebnis zusammengefaßt wird, V at ex proel. sec.].

sicuti. quam rem, sicuti cetera, celeriter .. confecit 8, 46, 2 [sicut D; d. übr. sicuti]. quod Africae partis esse dicitur, s. supra demonstravimus A 28, 2.

significo. a) vexillo sublato .. idem ut facerent (naves), -abat A 45, 3 (4). b) dolor vulnerum pecuniae remissus crudelitatem cum avaritia certasse -abat A 55, 5.

signum. 1) Anzeichen, Zeichen, Merkzeichen illud vulgare incursionis hostium -um, quod incendiis aedificiorum intellegi consuevit, Caesaris erat interdicto sublatum, ne 8, 3, 2. quod .. multis -is et testimoniis eorum .. animum advertere poterat A 48, 1 (2). 2) a) Zeichen, Signal: s. do § 1: 4 B. -o pronuntiato 8, 15, 5. b) Feldzeichen legio -a Cordubam infert A 54, 2. -a tolli non patiebantur A 57, 1. -is legionis visis 8, 36, 4. ut sine -is certisque ordinibus, sine ratione prodierant A 20, 3.

silentium. noctu -o .. proficiscitur A 61, 2.

silva. qui -arum beneficio casum evitaverant 8, 20, 2. (cum) nec -arum praesidio .. tegi possent 8, 5, 4. circumdo s. unt. 8, 7, 4. s. peto § 2: 2 B. impedimenta .. in ulteriores -as contulisse 8, 7, 4. campum .. -is undique aut impeditissimo flumine munitum 8, 18, 1 [silvis u. impeditissimis aut altissimo fl. m. v. interpol. Hdsch.]. erumpunt .. ex -is 8, 19, 1. ex -is .. multitudo procedit peditum 8, 19, 2. locum castris excelsum in -a circumdata palude delegisse 8, 7, 4 [circumdatum D].

silvestris. -ibus angustisque itineribus 8, 35, 3. iugum editum -e A 35, 3 (5). -ibus locis 8, 12, 1.

similis. [s. .. ac 8, 24, 3]. -i confidentia F., municipem suum, adiuvant A 52, 4. ut, cum L. imperator eadem faceret, quae fecerat quaestor, -ia rursus .. consilia inirent A 50, 1. ne quod -e incommodum accideret .. ac .. acciderat 8, 24, 3. veriti -em obsessionem Alesiae 8, 14, 1. cum .. -em casum obsessionis vererentur 8, 34, 1. cum postero die -i ratione aggreditur A 19, 2. iter inceptum -i velocitate conficere A 66, 5 (6).

similitudo. quod nomen a -e litterae accepit A 27, 1.

simplex. -i derecta acie A 37, 4. -ibus ordinibus instructis A 37, 4.

simul. a) α) quam (legionem) Q. Cassius s. ducebat A 57, 1. β) S. illud grave ac miserum videbatur, perpaucos .. decertare A 16, 2 (3). S, qui .. remanserant, scalas rapere navesque a terra repellere properabant, ne A 20, 4. S. ad .. dignitatem utilitatemque publicam pertinere existimabat A 33, 4 (5). b) α) fuga timoris s. calliditatisque plena 8, 16, 3. — sive .. sive .. sive .. sive etiam .. s. contemptu exercitus nostri A

74, 8. β) ut iis gratias ageret .. s. que se et honorem suum .. commendaret 8, 50, 4. ac ne dissensionis initium natum .. sua natura videretur, s. ut contra Cassium .. aeque potentem opponeret dignitatem, .. dictitabat A 58, 1.

simulatio. qui eum per -em colloqui curaret interficiendum 8, 23, 4. cohortes .. -e moenium occupandorum clamorem undique .. tollere 8, 43, 1.

simulo. a) fallacem gentem semperque alia cogitantem, alia -antem A 24, 1. b) quod ea (multitudo oppidanorum) se fidelem palam nostris esse -abat A 7, 2.

simultas. in gregem locupletium -ium causa tenues coiciebantur A 49, 2 [V in g. l. s. (= Rechtsstreitigkeiten) causae ten. coic.].

sin. quod, si .. sentirent ea, quae postularent, mansurum in fide .. regem credebat, sin .. ducem .. regem habere vellent, splendidius ∴ se contra regem .. bellum esse gesturum A 24, 1 (2). ähnl. A 42, 4 (5 u. 6). — ſ. inimicus b) A 36, 5.

sine. a) α) neque dimicari s. se voluerat (Vertiscus) 8, 12, 5. s. quo (Euphranore) nulla umquam dimicatio .. confecta erat A 25, 3. β) s. ullo socio et custode ipsa omne imperium obtinebat A 4, 2. b) s. contignatione ac materia sunt aedificia A 1, 3. ut s. signis certisque ordinibus, s. ratione prodierant A 20, 3 ſ. ratio 2).
2 c) α) imperata s. mora faciunt 8, 31, 4. β) si condiciones, quas reiecerat, rursus appeteret aut s. certamine discederet A 39, 1 ſ. causa § 2). quantum cum processisset, s. defetigatione equorum in eadem se reciperet castra 8, 27, 4. ſ. dimicatio 2 B. ſ. dubitatio 2) A 63, 2 u. unt. § 3: 8, 44, 3.
3 ſ. dubius 2) a) 2 B. quae provincia .. retenta non tantum s. ignominia, sed etiam cum laude erat A 42, 1. s. certis ordinibus ſ. ob. § 1: A 20, 3. ſ. periculum § 5 u. 6: 7 B. u. unt. § 4: 8, 41, 4. nec se s. certa pernicie persequente exercitu .. provinciae fines intrare posse 8, 32, 1. s. ratione ſ. ob. § 1: A 20, 3. s. suspicione ſ. unt. § 4. s. vulneribus ſ. vulnus 8, 40, 4. = s. ullo detrimento milia .. X progressi 8, 16, 3. s. dubitatione ulla vinctum ad Caes. deduxit 8, 44, 3. infidelitatem eius s. ulla perfidia .. comprimi posse 8, 23, 3. quod genus operis s. ullo periculo, s. suspicione hostium facere licebat 8, 41, 4 [Wh et sine susp. h.]. finitimas civitates s. ulla poena dedisse obside- 8, 3, 5. ut s. ullo studio contention- .. componeret A 63, 1. s. timore ullo rura colentes 8, 3, 1. s. ull- paene militis vulnere .. revertitur 37, 1.

singularis. -is et animi et pru- dentiae vir 8, 28, 2 quorum semp- in rem p. -e constiterat officium 42, 3 (4). -is .. virtutis veterrim- legiones 8, 8, 2. quae (virtus) erat in eo 8, 48, 2.

singuli. a) multa praeterea praemia -is concedebat A 48, 3 (b) Caesarem -orum annorum -os co- mentarios confecisse 8, 48, 10.

sinister. ſ. dexter 5 B. -o co- mediaque acie A 76, 1.

sino. noli -ere haec omnia pe- fr. 160, 27.

sinus. cum Octavius .. in il- se -um contulisset A 42, 3 (4). cl- adversariorum ex illo toto -u. ex- A 47, 5.

sitis. magna .. parte amiss- suorum 8, 43, 4. magna host- multitudo -i consumebatur 8, 41,

sive. a) α) s. indignitate et lore vinculorum s. timore grav- supplicii .. cibo se abstinuit 8, 4 s. consuetudine naturae suae s. .. magnas odii sui fecerat access- A 48, 1. β) s. expiato suo dol- magna parte amissa suorum le- ad A. mittit 8, 48, 8. s. quod quod ſ. quod § 2: 1 B. suis se praesidiis, s. eo, quod .. existi- s. eo, quod .. verebatur A 63, ut, s. amicus Dom. eas ang- transiret, nihil de insidiis susp- tur ..; s. inimicus .. veniret, diripienda milites dissiparentur 5 ſ. inimicus. b) α) s. certamini- culo s. subito adventu s. [D] exspectatione nostri consilii co- struunt 8, 9, 1. β) s. copio- provinciam existimans s. mult-

tunae victoris Caesaris tribuens s. virtute et scientia sua confisus A 43, 1. c) Pharnaces impulsus s. loci felicitate s. auspiciis .. inductus .. s. paucitate nostrorum .. comperta .. s. etiam fiduciâ .. exercitus sui .. simul contemptu exercitus nostri .. inito consilio dimicandi .. coepit A 74, 3.

societas. aut privatis hospitiis confisi aut -e consiliorum 8, 3, 3. cum in illa -e versarentur rapinarum A 50, 2. festinantes praeripere subsequentibus victoriae -em A 27, 4 (5).

socius. 1) Gefährte, Genosse sine ullo -o et custode ipsa omne imperium obtinebat A 4, 2. 2) Bundesgenosse nullam calamitatem -os optime de re p. meritos accipere 8, 6, 2. adiunctis captivis navibus -orum A 42, 3 (4). s. regnum § 1: A 34, 2 u. § 2: A 36, 2. cetera restitueret -is civibusque R., quae penes eum essent A 70, 7.

soleo. a) legiones plures, quam -ebat, educit 8, 17, 2. monuit .., ut -ebat, .. legatos A 70, 2. b) m. inf.: quorum religione precari offensos .. animos regum erant -iti A 32, 3.

sollertia. aliud naturalis -a, aliud urbis copia sumministrabat A 13, 2. quae a nobis fieri viderant, ea -a efficiebant, ut A 3, 1. s. ars 2 B.

sollicito. a) Commium .. -are civitates 8, 23, 3. Labienum ab inimicis suis -ari 8, 52, 3. b) ne .. regni hereditas Ariarathen -aret A 66, 5 (6).

sollicitudo. s. adiungo § 2 : 1 B.

sollicitus. miserrima Alesiae memoria -i (oppidani) 8, 34, 1.

solum, adv. non s. .. sed etiam s. etiam § 5: 1 B. non s. .. sed ne .. quidem s. ne § 1: 1 B.

solus. 1) allein -us ex Aeduis .. permanserat (Surus) in armis 8, 45, 2. qui unus ex omnibus .. bene rem gessit, -us cum sua quadriremi perit A 25, 6. secundani veriti, ne -i relinquerentur A 54, 3. 2) verlassen Dumnacus .. errans latitansque -us extremas Galliae regiones petere est coactus 8, 31, 5.

sordidus. s. quaestus 1 B.

sors. cuius mali sors incidit Remis 8, 12, 3. non esse .. alicui civitati -em incommodi recusandam, si 8, 1, 3.

spatium. 1) a) Raum, Strecke -o .. passuum mille intercisa valles A 73, 3. b) Zwischenraum, Entfernung inter has -um CCCC passuum relinquit, quod satis esse ad explicandas naves videbatur A 14, 1. medium inter se -um relinquens A 27, 1 (2). cum tam parvo -o distarent ab ipsis 2
A 7, 1. 2) a) Zeitabschnitt, Zeitraum parvo .. temporis -o haec (aqua) bibi omnino non poterat A 6, 3 (4). brevissimo -o re praeclarissime gesta A 47, 5. b) Dauer, Länge der Zeit quae 3
(aqua) paulatim -o temporis liquescit A 5, 1. c) Frist, Muße, Gelegenheit: s. do § 4 : 2 B. nec .. satis auxilii aut -i aut copiarum habiturum exercitum populi R. ad omnia (bella) persequenda 8, 1, 2.

species. ne maioris multitudinis -es accidere hostibus posset, quam 8, 8, 3.

speciosus. quae (praemia) -um reddebant praesentem exercitus amorem A 48, 3 (5). per causam liberalitatis -am A 49, 1.

spectaculum. Anblick, Betrachtung quin .. ex omni prospectu locum -o caperet A 15, 8.

[**spectatus.** s. exspectatus].

specto. 1) sehe an, betrachte pars eorum studio -andi ferebatur, pars etiam cupiditate pugnandi A 20, 2. quod studio partim pugnandi partim -andi decucurrissent A 31, 1. 2) trachte, habe die Absicht illud -ans, primum, ut .., deinde, ut .., imprimis vero, ut A 1, 5 [die Hdsch. exspectans, Vascosanus spectans].

speculor. 1) spähe aus, spioniere qui -andi causa essent remissi 8, 7, 2. 2) erforsche, (warte ab) quae (civitates) Bellovacorum -abantur eventum 8, 23, 1.

specus. Kanal, Wasserleitung Alexandria .. -us habet ad Nilum [a Nilo N Hf K] pertinentes, quibus aqua in privatas domus inducitur A 5, 1. interseptis .. -ubus A 6, 1. ex privatis aedificiis -ubus ac puteis extracta aqua A 5, 3 (4).

spero. a) cum de Caesare ea, quae optabat, -aret A 41, 1. quid

-es de illis, .. scribe fr. 160, 34. b) m. acc. c. inf. fut. (ohne esse): 8, 10, 1. A 65, 2. 71, 1.

spes. a) summae spei delectaeque iuventutis XI (legionem) 8, 8, 2. magna spe et fiducia veteres reficere naves A 12, 2. b) m. gen.: nulli spem aut causam dare armorum 8, 49, 1. spes pacis Domitio in .. castris morandi attulit causam A 37, 2 (1). ut in fuga spem salutis collocarent A 29, 5. — quoad sibi spes aliqua relinqueretur iure potius disceptandi quam belli gerendi 8, 55, 2. cuius .. subita mors in magnam spem Octavium adduxit provinciae potiundae A 43, 4 (5).

splendide. rühmlich, würdig: s. gero (bellum) § 4: 1 B.

splendidus. -i atque inlustres viri nonnulli A 40, 5.

spolio. a) qui omnem honorem et dignitatem Caesaris -arent 8, 50, 4. b) m. abl.: ut .. aliqua parte exercitus -aretur 8, 52, 3.

sponte. sua s. multa reperiebant A 3, 1 (2).

statio. 1) Posten, Schildwache (Ort) cognitis -ibus cotidianis equitum nostrorum 8, 12, 1. — reliquae copiae in navibus -em obtinebant A 19, 3. s. dispono § 3: 2 B. 2) Wachmannschaft diligentius exploratis locis -es disponere 8, 12, 7.

statuo. 1) a) setze fest, bestimme paratum .. se facere, quod is -isset A 35, 1. b) entscheide: m. de: s. cognosco § 9: 2 B. 2) beschließe, nehme mir vor: m. inf.: 8, 23, 6. A 25, 1. 33, 2 (3). 3) bin der Meinung, halte dafür a) utilius enim -i abesse fr. 160, 19. b) α) m. acc. c. inf.: petentibus dare veniam utile esse -it A 24, 1. ähnl. A 34, 2. β) m. ger.: omnibus rebus inserviendum -it, quo celerius 8, 8, 1. pauca esse scribenda .. -i 8, 48, 11. omnia patienda esse -it, quod 8, 55, 2.

sterno. decke, mache zurecht tricliniis stratis fora templaque occupabantur 8, 51, 3.

stipendium. a) Sold, Löhnung quibus (servis) domini locupletiores victum cotidianum -umque praebebant A 2, 2. b) Dienstjahr, Feldzug quae (legio) octavo iam -o [functa fehlt hier Wh ein] .. nondum eandem .. ceperat opinionem 8, 8, 2.

stramentum. s. coicio 1) a) 1 B. fasces .. per manus -orum ac virgultorum, quorum summa erat in castris copia, inter se traditos .. collocarunt .. (que) .. incenderunt 8, 15, 5.

strenuus. noli .. me tam -um putare, ut fr. 160, 21.

strepitus. quorum (frumentariorum) -um vigiles castrorum cum sensissent 8, 35, 4.

structura. Mauerwerk -is ac fornicibus continentur (aedificia) A 1, 3.

studeo. 1) a) obliege m. Eifer accuratius huic rei -ere atque inservire A 12, 2. b) bemühe mich, strebe darnach maxime -ebat, ut .. hanc (partem) .. ab reliqua parte urbis excluderet, illud spectans .. ut A 1, 4. 2) begünstige, bin förderlich nonnullae civitates rebus Cassii -ebant, plures Marcellum fovebant A 62, 2.

studiose. -issime permanserant in labore 8, 4, 1.

studium. nur in A. 1) a) Eifer, Bemühung omni -o ad parandam classem incubuerunt A 12, 4. b) α) Begierde, Lust: s. specto 1) 2 B. β) absol. = Kampflust (multum proficiebat Caesar voluntate optima et) ardentibus -is militum A 22, 2 (1). 2) Leidenschaft, Parteilichkeit ut sine ullo -o contentiones .. componeret A 63, 1.

stultitia. quo facilius caream -ae atque arrogantiae crimine 8 pr. 3.

stultus. -as cogitationes .. barbarorum 8, 10, 4.

sub. I) m. acc. 1) räumlich: unten an multitudo aquatorum unum in locum conveniebat s. ipsius oppidi murum, ubi .. fons .. prorumpebat 8, 41, 1. 2) zeitlich: um, gegen in frumentarios s. ipsam lucem impetum fecit 8, 35, 4. s. tempus aestivorum nullum summum bellum posse conflari 8, 6, 1. s. idem tempus A 26, 1. 2 28, 1. 40, 1. 42, 1. 64, 2. — s. II) 2).

II) m. abl. 1) räumlich: übtrg.: perterritos s. sarcinis in itinere aggressi 8, 27, 5. 2) zeitlich: (kurz) unmittelbar vor s. decessu suo necessitatem sibi aliquam imponi belli gerendi

8, 49, 2 [so N Hf K Dt H; s. deces-
3 sum suum D F Wh]. 3) z. Bezeichnung d. Unterordnung: quod s. eius imperio ac dicione esset A 66, 5 (6). qui s. imperio Pharnacis fuerat A 78, 2.

subduco. ziehe ein, reffe celeriter vela -i demittique antemnas A 45, 3 (4).

subeo. 1) unterziehe mich, übernehme, ertrage hoc (= hac re) ipsum crimen arrogantiae -eo, quod 8 pr. 9. nullum .. processum virtus habebat aut periculum ignavia -ibat A 29, 2. quod .. supplicium gravius morte .. -issent A 70, 6. acerrimas tempestates .. -ire milites 8, 5, 2. 2) rücke auf, steige empor a) -ire collem 8, 15, 1. quam facile -ierant iniquum locum A 76, 2. -ire iniquum locum A 76, 3. b) quem in locum nemo sanus hostis -iturus esset A 74, 4.

subicio. a) lege, schiebe unter -iectis eas (turres) rotis .. movebant A 2, 5. b) übtrg.: setze an die Stelle von quas (copias) integras vulneratis defessisque -ebat A 26, 2.

subiectus. darunter liegend, angrenzend a) quod erat ipse (locus) excelsior planicie ex omnibus partibus -a A 28, 3. b) facilius Armeniam defendere .. -am regno suo quam Cappadociam longius remotam A 35, 2. Cappadocia his iugis -a A 35, 3 (6).

subigo. Galliam devictam -actamque esse 8, 46, 1.

subitus. -o adventu 8, 9, 1. -um adventum suum A 30, 1. -as incursiones hostium 8, 11, 2. cuius et infelicitas viri et -a mors A 43, 4 (5). difficultates .. -ae praeparationis A 44, 1. -i periculi recordatione A 77, 1. cuius rei -a trepidatio .. terrorem attulit nostris A 75, 1 (2).

sublevo. re frumentaria -are eos cupiebant 8, 34, 3. neque provinciae facultatibus -abatur A 43, 1. — ut vix ex aedificiis defendi posse se confiderent, quibus et superioribus locis -abantur A 12, 1 [zwischen et u. sup. scheint Fl si ausgefallen zu sein].

subsequor. 1) eigtl.: folge nach, ziehe nach a) absol: -entibus legionibus 8, 18, 2. -i legiones 8, 28, 4. Q. Calenum .. reliquit, qui iustis itineribus -eretur 8, 39, 4 [se vor subs. Wh H]. nos proelium sustinebimus, .. dum reliqui -antur A 15, 4. interim sunt reliquae (naves) -cutae A 15, 7. praeripere -entibus victoriae societatem A 27, 4 (5). adiuncti his qui -ebantur A 27, 7 (8). quae primae naves -ebantur A 45, 3 (4). b) qui ad caedem faciendam -ebantur A 53, 2. c) pauci .. constiterunt atque hos sunt alii -cuti A 17, 5. — facit hoc idem XXI (legio). -itur has V (legio) A 54, 2. 2) übtrg.: erreiche, halte gleichen Schritt mit nec divulgata Caesaris hortatio -i legionum aut laborem aut pugnandi poterat cupiditatem A 22, 2.

subsidiarius. reliquas -as (naves) in secundo ordine constituunt A 14, 3.

subsidior. diene als Reserve qui longius -ari consuerant 8, 13, 2.

subsidium. 1) a) Hintertreffen, Reserve reliquas naves -o distribuit A 14, 2. cornua trinis firmabantur -is A 37, 4. reliquis cohortibus in -is collocatis A 39, 2. b) Hilfscorps, Verstärkung ut quam primum Caesari -a mitteret A 38, 1.

2) Hilfe, Beistand hinc suis laborantibus -o scaphas mittens A 21, 3. -o sibi provinciaeque .. quam primum veniret A 59, 2 (3). s. fero § 4: 2 B.

subsido. quae (aqua) paulatim spatio temporis liquescit ac -it A 5, 1.

subsisto. a) toto agmine -entes (pedites) 8, 28, 3. b) in eodem loco -ere 8, 16, 1. audacius in Armenia -stitisse A 35, 2. confisus sua classe -stitit ad insulam Tauridem A 45, 1.

subtraho. quae (impedimenta) si clandestina fuga -ere conarentur 8, 33, 1.

subvenio. quibus (equitibus) celeriter -unt .. pedites 8, 19, 2. quae (navis) quamque earum sequatur et cui -at, constituit A 14, 2.

succedo. 1) rücke an, bringe vor a) absol.: multos pertinaciter -entes (vulnerant) 8, 41, 3. b) m. dat.: ut (legio) moenibus oppidi -eret A 40, 1. s. munitio § 1: 2 B. c) lassos .. milites ad oppugnanda castra -ere noluit A 30, 2. 2) rücke nach, folge a) confligit audacius equitatus hostium -entibus sibi peditibus 8, 28, 3. b) quem in locum (ad terram) illos -ssuros non existimabat A 10, 6.

succurro. ut laborantibus -i atque .. auxilium ferri posset A 1, 5.

suffodio. Alexandria est fere tota -ssa A 5, 1.

suffragium. cum is multo plus gratia -iisque valuisset, quod 8, 50, 4.

suggero. urbs fertilissima et copiosissima omnium rerum apparatus -unt A 3, 1.

sui, sibi, se; pron. refl. [sese A 8, 2. 11, 1. 12, 2. 21, 2].

I) gen.: consilium s. recipiendi ceperunt 8, 15, 4. facultatem s. recipiendi Bellovacis dederunt 8, 16, 2.

II) dat. 1) bez. sich auf d. Subj. desselben Satzes: cum s. conscius esset 8, 44, 3. — conventum s. adiunxerunt A 59, 1 (2). quae (legiones) Marcellum s. ducem ceperant A 60, 1. ut s. uterque confideret A 14, 1. s. coniungo § 3 u. 4 je 1 B. poena, quam s. ipsi contraxissent 8, 22, 2. nec satis s. ipsi credebant A 6, 2 (3). cum s. delegissent campum ad rem gerendam 8, 18, 1. cum s. fortunam paternam .. destinaret A 41, 1 (2). nec s. ullius rei moram .. iniungebat, quin A 44, 4 (5). qui s. omnem dignitatem ex Caesaris invidia quaerebat 8, 53, 1. s. quod rapuerant acceptum referebant A 50, 2. ipsi s. timebant A 25, 6. 2) bez. sich beim acc. c. inf. auf d. Subj. d. regierenden vrb.: cum s. viderent .. reditum patere 8, 3, 5. ähnl. 8, 4, 2. 18, 3. 39, 2. 49, 2. 50, 3. A 10, 3. 16, 3 (4). 34, 2. 36, 2. 49, 2. 57, 6. 61, 2. 6 (5). 63, 2. 65, 2. 3) bez. sich, in einem konjunkt. Nebensatze stehend, auf d. Subj. des Hauptsatzes (dessen Ausspruch od. Gedanke der Nebensatz ist): cum videret nullam .. esse civitatem, quae bellum pararet, quo s. resisteret 8, 24, 1. ähnl. 8, 50, 4. 55, 2. A 17, 1. 24, 2 (3). 44, 2. 51, 2. 59, 2 (3). 60, 1. 61, 2. 63, 4 (2 B.). 67, 1. 70, 2. 4) in or. obl. a) im acc. c. inf. Satz: A 10, 5. 24, 3 (4). 70, 4. b) si fecisset, iam tunc s. mitteret munera A 70, 8. 5) contendebat .. gratia .. pro homine s. coniunctissimo 8, 50, 2. cognoscit .. Scapulam, .. hominem s. tam familiarem quam L. et R., in eadem fuisse coniuratione A 55, 2. dynastas .. dimittit et s. et populo R. amicissimos A 65, 4 (5). 6) configit audacius equitatus hostium succedentibus s. peditibus 8, 28, 3. accersit omnes, qui s. pecunias expensas tulerant A 56, 3.

III) acc. 1) bez. sich auf d. Subj. desselben Satzes: cibo se abstinuit 8, 44, 2. latrociniis se suosque alebat 8, 47, 2. ut .. se et honorem suum .. commendaret 8, 50, 4. s. committo § 2: 3 B. s. confero § 3: 6 B. s. coniungo § 3 u. 4 je 1 B. ea munitione se continere A 18, 1. converterunt se ad .. legionem A 40, 3. huic .. se credit atque offert A 63, 2. s. dedo 3 B. s. eicio 4 B. arte .. se explicant A 15, 6. post Rac. .. cum se insinuasset A 52, 2. fugae se mandant 8, 29, 2. s. offero § 2: 2 (3) B. cum paucis se ostendit 8, 18, 3. s. paro § 2: 3 B. se .. permittit in praefectum 8, 48, 3. s. praecipito 2 B. s. recipio § 1 — 4: 22 B. ab illo timore se recrearunt A 27, 7 (8). se pecunia redemerunt A 55, 4. reficit se celeriter A 54, 1. nisi .. reliqui se texissent A 27, 6 (8). s. teneo § 4: 3 B. s. trado § 2: 2 B. s. vindico 2 B. = Labienum ad se evocat 8, 24, 3. eum ad se victorem .. recepit A 28, 2. — s. inter § 2 u. 3: 6 B. s. per § 5 u. 6: 6 B. cum post se clamorem exaudirent A 20, 5. 2) bez. sich beim acc. c. inf. auf d. Subj. des regierenden vrb: nec se satis tutum fore arbitratur 8, 27, 2. ähnl. 8, 32, 1. 48, 8. A 6, 2 (3). 7, 2. 10, 1. 12, 1. [ut vix ex aedificiis defendi posse se confiderent A 12, 1 Dt; ut ex aed. def. possent d. übr. Hrsgbr.]. (sese) A 12, 2. 18, 3. 24, 1 (2). 25, 1 (2 B.). 39, 1. 41, 2 (3). 46, 1. 52, 1. 58, 1. 59, 1. 1 (2). 64, 3 (5). 65, 2. 68, 1 (3; 2 B.). 70, 1. 3) a) quin .. cogeret .. victores in se tela coicere 8, 19, 8. adversam ad se venientem navem .. animadvertit A 45, 2 (3). b) bez. sich, in einem konjunkt. Nebens. stehend, auf d. Subj. des Hauptf. (w. oben): rebus iis, quae ad se essent delatae, .. expositis animos .. confirmat 8, 8, 3. — litteras ad Trebonium mittit, ut .. ad se veniret 8, 11, 1. ähnl. 8, 14, 2. A 24, 3 (4). 56, 6 (5). (in se) 70, 3. 4) in or. obl. a) 8, 22, 2 (2 B.). (sese) A 8, 2. 34, 1. 58, 4.

67, 2. 70, 3. [se magnas .. iniurias civium R. .. concedere Pharnaci A 70, 5 D; d. übr. Hrsgbr. haben se nicht]. b) legati a Pharnace responsa referunt: Cappadocia se decessisse .., paratum se facere, quod is statuisset A 35, 1. c) im konj. Nebens.: A 3, 3 (4). vgl. 70, 3.

IV) abl. 1) secum: s. adduco § 2: 2 B. s. parvulum asportaverat A 78, 2. s. duco § 1: 2 B. s. habeo § 1: 3 B. — hoc prae se Thorius ferebat A 58, 3. quibus pro se pugnandi facultas non fuisset A 16, 2 (3). 2) neque dimicari sine se voluerat 8, 12, 5. ähnl. (secum) A 24, 4 (5). (a se) 27, 3 (4). (de se) 48, 1 (2). (a se) 74, 3. 3) cognoscit .. legiones ab se remissas .. retentas esse 8, 55, 1. — legiones ibi veterana VI secum reducta ceteras reliquit A 33, 3 (4).

sum. [erant futura A 16, 1 [Eichert faßt fut. als subst]. essent futurae 8, 31, 2. futurum (esse) 8, 48, 8. futuram (esse) A 3, 4 (5). fore 8, 22, 2. 27, 2. 52, 4. 54, 5. A 14, 5 (6). 21, 2. 23, 2 (3). 24, 4 (5). 36, 2. 52, 1. 61, 6 (5; 2 B.). 70, 1.].

A) vrb. concretum 1) bin, b. vorhanden a) quod (et tempestas erat turbulenta et) nulla suspicio hostis (erg. erat) A 45, 2 (3). sed id qua mente, communis erat coniectura A 58, 2 [erit M]. cuius si rei facultas esset A 61, 4. b) nullam iam esse civitatem, quae bellum pararet 8, 24, 1. neque vero Alexandriae fuit quisquam .., quin A 15, 8. nemo erat, .. quin A
2 49, 3 (4). 2) finde statt fore, quod accidit, suspicatus A 21, 2. 3) werde futuram ex regno provinciam A 3, 4 (5).

B) I) vrb. copulativum 1) a) complures esse principes belli auctores 8, 7, 4. magnum hoc testimonium senatus erat universi conveniensque superiori facto 8, 53, 1. vgl. A 56, 4. ex his erant .. quadriremes X, reliquae infra hanc magnitudinem et pleraeque
3 apertae A 13, 5. qui eo tempore tribunus militum in .. fuerat A 57, 1. neque .. se debuisse iudicem esse controversiarum populi R. A 67, 2. vgl. A 68, 1 (?; zu ergänzen). — nihil opus esse .. Pompei nomine A 59, 1. ähnl. fr. 160, 22. b) cuius .. rei maior nostra quam reliquorum est admiratio 8 pr. 6. ähnl. (m. Adj. als Präd.): 8 pr. 8. 2, 1. 7, 5. 7. 8, 1. 3. 9, 4. 10, 1. 13, 4. 21, 2. 22, 2. 27, 2. 31, 2. 33, 1 (2 B.). 39, 3 (2 B.). 40, 2. 42, 4 (2 B.). 43, 2. 44, 1. 3. 46, 4 (2 B.). 47, 2. 4
50, 4. 51, 3. 52, 4. (53, 1). 54, 3. 5 (2 B. u. 1 zu erg.): 55, 2. A 1, 2. 3. 2, 4. 5, 2. 2 (3). 7, 2 (2 B.). 7, 3. 8, 2. 4. 9, 4. 10, 5. (zu erg.) 13, 5. 14, 5 (6). 16, 1. 1 (2). 18, 1. 3. 19, 1. 23, 1 1 (2). 24, 1. 3 (4). 28, 3. 31, 1. 3', 4. 33, 3 (4). 4 (5). 4 (6). 34, 2 (2 B.). 35, 2 (3; 2 B.). 36, 2. 3. 38, 4. 41, 2 (3). 42, 2. 3 (2 B.). 4 (6). 5
43, 1. 44, 3. 45, 2 (3). 46, 1. 4. 51, 4. 52, 4. 56, 2. 4. 57, 6. 60, 4. 61, 1. 2. 3 (2 B.). 63, 5. 66, 2. 69, 1 (2 B.). 2. 70, 1. 3. 4. 71, 1. 73, 1. [77, 1 nur N]. fr. 160, 33. — quod .. accidere fuit necesse 8, 3, 1. ähnl. 8, 10, 3. A 48, 1. c) quodve esset consilium eorum 8, 7, 3. d) (id .. esse integrum,) quod ita esset, ut fuisset A 35, 2 (3). (quod (agmen) 6
erat mediocre,) ut in expeditionibus esse consuevit 8, 8, 3. ut barbarorum fere consuetudo est 8, 36, 3. quantum satis esse ad .. existimabat 8, 52, 2. ähnl. A 14, 1. s. unt. § 12. e) non amplius erant quingenti 8, 10, 4.

2) m. gen. a) possess.: partem esse Alexandriae dimidiam Africae A 14, 5. 7
quod (mare) Africae partis esse dicitur A 28, 2. illam servorum multitudinem, quae aggerem portabat, militum esse A 74, 3. — cuius itineris has esse cernebat opportunitates, quod A 35, 3 (6). — proximum suae dignitatis esse .. fines eius vastare 8, 24, 4. magnae felicitatis esse .. neminem .. 8
refugisse 8, 36, 1. fore .. liberam et sui iuris civitatem 8, 52, 4. (cum Marcellus) neque suae potestatis esset A 60, 2 [V cum confligere miserrimum putaret .. neque suae p. esse]. b) qualit.: numerus captivorum omnino fuit sex milium A 18, 4 (3) [so Dt; sescenti statt sex mil. N Hf D K]. c) non tam pugnandi quam diffugiendi 9
fuit utrorumque consilium 8, 23, 6. d) multa .., quae dissolvendae disciplinae severitatisque essent A 65, 1. 3) m. dat. a) d. Pers.: erat .. oppidanis difficilis .. eo descensus, ut 8, 40,

4. fugae .. nullum esse consilium ..
10 iis, qui A 8, 3. s. unt. § 17: A 16, 1. quibus pro se pugnandi facultas non fuisset A 16, 2 (3). b) qua exitus navibus erat A 19, 4. c) d. Zweck: magno nobis et dedecori et dolori est A 15, 4. s. impedimentum § 1: 2 B. s. odium § 1: 2 B. quae (acies) suis esset equitibus .. praesidio 8, 29, 1. (equitatum) sibi usui fore A 61, 6 (5).
11 4) m. abl. qualit.: quali quisque fuisset animo 8, 46, 6. quae (civitates) maiore sunt dignitate A 65, 4.

II) 1) a) quo loco multitudo esset Bellovacorum 8, 7, 3. fons urbe tota nullus est A 5, 2 (3). b) Vatinius Brundisii cum esset A 44, 1. s. unt.
12 § 17: A 57, 5. c) se .. ibi futurum, ubi praescripserit 8, 48, 8. ubi .. erat praesidium A 44, 5 (6). ubi senatus pop. R., ubi res p. esset A 68, 1 (2). d) locus est fere .. nobilissimus non ita longe ab Alexandrea, qui A 27, 1. 2) m. Präpos. a) area, quae erat adversus pontem A 19, 6. b) fore eum secum A 24, 4 (5). s. unt. § 14: 8, 24, 3. c) ex Ponto a Comanis iugum editum silvestre est A
13 35, 3 (5). d) in: Gabinium cum exercitu fuisse in Aegypto A 3, 3 (4). V fore in Hispania legionem A 52, 1. Zela est oppidum in Ponto, positum ipsum .. loco .. munito A 72, 1. — civitates in armis esse 8, 24, 2. qui in armis erant A 74, 3. — quorum (virgultorum) summa erat in castris co-
14 pia 8, 15, 5. partem copiarum .. esse in castris 8, 36, 1. cum duae legiones reliquae essent in castris A 54, 3. quod .. in Pompei castris fuisset (Deiotarus) A 67, 1. — quae (legio) cum eo fuerat in hibernis 8, 24, 3. erat in ea (insula) nobilissimum regionum earum oppidum A 47, 3. qui-
15 bus in locis Caesar exercitusque .. fuissent 8, 48, 11. naves veteres erant in .. navalibus A 13, 1. hoc .. flumen in ea parte erat urbis A 5, 2 (3). erat .. multitudo oppidanorum in parte Caesaris, quae A 7, 2. qui in Caesaris erant praesidiis A 23, 1. s. unt. § 17: A 57, 5. quae in eo proelio
16 .. fuerant A 69, 1. qui (legatus) in illis regionibus erat 8, 24, 2. = ut minus mille hominibus in ea (legione) esset A 69, 1. s. numerus § 3: 2 B. neque opinantibus omnibus (si tamen in omnibus fuit Cassius ..) A 68, 5. — quod (oppidum) in clientela fuerat eius 8, 32, 2. L. Racilium et L. Lat. et Ann. Scap. .. in eadem fuisse coniuratione A 55, 2. — cum .. civitas 17
Atrebatum in officio esset 8, 47, 2. = omnibus .. Longinum esse in odio A 59, 1. — quae (cohortes) fuerant Cordubae in praesidio (= als Besatzung) A 57, 5. — omnia victoribus erant in incerto A 16, 1. quantum in ratione esset 8, 6, 1. — erat .. in Caesare .. elegantia summa scribendi 8 pr. 18
7. quae (virtus) singularis erat in eo 8, 48, 2. summam esse .. in Alexandrinis velocitatem A 8, 5. in ipso satis praesidii .. esse A 25, 6. e) reli- 19
quae (naves erant) infra hanc magnitudinem A 13, 5. f) erant inter duas classes vada A 14, 5. g) cetera restitueret sociis .., quae penes eum essent A 70, 7. h) sine contignatione .. sunt aedificia A 1, 3. i) s. sub § 3: 2 B.

summa. 1) Hauptpunkt perpaucos de -a rerum ac de salute omnium decertare A 16, 2 (3). 2) Gesamtheit, das Ganze (cum) -am imperii ipse obtinere vellet A 4, 1. — lentius agere, .. in -a frustrari coepit A 71, 1.

sumministro. aliud naturalis sollertia, aliud urbis copia -abat A 13, 2. Cappadocia .. magnam commeatus copiam erat -atura A 35, 3 (6).

summissus. quin recenti calamitate -iores essent futurae (civitates) 8, 31, 2.

summoveo. hostes .. nostros longius -ebant 8, 10, 2.

summus. s. superior.

sumo. 1) nehme, n. weg a) prohibere, quo minus -erent (frumentum) 8, 34, 3. b) totidem (equites) ab Ariobarzane -it A 34, 4. 2) nehme zum Gebrauche, ziehe an veste ea -pta, qua supplices dominantes deprecari consuerunt A 32, 3. 3) übernehme partem oppidi -it ad obsidendum 8, 37, 3.

sumptus. ad explicandos -us rei militaris .. pecuniam necessariam esse A 34, 2. augetur odium et ex ipso dilectu et -u additae legionis A 50, 3.

superior, summus. I) comp.

1) v. Raume: der höhere, obere loco -e 8, 9, 1. 41, 3. A 60, 3. ex loco -e A 76, 2. loca -a 8, 36, 4. in loca .. -a A 40, 4. -ibus locis 8, 13, 3. A 12, 1. -ibus locis atque itineribus A 72, 2. locis -ibus 8, 36, 3. A 6, 1. 35, 3 (4). in locis -ibus A 35, 3 (6). 2) v. Zeit und Reihenfolge: früher, vorig a) -e aestate 8, 24, 3. a -e aest. 8, 1, 1. -ibus aestivis 8, 46, 1. -e anno 8, 22, 1. 23, 3. se concedere id factum -ibus suis beneficiis, veteri hospitio A 68, 1 (3). -e commentario 8, 4, 3. 30, 1. 38, 3. [-ibus comm. 8, 15, 5]. ibus diebus A 16, 3 (4). conveniens (erat hoc testimonium senatus) -i facto 8, 53, 1. -ibus mensibus A 42, 1. -ibus atque insequentibus eius scriptis 8 pr. 2. -orum temporum A 25, 4. b) secundani .. secuti sunt factum -um (legionum) A 54, 3. 3) v. Rang u. Macht: stärker, überlegen an a) (cum) numero -es paucitatem (hostium) contempsissent 8, 12, 3. longe -es virtute rem feliciter gerebant A 46, 4. b) qui sustinuerant .. impetus .., hoc ipso fiunt -es, quod 8, 19, 3. — tanto -es erant Vatiniani A 46, 4.

II) superl. 1) oberst, höchst -um iugum 8, 16, 2. -am locum (castrorum) A 31, 1. in -am planiciem iugi 8, 14, 4. 2) dem Range und Grade nach: s. auctoritas 1) 2 B. nullum -um bellum posse conflari 8, 6, 1. s. celeritas 2 B. -a contentione 8, 29, 1. quorum (virgultorum) -a erat in castris copia 8, 15, 5. -a plebis cupiditate 8, 7, 6. -a .. difficultate rerum omnium A 43, 3 (4). et propensissima civitatum voluntate et -a sua diligentia A 26, 1 [so nur Dt; summa haben N Hf D K nicht, auch E. Fischer will es nicht]. facultas atque elegantia -a scribendi 8 pr. 7. -a felicitas celeritasque 8, 31, 3. et virtutis et generis -am nobilitatem 8, 45, 2. notitia s. unt. velocitas. -o .. odio 8, 7, 4. -ae spei delectaeque iuventutis legio 8, 8, 2. -ae velocitatis homines 8, 36, 2. -am .. velocitatem locorumque et aedificiorum notitiam A 8, 5.

supero. 1) übertrage quae (turris) -are fontis fastigium posset 8, 41, 5. 2) übertreffe, überbiete nihil .., quod non horum elegantia commentariorum -etur 8 pr. 4. 3) a) siege: absol.: si -assent navibus (Ggs. si inferiores fuissent) A 16, 1 (2). b) überwinde contemptis pridie -atis hostibus 8, 28, 4 [superatis[que] H]. quibus (copiis) -ari delerique Mithridaten .. posse credebat A 27, 2 (3).

supplex. a) oppidani -es se .. dediderunt A 47, 4. Deiotarus .. -ex ad Caes. venit oratum, ut A 67, 1. b) qua (veste) -es dominantes deprecari consuerunt A 32, 3. -ibus ignoscere A 70, 3.

supplicium. 1) a) Todesstrafe, Hinrichtung principem sceleris illius .., Gutruatum, ad -um depoposcit 8, 38, 3. cogitur in eius -um Caesar contra suam naturam concursu .. militum 8, 38, 5. b) strenge, harte Strafe exemplo -i deterrendos reliquos existimavit 8, 44, 1. timore gravioris -i .. cibo se abstinuit 8, 44, 2. 2) Marter, Qual, Pein -a constituit in eos .. ea, quae morte essent miseriora A 41, 2 (3). quod quidem -um gravius morte cives R. subissent A 70, 6.

supporto. schaffe herbei, führe zu non commeatus -ari posse (Caesari) A 12, 4 (3). qui (commeatus) mari nostris -abatur A 25, 1. neque navibus .. commeatus -are poterat A 43, 1 [-ari m. den Hdsch. D]. unde paulatim frumentum in oppidum -arent 8, 35, 1.

supprimo. hemme, halte auf quaecumque .. per locum praecipitem missa erant, ea vineis et aggere -essa comprehendebant id .., quod morabatur 8, 42, 2.

supra. I) adv.: oben, vorher: b. Verweisungen: post illam vulnerationem, quam s. commemoravi 8, 47, 2. s. demonstro 2 B. s. scribo § 2: 2 B.
II) praepos. s. ultra 2) A 9, 3.

suscipio. 1) nehme auf mich, n. über mich a) α) magnam curam -ebat, ne A 42, 2. quo -epto negotio A 9, 2. -epto officio A 4, 2. neque aetatis excusatione in -enda praefectura usus erat 8, 12, 5. rem difficillimam -epi 8 pr. 1. β) quod (odium) in illam provinciam -eperat A 48, 1. b) m. ger.: cum Caesaris causam dignitatemque defendendam -episset 8, 52, 4.

2) fange an, unternehme a) f. bellum § 3 u. 4 je 1 B. b) quam invitus -operim scribendos (commentarios) 8 pr. 3.

[**suspectio.** f. suspicio].

suspensus. zweifelhaft cum, quid ageretur.., essent -i 8, 43, 2.

suspicio. 1) Argwohn, Verdacht quod genus operis sine ullo periculo, sine -e hostium facere licebat 8, 41, 4 [D suspectione; W het sine -e]. 2) Vermutung, Ahnung quod .. nulla (erat) -o hostis A 45, 2 (3).

suspicor. a) ut .. nihil de insidiis -aretur A 36, 5. b) m. acc. c. inf.: id consilium eum fugae causa initum -aretur 8, 16, 1. quem in locum .. Romanos missuros -aretur 8, 17, 1. fore, quod accidit, -atus A 21, 2.

sustineo. 1) halte aufrecht, trage a) quo (fornice) pons -ebatur A 19, 4. b) tumulus .. naturalis .. -et murum A 72, 1. 2) a) nehme auf mich, ertrage, halte aus quam (unam aestatem suae provinciae) si -ere potuissent 8, 39, 3. omnia fortissimo -ebant animo 8, 42, 3. totum onus -ere non recusabant, ne A 11, 3. b) α) weise zurück, halte aus, halte mich gegen quam (totius Galliae
2 defectionem) -uerat fidelitate atque auxiliis provinciae illius 8, 46, 6. externum -ere hostem 8, 27, 2. qui -uerant primos impetus insidiarum 8, 19, 3. magno negotio impetus hostium adversos munitionibus -ere A 8, 4 [-eri m. d. Hdsch. Hf (ex mun. -eri); f. adversus § 1]. primum impetum nostrorum pariter -uerunt A 17, 4.
3 quorum impetum Mithridates magna cum prudentia constantiaque [virtutum et Alexandrinorum imprudentia] .. -uit A 27, 5 (6). vix primum impetum -uerunt A 40, 2. fortiter vincentium impetum -uit A 40, 3. -ere impetum Octavii A 44, 3. qui subitas incur-
4 siones hostium -erent 8, 11, 2. constanter incursum -ent insidiatorum 8, 18, 4. nos proelium -ebimus, .. dum reliqui subsequantur A 15, 4. cum .. magnam vim telorum adversi -erent A 20, 5. β) absol.: halte stand -ent illi atque arte .. se explicant A 15, 6.

suus. I) m. subst. 1) bez. sich auf das Subj. desselben Satzes a) cum suo (duci) quisque auxilium ferret A 46, 3. vgl. A 3, 1 (2). 39. 1. b) α) in Gegens.: suis et Drappetis copiis 8, 32, 2. et nostras munitiones .. et suas A 3, 1 (2). et propensissima civitatum voluntate et summa sua diligentia A 26, 1. Caesaris magis periculo quam suo A 39, 1. ex suis na- 2
vibus in hostium naves A 46, 4. suas captivasque naves A 47, 2. ex conscientia s. (vgl. testimoniis eorum, qui) A 48, 1 (2). fiducia veterani exercitus sui .. simul contemptu exercitus nostri A 74, 3. β) se concedere id factum superioribus suis beneficiis A 68, 1 (3). magnas odii sui fecerat accessiones A 48, 1. — adventu s A 44, 5 (6). ductu ausuque s. A 43, 1. pro s. .. castris 8, 14, 2. A 60, 3. non 3
longe a s. castris A 30, 3. f. civis § 2: 3 B. apud s. cives 8, 32, 2. civium s. A 68, 2 (4). s. classe A 45, 1. pro s. clementia atque humanitate 8, 21, 2. s. consiliorum 8 pr. 7. consiliorum s. 8, 44, 1. in s. consilio A 44, 4. consilii s. A 63, 4. s. consuetudine A 25, 5. suum quisque 4
contubernalem, amicum, notum A 16, 4 (5). cum s. copiis 8, 37, 3. copiis s. omnibus A 72, 3. copias s. A 74, 1. cornu s. dextro A 40, 3. prudentia ac diligentia s. A 42, 2. dolorem s. A 55, 2. equitibus s. 8, 28, 3. cum s. equitibus 8, 47, 2. omnem s. equitatum A 61, 6 (5). s. .. equorum 8, 16, 2. familiaris sui A 53, 3. fidem s. A 63, 3. s. finibus 8, 31, 5. gentis 5
s. A 24, 3 (4). s. .. hibernis 8, 2, 1. se et honorem s. 8, 50, 4. imperatori s. A 54, 2. s. iuris 8, 52, 4. s. more atque instituto A 37, 3. municipem s. A 52, 4. ad s. myoparonem A 46, 6. contra s. naturam 8, 38, 5. naturae s. A 48, 1. in s. navigium A 21, 1. victricibus s. navibus A 11, 6. amicum et necessarium s. A 66, 1. ex s. numero 8, 54, 2. 6
per .. nutricium s. A 4, 1. frequentiam atque officium s. 8, 50, 3. plurima s. .. officia A 63, 1. in suam partem oppidi A 32, 4. in s. potestatem 8, 45, 1. A 17, 1. 26, 2. (cum) neque suae potestatis esset A 60, 2 f. sum § 8. ad s. praesidia 8, 35, 5. praesidium .. s. A 26, 2. s. .. praesidiis A 63, 2. cum s. quadriremi vic-

7 trice A 25, 6. quaestoris s. 8, 50, 1.
s. quinqueremi A 46, 1. virtute et
scientia s. A 43, 1. s. sponte A 3, 1 (2).
2) a) quod facilius Armeniam de-
fendere posset subiectam regno suo
quam Cappadociam A 35, 2. b) quo
longius constituerat suam non produ-
8 cere aciem A 38, 3. — quem timor
prohibebat cuiusquam fidei suam com-
mittere salutem 8, 23, 2.
3) bei abl. absol.: perpetuo s. labore
in vicem legionibus expeditionum onus
iniungebat 8, 6, 4. Commius .. expiato
s. dolore .. mittit 8, 48, 8. suo pri-
ore consilio .. regi probato legatos mi-
9 serunt A 23, 1. multitudo oppidano-
rum .. munitionibus s. relictis .. Caesari
occurrerunt A 32, 3. cum propius
Tauridem accessisset dispersis s. navi-
bus A 45, 2 (3). ipse omnibus s. re-
bus correptis .. contendit A 64, 2 (3).
qui .. propter adversam fortunam maio-
rum s. .. iure .. intermisso sacerdotium
.. repetebat A 66, 4 (5).
10 4) bez. sich beim acc. c. inf. auf das
Subj. des regierenden vrb.: cum .. per-
tinere .. ad salutem suam iudicaret 8,
6, 2. ähnl. timorem s. 8, 10, 1. s.
dignitatis 8, 24, 4. in s. potestatem
8, 24, 4. suae provinciae 8, 39, 3.
s. lenitatem 8, 44, 1. cum equitatu
s. 8, 47, 1. sub decessu s. 8, 49, 2.
ab inimicis s. 8, 52, 3. causam s. 8,
52, 3 (4). s. nomine 8, 54, 3. s.
11 classem A 25, 3 [die best. Hdsch. unam
statt s., Fl möchte universam, aus welchem
unam entstanden sei]. subitum adven-
tum s. A 30, 1. regnum s. A 34, 1.
non sua, sed Caesaris absentis causa
A 57, 6. adventum s. A 65, 1. s.
promissis A 71, 1. s. castra A 73, 1.
ad opus s. A 74, 1.
5) im konjunkt. Nebensatze: copias ..
instruunt, ne prius Romani persequi
12 se inciperent, quam longius agmen
impedimentorum suorum processisset
8, 14, 2. instruit aciem, quae suis
esset equitibus .. praesidio 8, 29, 1.
invocat .., ne s. vulnera .. paterentur
impunita 8, 48, 3. orat, ut timori s.
concedatur 8, 48, 9. sibi causam ..
colonias adeundi existimavit, .. quod
13 .. adversarii s. gloriarentur 8, 50, 4.
suam quisque .. notum .. erat obtesta-
tus, ne suam atque omnium falleret
opinionem A 16, 4 (5). ne dissen-
sionis initium natum seditiosa mili-
tum suaque natura videretur, .. dicti-
tabat A 58, 1. legiones .. ad eum
concurrerunt, ut .. prius confligendi sibi
potestas fieret, quam .. possessiones ..
in conspectu s. rapinis .. consumeren- 14
tur A 60, 1.
6) a) neque eum consilium s. fefellit
A 32, 2. sequuntur hunc suae naves
nonnullae A 46, 7. b) steht statt des
pron. demonstr.: Caesar .., cum de
voluntate minime dubium esset adver-
sariorum s. 8, 54, 3.
II) ohne subst. 1) gen. suorum:
qui neque amorem s. habere poterant
A 33, 3 (:). quam se .. in castra s. 15
reciperent 8, 13, 3. cum .. magno s.
detrimento nullam partem munitionum
convellere potuisset 8, 26, 4. s. in-
vocat fidem atque auxilium, ne .. pa-
terentur 8, 48, 3. perterriti fuga s.
A 18, 3. cum .. fugam s. viderent A
20, 5. in .. magna gratulatione venit
s. A 32, 4. ut odio s. Ambiorix .. nul- 16
lum reditum .. haberet in 8, 24, 4.
multis militibus .. s. ruina oppressis A
76, 2. s. timorem .. minuebat A 8, 1.
— dat. suis: quin .. victoriam s. ab
dis . exposceret A 15, 8. haec .. Cae-
sar s. exposuerat, ut .. contenderent,
quod .. viderent A 16, 3 (4). hinc s.
laborantibus subsidio scaphas mittens 17
nonnullos conservavit A 21, 3. — acc.
suos: latrociniis se s. que alebat 8,
47, 2. cohortando s. ad pontem ..
continere A 21, 1. s. hortatur 3, 28,
2. hortandi s. A 10, 5. s. in castra
revocavit A 37, 2. responsa ad s. re-
ferunt 8, 23, 1. (regem) transire ad
s. A 23, 1. — abl. suis: (multitudo
oppidanorum) descivisse a s. videbatur 18
A 7, 2. Lepidus .. Marcellusque Cor-
dubam cum s. proficiscitur A 64, 1.
cognoscit ex s. .. rex A 28, 1. 2) bei
abl. absol.: magna parte amissa su-
orum dissipantur 8, 5, 4. ganz ähnl.
8, 43, 4. 48, 8. hac oratione apud
suos habita .. dat .. negotium A 9, 1.
Vatinius .. suis omnibus incolumibus .. 19
se .. recepit A 47, 1. interfecta mul-
titudine omni suorum .. profugit A 76,
4. 3) (cum) neque ab lateribus cir-
cumveniri suos paterentur 8, 19, 1.
cum complures suos vulnerari videret

8, 43, 1. 4) omnibus rebus inservien-
20 dum statuit, quo celerius hostes contempta suorum paucitate prodirent in aciem 8, 8, 1 [so D Dt K F H; hostis cont. sua pauc. prodiret N Hf Wh; s. Hell. Phil. 19/467]. totum onus sustinere non recusabant, ne quod suorum culpa detrimentum acceptum videretur A 11, 3. 5) eum .. ad suos dimisit A 24, 4 (5).

T.

tabellarius. interceptis -is, qui de Alex. rebus litteras ad Dom. ferebant, cognoscit A 38, 1.

tabulatum. turris excitari .. in altitudinem trium -orum 8, 9, 3. collocatur in eo turris decem -orum 8, 41, 5. has altissimis turribus denorum -orum munierant A 2, 4. alias ambulatorias (turres) totidem -orum confixerant A 2, 5.

taedium. multitudinem .. confectam -o puellae fiduciaria dominatione crudelissima Ganymedis A 23, 2.

talis. 1) bez. sich auf das Vorhergeh.: qui non tantum bellum ipsum .., sed etiam -em adventum eius felicem fuisse laetabantur A 32, 4. -i condicione proposita 8, 3, 5. -i modo re gesta 8, 20, 1. si -i mora reliquae possent se vindicare in libertatem 8, 1, 3. si -i ratione .. plures consilia inissent 8, 41, 1. -i victoria .. incredibili est laetitia affectus A 77, 1. 2) bez. sich auf d. Folgende: -e consilium sui recipiendi ceperunt 8, 15, 4.

tam. 1) so sehr, so a) nihil t. operose .. esse perfectum, quod non .. superetur 8 pr. 4. b) noli .. me t. strenuum putare, ut .. recurram fr. 160, 21. c) cum t. parvo spatio distarent ab ipsis A 7, 1. — quod t. diu .. cum A. certaretur A 29, 3. 2) a) Scapulam .. sibi t. familiarem quam Lat. A 55, 2. t. omnibus Caesarianis quam Pomp Longinum esse in odio A 59, 1. b) non t. pugnandi quam diffugiendi fuit utrorumque consilium 8, 23, 6. c) quam facile subierant iniquum locum, t. celeriter gradu pulsae premebantur .. A 76, 2.

tamen. I) 1) steht in Bez. zu vorausgeh. (oder nachfolgenden) a) konzess. Konj. α) s. cum § 17—21 je 1 B. β) s. etsi a) 10 B. γ) quamquam .. t. 8 pr. 8. 42, 3. 52, 3. 55, 2. A 42, 2. δ) qui tametsi .. non amplius erant quingenti, t. Germanorum adventu barbari nitebantur 8, 10, 4. tametsi flumine impeditum transitum videbat, t. exercitu
traducto progreditur 8, 20, 1. Ac ta- 2
metsi amplius CX navibus .. amiserant, t. reparandae classis cogitationem non deposuerunt A 12, 3. b) konditionaler Konj. (m. konzess. Nebenbegriff): s. si § 9: 3 B. 2) a) nach Participien, die konzessiv aufzulösen sind: quo defendente nullo t. armatis ascendere esset difficile 8, 33, 1. vgl. A 40, 5. vulneratus t. adnatat ad suum myoparonem
A 46, 6. b) qui velocitate effugere 3
poterant, armis t. proiectis vallem transgressi nihil ex loco superiore inermi proficere poterant A 76, 2.

II) aus den vorausgeh. Worten ist ein konzessiver Gedanke zu folgern 1) a) s. qui § 4: 8, 8, 3 u. § 5: A 39, 2 u. § 29: 8, 19, 7. A 40, 3 u. § 30: A 43, 4 (5). 75, 2 (3). 8 pr. 6. 10, 2 u. § 33: A 40, 5. b) quae (legio) octavo iam stipendio [functa setzt hier
Wh ein] t. in collatione reliquarum 4
nondum eandem .. virtutis ceperat opinionem 8, 8, 2. — quae (praemia) speciosum reddebant praesentem exercitus amorem, paulatim t. .. disciplinam .. minuebant A 48, 3 (5). 2) a) α) Equites t. et auxiliarios pedites in omnes partes mittit, quascumque petisse dicebantur hostes 8, 5, 3. Victi
t. [Wh tandem] perculsique .. profugiunt 8, 19, 7. Multi t. ex his capti 5
.. sunt A 18, 4 (3). prius t. regis copiis occurrit, quam is M. aggredi posset A 28, 2. ut paene eodem tempore ex omnibus partibus, primi t. editissimum castrorum locum caperent A 31, 3. positum in Armenia .. est plano ipsum loco montibus t. altis ..
obiectis A 36, 3. magnum hoc fuit 6
vectigal, maius t. creabat odium A 56, 4. propter adversam fortunam maiorum

suorum .. iure minime dubio vetustate t. intermisso A 66, 4 (5). β) non deterrentur t. milites nostri vineas proferre 8, 41, 3. commemorabant nulla Pharnacem auxilia contra Caes. Pompeio dare voluisse, cum Deiotarus, qui dedisset, t. ei satisfecisset A 69, 3
7 (2). b) milites acrius proeliari non posse n e c t. multum profici A 31, 1. ähnl. nec t.: A 62, 3. neque t. A 60, 5. Neque t. A 78, 4. 3) T. magnum .. Bellovacos .. commodum esse consecutos, quod 8, 21, 4. T. virtute militum confisus cognitis hostium copiis se ad dimicandum parabat A 13, 6 (5). 4) s. sed § 3: 2 B.
8 III) = nun aber Hoc t. flumen in ea parte erat urbis, quae ab Alex. tenebatur A 5, 2 (3).

IV) *si t.* = wenn anders: s. si § 8: 1 B.

V) beschränkend = doch wenigstens conficere hominem non potuit; graviter t. primo ictu gladio caput percussit 8, 23, 5. Ne quis t. ignoraret, quibus in locis Caesar exercitusque .. fuissent, pauca esse scribenda .. statui 8, 48, 11.

VI) hos .. praecursuros et loca excelsiora .. occupaturos; ita [t.] fuga navibusque nostros prohibituros A 8, 6 [Hf D haben t. mit Zustimmung v. V nicht; N K haben es nicht eingeschlossen].

tametsi. s. tamen § 1 u. 2: 3 B.

tamquam. eam (legionem) t. ex suo numero dedit 8, 54, 2. in agris et pecora et homines .. versari t. amicorum adventu A 36, 5.

tantum, adv. I) 1) so weit, so viel a) s. absum 1) b) 1 B. b) s. quantum § 2: 8, 29, 3. 2) beschränkend: nur so weit: s. quantum § 2: 8, 27, 4. 3) nur, bloß a) t., si quid timent, caveant; nihil praeterea moliantur fr. 160, 29. b) quasi .. id .. bonitate t. adductus ac non prudentissimo consilio fecisset A 24, 6 (7). c) α) non t. .. sed etiam s. etiam § 5—7: 6 B. β) non t. .. sed prope iam s. non § 11: 1 B. γ) neque t. .. sed etiam s. etiam § 7 u. 8: 3 B. II) t a n t o: s. quantum § 3: 1 B.

tantus. I) neutr. (subst.) 1) a) cum ipse -um ei crederet, ut ad hostes .. eum mitteret A 24, 2 (3). neminem .. -um pollere, ut invitis principibus .. bellum concitare .. posset 8, 22, 2. ac -um doctrina potuit, ut .. nulla transversa hosti obiceretur (navis) A 15, 6. b) s. quantum § 2: 8, 21, 4. c) s. quantum § 1: A 1, 2.
2) beschränkend: nur so viel: s. quantum 2
§ 1: 8, 52, 2. II) m. subst. 1) -o collis ascensu 8, 14, 3. victos -a calamitate 8, 20, 1. in -a cal. 8, 21, 4. propter -as cal. 8, 24, 4. -a celeritate A 77, 1. cum -a contumelia A 60, 1. cupiditas s. unt. § 3. in -a provinciae desperatione A 42, 3. diligentia s. unt. § 4. quod sibi .. -a oblata esset facultas A 51, 2. -is fluctibus A 64, 3
3 (5). interposita -a locorum iniquitate A 74, 1. a -is laboribus 8, 1, 1. pro -o labore ac patientia 8, 4, 1. -a erat magnificentia apud opulentiores, cupiditas apud humiliores 8, 51, 3. -am multitudinem hostium 8, 9, 2. -ae multitudinis precibus A 59, 1. e 4
-a mult. A 16, 5 (6). homo -ae prudentiae ac diligentiae A 68, 1 (2). ne scientia -arum rerum scriptoribus desit 8 pr. 5. 2) m. folgd. ut: -am attulit oppidanis salutis desperationem, ut id .. deorum voluntate factum putarent 8, 43, 5. -us incessit timor, ut ad extremum casum periculi .. deducti viderentur A 7, 1. quod -a religione colitur, ut sacerdos .. secundus a rege .. habeatur A 66, 3 (4).

tarde. si -ius rem gessissent 8, 19, 5. veritus insidias .. -ius procedit 8, 16, 1. multo -ius .. profligantur A 76, 1. — quod cum -ius fieret, quam periculum nostrorum flagitabat A 44, 3.

tardo. quae transeundi difficultas celeritatem insequendi -are posset 8, 14, 4. ad opus suum -andum A 74, 1.

tectum. a) Dach quin altissima -a peteret A 15, 8. ex -is aedificiorum propugnabant A 17, 4. b) Wohnsitz, Haus in -a partim Gallorum, partim quae .. erant inaedificata, milites compegit 8, 5, 2 s. compingo. Carnutes .. -is expulsi 8, 5, 4.

tectus. cuniculos -os 8, 41, 4.

tego. 1) a) decke, bedecke (aedificia) tecta sunt rudere aut pavimentis A 1, 3. b) verdecke, verberge flamma copias .. a conspectu texit Romanorum 8, 15, 6. 2) decke, schütze, verteidige a) α) (cum) nec silvarum praesidio tempestatibus durissimis -i possent 8, 5, 4. (locus) variis generibus munitionum

2 -ebatur A 28, 3 (4). β) nisi locorum notitia reliqui se texissent A 27, 6 (8). b) quorum (propugnatorum ordo) alter .. ponte ab incidentibus telis -eretur 8, 9, 4. 3) decke = begleite is latus Cassii -ebat A 52, 2.

telum. ab incidentibus -is 8, 9, 4. — multum proficere multitudine -orum videbantur A 20, 2. quae (quadrigae) multitudine -orum opprimuntur A 75, 2 (3). magnum numerum in oppidum -orum atque tormentorum convexerant A 2, 1. (cum) magnum vim -orum adversi sustinerent A 20, 5. -is hostium flammaeque se offerebat 8, 42, 4. — acc: s. coicio 1) b) 2 B.
2 ex ea (turre) cum -a tormentis iacerentur ad fontis aditum 8, 41, 5 (6). mitto s. coicio. ex pontibus .. audacius longiusque permitteret -a 8, 9, 4. — abl.: diversis .. -is nostri figebantur, adversi ex .., aversi ex .. A 30, 6 (7). a s. tego § 2: 1 B. semper evocatos cum -is secum habere consuerat A 53, 1. s. tormentum A 9, 3.

temerarius. ut mihi defendendi essent Alexandrini neque fallaces esse neque -i A 7, 2.

temere. a) ohne Ordnung t. in naves fugere A 20, 3. b) unvorsichtig ne quo t. progrederetur A 42, 2.

temeritas. a) Unbesonnenheit ea .. consilia .. longe a -e barbarorum remota esse 8, 8, 1. b) Verwegenheit incredibili eius vel -e vel fiducia commotus A 75, 1.

tempestas. 1) Zeitperiode, Zeitbeschaffenheit durissimis -ibus propter inopiam .. oppida expugnare A 43, 2. 2) a) Wetter, Witterung secunda ut hiberna -e A 64, 3 (5). quod .. -as erat turbulenta A 45, 2 (3). b) ungestüme Witterung, Unwetter erumpentes eo maxime tempore acerrimas -es cum subire milites nollet 8, 5, 2. paulo vehementiore -e .. profectus A 64, 3 (5). -e magna velis profugit A 46, 7. s. intercludo § 1: 2 B. s. tego § 1: 1 B.

templum. tricliniis stratis fora -aque occupabantur 8, 51, 3. Comana venit, vetustissimum et sanctissimum in Cappadocia Bellonae -um, quod tanta religione colitur, ut .. Id .. Lycomedi .. adiudicavit A 66, 3 u. 4 (4 u. 5).

tempto. 1) a) versuche, probiere α) absol.: ne -ando cautiorem faceret (Commium) 8, 23, 4. β) m. inf.: aqua prohibere hostem -are coepit 8, 40, 1. b) prüfe ibi habita contione militum -at animos A 57, 6. 2) a) α) greife an: s. apto. β) suche in meine Gewalt zu bringen: [etiam illa (parte) urbem uno tempore -ari posse confidebat A 17, 2; d. meisten früheren Hrsgbr. et illam et urbem uno t. tempt. p. c.; s. etiam § 2]. b) vergreife mich an neve occupatione belli civilis populi R. ius maiestatemque -aret A 34, 2.

tempus. 1) Zeitabschnitt, Zeit a) m. gen.: s. aestiva 2 B. quae (pabulatio) propter anni -us cum exigua tum disiecta esset 8, 7, 7. eum .. propter anni -us recipere .. auxilia non posse A 3, 4 (5). -e anni difficillimo 8, 6, 1. hiberno -e anni ac difficili A 43, 1. extremo -e diei .. uno -e incenderunt (fasces) 8, 15, 5. — adverso -e 2
navigandi navis conscendit A 64, 2 (3). b) neve quam partem nocturni -is intermittant A 9, 1. s. spatium § 2 u. 3 je 1 B. operosis .. machinationibus .. non longi -is labore occursum est A 9, 2. erumpentes eo maxime -e .. tempestates 8, 5, 2. quibus in locis Caesar exercitusque eo -e fuissent 8, 48, 11. qui eo -e tribunus militum 3
.. fuerat A 57, 1. Jis .. -ibus, quibus Caesar .. Pompeium obsidebat .., Longinus .. magnas odii sui fecerat accessiones, .. et .. cupiebat A 48, 1. 2) a) (bestimmte) Zeit α) praesentis -is necessitati serviebant A 13, 3. amissa proximi -is occasione A 37, 2. eo ipso die -e postmeridiano, cum .. iret, .. Minucius .. libellum .. ei tradidit A 52, 2. — β) quod aliis -ibus natura facere 4
consuerat, tunc necessitate fecit adductus A 71, 2. — s. idem § 4 u. 5: 19 B. s. unus § 5 u. 6: 6 B. — cum in omnibus dimicationibus .. tum maxime illo -e totum onus sustinere non recusabant A 11, 3. -ibus illis .. nonnullae civitates rebus Casii studebant A 62, 2. ad id -us permanserat 5
in armis 8, 45, 2. γ) cum a superiore aestate nullum bellandi -us intermisisset 8, 1, 1. δ) si trahere -us posset A 38, 2. — rettulerat ante -us ad senatum de C. provinciis 8, 53, 1. b) d. rechte Zeit, Gelegenheit dato .. spatio 6

ac -e 8, 31, 2. 3) Zeitumstände, Verhältnisse fortuna .. superiorum -um dissimilis A 25, 4. confectum bellum licentiam -um [Fl scheint superiorum ausgefallen zu sein] intercludebat A 56, 2.

teneo. 1) a) halte dextra dextram -ens A 24, 2 (3). b) behalte bei mir: s. retineo 1) c) A 78, 2. 2) a) habe im Besitze quoniam mare libere -erent A 8, 2. quis urbem Italiamque -eret A 68, 1 (2). b) habe inne, halte besetzt qui praesidio eum locum -ebant A 19, 3. ea parte oppidi .., quae praesidio hostium -ebatur A 32, 1. in ea parte
2 .. urbis, quae ab Alexandrinis -ebatur A 5, 2 (3). omnibus urbis partibus .., quae ab ipso -ebantur A 6, 1. 3) halte, h. fest a) eigtl. α) loca sunt egregia .. ad -endas ancoras A 9, 4. cum .. neque derectam tantis fluctibus -ere (navim) posset A 64, 3 (5). β) quo plures in armis -erentur A 74, 1. b)
3 behaupte illi, si superassent navibus, omnia -erent A 16, 1 (2). c) verpflichte nemo erat .. quin .. vadimonio -eretur A 49, 3 (4). d) h. zurück, schließe ein quibus difficultatibus locorum Romanos claudere voluerant, iis ipsi -ebantur 8, 19, 6. 4) me t. a)
4 halte mich irgendwo hostem .. castris .. munitis se -ere 8, 11, 1. Cassius .. suis se -et praesidiis A 63, 2. b) halte mich zurück, beherrsche mich hostes non -uerunt sese, magnoque impetu .. ad eam .. contenderunt A 11, 1.

tentorium. s. intego 1 B.

tenuis. a) gering, klein etsi erat -is (praeda) A 42, 3. b) arm in gregem locupletium simultatium causa -es coiciebantur A 49, 2 s. simultas.

tergum. omnes Pharitae -a verteruntA 17, 5. ne ab -o circumvenirentur A 20, 5.

terra. a) das feste Land naves .. ad -am detrahit A 10, 6. classis oppugnationem etiam ad -am verebantur A 12, 1. in s. expono 1) 2 B. s. mare § 2: 2 B. a s. repello b) 2 B. b) Land, Landschaft α) in ea parte positus (Deiotarus) -arum, quae nulla praesidia C. habuisset A 67, 1. β) diversissima parte orbis -arum A 42, 4 (5).

terreo. a) ne .. heres regni -eret Ariobarzanen A 66, 5 (6). b) ne .. hostes incendiis -erentur 8, 8, 2.

terrester. s. iter § 6: 4 B.

terror. -or hominibus mentem consiliumque eripit et membra debilitat A 18, 2. s. affero § 3: 2 B. quoniam Pompei dominatio atque arma non minimum -em foro inferrent 8, 52, 4. adventum suum .. magnum -em Alexandrinis iniecturum A 30, 1. dubitantes -e ad condiciones pacis adducebat 8, 3, 4. — oppressi Carnutes .. -e periculi 8, 5, 4.

tertius. s. casus § 2: 1 B. — s. alter § 3: A 28, 3 (4). — postero ibi die .. consumpto post diem -um contendit in insulam J. A 47, 2.

tertius decimus. legionem XIII 8, 2, 1. 11, 1. t. d. legionem 8, 54, 3.

testamentum. quos (reges) Ptolemaeus -o scripserat atque obtestatus erat populum R., ne A 33, 1.

testatus. augenfällig quo -ior esset poena improborum 8, 44, 1. quo notior -iorque virtus esset eius 8, 42, 4.

testimonium. 1) Zeugnis quae pro -o sumus dicturi 8 pr. 8. 2) Beweis magnum hoc -um senatus erat universi conveniensque superiori facto 8, 53, 1. quod .. multis signis et -is eorum .. animum advertere poterat A 48, 1 (2).

testudo. s. apto 1 B.

tetrarches. Deiotarus, -es Gallograeciae .. totius, quod ei neque legibus neque moribus concessum esse ceteri -ae contendebant A 67, 1. de controversiis -arum .. se cogniturum esse A 68, 1 (3). iura in -as, reges, civitates distribuit A 78, 1.

tetrarchia. eidem -an [legibus] Gallograecorum iure gentis .. adiudicavit occupatam et possessam .. a Deiotaro A 78, 3.

timeo. 1) trans. a) erat dubius animi, utrum nihil -ere an omnia licere mallet A 56, 2 s. licet. tantum, si quid -ent, caveant fr. 160, 29. b) respicere ac -ere oppidanos 8, 27, 2. 2) m. inf.: equites cum intrare summum iugum .. -erent 8, 16, 2. 3) intrans. a) absol.: -entes omnium animos consolatione sanat 8, 38, 2. praecipue eos propter conscientiam facti -ere 8, 38, 3. b) m. dat.: quod ipsi sibi -ebant A 25, 6.

timidus. s. insolens b) 1 B.
timor. a) quem (Commium) -or
prohibebat cuiusquam fidei suam com-
mittere salutem 8, 23, 2. tantus in-
cessit -or, ut A 7, 1. fuga -is simul
calliditatisque plena 8, 16, 3. quo ce-
lerius civitatem -e liberaret 8, 38, 3
[metu Wh statt -e]. b) α) operum
magnitudinem et -em suum .. fiduciam
2 barbaris allaturum 8, 10, 1. orat, ut
-i suo concedatur, ne 8, 48, 9. qui
eo -e arma proiecerant 8, 29, 4 [eo
hat Wh nicht, eo tempore F (statt eo
t.), was Hl mißbilligt]. ut paulum ab
illo -e se recrearunt A 27, 7 (8). —
quod plerumque equestribus proeliis
cum propter aliquem -em accidit, tum
8, 18, 4. neque ullo -e de gradu
3 deiecta est (legio) A 54, 3. sine -e
ullo rura colentes 8, 3, 1. — cuius
postulationem .. cum indicaret ab iusto
nasci -e 8, 48, 9. β) s. detrimentum
§ 2: 1 B. suorum -em consolatione
.. minuebat A 8, 1. γ) si quem -or
armorum Caesaris laederet 8, 52, 4.
nullius periculi -em multitudini fore
4 impedimento A 23, 2 (3). -e gravi-
oris supplicii .. cibo se abstinuit 8, 44,
2. externo hoste deleto, cuius -e an-
tea dividere praesidia .. prohibitus erat
8, 37, 2.
tiro. uti cum legionibus -um ..
proficisceretur in A 42, 4 (5).
togatus. -am Galliam 8, 24, 3.
Galliae -ae 8, 52, 1. T. Labienum
Galliae praefecit -ae 8, 52, 2 [N Gall.
tog. praef.].
tolero. -andae hiemis causa 8, 5, 1.
tollo. 1) hebe auf, h. in die Höhe
a) -itur a multitudine in tribunal A
53, 4. b) vexillo sublato, .. idem ut
facerent, significabat A 45, 3 (4). 2)
übtrg.: erhebe magno undique clamore
sublato 8, 29, 3. clamorem undique
-ere 8, 43, 1. clamore sublato A 52,
3. 75, 3 (4). 3) a) hebe auf, schaffe fort
signa -i A 57, 1. b) beseitige, hebe auf,
vereitle α) quo facto dubitatione subla-
ta A 7, 1. — omnem navigiorum ex-
cursum et repentina latrocinia subla-
tum iri A 19, 2. β) incursionis hosti-
um signum .. Caesaris erat interdicto
sublatum 8, 3, 2.
tormentum. s. telum § 1: 1 B.
-is .. contra facillimos descensus collo-
catis 8, 40, 5. -a undique conquiri
A 1, 1. cum tela -is iacerentur 8,
41, 5 (6). -o missa tela 8, 14, 5. —
castellum magnis munitionibus mul-
tisque -is confirmaverunt A 21, 5.
eos .. -is ex navibus sagittisque depu-
lerat A 19, 3. legio .. cum frumento,
armis, telis, -is imposita in naves A 9, 3.
tot. in t. annos fr. 130, 23. t.
milia nummum 8, 4, 1 [Oudend. bina
m. n., Wh duo m. n.; s. centurio u. con-
dono]. t. adversis proeliis 8, 49, 3.
totiens. t. victor Caesar A 77, 1.
totidem. t. (equites) ab Ario-
barzane sumit A 34, 4. Fabium cum
t. (legionibus) in Aeduos deducit 8,
54, 4. alias ambulatorias (turres) t.
tabulatorum confixerant A 2, 5.
totus. [toto dat. 8, 34, 4].
1) ganz -a Aegyptos A 26, 2. Ale-
xandria .. fere -a A 5, 1. Asiae -ius
A 78, 2. fere -ius Ciliciae A 66, 2.
-ius Galliae 8, 46, 6. Gallograeciae
paene -ius A 67, 1. — -o agmine 8,
28, 3. -a classe A 11, 5. -um exer-
citum A 56, 5. cum -o exercitu 8, 7,
6. legione paene -a A 40, 4. -um
paene montem 8, 40, 2. -o oppido
(dat.) 8, 34, 4. -a provincia A 56,
6 (5). ex illo -o sinu A 47, 5. urbe
-a A 5, 2 (3).
2) sämtlich, all -ae .. copiae regis A
76, 1. -us .. equitatus A 57, 3. -um
onus sustinere A 11, 3.
trado. 1) übergebe, liefere aus a)
α) fasces .. per manus stramentorum
.. inter se -itos ante aciem collocarunt
8, 15, 5. libellum, .. ut miles ei -idit
(Silo) A 52, 2. β) suo nomine XV
(legionem) .. iubet -i (Pompeio) 8, 54,
3. per C. Marcellum .. legiones duas
.. Pompeio -itas .. esse 8, 55, 1. γ) 2
se necessitate coacti -iderunt 8, 43,
5. quae (civitates) Octavio se -ide-
rant A 44, 4. b) Minucium libertis
-it excruciandum, item Calp. Salvianum
A 55, 3. 2) a) überlasse, vertraue an
α) exercitus Ganymedi -itur A 4, 2.
minori (puero) -idit regnum maiorique 3
ex duabus filiis, Cleopatrae A 33, 2.
β) cui Caesar Asiam finitimasque pro-
vincias administrandas -iderat A 34,
1. b) stelle zur Verfügung ad eam rem
delectos idoneos ei -it centuriones 8,
23, 4.

traduco. a) exercitu -cto 8, 20, 1. pontibus palude constrata legiones -it 8, 14, 4. b) quos (Germanos) -xerat Rhenum 8, 18, 2. legiones Baetim -it A 60, 2. c) nisi flumine Ligeri .. copias -xisset 8, 27, 2.

traho. 1) ziehe salsior paulo .. aqua -ebatur ex proximis aedificiis A 6, 2. 2) ziehe in die Länge, verzögere victoriae loco ducebat, si -ere tempus posset A 38, 2.

traicio. 1) a) lege hinüber turris .. pontibus -iectis constratisque coniungi 8, 9, 3. b) schaffe hinüber, setze über α) cum in Mauritaniam -iecisset A 52, 1. β) ut in Africam exercitum -eret A 51, 1. 2) durchstoße lancea infesta .. medium femur -it Voluseni 8, 48, 5. proximum gladio -it lictorem A 52, 3.

traiectus. Ort der Ueberfahrt legiones .. et auxilia mittit ad -um A 56, 5.

trano. demissioribus ripis flumen -arunt A 29, 4.

trans. id iugum, quod t. paludem paene ad hostium castra pertineret 8, 14, 4.

transcendo. fossam .. circumire ac -ere A 40, 2 s. ac § 8.

transeo. 1) gehe hinüber a) ut dimitteret regem -ireque ad suos pateretur A 28, 1. b) übtrg.: senatus frequens in alia omnia -iit 8, 53, 1. 2) überschreite, gehe über a) absol.: quae -eundi difficultas celeritatem insequendi
2 tardare posset 8, 14, 4. ab utris fieret -eundi initium A 14, 5 (6). b) sive amicus Domitius eas angustias -iret A 36, 5. quod (flumen) erat ponte propter magnitudinem -eundum 8, 27, 2. -eundum (esse) ei flumen A 27, 2 (3). flumen a Delta -ire A 27, 4 (5). quibus (navibus) flumen -ierant A 27,
3 6 (8). flumen -ierunt A 29, 4. ut .. fossam -iret A 40, 1. quibus ex castris cum locus .. impeditus esset -eundus A 36, 4. quam .. paludem .. nostra auxilia .. -ibant 8, 10, 2. cum constantius universi paludem -issent 8, 13, 2.

transfero. 1) trage hinüber, verlege castra Baetim -fert A 60, 5. 2) wende wohin fortuna saepe ad utrumque victoriam -ente A 62, 3.

transgredior. a) vallem -ssi A 76, 2. b) hostes eadem (palude) -ssi 8, 10, 2.

transilio. ex suis navibus in hostium naves -re A 46, 4.

transitus, us. 1) das Hinübergehen, d. Uebergang a) qui -u Caesarem prohiberent A 29, 2. b) α) quid -us fluminis viti difficultatisque haberet A 60, 5. in ipso -u fossae .. oppressa est (legio) A 40, 2. β) tametsi flumine impeditum -um videbat 8, 20, 1. 2) Uebergangsort quae (proelia) ad vada -usque fiebant paludis 8, 13, 1. erant inter duas classes vada -u angusto A 14, 5.

transmarinus. eum .. recipere -a auxilia non posse A 3, 4 (5). -a militia perterritos A 56, 4.

transporto. cum exercitus in Graeciam -aretur A 44, 4.

transversus. ut in dispari numero nulla -a (navis) hosti obiceretur A 15, 6.

trecenti. fere pedum CCC intervallo 8, 41, 1.

trepidatio. ängstliche Eilfertigkeit cuius subita -o magnum terrorem attulit nostris A 75, 1 (2).

trepido. Alexandrini -antes in omnes partes castrorum discurrere coeperunt A 31, 2.

tres. cohortium t. A 19, 3. coh. t., quae A 20, 5. s. illo. tribus .. ex lateribus A 28, 3 (4). cum t. legionibus 8, 7, 6. 11, 1. t. legionum numero 8, 8, 3. unam ex tribus (leg.) A 34, 3. omnes t. leg. A 35, 2. tres leg. A 69, 1. III milia A 50, 3. milibus .. III A 72, 2. tres (naves) A 16, 6 (7). t. tabulatorum 8, 9, 3.

tribunal. quo (genere quaestus) domus et -al imperatoris vacaret A 49, 2 (3). tollitur a multitudine in -al A 58, 4.

tribunicius. contentionibus -is A 65, 1.

tribunus. a) C. Curio, -us plebis 8, 52, 4. b) (amissis) centurionibus .., -is IV A 43, 3 (4). qui .. -us militum in legione vern. fuerat A 57, 1. quod .. ambitione atque indulgentia -orum militum et qui legionibus praeerant multa contra morem .. militarem fierent A 65, 1.

tribuo. 1) weise zu, teile zu, gebe quae (officia) consul ei decretis publicis -isset A 68, 1. (cum) bene meritis praemia -isset 8, 46, 5. praemia bene meritis et viritim et publice -it A 65, 4. b) cui dii immort. victoriam -issent A 70, 4. 2) schreibe zu multum fortunae victoris Caesaris -ens A 43, 1.

tricesimus. legiones XXX et XXI A 53, 5. legio XXX et XXI A 57, 3. XXX legio A 54, 2. a leg. XXX A 57, 1. unam ex tribus XXXVI (legionem) A 34, 3. legioni XXXVI A 34, 4. XXXVI legionem A 39, 2. ähnl. A 40, 1. 3. 4. legio XXXVII A 9, 3.

triclinium. -is stratis fora templaque occupabantur 8, 51, 3.

triginta. cohortibus XXX A 55, 1. XXX pedum A 18, 3. cum cohortibus .. XXXV A 63, 1.

trini. tripertito cohortibus divisis -a .. castra fecit 8, 33, 1. legionem unam in -a castra distribuit 8, 36, 2. cornua -is firmabantur subsidiis A 37, 4.

tripertito. s. trini 1 B.

triplex. -em vallum A 2, 4.

triremis. capit ex eo proelio penterem unam, -es duas, dicrotas VIII .. A 47, 2. (cum) -em hostium perforasset ac demersisset A 25, 5 [D quadriremem statt t.].

triumphus. s. exspectatus 1 B.

tu. has tibi litteras .. scripsi fr. 160, 20. obsecro te, Cicero fr. 160, 27. utinam, quam facile a te de me impetrare possunt, ita per te exorentur, ne quod fr. 160, 24 u. 25.

tuba. concilio .. cantu -arum convocato 8, 20, 2.

tueor. 1) behaupte, halte besetzt scaphis .. mobiliter et scienter angustias loci tuebantur A 17, 4. legionem .. mittit ad colonias civium R. tuendas 8, 24, 3. ne .. opus effectum tueri non posset 8, 34, 4. artiorem illum (pontem) tuebantur A 19, 2. quae (legio) praesidia tueretur 8, 54, 3. condicionibus impositis provinciae tuendae ac defendendae A 65, 4 (5). 2) schütze, verteidige, decke se ex navibus ad tuenda aedificia eiecerunt A 17, 6. cohortibus ad impedimenta tuenda relictis 8, 2, 2. hac multitudine disposita munitiones semotarum partium tuebantur A 2, 3. distributi munitionum tuendarum causa A 5, 3 (4).

tum. 1) dann: s. cum § 2: 8, 18, 4. 2) damals, da, jetzt: T. primum .. veniebat ab illo .. bello 8, 51, 1. Interim sunt reliquae subsecutae. T. necessario discessum ab arte est A 15, 7. s. tunc 2). 3) cum .. t. s. cum § 23 u. 24: 6 B.

tumultuarius. ex -is militibus A 34, 5.

tumulus. -us .. naturalis veluti manu factus excelsiore undique fastigio sustinet murum A 72, 1.

tunc. 1) dann si fecisset, iam t. sibi mitteret munera A 70, 8. 2) damals, da, jetzt ut t. accidit A 18, 2 [D tum]. tetrarches Gallograeciae t. quidem paene totius A 67, 1 [tum D]. — quod aliis temporibus natura facere consuerat, t. necessitate fecit adductus, ut A 71, 2.

turbidus. s. aqua § 1: 1 B.

turbo. quae evocatio vehementer omnes -avit A 56, 6 (5).

turbulentus. tempestas erat -a A 45, 2 (3).

turma. nur in 8. a) -is nostrorum interpositi (pedites) 8, 19, 2. dispositis -is 8, 19, 1. -as mittit ad insequendum 8, 16, 1. b) quibus visis perculsae barbarorum -ae ac perterritae acies hostium .. fugae se mandant 8, 29, 2. equitum -as dimittit in omnes partes ad aliquos excipiendos 8, 7, 1. -as .. idoneis locis disponit 8, 28, 2. in proxumas -as impetum fecit 8, 18, 3.

turmatim. nostri .. t. in eum locum devenerunt 8, 18, 2.

turpis. a) -em .. contumeliam A 11, 2. -ibus incendiis et ruinis A 24, 2 (3). b) (cum) -e populo R. et Caesari victori .. statueret regna sociorum .. occupari A 34, 2.

turpiter. t. refugerunt 8, 13, 2.

turris. [turris acc. 8, 9, 3]. collocatur in eo (aggere) -is decem tabulatorum 8, 41, 5. -es editae et coniunctae muri locum obtinebant A 18, 1. praeterea alias ambulatorias (-es) totidem tabulatorum confixerant [M confinxerant] subiectisque eas rotis .. in quamcumque erat visum partem movebant A 2, 5. -is [D Hf F Wb 2 turres; d. übr. -is] excitari (imperat)

crebras in altitudinem trium tabulatorum, pontibus .. coniungi 8, 9, 3. portis fores [fortiores Koch] altioresque -es imposuit 8, 9, 4. has (partes urbis) altissimis -ibus denorum tabulatorum munierant A 2, 4.

tuto. (cum) neque se t. discessurum arbitraretur, si A 39, 1.

tutus. a) nec se satis -um fore .., nisi 8, 27, 2. sic .. existimabat -issimam fore Galliam, si 8, 54, 5. — itineribus -is A 40, 5. b) α) quo -ior altitudine esset 8, 9, 4. praesidiis eos (reges) nostris esse -os A 33, 4 (5). sin ea (provincia) non magnis copiis -a esse posset A 42, 4 (6). β) ut et loci natura .. et ipsa munitione urbis undique ab oppugnatione -us esset A 61, 3. c) incendio fere -a est Alexandria, quod A 1, 3 (= ab inc.).

tuus. neque -um iudicium fallemus A 15, 4. coactus assiduis -is vocibus 8 pr. 1.

tyrannus. ſ. rex § 5: 1 B.

U.

ubi. 1) v. Orte: sub .. oppidi murum, u. .. fons aquae prorumpebat ab ea parte 8, 41, 1. Epidaurum .., u. nostrum erat praesidium A 44, 5 (6). b) quod .. scire potuisset, .. u. senatus .., u. res p. esset A 68, 1 (2). c) se .. ibi futurum, u. praescripserit 8, 48, 8. 2) v. d. Zeit: als, ſobald als a) Quod u. accidit, .. proeliantur 8, 36, 4. Quod u. accidit, .., vulnerantur 8, 48, 7. qui u. cessari animum advertit, .. inquit A 15, 3. b) Quod u. accidit, barbari .. refugerunt 8, 15, 6. [quod u. malum dux equi velocitate evitavit, .. refertur in castra 8, 48, 7 D; [ubi] H; d. übr. Hrsgbr. haben ubi nicht]. ähnl. m.perf.: A 25, 3. 45, 3 (4). c) u. primum .. pauci nostri in litore constiterunt .., omnes P. terga verterunt A 17, 5.

ullus. a) nach neque: n. (= weder) -a multitudine .. coacta resisti posse Romanis 8, 1, 2. nec dat -i civitati spatium 8, 3, 4. n. ab oppugnatione recedi .. -a condicione posse 8, 40, 1. n. vero .. cunctatio -a aut mora inferebatur A 2, 1. (quod) n. .. -us in naves receptus daretur A 7, 1. n. -os milites in navibus habere A 10, 3. (cum) n. -um belli tertium casum nossent A 23, 1. nec sibi -ius rei moram .. iniungebat A 44, 4 (5). n. -um genus quaestus .. praetermittebatur, quo A 49, 2 (3). nec provinciae datur -a requies A 50, 3. n. -o timore de gradu deiecta est A 54, 3. (cum) n. -um exitum consilii sui reperiret A 63, 4. n. -am partem rei p. satis commode geri A 65, 1. b) nach sine: ſ. sine § 1: 1 B. u. § 3: 2 B. u. § 4: 6 B.

ulterior, ultimus. I) compar. a) jenſeitig provinciae -is A 48, 1. b) entfernter impedimenta .. in -es silvas contulisse 8, 7, 4. II) superl.: civitates positae in -is Galliae finibus 8, 31, 4. ad -um iugum pervenit 8, 14, 5.

ultra. 1) adv. weiterhin quam s sustinere potuissent, nullum u. periculum vererentur 8, 39, 3. 2) praepos. a) legio .. ad litora Africae paulo u. Alexandriam delata est A 9, 3 [ſo N Dt; supra Alex. vulg. Oudend. Hf V D Hf]. progressas u. vadum .. naves A 15, 5 (6). u. eum locum .. egredi ex navibus A 20, 3. b) ex numero legionariorum .. CCCC et paulo u. eum numerum classiarii A 21, 4.

umquam. neque imperata u. nisi exercitu coacta faciebat 8, 25, 2. sine quo nulla u. dimicatio maritima .. confecta erat A 25, 3. nec tamen u. ab operibus depellitur A 62, 3.

una, adv. a) abſol.: dimittunt eos, quos .. inermes habebant, -que reliqua impedimenta 8, 14, 1. Drappes -que Lucterius 8, 32, 1. b) u. consilium cum eo Lucterium .. cepisse 8, 30, 1. navigium .. eius .. u. cum hominibus interiit A 21, 3.

unde. eo loco .., u. tormento missa tela in hostium cuneos coici possent 8, 14, 5. non longius ab oppido X milibus, u. paulatim frumentum in oppidum supportarent 8, 35, 1.

undecimus. legionem XI 8, 2, 1. legionem .. u. 8, 6, 3. XI (leg.) 8, 8, 2. XI (legio) 8, 8, 3.

undique. tumulus .. excelsiore u. fastigio sustinet murum A 72, 1. — opera u. .. administrari 8, 37, 2. peditibus u. sunt circumdati 8, 12, 3. collectis u. perditis hominibus 8, 30, 1. tormenta u. conquiri A 1, 1. esse u. diligenter demigratum 8, 7, 2. s. tollo (clamorem) § 1 : 2 B. — campum .. silvis u. aut .. flumine munitum 8, 13, 1. praeruptum u. oppidum Uxellod. 8, 40, 2. ut .. u. ab oppugnatione tutus esset A 61, 3. — eruptione u. facta A 27, 5 (7). cohortes u. impetum faciunt 8, 36, 5.

unetvicesimani. cum V cohortibus -orum A 57, 2 [v. Hdsch. undevic.].

universus. a) a coniuratis .. -is A 52, 3. -a Gallia 8, 39, 2. -ae Gall. 8, 51, 1. senatus -i 8, 53, 1. — Germani .. cum constantius -i paludem transissent 8, 13, 2. b) postquam -os cedere animadvertit A 21, 1.

unus. [-o tempore et .. et A 3, 1 (2). ähnl. A 7, 3. 17, 4].

1) allgm. a) una navis Rhodia .. longe ab reliquis collocata A 11, 1. decem missis una (navis) .. defecerat A 13, 5. capit .. penterem unam, triremes duas .. A 47, 2. capta est una .. quadriremis, depressa est altera, duae .. nudatae A
2 11, 4. capitur .. quinqueremis una et biremis .., et deprimuntur tres A 16, 6 (7). b) α) s. alter § 3: 8, 36, 2. A 30, 5. 8, 54, 1. β) s. alter § 3: A 28, 3 (4). tres legiones, una Deiotari, duae, quae in eo proelio .. fuerant A 69, 1. c) unam ex tribus XXXVI (legionem) secum ducit A 34, 3. multi .. colles; quorum editissimus
3 unus, qui A 72, 2. 2) nur ein, ein einziger reliquam esse unam aestatem suae provinciae 8, 39, 3. ut .. acies uno consilio atque imperio administraretur A 1, 5. qui .. unius legionis hibernis non potuerint contineri, quin 8, 2, 2. omnis .. multitudo aquatorum unum in locum conveniebat sub .. murum 8, 41, 1. magna una nocte vis
4 aquae .. inventa est A 9, 2. — unum illud orat, ut 8, 48, 9. unum illud propositum habebat 8, 49, 1. 2) allein, bloß, nur prohiberi posse .. cum optarent reliqui, Caesar unus videret 8, 41, 2. neque obscure duae legiones uni (Caesari) detrahuntur 8, 54, 1. s. solus 1) 1 B. 4) ein und derselbe, der nämliche: s. cogo (in unum locum) § 1 : 5
4 B. in unum locum exercitum conduxit A 48, 2 (3). s. convenio § 1: 8, 7, 4. 18, 4. — *uno tempore*: (fasces) signo pronuntiato u. t. incenderunt 8, 15, 5. u. t. et nostras munitiones infestabant et suas defendebant A 3, 1 (2). cum .. u. t. et natio eorum et natura cognoscatur A 7, 3. quae diversae navigationes numquam 6
u. t. .. praecluderentur A 8, 2. etiam illa in urbem u. t. intrari posse A 17, 2 s. etiam § 2. U. .. t. et ex tectis .. propugnabant et litora .. defendebant A 17, 4.

urbanus. litteris -is A 65, 1. -arum seditionum A 78, 4.

urbs. [nur in A.; gewöhnl. v. Alex., nur fr. 160, 19 u. A 71, 1 v. Roma, A 61, 3 v. Ulia]. urbs fertilissima et copiosissima omnium rerum apparatus suggerebat A 3, 1. nautici homines, -is et regionis maritimae A 12, 4. aliud naturalis sollertia, aliud -is copia sumministrabat A 13, 2. in celeberrimis -is locis A 2, 3. et loci natura .. et ipsa munitione -is .. ab oppugnatione tutus A 61, 3. ut, quam angustissimam partem *oppidi* palus 2
.. efficiebat, hanc .. ab reliqua parte -is excluderet A 1, 4. quae partes -is inferiores erant, has .. munierant A 2, 4. flumen in ea parte erat -is, quae ab Alex. tenebatur A 5, 2 (3). omnibus -is partibus exclusis, quae ab ipso tenebantur A 6, 1. — cum in 3
duas partes esset urbs divisa A 1, 5 s. acies § 3 u. 4. s. intro § 2: A 17, 2. quis -em Italiamque teneret A 68, 1 (2). ad -em Caesarem revocari A 71, 1. — fons -e tota nullus est A 5, 2 (3). etiam ex -e sum profectus fr. 160, 19. nec minus in -e .. armorum erant institutae officinae A 2, 2.

usquam. neque tamen u. diutius moratus est, quam A 78, 4.

usque. a) ab rebus gestis Alexandriae .. u. ad exitum .. vitae Caesaris 8 pr. 2. b) m. eo s. eo § 2: 8, 14, 3.

usus. 1) a) Gebrauch asseres remorum usum obtinebant A 13, 2. b) Uebung cotidiano usu a pueris exer-

citati A 12, 4. 2) Nutzen (equitatum) sibi -i fore credebat, si A 61, 6 (5).

ut. [uti in 8 nicht; uti cum A 42, 4 (5). uti sibi A 44, 2. uti mun. A 63, 4].

I) adv. 1) a) α) quod (agmen) erat mediocre, ut in expeditionibus esse consuevit 8, 8, 3. non ut volebat, sed ut necesse erat, bellum gerebat A 43, 1. — (cum), ut convenerat, manum Commii V. arripuisset 8, 23, 5. consequuntur equites nostri, ut erat praeceptum, invaduntque 8, 27, 5. — si, ut diceretur, Caesar cum III leg. veniret 8, 7, 6. dissensione orta inter A... et A..., ut supra demonstratum est A 4, 1. quo possent esse firmiores, ut coniectura consequi possumus, .. legatos .. miserunt A 23, 1. vere, ut quidam existimant, ut nonnulli queruntur, coactus A 55, 3. navis conscendit, ut ipse praedicabat, ne .., ut amici eius dictitabant, ne .., ut ceteri existimabant, ne A 64, 2 (3 u. 4). monuit .., ut solebat, mitibus verbis legatos A 70, 2. β) terror .. membra debilitat, ut tunc accidit A 18, 2. γ) gleich wie ille ut ex carceribus in liberum cursum emissus A 24, 5 (6). sive inimicus ut in hostium fines veniret A 36, 5. Minucius .. libellum .. ut miles ei tradidit A 52, 2. δ) wie z. B. nemo .. in provincia natus, ut vernaculae legionis miles A 53, 5 [d. Hdschr. haben aut statt ut]. ε) = je nachdem: s. quam § 2: 8, 42, 4. ζ) s. ita 3) 2 B. s. sic 3) 1 B. b) m. kausalem Nebenbegriff = demgemäß wie, wie denn fasces, ut consueverant, .. per manus stramentorum .. traditos ante aciem collocarunt 8, 15, 5 s. consuesco 1) a). ut ratio postulabat proelii 8, 19, 3. hostes nihil amplius copiarum accessurum credentes, ut pridie cognoverant 8, 28, 5. ut barbarorum fere consuetudo est 8, 36, 3. ut largitionis postulat consuetudo A 49, 1. c) beschränkend = nach Maßgabe, für magnum ut in tanta calamitate .. commodum 8, 21, 4. secunda ut hiberna tempestate A 64, 3 (5). oppidum .. positum ipsum, ut in plano, loco satis munito A 72, 1 s. positus. 2) v. d. Zeit = als, so bald als a) m. Ind. Pft.: quae nostri ut viderunt, .. patiuntur 8, 35, 5. ähnl. m. vorhergeh. Relativ: A 27, 7 (8). 31, 2. 47, 4. 64, 2. Gabinius, ut in Illyricum venit, .. bellum gerebat A 43, 1. b) qui, ut primum defecerat Gallia, .. commeatus Rom. interceperat 8, 30, 1.

II) coni. 1) final a) allgm.: Bellovacos .. exercitus .. cogere, ut omni multitudine in fines S... facerent impressionem 8, 6, 2. ähnl. (b. gleichem Subj.): 8, 42, 1. 46, 1. 50, 1. 3. A 10, 1. 30, 3. 40, 2. 47, 4. 56, 6 (5). 57, 2. 58, 1. — b. versch. Subj.: 8, 28, 2. A 2, 3. 16, 3 (4). 18, 1. — paganos et oppidanos in his locis observari (iussit): ut, sive amicus Domitius .. transiret, nihil de insidiis suspicaretur ..; sive inimicus .. veniret, .. dispersi caederentur A 36, 5. b) quos propterea C. traduxerat Rhenum, ut equitibus interpositi proeliarentur 8, 13, 2. venit ea mente Uliam, ut .. contentiones .. componeret A 63, 1. c) s. litterae § 3: A 51, 1. s. mitto (litteras) § 4 u. 5: 4 B. dat centurionibus negotium, ut .. ad fodiendos puteos animum conferant neve A 9, 1. ganz ähnl. A 51, 3. fit .. senatus consultum, ut ad bellum Parth. legio una a P., altera a C. mitteretur 8, 54, 1. d) legiones .. ad eum (Marcellum) concurrerunt, ut in aciem educerentur A 60, 1. s. mitto (legatos) § 3: A 23, 1 u. § 10: 2 B. e) perseverare coepit, ut eo quoque regno decederet A 35, 2. vexillo sublato .. idem ut facerent, significabat A 45, 3 (4). f) id agi paucorum consiliis, ut .. aliqua parte exercitus spoliaretur 8, 52, 3. contendendum existimavit, ut insulam .. in suam redigeret potestatem A 17, 1. C. maxime studebat, ut .. hanc (partem) .. excluderet, illud spectans, primum, ut .. acies uno consilio .. administraretur, deinde, ut .. succurri .. posset, imprimis vero, ut aqua pabuloque abundaret A 1, 4 u. 5. — neque, contra senatus auctoritatem ut aliquid faceret, adduci potuit 8, 52, 3. g) regem cohortatus, ut consuleret regno paterno A 24, 2 (3). flagitari ab Dom., ut .. Caesari subsidia mitteret A 38, 1. s. oro § 1: 2 B. militibus persuadet, ut se reciperent A 60, 3. petunt, ut ea poena sit contentus hostium, quam 8, 21, 2. s. postulo 1 b) 2 B.

2) Konsekutiv a) α) allgm. = so daß 8, 9, 4. 40, 4. 51, 3. A 19, 5. 22, 2. 28, 3 (4). 42, 3 (4). β) s. adeo 14 (15) B. neque non usque eo legiones admovendas (iudicabat), ut discedere ex eo loco sine periculo .. non possent 8, 14, 3. postquam eo ventum est, ut sibi uterque confideret A 14, 1. s. ita 2) 2 B. s. sic 4) 4 B. s. tam 1) b) 1 B. γ) hoc animo est decertatum, ut neque maritimis .. sollertia atque ars praesidium ferret, neque .. neque A 16, 5 (6). quae a nobis fieri viderant, ea sollertia efficiebant, ut nostri illorum opera imitati viderentur A 3, 1. s. tantus § 1: 3 B. u. § 4: 3 B. s. absum (tantum) 1) b) 1 B. δ) s. accido § 3: 3 B. u. § 4: 1 B. s. deduco (eo) § 3: 1 B. b) ut mihi defendendi essent Alexandrini neque fallaces esse neque temerarii, multaque oratio frustra absumeretur A 7, 2 [V will m. Gruter K D den Schluß des cap. 7 ausgeschieden wissen; ut si mihi def. .., multa or. f. abs. Nach Manutius u. vulg. Oudend.; at mihi, si def. essent A. .., multa or. f. abs. M]. c) epexegetisch: quod .. natura facere consuerat, tunc necessitate fecit adductus, ut celerius omnium opinione manum consereret A 71, 2.

uter, utra, utrum. inter ipsos est exspectatum, ab utris fieret transeundi initium A 14, 5 (6).

uterque. [uterque utrique A 4, 1]. 1) singul. a) m. subst.: quae (arbores) longitudine -amq. ripam contingerent A 29, 4. b) α) m. pron.: quod -umq. (aquam pabulumque) large palus praebere poterat A 1, 5. β) discederet -erq. (Pomp. et Caes.) ab armis 8, 52, 4. s. γ) A 4, 1. ut sibi -erq. (Alexandrini et Caes.) confideret A 14, 1 [hinter uterq. hat D eorum]. crebro -erq. (Marcellus et Cassius) legiones in aciem educit A 60, 5. cum bene meritus -erq. eorum (Ariar. et Ariobarz.) de re p. esset A 66, 5 (6). fortuna saepe ad -umq. (Bogudem et Marcell.) victoriam transferente A 62, 3. signo sub idem tempus ab -oq. (Domitio et Pharnace) dato A 40, 1. γ) cum -erq. (Achillas et Arsinoë) -iq. (= dem anderen) insidiaretur et summam imperii ipse obtinere vellet A 4, 1. 2) plur. a) in conspectu -orumq. castrorum 8, 13, 1. b) diffugiendi fuit -orumq. consilium: nostrorum, quod .., Gallorum, quod 8, 23, 6.

utilis. a) qui (equitatus) neque aliter -is esse poterat A 38, 4. petentibus dare veniam -e esse A 24, 1. -ius statui abesse fr. 160, 19. b) id ipsum .. officium fuisse -ius Pharnaci .. quam sibi A 70, 4.

utilitas. s. pertineo 2) A 33, 4 (5).

utinam. quos (commentarios) u. qui legent scire possint quam invitus susceperim scribendos 8 pr. 3. u... per te exorentur, ne quod calidius ineant consilium fr. 160, 23.

utor. 1) bediene mich, gebrauche a) hac (aqua) uti domini aedificiorum .. consuerant A 5, 2. vicatim ex privatis aedificiis specubus ac puteis extracta aqua utebantur A 5, 3 (4). se .. eiusdem generis ac saporis aqua .. uti, atque ante consuessent A 6, 2 (3). qui cum vix equo propter aetatem posset uti 8, 12, 5. C. eodem itinere uti noluit, ne A 28, 2. quibus (navibus) multis annis ad navigandum non erant usi A 13, 1. b) neque aetatis excusatione in suscipienda praefectura usus erat 8, 12, 5. celeriore fluminis N. navigatione rex est usus A 28, 2. 2) besitze, habe zu verfügen über egestis ex mari lapidibus libere sunt usi postea ad mittenda navigia A 21, 5 [Fl meint, entw. sei ponte vor postea ausgefallen od. postea sei selbst aus ponte entstanden]. Cassium, qui Caesaris nomine maioribus viribus uti videbatur A 58, 1.

utrimque. cum u. gladii destricti essent 8, 23, 6. s. instruo § 2: 2 B. u. § 3: 1 B. magnus u. clamor oriebatur 8, 42, 4. paucis u. procurrentibus 8, 10, 2. pugnatur u. acriter A 62, 3.

utrum. s. an 1) 2 B.

V.

vaco. quae (pars oppidi) .. fluminis circuitu -abat 8, 41, 1. neque ullum genus quaestus .. praetermittebatur, quo domus et tribunal imperatoris -aret A 49, 2 (3).

vacuus. a) entblößt von ne qua pars Galliae -a ab exercitu esset 8, 46, 4. b) frei von Geschäften, müßig veteranas cohortes -as in celeberrimis urbis locis habebant A 2, 3.

vadimonium. nemo erat, .. quin .. -o teneretur A 49, 3 (4).

vadum. erant inter duas classes -a transitu angusto A 14, 5. si haec -a primis navibus intraris A 15, 3. -is pertemptatis A 17, 5. equites Germani dispersi -a [fluminum] quaerentes A 29, 4. quae (proelia) ad -a transitusque fiebant paludis 8, 13, 1. progressas ultra -um IV Rhodias naves A 15, 5 (6).

vagor. -ari Cassium latius A 61, 4. (cum) nec iam libere -andi latrociniorumque faciendorum facultatem haberent 8, 32, 1.

valeo. 1) habe Kraft, bin stark quantum equorum vires ad persequendum dextraeque ad caedendum -ent 8, 29, 3. b) befinde mich wohl, lebe w. vale 8 pr. 9. 2) a) habe Macht, Einfluß cum is multo plus gratia suffragiisque -uisset 8, 50, 4. b) vermag, überwiege si classe ipsi -erent A 12, 4. quo bono (equitatu) -ebat Marcellumque infirmum esse sciebat A 60, 4.

valetudo. Krankheit, Schwäche gravi -e affectus A 44, 1.

vallis. [valles nom. sing. A 78, 3]. -e intermissa magis in altitudinem depressa quam late patente 8, 9, 2. eas -es, quibus regia castra munirentur, eodem intervallo sua castra munituras, si modo A 73, 1. flumen infimam -em dividebat, quae 8, 40, 2. spatio .. passuum mille intercisa -es A 73, 3. -em transgressi A 76, 2. quo (gradu) in proclivem descenderat -em A 74, 4. — abl. s. intercido A 72, 2. 8, 14, 4. munio s. ob. A 73, 1. descendere praerupta -e coepit A 74, 3.

vallo. a) consuetudine nostra castris -atis A 27, 5 (6). b) haec (castra) et opere magno -ata et loci natura munita A 30, 2.

vallum. a quibus (castris) .. -um in oppidi circuitum ducere instituit 8, 33, 2. haec (castra) -o pedum XII muniri 8, 9, 3. acervatim se de -o praecipitarunt in eam partem A 31, 4. adversi (nostri figebantur) ex -o castrorum A 30, 6 (7). in s. colloco § 2: 2 B. pro -o legiones instructas collocat 8, 15, 3. parte copiarum pro -o constituta A 37, 5. prima acie pro -o instructa A 74, 2.

vallus. omnibus viis .. triplicem -um obduxerant (erat autem quadrato exstructus saxo neque minus X L pedes altitudinis habebat) A 2, 4.

varie. id v. nuntiabatur A 57, 5. acriter v.que pugnatur A 40, 1.

varius. -is generibus munitionum A 28, 3 (4) s. genus § 2. multos -osque morbos A 5, 2.

vasto. veröde, entblöße adeo fines eius -are civibus, aedificiis, pecore, ut 8, 24, 4. 2) verwüste a) hostili modo Cordubensium agros -at A 59, 2 (3). ad -andos depopulandosque fines Ambiorigis 8, 24, 4. Armeniam minorem .. possideri -arique .. a Pharnace A 34, 1. b) cum .. omnia caedibus, incendiis, rapinis -asset 8, 25, 1. s. conficio § 6: A 42, 2.

ve. cum quaereret, quo loco multitudo esset Bellovacorum quodve esset consilium eorum 8, 7, 3. cum .. dubitasset, quid sibi faciendum quidve Lepido esset credendum A 63, 4.

vectigal. magnum hoc fuit -al, maius tamen creabat odium A 56, 4.

vehemens. -issimo cursu 8, 15, 6. fuga -i 8, 48, 3. paulo -iore tempestate A 64, 3 (5).

vehementer. naves adversae rostris concurrerunt adeo v., ut A 46, 2. cum -ius contenderetur 8, 48, 3. cum secundo proelio v. esset inflatus A 65, 3. -issime proeliantur 8, 36, 4. quae evocatio v. omnes turbavit A 56, 6 (5).

vel. 1) vel .. vel: incredibili eius v. temeritate v. fiducia A 75, 1. v. a sinistra parte a Paraetonio vel a dextra ab insula A 8, 2. quod v. ex conscientia sua .. v. multis signis et testimoniis eorum .. animum advertere

poterat A 48, 1 (2). quas .. credebat
instrui Caesar v. ad opus suum tar-
dandum .. v. ad ostentationem regiae
fiduciae A 74, 1. centurio v. [velut
die Hdschr. F; vel [ut] Dt H] insueta
re permotus v. celeriter a familiaribus
prohibitus 8, 23, 5. v. superari de-
lerique Mithridaten v. sine dubio re-
tineri posse A 27, 2 (3). 2) z. Steige-
rung = sogar, selbst a) ut v. classe
dimicare posset A 42, 3 (4). b) b.
superlativ: ut v. exspectatissimi tri-
umphi laetitia praecipi posset 8, 51, 3.

velocitas. summam esse .. in
Alexandrinis -em A 8, 5. Germanos
pedites, summae -is homines 8, 36, 2.
qui -e effugere poterant A 76, 2. quod
malum dux equi -e evitavit 8, 48, 7.
iter inceptum simili -e conficere A
66, 5 (6).

velum. celeriter -a subduci A
45, 3 (4). tempestate magna -is pro-
fugit A 46, 7.

velut. [veluti manu A 72, 1].
1) wie, gleich wie instructas v. in acie
certo gradu legiones accedere 8, 9, 1.
v. indagine hunc (campum) insidiis
circumdederunt 8, 18, 1. Aegyptos
maritimo accessu Pharo, pedestri Pe-
lusio v. claustris munita existimatur
A 26, 2. 2) gleichsam, gleich als tu-
mulus .. naturalis v. manu factus A
72, 1.

vena. omnia .. litora naturaliter
aquae dulcis -as habere A 8, 1. cuni-
culis -ae fontis intercisae sunt atque
aversae 8, 43, 4.

venia. -am petenti dedit 8, 48,
9. petentibus dare -am A 24, 1.

venio. 1) komme (allgm.) a) absol.:
(ut) semper -entibus (navibus = an-
greifenden) adversae occurrerent A 15,
6. huic -enti (Lepido) .. Marcellus se
credit A 63, 2. — si .. Caesar cum
III legionibus -ret 8, 7, 6. Commius
.. cum equitibus -erat 8, 10, 4. vgl.
unt. § 4: 8, 11, 1 u. § 2: 8, 37, 3.
Caesarem -isse cum copiis A 3, 3 (4).
rex B. cum copiis -it A 62, 1. vgl.
2 unt. § 3: A 63, 1. b) wohin? α) -it
eodem cum suis copiis .. Fabius 8, 37,
3. quo cum confestim Caninius -isset
8, 33, 1. quo cum -isset 8, 55, 1.
quo ut -tum est A 31, 2. quo ut -it
A 47, 4. β) cum contra exspectatio-
nem omnium Caesar Uxellodunum -is-
set 8, 40, 1. Segoviam ad flumen
Singiliense -it A 57, 6. Lepidus ex 3
citeriore provincia cum cohortibus le-
gionariis magnoque numero equitum
et reliquorum auxiliorum -it ea mente
Uliam, ut A 63, 1. Comana -it, ve-
tustissimum .. in Cappadocia Bellonae
templum A 66, 3 (4) [M edd ·venit
nicht, sond. schr. Comana, vet. .. tem-
plum, .. id homini nob. Lycom. .. adiu-
dicavit]. γ) (ut) cum III legionibus 4
magnis itineribus ad se -ret 8, 11, 1.
cum ad Canopum -tum esset A 25, 5.
vgl. unt. § 7: A 34, 1. qui Roma
-erant ad eum A 65, 1. neque tan-
tum privato vestitu, sed etiam reorum
habitu supplex ad Caes. -it oratum A
67, 1. — feindl.: adversam ad se -en-
tem navem .. animadvertit A 45, 2
(3). δ) cum in Carnutes -isset 8, 38, 5
3. ut in Illyricum -it A 43, 1. cum
in Syriam Caesar ex Aegypto -isset
A 65, 1. cum in Pontum -isset A
69, 1. in Italiam celerius omnium
opinione -it A 78, 5. — quem quia
non arbitrabatur vocatum in castra
-turum 8, 23, 4. cum Antonius in
hiberna -isset 8, 47, 2. sive inimicus 6
(Domitius) ut in hostium fines -ret A
36, 5. Caesar .. per hostium muni-
tiones .. in suam partem oppidi magna
gratulatione -it suorum A 32, 4. quas
in provincias regionesque -isset A 65,
1. — cum in colloquium -tum esset
8, 23, 5. s. conspectus § 2: 3 B. u.
§ 3: 1 B. c) woher? α) Roma s. ob.
§ 4: A 65, 1. β) tum primum ..
-ebat ab illo universae Galliae bello
8, 51, 1. γ) ex s. ob. § 5: A 65, 1. 7
d) eadem classe, qua -erat, profici-
scitur in Cil. A 66, 1 (2). Caesarem
ipsum in classe -isse A 10, 3. hoc
itinere -re Caesarem A 29, 2. s. ob.
§ 4: 8, 11, 1. e) m. dopp. dat.: lit-
teras ad regem .. mittit, subsidio sibi
provinciaeque Caesaris causa quam pri-
mum -ret A 59, 2 (3). f) m. supin.:
rex D. ad Domitium .. -it oratum, ne
A 34, 1. s. ob. § 4: A 67, 1. g) ad 8
m. gerund.: neque nostri .. scalis .. pa-
rati -erant ad oppugnandum A 18, 1.
sub idem tempus Trebonius .. ad pro-
vinciam obtinendam -it A 64, 2.

2) komme in e. Lage, in ein Verhältnis

a) postquam eo -tum est, ut sibi uterque confideret A 14, 1. b) populum
9 R. paulatim in consuetudinem eius regni occupandi -re A 3, 2 (8). Carnutes .. datis obsidibus -unt in deditionem 8, 31, 3. quo si auctore in Caesaris fidem amicitiamque -turi essent A 23, 2 (3). cum (Lucterius) in potestatem -isset Epasnacti 8, 44, 3. ne pecunia illa .. in potestatem cuiusquam -ret A 64, 2 (4).

ventus. s. adversus § 2: 2 B. Octavium .. -o secundo regionem Graeciae petisse A 47, 4.

verber. -ibus exanimatum corpus 8, 38, 5.

verbum. monuit .. mitibus -is legatos, ne A 70, 2.

vero. coniuratorum numerum auget, v., ut quidam existimant, ut nonnulli queruntur, coactus A 55, 3.

vereor. a) ipse -itus insidias, ne forte .. subsistere hostis .. conaretur 8, 16, 1. insidias -iti 8, 16, 2. s. obsessio 2 B. classis oppugnationem etiam ad terram -ebantur A 12, 1. quam (unam aestatem) si sustinere potuissent, nullum ultra periculum -erentur 8, 39, 3. b) m. Folgd. ne: vgl. ob. 8, 16, 1. s. ne § 5: 7 B.

verisimilis. cuius rei -is causa afferebatur, quod 8, 1, 2.

vernaculus. a) -ae legionis A 53, 5. legio -s A 54, 3. in legione -a A 57, 1. militibus -is et secundae legionis A 58, 4. b) IV cohortes a -is oppressas ad Obuculum cum his ad secundam pervenisse A 57, 3.

vero. 1) in Wahrheit, in der That quasi v. id Caesar bonitate tantum adductus .. fecisset A 24, 6 (7). 2) steigernd = vollends, gar quorum impetum .. sustinuit: cum v. incaute .. succedere eos .. videret, eruptione .. facta .. interfecit A 27, 5 (7). Pontica .. legio .. oppressa est. Deiotari v. legiones vix primum impetum sustinuerunt A 40, 2. 3) als bekräftigende Adversativpartikel = wirklich aber, in der That aber Neminem v. tantum pollere, ut invitis principibus .. infirma manu plebis bellum concitare .. posset 8, 22, 2. Neque v. A 2, 1. 15, 8. 18, 1. — non .. dubitabat, quin recenti calamitate summissiores essent futurae, dato v. spatio .. possent concitari 8, 31, 2. — illud spectans, primum, ut .., deinde, ut .., imprimis v., ut A 1, 6. Parvo v. temporis spatio haec propior (aqua) bibi omnino non poterat, illa inferior corruptior iam .. reperiebatur A 6, 3 (4). cum v. uno tempore et natio eorum et natura cognoscatur, aptissimum esse hoc genus ad proditionem dubitare nemo potest A 7, 3. fugae v. nullum esse consilium non solum iis, qui .., sed ne iis quidem, qui A 8, 3. Ponto v. decederet confestim .. A 70, 7.

versor. 1) halte mich auf in agris et pecora et homines .. -ari tamquam amicorum adventu A 36, 5. 2) befinde mich, schwebe Caesar .. eodem in periculo -atus est A 21, 1. Caesarem magno in periculo -ari A 38, 1. quem .. diutius in rebus secundis .. -ari passa non est A 43, 4 (5). 3) bin verwickelt in, nehme teil an cum in illa societate -arentur rapinarum A 50, 2.

verto. a) omnes Pharitae terga -erunt A 17, 5. b) s. aversus a).

verus. -issima scientia suorum consiliorum explicandorum 8 pr. 7.

vestigium. 1) Spur recentibus proelii -is ingressus 8, 20, 1. 2) Zeitpunkt e -o mittunt ad Caes. legatos 8, 21, 2.

vestis. -e ea sumpta, qua supplices dominantes deprecari consuerunt A 32, 3.

vestitus, us. regium -um ei restituit A 68, 1 (3). neque tantum privato -u, sed etiam reorum habitu supplex ad Caes. venit (Deiotarus) oratum, ut A 67, 1.

veteranus. -as cohortes A 2, 3. -o exercitui A 4, 1. -i exercitus sui A 74, 3. -a sexta (legione) A 33, 3 (4). -as multisque proeliis expertas legiones A 61, 1. legione VI., quam secum adduxerat Alexandria -am multis laboribus periculisque functam A 69, 1. -a legio VI A 76, 1. militibus -is A 44, 4.

vetus. 1) alt singularis .. virtutis -rimas legiones VII, VIII, IX 8, 8, 2. -es legiones A 58, 1. -es reficere naves A 12, 2. naves -es A 13, 1. 2) vorig, früher de controversiis -ibus cognoscit A 65, 4. se concedere id fac-

tum superioribus suis beneficiis, -i hospitio atque amicitiae A 68, 1 (3). -ibus paternorum felicium castrorum refectis operibus A 72, 3.

vetustas. qui neque amorem suorum habere poterant .. neque -is auctoritatem paucis diebus reges constituti A 33, 3 (4). quae (legio) in collatione reliquarum nondum eandem -is ac virtutis ceperat opinionem 8, 8, 2. iure minime dubio -e tamen intermisso A 66, 4 (5).

vetustus. -issimum et sanctissimum in Cappadocia Bellonae templum A 66, 3 (4).

vexillum. -o sublato, quo pugnandi dabat signum A 45, 3 (4).

vexo. Carnutes, qui saepe -ati numquam pacis fecerant mentionem 8, 31, 3.

via. omnibus viis atque angiportis triplicem vallum obduxerant A 2, 4.

vicatim. qui distributi munitionum tuendarum causa v. ex privatis aedificiis .. extracta aqua utebantur A 5, 3 (4).

vicesimus. legiones XXX et XXI A 53, 5. legio XXX et XXI A 57, 3. XXI. (legio) A 54, 2.

vicies. XXII in acie conflixisse A 74, 3.

vicinitas. quorum (Germanorum) et -as propinqua et multitudo esset infinita 8, 7, 5. (Treverorum) civitas propter Germaniae -em cotidianis exercitata bellis 8, 25, 2.

vicis, gen.: in vicem f. in § 12: 4 B. in 8.

vicissim. f. nonnumquam 1 B.

victor, victrix. 1) masc. a) α) quod et -is et victi detrimentum ad eundem Caes. esset redundaturum A 60, 2. β) auctoritate ea, quae plerumque adest -i A 26, 3. quin .. cogeret elatos iracundia -es in se tela coicere 8, 19, 8. b) attribut.: Caesar .. -or A 30, 1. ähnl. A 42, 4 (5). totiens -or C. A 77, 1. -or (Caesar) A 32, 1. ibi et -or et crudelissimus rex (Pharnaces) .. multa oppida expugnavit A 41, 1 (2). -or (Vatinius) A 47, 1. 5. - multum fortunae -is Caesaris tribuens A 43, 1. — omnia -ibus (nostris) erant futura in incerto A 16, 1. (cum) turpe populo R. et C. Caesari -i sibique infame esse statuerat (acc. c. inf.) A 34, 2. — eum ad se -em incolumi exercitu recepit A 28, 2.

2) fem.: victrices regiae copiae A 40, 3. -ibus suis navibus A 11, 6. cum sua quadriremi -e A 25, 6.

victoria. quod subiti periculi recordatione laetior [quod] -a facilis ex difficillimis rebus acciderat A 72, 1. Caesar magna -ae fiducia .. Alexandream .. contendit A 32, 1 [magna e -a fiducia M]. -ae gloriam communicasse cum legionibus 8, 19, 5 vgl A 27, 4 (5). dextro cornu .. initium -ae natum est A 76, 1. nostri equites .. laetitia -ae elati 8, 29, 3. Pharnaces -ae loco ducebat, si trahere tempus posset A 38, 2. -ae nuntius laetitiam exprimebat A 56, 2. praeripere subsequentibus -ae societatem A 27, 4 (5). — quin .. votis -am suis ab dis immort. exposceret A 15, 8. fortuna saepe ad utrumque -am transferente A 62, 3. cui dii immort. -am tribuissent A 70, 4. — f. propter § 4: A 72, 2. — nostri -a elati A 76, 3. tali -a .. C. incredibili est laetitia affectus A 77, 1. ut ab ea -a .. protinus castra regis oppugnaret A 30, 3. hos praecipue in -a insolentes A 3, 6.

victus, us. quibus (servis) domini -um cotidianum stipendiumque praebebant A 2, 2.

vicus. desertis -is oppidisque, quae .. incolebant 8, 5, 1. castellum, quod rex in proximo -o .. munierat bracchiisque cum opere castrorum coniunxerat -i obtinendi causa A 30, 3. naves ad litora et -um applicarunt A 17, 6.

video. I) 1) sehe, erblicke a) α) plura, quam -ebant, extimescebant 8, 23, 6. β) cum .. fugam suorum -erent A 20, 5. (cum) magna .. impedimenta oppidanorum -eret 8, 33, 1. quibus (legionibus confertis) visis 8, 29, 2. quae (praesidia) nostri ut -erant 8, 35, 5. signis legionis visis 8, 36, 4. b) α) cum Romanos ad insequendum paratos -erent 8, 15, 4. tametsi flumine impeditum transitum -ebat 8, 20, 1. (cum) confertam armatorum multitudinem collocatam in vallo -eret A 30, 2. β) cum repente .. certo gradu legiones accedere Galli -erent 8, 9, 1.

ähnl. m. acc. c. inf.: 8, 14, 4. 43, 1. A 3, 1. cum Cassium contra pro suis castris aciem instruxisse loco superiore -eret A 60, 3 [Hf D cum Cassius .. instruxisset ohne videret, das schon Aldus eingefügt, weil die Hdsch. Cassium .. -xisse haben; s. contra adv. A 60, 3]. 2) übtrg.: sehe ein a) cuius (dissensionis) finem nullum -emus 8 pr. 2. b) α) in experiundo cum periculum nullum -eret 8, 36, 2. qua facillimum accessum et aequissimum ad dimicandum nostris -ebat A 38, 3. β) cum iam non virtute propugnatorum, sed scientia classiariorum se victos -erent A 12, 1. quod omnium salutem sibi commendatam -erent A 16, 3 (4). γ) in ipso portu confligendum -ebant A 13, 3. c) α) cum sibi -erent .. reditum patere in eius amicitiam 8, 3, 5. ähnl. m. acc. c. inf.: 8, 10, 1. 24, 1. 40, 1. 41, 2. 46, 1. A 12, 4 (3). 23, 1. 25, 1. 27, 5 (7). 31, 1. [cuius itineris has esse certas opportunitates -it A 35, 3 (6) Forchh. D K.; has esse cernebat opp. (ohne vidit) Dt; has esse cert. opp. (ohne vidit u. ohne cernebat) N Hf]. 59, 1. 65, 1. 2. fr. 160, 22. β) m. acc. c. inf. fut.: A 19, 2. 73, 1 (ohne esse).

II) videor. 1) scheine, erscheine a) simul illud grave .. -ebatur, perpaucos de summa rerum .. decertare A 16, 2 (3). b) α) ut praerepta, non praebita facultas scriptoribus -eatur 8 pr. 5. ähnl. (inf. ohne esse): A 3, 1. 11, 3. 58, 1. β) ut vitae periculum aditurus -eretur 8, 48, 7. nox .. allatura -ebatur fiduciam illis A 10, 5. c) α) cum .. mea recusatio .. inertiae -eretur deprecationem habere 8 pr. 1. ähnl. 8, 19, 5. 44, 1. A 1, 2. 7, 2. 14, 1. 15, 3. 20, 2. 24, 5 (6). 58, 1. 74, 1. 78, 4. β) quod ei, qui intrassent, .. ad receptum .. impeditiores fore -ebantur A 14, 5 (6). 2) = glaube, meine a) α) delendi equitatus nostri nacti occasionem -ebantur 8, 28, 5. ut ad extremum casum periculi omnes deducti -erentur A 7, 1. β) quod nusquam .. sine periculo commoraturus -ebatur 8, 44, 3. γ) ut per se consilium caperet, quid faciendum -eretur A 10, 1. b) quibus parum -ebatur imposuisse oneris A 56, 3. 3) unpers. u. prägnant = es dünkt gut eas (turres) in quamcumque erat visum partem movebant A 2, 5.

vigil. quorum strepitum -es castrorum cum sensissent 8, 35, 4.

vigilantia. non .. labor aut -a cupienti praesertim aliquid Cassio deerat A 51, 4.

vigilia. proxima nocte -a IV legionibus .. expeditis A 73, 2.

viginti. XX cohortibus 8, 15, 2. cum coh. XXV 8, 24, 2. XXII (naves) A 14, 3. quadriremes XXII A 13, 4.

vimineus. -a loriculis 8, 9, 3.

vincio. -tum (Lucterium) ad Caesarem deduxit 8, 44, 3.

vinco. 1) absol.: proinde .. omni ratione esse -endum cogitarent A 8, 6. — quae (legio) fortiter -entium (copiarum) impetum sustinuit A 40, 3. XXII in acie conflixisse et vicisse A 74, 3. 2) m. acc. a) victi .. perculsique (hostes) .. profugiunt 8, 19, 7. nostris .. neque terra neque mari ef- 2
fugium dabatur victis A 16, 1 s. pello b). optabat eum -i A 27, 3 (4). Pompeium in acie victum A 56, 1. quod et victoris et victi detrimentum ad eundem Caes. esset redundaturum A 60, 2. qui providisset, ne -eretur A 70, 4. b) m. beigef. abl. α) iam non virtute propugnatorum, sed scientia classiariorum se victos A 12, 1. β) nulla calamitate victus Correus 8, 19, 3
8. victos tanta calamitate .. hostes 8, 20, 1. labore atque operibus locorum -ere difficultates 8, 41, 3. (Vatinius) virtute vicit incommodum naturae difficultatesque et hiemis et subitae praeparationis A 44, 1.

vinculum. s. dolor § 2: 1 B.

vindico. 1) setze in Freiheit, befreie si tali mora reliquae (civitates) possent se -are in libertatem 8, 1, 3. neve hoc exemplo ceterae civitates .. se -arent in lib. 8, 39, 2. 2) rette, bewahre quas (naves) casus ab illo periculo -arat A 46, 7.

vinea. s. ago § 1: 2 B. -as proferre 8, 41, 3. abl. s. agger b) 1 B. cuniculos tectos ab -is agunt ad caput fontis 8, 41, 4.

vir. Varus, .. singularis .. prudentiae vir 8, 28, 2. Carfulenum .., rei

militaris scientia -um praestantem A 31, 1. occiderunt .. splendidi atque inlustres -i nonnulli, equites R. A 40, 5. frequens legionibus conventus obviam prodit neque tantum -orum, sed etiam matrum familias ac praetextatorum A 58, 4. (ut) neque electi ad virtutem e tanta multitudine -i virtuti nostrorum possent adaequare A 16, 5 (6).

virgultum. s. stramentum 1 B.

virilitas. neque interfectis amissam vitam neque exsectis -em restituere posse A 70, 6.

viritim. praemia bene meritis et v. et publice tribuit A 65, 4.

virtus. a) Tüchtigkeit quem .. diutius in rebus secundis et fortuna .. diligentiaque Cornificii et -us Vatinii versari passa non est A 43, 4 (5). Cassius fidei magis quam -i legionum confidebat A 61, 1. -e et scientia sua confisus, qua magnas res .. gesserat A 43, 1. — -e vicit (Vatinius) incom-
2 modum naturae A 44, 1. b) α) Tapferkeit, kriegerischer Mut quo notior testatiorque -us esset eius 8, 42, 4. Belgae, quorum maxima -us (esset) 8, 54, 5. nullum .. processum -us habebat aut periculum ignavia subibat A 29, 2.

gen.: singularis .. -is veterrimas legiones VII, VIII, IX habebat 8, 8, 2. Mithridates, magnae nobilitatis domi scientiaeque in bello et -is A 26, 1. dignum adveniens fructum -is et animi magnitudinis tulit A 32, 2. qui et -is et generis summam nobilitatem habebat 8, 45, 2 [F virtutum]. s. vetustas 1 B.

dat.: s. unt. § 3: A 16, 5 (6).

3 acc.: quae (hortatio) neque -em posset notare neque inertiam A 10, 5. Volusenus ad eam -em, quae singularis erat in eo, magnum odium Commii adiungebat 8, 48, 2. ut .. neque electi ad -em e tanta multitudine viri -i nostrorum possent adaequare A 16, 5 (6) s. eligo.

abl.: admiranda -e ex suis navibus in hostium naves transilire non dubitabant et dimicatione aequata longe superiores -e rem feliciter gerebant A
4 46, 4. quorum si qui aut animo aut -e cessisset A 16, 2 (3). Euphranor, animi magnitudine ac -e .. cum nostris hominibus .. comparandus A 15, 1. qui .. in omnibus dimicationibus et scientia et -e praestitissent A, 11, 3. — -e militum confisus A 13, 6. erat grata (praeda) praesertim -e parta A 42, 3. s. vinco § 2: A 12, 1. omne 5
certamen in -e constitit A 15, 7. in ipso (Euphranore) satis praesidii pro -e ac felicitate eius .. esse A 25, 6. β) tapfere That quorum impetum Mithridates magna cum prudentia constantiaque [-um et Alexandrinorum imprudentia] .. sustinuit A 27, 5 (6) [M -is].

vis. [viris acc. fr. 160, 23].

1) Kraft, Stärke, Gewalt a) α) quantum equorum -es ad persequendum .. valent 8, 29, 3. cum neque flectere navim propter vim fluminis .. posset A 64, 3 (5). β) quos .. aetate aut -ibus inferiores .. habebant 8, 14, 1. lancea .. magnis -ibus .. femur traicit Voluseni 8, 48, 5. ut (cohortes) integris -ibus .. opponi possent A 2, 3. gravi valetudine affectus vix corporis -ibus animum sequebatur A 44, 1. b) non sibi -es defuisse ad resistendum Romanis, sed constantiam putaret 8, 39, 2. — haec, quae fluunt, per se diuturna non sunt; in contentione praesentis ad nocendum habent -is fr. 160, 33. — Cassium, qui Caesaris nomine maioribus -ibus uti videbatur A 58, 1. 2) Gewaltthätigkeit quantum aut ruinis deicitur aut per vim recipitur loci A 1, 2. 3) Menge, Masse: s. aqua § 2: 2 B. (cum) magnam vim telorum adversi sustinerent A 20, 5. 4) Wirksamkeit, Einfluß hanc denuntiationem .. maiorem vim habituram .., si A 34, 3.

viso. ad Cassium -endum proficiscitur A 54, 1.

vita. neque ad exitum .. -ae Caesaris 8 pr. 2. (ut) sine vulneribus ac periculo -ae neque adire flumen .. possent 8, 40, 4. -ae periculum aditurus 8, 48, 7. periculum -ae dolorque vulnerum pecuniae remissus .. significabat A 55, 5. — amitto s. unt. A 70, 6. omnibus .. -am concessit 8, 44, 1. neque interfectis amissam -am .. restituere posse A 70, 6. qui nihil praeterquam de -a cogitarent A 8, 3.

vitium. quid transitus fluminis

viti difficultatisque haberet A 60, 5 [vitii Hf D; viti N Dt K].

vito. noctis-andae causa A 64, 3 (5).

vivo. -ere Cassium A 54, 1.

vivus. illo (Correo) -o 8, 21, 4. -o Pompeio A 42, 5 (6). cuius (Gabinii) et infelicitas -i et subita mors in .. spem Octavium adduxit A 43, 4 (5). -us (Pharnaces) in Caes. potestatem adductus esset A 76, 4. neminem .. -um capi 8, 35, 5. principes eorum -os redigit in suam potestatem 8, 45, 1.

vix. cum .. v. suorum priores partes animadverterent equorum 8, 16, 2. ut v. ex aedificiis defendi posse se confiderent A 12, 1 [so Dt; ut ex aed. def. possent die Hdr. Hrsgbr.]. ut v. iudicari posset, utrum 8, 13, 4. cum v. equo propter aetatem posset uti 8, 12, 5. v. refugisse nuntios 8, 21, 3. etsi .. v. corporis viribus animum sequebatur A 44, 1. v. primum impetum sustinuerunt A 40, 2 [primum hat Dt eingesetzt].

voco. 1) rufe [milites ab opere -at A 75, 1 Hf D K; revocat Dt]. 2) lade ein, fordere auf a) quem quia non arbitrabatur -atum in castra venturum 8, 23, 4. b) α) servis ad libertatem -atis 8, 30, 1. β) quos (equites R.) .. ad sacramenti redemptionem -abat A 56, 4.

volo, volui. 1) non ut -ebat, sed ut necesse erat, bellum gerebat A 43, 1. 2) α) nihil .. minus -ebat, quam .. necessitatem sibi imponi belli gerendi 8, 49, 2. b) α) m. inf.: 8, 1, 1. 3, 2. 19, 6. 30, 1. A 4, 1. 24, 1 (2). 58, 1. 61, 4. 69, 3. β) neque dimicari sine se -uerat 8, 12, 5. s. ob. 2) a).

voluntas. 1) a) Wille, Verlangen ut id non hominum consilio, sed deorum -e factum putarent 8, 43, 5. [multum proficiebat Caesar -e optima et ardentibus studiis militum A 22, 2 (1) Dt]. — Marcellum aut -e aut necessitate abductum A 57, 5. cum .. non -e adductum, sed necessitate A 35, 2. b) Vorhaben, Absicht cum de -e minime dubium esset adversariorum 8, 54, 3. 2) Zuneigung, Wohlwollen quas (copias) celeriter et propensissima civitatum -e et summa sua diligentia confecerat A 26, 1.

voluptas. mixtam dolore -em capiebat A 56, 2. insolenti -e efferebatur, quod A 51, 2.

votum. quin .. precibus et -is victoriam suis ab dis exposceret A 15, 8.

vox. Aufforderung, Bitte coactus assiduis tuis -ibus 8 pr. 1.

vulgaris. s. signum 1) 1 B.

vulgo, adv. v. inter se conferebant et degustando .. cognoscebant A 6, 3 (4).

vulneratio. qui post illam -em, quam supra commemoravi, semper ad omnes motus paratus .. esse consuesset 8, 47, 2.

vulnero. qui aut comminus opprimebantur aut eminus -abantur 8, 13, 2. fortissime proeliando compluresque -ando 8, 19, 8. ex fuga paucis atque his -atis receptis 8, 20, 2. multos .. -ant 8, 41, 3. complures suos -ari 8, 43, 1. praefecto -ato 8, 48, 6. complures hostium .. -antur 8, 48, 7. graviter ab eo -atus praefectus 8, 48, 7. quas integras (copias) -atis defessisque subiciebat A 26, 2. plurimum proficiebant in repellendis -andisque nostris A 30, 6 (7). -atus (Octavius) adnatat ad A 46, 6. Q. C. legatum -at A 52, 3. — quaestor (Longinus) ex insidiis ibi -atus A 48, 1.

vulnus. s. dolor 1) 1 B. ne sua -a per fidem imposita paterentur impunita 8, 48, 3. sanatis -ibus A 56, 3. mortifero -e Commium .. affectum 8, 23, 6. sine ullo paene militis -e .. revertitur 8, 37, 1. ut .. sine -ibus ac periculo vitae neque adire flumen .. possent 8, 40, 4.

II. Teil: bell. Afr. und Hisp.

Text nach Dinter (= Dt).

D = Duebner
Dg = Degenhart de auctoris b. Hisp. elocutione et fide historica
Fl = Fleischer
Fr = Froehlich, das bell. Afr. sprachlich u. hist. behandelt
Hf = Em. Hoffmann
K = Kraner
Kr = Koehler, acta sem. philol. Erlang. I, 367 – 471.
M = Madvig
N = Nipperdey
Schn = Schneider

B. = Beispiel
s. = sieh
unt. = unten
ob. = oben

H = bell. Hisp.

Die nicht mit H bezeichneten Citate beziehen sich auf bell. Afr.

---

* bedeutet korrupte Stellen.
.... bedeutet eine von den Hrsgbrn. angenommene Lücke.

A.

a, ab. [ab vor c 65, 2. H 19, 4; d 29, 2 (3). 61, 2. H 29, 4; i 57, 2. 85, 5 (6); l 33, 5. 58, 4. 59, 2. [78, 7 D ab; N Hf K Dt a]. H 31, 4; n H 16, 2; p 22, 2 s. perditus. 57, 3; r 31, 9 (8). 44, 1; s 12, 1. 15, 1 (2 B.). 24, 3 (2 B.). 25, 4. 5. 26, 3 (4). 27, 1 (2). [35, 4 (5) D ab; N Hf K Dt a]. 35, 6. 39, 5. 48, 2. 5 (6). 51, 2. 54, 1 (2). 60, 1. 73, 3 (4). 75, 1. 2. 77, 4 (2 B.). 78, 2. [93, 3 D ab; N Hf K Dt a]. 93, 3. H 8, 6. 42, 2; [t 89, 1 D; N Hf K Dt a]; z 91, 4 (5). = ab eoque 92, 4. a suisque 93, 3. — imperatore a Caesare 4, 3. — ab suis castris .. ab Scipionis 75, 1. 77, 4]. s. Dg S. 20.

A) räumlich I) eigtl. 1) a) m. vrb. α) auxilia etiam ab Scipione abduxit 25, 5. Labienum ab suis copiis longius iam abscessisse 39, 5. s. absum 2) a) 9 B. a Clupeis .. Adrumetum .. apparuit 3, 1. ut .. rursus ab sua acie lapidibus .. eos converterent adversus hostem 27, 1 (2). s. deduco § 1: 2 B. ad .. milites .. ab opere de-
2 pellendos 39, 2. ut a Munda .. materiem illo deportarent H 41, 6 (5). a mari non digredi 7, 4. s. dimitto 2) c) 2 B. s. discedo § 1: 6 B. egressus ab Aggar 79, 1 (2). ab residua classe cum erravisset (navis) 44, 1. s. excludo § 2: 3 B. quem (commeatum) a Sicilia miserat 44, 1. a suo loco hostes .. premere H 31, 4. s. procedo § 2: 3 B. s. proficiscor § 5: 3 B. s.
3 progredior § 1: 62, 1 u. § 2: 6 B. u. § 3: 1 B. longius ab adversariorum suisque copiis promovebat (Numidas) 59, 5. a Caralibus .. provectus 98, 2. quo pede se reciperent ab hoste 71, 1 (2). ab eo opere cum .. copias in castra reduceret 52, 1. ab exercitu meo te removeo 54, 4. quomodo (eos) ab Ulia retraxerat H
4 6, 1 [a via d. Hdschr.]. veteranos a tironibus .. secerni 46, 1. neque ab Sicilia neque ab Sardinia commeatus supportatus erat 24, 3. (quod) neque militem unum ab Sicilia sustulisset 54, 1 (2). quae (legiones) a Trebonio transfugerant H 7, 5 (4). quos secum a Brundisio transportaverat 19, 3 (4) [V streicht a B.; Fr a Buthroto]. β) bracchium .. ab eo loco .. usque ad 5
eum (locum) .. derigi 38, 2 (3). s. duco 4) 2 B. b) m. adi.: oppidum erat .. a Caes. .. diversum ac remotum 68, 1. s. remotus 2 B. c) m. adv.: s. longe § 1 u. 2: 8 B. u. § 3: 80, 3 u. § 4: 15, 1. 62, 5. vgl. unt. d) 67, 3. 68, 1. 77, 4. ut caedem proxime a vallo fecerint H 15, 3. d) m. subst.: [pedestrem copiam .. minus CCCC passus a castris suis constituunt 38, 3 (4) D m. d. vulg. vor N; d. übr. Hrsgbr. 6
haben a c. s. nicht]. legiones .. mittit ab castris suis milia passuum X 65, 2. milia pass. VIII a Thapso .. consedit 79, 2 (3). ab suis castris .. milia pass. IV grumus est H 8, 6. quod (castellum) est ab Ucubi milia pass. V H 24, 2. — ab eius castris milia 7
pass. VI longe .. consedit 67, 3. quod erat ab eo longe milia pass. XIV 68, 1. VIII milibus pass. ab suis castris, ab Scipionis vero II milibus pass. longe constitit in campo 77, 4. e) a Scipionis (castris) .. duum milium interiecto spatio 75, 1.

2) a) in gw. Formeln: a dextro .. 8
cornu funditores .. tela in elephantos .. iniciunt 83, 2. ut ad subsidium .. legio adversariorum traduci coepta sit a dextro (cornu) H 31, 4 [d. Hdsch. ad dextrum]. s. latus a) 1 B. u. b) 2 B. equitatus .. ab dextra parte se movere .. coepit 61, 2 [d. Hdsch. ad d. p.]. s. tergum 4 B. b) turris lignea .. ab imo vitium fecit usque ad tabu- 9
latum II et III H 19, 1. c) = v. Standpunkt aus: ut procul simplex esse

acies media ab legionariis militibus
videretur 59, 2 [ab wollte Morus strei-
chen; Fr hält es für überflüssig].
II) Übtrg. 1) m. vrb. a) d. Schützens:
civitates bonaque eorum ab omni in-
10 iuria .. defendit 97, 2. quonam modo
sustinere se posset ab eorum equitatu
72, 2. mare tuendum ab hostibus 8,
2. vgl. unt. 2). b) ut ab sinistro eius
cornu ordiar 60, 1. iugum .. a mari
ortum 37, 4. c) cohibet omnes a
praeda 3, 1 (2). ferocitas Antistii
omnium mentes converterat ab opere
ad spectandum H 25, 5. s. deduco
11 § 3: 2 B. a rege J. desciscunt 55, 1.
s. deterreo § 2: 2 B. s. discedo § 2:
2 B. ab oppugnationibus natura loci
distinentur H 8, 5. s. excludo § 2:
80, 3 u. vgl. daselbst H 5, 3. cum
classe se longius a prospectu removit
62, 3. tardabant ab accessu H 38, 5.
2) m. adi.: nihil, ne tectum quidem,
.. ab illorum scelere insidiisque reli-
quum futurum 26, 3 (4). s. tutus b)
2 B. s. vacuus b) 2 B.
12 B) zeitlich: cum milites a mane diei
ieiuni sub armis stetissent 42, 1 (3).
sic .. instructi .. a mane usque ad ho-
ram X die perstiterunt 61, 1. qui a
IV vigilia usque ad horam X diei ni-
hil gustasset 69, 5. ab hora diei V
usque ad solis occasum est decertatum
19, 4 (7).
13 C) kausal 1) milites legionarii com-
plures ab Scipione (= Scipionis) in
castra Caes. perfugerunt 35, 6. 2) v.
Besitzer: equestribus copiis ab Labieno
adductis (a Considio) 33, 5.
3) a) v. Urheber α) b. vrb. pass.:
abducta vgl. 44, 1. administrantur 28,
1. 53, 1. ähnl. H 39, 2. aedificatae
14 erant H 16, 2. animadverti 82, 2.
H 4, 2 (3). ähnl. H [23, 3]. 30, 3.
38, 6. ab omnibus aspernari 93, 3.
ab eo capti interfectique sunt 25, 3
(4). ähnl. H 13, 3. est capta 44, 2.
ähnlich 64, 2. H 8, 5. 12, 1. circum-
ventus 5, 1. 51, 3. ähnl. 15, 3. 19, 2.
76, 1. 96, 2. cognosci 16, 3 (2). ähnl.
H 12, 2. coactus 82, 3. collaudati
35, 5 (6). compulsis vgl. 63, 5 (6).
comportata fuerant 36, 2. concidun-
15 tur H 36, 3. conservati H 13, 5. fu-
isset conspectus H 38, 3. ähnl. H 40,
4. deducti 28, 4 (3). defendebatur
29, 2 (3). esse deletas 93, 3. depri-
muntur 96, 2. desertum 93, 3. ähnl.
H 17, 3. 19, 4. dispositi H 2, 1 (2).
datis 97, 3. donati vgl. 35, 5 (6).
everti 26, 3 (4). evocatus 48, 1. ex-
cepta est 44, 1. ähnl. H 10, 3. 14, 4.
excluderetur 61, 7 (8). fiebant 51, 6
(7). ähnl. H 22, 1. fugatis 31, 5 (3).
incensis 43, 1. inductis H 42, 2. ab 16
iis insectatus 71, 2 (4). intercep-
tus est H 27, 6. intercludi 40, 1.
ähnl. H 23, 6 (7). interficerentur 85,
8 (9). ähnl. H 12, 2. 34, 5 (4). vgl.
76, 1. H 10, 3. inveniretur H 39, 2
(3). invitatos 75, 2. liberati 92, 4.
manumissi H 34, 2. erat missus 6, 1.
ähnl. 27, 1 (2). 31, 2 (1). 34, 1. 35,
4 (5) 55, 1. 57, 2. (a Corduba = a
Cordubensibus) H 12, 3. 13, 7 (8).
16, 1. nuntiarentur 1, 4. ähnl. H 2, 17
1 (2). est occisus H 18, 8. oppressam
22, 2. ähnl. 50, 3 (4). vgl. 19, 2. op-
pugnatum 67, 1. pulsis perterritisque
vgl. 31, 5 (3). percussus vgl. H 27,
6. portendi 3, 2. praepositi essent
H 13, 5. privati essent H 24, 5. pro-
hibiti 85, 2. ähnl. H 14, 1. 24, 3 (4).
receptus 34, 3. ähnl. 87, 2 (1). H 3,
8. 22, 1. 42, 6. relicti vgl. H 17, 3.
renuntiatum est H 28, 1. repelleren- 18
tur 6, 5. fuissent reperti H 13, 1.
repressa H 12, 5. subductis 63, 5 (6).
superarentur 19, 3 (2). vgl. H 34, 5
(4). tenebatur 51, 2. ähnl. 85, 5 (6).
tollitur H 40, 5. pilo traiectus 85, 7
(8). tributum esset H 29, 4. visus
12, 1. vulnerabantur 15, 1. ähnl. 78,
7. — ab his gratias sibi actum iri 19
45, 1. neque responsum ullum a Con-
sidio dabatur 5, 1. ab oppidanis con-
cursu facto H 22, 4. vehemens fiebat
ab utrisque clamor telorumque missu
concursus H 31, 1. rem a se gestam
77, 1. ab universis cohortibus signa
in hostem coepere inferri 82, 4. ab
utrisque comminus commissa pugna
iniqua H 5, 5 s. committo 2). β) cum 20
ab hostibus eodem modo pugnaretur
nec comminus ad manus rediretur 18,
4. b) m. vrb. des Empfangens, Ver-
langens α) s. accipio 2) a) 2 B. ab
reliquis copiis adversariorum suorum
.. se cruentam adeptum .. victoriam
31, 9 (8). quae (signa) ab oppidanis
cepit H 10, 1. salutem a tua cle-

mentia deposcimus H 17, 3 (4). Cae-
21 sare .. a militibus deprecante 85, 9 (10). s. impetro 4 B. s. peto § 4 u. 5: 8 B. ut ab eo, quae vellent, de bello requirerent H 32, 8 (7). β) ellipt.: unde, inquit, istas (litteras)? Tum captivus: imperatore a Caesare 4, 3.

D) ita clam a Caesaris praesidiis in Pompei castra discessit H 18, 4.

* quae (turmae equitum) pro vallo in stationibus esse solebant [ab utrisque ducibus] 29, 1.

abditus. s. abutor 50, 3 (4).

abduco. auxilia etiam ab Scipione -xit 25, 5. camelis XXII regis -tis 68, 4. navis .. a Vergilio scaphis .. excepta est et -ta 44, 1. — -ite istos .. nefario scelere contaminatos 46, 2. alios vivos -xerunt H 21, 2.

abhorreo. absol.: invitat ad dimicandum. Postquam -ere eos videt 73, 4 (5).

abicio. 1) werfe von mir, w. ab armis abiectis .. fugere 85, 4 (5). — elephans milite abiecto .. se recepit 84, 4 (3). 2) werfe zu quorum litteras Caesar oppidanis abiecit H 18, 7 (6).

abripio. liberos eorum obsidum nomine in servitutem -i 26, 5 (6).

abscedo. Labienum ab suis copiis longius iam -ssisse 39, 5.

abscido. militi cervices -sae (sunt) H 20, 5.

absum. 1) bin abwesend, b. nicht zugegen: s. praesens 1) a) 1 B. suo item in consulatu absentem, quae potuisset, commoda provinciae tribuisse (Caes.) H 42, 3. 2) bin fern, b. entfernt a) quae (insula) abest a Lilybaeo .... 2, 2. — qui (portus) abest ab oppido milia pass. duo 10, 1 (2). iamque minus mille passuum ab oppido Uz... aberant legiones Jul. 41, 2. quae (castra) aberant a portu milia pass. VI 63, 1. aberat (oppidum) a Scip. milia pass. X 68, 1. quod oppidum abest a Corduba milia pass. CLXX H 32, 6 (5). — cum iam non longe ab Scip. atque eius ducibus abesset 25, 4. cum iam non longe a portu Ruspinae abessent (legiones) 53, 1. cum iam non longe a castris Scip. abesset (Caes.) 69, 1. b) te .. hodie ex Africa abesse .. iubeo 54, 4. vos .. quantum pote abesse ex Africa iubeo 54, 5. 3) übtrg.: fehle, gehe ab huic (Didio) .. non aberat diligentia ad naves tuendas H 40, 3.

abundo. neque equitatu -abat 5, 1.

abutor. (hostes) abusi sive obliti praeceptorum Labieni sive veriti, ne .. opprimerentur, rari .. de rupe prodire 50, 3 (4) [so Dt m. d. Hdsch.; statt abusi wollte Davis. isti od. hostes, Jur. Numidae, Goduinus Labieniani, N Hf K abditi, D ausi sunt, Kr Fr adversarii, Daehne cum ad eum locum venisset arbusti, sive obl.].

ac, atque. [ac vor b 86, 3 (4); d 53, 1. 70, 6. 78, 6. 87, 6 (4). 8 (5); f. 19, 4 (6). 78, 10; i 69, 5; l 19, 4 (6). 35, 1. 72, 4. 79, 1 (2); m 23, 2. 30, 1. 38, 2 (3); n 26, 3; p 17, 2 (3). 40, 6. 48, 5 (6). 71, 1 (2). 80, 5 (6). [H 41, 5 (4) N Hf D; nam statt ac Dt K]; r 54, 1. 66, 3. 68, 1. 70, 4; s 13, 1. 28, 1. 34, 2. 4. 42, 1 (3). 50, 3 (4). 75, 3 (4). [86, 1 D K]. 86, 3 (5). 90, 3 (5). 92, 2. H 13, 5; t 10, 2 (3). 40, 4. 44, 2. 48, 1. 61, 3. 69, 2; v 20, 4 (6). 29, 2 (3). 34, 6 (5). H 23, 5 (6). [H 41, 5 (4) Dt]. — atque vor c 21, 3. 26, 6 (8). 28, 1. 69, 2; d 20, 4 (6; D ac); f 94, 1; i 54, 1; p 18, 5. 59, 5 (6). 67, 1. 73, 4 (5); r 67, 2; s 36, 1. 37, 2. 39, 4. 71, 2 (3). 88, 3; t 63, 1 (2); v 31, 7 (5). 88, 4. — a. etiam 57, 4. 63, 3 (4). a. .. etiam 25, 5. a. id = u. zwar 65, 1. a. ea 38, 1. — s. ita § 6.]

A) verbindend I) 1) 2 Glieder a) α) subst.: adulescentulus a. eques Rom. 22, 3. centurionis ac viri fortis H 23, 5 (6). in collem ac tutiora loca 68, 2. complures duces ac fortissimus quisque 78, 10. exercitus eius ieiunus .. ac iumenta 69, 5. familia sua a. iumentis 54, 1. fortissimo cuique ac bene merenti 86, 3 (4). duplici laetitia ac voluptate 34, 6 (5). pristinae licentiae militaris ac rapinarum certorum hominum 54, 1. incertae locorum a. castrorum suorum 21, 3. 28, 1. motu ac terrore 40, 4. magno metu ac tristimonia 10, 2 (3). sub onere ac sub sarcinis 75, 3 (4). peditum ac levis armaturae 10, 4 (6). ad ipsas portas ac murum 23, 2. privatus a. adulescentulus 22, 2. hac spe a. audacia

19, 4 (6) [Hf D ea aud.]. turris ac vineas H 41, 5 (4). vultu a. sermone, quo .. usus fuerat 88, 3. — ab Scipione a. eius ducibus 25, 4.

β) adi.: anxium exercitum nostrum a. sollicitum 71, 2 (3). dextrum ac sinistrum cornu 13, 1. in cornu dextro ac s. 42, 1 (3). diversum ac remotum (oppidum) 68, 1. novo a. inusitato genere proelii 19, 2 (1). ornatus ac loricatus .. elephantus 72, 4. rari ac singuli 50, 3 (4).

γ) adv.: etiam a. etiam 82, 3. huc a. illuc 73, 3 (4).

δ) vrb.: bracchium .. derigi ac muniri 38, 2 (3). desertos ac vastatos esse 20, 4 (6). dirui a. deleri 20, 4 (6) [D ac]. expugnaverunt ac diripuerunt 87, 6 (4). incendebant a. expugnabant 21, 3. oppugnare ac vi irrumpere 29, 2 (3). perterritum a. trepidantem 63, 1 (2). perterrito Labieno ac retardato 66, 3. perturbati ac perterriti 80, 5 (6). premeret a. enecaret 84, 1.

ε) Varia (auch ungleichartige Satzteile): ex vestimentis .. a. harundinibus scopisque contextis 47, 5. sine mora ac nulla excusatione hiemis ventorumque 26, 3. — ut secum ipse aliquid auctoritatis adderet exercitui Scipionis ac terrorem Caesaris 48, 1. — dispersae a. errabundae (naves) 2, 5. errabunda ac tempestate delata ad A. 44, 2. sauciis ac defetigatis (equitibus) 78, 6. — iniussu ac temere 61, 3. — caesa toto campo ac prostrata diverse iacebant 40, 6. mentem perterritam a. in fugam destinatam habere 88, 2.

b) Sätze α) m. einem u. dems. Subj.: bei gleichem Tempus: Ind. navigium nactus conscendit ac se fugae commendat 34, 2. ähnl. 34, 3. 4. 39, 4. 41, 1. 43, 1. 50, 4 (6). 51, 1. 56, 2 (3). 63, 4 (5). 65, 2. 3 (4). 67, 3. 69, 1. 4. 76, 1 (2). 2 (3; 2 B.). 84, 2. 85, 5 (6). 88, 3. 4. 91, 1 (2). 4 (5). histor. Inf. 24, 2. 30, 1. — Konj. donec .. hostes reppulissent a. eorum essent potiti 18, 4. ähnl. 19, 3 (2). (ut .. simul .. cognosceremus a. iis renuntiaremus) 35, 4 (5). 49, 1 (2). 59, 5 (6). 65, 1. 91, 2 (3). — Inf. de navibus imperat omnes egredi a. in litore .. reliquos .. milites exspectare 11, 2. ähnl. 81, 1. 35, 1. 36, 1. 37, 2. 69, 2. 79, 1 (2). 88, 4. 92, 2. — Part. nacti locum a. ibi paulisper commorati 18, 5. ähnl. 40, 5. 46, 1. 78, 2. — bei versch. Tempus: ad oppidum R. redit a. ibi castris constitutis ipse .. frumentatum est profectus 11, 3. ähnl. 75, 6 (7). universas copias .. in aciem .. instruxit ac paulo longius progressus .. se recipit 48, 5 (6). ähnl. 53, 1. 75, 3 (4). — m. versch. Subj.: bei gleichem Tempus: Ind. in hostes .. immittit .. turmas suorum; a. puncto temporis hostibus .. pulsis .. se .. recipiunt 18, 5. — Inf. iubet equitatum .. ex castris accersiri a. ordinatim signa se leniter consequi 12, 2. — Part. his rebus gestis ac procul hostibus repulsis (convulneratisque) 17, 2 (3). ähnl. 29, 3 (4). 63, 3 (4). 67, 2. 68, 2. Caesar oppidi natura perspecta a. inopia ab oppugnatione eius deterritus 76, 2 (3) [statt des hdschftl. atque haben N Hf D K aquae]. ad senatum questi .. a. arbitris a senatu datis 97, 3. — bei versch. Tempus: ferro inter se depugnant, a. firmior imbecilliorem .. facile ferro consumpsit 94, 1.

β) zu Beginn des Satzes: A. hostes .. legionarios .. novissimos adoriri .. coeperunt 18, 2. A. ille non ita amplis rebus patris gestis .. in rem p. est ingressus 22, 4. A. ipse in tanta erat festinatione .., ut 26, 4 (5). A. haec propter exercitus sui .. paucitatem .. praeparaverat 31, 8 (6). A. etiam superbius Iubae factum non in Aquinum .., sed in Scip. 57, 4. A. post diem tertium .. praetergressus .. invitat ad dimicandum 73, 4 (5). [Ac Pompeius .. omnem materiem .. intro congessit H 41, 5 (4) N Hf D; Nam Pomp. Dt K, wie N auch empfahl].

2) 3 Glieder a) Post Caesar ad iugum .. ascendit a. in unumquemque collem .. castella facere coepit, a. ea minus semihora efficit 38, 1 [D Postquam C. ad i. .. pervenit, asc. [a.] in u. c., turres speculasque .. cepit; V Postquam C. ad i. .. pervenit, in u. c. ascendit a. turres sp. cepit]. lignis coacervatis .. ignem subiciunt a. eius oppidi incolas .. in flammam coiciunt a. ita .. afficiunt supplicio 87, 2 (1). — im-

perat .. legiones se .. sequi a. equitibus praemissis .. concidit .. D, reliquos in fugam .. coiecit 66, 1 (2). — Scipio .. primum Adrumeti castra ponit, deinde ibi .. commoratus .. cum Labieni .. copiis se coniungit, a. unis castris factis .. considunt 24, 1. circiter CCC amissis, multis vulneratis ac defessis instando omnibus 70, 6 [ac flammern Forchh. D K ein]. b) m. et: s. et § 31: 1 B. u. § 33: 6 B. c) m. que: s. que § 41: 2 B. u. § 43 u. 44: 10 B. [86, 1 D K ac statim, d. übr. Hrsgbr. et st.].

3) 4 Glieder a) m. et: s. et § 34: 70, 4. b) m. que: s. que § 48—50: 5 B. u. § 51: 2 B.

4) 5 Glieder: s. et § 35: 71, 1 (2).

5) 6 Glieder: s. que § 53: 97, 1.

II) m. Negationen a) ne adversarii .. collem occuparent a. ita .. sibi progrediendi eriperent facultatem 49, 1 (2). ähnl. 79, 1 (2). b) ac .. haud ita diu commoratus se recipit 48, 5 (6). A. ille non ita amplis rebus patris gestis .. in rem p. est ingressus 22, 4. a. puncto temporis hostibus nullo negotio .. pulsis .. se recipiunt 18, 5. sine mora ac nulla excusatione 26, 3.

III) adversativ: promunturium superare non potuit a. angulum quendam tutum .. nactus .. se longius a prospectu removit 62, 3. ähnl. 63, 5 (6). nullo eorum recusante ac se eo[dem] die demum natos praedicantes .. gratias agunt Caesari 90, 3 (5).

B) vergleichend a) ab oppidanis, ac si suarum partium essent, conservati H 13, 5. b) non oportere illum eodem uti vestitu, a. ipse uteretur 57, 5.

C) et .. que .. atque: s. que § 62: 72, 5 (6).

accedo. 1) eigtl. a) Adrumetum -ssit 3, 1. A. -it 63, 5 (6). b) m. ad: expedito exercitu .. ad oppidum A. -ere coepit 23, 1. cum ad urbem cum copiis -ssisset 33, 5 (4). ad oppidum Z. .. -it 91, 1 (2). conari ad murum -ere H 3, 7. s. unt. § 3: 2 B. — quo die ad oppidum capiendum -erent H 13, 3. s. unt. § 3: 39, 2.
2 c) m. propius α) quod si p. -eretur 31, 2 (1). — cum .. p. non -erent 69, 5. cum p. unus -ssisset H 18, 8 [Davis. Fl turri ligneae cum p. -ssisset; fune will Fl in funestae verwandeln]. β) oppidani usque eo passi p. (eum) -ere, donec 23, 2. γ) (cum) neque p. eius copias -eret 30, 2. secundum infimas iugi radices p. munitiones -ssit 3
leniter 41, 2. procedendo p. que hostem -endo 47, 2. cum p. hostem -ssisset 51, 4 (5). adversarios .. p. se -ssuros (esse) 58, 2. d) m. propius u. ad: non est visa ratio p. -endi eo die ad oppidum 42, 1 (2). p. audaciusque -it ad legiones 75, 3 (4). — ad impediendos milites suos et ab opere depellendos hostem p. -ere 39, 2.

2) übtrg. a) trete hinzu quod (oppidum) primum ad amicitiam eius -ssit 4
37, 2. b) komme hinzu, werde hinzugefügt si legiones quoque -ssissent 72, 2. praeterea auxiliares -ebant prope alterum tantum H 30, 1. — ad hoc .. incommodum -sserat, quod Caesar non .. in hibernis exercitum continebat 47, 2. -ebat etiam ad reliquas causas, quod is locus depressus erat 51, 5 (6). -ebat etiam haec causa, quod elephantorum magnitudo .. animos militum detinebat in terrore 72, 3. — -ebat huc, ut longius bellum duceret Pomp. 5
H 8, 1 [so Dt Hf m. d. Hdsch.; accidebat hoc N D K]. huc -ebat, ut locus illa planitie equitatum evocaret H 29, 4 s. equitatus § 9. huc -ebat, ut etiam talum intorsisset H 38, 2. huc -ebat, ut aqua .. nusquam reperiretur H 41, 4 (3). tum praeterea -ebat, ut aggerem .... H 41, 5 (4).

accendo. iam luminibus -sis 56, 3 (4). circiter luminibus -sis 89, 5 (4).

accerso. Rabirium .. in Siciliam ad secundum commeatum -endum mittit 8, 1. iubet equitatum universum .. et sagittarios .. ex castris -iri 12, 2.

accessus. 1) das Anrücken -um hostium aucupabatur 58, 3. confestim tardabant ab -u H 38, 5. 2) Zugang a) oppidi egregia munitio et difficilis ad oppugnandum erat -us 5, 1. b) m. gen.: qui (rivus) ad eorum -um summam efficiebat loci iniquitatem H 29, 2. ut magno tamen periculo -us eorum haberetur H 30, 6. erat -us loci difficillimus H 38, 3 (4) [difficultas N Hf D K].

accido. a) quod forsitan ante id

tempus -erit numquam 61, 1. id quod antea saepe -ebat magno cum eorum periculo 51, 3 (4). id quod in hoc -it proelio H 15, 1. — praeter consuetudinem cum [a] nostris animadversum esset -ere H 23, 3 [N Hf haben a nicht; Glandorp D K nostros .. cedere (statt acc.); d. Hdsch. a n: .. cedere]. b) s. ut: s. accedo § 5: H 8, 1. -it res incredibilis, ut equites minus XXX .. equitum II milia loco pellerent 6, 3. c) m. dat.: per id tempus fere Caesaris exercitui res -it incredibilis auditu 47, 1. in illo facto, cum inscientibus -isset H 3, 9 (8).

accio. e stativis castris .. cunctis copiis auxiliisque -tis 26, 3.

accipio. 1) nehme auf, empfange adversarii male accepti 18, 5. suis male acceptis, occisis convulneratisque 41, 1. 2) a) bekomme, erhalte, empfange sibi suisque liberis a Caninio .. fide accepta 93, 3. — qui ab populo R. honores accepisset 57, 3. — priusquam -eret ille (litteras) 4, 3. litteris acceptis H 18, 5. quorum responsis ultro citroque acceptis et redditis H 22, 3. — qui (equitatus) erat missus .. ad stipendium -endum 6, 1. eum non amplius XVII -ere (sest.) H 22, 7 (8). b) vernehme, erfahre moleste et acerbe -ebant impediri, quo minus H 30, 4. 3) nehme an libentes cupidique condicionem acceperunt 90, 2 (4). se condiciones dare, non -ere consuevisse H 13, 5. — reliquos aut interficit aut in deditionem -it 95, 2.

accuratius. scorpione a. misso 29, 3 (4). productas a. suas copias sicut instruxerat 73, 4 (5).

accurro. una pariterque cum equitibus -ere et refugere consueverant (Numidae) 69, 4. b) Didius classe -it H 37, 3. — regem celeriter cum copiis suis .. ad oppidum accucurrisse 74, 2 (3). nisi celeriter ad Caes. accucurrisset 85, 7 (8).

accuso. cives .. R. negotiatores et eos, qui .. pecunias contulerant .. Scipioni, multis verbis -atos 90, 1 (2).

acer. Pomp. partium .. defensor -rimus H 35, 3 (2).

acerbe. s. accipio 2) b) H 30, 4.

acerbitas. de adversariorum eius crudelitate -eque commemorare coeperunt 26, 2.

acerbus. -ssimo .. supplicio 87, 2 (1).

acervus. sarcinas .. in -um .. comportare 69, 2.

acies. [acie = aciei 51, 6 (7).
vgl. b. Gall. 2, 23, 1]. a) die einzelne
Schlachtkolonne duas instruxit -es, unam
funditorum contra elephantos, quae
27, 1. — Labienus in equo .. versari
in prima -e 16, 1. in .. dextro cor-
nu e secunda -e veteranarum legi-
onum partem cohortium collocaverat
60, 2. pedestrem copiam in sec. -e
.. constituunt 38, 3 (4). tertiam .. 2
-em in sinistrum suum cornu contu-
lerat et .. porrexerat et ita collocaverat,
uti 60, 3. V legionis in quarta -e
.. quinis cohortibus .. collocatis 81, 1.
— -e equestri instructa 38, 3 (4).
prima equestri (-e) turmatim derecta
41, 2. — collocabat .. Numidas in sub-
sidiaria -e 59, 2. b) die ganze
Schlachtordnung (d. Heer) α) cum -es
duae inter se concurrissent 59, 5 (6).
— usque ad -ei suae mediam legionem 3
porrexerat (tertiam -em) 60, 3. pars
-e (gen.) ante opus instructa sub hoste
stabat 51, 6 (7). Numidas .. ad dex-
tram partem suae -ei opposuerat 59,
5. — animadvertit -em pro vallo Sci-
pionis 81, 1. Caesaris .. -es hoc modo
fuit collocata 60, 1. -em constituunt
58, 1. erat -es XIII aquilis consti-
tuta, quae lateribus equitatu tegeba-
tur H 30, 1. s. derigo 1) 13, 1. 59, 4
2. H 29, 3. -es sunt dispositae H
25, 5. s. instruo § 2: 13, 2. 30, 1.
39, 4. 41, 2. 67, 1. 27, 1 (2). -em
in longitudinem quam maximam por-
rigi 17, 1. restituerunt -em H 23, 3.
Caesare .. etiam atque etiam -em sus-
tentante 82, 3. rursus ad -em pas-
sim conversis equis se colligebant 70,
4. sagittarios ante -em constituit 13,
2. elephantis .. ante -em instructis
30, 2. erat locus .. perimpeditus ante 5
-em Scip. 58, 5. in s. instruo § 3 u.
4 je 1 B. ut locus in -em ad subsi-
dium veniundi non daretur H 31, 5.
passus MD inter hostium -em suasque
munitiones esse 39, 2. propius eorum
-em .. exporrigere munitiones 42, 2 (4).
— ut .. ab sua -e .. eos (elephantos)

converterent adversus hostem 27, 1 (2).
6 ex -e nostra ad congrediendum progressus est H 25, 4. quos (elephantos) ante castra in -e terroris gratia in conspectu Caes. collocaverat 70, 7. s. consisto § 2: 2 B. legiones .. in -e constituit 78, 2. nocte tota ultra ibat flumen Salsum in -e H 16, 2 (3) [ultra fl. S. stabat in a. Kr Eussner, u. stabat fl. S. in a. Koch]. Pompeium de tertia vigilia in -e stetisse H 28, 1.
7 β) -em derigit simplicem 13, 2. -e triplici collocata 81, 1. quadruplici -e instructa 41, 2. vgl. unt. 59, 2. — -es .. mediae cum concurrere conarentur 14, 2. ut procul simplex esse -es media ab legionariis militibus videretur [in cornibus autem duplex esse existimabatur] 59, 2. habuit legionem .. XXV .. in media -e 60, 1 (2). s.
8 tego 2) 41, 3. 42, 1 (2). c) die förmliche Schlacht copias .. educebat in -em 31, 9 (7). elephanti .. communi periculo in -em producuntur 27, 2 (3). graviter ictus ex -e recessit 19, 4 (7). s. in (abl.) § 4 u. 18 je 1 B. qui neque in illius prospera -e primam fortunam, neque in adversa secundam obtinuimus [victoriam] H 17, 2 [so N Hf D K Dt; qui n. in i. p. fortuna -em primam, n. in a. s. obt. Fl].

acquiesco. 1) ruhe sub pellibus -ebant 47, 5. 2) finde Beruhigung in huic (= in hac re) -ebant homines 10, 4 (5).

acquiro. in Africa non modo sibi quicquam non -sierant aut paraverant, sed 47, 4.

acriter. a. eximia virtute plures cum agerent (= repellerent) H 23, 3 (4). se defendebant -rime H 31, 1. s. pugno § 2: 3 B. u. § 3: 1 B. paucis a. repugnantibus 83, 4 (5).

actuarius. scaphis naviculisque a. 44, 1. navem quam ibi habuit a. 28, 1.

ad. s. Dg S. 20.

A) räumlich I) v. d. Richtung wohin 1) a) litteris .. ad Alienum et R... conscriptis 26, 3. s. converto 1) b) u. 2) je 1 B. ut .. oculos mentemque ad mare dispositos derectosque haberet 26, 4 (5). b) litteris ad suos cives datis 32, 4. 2) ad senatum questi per legatos 97, 3. 3) in gew. Formeln:
V legionis in IV acie ad ipsa cornua 2
quinis cohortibus .. collocatis 81, 1. eidem .. oppido ad dextrum latus eius cornu erat oppositum 58, 4. Numidas .. ad dextram partem suae aciei opposuerat 59, 5. palustri .. solo currens erat (rivus) ad dextram H 29, 2 s. curro. — vgl. oppidum erat Z... ad eius (Scipionis) regionem et partem castrorum collocatum 68, 1. 4) ad .. versus: s. versus 1) 8 B.

II) v. d. Bewegung nach einem Punkte 3
zu 1) allgm. a) m. vrb. α) ad Cordubam (= ad regionem C.) contendit H 4, 1. s. defero 2) b) 3 B. cum cohortibus ad Acillam ire 33, 3. ad Cordubam se recepit H 6, 2. — ad Hispalim (= Hispalim) cum Gadibus se recepisset H 42, 1. Gadibus rursus ad Hispalim recurrit H 40, 7 (8). vgl. H 4, 1. 4, 4 (5). β) s. accedo § 1: 33, 5 (4). 91, 1 (2) u. § 3: 42, 1 (2). nisi celeriter ad Caes. accu- 4
currisset 85, 7 (8). ad nostra adducti sunt castra H 11, 1. uti se ad suos deos penates admitterent 91, 3 (4). ad turrem cum esset allatus H 38, 2. adversarios ad vallum agere H 23, 5 (6). s. II) appello 2 B. ad terram applicant H 37, 8. s. appropinquo c) 4 B. ad iugum .. ascendit 38, 1. s. confero § 2 u. 3: 4 B. s. confugio a) 2 B. s. contendo § 1: H 3, 6. 32, 6 (5). 40, 4. s. deduco § 2: 4 B. legiones .. ad extremum agmen evocabat 5
70, 1. hostes ne intrare ad se .. possent 79, 1 (2). ad oppidum Sars... ire contendit 75, 2 (3). s. mitto § 4 u. 5: 11 B. a Pompeianis clam [ad] nostros tabellarius est missus, ut H 16, 1 [Clarkius hat ad gestrichen]. s. (perfero) litterae § 1 u. 2 je 1 B. ad ea castra .. perfugerunt 85, 4. s. pervenio § 3: 13 (14) B. commeatus ad castra P. ex oppido portabant H 11, 1. s. proficiscor § 3: 6 B. s. profugio 6
1 B. se ad genua proiecit 89, 4 (3). s. recipio § 3 u. 4: 13 B. u. § 9: 1 B. s. redeo 1) 3 B. cum .. eius sermonem nuntius ad Scip. referret 57, 2. s. refugio a) 2 B. ad Didium se reportant H 40, 2. revertit ad portam H 18, 1. copias [ad castra] tripertito traduxit H 5, 1 [so D K Dt; N Hf schließen ad c. nicht ein]. s. transfugio

7 b) 6 B. mater familias .. ad nos transiluit H 19, 3. s. venio § 2—4: 18 B. u. § 5: 64, 1. b) s. facio (iter) § 13: 95, 1. H 4, 4 (5). 2) a) = bis zu: s. duco 4) 4 B. b) usque ad: s. a § 5 u. 9 je 1 B. u. ad colles hostibus adactis 78, 8. vallum ab oppido R. u. ad mare ducere et a castris alterum eodem 20, 1. tertiam .. aciem .. u. ad aciei suae mediam legionem porrexerat
8 60, 3. 3) = auf .. los, gegen a) s. accedo § 1: 23, 1. H 3, 7 u. § 3: 75, 3 (4). regem .. cum copiis .. ad oppidum accucurrisse 74, 2 (3). equites ad aquatores nostros excucurrerunt H 21, 2. misso ad Uliam praesidio H 4, 1. turmae .. ad proximum collem propere occurrerent 39, 2. s. venio § 5: 41, 3. 84, 2. b) eruptionem ad legionem VI fecerunt H 12, 5.
9 III) v. der durch Herankommen bewirkten Nähe a) α) b. Städtenamen: dum haec ad Ruspinam .. administrantur 28, 1. dum haec ad Rusp. fiunt 33, 1. s. gero § 2: 2 B. — s. convenio b) u. c) je 1 B. s. relinquo § 2: 80, 5 u. § 3: 2 B. β) rursus ad aciem se colligebant 70, 4. una nocte .. ad oppidum consumpta 5, 1. ut ad angulum dextrum sinistrumque eius oppidi
10 convenirent (bracchia) 51, 2. decurione ad equum defixo 29, 3 (4). centurionibus ad portas oppidi .. impositis 7, 2. praefixa ad gladiorum mucrones capita hominum H 32, 2 [so Dt; d. übr. Hrsgbr. [occisi] in gladiorum mucrone]. s. sum § 10: 2 B. b) in portum ad Ruspinam .. pervenerunt 34, 5 (4). reliqua classis in salo ad Leptim
11 .. stabat 62, 4. — ad convallem excisumque locum in speluncam .. se occultare H 39, 2 (3). c) ad aquam facit castra 76, 2 (3). quae (castra) ad Aggar habuerat 76, 2 (3). s. pono (castra) 1) b) 3 B. ad murum opus facere H 13, 4. proelium ad Soricam quod factum est H 27, 2. qui ad oppidum in statione erant 78, 3.
12 B) zeitlich 1) a) gegen cum iam ad solis occasum esset (= vergeret) 70, 1. b) ad extremum .. edicit 90, 1 (2). c) [ubi classis P. Sittii ad id tempus erat 96, 1 D; d. übr. Hrsgbr. per id t.]. 2) usque ad: s. a § 12: 3 B.
C) übertr. I) b. Zahlen 1) an, ungefähr: s. mille § 2: H 31, 10 u. § 6: 4 B. [saucii ad D H 31, 10 nur D]. ad ternas cohortes in statione habere 21, 1. 2) bis auf: s. unus § 2: 4 B.
II) allgm.: s. accedo § 4: 3 B. ad 13
necessitatem adductus dimicandi 79, 2 (3). ut .. contenderent ad victoriam H 29, 7. omnium mentes converterat ab opere ad spectandum H 25, 5. s. descendo 2) 3 B. si posset .. perduci ad sanitatem 4, 1. quae (res) ad victum pertinent 47, 6. ut ab sinistro eius cornu or'iar et ad dextrum perveniam 60, 1. cuius (calamitatis) funestae laudes .. ad hanc fortunam recciderunt, ut H 17, 2. s. redeo 1) b) 32, 2 u. 2) 1 B. ut Scipio ad album sese vestitum transferret 57, 6. quae res cum ad maiorem contentionem venisset H 5, 5.
III) final 1) ad b. subst. abh. a) v. 14
vrb.: ut sibi crates .. congererent ad arietes 20, 3. s. duco 1) 2 B. invitavit (Vergilium) ad deditionem 86, 2 (3). s. paro 1) 2 B. ex castello ad pugnam processerant H 40, 5. ut ad subsidium .. legio .. traduci coepta sit H 31, 4. s. venio § 4: H 15, 2. 36, 4 u. § 6: H 31, 5. b) v. adi.: loca natura expedita ad rem militarem H 7, 3 (2) s. expeditus. loca .. ad ca- 15
strorum munitiones .. idonea H 8, 1. ut oppidum ad oppugnationem tutius efficeret H 41, 5 (4) s. tutus. c) quae ad eam rem opus erant 31, 1. quae (res) ad bellum usui solent esse 36, 4. d) ut .. praesidio firmata ad classim receptacula muniret 9, 2. — qui (rivus) ad eorum accessum summam efficiebat loci iniquitatem H 29, 2. 2) ad b. gerund. abh. a) v. vrb.: s. ac- 16
cedo § 1: H 13, 3 u. § 3: 39, 2. ut .. ad subsidium mittendum se committeret H 9, 1. ad oppugnandum oppidum commorandi 5, 1. s. comparo 2) b) 2 B. s. confero § 4: 3 B. eques ad dimicandum .. cum pedite congreditur H 15, 1. ante portam .. considunt ad se defendendum 3, 2 (3). ad congrediendum in aequum locum .. descendere H 25, 3. secum extulerunt .. crates ad fossas complendas et har- 17
pagones ad casas .. diruendas H 16, 2. ad equitatum concidendum cum exissent H 4, 2 (3). equitatus .. alam ..

ad intercludendos hostes immisit 39,
5. f. invito 2 B. f. mitto § 6: 3 (4)
B. quae (tela) ad defendendum solent
parari 31, 7 (6). f. procedo § 2: 3 B.
f. proficiscor § 4: 8, 2. 37, 1. ex
acie nostra ad congrediendum progres-
sus est H 25, 4. Rebilo .. cum III ..
legionibus et Dom. cum II .. ad obsi-
18 dendum relictis 86, 3 (5). naves ad re-
ficiendum subduxit H 40, 1. ad bel-
lum conficiendum in Hispaniam cum
venisset H 2, 1 [ad haben N Hf K
nicht; D Dt Fl Koch haben ad]. b)
v. adi.: tempestates ad navigandum
idoneas 1, 3. f. paratus § 1: 2 B.
c) eis ad ignoscendum nulla facultas
est data H 12, 2. ad persequendum
celeriter iter faciebant H 37, 2 [missi
schiebt Fl ein nach pers.]. ad oppidum
reciperandum occasionem non praeter-
19 mittunt H 41, 2. quae ad oppugnan-
dum opus fuerunt H 7, 2 (1) f. II)
opus. ad oppidum oppugnandum non
satis copiarum habebat 5, 1. ut ..
optandum tempus .. tributum esset ad
proelium committendum H 29, 4.

IV) in Bezug auf, in Ansehung a) m.
vrb.: f. impedio d) 2 B. tardabatur
ad fugiendum H 39, 1. b) m. adi.:
difficilis ad oppugnandum erat acces-
20 sus 5, 1. f. tardus 2 B. c) huic ..
non aberat diligentia ad naves tuen-
das H 40, 3. quem (locum) suis im-
pedimento ad ultro occurrendum fore
58, 5.

V) modal: equitatus .. funditus ad
internecionem deletus esset 52, 4.

* [.. celeriter ad] munitum locum
natura ceperat sibi H 38, 4 [Fl ad
mun. l. n. receperat se].

adaugeo. in dies .. naves longae -eri 1, 5.

addo. a) singulis non amplius singulos -itos servos .. imponendos separatim curavit 54, 6. b) Scipioni -itum (esse) animum fiduciamque regis adventu 48, 4 (5). adventu legionum animo -ito 52, 3. interceptis sarcinis -ito animo .. accedit ad legiones 75, 3 (4). — animo -ito ex Caes. victoria 87, 5 (4). = ut secum ipse aliquid auctoritatis -eret exercitui Scipionis ac terrorem Caesaris 48, 1.

adduco. 1) führe heran, f. herbei α) Cominium .. in conspectum suum .. -i 46, 3. capti L cum iumentis ad nostra -ti sunt castra H 11, 1. β) quas (copias) contra Caes. -xerat 55, 2. qui cum equitatu suas copias -xerat H 10, 3 (4). equestribus copiis ab Labieno -tis 33, 5. quam (legionem) secum -xerat (ex Africa) H 7, 5 (4). 2) übtrg. a) bringe, versetze in einen Zustand in consuetudinem equos patientia bestiarum -xerat 72, 5 (6) [in c. patientiae b. M]. — dum hostes .. saepe idem faciendo in neglegentiam -erentur 66, 1. b) bewege, bestimme α) Scipio .. ad necessitatem -tus dimicandi 79, 2 (3). — ut parcerent hosti, non poterant -i 85, 6 (7). β) quorum auctoritate facile -ti (cives) 55, 1. quo dolore -tus elephans 84, 4 (3). pretio pollicitationibusque -ti (Galli Germanique) 40, 5. quibus rebus -tus (Caesar) H 2, 2 (3). hoc timore -tus H 4, 3 (4).

adeo, ii, itum. quo ex oppido .. legati clam praesidia Pomp. Caesarem cum adissent H 3, 2. oppidani legati, qui antea exierant, Caesarem adierunt H 19, 5.

adhibeo. a) praeterea Petreiano auxilio -ito equitibus MDC .. 19, 4 (6). b) ut diligentia -ita perquirerent, qui H 20, 2.

adhortor. Caesar in opere milites -ari 39, 1. — te magnopere, ut de negotio desistas, -or 45, 4 (3).

adhuc. adversarios a. propulsos .... H 26, 3 (5). nostris a. fixi praesidiis bellum ducunt H 26, 4 (6).

adicio. 1) werfe, schleudere usque eo, quo telum ex oppido -i non posset 56, 1 [abici d. Hdschr., adigi M]. 2) füge hinzu preterea ex tironum (leg.) paucas (cohortes) adiecerat 60, 2.

adigo. a) cui parti corporis eius telum facile -i posset 72, 4. b) usque ad colles hostibus adactis 78, 8.

adipiscor. ab reliquis copiis adversariorum suorum ex fuga collectis se cruentam adeptum existimari victoriam 31, 9 (8).

aditus. f. natura 1) b) 1 B. — ut simul -us ascensusque habeant (oppida) difficiles H 8, 4. egregiae munitiones castrorum .. vel sine defensoribus -um adversariis prohibebant 31, 7 (5).

adiumentum. quae res magno erat -o oppidanis H 41, 4 (3).

adiungo. eisdem (militibus) scaphas de navibus -it 28, 1. si non ei (beneficio) summum scelus -eretur 45, 2.

adiuvo. dum alios -turus proficisceretur 25, 4. suum dextrum latus munitionibus -abatur 60, 4.

administro. 1) reiche dar se res complures, quae utiles bello sint, -aturos 74, 1 (2) [M subministraturos, wie auch K vermutete]. 2) führe aus, verrichte a) dum haec .. ab utrisque ducibus -antur 28, 1. 53, 1. b) ut .. illi caedem in castris -arent H 36, 4. caedes a nostris undique -abatur H 39, 2.

admitto. 1) lasse los, l. gehen equo -sso .. celeriter pervenit Leptim 63, 1. equo -sso in hostem contra principes ire contendit 83, 1. 2) lasse zu (wohin) uti se ad suos deos penates -erent 91, 3 (4). 3) verschulde ne quid temere culpa secus -eretur H 30, 3 [culpa sua Fl].

admoveo. Sittius .. et .. Bocchus .. propius eius regnum copias suas -ere 25, 2 [nach Fr = inf hist, nach den Hrsgbrn. = -erunt]. cum propius oppidum copias -isset 51, 3. — magnis operibus saepe -tis 43, 1.

adorior. 1) = erhebe mich, breche hervor Labienus Afraniusque cum omni equitatu .. ex insidiis -ti 69, 1. insidiis dispositis cum prima luce -tus 95, 2. 2) transf.: greife an ne .. ab latere eum -ti conciderent 58, 4. — ut castra sua -ri auderent 31, 5 (4). eorum castra hi equites -ti 87, 4 (3). Cirtam .. -tus 25, 2 (3). in itinere praedatores equites Num. Gaetulosque ex improviso -ti 61, 5 (6). legionarios .. novissimos -ri et impedire coeperunt 18, 2. cum ipse ex improviso legionarios -tus esset 50, 2 (3). cum plures (naves) -tus esset 28, 2. quas (naves) singulas scaphae .. complures -tae incendebant 21, 3. celeriter Numidas -ti 39, 3. unam partem (hostium) .. equitibus intrinsecus -tus 17, 1 (2). remiges (acc.) .. subito equites Mauri neque opinantibus Caesarianis -ti 7, 5.

adulescens. Cn. Pompeius a. H 3, 1. 42, 6. Valerius a. H 32, 4 (3). duo Titii, Hispani -es 28, 2. persuasit -ibus, ne repugnarent 28, 3. interfecto Cn. Pompeio -e H 40, 1. s. adulescentulus H 1, 1.

adulescentulus. tuus .. pater .. privatus atque -us .. Italiam .. in libertatem vindicavit 22, 2. -us atque eques R. triumphavit (Pomp.) 22, 3. his verbis hominis gravissimi incitatus -us 23, 1. cum ad -um Cn. Pomp. profugissent H 1, 1 [cum adulescens Cn. P. eodem fugisset K; qui ex his proeliis cum adulescente Cn. P. prof. Hf D; cum adulescentes Cn. Pompeio prof. N].

advehor. -ctis militum equitumque copiis 11, 3.

advenio. in litore .. reliquos -entis milites exspectare 11, 2. Pompeio -ente 23, 2. Jubam .. ad oppidum accucurrisse atque -entem .. eo potitum 74, 2 (3). id -ens potitur (Caesar) 89, 2. — eodem naves onerariae .. casu -erunt 7, 3.

adventus. gen.: cuius (Vari) -us inscius 62, 2. — acc: s. cognosco § 3: 2 B. suum (Caes.) -um praenuntiare 92, 2. s. ante § 5: 2 B. qui in Caes. -um discordare coeperunt H 34, 2 s. discordo. s. unt. H 6, 4. ut .. id propter bella maxime hostiumque subitum -um praeparent 65, 1. — abl.: primo -u convulnerari exercitum 5, 1. cuius (Crispi) -u Decimius .. navigium .. conscendit 34, 2. Scipioni additum animum .. regis -u 48, 4 (5). -u legionum animo addito 52, 3. Domitii et legionum -u perterritus 93, 1. cum de suo -u dubitatio in provincia esset 26, 1. s. certus 4) b) 3 B. cuius (Pomp.) in -u praesidii causa Caesar cum complura castella occupasset H 6, 4 [N Hf D K -um]. hic in -u Pompei incidit, ut .. nebula esset crassissima H 6, 4. — subeuntes in -u nostri depelluntur [qui] telis H 38, 4 (5) s. subeo.

adversarius. subi.: -i 8, 3. 20, 1. 31, 5 (3). 49, 1 (2). H 25, 8. 29, 3. 8. 31, 1. 38, 5. -os 20, 4 (5). 58, 2. 79, 1. H 6, 1. 29, 6. inspectantibus -is 76, 1. necopinantibus -is H 2, 1 (2). undique cedentibus -is H 24, 4 (5).

gen.: orum .. quinque deiecti sunt H 13, 7 (8). -orum ceciderunt CXXIII

H 15, 4. complures .. -orum decucurrerunt H 23, 2. cum complures -orum
concursum facerent H 23, 5 (6). —
2 acerbitas s. unt. 26, 2. dum cupidius
agmen -orum insequitur H 10, 3 (4).
-orum aquilae sunt ablatae XIII et
signa et fasces H 31, 11 (10). castra:
s. castra § 1 u. 5 je 1 B. u. ex § 2
u. 4 je 1 B. classis s. I) incido 1) 2 B.
s. conspectus § 2: 2 B. copiae: s. copiae § 6 u. 7 je 1 B. u. a § 3 u. 20
je 1 B. de -orum eius (Caes.) crudelitate acerbitateque commemorare coeperunt 26, 2. propter -orum dilectus
3 .. messem non esse factam 20, 4. cum
-orum equitibus congressi sunt H 20,
4. -orum equitatus sese extendere ..
coeperunt 14, 1. -orum excursionibus
iter officere 61, 6 (7). ut .. legio -orum
traduci coepta sit a dextro H 31, 4.
quae (acies) quasi -orum locum obtineret 27, 1. pilorum missu fixa cumulatur et concidit -orum multitudo
H 31, 3. centurionum interitio hac
-orum poena est litata H 24, 6. s.
4 praesidium § 5 u. 8 je 1 B. quas
(naves) .. scaphae -orum .. adortae incendebant 21, 3. (equites nostri sunt)
inter turmas -orum protriti H 14, 2.
qui essent .. -orum victoriae fautores
H 20, 2.

dat.: quo pede se reciperent ab hoste
et quemadmodum obversi (essent) -is
71, 1 (2). — ne suis inimicis -isque
dicto audientes essent 32, 4. quae
5 res aliter -is cecidit 52, 3 (2). saepe
a se fugatis, pulsis perterritisque (-is)
et concessam (esse) vitam et ignota
peccata 31, 5 (3). munitiones .. aditum -is prohibebant 31, 7 (5). tantam sese multitudinem auxiliorum -is
sumministraturum 19, 3 (2).

acc.: -i male accepti 18, 5. s. afficio c) 4 B. s. ago 1) a) 2 B. vallo
circumcluderentur -i H 32, 2. nulla
condicione cogere -os poterat, ut ..
6 descenderent 79, 1. omnes -os intra
munitiones continere 24, 2. s. deduco
§ 3: 2 B. in hostes impressione facta
in fugam -os dederunt 78, 8. haec
mora -os alacriores efficiebat H 30, 5
(4). aequitas loci -os efflagitabat, ut
tali condicione contenderent ad victoriam H 29, 7. complures (-i) armis exuti H 15, 4. fugo s. ob. § 5:
31, 5 (3). -os ab se ad dimicandum
invitatos 75, 2. pello u. perterreo s.
ob. § 5: 31, 5 (3). -os adhuc propulsos H 26, 3 (5). multi (-i) .. in ca- 7
stra sunt redacti H 15, 4. virtute
militum nostrorum .. repulsi -i H 12,
6. quomodo ab Ulia retraxerat (-os)
H 6, 1.

abl.: cum ab -is lapides mitti coepissent 27, 1 (2). s. cum § 18: 2 B.
eum cum -is colloqui 57, 2. aequo
pede cum -is congredi H 38, 6. ex
-is perfugere plures ex omni genere
hominum 19, 1. ex -is sibi parem
esse neminem H 25, 3.

I) **adversus** (adversum), praepos.
1) a) v. d. Richtung ut .. rursus ab
sua acie .. eos (elephantos) converterent
a. hostem 27, 1 (2). b) gegenüber tenebat a. oppidum e regione pontis
castra [bes] .. tripertito H 5, 2 s. teneo § 1. 2) a) ut .. magis in .. concitandis militibus adversum vestrum
imperatorem quam pudoris .. fueritis
studiosiores 54, 5 [M adversandi vestro imperatori]. b) im Widerspruch
mit haec centurio .. a. opinionem eius
est locutus 46, 1.

II) **adversus.** 1) entgegen gekehrt, gegenüber a) quae (acies) .. contra eorum (elephantorum) frontem -am
lapillos .. mitteret 27, 1. b) ex -o
pari ratione castra ponit H 5, 2 (3).
2) von vorn her, vorn: s. pectus 2 B.
3) gegenüber, entgegen egone contra
Caesarem .. -us armatusque consistam?
45, 3. 4) widrig, ungünstig: s. acies
§ 8: H 17, 2. tempestate a. vehementique vento H 3, 5 (4).

adverto. immer m. animum a)
quod ubi .. a. -erunt 40, 4. hoc a Cordubensibus nequaquam poterat a. -i H 4, 2
(3). — neque quicquam solacii in praesentia neque auxilium in suorum consilio
a. -ebant nisi in ipsius imperatoris vultu
10, 3 (4). b) m. acc. c. inf.: 15, 1.
[20, 4 D; d. übr. animadv.; 28, 1 D].
40, 1. H 23, 4 (5). [42, 7 D].

advesperascit. nisi -asset H
24, 5.

advoco. contione -ata 32, 1.
86, 3 (4). 90, 1. H 42, 1.

aedifico. quae (casae) stramenticiae ab nostris hibernorum causa
-atae erant H 16, 2.

aedilicius. -a functum potestate 33, 2 (3).

aegre. quod a. tardeque fiebat 27, 2. eorum multitudinem a. sustinebant 14, 2.

aemulor. ut veteranorum virtutem -arentur 81, 2.

aequalis. -ibus inter eos intervallis 59, 3.

aequitas. interdum -as loci adversarios efflagitabat, ut .. contenderent ad victoriam H 29, 7. ſ. equitatus § 9: H 29, 4.

aequo. hinc derigens proxima planities -abatur H 29, 2.

aequus. a) eben α) nullo loco a. H 25, 1. in -um locum 79, 1. H 5, 7 (6). 25, 3. -o loco H 24, 2 (3). 26, 3 (5). — -o pede cum adversariis congredi H 38, 6. β) quo eos .. in -um deduceret H 6, 1. quin media planitie in -um ad dimicandum .. procederent H 29, 3. b) günſtig -o loco 73, 4 (5).

aestas. -e inita 26, 3.

aetas. tuus pater istuc -is cum esset 22, 2. incolas cuiusque generis -isque 87, 2 (1). qui .. per -em arma ferre poterant 36, 1.

affero. 1) bringe herbei, b. a) α) quorum arma et spolia allata sunt H 24, 6. Hispalim .. caput (Pomp.) allatum .. est H 39, 3. cenam -ri quam optimam H 33, 3 (4). β) lectica ad turrem cum esset allatus (Pomp.) H 38, 2. b) Catonem .. sibi ipsum manus attulisse 93, 3. populi R. magistratibus sacrosanctis manus semel et saepius attulistis H 42, 4. 2) hinterbringe, melde nuntium: hoc -o allato H 28, 2. simulatque -us allatus est H 37, 2 [ſo Hf D K Dt; s. Gadis n. a. e. N m. allen Hdſch.]. qui cum [de] Pompeio -us esset allatus H 6, 3 [de alle Hdſch.]. -o de equestri proelio allato 43, 1. cum .. maioribus castris (nach Kr abl. = in castris, n. Dg dat. = in castra) Caesari -us esset allatus H 9, 4.

afficio. a) Didius .. illa affectus laetitia H 40, 1. b) quem .. propter eius singularem integritatem .. sepultura -unt 88, 5. c) quare tali po na -erentur H 16, 4 (6). acerbissimo -unt (incolas) supplicio 87, 2 (1). propter virtutem .. adversarios timore eorum opera -ebant H 31, 4. vulneribus: uti magnam partem hominum v. -erent H 9, 3. complures v. affecerunt H 12, 4. adversarii bene multis v. affecti H 12, 6. multi (adversarii) v. affecti H 15, 4. repulsos multisque v. affectos (adversarios) H 16, 3 (4). complures (nostros) v. affecere H 23, 2. ex utroque genere pugnae complures sunt v. affecti H 23, 8.

affigo. pilum .. equi graviter adverso pectori -xit 16, 3 (2).

affinis. Caesarem eius (Marii) -em esse 32, 3.

afflicto. ut tempestate adversa vehementique vento -aretur H 3, 5 (4).

ager. a) Ackerland, Feld -os provinciamque .. depopulavit H 42, 6 ne -i vastarentur 7, 4. eius beneficio -is finibusque donati 56, 3 (4). legiones .. longius in -is frumentari 68, 3. b) b. (flache) Land -os desertos ac vastatos esse 20, 4 (6). -os vastari 26, 5 (6). -os oppidaque vexare non destitit 25, 3 (4). ut in -is et in .. villis sub terra specus .. clam habeant 65, 1.

agger. Belagerungsdamm -em vineasque agere H 7, 2 (1). ut ea nocte turres -emque incenderent H 16, 1. praeterea accedebat, ut -em .... materiesque .. non reperiebatur H 41, 5 (4).

aggredior. nefandum crudelissimumque facinus sunt -ssi H 15, 6.

agito. ex adversariis sibi parem esse neminem -are coepit H 25, 3.

agmen. Heereszug a) dum cupidius -en adversariorum insequitur H 10, 3. b) α) qui ex primo -e fugerant 95, 2. β) a. extremum: -i eius e. se offerunt 69, 1. -en eius e. carpere coepit 75, 3 (4). ſ. insequor § 3: 6, 1. 70, 3. equitatu suo propter equorum interitum -o -e remoto legiones in vicem ad e. -en evocabat 70, 1 [K möchte ab e. -e]. paucis .. in -o -e collocatis 6, 5.

agnosco. non -o .. signa decumanorum 16, 2 (1). ut vix proximum -ere possent H 3, 5.

ago. 1) a) verfolge, treibe zurück acriter eximia virtute plures (acc.) cum agerent H 23, 3 (4). adversarios .. nostri agere coeperunt H 31, 7. equites nostri .. inferiore loco adversarios ad vallum agere coeperunt H 23, 5 (6).

.. hoc -o et praeterito tempore cognosse (se eos) H 42, 3. — ſ. de § 5: 2 B. id quod in hoc contigit -o H 8, 5. neque in otio concordiam neque in -o virtutem ullo tempore retinere potuistis H 42, 5.

bene. 1) ſ. merens u. mereo 3) 4 B. in pauca oppida et b. munita 20, 4 (5). 2) z. Verſtärkung e. Begriffes = ſehr: nur in H: b. longe H 25, 2. b. magnus H 1, 2. 4, 2 (3). 12, 4. 13, 4. 15, 6. 16, 2. 22, 6. 35, 2. 3. 40, 2. 41, 1. b. multi H 12, 6. 34, 6 (5). 36, 4.

beneficium. dat.: ſ. unt. 45, 2. — apud vos -a pro maleficiis, maleficia pro -is habentur H 42, 5. quae potuisset eo tempore, -a largitum esse (provinciae) H 42, 1. in Uticensibus propter -um legis Juliae parum suis partibus praesidii esse existimaverat 87, 3 (2). — ordines in meo exercitu -o, non virtute consecuti 54, 5. eius
2 (Marii) -o agris finibusque donati 56, 3 (4). -o Vari esse servatum 64, 2. — quod ipsi .. -o C. Marii usi fuissent 32, 3. forsan uterer isto -o, si non ei summum scelus adiungeretur 45, 2. — illo -o suum maleficium existimabant se lucri facere H 36, 1. — pro: ſ. ago (gratias) § 2: 2 B. ſ. ob. H 42, 5.

bestia. immer v. Elefanten: -ae stridore fundarum .. perterritae sese convertere .. contendunt 83, 2 (3). — gen.: ut iumenta -arum odorem stridoremque et speciem .. non reformidarent 72, 4 (5). quo .. miles noster speciemque et virtutem -ae cognosceret, et cui parti corporis eius telum facile adigi posset 72, 4. ſ. unt. 72, 5 (6). — in consuetudinem equos patientia -arum adduxerat 72, 5 (6) [M in cons. patientiae b.]. — dat.: quin se armatus -ae offerret 84, 2 (1). — acc.: celeriter -is circumitis 83, 4 (5). perterreo ſ. ob. 83, 2 (3). milites -as manibus pertractabant earumque tarditatem cognoscebant, equitesque in eos pila .. coiciebant 72, 5 (6). elephans .. conversus ad reliquas -as se recepit 84, 4 (3). ut .. consilia vestra contra easdem -as .. cognosceremus 35, 4 (5). V legionis .. ad ipsa cornua quinis cohortibus contra -as collocatis 81, 1.

bini. a) iubet -os equos conscendere H 3, 6 [D m. d. Hdſch. equites; K möchte -os equum milites]. b) -is castris consedit 79, 2 (3).

[**bipertito** ſ. tripertito H 5, 2].

[**bis.** b. milies sestertio his imposito 90, 3 (5) Hf D gegen d. Hdſch.; N K Dt haben b. nicht].

blande. ſ. I) appello § 1: 2 B.

bonum. oppidanorum -a venire H 22, 7. — se -orum venditionem inducturum 90, 1 (3). — civitates -aque eorum ab omni iniuria rapinisque defendit 97, 2. quorum (Leptitanorum) -a Juba diripuerat 97, 3. qui eorum ipse sua -a redemisset 90, 1 (3). ſ. vendo 5 B.

bonus. 1) allgm. a) cenam afferri quam optimam imperavit, item optimis insternendum vestimentis H 33, 3 (4). b) ut neque bello fortes neque pace -i aut utiles fueritis 54, 5. 2) patriotiſch geſinnt -os aut interfectos aut exsilio multatos patria civitateque carere 22, 2. — auxilium tibi reique p. atque optimo cuique efflagitatum 22, 5. cives et optimum quemque nefarie consectari (vos) 44, 3. si .. rem p. cum optimo quoque defendetis 44, 4.

bracchium. 1) Arm Rufus -um gladio percussus 85, 7 (8). 2) Befeſtigungsarm munitionibus Ateguam oppugnare et -a circumducere H 6, 3. ſ. derigo (1 B. m. munio) 2) a) 2 B. ſ. duco 4) 7 B. -is perfectis promotisque usque eo, quo telum ex oppido adici non posset 56, 1.

brevis. victoriam propriam se eis -i daturum 32, 1. — -i tempore 36, 3.

C.

cacumen. pilorum -a sua sponte arserunt 47, 6.

cadaver. pro caespite -a collocabantur H 32, 2. relicto -e 84, 2. Galli tragulis iaculisque oppidum ex hostium -ibus [sunt] circumplexi op-

altitudo. a) Höhe u. Tiefe egregiae munitiones castrorum atque valli fossarumque -o .. aditum .. prohibebant 31, 7 (5). b) α) Höhe in his (turribus) habent speculas et propter -em longe lateque prospiciunt H 8, 3. β) Tiefe erat convallis satis magna latitudine, -e praerupta 50, 1. (cum) neque propter -em fluminis transire posset H 5, 1.

altus. a) vela in -um dederunt 53, 1. b) übtrg.: animum .. a. et erectum 10, 3 (5).

ambio. s. I) appello § 1: 1 B.

amicitia. quod primum (oppidum) ad -am eius (Caes.) accessit 37, 2.

amicus. 1) ex Gaetulis duos, quos arbitrabantur suis rebus -issimos 35, 2. 2) s. propinquus 1 B.

amitto. 1) gebe auf, g. preis qui loco -sso fuga se receperant in castra 66, 4. ne per summum dedecus fidissimos suis rebus Thapsitanos et Vergilium -eret 79, 2 (3). 2) verliere, büße ein a) circiter CCC -ssis 70, 6. multis -ssis H 25, 9 (8). — -ssis auxiliis (= copiis) H 39, 2 (3). uno equite -sso 61, 3 (4). L militibus -ssis 86, 1. b) veritus, ne oppidum -eret 41, 2.

amplio. -ato honore H 42, 2.

amplitudo. horum corpora mirifica specie -eque caesa .. iacebant 40, 6.

amplius. 1) b. Zahlangaben a) ceciderunt milia .. XXX et si quid a. H 31, 9. b) α) pro cuius dignitate .. a. XXX tot annis depugnavi 45, 3 s. tot. β) non a. passus MD 39, 2. non a. III aut IV milites veterani 70, 4. — a. duum milium numero .. terga vertebant (hostes) 70, 4. — non
2 a. legionem .. unam 1, 1. neque a. milia pass. VI .. tenebant 24, 3. ex meis commilitonibus .. non a. X sumam 45, 5 (4). singulis (centurionibus) non a. singulos additos servos 54, 6. non a. mille et D passus 80, 1. cum non a. XVII accipere H 22, 7 (8). — ex cuiusquemodi generis a. XII milibus 19, 3 (5). 2) weiter, ferner a) neque a. facere nisi hostium iacula vitare 16, 4 (3). — vitam sibi neque a. quicquam deprecatur 89, 4 (3). b) a. de ea re agere destitit 88, 2. — qua oratione deterritos a. iugulationem non fecisse H 16, 4 (6).

amplus. a) zahlreich panciora ab -ioribus circumventa navigia deprimuntur 96, 2. b) glänzend non ita -is rebus patris gestis 22, 4.

an. in quo vos victores existimabatis? An me deleto non animadvertebatis .. habere legiones populum R. H 42, 7.

ancora. -is sublatis H 40, 6 (7). in salo in -is ea nocte commoratus 63, 5 (6).

angulus. 1) Ecke, Winkel ut ad -um dextrum sin.que eius oppidi convenirent (duo bracchia) 51, 2. 2) entlegener Winkel, e. Bucht -um quendam tutum a tempestate nactus 62, 3.

angustiae. inter quod (stagnum) et mare -ae quaedam .. mille et D passus intererant 80, 1. s. difficultas 1) b) H 6, 2.

angustus. aquatione .. longa et a. 51, 5 (6).

anima. -a nondum exspirata 88, 4.

animadverto. a) α) a quibus cum -sum esset H 38, 6. — hoc cum -erent homines fugitivi H 34, 4. cum idem a pluribus -i coeptum esset 82, 2. postquam id L. -it 39, 4. cum .. id in proelio -sum esset H 15, 2. quod postquam .. -erunt 38, 3 (4) [-erant D Kr m. d. 2 besten Hdschr.]. quod postquam .. -it 69, 2. quod ubi .. -it 41, 3. 75, 3 (4). 78, 5. quod cum a Caes. esset -sum H 30, 3. β) campo purgato -it mirifica corpora Gallorum Germ.que 40, 5. quae res cum -sa esset 6, 2. hac re -sa 18, 3. b) -ebat loci difficultatem et .. non esse commissurum Caesarem, ut .. se committeret H 9, 1. -it aciem pro vallo Scip. [contra] elephantosque .. collocatos, et nihilo minus partem militum castra .. munire 31, 1. c) m. acc. c. inf. α) 20, 4 [D animum adv.]. 26, 5 (6). 28, 1 [animum adv. D]. 33, 5 (4). 39, 2. 42, 1. 49, 1. 50, 2. 68, 3. 75, 2. 79, 1. 82, 1. 84, 2. 85, 4. 86, 2 (3). 91, 3 (4). 4 (5). H 6, 1. 18, 2. (-sum esset) H 23, 3. 24, 2. (-ebatur) H 38, 5. 42, 7 [D animum adv.]. β) cum .. -isset rem p. .. oppressam bonosque .. exsilio multatos patria .. carere 22, 2. -ebat .. saepe a se fugatis .. et concessam vitam et ignota peccata 31, 5 (3). vgl. ob. H 9, 1. d) quod

Caesar cum -eret, .. fore ut homines perditi .. moenia delerent H 36, 2 [fore haben nur Koch Dt, d. übr. Hrsgbr. haben f. nicht].

animus. I) im weiteren Sinne: Seele, Geist a) -um .. altum et erectum prae se gerebat 10, 3 (5). — -i conscientia s. ex § 14: 31, 5 (4). ira percitus .. atque -i dolore incensus 46, 1. b) m. gen. z. Umschr. d. Pers.: omnium .. -i in terrorem coiecti et maxime tironum 16, 4 (3). elephantorum magnitudo .. -os militum detinebat in terrore 72, 3. incitatis militum -is resisti nullo modo posse 83, 1.

II) insbes. 1) Willenskraft: s. habeo (in -o) § 9: 2 B. 2) empfindende Seelenkraft a) Gemüt, Herz: s. mens 2) 1 B. se paratos, quaecumque imperasset, et libenti -o facturos 33, 1 [parato Davisius D K]. s. commoveo b) 48, 3. b) Beherztheit, Mut, Zuversicht α) s. addo b) 4 B. s. magnitudo 1) 2 B. -o et spe confidebat 1, 4. arbitratus Scipionem ad dimicandum paratum ad se certo -o venire 41, 3. β) blande appellans (milites) -os eorum excitabat 81, 1. rursus renovatis -is 18, 2. 3) Denkkraft: s. adverto 6 B. haec .. praesenti -o adversus opinionem eius est locutus 46, 1. -o praesenti se interemit 88, 4.

annona. a) Lebensmittel propter -ae caritatem ante parta consumpserant 47, 4. b) Getreidemangel -a levata 34, 6 (5). qua re .. gravi -a sunt conflictati 24, 3.

annuo. -it centurionibus, quid fieri vellet 46, 1.

annus. rudes .. elephanti multorum -orum doctrina usuque vetusto vix edocti 27, 2 (3). neque per -i tempus in mari classes sine periculo vagari poterant 24, 3. Leptitanos .. XXX centenis milibus pondo olei in -os singulos multat 97, 3. priore .. -o .. messem non esse factam 20, 4. quorum superioribus -is bona Juba diripuerat 97, 3. pro cuius dignitate .. amplius XXX tot -is depugnavi 45, 3 s. tot.

ante. I) adv. 1) voran: s. praemitto b) 3 B. 2) vorher, früher a) s. dico § 1: 2 B. quorum patres cum Mario a. meruerant 56, 3 (4). a. parta consumpserant 47, 4. quod a. Caesari portas praeclusissent H 36, 1. quos legatos a. exercitui praefecerat H 2, 2 (3). qui .. morbo impediti .. non potuerant a. transire in Africam 77, 3. b) α) paulo a.: quas p. a. de- 2
monstravimus 24, 1. in quo p. a. constitissent 31, 2 (1). quo p. a. commemoravi 41, 3. Scipio cum quibus p. a. nominavi 96, 2. β) paucis a. diebus missum 34, 1.

II) praepos. 1) räumlich a) cum 3
forte a. portam turma .. astitisset 29, 3 (4). s. colloco § 3 u. 4 je 1 B. ibi .. a. portum commoratus 3, 1 (2). a. portam frequentes considunt 3, 2 (3). s. consisto § 1: 1 B. u. § 3: 2 B. s. constituo § 3: 1 B. u. § 4: 2 B. s. instruo § 3 u. 4 je 1 B. erat locus quidam perimpeditus a. aciem Scipi- 4
onis 58, 5. ut una (cohors) post, altera a. signa tenderet 17, 1. b) α) castris a. oppidum positis 3, 1 (2). β) num quae fossae aut insidiae .. a. castra portasque valli factae essent 35, 4 (5). a. pedes centurionem interfecit 46, 1. a. portam bellicam castris .. munierat (plebem inermem) 87, 3 (2). postquam Juba a. portas .. minis .. egisset cum Zamensibus 91, 3 (4). 2) zeitlich a) s. dies § 2 u. 3: 5
7 B. s. conficio § 2: H 2, 1. quod forsitan a. id tempus acciderit numquam 61, 1. b) exercitus .. magis suspensiore animo a. adventum Jubae commovebatur 48, 3. cum Scipio sagulo purpureo a. regis adventum uti solitus esset 57, 5. — existimans ultro adversarios .. a. se concursuros 58, 2 [Forchh. K a. eas (munitiones) secum conc.; Hf prosiluissent a., secum conc.].

antea. id quod a. saepe accidebat 51, 3 (4). a. .. rumore .. de Caes. victoria audito 91, 2 (3). cum a. constituisset .. copiis .. accitis .... 26, 3. ut a. dixi 32, 1. qui a. exierant H 19, 5. si minus a. expertus es, licet nunc cognoscas 45, 4. quam a. absens habuerat auctoritatem, eam .. praesens dimiserat 48, 3 (4). Ursaonensium civitati .. a. litteras miserat H 28, 2. quod a Gaetulis saepe a. oppugnatum .. erat 67, 1. qui castris a. Pompei praepositus esset H 32, 7 (6). quam (classem) a. Uticae hiemis

gratia subduxerat 62, 1. qui (milites) a. cum Fabio et P. fuerant H 12, 2.

antecedo. 1) a) gehe voraus, ziehe v., segle v. maiorem partem navium -ere iussit 2, 2. ipse -ere cum paucis armatis 12, 2. — legatos .. domum iubet -ere 92, 2. b) fließe vor cuius (planitiei) decursum -ebat rivus H 29, 2. 2) bin überlegen hic etsi virtute nostri -ebant H 31, 1.

antecessor. per speculatores et -es equites nuntiatur ei 12, 1.

antemitto. speculatoribus -ssis H 38, 1.

antequam. quae (convallis) erat transgredienda Caesari, a. ad eum collem .. perveniretur 50, 1. — regem celeriter .., a. Caesaris praesidium eo perveniret, ad oppidum accucurrisse 74, 2 (3). petunt .., uti, a. rex manum colligeret, sibi auxilium mitteret 92, 1.

antiquus. in -a castra 76, 2 (3).

anxius. mirifice .. hostium levis armatura -um exercitum nostrum atque sollicitum habebat 71, 2 (3).

aperio. cohortatur omnes, ut portae -rentur 88, 6. portam, quae e regione et in conspectu Pompei castrorum fuerat, -uerunt H 16, 2.

apertus. contra Gallos, homines a. minimeque insidiosos 73, 2.

appareo. a Clupeis secundum oram maritimam cum equitatu Adrumetum Cn. Piso .. -uit 3, 1 [Hf D klammern Adr. ein].

apparitor. speculatores -esque omnes ut sibi praesto essent 37, 1.

I) appello, 1. 1) spreche an a) ipse Vergilium -avit invitavitque ad deditionem 86, 2 (3). b) α) (Labienus) nonnumquam legionarios Caesaris ita -are 16, 1. β) privatos ambiendo et blande -ando aliquantum numerum frumenti .. congesserat 21, 1. (milites) blande -ans animos eorum excitabat
2 81, 1. 2) a) nenne inlustres urbanos, quos auctores -abant 85, 6 (7). non enim imperatorem te -o 45, 2. qui (grumus) -atur castra Postumiana H 8, 6. b) rufe aus imperator est -atus (Caes.) H 19, 6.

II) appello, 3. a) schiebe heran Numidas levisque armaturae .. multitudinem .. ad collis radices magis appulerat 59, 5. b) lasse landen reliquas naves iubet post hostium tergum quam maxime ad litus -i 80, 5.

appeto. s. impedio d) H 41, 3 (2).

applico. quarto die navigationis .. ad terram -ant (naves) H 37, 3.

apprehendo. revertit ad portam et hominem -it H 18, 1 [Fl r. ad p., ubi homo eum a.].

appropero. Scipio .. munitiones contra facere et, ne .. excluderetur, -are 61, 7 (8).

appropinquo. a) absol.: Scipionem post diem III .. -are 20, 2. -antibus (loricatis oppido) H 4, 2 (3). cum -assent (nostri castello) H 9, 3. b) m. acc.: fluminis ripas -antes .. praecipitabantur H 5, 5. c) α) ad quos (legatos) celerius, quam ipsi opinati sunt, -avit H 2, 3 (4). cum ad eos (nostros) -asset H 9, 4 (5). donec ad ipsas portas ac murum -aret 23, 2. cum ad portam -assent H 3, 8. β) cum in extrema planitie iniquum in locum .. -assent H 30, 2. γ) nostri pede presso propius rivum cum -assent H 29, 8.

Aprilis. II Id. A. H 39, 3. a. d. XII Kal. A. 75, 1. II Non. A. 79, 1 (2).

apud. 1) bei a) quae (naves) in statione a. Thapsum stabant 53, 1. quos in stationibus .. a. Thapsum .. in salo esse iusserat 46, 4. s. sum § 11: 2 B. b) a. quem (Caes.) ordinem duxi 45, 3. c) α) fere a. exercitus haec est equestris proelii consuetudo H 15, 1. β) hospites .. de muro praecipites mittere coeperunt, sicuti a. barbaros H 15, 6 [Koch sicuti ne a. b. quidem post hominum memoriam umquam factum est]. 2) in Gegenwart, vor seditiosissima oratione a. eum usus 28, 2. a. Caesarem verba fecit H 17, 1. 3) in jem. Augen a. vos beneficia pro maleficiis, maleficia pro benef. habentur H 42, 5.

aqua. ubi omnino -ae nihil esset 69, 5. — s. inopia a) 79, 1 u. b) 76, 2 (3). neque .. propius hostem castra ponere propter -ae penuriam se posse 79, 1. tentoriis -arum vi subrutis disiectisque 47, 6 [aquae N Hf D K]. — -am in naves .. comportari 7, 4. ut -a praeterquam in ipso oppido .. nusquam reperiretur H 41, 4 (3).

ad -am facit castra 76, 2 (8). — alga .. -a dulci eluta 24, 4. quod imparati a Carteia profecti sine -a fuissent H 37, 3.

aquatio. f. fecunditas 1 B. -e .. longa et angusta utebatur 51, 5 (6).

aquator. ad -es nostros excucurrerunt, nonnullos interfecerunt, .. alios vivos abduxerunt H 21, 2.

aquila. a) adversariorum -ae sunt ablatae XIII et signa et fasces H 31, 11 (10). -as et signa habuit XIII legionum H 7, 5 (4). b) Legion erat acies XIII -is constituta H 30, 1.

aquor. qui -atum e navibus exierant 7, 5. qui pabulandi aut -andi gratia extra vallum progressi essent 24, 2. dum -antur H 37, 3. — unde -ari reliquisque rebus sublevari eius exercitus consuerat 41, 2. — * f. I) concido H 23, 5 (6).

ara. qui eos ad aras et focos suos recepissent H 16, 4 (6).

arator. quod stipendiarii -es milites essent facti 20, 4. f. negotiator 1 B.

arbiter. -is a senatu datis 97, 3.

arbitror. a) ut -or 7, 4. b) α) ut procul Caesariani pedestres copias -arentur 13, 1. quos (Gaetulos) -abantur suis rebus amicissimos 35, 2. β) sed referre -abatur, cuiusmodi victoria esset futura 31, 9 (7). ähnl. 41, 3. 54, 5. H 32, 8 (7). γ) non -or esse praetermittendum, quemadmodum 59, 1.

arbor. olivetum vetus crebris -ibus condensum 50, 2 (1).

arcesso f. accerso.

ardeo. V legionis pilorum cacumina sua sponte arserunt 47, 6.

argentum. pecuniam et -um in praesentia familiae donavit H 33, 3 (4). secum extulerunt .. -um, vestimenta H 16, 2 (3). A. Baebius et C. F. et A. T... -o prope tecti .. ad Caes. transfugerunt H 26, 2.

aries. ut sibi crates materiemque congererent ad -es 20, 3.

arma. gen.: f. telum § 1: 89, 1. — -is abiectis 85, 4 (5). quorum -a et spolia allata sunt H 24, 6. celeriter cuncti -a capiunt 55, 1. -is, frumento pecuniaque considerata 89, 2. -is demissis 85, 5 (6). f. fero 1) 2 B. praedam -aque eorum sunt potiti H 16, 3 (4). -is teruntur -a H 31, 7. ut praeter ipsum militem et -a nec vas nec mancipium .. imponi pateretur 47, 3. — -is exuti H 9, 4 (5). 15, 4. eum -is, militibus, pecunia iuverant 97, 3. idem Siciliam .. mirabili celeritate -is recepit 22, 2. tero f. ob. H 31, 7. ex hostium -is scuta et pila pro vallo .. collocabantur H 32, 2. cum milites a mane diei ieiuni sub -is stetissent defetigati 42, 1 (3).

armatura. 1) sing.: subi.: hostium levis -a 71, 2 (3). — gen. a) gravis -ae miles .. constiterat 71, 2 (4). b) m. levis α) equites barbari levisque -ae proeliis minutis .. dimicabant 51, 6 (7). in Caesaris legionarios impetum faciunt Numidae levisque -ae mirabili velocitate praediti 69, 4. β) Petreiano auxilio adhibito .. peditum ac l. -ae quartum tanto 19, 4 (6). l. -ae XXVII occisis 61, 3 (4). eodem iubet l. -ae paucos consequi subsidio 39, 2. — quod .. maxima .. auxilia haberet Numidarum equitum l.que -ae 19, 3. Numidas l.que -ae infinitam multitudinem ad dextram partem suae aciei opposuerat 59, 5. inter eos l. -ae Numidas et sagittarios pedites interposuerant 13, 1. subito ex condensis turmis pedites Numidae l. -ae cum equitibus procurrunt 14, 2. cum III legionibus .. peditibusque l. -ae grandi numero .. egressus e regno 48, 1. cum .. ab incolis .. nuntiarentur adversariorum copiae, .. l. -ae magna vis 1, 4. — dat.: Caesar ob virtutem .. donavit l. -ae milia XII H 26, 1. hostium equitatui l.que -ae eorum nullo modo par esse poterat 72, 1. — acc.: levem -am praesidii causa non longe ab opere .. constituit H 25, 7. deicio f. unt. 69, 3. levi -a deserta 61, 3 (4) [b. Hdsch. deserti]. levi -a inter equites interiecta 81, 1. f. interpono 20, 1. 60, 4 (5). equitatus et levis -a hostium .. loco pulsa et deiecta est de colle 69, 3. levem -am, sagittarios funditoresque eodem summittit 78, 3. si qui ex nostris transfugerit, in levem -am coici H 22, 7 (8). — abl.: legionibus veteranis II, equitatu levique -a copias suas ex II commeatu auxerat 37, 1. pedites levi -a lecti H 15, 2.

saucii aliquot occiderunt levi -a H 20, 4. a turmis et levi -a sunt interclusi H 23, 6 (7). a levi -a Numidarum vulnerabantur 78, 7. s. equitatus § 4—6: 10 B. s. cum § 4 u. 13: H 14, 2 u. § 14: H 21, 1. s. ex. § 21 u. 23 je 1 B.

2) plur.: post .. elephantos -as leves Numidasque auxiliares substituerat 59, 3.

armatus. a) -us, qui in eiusmodi periculo constanter agendum sibi videret, gladio proboscidem .. caedere .. non destitit 84, 2 s. extollo. — de navibus imperat omnes egredi atque in litore -os reliquos advenientis milites exspectare 11, 2. uti suo quisque loco paratus -usque praesto esset 31, 3 (2). egone contra Caesarem .. adversus -usque consistam? 45, 3. miles hic non potuit pati, quin se -us bestiae offerret 84, 2 (1). muros -is complent 3, 2 (3). ipse antecedere cum paucis -is 12, 2. b) in oppido Uzittae .. hostium erant cohortes -ae 58, 4 (3). cuius (exercitus) partem inermem, partem -am habuerat 23, 1.

armo. 1) versehe m. d. Nötigen elephantis turritis interpositis -atisque 41, 2. elephantos .. ornatos -atosque .. constituit 86, 1 (2). 2) bewaffne quos .. ibi postea ex hibridis, libertinis servisque conscripserat, -averat, uti frenatos constituerat 19, 3 (4). remigum partem .. epibatarumque -are 20, 1.

arripio. privatus .. Cn. Pomp. .. fasces imperiumque sibi -uit H 42, 6.

artificium. hostium dolos, insidias, -a cognoscere 73, 2 (3). cum suorum paucitate contra magnam vim hostium -o magis quam viribus decernendum 14, 1.

ascendo. murum -ere .. posse se H 13, 4. ad iugum .. -it 38, 1 [D ad i. .. pervenit, -it [atque] in unumquemque collem].

ascensus. s. aditus 1 B.

aspernor. regem vagum a suisque desertum ab omnibus -ari 93, 3.

asporto. petit .. ut sibi coniuges liberosque redderent, ut secum eos -aret 91, 3 (4).

assentio. quorum cum partem -re .. intellexisset 88, 2.

asservo. quos (milites) -atos .. deducendos curavit ad Scip. 44, 2.

assidue. Cn. Pompeium multis verbis a. que obiurgare 22, 1.

assiduus. operibus a. diurnis nocturnisque H 41, 1.

assigno. nonnemo culpae eius imprudentiaeque -abat, quod neque certum locum .. praeceperat 3, 4.

assumo. qui ex tanta victoria licentiam sibi -psissent immoderate peccandi impunitatis .. spe 85, 8 (9).

asto. cum forte ante portam turma densa astitisset 29, 3 (4).

at. At haec non ipse per se coram .. sed .. in praetorio sedens per .. nuntios imperabat 31, 4 (2) [Atque will Fr statt at „erweiternder, erklärender Zusatz"]. — equitatus Caesaris sinistro cornu premere coepit: at illi eximia virtute proelium facere [possent], ut locus .. ad subsidium veniundi non daretur H 31, 5 [statt at illi haben d. Hdsch. ita uti; Fl will coeperunt nach facere einsetzen; Koch premere coep. et ita ex. v. p. f., peditibus ut locus .. n. d.].

atque s. ac.

attenuo. quibus rebus -ati .. pauci sub pellibus acquiescebant 47, 5.

attineo. unpers.: mittit ..: nihil -ere eum cum adversariis colloqui 57, 2.

attingo. post diem VI, quam Africam Caesar attigit 19, 4 (7). neque postea litus attigit 23, 3. lapidibus .. prohibiti terram -ere 85, 2.

attribuo. naves iis -it, ut in quas quisque partes vellet proficisceretur 88, 2. legionibus opus -it 38, 2.

auctio. Zamae -e regia facta 97, 1.

auctor. ex suo exercitu inlustres urbanos, quos -es appellabant, .. interfecerunt 85, 6 (7).

auctoritas. 1) Rat, Zureden, Aufmunterung quorum -e facile adducti (Gaetuli) .. desciscunt 55, 1. cuius (ducis) -e imperioque rem gererent 85, 4. 2) Geltung, Ansehen, Einfluß a) ipsius nomen -asque .. eorum exercitus minuebat audaciam 31, 6 (5). ut secum ipse aliquid -is adderet exercitui Scipionis ac terrorem Caesaris 48, 1. quam antea absens habuerat -em, eam omnem praesens dimiserat 48, 3 (4). b) qui .. eius (Labieni) -em erant ex Gallia secuti 40, 5.

aucupor. accessum hostium -abatur 58, 3. fortuito oblatam occasionem egressus -abatur 3, 5.

audacia. ipsius nomen .. magna ex parte eorum exercitus minuebat -am 31, 6 (5). Varus celeritate Caesaris -aque commotus 63, 2 (3). hac spe atque -a inflammatus Labienus 19, 4 (6) [ea aud. Hf D].

audacter. propius -iusque accedit ad legiones 75, 3 (4). equites .. contra tantam multitudinem -issime concurrunt 6, 2.

audeo. m. inf.: 31, 5 (4). 33, 5 (4). 42, 1. [50, 3 (4) D; abusi Dt m. d. Hdsch., abditi N Hf K]. 76, 1. H 7, 4 (3). 22, 2. 25, 1. 3. 26, 4 (6). 29, 6.

audio. 1) a) höre, vernehme α) res accidit incredibilis -tu 47, 1. — rumore exoptato de Caes. victoria -to 91, 2 (3). β) m. acc. c. inf.: 8, 3. (-ierat) 19, 3. 20, 2. 32, 3. b) höre zu qui diceret -ente Saserna 57, 2. 2) gehorche ne suis inimicis adversariisque dicto -entes essent 32, 4. dicto -ens fuit regi 57, 3.

aufero. adversariorum aquilae sunt ablatae XIII et signa et fasces H 31, 11 (10).

augeo. a) verstärke, vergrößere, steigere α) cotidie maiores -ebantur copiae H 1, 4 (5). non est visum dari spatium convalescendi -endarumque eius opum 25, 1. capita hominum .. ad oppidum conversa .. hostium timorem -ebant H 32, 2 [so Dt; d. übr. Hrsgbr. nehmen eine Lücke an hinter tim.]. turres auxerat 88, 5. β) legionibus veteranis II .. copias suas ex secundo commeatu auxerat 37, 1. b) beglücke Caesar duplici laetitia ac voluptate uno tempore auctus, frumento auxiliisque 34, 6 (5).

aureus. torques -os V H 26, 1.

auris. quod cum hominum -ibus esset obiectum H 30, 4. cum .. esset .. gladiorum crepitus -ibus oblatus H 31, 6.

aut. I) oder 1) in affirmat. Sätzen: qui pabulandi a. aquandi gratia extra vallum progressi essent 24, 2. qui .. processerant pabulandi a. lignandi .. gratia 31, 1. suos interfectos (esse) a. fugatos 93, 3. — qui extra munitiones processerant pabulandi (a. lignandi) a. etiam muniendi gratia 31, 1 [pab. a. lign. causa a. et. m. g. N; s. gratia § 2]. 2) in negat. S. a) num quae fossae a. insidiae .. factae essent 35, 4 (5). sine tumultu a. terrore se recipere 31, 1. — ut neque bello fortes neque pace boni a. utiles fueritis 54, 5. — non modo sibi quicquam non acquisierant a. paraverant, sed 47, 4. — ne quis miles in oppidum introiret a. iniuriam faceret cuipiam incolae 7, 2. b) non amplius III a. IV milites 70, 4.

II) korrespondierend: immer in affirmat. Sätzen α) ut a. ab excelso loco a. ab oppido discederent H 29, 7 (8). β) complures a. vulnerarunt a. interfecerunt 85, 6 (7). γ) bonos a. interfectos a. exsilio multatos 22, 2. principes civitatum a. interfici a. in catenis teneri 26, 5 (6). omnibus reliquis (navibus) ab iis a. subductis a. in cothonem compulsis 63, 5 (6). reliquos a. interficit a. in deditionem accipit 95, 2. — barbaro potius oboedientem fuisse quam a. Scipionis obtemperasse nuntio a... incolumem reverti malle 57, 3. qui a. morbo impediti a. commeatu dato .. non poterant ante transire in Africam 77, 3.

autem. [post illos a. 27, 1 (2). ad hoc a. incommodum 47, 2. in Africa a. 47, 4. post eas a. 59, 2. in suo a. dextro cornu 60, 2. a Caes. a. 68, 1. — post a. elephantos 59, 3]. 1) stellt einen neuen Gedanken als einen vom vorangehenden verschiedenen diesem gegenüber: 19, 3. 27, 1 (2). 47, 2. 4. 52, 3. 58, 4. 59, 2. 3. 72, 2. 81, 2. H 34, 1. 38, 6. 2) stellt d. Folgende dem Vorhergehenden entgegen (advers.): 2, 1. 15, 1. 31, 2 (1). 45, 5 (4). 46, 3. [59, 2]. 60, 1. 2. 3. 4. 61, 2. 64, 2. 68, 1. 70, 4. 78, 2 (3). 87, 3 (2). 90, 1 (2). H 3, 1.

auxiliaris. a) armaturas leves Numidasque a. 59, 3. b) reliquae (legiones) ex fugitivis consistebant. Auxiliares .... H 7, 6 (5) [so Dt Fl; reliquae ex f. -es cons. N Hf; [aux.] D K; ex fug. vexillariisque cons. Koch]. praeterea -es accedebant prope alterum tantum H 30, 1.

auxilium. [auxili 88, 6]. 1) Hilfe,

Unterstützung a) sing.: aliquid sibi ex ea re -i ratus 88, 6 [-ii Hf D; ut aliq. s. ex ea re a. pararet Forchh. K]. — iis se in miseriis .. -o propter copiarum paucitatem esse non posse 26, 5 (7) — Petreiano -o adhibito equitibus MDC 19, 4 (6). neque -um in suorum consilio animum advertebant nisi in ipsius imperatoris vultu 10, 3 (4). nonne .. proficisceris ad paternas clientelas -um tibi reique p. .. efflagitatum 22, 5. s. fero 2) a) 5 B. uti .. sibi -um mitteret 92, 1. — nisi advesperasset, a .. nostris omni -o privati essent H 24, 5. b) plur.: (ut) -a sine periculo sibi succurrere possent 20, 1. civitates contrariae Pompeio -a sibi depostulabant H 1, 5 [nach Dg = Hilfstruppen, n. Fl = Streitkräfte im allgm.].

2) a) Streitkräfte -a magna equitatus oppidanis suppetias venire 5, 1. conclusa munitione amissisque -is H 39, 2 (3). -a contra populum R. comparavit H 42, 6. s. praesidium § 5: H 29, 1. suis equitibus -a equestria summittere 78, 6. duplici laetitia .. auctus, frumento -isque 34, 6 (5). b) Hilfstruppen, ilfsvolk Scipioni -a fere, quae exspectasset, omnia convenisse 49, 1. sinistrum (cornu tenebant) .. cetera -a et equitatus H 30, 7 (6). — tantam sese multitudinem -orum adversariis sumministraturum 19, 3 (2). — -a etiam ab Scip. abduxit 25, 5. e stativis castris .. cunctis copiis -isque accitis 26, 3. s. habeo § 1: 2 B. s. mitto § 1; 1 B. u. § 12: 8, 1. — cum tam magnis copiis -isque regis essent praediti 58, 2.

aversio. s. ex § 24: H 22, 3.

aversor. ex simili virtute clamore facto -ati sunt proelium facere H 14, 4 [Koch exercitus mirabili virtute c. f. adversarii coacti sunt p. f.; Fl eximia virtute c. f. adversarii proel. f. coeperunt].

aversus. quo signo dato .. hostibus -is incuterent terrorem 80, 5 (6).

averto. naves inde -it 23, 3. — ex acie instructa equitatus sui prope totum dextrum cornu -it 39, 4.

avidus. -i cupidique suarum quisque partium expetebant victoriam H 25, 6.

B.

ballista. 1) Schleudermaschine -is scorpionibusque crebris ante frontem castrorum contra oppidum collocatis 56, 1 (2). qui -am solitus erat observare H 13, 7 (8). 2) Ballistengeschoß -a missa a nostris turrem deiecit H 13, 7 (8).

barbarus. 1) a) equites -i levisque armaturae (nostri) 51, 6 (7). — Jubae -o .. oboedientem fuisse 57, 3. b) propter -orum crebras excursiones H 8, 3 (2). se clam cum paucis -is pecunia onustus subducit 93, 1. 2) übtrg.: Caecilium Nigrum, hominem b., .. convenit H 35, 3. — vos .. more -orum populi R. magistratibus .. manus .. attulistis H 42, 4. s. apud 1) c) H 15, 6.

bellator. inter -es principes dubia erat posita victoria H 25, 5 (6).

belle, adv. eum minus b. (se) habere H 32, 7 (6).

bellicus. ante portam b. 87, 3 (2) [M möchte verrucam statt bell.].

bello. ex pristina -andi consuetudine celeritateque excesserat 73, 1. ut prope videretur finem -andi duorum dirimere pugna H 25, 5 (6). mirabili peritus scientia -andi 31, 4 (2). quod proprium gaudium -antibus fortuna tribuere non decrevit 61, 5 [nach Hf = quod p. g. bellantium; N klammert bell. ein; M bellandi iis f. t. n. d.]. cum parem virtutem ad -andum contulissent H 31, 3. — copias .. in Gallia -are consuetas locis campestribus et contra Gallos, homines apertos 73, 2.

bellum. mihi .. -i iure capto 45, 2. — quae (res) utiles -o sint 74, 1 (2). — s. conficio § 1: 4 B. s. duco 3) 2 B. qui pecuniam Scipioni ad -um faciendum contulerant 88, 1. s. gero § 3: 3 B. inito -o 91, 1 (2). ultro .. -um inferre ac lacessere proelio 35, 1. -o contra populum R. suscepto 91, 2 (3). — quae (res) ad -um usui solent esse 86, 4. ut .. id propter -a maxime .. praeparent 65, 1. Juba distentus triplici -o 55, 2. si forte -o foret superatus 91, 2 (3). — ut neque -o fortes neque pace boni .. fueritis 54, 5. eorum .. commodorum .. immemores

fere inter Caesarianos et inter Pomp. H 34, 1. — ſ. facio § 16: 7 B. cum -or esset intermixtus gemitu H 31, 6. -e sublato H 13, 6. 40, 5. — -e repentino telorumque multitudine iactus facere H 9, 3.

clanculum. arbitrati sunt c. venisse (eum) H 32, 8 (7).

claritas. neque tantis clientelis nominisque -e praeditus 22, 4.

clarus. 1) hell luce c. H 42, 4. 2) glänzend, ausgezeichnet quae (dignitas) est per gentes -issima notissimaque 22, 3. tot tam -is victoriis 31, 9 (8).

classis. [-im 9, 2]. subst.: -em exercitumque 26, 4 (5). reliqua -is .. vacua a defensoribus 62, 4. -is P. Sittii 96, 1. -es esse complures 1, 4. -es 3, 5. 21, 3. — gen.: -is parte ad Thapsum relicta 80, 5. — dat.: qui Gadibus -i praefuisset H 37, 2. — acc.: ſ. conscendo a) 2 B. -em ad insulas B. versus convertit 23, 3. Varus -em, quam .. Uticae hiemis gratia subduxerat, .. celeriter deducit ibique Gaetulis remigibus .. complet 62, 1. -es circum insulas portusque disposuit 21, 4. Nasidium eiusque -em receperant copiisque iuverant 98, 2 (1). hostium -em sequi coepit 63, 1 (2). subduco ſ. ob. 62, 1. Cispio Aquilaeque -e tradita 67, 1. — ut .. praesidio firmata ad -im receptacula muniret 9, 2. in ſ. I) incido 1) 2 B. — abl.: Didius -e accurrit H 37, 3. -e dimicare 63, 5 (6). Clupeam -e praetervehitur 2, 6. Leptim universa -e vectus 62, 5. — navis trieris .. a -e Vari et M. Octavii est capta 44, 2. se a Nasidii -e captum 64, 2. navis una .. ab residua -e cum erravisset 44, 1. ſ. cum § 7 u. 8 je 1 B. illum (Caes.) cum -e navibus onerariis .. subsidio ire 11, 4. cum universa -e .. Adrumetum versus fugere 63, 2 (3). Lucium C. cum -e XXVII navium ad Thapsum versus .. praesidii gratia commeatus sui mittit 62, 2. ſ. ex § 21 u. 24 je 1 B. quae (cohortes) .. in -e cum Sulpicio .. rem gesserant 10, 1 (2).

claudo. 1) schließe zu, verschließe quod (oppidum) contra sua praesidia portas -sisset H 27, 6 (5). vgl. cludo. 2) pass.: schließe mich an, lehne mich an sinistrum .. cornu oppido U. -ebatur 59, 4. 3) schließe ein, umzingle terra marique -sus (Vergilius) 93, 3. — ut .. eius equitatus .. ex improviso -eret multitudine sua exercitum Caesaris 59, 5 (6).

clementia. ſ. lenitas 2 B. salutem a tua -a deposcimus H 17, 3 (4). se in C. Caesaris -a magnam spem habere 88, 6.

cliens. complures Gaetuli, qui sumus -es C. Marii 35, 4.

clientela. nonne .. proficisceris ad paternas -as auxilium tibi .. efflagitatum 22, 5. neque tantis -is nominisque claritate praeditus 22, 4.

cludo. nonnullae (civitates) portas contra -ebant H 1, 3.

coacervo. in medio foro lignis -atis 87, 2 (1). omnibus rebus eo -atis 91, 2 (3).

coangusto. dum cupidius locum student tenere, propter pontem -abantur, fluminis ripas appropinquantes -ati praecipitabantur H 5, 5. munitione praesidii ita -abantur, ut eques spatio intercluso vix se defendere posset H 23, 7.

coepi. vgl. Kr S. 453 u. Dg S. 4 u. 5. 1) act. a) m. inf. act. (depon.): -it 6, 5. 17, 2 (3). 23, 1. 28, 1. 33, 5. 38, 1. 41, 1. 49, 1. 61, 2. 63, 1 (2). 67, 3. 68, 4. 75, 3 (4). 78, 4. 79, 1 (2). 80, 3. 82, 3. H 1, 1. 4, 4 (5). 5, 3. 6, 3. 9, 2. 10, 2 (3). 15, 3. 20, 1. 23, 1. 25, 3. 30, 3. 31, 5. 34, 3. 36, 4. 37, 2. 39, 2 (3). [bracchium ducere -it H 13, 1 Dt nach Koch; N Hf D K haben ducere nicht]. -erunt 6, 1. 14, 1. 18, 2. 26, 2. 40, 4. 75, 6 (7). 87, 4 (3). H 3, 2. 9, 3. 12, 5. 13, 4. 6. 15, 6. 22, 4. 23, 5 (6). 24, 1. 25, 2. 31, 4. 7. 32, 3 (2). 33, 2 (2 B.). 34, 1. 2. 4. 35, 4. 37, 1. 40, 6 (7). -erat 6, 1. -isset 4, 3. 51, 3. 61, 2. 69, 4. H 23, 4 (5). 27, 5. -issent 88, 4. H 9, 4. 12, 6. 14, 3. 41, 1. b) m. inf. pass.: cum ab adversariis lapides mitti -issent 27, 1 (2). ab universis cohortibus signa in hostem -ere inferri. 82, 4. 2) pass. a) m. inf. pass.: pulvis ingens conspici -tus est 12, 1. quod postquam -tum est fieri 69, 3. ähnl. 78, 4. cum idem a pluribus animadverti -tum esset 82, 2. pro muro pugnari -tum est

H 15, 5. ut ad subsidium .. legio .. traduci -ta sit H 31, 4. b) cum .. iter -tum pergere -isset 69, 4 [so N Hf Dt; inceptum Forchh. D K m. d. besseren Hdsch.].

cognosco. 1) lerne kennen, erkenne, durchblicke, nehme wahr a) α) consilio hostium -ito 17, 1. -itis Caesaris consiliis 79, 2 (3). iure gentium civiumque R. institutis -itis H 42, 4. hac re -ita 11, 2. 12, 2. quibus rebus -itis 31, 1. milites .. earum (bestiarum) tarditatem -ebant 72, 5 (6). β) m. acc. u. m. indir. Frage: hostium dolos,
2 insidias, artificia -ere et quid sequi, quid vitare conveniret 73, 2 (8). nondum legiones hostium -verat et quonam modo sustinere se posset ab eorum equitatu 72, 2. quo .. miles noster speciemque et virtutem bestiae -eret, et cui parti corporis eius telum facile adigi posset 72, 4. γ) contra cuius .. copias contendas, si minus antea expertus es, licet nunc -as 45, 4. b)
3 m. (ex u.) acc. c. inf.: ex eo est -itum Caesaris consilium (acc. c. inf.) 11, 4. c) m. dopp. acc.: eorum omnium commodorum et immemores et ingratos (eos) in se et in populum R. .. -osse (se) H 42, 3.

2) erfahre, höre a) α) quod postquam Scipio quique cum eo erant -verunt 57, 1. — -ito legionis XIII et XIV ex Sicilia adventu 62, 1. -ito Caesaris adventu H 3, 2. -ita caede su-
4 orum 93, 1. -itis Caesaris difficultatibus copiarumque paucitate 25, 1. -ito Caes. discessu 67, 3. -ito regis Jubae egressu 25, 2. -ito hoc negotio H 32, 5 (4). paucitatem s. ob. 25, 1. quibus rebus -itis 25, 4. 33, 3. 55, 2. 65, 3. hac re -ita H 36, 5. β) m. ex: quod postquam Caesar ex perfuga -vit 68, 2. — ex perfugis et incolis -itis condicionibus Scipionis et qui .. bellum .. gerebant 8, 5. ex quibus
5 -itum est consilium hostium (acc. c. inf.) 19, 2 (1). quibus rebus .. ex perfugis -itis 62, 5. b) m. acc. c. inf.: ibi praesidium Numidarum esse -verat 42, 1 (2). — m. ex: vgl. ob. 19, 2 (1).

3) suche zu erfahren ut .. consilia vestra contra easdem bestias comparationemque pugnae -eremus 85, 4 (5).

4) erkenne wieder, erkenne cassidem de capite deiecit, ut -i ab eo posset 16, 3 (2). -iti sunt (captivi) a militibus H 12, 2.

cogo. zwinge, nötige 1) absol.: si res coëgisset 42, 1. 2) a) tubicen a militibus coactus canere coepit 82, 3. — vos .. vestri imperatoris impulsu et imperio coactos 44, 3. hac necessitate Caesar coactus 21, 1. qua necessitate coacti veterani milites equitesque 24, 4. Juba .. triplici bello necessitateque coactus 55, 2. b) m. inf.: -erent 69, 5. coëgisse 20, 4 (6). coëgerat 87, 3 (2). pass.: -ebantur 15, 3. -ebantur necessario H 32, 1. necessario -eretur H 24, 2 (3). -erentur 80, 5 (6). c) m. ut: nulla condicione -ere adversarios poterat, ut in aequum locum descenderent 79, 1.

cohibeo. tempestatibus in portibus -ebatur 98, 2. — -et omnes a praeda 3, 1 (2).

cohors. [-is acc. 21, 1. H 3, 3]. s. eques § 9: 5 B. u. equitatus § 3: 2 B. 1) Schar, Haufe in quo (oppido) Considius .. fuerat cum .. -e sua gladiatorum 76, 1 (2). 2) Kohorte: subj.: hostium .. -es armatae 58, 4 (3). — gen.: in suo .. dextro cornu e secunda acie veteranarum legionum partem -ium collocaverat 60, 2. Lepti sex -ium praesidio cum Sas. relicto 9, 1. — acc: -ibus equitibus[que] circumdatis 18, 4 [que hat Aldus getilgt]. 2
V legionis in IV acie ad ipsa cornua quinis -ibus contra bestias collocatis 81, 1. constituo s. unt. 45, 5 (4). alternis conversis -ibus, ut una post, altera ante signa tenderet 17, 1. ex omnibus praesidiis -es deduxit 41, 1. elige ex tuis -em unam, quam putas esse firmissimam, et constitue contra me 45, 5 (4). in hostes .. subito immittit -es turmasque suorum 18, 5. 3
s. mitto § 4 u. 8 se 1 B. ad ternas -is in statione habere 21, 1. — abl.: qui Acillam .... et VIII -ibus stipendiariis Numidis Gaetulisque obsidebat 43, 1 [et will Fr streichen u. vor stip. einschieben, wie schon Jur., so daß keine Lücke anzunehmen sei]. ubi C. Messius [qui] -ibus praeerat 43, 1 [qui haben Hf K nicht; [qui coh.] D; ubi C. M. p. (ohne coh.) Fr]. — ab universis 4
-ibus signa in hostem coepere inferri

82, 4. — ipse cum -ibus VII .. ex oppido R. egressus proficiscitur ad portum 10, 1 (2). cum VIII -ibus ad Acillam ire contendit 33, 3. tribunum cum -ibus III et sagittariis tormentisque compluribus praesidio Thabenam mittit 77, 2. Messius .. prior Acillam cum -ibus pervenit 33, 4. cui (oppido) praeerat Saserna cum -ibus VI 29, 2 (3). ipse cum -ibus expeditis XXX frumentatum est profectus 11, 3.

cohortor. 1) a) Uticenses incolas -atus 90, 1. legiones -atus 58, 3. Labienus .. suos -ari 16, 1. -atus suos 32, 1. b) quibus .. praesidium .. se missurum dixit -atusque ad suos cives iubet proficisci 36, 3. 2) m. ut a) -atur omnes, ut portae aperirentur 88, 6 [Fr möchte nach coh. das Komma setzen u. omnes zu portae ziehen, so daß ut an 2. Stelle zu stehen komme, vgl. 63, 1 (2) u. 37, 1]. b) cohortibus equitibus[que] circumdatis -atur, ut uno ictu contenderent neque remitterent, donec 18, 4. litteris ad suos cives datis -atus, uti manu facta se suosque defenderent 32, 4.

coicio. s. conficio § 2: H 2, 1. 1) werfe, schleudere a) cum peditatu telis coiectis 17, 1 (2). ut eo tela -erentur 72, 4. — iacula in legionarios -ebant 70, 4. [(si) pila viribus contorta in Numidas infestos coiecissent 70, 4 N Hf D K; Dt hat diese Worte gar nicht]. equites in eos (elephantos) pila praepilata -ebant 72, 5 (6). — inter legionarios .. iacula -unt 14, 2.
2 b) eius oppidi incolas .. vivos .. in flammam -unt 87, 2 (1). 2) bringe eilends wohin, werfe, treibe a) α) intra cancellos omnes coiecti pugnare cogebantur 15, 3. repulsi et coiecti erant intra munitiones 6, 4. β) servi indicio omnes in custodiam esse coiectos H 26, 2 (3). reliquos in fugam turpissimam coiecit 66, 1 (2). γ) Uticam se in oppidum coiecerunt 87, 6 (4).
3 δ) si qui ex nostris transfugerit, in levem armaturam -i (eum) H 22, 7 (8). b) übtrg.: omnium .. animi in terrorem coiecti (sunt) et maxime tironum 16, 4 (3). ex eius patientia in magnum timorem coiecti 35, 2. — quod nisi in noctem proelium esset coiectum 52, 4.

collatus, us. das feindliche Zusammentreffen congressus .. et clamor .. in -u (erg. armorum) pari erant condicione H 31, 2.

collaudo. -ati (Gaetuli duo) a Caes. stipendioque donati 35, 5 (6). legatos -atos .. domum iubet antecedere 92, 2. in conspectu oppidanorum milites -at 86, 3 (4).

colligo, 3. 1) lese zusammen, sammle alga e litore -ecta 24, 4. 2) a) schare zusammen, sammle legionibus -ectis VI et equitum II milibus 2, 1. antequam rex manum -eret 92, 1. paterni exercitus reliquiis -ectis 22, 2. — ab reliquis copiis adversariorum suorum ex fuga -ectis 31, 9 (8). b) rursus ad aciem passim conversis equis se -ebant (Numidae) 70, 4. spatium se non dare (Scip. copiis) -endi 85, 3.

collis. in hoc iugo -es sunt excelsi pauci, in quibus singulae turres speculaeque singulae perveteres erant collocatae 37, 5 (4). — gen.: per iugum summum -is .. subsequi 75, 6 (7). ad -is radices magis appulerat (Numidas) 59, 5. summa petere -is 50, 3 (4). potior s. unt. 18, 4. — acc.: quem (-em) capere volebat 50, 1. -es complecti 14, 1. s. occupo § 1: 3 B. -em petere contenderunt 50, 4 (6). — s. ad § 7 u. 8 je 1 B. antequam ad eum -em .. perveniretur 50, 1. castris ex campo in -em ac tutiora loca coll[oc]atis 68, 2. in unumquemque -em turremque castella facere 38, 1. per -es praecurrere 70, 3. progressus .. milia pass. VII per iugum et -em, per quem iter fecerat 65, 3. hostibus .. pulsis, post -em deiectis 18, 5 [colle D Hf M]. post montem [-esque Caesari subito se ostenderet] equites .. collocaverat 50, 2 (3) [D Hf haben die eingeklammerten Worte nicht]. donec ultra ultimos -es hostes reppulissent atque eorum essent potiti 18, 4. — abl.: potior s. unt. 51, 1. — Scipione eiusque copiis campo -ibusque exturbatis 40, 5. — non ita longe ab ultimo -e turrique fuit 38, 2. levis armatura .. deiecta est de -e 69, 3. ex proximis -ibus erumpunt 69, 4. ex -ibus primis exsistunt 69, 1. ut .. ex -e se equitatus ostenderet 50, 2 (3). in s. ob. 37, 5 (4). in quodam -e con-

sistunt 85, 5 (6). in eo -e, quo erat potitus, castra munivit 51, 1. quae (castra) erant in -e 61, 2.

colloco. a) stelle auf, hin, lege hin α) ex hostium armis scuta et pila pro vallo, pro caespite cadavera -abantur H 32, 2. — in quibus (collibus) singulae turres speculaeque singulae perveteres erant -atae 37, 5 (4). — oppidum .. Zeta .. ad eius (Scip.) regionem et partem castrorum -atum 68, 1. β) [castris ex campo in collem ac tutiora loca coll[oc]atis 68, 2 Dt;
2 collatis Lipsius N Hf D K]. b) stelle (Streitkräfte) irgendwo auf, postiere α) Caesaris acies hoc modo fuit -ata 60, 1. tertiam .. aciem .. ita -averat, uti 60, 3. acie triplici -ata 81, 1. β) m. abl.: elephantos dextro sin. que cornu -averat 59, 3. animadvertit aciem pro vallo Scipionis [contra] elephantosque dextro sin. que cornu -atos 81, 1 [N D klammern die W. contra .. -atis ein]. sagittarios varie passimque locis certis maximeque in corni-
3 bus -averat 60, 5. γ) m. in: cohortibus paucis ex veteranis .. in extremo agmine -atis et parte equitatus 6, 5. in suo .. dextro cornu e secunda acie veteranarum legionum partem cohortium -averat 60, 2. V legionis in IV acie ad ipsa cornua quinis cohortibus contra bestias -atis 81, 1. quos (elephantos) ante castra in acie terroris gratia in conspectu Caesaris -averat 70, 7. post montem .. equites in oc-
4 culto -averat 50, 2 (3). impedimentis in sinistra parte -atis 67, 1. -abant in fronte suas et Jubae legiones, post eas autem Numidas in subsidiaria acie ita extenuatos 59, 2. sagittarios s. ob. § 2: 60, 5. δ) m. ad: s. ob. § 3: 81, 1. ε) m. ante: ballistis scorpionibusque crebris a. frontem castrorum contra oppidum -atis 56, 1 (2). s. ob. § 3: 70, 7. ζ) m. contra: s. ob. § 3: 81, 1 u. § 4: 56, 1 (2). η) m. post: s. ob. § 3: 50, 2 (3) u. § 4: 59, 2.

colloquium. que facilius -a fieri possent 51, 3 (4).

colloquor. a) vetat te rex -i (cum Saserna) 57, 2. b) inlustriores notissimique .. inter se (cum amicis propinquisque) -ebantur 56, 2 (3). s. unt. 29, 1 (2). c) nonnumquam .. Labieniani cum Caes. equitibus fide data inter se -ebantur 29, 1 (2). M. Aquinum cum C. Saserna -entem viderunt 57, 1. nihil attinere eum cum adversariis -i 57, 2.

colonia. una (legio) facta ex -is, quae fuerunt in his regionibus H 7, 5 (4).

comburo. is (servus) vivus est -stus H 20, 3.

comes. Scipio quique cum eo essent -es mirari et requirere 85, 1 [so D Dt; N Hf [-es], Kreyssig K haben com. gar nicht]. quem Gaetuli, sui -es, in itinere praedae cupidi concidunt 93, 2.

commeatus. 1) Urlaub -u dato 77, 3. 2) a) Zuzug, Transportzug L. Cispium .. in stationem praesidii gratia -us sui mittit 62, 2. — qui ibi cum grandi familia praeerat praesidio -ui 34, 2 — (Rabirium) in Siciliam ad secundum -um accersendum mittit 8, 1. s. mitto § 3 u. 4 je 1 B. — milites .. ad milia IV .. funditores sagittariique mille uno -u Caesari occurrerunt 77, 3. s. ex § 13: 1 B. u. § 20: 2 B. donec sibi veteranarum legionum pars aliqua in secundo -u occurrisset 31, 10 (9). b) Kriegsbedarf, Proviant inde (ex civitatibus) sibi -us capiunt H 26, 4 (6). ut sibi auxilia, -us, frumentum .. mittenda curarent 8, 1. qui -us ad castra Pompei ex oppido portabant H 11, 1. s. supporto 2 B. — nostro -u privati (hostes) H 26, 6 (7). ut eum ab oppido -uque excluderet H 5, 3.

commemoro. a) in eo loco, quo paulo ante (eum fuisse) -avi 41, 3. b) α) cum eis copiis, quas -avi 48, 2. ob has causas, quas supra -avi 73, 1. a praesidio, quod supra -avi 80, 3. — virtutes veteranorum proeliaque superiora -ans 81, 1. suam lenitatem et clementiam -avit 86, 2 (3). β) m. de: de adversariorum eius crudelitate acerbitateque -are coeperunt 26, 2. c) s. acc. c. inf.: contione advocata -at H 42, 1.

commendo. 1) vertraue an se fugae -at 34, 2. 2) empfehle an liberis suis Lucio Caesari .. -atis 88, 3.

commeo. quo tutius ultro citroque -are .. possent 20, 1. Caesarem

eadem saepe frumentandi gratia -aturum 65, 3 (4).

commigro. eorum incolas intra sua praesidia coëgisse -are 20, 4 (6).

commilito. ex meis -ibus, quos nunc in tua potestate tenes, non amplius X sumam 45, 5 (4).

comminor. -arentur impetum 71, 1 (2).

comminus. loco se magis defendere .. quam in campo c. consistere audere 42, 1. ut in campo c. depugnent 7, 6. proeliis minutis c. dimicabant 51, 6 (7). inter quos ita c. est pugnatum, ut H 23, 8. — (cum) nec c. ad manus rediretur 18, 4. s. committo 2) H 5, 5.

committo. 1) a) me c. getraue mich, wage m. ut in tanta loci difficultate ad subsidium mittendum se -eret H 9, 1. b) setze aus, gebe preis praeter equites nullo loco aequo se -ere audebant H 25, 1. 2) lasse mich ein in, beginne quodcumque p r o e l i u m quotiens erat -ssum 72, 1. ut .. tempus .. ab diis .. illud tributum esset ad pr. -endum H 29, 4. Caesaris copias timore impediri ad -endum pr. H 30, 5 (4). pr. clamore facto -itur H 30, 7 (6). — ab utrisque comminus -ssa pugna iniqua H 5, 5 [commissa haben N Hf K nicht; D Fl inita statt iniqua (ohne comm.); Koch ab u. -itur pugna iniqua]. 3) m. ut: lasse es dahin kommen quia flumine S. intercludebatur, non esse -ssurum Caesarem, ut (.. ad subsidium mittendum se -eret) H 9, 1.

commodius. ita vim hostium .. per legionarium militem c. sustinebat 70, 2.

commodum. [paucis -a hoste hortato H 1, 4 (5) N Hf; pacis c. h. h. D; pacis -a hoste furato M; haud paucis compendio captis cotidie Dt; haud paucis -o oblato schlägt K vor; ita pecunia -a hoste orbato Koch]. — absentem (se), quae potuisset, -a provinciae tribuisse: eorum omnium -orum et immemores et ingratos .. cognosse H 42, 3.

commoror. [m. folg. dum 3,
1 (2). si 63, 5 (6)]. a) α) haud ita
diu -atus 48, 5 (6). [ipse parum -atus
2, 3 Hf m. cod. Norvic.; N D K Dt
haben ipse p. nicht, sondern nehmen eine
Lücke an]. paulisper -atus 38, 2. β)
Caesar in horam X -atus, sicut erat
instructus 78, 9. b) α) adversariorum
ut insidiandi gratia ibi (ad Thapsum)
-antium 53, 1. β) diutius in uno loco 2
.. -abatur 78, 3. ibi (ad Adrumetum)
paulisper .. ante portum -atus, dum ..
naves convenirent 3, 1 (2). nacti locum
atque ibi paulisper -ati 18, 5.
paulisper .. in eo loco -atus, ut .. videretur
32, 1. ibique (Adrumeti) ..
onerariis .. incensis .. paulisper -atus,
si forte vellent classe dimicare 63, 5
(6). — ibi (Adrumeti) paucos dies 3
-atus 24, 1. paucos dies i. (in castris)
-atus, dum 66, 1 [N Hf K [ibi com]-
moratus; D illic moratus; Forchh. billigt
N Aenderung nicht]. — in salo in ancoris
ea nocte -atus 63, 5 (6). c) non
est visa ratio ad oppugnandum oppidum
-andi 5, 1. — quae (triremis) in
repugnando erat -ata 63, 8 (4).

commoveo. a) errege, ergreife quorum lacrimis querelisque Caesar -tus 26, 3. b) beunruhige exspectatione copiarum regiarum exercitus eius (Caes.) magis suspensiore animo ante adventum Jubae -ebatur 48, 3. — Varus celeritate Caes. audaciaque -tus .. fugere contendit 63, 2 (3). — cum -ti ex tali incommodo essent 57, 1. quibus ex rebus Caesar vehementer -ebatur 72, 1. c) bewege, bestimme nuntio de .. proelio allato -tus .. Acillam .. deseruit 43, 1. — non hostiam vi et metu -tus patientem se timidumque .. praebebat 31, 8 (6). d) bringe auf, reize qua ex re Caesar -tus eos .. dimittendos .. curavit 46, 4.

communio. castra -ebat 47, 2 [-ibat D m. d. Hdsch.].

communis. -i periculo in aciem producuntur (elephanti) 27, 2 (3). -is salutis gratia 33, 1 (2).

commuto. Caesarem .. subito -atum non sine magno consilio suspicabantur 35, 1.

compar. cum eius -ar (= commilito) impar proelium facere coepisset H 23, 4 (5).

comparatio. ut .. consilia vestra .. -emque pugnae cognosceremus atque iis renuntiaremus 35, 4 (5).

comparo. 1) schaffe herbei, sch. an

sudes -are 20, 3. 2) a) biete auf, rüste zu -atis equitum magnis peditumque copiis 25, 1. partim precibus partim vi bene magna -ata manu H 1, 2. bene magna manu -ata H 40, 2. praesidio -ato, cum bene magnam manum fecisset H 22, 6. — auxilia contra populum R. -avit H 42, 6. quo facilius praesidia contra -aret H 1, 1. b) bereite vor, rüste ad circumeundum -are se coeperunt 14, 1. — quae in oppido ad defendendum -arentur H 18, 4.

compello. a) α) Caesaris copiis in orbem -pulsis 15, 3. β) Pompeianos in mare navesque passim -pulerunt 23, 2. Scipione eiusque copiis .. in castra -pulsis 40, 5. b) omnibus reliquis (navibus) ab iis (= ab hostibus) aut subductis aut in cothonem -pulsis 63, 5 (6).

[**compendium.** s. commodum H 1, 4 (5)].

comperio. m. acc. c. inf.: -it 68, 3. cum certum -issent H 22, 4.

complector. colles -i 14, 1.

compleo. a) fülle an, s. aus α) secum extulerant virgulta, crates ad fossas -endas H 16, 2. β) magno numero frumenti invento naves onerarias .. -et 34, 3. b) fülle an, besetze classem .. Gaetulis remigibus epibatisque -et 62, 1. oppidani .. muros armatis -ent 3, 2 (3). navem quam ibi habuit actuariam -et militibus et sagittariis 28, 1.

complures, a. s. ex § 17 u. 18. 1) m. subst. a) α) s. carrus H 6, 2. -a praeterea castella et oppida 2, 6. -a castella H 6, 4. classes esse c. 1, 4. diebus c. H 5, 7 (6). -es duces 78, 10. duces c. 92, 3. [hostium] -es equites peditesque 19, 1. equites Cur... c. 52, 5 (6). -es eq. R. senatoresque 85, 8 (9). -es Gaetuli 35, 4. sagittariis ac funditoribus hippotoxotis-
2 que c. 19, 4 (6). loca idonea .. -a 79, 1 (2). milites legionarii c. 35, 6. -es mulos onustos H 6, 2 s. carrus. putei ibi [nonnulli] fieri -es poterant 51, 5 (6) [nonn. f. [-es] pot. Hf; nonn. hat K nicht]. res c., quae utiles bello sint 74, 1 (2). sagittariis .. c. 20, 1 (2). scaphae .. c. 21, 3. tela .. -a 20, 3. cum .. tormentis c. 77, 2. inlustres urbanos .. c. 85, 6 (7). β) -es (equites) H 15, 2. -ibus (milibus) 86, 1. onerariae (naves) c. 1, 5. b) m. gen.: 3
-es .. adversariorum H 23, 2. 5 (6). vgl. 75, 6 (7). adversariorum ceciderunt CXXIII, -es armis exuti, multi H 15, 4. 2) ohne subst.: metu conterritos -es profugere in B. H 22, 7. nonnulli .. scaphas .. occupant, item [nonnulli] -es nando ad naves .. se recipiunt H 40, 6 [K hat nonn. nicht]. -es .. ex fuga Uticam perveniunt 88, 1. — s. afficio (vulneribus) c) 3 B. 4
multi sunt interfecti, -es capti, in quibus H 9, 4 (5). multis eius occisis, -ibus vulneratis 75, 6 (7). ähnl. 78, 8. — Didius .. cum -ibus interficitur H 40, 6 [hinter -ibus hat D pugnans, was auch K vorschlug].

comporto. a) wohin? α) aquam in naves .. -ari 7, 4. in quod (castellum) Juba .. et frumentum et res ceteras, quae .. usui solent esse, -averat 36, 4. -ari ligna in oppidum quam plurima 10, 1. — sarcinas .. in acervum .. -are 69, 2. β) ex omni Africa frumentum .. in pauca oppida .. -asse 20, 4 (5). tela tormentaque ex navibus in castra -are 20, 1. — quo (in oppidum) ex cuncto regno omnem pecuniam carissimasque res -averat 91, 1 (2). b) wo? ubi (in oppido S.) .. frumentum -averat 75, 2 (3). in quo (oppido) tritici modium milia CCC -ata fuerant a negotiatoribus 36, 2 [quod D u. K in der praef.].

comprobo. quorum orationem celeriter veritas -avit 35, 6.

conatus, us. eos posse -um efficere H 16, 2 (3). eos hac mente et -u venisse, ut .. tirones legionarii .. opprimerentur 19, 2 (1) [Fr möchte hac m. et eo con., vgl. 19, 4 (6)].

concedo. gewähre, bewillige, gestehe zu a) L. Caesar .. vitam sibi .. deprecatur. Cui Caesar facile et pro natura sua et pro instituto -ssit 89, 5 (4). b) Pompeiae cum Fausti liberis Caesar incolumitatem suaque omnia -ssit 95, 3. ei promisit (se) omnia -ssurum H 18, 7. animadvertebat .. saepe a se fugatis .. et -ssam (esse) vitam et ignota peccata 31, 5 (3). Q. Ligario, C. Considio filio .. vitam -ssit 89, 2. se eis dumtaxat vitam -ssurum 90, 1 (3). si sibi vitam -eret H 19, 5.

[**concessus**, us. s. congressus].

I) concido (cado). a) qui cum anima nondum exspirata -isset 88, 4. ex superiore loco multitudine telorum alter eorum -it H 23, 3 (4). in huius -entis, centurionis ac viri fortis, insignia cum .. concursum facerent H 23, 5 (6) [so N Hf Dt K; D m. d. Hdsch. Huius c. temporis aquari fortis ins. c.; Koch pedem offendit huius -entis comparis atque alterius virtus insignis fuerat. Cum]. b) prägn.: pilorum missu fixa cumulatur et -it adversariorum multitudo H 31, 8.

II) concido (caedo). verebatur, ne .. ab latere eum (=se) adorti -erent 58, 4. quem (Considium) Gaetuli, sui comites, in itinere .. -unt 93, 2. — illi profugiunt et ab equitibus -untur (adversarii) H 36, 3. ex levi armatura -it circiter D 66, 1 (2). circumcludunt Caesaris equites et -unt H 6, 5. ad equitatum -endum cum exissent H 4, 2 (3). ut .. Caesar eiusque exercitus .. circumventus -eretur 50, 2 (3). Galli Germanique .. fortiter restantes -untur universi 40, 8. extra vallum omnes sunt -si (Mundenses) H 36, 5.

concieo (concio). sagittarii -cita tela in elephantos frequentes iniciunt 83, 2 [M sag. concitati].

concilio. quibus ex rebus sibi eam dignitatem, quae est per gentes clarissima .., -avit 22, 3.

concipio. fasse auf, lerne quo haec celerius -erent (= perc.) 73, 3 (4).

concito. 1) setze in rasche Bewegung, treibe zu raschem Laufe an equis -atis 78, 4. — reliqui -ati in castra .. confugiunt 83, 4 (5). 2) a) wiegle auf in seditione -andisque militibus adversum vestrum imperatorem 54, 5. b) reize auf elephans vulnere ictus et dolore -atus 84, 1. c) errege, veranlasse seditione -ata H 37, 2.

concludo. sperre ab -sa munitione H 39, 2 (3) [exclusa d. Hdsch., weshalb Fl exclusus].

concordia. s. retineo 2) b) 1 B.

concubinus. qui (libertus) fuisset eius (Scapulae) -us H 33, 4 (5).

concurro. in H nicht. 1) komme zusammen onerariae complures eodem -ere 1, 5. 2) a) stoße zusammen cum acies duae inter se -currissent 59, 5 (6) [so Dt K; concucurrissent N Hf D]. b) stürme an, greife an α) absol.: acies .. mediae cum -ere conarentur 14, 2. ne iniussu imperatoris -erent (milites) 82, 4. — existimans ultro adversarios .. ante se -suros 58, 2 f. ante § 5. β) equites .. contra tantam multitudinem audacissime -unt 6, 2 (= currunt).

concurso. hostes .. ultro citroque pavidos -are 82, 1. — ipse pedibus circum milites -ans (= circumiens) 81, 1.

concursus, us. 1) Auflauf ab oppidanis -u facto H 22, 4. 2) Angriff: s. facio § 7: 3 B.

condenso. inter eos levis armaturae Numidas et sagittarios pedites interposuerant et ita -averant, ut 13, 1.

condensus. ex -is turmis 14, 2. — olivetum vetus crebris arboribus -um 50, 2 (1).

condicio. 1) Bedingung, Vorschlag libentes cupidique -em acceperunt 90, 2 (4). se -es dare, non accipere consuevisse H 13, 5. quibus cum -em ferret, ut oppido excederent .., -emque repudiassent 25, 3. 2) Lage, Zustand, Verhältnis ex .. incolis cognitis -ibus Scipionis et qui cum eo bellum contra se gerebant 8, 5. — congressus .. et clamor .. in collatu pari erant -e H 31, 2. — nulla -e cogere adversarios poterat, ut 79, 1. pari idem -e Pompeius (fecit) H 5, 3. si qua -e posset H 5, 7 (6). ut tali -e contenderent ad victoriam H 29, 7.

[**condisco.** s. constituo § 4: 19, 3 (4)].

condo. ut .. specus frumenti -endi gratia clam habeant 65, 1.

condocefacio. elephantos hoc modo -ere instituit 27, 1. Caesar contra eiusmodi hostium genera copias suas non ut imperator exercitum veteranum victoremque, sed ut lanista tirones gladiatores -ere (s. indir. Frage) 71, 1.

conduco. copias omnes in castra -it 67, 1.

confero. 1) bringe nahe zusammen castra castris -tulit 48, 3 (4). castris castra -tulit H 23, 1. propius castra

castris -tulit H 20, 1. 2) bringe, schaffe etw. wohin a) tertiam .. aciem in sinistrum suum cornu -tulerat 60, 3. eodem (ad sinistrum latus) suum omnem equitatum -tulerat 60, 4. —
2 verlege castris ex campo in collem ac tutiora loca coll[oc]atis 68, 2 [collatis Lipsius N Hf D K]. — subito navium pars, de qua timebat, ex errore eodem (ad portum) -ebatur 11, 1. b) reflex.: begebe mich, ziehe, flüchte α) equites Curioniani .. complures se eodem (in castra Caes.) -ebant 52, 5 (6). β) (Galli Germanique) pretio .. adducti ad eum (Labienum) se -tulerant 40,
3 5. postea se ad Pomp. -tulerat (Ligarius) 64, 1. adversarii male accepti .. se ad sua praesidia -tulerunt 18, 5. ad villam suam cum M. Petreio .. se -fert 91, 4 (5). γ) reliquae naves hostium .. Adrumetum in cothonem se universae -tulerunt 63, 4 (5). repulsi adversarii .. in oppidum se -tulerunt H 12, 6. se in quascumque potuere
4 partis -unt 93, 2. cum ad dimicandum in planitiem se -tulissent H 25, 7. Numidae Gaetulique .. in regnum se -re 32, 3. δ) propius Caesaris castra .. se -re coepit 61, 2. 3) a) lasse zusammen qui pecuniam Scipioni ad bellum faciendum -tulerant 88, 1. qui .. pecunias -tulerant Varo et Scipioni 90, 1 (2). b) verwende ex utroque genere pugnae cum parem virtutem ad bellandum -tulissent H 31, 3.

confertus. aciem derigunt .. non peditum, sed equitum -am 13, 1.

confestim. s. consequor § 1: 1 B. u. § 2: 2 B. c. sequi coepit H 37, 2. c. tardabant ab accessu H 38, 5.

conficio. 1) a) mache ab, vollende, beendige α) bellum: qui multa terra marique -a -fecissent 24, 4. ad -um -endum in Hispaniam cum venisset H 2, 1 [ad haben N Hf K nicht]. celerius, quam vestra opinio fert, -um -fecissem H 26, 3 (5). -um primo quoque tempore -am H 26, 5 (7). — quo minus proelium -ere possent H
2 30, 4. β) itineribus iustis -fectis 1, 1. nocturnis it. -fectis 91, 1. multis it. nocte dieque -fectis H 2, 1 [so Dt nach Koch; m. item ante -fectis Schn.; m. iter ante diebus coiectis N Hf D K; m. ante iter rebus -fectis Fl]. celerius itinere -fecto 83, 4. tardius itinere -fecto 70, 5. b) v. d. Zeit: pass. bis zu Ende supra stagnum postero die et nocte -fecto 80, 3. — vergiliarum signo -fecto 47, 1. 2) reibe auf, erschöpfe siti inopiaque -fecti (legiones) 53, 1.

confido. a) m. dat.: qui in illa re sibi -eret 19, 3 (2). ei (equitatui) parum -ebat 60, 4. b) m. abl.: animo et spe -ebat 1, 4. adversarii magnitudine copiarum -si 49, 1 (2). equitatus .. Labieni suorum multitudine -sus 15, 2. adversarios non virtute eorum (= suorum) -ere 79, 1.

configo. ut .. equitatus .. perturbatum (exercitum Caes.) iaculis -eret 59, 5 (6).

confirmo. ermutige hae litterae vehementer -abant mentes oppidanorum H 28, 3.

conflicto. qua re Caesariani gravi annona sunt -ati 24, 3. qui .. periculis inopiaque tali saepe essent -ati 24, 4.

confugio. a) saepenumero .. ad te voluimus in tuaque praesidia -ere 35, 4. Fundanius .. ex castris adversariorum ad nos -it H 11, 3. — reliqui concitati in castra .. -unt 83, 4 (5). nisi in eum locum -issent, ex quo erant egressi H 31, 8. qui ex proelio in oppidum -erant H 36, 4. b) in fidem uniuscuiusque civitatis -ere coepit H 1, 1. de lectica Pompeius eorum in fidem -it H 32, 8 (7).

congero. ut sibi crates materiemque -erent ad arietes, cuius inopia in Africa esset 20, 3. omnem materiem circum oppidum succisam intro -ssit H 41, 5 (4). aliquantum numerum frumenti in sua praesidia -sserat 21, 1. — in oppido Zamae lignis -stis 91, 2 (3). in medio foro lignis coacervatis omnibusque rebus eorum -stis 87, 2 (1).

congredior. nur in H. lasse mich in einen Kampf ein a) absol.: ad -endum in aequum locum .. descendere H 25, 3. Q. Pomp. Niger .. ex acie nostra ad -endum progressus est H 25, 4. b) cum eques ad dimicandum .. cum pedite -itur H 15, 1. equites nostri cum adversariorum equitibus

-ssi sunt H 20, 4. ut aequo pede cum adversariis -i possent H 38, 6.

congressus, us. ſ. clamor 1 B. ut fertur Achillis Memnonisque -us H 25, 4. nisi propter equitum -um .. levem armaturam praesidii causa .. prope castra constituit H 25, 7 [N Hf concessum; d. übr. Hrsgbr. congressum, was auch N in der praef. billigt].

conicio ſ. coicio.

coniungo. vereinige, laſſe zuſammenſtoßen Sittius et .. Bocchus -ctis suis copiis 25, 2. — copias suas cum Labieno et Petreio -ere 20, 2. cum Labieni et Petrei copiis se -it 24, 1.

coniunx. ſ. liberi 4 B.

coniuro. equites R. -asse omnes .. ut transitionem facerent H 26, 2 (3). Mundenses .. -ant inter sese, ut .. eruptionem facerent H 36, 4.

conor. 1) nihil aliud eos -ari, nisi ut se cogerent castra eo loco ponere 69, 5. 2) m. inf.: -abatur 29, 2 (3). 80, 1. -aretur 11, 1. 68, 3. 94, 2. -arentur 14, 2. — id temporis -ari ad murum accedere, ut oppidum capiant H 3, 7.

conquiro. ad reliquas naves onerarias -endas, quae deerrassent .. proficisci 8, 2.

conscendo. a) ibi classem .. cum ea copia -it 10, 1 (2). Uticae classem -it 98, 1. parvulum navigiolum -it 63, 1 (2). parvulum navigium nactus -it 34, 2. sese naves velle -ere 1, 1. navem -it 2, 4. naves -it 98, 2. b) ſ. equus § 2: 2 B.

conscientia. a) hic propter -am peccatorum suorum persuasit adulescentibus, ne 28, 3. b) böſes Gewiſſen: ſ. ex § 14: 1 B.

conscribo. 1) hebe aus quos .. ibi (in Africa) postea ex hibridis, libertinis servisque -pserat 19, 3 (4). legiones -ptas ex cuiusquemodi generis amplius XII milibus 19, 3 (5) [-ptae D m. d. Hdſch.]. erant hic legiones, quae ex perfugis -ptae H 34, 2. 2) ſchreibe nieder, faſſe ab litteras -it 4, 2. -ptis litteris circum provinciam 26, 1. litteris celeriter in Siciliam ad Alienum .. -ptis 26, 8.

consector. singulas naves Caes. -ari coepit 28, 1. — vos .. cives et optimum quemque nefarie -ari 44, 3.

consequor. 1) a) folge mit, ſ. nach α) abſol.: eodem iubet levis armaturae paucos -i subsidio 39, 2. β) iubet .. ordinatim signa se leniter -i 12, 2. iubet omnes legiones .. se -i ad oppidum R. versus 37, 2. hortatur, omnes ut se naves -erentur 63, 1 (2). b) verfolge, ſetze nach α) abſol.: se colligebant atque in spatio -ebantur 70, 4. Scipionis copiis .. fugientibus confestim Caesaris legiones (nom.) -i 85, 3. pedibus .. celeriter iter faciebant 2 item confestim -entes H 37, 2 [Hf terrestre fac. iter navigationem conf. insequentes; inseq. will auch Kr]. β) Scipio .. confestim Caesarem per superiora loca -cutus 79, 2 (3). c) trete ein, erfolge (v. Zeit nach) subito imbre grandineque -cuta 47, 6. 2) hole ein, erreiche a) quem (Varum) Caesar in milibus passuum IV -cutus 63, 3 (4). quos (Labienianos) Caesaris 3 equites -cuti 50, 4 (5). — reliquas naves statim est -cutus 2, 4. b) erreiche, erlange α) abſol.: quibus ex rebus largiter erat -cutus 72, 5 (6) [Schneidewin nach Badenius larg. tria erat c.] vgl. bell. Gall. 1, 18, 6. β) ordines in meo exercitu beneficio, non virtute -cuti 54, 5 [sitis -cuti D].

I) **consero.** extra vallum stili caeci mirabilem in modum -siti 31, 7 (5).

II) **consero.** [cum locum efflagitarent manum -endi H 25, 2 Dt; ſ. consuetus].

conservo. a) rette, erhalte quo facilius et frumentum et copiae suae -entur 36, 2. — civitates nostrarum partium -abo H 26, 5 (7). b) begnadige, laſſe Schonung angedeihen (nonnulli) ex Curionis proelio capti -atique 40, 5. — ab oppidanis, ac si suarum partium essent, -ati .... H 18, 5.

consideratus. ob has causas .. Caes. tardior et -ior erat factus 73, 1.

considero. armis, frumento pecuniaque -ata 89, 2.

consido. nehme Stellung, lagere mich castris ante oppidum positis sine iniuria cuiusquam -sedit (Caes.) 3, 1 (2). — milia passuum VIII a Thapso binis castris -sedit 79, 2 (3). unis castris factis III milia pass. longe -unt 24, 1. cum eis copiis .. haud ita longe ab Scipione -sedit 48, 2. ab

eius castris milia pass. VI longe .. -sedit 67, 3. non longe a castris .. mille passibus ad mare versus -sedit 80, 3. — ante oppidum frequentes -unt ad se defendendum 3, 2 (3). in insidiis cum parte equitatus .. -sedit 50, 2. cum magno equitatu .. insidiaturus locis idoneis -it 65, 3 (4).

consilium. 1) Ratschluß, Beschluß, Plan, Absicht, Maßregel: s. capio § 1: 3 B. s. cognosco § 1: 2 B. u. § 3: 1 B. u. § 5: 2 B. eorum -o probato 77, 2. omnibus .. requirentibus imperatoris -um 10, 2 (3). — abl.: s. is § 26: 2 B. s. hic § 12: 2 B. Caesarem .. subito commutatum non sine magno -o 35, 1. 2) Klugheit, Einsicht: s. in (abl.) § 13 u. 17 je 1 B. 3) Kriegsrat -o habito H 36, 2.

consisto. 1) a) stelle mich hin, trete hin ante suggestum -stiterunt 44, 3. b) stelle mich auf, nehme Stellung gravis .. armaturae miles .. ab iis insectatus -stiterat 71, 2 (4). qui cum aliquo loco a nostris excepti essent et -stitissent H 14, 4 [statt et const. (Dt Koch Fl) haben N Hf D K ut consuessent, K vermutete in der praef.
2 schon ut constitissent]. — ibi -unt 58, 1. — in acie -stitit 75, 1. ex proxima legione, quae ei proelio in acie -stiterat 78, 5. haud ita longe a Caes. castris -stitit in campo 30, 2. in campo comminus -ere audere 42, 1. ab Scipionis (castris) II milibus pass. longe -stitit in campo 77, 4. in quo (loco) paulo ante -stitissent 31, 2 (1). milites .. in opere -ere 31, 1. — egone contra Caesarem .. eiusque exercitum .. adversus armatusque -am? 45, 3. 2) stelle mich, mache Halt, halte stand
3 a) subito legionarii -unt 6, 2. b) statim ex itinere ante oppidum Thapsum -stitit 86, 1. — quo (loco) -stiterat 42, 1. planitie iniquiore loco -stiterunt H 25, 2. — desperata salute in quodam colle -unt 85, 5 (6). in eo loco .. ante oppidum -stitit 41, 3. 3) bestehe aus reliquae (legiones) ex fugitivis -ebant H 7, 5.

conspectus, us. inlustriores notissimique -um amicorum propinquorumque efflagitabant 56, 2 (3). — Cominium cum Iicida in -um suum prohibet adduci 46, 3. s. do § 4 u. 5 je 1 B. cum .. navibus in -um Africae venit 2, 5. — signorum -u perterritus 75, 5 (6). noctu ex adversariorum -u 2
se deducerent [se reciperent Koch] ad mare versum H 18, 6 (5). — dextrum sin. que cornu .. in -u patenti adversariorum constituit 41, 3. quos ante castra in acie .. in -u Caesaris collocaverat 70, 7. in -uque nostro hospites .. iugulare .. coeperunt H 15, 6. hoc erat in omnium -u H 29, 3. ut a nullo conspici possent; reliqui in -u 3
omnium ad pugnam contendunt H 40, 4 [so wollte auch N ergänzen; N Hf D K a nullo ..... -u o. ad p. c.]. in -u oppidanorum milites collaudat 86, 3 (4). in -u suo statim captivum interfici iubet 4, 4. — hoc in -u utrorumque castrorum gerebatur H 14, 3. quae (porta) e regione et in -u Pompei castrorum fuerat H 16, 2. (in montibus) castra habuit posita .. in -u utrorumque oppidorum H 7, 4 (3). inter A. et U. .. habuit castra constituta in -u duorum oppidorum H 8, 6.

conspicio. [propter suo praesidio fuisset -spectus celeriter ad] munitum locum .. ceperat sibi H 38, 4 [N Hf D K haben die Klammer nicht]. hi sic dispositi erant, ut a nullo -i possent H 40, 4 [so Dt, wie auch N schon wollte; s. ob. conspectus]. iamque cum procul hostis -i posset 12, 3. Lusitanus .. cum a Caes. praesidio fuisset -spectus H 38, 3. et hercule cum eo nuntio pulvis ingens -i coeptus est 12, 1. — quod ubi Caesar -spexit, Labienum .. iam abscessisse 39, 5.

conspicor. legiones duae .. -atae Caes. naves .. veriti, ne 53, 1 [D -ati].

constanter. qui in eiusmodi periculo c. agendum sibi videret 84, 3.

constantia. ut .. hanc virtutis -am in tua victoria, non in illius calamitate praestarem H 17, 1. tali virtute et -a [futurum] me in te praestabo H 19, 4.

constituo. 1) a) stelle auf, errichte α) ibi (in grumo) praesidii causa castellum .. habuit -tum H 8, 6. trans flumen S. castellum -it H 14, 1. castra: ibi (ad Ruspinam) -is -tis 11, 3. trans flumen S. per convalles -a inter duo oppida .. in monte -it H 7, 1. inter A. et U. .. habuit -a -ta in conspectu duorum oppidorum H 8, 6.

2 s. unt. § 3: H 25, 7. -a movit et contra Hispalim in oliveto -it H 27, 3. -a contra Pompeium -it H 27, 6. ubi -a -ta H 28, 3 [D habuit -ta]. oppidorum magna pars eius provinciae .. excellentibus locis est -ta H 8, 4. tabernaculum secundum litus ipsum -it 1, 1. β) übtrg.: egomet ipse documentum more militari -am 54, 3. b) stelle auf (in Reihe u. Glied)
3 producit copias celeriterque .. ante suas munitiones .. -it 58, 2. — non longe a Caes. castris aciem -unt 58, 1. levem armaturam praesidii causa non longe ab opere prope castra -it H 25, 7 [so Fl]. -e (cohortem unam) contra me 45, 5 (4). pedestrem copiam in secunda acie minus CCCC passus -unt 38, 3 (4). dextrum sin.que cornu .. in conspectu patenti adversariorum -it
4 41, 3. deinde in ordinem elephantos -it 27, 1. elephantos .. ornatos armatosque .. ante oppidum instructos -it 86, 1 (2). legiones .. in acie -it 78, 2. sagittarios ante aciem -it 13, 2.

2) ordne an, formiere, organisiere erat acies XIII aquilis -ta ..; nostra praesidia LXXX cohortibus H 30, 1. — uti frenatos -erat 19, 3 (4) [so N Dt; qui uti frenato (erg. equo) condidice-
5 rant Hf D; uti frenato condocuerat K Fr; uti frenato condidicerat die Hdschr.; uti frenato eco docuerat M]. — eam provinciam ex omnibus prov. sibi peculiarem -isse (se) H 42, 1. omnibus rebus diligentissime -tis 88, 3.

3) a) setze fest, bestimme, ordne an ipsi sibi neque modum neque terminum
6 -unt 54, 3. — ex fuga hac qui oppidum Mundam sibi -isent praesidium H 32, 1. b) setze fest, verabrede se cum familia -tum habuisse, ut una transfugerent ad Caes. H 19, 3.

4) fasse einen Entschluß, beschließe a) iter -tum ire contendit 6, 4. b) m. inf.: -erat 31, 10 (9). c) neque sibi prope murum cum adversariis proeliandum -ebant H 29, 6 s. neque § 3.

* -isset .... 26, 3.

constringo. incolas .. vivos -ctosque in flammam coiciunt 87, 2 (1).

construo. maximam in medio foro pyram -xerat 91, 2 (3).

consuefacio. ut -eret milites hostium dolos .. cognoscere 73, 2 (3).

consuesco. a) ut -uessent H 14, 4 s. consisto § 1. b) m. inf. act.: -vit 47, 3. -uerunt 73, 2. -visse H 13, 5. -uerat 78, 1. 5. -verant 69, 4. -uesset 35, 1. -uessent 77, 1. c) unde aquari reliquisque rebus sublevari eius exercitus -uerat 41, 2.

consuetudo. ut more ipsius -o superioribus temporibus fuerat 3, 4 [mos i. -oque D]. est in Africa -e incolarum, ut in agris .. sub terra specus .. clam habeant 65, 1. fere apud exercitus haec est equestris proelii -o H 15, 1. — gen.: s. consuetus H 25, 2. — acc.: in -em equos patientia bestiarum adduxerat 72, 5 (6) [M in -em patientiae b. a.]. praeter -em cum [a] nostris animadversum esset accidere H 23, 3. — abl.: ut iumenta bestiarum odorem .. -e capta non reformidarent 72, 4 (5). quod triennio in Africa suos milites -e retentos fideles sibi iam effecisset 19, 3. — item insequenti die eadem -e dum longius prosequitur H 14, 2. pari -e .. ex oppido ignem multum .. iactando H 12, 4. insequenti die pari -e cum ad eundem locum eius praesidium venisset H 25, 1. insequenti tempore pristina -e pro muro pugnari coeptum est H 15, 5. — neque tamen illi a sua -e discedebant H 29, 7 (8). s. ex § 5 u. 16 je 1 B.

consuetus. m. inf.: copias bellare -as locis campestribus et contra Gallos 73, 2. [cum locum efflagitarent ut -i insequi existimare posses H 25, 2 N Hf D; cum l. effl. ut cons. ins. (= quasi consuevissent); ex. p. K; cum l. effl. manum conserendi, ut ex. p. Dt; ut consuetudinis inscii existimare possent Koch; ut, consuetudinis inscius, ex. posses M].

consul. Caesar dictator tertio, c. designatus quarto H 2, 1. ibi Sallustio pro -e cum imperio relicto 97, 1.

consulatus. suo item in -u absentem (Caesarem) .. commoda provinciae tribuisse H 42, 3.

consulto. id quod c. non existimabant fieri H 36, 2. qui pilo traiectus c. a milite interiit 85, 7 (8).

consumo. 1) a) verwende, verbrauche propter annonae caritatem ante parta -pserant 47, 4. b) bringe zu,

b. hin α) una nocte et die ad oppidum -pta 5, 1. una nocte in navibus -pta 11, 1. maiore parte diei -pta 30, 1. β) tempus diei in otio -ebatur 78, 3. — ex oppido ignem .. iactando bene magnum tempus -pserunt H 12, 4. — telorum multitudine iacta cum bene magnam partem temporis -psissent H 16, 2 [muri d. Hdschr. statt temporis]. 2) töte firmior imbecilliorem Juba Petreium facile ferro -psit 94, 1.

contamino. abducite istos .. nefario scelere -atos et caede civium saginatos 46, 2. eos hospitium scelere -asse H 16, 4 (6).

contego. scutis capita -ebant 47, 6.

contendo. 1) a) marschiere eilig, eile α) cum eo -ere conaretur 68, 3. — Caesar Hispalim cum -isset H 35, 1. vgl. Pompeius cum equitibus paucis .. ad navale praesidium parte altera Carteiam -it H 32, 6 (5). — recta per adversariorum praesidia ad oppidum -unt H 3, 6. ad Cordubam -it H 4, 1. ipse cum expedita copia in eum locum citatim -it 80, 4. β) reliqui in conspectu omnium ad pugnam
2 -unt H 40, 4. b) beeile mich: m. inf.: -it 16, 3 (2). 75, 2 (3). 5 (6). 92, 2. 93, 1. -unt 83, 2 (3). 85, 4 (5). -it 6, 4. 25, 1. 33, 3. 39, 4. 40, 2. 41, 2. 49, 1. 63, 2 (3). 88, 1. 86, 3 (5). 89, 3. -erunt 50, 4 (5). 2) a) bemühe mich, suche si oppidum capere -eret H 36, 2. b) strebe ut tali condicione -erent ad victoriam H 29, 7. 3) streite, kämpfe ut uno ictu -erent neque remitterent, donec 18, 4. — contra cuius .. copias -as, .. licet nunc cognoscas 45, 4.

contentio. hic inter duces duos fit -o, uter prius pontem occuparet; ex qua -e cotidiana minuta proelia fiebant... Quae res cum ad maiorem -em venisset H 5, 4 u. 5.

conterreo. metu -itos complures profugere in Baeturiam H 22, 7. — quibus rebus (congressu et clamore) maxime hostis -etur H 31, 2.

contexo. ex vestimentis tenteriolis factis atque harundinibus scopisque -tis 47, 5.

contineo. 1) halte zusammen, h. bei einander ut legiones non in uno loco -eret 73, 3 (4). 2) schließe ein a) begrenze rings loca excellentia tumulis -eri H 28, 4. b) umlagernd omnes adversarios intra munitiones -ere 24, 2. — quod oppidum magna munitione -ebatur H 41, 3 (2). 3) halte umfaßt qui (Cato) eum .. concidisset et .. medicus familiaresque -ere (eum) atque vulnus obligare coepissent 88, 4. 4) a) halte zurück, halte (wo) α) equitatum in navibus omnem -ere 7, 4. non .. in hibernis exercitum -ebat 47, 2. in navibus remiges militesque -ere 1, 3. β) refl.: Scipio .. intra suas -ere se munitiones coepit 41, 1. munitionibus se -ere coepit H 20, 1. b) halte zurück, h. auf cum .. vi -erent milites, ne .. concurrerent 82, 4.

contingo. id quod in hoc -tigit bello H 8, 5.

contio. 1) Versammlung -e advocata 32, 1. 86, 3 (4). 90, 1. H 42, 1. ita Labienum dixisse pro -e 19, 3 (2). 2) Rede vor d. Vers. -e habita 88, 6. nuntiarunt, quam Pomp. -em habuisset H 18, 6 (5) [Kr will quod statt quam, vgl. H 36, 1].

contorqueo. pilum viribus -tum 16, 3 (2). pila viribus -ta 70, 4 [Dt hat diese Worte nicht].

contra. I) adv. a) hingegen, im Gegenteil ille non ita amplis rebus patris gestis .. in rem p. est ingressus Tu c. .. patris nobilitate .. praeditus nonne eniteris 22, 5. b) v. feindl. Entgegenstreben portas c. cludebant H 1, 3. vgl. H 27, 6 (5). quo facilius praesidia c. compararet Pomp. H 1, 1. Scipio item munitiones c. facere 61, 7 (8).

II) praepos. [contraque 55, 1]. 1) 2
räumlich: s. colloco § 2, 3 u. 4 je 1 B. s. constituo § 2: 2 B. u. § 3: 1 B. duas instruxit acies, unam funditorum c. elephantos 27, 1. quae (acies) .. c. eorum (elephantorum) frontem adversam lapillos .. mitteret 27, 1. s. pono (castra) b) 2 B. 2) übtrg. a) = gegenüber c. magnas copias .. equitatumque innumerabilem se expositos
(= obiectos) videbant 10, 3 (4). Cae- 3
sar c. eiusmodi hostium genera copias suas .. ut lanista tirones gladiatores condocefacere 71, 1. b) v. feindl. Willensrichtung α) quas (copias) c. Cae-

sarem adduxerat 55, 2. copias .. bellare consuetas .. c. Gallos 78, 2. c. tantam multitudinem audacissime concurrunt 6, 2. egone c. Caesarem .. eiusque exercitum .. adversus armatusque consistam 45, 3. c. cuius .. co-
4 pias contendas 45, 4. c. magnam vim hostium artificio .. decernendum 14, 1. c. regem facere 55, 1. milites populi R. c. rem p. instigasti 54, 4. equo admisso in hostem c. principes ire contendit 83, 1. pars equitatus Caes. cum levi armatura c. Gaetulos iniussu .. longius progressi 61, 3. praefecto S. cum parte exercitus c. Sittium re-
5 licto 48, 1. β) ut .. consilia vestra c. easdem bestias comparationemque pugnae cognosceremus 35, 4 (5). γ) qui .. c. populum R. arma tulerant 97, 1. auxilia c. populum R. comparavit H 42, 6. qui cum eo bellum c. se (Caes.) gerebant 8, 5. bello c. populum R. suscepto 91, 2 (3). quae (cohortes) essent praesidio c. Gaetulos 55, 2. — quod c. sua praesidia portas clausisset H 27, 6 (5).

contrarius. feindlich civitates -ae Pompeio H 1, 5. qui (principes) sibi (= ei) -i fuissent H 22, 6.

contumelia. quos (tirones) Varus asservatos sine -a deducendos curavit ad Scip. 44, 2.

convalesco. non est visum dari spatium -endi augendarumque eius opum 25, 1.

convallis. erat -is satis magna latitudine, altitudine praerupta .., quae erat transgredienda Caesari .., ultraque eam -em olivetum 50, 1 u. 2 (1). -em olivetumque transgredi 50, 2. ad -em exesumque locum in speluncam Pompeius se occultare coepit H 39, 2 (3). Caesarem nolle in -em descendere H 28, 2. latent .. in insidiis cum equis inter -es 7, 6. trans flumen S. per -es castra .. in monte constituit H 7, 1. ultra s. ob. 50, 1. — nostri ex humili -e bene longe sunt egressi H 25, 2. insidiatores .. in -ibus latentes 66, 1 (2).

convenio. a) komme zusammen, treffe ein (zus.) legiones tironum -re 1, 5. dum reliquae naves -rent 3, 1 (2). cum frequentia -isset H 32, 8 (7). — Scipioni auxilia fere, quae exspectasset, omnia -isse 49, 1. — ut ad angulum dextrum sin.que eius oppidi -rent (duo bracchia) 51, 2. qui illarum partium fautores essent, -unt in domum, quo erat delatus H 32, 8 (7). b) treffe zusammen (feindl.) ad Soricam utrorumque -ere copiae H 24, 1. c) komme zusammen mit, treffe jem. Caecilium Nigrum, hominem barbarum, ad Lennium -it H 35, 3. d) unpers.: es kommt zu, ist angemessen quid sequi, quid vitare -ret 73, 2 (3).

conventus, us. Thapsitanis HS XX, -ui eorum HS XXX, itemque Adrumetinis HS XXX, -ui eorum HS L multae nomine imponit 97, 2. capto .. P. Atrio, equite R. de -u Uticensi 68, 4.

converto. 1) wende um, drehe um a) alternis -sis cohortibus, ut una post, altera ante signa tenderet 17, 1. ut .. rursus ab sua acie lapidibus missis eos (elephantos) -erent adversus hostem 27, 1 (2). -sis equitibus 18, 2. -sis equis 52, 3. 70, 4. 75, 5 (6). -sis navibus 63, 2 (3). iubet signa -i et .. redintegrari proelium 18, 3. b) refl.: Caesaris .. milites veterani si se -issent 70, 4. bestiae stridore fundarum .. perterritae sese -ere .. contendunt 83, 2 (3). cum .. elephanti perterriti se ad suos -issent 27, 1 (2). c) pass.: elephans .. maximo cum stridore cursuque -sus .. se recepit 84, 4 (3). d) intrans. = kehre um ipse rursus .. Ruspinam cum reliquis copiis -it 9, 1. 2) kehre, richte wohin classem ad insulas Baleares versus -it 23, 3. — capita hominum ordinata ad oppidum -sa H 32, 2. 3) übtrg. a) richte hin ferocitas Antistii omnium mentes -erat ab opere ad spectandum H 25, 5. b) stimme um ex qua re subito in terrorem -so equitatu Numidarum 40, 2.

convicior. -ari coeperunt: nos ex proelio paucos superesse; quo fugeremus? H 33, 2.

convoco. Scapula .. familiam et libertos -avit H 33, 3. quos omnes (fugitivos) Cato -atos una cum CCC .. hortatur, ut 88, 1. Pompeium oppidanos Ucubenses -asse H 20, 2. -ato populo 88, 6. -atis omnium legionum tribunis centurionibusque 54, 1 (2).

convulnero. eos (Iulianos) iaculis -are 69, 5. eos (Numidas) -atos .. reppulerunt 52, 3. suis male acceptis, occisis -atisque 41, 1. — nonnullos equites fugientes -averunt 39, 3. equis -atis 15, 2. primo adventu -ari exercitum 5, 1. procul hostibus repulsis -atisque 17, 2 (3). pars equitatus Caesaris cum levi armatura .. pulsi -atique .. refugerunt 61, 3 (4). multos (remiges) iaculis -arunt 7, 5.

copia. [pedestris -a 38, 3 (4). H 6, 4. plur.: 18, 1. 2]. 1) a) Fülle, Menge, Ueberfluß quarum (navium oner.) ibi satis magna -a fuit 34, 3. quanta -a frumenti apud se sit 36, 2. — s. habeo § 1: 43, 1. 31, 7 (6). b) Ueberfluß an Lebensmitteln, Vorräte quo facilius et frumentum et -ae suae conserventur 36, 2.

2) v. leb. Wesen a) Masse, Menge cuius (equitatus) -am habuit .. non magnam 12, 2. b) Truppenmasse, Mannschaft α) sing.: partim ubi equitatus
2 p. ubi pedestris -a in statione .. castris praesidio esse possent H 6, 4. pedestrem -am in secunda acie .. constituunt 38, 3 (4). — s. cum § 6 u. 10 je 1 B. ipse cum expedita -a in eum locum .. contendit 80, 4. β) plur.: subj.: reliquae -ae 5, 1. -ae totae H 16, 2. — cuius (Scip.) -ae legionum VIII .. esse nuntiabantur 20, 2. quamquam erant (-ae) paucae tironumque 31, 9 (7). -as hostium 68, 3. 73, 3 (4). utrorumque .. -ae H 24, 1. 3 (4).
3 — equitum Numidarum -ae 70, 3. equitum -ae H 25, 2.

gen.: exspectatione -arum regiarum exercitus eius magis suspensiore animo .. commovebatur 48, 3. adversarii magnitudine -arum confisi 49, 1 (2). s. paucitas a) 2 B. ad oppidum oppugnandum non satis -arum habebat et eas tironum 5, 1.

dat.: diffisi Scipioni eiusque -is 52, 5 (6). instructas legiones hostium -is ostendit 66, 3.

4 acc.: ut procul Caesariani pedestres -as (Numidas) arbitrarentur 13, 1. — e stativis castris .. cunctis -is auxiliisque accitis 26, 3. s. adduco 1) 3 B. s. admoveo 2 B. advectis militum equitumque -is 11, 3. s. augeo 2 B. coronae in modum cingere multitudine sua Caesaris -as 70, 3. reliquis -is adversariorum .. ex fuga collectis 31, 9 (8). quas (-as) commemoravi 48, 2. comparatis equitum magnis peditumque -is 25, 1. s. compello a) 2 B. 5
s. condocefacio 1 B. -as omnes in castra conducit 67, 1. s. coniungo 2 B. constituo vgl. 58, 2. Saburram eiusque -as ab Sittio esse deletas 93, 3. quas (-as) paulo ante demonstravimus 24, 1. despectis eius -is 48, 3 (4). trinis castris dispertitis -is 67, 3. s. educo 1) 5 B. Scipione eiusque -is campo .. exturbatis 40, 5. sagittariis .. ductis in castra .. frequentabat suas -as 20, 1 (2). -as .. habebat in Gallia bellare consuetas .. contra Gallos 73, 2. Caesaris -as timore impediri ad 6
committendum proelium H 30, 5 (4). s. instruo § 3: 4 B. cum ab incolis .. nuntiarentur adversariorum -ae 1, 4. -as cum Scipione partitus 48, 1. s. produco 1) a) 5 B. Scipionis -is prostratis 85, 3. s. reduco 7 B. s. traduco 2 B. -as hostium haud longe ab sese visas 12, 1. — contra cuius .. -as contendas 45, 4. in Africa con- 7
tra magnas -as et insidiosae nationis .. se expositos videbant 10, 3 (4). (cum) neque propius eius -as accederet 30, 2.

abl.: his -is .. in campis planissimis .. est decertatum 19, 4 (7). s. firmo a) 2 B. Nasidium .. -is iuverant 98, 2 (1). — neque adversariorum -is moveri (Caesar) 39, 1. — quamquam magnis essent -is adversarii freti 31, 5 (3). cum tam magnis -is auxiliisque regis essent praediti 58, 2. — s. a § 1, 3 u. 20 je 1 B. — cum: s. 8
cum § 5 u. 8 je 2 B. u. § 6: 3 B. u. § 7, 9 u. 18 je 1 B. cum Labieni et Petrei -is se coniungit 24, 1. cum eis -is .. haud ita longe ab Scip. consedit 48, 2. s. proficiscor § 1 u. 4 je 1 B. s. venio § 1 u. 5 je 1 B. cum -is ad Cordubam iter facere H 4, 4 (5). cum iter facere Caesar cum -is vellet H 28, 1. — de suis -is .. sex cohortes in fines regni sui mittit 55, 2. — s. ex § 13 u. 18 je 1 B.

copiosus. non minus -am aquationem H 8, 2 (1).

coram. haec non ipse per se c..., sed .. per speculatores .. imperabat 31, 4 (2).

corbis. masc.: lapidibus -es plenos demisit H 5, 1.

cornu. subi.: s. unt. 60, 3.
acc.: ex acie instructa equitatus sui prope totum dextrum -u avertit 39, 4. sinistrum .. -u oppido Uzitta claudebatur 59, 4. dextrum sinque -u, ubi elephanti erant, in conspectu patenti adversariorum constituit 41, 3. dextrum ac sin. -u magnis equitum copiis firmaverant 13, 1. eidem .. oppido ad dextrum latus eius -u erat oppositum 58, 4. s. teneo § 1: 2 B. — ad ipsa -a quinis cohortibus .. collocatis 81, 1. tertiam .. aciem in sinistrum suum -u contulerat .. et ita collocaverat, uti sinistrum suum -u triplex esset 60, 3.
abl.: coronam hostium dextro sin.que -u mediam dividit 17, 1 (2). — subito dextro -u .. tubicen .. coactus canere coepit 82, 3. s. colloco § 2: 2 B. s. oppono a) 2 B. equitatus Caesaris sinistro -u premere coepit H 31, 5 [d. Hdsch. sinistrum]. — s. a § 8: 2 B. u. § 10: 1 B. in: s. colloco § 2 u. 3 je 1 B. s. dispono § 2: 2 B. habuit legionem X .. in sin. -u 60, 1 (2). in acie in -u dextro ac sin. ex iniquiore loco pugnare 42, 1 (3). s. sum § 14: 2 B. — cum in sinistro -u elephans .. in lixam .. impetum fecisset 84, 1.

corona. 1) Kreis -ae in modum cingere multitudine sua Caesaris copias 70, 3. -am hostium dextro sin.que cornu mediam dividit 17, 1 (2). 2) Truppenkranz -a circumdata pugnatum est .. vehementissime H 13, 7 (8)

corpus. subi.: s. unt. 40, 6. gen.: s. pars § 3: 2 B. acc.: campo purgato animadvertit mirifica -a Gallorum Germanorumque 40, 5. horum -a mirifica specie amplitudineque caesa toto campo ac prostrata diverse iacebant 40, 6.

corrumpo. verderbe ceteris rebus, quae ad victum parari solent, -ptis 43, 1. rebus, quae ad victum pertinent, omnibus -ptis 47, 6.

cothon. quae (naves) erant extra -em 63, 5 (6). omnibus reliquis (navibus) ab iis .. in -em compulsis 63, 5 (6). Adrumetum in -em se universae (naves) contulerunt 63, 4 (5). Adrumeto ex -e egressus 62, 5.

cotidianus. -o instituto 66, 1. -a minuta proelia H 5, 4. prope -is pugnis H 40, 3.

cotidie. c. maiores augebantur copiae H 1, 4 (5). opera .. ipse c. circumire 21, 1. ipse c. .. insidiaturus locis idoneis consedit 65, 3 (4). c. legiones in campum deducere 61, 6 (7). c. minutis proeliis inter se depugnare 29, 1. Gaetuli diffugere c. ex castris Scip. 32, 3. equestribus proeliis inter se c. dimicabant 61, 8. fere c. .. instruere aciem 30, 1. — dilectus c. libertinorum .. habere 36, 1.

crassus. ut .. nebula esset -issima H 6, 4.

crates. s. congero 1 B. secum extulerunt virgulta, -es ad fossas complendas H 16, 2.

creber. -is arboribus condensum 50, 2 (1). barbarorum -as excursiones H 8, 3 (2). ähnl. H 40, 3. -is locis 50, 1. ballistis scorpionibusque -is 58, 1 (2) vgl. crebrius.

crebrius. c. nuntiis in Italiam missis H 1, 5 [Fl crebris].

credo. (cum) neque quisquam -eret ipsum, sed aliquem legatum .. venisse 26, 1.

cremo. ut .. una cum liberis .. cunctaque gaza regia -aretur (Juba) 91, 2 (3).

crepitus. cum .. esset .. gladiorum -us auribus oblatus H 31, 6.

cruciabiliter. c. interfecti 46, 2.

crudelis. nefandum -issimumque facinus H 15, 6.

crudelissime. vulnus c. divellit 88, 4.

crudelitas. de adversariorum eius (Caes.) -e acerbitateque commemorare 26, 2.

cruentus. -am .. victoriam 81, 9 (8).

crus. fune -e deligato H 18, 8 s. deligo. Pompeius umero et sinistro -e vehementer erat saucius H 38, 2.

crux. servi sunt in -em sublati H 20, 5. in -e omnes suffixit (= cruci) 66, 4.

cubiculum. ferrum intro clam in -um tulit 88, 3. impetu facto in -um 88, 4.

cuiusmodi. c. victoria esset futura 81, 9 (7).

cuiusquemodi. s. genus 2) a) β) 3 B.

culpa. s. imprudentia 1 B. ne quid temere -a secus admitteretur H 30, 3 [Fl -a sua].

cum, praepos. [magno c... periculo 51, 3 (4). maximo c. stridore 84, 4 (3). magna c. virtute H 40, 6. — parva.. c. copia et ea tironum 10, 3 (4). — simul c. H 14, 2. una c. s. una 5 B. — secumque H 16, 2 (3)].

A) I) v. Gemeinschaft u. Begleitung 1) allgm. a) s e c u m: ut s. ipse aliquid auctoritatis adderet exercitui Scipionis 48, 1. quam (legionem) s. adduxerat H 7, 5 (4). ut s. eos asportaret 91, 3 (4). s. extulerunt virgulta, crates H 16, 2. quas (cohortes) s. habebat 6, 5. quos equites s. habuit H 32, 5 (4). quod pecuniae s. habuit H 32, 5 (4). quos s. a Brundisio transportaverat equites 19, 3 (4). s. unt. § 10: 87, 7 (5). b) = bei, in Begleitung,
2 im Umgange m. Afranium et Faustum c. coniuge et liberis vivos capit 95, 2. cum iam cenatus esset c. Petreio 94, 1. ad villam suam c. M. Petreio paucisque equitibus se confert 91, 4 (5). Scipio .. c. Damasippo et T. et P... iactati .. ad Hipponem .. deferuntur 96, 1. ibi Scipio c. quibus paulo ante nominavi interiit 96, 2. Iuba .. una c. Petreio .. in regnum pervenit
3 91, 1. legati profecti sunt c. nostris H 22, 1. Pompeius c. paucis profugit H 38, 1. se clam c. paucis barbaris pecunia onustus subducit 93, 1. s. sum § 11: 35, 1. 57, 1 u. § 18: 8, 5. in qua (nave) erant duo Titii .. et c. his Titus Salienus 28, 2. c) = zusammen, vereint m. α) pedites Numidae .. c. equitibus procurrunt 14, 2. quem (Ligarium) Caesar in Hispania c. re-
4 liquis dimiserat 64, 1. Vergilius quique c. eo obsidebantur 86, 1 (2). s. una 88, 1. 91, 2 (3). [qui ex his proeliis c. adulescente Pomp. profugissent H 1, 1 D; superfuerunt, cum ad adulescentulum P. p. Dt]. loricatos viros .. c. equitatu ante praemisit H 4, 1 (2). (equites nostri) simul c. levi armatura .. protriti H 14, 2. Didius .. c. compluribus interficitur H
5 40, 6. β) qui (equites) in e o d e m cornu c. elephantis erant 83, 3 (4) [so D K Dt; cornu elep. erant praesidio (ohne cum) N Hf]. d) α) cum ad urbem c. copiis accessisset 33, 5 (4). regem .. c. copiis suis .. accucurrisse 74, 2 (3). ipse antecedere c. paucis armatis 12, 2. a Clupeis .. c. equitatu .. Piso, c. Maurorum .. tribus milibus, apparuit 3, 1. ibi classem .. c. ea copia conscendit 10, 1 (2). 6
s. consido 3 B. c. his copiis et omnibus legionibus eductis .. constitit in campo 77, 4 [et hat nur Dt]. s. contendo § 1: 2 B. Ruspinam c. reliquis copiis convertit 9, 1. s. egredior § 2: 2 B. s. fugio § 3: 2 B. Sittius .. c. copiis Numidiae fines ingressus 36, 4. Caninium .. c. praesidio intromittit H 35, 1. s. I) eo § 1 u. 2 je 2 B. missum a Caes. c. classe 7
34, 1. ähnl. 62, 2. 77, 2. s. occurro 1) b) 2 B. s. pervenio § 1 u. 2: 2 B. Q. Aquilam c. XIII navibus longis .. praemittit 62, 2. s. praesum § 1: 1 B. u. § 2 u. 3: 4 B. cum ex castello .. processisset c. copiis H 40, 5. (Rabirium) c. X navibus longis .. proficisci 8, 2. ähnl. 9, 1. (10, 1). 11, 3. 23, 1. 24, 1. (48, 1). 67, 2. 68, 2. (una c.) 87, 8 (5). H 9, 4. per iugum 8
.. c. copiis progredi 49, 1. s. relinquo § 1: 10, 1. 89, 3. 48, 1 u. § 3: 80, 4. 86, 3 (5). c. classe se longius a prospectu removit 62, 3. c. universis copiis .. Caesarem subsequi 67, 3. s. sum § 16 u. 17 je 1 B. qui c. praesidio Cordubam tenebat H 3, 1. c. longis paucis navibus in conspectum Africae venit 2, 5. legatum in Africam c. copiis venisse 26, 1. ähnl. H 5, 2 (3). 10, 1. — s. facio (iter) § 12 9
u. 13: 5 B. β) c. omni equitatu levique armatura .. adorti 69, 1. c. equitatu levique arm. agmen eius extremum carpere coepit 75, 3 (4). c. aliquot cohortibus et equitum turmis circumcludunt Caesaris equites H 6, 5. c. reliquis copiis .. Thapsum .. circummunivit 80, 2. c. suorum paucitate contra .. artificio .. decernendum 14, 1. c. equitibus Gallis Germanisque MDC 10
.. est decertatum 19, 4 (6). quibus cum C. persuadere nulla ratione quiret, ut sec. oppidum defenderent 87, 7 (5). parva .. c. copia et ea tironum neque omni exposita contra magnas copias

.. se expositos 10, 3 (4). c. parte
equitatus Leptim .. oppugnare 29, 2
11 (3). — unam partem (hostium) .. c.
peditatu telis coiectis in fugam vertit
17, 1 (2). c. omni equitatu levique
armatura .. in legionarios impetum fe-
cerunt 52, 1.
2) = und a) rem p. c. optimo quo-
que defendetis 44, 4. Cominium c.
Ticida in conspectum suum .. adduci
46, 3. nimbus c. saxea grandine .. est
12 exortus 47, 1. universas .. copias c.
elephantis LX productas .. instruxit
48, 5 (6). ähnl. 70, 7. Labienus c.
parte equitum vix fuga sibi peperit
salutem 50, 4 (6). equitatus c. levi
armatura funditus .. deletus esset 52, 4.
Juba c. Labieno capti 52, 4. pars
equitatus .. c. levi armat. contra Gae-
tulos .. progressi 61, 3. reciperata
quinqueremi c. suis omnibus epibatis
13 63, 3 (4). legiones II c. equitatu mit-
tit 65, 2. imperat .. legiones se VIII
.. c. parte equitatus sequi 66, 1. ubi
.. magnum frumenti numerum .. c. par-
vo praesidio habuerat 89, 1. Pompeiae
c. Fausti liberis .. incolumitatem con-
cessit 95, 3. quo loco equites nostri
stationem habuerant, aliquot turmae
c. levi armat. H 14, 2. Tullius lega-
tus c. Catone Lus. venit H 17, 1.
14 equites c. levi armat. .. ad nos trans-
fugerunt H 21, 1. b) α) quorum ..
numerus fuit XXX cohortium c. equi-
tibus CCCC 12, 3. qui c. equitatu
suas copias adduxerat H 10, 3 (4).
β) quae (acies) lateribus equitatu te-
gebatur c. levi armat. milibus VI H
30, 1.
15 3) = unter jem. Kommando: s. re-
linquo (praesidium) § 2: 9, 1. 68, 4.
quae (cohortes) .. in classe c. Sulpicio
et V. rem gesserant 10, 1 (2). in
qua (nave) milites veterani c. uno
centurione .. fuerunt 44, 2. quorum
patres c. Mario ante meruerant 56, 3
(4). quod equites ex Italia c. Aspre-
nate ad Caes. venissent H 10, 2. qui
(milites) antea c. Fabio et P. fuerant
H 12, 2.
16 II) v. Dingen, die man bei sich hat:
latent .. in insidiis c. equis inter con-
valles 7, 6. Gaetuli .. nobiliores .. c.
equis calonibusque suis .. perfugiunt
in Caes. castra 56, 3 (4). s. equus H
4, 1 (2). capti L c. iumentis ad
nostra adducti sunt castra H 11, 1.
naves singulas c. exercitu Caesaris ..
vagari 28, 1. elephantos .. [c. turri-
bus ornamentisque capit] .. ante oppi-
dum .. constituit 86, 1 (2). — nuntios 17
c. litteris .. dimisit 8, 1. quos c. lit-
teris mandatisque a Caes. missos 55,
1. ibi S. proconsule c. imperio relicto
97, 1.
III) v. Gegenseitigkeit 1) freundl. a)
s. ago § 3: 3 B. s. colloquor c) 3 B.
s. coniungo 2 B. se c. familia consti-
tutum habuisse, ut H 19, 3. copias c.
Scipione partitus 43, 1. b) qui c. 18
eo (Scipione) bellum contra se gere-
bant 8, 5. societatem c. Juba inierant
97, 3. 2) feindl. a) s. congredior b)
3 B. se .. c. pedestribus copiis dimi-
caturum 13, 2. neque sibi .. c. adver-
sariis proeliandum constituebant H 29,
6 [so Dt K Fl; d. übr. Hrsgbr. m. d.
Hdsch. in quo sibi prope murum ad-
versariis const.]. b) bellum c. suis
adversariis gerere 26, 3.
B) zeitlich c. primo mane Leptim .. 19
vectus 62, 5. c. prima luce advertus
95, 2. c. eo nuntio pulvis ingens con-
spici coeptus est 12, 1. — una pariter-
que c. equitibus accurrere et refugere
69, 4. vgl. qui .. morbo impediti .. c.
signis non potuerant .. transire in Afri-
cam 77, 3.
C) modal: id quod antea .. accidebat 20
magno c. eorum periculo 51, 3 (4).
maximo c. stridore cursuque .. ad re-
liquas bestias se recepit 84, 4 (3). ut
c. virtute interfecti esse viderentur
94, 1. magna c. virtute c. compluribus
interficitur H 40, 6 [pugnans setzt D
hinter compl. ein, wie auch K vermutete].
c. celeri festinatione ad bellum con-
ficiendum in Hisp. c. venisset H 2, 1
[so D Fl Dt; c. ceteris festinationem
N Hf K].
cum, coni. [simulatque .. c. 4, 3.
postquam .. c. 40, 5. 50, 3 (4). — c.
steht a) nach abl. absol.: 25, 4. 76, 1.
95, 1. H 9, 4 (5). 16, 2. 18, 1. 5. 8.
22, 3. 6. 25, 2. b) in der Nähe des
vrb. α) 4, 3. 6, 1. 2. 14, 2. 22, 2.
26, 3. 28, 1. 4. 44, 1. 57, 1. 72, 4.
94, 2. H 3, 7. 6, 4. 18, 2. 20, 1. 23,
3. 3 (4). 27, 5. 6. 28, 1. 29, 3. 31,
3. 33, 3. 34, 4. 35, 1. 38, 2. 6. 42, 1.

β) zugl. hinter abl. absol.: 11, 1. 15, 1.
40, 5. 43, 1. 45, 1. 50, 3 (4). 88, 3.
94, 1. H 2, 1. 3, 2. 4, 2 (3). 22, 6.
— vgl. subito a)].
A) temporal I) 1) a) (damals) als:
m. Ind.: c. ad eum venerunt, iubet
binos equos conscendere H 3, 6. Quod
.. c. fieri animadvertit, simul pugionem
eduxit et manum eius incidit H 18,
2. b) wann, wenn: m. Konj.: post
illos .. suam aciem instruxit, ut, c. ab
adversariis lapides mitti coepissent, et
elephanti .. se ad suos convertissent,
rursus .. eos converterent adversus ho-
2 stem 27, 1 (2). ähnl. 50, 2 (3). 51, 3.
59, 5 (6). voluit etiam experiri, c.
propius hostem accessisset, haberetne
in animo dimicare 51, 4 (5). — pro-
fecti sunt cum nostris, uti rem gestam
Ursavonensibus referrent, quid spera-
rent de Pomp., c. viderent hospites
iugulari H 22, 1 (m. kausalem Neben-
begriff). 2) iterativ a) m. Ind.: c.
eques ad dimicandum .. cum pedite
congreditur, nequaquam par habetur
3 H 15, 1. b) m. Konj.: hic c. Cae-
sariani in eos impetum fecissent, il-
lorum equites refugiebant 14, 3. c.
aliquis .. meritus civis esset, .. aliqua
ei inferebatur causa, ut H 1, 4.
II) c. inversum: Jamque .. mille
passuum ab oppido .. aberant legiones
Jul., c. Scipio .. suppetias ire contendit
41, 2. — Jamque Caesar c. exercitum
.. reducere coepisset, subito .. equita-
tus Num. .. propius Caes. castra .. se
conferre coepit .. : c. subito pars
equitatus Caes. .. progressi .. multitu-
dinem hostium pauci sustinere non
potuerunt .. refugerunt 61, 3.
4 B) historisch 1) m. Konj. Impft. a)
m. 1 vrb.: castra c. movere vellet,
subito ex oppido erupit multitudo 6,
1. ähnl. 11, 1. 12, 3. 14, 2. 25, 4.
28, 1. 4. 52, 1. 53, 1. 57, 2. 63, 1.
64, 2. 68, 3. 69, 1. 87, 1. 95, 1. 96,
1. H 12, 2. 5. 22, 3. [23, 2 N D K;
dum m. allen Hdsch. Hf Dt Kr]. 23, 3
(4). 5 (6). 24, 2. 25, 2 (2 B.). 9 (8).
27, 1 (zugl. temporal). 28, 1. 34, 3
(zugl. temp.). 4. vgl. unt. § 9: 94, 2
5 u. § 12. b) m. 3 vrb.: 14, 1. 2) m.
Konj. Plsqpft. a) m. 1 vrb.: quae res
c. animadversa esset, subito legionarii
consistunt 6, 2. ähnl. 12, 1. 29, 3 (4).
(postquam .. c.) 50, 3 (4) [Hf hält cum
für interpoliert, vgl. 40, 5]. 57, 1. 61,
2. 5 (6). 82, 2. 88, 3. 89, 2. 94, 1.
H 3, 2. 3, 5 (4). 3, 7. 8, 8. 4, 2 (3).
5, 2 (3). 5, 5. 6, 2. 3. 4. 9, 3. 4 (5).
12, 6. 13, 1. 6. 14, 4. 15, 6. 16, 2.
18, 1. 8. 20, 1. 22, 2. 4. 23, 3. 4 (5).
24, 3 (4). 25, 1. 27, 5. 6. 29, 3. 30,
2. 3. 4. 31, 3. 32, 7 (6). 8 (7). 33,
2. 3. 35, 1 (2 B.). 36, 4. 38, 2. 3. 6.
39, 3 (f. = esset). 40, 5. 41, 1. 42,
1. vgl. unt. § 12: H 5, 1. b) m. 6
2 vrb.: quo simulatque captivus c.
pervenisset litterasque .. Considio por-
rigere coepisset, .. inquit 4, 3. c. ad
urbem .. accessisset et animadvertisset
praesidium Caesaris ibi esse, .. se ..
recepit 33, 5 (4). ähnl. (postquam ..
c.) 40, 5 [M will postquam streichen].
44, 1. 69, 4. 88, 4. H 15, 2. 31, 6.
c) potestate data c. inde esset profec- 7
tus, praesidio comparato, c. bene magnam
manum fecisset et .. per fallaciam in
oppidum esset receptus, iugulationem
magnam facit H 22, 6. 3) m. Konj.
Plsqpft. u. Impft.: tuus .. pater istuc
aetatis c. esset et animadvertisset rem
p. ab perditis .. civibus oppressam ..,
Italiam .. in libertatem vindicavit 22,
2. cum .. elephans .. in lixam .. im- 8
petum fecisset eumque .. premeret at-
que enecaret, miles hic non potuit
pati, quin se .. bestiae offerret 84, 1.
c. plures adortus esset, pulsus fuga-
tusque inde discessisset nec tamen
desisteret periclitari, forte incidit in
navem 28, 2. ähnl. 89, 2.
C) kausal: m. Konj. 1) Perf.: c. ..
ita vos gesseritis, ut neque bello fortes
neque pace boni .. fueritis .., indignos
vos esse arbitror, qui 54, 5. 2) Impft. 9
a) m. 1 vrb.: c. animum adverteret
ordines suorum .. turbari .., edicit per
ordines, ne 15, 1. ähnl. 25, 1. 31, 4
(2). 43, 1. 66, 3. 72, 4. 76, 1. [84, 3
N Hf D; Forchh. Dt K Armatus, qui
.. const. ag. vid. ohne cum]. 87, 2 (1).
7 (5). H 6, 1. 36, 2. 4. b) m. 2 vrb.:
26, 1. — das 1. vrb. histor. u. kaus.,
das 2. kaus.: 94, 2. — quod c. saepius 10
facerent et modo insequerentur, m. ..
repellerentur, cohortibus paucis .. in
extremo agmine collocatis .. iter leniter
cum reliquis facere coepit 6, 5. c) m.
3 vrb.: 30, 2. d) m. 6 vrb.: 69, 5.

3) Plsqpft. a) m. 1 vrb.: sibi difficile factu esse intellexit simul et oppidum .. oppugnare et in acie .. pugnare, praesertim c. milites a mane diei ieiuni sub armis stetissent 42, 1 (3).
11 Scipio c. existimasset .. ab his gratias sibi actum iri, potestatem iis dicendi fecit 45, 1. ähnl. 50, 2. 57, 5. 88, 2. 91, 3 (4). H 3, 9 (8). (c. .. insecutus non esset) H 18, 1. (c. .. animum advertisset) H 23, 4 (5). — petunt orantque, ut suis fortunis populus R., c. bene meriti essent, auxilium ferret 77, 1 [quod statt c. K D m. d. Hdsch.]. b) m. 2 vrb.: das 1. vrb. histor. u. kaus., das 2. kaus.: 42, 1. H 9, 4. 4)
12 Impft. u. Plsqpft. a) m. 1 vrb.: 58, 2. b) m. 2 vrb.: das 1. vrb. (Impft.) histor., das 2. (Plsqpft.) kaus.: 25, 3. 70, 1. — das 1. vrb. (Plsqpft.) histor., das 2. (Impft.) kaus.: H 5, 1.

D) 1) konzessiv a) m. Konj. Impft.: statim ostendit sese naves velle con-
13 scendere, cum non amplius legionem tironum haberet unam 1, 1. c. praesertim ab incolis eius provinciae nuntiarentur adversariorum copiae, equitatus infinitus .., tamen non deterrebatur animoque .. confidebat 1, 4. ii omnes Scip. milites, c. fidem Caesaris implorarent, .. sunt interfecti 85, 9 (10). — ab universis cohortibus signa in hostem coepere inferri, c. centuriones pectore adverso resisterent vique continerent milites .. nec quic-
14 quam proficerent 82, 4. — c. ab hostibus eodem modo pugnaretur nec comminus ad manus rediretur, Caesarisque equites iumenta .. defetigata .. haberent, dieique pars exigua iam reliqua esset, .. cohortatur, ut uno ictu contenderent 18, 4. b) m. Konj. Plsqpft.:
15 nostri .. propius rivum c. appropinquassent, adversarii patrocinari loco iniquo non desinunt H 29, 8. 2) adversativ: nam c. inter Ateguam et Ucubim .. Pompeius habuit castra constituta in conspectu duorum oppidorum, ab suis castris .. milia pass. IV grumus est ..: ibi .. castellum Caesar habuit constitutum H 8, 6.

* fehlt der Nachsatz: 26, 3. H 1, 1 (2 B.). 2, 1. 18, 5. 25, 7.

cumulo. pilorum missu fixa -atur et concidit adversariorum multitudo H 31, 3.

cunctus. a) α) civibus c. 91, 2 (3). -is copiis auxiliisque 26, 3. β) (sui cives) -i arma capiunt 55, 1. b) -a gaza regia 91, 2 (3). ex -o regno 91, 1 (2).

cuniculus. in oppido .. servus est prensus in -o H 20, 3. Junium, qui in -o fuisset H 16, 4 (5).

cupide, adv. 1) begierig, hitzig: s. insequor § 3: 4 B. s. studeo 2 B. 2) gerne nunc data facultate .. ad te -issime venimus 35, 4 (5).

cupiditas. Kampfbegierde Caesare .. eorum studio -ique resistente 82, 3.

cupidus. a) Gaetuli .. praedae -i 93, 2. b) libentes -ique condicionem acceperunt 90, 2 (4). avidi -ique suarum quisque partium expetebant victoriam H 25, 6.

cupio. m. inf.: -ebat H 5, 7 (6). -erent 81, 2.

curo. a) sagittas telaque uti fierent -are 20, 3. b) m. ger.: ut sibi auxilia .. mittenda -arent 8, 1. ähnl. -avit 44, 2. 46, 4. 54, 6. -arat 28, 2.

curro. palustri et voraginoso solo -ens (rivus) erat ad dextram H 29, 2 [nach Dg u. Kr c. erat = currebat; nach N = currens, erat].

cursus. a) v. Laufen, d. Lauf iumenta .. ad .. perseverandum -um tardiora 18, 4. rursus -u renovato 14, 3. illi veloci -u periculum facile vitabant 71, 2 (4). maximo cum stridore -uque conversus .. se recepit (elephans) 84, 4 (3). b) schnelle Bewegung equites .. hostium pilum militis -u facile vitabant 15, 1. c) v. Schiffen: Fahrt ipse navigiolum conscendit, in -u Aquilam .. nactus 63, 1 (2).

custodia. 1) a) Bewachung quos in stationibus cum longis navibus .. -ae causa in salo esse iusserat 46, 4 [-ae causa hält Fr für interpoliert]. abl.: senatum .. oppidi -a tenebat 87, 3 (2). b) Wachtposten -is circumdatis 87, 3 (2). centurionibus ad portas oppidi et -is impositis, ne 7, 2. omnibus portis -as ponit 88, 7. -is equitum Numidarum, quo .. minus faceremus, impediebamur 35, 4. 2) Gewahrsam, Gefängnis omnes in -am esse coiectos H 26, 2 (3).

custodio. pecuniam et ornamenta triumphi Caes. retinenda et -enda curarat 28, 2.

custos. -ibus sunt traditi (Titii) 28, 4 (3). etiam hostium -ibus CXXX in ea nave captis 63, 3 (4).

D.

de. [eadem de causa 62, 2. qua de re 65, 2. quo de facto H 24, 3 (4). — de vitaque 90, 2 (4)].

A) räumlich 1) eigtl. a) α) de lectica Pompeius eorum in fidem confugit H 32, 8 (7). s. deicio § 1: 3 B. u. § 2: 2 B. de suggestu .. inquit 54, 1 (2). de rupe prodire 50, 3 (4). cum de vallo prospecularetur 31, 4 (2). eo de medio sublato H 1, 4. β) hospites .. de muro praecipites mittere H 15,
2 6. b) universas .. copias de castris omnibus educunt 58, 1. de navibus .. omnes egredi 11, 2. 2) übtrg.: ut de negotio desistas 45, 4 (3).

B) partitiv a) de sua pecunia largitus est 87, 8 (5). b) de suis copiis .. VI cohortes .. mittit 55, 2. — P. Atrio, equite Rom. de conventu Uticensi 68, 4. de tanto exercitu reli-
3 quias esse nullas 93, 3. signifer de legione I transfugit H 18, 3. speculator de legione II .. captus .. est H 13, 3. sum .. de legione X veteranus 16, 2 (1). — eisdem (militibus) scaphas de navibus adiungit 28, 1.

C) zeitlich a) Pompeium de III vigilia in acie stetisse H 28, 1. b) ipse de tempore cenare H 33, 4 (5) [Kr = de die, Georges = zur gewöhnl. Zeit, Kuehner u. Draeger = beizeiten, zu rechter Zeit].

4 D) kausal 1) item Q. Aquilam .. eadem de causa praemittit 62, 2. quo de facto cum .. tumulum .. petissent H 24, 3 (4) [de will Fl streichen vgl. H 13, 5 u. 36, 4. H 9, 4]. 2) a) legatos de his rebus ad Caes. .. mittunt 92, 1. se de pace ad Caes. proficisci H 32, 5 (4). b) de qua (navium parte) timebat 11, 1. 3) v. Veranlassung, Stoff a) m. vrb. α) amplius de ea re agere 88, 2. de bello decernere H 5, 5
7 (6). de vita .. desperantibus 90, 2 (4). de quo (iugo) docui 38, 1. Alieno .. de omnibus rebus praecipit et de reliquo exercitu celeriter imponendo 2, 3. ut ab eo, quae vellent, de bello requirerent H 32, 8 (7). quid sperarent de Cn. Pompeio H 22, 1. β) de adversariorum eius crudelitate .. commemorare 26, 2. de iugulatione oppidanorum indignatos esse H 18, 9 (8). non videtur esse praetermittendum de 6
virtute militis 84, 1. γ) pugnare coeperunt de ponte H 33, 2. b) α) quod fama de victoria Caesaris praecucurrisset 87, 2 (1). rumore exoptato de Caesaris victoria audito 91, 2 (3). β) qui de rege excludendo consilium ceperant 97, 1. cum de suo adventu dubitatio .. esset 26, 1. s. affero (nuntium) § 2: 1 (2) B. de eorum sce- 7
leribus longiore habita oratione 90, 1 (2). rumore .. perlato de eius lenitate clementiaque 92, 4. de terrore suo desperationeque exercitus Caesaris facit verba 32, 1. c) s. certus 4) b) 6 B. 4) = hinsichtlich, in betreff a) s. mereor 3) 2 B. b) de levi armatura et equitatu longe et virtute et numero nostri erant superiores H 7, 6 (5) [Fl will de streichen].

E) modal: de integro pugnare coeperunt H 35, 4. * s. deligo H 18, 8.

debeo. id quod facere -etis 41, 4. — quid ex tuis copiis sperare -eas 45, 5 (4).

decem. ex meis commilitonibus .. non amplius X 45, 5 (4). sauciis X factis 70, 5. — legiones X 1, 4. [d.] habere legiones H 42, 7. milia pass. X 65, 2. 68, 1. cum X navibus longis 8, 2.

decerno. 1) beschließe quod proprium gaudium bellantibus fortuna tribuere non decrevit 61, 5. 2) entscheide (m. Waffen), kämpfe bis z. Entsch. a) cum suorum paucitate contra magnam vim hostium artificio magis quam viribus -endum (esse) 14, 1. primo quoque tempore de bello -ere H 5, 7 (6). b) [inter se -ere H 41, 1 N Hf D K; qui cum inter se discordare coepissent, .. eruptionem faciunt Dt nach Koch].

decerto. his copiis .. in campis planissimis .. usque ad solis occasum est -atum 19, 4 (7).

decimus. usque ad horam X 61, 1. 69, 5. in horam X 78, 9. de legione X 16, 2 (1). leg. duae, X et IX 53, 1. X legionis 54, 1. legionem X 60, 1 (2). legione X XIII que 81, 1.

decuma. pro -is octavas pendere 98, 2 (1).

decumanus. 1) a) -um militem 16, 3 (2). b) hic -i suum locum, cornu dextrum, tenebant H 30, 7 (6). dextrum .. -os cornu tenuisse; qui H 31, 4. non agnosco .. signa -orum 16, 2 (1). 2) porta -a 66, 1.

decurio. eorum -e percusso et ad equum defixo 29, 3 (4).

decurro. a) complures ex superiore loco adversariorum decucurrerunt H 23, 3. b) nullum portum Africae, quo classes -erent 3, 5.

decursus. cuius (planitiei) -um antecedebat rivus H 29, 2.

decutio. -sso Labieni praesidio 50, 4 (6).

dedecus. ne per summum -us fidissimos suis rebus Thapsitanos .. amitteret 79, 2 (3).

deditio. s. facio § 10: 3 B. ipse Vergilium .. invitavit ad -em 86, 2 (3). ex qua civitate legati ad -em venerunt H 36, 4. reliquos .. in -em accipit 95, 2. similem in civium -e (me) praestabo H 17, 4.

dedo. propter patriae luctuosam perniciem -imur hostium numero H 17, 2 [ducimur Koch). — sese insequenti luce oppidum esse -ituros H 19, 5.

deduco. 1) a) allgm.: refl.: noctu ex adversariorum conspectu se -erent ad mare versum H 18, 6 (5) [Koch se reciperent, was Fl Kr mißbilligen]. b) führe ab (Truppen), z. an mich v. wo aus legiones a munitionibus -ere 39, 2. milite ab opere -to 80, 4. — ex omnibus praesidiis cohortes -xit 41, 1. c) lasse von Stapel laufen Varus classem, quam .. Uticae .. subdu-
2 xerat, .. celeriter -it 62, 1. 2) a) führe, bringe wohin -ti (Titii) a Vergilio ad Scip. 28, 4 (3). qui (Gaetuli) simul ad eum sunt -ti 35, 3. qui .. ad reliquos perfugas -untur 35, 5 (6). quos (veteranos) asservatos sine contumelia -endos curavit ad Scip. 44, 2. sic extra vallum -ti sunt (veterani) 46, 2. reliquos (homines) versum oppidum .. -i H 21, 3. b) α) ut quamvis magna multitudine -ta pauci homines ex superiore loco defendere possent H 38, 4 [so Dt; M Fl adducta; q. (ohne ut) m. m. deducti hom. N Hf D K; N möchte perpauci für deducti]. β) lasse 3
wohin marschieren eo (in castra) V legiones ex superioribus castris -it 56, 1 (2). exercitum tironem non audent in campum -ere H 26, 4 (6). Caesar .. cotidie legiones in campum -ere 61, 6 (7). c) verlocke adversarios in aequum locum -ere H 5, 7 (6). quo eos (advers.) .. in aequum -eret H 6, 1. 4) a) ziehe ab, bringe ab ut Pompeium ab ea oppugnatione -eret H 4, 1. si posset Vergilius quique cum eo obsidebantur rei male gestae suorum indicio a pertinacia -i 86, 1 (2). b) bringe in e. Lage, versetze in e. L. quod 4
in eum locum res fortunaeque omnium -erentur, ut, quicquid post horam casus tribuisset, in dubio poneretur H 29, 5.

deerro. ad reliquas naves conquirendas, quae -assent 8, 2. navibus oner., quae -assent 11, 4.

defatigo s. defetigo.

defendo. a) absol.: quae (tela) ad -endum solent parari 31, 7 (6). cum bene magnam multitudinem telorum .. nostris -entibus iniecissent H 15, 6. quae in oppido ad -endum compararentur H 18, 4. b) α) ante portam frequentes considunt (oppidani) ad se -endum 3, 2 (3) s. sui, sibi, se § 6. uti manu facta se suosque -erent 32, 4. ut refectis castris rursus sese 2
-erent 85, 4. ut eques spatio intercluso vix se -ere posset H 23, 7. β) locum s. definio. oppidum: quod (o.) ab defensoribus propter egregiam munitionem oppidi .. facile et sine periculo -ebatur 29, 2 (3). quod (o.) .. summa vi per ipsos oppidanos erat -sum 67, 1. ut secum -um -erent 87, 7 (5). ut .. -um -erent 88, 1. legio XIII -um -ere coepit H 34, 3 [D oppidanos]. — si .. rem p. cum optimo 3
quoque -etis 44, 4. γ) provinciam .. patrocinio suscepto .. publicis privatisque causis multorum inimicitiis suscepitis -isse H 42, 2. c) α) loca se magis

-ere, si res coëgisset, quam in campo comminus consistere audere 42, 1. adversarii loco superiore se -ebant acerrime H 31, 1. etsi oppidani superiore
4 loco -ebantur H 12, 5. et natura loci -ebatur (Pomp.) et ipsius oppidi munitione H 28, 3. ut praesidia Pomp. duabus -erentur rebus, oppido et excelsi loci natura H 29, 1. β) munitum locum .. ceperat sibi .., ut .. ex superiore loco -ere possent H 38, 4. d) civitates bonaque eorum ab omni iniuria rapinisque -it 97, 2.

defensor. 1) Vertheidiger -es muri deterrere 56, 1 (2). quod (oppidum) ab -ibus .. sine periculo defendebatur 29, 2 (3). s. vacuus b) 2 B. egregiae munitiones castrorum .. vel sine -ibus aditum adversariis prohibebant 31, 7 (5). 2) Verfechter qui Pompeianarum partium fuisset -or acerrimus H 35, 3 (2).

defero. 1) trage hin, bringe hin litteris missis Pompeius Carteiam defertur H 32, 7 (6). — conveniunt in domum, quo erat delatus H 32, 8 (7). — ut mitterent lecticam, qua in oppidum -ri (Pomp.) posset H 32, 7 (6). 2) a) lasse wohin geraten quos (veteranos) .. fortuna in nostram detulit potestatem 44, 4. b) pass. werde verschlagen Scipio .. cum Damasippo et T. et P. R. .. ad Hipponem regium -untur 96, 1. — navis .. cum .. delata esset vento ad Thapson 44, 1. navis trieris .. tempestate delata ad Aegimurum 44, 2. 3) hinterbringe, berichte Caesari rem gestam detulerunt H 22, 3.

defessus. equites .. pauci multitudine hostium -i .. cedere 15, 2. multis vulneratis ac -is instando omnibus 70, 6 [ac klammern Forchh. D K ein].

defetigo. cum milites a mane diei ieiuni sub armis stetissent -ati 42, 1 (3) [def. klammern N D K ein]. sauciis ac -atis (equitibus) integros .. equites sumministrare 78, 6. — legionarium militem -abat (hostis) propter velocitatem 71, 2 (3). — ut etiam caedendo in ipsa victoria -ati vincerentur 19, 3 (2). — iumenta ex nausea recenti, siti, .. vulneribus -ata 18, 4. — tirones in labore -are 32, 2. — milites sub onere ac sub sarcinis -atos 75, 3 (4).

deficio. ne hi propter suorum paucitatem .. metu -erent 11, 4.

defigo. eorum decurione percusso et ad equum -xo 29, 3 (4).

definio. ne quid temere culpa secus admitteretur, eum locum -re coepit H 30, 3 [detinere (= tenere) statt def. möchte Fl, defendere Koch].

defugio. nec -entibus nostris multis telis iniectis complures vulneribus affecere H 28, 2 [so Schn Dt Koch; detinentibus N Hf D K; desinentibus Glandorp; necopinantibus nostris Fl].

degredior. parvulam proclivitatem -ssus 37, 3.

deicio. 1) a) werfe herab, w. nieder α) cassidem de capite deiecit 16, 3 (2). — tabellae de muro sunt deiectae, in quibus scriptum est inventum H 19, 4. β) materfamilias de muro se deiecit H 19, 3. γ) bene magna prioris muri parte deiecta H 13, 4. ballista missa a nostris turrem deiecit H 13, 7 (8). b) werfe (d. Feind) herab, ver-
treibe α) loco sunt deiecti (equites no- 2
stri) H 14, 2. — equitatus et levis armatura hostium .. loco pulsa et deiecta est de colle 69, 3. de statione sunt deiecti (nostri equites) H 13, 1. β) hostibus .. campo pulsis, post collem deiectis 18, 5 [so N Dt K; colle Hf
D M]. — prohibiti a nostris sunt (ad- 3
versarii), deiecti planitie (= planitiei = in planitiem) H 24, 3 (4). 2) prägn.: töte qua (turre) adversariorum .. V deiecti sunt et puer H 13, 7 (8).

deim. a) Clupeam classe praetervehitur, d. Neapolim 2, 6. cum .. in lixam .. impetum fecisset eumque sub pede subditum d. genu innixus pondere suo .. premeret 84, 1. omnibus rebus eo coacervatis, d. civibus cunctis interfectis 91, 2 (3). b) s. primo 1 B.

deinde. zeitlich a) bona paucorum publice vendit, d. Alieno praetori .. de omnibus rebus praecipit 2, 3. ähnl. 4, 4. 27, 1 (2). 33, 5. 50, 4 (6). 87, 2 (1). 89, 2. D.: 51, 2. 86, 2 (3). 89, 3. 94, 2. — quod .. auxilia haberet Num. .. praeterea regia auxilia .., d. legiones conscriptas ex .. XII milibus 19, 3 (5). b) qui .. sibi confideret, p r i m u m, quod audierat .., d. quod .. milites .. fideles sibi iam effecisset

19, 3. primum Adrumeti castra ponit, d. ibi .. commoratus .. cum Labieni .. copiis se coniungit 24, 1.

deleo. a) me -eto (Caesare) H 42, 7. Saburram eiusque copias ab Sittio esse -etas 93, 3. equitatus cum levi armatura funditus ad internecionem -etus esset 52, 4. b) paene oppressam funditusque -etam Italiam urbemque R. 22, 2 [f. et -etam D]. ut homines perditi .. moenia -erent H 36, 2. oppida .. reliqua dirui atque -eri 20, 4 (6). dedisse oppidum diripiendum -endumque militibus 74, 2 (3).

deligo, 1. 1) befestige fune crure -ato cum propius .. accessisset H 18, 8 [so Goduinus Schn D Dt; turri ligneae cum p. acc. Davisius, so auch Fl, nur verwandelt er noch fune in funestae; fune crure de ligno N Hf K]. 2) verbinde (chirurgisch) saucios suos .. in plostris -atos Adrumetum deportari 21, 2.

dementia. tanta homines esse -a, ut malint regis esse vectigales, quam .. in suis fortunis esse incolumes 8, 5.

demitto. a) armis -ssis salutationem more militari faciunt 85, 5 (6). b) lapidibus corbes plenos -sit (in flumen) H 5, 1.

demonstro. 1) absol.: ut supra -avimus H 25, 7. 39, 1. [ut] superius -avimus H 28, 4 [N Hf K haben ut nicht]. 2) a) cum iis copiis, quas paulo ante -avimus 24, 1. Didius, quem supra -avimus H 40, 1. b) m. acc. c. inf.: quem (Crispum) .. missum a Caes. cum classe -avimus 34, 1. ähnl. 74, 1. H 31, 4 [D hat ut vor d.]. servus .., quem supra -avimus dominum iugulasse H 20, 3. ex proelio supra circummunitos superius -avimus H 34, 6 (5).

demum. a) se eo[dem] die d. natos praedicantes 90, 3 (5) [Stephanus N Hf D K eo die]. b) s. tum 1) β) 2 B.

denique. D. legatos ad Caes. mittunt, ut sibi legiones subsidio intromitteret H 34, 4 [D m. d. Hdsch. Denuo]. — dilectus .. libertinorum, Afrorum, servorum d. et cuiusquemodi generis hominum 36, 1.

densus. turma d. 29, 3 (4).

denuo. s. denique H 34, 4. rursus Hispalim in oppidum d. noctu .. recipitur H 35, 4.

depello. ad impediendos milites suos et ab opere -endos 39, 2. — subeuntes in adventu nostri -untur [qui] telis H 38, 4 s. subeo.

depono. gebe auf, entsage sollicitudinem -it 34, 6 (5). omnem timorem -it 48, 3 (4).

depopulo. agros provinciamque vestro impulsu -avit H 42, 6.

deporto. saucios suos .. in plostris .. Adrumetum -ari 21, 2. ut a Munda .. materiem illo -arent H 41, 6 (5).

deposco. salutem a tua clementia -imus H 17, 3 (4).

depostulo. civitates .. auxilia sibi -abant H 1, 5.

deprecor. a) bitte um Gnade legati -atum venerunt H 35, 1. b) vitam sibi neque amplius quicquam -atur 89, 4 (3). — Caesare .. a militibus -ante, eis uti parcerent 85, 9 (10).

deprehendo, deprendo. litterae sunt deprensae, quas mittebat P. H 26, 3 (4). tabellarii eius -hensi (sunt), qui ad oppidum veniebant H 18, 7 (6).

depressus. is locus d. erat 51, 5 (6).

deprimo. a qua (classe) pauciora ab amplioribus circumventa navigia -untur 96, 2.

depugno. a) kämpfe heftig, ernstlich subito exsistunt, non ut in campo comminus -ent 7, 6 [Morus non, ut in c., c. -ant]. b) allgm. = kämpfe cum iam -arent, turres .. occuparunt H 34, 3 [repugnarent K m. d. Hdsch.]. — ferro inter se -ant (Juba et Petreius) 94, 1. cotidie minutis proeliis inter se -are 29, 1. — pro cuius dignitate victoriaque amplius XXX tot annis -avi 45, 3 s. tot.

derigo. 1) formiere, stelle auf aciem: a. -unt mirabili longitudine .. equitum confertam 13, 1 [mirabilem in l. Forchh. D K]. a. -it simplicem, ut poterat propter paucitatem 13, 2. prima (a.) equestri turmatim derecta 41, 2. hoc modo a. derexit 59, 2. cum a. derectam vidisset H 29, 3. — eo equitatu dextra sinistra derecto ab oppidi lateribus 78, 2. collocabat post

eas (legiones) .. Numidas .. ita extenuatos et in longitudinem derectos 59, 2. 2) a) richte nach einem Punkte hin bracchium medio iugo ab eo loco .. usque ad eum .. iubet -i ac muniri 38, 2 (3). ab suis maximis castris per medium campum e regione oppidi U. .. duo bracchia instituit duci et ita -ere, ut 51, 2. — celeri festinatione circum munitiones iugo (= in iugum) -unt H 38, 6. b) übtrg.: s. dispono 3) 1 B. 3) intranſ.: nehme die Richtung wohin, erstrecke mich hinc -ens proxima planitias sequabatur H 29, 2 [N läßt prox. abhängig sein v. der. = recta regione propagasse].

descendo. s. discordo H 34, 2. 1) a) steige herab ex equis -erunt H 4, 2 (3). 15, 2. b) marschiere h., ziehe mich h. Caesarem nolle in convallem -ere H 28, 2. ut in aequum locum -erent (adversarii) 79, 1. illi .. ad congrediendum in aequum locum non sunt ausi -ere H 25, 3. 2) entschließe mich zu etw. ut potius ad dimicandum -erent quam signum fugae ostenderent H 18, 6 (5). haec res .. devocabat, ut ad dim. -eret H 24, 2 [Hf dev. eum ad dim. ut desc.]. necessario ad dim. -ent H 26, 6 (7).

descisco. a rege Iuba -unt (Gaetuli) 55, 1.

desero. 1) verlasse, gehe auf Acillam, quam obsidebat, -uit 43, 1. agros -tos ac vastatos esse 20, 4 (6). oppida castellaque dirui -ique 26, 5 (6) [deleri möchte Fr, wie 20, 4 (6)]. oppido -to 85, 1. desperata salute oppidum -it 93, 1. 2) verlasse (treulos) jem., gebe preis levi armatura -ta pulsi convulneratique .. ad suos refugerunt 61, 3 (4) [deserti ac d. Hdsch.]. Mauri equites, qui in eodem cornu cum elephantis erant, praesidio -ti principes fugiunt 83, 3 (4) [so D K Dt; e praesidio, -ti p. f. N Hf]. regem vagum a suisque -tum 93, 3. — relicti et -ti a Pomp. H 17, 3. ab Cn. Pomp. sum -tus H 19, 4.

desidero. ut ex nostris praeter duos centuriones sit nemo -atus H 23, 8. nostri -ati ad hominum mille partim equitum p. peditum H 31, 10.

designo. Caesar .. consul -atus quarto H 2, 1.

desino. adversarii patrocinari loco inique non -unt H 29, 8. — ut nullo tempore legiones -tae (sint) populi R. in hac provincia haberi H 42, 5.

desisto. a) α) ut caede rapinisque -erent 87, 7 (5). β) ut de negotio -as 45, 4 (3). b) m. inf.: Cn. Pompeium filium multis verbis assidueque obiurgare non -ebat 22, 1. ähnl. (m. Negat.): 25, 3 (4). 28, 2. 75, 6 (7). 84, 3. H 36, 1. amplius de ea re agere destitit 88, 2.

desperatio. verzweifelter Zustand contione advocata de terrore suo -eque exercitus Caesaris facit verba 32, 1.

despero. a) -ata salute 85, 5 (6). 93, 1. 94, 1. b) quibus .. de vita ex suo promerito -antibus 90, 2 (4).

despicio. ut quasi despexisse Caesarem videretur 32, 1. adversarios .. -ere se (Caesarem) intellexit 79, 1. despectis eius copiis 48, 3 (4). — despecta patientia Caesaris exercitusque eius 30, 2.

destino. mentem perterritam atque in fugam -atam habere 88, 2.

deterreo. a) schüchtere ein = perterreo α) non -ebatur animoque .. confidebat 1, 4. hostes pulsos -itosque 69, 4. β) qua oratione -itos amplius iugulationem non fecisse H 16, 4 (6). b) schrecke ab α) defensores muri -ere 56, 1 (2). β) partim tempestate impediti vigiles non poterant diligentiam praestare, p. illo responso -ebantur H 3, 7. vgl. unt. 76, 2 (3). γ) ne .. ab oppugnatione -eretur 51, 3. inopia ab oppugnatione eius -itus 76, 2 (3). δ) m. inf.: quo facto postea sunt -iti oppidum temptare 29, 3 (4). equites -ebat (hostis) proelium inire propter equorum interitum 71, 2 (3). vgl. ob. H 3, 7.

detineo. 1) a) halte auf, h. zurück: s. distineo 1) a) 1 B. b) pass. übtrg.: Caesar muneribus dandis in Italia -etur H 1, 1. fore iam aliquot mensibus ibi (= in oppugnatione) -ebatur H 3, 1. dum hic (= in potiendo oppido) -etur (Caesar) H 34, 6 (5) [nach Kr = commoratur ohne den Begr. der Notwendigkeit]. — nostri dum incendio -entur H 36, 3. — dum nostri in praeda -entur H 16, 2 (3). c) intranſ.: s. defugio H 23, 2. 2) bildl.: halte

fest, fesselte elephantorum magnitudo multitudoque animos militum -ebat in terrore 72, 3.

deturbo. praesidium inde (= de colle) -arent 39, 2.

deuro. deusto oppido H 27, 4.

deus. subi.: dii imm. H 17, 1. — per idem tempus deorum voluntate studioque erga Caesarem transfuga suos cives facit certiores 74, 2 (3) [M de eorum vol. s. e. C. [ex legatis cognoscitur et] transf.]. — uti se ad suos deos penates admitterent 91, 3 (4). — ut.. optandum tempus prope ab diis imm. illud tributum esset ad proelium committendum H 29, 4. victoriam sibi propriam a dis imm. portendi 82, 2.

devenio. nobiles homines.. in castra Caesaris -re 26, 2.

devinco. tantis exercitibus devictis 31, 9 (8).

devoco. haec res necessario -abat (Pompeium), ut ad dimicandum descenderet H 24, 2 [dev. eum ad dim. ut desc. Hf nach cod. Vindob.].

dexter. 1) m. subst. a) m. sinister: s. cornu 4 B. u. sinister 1) a) 8 B. b) allein stehend α) prope totum -trum cornu 39, 4. -trum .. c. H 31, 4. -tro c. 82, 3. a -tro .. c. 83, 2. in suo -o c. 59, 4. 60, 2. ad -trum latus 58, 4. ad -tram partem suae aciei 59, 5. ab -tra parte 61, 2. β) a -tro (cornu) H 31, 4 [ad -trum d. Hdsch.]. 2) ohne subst.: (rivus) erat ad -tram H 29, 2. — abl.: -tra sinistraque 70, 3. -tra sinistra 78, 2 [Hf sinistraque nach 2 Hdsch.].

dextrorsus. per iugum summum collis d. procul subsequi 75, 6 (7).

dicio. s. potestas 1) a) 1 B.

dico. 1) sage a) α) ut antea dixi 32, 1. β) eadem ratione, qua ante dixi 69, 4. — haec opera, quae ante dixi 51, 6 (7). b) α) viator .. est missus, qui -eret: vetat te rex colloqui 57, 2. β) m. acc. c. inf.: (ita Labienum dixisse pro contione) 19, 3 (2). ähnl. 26, 4 (5). H 12, 1. 18, 3.
2 19, 3. — praesidium brevi tempore se missurum dixit 36, 3. — oppidanis dixit se .. proficisci H 32, 5 (4). c) pass.: m. nom. c. inf.: -itur 28, 4. 57, 5. -ebantur H 21, 3. 2) spreche, rede potestatem iis -endi fecit 45, 1. — multa praeterea dixisse, qua oratione H 16, 4 (6).

dictator. Caesar -or tertio, consul designatus quarto H 2, 1.

dictum. Befehl: s. audio 2) 2 B.

diduco. ita necessario -ebantur nostri, ut a Munda .. materiem illo deportarent H 41, 6 (5) [vulg. ded.].

dies. [die gen. 61, 1]. 1) Tag a) Scipionem post d. III eius d., quo proelium factum erat, appropinquare 20, 2. ab hora diei V usque ad solis occasum 19, 4 (7). a mane usque ad horam X die 61, 1 [diei D]. a quarta vigilia usque ad horam X diei 69, 5. a mane diei 42, 1 (3). s. pars § 3: 2 B. s. tempus § 1: 4 B.

acc.: postero d. et nocte confecto 80, 3. s. conficio § 2: H 2, 1. una
nocte et die ad oppidum consumpta 2
5, 1. nullo d. intermisso 1, 1. — s. commoror § 3: 2 B. — ut .. dies noctesque .. oculos ad mare dispositos .. haberet 26, 4 (5). diem et noctem iter faciunt H 38, 1. — II d. Non. Jan. .. est decertatum 19, 4 (7) [Hf D pridie Non. Jan.]. vgl. 79, 1 (2). H 39, 3. a. d. XIV Kal. Jan. Lilybaeum pervenit 1, 1. navem conscen- 3
dit a. d. VI Kal. Jan. 2, 4. ähnl. 98, 2. a. d. III Non. Jan. castra movet 9, 1. lustrato exercitu a. d. XII Kal. April. 75, 1. ante d. XI Kal. Mart. oppido potitus H 19, 6. a. d. III Non. Mart. proelium .. factum est H 27, 2. — interim in dies .. naves .. adaugeri 1, 5. — s. post § 2: 6 B.

abl. α) multis itineribus nocte die- 4
que confectis H 2, 1 s. conficio § 2. — diebus compluribus cupiebat Caesar .. adversarios in aequum .. deducere H 5, 7 (6). — postero d. 26, 4 (5). 85, 6. 41, 1. 42, 2 (4). 48, 5 (6). 54, 1 (2). 58, 1. 61, 5 (6). 66, 4. 75, 1. 2. 76, 1 (2). 86, 3 (4). 90, 1. 92, 2. H 11, 1. 12, 1. 13, 1. 4. 16, 3 (4). 17, 1. 21, 1. 24, 1. sequenti d. cum iter facere .. vellet H 28, 1 [Kr will
insequenti]. insequenti d. H 14, 2. 5
21, 3. 25, 1. 42, 1. quarto d. in portum .. pervenerunt 34, 5 (4). inde die IV egressus 76, 2 (3). quarto d. navigationis .. ad terram applicant H 37, 3. duodetricesimo die .. ad urbem

R. venit 98, 2. — hoc d. H 26, 2. 3 (4). eo d. 6, 7 (6). 42, 1 (2). 59, 5 (6). 79, 1 (2). H 6, 3. 18, 2. 6 (7). 27, 3. eo[dem] d. demum 90, 8 (5). eodem d. 89, 3. H 11, 2. ſ. difficultas
6 1) b) H 6, 2. quo d. ad oppidum capiendum accederent H 13, 3. quo d. equestre proelium factum esset H 18, 3. ſ. ob. 20, 2. — ex quo d. oppidum A. esset captum H 22, 7. in tertio quartoque d. procedendo .. castra communiebat 47, 2 [M in t. quoque quartove d.]. β) innerhalb welcher Zeit?
7 Cirtam .. adortus paucis d. pugnando capit 25, 2 (3). γ) paucis ante d. missum a Caes. 34, 1. paucis post d. 33, 5. 95, 3. multis post d. 53, 1.

b) bestimmter Tag ut omnes in dies horasque parati essent 1, 2.

2) meton. = Witterung ut locus illa planitie equitatum evocaret et diei solisque serenitate H 29, 4.

difficilis. a) schwierig erat accessus loci -limus H 38, 3 (4) [difficultas statt diff. N Hf D K]. impeditam d que .. oppugnationem H 8, 2 (1) ſ. impeditus. — ſ. facio § 1 : 2 B. b) beschwerlich -is ad oppugnandum erat accessus 5, 1. aditus ascensusque .. -es H 8, 4.

difficultas. 1) a) Schwierigkeit: ſ. difficilis a) H 38, 3 (4). b) Beschwerlichkeit animadvertebat loci -em H 9, 1. propter -em et angustias locorum complures mulos onustos retraxit H 6, 2 [ſo Dt nach Forchh. u. Koch; qua die facultatem et ang. N Hf D K; vgl. mulus]. propter loci -em neque equo neque vehiculo saluti suae praesidium parare poterat H 39, 1. ut in tanta loci -e ad subsidium mittendum se committeret H 9, 1. 2) schwierige Lage, Verlegenheit cognitis Caesaris -ibus copiarumque paucitate 25, 1.

diffido. equites Curioniani -si Scipioni eiusque copiis 52, 5 (6). — quod victoriae suorum -eret 31, 9 (7). ut prope nostri -erent victoriae H 31, 1.

diffugio. Gaetuli -ere cotidie ex castris Scip. 32, 3. ex legionibus IV et VI Scipionis milites -ere .. in castra Caes. 52, 5.

dignitas. a) Würde, Ansehen quibus ex rebus sibi eam -em, quae est per gentes clarissima notissimaque, conciliavit 22, 3. neque tam excellenti maiorum -e parta 22, 4. ſ. nobilitas 1 B. pro cuius (exercitus) -e victoriaque .. depugnavi 45, 3. b) Rang, Stellung, Stand Scipionem, hominem illa familia, -e, honoribus praestantem 57, 4.

digredior. statim inde (Thapso) -ssus 86, 3 (5). Caesar a mari non -i 7, 4.

dilectus, us. -us cotidie libertinorum, Afrorum, servorum denique et cuiusquemodi generis hominum .. habere 36, 1. priore .. anno propter adversariorum -us .. messem non esse factam 20, 4.

diligenter. omnibus rebus -issime constitutis 88, 3. castra munire -ius 20, 1.

diligentia. huic (Didio) non aberat -a ad naves tuendas H 40, 3. — ut -a adhibita perquirerent, qui H 20, 2. tempestate impediti vigiles non poterant -am praestare H 3, 7. per te ipse satis animi magnitudine -aque praeditus 22, 5.

dimico. 1) abſol. a) haberetne in animo -are 51, 4 (5). Scipio .. ad necessitatem adductus -andi 79, 2 (3). cum ad -andum in planitiem se contulissent H 25, 7. cum eques ad -andum .. cum pedite congreditur H 15, 1. ſ. descendo 2) 3 B. ſ. invito 2 B. ſ. paratus § 1 : 2 B. ſ. procedo § 2: 2 B. b) unperſ.: quin -aretur 61, 1. 2) si forte vellent classe -are 63, 5 (6). — proeliis minutis comminus -abant 51, 6 (7). equestribus proeliis inter se .. -abant 61, 8. — qui (tirones) numquam in acie -assent 81, 2. — qui per virtutem, non per dolum -are consuerunt 73, 2. — se acie instructa cum pedestribus copiis -aturum 13, 2.

dimitto. 1) ſchicke aus, ſch. umher, entſende in Sardiniam nuntios cum litteris et in reliquas provincias finitimas -sit, ut sibi auxilia .. mittenda curarent 8, 1. — ſ. divido c) 34, 6 (5). 2) a) ſchicke von mir, ſch. fort eques ad dimicandum [-sso equo] cum pedite congreditur H 15, 1 [admisso e. Weissenb., was K nicht billigt]. b) laſſe frei quem (Ligarium) Caesar in Hispania cum reliquis -serat 64, 1. c) entlaſſe, verabſchiede eos .. ob neglegentiam igno-

miniae causa -cedos ab exercitu .. curavit 46, 4. te ab exercitu -o 54, 4. 3) verliere quam antea absens habuerat auctoritatem, eam omnem praesens -serat (Juba) 48, 3 (4).

dirigo s. derigo.

dirimo. ut prope videretur finem bellandi duorum -ere pugna H 25, 5 (6) [Fl praeripere statt dir.]. — proelio dirempto 19, 1. quorum pugna esset prope profecto dirempta, nisi H 25, 7.

diripio. quorum .. bona Juba -uerat 97, 3. domos eorum expugnaverunt ac -uerunt 87, 6 (4). dedisse oppidum -endum delendumque militibus 74, 2 (3). quae (manus) Uticam -uerat 95, 1. — pecus -i, trucidari 26, 5 (6).

diruo. quae (legiones) .. etiam caelum -ere possent H 42, 7. ad casas .. -endas et incendendas H 16, 2. oppida .. reliqua -i atque deleri 20, 4 (6). oppida castellaque -i deserique 26, 5 (6).

discedo. 1) a) gehe weg, entferne mich α) quo nuntio perterritus -ssit (Aquinus) 57, 3. β) ab oppido -ssit (Caes.) 86, 2 (3). H 32, 5 (4). ab Zama -it (Juba) 91, 4 (5). γ) servus .. clam a Caes. praesidiis in Pompei castra -ssit H 18, 4. b) marschiere, ziehe ab quanto longius ab oppido -ebatur 6, 6 (5). ut aut ab excelso loco aut ab oppido -erent H 29, 7 (8). — hostium copias ab se suoque vestigio non -ssuras existimabat 73,
2 3 (4). 2) a) falle ab legati Cordubenses, qui a Cn. Pomp. -ssissent H 2, 1. b) komme davon (a. e. Kampfe) cum .. pulsus fugatusque inde -ssisset 28, 2. — ut modo hi, nonnumquam illi superiores -erent H 5, 4. 3) übtrg.: lasse ab, gebe auf neque tamen illi a sua consuetudine -ebant H 29, 7 (8).

discessus. cognito Caesaris -u 67, 3.

discingo. entwaffne neque extra vallum licere exire nisi -ctum H 22, 7.

discordo. oppidani .. -are coeperunt H 34, 1. s. decerno 2) b). qui in Caesaris adventum -are coeperunt H 34, 2 [D K m. d. Hdsch. descendere statt disc.].

disicio. zerstreue s. tentorium 1 B.

dispergo. onerariae reliquae (naves) .. vento -sae atque errabundae 2, 5. in Numidas cupide insequentes -sosque impetum fecerunt 52, 3.

dispertio. tirones .. inter legiones -ri 46, 3. trinis castris -tis copiis 67, 3.

dispono. 1) rangiere acies sunt -sitae H 25, 5. 2) stelle an versch. Punkten auf, verteile a) α) pedites .. -siti partim ibi remanserant H 3, 8. hi sic -siti erant, ut a nullo conspici possent H 40, 4. β) nocturno tempore insidiis -sitis 95, 2. b) qui (tabellarii) a Cn. Pomp. -siti omnibus locis essent, qui certiorem Pomp. .. facerent H 2, 1 (2). c) classes circum insulas portusque -suit 21, 4. — circum ea loca castella -suit H 20, 1. d) α) legiones 2
equitesque .. divisos in castella munitionesque -it 34, 6 (5). β) equitatu in statione -sito 38, 2. equitatum frenatum universum in suo dextro cornu -suerat 59, 4. sagittariis, funditoribus in utrisque cornibus -sitis 81, 1. 3) übtrg.: richte ut .. dies noctesque oculos mentemque ad mare -sitos derectosque haberet 26, 4 (5).

dissensio. -e in exercitu orta 95, 3. initio per -em principum societatem cum Juba inierant 97, 3.

dissentio. a) Carteienses .. propter Pompeium -re coeperunt H 37, 1. b) bin widerwillig Romae legiones veteranas -re neque in Africam velle transire 19, 3.

dissimilis. m. gen.: quod -limus reliquorum ducum fuerat (Cato) 88, 5.

dissimiliter. quo ceteri d. se gerant 54, 3.

distineo. 1) a) vereinzele, zerstreue Labieni eques in loco permanere legionesque -ere 61, 2 [so Dt; d. übr. Hrsgbr. detinere]. b) halte fern = sichere ita ab oppugnationibus natura loci -entur (oppida) H 8, 5. 2) übtrg.: beschäftige vielseitig Juba -tentus triplici bello 55, 2. cum in opere nostri -tenti essent H 12, 5. 23, 2. 27, 1.

distribuo. 1) verteile, teile zu legionibus opera -it 51, 1. quod pecuniae secum habuit, eis (equitibus) -it H 32, 5 (4). — cum essent in legionem -ti H 36, 4. 2) teile ein tripertito signa -unt H 40, 3.

diu. a) α) cum -ius circumsiderentur H 36, 4. -ius in uno loco .. commorabatur 78, 3. β) s. multum a) 4 B. γ) satis d.que adversarios .. ad dimicandum invitatos 75, 2. b) haud ita d. commoratus 48, 5 (6).

diurnus. s. I) opus 2) b) 2 B.

divello. ipse suis manibus vulnus crudelissime -it 88, 4.

diverse. horum corpora .. caesa toto campo ac prostrata d. iacebant 40, 6.

diversus. 1) in versch. Richtung dispersae (naves) .. -a loca petierunt 2, 5. 2) entlegen, entfernt oppidum erat .. a Caes. .. d. ac remotum 68, 1.

divido. a) trenne, scheide quae (loca) planitie -untur, Salso flumine H 7, 3 (2). loca excellentia tumulis contineri, intervallo planitie -i H 28, 4 s. intervallum. b) spalte, durchbreche coronam hostium dextro sin.que cornu -it 17, 1 (2). c) teile zu, verteile legiones equitesque .. -sos in castella munitionesque disponit 34, 6 (5) [so N Dt Hf; div. ist nach Forchh. unnötig; dimissos D K m. d. Hdschr.]. singulis (equitibus) C (sestertios) -sit 87, 7 (5).

divinus. -a re facta 86, 3 (4).

do. I) gebe, reiche 1) v. Sachen a) eigtl. α) alga .. iumentis esurientibus data 24, 4. frumento exercitui dato 76, 1 (2). β) s. litterae § 1: 1 B. u. § 2: 2 B. — neque .. tabellas signatas dederat, ut .. locum certum peterent 3, 4. γ) signo dato 18, 5. 58, 3. H 3, 8. 36, 4. signum dare 82, 2. quo s. d. 80, 5 (6). signo Felicitatis dato 83, 1. tessera data H 36, 5.
2 δ) überlasse, gebe preis imprudentes vela in altum dederunt 58, 1. ε) veranstalte Caesar muneribus dandis in Italia detinetur H 1, 1. b) übtrg. α) datis mandatis 2, 4. β) quibus supplicibus venia data 92, 4. γ) quo haec celerius conciperent, dabat operam, ut legiones .. huc atque illuc raptaret 73, 3 (4). δ) se condiciones dare, non accipere consuevisse H 13,
3 5. ε) gestatte, lasse commeatu dato 77, 3. data facultate 4, 2. 35, 4 (5). postea sibi facultatem nullam datam (esse) transeundi 64, 2. eis ad ignoscendum nulla facultas est data H 12, 2. ut locus in aciem ad subsidium veniundi non daretur H 31, 5. uti sibi daret potestatem cum Considio agendi 4, 1. potestate data H 22, 6. spatium se non dare (Scip. copiis) colligendi 85, 3. non est visum dari spatium convalescendi augendarumque eius opum 25, 1. — m. ger.: dedisse 4
oppidum diripiendum delendumque militibus 74, 2 (3). ζ) bringe, stelle in eine Lage caput .. populo datum est in conspectum H 39, 3. 2) v. leb. Wesen a) α) gebe bei arbitris a senatu datis 97, 3. β) petere ab eo, uti sibi praesidium daret 33, 1 (2). praesidio dato 33, 2 (3). b) nötige in einen Zustand in fugam adversarios dederunt 78, 8. — quorum partes .. sub Hiempsalis re- 5
gis erant dati potestatem 56, 3 (4). 3) me do zeige mich qui simul in conspectum oppidi se dederunt H 4, 1 (2).

II) gebe von mir a) in Worten: fide data inter se colloquebantur 29, 1 (2). neque responsum ullum a Considio dabatur 5, 1. quem .. animadvertit responsum sibi non dare 86, 2 (3). b) umschreibend = mache clamore facto impetum dederunt H 25, 8. c) verursache, veranlasse victoriam propriam se eis brevi daturum 32, 1.

doceo. teile mit, erkläre, zeige a) α) rem a se gestam -ent 77, 1. β) iugum, de quo -ui 38, 1. b) α) quanta copia frumenti apud se sit, -ent 36, 2. β) in qua (turri) -ui esse praesidium .. Numidarum 38, 2. quos cum litteris .. missos supra -uimus 55, 1.

doctrina. s. usus a) 1 B.

documentum. egomet ipse -um more militari constituam 54, 3.

dolor. 1) körperl.: quo -e adductus elephans 84, 4 (3). elephans vulnere ictus et -e concitatus 84, 1. 2) Unmut, Erbitterung ut eis interfectis eorum pernicie -em suum ulciscerentur 87, 4 (3). s. incendo § 2: 2 B.

dolus. hostium -os, insidias, artificia cognoscere 73, 2 (3). qui per virtutem, non per -um dimicare consuerunt 73, 2.

domicilium. ubi ipse -um, coniuges liberosque habebat 91, 1 (2).

dominus. servus, cuius -us in Caes. castris fuisset, .. -um iugulavit H 18, 4. quem (servum) demonstravimus -um iugulasse H 20, 3.

domus. 1) Haus -os eorum (Uticensium) expugnaverunt ac diripuerunt 87, 6 (4). conveniunt in -um, quo erat delatus H 32, 8 (7). 2) Heimat legatos .. -um iubet antecedere 92, 2.

donec. bis daß, bis: m. Konj.: oppidani usque eo passi propius (eum) accedere, d. ad ipsas portas .. appropinquaret 23, 2. ut usque eo locum obtinerent, .. d. ab hoste telum missum ad se perveniret 31, 2 (1). — ut .. contenderent neque remitterent, d. .. hostes reppulissent 18, 4. constituerat gloriam .. eorum pati, d. sibi .. legionum pars .. occurrisset 31, 10 (9).

dono. a) vobis vitam et pecuniam -are 44, 4. — Caesar ob virtutem turmae Cassianae -avit milia XIII et praefecto torques aureos V et levi armaturae milia XII H 26, 1. pecuniam et argentum in praesentia familiae -avit H 33, 3 (4). b) α) totum exercitum veteranum -avit 86, 3 (4). β) eius beneficio agris finibusque -ati (patres) 56, 3 (4). collaudati a Caes. stipendioque -ati (Gaetuli) 35, 5 (6).

dormio. cum -tum isset 88, 3.

dubitatio. cum de suo adventu -o in provincia esset 26, 1.

dubito. 1) bin ungewiß, zweifle magna pars hominum .. non -arunt, quin eruptionem eo die essent facturi H 13, 6 (7). 2) trage Bedenken a) absol.: -ante Caesare atque eorum .. cupiditati resistente 82, 3. b) contra regem facere non -ant 55, 1. ne -aret signum dare 82, 2.

dubius. unentschieden, zweifelhaft inter bellatores principes -a erat posita victoria H 25, 5 (6). — illi .. procul -o ad congrediendum .. non sunt ausi descendere H 25, 3. cum existimasset pro suo beneficio sine -o ab his gratias sibi actum iri 45, 1. sine -o existimans ultro adversarios .. concursuros 58, 2. — non habuit -um, quin .. ad dimicandum .. procederent H 29, 3. ut, quicquid post horam casus tribuisset, in -o poneretur H 29, 5.

duco. 1) allgm.: führe qui cum -erentur ad necem 28, 4. cum ad necem -eretur 64, 2. 2) a) führe, lasse marschieren sinistra parte campi propter mare legiones -it 87, 3. — sagittariis ex omnibus navibus .. -tis in castra compluribus 20, 1 (2). b) führe an, kommandiere apud quem (Caes.) ordinem duxi 45, 3. qui in meo exercitu ordines -atis 54, 5. qui sub Juba Petreioque ordines duxerant 97, 2. 3) ziehe hin, z. in die Länge ut longius bellum -eret H 8, 1. bellum -unt H 26, 4 (6). 4) ziehe, führe, f. auf bracchia -ere H 24, 1. -a protinus (= porro) -ere 49, 1. -um ad pontem -ere H 5, 3. -um ad flumen S. -ere H 23, 1. -um ad eas (naves) duxit H 40, 1 [so Dt; d. übr. Hrsgbr. nehmen eine Lücke an hinter br.]. ab suis maximis castris per medium campum e regione oppidi U... duo -a instituit -i 51, 2. ex castris suis -um -ere coepit ad flumen S. H 13, 1 [so Dt nach Koch; d. übr. Hrsgbr. haben d. nicht]. — vallum et fossam per medium campum -ere 61, 6 (7). vallum ab oppido R. usque ad mare -ere et a castris alterum eodem 20, 1.

dulcis. aqua -i 24, 4.

dum. 1) während, indem, in der Zeit daß a) m. Indik. α) Präs.: z. Beg. des Satzes: 15, 1. 16, 3 (2). 26, 1. 33, 1. 36, 1. 53, 1. 93, 1. H 1, 1. 5, 5. 10, 3 (4). 13, 4. 16, 2 (3). 25, 8. 27, 1. 34, 6 (5). 36, 1. 37, 1. 3. 42, 1. — ne, d. in ea re Caesar est occupatus, circumventus .. ab equitatu hostium laboraret 5, 1 [D esset]. — nicht z. Beg. des Satzes (nach anderen Worten): H 14, 2. 23, 6 (7). 36, 3. 40, 5. β) Impft.: d. haec opera .. fiebant a legionibus, interim pars acie .. sub hoste stabat 51, 6 (7). b) m. Konj. α) hic d. in opere nostri distenti essent, complures .. adversariorum decucurrerunt H 23, 2 [so Hf Dt, wie auch Kr will, m. allen Hdsch.; cum N D K]. β) im abhäng. Satz: capit consilium satius esse sibi suoque regno subsidio ire, quam, d. alios adiuturus proficisceretur, ipse .. forsitan utraque re expelleretur 25, 4. 2) so lange bis, bis daß ibi .. paulisper .. ante portum commoratus, d. reliquae naves convenirent 3, 1 (2). ähnl. m. Konj. Impft.: 14, 3. 66, 1.

dumtaxat. plebem .. ante portam .. castris fossaque parvula d. munierat 87, 3 (2). se eis d. vitam

concessurum; bona quidem eorum se venditurum 90, 1 (3).

duo. [duum gen. neutr. 70, 4. 75, 1]. camelis XXII 68, 4. milia XXII H 34, 5 (4). — a) m. nachgestellten subst.: nom. masc. 13, 1. 28, 2. H 9, 4 (5). 18, 6 (5). gen. masc. H 24, 6. fem. 3, 2 (3). 65, 3. neutr. 23, 1. (duum) 70, 4 u. 75, 1. 78, 1. H 8, 6. acc. masc. H 23, 8. fem. 27, 1. neutr. 1, 5. 6, 3. 25, 2 (3). 51, 2. H 7, 1. 3 (2). abl. fem. 33, 3. H 29, 1. neutr. 2, 1. 77, 4. b) m. vorausgeh. subst.: nom. masc. H 12, 1. 23, 3. duae 53, 1. 59, 5 (6). acc. masc. H 5, 4. fem. 62, 5. 65, 2. 68, 1. neutr. 10, 1 (2). abl. fem. 37, 1. 80, 4. c) α) ex Gaetulis duos .. mittunt 35, 2. β) das subst. ist zu ergänzen: duo reliqui (legati) ex eis H 22, 3. duae (legiones) H 7, 5 (4). cum duabus (leg.) 86, 3 (5). duorum (bellatorum) H 25, 5 (6).

duodecim. ex .. amplius XII milibus 19, 3 (5). milia pass. XII 37, 4. milia XII H 26, 1. XII pedites H 15, 5 (4).

duodecimus. a. d. XII Kal. April. 75, 1.

duodequadraginta. ex legionariis C XXXVIII (ceciderunt) H 24, 6.

duodetricesimus. -o die 98, 2. legionem .. XXVIII 60, 1 (').

duplex. s. acies § 7: 59, 2. -i laetitia ac voluptate uno tempore auctus 34, 6 (5). re -i perturbatus 50, 2 (3).

dux. subj.: -es utrique 61, 8. ex regiis copiis -es complures 92, 3. — hostes .., quorum dux erat Labienus et duo Pacidii 18, 1. — quod dissimillimus reliquorum -um fuerat (Cato) 88, 5. — complures -es ac fortissimus quisque interfecti vulneratique sunt 78, 10. ut -em aliquem requirerent, quem respicerent, cuius auctoritate imperioque rem gererent 85, 4. hic inter -es duos fit contentio, uter prius pontem occuparet H 5, 4. — quae (turmae) pro vallo in stationibus esse solebant [ab utrisque -ibus] 29, 1. cum iam non longe ab Scipione atque eius -ibus abesset 25, 4. dum haec .. ab utrisque -ibus administrantur 28, 1. 58, 1.

E.

eadem, adv.: Caesarem e. saepe frumentandi gratia commeatuum 65, 3 (4).

edico. a) m. ut: alii quoque equitatui -it, uti suo quisque loco paratus .. praesto esset 81, 3 (2). cives .. Rom. .. multis verbis accusatos .. ad extremum, ut sine metu prodirent, -it 90, 1 (2). b) m. ne: -it per ordines, ne quis miles .. procederet 15, 1.

edictum. gravissimum in eos -um proponendum curavit 46, 4.

editus. loca sunt e. et ad castrorum munitiones .. idonea H 8, 1. s. expeditus 2) H 7, 3 (2).

edoceo. rudes .. elephanti multorum annorum doctrina usuque vetusto vix -ti 27, 2 (3).

educo, 3. nur in Af. 1) führe heraus, lasse ausrücken a) α) -tis omnibus copiis 41, 2. idcirco .. copias -xerat, quod H 28, 2. cum his copiis et omnibus legionibus -tis .. constitit 77, 4 [et haben N Hf K D nicht]. β) neque idcirco copias .. non -ebat in aciem, quod 31, 9 (7). b) α) equitatu 2 omni ex castris -to 38, 3 (4). omnes legiones ex castris -i 37, 2 [D extra castra]. legiones ex castris -tas .. constituit 78, 2. β) universas omnium copias de castris omnibus -unt 58, 1. 2) ziehe heraus simul pugionem -xit et .. incidit H 18, 2.

effero. 1) trage heraus secum extulerunt virgulta, crates ad fossas complendas et harpagones .., praeterea argentum, vestimenta H 16, 2. 2) a) pass. werde fortgerissen, lasse mich hinreißen tuus pater .. gloria et animi magnitudine elatus 22, 2. b) reflex.: praeter duos centuriones .. gloria se -entes H 23, 8. 3) me e. überhebe mich, bin übermütig ita se -entes iniquo loco sui potestatem efficiebant H 30, 6 (5).

efficio. 1) a) stelle her, errichte ea (castella) minus semihora -it 38, 1. b) bringe zuwege, bilde, bereite α) quem (campum) iugum cingens .. velut theatri -it speciem 37, 4. β) = facio: iniquo loco sui potestatem -ebant H 30, 6 (5). c) m. dopp. acc.: quod ..

suos milites .. fideles sibi iam effecisset 19, 3. quae res secundum nostris -ebat proelium H 24, 4 (5). haec mora adversarios alacriores -ebat H 30, 5 (4). ut oppidum ad oppugnationem tutius -eret H 41, 5 (4) [so Dt. wie auch N wollte; N Hf D ad oppidum oppugnationem tutiorem eff.; K ab opp.; Koch ut oppidi oppugnationem impeditiorem eff.]. d) verursache, bewirke qui (rivus) ad eorum accessum summam -ebat loci iniquitatem H 29, 2. 2) bringe zustande, führe aus eos posse conatum -ere H 16, 2 (3).

efflagito. a) α) nonne .. proficisceris ad paternas clientelas auxilium tibi .. -atum? 22, 5 [ecfl. N D]. inlustriores notissimique conspectum amicorum .. -abant 56, 2 (3). β) = peto: cum locum -arent manum conserendi H 25, 2 [K cum l. effl. ut consueti insequi]. b) interdum aequitas loci adversarios -abat, ut tali condicione contenderent ad victoriam H 29, 7.

effugio. ex quibus (hominibus) -erunt CXX H 21, 3. — ex proelio -erat (Ligarius) 64, 1. sic ut vix in ea caede pauci -erent H 6, 5.

ego. subi.: (egone) 45, 3. 4 (3). 5 (4). H 26, 3 (4). egomet ipse 54, 3. — quod mihi reique p. inutilis fuisti 54, 4. mihi vitam .. belli iure capto polliceris 45, 2. si mihi vitam tribues H 19, 4. — acc.: me deleto H 42, 7. iam me, qui sim, intelleges 16, 3 (2). s. II) praesto b) β) 2 B. constitue (cohortem) contra me 45, 5 (4). = **nos.** nos ex proelio paucos superesse H 38, 2. — acc.: s. subeo H 38, 4 (5). ex castris adversariorum ad nos confugit H 11, 3. s. transfugio b) β) 3 B. ad nos transiliit H 19, 3.

egomet. e. ipse 54, 3.

egredior. a) rücke aus, breche auf α) ipse quarta vigilia -ssus (ex castris) 68, 2. ut suis subsidio occurrerent, .. -untur (ex oppido) 85, 1. β) Utica -ssus 88, 7. 92, 2. Adrumeto -ssus 89, 3. Zama -ssus 97, 1. γ) inde die IV -ssus 76, 2 (3). castra, unde Caesar -ssus iter facere coeperat 6, 1. 2 in castra, unde pridie erant -ssi 83, 4 (5). usque ad eum (locum), unde -ssus erat 38, 2 (3). δ) -ssus ab Aggar 79, 1 (2). ε) nostri ex humili convalle bene longe sunt -ssi H 25, 2. in eum locum .., ex quo erant -ssi H 31, 8. ipse cum cohortibus VII .. ex oppido R. -ssus 10, 1 (2). -ssus (Juba) e regno 25, 1. cum III legionibus .. -ssus e regno 48, 1. b) steige aus, st. ans Land -ssis remigibus 3 62, 4. — legiones equitesque ex navibus -ssos 34, 6 (5). — celeriter de navibus .. omnes -i 11, 2. c) segle ab, laufe aus Adrumeto ex cothone -ssus 62, 5.

egregius. oppidi -a munitio (erat) 5, 1. propter -am munitionem oppidi 29, 2 (3). -ae munitiones castrorum 31, 7 (5).

egressus, us. 1) Abmarsch, Aufbruch cognito regis Jubae -u 25, 2. 2) Landung fortuito oblatam occasionem -us aucupabatur 3, 5.

eicio. plebem inermem oppido eiecerat 87, 3 (2).

eiusmodi. contra e. hostium genera 71, 1. in e. periculo 84, 3.

electus. cum equitibus Numidis MDC -is 18, 1.

elephans. [-is acc. 19, 3 (5)]. subi.: 84, 2. s. elephantus 72, 4. — quo dolore adductus -ans .. maximo cum stridore cursuque conversus .. se recepit 84, 4 (3). -ans vulnere ictus et dolore concitatus 84, 1. quod .. haberet. -is CXX 19, 3 (5) [Hf hält -is für abl.; D -i].

elephantus. subi.: ornatus ac loricatus .. -us 72, 4 [D elephans]. -i 41, 3. -i perterriti 27, 1 (2). — gen.: quae pars corporis eius (-i) sine tegmine nuda relinqueretur 72, 4. quae .. contra eorum (-orum) frontem adversam lapillos .. mitteret 27, 1. -orum magnitudo multitudoque animos militum detinebat in terrore 72, 3. — dat.: num quae fossae aut insidiae -is ante castra .. factae essent 35, 4 (5). — acc.: -os LX ornatos armatosque .. captos 86, 1 (2). s. colloco § 2: 2 B. u. § 3: 1 B. -os hoc modo condocefacere 27, 1. s. constituo § 4: 2 B. ut .. rursus ab sua acie .. eos (-os) converterent adversus hostem 27, 1 (2) edoceo s. unt. 27, 2 (3). s. instruo § 3: 2 B. -is turritis interpositis armatisque 41, 2. cum .. ab incolis .. nuntiarentur adversariorum co-

pisie, ..-i CXX 1, 4. rudes ..-i.. usu vetusto vix edocti tamen communi periculo in aciem producuntur 27, 2 (3). -is XXX relictis 25, 5. -os ex Italia transportari 72, 4. — unam (aciem instruxit) funditorum contra -os 27, 1. concita tela in -os frequentes iniciunt 83, 2. aequalibus inter eos (-os) intervallis interiectis 59, 3. s. post § 1: 2 B. — abl.: s. cum § 5 u. 12 je 1 B. cum ..-is XXX egressus e regno ad Scip. est profectus 48, 1. legiones productas cum -is .. reducit 70, 7.

eficio. nonnumquam ex castello propter eorum crebras excursiones -ebatur H 40, 3 [eicieb. d. Hdsch.].

eligo. -e ex tuis cohortem unam 45, 5 (4). quorum ex numero electis hominibus inlustrioribus 32, 4.

eluo. alga .. aqua dulci -ta 24, 4.

emitto. schleudere ab omni genere telorum -sso H 13, 6.

eneco. cum .. elephans .. eum (lixam) .. pondere suo premeret atque -aret 84, 1.

enim. [priore anno e. 20, 4 D; p. e. a. N Hf D K. contra cuius e. copias 45, 4. — e... non 20, 4. 58, 4 (3). non e. 45, 2]. 1) a) parenth.: 8, 5. 15, 1. 20, 2. 45, 2. b) erläuternd: 7, 6. 16, 4 (3). 27, 2 (3). 31, 9 (8). 51, 5 (6). H 28, 2. 2) begründend: 10, 3 (4). 3 (5). 13, 2. 20, 4. 26, 5 (6). 31, 5 (3). 45, 4. 58, 4 (3). 59, 4. 71, 2 (3). 2 (4). 78, 2. H 31, 2.

enitor. nonne -eris et proficisceris ad paternas clientelas auxilium tibi .. efflagitatum 22, 5.

I) eo, ivi, itum. a) α) gehe cum dormitum isset 88, 3. β) segle praetorem ad Cercinam insulam versus .. cum parte navium ire 8, 3. illum cum classe navibus onerariis .. subsidio ire 11, 4. γ) reite equo admisso in hostem contra principes ire contendit
2 88, 1. b) marschiere, ziehe α) Uticam ire contendit 89, 3. — cum VIII cohortibus ad Acillam ire contendit 33, 3. ad oppidum Sarsuram .. ire contendit 75, 2 (3) [Hf D iter ad opp. S... ire]. — in regnum ire intendit 87, 8 (5). cum equitatu in regnum
8 ire contendit 92, 2. — subsidio suis .. ire contendit 25, 1. sibi suoque regno subsidio ire 25, 4. suis fugientibus suppetias ire 39, 4. suppetias ire 41, 2. β) nocte tota ultra ibat flumen Salsum in acie H 16, 2 (3) s. acies § 6. γ) transf.: Caesar iter constitutum ire contendit 6, 4. s. ob. § 2: 75, 2 (3). iter inceptum ire coeperunt 75, 6 (7).

II) eo. 1) adv. a) bez. sich auf das Vorhergehende: omnibus rebus eo (in pyram) coacervatis 91, 2 (3). cum eo (in agros) contendere conaretur 68, 3. eo (in castra) V legiones ex superioribus castris deducit 56, 1 (2). antequam Caesaris praesidium eo (ad oppidum) perveniret 74, 2 (3). ex caede eo (Cordubam) refugerant H 33, 1. cum eo (Cordubam) ventum esset H 33, 2. — ut eo (in nudam partem corporis) tela coicerentur 72, 4. b) bez. sich auf d. Folgende: m. usque 2
α) bracchiis .. promotis u. eo, quo telum ex oppido adici non posset 56, 1. β) s. donec 2 B. — u. eo ut = sic ut: eques pedestre .. proelium facere coepit, u. eo ut caedem proxime a vallo fecerint H 15, 3. excelsum tumulum capiebat, u. eo ut necessario cogeretur iniquum locum subire H 24, 2 (3). discordare coeperunt, u. eo ut clamor in castra nostra perveniret H 34, 1. 2) abl. neutr. a) ex eo est cognitum Caes. consilium 11, 4. b) b. Kompar.: quo propiore loco fuerat, eo celerius occurrerat 49, 2 (3).

eodem. e. (Uticam) iter facere 86, 3 (5). — E. que (ad litus) naves .. advenerunt 7, 3. onerariae .. e. (Lilybaeum) concurrere 1, 5. s. confero § 1: 1 B. u. § 2: 2 B. e. que (ad proximum collem) .. paucos consequi subsidio 39, 2. vallum ab oppido R. usque ad mare ducere et a castris alterum e. 20, 1. e. (ad Hispalim) est profectus H 27, 3. civibus .. interfectis e. que (in pyram) proiectis 91, 2 (3). funditores e. (ad oppidum) summittit 78, 3.

epibata. remigum partem ex classe, Gallorum, Rhodiorum, -arumque armare et in castra evocare 20, 1. triremem hostium .. onustam remigum -arumque cepit 63, 3 (4). classem .. Gaetulis remigibus -isque complet 62, 1. — reciperata quinqueremi cum suis omnibus -is 63, 3 (4).

eques. [eques · kollektiv 61, 2. H
23, 7]. I) Reiter 1) a) α) m. pedes:
cuius (exercitus) numerus .. fuit pedi-
tum III milia, -es CL 3, 1 (2). il-
lorum -es refugiebant: pedites .. re-
sistebant 14, 3. pedites .. a proximis
Numidis iaculis vulnerabantur; -es
autem hostium pilum militis cursu fa-
cile vitabant 15, 1. pedites [equites
clamore facto] dispositi partim ibi
remanserunt, -es .. eruptionem in ad-
versariorum castra fecerunt H 3, 8.
2 cum eques ad dimicandum .. cum pe-
dite congreditur, nequaquam par ha-
betur H 15, 1. eques pedestre [pedes
equestre] proelium facere coepit H 15,
8. nostri ceciderunt III; saucii XII
pedites et -es V H 15, 5 (4). — aciem
derigunt .. non peditum, sed -um con-
fertam et inter eos .. Numidas .. inter-
posuerant 13, 1. comparatis -um ma-
gnis peditumque copiis 25, 1. nostri
desiderati ad hominum mille partim
3 -um partim peditum H 31, 10. quam
latissime .. porrecta -um peditumque
multitudine 30, 2. idem altera pars
-um peditumque Caesaris facit 17, 1
(2). — Petreiano auxilio adhibito -ibus
MDC, peditum ac levis armaturae
quartum tanto, sagittariis .. compluri-
bus 19, 4 (6). intercepti (sunt) [hostium]
complures -es peditesque 19, 1. —
Pompeius cum -ibus paucis nonnullis-
que peditibus .. Carteiam contendit H
32, 6 (5). pedites Numidae levis ar-
maturae cum -ibus procurrunt 14, 2.
4 cum III legionibus -ibusque frenatis
DCCC, Numidis sine frenis peditibus-
que levis armaturae grandi numero ..
ad Scip. est profectus 48, 1. β) m.
peditatus: unam partem (hostium)
.. -ibus intrinsecus adortus cum pedi-
tatu telis coiectis in fugam vertit 17,
1 (2). Petr. et Piso cum -ibus Nu-
midis MDC electis peditatuque eiusdem
generis satis grandi .. subsidio suis
5 occurrunt 18, 1. b) m. miles: mi-
lites bestias manibus pertractabant ..,
-esque in eos pila .. coiciebant 72, 5
(6). ex legionibus omnibus milites, ..
ad milia IV, -es CCCC, funditores
sagittariique mille uno commeatu Cae-
sari occurrerunt 77, 3. advectis mili-
tum -umque copiis 11, 3. qua neces-
sitate coacti veterani milites -esque,
qui .. inopia tali saepe essent conflic-
tati, .. vitam eorum producebant 24,
4. c) α) m. legio: legiones tironum 6
convenire .., -um ad II milia 1, 5.
legionibus collectis VI et -um II mi-
libus, ut quaeque prima legio venerat,
in naves longas imponebatur, -es autem
in onerarias 2, 1. cuius copiae legi-
onum VIII et -um III milium esse
nuntiabantur 20, 2. cum non amplius
legionem tironum haberet unam, -es
vix DC 1, 1. in navis .. imponit le-
giones XIII et XIV et -es Gallos 7
DCCC, funditorum sag.que mille 34,
4. legiones -esque ex navibus egres-
sos iubet ex languore .. reficere, divi-
sos in castella .. disponit 34, 6 (5).
qui Adrumeti cum II legionibus et
-ibus DCC praeerat 33, 3. s. ob. § 4:
48, 1. β) m. legionarius: legi-
onarii consistunt, et -es, quamquam
erant pauci, .. audacissime concurrunt
6, 2. -um copiae concursus facere 8
coeperunt, simulque vociferantibus le-
gionariis .. nostri .. sunt egressi H 25,
2. et -es deterrebat proelium inire
propter equorum interitum, .. et legi-
onarium militem defetigabat propter
velocitatem 71, 2 (3). -ibus suis ho-
stium vi oppositis sarcinas legionaries
in acervum iubet comportare atque ..
signa hostibus inferre 69, 2. d) m. 9
cohors: sex cohortis .. iubet profi-
cisci, pari -es numero H 3, 3. nostra
praesidia (constituta erant) LXXX co-
hortibus et IX milibus -um H 30, 1.
cum aliquot cohortibus et -um turmis
circumcludunt Caes. -es H 6, 5. -es
et cohortes, quae ad persequendum
missae essent, .. certiores fiunt H 38,
1. quorum (militum) .. numerus fuit
XXX cohortium cum -ibus CCCC, sa-
gittariis C L 12, 3. e) m. levis ar- 10
matura: quod .. maxima auxilia ha-
beret Numidarum -um levisque arm.
19, 3. Caesar -um turmas suorum
iubet in hostium equitatum .. facere
impressionem, levemque arm., sagit-
tarios funditoresque eodem summittit
78, 3. f) sagittarios ante aciem
constituit, -es dextro sin.que cornu op-
ponit 13, 2. s. ob. § 3: 19, 4 (6) u.
§ 5: 77, 3 u. § 7: 34, 4 u. § 9: 12, 3.
2) allgm.: subi. (plur.): 14, 3. 39, 11
3. 52, 3. H [3, 6]. 10, 2. hi -es 37,

4 (8). -es nostri H 11, 1. 14, 2. 20,
4. 23, 5 (6). Caesaris -es 18, 4. 50,
4 (5). -es Scipionis 87, 1. Caesariani
-es 14, 2. -es pauci Caesariani 66, 3.
-es Curioniani 52, 5 (6). -es Juliani
78, 7. -es Jul. pauci multitudine ho-
stium defessi 15, 2 [statt eq. Jul. hat
Forchh. qui pauci]. -es minus XXX
Galli 6, 3. -es Mauri 7, 5. -es bar-
bari 51, 6 (7). -es cum levi armatura
12 H 21, 1. XL -es H 21, 2. — -ibus
nostris necopinantibus H 15, 2. —
frenatus .. Labieni eques 61, 2. ut
eques .. vix se defendere posset H 23,
7. — gen.: propter -um congressum
H 25, 7. dextrum ac sin. cornu magnis
-um copiis firmaverant 13, 1. -um
Numidarum copiae .. per colles prae-
currere 70, 3. custodiis -um Numi-
darum .. impediebamur 85, 4. ut ..
13 Maurorum -um II milia loco pellerent
fugarentque 6, 3. Labienus cum parte
-um vix fuga sibi peperit salutem 50,
4 (6). propter paucitatem nostrorum
-um .. protriti (sunt) H 14, 2. Gae-
tuli .. nobiliores -umque praefecti ..
perfugiunt in Caes. castra 56, 3 (4).
turmae .. -um .. inter se depugnare 29,
1. — dat.: -ibus suis auxilium tulit
52, 3. suis -ibus auxilia equestria
14 summittere 78, 6. — praesidio his
-ibus legionem V praemiserat 60, 4
(5). — cohortibus -ibus [que] circum-
datis 18, 4 [q. hat Aldus getilgt]. quod
pecuniae secum habuit, eis (-ibus) dis-
tribuit H 32, 5 (4). -ibus .., qui in
statione fuerant, praecipit, ut 31, 2
(1). — acc.: accipio s. unt. § 17: 95,
2. praedatores -es Numidas Gaetulos-
que adorti .. C .. occiderunt 61, 5 (6).
uno -e amisso 61, 3 (4). e quibus
capti sunt -es VIII H 21, 2. circum-
cludunt Caes. -es et concidunt H 6,
5. post montem .. -es in occulto col-
locaverat 50, 2 (3). concido s. ob. H
15 6, 5. conversis -ibus 18, 2. deicio
s. unt. § 16: H 13, 1. Mauri -es ..
praesidio deserti 83, 3 (4). suos -es
exporrigere .. in longitudinem 78, 4.
quod .. haberet .. regia auxilia, ele-
phantis CXX -esque innumerabilis 19,
3 (5) [N D equitatusque inn., Hf
equitatuque inn.]. quos -es secum
habuit H 32, 5 (4). ut nostros -es ..
cupidius sunt insecuti H 25, 8. -es
.. interfecti sunt aliquot H 27, 1. s.
unt. § 17: 95, 2. propemodum omnes
regni -es Zamam perveniunt ad Caes.
ab eoque sunt metu periculoque libe- 16
rati 92, 4. occido s. ob. § 14: 61, 5
(6) u. unt. H 13, 1. -es Caesariani
vi universae .. hostium multitudinis
pulsi 52, 2. -ibus praemissis 66, 1
(2). dum -es longius ab signis prose-
quuntur 15, 1 [d. übr. Hdschr. perseq.].
suos -es recepit incolumes 66, 3. la-
pidibus .. -es reppulerunt 87, 5 (4).
cum nostri -es pauci in statione fuis-
sent a pluribus reperti, de statione
sunt deiecti et occisi tres H 13, 1.
sauciis ac defetigatis integros recen-
tioribusque viribus -es sumministrare
78, 6. quos secum a Brundisio trans- 17
portaverat -es Germanos Gallosque
19, 3 (4). vulnero vgl. 78, 7. levi
armatura inter -es interiecta 81, 1.
s. interpono 3 B. qui inter -es pu-
gnabant 69, 4. hac re per -es gesta
51, 1. per speculatores et antecessores
-es nuntiatur ei 12, 1. praeter paucos
-es, qui .. fugerant, reliquos .. inter-
ficit aut in deditionem accipit 95, 2.
praeter -es nullo loco aequo se com-
mittere audebant H 25, 1. — abl.:
milites sunt capti ab -ibus nostris II 18
H 12, 1. ab -ibus conciduntur H 36,
3. ne in fossa ab -ibus opprimeren-
tur 50, 3 (4). cum .. ab -ibus in op-
pidum repellerentur 6, 5. s. cum § 2
u. 19 je 1 B. Labienus cum -ibus
Gallis Germanisque MDC, Numidarum
sine frenis VII milibus .. his copiis ..
est decertatum 19, 4 (6). Labieniani
cum Caesaris -ibus .. inter se colloque-
bantur 29, 1 (2). -es nostri cum ad-
versariorum -ibus congressi sunt H
20, 4. Valerius .. Cordubam cum pau-
cis -ibus fugit H 32, 4 (3).
II) Ritter complures -es R. sena- 19
toresque perterriti .. se receperunt, ne
a militibus .. ipsi quoque interficeren-
tur 85, 8 (9). nostri, qui fuissent -es
R. et senatores H 22, 2. — -es Ro-
manos coniurasse omnes .. ut transi-
tionem facerent: .. omnes in custodiam
esse coiectos H 26, 2 (3). itemque
-es R. partim ex urbe p. ex provincia 20
ad milia III (ceciderunt) H 31, 9.
adulescentulus atque eques R. trium-
phavit Pompeius 22, 2. — L. Ticida,

eques R. 44, 1. ähnl. 64, 1. 68, 4. H
11, 3. P. Atrio, -e R. de conventu
Uticensi 68, 4. Q. Pomp. Niger, eq.
R. Italicensis H 25, 4. A. Baebius
.. et A. T., -es R. Astenses H 26, 2.
equester. acie e. instructa 38,
3 (4). prima (acie) e. turmatim de-
recta 41, 2. auxilia e. 78, 6. -ibus
copiis 83, 5. praesidium e. 78, 1. -e
proelium H 18, 3. -is pr. H 15,
1. eques pedestre [pedes -e] proelium
facere coepit H 15, 3. de -i pr. 43,
1. de -i pr. Scipionis 48, 1. quo se-
cundo e. pr. 61, 4 (5). -ibus pr. 61, 8.
equitatus. [plur. 14, 1. [19,
3, (5)].]. 1) a) partim pedibus [et
-us] ad persequendum celeriter iter
faciebant H 37, 2 [Hf peditum et -us;
Fl pedites et -us ad p. missi]. —
partim ubi -us p. ubi pedestris co-
pia in statione .. castris praesidio esse
possent H 6, 4. b) m. legio: sini-
strum (cornu tenebant) III et V legio
itemque et cetera auxilia et -us H 30,
7 (6). imperat .. legiones se VIII
2 veteranas cum parte -us sequi 66, 1.
eo -u dextra sinistra derecto ab oppidi
lateribus ipse legiones ex castris educ-
tas atque .. instructas .. in acie con-
stituit 78, 2. -u in statione disposito
legionibus opus attribuit 38, 2. cum
.. ab incolis .. nuntiarentur adversari-
orum copiae, -us infinitus, legiones
regiae IV, .. Scipionis legiones X 1, 4.
-u suo propter equorum interitum ex-
3 tremo agmine remoto legiones in vi-
cem ad extremum agmen evocabat 70,
1. legionibus veteranis duabus, -u le-
vique armatura copias suas .. auxerat
37, 1. legiones duas cum -u mittit
ab castris suis milia pass. X 65, 2.
c) cohortibus paucis ex veteranis
.. in extremo agmine collocatis et parte
-us 6, 5. Lusitanus .. -u cohortibus-
que circumcluditur H 38, 3. d) contra
4 magnas copias .. -umque innumera-
bilem se expositos videbant 10, 3 (4).
qui cum -u suas copias adduxerat H
10, 3 (4). e) in insidiis cum parte
-us levique armatura consedit
50, 2. pars -us Caesaris cum levi
arm. .. pulsi convulneratique .. refuge-
runt 61, 3 (4). -u suo sine legionario
milite hostium -ui levique armaturae
eorum nullo modo par esse poterat
72, 1. -us et levis arm.: hostium .. 5
loco pulsa et deiecta est de colle 69,
3. -us cum levi arm. funditus .. dele-
tus esset 52, 4. s. ob. § 3: 37, 1. quae
(acies) lateribus -u tegebatur cum levi
arm. milibus sex H 30, 1. quonam
modo sustinere se posset ab eorum -u
levique arm. 72, 2. cum omni -u le-
vique arm. Juba, Sc., L. in legionarios
impetum fecerunt 52, 1. cum magno 6
-u levique arm. insidiaturus locis idoneis
considit 65, 3 (4). cum omni -u le-
vique arm. .. adorti agmini eius ex-
tremo se offerunt 69, 1. cum -u le-
vique arm. agmen eius extremum car-
pere coepit 75, 3 (4). de levi arm.
et -u longe et virtute et numero no-
stri erant superiores H 7, 6 (5). f)
-um universum, cuius copiam habuit
.. non magnam, et sagittarios ..
ex castris accersiri 12, 2.
2) allgm.: subi.: sing.: 6, 1. 50, 2 7
(3). H 2, 2 (3). -us Labieni 15, 2.
-us Caesaris H 31, 5. -us .. eorum
24, 2. eius -us 29, 3 (4). 59, 5 (6).
universus -us ulterior Numidarum Gae-
tulorumque sine frenis 61, 2. plur.:
adversariorum -us 14, 1. — gen.: -us
sui alam sinistram ad intercludendos
hostes immisit 39, 5. auxilia magna
-us oppidanis suppetias venire 5, 1.
ex acie instructa -us sui prope totum 8
dextrum cornu avertit 39, 4. s. multi-
tudo § 5: 3 B. s. pars § 3 u. 4 je
1 B. — dat.: quod ei (-ui) parum
confidebat 60, 4. alii quoque -ui edi-
cit, uti 31, 3 (2). CCC .. iubet -ui
succurrere 78, 5. — acc.: regium ..
-um Scipio ex provincia Africa alebat
8, 5. ad -um concidendum cum exis-
sent H 4, 2 (3). eodem suum omnem 9
-um contulerat 60, 4. -um in navi-
bus omnem continere 7, 4. ex qua
re subito in terrorem converso -u Nu-
midarum 40, 2. -um frenatum uni-
versum in suo dextro cornu disposuerat
59, 4. -u omni ex castris educto 38,
3 (4). ut locus illa planitie -um evo-
caret et diei solisque serenitate H
29, 4 [so Dt D K; aequitatem ornaret
diei s. s. N Hf (statt eq. evoc.); illam
planitiei aeq. orn. M (sonst wie N);
-um orn. die meisten Hdsch.]. neque 10
erat spatium -us explicandi 59, 4.
Caesaris -um extenuare 14, 1. habeo

s. eques § 15: 19, 3 (5). neque .. -um sibi praesidio habuit H 2, 3 (4). qui (-us) erat missus a Juba ad stipendium accipiendum 6, 1. -u ante praemisso 59, 3 (4). cum .. -um omnem intra suas munitiones recepisset 40, 5. in hostium -um .. facere impressionem 78, 8. eos in -um Labieni immissos
11 75, 4 (5). — abl.: neque -u abundabat 5, 1. s. ob. § 4: 72, 1. a: s. circumvenio 5, 1. 15, 3. 19, 2 (1). ab -u Caes. se intercludi 40, 1. cum: s. cum § 4 u. 5 je 1 B. cum -u ipse eodem iter facere contendit 86, 3 (5). cum -u in regnum ire contendit 92, 2. Labienus cum universo -u fugientibus suis suppetias occurrit 66, 2 (3). Arguetius ex Italia cum -u venit H 10, 1. Gaetuli ex -u regio nobiliores 56, 3 (4).

equus. multis -is sauciis (abl. abs.) 61, 3 (4). — gen.: s. interitus 2 B. pilum .. -i graviter adverso pectori affixit 16, 3 (2). — dat.: (loricati viri fortes) [cum] -is recipiuntur H 4, 1 (2) [N Hf D K haben cum nicht]. — acc.: in consuetudinem -os patientia bestiarum adduxerat 72, 5 (6) [M patientiae]. -o admisso 63,
2 1. 83, 1. -is concitatis 78, 4. iubet binos -es conscendere H 3, 6 [K vermutet binos -um milites, D m. d. Hdschr. equites]. -um conscendit H 18, 2. conversis -is 52, 3. 70, 4. 75, 5 (6). -is convulneratis 15, 2. [dimisso -o H 15, 1]. — decurione percusso et ad
3 -um defixo 29, 3 (4). — abl.: -o circumvectus 58, 3. s. vehiculum 1 B. A. Baebius et C. F. et A. T. .. -is ad Caes. transfugerunt H 26, 2. — s. eum § 16: 2 B. ex -is descenderunt H 4, 2 (3). 15, 2. Labienus in -o capite nudo versari in prima acie 16, 1.

erectus. animum .. altum et e. 10, 3 (5).

erga. deorum voluntate studioque e. Caesarem 74, 2 (3). pro eorum e. se studio 90, 1.

erigo. proboscide erecta vibrantique stridore maximo 84, 1.

eripio. se .. longius sibi progrediendi -erent facultatem 49, 1 (2).

erogo. treibe ein vectigalibus regiis -atis 97, 1.

errabundus. onerariae (naves) .. dispersae atque e. 2, 5. naves .. onerariae e. 21, 3. trieris .. e. ac tempestate delata 44, 2.

erro. navis una .. ab residua classe cum -avisset 44, 1.

error. das Umherirren neque mediterranea petere (Caesar) propter navium -em 7, 4. navium pars .. ex -e eodem conferebatur 11, 1.

erumpo. a) absol.: ita -endo (= erumpentes; erg. ex oppido) navis .. incendunt H 36, 2. b) iterum celeriter ex proximis collibus -unt 69, 4. subito ex oppido erupit multitudo 6, 1.

eruptio. a) s. facio § 8: 13 B. b) Caesare .. sibi -e pugnari non placere clamitante 82, 3 [Scheelius M irruptione, wie auch Oudend. wollte].

esurio. alga .. iumentis -entibus data 24, 4.

et. [s. idem. — et = nämlich 28, 1. vgl. (et de .. imponendo) 2, 3. (et ita) 19, 3 (2). et = u. zwar 10, 3 (4). 20, 4 (5). 57, 3. et is = u. zwar 5, 1. 10, 3 (4). et = u. überhaupt 69, 5 (et sing.). et = u. daher H 27, 2].

A) verbindend I) 1) 2 Glieder a) α) subst.: Afranium et Faustum 95, 2. ad Alienum et Rabirium Postumum 26, 3. inter duo oppida Ateguam et Ucubim H 7, 1. inter At. et Uc. H 8, 6. inter Caesarianos et inter Pompeianos H 34, 1. Q. Cominius et L. Ticida 44, 1. cum Fabio et Pedio H 12, 2. Faustus et Afranius 95, 3. Labienus et duo Pacidii 13, 1. cum Lab. 2
et Petreio 20, 2. cum Labieni et Petr. copiis 24, 1. C. Minucio Regino .. et P. Atrio 68, 4. ad Mundam .. et Ursaonem H 42, 1. Q. Pedium et Q. Fabium Maximum H 2, 2 (3). M. Petreius et Cn. Piso 18, 1. Pompeium et Labienum H 18, 9 (8). P. Sittius .. et rex Bocchus 25, 2. cum Sulpicio et Vatinio 10, 1 (2). Thapsitanos et Vergilium 79, 2 (3). a classe Vari et M. Octavii 44, 2. Varo et Scipioni 90, 1 (2). P. Vestrius .. et P. Ligarius Afranianus 64, 1. — in agris et 3
in omnibus fere villis 65, 1. animo et spe 1, 4. aquilas et signa H 7, 5 (4). ad aras et focos suos H 16, 4 (6). arma et spolia H 24, 6. de levi ar-

matura et equitatu H 7, 6 (5). hoc
bello et praeterito tempore H 42,
3. complura .. castella et oppida 2, 6.
centurionibus .. et custodiis 7, 2. cives
et optimum quemque 44, 3. cum aliquot cohortibus et equitum turmis H
4 6, 5. LXXX cohortibus et IX milibus equitum H 30, 1. congressus ..
et clamor H 31, 2. cum coniuge et
liberis 95, 2. cum his copiis et omnibus legionibus eductis 77, 4 [ſo Dt].
sub dicione et potestate Iubae 77,
1. postero die et nocte 80, 3. diem
et n. H 38, 1. propter difficultatem
et angustias locorum H 6, 2 ſ. difficultas 1) b). equites R. et senatores H 22, 2. equites et cohortes H
38, 1. equitatus et levis armatura
5 hostium 69, 3.. equitatum universum
.. et sagittarios 12, 2. facinus .. nefandum et scelus H 16, 4 (5). familiam et libertos H 33, 3. propter
terrae fecunditatem et non minus copiosam aquationem H 8, 2 (1). in
tanta .. festinatione et exspectatione
26, 4 (5). gloria et animi magnitudine 22, 2. imperatoris impulsu
et imperio 44, 3. scutorum laudis in-
6 signia et praefulgens opus caelatum
H 25, 7 [ſo Dt; d. übr. Hrsgbr. haben
et nicht]. ira et dolore 85, 6 (7). per
iugum et collem 65, 3. quarum laudibus et virtute H 42, 7. legionibus
.. VI et equitum II milibus 2, 1. legionum VIII et eq. III milium 20, 2.
cum II leg. et eq. DCC 33, 3. suam
lenitatem et clementiam 86, 2 (3). hac
mente et conatu 19, 2 (1). militi-
7 bus et sagittariis 28, 1. praeter ipsum
militem et arma 47, 3. propter egregiam munitionem oppidi et multitudinem tormentorum 29, 2 (3). patris
nobilitate et dignitate 22, 5. una
nocte et die 5, 1. ex oppidis et
castellis 6, 7 (6). duabus rebus, oppido et excelsi loci natura H 29, 1.
Cellae patri et filio 89, 5 (4). propter
exercitus .. paucitatem et tirocinium
8 31, 8 (6). propter suorum pauc. et
hostium multitudinem 11, 4. pecuniam
et ornamenta triumphi 28, 2. pec. et
argentum H 33, 3 (4). XII pedites
et equites V H 15, 5 (4). ex perfugis
et incolis 8, 5. pedibus [et equitatus]
H 37, 2 [Hf peditum et eq.; Fl pedites et eq.]. illa planitie .. et dei
solisque serenitate H 29, 4 ſ. equitatus § 9. praesidium et statio .. Scipionis 37, 5 (4). ad eius regionem
et partem castrorum 68, 1. resinam
et nardum H 33, 4 (5). in eius scien- 9
tia et consilio 10, 4 (5). scuta et
pila H 32, 2. servum .. et libertum
H 33, 4 (5). per speculatores et nuntios 31, 4 (2). in statione et in excubitu H 6, 4. a turmis et levi
armatura H 23, 6 (7). turribus et
munitionibus H 8, 3 (2). umero et
sinistro crure H 38, 2. uxorem et
filios H 18, 4. vallum et fossam 61,
6 (7). tali virtute et constantia H 10
19, 4. hostium vi et metu 31, 8 (6).
vitam et pecuniam 44, 4. — Domitii
et legionum adventu 93, 1. levis armaturae Numidas et sagittarios pedites 13, 1. complures Gaetuli .. et
propemodum omnes cives R. 35, 4.
in Sardiniam .. et in reliquas provincias finitimas 8, 1.

β) adi.: animum .. altum et erectum 11
10, 3 (5). liberam civitatem et immunem 7, 1. civitate lib. et imm.
33, 1. aquatione .. longa et angusta
51, 5 (6). mirificum et optandum
tempus H 29, 4. naves onerariae
et longae nonnullae 7, 3. palustri et
voraginoso solo H 29, 2. pari .. et
celeri festinatione H 38, 6. tardior
et consideratior 73, 1. — per speculatores et antecessores equites 12, 1.

γ) pronom.: se et sua omnia 93, 3.

δ) numeral.: legiones duae, X et 12
IX 53, 1. in legione IV et VI 35,
4. ex legionibus IV et VI 52, 5. legione .. XIV et IX 81, 1. ad tabulatum secundum et tertium H 19, 1.
III et V legio H 30, 7 (6). legiones
XIII et XIV 34, 4. legionis XIII et
XIV 62, 1. — non amplius mille et
D passus 80, 1. vgl. unt. § 18: H 31, 9.

ε) adv.: moleste et acerbe H 30, 4.
semel et saepius H 42, 4. vgl. unt.
§ 16 u. 17.

ζ) vrb.: acceptis et redditis H 22, 13
3. una pariterque cum equitibus accurrere et refugere 69, 4. exorsi et
impedire 18, 2. ambiendo et blande
appellando 21, 1. captus .. et interfectus est H 13, 3. ad casas .. diruendas et incendendas H 16, 2. ex-

capta est et abducta 44, 1. exceptus
est et interfectus H 10, 3 (4). mirari
et requirere 35, 1. s. que § 24: 22,
2. oppressam et iugulatam H 19, 3.
orare et petere 33, 1 (2). petunt et
obsecrant 74, 1 (2). relicti et deserti
H 17, 3. retinenda et custodienda
23, 2.
14 η) Varia (auch ungleichartige Satzteile
u. zusammengez. Sätze): in se et in po-
pulum R. H 42, 3. inter sua castra
et Scipionis 51, 2. suas et Jubae le-
giones 59, 2. inter quod (stagnum)
et mare 80, 1. — cohortibus paucis
ex veteranis .. et parte equitatus 6, 5.
turres ex parte et murum occuparunt
H 34, 3. in qua (nave) erant duo
Titii .. et cum his Titus Salienus 28,
15 2. milites veterani cum uno centurione
et nonnulli tirones 44, 2. speculatores
.. servi III et unus ex legione vern.
H 20, 5. — omnium .. animi in terro-
rem coiecti et maxime tironum 16,
4 (3). Cirtam .. capit et praeterea
duo oppida Gaetulorum 25, 2 (3). —
ex superiore loco et post tergum 40,
3. e regione et in conspectu Pompei
castrorum H 16, 2. quo loco et quem-
16 admodum tela mitterent 71, 1 (2).
copias .. in Gallia bellare consuetas
locis campestribus et contra Gallos
73, 2. — non satis copiarum habebat
et eas tironum 5, 1. vgl. unt. § 31:
16, 3 (4). usu venisse hoc civi R. et
ei, qui ab populo R. honores accepisset
57, 3. = contra magnas copias et in-
sidiosae nationis 10, 3 (4). — se pa-
17 ratos .. et libenti animo facturos pol-
licentur 33, 1 [parato Davis. D K].
saucius et intorto talo H 39, 1. —
in pauca oppida et bene munita 20,
4 (5). hominem eius provinciae notum
et non parum scientem H 3, 4 (3).
haec loca sunt montuosa et natura
expedita ad rem militarem H 7, 3
(2) [edita statt exp. N Hf K D Fl].
= facile et sine periculo 29, 2 (3).
51, 3 (4). tutius .. et sine periculo
18 33, 4 (2). = de omnibus rebus prae-
cipit et de reliquo exercitu celeriter
imponendo 2, 3. — vallum ab oppido
R. usque ad mare ducere et a castris
alterum eodem 20, 1. Rebilo .. cum
III ad Thapsum legionibus et Cn. Do-
mitio cum II Thisdrae .. relictis 86,
3 (5). — occiderunt milia hominum
.. XXX et si quid amplius H 31, 9.
— condicionibus Scipionis et qui cum 19
eo bellum contra se gerebant 8, 5.
nondum legiones hostium cognoverat
et quonam modo sustinere se posset
ab eorum equitatu 72, 2. hostium
dolos .. cognoscere et quid sequi, quid
vitare conveniret 73, 2 (3). cives ..
Romanos negotiatores et eos, qui ..
pecunias contulerant Varo 90, 1 (2).
vgl. ob. § 16: 57, 3. adversariorum 20
.. quinque deiecti sunt et puer, qui
ballistam solitus erat observare H 18,
7 (8). — animadvertebat loci diffi-
cultatem et, quia .. intercludebatur,
non esse commissurum Caesarem, ut
H 9, 1 [Hf D loci difficultate].
b) Sätze α) m. einem u. dems.
Subj.: bei gleichem Tempus: Ind.
ipse navem conscendit .. et reliquas 21
naves statim est consecutus 2, 4. ähnl.
4, 2. 5, 1. 6, 4. 7, 1. 6 [ut subito
exsistant Hf]. 10, 4 (5). (et ita) 13,
2. 14, 2. 22, 5. 28, 4 (3). 32, 2. 44,
3. 46, 2. 3. 49, 2 (3). 57, 3. 62, 5.
68, 2. 3. 69, 3. 80, 3. 81, 1. 98, 1
[ac statt et Hf]. H 3, 1. 4, 2 (3). 6,
2. 5. 7, 1. 8, 1. 3. 4. 10, 2 (3). 12,
2. 13, 2. 4. 14, 2. 17, 1. 18, 1. 2. 3. 7
(6). 19, 2. 20, 1. 2. 21, 3. 23, 1. 25,
2. 27, 3. 6. 31, 3. 33, 2. 34, 6 (5).
35, 3. 36, 3. 4. 37, 2. 38, 1. 5. 39, 3.
41, 2. 42, 4. — histor. Inf. 1, 3. 6, 22
7 (6). 21, 1. 50, 3 (4). 61, 7 (8). duo
bracchia instituit duci et ita deri-
gere, ut 51, 2. — pro tuo .. beneficio
.. tibi gratias ago, .. et forsan uterer
isto beneficio, si 45, 2. — Konj. quod
cum saepius facerent et modo inse-
querentur, modo rursus .. repellerentur
6, 5. ähnl. 24, 4. 27, 1. 33, 5 (4).
57, 6. 60, 1 [D klammert et .. perv.
ein]. 69, 4. [70, 4 et pila .. coiecissent
hat Dt gar nicht]. 87, 7 (5). H 14, 4
[et constitissent Dt Koch Fl statt ut
consuessent]. 16, 1. 22, 6. 27, 4. 32,
2. 36, 2. — Imperat. elige ex tuis 23
cohortem unam .. et constitue contra
me 45, 5 (4). — Inf. maiorem par-
tem navium antecedere iussit et in-
sulam petere Aponianam 2, 2. ähnl.
12, 3. 20, 1. 32, 3. 54, 4. 78, 4. 80,
1. 90, 1 (3). H 5, 7 (6). 6, 3. 13, 4.
15, 6. 22, 4. 42, 1. 2. — Part. co-

nibus in exercitu inscii et requirentibus imperatoris consilium 10, 2 (3). decurione percusso et ad equum defixo 29, 8 (4). ähnl. 46, 2. 59, 2. 81, 1.
24 85, 9 (10). — Ger. ad impediendos milites suos et ab opere depellendos 39, 2. — bei versch. Tempus: neque ego istud facturus sum, et te.., ut de negotio desistas, adhortor 45, 4 (3). — interim .. ex adversariis perfugere plures .., et praeterea intercepti (sunt) [hostium] complures equites peditesque 19, 1. tradit eos centurionibus et .. in navem imponendos separatim curavit 54, 6. [itaque facit et .. iter facere coepit H 4, 4 (5) Weissenb. K Kr; [ut] statt et Dt m. 3 Hdsch.]. Lusitani .. ad signum se receperunt et .. ad Didium se reportant H 40, 2. —
25 qui inter equites pugnabant et una .. cum equitibus accurrere et refugere consueverant 69, 4. istuc aetatis cum esset et animadvertisset .. 22, 2. aliquantum numerum frumenti in sua praesidia congesserat et eo parce utebatur 21, 1. ähnl. (Konj.) H 17, 1. — in insidiis cum parte equitatus .. consedit et praeterea post montem .. equites in occulto collocaverat 50, 2 (3). ibi .. praesidium .. esse cognoverat .. et sibi difficile factu esse intellexit
26 42, 1 (3). = m. versch. Subj.: bei gleichem Tempus: Ind. postquam Adrumetum accessit .. et a Clupeis .. Cn. Piso .. apparuit 3, 1. ähnl. 5, 1 (2 B.). 6, 2. (in quo .. et quod) 37, 2. 48, 3. (quod .. et quod) 64, 2. 78, 3. 97, 3. H 3, 6. 8, 8. 9, 1. 13, 1. 14, 3. 31, 1. quod ubi coeptum est fieri, et .. Iuliani impetum fecissent 78, 4. — Konj. cum ab adversariis lapides mitti coepissent, et elephanti .. se ad suos convertissent 27, 1 (2). ähnl. [50, 2 (3) Dt ut statt et]. 51, 3
27 (4). 88, 4. — Inf. iubet signa converti et .. redintegrari proelium 18, 3. ähnl. 19, 2. H 22, 7 (8). 27, 2. — Part. navibus in portum receptis et advectis .. copiis 11, 3. ähnl. 19, 1. 32, 4. 68, 4. cives .. multis verbis accusatos et de eorum sceleribus longiore habita oratione .. edicit 90, 1 (2). liberis suis Lucio Caesari .. commendatis, et sine suspicione .. cum dormitum isset 88, 3. — Ger. ad reliquas naves .. conquirendas .. et simul mare tuendum ab hostibus 8, 2. —
bei versch. Tempus: legiones vallo 28
hostium sunt potitae, et .. reliqui .. in castra confugiunt 83, 4 (5). oppida .. dirui atque deleri et eorum incolas intra sua praesidia coëgisse commigrare 20, 4 (6). animadvertit aciem pro vallo Scipionis .. elephantosque dextro sinistroque cornu collocatos, et nihilo minus partem militum castra non ignaviter munire 81, 1. — cum iam ad solis occasum esset, et non totos C passus .. esset progressus 70, 1.
β) zu Beginn des Satzes: Et hercule 29
cum eo nuntio pulvis ingens conspici coeptus est 12, 1. Et cum plures adortus esset, .. forte incidit in navem 28, 2. et partim tempestate impediti vigiles non potuerant diligentiam praestare, p. illo responso deterrebantur H 3, 7. ähnl. H 9, 4 (5). 11, 2. 13, 1. Et eo tempore H 21, 2.
2) 3 Glieder a) einzelne Wörter α) 30
cum Damasippo et Torquato et Plaetorio Rust. 96, 1. A. Baebius et C. Flavius et A. Trebellius H 26, 2. — aquilae .. XIII et signa et fasces H 31, 11 (10). — legiones XIII et XIV et equites Gallos DCCC, funditorum sagittariorumque mille 34, 4. — ex omnibus navibus Ityreis, Syris et cuiusque generis 20, 1 (2). secum extulerunt virgulta, crates ad fossas complendas et harpagones ad casas .. diruendas H 16, 2. totius seditionis, familiae et libertinorum caput H 33, 3. β) m. atque: egregiae munitiones 31
castrorum a. valli fossarumque altitudo et extra vallum stili caeci .. consiti 31, 7 (5). γ) s. que § 41 β) 2 B. δ) m. neque: parva .. cum copia et ea tironum n. omni exposita 10, 3 (4). b) Caesar ob virtutem turmae Cassianae donavit milia XIII et praefecto torques aureos V et levi armaturae milia XII H 26, 1.
c) Sätze α) reducit suas copias in 32
castra et .. de terrore suo .. facit verba et .. victoriam .. se eis .. daturum pollicetur 32, 1. ähnl. 60, 3. H 18, 4. 20, 1. 32, 5 (4). m. versch. Subj.: (Idemque temporis .. et .. et) H 20, 4. 40, 3. hostes .. aciem derigunt .. equitum confertam et inter eos .. Numidas

.. interposuerant et ita condensaverant, ut 13, 1. — Inf. nobiles homines .. profugere et in castra Caes. devenire et de adversariorum eius crudelitate .. commemorare coeperunt 26, 2. ähnl.
33 49, 1. 88, 2 (3). — Part. alga e litore collecta et aqua dulci eluta et ita iumentis esurientibus data 24, 4 β) m. atque (ac): simul cassidem de capite deiecit .. atque ita pilum viribus contortum .. equi .. pectori affixit et ait 16, 3 (2). ähnl. 67, 1. (Ind.) 82, 1. — navem .. complet militibus .. et eisdem scaphas de navibus adiungit ac singulas naves Caes. consectari coepit 28, 1. ähnl. 58, 1. eruptionem porta maritima faciunt et .., ut suis subsidio occurrerent, .. egrediuntur atque
34 ita .. terram petebant 85, 1. γ) s. que § 45 u. 46: 13 B. [materfamilias .. se deiecit et ad nos transiliit dixitque H 19, 3 D; d. übr. Hrsgbr. haben et nicht].

3) 4 Glieder a) einz. Wörter: dilectus .. libertinorum, Afrorum, servorum denique et cuiusquemodi generis hominum 36, 1. b) Sätze: m. atque: terga vertebant ac rursus .. se colligebant atque in spatio consequebantur et iacula in legionarios coiciebant 70, 4. — s. que § 50: 2 B. — m. atque u. que: s. que § 51: 2 B. — m. neque: iubet aciem .. porrigi et .. coronam hostium .. dividit et unam partem .. in fugam vertit neque longius progressus .. se .. recipit 17, 1 (1 u. 2).

35 4) 5 Glieder a) m. ac: quo pede se reciperent ab hoste et quemadmodum obversi adversariis et in quantulo spatio resisterent, modo procurrerent m. recederent (comminarenturque impetum) ac prope quo loco et quemadmodum tela mitterent 71, 1 (2). b) m. que s. que § 52: 3 B.

5) 6 Glieder: s. que § 54: 1 B.

36 II) m. Negationen 1) a) non hostium vi et metu commotus 31, 8 (6). nondum legiones hostium cognoverat et quonam modo sustinere se posset ab eorum equitatu 72, 2. nonne eniteris et proficisceris ad paternas clientelas 22, 5. — neque equitatu abundabat et ad oppidum oppugnandum non satis copiarum habebat 5, 1. — ne hi propter suorum paucitatem et hostium multitudinem metu deficerent 11, 4. ähnl. 79, 2 (3). — cum .. per- 37
suadere nulla ratione quiret, ut secum oppidum defenderent et caede rapinisque desisterent 87, 7 (5). ähnl. 69, 3. b) et nihilo minus fortissime .. pugnare 78, 4. et nihilo minus .. castra non ignaviter munire 81, 1. et .. non satis copiarum habebat 5, 1. et .. tirones .. defetigare non intermittit 32, 2. vgl. 32, 3. tradit eos cen- 38
turionibus et singulis non amplius singulos additos servos .. imponendos .. curavit 54, 6. et .. non longe a Caes. castris aciem constituunt 58, 1. et non totos C passus .. esset progressus 70, 1. hominem .. notum et non parum scientem H 3, 4 (3). ähnl. H 8, 1. propter terrae fecunditatem et non minus copiosam aquationem H 8, 2 (1). et .. non esse commissurum Caesarem H 9, 1. — et nullam praetermittere occasionem 1, 3. et penteres .. nullo repugnante cepit 62,
5. 2) et in Vbdg. m. neque: s. ob. 39
§ 34: 17, 1 u. unt. § 40: 14, 1.

III) adversativ a) cum ad portam venissent, Ti. Tullius prior in oppidum ingressus est, et cum introeuntem Cato .. insecutus non esset, revertit H 18, 1. — diu multumque expertus magnisque operibus saepe admotis et his ab oppidanis incensis cum proficeret nihil
48, 1. b) nach Negationen: cum utrim- 40
que exspectatio fieret neque Caesar sese moveret et cum suorum paucitate .. artificio .. decernendum videret 14, 1. ut neque bello fortes neque pace boni .. fueritis et magis in seditione .. quam pudoris .. fueritis studiosiores 54, 5. — ne quis sibi morae quicquam fore speraret, et ut omnes in dies ..
parati essent 1, 2. — quibus cum 41
Cato persuadere nulla ratione quiret, ut .. desisterent, et quid sibi vellent, sciret 87, 7 (5). eis ad ignoscendum nulla facultas est data, et a militibus nostris interfecti sunt H 12, 2.

B) korrelativ I) 1) et .. et a) subst. 42
α) et frumentum et copiae suae 36, 2. et pro natura sua et pro instituto 89, 5 (4). et virtute et numero H 7, 6 (5). et natura loci .. et ipsius oppidi munitione H 28, 3. et cetera auxilia et equitatus H 30, 7 (6). β) tu

contra et patris nobilitate (et dignitate) et per te ipse satis animi magnitudine diligentiaque praeditus 22,
43 5. — se et frumentum et quaecumque res eis suppeteret .. subministraturos 33, 1 (2). et frumentum et res ceteras, quae .. usui solent esse 36, 4. b) adi.: eorum .. commodorum et immemores et ingratos in se .. cognosse H 42, 3. c) Sätze α) m. gleichem Subj.: simul et oppidum uno tempore oppugnare et in acie .. ex iniquiore loco pugnare 42, 1 (3). ita duces utrique
44 et in operibus occupati esse, et nihilo minus equestribus proeliis inter se cotidie dimicabant 61, 3. et equites deterrebat proelium inire propter equorum interitum, .. et legionarium militem defetigabat propter velocitatem 71, 2 (3). et civitates nostrarum partium conservabo et bellum primo quoque tempore conficiam H 26, 5 (7).
45 β) m. versch. Subj.: animadvertebat .. saepe a se fugatis .. et concessam vitam et ignota peccata 31, 5 (3).

2) interim in dies et naves longae adaugeri, et onerariae complures eodem concurrere, et legiones tironum convenire 1, 5.

46 II) elephantos ex Italia transportari iusserat, quo et miles noster speciemque et virtutem bestiae cognosceret, .. praeterea, ut iumenta bestiarum odorem .. non reformidarent 72, 4.

III) que .. et: s. que § 62: 2 B.

IV) et .. que .. atque: s. que § 62: 1 B.

V) neque .. neque .. neque .. neque .. et .. et (= und) 5, 1 s. neque § 11.

C) = auch: nam et munitione praesidii ita coangustabantur, ut eques .. vix se defendere posset H 23, 7.

* bellum cum suis adversariis gerere instituit litterisque .. in Siciliam [missis] ad Alienum .. conscriptis [et] per catascopum mittit, ut 26, 3 [s. mitto § 8; Hf litteris[que] .. et .. missis]. qui Acillam .... et VIII cohortibus stipendiariis N. G. obsidebat 43, 1 s. cohors § 3. cum et .... ulterioris Hispaniae potitus esset H 1, 1 [N Hf nehmen keine Lücke an, K cum adulescens Cn. Pomp. fugisset et u. H. potitus esset]. .... et propter patriae luctuosam perniciem dedimur hostium numero H 17, 2. Caesari rem gestam detulerunt .... et speculatores ad oppidum A. miserunt H 22, 3.

etenim. E. et natura loci defendebatur et ipsius oppidi munitione H 23, 3.

etiam. 1) zeitlich = noch: Caesare .. resistente et e. atque e. aciem sustentante 82, 3. 2) einen neuen Umstand beifügend: E. animadvertebat frumento se in Africa nisi importato uti non posse 20, 4. qui extra munitiones processerant pabulandi aut lignandi aut e. muniendi gratia, quique vallum petierant 31, 1 [so Dt K; proc. p. aut l. causa aut e. m. g. v. p. N Hf; [quique] pab. a. l. a. e. mun. g. v. p.
D]. voluit e. experiri .. haberetne 2
(hostis) in animo dimicare 51, 4 (5). accedebat e. ad reliquas causas, quod 51, 5 (6). accedebat e. haec causa, quod 72, 3. hic e... loca, quae sunt ab oppidis remota, turribus .. retinentur H 8, 3 (2). complures .. in quis e. Clodius Arquitius H 23, 8. nostri laetari, nonnulli e. timere, quod H 3
29, 5. huc accedebat, ut e. talum intorsisset H 38, 2. 3) steigernd a) tantam sese multitudinem auxiliorum adversariis subministraturum, ut e. caedendo in ipsa victoria defetigati vincerentur 19, 3 (2). turmae .. equitum .. inter se depugnare non intermittunt; nonnumquam e... Labieniani cum Caes. equitibus fide data .. colloquebantur 29, 1 (2). — itaque rursus 4
se recipere, atque auxilia e. ab Scipione abduxit 25, 5. recuperata quinqueremi cum suis .. epibatis atque e. hostium custodibus CXXX in ea nave captis 63, 3 (4). b) non modo non .. sed e.: in Africa .. n. m. sibi quicquam n. acquisierant aut paraverant, s. e. .. ante parta consumpserant 47, 4. n. m., ut parcerent hosti, n. poterant adduci, s. e. ex suo exercitu inlustres urbanos .. interfecerunt 85, 6 (7). — non solum .. sed e.: sic ut 5
ipse locus n. s. opere, sed e. natura aditus ad oppugnandum hostem impediret H 41, 3 (2). quae (legiones) n. s. vobis obsistere, s. e. caelum diruere possent H 42, 7. 4) beim Komparativ: atque e. superbius Iubae fac-

tum non in M. Aquinum .. sed in Sci-
pionem 57, 4.
etsi. nur in H. a) s. tamen H
12, 6. 31, 4. 40, 3. b) quorum vis
repressa a nostris, e. oppidani supe-
riore loco defendebantur H 12, 5. e.
virtute nostri antecedebant, adversarii
loco superiore se defendebant acerrime
H 31, 1. — E., prout nostra felicitas,
ex sententia adversarios adhuc pro-
pulsos .... H 26, 3 (5).
everto. Africam provinciam per-
ire funditusque -i ab suis inimicis
26, 3 (4).
evocatus. fortiter repugnante
P. Cornelio, -o Scipionis 76, 1. subito
legati -ique obsecrare Caesarem 82, 2.
evoco. a) rufe herbei Juba .. -atus
ab eodem (Scip.) litteris 48, 1. b)
fordere heraus ut locus illa planitie
equitatum -aret H 29, 4 s. equitatus
§ 9. c) beordere legiones in vicem ad
extremum agmen -abat 70, 1. — re-
migum partem ex classe .. epibatarum-
que armare et in castra -are 20, 1.
ex. [e vor n 7, 5; q H 21, 2.
26, 2 (3); r 25, 1. 48, 1. 51, 2. H
5, 2. 16, 2; s 26, 3. — quo ex op-
pido H 3, 2. qua ex re 46, 4. qui-
bus ex rebus 22, 3. 72, 1. 5 (6). magna
ex parte 31, 6 (5). — quorum ex nu-
mero 32, 4. — exque itinere H 4, 1
(2). ex regnoque 97, 1].
A) räumlich I) aus, aus .. heraus 1)
m. vrb. a) der Bewegung α) eigtl. ho-
die ex Africa abesse (te iubeo) 54, 4.
ähnl. 54, 5. equitatum .. ex castris ac-
cersiri 12, 2. e stativis castris .. co-
piis .. accitis 26, 3. quo ex oppido ..
legati .. Caesarem cum adissent H 3,
2. ex acie instructa equitatus sui ..
totum dextrum cornu avertit 39, 4.
2 s. comporto a) β) 3 B. castris ex
campo in collem coll[oc]atis 68, 2 [N
K D Hf collatis]. Fundanius .. ex ca-
stris adversariorum ad nos confugit
H 11, 3. s. deduco § 1 u. 3 je 1 B.
Numidae Gaetulique diffugere .. ex ca-
stris Scip. 82, 3. s. educo § 2: 3 B.
s. egredior § 2: 5 B. u. § 3: 2 B.
nonnumquam ex castello .. eliciebatur
H 40, 3. ex oppido erupit multitudo
3 6, 1. s. exeo b) 2 B. vgl. fugio § 8:
87, 1. 91, 1. H 32, 4 (3). transfuga
nuntiavit ex oppido H 16, 4 (5). com-
meatus ad castra Pomp. ex oppido
portabant H 11, 1. s. procedo § 2:
2 B. ex condensis turmis pedites Nu-
midae .. procurrunt 14, 2. (cum) ne-
que ex Caes. castris quisquam prodiret
30, 2. s. proficiscor § 5: 2 B. nobiles
homines ex suis oppidis profugere 26, 4
2. Q. Pomp. Niger .. ex acie nostra
ad congrediendum progressus est H
25, 4. graviter ictus ex acie recessit
19, 4 (7). ex proelio se receperunt
85, 8 (9). equites .. ex adversariorum
castris ad nos transfugerunt H 21, 1.
s. transporto 2 B. s. venio § 7: 6,
7 (6). 74, 1. H 10, 1. β) übtrg.: ex 5
adversariorum conspectu se deducerent
ad mare versum H 18, 6 (5). ex pri-
stina bellandi consuetudine celeritate-
que excesserat 73, 1. b) des Suchens:
alga e litore collecta 24, 4. 2) m.
subst.: legionis XIII .. ex Sicilia ad-
ventu 62, 1. 3) s. facio (eruptionem)
§ 8: 2 B.
II) von .. aus, her, herab 1) a) α)
complures ex superiore loco .. decucur- 6
rerunt H 23, 2. ex equis descende-
runt H 4, 2 (3). 15, 2. ex proximis
collibus erumpunt 69, 4. ex collibus
primis exsistunt 69, 1. ut .. ex colle
se equitatus ostenderet 50, 2 (3). —
neque ex eo loco .. progredi propius
se 42, 1. qui .. eius auctoritatem erant
ex Gallia secuti 40, 5. — quo telum 7
ex oppido adici non posset 56, 1. ex
oppido ignem multum .. iactando H
12, 4. — ex insidiis adorti 69, 1. ex
superiore loco et post tergum circum-
venti 40, 3. ex superiore loco defen-
dere H 38, 4. oppidum ex hostium
cadaveribus .. circumplexi oppugnare
coeperunt H 32, 3 (2) [ex will Fl
streichen]. in cornu dextro ac sin. ex 8
iniquiore loco pugnare 42, 1 (3). ex
castello repugnare H 9, 4. — ex gru-
mo excelsum tumulum capiebat H 24,
2 (3) [N Hf K nehmen eine Lücke an
hinter grumo]. β) ex castris suis brac-
chium ducere .. ad flumen S. H 13, 1.
b) ellipt.: ex superiore loco multitudine
telorum alter eorum concidit H 23, 3
(4). 2) in best. Formeln a) ex adverso 9
pari ratione castra ponit H 5, 2 (3).
b) s. regio 1) 4 B.
III) 1) von .. aus, (gleich) nach (meist
m. zeitlichem Nebenbegriff): qui ex caede

eo refugerant H 33, 1. navium pars .. ex errore eodem conferebatur 11, 1. s. fuga 5 B. s. iter § 2: 4 B. s. proelium 12 B. vgl. ob. § 4: 85, 8 (9). qui ex pugna superfuerunt H 40, 2.
10 — 2) legiones equitesque .. ex languore nauseaque reficere 34, 6 (5). suis ex terrore firmatis 18, 2.

B) zeitlich: ex quo die oppidum A. esset captum H 22, 7. ex eo tempore metum esse magnum H 27, 2.

C) kausal 1) v. Herkunft, Ursprung a)
11 cum aliquis ex ea civitate .. meritus civis esset H 1, 4. equites R. partim ex urbe p. ex provincia ad milia III (ceciderunt) H 31, 9. b) s. sum § 12: 2 B. s. venio § 2: 33, 1. 36, 2. H 10, 2 u. § 4: H 36, 4 u. § 6: 7, 1. 2) m. vrb. des Erkennens, Hörens a) s. cognosco § 3: 1 B. u. § 4 u. 5: 4 B. intelleges ex virtute nostra, quid 45, 5 (4). id cum .. ex perfugis rescisset
12 H 6, 2. ex perfugis cum .. scisset H 20, 1. b) ex perfugis certior factus 66, 1. 3) v. Mittel u. v. Veranlassung a) equitatum Scipio ex provincia Africa alebat 8, 5. ut .. ex eius pecunia latronum largitio fieret H 1, 4. b) α) animo addito ex Caesaris victoria 87, 5 (4). qui ex tanta victoria licentiam sibi assumpsissent immoderate peccandi
13 85, 8 (9). legionibus .. II .. copias suas ex secundo commeatu auxerat 37, 1. s. commoveo b) 2 B. u. d) 1 B. quibus ex rebus sibi .. dignitatem .. conciliavit 22, 3. quibus ex rebus largiter erat consecutus 72, 5 (6). iumenta ex nausea recenti .. defetigata 18, 4. ex quibus (legionibus) aliquid firmamenti se existimabat habere H 7, 5 (4). quid ex tuis copiis sperare
14 debeas 45, 5 (4). β) ex qua contentione cotidiana minuta proelia fiebant H 5, 4. — ex qua re .. in terrorem converso equitatu 40, 2. ex eius patientia in magnum timorem coiecti 85, 2. γ) quibus rebus numquam tanta suppeteret ex ipsorum inertia conscientiaque animi victoriae fiducia, ut 31, 5 (4). aliquid sibi ex ea re auxili ratus 88, 6 [Forchh. K ut aliq.
15 s. ex ea re a. pararet]. 4) v. Stoff a) s. conscribo 1) 3 B. reliquae (legiones) ex fugitivis consistebant H 7, 6 (5). ex vestimentis tentoriolis factis 47, 5. b) cohortibus paucis ex veteranis, quas secum habebat 6, 5 vgl. unt. § 19: 10, 1 (2). (ex adversariis) perfugere plures ex omni genere hominum 19, 1. 5) v. Uebergang a. einem Zustand in einen anderen ex regno provincia facta 97, 1. 6) v. Gemäßheit: 16
item Caecinae .. ex sua consuetudine tribuit (vitam) 89, 5 (4). quadruplici acie instructa ex instituto suo 41, 2. quibus .. de vita ex suo promerito desperantibus 90, 2 (4). ex sententia adversarios .. propulsos H 26, 3 (5). impetu facto in cubiculum ex suspicione 88, 4. 7) v. Ganzen in Bez. auf seine Teile a) s. eligo 2 B. ex meis 17
commilitonibus .. non amplius X sumam 45, 5 (4). — una (legio) facta ex coloniis H 7, 5 (4). b) ex utroque genere pugnae complures sunt vulneribus affecti H 23, 8. vgl. ex utroque genere pugnae cum parem virtutem ad bellandum contulissent H 31, 3. c) sagittariis ex omnibus navibus .. ductis in castra compluribus 20, 1 (2). ex legionibus his .. milites legionarii 18
complures ab Scip. in castra Caes. perfugerunt 35, 6. etiam ex suo exercitu inlustres urbanos .. complures .. interfecerunt 85, 6 (7). ex regiis copiis duces complures ad Caes. veniunt 92, 3. ex adversariis perfugere plures 19, 1. multos ex iis interfecerunt 52, 3. s. nemo 2 B. praeterea ex tironum (erg. legionibus) paucas adiecerat 60, 2. praeter paucos equites, qui ex primo agmine fugerant 95, 2. sic uti 19
ex infinita hominum multitudine pauci in oppidum se reciperent H 4, 2 (3). — ex quibus (civitatibus) si qua oppida vi ceperat H 1, 4. si qui ex nostris transfugerit H 22, 7 (8). cum cohortibus VII, quae ex veteranis legionibus in classe .. rem gesserant 10, 1 (2). vgl. ob. § 15: 6, 5 u. unt. § 22: 78, 5. eam provinciam ex omnibus provinciis sibi peculiarem constituisse
H 42, 1. omnes in custodiam esse 20
coiectos, e quibus .. se transfugisse H 26, 2 (3). ex secundo commeatu .. navis una .. cum erravisset 44, 1. vgl. quod Avienus .. navem ex commeatu familia sua .. occupavisset 54, 1 [ex haben Forchh. Dt K; navem comm. (ohne ex) N; navem commeatus Hf D].

21 s. unus § 5: 3 B. altera navis trieris ex eadem classe .. est capta 44, 2. ex Gaetulis duce .. mittunt 35, 2. duo reliqui ex eis fugerunt H 22, 3. Gaetuli ex equitatu regio nobiliores .. mille perfugiunt in Caes. castra 56, 3 (4). ex levi armatura concidit circiter D, reliquos .. 66, 1 (2) [ex haben
22 d. Hdsch. nicht]. expeditos ex singulis legionibus tricenos milites esse 75, 4 (5). CCC, quos ex legionibus habere expeditos consuerat, ex proxima legione .. iubet equitatui succurrere 78, 5. ex his capti L H 11, 1. ex legione vernacula milites sunt capti .. II H 12, 1. centuriones .. VIII ad Caes. transfugerunt ex legione vernacula H 20, 4. e quibus capti sunt equites VIII H
23 21, 2. ex quibus effugerunt CXX H 21, 3. centuriones ex legione V .. duo H 23, 3. ex levi armatura CCCXXIV, ex legionariis C H 24, 6. — ex legionibus omnibus milites .. ad milia IV .. Caesari occurrerunt 77, 3. ex legionibus IV et VI Scipionis milites diffugere .. in castra Caes. 52, 5. ex eis centurio legionis XIV .. inquit 45,
24 2. remigum partem ex classe, Gallorum, Rhodiorum epibatarumque 20, 1. in suo dextro cornu e secunda acie veteranarum legionum partem cohortium collocaverat 60, 2. ex hostium armis scuta et pila pro vallo .. collocabantur H 32, 2.

D) modal a) ex aversione legatos iugularunt H 22, 3 [d. Hdsch. ex adv.;
25 M ex Ursavone]. b) cum .. ex improviso legionarios adortus esset 50, 2 (3). ex impr. adorti 61, 5 (6). ut .. ex impr. clauderet .. exercitum Caesaris 59, 5 (6). quo signo dato subito clamore facto ex impr. hostibus .. incuterent terrorem 80, 5 (6). c)
26 turres ex parte et murum occuparunt H 34, 3. ipsius .. auctoritas magna ex parte eorum exercitus minuebat audaciam 31, 6 (5). d) ex simili virtute clamore facto aversati sunt proelium facere H 14, 4 [Fl eximia virt. statt ex s. v., Koch exercitus mirabili v.].

* s. expeto.

exaequo. hic alternis .. tumulos tumulis -abant H 5, 6.

exaggero. hic alternis .. morti mortem -abant H 5, 6 [mors = cadaver].

excedo. a) ut oppido -erent 25, 3. b) übtrg.: ex pristina bellandi consuetudine celeritateque -sserat 73, 1.

excellens. 1) sich erhebend, erhaben grumus est -ens natura H 8, 6. natura -ibus locis H 8, 4. loca -ia H 28, 4. tumulum e. H 24, 3 (4). 2) vorzüglich tam -i maiorum dignitate 22, 4.

excelsus. colles .. -i pauci 37, 5 (4). -i loci H 29, 1. ab -o loco H 29, 7 (8). loca e. 49, 1. supercilium quoddam e. 58, 1. -um tumulum H 24, 2 (3).

excepto. nocturnis diurnisque operibus gladiorum ictus telorumque missus -antes H 17, 3 [so Dt nach Koch, was auch Kr billigt; exspectantes N Hf D K m. d. Hdsch.].

excieo (excio). litteris fratris -tus H 4, 4 (5).

excipio. 1) nehme auf qui (nostri) cum aliquo loco a nostris excepti essent H 14, 4 [so D Dt K nach Glandorpius; recepti N Hf]. 2) greife (feindl.) auf, hebe auf equitatus .. eos, qui .. extra vallum progressi essent, -ere 24, 2. navis una .. a Vergilio scaphis .. excepta est et abducta 44, 1. rex .. Indo .. a vernaculis legionariis exceptus est et interfectus H 10, 3 (4).

excito. animos eorum (militum) -abat 81, 1.

excludo. 1) schneide ab, lasse nicht zu a) absol.: qui de rege -endo consilium ceperant 97, 1. b) α) castello se -i Aspavia H 24, 2. ne iugo a Caes. -eretur (Scipio) 61, 7 (8). β) unam 2
partem (hostium) ab altera -sam .. adortus 17, 1 (2). rex .. ab omnibus civitatibus -sus 94, 1. ut eum ab oppido commeatuque -eret H 5, 3. 2) behindere Scipio .. -sus ab incepto itinere 80, 3.

excubitus, us. partim ubi equitatus p. ubi pedestris copia in statione et in -u castris praesidio esse possent H 6, 4.

excurro. XL equites ad aquatores nostros excucurrerunt H 21, 2.

excursio. adversariorum -ibus iter officere 61, 6 (7) s. officio b). propter barbarorum crebras -es omnia loca, quae sunt .. remota, turribus .. retinentur H 8, 3 (2). nonnumquam

ex castello propter eorum crebras -es eliciebatur H 40, 3.

excusatio. uti fieri non posse neque locum -o ullum haberet nec moram tergiversatio 8, 4 [D uti f. n. possent nec l.; K uti f. possent n. l.; Hf uti f. possent, ne nec loc. exc. u. h. nec m. t.; M uti, f. posset necne, loc. exc. nullum h. nec mora aut t.]. ut sine mora ac nulla -e hiemis ventorumque quam celerrime exercitus sibi transportaretur 26, 3.

exemplum. uti .. legionarii .. perturbati Curionis -o ab equitatu circumventi opprimerentur 19, 2 (1).

exeo. a) qui (oppidani) antea exierant H 19, 5. b) α) qui (remiges) aquatum e navibus exierant 7, 5. ex oppido .. ad equitatum concidendum cum exissent H 4, 2 (3). β) neque extra vallum licere exire nisi discinctum H 22, 7.

exerceo. milites interim in opere -ere 26, 6 (8).

exercitus. subi.: classem -umque morari 26, 4 (5). -us eius ieiunus 69, 5.

gen.: ipsius nomen .. eorum -us minuebat audaciam 31, 6 (5). de terrore suo desperationeque -us Caesaris facit verba 32, 1. dignitas ſ. unt. § 6: 45, 3. numerus ſ. unt. § 4: 3, 1 (2). pars ſ. unt. § 6: 23, 1. ſ. pars § 4: 3 B. despecta patientia Caes.
2 -usque eius 30, 2. haec propter -us sui praesentis paucitatem et tirocinium praeparaverat 31, 8 (6). paterni -us reliquiis collectis 22, 2. ibi sarcinis -us relictis 9, 1. tirocinium ſ. ob. 31, 8 (6). victoria ſ. unt. § 6: 45, 3.

dat.: Caes. -ui res accidit incredibilis 47, 1. ut secum ipse aliquid auctoritatis adderet -ui Scipionis ac terrorem Caesaris 48, 1. ibi frumento -ui dato 76, 1 (2). quos legatos ante -ui praefecerat H 2, 2 (3).

3 acc.: in circumeundo -u animadvertit 82, 1 [-um Hf K nach den meisten Hdschr.]. circumvenio ſ. unt. 50, 2 (3). ut .. ex improviso clauderet multitudine sua -um Caes. atque perturbatum iaculis configeret 59, 5 (6). exspectatione copiarum regiarum -us eius magis suspensiore animo .. commovebatur 48, 3. ut .. re duplici perturbatus Caesar eiusque -us .. circumventus concideretur 50, 2 (3). ſ. condocefacio 71, 1. configo ſ. ob. § 3: 4
59, 5 (6). in hibernis -um continebat 47, 2. primo adventu convulnerari -um 5, 1. -um tironem non audent in campum deducere H 26, 4 (6). tantis -ibus devictis 31, 9 (8). totum -um veteranum donavit 86, 3 (4). exponit -um, cuius numerus in praesentia fuit .. III milia 3, 1 (2). mirifice .. hostium levis armatura an- 5
xium -um nostrum atque sollicitum habebat 71, 2 (3). Alieno .. praecipit .. de reliquo -u celeriter imponendo 2, 3. ſ. instruo § 4: 2 B. lustrato -u 75, 1. pulso -u Saburrae 95, 1. perturbo ſ. ob. § 3: 59, 5 (6) u. 50, 2 (3). recreato -u 67, 2. -um intra munitiones suas reducere 61, 2. unde aquari reliquisque rebus sublevari eius -us consuerat 41, 2. ſ. transporto 3 B. — fere apud -us haec est equestris 6
proelii consuetudo H 15, 1. egone contra Caesarem, .. eiusque -um, pro cuius dignitate victoriaque .. depugnavi, adversus .. consistam? 45, 3.

abl.: expedito -u numero servorum, liberorum II milium, cuius partem inermem, partem armatam habuerat, ad oppidum A. accedere coepit 23, 1. a: ſ. dimitto 2) c) 2 B. ab -u meo 7
te removeo 54, 4. naves singulas cum -u Caesaris .. vagari 28, 1. de tanto -u reliquias esse nullas 93, 3. etiam ex suo -u inlustres urbanos .. interfecerunt 85, 6 (7). in: ſ. in § 14 u. 17 je 1 B. ſ. ordo c) 1 B. u. duco (ordinem) 2) b) 1 B.

exesus. ausgehöhlt ad .. -um locum H 39, 2 (3).

exhilaro. suis -atis 84, 6 (5) [N Hf D K hilaratis].

exiguus. diei pars -a 18, 4. -o tempore H 15, 3.

eximius. -a virtute H 23, 3 (4). 81, 5. [-a virtute H 14, 4 Fl statt ex simili v.].

exinanio. omnem regionem Africae -isse frumento 20, 4 (5).

existimo. 1) m. acc. c. inf. a) α) haec eum idcirco -o recepisse, ut 9, 2. ähnl. (act.) 69, 5. 75, 3 (4). 87, 3 (2). H 3, 9. 7, 5 (4). 16, 2 (3). 25, 2. 28, 3. 36, 1. 2. β) -abat .. se

acie instructa cum pedestribus copiis dimicaturum 13, 2. ähnl. 45, 1. 58, 2. 5. 65, 3 (4). 69, 4. 73, 3 (4). H 29, 6. b) ab reliquis copiis adversariorum suorum .. se cruentam adeptum -ari victoriam 31, 9 (8). 2) pass. m. nom. c. inf.: [in cornibus autem duplex (acies) esse -abatur 59, 2]. quod eius provinciae caput esse (Corduba) -abatur H 3, 1. 3) m. dopp. acc.: turpe .. sibi -abat .. se cruentam adeptum -ari victoriam 31, 9 (8). in quo vos victores -abatis? H 42, 7.

exonero. -atis partim navibus longis 8, 1.

exoptatus. rumore e. de Caes. victoria 91, 2 (3).

exorior. nimbus cum saxea grandine subito est -tus ingens 47, 1.

expeditus. 1) v. Pers.: cum cohortibus e. XXX 11, 3. cum -a copia 80, 4. -o exercitu 23, 1. cum -a manu 9, 1. -os ex singulis legionibus tricenos milites esse iusserat 75, 4 (5). CCC, quos ex legionibus habere -os consuerat 78, 5. 2) v. Orte = bequem haec loca sunt montuosa et natura e. ad rem militarem H 7, 3 (2) [so Dt nach Koch; edita N Hf D K Fl].

expello. a) ipse suo regno expulsus 25, 4. b) übtrg. = beraube capit consilium satius esse sibi suoque regno subsidio ire, quam, dum alios adiuturus proficisceretur, ipse .. forsitan utraque re -eretur 25, 4.

experior. 1) mache den Versuch: absol.: diu multumque -tus 43, 1. 2) erfahre, lerne kennen contra cuius .. copias contendas, si minus antea -tus es, licet nunc cognoscas 45, 4. voluit etiam -ri, .. haberetne in animo dimicare 51, 4 (5).

expeto. avidi cupidique suarum quisque partium -ebant victoriam H 25, 6 [so Dt; suarum q. ex part. virorum (ohne exp. v.) N Hf K D].

explico. neque erat spatium equitatus -andi 59, 4.

expono. 1) schiffe aus, lasse landen parva .. cum copia .. neque omni -sita 10, 3 (4). -it exercitum 3, 1 (2). quibus legionibus -sitis 54, 1. 2) gebe preis, setze aus parva .. cum copia .. in Africa contra magnas copias .. se -sitos videbant 10, 3 (4).

exporrigo. suos equites -ere .. in longitudinem 78, 4. propius eorum aciem .. -ere munitiones 42, 2 (4).

expugno. castellum .. vi -ando est potitus 36, 4. eorum castra hi equites adorti -are coeperunt 87, 4 (3). domos eorum -averunt ac diripuerunt 87, 6 (4). quas singulas (naves) scaphae adversariorum complures adortae incendebant atque -abant 21, 3.

exsanguis. quibus metu -ibus 90, 2 (4).

exsilium. bonos aut interfectos aut -o multatos 22, 2.

exsisto. breche hervor latent (equites) in insidiis .. inter convalles et subito -unt 7, 6 [Hf ut s. exsistant]. Labienus Afraniusque cum .. equitatu .. ex collibus primis -unt 69, 1.

exspectatio. a) Erwartung et -e copiarum regiarum exercitus eius magis suspensiore animo .. commovebatur 48, 3 [D et -o c. r., exercitusque .. c.]. b) Spannung cum utrimque -o fieret 14, 1. ipse in tanta erat festinatione et -e, ut 26, 4 (5).

exspecto. 1) a) absol.: cum iam prope solis occasum Caesar -avisset 42, 1. b) auxilia fere, quae -asset, omnia convenisse 49, 1. in litore armatos reliquos advenientis milites -are 11, 2. 2) bin gewärtig: s. excepto H 17, 3.

exspiro. anima nondum -ata 88, 4.

exstinguo. ignibus -ctis 47, 6.

exstruo. pyram sibi -xit H 33, 3. — erat in eo campo .. villa permagna turribus IV -cta 40, 1 [Hf instructa].

exsultatio. s. gloria 1 B.

exsulto. s. gloria 1 B.

extendo. subito adversariorum equitatus sese -ere .. coeperunt 14, 1.

extenuo. Caesaris equitatum -are 14, 1. Numidas in subsidiaria acie ita -atos et in longitudinem derectos 59, 2.

exter (exterus). 1) -is gentibus H 17, 4 [e. ist von Dt eingesetzt]. 2) superl. extremus a) äußerste, letzte, entfernteste agmini eius e. 69, 1. agmen e. 6, 1. 70, 3. 75, 3 (4). ad -um a. 70, 1. -o a. 70, 1. in -o a. 6, 5. in -a planitie H 30, 2. in -a eius regni regione maritima 77, 1. b) v. d. Zeit α) huius diei -o tempore H 16, 1. β) longiore habita oratione

ad -um, ut sine metu prodirent, edicit 90, 1 (2).

extollo. militem proboscide circumdat atque in sublime -it. Armatus, qui 84, 2 [ſo Dt Forchh. K; ext. armatum .. Qui .. cum N Hf D].

extra. e. vallum stili caeci mirabilem in modum consiti 31, 7 (5). — e. vallum omnes sunt concisi H 36, 5. e. vallum deducti sunt 46, 2. ſ. educo § 2: 37, 2. neque e. vallum licere exire nisi discinctum H 22, 7. e. oppidum ea nocte mansit 89, 5 (4). e. murum qui perierunt H 34, 5 (4). e. munitiones processerant pabulandi .. gratia 81, 1. qui .. aquandi gratia e. vallum progressi essent 24, 2. ſ. sum § 12: 2 B.

exturbo. Scipione eiusque copiis campo collibusque -atis 40, 5.

exuo. armis -ti H 9, 4 (5). 15, 4.

exuro. villas -i 26, 5 (6).

F.

facile. 1) leicht, ohne Müh. a) quorum auctoritate f. adducti 55, 1. cui parti corporis eius telum f. adigi posset 72, 4. ut civitates Hispaniae non f. ab hoste capiantur H 8, 5. quo -ius praesidia contra compararet Pomp. H 1, 1. quo -ius et frumentum et copiae suae conserventur 36, 2. firmior imbecilliorem .. f. ferro consumpsit 94, 1. quo -ius colloquia fieri possent 51, 3 (4). ſ. impetro 2 B. ut a nostris non f. inveniretur nisi captivorum indicio H 39, 2 (3). ſ. vito 2 B. b) quod ab defensoribus propter egregiam munitionem oppidi .. f. et sine periculo defendebatur 29, 2 (3). (ut) si qui perfugere vellent, .. tum f. et sine periculo fieret 51, 3 (4). 2) gern, unbedenklich cui Caesar f. et pro natura sua et pro instituto concessit (vitam) 89, 5 (4).

facilis. cuivis -e fuit intellectu Scipioni additum animum 48, 4 (5).

facinus. nefandum crudelissimumque -us sunt aggressi H 15, 6. -us se nefandum et scelus fecisse H 16, 4 (5).

facio. [factu 42, 1. H 18, 7].
I) tranſ. 1) mache, thue a) allgem. α)
haec .. ita praecipiebat, uti fieri non
posse neque locum excusatio ullum
haberet nec moram tergiversatio 8, 4
ſ. excusatio. sibi difficile -tu esse intellexit
.. et oppugnare et in acie ..
pugnare 42, 1. quod difficile erat -tu,
ut eam turrem sine periculo quis incenderet
H 18, 7. — dum haec ad
Ruspinam fiunt 33, 1. idem altera 2
pars equitum .. -it 17, 1 (2). idem
-it Scipio 76, 2 (3). idem .. Faustus
fecit 87, 8 (5). id si fecisset H 18,
7. neque ego istud -turus sum 45, 4
(3). quid fieri vellet 46, 1. quae
fieri volebat 31, 4 (2). quod postquam
coeptum est fieri 69, 3. ähnl.
78, 4. quod post hominum memoriam
numquam est -tum H 15, 6. quod ..
cum fieri animadvertit H 18, 2. quo
-to 29, 3 (4). 48, 4 (5). 66, 3. 78, 8.
82, 4. 83, 2 (3). 85, 8 (9). H 13, 5.
86, 4. id quod -ere debetis 44, 4.
id quod adversarios existimabamus esse
-turos H 29, 6. = hoc eo consilio 3
fecit, ne quis .. speraret 1, 2. id eo
cons. fecerat, quod 60, 4. — quod
aegre tardeque fiebat 27, 2. id quod
consulto non existimabant fieri H 36,
2. dum hostes cotidiano instituto
saepe idem -endo in neglegentiam adducerentur
66, 1. quod cum saepius
-erent 6, 5. quod ubi saepius .. -ere
non intermittebat 29, 3 (4). cum hoc
saepius -erent 69, 5. hoc saepius -to
H 38, 5. quod cum saepius fieret 30, 4
2. quo tutius id et sine periculo
-ere possent 33, 1 (2). quo id sine
periculo minus -eremus 35, 4. (ut)
si qui perfugere vellent, .. tum facile
et sine periculo fieret 51, 3 (4). nostro
magno id fieri periculo H 38, 5. =
neque amplius -ere nisi hostium iacula
vitare 16, 4 (3). — cum haec ita
fierent 25, 1. β) paratos esse quae 5
imperasset -ere 6, 7 (6). se paratos,
quaecumque imperasset, et libenti animo
-turos 33, 1. libenter se omnia
-turos, quae vellet 7, 1. b) facinus
se nefandum et scelus fecisse H 16, 4
(5). multa scelera ab iis fieri H 22, 1.

2) umschreibend m. acc. eines subst.
6 α) caede -ta H 16, 2 (3). caedes fit
magna H 37, 2. -ta caede bene magna
H 41, 1. ut caedem proxime a vallo
fecerint H 15, 3. intra praesidia il-
lorum .. caedem -ere H 23, 6 (7) —
iugulatione oppidanorum -ta H 16, 4
(5). amplius iugulationem non fecisse
H 16, 4 (6). iugul. magnam -it H
7 22, 6. β) ab oppidanis concursu -to
H 22, 4. equitum copiae concursus
-ere coeperunt H 25, 2. vehemens
fiebat ab utrisque .. telorum missu
concursus H 31, 1. in huius .. insignia
cum complures adversariorum concur-
8 sum -erent H 23, 5 (6). — erup-
tionem: subito -e -ta 23, 2. -ta
caede bene magna -em -unt H 41, 1
[-e -ta caedem bene magnam -unt
Fl]. -em -ere H 12, 6. quin -em
eo die essent -turi H 13, 6 (7). ut
ea nocte .. -em -erent H 16, 1. copiae
totae -em fecerunt H 16, 2. -em fe-
cerunt H 34, 6 (5). noctu .. Lusita-
nos -em -ere H 36, 2. ut noctu ..
-em -erent H 36, 4. ex oppido -e -ta
58, 4. ex oppido -em porta maritima
-unt 85, 1. equites .. -em in adver-
sariorum castra fecerunt H 3, 8. -em
ad legionem VI fecerunt H 12, 5. —
9 clamore repentino telorumque multi-
tudine iactus -ere coeperunt H 9, 3.
— impetum: -u -to H 14, 2. ubi ..
equis concitatis Iuliani i. fecissent
78, 4. hic cum Caesariani in eos i.
fecissent 14, 3. magno incursu cum
omni equitatu .. in legionarios i. fe-
cerunt 52, 1. in Numidas .. i. fecerunt
52, 3. eadem ratione .. in Caes. legi-
onarios i. -unt 69, 4. in eos (hostes)
i. fecerat 71, 2 (4). cum .. elephans
.. in lixam inermem i. fecisset 84, 1.
10 -u -to in cubiculum 88, 4. — in ho-
stium equitatum .. -ere impressionem
78, 3. in hostes impressione -ta 78,
8. γ) deditionem oppidi -tam esse H
20, 1. deditione -ta H 27, 5. bene
multi deditionem -unt H 36, 4. ar-
mis demissis salutationem more militari
-unt 85, 5 (6). ut transitionem -erent
H 26, 2 (3). δ) ut .. ex eius pecunia
latronum largitio fieret H 1, 4. —
11 rapinas per municipia fecisti 54, 4. —
priore anno propter adversariorum di-
lectus .. messem non esse -tam 20, 4.

ε) cum utrimque exspectatio fieret 14,
1. — quo facilius colloquia fieri pos-
sent 51, 3 (4). ut sileat verbum -ere
H 3, 7. apud Caes. verba fecit H 17,
1. de terrore suo desperationeque
exercitus Caesaris -it verba 32, 1. ζ)
homines suae petulantiae nimiaeque
libertatis aliquando finem fecissent
54, 2. hostes pulsos .. finem lacessendi
-turos 69, 4. — iter: noctu -e -to 12
24, 1. cum i. -ere Caesar cum copiis
vellet H 28, 1. diem et noctem i.
-unt H 38, 1. i. leniter cum reliquis
-ere coepit 6, 5. unde Caesar egres-
sus i. -ere coeperat 6, 1. hinc -e -to
H 27, 6. cum equitatu ipse eodem
i. -ere contendit 86, 3 (5). Astam i.
-ere coepit H 36, 4. partim pedibus
[et equitatus) ad persequendum cele-
riter i. -ebant H 37, 2 [Hf peditum
et eq. ad p. c. terrestre -ebant i.].
cum copiis ad Cordubam i. -ere coepit 13
H 4, 4 (5). cum Uticam versus i.
-erent 87, 1. ad Cordubam versus i.
-ere coepit H 10, 2 (3). i. fecit in
Carrucam H 27, 5. -e per regnum
Jubae -to 43, 1. per quem (collem)
Caesar pridie i. fecerat 65, 3. cum
i. cum paucis per Mauritaniam ad Caes.
-eret 95, 1. — opere -endo milites se
circumspiciendi non habebant faculta-
tem 47, 2. Caesar interim cotidie ..
opus facere 61, 6 (7). ad murum opus
-ere coeperunt H 13, 4.

3) mache, verfertige a) turres, castella 14
-ere 26, 6 (8). in unumquemque col-
lem turremque castella -ere 38, 1 s.
castellum. castra: unis c. -tis 24, 1.
ibi c. duarum legionum -it 65, 3. non
longe ab oppido secundum litus -it c.
7, 2. ad aquam -it c. 76, 2 (3). —
Scipio item munitiones contra -ere
61, 7 (8). dum haec opera .. fiebant
a legionibus 51, 6 (7). insuper ponte
-to H 5, 1. putei ibi .. fieri complures 15
poterant 51, 5 (6). sagittas telaque
uti fierent complura curare 20, 3. ex
vestimentis tentoriolis -tis 47, 5. tur-
res s. ob. § 14: 1 B. u. turris § 2:
H 41, 5 (4). b) num quae fossae
aut insidiae elephantis ante castra ..
-tae essent 35, 4 (5).

4) bringe auf, b. zusammen manu -ta
32, 4. cum bene magnam manum fe-

cisset H 22, 6. — una (legio erat)
-ta ex coloniis H 7, 5 (4).
16 5) a) errege, veranlasse subito clamore
-to 80, 5 (6). [clamore -to H 3, 8].
clamore -to H 3, 8. 14, 4. 25, 8. 30,
7 (6). vehemens fiebat ab utrisque
clamor (telorumque missu concursus)
H 31, 1. — ignes fieri magnos H 6,
1. — qui pecuniam Scipioni ad bellum
-endum contulerant 88, 1. inter duces
duos fit contentio, uter prius pontem
17 occuparet H 5, 4. proelium: quo
(die) p. -tum erat 20, 2. magnum p.
fecerunt H 4, 2 (3). p. -ere H 14, 4.
eximia virtute p. -ere H 31, 5. p. ad
Soricam quod -tum est H 27, 2. quo
secundo equestri -o -to 61, 4 (5). eques
pedestre [pedes equestre] p. -ere coe-
pit H 15, 3. quo die equestre p. -tum
esset H 18, 3. cum eius compar im-
par p. -ere coepisset H 23, 4 (5). ex
qua contentione cotidiana minuta -a
fiebant H 5, 4. b) veranstalte divina
re -ta 86, 3 (4).
18 6) gebe, gewähre potestatem: -e
-ta 35, 4. p. iis dicendi fecit 45, 1.
neque tamen aequo loco sui p. -ebat
H 24, 2 (3). qui si aequo loco sui p.
-erent H 26, 3 (5).

7) stelle an quibus occisis utrisque funus est -tum H 31, 9. — Zamae auctione regia -ta 97, 1.

19 8) a) thue, füge zu ne quis miles ..
iniuriam -eret cuipiam incolae 7, 2.
b) refl. = leide, erleide non ausus peri-
culum suorum -ere 33, 5 (4). ut .. le-
gionum periculum -erent 79, 1. —
propter multitudinem telorum turris
lignea .. ab imo vitium fecit usque ad
tabulatum II H 19, 1.
20 9) a) m. dopp. acc. α) s. certus 4
b) 10 B. missum f. s. mitto § 13:
3 B. — sauciis X -tis 70, 5. — ob
has causas .. Caesar tardior et consi-
deratior erat -tus 73, 1. = cui in iti-
nere fit obvius L. Caesar 89, 5 (4).
β) quod stipendiarii aratores milites
essent -ti 20, 4 [Fr will mil. als Glossem
ausscheiden]. ut tuus potius miles quam
Cn. Pompei -tus essem H 17, 1. b)
ex regno provincia -ta 97, 1.

10) m. gen.: illo beneficio suum maleficium existimabant se lucri -ere H 36, 1.

21 11) bewirke itaque -tum est, ut Scipio ad album sese vestitum transferret 57, 6 [est hat D nicht]. utinam .. dii immortales fecissent, ut tuus .. miles .. -tus essem H 17, 1.

II) intrans. a) α) itaque -it H 4, 4 (5). β) ita hac opinione fretus tuto se -ere posse existimabat H 28, 3. b) contra regem -ere non dubitant 55, 1.

factum. 1) That, Verfahren atque etiam superbius Jubae -um non in M. Aquinum .., sed in Scipionem (erat) 57, 4. quod -um licet necopinantibus nostris esset gestum H 16, 3 (4). quo de -o cum utrorumque copiae tumulum .. petissent H 24, 3 (4). 2) Vorfall sic in illo -o (= in eruptione), cum inscientibus accidisset, existimabant .. se prope captos esse H 3, 9 (8).

facultas. a) Möglichkeit, Gelegenheit: s. difficultas 1) b) H 6, 2. s. do § 3: 35, 4 (5). 64, 2. H 12, 2. ne .. ita longius sibi progrediendi eriperent -em 49, 1 (2). s. habeo § 4: 2 B. s. offero 2) a) 2 B. b) Erlaubnis data -e 4, 2.

fallacia. cum .. nocturno tempore per -am in oppidum esset receptus H 22, 6.

fallo. bleibe unbemerkt a) quod minime Caesarem fefellerat 3, 5. quae res Caesarem non fefellerat 75, 4 (5). b) α) m. acc. c. inf.: quod futurum Caesarem non fefellerat 80, 2. β) quae res quid utilitatis haberet, Caesarem non -ebat 56, 3.

falsus. -a illa opinione H 14, 1.

fama. 1) Gerücht quod -a de victoria Caes. praecucurrisset 87, 2 (1). 2) Ruhm ut .. eorum (veteranorum) -am, locum, nomen victoria parta cuperent possidere 81, 2.

familia. 1) Dienerschaft, Sklaven Scapula .. -ae et libertinorum caput H 33, 3. pecuniam et argentum .. -ae donavit H 33, 3 (4). -am et libertos convocavit H 33, 3. pro militibus tuam -am iumentaque in naves imposuisti 54, 4. quod .. navem ex commeatu -a sua atque iumentis occupavisset 54, 1 [navem commeatu, f. a. a. i., o. N]. illam (-am) oppressam et iugulatam (esse) H 19, 3. qui ibi cum grandi -a praeerat praesidio commeatui 34, 2 s. praesum § 2. qui Thisdrae cum

-a sua, gladiatoria manu Gaetulisque praeerat 93, 1. se cum -a constitutum habuisse, ut .. transfugerent H 19, 3. 2) Familie Scipionem, hominem illa -a, dignitate, honoribus praestantem 57, 4.

familiaris. cum .. medicus -esque (Catonis) .. vulnus obligare coepissent 88, 4. capto C. Minucio Regino, .. Scipionis -issimo 68, 4.

fascis. adversariorum aquilae sunt ablatae XIII et signa et -es H 31, 11 (10). Pomp. adulescens .. -es imperiumque sibi arripuit H 42, 6.

fautor. Ursaonensium civitati, qui sui fuissent -es, litteras miserat H 28, 2. qui illarum partium -es essent H 32, 8 (7). pars erat, qui Pompeianarum partium -es essent H 37, 1. qui essent suarum partium itemque adversariorum victoriae -es H 20, 2. qui dicebantur esse -es Caesaris victoriae H 21, 3. — -orum voluntas magnum utrimque virtutis incitamentum habebatur H 25, 6.

faveo. eos Caesaris partibus -isse 87, 4 (3).

Februarius. VI Kal. Febr. 87, 1.

fecunditas. totius ulterioris Hispaniae regio propter terrae -em et non minus copiosam aquationem impeditam .. habet oppugnationem H 8, 2 (1).

felicitas. a) prout nostra -as (est) H 26, 3 (5). b) als Losungswort signo -is dato 83, 1.

fere. 1) a) so ziemlich, beinahe α) oppidorum magna pars .. montibus f. munita .. est H 8, 4. ut clamor in castra nostra perveniret f. H 34, 1. β) f. magna pars hominum .. non dubitarant H 13, 6 (7). auxilia f., quae exspectasset, omnia 49, 1. in omnibus f. villis 65, 1. f. totius ulterioris Hispaniae regio H 8, 2 (1). γ) Scipio .. f. cotidie .. instruere aciem 30, 1. f. iam aliquot mensibus ibi detinebatur H 3, 1. δ) per id tempus f. 47, 1. f. per id tempus 57, 1. b) ungefähr, etwa f. .. non minus mille passuum spatio 59, 5. non longius f. mille passus 78, 2. 2) im allgemeinen f. apud exercitus haec est equestris proelii consuetudo H 15, 1.

fero. 1) trage qui modo per aetatem arma -re poterant 36, 1. qui cives R. contra populum R. arma tulerant 97, 1. — ferrum intro clam in cubiculum tulit 88, 3. 2) a) bringe, d. dar auxilium: Caesar .. equitibus suis a. tulit 52, 3. quo celerius iis a. -ret 39, 4. cum suis a. -re non auderent 76, 1. ut suis fortunis populus R. .. a. -ret 77, 1. Thapsitanis a. -re 80, 1. b) α) bringe (mündlich), d. vor quibus cum condicionem -ret 25, 3. β) erzähle, berichte ut -tur Achillis Memnonisque congressus H 25, 4. — celerius, quam vestra opinio fert, bellum confecissem H 26, 3 (5).

ferocitas. -as Antistii omnium mentes converterat ab opere ad spectandum H 25, 5.

ferocnlus. tam -us es? 16, 1.

ferrarius. officinas f. 20, 3.

ferrum. a) Eisen ut .. -um, plumbum mitteretur 20, 3. b) Schwert -um intro clam in cubiculum tulit 88, 3. firmior imbecilliorem .. facile -o consumpsit 94, 1 [D flammert f. ein]. -o inter se depugnant 94, 1.

festinatio. pari .. et celeri -e circum munitiones iugo derigunt H 38, 6. cum celeri -e ad bellum conficiendum in Hispaniam cum venisset H 2, 1 [N Hf K cum ceteris -em]. ipse in tanta erat -e et exspectatione, ut 26, 4 (5).

ficus. magno invento hordei, olei, vini, -i numero 67, 2.

fidelis. quod .. suos milites .. -es sibi iam effecisset 19, 3.

fides. a) Treue, Zuverlässigkeit qui .. capti conservatique parem gratiam in -e servanda praestare voluerant 40, 5 s. servo b). b) gegebenes Wort se Caesarem esse -emque praestaturum H 19, 6. c) Versprechen der Sicherheit sibi suisque liberis a Caninio proconsule .. -e accepta 93, 3. Labieniani cum Caes. equitibus -e data inter se colloquebantur 29, 1 (2). d) (getreuer) Schutz: s. imploro 2 B. in s. confugio b) 2 B.

fido. -ens viribus (Antistius) H 25, 3. s. figo H 26, 4 (6).

fiducia. s. suppeto 1 B. Scipioni additum animum -amque regis adventu 48, 4 (5).

fidus. ne .. -issimos suis rebus

Thapsitanos et Vergilium amitteret 79, 2 (3).

figo. 1) pass.: hafte an nostris adhuc fixi praesidiis bellum ducunt H 26, 4 (6) [Koch fisi ſtatt fixi, da die alten Ausg. freti haben.] 2) durchbohre pilorum missu fixa cumulatur et concidit adversariorum multitudo H 31, 3.

filius. Cn. Pompeius -us 23, 3. ähnl. 22, 1. C. Considio -o 89, 2. L. Cellae patri et -o 89, 5 (4). — Catonis -o .. tribuit (vitam) 89, 5 (4). Aulus Valgius, senatoris -us H 13, 2. — uxorem et -os in oppido reliquerat H 18, 4.

finis. 1) a) Grenze per mare umbilici -e ingressi 85, 1. b) plur.: Gebiet, Land suis -ibus oppidisque suppetias profectus est 25, 5. Sittius .. cum copiis Numidiae -es ingressus 36, 4. sex cohortes in -es regni sui mittit 55, 2. eius beneficio agris -ibusque donati 56, 3 (4). 2) Ende, Grenze ut prope videretur -em bellandi duorum dirimere pugna H 25, 5 (6). ſ. facio § 11: 2 B.

finitimus. in Sardiniam .. et in reliquas provincias f. 8, 1. — ex oppido Vaga, quod -um fuit Zetae 74, 1.

firmamentum. ex quibus (legionibus) aliquid -i se existimabat habere H 7, 5 (4).

firmo. a) verſtärke, decke dextrum ac sin. cornu magnis equitum copiis -averant 13, 1. praesidia -are copiis maioribus 20, 1. ut .. praesidio -ata ad classim receptacula muniret 9, 2. b) ermutige suis ex terrore -atis 18, 2.

firmus. a) feſt -issimum eius praesidium Ateguam H 6, 1. b) ſtark, kräftig, tüchtig -ior imbecilliorem Juba Petreium facile ferro consumpsit 94, 1. cohortem unam, quam putas esse -issimam 45, 5 (4).

flamma. incolas .. constrictos in -am coiciunt 87, 2 (1).

flo. tranſ.: pulvis vento flatus 52, 4.

fluctus. ut prope -us verberaret (tabernaculum) 1, 1.

flumen. subi.: ſ. unt. H 7, 3 (2). — (cum) neque propter altitudinem -is transire posset H 5, 1. -is ripas appropinquantes H 5, 5. — -en traiecit H 33, 2. -en transgressi H 23, 3. ad: ſ. duco 4) 2 B. quae (naves) ad Baetim -en fuissent H 36, 2 (3). cum ad -en Baetim venisset H 5, 1. trans ſ. constituo § 1: 2 B. ultra ibat -en Salsum in acie H 16, 2 (3) ſ. acies § 6. — quae (loca) planitie dividuntur, Salso -e, proxime tamen Ateguam ut -en sit, .. pass. II milia H 7, 3 (2). quia -e Salso intercludebatur H 9, 1. copiis -e traductis H 6, 1.

focus. qui eos ad aras et -os suos recepissent H 16, 4 (6).

forsan. f. uterer isto beneficio, si non ei summum scelus adiungeretur 45, 2 [Hf D forsitan].

forsitan. satius esse sibi .. subsidio ire, quam .. ipse .. f. utraque re expelleretur 25, 4. quod f. .. acciderit numquam 61, 1. ſ. forsan.

forte. cum f. ante portam turma densa astitisset 29, 3 (4). ſ. I) incido 1) 2 B. — paulisper commoratus, si f. vellent classe dimicare 63, 5 (6). — si f. bello foret superatus 91, 2 (3).

fortis. ut neque bello -es neque pace boni .. fueritis 54, 5. — complures duces ac -issimus quisque interfecti vulneratique sunt 78, 10. praemia -issimo cuique ac bene merenti .. tribuit 86, 3 (4). — loricatos viros -es H 4, 1 (2). centurionis ac viri -is H 23, 5 (6).

fortiter. -issime acerrimeque pugnare 78, 4. f. repugnante P. Cornelio 76, 1. f. restantes conciduntur 40, 3.

fortuito. f. oblatam occasionem 3, 5.

fortuna. 1) Schickſal, Zufall, Glück quos .. -a in nostram detulit potestatem 44, 4. quod proprium gaudium bellantibus -a tribuere non decrevit 61, 5. 2) Los, Lage, Geſchick a) α) cuius (calamitatis) funestae laudes .. ad hanc -am reciderunt, ut H 17, 2. — qui neque in illius prospera acie primam -am, neque in adversa secundam obtinuimus [victoriam] H 17, 2 ſ. acies § 8. β) plur.: orant, ut suis -is populus R. .. auxilium ferret 77, 1. quod in eum locum res -aeque omnium deducerentur, ut H 29, 5. b) Glücksgüter, Vermögen incolumi patria -isque omnibus 57, 3. cum civibus in patria in suis -is esse incolumes 8, 5.

forum. in medio -o lignis concer-

vatis 87, 2 (1). maximam in medio -o pyram construxerat 91, 2 (3). Cassium in medio -o .. interficere voluistis H 42, 4.

fossa. ſ. vallum 31, 7 (5). secum extulerunt .. crates ad -as complendas H 16, 2. vallum et -am per medium campum ducere 61, 6 (7). num quae -ae aut insidiae elephantis ante castra .. factae essent 35, 4 (5). plebem inermem .. castris -aque parvula dumtaxat munierat 87, 3 (2). ne in -a ab equitibus opprimerentur 50, 3 (4).

frater. subi.: eius -er 64, 2. cuius -er H 13, 2. Sex. Pompeius -er H 3, 1. duo Lusitani -es transfugae H 18, 6 (5). — litteris -is excitus H 4, 4 (5). — Sex. Pomp. litteras -i misit, ut H 4, 3 (4). uti se priorem quam -em interficerent 28, 4. miles, qui -em suum in castris iugulasset H 27, 6. ibi relicto P. Saserna, -e eius, quem Lepti .. reliquerat 10, 1.

freno. a) -atus Labieni eques 61, 2. cum .. equitibus -atis DCCC, Numidis sine frenis 48, 1. equitatum -atum universum 59, 4. b) uti -atos constituerat 19, 3 (4) ſ. constituo § 4.

frenum. cum .. Numidarum sine -is VII milibus 19, 4 (6). cum .. Numidis sine -is 48, 1. equitatus Numidarum Gaetulorumque sine -is 61, 2.

frequens. oppidani .. ante portam -es considunt ad se defendendum 8, 2 (3). — in elephantos f. 83, 2. suos post se -es stipatosque proterere 83, 2 (3).

frequentia. cum -a convenisset H 32, 8 (7).

frequento. sagittariis .. ductis in castra compluribus -abat suas copias 20, 1 (2).

fretus. quamquam magnis essent copiis adversarii -i 31, 5 (3). adversarios .. aquarum inopia -os 79, 1. hac -us opinione H 9, 2. 28, 3. virtute -i H 16, 3 (1).

frons. 1) Stirn quae (acies) contra eorum (elephantorum) -em adversam lapillos .. mitteret 27, 1. 2) a) Vorderseite scorpionibus crebris ante -em castrorum .. collocatis 56, 1 (2). b) vordere Linie, Front collocabat in -e suas et Iubae legiones 59, 2.

frumentor. -atum m. proficiscor ſ. prof. § 1: 1 B. u. § 4: 2 B. Caesarem eadem saepe -andi gratia commeatuum 65, 3 (4). huc Scipio legiones duas -andi gratia misit 68, 1. ut legiones .. per causam -andi huc atque illuc raptaret 73, 3 (4). — legiones Scipionis .. longius in agris -ari 68, 3.

frumentum. quanta copia -i apud se sit 36, 2. ſ. unt. 43, 1. quoniam inopia -i premebatur 67, 1. ſ. numerus b) 7 B. — acc.: ſ. comporto 3 B. ut in agris .. sub terra specus -i condendi gratia clam habeant 65, 1. quo facilius et -um et copiae suae conserventur 36, 2. armis, -o pecuniaque considerata 89, 2. ibi -o exercitui dato 76, 1 (2). importo ſ. unt. 20, 4. -o, cuius in castris copiam habuerat, incenso 43, 1. ut sibi auxilia, commeatus, -um .. mittenda curarent 8, 1. polliceri -um 6, 7 (6). se et -um et quaecumque res eis suppeteret .. subministraturos 33, 1 (2). — Caesar duplici laetitia .. auctus, -o auxiliisque 34, 6 (5). omnem regionem Africae exinanisse -o 20, 4 (5). -o se in Africa nisi importato uti non posse 20, 4. eo (-o) parce utebatur 21, 1.

fuga. ut .. signum -ae ostenderent H 18, 6 (5). — se -ae commendat 34, 2. — reliquos in -am turpissimam coiecit 66, 1 (2). in -am adversarios dederunt 78, 8. ſ. in (acc.) § 11 u. 14 je 1 B. — -a perterriti multi sunt interfecti H 9, 4 (5). -a sibi praesidium capiunt H 38, 6. ſ. pario a) 2 B. ſ. recipio § 5: 2 B. ex -a hac qui oppidum M. sibi constituissent praesidium H 32, 1. ab reliquis copiis adversariorum .. ex -a collectis 81, 9 (8). ex -a Uticam perveniunt [illegible] 1. privatus ex -a Cn. Pompeius .. a [illegible] receptus H 42, 6. ex -a [illegible] Pompeiano .. quos secum .. [illegible]taverat equites 19, 3 (4). cum [illegible] essent H 25, 9 (8).

fugio. a) nonnullos [illegible] vulneraverunt 39, 2. [illegible] suppetias ire 39, 4. [illegible] suppetias occurrit 66, 2 (3). [illegible] .. principes -unt [illegible] armis exuti -erunt [illegible] consecendit et [illegible] ex eis -erunt [illegible]

95, 2. Pompeius .. tardabatur ad -endum H 39, 1. eodem signo -entes la-
2 trones dum persequuntur H 40, 5 [Dt hat Romma nach signo, wie auch die übr. Hrsgbr.; Fl will es tilgen]. b) turpissime -ere contendit 75, 5 (6). c) Scipionis copiis prostratis passimque toto campo -entibus 85, 3. d) α) quo -eremus? H 33, 2. — s. unt. e) H 32, 4 (3). β) recta in castra -ere 40, 2. omnibus portis in sua ca-
3 stra -ere 40, 4. armis abiectis in regia castra -ere 85, 4 (5). in regnum -ere 93, 1. γ) cum universa classe .. Adrumetum versus -ere 63, 2 (3). e) qui ex proelio -erant 87, 1. ut ex proelio -erat 91, 1. vgl. qui (pauci equites) ex primo agmine -erant 95, 2. — ex hoc proelio .. Cordubam cum paucis equitibus -it H 32, 4 (3).

fugitivus. homines -i H 34, 4. — reliquae (legiones) ex -is consistebant H 7, 6 (5) [so Dt nach Fl; ex -is vexillariisque c. Koch].

fugo. a) pulsus -atusque (Vergilius) 28, 2. — saepe a se -atis, pulsis perterritisque (adversariis) .. concessam vitam 31, 5 (3). ipsis Liberalibus fusi -atique (adversarii) H 31, 8. -atis compluribus (hostium milibus) 86, 1. suos interfectos aut -atos (esse) 93, 3. b) ut .. Maurorum equitum II milia loco pellerent -arentque in oppidum 6, 3.

funda. bestiae stridore -arum lapidumque perterritae 83, 2 (3).

funditor. a) m. sagittarius: -es -ique mille uno commeatu Caesari occurrerunt 77, 3. a dextro .. cornu -es -ique concita tela in elephantos .. iniciunt 83, 2 [M concitati]. in navis .. imponit .. -orum s.-orumque mille 34, 4. Petreiano auxilio adhibito .. -is ac -ibus hippotoxotisque compluribus 19, 4 (6). -is, -ibus in utrisque cornibus dispositis 81, 1. -os -esque eodem summittit 78, 3. b) unam (aciem) -um contra elephantos (instruxit) 27, 1.

funditus. s. deleo 2 B. Africam provinciam perire f.que everti ab suis inimicis 26, 3 (4).

fundo. 1) siehe glandes -ere 20, 3. 2) überwältige: s. ob. fugo 1 B.

funestus. (calamitatis) -ae laudes H 17, 2. s. deligo 1) H 18, 3.

fungor. C. Messium, aedilicia -ctum potestate 33, 2 (3).

funis. s. deligo 1) H 18, 3.

funus. quibus occisis utrisque -us est factum H 31, 9.

fustis. miles .. -i percussus H 27, 6. lapidibus -ibusque equites repulerunt 87, 5 (4).

G.

galeo. milites in campo iubet -ari 12, 3.

gaudeo. S. V. G. E. V. H 26, 3 (5).

gaudium. quod proprium -um bellantibus fortuna tribuere non decrevit 61, 5 s. bello.

gaza. ut .. una cum liberis .. cunctaque -a regia cremaretur 91, 2 (3).

gemitus. cum clamor esset intermixtus -u H 31, 6.

gens. iure -ium civiumque R. institutis cognitis H 42, 4. qualem .. exteris -ibus me praestiti H 17, 4. eam dignitatem, quae est per -es clarissima notissimaque 22, 3.

genu. subito se ad -a proiecit 89, 4 (3). -u innixus (elephans) 84, 1.

genus. 1) Stamm, Völkerstamm cum equitibus Numidis .. peditatuque eiusdem -is satis grandi 18, 1. 2) Gattung, Klasse, Art a) α) ex omnibus navibus Ityreis, Syris et cuiusque -is 20, 1 (2). incolas cuiusque -is aetatisque 87, 2 (1). β) legiones conscriptas ex cuiusquemodi -is .. XII milibus 19, 3 (5). cum navicalis cuiusquemodi -is XXX 23, 1. dilectus .. servorum .. et cuiusquemodi -is hominum 36, 1. γ) contra eiusmodi hostium -a copias suas .. condocefacere 71, 1. b) ex adversariis perfugere plures ex omni -e hominum 19, 1. — novo atque inusitato -e proelii .. perturbati 19, 2 (1). novo -e pugnae oblato 15, 1. cum .. singulari -e pugnae uterentur 69, 5.

s. ex § 17: 2 B. — omni -e telorum
emisso H 18, 6. — ignem multum
miserunt, sicut omne -ne ignis per
iactus solitus est mitti H 11, 2 s. mitto
§ 14.

gero. 1) allgm.: trage, führe a)
quo ceteri dissimiliter se -ant 54, 8.
cum .. ita vos gesseritis, ut neque bello
fortes .. fueritis 54, 5. b) animum ..
altum et erectum prae se -ebat 10, 3
(5). 2) a) führe aus, verrichte α) quod
factum licet necopinantibus nostris
esset gestum H 16, 3 (4). cum .. com-
perissent legatorum responsa ita esse
gesta, quemadmodum illi rettulissent
H 22, 4 [leg. resp. wollte Scaliger
2 tilgen]. β) dum haec -untur H 36, 1.
dum haec utrobique -untur 93, 1. dum
haec ad Ruspinam -untur 36, 1. dum
haec ad Mundam -untur et Ursaonem
H 42, 1. hoc in conspectu utrorum-
que castrorum -ebatur H 14, 3. γ)
his rebus gestis 98, 1. rem a se ge-
stam docent 77, 1. uti rem gestam
Ursavonensibus referrent H 22, 1. Cae-
sari rem gestam detulerunt H 22, 8.
Sex. Pompeio .. rem gestam refert H
3 32, 4 (3). b) α) bellum: in quod
Juba -i -endi gratia .. frumentum ..
comportaverat 36, 4. -um cum suis
adversariis -ere 26, 3 [D cum .. con-
stituisset ., b. c. a. adv. -ere, iam nunc
-ere instituit]. qui cum eo -um contra
se -ebant 8, 5. β) rem (res): his
rebus gestis 17, 2 (3). 41, 1. ea re
gesta 19, 1. in eo campo, ubi ea res
-ebatur 40, 1. hac re per equites
gesta 51, 1. — non ita amplis rebus
patris gestis 22, 4. impunitatis prop-
4 ter maximas res gestas spe 85, 8 (9).
maximis rebus gestis 71, 1. nulla re
gesta pro multitudine hominum .. se
recepit 33, 5 (4). tot rebus gestis
31, 9 (8). — cuius (ducis) auctoritate
imperioque rem -erent 85, 4. in classe
cum Sulpicio .. rem gesserant 10, 1
(2). — re male gesta 23, 3. si posset
Vergilius .. rei male gestae suorum
indicio a pertinacia deduci 86, 1 (2).

gladiator. in quo (oppido) Con-
sidius .. fuerat cum .. cohorte sua -um
76, 1 (2). Caesar .. copias suas .. ut la-
nista tirones -es condocefacere 71, 1.

gladiatorius. cum .. -a manu
98, 1.

gladius. cum .. esset .. -orum
crepitus auribus oblatus H 31, 6. -orum
ictus telorumque missus exceptantes
H 17, 8. s. mucro 1 B. — -o probo-
scidem .. caedere .. non destitit 84, 3.
bracchium -o percussus 85, 7 (8). sibi
.. -o traicere pectus 94, 2.

glans. -es fundere 20, 3. s. in-
scribo (m. mitto) 2 B. indicium -e
scriptum misit H 18, 4.

gloria. Ruhmsucht, Prahlerei con-
stituerat -am exsultationemque eorum
pati, donec 31, 10 (9). s. effero 2)
2 B. maiore Pompeiani exsultabant
-a, .. quod H 14, 3.

glorior. falsa illa opinione -atus
est, quod prope in nostris partibus lo-
cum tenuisset H 14, 1.

grandis. zahlreich cum -i familia
34, 2 [D Hf cum -i familiae suae prae-
sidio]. cum .. peditibus .. -i numero
48, 1. cum .. peditatu .. satis g. 18,
1. -i praesidio 24, 1. praesidium g.
Numidarum 42, 1 (2). cum -i prae-
sidio 76, 1 (2). 79, 1 (2).

grando. subito imbre -eque con-
secuta 47, 6. nimbus cum saxea -e
subito est exortus 47, 1.

gratia. nur in Af. 1) Gunst:
nur abl. α) se .. frumentum .. commu-
nis salutis g. subministraturos 33, 1
(2). quam (classem) .. Uticae hiemis
g. subduxerat 62, 1. Lucium Cispium
.. in stationem praesidii g. commeatus
sui mittit 62, 2. quos (elephantos)
ante castra .. terroris g. .. collocaverat
70, 7. oderant (Catonem) partium g. 2
88, 5. β) s. progredior § 1: 1 B. u.
§ 3: 2 B. qui extra munitiones pro-
cesserant pabulandi aut lignandi aut
etiam muniendi g. 31, 1 [N Hf proc.
[quique] p. a. lign. causa aut e. m. g.
vallum petierant; causa haben Forchh.
D K Dt Fr gestrichen]. s. mitto § 7:
35, 2. 68, 1. in quod belli gerendi
g. .. frumentum .. comportaverat 36, 4.
eiusdem collis occupandi [g.] Labienus
consilium ceperat 49, 2 (3) [g. strich
Clarkius]. adversariorum ut insidiandi 3
g. ibi commorantium 53, 1. ut in
agris .. specus frumenti condendi g.
clam habeant 65, 1. Caesarem eadem
saepe frumentandi g. commeatuum
65, 3 (4). sedandae eorum importuni-
tatis g. singulis C divisit 87, 7 (5).

2) Dank: s. ago § 2: 5 B. qui ..
capti conservatique parem -am in fide
servanda praestare voluerant 40, 5.

gravis. a) schwer -is .. armaturae
miles 71, 2 (4). b) hart, drückend -i
annona 24, 3. c) hart, streng -issimum
.. edictum 46, 4. d) bedeutend homi-
nis -issimi 23, 1.

graviter. pilum .. equi g. ad-
verso pectori affixit 16, 3 (2). s. ico
2 B.

grave. s. tentorium 1 B.

grumus. ab suis castris .. milia
pass. IV -us est excellens natura, qui
appellatur castra Postumiana H 8, 6.
ex -o excelsum tumulum capiebat H
24, 2 (3) [N Hf K stationieren hinter g.
eine Lücke].

gubernator. neque certum lo-
cum -ibus praefectisque, quem peterent,
praeceperat, neque tabellas signatas
dederat, ut 3, 4.

gusto. qui (exercitus) a IV vigi-
lia usque ad horam X diei nihil -asset
69, 5.

H.

habeo. 1) habe a) secum s. cum
§ 1: 3 B. b) aquilas et signa -uit
XIII legionum H 7, 5 (4). quod ..
maxima .. auxilia -eret Numidarum
equitum levisque armaturae,.. praeterea
regia auxilia, elephantis CXX equites-
que innumerabilis 19, 3 (3—5). cuius
(equitatus) copiam -uit in praesen-
tia non magnam 12, 2. cuius (fru-
menti) in castris copiam -uerat 43, 1.
scorpionum .. ceterorumque telorum ..
magnam copiam -ebat 31, 7 (6). —
2 ad oppidum oppugnandum non satis
copiarum -ebat et eas tironum 5, 1.
copias .. -ebat in Gallia bellare con-
suetas .. contra Gallos 73, 2. — cum
non amplius legionem tironum -eret
unam, equites vix DC 1, 1. quod ..
-eret .. legiones conscriptas ex .. XII
milibus 19, 3 (5). -uit legionem X
.. in sinistro cornu, XXV .. in media
acie 60, 1 (2). [decem] -ere legiones
populum R., quae .. caelum diruere
possent H 42, 7. qui bene magnam 3
manum Lusitanorum -eret H 35, 3.
qui eam manum -ebant, quae 95, 1.
navem quam ibi -uit actuariam 28, 1.
ubi (Ussetae) magnum frumenti nu-
merum, armorum .. ceterarumque re-
rum cum parvo praesidio -uerat 89, 1.
c) ubi (ad Ruspinam) Caesar castra
-uerat 34, 5 (4). quae (castra) ad
Aggar -uerat 76, 2 (3). ubi (in opp.
Zama) ipse domicilium, coniuges libe-
rosque -ebat 91, 1 (2). in his (turri-
bus) -ent speculas H 8, 3. ut in agris
.. sub terra specus frumenti condendi 4
gratia clam -eant 65, 1. quo loco
equites nostri stationem -uerant H 14,
2. d) ut tempestates ad navigandum
idoneas non -eret 1, 3. ventum oppi-
dani secundum -uerunt H 19, 2. e)
quam antea absens -uerat auctorita-
tem 48, 3 (4). milites se circumspi-
ciendi non -ebant facultatem 47, 2.
ut -erent facultatem turmas Julianas
circumfundi 78, 4 [circumfundendi M
nach Ursinus]. — uti fieri non posse
neque locum excusatio ullum -eret nec 5
moram tergiversatio 8, 4. f) ex qui-
bus (legionibus) aliquid firmamenti se
existimabat -ere H 7, 5 (4). se in C.
Caesaris clementia magnam spem -ere
88, 6.

2) umschreibend a) s. constituo § 1:
2 B. u. § 6: 1 B. [ubi castra -uit
constituta H 28, 3 D; d. übr. Hrsgbr.
haben hab. nicht]. ut .. oculos mentem-
que ad mare dispositos derectosque
-eret 26, 4 (5) animum mentemque 6
perterritam atque in fugam destina-
tam -ere 88, 2. in montibus castra
-uit posita .. in conspectu .. oppidorum
H 7, 4 (3). neque sibi ullam spem
victoriae propositam -ere H 22, 7 (8).
ut .. tecta latera suis munitionibus
-eret 51, 3. b) mirifice .. hostium le-
vis armatura anxium exercitum no-
strum atque sollicitum -ebat 71, 2 (3).
— non -uit dubium, quin .. ad dimi-
candum .. procederent H 29, 3. cum
.. necesse -eret legiones .. deducere
39, 2.

3) bin verbunden mit, bringe m. mir, 7
gewähre a) quae res quid utilitatis
-eret 56, 3. b) ut magno tamen peri-

culo accessus eorum -erotur H 30, 6 (5). — ut simul aditus ascensusque -eant (oppida) difficiles H 8, 4 [d. übr. Hrsgbr. -eat]. totius .. Hispaniae regio .. impeditam difficilemque -et oppugnationem H 8, 2 (1).

8 4) a) halte (an e. Orte), lasse bleiben, l. stehen ad ternas cohortis in statione -ere 21, 1. legiones .. populi R. in hac provincia -eri H 42, 5. in quo (oppido) ipse praesidium -uit 37, 2. ubi (in oppido S.) Scipio Numidarum -uerat praes. 75, 2 (3). ubi (in oppido T.) praes. equestre .. II milium numero -ere consuerat 78, 1. b) habe, halte fest quod Pompeium in potestate -erent H 36, 1 [potestatem d. Hdschr.].

9 5) -eretne in animo dimicare 51, 4 (5). cohortes in animo -eo ad vos mittere H 26, 6 (7) [Kr Fl streichen in, da es die Hdschr. nicht haben].

6) cum .. iumenta ex nausea recenti .. defetigata ad insequendum hostem .. tardiora -erent 18, 4. cuius (exercitus) partem inermem, partem arma-

10 tam -uerat 23, 1. — quos (CCC) ex legionibus -ere expeditos consuerat 78, 5. quod maiorem partem exercitus tironem -eret H 28, 2. b) neque, ut ipse voluit, equitatum sibi praesidio -uit H 2, 3 (4).

7) halte für, sehe an fautorum voluntas magnum utrimque virtutis incitamentum -ebatur H 25, 6 [so Dt]. — apud vos beneficia pro maleficiis, maleficia pro beneficiis -entur H 42, 5.

11 8) a) halte, h. ab, veranstalte consilio -ito H 36, 2. dilectus .. libertinorum .. -ere 36, 1. — meae lenitatis, modestiae patientiaeque rationem -uissent 54, 2. b) halte (mündlich) contione -ita 88, 6. quam .. contionem -uisset H 18, 6 (5). hae -ita oratione 45, 1. de eorum sceleribus longiore -ita oratione 90, 1 (2).

12 9) a) intrans.: eum (Pompeium) minus belle -ere (erg. se) H 32, 7 (6). b) cum eques ad dimicandum .. cum pedite congreditur, nequaquam par -etur H 15, 1.

* adversariorum aquilae sunt ablatae XIII et signa et fasces praeterea hos -uit .... H 31, 11 (10).

habito. ibi custodiis circumdatis -are (plebem) coëgerat 87, 3 (2).

harpago. secum extulerunt .. -es ad casas .. diruendas H 16, 2.

harundo. ex vestimentis tentoriolis factis atque -ibus scopisque contextis 47, 5.

haud. a) s. ita § 8: 3 B. b) copias hostium h. longe ab sese visas 12, 1. ita h. paucis compendio captis H 1, 4 (5) [h. paucis Dt, wie auch K vermutete].

herculo. et h. cum eo nuntio pulvis .. conspici coeptus est 12, 1.

hiberna, orum. quae (casae) stramenticiae ab nostris -orum causa aedificatae erant H 16, 2. non more superiorum temporum in -is exercitum continebat 47, 2.

hibrida. quos .. ibi .. ex -is, libertinis servisque conscripserat 19, 3 (4).

hic, adv. 1) eigtl.: = hier H. (in ulteriore Hisp.) etiam .. loca, quae sunt ab oppidis remota, turribus retinentur H 8, 3 (2). erant h. legiones, quae ex perfugis conscriptae H 34, 2. 2) übtrg. a) = hierin, hiebei, bei dieser Gelegenheit α) H. cum Labienus animadvertisset Caesarem .. convallem .. transgredi, .. in insidiis .. consedit 50, 2. ähnl. H 5, 4. 5, 6. 23, 2. 30, 7 (6). 31, 1. 7. H. tum .. nostri cessere paulumper H 23, 3. — dum h. (= in potiendo oppido) detinetur H 34, 6 (5) [nach Kr det. = commoratur]. β) zur Einführung des Nachsatzes: cuius in adventu .. Caesar cum .. castella occupasset .., h. in adventu Pomp. incidit, ut .. nebula esset crassissima H 6, 4. b) zeitlich: H. cum Caesariani in eos impetum fecissent, illorum equites refugiebant 14, 3. H., ut fertur Achillis Memnonisque congressus, Q. Pomp. Niger .. ex acie .. progressus est H 25, 4.

hic, haec, hoc. A) bez. sich auf das Vorhergehende I) auf ein einzelnes Wort 1) ohne subst. a) huius = comparis (centurionis) H 23, 5 (6) s. I) concido. hi (Subj.) = milites 11, 4. his = negotiatoribus 90, 3 (5). his (tabellis) perlectis 3, 4. ab his = veteranis 45, 1. [ab his = hostibus 71, 2 (4) D K; iis N Hf Dt]. = op- 2
pidanis 91, 4 (5). = Ursavonensibus H 22, 1 (=ipsis). in his = turribus H 8, 3. b) α) beginnt den Satz: hic (Subj.) = centurio 28, 3. = Philo

H 35, 3. huic = Didio H 40, 3. hi
(Subj.) = oppidani H 12, 6. horum
= Gallorum Germanorumque 40, 6.
hi (Obj.) = qui .. peterent H 40, 4.
ex his = qui commeatus .. portabant
H 11, 1. haec = frumentum plostraque 9, 2 s. recipio § 1. — atque haec
= scorpiones .. ceteraque tela 31, 8
(6). et his (operibus) ab oppidanis
incensis 43, 1. β) ellipt.: legiones ti-
3 ronum convenire, in his veterana legio
V 1, 5. in qua (nave) erant duo Titii .. et cum his T. Salienus 28, 2.
2) m. subst. a) cum equitibus, .. sagittariis ac funditoribus .., his copiis ..
est decertatum 19, 4 (7). omnem equitatum .. his equitibus 60, 4 (5). legiones Scip. .. his legionibus 68, 3. milites .. ad milia IV .. cum his copiis
77, 4. in adversariorum castra .. in
his castris H 3, 9. b) Hic campus
37, 4. Hae litterae H 28, 3. — In
hoc iugo 37, 5 (4).
4 II) deutet in freierer Weise auf das
Vorhergeh. 1) ohne subst. a) cum haec
ita fierent 25, 1. dum haec .. administrantur 28, 1. 53, 1. at haec non
ipse per se coram .. imperabat 31, 4
(2). dum haec ad Rusp. fiunt 33, 1.
dum haec .. geruntur 36, 1. 93, 1. H
36, 1. 42, 1. postquam haec centurio
.. est locutus 46, 1. cum hoc saepius
facerent 69, 5. quo haec celerius con-
5 ciperent 73, 3 (4). b) beginnt den Satz:
hoc erat in omnium conspectu H 29,
3. huic (neutr.) acquiescebant homines 10, 4 (5). hoc eo consilio fecit,
ne 1, 2. hoc .. nequaquam poterat
animum adverti H 4, 2 (3). hoc in
conspectu .. castrorum gerebatur H 14,
3. hoc cum animadverterent H 34, 4.
hoc saepius facto H 38, 5. haec ita
6 imperabat, .. ut 8, 4. 2) m. subst.
a) α) legatos de his rebus .. mittunt
92, 1. s. opinio H 9, 2. cum animadverteret castello se excludi .., .. haec
res .. devocabat, ut H 24, 2. centurionum interitio hac adversariorum poena
est litata H 24, 6. item hoc die litterae sunt depreusae H 26, 3 (4). ex
fuga hac qui oppidum .. sibi constituissent praesidium H 32, 1. cognito
hoc negotio H 32, 5 (4). — et ob
7 has causas sibi timebat 28, 2. β) beginnt den Satz: hac re cognita 11, 2.
12, 2. H 36, 5. hac re animadversa
18, 3. hac re nuntiata 21, 4. his
rebus gestis 17, 2 (3). 41, 1. 98, 1.
hac re .. gesta 51, 1. hac habita oratione 45, 1. hoc nuntio allato H 23,
2. haec loca sunt montuosa H 7, 3
(?). huius diei extremo tempore ..
tabellarius est missus H 16, 1. hoc
die .. transfugerunt H 26, 2. haec
mora .. alacriores efficiebat H 30, 5
(4). hoc praeterito tempore H 11, 3. 8
19, 4. 20, 3. 22, 1. 7. hac spe atque
audacia inflammatus 19, 4 (6) [Hf D
ea aud.]. hac necessitate Caesar coactus 21, 1. his verbis .. incitatus 23,
1. ad hoc autem incommodum accesserat, quod 47, 2. hoc misso ad Uliam praesidio H 4, 1. hoc timore adductus H 4, 3 (4). ex hoc proelio ..
fugit H 32, 4 (3). b) Haec fuit ratio
Scipionis eo die proeliandi 59, 5 (6).
III) allgm. v. dem, was dem Redenden in der Vorstellung gegwärt. ist a) qui 9
ex his proeliis superfuerunt H 1, 1.
id quod in hoc contigit bello H 3, 5.
id quod in hoc accidit proelio H 15,
1. ingratos in se .. hoc bello et praeterito tempore cognosse H 42, 3. —
unus est .. imperator hoc tempore populi R. 4, 4. — una (legio) facta ex
coloniis, quae fuerunt in his regionibus H 7, 5 (4). legiones .. populi R. 10
in hac provincia haberi H 42, 5. b)
utinam .. dii .. fecissent, ut .. hanc
(= meam) virtutis constantiam in tua
victoria .. praestarem H 17, 1. hac
opinione fretus H 28, 3. c) = d. erwähnte: miles hic non potuit pati, quin
84, 2 (1). hi equites (= equites Scip.)
87, 4 (3) s. 87, 1.
IV) hic .. ille: ut modo hi, nonnumquam illi superiores discederent
H 5, 4.
B) weist auf das Folgende hin 1) s. 11
modus 2) 3 B. fere .. haec est equestris proelii consuetudo H 15, 1. 2)
a) s. causa § 1: 58, 5. 72, 3. 91, 2
(3). sollicitabatur .. his rebus, quod
nondum legiones hostium cognoverant
72, 2. b) α) eos hac mente et conatu
venisse, ut .. legionarii .. opprimerentur 19, 2 (1). id hac ratione opus
instruebat, ut .. tecta latera .. haberet
51, 3. id hoc consilio (fecit), ut .. 12
clauderet .. exercitum Caesaris 59, 5 (6).

— cuius funestae laudes .. ad hanc fortunam reeciderunt, ut cives R. indigentes praesidii .... H 17, 2. β) j. accedo § 5: H 8, 1. c) id hoc consilio, si posset Vergilius .. a pertinacia deduci 86, 1 (2). d) usu venisse hoc civi R. .. Jubae barbaro .. oboedientem fuisse 57, 3.

13 C) hic .. qui: ex legionibus his, quas Gaetuli nominarunt 35, 6. haec opera, quae ante dixi 51, 6 (7). ob has causas, quas supra commemoravi 73, 1.

D) hoc = deswegen: H. crebrius nuntiis in Italiam missis .. auxilia sibi depostulabant H 1, 5.

* adversariorum aquilae sunt ablatae XIII et signa et fasces praeterea hos habuit .... H 31, 11 (10).

hiems. ut sine mora ac nulla excusatione -is ventorumque quam celerrime exercitus sibi transportaretur 26, 3. quam (classem) antea Uticae -is gratia subduxerat 62, 1.

hilaritas. neque auxilium in suorum consilio animum advertebant nisi in ipsius imperatoris vultu, vigore mirabilique -e 10, 3 (4).

hilaro j. exhilaro.

hinc. H. derigens proxima planities aequabatur H 29, 2. H. itinere facto in campum Mundensem cum esset ventum H 27, 6.

hippotoxota. j. funditor a) 1 B.

hodie. te .. h. ex Africa abesse .. iubeo 54, 4.

homo. subi.: -es 8, 5. 10, 4 (5). 54, 2. nobiles -es 26, 2. -es XXXV H 18, 3. -es fugitivi H 34, 4. -es perditi H 36, 2. pauci -es H 38, 4 j. unt. § 4.

gen.: quod cum -um auribus esset obiectum H 30, 4. praefixa .. capita -um ordinata ad oppidum conversa H 32, 2. dilectus .. servorum .. et cuiusquemodi generis -um, qui modo per aetatem arma ferre poterant, habere 36, 1. ex adversariis perfugere plures

2 ex omni genere -um 19, 1. quod post -um memoriam numquam est factum H 15, 6. j. mille § 2: H 31, 10 u. § 3: H 31, 9. 34, 5 (4). j. multitudo § 2: 2 B. existimabant [prope] magna pars -um, qui in his castris fuissent, se prope captos esse H 3, 9 (8). uti magnam partem -um vulneribus afficerent H 9, 3. fere magna pars -um, qui in castris nostris essent, non dubitarunt, quin H 13, 6 (7). memor 3 in Italia .. rapinarum certorum -um 54, 1. his verbis -is gravissimi incitatus 23, 1.

dat.: litteras .. dat -i certo ad Scip. perferendas 4, 4. ut .. Jubae, -i superbissimo inertissimoque, obtemperaret 57, 6.

acc.: revertit ad portam et -em apprehendit H 18, 1 [Fl ubi homo eum app.]. Caecilium Nigrum, -em barbarum, ad Lennium convenit H 35, 3. [magna multitudine deducti -es 4 H 38, 4 N Hf D K; m. m. deducta pauci -es Dt; adducta pauci -es Fl M]. quorum ex numero electis -ibus inlustrioribus 32, 4. securi percussit -es LXXIII, qui dicebantur esse fautores Caesaris victoriae, reliquos .. iussit deduci H 21, 3. quibus praefecit 5 -em eius provinciae notum et non parum scientem, L. Jun. P. H 3, 4 (3). copias .. bellare consuetas .. contra Gallos, -es apertos minimeque insidiosos, qui 73, 2. superbius Jubae factum non in M. Aquinum, -em novum parvumque senatorem, sed in Scipionem, -em illa familia .. praestantem 57, 4.

honestissime. quam h. se intra munitiones reciperent 31, 2 (1).

honor. civi R. et ei, qui ab populo R. -es accepisset 57, 3. hominem illa familia, dignitate, -ibus praestantem 57, 4. — insequenti praetura ampliato -e H 42, 2.

hora. usque ad h. j. a § 12: 2 B. j. in (acc.) § 12: 3 B. ut, quicquid post -am casus tribuisset, in dubio poneretur H 29, 5 [Fl post laborem]. noctis -a prima omnes suos .. reduxit 70, 5. luna -a circiter VI visa est H 27, 3. ab -a diei V usque ad solis occasum 19, 4 (7).

hordeum. magno invento -i .. numero 67, 2.

hortor. a) α) abſol.: ibi -atur, omnes ut se naves consequerentur 63, 1 (2). β) tirones .. -abatur, ut veteranorum virtutem aemularentur 81, 2. quos omnes .. convocatos una cum CCC .. -atur, ut servitia manumitterent 88, 1. b) pass.: j. commodum H 1, 4 (5).

hospes. in conspectu nostro -tes, qui in oppido erant, iugulare et de muro praecipites mittere coeperunt H 15, 6. -tes iugulari H 22, 1.

hospitium. eos -um scelere contaminasse H 16, 4 (6).

hostis. subi.: -is 15, 2. -em 39, 2. paratus -is erat superior H 30, 2. -es 13, 1. 18, 2. 79, 1 (2). acc.: 42, 1 (3). 69, 4. 82, 1.

gen.: accessum -ium aucupabatur 58, 3. passus MD inter -ium aciem suasque munitiones esse 39, 2. ut.. id propter..-ium subitum adventum praeparent 65, 1. ex -ium armis scuta et pila pro vallo .. collocabantur H
2 32, 2. equitatus et levis armatura -ium.. pulsa.. est 69, 3. -ium levis armatura anxium exercitum nostrum ..habebat 71, 2 (3). vgl. 72, 1. iaculis oppidum ex -ium cadaveribus [sunt] circumplexi oppugnare coeperunt H 32, 3 (2). s. castra § 5 u. 6: 2 B. -ium classem sequi coepit 63, 1 (2). in oppido..-ium erant cohortes armatae 58, 4 (3). consilio -ium cognito 17, 1. ex quibus cognitum est consilium -ium, eos.. venisse, ut 19, 2
3 (1). copias -ium haud longe ab sese visas 12, 1. instructas legiones -ium copiis ostendit 66, 3. copias -ium his legionibus occurrere suppetias 68, 3. -ium copias ab se suoque vestigio non discessuras 73, 3 (4). coronam -ium ..mediam dividit 17, 1 (2). -ium custodibus..in ea nave captis 63, 3 (4). -ium dolos, insidias, artificia cognoscere 73, 2 (3). quorum (-ium) dux erat
4 Labienus 13, 1. equites..-ium pilum militis .. vitabant 15, 1. intercepti (sunt) [-ium] complures equites peditesque 19, 1. s. equitatus § 4 u. 10 je 1 B. u. circumvenio 3 B. equitatus -ium multitudini uti resisti posset 60, 4. vgl. ob. § 2: 69, 3. contra eiusmodi -ium genera copias suas.. ut lanista..gladiatores condocefacere 71, 1. -ium iacula vitare 16, 4 (3). nondum legiones -ium cognoverat 72, 2. occisis -ium L milibus 86, 1. s. multitudo § 5 u. 6: 6 B. reliquae
5 naves -ium promunturium superarunt 63, 4 (5). propter patriae luctuosam perniciem dedimur -ium numero H 17, 2. patientem se timidumque -ium opinioni praebebat 31, 8 (6). nullum portum.. Africae .. tutum ab -ium praesidio fore 8, 5. reliquas naves..post -ium tergum..appelli 80, 5. capita hominum .. ad oppidum conversa .. -ium timorem augebant H 32, 2. triremem -ium proximam..cepit 63, 3 6
(4). vallo -ium sunt potitae 83, 4 (5). s. vis 1) b) 3 B. vim -ium.. sustinere 70, 2. 78, 7.

dat.: ut parcerent -i 85, 6 (7). -ibus aversis incuterent terrorem 80, 5 (6). celeriter signa -ibus inferre 69, 2.

acc.: dum -es.. saepe idem faciendo in neglegentiam adducerentur 66, 1. usque ad colles -ibus adactis 78, 8. iam cum procul -is conspici posset 12, 3. quibus rebus maxime -is conterre- 7
tur H 31, 2. convulnero s. unt. § 8: 17, 2 (3). deicio s. unt. 18, 5. deterreo s. unt. 69, 4. [-e hortato H 1, 4 (5) s. commodum]. ut.. locus.. natura aditus ad oppugnandum -em impediret H 41, 3 (2). iumenta .. ad insequendum -em.. tardiora 18, 4. s. intercludo 2 B. -ibus.. campo pulsis, post collem deiectis 18, 5. -es pulsos deterritosque finem lacessendi facturos 69, 4. ut perturbati ac perterriti (-es) 8
respicere post terga cogerentur 80, 5 (6). a suo loco -es..premere H 31, 4. procul -ibus repulsis convulneratisque 17, 2 (3). donec ultra ultimos colles -es reppulissent 18, 4. — ut.. rursus ab sua acie..eos (elephantos) converterent adversus -em 27, 1 (2). in -es impressione facta 78, 8. in -es 9
languide tela neglegenterque mittentis..immittit cohortes 18, 5. signa in -em..inferri 82, 4. in -em contra principes ire contendit 83, 1. propius s. accedo § 3: 2 B. propius -em castra ponere 79, 1.

abl.: s. a § 3 u. 10 je 1 B. ut civitates Hispaniae non facile ab -e 10
capiantur H 8, 5. donec ab -e telum missum ad se perveniret 31, 2 (1). cum ab -ibus eodem modo pugnaretur 18, 4. illum..navibus onerariis..subsidio ire clam -ibus voluisse 11, 4. pars acie ante opus instructa sub -e stabat 51, 6 (7).

HS. Thapsitanis HS XX, conventui eorum HS XXX, itemque Adrumetinis HS XXX, conventui eorum HS L

multae nomine imponit 97, 2. Sulcitanos .. HS C multat 98, 2 (1).

huc. a) eigtl. α) H. (ad oppidum) Scipio legiones II .. misit 68, 1. [H. (Ruspinam) eum idcirco existimo recepisse 9, 2 Davisius N Hf D K; haec Dt, hoc b. Hdschr.]. H. (ad flumen B.) cum .. venisset H 5, 2 (3). β) ut legiones .. per causam frumentandi h. atque illuc raptaret 73, 3 (4). b) übtrg.: s. accedo § 5: 4 B.

humilis. ex -i convalle H 25, 2.

humilitas. Thisdritanos propter -em civitatis certo numero frumenti multat 97, 4.

I.

iaceo. horum corpora .. caesa toto campo ac prostrata diverse -ebant 40, 6.

iacio. 1) werfe, schleudere igne telorumque multitudine -ta H 16, 2. 2) werfe auf, führe auf moles -ere in mare 26, 6 (3).

iacto. a) ex oppido ignem multum telorumque multitudinem -ando bene magnum tempus consumpserunt H 12, 4. b) diu multumque -ati 53, 1. navibus longis diu multumque -ati 96, 1. — Aquila tempestate -atus 62, 3.

iactus, us. clamore repentino telorumque multitudine -us facere coeperunt H 9, 3. sicut omne genus ignis per -us solitus est mitti H 11, 2 [Hf klammert den ganzen Satz ein; N K nehmen eine Lücke hinter genus an].

iaculum. s. coicio § 1: 2 B. hostium -a vitare 16, 4 (3). — ut .. perturbatum (exercitum) -is configeret 59, 5 (6). s. convulnero 2 B. eos (equos) -is interficiebat 71, 2 (3). Galli magalis -isque oppidum ex hostium cadaveribus [sunt] circumplexi oppugnare coeperunt H 32, 3 (2). -is vulnerabantur 15, 1.

iam. I) 1) schon, bereits a) α) Labienum ab suis copiis longius i. abscessisse 39, 5. J.que minus mille passuum .. aberant .., cum 41, 2. quod .. suos milites .. fideles sibi i. effecisset 19, 3. β) cum diei pars exigua i. reliqua esset 18, 4. — fere i. aliquot mensibus ibi detinebatur H 3, 1. b) m. cum: J.que cum procul hostis conspici posset, .. iubet 12, 3. J.que Caesar cum exercitum .. reducere coepisset, subito 61, 2. — cum i. Caesar progressus esset .., nuntiatur 12, 1. cum i. prope solis occasum .. exspectavisset 42, 1. cum i. .. existimasset hostes .. finem .. facturos .., .. celeriter 69, 4. cum i. ad solis occasum esset 70, 1. 2) jetzt, nun: m. cum: J. e. non amplius passus M D inter .. esse animadvertisset 39, 2. c. i. sub vesperum copias .. reduceret 52, 1. 3) sofort, gleich a) i. me, qui sim, intelleges 16, 3 (2). — [i. nunc gerere (bellum) instituit 26, 3 D]. b) m. cum: c. i. cenatus esset cum Petreio, .. depugnant 94, 1 [D laute statt i.]. c. i. depugnarent, turres .. occuparunt H 34, 3. c) Caesar .. i. caelo albente cum proficisci conaretur, subito 11, 1. nocte i. luminibus accensis .. perfugiunt 56, 3 (4).

II) m. Negat.: cum i. non longe .. abesset 25, 4. 53, 1. 69, 1. cuius vim multitudinis cum .. i. sustinere non possent 66, 3.

Januarius. s. Kal. 3 B. s. Non. 2 B.

ibi. 1) a) örtlich: daselbst, dort α) s. commoror § 1: 1 B. u. § 2: 3 B. u. § 3: 2 B. i. que (ad Uticam) Gaetulis remigibus .. complet (classem) 62, 1. i. que (ad portum Ruspinae) classem .. conscendit 10, 1 (2). atque i. (non longe a Caes. castris) consistunt 58, 1. s. constituo § 1: 2 B. oppido potitur atque i. frumento exercitui dato .. pervenit 76, 1 (2). progressus a suis castris milia pass. VII per iugum et collem .. i. castra .. facit 65, 3 (4). navem, quam i. (ad Thapsum) habuit actuariam 28, 1. i.que (in castris ante portam) .. habitare coëgerat 87, 3 (2). i.que (Lepti) hortatur, omnes ut se naves consequerentur 63, 1 (2). i.que (ad Hipponem) Scipio .. interiit 96, 2. s. interficio § 7: 2 B. J. (in Sardinia) Sulcitanos .. HS C multat 98, 2 (1). J. (ad oppidum Aggar) in campo castris unis

positis 67, 2. s. praesum § 2: 2 W. s. relinquo § 1 u. 2 u. 3: 7 W. vgl. unt. 80, 2. pedites .. partim i. (in oppido) remanserunt H 3, 8. i. (in Cercina insula) magnum numerum frumenti esse 8, 3. praesidium Caes. i. (in urbe Acilla) esse 33, 5 (4). quarum (navium oner.) i. (ad Cercinam) satis magna copia fuit 34, 3. i. (in oppido Uzitta) praesidium Numidarum esse 42, 1 (2). neminem i. (in castris) esse praesidio 85, 4 (5). qui tum i. (Adrumeti) fuerant 89, 2. Uticam se recepit. J. bonis venditis eorum .. HS L multae nomine imponit 97, 2. = is locus depressus erat puteique i. .. fieri poterant 51, 5 (6). in eo loco castello munito i.que .. praesidio relicto 80, 2. β) i.que (in Africa) postea ex hibridis .. conscripserat 19, 3 (4). b) übtrg.: Uliam .. oppugnabat et fere iam aliquot mensibus i. (in oppugnando) detinebatur H 3, 1. 2) zeitlich: J. cum in oppidum revertissent, .. pugnare .. coeperunt H 13, 6.

ico. Petreius graviter ictus 19, 4 (7). Pacidius graviter pilo per cassidem caput ictus (est) 78, 10. — elephans vulnere ictus 84, 1.

ictus, us. 1) Stoß, Hieb gladiorum -us telorumque missus exceptantes H 17, 3 s. excepto. 2) Angriff ut uno -u contenderent neque remitterent, donec 18, 4.

idcirco. 1) a) haec eum i. existimo recepisse, ut .. oppida post se ne vacua relinqueret 9, 2. nam i. [propter suo praesidio fuisset conspectus celeriter ad] munitum locum natura ceperat sibi Pomp., ut .. pauci .. defendere possent H 38, 4 [ut haben Dt Fl M; N Hf D K haben es nicht; Fl klammert auch i. ein]. b) m. folg. quod: neque i. copias .. non educebat in aciem, q. victoriae suorum diffideret; sed 31, 9 (7). i. enim copias eduxerat, q. Ursaonensium civitati .. antea litteras miserat H 28, 2. — turrim nostram ut superiorem incenderunt, i. q. ventum oppidani secundum habuerunt H 19, 2. neque extra vallum licere exire nisi discinctum, i. q. .. metu conterritos complures profugere H 22, 7. 2) pleonastisch: Pompeius .. saucius et intorto talo i. tardabatur ad fugiendum H 39, 1.

idem. [Item .. ex ead. classe 44, 2. vgl. 62, 2. H 14, 2. pari id. (fecit) condicione Pomp. H 5, 3. vgl. H 25, 1. simulque (ut) consilia vestra contra easd. bestias .. cognosceremus 35, 4 (5). vgl. H 40, 5. — in eod. cornu cum elephantis 83, 3 (4). — eod. .. atque 57, 5. Idemque temporis .. et .. et H 20, 4].

I) 1) a) m. subst.: s. ob. 35, 4 (5). itemque Q. Aquilam .. ead. de causa praemittit 62, 2. item altera navis .. ex ead. classe .. est capta 44, 2. Eiusd. collis occupandi .. consilium ceperat 49, 2 (3). item insequenti die ead. consuetudine dum longius prosequitur H 14, 2. equites, qui in eod. cornu cum elephantis erant 83, 3 (4) s. cum § 5. eod. die 89, 3. Eod. die H 11, 2. cum equitibus Numidis .. peditatuque eiusd. generis satis grandi 2
18, 1. quod eod. iugo tegebatur loci natura H 9, 1. centurio legionis eiusd. 28, 2. pari consuetudine cum ad eund. locum .. venisset H 25, 1. cum ab hostibus eod. modo pugnaretur 18, 4. Ead. nocte 47, 6. H 18, 9 (8). eid. .. oppido ad dextrum latus eius cornu erat oppositum 58, 4. caesis eiusd. partis civibus 57, 3 s. caedo 2) b). simulque qui .. processerant, eod. signo 3
fugientes latrones dum persequuntur, .. insidiae .. circumveniunt H 40, 5. Per id. tempus 74, 2 (3). Eod. tempore 77, 3. H 18, 7 (6). 19, 2. 5. 20, 2. Eod.que temp. H 16, 4 (5). 18, 2. id. temporis H 3, 1. 3, 5 (4). Id. temporis H 12, 3. id.que temporis H 13, 3. Id.que temporis H 20, 4. Caesar eod. vento promunturium superare non potuit 63, 5 (6). non oportere illum eod. uti vestitu, atque ipse uteretur 57, 5. b) ohne subst.: Juba de .. proelio Scip. certior factus evo- 4
catusque ab eod. litteris 48, 1. — cum id. a pluribus animadverti coeptum esset 82, 2. Id. altera pars equitum .. facit 17, 1 (2). cotidiano instituto saepe id. faciendo 66, 1. Id. facit Scipio 76, 2 (3). ähnl. 87, 3 (5). Pari id. (fecit) condicione Pomp. H 5, 3. 2) = zugleich, auch tuus pater .. Italiam .. in libertatem vindicavit, id.que

Siciliam .. armis recepit 22, 2. qui Messallam .. obsederat Messanae .. id. que .. ornamenta triumphi Caes. re-
5 tinenda .. curarat 28, 2. — navem .. complet .. sagittariis et eisd. scaphas de navibus adiungit 28, 1.

II) m. pron. relat.: uti, si posset, ead. ratione, qua adversarii, levis armatura .. inter equites suos interponeretur 20, 1. ead. ratione, qua ante dixi, .. impetum faciunt 69, 4.

identidem. resinam et nardum i. sibi infundit H 38, 4 (5).

ideo. m. folg. quod: gravi annona sunt conflictati, i. q. nondum .. commeatus supportatus erat, neque 24, 3. dabat operam, ut legiones .. per causam frumentandi huc atque illuc raptaret, i. q. hostium copias ab se .. non discessuras existimabat 73, 3 (4). ubi cum ab incolis non reciperentur, i. q. fama de victoria Caes. praecucurrisset 87, 2 (1). eorum castra .. expugnare coeperunt, i. q. eos Caesaris partibus favisse sciebant 87, 4 (3). Leptitanos .. multat, i. q. .. societatem cum Juba inierant 97, 3. duodetricesimo die, i. q. tempestatibus in portibus cohibebatur, ad urbem R. venit 98, 2.

idoneus. a) abfol.: locis i. 65, 3 (4). loca i. opportunaque complura 79, 1 (2). b) m. ad: loca .. ad castrorum munitiones non parum -a H 8, 1. tempestates ad navigandum -as 1, 3.

Idus. II Id. April. H 39, 3. Idibus Jun. 98, 1.

ieiunus. exercitus eius -us, qui .. nihil gustasset 69, 5. cum milites a mane diei -i sub armis stetissent defetigati 42, 1 (3).

ignaviter. castra non i. munire 81, 1.

ignis. -ibus exstinctis 47, 6. noctu iubet -es fieri magnos H 6, 1. -e telorumque multitudine iacta H 16, 2. ex oppido -em multum telorumque multitudinem iactando H 12, 4. cum bene magnam multitudinem telorum -emque nostris defendentibus iniecissent H 15, 6. -em multum miserunt, sicut omne genus -is per iactus solitus est mitti H 11, 2. f. subicio 2 B.

ignominia. eos .. ob neglegentiam -ae causa dimittendos ab exercitu .. curavit 46, 4. ob eas res -ae causa ab exercitu meo te removeo 54, 4.

ignosco. a) P. Vestrio .., quod eius frater .. pecuniam .. numeraverat, .. -vit 64, 2. orant, ut sibi -at 92, 3. eis ad -endum nulla facultas est data H 12, 2. b) animadvertebat .. saepe a se fugatis, pulsis perterritisque .. -ta peccata 31, 5 (3).

ille. A) bez. sich auf das Vorhergehende I) auf ein einzelnes Wort 1) a) ohne subst. α) ille (Subj). = Considius 4, 3. illius = Pompei H 17, 2. illi = Pompeio H 19, 4. illi (Subj.) = Ursavonenses H 22, 3. = adversarii H 29, 7. 31, 5 [statt at illi .. ut locus hat Koch et ita ex. v. p. f., peditibus ut locus ..]. illorum = adversariorum H 23, 6 (7). — cum Caesariani in eos (hostes) impetum 2
fecissent, illorum (= host.) equites refugiebant 14, 3. gravis .. armaturae miles simulatque ab iis (hostibus) insectatus .. in eos impetum fecerat, illi (hostes) veloci cursu periculum facile vitabant 71, 2 (4). — ex eo est cognitum Caesaris consilium, illum (Caes.) .. navibus .. subsidio ire .. voluisse 11, 4. = in ordinem elephantos 3
constituit; post illos autem suam aciem instruxit 27, 1 (2). β) nachdrücklich: atque ille = pater tuus 22, 4. vgl. illius H 22, 4. b) m. subst.: media planitie, .. ut locus illa planitie equitatum evocaret H 29, 4. 2) in abhäng. Rede a) nihil .. ab illorum (ini- 4
micorum) scelere .. reliquum futurum 26, 3 (4). dicitur Juba cum eo (Scip.) egisse non oportere illum eodem uti vestitu, atque ipse uteretur 57, 5. dixit se cum familia constitutum habuisse, ut transfugerent ad Caes.: illam (fam.) oppressam H 19, 3. cum .. comperissent legatorum responsa ita esse gesta, quemadmodum illi rettu- 5
lissent H 22, 4. petiit .. ut ei (= sibi) liceret legatum ad Caes. proficisci: illi (Caes.) se satisfacturum H 22, 5. b) nachdrücklich: eum .. lapidare et ei manus intemptare coeperunt: illius opera se perisse H 22, 4.

II) bez. sich in freierer Weise auf d. Vorhergeh. 1) qui in illa re sibi 6
confideret 19, 3 [so Dt, wie auch N

(od. in illorum pernicie) schon wollte; sine illorum ope Forchh. D; in illo rumore Hf]. respondit .. illo responso H 3, 7. sic in illo facto, cum inscientibus accidisset, existimabant .. se captos esse H 3, 9 (8). ut .. nebula esset crassissima. Ita illa obscuratione .. circumcludunt Caes. equites H 6, 5.
7 ut mirificum .. tempus .. ab diis .. illud tributum esset ad proelium committendum H 29, 4. qui illarum partium (Pompei) fautores essent H 32, 8 (7). illo beneficio (quod Pompeium in potestate haberent) suum maleficium .. se lucri facere H 36, 1. 2) interfecto Cn. Pompeio .. Didius .. illa affectus laetitia (= l. illius rei) .. se recepit H 40, 1.

8 B) bez. sich auf das Folgende 1) a) ille, qui = einf. rel.: clam quendam Philonem illum, qui Pomp. partium fuisset defensor H 35, 3 (2). b) falsa illa opinione gloriatus est, quod .. in nostris partibus locum tenuisset H 14, 1. 2) pristino illo suo utebantur instituto: nam praeter equites nullo loco aequo se committere audebant H 25, 1.

9 C) in Gegensätzen 1) ut modo hi, nonnumquam illi superiores discederent H 5, 4. 2) a) nostri .. Illi tamen H 25, 3. Nostri dum incendio detinentur, illi profugiunt et ab equitibus conciduntur H 36, 3 [N möchte ergänzen Nostri, dum .. det. illi, urbe potiuntur, was K nicht billigt, wenn nicht das folg. oppido reciperato gestrichen wird]. vgl. unt. § 10: 44, 3. b) ut .. hanc virtutis constantiam in tua victoria, non in illius calami-
10 tate praestarem H 17, 1. 3) = ipse: ut, dum nostri in praeda detinentur, illi caede facta .. se reciperent H 16, 2 (3). coniurant inter sese, ut .. qui in oppido fuissent eruptionem facerent, illi caedem in castris administrarent H 36, 4.

D) prägnant = jener bekannte: non vestra .. sponte vos certo scio, sed illius scelerati vestri imperatoris impulsu .. coactos cives .. nefarie consectari 44, 3. — Aquinum, hominem novum .., Scipionem, hominem illa familia, dignitate, honoribus praestantem 57, 4.

illic. s. commoror § 3: 66, 1.

illo. ut a Munda .. materiem i. (Ursaonem) deportarent H 41, 6 (5). ne prius Caesar Cordubam caperet, quam ipse i. venisset H 4, 3 (4).

illuc. s. huc a) β) 1 B.

imbecillus. firmior -iorem Juba Petreium facile ferro consumpsit 94, 1.

imber. subito -e grandineque consecuta 47, 6.

immemor. s. ingratus 1 B.

immitto. equitatus sui alam sinistram ad intercludendos hostes -sit 39, 5. — in hostes .. subito -it cohortes turmasque suorum 18, 5. eos (trecentos) in equitatum Labieni -ssos 75, 4 (5).

immoderate. 1) ohne Ordnung hostes .. modo se intra portas recipere m. inconstanter i.que prodire 82, 1. 2) maßlos qui .. licentiam sibi assumpsissent i. peccandi 85, 8 (9).

immortalis. dii i. H 17, 1. a dis i. 82, 2. ab diis i. H 29, 4.

immunis. s. liber a) 2 B.

impar. ita cum eius compar impar proelium facere coepisset H 23, 4 (5) [impar haben D K nicht].

imparatus. -i a Carteia profecti H 37, 3.

impedimentum. 1) Hinderniß quem (locum) suis -o ad ultro occurrendum fore 58, 5. 2) Heeresgepäck -is in sinistra parte collocatis 67, 1.

impedio. a) quae res maxime -ebat H 38, 2. — ad -endos milites suos et ab opere depellendos .. propius accedere 39, 2. b) α) quae (villa) Labieni prospectum -ebat, ne 40, 1. β) hostes .. legionarios .. novissimos .. -re coeperunt, quo minus in castra se reciperent 18, 2. custodiis equitum Numidarum, quo id sine periculo minus faceremus, -ebamur 35, 4. moleste .. accipiebant -ri, quo minus proelium conficere possent H 30, 4. c) qui (milites) .. morbo -ti .. cum signis non potuerant ante transire in Africam 77, 3. tempestate -ti vigiles non poterant diligentiam praestare H 3, 7. d) Caesaris copias timore -ri ad committendum proelium H 30, 5 (4). sic ut ipse locus non solum opere, sed etiam natura aditus ad oppugnandum hostem -ret H 41, 3 (2) [so D Dt Fl (munitus statt aditus); appeteret (statt imp.)

m. d. Hsch. N Hf K; averteret Scaliger (editus statt aditus); Koch impeditus statt aditus].

impeditus. -am difficilemque .. oppugnationem H 8, 2 (1) [so Dt nach Koch; inopem statt imp. N Hf D K; longam möchte N dafür].

impello. in magnum mehercule vos periculum impulit 16, 1.

imperator. copias suas non ut -or exercitum veteranum .., sed ut lanista tirones gladiatores condocefacere 71, 1. unus est .. Scipio -or hoc tempore populi R. 4, 4. — saepenumero, inquiunt, -or, complures Gaetuli .. ad te voluimus .. confugere 35, 4. — omnibus .. requirentibus -is consilium 10, 2 (3). non vestra .. sponte .., sed illius scelerati vestri -is impulsu et imperio coactos 44, 3. ne iniussu -is concurrerent 82, 4. neque auxilium in suorum consilio animum advertebant nisi in ipsius -is vultu, vigore mirabilique hilaritate 10, 3 (4). — Caesari -i obviam proficiscitur 88, 7. — non ..-em te appello 45, 2. -or est appellatus (Caes.) H 19, 6. ut .. magis in .. concitandis militibus adversum vestrum -em quam pudoris .. fueritis studiosiores 54, 5 [M adversandi vestro -i]. egone contra Caes., -em meum, apud quem ordinem duxi, adversus armatusque consistam? 45, 3. — -e a Caesare (istas litteras fero) 4, 3.

imperitus. -orum mentes timor praepediebat H 31, 6.

imperium. 1) Befehl: s. imperator § 2: 1 B. cuius (ducis) auctoritate -oque rem gererent 85, 4. 2) a) Herrschergewalt, Oberhoheit postquam Juba ante portas diu .. minis pro -o egisset cum Zamensibus 91, 3 (4). b) Militärgewalt, Heeresbefehl Pomp. adulescens .. fasces -umque sibi arripuit H 42, 6. ibi Sallustio pro consule cum -o relicto 97, 1.

impero. 1) befehle, gebiete a) ut erat -atum 88, 7. b) α) s. facio § 5: 2 B. β) haec non ipse per se coram, .. sed .. per speculatores et nuntios -abat, quae fieri volebat 31, 4 (2). γ) haec ita -abat unicuique, ita praecipiebat, uti 8, 4. c) α) m. ut: oppidanis -at, ut plostra .. sequantur 9, 1. eis (oppidanis) ita -avisse, ut .. perquirerent, qui H 20, 2. — -at, speculatores 2
.. ut sibi praesto essent 37, 1. β) m. bloßem coni.: -at, turmae Hispanorum ad proximum collem .. occurrerent 39, 2 [N Hf D K haben d. Komma erst nach Hisp.]. d) m. acc. c. inf. α) act.: celeriter de navibus -at omnes egredi atque in litore .. reliquos .. exspectare
11, 2. ähnl. 66, 1. β) pass.: cenam 3
afferri quam optimam -avit, item optimis insternendum (se) vestimentis H 33, 3 (4). 2) fordere ab, erlege auf eius frater Romae pecuniam -atam numeraverat 64, 2. — ut universis CCC uno nomine pecuniam -aret 90, 2 (4).

impetro. immer m. a: id ab eis facile -asse 28, 4. quibus rebus facile a Caes. -atis 33, 2 (3). nulla re ab his -ata 91, 4 (5). precibus a servo suo -avit, ut se interficeret 94, 2.

impetus. modo recederent comminarenturque -um 71, 1 (2). clamore facto -um dederunt H 25, 8. s. facio § 9: 9 B. quae res eius -um retardavit 68, 3. legionum tot -us sustentantes H 17, 3. primo -u legionum .. levis armatura hostium .. pulsa .. est 69, 3.

imploro. iis se in miseriis suamque fidem -antibus auxilio .. esse non posse 26, 5 (7). cum fidem Caes. -arent 85, 9 (10).

impono. 1) setze hinein a) absol.: Alieno .. praecipit .. de reliquo exercitu celeriter -endo 2, 3. b) ut quaeque prima legio venerat, in naves longas -ebatur, equites autem in onerarias 2, 1. in navis onerarias -it legiones .. et equites Gallos .., funditorum .. mille 34, 4. praeter ipsum militem .. nec vas nec mancipium neque ullam rem .. in naves -i 47, 3. pro militibus tuam familiam iumentaque in naves -suisti 54, 4. singulis .. singulos additos servos in navem -endos separatim curavit 54, 6. 2) übtrg. a) setze ein, s. vor (als Aufseher) centurionibus ad portas oppidi et custodiis -sitis, ne quis .. introiret 7, 2. b) erlege auf milies sestertio his -sito, ut per triennium .. solverent 90, 3 (5). Thapsitanis HS XX, conventui eorum HS XXX .. multae nomine -it 97, 2. vectigalia, quae Metellus -suisset (provinciae) H 42, 2.

importo. frumento se in Africa nisi -ato uti non posse 20, 4 [importaticio Kr m. den meisten Hdsch.; importato aber die beste Hdsch.].

importunitas. sedandae eorum -is gratia singulis C divisit 87, 7 (5).

impressio. s. facio § 10: 2 B.

improvisus. s. ex § 25: 4 B.

imprudens. ne casu -es suae naves in classem adversariorum inciderent 11, 4. legiones duae .., -es vela in altum dederunt 53, 1.

imprudentia. nonnemo culpae eius -aeque assignabat, quod neque certum locum .. praeceperat 3, 4.

impulsus, us. s. imperator § 2: 1 B. agros provinciamque vestro -u depopulavit H 42, 6.

impunitas. s. spes 1 B.

imus. s. inferior.

in, m. acc. [intro .. in cubiculum
tulit 88, 3. — usque in 52, 3. = in
tuaque praesidia 35, 4. in eosque 71,
2 (4). in Africamque 64, 1. — eorum
in fidem H 32, 8 (7). [cuius in adventum H 6, 4; Dt adventu]. speluncae in modum 50, 1. coronaeque in
modum 70, 3. — [mirabilem in longitudinem 13, 1]. mirabilem in modum
31, 7 (5). iniquum in locum H 30,
2. — Uticam se in oppidum coiecerunt H 87, 6 (4). Hispalim in opp.
H 35, 4 s. recipio § 9].
A) räumlich I) eigtl. 1) allgm. a) m.
vrb.: cum .. iniquum in locum nostri
appropinquassent H 30, 2. s. coicio § 1:
3 B. u. § 2: 87, 2 (1). H 26, 2 (3).
87, 6 (4). s. compello 4 B. s. comporto a) α) 7, 4. 36, 4. 10, 1 u. β)
2 B. u. b) 36, 2. copias omnes in
castra conducit 67, 1. s. confero § 1
u. 2 je 1 B u. § 3 u. 4: 4 B. s. confugio a) 4 B. aliquantum numerum
2 frumenti in sua praesidia congesserat
21, 1. in eum locum citatim contendit 80, 4. conveniunt in domum, quo
erat delatus H 32, 8 (7). s. deduco
§ 3: 4 B. qua (lectica) in oppidum
deferri posset H 32, 7 (6). s. descendo
1) b) 3 B. in castra Caesaris devenire 26, 2. milites diffugere partim
in castra Caes., p. in quas quisque
3 poterat regiones pervenire 52, 5. in
Sardiniam nuntios .. et in reliquas
provincias .. dimisit 8, 1. in Pompei
castra discessit H 18, 4. legiones equitesque .., divisos in castella munitionesque disponit 34, 6 (5). sagittariis ex
omnibus navibus .. ductis in castra
20, 1 (2). copias .. non educebat in
aciem 31, 9 (7). remigum partem ..
in castra evocare 20, 1. militem .. in
sublime extollit 84, 2. ferrum intro 4
clam in cubiculum tulit 88, 3. s. fugio
§ 2 u. 3: 4 B. ut .. fugarent in oppidum 6, 3. moles iacere in mare 26,
6 (8). s. immitto 2 B. s. impono 1)
b) 5 B. s. I) incido 1) 4 B. legationibus ab se in senatum inductis H
42, 2. signa in hostem .. inferri 82,
4. s. ingredior 2 B. tela in elephan- 5
tos .. iniciunt 83, 2. s. introeo 3 B.
s. I) eo § 1 u. 2: 3 B. s. mitto § 8:
9 B. u. § 15: 16, 3 (2). ad convallem .. in speluncam .. se occultare H
39, 2 (3). eas (litteras) .. perferendas
in oppidum ad Cons. 4, 2. s. perfugio b) 3 B. s. pervenio § 4: 4 B.
Caralis in Sardiniam pervenit 98, 1.
quin .. in aequum ad dimicandum .. 6
procederent H 29, 3. elephanti .. communi periculo in aciem producuntur
27, 2 (3). vgl. 48, 5 (6). hic clam
praesidia in Lusitaniam proficiscitur
H 35, 3 [D hat in nicht, auch Kr Dg
wollen es streichen, da es die Hdsch. nicht
haben]. complures profugere in Baeturiam H 22, 7 (8). remigibus .. in 7
oppidum .. progressis 62, 4. s. recipio
§ 1: 1 B. u. § 5: 11 B. u. § 9: 3 B.
s. redeo 1) c) 2 B. s. redigo 2 B.
s. reduco b) 8 B. s. repello b) 2 B.
s. revertor a) 2 B. in portas valli
semifactas ruere 83, 2 (3). sub manum Scipioni in castra summittere
(delectos) 36, 1. servi sunt in crucem
sublati H 20, 5. s. transeo 1) a) 2 B.
s. venio § 5 u. 6: 5 B. b) in huius 8
.. insignia cum .. concursum facerent
H 23, 5 (6) [D hat in nicht]. eruptionem in adversariorum castra fecerunt H 3, 8. s. facio (impetum) § 9:
7 B. u. (impressionem) § 10: 2 B.
iter fecit in Carrucam H 27, 5. iter
in Hispaniam intendebant 95, 1.
2) v. d. Richtung, nach .. hin, nach, 9
gegen a) s. pars § 6: 2 B. — vela in
altum dederunt 53, 1. b) v. d. Richtung nach irg. einer Dimension: equita-

tus sese extendere et in latitudinem promovere 14, 1. f. longitudo 3 (4) B.

10 II) übtrg.: m. vrb.: liberos eorum .. in servitutem abripi 26, 5 (6). f. adduco 1) 1 B u. 2) a) 2 B. f. coicio § 2: 66, 1 (2) u. § 3: 3 B. f. confugio b) 2 B. ex qua re .. in terrorem converso equitatu 40, 2. quod in eum locum res fortunaeque omnium deducerentur H 29, 5. quos .. fortuna in nostram detulit potestatem 44, 4. cum
11 essent in legionem distributi H 36, 4. f. do § 4: 78, 8 u. § 5: 1 B. in magnum .. vos periculum impulit 16, 1. in rem p. est ingressus 22, 4. quorum patrem .. in senatum legerat 28, 2. oppidum in suam potestatem recipit H 22, 6. f. venio § 6: 2, 5 u. § 8: 1 B. unam partem (hostium) .. in fugam vertit 17, 1 (2). Italiam .. in libertatem vindicavit 22, 2.

12 B) zeitlich 1) (bis) in .. hinein nisi in noctem proelium esset coiectum 52, 4. Caesar in horam X commoratus 78, 9. 2) für, auf Leptitanos .. XXX centenis milibus .. in annos singulos multat 97, 3. in dies .. naves longae adaugeri 1, 5. ut omnes in dies horasque parati essent 1, 2. cum .. non totos C passus in horam [IV] esset progressus 70, 1. 3) qui in Caesaris adventum discordare coeperunt H 34, 2 f. discordo.

13 C) 1) b. freundl. od. feindl. Handlungen od. Gemütsstimmungen a) tali virtute et constantia [futurum] me in te praestabo H 19, 4. b) ingratos in se et in pop. R. .. cognosse (se eos) H 42, 3. c) gravissimum in eos edictum proponendum 46, 4. superbius Jubae factum non in M. Aquinum ..
14 sed in Scipionem 57, 4. — [cuius in adventum praesidii causa Caesar cum complura castella occupasset H 6, 4 N D Hf K; adventu Dt]. 2) final a) reliquos .. in deditionem accipit 95, 2. sarcinas .. in acervum comportare 69, 2. in ordinem elephantos constituit 27, 1. mentem .. in fugam destinatam 88, 2. populo datum est (caput) in conspectum H 39, 3. f. instruo § 3: 48, 5 (6) u. § 4: 59, 1. b) distributiv: in unumquemque collem turremque castella facere coepit 38, 1 f. castellum § 1. 3) modal a) f. modus 2) 3 B. b) legiones in vicem ad extremum agmen evocabat 70, 1.

Im, m. abl. [suo .. in consulatu H 42, 3. non parum magna in caede H 24, 4 (5). quibus in rebus H 1, 3. — in conspectuque nostro H 15, 6].

A) räumlich I) allgm. 1) m. vrb. a) prägnant α) f. colloco § 1 u. 2 je 1 B. u. 3 u. 4: 7 B. in insidiis cum parte equitatus .. consedit 50, 2. f. consisto § 2: 7 B. u. § 3: 2 B. f. constituo § 1: H 7, 1 u. § 2: H 27, 3 u. § 3: 38, 3 (4) u. § 4: 78, 2. f. dispono § 2: 3 B. f. loco 3 B. f. pono (castra) 1) b) 2 B. vgl. unt. § 7: 51, 2. β) in medio foro lignis coacervatis om- 2
nibusque rebus eorum congestis 87, 2 (1). in quo (oppido) tritici modium milia CCC comportata fuerant 36, 2 [so N Hf K Dt; quod D; K in d. praef. „scribe in quod"]. in oppido Zamae lignis congestis 91, 2 (3). γ) in cruce omnes suffixit 66, 4. b) f. capio § 4: 64, 1 u. § 5: H 22, 1. tempestatibus in portibus cohibebatur 98, 2. f. commoror § 2: 2 B. u. § 3: 3
1 B. quae in oppido ad defendendum compararentur H 18, 4. maximam in medio foro pyram construxerat 91, 2 (3). una nocte in navibus consumpta 11, 1. f. contineo 1) 1 B. u. 4) a) 3 B. in campis planissimis .. est decertatum 19, 4 (7). saucios .. in plostris .. deportari 21, 2. ut in campo 4
comminus depugnent 7, 6 f. ut § 7. dum Caesar .. in Italia detinetur H 1, 1. qui numquam in acie dimicassent 81, 2. in litore .. milites exspectare 11, 2. longius in agris frumentari 68, 3. f. habeo § 1: 43, 1 u. § 2: 60, 1 (2) u. § 3: 2 B. u. § 8: 3 B. f. instruo § 3 u. 4 je 1 B. f. interficio § 6: H 27, 1 u. § 7: 1 B. in quibus (tabellis) scriptum est inventum H 19, 4. qui fratrem .. in castris 5
iugulasset H 27, 6. f. lateo 2 B. interdiu in villis latitando 91, 1. f. munio b) 2 B. donec sibi .. legionum pars .. in II commeatu occurrisset 31, 10 (9). ne in fossa .. opprimerentur 50, 3 (4). eques in loco permanere 61, 2. in oppido .. servus est prensus in cuniculo H 20, 3. in oppido acer- 6
rime pugnatum est H 11, 2. (in acie) in cornu dextro ac sin. ex iniquiore

loco pugnare 42, 1 (3). s. relinquo
§ 2 u. 3 je 1 B. s. reperio 2 B. in
Africa suos milites consuetudine reten-
tos 19, 3. in praetorio sedens 31, 4
(2). s. sto 1) b) 3 B. s. sum § 13—17:
33 B. s. teneo § 2: 26, 5 (6) u. § 3:
H 38, 2. s. vagor a) u. b) je 1 B.
Labienus .. versari in prima acie 16, 1.
7 2) m. adj.: quod (oppidum) .. in planitie
positum erat 51, 2. 3) a) m. subst.:
Labienus in equo capite nudo (versari
in prima acie) 16, 1. memor (Caesar)
in Italia pristinae licentiae militaris
54, 1. s. ordo c) 1 B. u. duco (ordi-
nem) 2) b) 1 B. hostium custodibus
CXXX in ea nave captis 63, 3 (4).
b) ut .. illi caedem in castris admini-
strarent H 36, 4. quod prope in no-
stris partibus locum tenuisset H 14, 1.
4) z. ganzen Satz gehörig: cum civibus
8 in patria (in suis fortunis) esse inco-
lumes 8, 5. quae (cohortes) .. in classe
cum Sulpicio .. rem gesserant 10, 1
(2). parva .. cum copia .. in Africa
contra magnas copias .. se expositos
10, 3 (4). milites in campo .. galeari
et ad eam pugnam parari 12, 3. fru-
mento se in Africa nisi importato uti
non posse 20, 4. in Africa non modo
sibi quicquam non acquisierant .., sed
9 etiam .. ante parta consumpserant 47,
4. in Italia milites populi R. contra
rem p. instigasti 54, 4. Caesar .. in
castris .. certior factus 63, 1. quem
Caesar in Hispania .. dimiserat 64, 1.
copias .. in Gallia bellare consuetas
locis campestribus et contra Gallos
73, 2. cum in sinistro cornu elephans
.. in lixam .. impetum fecisset 84, 1.
cum in extrema planitie iniquum in
locum nostri appropinquassent H 30,
10 2. 5) ellipt.: loca, quae sunt .. remota,
.. sicut in Africa, rudere .. teguntur
H 8, 3 (2).

II) in gew. Formeln: s. acies § 6:
H 16, 2 (3). 28, 1. s. conspectus 11 B.
quem (Varum) Caesar in milibus pas-
suum IV consecutus 63, 3 (4). s. spa-
tium 1) b) 2 B.

B) zeitlich a) qui neque in illius
prospera acie primam fortunam, neque
in adversa secundam obtinuimus [vic-
toriam] H 17, 2 s. acies § 8. s. bel-
11 lum 2 B. s. proelium 6 B. — s. ad-
ventus H 6, 4 (2 B.). 38, 4 (5). con-
gressus .. et clamor .. in collatu pari
erant condicione H 31, 2. in cursu
Aquilam .. nactus 63, 1 (2). s. iter § 2
u. 3: 6 B. ut nostros equites in re-
ceptu .. adversarii .. sunt insecuti H
25, 8. — suo item in consulatu ab-
sentem .. commoda provinciae tribuisse
H 42, 3. Caesar in opere milites ad-
hortari 39, 1. s. victoria (m. calami-
tas) 2 B. — in tertio quartoque die 12
procedendo .. castra communiebat 47,
2. s. praesentia 5 B. ut in tempore
his perlectis locum certum peterent
3, 4. b) b. gerund.: ordines suorum
in procurrendo turbari 15, 1. in cir-
cumeundo exercitu animadvertit hostes
.. trepidare 82, 1.

C) übtrg. 1) allgm. a) α) neque au- 13
xilium in suorum consilio animum ad-
vertebant nisi in imperatoris .. hilari-
tate 10, 3 (4). quae (triremis) in re-
pugnando erat commorata 63, 3 (4).
tempus diei in otio consumebatur 78,
3. s. detineo 1) b) H 16, 2 (3) u.
2) 1 B. cum in opere nostri distenti
essent H 12, 5. 23, 2. ähnl. H 27, 1.
milites .. in opere exercere 26, 6 (8).
s. habeo § 5 u. 8 je 1 B. u. § 9: 2 B. 14
dissensione in exercitu orta 95, 3. eos
perstare in sententia 91, 3 (4). ut,
quicquid post horam casus tribuisset,
in dubio poneretur H 29, 5. s. sum
§ 18: 4 B. quos (commilitones) nunc
in tua potestate tenes 45, 5 (4). non
parum magna in caede versabantur H
24, 4 (5). β) s. occupo § 3: 2 B. b)
= hinsichtlich, in Bezug auf α) qui in 15
illa re sibi confideret 19, 3 (2) s. ille
§ 6. qui .. parem gratiam in fide ser-
vanda praestare voluerant 40, 5. simi-
lem in civium deditione praestabo
(me) H 17, 4. β) cum civibus (in
patria) in suis fortunis esse incolumes
8, 5. ut .. magis in seditione conci-
tandisque militibus .. quam .. mode-
stiae fueritis studiosiores 54, 5. γ) 16
in quo vos victores existimabatis? H
42, 7. δ) iis se in miseriis suamque
fidem implorantibus auxilio .. esse non
posse 26, 5 (7). c) = unter (b. e. Klasse
od. Anzahl v. Ggstdn.) α) legiones tiro-
num convenire, in his .. legio V 1, 5.
complures capti, in quibus duo tri-
buni militum H 9, 4 (5). complures
sunt vulneribus affecti, in quis etiam 17

Clodius Arquitius H 23, 8. β) omnes cives R., qui sunt in legione IV et VI 35, 4. in quo numero fuit Tullius Rufus 85, 7 (8). γ) omnibus in exercitu insciis et requirentibus imperatoris consilium 10, 2 (3). 2) kausal: in eius scientia et consilio omnia sibi proclivia omnes fore sperabant 10, 4 (5). qui in eiusmodi periculo constanter agendum sibi videret 84, 3.
18 quibus in rebus nonnullae civitates.. auxilia mittebant,.. nonnullae portas .. cludebant H 1, 3. sic in illo facto, cum inscientibus accidisset, existimabant .. se .. captos esse H 3, 9 (8). ut in tanta loci difficultate ad subsidium mittendum se committeret H 9, 1. 3) modal: in acie (in cornu dextro ac sin. ex iniquiore loco) pugnare 42, 1 (3). 4) = ex: ut vix in ea caede pauci effugerent H 6, 5. 5) = bloßem abl.: tirones in labore defetigare 32, 2.

* s. ceteri 2) b) H 7, 2 (1). in quo H 29, 6 s. neque § 3. s. ad § 10: H 32, 2.

incendium. nostri dum -o detinentur H 36, 3.

incendo. 1) zünde an Ucubim .. ut -erent H 27, 4. — aggerem s. unt. § 2: H 16, 1. secum extulerunt .. harpagones ad casas .. diruendas et -endas H 16, 2. castris -sis 67, 1. castra sua -it H 7, 1. 10, 2 (3). frumento .. -so 43, 1. quas singulas (naves) .. complures adortae -ebant 21, 3. naves onerarias .. -it 62, 5. navibus onerariis .. -sis 63, 5 (6). navis .. -unt H 36, 2 (3). navis -it H 37, 3. erant parati, qui naves -erent H 40, 4. -sis (navibus) H 40, 4. naves -untur H
2 40, 5. oppidum .. -it H 27, 6 (5). oppidum -ere H 31, 4. ut homines perditi -erent (oppidum) H 36, 2. his (operibus) ab oppidanis -sis 43, 1. pyram -ere H 33, 4 (5). ut .. turres aggeremque -erent H 16, 1. turrem ligneam oppidanorum -ere H 18, 7 (6). ut eam turrem sine periculo quis -eret H 18, 7. turrim nostram ut superiorem -erunt H 19, 2.

2) bringe auf, reize animi dolore -sus (Scip.) 46, 1. milites veterani ira et dolore -si 85, 6 (7).

incertus. unkundig reliquae (naves) .. -ae locorum Uticam versus petere visae sunt 7, 3. naves .. Caes. oner. errabundae male vagabantur -ae locorum atque castrorum suorum 21, 3. naves singulas cum exercitu Caes... -as locorum atque castrorum suorum vagari 28, 1.

I) incido (cado). 1) stoße, treffe auf Sittius .. forte -it in Faustum Afraniumque 95, 1. (Vergilius) forte -it in navem, in qua 28, 2. — ne casu imprudentes suae naves in classem adversariorum -erent 11, 4. ne in adversariorum ut insidiandi gratia ibi commorantium classem -erent 53, 1. 2) unpers.: es fällt vor, tritt ein a) id quod eo -it tempore H 28, 4. b) m. ut: -it per id tempus, ut tempestates .. idoneas non haberet 1, 3. -it idem temporis, ut tempestate adversa .. afflictaretur H 3, 5 (4). hic in adventu Pompei -it, ut .. nebula esset crassissima H 6, 4.

II) incido (caedo). simul pugionem eduxit et manum eius -it H 18, 2.

incipio. s. coepi 2) b) 1 B. iter inceptum ire 75, 6 (7). Scipio .. exclusus ab incepto itinere 80, 3.

incitamentum. s. habeo § 10: H 25, 6.

incito. a) feure an his verbis hominis gravissimi -atus adulescentulus 23, 1. b) erhitze -atis militum animis resisti nullo modo posse 83, 1.

incola. est in Africa consuetudo -arum, ut in agris .. sub terra specus .. habeant 65, 1. — ne quis miles .. iniuriam faceret cuipiam -ae 7, 2. — eorum (oppidorum) -as intra sua praesidia coëgisse commigrare 20, 4 (6). Uticenses -as cohortatus gratias pro eorum erga se studio agit 90, 1. eius oppidi -as cuiusque generis aetatisque vivos constrictosque in flammam coiciunt atque .. afficiunt supplicio 87, 2 (1). omnibus eius oppidi -is ad unum interfectis 74, 2 (3). — cum .. ab -is eius provinciae nuntiarentur adversariorum copiae 1, 4. ubi cum ab -is non reciperentur 87, 2 (1) ex perfugis et -is cognitis condicionibus Scipionis 8, 5.

incolumis. suos equites recepit -es 66, 3. se .. recepit omnibus -ibus 78, 9. omnes suos ad unum ..

-es .. reduxit 70, 5. (civem R.) -em reverti (in patriam) 57, 3. — cum civibus in patria in suis fortunis esse -es (homines) 8, 5. — quae naves .. in portum .. -es pervenerunt 34, 5 (4). -i patria fortunisque omnibus 57, 3.

incolumitas. Pompeiae cum Fausti liberis .. -em suaque omnia concessit 95, 3. mihi vitam -emque .. polliceris 45, 2. ut -em retinere posset (qui .. ipse sua bona redemisset) 90, 1 (3).

incommodum. Unfall, Ungemach cuius (tempestatis) -um summam utilitatem ipsis praebebat H 3, 6 (5). ad hoc .. -um accesserat, quod 47, 2. cum commoti ex tali -o essent 57, 1.

inconstanter. s. immoderate 82, 1.

incredibilis. res -is 6, 3. res .. -is auditu 47, 1.

incredibiliter. i. ex legionibus .. Scipionis milites diffugere .. in castra Caes 52, 5.

incursus. magno -u .. impetum fecerunt 52, 1.

incutio. quo signo dato .. ex improviso hostibus .. -erent terrorem 80, 5 (6).

inde. 1) örtlich: naves i. (Ascuro) avertit 23, 3. i. (ex civitatibus) sibi commeatus capiunt H 26, 4 (6). praesidium i. (de colle) deturbarent 39, 2. statim i. (Thapso) digressus 86, 3 (5). i. (ex castris) .. egressus redit 76, 2 (3). J. (Ruspina) movit et pervenit ad 7, 1. cum i. (Ursaone) esset profectus H 22, 6. J. (Cirta) progressus 25, 3 (4). legiones .. mittit ab castris .. milia p. X atque i. .. onustos recipit in castra 65, 2. 2) zeitlich: cum plures adortus esset, pulsus .. i. discessisset 28, 2. J. parvulam proclivitatem degressus .. propter mare legiones ducit 37, 3. postea se ad Pomp. contulerat, i. ex proelio effugerat 64, 1.

index. qua de re Caesar per -em certior factus 65, 2.

indicium. -um glande scriptum misit, per quod certior fieret Caesar H 18, 4. si posset Vergilius .. rei male gestae suorum -o a pertinacia deduci 86, 1 (2). servi -o omnes in custodiam esse coiectos H 26, 2 (3). ut a nostris non facile inveniretur (Pomp.) nisi captivorum -o H 39, 2 (3).

indigeo. cives R. -entes praesidii .... H 17, 2.

indignor. a) Pompeium et Lab. de iugulatione oppidanorum -atos esse H 18, 9 (8). b) quae (manus) praesidium receptum (esse) -aretur H 35, 2.

indignus. -os vos esse arbitror, qui in meo exercitu ordines ducatis 54, 5.

induco. 1) führe ein multis legationibus ab se in senatum -tis H 42, 2. 2) hebe auf, kassiere se bonorum venditionem -turum 90, 1 (3).

ineo. a) beginne aestate inita 26, 3. inito bello 91, 1 (2). b) unterziehe mich, liefere equites deterrebat proelium inire 71, 2 (3). pugnam s. committo 2) H 5, 5. c) gehe ein in ein Verhältnis initio per dissensionem principum societatem cum Juba inierant 97, 3.

inermis. in lixam i. 84, 1. cuius (exercitus) partem i., partem armatam habuerat 28, 1. plebem i. 87, 3 (2).

iners. Jubae, homini superbissimo -issimoque 57, 6 [Kraffert incert.].

inertia. Untüchtigkeit: s. ex § 14: 31, 5 (4).

infatuo. vos quoque iste verbis -avit? 16, 1.

inferior, infimus u. imus. I) comp.: in iugo -e 78, 2. -e loco H 12, 6. 23, 5 (6). II) superl. 1) infimus: secundum -as iugi radices 41, 2. 2) imus: turris .. ab imo vitium fecit usque ad tabulatum II H 19, 1.

infero. 1) trage hinein ultro .. bellum -re ac lacessere proelio 35, 1. — celeriter signa hostibus -re 69, 2. ab universis cohortibus signa in hostem .. -ri 82, 4. 2) übtrg.: bringe vor cum aliquis .. meritus civis esset, propter pecuniae magnitudinem aliqua ei -ebatur causa H 1, 4.

infestus. a) [in Numidas i. 70, 4; Dt hat den ganzen Satz nicht]. b) quem .. ad se telo -o venire animadvertit 84, 2.

infinitus. equitatus -us 1, 4. levis armaturae -am multitudinem 59, 5. ex -a hominum mult. H 4, 2 (3).

inflammo. hac spe atque audacia -atus Labienus 19, 4 (6).

infra. erat oppidum i. castra Scipionis nomine Tegea 78, 1.

infundo. resinam et nardum identidem sibi -it H 33, 4 (5).

ingens. nimbus .. i. 47, 1. pulvis i. 12, 1.

ingratus. eorum omnium commodorum et immemores et -os (eos) in se et in populum R... cognosse (se) H 42, 3.

ingredior. 1) a) abſol.: cum .. se circumveniri animum advertisset, -ssus pedem offendit H 23, 4 (5) [Lipsius regressus, was K billigt]. b) gehe hinein α) Ti. Tullius prior in oppidum -ssus est H 18, 1. β) per mare umbilici fine -ssi 85, 1. c) bringe ein α) Sittius .. cum copiis Numidiae fines -ssus 36, 4. β) profectus ab Utica in Mauritaniam regnumque Bogudis est -ssus 23, 1. 2) übtrg.: trete ein in rem p. est -ssus 22, 4.

inibi. cum naviculis .. XXX, i. paucis rostratis 23, 1.

inicio. cum bene magnam multitudinem telorum ignemque nostris defendentibus iniecissent H 15, 6. nec defugientibus nostris multis telis iniectis H 23, 2. a dextro .. cornu .. sagittarii concita tela in elephantos frequentes -unt 83, 2 [M concitati].

inimicitia. multorum -is susceptis H 42, 2.

inimicus. ne suis -is adversariisque dicto audientes essent 32, 4. Africam .. funditus everti ab suis (Caes.) -is 26, 3 (4).

iniquitas. qui (rivus) ad eorum accessum summam efficiebat loci -em H 29, 2.

iniquus. a) ungünſtig loco i. (dat.) H 29, 8. -um loc. H 24, 2 (3). -um in loc. H 30, 2. -o loco H 30, 6 (5). -iore loco H 25, 2. ex -iore loco 42, 1 (3). b) ungleich ab utrisque comminus commissa pugna -a H 5, 5 ſ. committo 2).

initium. -o per dissensionem principum societatem cum Juba inierant 97, 3. -o certaminis .. longius .. circumvectus 59, 5 (6). -o quaesturae suae eam provinciam .. sibi peculiarem constituisse H 42, 1.

iniuria. ne quis miles .. -am faceret cuipiam incolae 7, 2. civitates bonaque eorum ab omni -a rapinisque defendit 97, 2. sine -a cuiusquam consedit 3, 1 (2).

iniussu. abſol.: i. ac temere longius progressi 61, 3. — i. Caesaris tubicen a militibus coactus canere coepit 82, 3. ne i. imperatoris concurrerent 82, 4.

inlustris. hominibus -ioribus 32, 4. ex suo exercitu -es urbanos .. complures 85, 6 (7). — -iores notissimique conspectum amicorum .. efflagitabant 56, 2 (3).

innitor. elephans .. genu -xus 84, 1.

innumerabilis. equites -is 19, 3 (5) [-es K; equitatus N K D; equitatu -i Hf]. contra .. equitatum i. 10, 3 (4).

inopia. a) α) adversarios .. aquarum -a fretos 79, 1. crates materiemque, cuius -a in Africa esset 20, 3. -a frumenti premebatur 67, 1. pabuli -a premebantur 24, 3. β) qui .. periculis -aque tali saepe essent conflictati 24, 4. b) abſol.: siti -aque confecti 53, 1. oppidi natura perspecta atque -a ab oppugnatione eius deterritus 76, 2 (3) [N Hf D K aquae ſtatt atque].

inops. ſ. impeditus 1 B.

inquam. a) inquit: nach 1 Wort: 4, 3. 22, 2. H 17, 4. — nach 2 W.: 4, 4. 16, 1. 2 (1; 2 W.). 44, 3. 45, 2. 46, 2. 54, 2. b) inquiunt: saepenumero, i., imperator, .. ad te voluimus .. confugere 35, 4.

insciens. in illo facto, cum -ibus (Pompeianis) accidisset H 8, 9 (8).

inscius. omnibus in exercitu -is 10, 2 (3). omnibus -is neque suspicantibus 37, 2. — cuius (Vari) adventus -us Caesar 62, 2. Caesar .. -us insidiarum 50, 3 (4). ſ. consuetus H 25, 2.

inscribo. glans missa est -pta: .. se scutum esse positurum H 18, 3. qui mittere glandem -ptam solebat H 18, 5.

insector (insecto). pass: gravis .. armaturae miles .. ab iis -atus constiterat 71, 2 (4).

insequor. 1) a) folge auf dem Fuße nach cum introeuntem Cato .. -cutus non esset H 18, 1. — illi praesidio -cuti ex aversione legatos iugularunt H 22, 3 [nach Kr = praesidii causa]. b) folge der Zeit nach -i die H 14, 2. 21, 3. 25, 1. [28, 1 Kr -i die, da der Schriftſteller überh. nie das

einfache sequor gebraucht habe; vgl. se-
2 quor H 37, 2]. H 42, 1. -i luce H 10, 1. 19, 3. 5. -i nocte H 7, 1. 86, 5. -i praetura H 42, 2 [-e D]. eius diei -i tempore H 15, 5. -i tempore H 18, 6 (5). 23, 1. 27, 1. 5. 2) setze nach, verfolge a) α) cum .. modo -erentur, m. rursus .. repellerentur 6, 5. tardiores ad -endum erant Numidae 6, 6 (5). -cuti per III milia pass. 78, 8. [cum locum efflagitarent ut consueti -i H 25, 2 N Hf D K; s. consuetus].
3 s. consequor § 2: H 37, 2. β) in Numidas cupide -entes dispersosque impetum fecerunt 52, 3. — quibus cedentibus (abl. abs.) cupidius -ebantur adversarii H 38, 5. b) eius agmen extremum -i 6, 1. pars agmen extremum -i 70, 3. dum cupidius agmen adversariorum -itur H 10, 3. ut nostros equites in receptu .. cupidius sunt -cuti H 25, 8. iumenta .. ad -endum hostem .. tardiora 18, 4. cum .. proficiscentes Julianos -erentur 69, 5.

insidiae. 1) Hinterhalt a) allgm.: Caesar .. inscius -arum cum ad eum locum venisset 50, 3 (4). num quae fossae aut -ae elephantis ante castra .. factae essent 35, 4 (5). veritus -as se .. recipit 17, 1 (2). Caesar .. de -is Labieni .. certior factus 66, 1. b) Personen: a tergo -ae clamore sublato circumveniunt H 40, 5. -is dispositis 95, 2. -as ponunt H 40, 3. c) Ort: cum omni equitatu .. ex -is adorti 69, 1. in -is cum parte equitatus .. consedit 50, 2. latent .. in -is cum equis inter convalles 7, 6. 2) Trug, Hinterlist hostium dolos, -as, artificia cognoscere 73, 2 (3). nihil, ne tectum quidem, .. ab illorum scelere -isque reliquum futurum 26, 3 (4).

insidiator. neque opinantes -es subito in convallibus latentes .. concidit .. D 66, 1 (2) [D will adortus hinter ins. einschalten, Fr lieber hinter subito, wenn letzteres nicht als interpol. anzusehen].

insidior. adversariorum ut -andi gratia ibi commorantium 58, 1. -andi gratia progressus 62, 1. cum .. equitatu .. -aturus locis idoneis consedit 65, 3 (4).

insidiosus. contra Gallos, homines apertos minimeque i. 73, 2. contra magnas copias et -ae nationis 10, 3 (4).

insigne. a) Kennzeichen, Auszeichnung scutorum laudis -ia et praefulgens opus caelatum .... H 25, 7 [N Hf D K haben et nicht]. virtutis -ia proposita viderent H 32, 2. b) Abzeichen, Zierat in huius (centurionis) concidentis .. -ia cum complures adversariorum concursum facerent H 23, 5 (6) [Koch alterius (comparis) virtus insignis fuerat].

inspecto. -antibus adversariis 76, 1. -ante ipso Caesare 85, 9 (10).

instar. quorum numerus II legionum i. erat 3, 2 (3).

insterno. cenam afferri quam optimam imperavit, item optimis -endum (se) vestimentis H 33, 3 (4).

instigo. in Italia milites populi R. contra rem p. -asti 54, 4.

instituo. a) m. inf.: fange an bellum cum suis adversariis gerere -it 26, 3 [Hf gerere, ... -it]. ähnl. 27, 1. 42, 2 (4). H 7, 2 (1). 38, 6. b) m. acc. c. inf.: entschließe mich duo bracchia -it duci et ita derigere, ut ad .. convenirent 51, 2.

institutum. iure gentium civiumque R. -is cognitis H 42, 4. pristino illo suo utebantur -o H 25, 1. cotidiano -o saepe idem faciendo 66, 1. quadruplici acie instructa ex -o suo 41, 2. cui Caesar facile et pro natura sua et pro -o concessit (vitam) 89, 5 (4).

insto. cum .. proficiscentes Julianos insequerentur, refugerent -antes 69, 5 [stantes statt inst. D K]. defessis -ando omnibus 70, 6. — hostis magis magisque -are 15, 2.

instructus s. instruo 2).

instruo. 1) errichte, führe auf officinas ferrarias -ere 20, 3. id hac ratione opus -ebat, ut 51, 3. 2) ordne, stelle auf sese, sicut erat -ctus, recipere coepit 17, 2 (3). ita uti erant -cti, leniter se .. recipiunt 18, 5. sicut erat -ctus, .. constitit in campo 77, 4. commoratus, sicut erat -ctus, se .. recepit
78, 9. — se a c i e -cta cum pedestri- 2
bus copiis dimicaturum 13, 2. fere cotidie non longe a suis castris .. -ere aciem 30, 1. ex acie -cta equitatus sui .. dextrum cornu avertit 39, 4. -cta acie 41, 2. acie -cta .. proficiscitur 67, 1. s. unt. § 4: 51, 6 (7). acie

equestri -cta 38, 3 (4). quadruplici acie -cta ex instituto suo 41, 2. duas -xit acies, unam funditorum contra elephantos 27, 1. post illos (elephantos) suam aciem -xit 27, 1 (2). — ce-
3 leriter iis (copiis) -ctis 58, 2. productas ac-uratius suas copias sicut -xerat 73, 4 (5). omnes suas copias in campo -xit 41, 1. universas suas regisque copias .. in aciem quam speciosissime potuit -xit 18, 5 (6). s. unt. § 4: 59, 1. — elephantis turritis ante aciem -ctis 30, 2. elephantos .. ornatos .. ante oppidum -ctos constituit 86, 1 (2) [nach Eichert = ausgerüstet].
4 sic utrorumque exercitus -cti 61, 1. quemadmodum exercitus utriusque fuerint in aciem -cti 59, 1. -ctas legiones hostium copiis ostendit 66, 3. legiones .. in iugo inferiore -ctas .. constituit 78, 2. quae (legiones) pro castris erant -ctae 40, 4. pars acie (= aciei) ante opus -cta sub hoste stabat 51, 6 (7).

insula. -am petere Aponianam, quae abest a L. 2, 2. praetorem ad Cercinam -am versus, quam adversarii tenebant, .. ire 8, 3. classem ad -as Baleares versus convertit 23, 3. classes circum -as portusque disposuit 21, 4.

insuper. 1) oben darauf od. darüber ut .. igne subiecto .. ipse se i. interficeret 91, 2 (3). corbes .. demisit (in flumen): ita i. ponte facto copias .. traduxit H 5, 1. 2) überdies ex hostium armis scuta .. pro vallo .. collocabantur, i. .. capita hominum .. ad oppidum conversa .. timorem augebant H 32, 2.

integer. a) de -o pugnare coeperunt H 35, 4. b) frisch, bei vollen Kräften sauciis ac defetigatis -os recentioribusque viribus equites sumministrare 78, 6.

integritas. quem (Catonem) .. propter eius singularem -em .. sepultura afficiunt 88, 5.

intellego. a) iam me, qui sim, -es 16, 3 (2). — tunc -es ex virtute nostra, quid ex tuis copiis sperare debeas 45, 5 (4). b) m. acc. c. inf.: 39, 2. 42, 1 (3). 69, 5. 79, 1. 83, 1. 88, 2. 91, 3 (4). 93, 3. — cuivis facile fuit -ctu Scipioni additum animum .. regis adventu 48, 4 (5).

intempestus. nocte i. 47, 6.

intempto. eum .. lapidare et ei manus -are coeperunt H 22, 4.

intendo. 1) richte, schlage ein iter in Hispaniam -ebant 95, 1. 2) schicke mich an in regnum ire -it 87, 8 (5).

inter. 1) eigtl.: v. Raume a) α) i. legionarios .. iacula coiciunt 14, 2. planities i. utraque castra intercedebat H 29, 1. s. intericio: 81, 1 u. interiectus 1 B. s. interpono 3 B. latent .. in insidiis .. i. convalles 7, 6. (equites) simul cum levi armatura i. turmas adversariorum protriti H 14, 2. qui (Numidae) i. equites pugnabant 69, 4. β) tirones .. i. legiones dispertiri 46, 3. b) s. constituo § 1: 2 B. i. quod (stagnum) et mare angustiae quaedam .. intererant 80, 1. quod (oppidum) i. sua castra et Scip. in planitie positum erat 51, 2. passus MD i. hostium aciem suasque munitiones esse 39, 2.

2) übtrg. a) = unter, v. e. Anzahl: qui i. CCC pecunias contulerant .. Scipioni 90, 1 (2). b) α) hic i. duces duos fit contentio, uter H 5, 4. i. bellatores principes dubia erat posita victoria H 25, 5 (6). — i. quos ita comminus est pugnatum, ut H 23, 8. β) ut clamor in castra nostra perveniret fere i. Caesarianos et i. Pomp. H 34, 1. c) i. se α) inlustriores .. conspectum amicorum .. efflagitabant atque i. se colloquebantur 56, 2 (3). cum acies duae i. se concurrissent 59, 5 (6). coniurant i. sese, ut .. eruptionem facerent H 36, 4. s. depugno b) 2 B. i. se cotidie dimicabant 61, 8. — qui cum i. se discordare coepissent H 41, 1 [N Hf D K Fl i. se decernere]. β) pleon.: Labieniani cum Caesaris equitibus fide data i. se colloquebantur 29, 1 (2).

intercedo. planities inter utraque castra -ebat .. milia pass. V H 29, 1.

intercipio. -cepti (sunt) [hostium] complures equites peditesque 19, 1. miles .. -ceptus est a nostris H 27, 6. lixarum .. -ceptis sarcinis 75, 3 (4).

intercludo. 1) schneide ab, benehme ut eques spatio -so vix se defendere posset H 23, 7. 2) a) trenne quia flumine Salso -ebatur (Caes.) H 9, 1. b) schneide ab, schließe ein alam sinistram ad -endos hostes immisit 39, 5.

ab equitatu Caesaris se -i 40, 1. a turmis et levi armatura sunt -si (Caesariani) H 23, 6 (7). — operibus assiduis .. circum [se inter]clusit hostes H 41, 1 ſ. circum 1).

interdiu. i. in villis latitando tandem nocturnis itineribus confectis in regnum pervenit 91, 1.

interdum. J. aequitas loci adversarios efflagitabat, ut .. contenderent ad victoriam H 29, 7.

interea. i. ex perfugis .. cognitis condicionibus Scipionis 8, 5. J. ex secundo commeatu .. navis .. excepta est 44, 1.

intereo. qui pilo traiectus .. -iit 85, 7 (8). ibi Scipio cum quibus .. nominavi -iit 96, 2.

interficio. a) α) ab eo capti -fectique sunt omnes (Gaetuli) 25, 3. uti se priorem quam fratrem -erent 28, 4. ita esse -fectos (eos) 28, 4. quos (Labienianos) .. consecuti .. -fecerunt 50, 4 (5). multos ex iis (Numidis) -fecerunt 52, 3. P. Cornelio .. a multitudine circumvento -fectoque 76, 1. item Pomp. Rufus .. fectus esset 85, 7 (8). ne a militibus .. ipsi quoque -erentur 85, 8 (9). quo (Catone) -fecto 88, 6. suos -fectos aut fugatos (esse) 93, 3. impetravit, ut se -eret 94, 2. ipso (Saburra) -fecto 95, 1. Faustus et Afranius -untur 95, 3. vivos aliquos ceperunt, qui postero die sunt -fecti H 16, 3 (4). qui superati a nostris sunt -fecti hominum milia XXII H 34, 5 (4). bene multis -fectis H 34, 6 (5). -fecto Cn. Pompeio adulescente H 40, 1. Didius magna cum virtute cum compluribus -itur H 40, 6 [D ſetzt pugnans nach compl. ein, wie auch K vermutete]. — post diem III -fecti (sunt adulescentes) 28, 4 (3). nonnullos (aquatores) -fecerunt H 21, 2. bonos aut -fectos aut exsilio multatos 22, 2. civibus cunctis -fectis 91, 2 (3). multis -fectis civibus H 42, 6. complures duces ac fortissimus quisque -fecti vulneratique sunt 78, 10. reliquos (equites) .. -it 95, 2. paucis (hostibus) acriter repugnantibus -fectisque 83, 4 (5). omnibus eius oppidi incolis ad unum -fectis 74, 2 (3). ii omnes Scip. milites .. inspectante .. Caesare .. ad unum sunt -fecti 85, 9 (10). a militibus nostris -fecti sunt (milites duo) H 12, 2. eis -fectis (plebe inermi Uticensium) 87, 4 (3). inspectantibus adversariis -fecto praesidio Scip. 76, 1. -fecto regio praesidio 77, 1. principes civitatum aut -i aut in catenis teneri 26, 5 (6). principibus .. -fectis H 22, 6. nonnullos (remiges) -fecerunt 7, 5. rex .. Indo .. a .. legionariis exceptus est et -fectus H 10, 3 (4). speculator .. captus a militibus et -fectus est H 13, 3. inlustres urbanos .. complures .. -fecerunt 85, 6 (7). β) ut .. ipse se insuper -eret 91, 2 (3). b) α) in conspectu suo statim captivum -i iubet 4, 4. ante pedes centurionem -fecit 46, 1. equites in oliveto .. -fecti sunt aliquot H 27, 1. fuga perterriti multi sunt -fecti H 9, 4 (5). ibi (Uticae) multos Uticenses -fecerunt 87, 6 (4). ita ibi (ad convallem in spelunca) -itur (Pomp.) H 39, 2 (3). β) eos (equos) iaculis -ebat 71, 2 (3). γ) cruciabiliter -fecti (sunt veterani) 46, 2. luce clara Cassium in medio foro nefarie -ere voluistis H 42, 4. ut cum virtute -fecti esse viderentur 94, 1. ſ. ob. § 3: H 40, 6.

intericio. uti .. eadem ratione .. levis armatura -iecta inter equites suos interponeretur 20, 1. levi armatura inter equites -iecta 81, 1.

interiectus. aequalibus inter eos intervallis -is 59, 3. -o .. mille passuum spatio 59, 5. non plus passuum CCC -o spatio 61, 1. a Scipionis (castris) .. II milium -o spatio 75, 1.

interim. vgl. Fr S. 24, 30, 41. 1) mittlerweile, unterdessen a) α) zu Beginn des Satzes: 1, 5. 6, 7 (6). 8, 2 [Davisius ſchlug Vatinium für i. vor; N K nehmen eine Lücke an vor i.]. 12, 1. 13, 2. 18, 1. 32, 3. 43, 1. 85, 1. β) Oppidani i. 3, 2 (3). ähnl. (an 2. Stelle): 7, 5. 22, 1. 24, 1. 25, 2. 26, 6 (8). 27, 1. 29, 2 (3). 30, 1. 36, 2. 4. 61, 6 (7). 67, 3. 77, 1. 79, 2 (3). 92, 4. 94, 1. 95, 1. 96, 1. 97, 1. — acies i. mediae 14, 2. a dextro i. cornu 83, 2. naves i. Caesaris onerariae 21, 3. turmae i. equitum 29, 1. ähnl. 87, 1. Alienus i. proconsul 34, 4. rex i. Juba 48, 1. 91, 1. Gaetuli i. perfugae 55, 1. b) α) pedites i. resistebant, dum equites .. succurrerent 14, 3. β) dum haec

opera .. fiebant .., i. pars acie ante opus instructa sub hoste stabat 51, 6 (7). 2) anknüpfend (od. zurückweisend auf früher Gesagtes) a) zu Beginn des Satzes: 7, 4. 19, 1. 26, 2. 52, 5. 62, 1. 63, 2 (3). 66, 2 (3). 70, 3. 85, 3. 92, 3. b) Caesar i. 8, 1. ähnl. 13, 1. 17, 1. 20, 1. 21, 1. 26, 1. 32, 1. 33, 5 (4). 63, 1. 66, 1. 67, 1. 70, 7. 74, 1. 75, 1. 78, 6. 80, 3. 88, 1. 89, 1. 92, 1. — C. i. Vergilius 93, 3. L. Plancus i. legatus 4, 1. ähnl. 34, 3. equitatus i. Labieni 15, 2. ähnl. 24, 2.

* s. intervallum H 28, 4.

interimo. animo praesenti se -emit 88, 4.

interior. loca i. (oppidi) 79, 1 (2).

interitio. ita pridie duorum centurionum -o hac adversariorum poena est litata H 24, 6.

interitus. equitatu suo propter equorum -um extremo agmine remoto 70, 1. equites deterrebat proelium inire propter equorum -um 71, 2 (3).

intermisceo. cum clamor esset -xtus gemitu H 31, 6.

intermitto. 1) unterlasse, setze aus: m. inf.: moles iacere in mare non -ere 26, 6 (8). ähnl. m. Negat.: 29, 1. 3 (4). 32, 2. 3. 36, 1. 56, 1 (2). 61, 6 (7). 2) lasse verstreichen nullo die -sso 1, 1.

internecio. equitatus .. funditus ad -em deletus esset 52, 4.

interpono. elephantis .. -sitis 41, 2. — inter eos (equites) levis armaturae Numidas et sagittarios pedites -suerant 13, 1. uti .. levis armatura interiecta inter equites suos -eretur 20, 1. levem armaturam inter equites -suerat 60, 4 (5).

intersum. inter quod (stagnum) et mare angustiae quaedam .. mille et D passus -erant 80, 1.

intervallum. aequalibus inter eos (elephantos) -is interiectis 59, 3. demonstravimus loca excellentia tumulis contineri, -o planitie dividi H 28, 4 [so N Hf Dt; -a M; interim nullam planitie dividit D K m. d. Hdschr.; interdum flumine et plan. div. Koch; intermissa valle et pl. dividi Fl].

intorqueo. ut etiam talum -sisset (Pomp.) H 38, 2. Pompeius .. saucius et -to talo .. tardabatur ad fugiendum H 39, 1.

intra. I) adv.: iunen erat bene magna manus i. (Hispali) Pomp. partium, quae H 35, 2.

II) praepos.: s. coicio § 2: 2 B. eorum incolas i. sua praesidia coëgisse commigrare 20, 4 (6). s. contineo 2) b) u. 4) a) ze 1 B. s. recipio § 1: 1 B. u. § 6: 3 B. exercitum i. munitiones suas reducere 61, 2. repulsi (et coiecti) erant i. munitiones 6, 4. — cupidius dum i. praesidia illorum student caedem facere H 23, 6 (7).

intrinsecus. unam partem (hostium) .. equitibus i. adortus 17, 1 (2).

I) intro, adv.: omnem materiem circum oppidum succisam i. congessit H 41, 5 (4). ferrum i. clam in cubiculum tulit 88, 3.

II) intro, vrb.: quas (angustias) Scipio -are .. conabatur 80, 1. hostes ne -are ad se ac loca interiora capere possent 79, 1 (2).

introeo. a) cum -euntem (oppidum) Cato L. insecutus non esset H 18, 1. b) α) quo (Adrumetum) cum sine mora -isset 89, 2. β) ne quis miles in oppidum -iret 7, 2. mane in opp. -iit 90, 1. non sunt ausi -ire in opp. H 22, 2.

intromitto. Caninium legatum cum praesidio -it (in oppidum) H 35, 1. mittunt, ut sibi legiones subsidio -eret (in opp.) H 34, 4.

inusitatus. novo atque -o genere proelii 19, 2 (1).

inutilis. mihi reique p. -is fuisti 54, 4.

invenio. 1) finde, treffe an a) ut a nostris non facile -retur (Pomp.) nisi captivorum indicio H 39, 2 (3). b) α) magno numero frumenti -to 9, 2. 34, 3. magno -to hordei, olei, vini, fici numero, pauco tritici 67, 2. β) in quibus (tabellis) scriptum est -tum H 19, 4. 2) mache ausfindig cui uni rei tamen -erat remedium 72, 4.

invito. Vergilium appellavit -avitque ad deditionem 86, 2 (3). satis diuque adversarios ab se ad dimicandum -atos 75, 2. aequo loco -at (hostes) ad dimicandum 73, 4 (5).

ipse. [s. ille § 10: 2 B.]. I) allgm. 1) a) α) neque, ut more ipsius (Caes.)

consuetudo .. fuerat, tabellas signatas
dederat 3, 4. vgl. unt. § 5: 31, 5 (4).
ipsius (Caes.) nomen auctoritasque ..
eorum exercitus minuebat audaciam
31, 6 (5). — animadvertebat .. oppida
praeter ea pauca, quae ipsi suis prae-
sidiis tueri poterant, reliqua dirui 20,
2 4 (6). opera interim ipse (Caes.) co-
tidie circuire 21, 1. mittit, ut .. exer-
citus sibi transportaretur .. Atque ipse
in tanta erat festinatione, ut 26, 4 (5).
Num. Gaetulique .. quod ipsi maiores-
que eorum beneficio C. Marii usi fuis-
sent, in (Caes.) castra perfugere .. non
intermittunt 32, 3. iubet (Caes.) le-
giones .. se consequi ad oppidum R.,
in quo ipse praesidium habuit 37, 2.
vgl. unt. § 8: 91, 1 (2). s. unt. § 8:
3 54, 3. quod (oppidum) a Gaetulis saepe
.. oppugnatum summaque vi per ipsos
oppidanos erat defensum 67, 1. Sci-
pionis milites .. inspectante ipso Caes.
.. sunt interfecti 85, 9 (10). ipse (Caes.)
Vergilium appellavit 86, 2 (3). Juba
.. ad oppidum Z., ubi ipse domicilium
.. habebat, .. accedit 91, 1 (2). ad
4 quos (legatos) celerius, quam ipsi opi-
nati sunt, appropinquavit neque, ut
ipse voluit, equitatum sibi praesidio
habuit H 2, 3 (4). cuius incommodum
.. utilitatem ipsis (Caesarianis) prae-
bebat H 3, 6 (5). β) in abhäng. Sätzen:
capit consilium satius esse .. suo regno
subsidio ire, quam, dum alios adiuturus
proficisceretur, ipse .. expelleretur 25,
5 4. quibus rebus numquam tanta sup-
peteret ex ipsorum (adversariorum)
inertia .. victoriae fiducia, ut .. auderent
31, 5 (4). equites in occulto colloca-
verat, ut, cum ipse .. legionarios ador-
tus esset, ex colle se equitatus osten-
deret 50, 2 (3). dicitur Juba cum eo
(Scip.) egisse non oportere illum eodem
uti vestitu, atque ipse uteretur 57, 5.
6 Pomp. litteras fratri misit, ut .. sibi
subsidio veniret, ne prius Caesar Cor-
dubam caperet, quam ipse illo venisset
H 4, 3 (4). b) equites R. .. se rece-
perunt, ne a militibus .. ipsi quo-
que interficerentur 85, 8 (9). — [le-
gati ex Acilla, civitate libera et ipsa
immunique 33, 1 D; d. übr. Hrsgbr.
7 libera et im.]. c) α) qui eorum ipse
sua bona redemisset 90, 1 (3). β) tu
.. et patris nobilitate .. et per te ipse
.. animi magnitudine .. praeditus 22, 5.
haec non ipse per se coram, .. sed ..
per speculatores .. imperabat 31, 4 (2).
— ut secum ipse (Juba) aliquid aucto-
ritatis adderet exercitui Scip. 48, 1.
quoniam ipsi sibi neque modum neque 8
terminum constituunt, .. egomet ipse
documentum .. constituam 54, 3. ut ..
(Juba) ipse se .. interficeret 91, 2 (3).
Catonem .. sibi ipsum manus attulisse
93, 3. (Juba) ipse sibi cum conaretur
gladio traicere pectus 94, 2.
2) gegensätzlich a) (cum) neque quis- 9
quam crederet ipsum (Caes.), sed ali-
quem legatum in Africam .. venisse
26, 1. nulla condicione cogere adver-
sarios poterat, ut in aequum .. descen-
derent .., neque ipse propius hostem
castra ponere .. se posse animadverte-
bat 79, 1. cum .. medicus familiares-
que .. vulnus obligare coepissent, ipse
suis manibus vulnus .. divellit 88, 4.
erat idem temporis Sex. Pomp. frater, 10
qui .. Cordubam tenebat ..; ipse autem
Cn. Pomp. .. Uliam oppugnabat H 3,
1. — P. Vestrio .., quod eius frater
.. pecuniam .. numeraverat, et quod
ipse suam causam probaverat Caesari ..,
ignovit 64, 2. pulso exercitu Sabur-
rae .. ipsoque interfecto 95, 1. b) Alieno
.. de omnibus rebus praecipit .. Datis
mandatis ipse navem conscendit 2, 4. 11
ähnl.: (Ipse) 8, 5. 9, 1 (2 B.). 10, 1
(2). 11, 3. 12, 2. 37, 1. (48, 1). (acces-
sum hostium aucupabatur. Ipse enim
a suis munitionibus longius .. non pro-
cedebat) 58, 4 (3). 63, 1 (2). (ibi castra
duarum legionum facit atque ipse ..
insidiaturus locis idoneis considit) 63,
3 (4). 67, 1. 2. 68, 2. 4. 78, 2. 80, 2.
4. (postquam Caesar .. animadvertit
aciem pro vallo Scipionis .. ipse acie 12
triplici collocata .. ipse pedibus .. con-
cursans .. animos eorum excitabat) 81,
1. 86, 3 (5). (Ipse) 88, 3 u. 92, 2.
97, 1. (Ipse) H 33, 4 (5). 35, 1.
II) insbes. 1) gerade, eben, unmittelbar
a) b. Ortsangaben: tabernaculum se- 13
cundum litus ipsum constituit 1, 1.
donec ad ipsas portas ac murum ap-
propinquaret 23, 2. vgl. hier auch praeter
ipsam Africam terram nihil .. reliquum
futurum 26, 3 (4). ad ipsa cornua
quinis cohortibus .. collocatis 81, 1. ut
aqua praeterquam in ipso oppido ..

nusquam reperiretur H 41, 4 (3). b)
b. Zeitangaben: ipsis Liberalibus fusi
14 fugatique H 31, 8. 2) bloß, allein, schon
neque auxilium in suorum consilio ani-
mum advertebant nisi in ipsius im-
peratoris vultu 10, 3 (4). praeter ipsum
militem et arma nec vas nec man-
cipium .. imponi 47, 3. et natura loci
defendebatur et ipsius oppidi muni-
tione H 28, 3. sic ut ipse locus non
solum opere, sed etiam natura aditus
ad oppugnandum hostem impediret H
41, 3 (2). 3) steigernd: ut etiam cae-
dendo in ipsa victoria defetigati vin-
cerentur 19, 3 (2).

ira. veterani ira et dolore incensi
85, 6 (7). ira percitus Scipio 46, 1.

irrumpo. cum parte equitatus
Leptim oppidum .. oppugnare ac vi
-ere conabatur 29, 2 (3).

is. [abl. n. eo s. II) eo 2) 2 B. —
id temporis = eo ipso tempore H 3,
7. — atque id = und zwar 65, 1. at-
que ea 38, 1. ähnl. et eas 5, 1. et ea
10, 8 (4). vgl. 65, 1. et ei qui 57, 3.
— s. sui, sibi, se § 11 u. 12 u. suus
§ 11 u. 12]. s. Kr S. 415 unt.

A) bez. sich auf das Vorhergehende I)
auf ein einzelnes Wort 1) ohne subst.
a) α) eum (Subj.) = Caesarem 9, 2.
69, 1. = Pomp. H 32, 7 (6). eius =
Caes. 8, 4. 25, 1. 26, 2. 30, 2. 32, 3.
35, 2. 37, 2. 48, 3. 58, 4. 60, 1. 67,
3. 68, 3. 69, 1. 75, 3 (4). 92, 4. =
Jubae 25, 2. 2 (3). 48, 3 (4). 77, 1.
= Labieni 29, 3 (4). 75, 6 (7). = Sci-
pionis 30, 2. 41, 2. [44, 3 Hf D m.
einigen Hdsch. ante suggestum eius].
2 46, 1. 68, 1. = Marii 32, 3. = Aquini
57, 2. = Vestrii 64, 2. = Catonis 88,
5. H 18, 2. = alicuius civis H 1, 4.
= Pompei H 18, 7 (6). 25, 1. 32, 7
(6). = centurionis H 23, 4 (5). = Sca-
pulae H 33, 4 (5). = bestiae 72, 4
(2 B.; eius vor sine hat Dt nicht]. = op-
pidi 76, 2 (3). ei = Caesari 7, 3. 12,
1. 78, 2 (3). = equitatui 60, 4 (5).
qui tum ei (Catoni) pro quaestore fuerat
88, 3. = alicui civi H 1, 4. = qui
fecisset H 18, 7. = beneficio 45, 2.
3 eam (Obj.) = Caes. 58, 5. = Vergi-
lium 93, 3. = Pomp. H 5, 3. ut eo
(cive) de medio sublato ex eius pecu-
nia latronum largitio fieret H 1, 4.
ad eum = Caes. 35, 3. = Scip. 44,
3. 48, 2. = Aquinum 57, 2. = Pomp.
H 3, 6. apud eum = Messalam
28, 2. ab eo = Labieno 16, 3 (2).
= Sittio 25, 3. = Caes. 33, 1 (2).
68, 1. 92, 1. = Pomp. H 32, 8 (7).
cum eo = Scip. 8, 5. 35, 1. 57, 1.
5. = Vergilio 86, 1 (2). in ea =
turre H 38, 2. eo = oppido 74, 2
(3). = eos (Subj.) = hostes 19, 2 (1). 4
69, 5. 73, 4 (5). = Uticenses 87, 4
(3). = Zamenses 91, 3 (4). = copias
H 16, 2 (3). eorum = equitatus 14,
2. = Scip, Labieni, Petrei 24, 2. =
principum civitatum 26, 5 (6). = ad-
versariorum 31, 6 (5). 10 (9). H 3, 7.
16, 3 (4). 30, 6. = Gaetulorum 32,
3. si qui perfugere vellent, id quod
antea .. accidebat magno cum eorum
periculo 51, 3 (4). hostium equitatui
levique armaturae eorum 72, 1. = ho-
stium 72, 2. = Thabenensium 77, 2.
= militum 81, 1. = incolarum 87, 2 5
(1). = Uticensium 87, 4 (3; 2 B.). 6
(4). 90, 1. = Scipionis equitum 87,
7 (5). = civium R. 90, 1 (2). 3 (5).
= Thapsitanorum 97, 2. = Adrume-
tinorum 97, 2 (2 B.). = centurionum
H 23, 3 (4). = Pompeianorum H 29,
2. = decumanorum H 31, 4. = fau-
torum H 32, 8 (7). = Lusitanorum H
40, 3. = complurium H 40, 6 (7). =
iumentorum 24, 4. eis = multitu-
dini ex oppido A. erumpenti 6, 1. = suis
32, 1. eis (Scipionis militibus) uti par- 6
cerent 85, 9 (10). = equitibus H 32,
5 (4). iis = civitatibus 26, 5 (7).
= Numidis 39, 4. cum existimasset
.. ab his (militibus veteranis) gratias
sibi actum iri, potestatem iis (= his)
dicendi fecit 45, 1. = fugientibus 88,
2. eos = elephantos 27, 1 (2). = cen-
turiones 54, 6. = equos 71, 2 (3).
= expeditos milites 75, 4 (5). = con-
iuges liberosque 91, 3 (4). = adver-
sarios H 6, 1. = hostes H 32, 1. ad 7
eos = nostros H 9, 4 (5). in eos
= Numidas 14, 3. = praesidia 46, 4.
= bestias 72, 5 (6). inter eos = ele-
phantos 59, 3. (ut) eis interfectis
(eorum pernicie dolorem suum ulcisce-
rentur) 87, 4 (3). ad eas = naves
H 40, 1. iis (copiis) instructis 58, 2.
ea quoque = haec q. castra 85, 5 (6).
ab eis = centurionibus 28, 4. = Za-
mensibus 91, 3 (4). ab iis = hosti-

bus 63, 5 (6). 71, 2 (4) [D K his].
cum iis = equitibus 87, 8 (5). ex iis
= Numidis 52, 3. ex eis = legatis
8 H 22, 3. β) in abhäng. Rede: = 2.
Pers.: Scipio mittit ad Aquinum: nihil
attinere eum cum adversariis colloqui
57, 2. se eis .. vitam concessurum;
bona quidem eorum se venditurum,
ita tamen, qui eorum ipse sua bona
redemisset, se bonorum venditionem
inducturum .., ut 90, 1 (3). se para-
tos esse .. oppidum seque ei (Caes.)
reservare 92, 1. — = 3. Pers.: si qui
ex nostris transfugerit, in levem ar-
maturam coici eumque non amplius
9 XVII accipere H 22, 7 (8). — = pron.
refl.: se .. quaecumque res eis (= sibi)
suppeteret .. sumministraturos 33, 1 (2).
verebatur (Caes.), ne .. eum (= se)
adorti conciderent 58, 4. id hoc con-
silio (fecit Scipio), ut .. eius (= suus)
equitatus .. clauderet .. exercitum Caes.
59, 5 (6). [Caesar intellexit nihil aliud
eos conari, nisi ut se cogerent castra
eo loco ponere, .. ut exercitus eius
(= suus) ieiunus .. ac iumenta siti
perirent 69, 5 N Hf D K; eius hat
10 Dt nicht]. adversarios non virtute
eorum (= suorum) confidere, sed ..
despicere se intellexit 79, 1. s. sui,
sibi, se § 10: H 16, 4 (6). petiit ab
oppidanis, ut ei (= sibi) liceret lega-
tum ad Caes. proficisci H 22, 5. [qui
.. propter virtutem magno adversarios
timore eorum (nach Dg = sua) opera
afficiebant H 81, 4].
11 b) beginnt den Satz: α) is = Ar-
guetius H 10, 1. = servus H 20, 3.
is .. hic = Philo H 35, 2. eorum =
plebis Uticensium 87, 4 (3). eis =
militibus H 12, 2. Ussetam pervenit
.. Id .. potitur 89, 2. post eas = le-
giones 59, 2 [d. Hdsch. postea]. ex eis
= militibus 45, 2. β) ab Scipione
atque eius ducibus 25, 4. Scipione
eiusque copiis 40, 5. 52, 5 (6). con-
tra Caes. .. eiusque exercitum 45, 3.
ähnl. 50, 2 (3). Saburram eiusque co-
pias 93, 3. Nasidium eiusque classem
98, 2 (1). — donec ultra .. colles ho-
12 stes reppulissent atque eorum essent
potiti 18, 4. atque eorum (turmae
equitum) decurione percusso 29, 3 (4).
atque ea (castella) minus semihora
efficit 38, 1. collem petere contende-
runt atque eum .. occupaverunt 50, 4
(6). in Numidas .. impetum fecerunt
atque eos .. reppulerunt 52, 3. dubi-
tante Caesare atque eorum (legatorum)
studio .. resistente 82, 3. litteras con-
scribit et eas captivo dat 4, 2. et
eius (Caes.) agmen .. insequi coeperunt
6, 1. et in eius (Caes.) scientia .. 13
omnia sibi proclivia .. fore sperabant
10, 4 (5). et inter eos (equites) ..
Numidas .. interposuerant 18, 1. et
eorum (oppidorum) incolas .. coëgisse
commigrare 20, 4 (6). aliquantum nu-
merum frumenti .. congesserat et eo
parce utebatur 21, 1. (quae) et contra
eorum (elephantorum) frontem .. lapil-
los .. mitteret 27, 1. eum, qui .. iugu-
lasset, lapidare et ei manus intemptare 14
H 22, 4. ut oppido excederent idque
sibi vacuum traderent 25, 3. cum Ma-
rio .. meruerant eiusque beneficio agris
.. donati .. erant 56, 3 (4). eosque
(Julianos) iaculis convulnerare satis
esse 69, 5. in eosque (hostes) impe-
tum fecerat 71, 2 (4). earumque (besti-
arum) tarditatem cognoscebant 72, 5
(6). (ut) eorumque (veteranorum) fa-
mam .. cuperent possidere 81, 2. cum 15
.. in lixam .. impetum fecisset eumque
.. premeret 84, 1. ab eoque (Caes.)
sunt metu .. liberati 92, 4. societatem
cum Juba inierant eumque armis .. iu-
verant 97, 3. vgl. H 16, 4 (6). Pom-
peium oppidanos .. convocasse eisque
ita imperavisse, ut H 20, 2. γ) = und
zwar: est .. consuetudo .., ut .. sub
terra specus habeant atque id propter
bella maxime .. praeparent 65, 1. non
satis copiarum habebat et eas tironum
5, 1. parva .. cum copia et ea tiro-
num 10, 3 (4).
2) m. subst. a) navium pars .. navi- 16
bus eis 11, 3. ante oppidum .. eo op-
pido 41, 3. erat convallis .. ultraque
eam convallem 50, 2 (1). e regione
oppidi Uzittae .. ad angulum dextrum
sin.que eius oppidi 51, 2. reciperata
quinqueremi .. in ea nave 63, 3 (4).
In ea nave 64, 1. ad oppidum .. eius
oppidi incolis 74, 2 (3). vgl. 25, 2 (3)
u. 77, 1. praesidium equestre .. Eo 17
equitatu 78, 2. (vgl. 85, 9 (10). oppido ..
atque eius oppidi incolas 87, 2 (1). totius
ulterioris Hispaniae .. oppidorum magna
pars eius provinciae H 8, 4. turrem

.. in ea turre H 13, 7 (8). turrem
ligneam .. eam turrem H 18, 7. b) (se)
quae potuisset commoda provinciae tri-
buisse: eorum omnium commodorum ..
immemores .. hoc bello .. cognosse H 42, 3.
18 II) bez. sich in freierer Weise auf d.
Vorhergehende 1) ohne subst. a) quo
tutius id (quaecumque imperasset) ..
facere possent 33, 1 (2). quo id sine
periculo minus faceremus 35, 4. post-
quam id L. animadvertit 39, 4. nostro
magno id fieri periculo H 38, 5. b)
beginnt den Satz: Numidas .. promove-
19 bat, id hoc consilio, ut 59, 5 (6). ähnl.
86, 1 (2). id eo consilio fecerat, quod
60, 4. id cum animadverteret adver-
sarios minime velle H 6, 1. id cum
Pomp. .. rescisset H 6, 2. id si fe-
cisset H 18, 7. — idque ab eis facile
impetrasse 28, 4. idque obtinuit 94,
2 [N Hf D K klammern idque obt. ein].
(cum) idque .. animadversum esset H 15, 2.
20 2) m. subst. a) eo die 6, 7 (6). 42,
1 (2). 59, 5 (6). 79, 1 (2). eo[dem]
die 90, 3 (5) [eodem d. Hdschr., eo Ste-
phanus N Hf D K]. eo die (= eodem
d.) H 6, 3. 13, 6 (7). ea nocte 63,
5 (6). 89, 5 (4). H 16, 1. id tem-
poris = eo ipso t. H 3, 7. eo .. tem-
pore H 28, 4. eo temp. = illo t. H
42, 1. ante id tempus 61, 1. per id
tempus 1, 3. 76, 1 (2). 96, 1 [D ad
id t.]. fere per id tempus 57, 1. —
21 is locus 51, 5 (6). eum locum (collem)
occupare 50, 2. eum locum definire
H 30, 3. ad eum locum 50, 3 (4)
[in eum locum 80, 4; Dt hat eum nicht].
ex eo loco 67, 1. in eo loco 32, 1.
80, 2. eorum locorum peritus 50, 2.
circum ea loca H 20, 1. — dum in
ea re (oppugnatione) est occupatus 5,
1. neque eam rem eos voluisse scire
11, 4. interim ea re gesta 19, 1. quae
ad eam rem opus erant 31, 1. ubi
ea res gerebatur 40, 1. ob eas res ..
22 te removeo 54, 4. quibus miseris ea
res .. praesidio fuit 85, 6 (7). am-
plius de ea re agere 88, 2. aliquid
sibi ex ea re auxili ratus 88, 6. —
cum .. ab incolis eius provinciae nun-
tiarentur adversariorum copiae 1, 4.
quod .. eius provinciae potitus esset H
2, 1 (2). quod eius prov. caput esse
existimabatur H 8, 1. quibus prae-
fecit hominem eius prov. notum H 8,
4 (3). eam prov. ex omnibus prov.
sibi peculiarem (se) constituisse H 42,
1. — ibi classem .. cum ea copia con- 23
scendit 10, 1 (2). et hercule cum eo
nuntio pulvis .. conspici coeptus est
12, 1. milites .. iubet galeari et ad
eam pugnam parari 12, 3. legione,
quae ei proelio in acie constiterat 78,
5. nonnulli ea pugna scaphas .. occupant
H 40, 6 [K möchte ex p. statt ea p.;
Dg ergänzt ex zu ea]. [hac spe atque
ea audacia inflammatus 19, 4 (6) Hf
D; N Dt haben ea nicht, K empfiehlt
ea]. Caesar ab eo opere cum .. copias 24
.. reduceret 52, 1. qui ei oppido prae-
erat 68, 4. cum aliquis ex ea civi-
tate meritus civis esset H 1, 4. eam
civit. .. optime .. meritam esse H 3, 3.
praeterquam qui eius civit. fuissent
H 22, 2. ut Pompeium ab ea oppugna-
tione deduceret H 4, 1. sic ut vix
in ea caede pauci effugerent H 6, 5.
b) beg. den Satz α) eius diei insequenti
tempore H 15, 5. eius diei praeterito
tempore H 14, 1 [so K Dt; eius prae-
teriti temporis N Hf D]. eo die H 25
13, 2. 27, 3. ea nocte H 10, 2 (3).
20, 5. per id tempus 34, 1. per id
tempus fere 47, 1. in eo proelio Pe-
treius .. ictus 19, 4 (7). id hac ra-
tione opus instruebat, ut 51, 3. ex
ea regione oppidi .. castra habuit H
7, 4 (3). — β) et eo tempore .. equi-
tes ad aquatores .. excucurrerunt H
21, 2 [Kr eodem t.]. vectigalia, quae
M. imposuisset, a senatu petisse et ea
pecunia provinciam liberasse H 42, 2.
B) bez. sich auf das Folgende a) hoc 26
eo consilio fecit, ne quis .. speraret,
et ut omnes in dies horasque parati
essent 1, 2. id eo cons. fecerat, quod
60, 4. b) quod in eum locum res for-
tunaeque omnium deducerentur, ut,
quicquid post horam casus tribuisset,
in dubio poneretur H 29, 5.
C) a) das Beziehungswort ist nicht 27
direkt vorher (od. nachher) genannt: neque
ei (Caesari) reliquae copiae succurre-
bant 5, 1. ut .. consilia vestra .. co-
gnosceremus atque iis (Scipioni qui-
que cum eo essent) renuntiaremus 35,
4 (5). qui partim eius (Labieni) aucto-
ritatem erant .. secuti, partim pretio
.. adducti ad eum se contulerant 40,
5 [K sagt, man erwartet Labieni; Fr

meint, eius sei aus einer mißverstandenen Abkürzung von Labieni entstanden]. propius eorum (= hostium) aciem instituit exporrigere munitiones 42, 2 (4)
28 itaque ii omnes Scipionis milites.. sunt interfecti 85, 9 (10). b) firmissimum eius (Pompei) praesidium Ateguam proficiscitur. Id cum Pompeius .. rescisset H 6, 1.

D) I) is qui 1) a) ohne subst. α)
29 neque eam rem eos voluisse scire, qui in praesidiis relicti sui milites fuissent 11, 4. eos nihil meruisse, quare tali poena afficerentur, qui eos ad .. focos suos recepissent H 16, 4 (6). P. Saserna, fratre eius, quem Lepti .. reliquerat 10, 1. eum, qui ita locutus esset, iugulatum H 18, 6 (5). eum, qui legatos iugulasset, lapidare H 22, 4. bonis eorum venditis, qui cives R. contra populum R. arma tulerant
30 97, 1. bonis venditis eorum, qui sub Juba .. ordines duxerant 97, 2. equitatus .. eos, qui .. extra vallum progressi essent, excipere 24, 2. eos, quos in stationibus .. apud Th. .. in salo esse iusserat, .. dimittendos .. curavit 46, 4. negotiatores et eos, qui inter CCC pecunias contulerant .. Scipioni, .. accusatos .., ut .. prodirent, edixit 90, 1 (2). s. qui § 15: 96, 2. prosecuti sunt eos, qui commeatus .. portabant H 11, 1. multa scelera ab iis fieri, qui praesidii causa ab his reciperentur H 22, 1. β) id quod s. qui
31 § 16 u. 26. b) m. subst. α) oppida praeter ea pauca, quae ipsi .. tueri poterant, reliqua dirui 20, 4 (6). usu venisse hoc civi R. et ei, qui .. honores accepisset 57, 3. β) post diem III eius diei, quo proelium factum erat 20, 2. sibi eam dignitatem, quae est per gentes clarissima .., conciliavit 22, 3. cum iis copiis, quas .. demonstra-
32 vimus, .. profectus 24, 1. bracchium .. ab eo loco, ad quem pervenerat, usque ad eum, unde egressus erat, iubet derigi 38, 2 (3). in eo loco, quo .. commemoravi (eum fuisse), .. constitit 41, 3. neque ex eo loco, quo constiterat, Scipionem progredi 42, 1. cum eis copiis, quas commemoravi, .. consedit 48, 2. antequam ad eum collem, quem capere volebat, perveniretur 50,
33 1. in eo colle, quo erat potitus, castra munivit 51, 1. Numidas eos, qui .. se receperant in castra, in cruce .. suffixit 66, 4. redit .. ad ea castra, quae ad Aggar habuerat 76, 2 (3). ad ea castra, quae petebant, perfugerunt 85, 4. qui eam manum habebant, quae Uticam diripuerat 95, 1. nisi in eum locum confugissent, ex quo erant egressi H 31, 8.

2) erat in eo campo, ubi ea res gere- 34
batur, villa 40, 1. castra eo loco ponere, ubi .. aquae nihil esset 69, 5. — s. ob. § 32: 38, 2 (3).

II) qui .. is: quam antea absens habuerat auctoritatem, eam omnem praesens dimiserat 48, 3 (4). proelium ad Soricam quod factum est, ex eo tempore metum esse magnum H 27, 2. quos equites secum habuit .., eis distribuit (pecuniam) H 32, 5 (4).

iste. a) vos quoque -e verbis infatuavit? 16, 1. abducite -os .. nefario scelere contaminatos 46, 2. — neque ego -ud facturus sum 45, 4 (3). b) forsan uterer -o beneficio, si non ei summum scelus adiungeretur 45, 2. unde, inquit, -as (litteras fers)? 4, 3. s. opinio H 9, 2.

istic. tuus pater istuc aetatis (= id aet.) cum esset 22, 2.

ita. I) allgm. 1) a) J.que facit = Et ita facit H 4, 4 (5). b) cum haec i. fierent 25, 1. — eum, qui i. locutus esset, iugulatum H 18, 6 (5). 2) = folgendermaßen: legionarios .. i. appellare: quid tu, inquit, .. tiro? 16, 1. — et i. Labienum dixisse .., tantam sese multitudinem auxiliorum adversariis subministraturum, ut 19, 3
(2). 3) m. folg. ut (daß) a) haec i. 2
imperabat unicuique, i. praecipiebat, uti fieri non posse neque locum excusatio ullum haberet nec moram tergiversatio 8, 4. i. ex Sicilia exercitum transportabat, ut .. nec vas nec mancipium .. imponi pateretur 47, 3. duo bracchia instituit duci et i. derigere, ut ad angulum dextrum sin.que eius oppidi convenirent 51, 2. cum ordines .. consecuti i. vos gesseritis, ut neque bello fortes neque pace boni .. fueritis
54, 5 [D cons. sitis itaque v. g.]. ter- 3
tiam .. aciem .. i. collocaverat, uti sinistrum suum cornu triplex esset 60, 3. b) z. Bezeichn. des Grades: et i.

condensaverant (aciem), ut procul Cae-
sariani pedestres copias arbitrarentur
13, 1. post eas .. (collocabat) Numi-
das .. i. extenuatos et in longitudinem
derectos, ut procul simplex esse acies
4 media .. videretur 59, 2. quae vis tem-
pestatis i. obscurabat, ut vix proxi-
mum agnoscere possent H 8, 5. nam
et munitione praesidii i. coangusta-
bantur, ut eques .. vix se defendere
posset H 23, 7. vos i. pacem semper
odistis, ut nullo tempore legiones de-
sitae populi R. in hac provincia haberi
H 42, 5.

5 II) insbes. 1) a) bezeichnet die Art u.
Weise des Erfolgs bereits angedeuteter
Thatsachen: zu Beginn des Satzes: 2, 2.
2, 5. 6, 6 (5). 15, 3. 23, 3. 24, 2. 34,
6 (5). 48, 3 (4). 61, 8. 70, 2. 5. 83,
4 (5). H 1, 2. 1, 4 (5). 5, 1. 6, 1. 5.
8, 5. 9, 2 [Ista statt i. D K]. 13, 7
(8). 15, 3. 16, 2. 19, 6. 24, 6. 25, 9
(8). 28, 3. 30, 6 (5). 31, 8. 34, 5. 36,
2. 38, 2. 39, 2 (8). 41, 6 (5). 42, 5.
b) anknüpfend: H 3, 6. 5, 7 (6). 22,
5. 25, 6. 27, 4. 30, 2. 31, 6. 40, 5.
6 c) = sodann, hierauf α) zu Beginn des
Satzes: H 17, 1. 18, 2. 5. 8. 23, 4 (5).
6 (7). 33, 2. 4 (5). 35, 1. β) atque
i.: 16, 3 (2). 28, 4. 49, 1 (2). 75, 3
(4). 85, 1. 87, 2 (1). 88, 3. γ) et i.:
13, 2. 24, 4. H 18, 4. δ) oppidanos
.. convocasse eisque i. imperavisse, ut
.. perquirerent, qui H 20, 2. d) im
Nachsatze: quod Caesar cum animad-
verteret, .. fore ut homines perditi in-
cenderent .., i. consilio habito noctu
patitur Lusitanos eruptionem facere
7 H 36, 2. ähnl. H 32, 3 (2). e) pleo-
nastisch (nach abl. abs.): alternis con-
versis cohortibus, ut una post, altera
ante signa tenderet, i. coronam hostium
.. mediam dividit 17, 1 (2).

2) a) vergleichend: cum .. comperissent
legatorum responsa i. esse gesta, quem-
admodum illi rettulissent H 22, 4. b)
z. Ang. der Beschaffenheit: i. uti erant
instructi, leniter se .. recipiunt 18, 5.

8 3) m. Negat.: haud i. longe a Caes.
castris 30, 2. haud i. longe ab Scip.
48, 2. haud i. diu 48, 5 (6). iugum
.. a mari ortum neque i. praealtum
37, 4. non i. amplis rebus .. gestis
neque tam excellenti maiorum digni-
tate parta 22, 4. non i. longe ab
ultimo colle 38, 2.

4) beschränkend: bona quidem eorum 9
se venditurum, i. tamen, qui eorum
ipse sua bona redemisset, se bonorum
venditionem inducturum, .. ut incolu-
mitatem retinere posset 90, 1 (3). —
inter quos i. comminus est pugnatum,
ut ex nostris .. sit nemo desideratus
H 23, 8.

itaque. [s. ita § 1: H 4, 4 (5)].
1) = und so denn, also: 4, 2. 6, 1.
6, 7 (6). 9, 2. 10, 1. 11, 3. 18, 5.
25, 5. 28, 4 (3). 37, 2. 40, 2. 54, 6.
73, 3 (4). 75, 4 (5). 77, 4. 82, 1. 85,
9 (10). 88, 7. 90, 3 (5). 95, 2. H 29,
6 (7). 31, 8. 2) = daher: 7, 2. 25,
1. 31, 10 (9). 35, 2. 42, 2 (4). 47, 6.
57, 6. 68, 4. 87, 6 (4). H 23, 8. 29,
3 [d. Hdsch. id quod statt i.]. 29, 6.

item. 1) a) zu Beginn des Satzes:
8, 3. 44, 2. 83, 3 (4). 85, 7 (8). H 8,
4. (J. .. eadem consuetudine) H 14,
2. 26, 3 (4). — J.que: 18, 5. 52, 5
(6). 54, 4. 62, 2. H 39, 1. b) ibi
consistunt (hostes). Caesar i. produ-
cit copias 58, 2. Caesar .. opus fa-
cere .. non intermittit. Scipio i. mu-
nitiones contra facere 61, 7 (8). 2)
a) nonnullae civitates sua sponte auxilia
mittebant, i. nonnullae portas contra
cludebant H 1, 3. nonnullos (aqua-
tores) interfecerunt, i. alios vivos ab-
duxerunt H 21, 2. nonnulli .. scaphas
.. occupant, i. [nonnulli] complures
nando ad naves .. se recipiunt H 40,
6 (7). — qui essent suarum partium
i.que adversariorum victoriae fautores
H 20, 2. b) cenam afferri quam opti-
mam imperavit, i. optimis inster-
nendum vestimentis H 33, 3 (4). —
initio quaesturae suae .. largitum esse;
insequenti praetura .. liberasse ..; suo
i. in consulatu absentem .. commoda
provinciae tribuisse H 42, 3. c) Di-
dius .. confestim sequi coepit; partim
pedibus .. celeriter iter faciebant i.
confestim consequentes H 37, 2 [Hf
partim peditum .. cel. terrestre fac.
iter navigationem conf. insequentes].
3) b. Aufzählung: cui Caesar .. conces-
sit, i. Caecinae, .. Damasippique liberis
.. tribuit (vitam) 89, 5 (4) [Morus idem
statt it.]. — s. que § 28: 97, 2. H 30,
7 (6) u. § 40: H 31, 9.

iter. 1) a) Reise, Marsch coeptum s. unt. 69, 4. s. conficio § 2: 33, 4. 70, 5. 91, 1. H 2, 1. iter constitutum ire contendit 6, 4. s. facio § 12 u. 13: 16 B. iter inceptum ire coeperunt 75, 6 (7). Scipio .. exclusus ab incepto -e 80, 3. s. unt. 69, 4. iter in Hispaniam intendebant 95, 1. ire s. ob. 6, 4. 75, 6 (7). [iter ad oppidum S. .. ire contendit 75, 2 (3) Hf D; iter haben N K Dt nicht]. iter coeptum pergere 69, 4 s. coepi 2) b).
2 — ab s. ob. § 1: 80, 3. ex -e recta subsidio suis occurrunt 18, 1. ex medio -e copiis reductis 52, 3. statim ex -e ante oppidum T. constitit 86, 1. exque -e loricatos .. ante praemisit H 4, 1 (2). in -e ex oppidis .. legationes venire 6, 7 (6). in -e praedatores .. ex improviso adorti 61, 5 (6). cui in -e fit obvius L. Caesar 89, 4 (3).
3 in -e ex regiis copiis duces .. ad Caes. veniunt orantque 92, 3. quem Gaetuli .. in -e .. concidunt 93, 2. dum Caesar in -e reliqua oppida oppugnat H 37, 1. b) Tagreise, Tagmarsch -ibus
4 iustis confectis 1, 1. 2) Weg adversariorum excursionibus iter officere non intermittit 61, 6 (7) s. officio b). — ut transeundum superius iter vehementer esset periculosum H 30, 2 [Draeger hist. Synt. II 827 transeundi i. = der Weg zum Uebergange; Moebius = der Akt des Gehens].

iterum. i. celeriter ex .. collibus erumpunt 69, 4.

iubeo. a) m. inf. act.: legiones equitesque .. -et ex languore .. reficere 34, 6 (5). -et binos equos conscendere H 3, 6 [equites statt eq. D]. b) m. acc. c. inf. α) act. (auch depon.): quibus .. gratias egit .. cohortatusque ad suos cives -et proficisci 86, 3. ab exercitu meo te removeo hodieque ex Africa abesse .. -eo 54, 4. vos .. missos facio et .. abesse ex A. -eo 54, 5. qui vitam sibi peteret iussit (Caes.) turrem .. incendere H 18, 7 (6). — maiorem partem navium antecedere iussit et insulam petere Ap. 2, 2. ähnl. 8, 2. 3. 31, 1. 32, 2. 33, 2 (3). 37, 1. 39, 2. 46, 4. 69, 2. 75, 4 (5). 78, 3. 5. 92, 2. 98, 2 (1). H 3, 3. 33, 4 (5). β) pass.: captivum interfici -et 4, 4. ähnl. 7, 4. 10, 1. 12, 3. 17, 1. 18, 3. 21, 2. 38, 2 (3). 40, 5. 46, 1. 3. 64, 1. 72, 4. H 6, 1. 21, 3. γ) pass. u. act.: 12, 2. 37, 2. 80, 5. c) m. ut: Ucubim .. praesidium, quod reliquit, iussit ut incenderent et .. se reciperent H 27, 4.

iugulatio. s. facio § 6: 3 B. Pomp. et Labienum de -e oppidanorum indignatos esse H 18, 9 (8).

iugulo. eum, qui ita locutus esset, -atum (esse) H 18, 6 (5). servum iussit .. se -are H 33, 4 (5). — servus .. dominum -avit H 18, 4. quem .. demonstravimus dominum -asse H 20, 3. illam (familiam) oppressam et -atam (esse) H 19, 3. qui fratrem suum in castris -asset H 27, 6. s. hospes 2 B. ex aversione legatos -arunt H 22, 3. qui legatos -asset H 22, 4. praesidium, vigiles -ant H 35, 4.

iugum. quem (campum) -um cingens a mari ortum neque ita praealtum velut theatri efficit speciem 37, 4. — secundum infimas -i radices 41, 2. — circum munitiones -o (= in -um) derigunt H 38, 6. — ad -um, de quo docui, ascendit 38, 1. per s. progredior § 2 u. 3 je 1 B. u. subsequor 2 B. — bracchium medio -o ab eo loco .. usque ad eum .. iubet derigi 38, 2 (3). ne -o a Caes. excluderetur 61, 7 (8). quod eodem -o tegebatur loci natura H 9, 1. legiones .. in -o inferiore instructas 78, 2. in hoc -o colles sunt excelsi 37, 5 (4).

iumentum. ut plostra -aque omnia sequantur (se) 9, 1. ut exercitus .. ac -a siti perirent 69, 5. ut -a bestiarum odorem .. consuetudine capta non reformidarent 72, 4 (5). — alga .. eluta et ita -is esurientibus data vitam eorum producebant 24, 4. — capio s. ob. 72, 4 (5). cum .. Caes. equites -a ex nausea recenti .. defetigata ad insequendum hostem .. tardiora haberent 18, 4. pro militibus tuam familiam -aque in naves imposuisti 54, 4. — quod .. navem .. familia sua atque -is occupavisset 54, 1. ex his capti L cum -is ad nostra adducti sunt castra H 11, 1.

Iunius. Idibus Jun. 98, 1.

ius. -e gentium civiumque R. institutis cognitis H 42, 4. mihi .. belli -e capto 45, 2.

iustus. itineribus i. 1, 1.
iuvo. eum (Jubam) armis, militibus, pecunia -erant 97, 3. Nasidium .. copiis -erant 98, 2 (1).

K.

Kalendae. a. d. XIV Kal. Jan. 1, 1. ähnl. 2, 4. Kal. Januariis 6, 7 (6). VI Kal. Febr. 37, 1. a. d. XI Kal. Mart. H 19, 6. a. d. XII Kal. April. 75, 1. a. d. IV Kal. Quintil. 98, 2.

L.

labor. per causam munitionum tirones in -e defetigare 32, 2.
laboro. 1) arbeite darauf hin: m. ut: tum .. erat ei -andum, ut consuefaceret milites hostium dolos .. cognoscere 73, 2 (3). 2) bin in Gefahr a) ne .. circumventus .. ab equitatu hostium -aret 5, 1. ut -antibus succurreret nostris H 9, 4. b) m. ut: f. ut § 18: 1 B.
lacesso. hostes pulsos .. finem -endi facturos 69, 4. ultro .. bellum inferre ac -ere proelio 35, 1.
lacrima. quorum -is querelisque Caesar commotus 26, 3.
laetitia. Didius .. illa affectus -a H 40, 1. Caesar duplici -a ac voluptate uno tempore auctus, frumento auxiliisque 34, 6 (5).
laetor. nostri -ari, nonnulli etiam timere, quod H 29, 5.
laetus. Scipio in castra -us nocte copias reduxit 61, 4 (5) [-us in castra H D K]. -i gratias agunt Caesari 90, 3 (5).
languide. in hostes l. tela neglegenterque mittentis 18, 5.
languor. iumenta ex nausea recenti, siti, -e, paucitate, vulneribus defetigata 18, 4. legiones equitesque .. iubet ex -e nauseaque reficere 31, 6 (5).
lanista. f. imperator § 1: 71, 1. f. mulus H 6, 2.
lapido. eum .. -are .. coeperunt H 22, 4.
lapillus. quae (acies) .. contra eorum frontem adversam -os minutos mitteret 27, 1.
lapis. bestiae stridore fundarum -umque perterritae 83, 2 (3). — f. mitto § 15: 2 B. — -ibus corbes plenos demisit (in flumen) H 5, 1. a servitiis .. -ibus pilisque prohibiti terram attingere 85, 2. -ibus fustibusque equites reppulerunt 87, 5 (4).
largior. quae potuisset eo tempore, beneficia -tum esse (se) H 42, 1. — de sua pecunia -tus est 87, 8 (5).
largiter. quibus ex rebus l. erat consecutus 72, 5 (6) [Schneidewin mit Badenius: l. tria erat c.].
largitio. ut .. ex eius pecunia latronum -o fieret H 1, 4.
late. quam -issime potuit porrecta equitum peditumque multitudine 30, 2. propter altitudinem (specularum) longe l.que prospiciunt H 8, 3.
lateo. insidiatores .. in convallibus -entes 66, 1 (2). -ent (equites) in insidiis cum equis inter convalles 7, 6.
latito. Juba .. interdiu in villis -ando tandem .. in regnum pervenit 91, 1.
latitudo. adversariorum equitatus sese .. in -em promovere .. coeperunt 14, 1. erat convallis satis magna -e, altitudine praerupta 50, 1.
latro. Söldner: f. ob. largitio 1 B. fugientes -es dum persequuntur H 40, 5.
latus, eris. a) Seite e. Gegenstandes eidem .. oppido ad dextrum -us eius cornu erat oppositum 58, 4. eo equitatu dextra sinistra derecto ab oppidi -ibus 78, 2. b) Seite, Flanke (v. Heer) suum dextrum -us munitionibus adiuvabatur, sinistrum autem, .. uti resisti posset, laborabat 60, 4. pedites .. -e nudato .. vulnerabantur 15, 1. ut .. tecta -a suis munitionibus haberet 51, 3. quae (acies) -ibus (= in lat.) equitatu tegebatur H 30, 1. ab -e eum adorti 58, 4. ne ab -e nostri occuparent H 31, 4.
laus. cuius (calamitatis) funestae -es quoniam ad hanc fortunam recci-

derunt, ut H 17, 2. scutorum -is in-
signia et praefulgens opus caelatum
.... H 25, 7. quarum (legionum) -ibus
et virtute .... H 42, 7.

lectica. ut mitterent -am, qua
in oppidum deferri posset (Pomp.) H
32, 7 (6). [-a missa H 32, 7 (6) Koch
statt litteris missis]. ita -a ad turrem
cum esset allatus H 38, 2. de -a Pom-
peius eorum in fidem confugit H 32, 8 (7).

legatio. in itinere ex oppidis
et castellis -es venire et polliceri fru-
mentum 6, 7 (6). multis -ibus ab se
in senatum inductis H 42, 2.

legatus. 1) Gesandter: s u b i.: -i
H 35, 1. -i ex oppido obviam veniunt
7, 1. ähnl.: -i ex Acilla 33, 1. -i ..
ex oppido Thisdra 36, 2. -i .. ex oppido
V. 74, 1. quo ex oppido .. -i H 3, 2.
ex qua civitate -i H 36, 4. -i Cor-
dubenses .., a quibus nuntiabatur H
2, 1. -i Carteienses H 36, 1. oppi-
dani -i H 19, 5. — Tullius -us cum
Catone Lusitano venit H 17, 1. qui
in oppido A. Ursavonenses capti sunt,
-i profecti sunt cum nostris H 22, 1.
petiit .., ut ei (= sibi) liceret -um
ad Caes. proficisci H 22, 5. — -orum
responsa ita esse gesta, quemadmodum
illi rettulissent H 22, 4 [leg. resp. wollte
Scaliger tilgen]. — -os collaudatos ..
domum iubet antecedere 92, 2. ſ. iugulo
2 B. ſ. mitto § 4: 4 B. remissis -is
H 18, 1. ad senatum questi per -os
97, 3. 2) Legat (cum) neque quisquam
crederet ipsum, sed aliquem -um in
Africam cum copiis venisse 26, 1. -i
evocatique obsecrare Caesarem, ne 82,
2. — L. Plancus .. -us 4, 1. ähnl. acc.:
28, 2. H 35, 1. cum: 68, 4. — quos
-os ante exercitui praefecerat, Q. P.
et Q. F. M. .. facit certiores H 2, 2 (3).

legio. ſ. eques § 6 u. 7: 8 B.
u. equitatus § 1—3: 8 B.

s u b i.: -o XIII H 34, 3. -es 72,
2. 83, 4 (5). H 34, 2. -es duae, X
et IX 53, 1. -es tironum .., in his
veterana -o V 1, 5. -es veteranas 19,
3. vgl. 1, 5. -es Scipionis .. metu ac
terrore occaecatae 40, 4. -es Scipionis
68, 3. Caesaris -es 85, 3. -es Julianae
41, 2.

2 g e n.: e secunda acie veteranarum
-um partem cohortium collocaverat 60,
2. cognito -is XIII et XIV ex Sici-
lia adventu 62, 1. ſ. adventus 52, 3.
93, 1. aquila ſ. unt. § 4: H 7, 5 (4).
ibi castra duarum -um facit 65, 3.
centurio -is eiusdem 28, 2. centurio
-is XIV 45, 2. ſ. unt. § 4: 54, 1 (2).
V -is .. ad ipsa cornua quinis cohor-
tibus .. collocatis 81, 1 [-e N Hf K
D]. ſ. impetus 2 B. quorum numerus
II -um instar erat 3, 2 (3). quarum
(-um) laudibus et virtute .... H 42, 7.
tribunus militum X -is 54, 1. de vir- 3
tute militis veterani V -is 84, 1. donec
sibi veteranarum -um pars aliqua .. oc-
currisset 31, 10 (9). ut .. -um periculum
facerent 79, 1. V -is pilorum cacu-
mina .. arserunt 47, 6. ibi III -um
praesidio relicto 80, 2 [so N Dt; leg.
haben D K nicht; cohortium Oudend.;
tertia parte pr. rel. Hf]. aquilas et 4
signa habuit XIII -um H 7, 5 (4).
tribuni -is V 28, 2. convocatis om-
nium -um tribunis centurionibusque
54, 1 (2). virtus ſ. ob. § 2: H 42, 7.

d a t.: -ibus opera distribuit 51, 1.
copias hostium his -ibus occurrere sup-
petias 68, 3.

a c c.: nondum -es hostium cogno- 5
verat 72, 2. -es cohortatus 58, 3. collo-
cabat in fronte suas et Jubae -es 59,
2. ſ. conscribo 1) 2 B. ut -es non
in uno loco contineret, sed per causam
frumentandi huc atque illuc raptaret
73, 3 (4). ſ. deduco § 1: 1 B. u. § 3:
2 B. Labieni eques .. -es distinere
61, 2 [d. übr. Hrsgbr. detinere]. propter
mare -es ducit 37, 3. ſ. educo § 1:
1 B. u. § 2: 2 B. quibus -ibus ex- 6
positis 54, 1. ſ. habeo § 2: 4 B. u.
§ 8: 1 B. ſ. instruo § 4: 3 B. ut
sibi -es subsidio intromitteret H 34,
4. huc Scipio -es duas frumentandi
gratia misit 68, 1. -e X XIIIque dex-
tro cornu, XIV et IX sinistro oppo-
sitis 81, 1. Caesar instructas -es ho-
stium copiis ostendit 66, 3. praesidio
his equitibus -em V praemiserat 60,
4 (5). rapto ſ. ob. § 5: 78, 3 (4).
-es productas cum elephantis .. reducit 7
in castra 70, 7. reducit .. -es in castra
73, 4 (5). ut ad subsidium .. -e ad-
versariorum traduci coepta sit a dex-
tro H 31, 4. — audacius accedit ad
-es 75, 3 (4). ſ. ad § 7 u. 8 je 1 B.
cum essent in -em distributi H 36, 4
[-es Fl]. tirones .. inter -es dispertiri

46, 3. post eas (-es) .. Numidas in subsidiaria acie (collocabat) 59, 2.

8 abl.: haec opera .. fiebant a -ibus 51, 6 (7). cum III -ibus est profectus, ut .. succurreret H 9, 4. s. relinquo § 1 u. 3 je 2 B. s. de § 3: 3 B. ex: s. ex § 18: 2 B. u. 19: 1 B. u. § 22: 4 B. u. § 23: 3 B. s. unus § 5: 2 B. cives R., qui sunt in -e IV et VI 35, 4.

legionarius. s. eques § 7 u. 8: 4 B. 1) m. subst.: ex legionibus his .. milites -i complures 35, 6. ab -is m. 59, 2. per -um m. 70, 2. sine -o m. 72, 1. milites -i 75, 6 (7). inter -os [pedites] iacula coiciunt 14, 2. 2) ohne subst.: -os .. recipientes novissimos adoriri et impedire coeperunt, quo minus 18, 2. cum ... -os adortus esset 50, 2 (3). -os Caesaris ita appellare 16, 1. omnibus -is ab hostium equitatu circumventis 15, 3. s. ant. 19, 2 (1). impedio s. ob. 18, 2. ut novo .. genere proelii tirones -i paucique perturbati Curionis exemplo ab equitatu circumventi opprimerentur 19, 2 (1). iacula in -os coiciebant 70, 4. in -os impetum fecerunt 52, 1 [nach N = equites, Davisius hält die Worte f. unecht]. in Caesaris -os impetum faciunt 69, 4. — rex .. a vernaculis -is exceptus est H 10, 8 (4). ceciderunt .. ex -is C H 24, 6.

lego. 1) lese aus, wähle a) quorum patrem Caesar in senatum -erat 28, 2. b) pedites levi armatura (= ex l. a.) lecti H 15, 2. 2) lese simulatque litteras -issent 8, 1.

lenitas. maxime vellem .. homines .. meae -is, modestiae patientiaeque rationem habuissent 54, 2. suam -em et clementiam commemoravit 86, 2 (3). rumore .. perlato de eius -e clementiaque 92, 4.

leniter. langsam iter l. cum reliquis facere 6, 5. — propius munitiones accessit l. 41, 2. ordinatim signa se l. consequi 12, 2. placide l.que procedens 70, 2. vgl. Hirt. 8, 16, 1 u. Civ. I 80, 1. II 40, 1 (2). l. se ad suas recipiant munitiones 18, 5.

levis. vbb. m. armatura: s. arm. 33 B. u. equitatus § 4—6: 10 B.

levo. annona -ata sollicitudinem deposuit 34, 6 (5).

lex. in Uticensibus propter beneficium -is Iuliae parum suis partibus praesidii esse 87, 3 (2).

libens. se paratos, quaecumque imperasset, et -i animo facturos 33, 1 [parato Davis. D K]. — -es cupidique condicionem acceperunt 90, 2 (4).

libenter. l. se omnia facturos, quae vellet 7. 1.

liber. frei a) m. subst.: ad oppidum Leptin, l. civitatem et immunem 7, 1. ex Acilla, civitate l. et immuni 33, 1 [D -a et ipsa imm.que]. b) ohne subst.: expedito exercitu numero servorum, -orum II milium 23, 1.

Liberalia. ipsis -ibus fusi fugatique non superfuissent, nisi H 31, 8.

liberi. sibi suisque -is a Caninio .. fide accepta 93, 3. Catonis filio Damasippique -is .. tribuit (vitam) 89, 5 (4). — -os eorum (principum) obsidum nomine in servitutem abripi 26, 5 (6). -is suis Lucio C. .. commendatis 88, 3. ubi ipse domicilium, coniuges -osque habebat 91, 1 (2). ut sibi coniuges -osque redderent, ut secum eos asportaret 91, 3 (4). — ut .. una cum -is, coniugibus, civibus cunctaque gaza regia cremaretur 91, 2 (3). Afranium et F. cum coniuge et -is vivos capit 95, 2. Pompeiae cum Fausti -is .. incolumitatem .. concessit 95, 3.

libero. ea pecunia provinciam -asse (se) H 42, 2. — ab eo sunt metu periculoque -ati (regni equites) 92, 4. vix periculo -atus petiit H 22, 5.

libertas. 1) Freiheit funditus deletam Italiam urbemque R. in -em vindicavit 22, 2. 2) Zügellosigkeit maxime vellem homines suae petulantiae nimiaeque -is aliquando finem fecissent 54, 2.

libertinus. Scapula, totius seditionis, familiae et -orum caput H 33, 3 [Fl hält fam. et lib. für interpoliert]. dilectus cotidie -orum, Afrorum, servorum denique et cuiusquemodi generis hominum .. habere 36, 1. quos .. ibi .. ex hibridis, -is servisque conscripserat 19, 3 (4).

libertus. servum iussit et -um, qui fuisset eius concubinus, alterum se iugulare, alterum pyram incendere H 33, 4 (5). familiam et -os convocavit H 33, 3.

licentia. memor (Caesar) in Italia
pristinae -ae militaris ac rapinarum
certorum hominum 54, 1. ſ. assumo 1 B.

licet. I) a) m. inf.: petierunt, ut
sibi -eret.. sine periculo proloqui 85,
8. petiit.., ut ei (= sibi) -eret le-
gatum ad Caes. proficisci H 22, 5. —
neque -ere.. nuntiare.. perisse quem-
quam H 18, 3. neque extra vallum
-ere exire nisi discinctum H 22, 7 [nec
cui D]. b) m. coni.: contra cuius..
copias contendas,.. -et nunc cognoscas
45, 4. II) licet: übtrg.: wenngleich
quod factum l. necopinantibus nostris
esset gestum, tamen.. repulsos.. oppido
represserunt H 16, 3 (4).

ligneus. turris -a H 19, 1. tur-
rem l. H 18, 7 (6). ſ. deligo 1) H 18, 8.

lignor. qui extra munitiones pro-
cesserant pabulandi aut -andi aut etiam
muniendi gratia 31, 1 ſ. gratia. dum
-antur H 27, 1.

lignum. in medio foro -is coacer-
vatis 87, 2 (1). comportari -a in oppi-
dum quam plurima 10, 1. in oppido
Zamae -is congestis 91, 2 (3). ſ. deligo
1) H 18, 8.

lito. sühne, räche ita pridie duorum
centurionum interitio hac adversari-
orum poena est -ata H 24, 6.

litterae. a) Brief, Zuschrift hae
-ae vehementer confirmabant mentes
oppidanorum H 28, 3. — quorum (ta-
bellariorum) -as Caesar oppidanis abiecit
H 18, 7 (6). -is acceptis H 18, 5.
ſ. unt. § 2: 4, 3. -as conscribit et
eas captivo dat perferendas in oppi-
dum ad Considium 4, 2. conscriptis
-is circum provinciam 26, 1. hoc die
-ae sunt deprensae, quas mittebat Ur-
2 sagnem Pomp. H 26, 3 (4). -as non-
dum perlectas, sicut erant signatae,
dat homini certo ad Scip. perferendas
4, 4. ſ. ob. § 1: 4, 2. -is ad suos
cives datis 32, 4. simulatque -as le-
gissent 8, 1. ſ. mitto § 1: H 32, 7
(6) u. § 12: H 28, 2 u. ob. § 1: H
26, 3 (4). perfero ſ. ob. § 1: 4, 2 u.
§ 2: 4, 4. perlego ſ. ob. 4, 4. cum
..-as.. Considio porrigere coepisset,
priusquam acciperet ille, unde, inquit,
istas? Tum captivus: imperatore a
Caes. 4, 3. signo ſ. ob. 4, 4. — evo-
8 catus ab eodem -is 48, 1. -is fratis
excitus H 4, 4 (5). quos (Gaetulos)
cum -is mandatisque a Caes. missos
..docuimus 55, 1. b) α) schriftl. Bitte
-as frati misit, ut celeriter sibi sub-
sidio veniret H 4, 3 (4). β) schriftl.
Befehl, Ordre: ſ. mitto § 1: 26, 4 (5)
u. § 8: 20, 3 u. (m. conscribo) 26, 3.
Caesar.. in Sardiniam nuntios cum
-is.. dimisit, ut sibi auxilia.. mittenda
curarent 8, 1.

litus. neque postea -us attigit
23, 3. reliquas naves.. quam maxime
ad -us appelli 80, 5. quae (scaphae)
ad -us fuerant H 40, 6. ſ. secundum
2 B. alga e -e collecta 24, 4. in -e
..reliquos advenientis milites exspectare
11, 2. (remigibus) passim in -e va-
gantibus 62, 4.

lixa. -arum mercatorumque.. in-
terceptis sarcinis 75, 3 (4). cum..
elephans.. in -am inermem impetum
fecisset eumque sub pede subditum..
pondere suo.. premeret atque enecaret
84, 1.

loco. a) castellum in montis loco
munito -atum 36, 4. quae (castra)
erant in campo proxime [locum] Uzittae
-ata 56, 3 (4). b) Thabenenses.. in
extrema eius regni regione maritima
-ati 77, 1.

locus. 1) eigtl.: Ort, Oertlichkeit,
Platz, Gegend, Terrain a) allgm.: is -us
depressus erat 51, 5 (6). quod erat
-us quidam perimpeditus ante aciem
Scipionis, quem suis impedimento..
fore existimabat 58, 5. haec -a sunt
montuosa et natura expedita ad rem
militarem; quae planitie dividuntur
H 7, 3 (2). -a sunt edita et ad ca-
strorum munitiones non parum idonea 2
H 8, 1. huc accedebat, ut -us illa
planitie equitatum evocaret H 29, 4
ſ. equitatus § 9. sic ut ipse -us non
solum opere, sed etiam natura aditus
ad oppugnandum hostem impediret H
41, 3 (2).

gen.: erat accessus -i difficillimus
H 38, 3 (4). aequitas -i adversarios
efflagitabat, ut H 29, 7. ſ. difficultas
1) b) 4 B. (1 m. angustiae). qui (rivus)
ad eorum accessum summam efficiebat 3
-i iniquitatem H 29, 2. ſ. natura 1)
a) u. b) 6 B. — ſ. incertus 3 B. eorum
-orum peritus in insidiis.. consedit
50, 2.

dat.: praeter equites nullo -o aequo

[illegible] H [illegible]. 1. [illegible]
[illegible] H [illegible]
acc.: [illegible] § [illegible] 4 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] § 1: [illegible]
4. [illegible]
[illegible] H [illegible]
[illegible]
2, 3. [illegible]
[illegible]
5 3, 4. [illegible]
[illegible]
..quid [illegible]
[illegible]
ab oppidis [illegible]
[illegible]
6 [illegible]
[illegible]
ad [illegible]
[illegible]
(3). [illegible]
38, 2 (3). [illegible]
[illegible] H 20. [illegible]
[illegible] 1 [illegible]
[illegible]
in eam [illegible]
7 [illegible] H 31: [illegible]
[illegible]
[illegible] b) 2 [illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] 56, 3 [illegible]
[illegible]
[illegible]
abl.: [illegible]
[illegible], ubi [illegible]
[illegible] 5. quo [illegible]
[illegible] H [illegible]
[illegible]quemadmodum [illegible]
[illegible] 71, 1 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 26, 3 [illegible]
[illegible] H [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 5. [illegible]

conserendi H 25, 2 ſ. consuetus. uti
fieri non posse neque -um excusatio
ullum haberet nec moram tergiversa-
tio 8, 4 ſ. excusatio.

longe. I) posit. [bene l. H 25, 2].
1) weit (entfernt) a) α) complura .. ca-
stella .. non l. a mari (erg. sita) reli-
quit 2, 6. supercilium .. nacti non l.
a Caes. castris 58, 1. non l. ab op-
pido .. facit castra 7, 2. — ſ. absum
2) a) 3 B. haud ita l. ab Scip. con-
sedit 48, 2. haud ita l. a Caes. ca-
stris constitit 80, 2. levem armaturam
.. non l. ab opere .. constituit H 25,
2 7. non l. a suis castris .. instruere
aciem 80, 1. non ita l. ab ultimo
colle .. fuit 38, 2. — nostri ex humili
convalle bene l. sunt egressi H 25, 2.
copias hostium haud l. ab sese visas
12, 1. β) l. lateque prospiciunt H 8,
3. b) α) m. acc.: III milia pass. l.
considunt 24, 1. ab eius castris milia
pass. VI l. .. consedit 67, 3. erat ab
eo (Caes.) l. milia pass. XIV 68, 1.
3 β) m. abl.: non l. a castris .. mille
passibus ad mare versus consedit 80,
3. ab Scipionis (castris) II milibus
pass. longe constitit 77, 4. 2) bei
weitem l. et virtute et numero nostri
erant superiores H 7, 6 (5).

II) compar. [vgl. bene longe H
25, 2]. 1) weiter a) ſ. a § 1 u. 3 u.
11 je 1 B. quanto l. ab oppido disce-
debatur 6, 6 (5). ſ. procedo § 2: 58,
4 4 (3). H 29, 6. paulo l. progressus
ab suis munitionibus 48, 5 (6). dum
equites l. ab signis prosequuntur 15,
1. quae (naves) l. a portu in salo
stabant 62, 5. — paulo l. .. circum-
vectus 59, 5 (6). l. in agris frumen-
tari 68, 3. ſ. progredior § 1: 3 B.
ſ. prosequor a) 2 B. u. b) H 11. 1.
b) absol. = l. quam: ne quis miles
ab signis IV pedes l. procederet 15, 1.
non l. fere mille passus ab suis muni-
tionibus progressus 78, 2. 2) v. d. Zeit:
ut l. bellum duceret H 8, 1.

longitudo. post eas Numidas
(collocabat) .. ita extenuatos et in -em
derectos 59, 2. suos equites exporrigere
.. in -em 78, 4. aciem in -em quam
maximam porrigi 17, 1. aciem deri-
gunt mirabili -e non peditum, sed equi-
tum confertam 13, 1 [so N Dt Hf;
mirabilem in -em Forchh. D K].

longus. a) naves -ae 1, 5. naves
onerariae et l. nonnullae 7, 3. suis
onerariis l.que nav. 46, 4. naves XX
.. -as H 37, 2. in naves l. 2, 1. na-
vibus l. 8, 1. 96, 1. cum -is paucis
nav. 2, 5. cum X nav. l. 6, 2. cum
-is nav. 46, 4. cum XIII nav. l. 62,
2. — -iore .. oratione 90, 1 (2). b)
weit entfernt aquatione .. l. et angusta
51, 5 (6).

loquor. haec centurio praesenti
animo adversus opinionem eius est lo-
cutus 46, 1. — qui ita locutus esset
H 18, 6 (5).

loricatus. a) centuriones -i VIII
H 20, 4. ornatus ac -us cum esset
elephantus 72, 4. -os viros fortes H
4, 1 (2). b) -us unus ex legione ver-
nacula ad nos transfugit H 20, 2. -i
.. ex equis descenderunt H 4, 2 (3).
missos facere -os, qui praesidii causa
praepositi oppido a Pomp. essent H 13, 5.

lucrum. illo beneficio suum male-
ficium existimabant se -i facere H 36, 1.

luctuosus. propter patriae -am
perniciem H 17, 2.

lumen. -ibus accensis 56, 3 (4).
89, 5 (4).

luna. -a hora circiter VI visa est
H 27, 3.

lunatus. -is castris 80, 2.

lustro. -ato exercitu 75, 1.

lux. -e clara Cassium .. interficere
voluistis H 42, 4. insequenti -e H
10, 1. 19, 3 (5). prima -e Adrumetum
accedit 63, 5 (6). cum prima -e ador-
tus 95, 2.

M.

magis, maxime. I) comp. 1)
a) α) Numidas .. ad collis radices m.
appulerat 59, 5. β) hostis m. m.que
instare 15, 2. b) nec minis nec pre-
cibus suis moveri, quo m. se reciperent
91, 3 (4). 2) m. quam: artificio m.
quam viribus decernendum 14, 1. loco
se m. defendere .. quam in campo com-
minus consistere 42, 1. ſ. unt. 54, 5.

2) m. comp.: exspectatione copiarum regiarum exercitus eius m. suspensiore animo .. commovebatur 48, 3. ut .. m. in seditione .. quam pudoris .. fueritis studiosiores 54, 5. II) superl. a) am meisten, sehr α) quibus rebus m. hostis conterretur H 31, 2. quae res m. impediebat H 38, 2. m. vellem .. homines suae petulantiae .. finem fecissent 54, 2. β) naves .. quam m. ad litus appelli 80, 5. b) vorzüglich, besonders omnium .. animi in terrorem coiecti et m. tironum 16, 4 (3). sagittarios .. locis certis m.que in cornibus collocaverat 60, 5. ut .. specus .. clam habeant atque id propter bella m. .. praeparent 65, 1.

magistratus. populi R. -ibus sacrosanctis manus semel et saepius attulistis H 42, 4.

magnitudo. 1) Größe gloria et animi -e elatus 22, 2. tu .. per te ipse satis animi -e diligentiaque praeditus 22, 5. — elephantorum -e multitudoque animos militum detinebat in terrore 72, 3. 2) große Menge -e copiarum confisi 49, 1 (2). — propter pecuniae -em aliqua ei inferebatur causa H 1, 4.

magnopere. te m., ut de negotio desistas, adhortor 45, 4 (3).

magnus. [bene m. vgl. bene 11 B. non parum m. H 24, 4 (5). satis m. 34, 3. 50, 1. — fere m. H 18, 6 (7). tam m. 58, 2. quam maximus 17, 1].

I) 1) groß a) dem Raume nach: in castra maiora H 27, 4. maioribus c. H 9, 4. ab suis maximis c. 51, 2. -a munitione H 41, 3 (2). -is operibus 43, 1. operibus maximis 91, 1 (2). bene -a .. muri parte H 13, 4. maximam .. pyram 91, 2 (3). b) der Menge u. Zahl nach = zahlreich, beträchtlich auxilia m. equitatus 5, 1. maxima .. auxilia .. Numidarum 19, 3. catapultarum ..-am copiam 31, 7 (6). copiam (equitatus) .. non m. 12, 2. satis -a copia (navium) 34, 3. maiores .. c. H 1, 4 (5). contra -as c. 10, 3 (4). copiis maioribus 20, 1. -is .. c. 31, 5 (3). tam -is c. auxiliisque 58, 2. -is equitum c. 13, 1. equitum -is peditumque c. 25, 1. cum -o equitatu levique armatura 65, 3 (4). bene -a manus H 35, 2. bene -am m. H 22, 6. 35, 3. bene -a .. manu H 1, 2. 40, 2. bene -a multitudo H 4, 2 (3). -a multitudine H 38, 4. bene -am mult. telorum ignemque H 15, 6. -um numerum frumenti 8, 3. -am frumenti num. 89, 1. -o num. frumenti 9, 2. 34, 3. 65, 2. -o .. fici num., pauco tritici 67, 2. maximus num. (sauciorum) 21, 2. -a ex parte 31, 6 (5). maiorem p. exercitus H 28, 2. [prope] -a pars hominum H 3, 9 (8) s. prope § 4. fere -a pars hominum H 18, 6 (7). -am p. hominum H 9, 3. maiorem p. navium 2, 2. oppidorum -a pars H 8, 4. levis armaturae -a vis 1, 4. contra -am vim hostium 14, 1. c) α) v. d. Zeit: vgl. maiore parte diei 30, 1. bene -am partem temporis H 16, 2. bene -um tempus H 12, 4. β) v. Alter: maior Titius 28, 4. 2) gewaltig, heftig caedes .. m. H 37, 2. caede bene m. H 41, 1. non parum -a in c. H 24, 4 (5). ad maiorem contentionem H 5, 5. ignes ..-os H 6, 1. -o incursu 52, 1. iugulationem m. H 22, 6. metum .. m. H 27, 2. -o metu ac tristimonia 10, 2 (3). in -um .. periculum 16, 1. -o .. per. H 30, 6 (5). nostro -o .. per. H 38, 5. -o cum .. per. 51, 3 (4). -um proelium H 4, 2 (3). stridore maximo 84, 1. maximo cum stridore cursuque 84, 4 (3). -us terror 48, 3. in -um timorem 35, 2. -o .. timore H 31, 4. 3) ansehnlich, bedeutend -o .. adiumento H 41, 4 (3). non sine -o consilio 35, 1. maiore .. gloria H 14, 3. -um .. incitamentum H 25, 6. satis -a latitudine 50, 1. in longitudinem quam maximam 17, 1. -is praemiis pollicitationibusque 35, 2. propter maximas res gestas 35, 8 (9). maximis rebus gestis 71, 1. -am spem 88, 6. -a cum virtute H 40, 6.

II) maiores. quod ipsi -esque eorum beneficio C. Marii usi fuissent 32, 3. neque tam excellenti -um dignitate parta 22, 4.

male. 1) übel adversarii m. accepti 18, 5. suis m. acceptis 41, 1. 2) unglücklich re m. gesta 28, 3. rei m. gestae 86, 1 (2). — naves .. errabundae m. vagabantur 21, 3.

maleficium. s. beneficium § 1 u. 2: 2 B.

malo. ut -int regis esse vectigales,

quam cum civibus .. in suis fortunis esse incolumes 8, 5. usu venisse hoc civi R. .. barbaro p o t i u s oboedientem fuisse quam .. incolumem reverti -le (= maluisse) 57, 3 s. caedo.

malus. übel gesinnt tribunus mil. seditiosus m.que civis 54, 4.

mancipium. praeter ipsum militem et arma nec vas nec -um neque ullam rem .. imponi 47, 3.

mandatum. datis -is 2, 4. (Gaetulos) cum litteris -isque a Caes. missos 55, 1.

mando. ut erat -atum 4, 3.

mane. m. imperat .. legiones se .. sequi 66, 1. postero die m. in oppidum introiit 90, 1. eodem tempore m. loricatus unus .. transfugit H 20, 2. s. a § 12: 2 B. cum primo m. Leptim .. vectus 62, 5.

maneo. extra oppidum ea nocte -sit 89, 5 (4).

manumitto. ut servitia -erent 88, 1. oppidanorum servi, qui erant a Sexto Pomp. -ssi H 34, 2.

manus. 1) a) Hand α) -um eius incidit H 18, 2. praecisis -ibus missi sunt facti H 12, 3. suis -ibus vulnus .. divellit 88, 4. milites bestias -ibus pertractabant 72, 5 (6). β) sub -um Scipioni in castra summittere (delectos) non intermittit 36, 1. b) α) bewaffnete Hand cum locum efflagitarent -um conserendi H 25, 2 [so Dt; d. übr. Hrsgbr. cum l. effl. ut consueti insequi; s. consuetus]. β) Handgemenge, Gewalthätigkeit: s. affero § 1: 2 B. eum .. lapidare et ei -us intemptare H 22, 4. (cum) nec comminus ad -us rediretur 18, 4. 2) Schar, Mannschaft erat bene magna -us intra Pomp. partium, quae praesidium receptum indignaretur H 35, 2. antequam rex -um colligeret 92, 1. s. comparo 2) a) 2 B. s. facio § 15: 2 B. s. habeo § 3: 2 B. ipse cum expedita -u proficiscitur .. frumentatum 9, 1. qui Thisdrae cum familia sua, gladiatoria -u Gaetulisque praeerat 93, 1.

mare. ad .. -e tuendum ab hostibus .. proficisci 8, 2. s. ad § 1 u. 7 je 1 B. ad .. versus s. versus 1) a) 2 B. Pompeianos in -e navesque .. compulerunt 23, 2. moles iacere in -e 26, 6 (8). inter quod (stagnum) et -e angustiae .. interessent 80, 1. per -e umbilici fine ingressi 85, 1. propter -e legiones ducit 37, 3. qui multa terra -ique bella confecissent 24, 4. terra -ique clausus (Vergilius) 93, 3. ut .. Thapsum -i obsiderent 67, 1. complura .. oppida non longe a -i reliquit 2, 6. Caesar a -i non digredi 7, 4. iugum a -i ortum 37, 4. neque per anni tempus in -i classes sine periculo vagari poterant 24, 3.

maritimus. -a oppida 9, 2. oppido m. 28, 1. secundum oram m. 3, 1. porta m. 85, 1. in extrema eius regni regione m. 77, 1.

Martius. a. d. XI Kal. M. H 19, 6. a. d. III Non. M. H 27, 2.

materfamilias. m. de muro se deiecit, ad nos transiliit dixitque se cum familia constitutum habuisse, ut H 19, 3.

materies. s. congero (1 B. m. succido) 2 B. ut a Munda .. -em illo deportarent H 41, 6 (5). -es, unde soliti sunt turris ac vineas facere, .. non reperiebatur H 41, 5 (4).

matutinus. -o tempore H 6, 4.

medicus. cum .. -us familiaresque continere (eum) atque vulnus obligare coepissent 88, 4.

mediterranea, orum. Caesar a mari non digredi neque -a petere propter navium errorem 7, 4.

medius. a) α) ad aciei suae -am legionem 60, 3. β) a c i e s -a 59, 2. suam a. m. 41, 3. -am a. suam 42, 1 (2). in -a a. 60, 1 (2). acies .. -ae 14, 2. per -um campum 51, 2. 61, 6 (7). -o campo 18, 3. coronam bestium .. m. dividit 17, 1 (2). in -o foro 87, 2 (1). 91, 2 (3). H 42, 4. ex -o itinere 52, 3. -o iugo 38, 2 (3). -a planitie H 29, 3. -is eorum praesidiis H 3, 7. b) s u b s t. medium: Mitte eo de -o sublato H 1, 4.

mehercule. in magnum m. vos periculum impulit 16, 1.

memor. -or (Caesar) pristinae licentiae militaris ac rapinarum certorum hominum 54, 1.

memoria. 1) Erinnerung quod post hominum -am numquam est factum H 15, 6. 2) Gedächtnis eam civitatem .. de populo R. meritam esse -a tenens H 3, 3 [so Dt; K nimmt eine

Lücke an hinter esse u. möchte sciens
ergänzen].

mens. 1) Seele, Gemüt: z. Umschr.:
hae litterae vehementer confirmabant
-es oppidanorum H 28, 3. 2) Geistes-
kraft, Denkvermögen ferocitas Antistii
omnium -es converterat ab opere ad
spectandum H 25, 5. ut .. oculos -em-
que ad mare dispositos derectosque
haberet 26, 4 (5). quorum .. partem
animum -emque perterritam atque in
fugam destinatam habere 88, 2. 3)
a) Besinnung imperitorum -es timor
praepediebat H 31, 6. b) Vorsatz, Ab-
sicht eos hac -e et conatu venisse, ut
.. opprimerentur 19, 2 (1).

mensis. fere iam aliquot -ibus
ibi detinebatur H 3, 1.

mercator. lixarum -umque, qui
plostris merces portabant, interceptis
sarcinis 75, 3 (4).

mercor. victus sui -andi gratia
62, 4.

merens. praemia fortissimo cui-
que ac bene -i .. tribuit 86, 3 (4).

mereo, mereor. 1) diene (als
Soldat) quorum patres cum Mario ante
-uerant 56, 3 (4). 2) verschulde eos
nihil -uisse, quare tali poena afficeren-
tur H 16, 4 (6). 3) mache mich ver-
dient cum bene -iti essent 77, 1. —
cum aliquis ex ea civitate optime [de
Cn. Pomp.] -itus civis esset H 1, 4.
eam civitatem .. optime de populo R.
-itam esse H 8, 3.

merx. qui plostris -es portabant
75, 3 (4).

messis. propter adversariorum
dilectus .. -em non esse factam 20, 4.

metus. ex eo tempore -um esse
magnum H 27, 2. — ab eo (Caes.)
sunt -u periculoque liberati 92, 4. —
ne hi propter .. hostium multitudinem
-u deficerent 11, 4. quibus -u exsangui-
bus de vitaque .. desperantibus 90, 2
(4). — non hostium vi et -u commo-
tus patientem se .. praebebat 31, 8 (6).
-u conterritos complures profugere H
22, 7. -u ac terrore occaecatae (le-
giones) .. fugere coeperunt 40, 4. -u
perterriti, cum in fuga essent, .. se
recipiunt H 25, 9 (8). magno -u ac
tristimonia sollicitabantur 10, 2 (3).
ut sine -u prodirent 90, 1 (2).

meus. elige ex tuis cohortem ..;
ego .. ex meis commilitonibus .. X su-
mam 45, 5 (4). ab exercitu m. 54, 4.
in m. exercitu 54, 5 (2 B). contra
Caesarem, imperatorem m. 45, 3. m.
lenitatis, modestiae patientiaeque 54,
2 (Ggs. suae petulantiae).

miles. m. eques s. eques § 5:
4 B. subi.: miles 16, 2 (1). 3 (2).
m. noster 72, 4. m. hic 84, 2 (1). ne
quis m. 7, 2. 15, 1. plur.: -es 32,
2. 47, 2. -es .. omnes 31, 1. -es vete-
rani .. et nonnulli tirones 44, 2. Cae-
saris .. non amplius III aut IV -es
veterani 70, 4. expeditos ex singulis
legionibus tricenos -es esse iusserat
75, 4 (5). ex legionibus his .. -es le-
gionarii complures 35, 6. -es legio- 2
narii 75, 6 (7). ex legionibus .. Sci-
pionis -es 52, 5. vgl. 77, 3. — decu-
manum -em, qui te petit, scito esse
16, 3 (2). — voc.: quid tu, inquit,
miles tiro? 16, 1.

gen.: s. animus I) b) 2 B. u. II)
2) b) 1 B. quorum (-um) numerus
fuit XXX cohortium 12, 3. partem
-um castra non ignaviter munire 81,
1. equites .. hostium pilum -is cursu
facile vitabant 15, 1. s. tribunus 4 B.
s. virtus (abl.) b) α) 2 B.

dat.: -i cervices (sunt) abscisae H 3
20, 5. dedisse oppidum diripiendum
.. -ibus 74, 2 (3). eis (-ibus) ad igno-
scendum (nulla facultas est data) H
12, 2. parco s. unt. § 7: 85, 9 (10).
quae (res) usui -i esse consuevit 47, 3.

acc.: -e abiecto 84, 4 (3). -es ve-
terani ira et dolore incensi .. ut par-
cerent hosti, non poterant adduci 85,
6 (7). Caesar in opere -es adhortari
39, 1. L -ibus amissis, paucis sauciis
86, 1. asservo s. unt. § 5: 44, 2. ex
legione vernacula -es sunt capti .. II 4
H 12, 1. -em proboscide circumdat
atque in sublime extollit 84, 2. in
conspectu oppidanorum -es collaudat
86, 3 (4). ut .. in .. concitandis -ibus
adversum vestrum imperatorem .. fueri-
tis studiosiores 54, 5. ut consueface-
ret -es hostium dolos .. cognoscere 73,
2 (3). s. contineo 4) a) u. b) je 1 B.
quos (-es veteranos .. et tirones) asser- 5
vatos sine contumelia deducendos cu-
ravit ad Scip. 44, 2. -e ab opere de-
ducto 80, 4. s. defetigo 3 B. ad .. -es
suos .. ab opere depellendos .. accedere

29, 2. quod triennio in Africa suos -es consuetudine retentos fideles sibi iam effecisset 19, 3. -es .. in opere exercere 26, 6 (8). in litore .. reliquos advenientis -es exspectare 11, 2. extollo ſ. ob. § 4: 84, 2. ſ. facio § 20:
6 2 B. -es in campo iubet galeari et ad eam pugnam parari 12, 3. eos (expeditos -es) in equitatum Labieni immissos turmis suorum suppetias mittit 75, 4 (5). ſ. impedio a) u. c) je 1 B. incendo ſ. ob. § 3: 85, 6 (7). gravis .. armaturae miles .. ab iis insectatus 71, 2 (4). in Italia -es populi R. contra rem p. instigasti 54, 4. miles, qui fratrem suum .. iugulasset, interceptus est a nostris et fusti percussus H 27, 6. ii omnes Scipionis
7 -es .. a -ibus deprecante (Caesare), eis uti parcerent, ad unum sunt interfecti 85, 9 (10). mitto ſ. ob. § 6: 75, 4 (5). paro ſ. ob. § 6: 12, 3. percutio ſ. ob. § 6: H 27, 6. inferiore loco premebantur (-es nostri) H 12, 6. eos .. qui in praesidiis relicti sui -es fuissent 11, 4. retineo ſ. ob. § 5: 19, 3. (quod) neque -em unum ab Sicilia sustulisset 54, 1 (2). — ipse pedibus
8 circum -es concursans 81, 1. ita vim hostium .. per legionarium -em commodius sustinebat 70, 2. praeter ipsum -em et arma nec vas nec mancipium .. imponi 47, 3.

abl.: tua opera -ibus .. res p. caret 54, 4. navem .. actuariam complet -ibus et sagittariis 28, 1. eum armis, -ibus, pecunia iuverant 97, 3. — ſ. a § 9 u. 21 je 1 B. speculator .. captus a -ibus et interfectus est H 13, 3. cogniti sunt a -ibus, qui .. cum Fabio .. fuerant
9 H 12, 2. tubicen a -ibus coactus canere coepit 82, 3. ne a -ibus .. ipsi quoque interficerentur 85, 8 (9). a -ibus nostris interfecti sunt H 12, 2. pilo traiectus .. a -e 85, 7 (8). pro -ibus tuam familiam .. in naves imposuisti 54, 4. equitatu suo sine legionario -e hostium equitatui .. nullo modo par esse poterat 72, 1.

miliarium. quo cum ad VIII -um venisset H 32, 7 (6).

millies. m. sestertio his imposito 90, 3 (5) [bis m. Hf D].

militaris. pristinae licentiae -is 54, 1. more m. 54, 3. 85, 5 (6). H 38, 3. ad rem m. H 7, 3 (2).

mille. I) 1) erant numero circiter m. 95, 1. — cum equitibus .. MDC 18, 1. 19, 4 (6). equitibus MDC 19, 4 (6). Gaetuli .. nobiliores equitumque praefecti .. circiter m. 56, 3 (4). circiter passus m. 38, 3 (4). non amplius passus MD 39, 2. non minus m. passuum spatio 59, 5. non longius fere m. passus 78, 2. non amplius m. et D passus 80, 1. m. passibus 80, 3 [D hat MD]. funditores sagittariique m. 77, 3. 2) subst. m. gen.: 2
in navis .. imponit .. sagittariorum m. 34, 4. minus m. passuum .. aberant legiones 41, 2 [passus Hf Forchh.]. nostri desiderati ad hominum m. partim equitum p. peditum H 31, 10. II) milia. 1) abſol. a) = m. passuum: a Scipionis (castris) circiter duum -um interiecto spatio 75, 1. XVI -a nocte progressus 79, 1 (2). b) turmae Cassianae donavit -a XIII .. et levi armaturae -a XII (sest.) H 26, 1. 2) a) appoſ.: qui superati a nostris sunt 3
interfecti hominum -a XXII H 34, 5 (4). reliquos vivos capiunt, XIV -a H 41, 2. equitatu tegebatur cum levi armatura -bus sex H 30, 1. b) cuius (exercitus) numerus .. fuit peditum III -a 3, 1 (2). ceciderunt -a hominum circiter XXX H 31, 9. — gen.: cuius copiae legionum VIII et equitum III -um esse nuntiabantur 20, 2. ſ. numerus 1) a) 3 B. — acc.: ſ. absum 4
2) a) 4 B. ſ. consido 3 B. planities .. intercedebat circiter -a passuum V H 29, 1. legiones .. mittit ab castris suis -a pass. X 65, 2. hic campus .. patet -a pass. XII 37, 4. profectus circiter -a pass. IV 76, 2 (3). ſ. progredior § 2: 12, 1. 65, 3. 75, 1. ut aqua .. nusquam reperiretur propius -a pass. VIII H 41, 4 (3). materies .. propius -a pass. VI non reperiebatur H 41, 5 (4). ſ. sum § 10: 4 B. — collectis .. equitum II -bus 2, 1. in 5
quo tritici modium -a CCC comportata fuerant 36, 2. occisis hostium L -bus fugatisque compluribus 86, 1. ut .. Maurorum equitum II -a loco pellerent fugarentque in oppidum 6, 3. neque amplius -a pass. VI terrae Africae .. tenebant 24, 3. — convenire .. equi- 6

tum ad II -a 1, 5. milites .. ad -a IV .. Caesari occurrerunt 77, 3. equites Juliani CCCC vim hostium ad IV -a numero sustinere non poterant 78, 7. ceciderunt .. equites R. .. ad -a III H 31, 9. — insecuti per III -a pass. 78, 8. = abl.: V[III] -bus pass. ab suis castris, ab Scipionis vero II -bus pass. longe constitit 77, 4. nostra praesidia (erant constituta) .. IX -bus equitum
7 H 30, 1. XXX centenis -bus pondo olei .. multat 97, 3. — cum Maurorum circiter III -bus apparuit 3, 1. cum .. Numidarum sine frenis VII -bus .. est decertatum 19, 4 (6). legiones conscriptas ex cuiusquemodi generis amplius XII -bus 19, 3 (5). quem Caesar in -bus pass. IV consecutus 63, 3 (4).

minae. postquam Juba .. diu multumque .. -is pro imperio egisset cum Zamensibus, dein .. precibus orasset 91, 3 (4). eos .. nec -is nec precibus suis moveri, quo magis se reciperent 91, 3 (4).

minime s. parum.

minuo. ipsius nomen auctoritasque magna ex parte eorum exercitus -ebat audaciam 31, 6 (5).

minus s. parum.

minutatim. m. cedebant 78, 7. milites .. omnes intra munitiones m. modesteque sine tumultu .. se recipere 31, 1.

minutus. klein, unbedeutend lapillos m. 27, 1. cotidiana -a proelia H 5, 4. -is proeliis 29, 1. proeliis m. 51, 6 (7).

mirabilis. -i celeritate 22, 2. in ipsius imperatoris .. -i hilaritate 10, 3 (4). -i longitudine 18, 1. -em in modum 31, 7 (5). hic campus -i planitie 37, 4. -i .. scientia bellandi 31, 4 (2). -i velocitate 69, 4.

mirifice. m. .. hostium levis armatura anxium exercitum nostrum .. habebat 71, 2 (3).

mirificus. a) bewunderungswürdig -a corpora Gallorum 40, 5. -is operibus 88, 5. horum corpora -a specie amplitudineque 40, 6. -um et optandum tempus H 29, 4. b) sehr zahlreich quae (levis armatura) erat -a, si legiones quoque accessissent 72, 2.

miror. Scipio quique cum eo essent comites -ari et requirere 35, 1.

mirus. Nec -um. Animadvertebat enim 26, 5 (6). Nec -um. Copias enim habebat 73, 2.

miser. quibus -is (hostibus) ea res parvo-praesidio fuit 85, 6 (7).

misereor. m. vestri 16, 1.

miseria. iis se in -is suamque fidem implorantibus auxilio .. esse non posse 26, 5 (7).

miseror. m. acc. c. inf.: ipse .. -ari .. tanta homines esse dementia, ut 8, 5.

missus, us. gladiorum ictus telorumque -us exceptantes H 17, 3 f. excepto. vehemens fiebat ab utrisque clamor telorumque -u concursus H 31, 1. pilorum -u fixa .. adversariorum multitudo H 31, 3.

mitto. [Obj. zu ergänzen 16, 3 (2). vgl. 32, 4]. I) schicke, sende 1) a) α) (ut) praeterea ferrum, plumbum -eretur 20, 3. s. unt. § 9: H 32, 7 (6). postero die, quam misisset litteras nuntiumque 26, 4 (5). litteris missis H 32, 7 (6) [Koch will lectica missa]. β) quem (Sallustium) .. missum a Caes. cum classe demonstravimus 34, 1. — nonnullae civitates sua sponte auxilia -ebant H 1, 3. quorum ex numero electis hominibus inlustrioribus [Gaetulos] .. 2
cohortatus .. -it 32, 4 [so D Dt; d. übr. Hrsgbr. haben Gaet. nicht]. Gaetuli .. perfugae, quos cum litteris mandatisque a Caes. missos .. docuimus 55, 1. legiones duas cum equitatu -it ab castris suis milia passuum X 65, 2. praesidium brevi tempore se missurum 36, 3. ut .. ad subsidium -endum se committeret H 9, 1. qui (turmae Hispanorum) missi .. Numidas adorti .. capiunt 39, 3. b) α) quem (commeatum) a Sicilia miserat 44, 1. β) 3
Cispius quo erat missus celeriter pervenit 62, 3. litterae sunt deprensae, quas -ebat Ursaonem Cn. Pomp. H 26, 3 (4). cum partem equitatus sui Leptim misisset 61, 5 (6).

2) m. Präpos. a) s. ob. 44, 1. b) ad α) Scipio -it ad Aquinum: nihil atti- 4
nere eum cum adversariis colloqui 57, 2. cohortes .. ad vos -ere H 26, 6 (7). secundum commeatum in Africam -it ad Caes. 34, 4. legatos ad Caes. -unt

77, 1. quae (pars) legatos ad Caes.
miserat H 37, 1. legatos de his rebus
ad Caes. Uticam -unt 92, 1. legatos
ad Caes. -unt, ut sibi legiones .. intro-
5 mitteret H 34, 4. naves onerarias ..
in castra ad Caes. -it 34, 3. specu-
latores ad oppidum Ateguam miserunt
H 22, 3. qui (tabellarii) a Corduba
ad Pomp. missi erant H 12, 3. s. unt.
§ 10: H 16, 1 u. § 11: 57, 2. — hoc
misso ad Uliam praesidio, ut Pompeium
ab ea oppugnatione deduceret H 4, 1.
6 β) qui (equitatus) erat missus a Juba
ad stipendium accipiendum 6, 1. Ra-
birium in Siciliam ad secundum com-
meatum accersendum -it 8, 1. [pedites
et equitatus ad persequendum missi
celeriter iter faciebant H 37, 2 nur
Fl]. quae (cohortes) ad persequendum
missae essent H 38, 1. c) Cispium
cum classe .. ad Thapsum versus in
stationem praesidii gratia .. -it 62, 2.
7 d) de s. ob. § 4: 92, 1. e) gratia:
ex Gaetulis duos .. pro perfugis specu-
landi g. in Caes. castra -unt 35, 2.
s. ob. § 6: 62, 2. huc Scipio legiones
duas frumentandi g. misit 68, 1. f)
8 in: s. ob. § 4: 34, 4 u. § 5: 34, 3 u.
§ 6: 8, 1. 62, 2 u. § 7: 35, 2. sex
cohortes in fines regni sui -it, quae
essent praesidio contra G. 55, 2. lit-
teras in Siciliam nuntiosque -ere, ut
sibi crates .. congererent 20, 3. litteris
celeriter in Siciliam [missis] ad Alienum
.. conscriptis [et] per catascopum -it,
ut 26, 3 [so N Dt; K hat missis und
et nicht; litteris c. in Sic. ad A...
conscr. et per c. missis D Hf]. cre-
9 brius nuntiis in Italiam missis H 1, 5.
g) per s. unt. § 10: 26, 3. h) pro
speculatoribus missi a Scip..., ut per-
spiceremus, num quae fossae .. factae
essent 35, 4 (5). s. ob. § 7: 35, 2.
3) a) m. acc. c. inf.: s. ob. § 4: 57,
2 u. unt. § 12: H 28, 2. eius verbis
nuntium -it, eum minus belle habere:
ut -erent lecticam, qua in oppidum
10 deferri posset H 32, 7 (6). b) m. ut:
s. ob. § 4: H 34, 4 u. § 5: H 4, 1
u. § 8: 20, 3 u. § 9: 35, 4 (5). H 32,
7 (6). per catascopum -it, ut .. quam
celerrime exercitus sibi transportaretur
26, 3 s. ob. § 8. litteras fratri misit,
ut celeriter sibi subsidio veniret H 4,
3 (4). a Pompeianis clam [ad] nostros
tabellarius est missus, ut .. eruptionem
facerent H 16, 1 [Clarkius hat ad ge-
tilgt]. c) m. qui u. Konj.: s. ob. § 8: 11
55, 2 u. § 9: H 32, 7 (6) u. unt. § 15:
H 18, 4. viator .. ab Juba ad eum
est missus, qui diceret 57, 2. alteram
alam -it, qui satagentibus celeriter
succurrerent 78, 7.
4) m. dat. d. Pers. u. acc. a) α) ut 12
sibi auxilia, commeatus, frumentum ..
-enda curarent 8, 1. uti .. sibi auxilium
-eret 92, 1. ut sibi praesidium -at
36, 2. 74, 1 (2). uti sibi primo quo-
que tempore subsidium -eret H 3, 2.
β) s. ob. § 10: H 4, 3 (4). Ursaonen-
sium civitati .. antea litteras miserat,
Caesarem nolle in convallem descen-
dere H 28, 2. b) eos .. turmis suorum
suppetias -it 75, 4 (5).
5) m. dat. des Zwecks: Crispum ..
cum cohortibus III .. praesidio Tha-
benam -it 77, 2.
II) 1) entlasse indignos vos esse arbi- 13
tror, qui .. ordines ducatis, missosque
facio 54, 5. tabellarii .. praecisis mani-
bus missi sunt facti H 12, 3. missos
facere loricatos H 13, 5. 2) stürze,
stoße de muro praecipites -ere (hospites)
H 15, 6. 3) werfe, schleudere ballista 14
missa a nostris turrem deiecit H 13,
7 (8). glandem s. inscribo 2 B. ignem
multum miserunt, sic ut omne genus
ignis per iactus solitus est -i H 11, 2
[N K nehmen eine Lücke hinter genus
an; Hf -us telorum, quibus ignis, flam-
mert aber sic ut bis mitti ein; D sicut
o. g. quibus i. p. i. s. e. m.]. indi- 15
cium glande scriptum misit, per quod
certior fieret Caes., quae H 18, 4. quae
(acies) contra eorum frontem adversam
lapillos minutos -eret 27, 1. cum ab
adversariis lapides -i coepissent 27, 1
(2). lapidibus missis 27, 1 (2). dum
in Labienum -ere (pilum) contendit
16, 3 (2). scorpione accuratius misso 16
29, 3 (4). in hostes languide tela ne-
glegenterque -entis .. immittit cohortes
18, 5. donec ab hoste telum missum
ad se perveniret 81, 2 (1). quo loco
et quemadmodum tela -erent 71, 1 (2).

modeste. s. minutatim 1 B.

modestia. Mäßigung, Milde: s.
lenitas 1 B. ut .. magis in seditione
.. quam pudoris -aeque fueritis studio-
siores 54, 5.

modius. in quo tritici -ium milia CCC comportata fuerant 36, 2.

modo. 1) nur a) α) parvulam m. causulam nactus 54, 1. β) dilectum .. cuiusquemodi generis hominum, qui m. per aetatem arma ferre poterant 36, 1. b) non m. .. non, sed etiam s. etiam § 4: 2 B. 2) v. d. Zeit: a) m. .. m. ..: cum .. m. insequerentur, m. rursus .. repellerentur 6, 5. m. procedendo m. resistendo tardius itinere confecto 70, 5. m. procurrerent m. recederent 71, 1 (2). m. se intra portas recipere m. inconstanter .. prodire 82, 1. b) ut m. hi, nonnumquam illi superiores discederent H 5, 4.

modus. 1) Maß, Ziel quoniam ipsi sibi neque -um neque terminum constituunt 54, 3. 2) Art, Weise stili caeci mirabilem in -um consiti 31, 7 (5). coronae in -um cingere .. Caes. copias 70, 3. crebris locis speluncae in -um subrutis 50, 1. elephantos hoc -o condocefacere 27, 1. Scipio hoc -o aciem derexit 59, 2. Caes. .. acies hoc -o fuit collocata 60, 1. cum ab hostibus eodem -o pugnaretur 18, 4. hostium equitatui .. nullo -o par esse poterat 72, 1. incitatis militum animis resisti nullo -o posse 83, 1. quonam -o sustinere se posset ab eorum equitatu 72, 2.

moenia. ut .. -a delerent H 36, 2.

moles. -es iacere in mare 26, 6 (8).

moleste. m. et acerbe accipiebant impediri, quo minus H 30, 4.

mons. quibus mons, non virtus saluti fuit H 24, 4 (5) [Fl vermutet nox statt m.]. castellum in -is loco munito locatum 36, 4. post -em [colleque Caesari subito se ostenderet] equites in occulto collocaverat 50, 2 (3). oppidorum magna pars .. -ibus fere munita .. est H 8, 4. castra inter duo oppida A. et U. in -e constituit H 7, 1. ex ea regione oppidi in -ibus castra habuit posita H 7, 4 (3).

montuosus. haec loca sunt m. et natura expedita ad rem militarem H 7, 3 (2).

mora. neque -am pugnandi ullam fore 49, 1. haec -a adversarios alacriores efficiebat H 30, 5 (4). ne quis sibi -ae quicquam fore speraret 1, 2. habeo s. locus § 15: 8, 4. sine -a navibus eis in portum receptis 11, 3. ut sine -a ac nulla excusatione hiemis .. quam celerrime exercitus sibi transportaretur 26, 3. quo cum sine -a introisset 89, 2. Uticae Caesarem sine -a receptum 93, 3.

morbus. qui (milites) -o impediti .. non potuerant .. transire in Africam 77, 3.

moror. 1) a) zögere, bleibe aus classem exercitumque -ari 26, 4 (5). b) m. inf.: equitatus .. Labieni .. Caesaris paucitatem circuire non -atur 15, 2 [Forchh. m. d. Hdsch. circuire conatur (ohne non)]. 2) verweile: s. commoror § 3: 66, 1.

mors. Leichnam hic alternis .. -i -em exaggerabant H 5, 6 vgl. d. Gall. 2, 27, 4.

mos. ut -e ipsius (Caes.) consuetudo superioribus temporibus fuerat 3, 4 [ut mos ips. consuetudoque s. t. f. D]. -e barbarorum populi R. magistratibus .. manus attulistis H 42, 4. Caesar non -e superiorum temporum in hibernis exercitum continebat 47, 2. — egomet ipse documentum -e militari constituam 54, 3. armis demissis salutationem -e militari faciunt 85, 5 (6). Lusitanus -e militari .. celeriter equitatu .. circumcluditur H 38, 3.

moveo. 1) a) beunruhige neque adversariorum copiis -eri 39, 1. b) bestimme, bewege eos .. nec minis nec precibus suis -eri, quo magis se reciperent 91, 3 (4). 2) setze in Bewegung, bewege fort a) absol.: inde -it (castra) et pervenit ad oppidum L. 7, 1. Caesar -it (c.) et propius castra castris contulit H 20, 1. b) α) castra: c. .. -ere 6, 1. c. -et 9, 1. 75, 2 (3). c. -it H 27, 3. -is motis H 27, 4. c. -it Ucubim versus H 20, 1. β) (cum) ne- 2
que Caesar sese -eret 14, 1 [die Hdsch. se rem.]. subito .. equitatus .. ab dextra parte se -ere .. coepit 61, 2. — quae (legio) simul est mota H 31, 5.

mucro. insuper praefixa ad gladiorum -es capita hominum H 32, 2 [ins. [occisi] in g. -e c. h. N Hf K D].

multa. s. nomen § 1: 2 B.

multitudo. 1) große Anzahl, Menge a) equitum Num. copiae .. coronae in modum cingere -e sua Caesaris copias 70, 3. ut .. equitatus ..

clauderet -e sua exercitum Caes. 59,
5 (6). b) α) levis armaturae infinitam
-em ad dextram partem suae aciei
opposuerat .. et .. appulerat longiusque
.. promovebat 59, 5. tantam sese -em
auxiliorum adversariis subministratu-
2 rum 19, 3 (2). nulla re gesta pro -e
hominum 38, 5 (4). sic uti ex infinita
hominum -e pauci in oppidum se reci-
perent H 4, 2 (3). β) elephantorum
magnitudo -eque animos militum de-
tinebat in terrore 72, 3. telorum
-o vbb. m. ignis: s. ignis 3 B. propter
-em telorum turris lignea .. vitium fe-
cit H 19, 1. clamore repentino te-
lorumque -e iactus facere coeperunt
3 H 9, 3. ex superiore loco -e telorum
alter eorum concidit H 23, 3 (4). quod
.. propter egregiam munitionem oppidi
et -em tormentorum facile .. defende-
batur 29, 2 (3). 2) Heeresmaſſe a) abſol.:
ex oppido bene magna -e ad equita-
tum concidendum cum exissent H 4,
2 (3). cuius vim -is cum equites pauci
Caes. iam sustinere non possent 66, 3.
4 Jubam .. advenientem -e circumdata
eo (oppido) potitum (esse) 74, 2 (3).
ut quamvis magna -e deducta pauci
homines .. defendere possent H 38, 4.
quamquam erant pauci, tamen contra
tantam -em audacissime concurrunt 6,
2. P. Cornelio .. a -e circumvento inter-
fectoque 76, 1. b) α) pilorum missu
fixa cumulatur et concidit adversari-
orum -o H 31, 3. quam latissime po-
5 tuit porrecta equitum ped.que -e 30,
2. equitatus hostium -i uti resisti
posset 60, 4. ne -e equitatus hostium
circumvenirentur 13, 2. ab equitatus
-e circumventus 51, 3. equites Caes.
vi universae subitaeque hostium -is
pulsi 52, 2. Caes. equites eorum (ho-
stium) -em aegre sustinebant 14, 2.
-em hostium pauci sustinere non po-
6 tuerunt 61, 3. ne hi propter suorum
paucitatem et hostium -em metu de-
ficerent 11, 4. ad ternas cohortis in
statione habere propter hostium -em
21, 1. equites Jul. pauci -e hostium
defessi .. cedere 15, 2. equitatus ..
Labieni suorum -e confisus 15, 2. β)
in cursu Aquilam -e navium perter-
ritum atque trepidantem nactus 63,
1 (2). 3) Bevölkerung subito ex oppido
erupit -o 6, 1.

multo. 1) beſtrafe bonos aut interfectos aut exsilio -atos 22, 2. 2) ſtrafe um etw. Leptitanos .. XXX centenis milibus pondo olei in annos singulos -at 97, 3. Thisdritanos .. certo numero frumenti -at 97, 4. Sulcitanos, quod Nasidium .. iuverant HS C -at 98, 2 (1).

multum, adv. a) postquam .. diu m.que .. minis .. egisset cum Zamensibus 91, 3 (4). diu m.que expertus 43, 1. diu m.que iactati 53, 1. 96, 1. b) non plus passuum CCC interiecto spatio 61, 1.

multus. [bene m. H 12, 6. 34, 6 (5). 36, 4. — quam plurimus 10, 1]. I) ohne subst. 1) masc. a) m. gen.: -is eius (Labieni) occisis 75, 6 (7). adversariorum .. -i vulneribus affecti in castra sunt redacti H 15, 4. b) ex adversariis perfugere plures ex omni genere hominum 19, 1. — -orum inimicitiis susceptis H 42, 2. — acriter eximia virtute plures cum agerent H 28, 3 (4). -is amissis H 25, 9 (8). fuga perterriti -i sunt interfecti, complures capti, .. -i praeterea armis exuti fugerunt H 9, 4 (5). -os ex iis (Numidis) interfecerunt 52, 3. bene -is interfectis H 34, 6 (5). -is occisis, compluribus vulneratis 78, 8. -is vulneratis 70, 6. — cum idem a pluribus animadverti coeptum esset 82, 2. cum nostri equites pauci in statione fuissent a pluribus reperti H 13, 1. 2) neutr.: -a praeterea dixisse, qua oratione deterritos H 16, 4 (6).

II) 1) -a praeterea verisimilia proponebant H 2, 1 (2). 2) m. subst. a) plures (naves) 28, 2. -os (remiges) convulnerarunt, nonnullos interfecerunt 7, 5. b) α) Mundenses .. bene m. deditionem faciunt H 36, 4. β) -orum annorum 27, 2 (3). -a bella 24, 4. -is .. civibus H 42, 6. -is post diebus 53, 1. -is equis 61, 3 (4). ignem m. H 11, 2. 12, 4. -is itineribus H 2, 1. lanista s. mulus H 6, 2. -is legationibus H 42, 2. ligna .. quam plurima 10, 1. -a scelera H 22, 1. -is telis H 23, 2. -os Uticenses 87, 6 (4). -is verbis 22, 1. 90, 1 (2). bene -is vulneribus H 12, 6. -is vuln. H 16, 3 (4).

mulus. complures -os onustos retraxit H 6, 2 [ſo Dt u. N (aber ohne compl.); -os canistris onustos Hf; mul-

tos lixas Lipsius, multas ballistas Scaliger; multos lanistos D; multos lanistas K m. d. Hdsch.; N vermutete nactus per convallem et angustias carra complura mulos onustos retr.]

municipium. rapinas per -a fecisti 54, 4.

munio. a) schanze qui extra munitiones processerant .. lignandi aut etiam -endi gratia 31, 1 s. gratia § 2. b) verschanze, befestige α) bracchium medio iugo .. -ri 38, 2 (3). castella -re 49, 1. in eo loco castello -to 80, 2. **castra**: c. -re 26, 6 (8). 80, 3. c. -it 56, 1. c. -re diligentius 20, 1. c. non ignaviter -re 81, 1. in eo colle .. c. -vit 51, 1. — ut .. praesidio firmata ad classim receptacula -ret 9, 2. β) m. abl.: plebem inermem .. ante portam bellicam castris fossaque parvula .. -erat 87, 3 (2) [D -verat]. — quod (oppidum) operibus maximis -erat 91, 1 (2) [D -verat]. Uticam mirificis operibus -erat 88, 5.

munitio. 1) Befestigung, Schanzarbeit per causam -um tirones in labore defetigare 32, 2. loca sunt .. ad castrorum -es non parum idonea H 8, 1. 2) Befestigungswerk, Schanze oppidi egregia -o .. erat 5, 1. egregiae -es castrorum .. aditum adversariis prohibebant 31, 7 (5). — ex proelio -e circumdata H 33, 1 [Hf mit der vulg.
2 Munda mun. circ.]. conclusa -e amissisque auxiliis H 39, 2 (3) [exclusa d. Hdsch., exclusus Fl]. circum -es iugo derigunt H 38, 6. propius eorum aciem .. exporrigere -es 42, 2 (4). Scipio item -es contra facere 61, 7 (8). leniter se ad suas recipiunt -es 18, 5. iis (copiis) instructis ante suas -es, quae erant in campo, constituit 58, 2. equitatus .. circum Caes. -es vagari 24, 2. qui extra -es processerant pabulandi
3 .. causa 31, 1. legiones equitesque .. divisos in castella -esque disponit 34, 6 (5). passus MD inter hostium aciem suasque -es esse 39, 2. **intra**: s. intra 2 B. s. contineo 2) b) u. 4) a) je 1 B. s. recipio § 1: 1 B. u. § 6: 2 B. propius -es accessit leniter 41, 2. quod (oppidum) .. propter egregiam -em oppidi .. facile .. defendebatur 29, 2 (3). — suum dextrum latus -ibus
4 adiuvabatur 60, 4. nam et -e praesidii ita coangustabantur, ut H 23, 7. s. contineo 2) b) u. 4) a) je 1 B. et natura loci defendebatur et ipsius oppidi -e H 28, 3. -ibus Ateguam oppugnare H 6, 3. omnia loca, quae sunt ab oppidis remota, turribus et -ibus retinentur H 8, 3 (2). ut .. tecta latera suis -ibus haberet 51, 3. a: legiones a -ibus deducere 5 39, 2. s. procedo § 2: 2 B. s. progredior § 2: 3 B. in -ibus ceterisque, quae ad oppugnandum opus fuerunt, aggerem vineasque agere H 7, 2 (1) s. ceteri 2) b).

munitus. in montis loco m. 36, 4. locum quendam m. natura H 38, 1. -um locum natura H 38, 4. in pauca oppida et bene m. 20, 4 (5). oppidorum magna pars .. montibus fere -a .. est H 8, 4.

munus. Caesar -ibus dandis in Italia detinetur H 1, 1.

murus. defensores -i deterrere 56, 1 (2). magna prioris -i parte deiecta H 13, 4. — sine periculo -um ascendere H 13, 4. oppidani .. -os armatis complent 3, 2 (3). turres ex parte et -um occuparunt H 34, 3. ad -um opus facere coeperunt H 13, 4. ad -um accedere, ut oppidum capiant H 3, 7. donec ad ipsas portas ac -um appropinquaret 23, 2. extra -um qui perierunt H 34, 5 (4). in oppidum .. per -um recipitur H 35, 4. neque sibi prope -um cum adversariis proeliandum constituebant H 29, 6. — de: s. deicio § 1: 2 B. hospites .. de -o praecipites mittere H 15, 6. pro: s. pugno § 3: 3 B.

N.

nam. [n. .. non 84, 1. n. .. nihil H 16, 4 (6). n. .. nullo H 25, 1].

1) erläuternd: 72, 5 (6). 84, 1. H 7, 6 (5). 8, 6. 16, 2 (3). 24, 6. 26, 4 (6). 34, 3 [n. hat D nicht; M will oppidani dafür]. — epexeget.: H 25, 1. 2) begründend: 48, 5 (6). H 3, 7. 8, 2 (1).

23, 7. 25, 5 (6). 29, 2. 38, 4. 41, 5 (4) [N Hf D haben ac statt n.; N schlug schon n. vor]. — begr. u. epexeget.: H 16, 4 (6). — *H 41, 4 (3).

namque. [n. .. non 85, 6 (7). n. .. nullum 8, 5. — n. vor c 52, 3. 57, 5; g 56, 3 (4); m 85, 6 (7); n 8, 5; p 35, 6. 61, 5 (6). 80, 2; (n. superius H 28, 4 N Hf K; n. ut sup. D; n. [ut] sup. Dt); v 47, 1].

1) erläuternd: 47, 1. 52, 3. 57, 5. 72, 4. H 28, 4. 2) begründend: 2, 5. 8, 5. 35, 6. 56, 3 (4). 61, 5 (6). 75, 4 (5). 80, 2. 85, 6 (7).

nanciscor. a) gewinne, finde parvulam modo causulam nactus 54, 1. occasionem nactus 28, 1. 62, 5. naves ventum secundum nactae 34, 5 (4). b) α) erreiche angulum quendam tutum a tempestate nactus 62, 3. nacti locum atque ibi .. commorati 18, 5. supercilium quoddam excelsum nacti 58, 1. β) finde vor, treffe an parvulum navigium nactus 34, 2. — in cursu Aquilam multitudine navium perterritum atque trepidantem nactus 63, 1 (2).

nardus. resinam et -um identidem sibi infundit H 33, 4 (5).

nascor. se eo[dem] die demum natos praedicantes 90, 3 (5).

natio. in Africa contra magnas copias et insidiosae -is .. se expositos 10, 3 (4).

natura. 1) natürl. Beschaffenheit, n. Lage a) α) -a excellentibus locis H 8, 4. grumus est excellens -a H 8, 6. haec loca sunt montuosa et -a expedita ad rem militarem H 7, 3 (2) [s. expeditus 2). locum .. munitum -a H 38, 1. ähnl. H 38, 4. β) -a loci perspecta 3, 3 (4). persp. n. l. 38, 2. ita ab oppugnationibus -a loci distinentur H 8, 5. eodem iugo tegebatur loci -a H 9, 1. — oppidi -a perspecta 76, 2 (3). b) et -a loci defendebatur et ipsius oppidi munitione H 28, 3. ut .. duabus defenderentur rebus, oppido et excelsi loci -a H 29, 1. — sic ut ipse locus non solum opere, sed etiam -a aditus ad oppugnandum hostem impediret H 41, 3 (2) [s. impedio; K schlägt vor naturali situ ab oppugnando hostem absterreret.] 2) Naturell, Charakter cui Caesar facile et pro -a sua et pro instituto concessit (vitam) 89, 5 (4).

nausea. s. languor 2 B.

navalis. ad -e praesidium H 32, 6 (5).

navicula. navis una .. a Vergilio scaphis -isque actuariis excepta est 44, 1. adulescentulus cum -is cuiusquemodi generis XXX, inibi paucis rostratis, profectus ab Utica 23, 1.

navigatio. quarto die -is .. ad terram applicant H 37, 3.

navigiolum. parvulum -um conscendit 63, 1 (2).

navigium. a qua (classe) pauciora ab amplioribus circumventa -a deprimuntur 96, 2. parvulum -um nactus conscendit 34, 2. vento certo celerique -o vectus 2, 5.

navigo. tempestates ad -andum idoneas 1, 3.

navis. [-is acc.: 34, 4 [Hf D -es].
H 36, 2 (3) [Hf D -es]. subi.: (-es)
onerariae complures eodem concurrere
1, 5. onerariae reliquae (-es) praeter
paucas vento dispersae atque errabundae
diversa loca petierunt 2, 5. dum reliquae
-es convenirent 3, 1 (2). eodem
-es onerariae et longae nonnullae casu
advenerunt; reliquae .. Uticam versus
petere visae sunt 7, 3. ne casu imprudentes
suae -es in classem adversariorum
inciderent 11, 4. s. incertus
2 B. quae -es ventum secundum nac- 2
tae .. in portum .. incolumes pervenerunt
34, 5 (4). -es [VI] onerarias ..
iubet Lilybaeum ad .. exercitum transportandum
proficisci 37, 1. omnes ut
se -es consequerentur 63, 1 (2). reliquae
-es hostium promunturium superarunt
atque Adrumetum .. se universae
contulerunt 63, 4 (5).

gen.: Cispium cum classe XXVII
-ium ad Thapsum versus .. mittit 62, 3
2. quarum (-ium onerar.) ibi satis magna copia fuit 34, 3. neque mediterranea petere (Caesar) propter -ium errorem 7, 4. Aquilam multitudine -ium perterritum 63, 1 (2). s. pars § 5: 3 B.

dat.: ut suis onerariis longisque -ibus praesidio essent 46, 4. illum cum classe -ibus onerariis, quae deerrassent, subsidio ire 11, 4.

acc.: abduco s. unt. § 5: 44, 1. -es longae adaugeri 1, 5. adorior s. unt.
§ 6: 21, 3. reliquas -es .. ad litus 4

appelli 80, 5. -es iis attribuit 88, 2. -es inde avertit 23, 3. s. capio § 3: 2 B. omnibus reliquis (-ibus) ab iis .., in cothonem compulsis 63, 5 (6). s. compleo a) u. b) je 1 B. (Rabirium) cum X -ibus longis ad reliquas -es onerarias conquirendas, quae deerrassent, .. proficisci 8, 2. s. conscendo a) 3 B. singulas -es Caesarianas consectari coepit 28, 1. reliquas -es sta-
5 tim est consecutus 2, 4. legiones duae .. conspicatae Caesarianas -es, quae in statione apud Thapsum stabant 53, 1. cum universa classe conversis -ibus fugere 63, 2 (3). s. defero 2) b) 2 B. ex secundo commeatu -is una .. ab residua classe cum erravisset .. a Vergilio scaphis .. excepta est et abducta 44, 1. exoneratis partim -ibus longis 8, 1. quas (-es) singulas scaphae ad-
6 versariorum complures adortae incendebant atque expugnabant 21, 3. quam (-em) ibi habuit actuariam 28, 1. s. incendo § 1: 8 B. -es onerarias .. in castra ad Caes. mittit 34, 3. s. occupo § 1 u. 3 je 1 B. sine mora -ibus eis in portum receptis 11, 3. s. subduco 2) 2 B. huic .. non aberat diligentia ad -es tuendas H 40, 3. — nando ad -es, quae in salo fuerunt,
7 se receperunt H 40, 6 (7). Pompeianos in mare -esque .. compulerunt 23, 2. aquam in -es .. comportari 7, 4. s. impono 1) b) 5 B. forte incidit in -em, in qua erant duo Titii 28, 2.

abl.: -ibus longis diu multumque iactati .. deferuntur 96, 1. legiones duae .. ex Sicilia -ibus onerariis profectae 58, 1. — s. cum § 7: 2 B. u. § 8: 1 B. Adrumetum cum LV -ibus pervenit 62, 1. quos in stationibus cum longis -ibus apud Thapsum .. in salo esse iusserat 46, 4. s. de § 2 u.
8 3 je 1 B. tela .. ex -ibus in castra comportare 20, 1. sagittariis ex omnibus -ibus Ityreis, Syris et cuiusque generis ductis in castra 20, 1 (2). legiones equitesque ex -ibus egressos 34, 6 (5). qui aquatum e -ibus exierant 7, 5. s. in § 8 u. 7 je 1 B. in ea -e captus est Vestrius 64, 1. s. contineo 4) a) 2 B. s. sum § 15: 3 B.

I) ne. A) adv.: ne .. quidem: praeter ipsam Africam .. nihil, ne tectum q., quo se reciperent, ab illorum scelere .. reliquum futurum 26, 3 (4).

B) coni. 1) z. Angabe der Absicht a) haec eum idcirco existimo recepisse, ut maritima oppida post se ne vacua relinqueret 9, 2. b) α) allgm.: 5, 1. (ne quis miles .. aut) 7, 2. 4. 11, 4 (2 B.). 32, 4. 49, 1 (2). 51, 3. 61, 7 (8). (hostes ne intrare ad se .. possent) 79, 1 (2). 2 (3). 85, 8 (9). H 4, 3 (4). (ne quid) H 30, 3. 31, 4. β) hoc eo consilio fecit, ne quis sibi morae quicquam fore speraret, et ut omnes .. parati essent 1, 2. 2) z. Angabe des beabsichtigten Erfolgs: edicit per ordines, ne quis miles .. longius procederet 15, 1. legati .. obsecrare Caesarem, ne dubitaret signum dare 82, 2. persuasit adulescentibus, ne repugnarent seseque Vergilio traderent 28, 3. 3) a) ita praecipit, ut providerent, ne multitudine equitatus hostium circumvenirentur 13, 2. b) cum centuriones .. vi continerent milites, ne iniussu imperatoris concurrerent 82, 4. quae (villa) Labieni prospectum impediebat, ne posset animum advertere .. se intercludi 40, 1. c) s. vereor b) 4 B.

II) ne. a) egone contra Caesarem, imperatorem meum .. adversus armatusque consistam? 45, 3. b) voluit .. experiri, .. haberetne in animo dimicare 51, 4 (5).

nebula. ut matutino tempore -a esset crassissima H 6, 4.

nec, neque. [neque = neve 18, 4. — nec vor c 18, 4. [H 22, 7 D]; d H 23, 2; m 8, 4. 26, 4 (5). 47, 3. 73, 2 [D neque]. 91, 3 (4); p 91, 3 (4). 94, 2 [D neque]; q 82, 4; t 28, 2; v 47, 3. — neque vor b 54, 5; c 3, 4. 14, 1; d H 18, 3; l 8, 4 [Hf D nec]. 17, 1 (2). H 18, 3; m 7, 4. 49, 1. 54, 1 (2). 3; p 5, 1. 23, 3. 24, 3 [D nec]. 30, 2. 54, 5. H 5, 1; q 10, 3 (4). 26, 1; r 5, 1. 18, 4. 50, 2 (3); s 37, 2. H 7, 4 (3). 22, 7 (8). 29, 6; t 22, 4 (2 B.). 54, 3. H 24, 2 (3). 29, 7 (8); v H 39, 1].

A) I) 1) die Negat. ist attrahiert a) s. amplius § 2: 3 B. iugum .. a mari ortum n. ita praealtum 37, 4. b) in fugam vertit n. longius progressus veritus insidias se .. recipit 17, 1 (2). — complures .. adversariorum decucurre-

runt nec defugientibus nostris .. complures vulneribus affecere H 23, 2 s.
2 defugio. c) illum .. navibus .. subsidio ire .. voluisse .. n. eam rem eos voluisse scire, qui .. relicti .. fuissent 11,4. cum iam prope solis occasum Caesar exspectavisset n. ex eo loco .. Scipionem progredi propius se animadvertisset 42, 1. nulla condicione cogere adversarios poterat, ut in aequum .. descenderent .., n. ipse propius hostem castra ponere .. se posse animadvertebat
3 79, 1. a munitione .. non audebant procedere n. sibi prope murum .. proeliandum constituebant H 29, 6 [so Dt K; n. sibi nisi p. m. p. c. Fl; in quo statt n. N Hf D m. d. Hdschr.; iniquo statt in quo Koch]. 2) steigernd = gar nicht: s. opinor 2 B.

II) die Negat. erstreckt sich auf den ganzen Satz 1) a) bei vorausgeh. affirmat. Satz α) = und nicht, auch nicht:
4 cohortatur, ut uno ictu contenderent n. (= neve) remitterent, donec 18, 4. legiones .. dissentire n. .. velle transire 19, 3. naves inde avertit n. postea litus attigit classemque ad insulas B. versus convertit 23, 3. (n. quisquam) 26, 1. omnibus insciis n. suspicantibus 37, 2. ähnl.: 39, 1. H 14, 1. n. extra vallum licere exire nisi discinctum H 22, 7 [D nec cui e. v.]. —
5 ellipt.: Nec mirum (erat) 26, 5. 73, 2 [D neque]. β) = und also nicht: (n. .. ullam) 49, 1. 59, 4. H 2, 3 (4). γ) = und nicht einmal: parva .. cum copia et ea tironum n. omni exposita 10, 3 (4). quod .. navem .. familia sua .. occupavisset n. militem unum ab Sicilia sustulisset 54, 1 (2). δ) = aber nicht, jedoch nicht: 14, 1. (nec .. rediretur) 18, 4. (n. .. prodiret) 30, 2. 82, 4. 94, 2
6 [nec N Hf K Dt; neque D]. H 5, 1. 7, 4 (3). (neque licere) H 18, 3. — nec tamen 28, 2. n. tamen .. sed H 24, 2 (3). n. tamen H 29, 7 (8). b) bei vorausgeh. negat. Satz: = und nicht, auch nicht 7, 4. (atque ille non ita amplis rebus patris gestis n. tam excellenti maiorum dignitate parta n. tantis clientelis .. praeditus in rem p. est ingressus) 22, 4. 24, 3 [D nec].
7 (n. propius .. accederet) 30, 2. (N. idcirco copias .. non educebat in aciem, quod .. diffideret; sed referre arbitrabatur, cuiusmodi) 31, 9 (7). (n. dicere) H 18, 3. (n. sibi ullam spem victoriae propositam habere) H 22, 7 (8). c) steigernd = sicher nicht N. ego istud facturus sum, et te magnopere, ut .. desistas, adhortor 45, 4 (3).

B) korrelativ I) neque .. neque 1) d. einzelnen Begriffes a) nondum n. ab 8
Sicilia n. ab Sardinia commeatus supportatus erat, (n.) 24, 3. ipsi sibi n. modum n. terminum constituunt 54, 3. itemque propter loci difficultatem n. equo n. vehiculo saluti suae praesidium parare poterat H 39, 1. — n. retro regrediundi n. ultra procedendi oblata facultate 50, 2 (3). b) = und weder .. noch ubi eos perstare in sen- 9
tentia animadvertit nec minis nec precibus suis moveri 91, 3 (4). — contra magnas copias .. se expositos videbant n. quicquam solacii in praesentia n. auxilium in suorum consilio animum advertebant nisi in .. imperatoris vultu 10, 3 (4). 2) a) d. mehreren Satzteilen: uti fieri non posse n. locum excusatio ullum haberet nec moram tergiversatio 8, 4 s. excusatio. ut n. bello fortes 10
n. pace boni aut utiles fueritis 54, 5. qui n. in illius prospera acie primam fortunam, n. in adversa secundam obtinuimus [victoriam] H 17, 2 s. acies § 8. n. in otio concordiam n. in bello virtutem ullo tempore retinere potuistis H 42, 5. b) d. Sätzen: 3, 4. II) ut praeter ipsum militem et arma nec vas nec mancipium n. ullam rem, quae usui .. esse consuevit, .. imponi pateretur 47, 3.

C) n. responsum ullum .. dabatur, 11
n. ei reliquae copiae succurrebant, n. equitatu abundabat (et .. non satis copiarum habebat ..), n. primo adventu convulnerari exercitum volebat, et oppidi egregia munitio .. erat .., et (= und) nuntiabatur auxilia .. suppetias venire 5, 1.

necessarie. ut n. cogeretur .. subire H 24, 2 (3). nostri cogebantur n. eos circumvallare H 32, 1. n. ad dimicandum descendent H 26, 6 (7). haec res n. devocabat, ut .. descenderet H 24, 2. n. diducebantur nostri, ut H 41, 6 (5).

necessarius. drängend tempore n. 54, 4.

necesse. cum .. n. haberet legiones .. deducere 89, 2. Caesarem .. prius n. esse convallem .. transgredi 50, 2. quae (castra) eum n. erat praetergredi 69, 1.

necessitas. a) Unvermeidlichkeit, Notwendigkeit Scipio .. ad -em adductus dimicandi 79, 2 (3). b) Drang der Umstände, Not: s. cogo 2) a) 3 B.

neco. quem (Ligarium) ob periurii perfidiam .. iussit -ari 64, 1.

necopinans. quod -ibus adversariis eius provinciae potitus esset H 2, 1 (2). cum .. ad pugnam equitibus nostris -ibus venissent H 15, 2. quod factum licet -ibus nostris esset gestum H 16, 3 (4).

nefandus. -um crudelissimumque facinus H 15, 6. facinus .. n. et scelus H 16, 4 (5).

nefarie. cives et optimum quemque n. consectari 44, 3. Cassium in medio foro n. interficere voluistis H 42, 4.

nefarius. -o scelere 46, 2.

neglegenter. languide tela n. que mittentis 18, 5.

neglegentia. dum hostes .. saepe idem faciendo in -am adducerentur 66, 1. eos .. ob -am ignominiae causa dimittendos ab exercitu 46, 4.

negotiator. s. civis § 2: 1 B. in quo (oppido) tritici modium milia CCC comportata fuerant a -ibus Italicis aratoribusque 36, 2.

negotium. a) Geschäft, Vorhaben cognito hoc -o .. discessit H 32, 5 (4). te magnopere, ut de -o desistas, adhortor 45, 4 (3). b) Schwierigkeit, Mühe puncto temporis hostibus nullo -o campo pulsis 18, 5. primo impetu .. levis armatura hostium nullo -o loco pulsa et deiecta est de colle 69, 3.

nemo. animadverterunt -em ibi esse praesidio 85, 4 (5). ex adversariis sibi parem esse -em agitare coepit H 25, 3. ut ex nostris praeter duos centuriones sit -o desideratus H 23, 8.

nequaquam. hoc a Cordubensibus n. poterat animum adverti H 4, 2 (3). cum eques .. cum pedite congreditur, n. par habetur H 15, 1.

neque s. nec.

nex. qui cum ducerentur ad -em 28, 4. cum ad -em duceretur 64, 2.

nihil. I) subst. 1) a) qui (exercitus) .. n. gustasset 69, 5. s. proficio 2 B. b) m. gen.: ubi omnino aquae n. esset 69, 5. sibi n. omnino .. responsi reddere 91, 4 (5). c) eos n. meruisse, quare tali poena afficerentur H 16, 4 (6). d) α) n. aliud eos conari, n i s i ut se cogerent castra eo loco ponere 69, 5. β) praeter ipsam Africam n., ne tectum quidem, .. ab illorum scelere .. reliquum futurum 26, 3 (4). 2) n i h i l o m i n u s: s. parum § 2: 5 B.
II) adv.: n. attinere eum cum adversariis colloqui 57, 2.

nimbus. -us cum saxea grandine subito est exortus ingens 47, 1.

nimius. suae petulantiae -aeque libertatis 54, 2.

nisi. 1) wenn nicht a) α) quorum pugna esset .. dirempta, n. propter equitum congressum .. levem armaturam praesidii causa .... castra constituit H 25, 7 [Fl nimmt keine Lücke an, sondern setzt nur prope vor castra ein]. β) m. Konj.: item Pomp. Rufus .., n. celeriter ad Caes. accucurrisset, interfectus esset 85, 7 (8). quorum n. summa virtus fuisset, vivi capti essent H 23, 7. non superfuissent, n. in eum locum confugissent H 31, 8. b) q u o d n.: q. n. celeriter sociis foret subventum, .. nihil .. reliquum futurum 26, 3 (4). Q. n. in noctem proelium esset coiectum, .. Juba cum Labieno .. in potestatem Caes. venissent 52, 4. [Q. n. adversasset, .. omni auxilio privati essent H 24, 5 N Hf D K; quo subsidio subnisi, n. adv. Dt]. 2) außer a) s. nec § 9: 10, 3 (4). neque amplius facere n. hostium iacula vitare 16, 4 (3). neque extra vallum licere exire n. discinctum H 22, 7. — nihil aliud .. n. s. nihil 1) d) 69, 5. b) s. non § 6: 2 B.

no. complures nando ad naves .. se recipiunt H 40, 6 (7).

nobilis. Gaetuli ex equitatu regio -iores 56, 3 (4). -es homines 26, 2.

nobilitas. tu .. et patris -e et dignitate et per te ipse satis animi magnitudine .. praeditus 22, 5.

noctu. n... Lusitanos eruptionem facere H 36, 2. ut n. .. eruptionem facerent H 36, 4. n. iubet ignes fieri magnos H 6, 1. n. itinere facto 24, 1. — n... se deducerent ad mare versum H 18, 6 (5). in oppidum .. n... recipitur H 35, 4.

nocturnus. -is itineribus 91, 1.
f. opus 2) b) 2 B. -o tempore 95, 2.
H 2, 1 (2). 22, 6.
nolo. Caesarem -le in convallem
descendere H 28, 2.
nomen. 1) Name erat oppidum
infra castra Scipionis -e Tegea 78, 1.
rex -e Indo H 10, 3 (4). — neque
tantis clientelis -isque claritate prae-
ditus (Pomp.) 22, 4. 2) Name, Rubrik
α) petierunt.., ut universis CCC uno
-e pecuniam imperaret 90, 2 (4). β)
se .. pecuniam multae -e relaturum
90, 1 (3). Adrumetinis HS XXX ..
2 multae -e imponit 97, 2. liberos eorum
obsidum -e in servitutem abripi 26,
5 (6). 3) berühmter Name, Ruhm: f.
auctoritas 2) a) 1 B. ut veteranorum
.. famam, locum, -en .. cuperent possi-
dere 81, 2. Caesaris -e persuasi (Gae-
tuli) a rege J. desciscunt 55, 1.
nomino. ex legionibus his, quas
Gaetuli -arunt 35, 6. Scipio cum qui-
bus paulo ante -avi interiit 96, 2.
non. [f. et § 37 u. 38. f. que
§ 60. vgl. enim]. I) geh. zu einzelnen
Begriffen 1) a) cuius copiam habuit ..
n. magnam 12, 2. b) f. amplius § 1
u. 2: 7 B. f. facile 1) a) 2 B. f. iam
II) 4 B. f. ita § 8: 2 B. f. longe
§ 1—3: 6 B. u. § 4: 1 B. minus f.
parum § 2: H 8, 2 (1). n. plus pas-
suum CCC 61, 1. itaque n. prius vi-
dit turmas Jul., quam .. sensit 40, 2.
et .. n. satis copiarum habebat 5, 1.
2 2) = nicht einmal cum .. ad solis oc-
casum esset, et n. totos C passus ..
esset progressus 70, 1. 3) b. negativen
Begriffen a) huic .. n. aberat diligentia
H 40, 3. patrocinari loco iniquo n.
desinunt H 29, 8. obiurgare n. de-
sistebat 22, 1. ähnl. 25, 3 (4). 75, 6
(7). 84, 3. vgl. n. deterrebatur 1, 4.
contraque regem facere n. dubitant
55, 1. n. dubitarunt, quin H 13, 6
(7). n. habuit dubium, quin H 29, 3.
3 f. fallo 3 B. n. intermittere 26, 6 (8).
29, 1. 3 (4). 32, 2. 3. 36, 1. 56, 1 (2).
61, 6 (7). Caesaris paucitatem cir-
cuire n. moratur 15, 2 [statt n. mor.
hat Forchh. m. d. Hdsch. conatur]. oc-
casionem n. praetermittunt H 41, 2.
vgl. unt. § 5: 59, 1. 84, 1. b) et ni-
hilo minus .. castra n. ignaviter munire
81, 1. f. (minus u.) parum § 1: 3 B.
u. § 2 u. 3 je 1 B. c) f. sine c) β)
2 B.
II) geh. zum ganzen Satz 1) steht gew. 4
vor dem Modus des Prädikats a) n.
audere 38, 5 (4). 76, 1. H 22, 2. 25,
3. 26, 4 (6). 29, 6. n. oportere 57, 5.
n. posse 8, 4 f. excusatio. 26, 5 (6).
56, 1. 61, 3. 62, 3. 68, 5 (6). (iam ..
n.) 66, 3. 75, 3 (4). 77, 3. 78, 7. 84,
2 (1). 87, 6 (4). H 3, 7. 18, 6 (5). —
allgm.: 1, 3. 7, 4. 16, 2 (1). 20, 4.
47, 2. 58, 4 (3). 69, 5. (n. reformi-
darent) 72, 4 (5). 73, 3 (4). 82, 3. 85,
3. 86, 2 (3). 87, 2 (1). H 9, 1. (am-
plius iugulationem n. fecisse) H 16,
4 (6). 18, 1. 31, 5. 8. 41, 5 (4). An 5
.. n. animadvertebatis .. habere legiones
populum R., quae H 42, 7. b) uterer
isto beneficio, si n. ei summum scelus
adiungeretur 45, 2. c) n. est visa
ratio .. commorandi 5, 1. ähnl. 42, 1
(2). n. est visum dari spatium con-
valescendi 25, 1. N. arbitror esse prae-
termittendum, quemadmodum 59, 1.
ähnl. 84, 1. quod .. gaudium .. fortuna
tribuere n. decrevit 61, 5. id quod
consulto n. existimabant fieri H 36, 2.
2) steht nachdrucksvoll an der Spitze des 6
Satzes: n. enim imperatorem te appello
45, 2.
III) m. anderen Negat. 1) neque ..
n. f. unt. § 7: 31, 9 (7). vgl. n. sine
ratione n. procedebat, quod 58, 4 (3).
2) frumento se in Africa nisi impor-
tato uti non posse 20, 4. ut a nostris
n. facile inveniretur nisi captivorum
indicio H 39, 2 (3).
IV) in Gegensätzen 1) a) α) n. sum 7
.. tiro, .. sed .. veteranus 16, 2 (1).
aciem derigunt .. n. peditum, sed equi-
tum confertam 13, 1. ähnl. 44, 3. 57,
4. (n. ut imperator .. sed ut lanista)
71, 1. — at haec n. ipse per se coram ..,
sed .. per speculatores .. imperabat 31,
4 (2). β) neque idcirco copias .. n.
educebat .., quod victoriae suorum
diffideret; sed referre arbitrabatur,
cuiusmodi victoria esset futura 31, 9
(7). n. more superiorum temporum 8
in hibernis exercitum continebat, sed
in tertio quartoque die procedendo ..
castra communiebat 47, 2. ut legiones
n. in uno loco contineret, s. .. huc at-
que illuc raptaret 78, 3 (4). b) n.
.. sed = nicht sowohl .. als: adversarios

n. virtute eorum (= suorum) confidere, sed aquarum inopia fretos despicere se intellexit 79, 1. 2) s. ac III) 62, 3. 63, 5 (6). s. que § 57: 1, 4. 61, 3
9 (4). vgl. 7, 4. 3) ordines in meo exercitu beneficio, n. virtute consecuti 54, 5. per virtutem, n. per dolum dimicare 73, 2. rudere, n. tegulis teguntur H 8, 3 (2). ut .. hanc virtutis constantiam in tua victoria, n. in illius calamitate praestarem H 17, 1. quibus mons, n. virtus saluti fuit H 24, 4 (5). — se condiciones dare, n. accipere consuevisse H 13, 5. — latent .. in
10 insidiis .. et subito exsistunt, n. ut in campo comminus depugnent 7, 6 [Hf ut s. exsistant, n. ut; Morus n., ut in c., c. depugnant]. atque haec propter exercitus sui .. paucitatem .. praeparaverat, n. hostium vi et metu commotus patientem se .. praebebat 31, 8 (6). 4) a) n. solum morti mortem exaggerabant, sed tumulos tumulis exaequabant H 5, 6. — n. solum .. sed etiam s. etiam § 5: 2 B. b) n. modo .. non .. sed etiam s. etiam § 4: 2 B.

Nonae. a. d. III Non. Jan. 9, 1. II d. Non. Jan. 19, 4 (7) [pridie N. J. Hf D]. a. d. III Non. Mart. H 27, 2. II Non. Apr. 79, 1 (2).

nondum. n. legiones hostium cognoverat 72, 2. anima n. exspirata 88, 4. litteras n. perlectas 4, 4. n. neque ab Sic. neque ab Sard. commeatus supportatus erat 24, 3.

nonne. n. eniteris et proficisceris ad paternas clientelas 22, 5.

nonnemo. n. culpae eius imprudentiaeque assignabat, quod 3, 4.

nonnullus. 1) m. subst. a) naves oner. et longae n. 7, 3. -as naves H 40, 1. Pomp. cum equitibus paucis n.que peditibus H 32, 6 (5). s. complures § 2: 51, 5 (6). -i tirones 44, 2. b) α) naves incendit, -as capit H 37, 3. β) remiges (acc.) .. multos iaculis convulnerarunt, -os interfecerunt 7, 5. qui .. Numidas adorti partim vivos capiunt, -os equites (nom.) fugientes convulneraverunt 39, 3. XL equites ad aquatores nostros excucurrerunt, -os interfecerunt, item alios vivos abduxerunt H 21, 2. — -ae civitates sua sponte auxilia mittebant, item -ae portas contra cludebant H 1, 3. 2) ohne subst. a) subi.: -i H 13, 4. nostri laetari, -i etiam timere, quod H 29, 5. b) qui partim eius auctoritatem erant .. secuti, partim pretio .. adducti ad eum se contulerant, -i, qui ex Curionis proelio capti conservatique .. gratiam .. praestare voluerant 40, 5. — s. complures § 3: H 40, 6.

nonnumquam. a) α) n. ex castello propter eorum crebras excursiones eliciebatur H 40, 3. β) (Labienus) simul suos cohortari, n. legionarios Caes. ita appellare 16, 1. turmae .. equitum .. cotidie inter se depugnare non intermittunt; n. etiam .. Labieniani cum Caes. equitibus .. colloquebantur 29, 1 (2). b) ut modo hi, n. illi superiores discederent H 5, 4.

nonus. legiones duae, X et IX 53, 1. legionem X, IX 60, 1 (2). legione .. XIV et IX 81, 1.

nos s. ego.

noster. [turris lignea, quae -a fuisset H 19, 1]. 1) m. subst.: ex acie n. H 25, 4. ad aquatores n. H 21, 2. ad -a .. castra H 11, 1. 12, 3. in castra n. H 34, 1. in castris n. H 13, 6 (7). -o commeatu H 26, 6 (7). in conspectu n. H 15, 6. equites -i H 11, 1. 14, 2. 20, 4. 23, 5 (6). -i eq. H 13, 1. -orum eq. H 14, 2. -os eq. H 25, 8. equitibus n. H 15, 2. ab equitibus n. H 12, 1. exercitum n. 71, 2 (3). prout -a felicitas (est) H 26, 3 (5). miles n. 72, 4. militum n. H 12, 6. a militibus n. H 12, 2. -arum partium H 26, 5 (7). in -is p. H 14, 1. -o magno .. periculo H 38, 5. in -am .. potestatem 44, 4. -a praesidia H 30, 1 (Vgl. acies hostium). -is .. praesidiis H 26, 4 (6). turrim n. H 19, 2. ex virtute n. 45, 5 (4). 2) ohne subst. [a paucioribus -is H 24, 5]. subi.: -i H 7, 6 (5). 23, 3. 24, 1. 25, 2 (2 B.). 29, 5 6 (2 B.). 8. 30, 2. 31, 1 (2 B.). 4. 7. 41, 2. -i ceciderunt III H 15, 5 (4). -i, qui fuissent equites R. et senatores H 22, 2. — -is cedentibus H 14, 3. necopinantibus -is H 16, 3 (4). — dat.: quae res secundum -is efficiebat proelium H 24, 4 (5). s. inicio 2 B. ut laborantibus succurreret -is H 9, 4. — acc.: -i cogebantur necessario eos circumvallare H 32, 1. subeuntes in adventu

-i depelluntur [qui] telis H 38, 4 (5) s. subeo. -i desiderati ad hominum mille partim equitum p. peditum H 31, 10. s. detineo 1) b) 2 B. necessario diducebantur -i, ut .. materiem illo deportarent H 41, 6 (5). cum in opere -i distenti essent H 12, 5. 23, 2. 27, 1. a Pompeianis clam [ad] -os tabellarius est missus H 16, 1 [Clarkius hat ad getilgt]. cum ad -os se reciperent, qui extra oppidum fuissent H 22, 3. — abl.: caedes a -is undique administrabatur H 39, 2. quae (casae) stramenticiae ab -is .. aedificatae erant H 16, 2. praeter consuetudinem cum [a] -is animadversum esset accidere H 23, 3 s. accido a). miles .. interceptus est a -is H 27, 6. ut a -is non facile inveniretur H 39, 2 (3). ballista missa a -is H 13, 7 (8). a paucioribus -is omni auxilio privati essent H 24, 5. a -is prohibitus H 14, 1. ähnl. H 24, 3 (4). cum .. a -is recepti essent H 14, 4. quorum vis repressa (est) a -is H 12, 5. qui superati a -is sunt interfecti hominum milia XXII H 34, 5 (4). — legati profecti sunt cum -is H 22, 1. — unus ex -is respondit H 3, 7. si qui ex -is transfugerit H 22, 7 (8). ut ex -is praeter duos centuriones sit nemo desideratus H 23, 8.

notus. 1) bekannt a) quae (dignitas) est per gentes clarissima -issimaque 22, 3. is (Philo) tota Lusitania -issimus erat H 35, 3 (2). b) inlustriores -issimique conspectum amicorum .. efflagitabant 56, 2 (3). 2) bekannt mit hominem eius provinciae -um et non parum scientem H 3, 4 (3).

novem. IX milibus equitum H 30, 1.

novus. 1) neu emporgekommen in M. Aquinum, hominem n. parvumque senatorem 57, 4. 2) ungewöhnlich, unerwartet -o genere pugnae 15, 1. -o atque inusitato genere proelii 19, 2 (1). 3) superl.: der letzte legionarios .. recipientes (se) -issimos adoriri et impedire coeperunt 18, 2. — -issimo tempore H 33, 4 (5).

nox. -is hora prima 70, 5. praeterito tempore -is H 12, 5 [D K -is temp.]. vigilia II -is 47, 1. IV -is vig. 67, 1. -is III vig. H 11, 2. — acc.: s. dies § 2: 2 B. supra stagnum postero die et -e confecto 80, 3. s. consumo 1) b) 2 B. nisi in -em proelium esset coiectum 52, 4. — abl.: multis itineribus -e dieque confectis H 2, 1 s. conficio § 2. — Gaetuli .. -e iam luminibus accensis .. perfugiunt in Caes. castra 56, 3 (4). in castra laetus -e copias reduxit 61, 4 (5). XVI milia -e progressus 79, 1 (2). in salo in ancoris ea -e commoratus 63, 5 (6). extra oppidum ea -e mansit 89, 5 (4). ea -e .. castra sua incendit H 10, 2 (3). ut ea -e turres .. incenderent H 16, 1. ea -e speculatores prensi servi III H 20, 5. eadem -e .. pilorum cacumina .. arserunt 47, 6. eadem -e transfuga nuntiavit H 18, 9 (8). insequenti -e castra sua incendit H 7, 1. insequenti -e vigilia III .. omnes sunt concisi H 36, 5. -e intempesta .. passim vagabantur 47, 6. -e tota ultra ibat flumen S. in acie H 16, 2 (3).

nudo. latere -ato 15, 1.

nudus. Labienus .. capite -o 16, 1. quae pars corporis eius sine tegmine -a relinqueretur 72, 4.

nullus. [dat. nullo H 25, 1 N Hf Dt K; nulli D. — s. ac II) b) 18, 5. 26, 3. et -am 1, 3. — nam .. -o H 25, 1. namque -um 3, 5].

1) m. subst. a) -a condicione cogere adversarios poterat, ut 79, 1. -o die intermisso 1, 1. ut sine mora ac -a excusatione hiemis .. exercitus sibi transportaretur 26, 3. eis ad ignoscendum -a facultas est data H 12, 2. sibi facultatem -am datam transeundi 64, 2. -o loco aequo se committere H 25, 1 [D -i]. s. modus 2) 2 B. s. negotium b) 2 B. et -am praetermittere occasionem profectionis 1, 3. quibus cum .. persuadere -a ratione quiret, ut 87, 7 (5). de tanto exercitu reliquias esse -as 93, 3. -a re gesta 33, 5 (4). -a re ab his impetrata 91, 4 (5). -o tempore desistebant H 36, 1. -o tempore .. desitae H 42, 5. b) namque -um portum .., quo classes decurrerent, tutum .. fore 3, 5. 2) ohne subst.: -o repugnante 62, 5. -o eorum recusante 90, 3 (5). ut a -o conspici possent H 40, 4 [so Dt; N Hf D K nehmen hinter n. eine Lücke an].

num. ut perspiceremus, n. quae fossae .. factae essent 35, 4 (5).

numero. eius frater Romae pecuniam imperatam -averat 64, 2.

numerus. 1) a) Zahl cuius (exercitus) -us .. fuit peditum III milia, equites CL 3, 1 (2). quorum (militum) -us fuit XXX cohortium cum equitibus CCCC CL 12, 3. quorum (oppidanorum) -us duarum legionum instar erat 3, 2 (3). quorum (sagittariorum) parvus -us (erat) 12, 2. quorum (sauciorum) maximus -us fuit 21, 2. — expedito exercitu -o servorum, liberorum II milium 23, 1. amplius duum milium -o ad unum terga vertebant 70, 4. praesidium .. II milium -o habere 78, 1. vim hostium ad IV milia -o sustinere non poterant 78, 7. erant -o circiter mille 95, 1. sex cohortis .. iubet proficisci, pari equites -o H 3, 3. longe et virtute et -o nostri erant superiores H 7, 6 (5). — quorum ex -o electis hominibus inlustrioribus 32, 4. complures .. interfecerunt; in quo -o fuit Tullius Rufus 85, 7 (8). b) unbestimmte Anzahl, Menge Juba .. cum .. peditibus levis armaturae grandi -o .. egressus 48, 1. — magno invento hordei, olei, vini, fici -o, pauco tritici 67, 2. ibi magnum -um frumenti esse 8, 3. aliquantum -um f. in sua praesidia congesserat 21, 1. ubi .. magnum f. -um, armorum, telorum ceterarumque rerum .. habuerat 89, 1. magno -o f. invento 9, 2. 34, 3. magno -o f. onustos 65, 2. Thisdritanos .. certo -o f. multat 97, 4. 2) bildl.: dedimur hostium -o H 17, 2.

numquam. quod forsitan ante id tempus acciderit n., quin dimicaretur 61, 1. qui (tirones) n. in acie dimicassent 81, 2. quod post hominum memoriam n. est factum H 15, 6. quibus rebus n. tanta suppeteret ex ipsorum inertia .. victoriae fiducia, ut 81, 5 (4).

nunc. [cum antea constituisset .. bellum cum suis adversariis gerere, iam n. gerere instituit 26, 3 D]. contra cuius .. copias contendas, si minus antea expertus es, licet n. cognoscas 45, 4. — quos (commilitones) n. in tua potestate tenes 45, 5 (4). saepenumero .. voluimus .. N. data facultate .. ad te .. venimus 35, 4 (5).

nuntio. a) ut est ei -atum 7, 3. — hac re -ata 21, 4. quod postquam Caesari -atum est 80, 4. b) cum .. ab incolis eius provinciae -arentur adversariorum copiae, equitatus infinitus .. classesque esse complures 1, 4. c) insequenti tempore .. transfugae -arunt, quam Pomp. contionem habuisset: .. noctu .. se deducerent ad mare versum H 18, 6 (5) [quod will Kr statt quam, vgl. H 36, 1 renuntiare, quod]. d) m. acc. c. inf. α) eodem tempore transfuga -avit ex oppido Junium .. clamasse H 16, 4 (5). ähnl. -avit H 18, 3. 9 (8). 20, 2. -averunt H 22, 7. 26, 2. 27, 2. neque licere castris Cn. Pompei -are neque dicere perisse quemquam H 18, 3 [Kr enuntiare [neque dic.]; castris hält Kr für abl. = in c.; Dg für dat. = in castra]. β) pass.: vgl. ob. 1, 4. -abatur auxilia magna .. suppetias venire 5, 1. per speculatores .. -atur ei copias .. visas 12, 1. a quibus -abatur .. Cordubam capi posse, quod H 2, 1 (2). e) pass. pers.: cuius copiae legionum VIII et equitum III milium esse -abantur 20, 2.

nuntius. 1) Bote cum nihilo minus eius sermonem -us ad Scip. referret 57, 2. — Scipionis obtemperasse -o 57, 3. — in Sardiniam -os cum litteris .. dimisit, ut 8, 1. s. mitto § 1 u. 9 je 1 B. u. § 8: 20, 3. Caesar .. per -os .. certior factus 63, 1. per speculatores et -os imperabat, quae fieri volebat 31, 4 (2). 2) Nachricht, Meldung: s. affero 2) 5 B. crebrius -is in Italiam missis H 1, 5. — quo -o perterritus 57, 3. et .. cum eo -o pulvis ingens conspici coeptus est 12, 1.

nusquam. ut aqua .. circumcirca n. reperiretur propius milia pass. VIII H 41, 4 (3).

O.

ob. s. causa § 1: 3 B. eos .. ob neglegentiam ignominiae causa dimittendos ab exercitu 46, 4. ob eas res ignominiae causa ab exercitu meo te removeo 54, 4. quem (Ligarium) ob periurii perfidiam .. necari 64, 1 s. perfidia. Caesar ob virtutem turmae Cassianae donavit milia XIII H 26, 1.

obicio. quod cum hominum auribus esset obiectum H 30, 4.

obiurgo. Cn. Pompeium .. multis verbis assidueque -are non desistebat 22, 1.

obligo. vulnus -are 88, 4.

obliviscor. abusi sive -ti praeceptorum Labieni sive veriti, ne 50, 3 (4).

oboediens. Jubae barbaro potius -em fuisse (civem R.) quam .. Scipionis obtemperasse nuntio 57, 3.

obscuratio. ita illa -e .. circumcludunt Caesaris equites H 6, 5.

obscuro. quae vis tempestatis ita -abat, ut vix proximum agnoscere possent H 3, 5.

obsecro. petunt et -ant, ut sibi praesidium mittat 74, 1 (2). legati evocatique -are Caesarem, ne dubitaret signum dare 82, 2.

observo. puer, qui ballistam solitus erat -are H 13, 7 (8). naves iubet .. signum suum -are 80, 5.

obses. liberos eorum -um nomine in servitutem abripi 26, 5 (6).

obsideo. a) absol.: Rebilo .. ad Thapsum .. et Cn. Domitio .. Thisdrae .. ad -endum relictis 86, 3 (5). b) α) qui M. Messallam legatum obsederat Messanae 28, 2. rursus Acillitanos .. -ere coepit 33, 5. Vergilius quique cum eo -ebantur 86, 1 (2). qui eum (Verg.) -ebat 93, 3. β) qui Acillam .... et VIII cohortibus stipendiariis .. -ebat 43, 1 s. cohors § 3. Acillam, quam -ebat 43, 1. ut alter Adrumetum, alter Thapsum mari -erent 67, 1.

obsisto. quae (legiones) non solum vobis -ere, sed etiam caelum diruere possent H 42, 7.

obtempero. Scipionis -asse nuntio 57, 3. ut .. Jubae, homini superbissimo inertissimoque, -aret 57, 6.

obtineo. 1) habe inne, nehme ein quae (acies) quasi adversariorum locum -eret 27, 1. 2) a) verwalte qui Siciliam -ebat 2, 3. b) behaupte ut usque eo locum -erent, in quo .. constitissent, donec 31, 2 (1). 3) erlange precibus a servo suo impetravit, ut se interficeret, idque -uit 94, 2 [N Hf D K Klammern idque obt. ein, wie schon Oudend. wollte]. fortunam (m. victoriam) s. acies § 8: H 17, 2.

obversus. quemadmodum -i (essent) adversariis et in quantulo spatio resisterent 71, 1 (2).

obviam. Caesari imperatori o. proficiscitur 88, 7. s. venio § 6: 2 B.

obvius. cui in itinere fit -us L. Caesar 89, 4 (3).

occaecatus. metu ac terrore -ae .. fugere coeperunt (legiones) 40, 4.

occasio. a) -e capta 56, 3 (4). H 28, 2 (3). -em nactus 28, 1. 62, 5. b) α) m. gen.: fortuito oblatam -em egressus aucupabatur 3, 5. nullam praetermittere -em profectionis 1, 3. β) nostri ad oppidum reciperandum -em non praetermittunt H 41, 2.

occasus. cum iam ad solis -um esset 70, 1. cum iam prope solis -um .. exspectavisset 42, 1. ab hora diei V usque ad solis -um est decertatum 19, 4 (7).

I) occido (cado). saucii aliquot -erunt levi armatura H 20, 4.

II) occido (caedo). a) quibus (Labieno et Attio Varo) -sis utrisque funus est factum H 31, 9. b) multis (adversariis) -sis 78, 8. levis armaturae XXVII -sis 61, 3 (4). praedatores equites Num. Gaetulosque .. circiter C partim -erunt, partim vivorum potiti sunt 61, 5 (6). de statione sunt deiecti (nostri equites) et -si tres H 13, 1. -sis hostium L milibus 86, 1. multis eius (Labieni) -sis 75, 6 (7). suis male acceptis, -sis convulneratisque 41, 1. cum propius unus accessisset, ab oppidanis est -sus H 13, 3. — s. mucro 1 B.

occulto. ad convallem excisumque locum in speluncam Pompeius se -are coepit H 39, 2 (3).

occultus. post montem .. equites in -o collocaverat 50, 2 (3).

occupatus s. occupo 3).

occupo. 1) a) bemächtige mich

mancius Pomp. naves XX -at longas H 37, 2. scaphas, quae ad litus fuerant, -ant H 40, 6. b) nehme ein, besetze α) cuius in adventu praesidii causa Caesar cum complura castella -asset H 6, 4. castra .. -ant 6, 1. ne .. proximum collem -arent 49, 1 (2). eiusdem collis -andi [gratia] .. consilium ceperat 49, 2 (3). eum (collem) .. ce-
2 leriter -averunt 50, 4 (6). locum quendam munitum natura -at H 38, 1. propius Scipionem capiendo loca excelsa -are contendit 49, 1. si vellet eum locum -are 50, 2. murum s. unt. H 34, 3. pontem -arunt H 33, 1. uter prius pontem -aret H 5, 4. seditione concitata portas -ant H 37, 2. turres ex parte et murum -arunt H 34, 3. β) loca idonea opportunaque complura praesidiis -are 79, 1 (2). c) überfalle ne ab latere nostri -arent (hostes) H
3 31, 4. 2) besetze, fülle an quod .. navem ex commeatu familia sua atque iumentis -avisset 54, 1. 3) beschäftige dum in ea re Caesar est -atus 5, 1 [esset D]. duces utrique .. in operibus -ati esse 61, 8.

occurro. 1) komme entgegen, stoße zu jem. a) s. commeatus 2) a) 2 B. b) cum equitibus .. MDC .. ex itinere recta subsidio suis -unt 18, 1. ut suis subs. -erent 85, 1. cum universo equitatu fugientibus suis suppetias -it 66, 2 (8). copias hostium his legionibus -ere supp. 68, 3. 2) gehe los, greife an a) quo propiore loco fuerat, eo celerius -erat 49, 2 (3). — quem (locum) suis impedimento ad ultro -endum fore existimabat 58, 5 [N Hf D K ultra]. b) imperat, turmae Hisp. ad proximum collem propere -erent 39, 2.

octavus. a) ad -um miliarium H 32, 7 (6). b) subst.: pro decumis (partibus) -as pendere 98, 2 (1).

octingenti. equites Gallos DCCC 34, 4. cum .. eq. frenatis DCCC 48, 1.

octo. centuriones .. VIII H 20, 4. cum VIII cohortibus 33, 3. VIII cohortibus 43, 1. equites VIII H 21, 2. legionum VIII 20, 2. legiones .. [V]III 66, 1 [N klammert V nicht ein]. milia pass. VIII 79, 2 (3). H 41, 4 (3). s. quinque 77, 4.

octoginta. LXXX cohortibus H 30, 1. scuta .. LXXX H 9, 4 (5).

oculus. s. dispono § 2: 1 B.

odi. a) quamquam oderant (Catonem) partium gratia 88, 5. b) m. Perf. Bedeutung: vos ita pacem semper odistis, ut H 42, 5.

odor. s. reformido 1 B.

offendo. stoße an ingressus pedem -it H 23, 4 (5) [Koch fährt fort huius concidentis comparis].

offero. 1) me o. stelle mich entgegen, trete e. cum omni equitatu .. agmini eius extremo se -unt 69, 1. quin se armatus bestiae -ret 84, 2 (1). 2) bildl.: biete dar a) α) neque retro regrediundi neque ultra procedendi oblata facultate 50, 2 (3). qua facultate oblata 56, 2 (3). fortuito oblatam occasionem egressus aucupabatur 3, 5. β) subito oblata salute 90, 2 (4). b) pass. biete mich dar, zeige mich novo genere pugnae oblato 15, 1. — cum .. esset .. gladiorum crepitus auribus oblatus H 31, 6.

officina. -as ferrarias instruere 20, 3.

officio. a) nisi .. pulvis vento flatus omnium prospectu offecisset 52, 4. b) adversariorum excursionibus iter -ere non intermittit 61, 6 (7) [so Hf Dt; iter strich Vascosanus, N D klammern es ein, K hat es nicht].

oleum. s. vinum 2 B. Leptitanos .. XXX centenis milibus pondo -i .. multat 97, 3.

olivetum. ultra eam convallem (erat) -um vetus crebris arboribus condensum 50, 2 (1). convallem -umque transgredi 50, 2. equites in -o, dum lignantur, interfecti sunt H 27, 1. castra .. contra Hispalim in -o constituit H 27, 3.

omitto. setze hintan -ssis omnibus rebus celeriter pervenit Leptim 63, 1.

omnino. 1) durchaus, ganz u. gar: s. nihil 1) b) 2 B. 2) im ganzen [quorum o. numerus fuit XXX cohortium cum equitibus CCCC 12, 3 N Hf D K; Dt hat o. nicht].

omnis. I) jeder, all 1) a) m. pronom.: quos -es .. convocatos .. hortatur, ut 88, 1. -es suos ad unum .. incolumes .. reduxit 70, 5. — se et sua -ia .. proconsuli tradit 93, 3. Pompeiae .. sua -ia concessit 95, 3. b) α) -ibus reliquis (navibus) 63, 5 (6).

β) -es adversarios 24, 2. speculatores apparitoresque o. 37, 1. quam .. habuerat auctoritatem, eam -em .. dimiserat 48, 3 (4). auxilia fere, quae exspectasset, o. 49, 1. -i auxilio H 24, 5. de castris o. 58, 1 [o. ist nach Fr zu streichen, da o. von 2 Lagern nicht gesagt werden könne]. propemodum -es cives R., qui sunt in legione IV 35, 4. -es civitates 26, 1. ab -ibus c. 94, 1. eorum o. commodorum H 42, 3. -es suas copias 41, 1. copias o. 67, 1. -ibus c. 41, 2. cum suis o. epibatis 63, 3 (4). propemodum -es regni equites 92, 4. equites R. .. o., qui in castris Pompei essent H 26, 2 (3). fortunis o. 57, 3. -e genus ignis H 11, 2. -i genere telorum H 13, 6. ex -i g. hominum 19, 1. -ibus .. incolis ad unum 74, 2 (3). ab -i iniuria rapinisque 97, 2. plostra iumentaque o. 9, 1. -ium legionum tribunis 54, 1 (2). -es l. 37, 2. -ibus l. 77, 4. ex l. -ibus 77, 3. -ibus legionariis 15, 3. -ia loca, quae sunt ab oppidis remota H 8, 3 (2). -ibus l. H 2, 1 (2). -em materiem .. succisam H 41, 5 (4). milites, qui .. processerant .., o. 31, 1. ii o. Scipionis m. .. ad unum 85, 9 (10). -es .. naves 63, 1 (2). ex -ibus n. Ityreis .. et cuiusque generis 20, 1 (2). Numidas eos, qui .. se receperant, .. o. 66, 4. -em pecuniam 91, 1 (2). -ibus portis 40, 4. 88, 7. ex -ibus praesidiis 41, 1. ex -ibus provinciis H 42, 1. rebus, quae ad victum pertinent, o. 47, 6. -ibus r. 63, 1. 88, 3. 91, 2 (3). -ibus r. eorum 87, 2 (1). -ibus suis r. H 13, 2. de -ibus r. 2, 3. -i tempore H 3, 3. -em timorem 48, 3 (4). in -ibus fere villis 65, 1. 2) ohne subst. a) masc.: ut -es in dies horasque parati essent 1, 2. -ibus in exercitu insciis et requirentibus imperatoris consilium 10, 2 (3). in eius scientia .. -ia sibi proclivia -es fore sperabant 10, 4 (5). de navibus imperat -es egredi 11, 2. -ibus insciis neque suspicantibus 37, 2. defessis instando -ibus 70, 6. -ibus incolumibus 78, 9. — gen.: -ium .. animi in terrorem coiecti (sunt) et maxime tironum 16, 4 (8). s. conspectus § 2 u. 3 je 1 B. universas -ium copias de castris -ibus educunt 58, 1. quod in eum locum res fortunaeque -ium deducerentur H 29, 5. -ium mentes converterat ab opere ad spectandum H 25, 5. nisi .. pulvis .. -ium prospectu offecisset 52, 4. — acc.: capio s. mit. 25, 3. cohibet -es a praeda 3, 1 (2). cohortatur -es, ut portae aperirentur 88, 6 s. cohortor 2) a). intra cancellos -es coiecti pugnare cogebantur 15, 3. servi indicio -es in custodiam esse coiectos H 26, 2 (3). extra vallum -es sunt concisi H 36, 5. ab eo capti interfectique sunt -es 25, 3. — abl.: regem .. ab -ibus aspernari 93, 3. b) neutr.: s. ob. 2) a) 10, 4 (5). — ei promisit (se) -ia concessurum H 18, 7. se -ia facturos, quae vellet 7, 1.

II) ganz a) parva .. cum copia et ea tironum neque -i exposita 10, 3 (4). b) ex -i Africa 20, 4 (5). equitatum .. o. 7, 4. eq. o. 40, 5. suum -em eq. 60, 4. equitatu o. 38, 3 (4). cum -i eq. levique armatura 52, 1. 69, 1. -em regionem Africae 20, 4 (5).

onerarius. a) et naves longae .., et o. complures 1, 5. in naves longas .. in o. 2, 1. — -ae reliquae (naves) praeter paucas 2, 5 [K. klammert on. ein; N liest on. reliquaeque]. b) naves -ae et longae nonnullae 7, 3. suis o. longisque n. 46, 4. — naves .. Caesaris -ae 21, 3. navibus o. 11, 4. reliquas n. o. 8, 2. naves -as 34, 3. 37, 1. 62, 5. in navis o. 34, 4. navibus o. 53, 1. 63, 5 (6).

onus. s. sub (abl.) § 2: 1 B.

onustus. a) beladen α) s. malus H 6, 2. β) magno numero frumenti -os (legiones cum equitatu) 65, 2. se .. pecunia -us subducit 93, 1. b) bemannt: m. gen.: triremem hostium .. -am remigum gubernatorumque 63, 3 (4).

opera. dabat -am, ut legiones non in uno loco contineret, sed .. raptaret 73, 3 (4). tua -a militibus tempore necessario res p. caret 54, 4. illius -a se perisse H 22, 4.

opinio. celerius, quam vestra -o fert, bellum confecissem H 26, 3 (5). non hostium vi et metu commotus patientem se timidumque hostium -i praebebat 31, 8 (6). haec centurio .. adversus -em eius est locutus 46, 1. ita hac fretus -e .. profectus H 9, 2 [so Dt Fl; ista f. op. D K; ita f. op.

N Hf]. ita hac -e fretus tuto se facere posse existimabat H 28, 3. falsa illis -e gloriatus est, quod prope in nostris partibus locum tenuisset H 14, 1.

opinor. equites Mauri neque -antibus Caesarianis adorti 7, 5. neque -antes insidiatores subito .. concidit .. D 66, 1 (2). vgl. necopinans 3 B. ad quos celerius, quam ipsi -ati sunt, appropinquavit H 2, 3 (4).

oportet. dicitur Juba cum eo egisse non -ere illum eodem uti vestitu, atque ipse uteretur 57, 5.

oppidanus. 1) -i legati, qui antea exierant, Caesarem adierunt H 19, 5. 2) **oppidani.** [-os Ucubenses H 20, 2]. subi.: 3, 2 (3) 23, 2. 91, 2 (3). H 19, 2. 34, 1. -os 91, 4 (5). — gen.: -orum bona venire H 22, 7. in conspectu -orum milites collaudat 86, 3 (4). iugulatione -orum facta H 16, 4 (5). de iug. -orum indignatos esse H 18, 9 (8). hae litterae vehementer confirmabant mentes -orum H 28, 3. quorum (-orum) numerus duarum legionum instar erat 3, 2 (3). erant .. partim -orum servi, qui erant .. manumissi H 34, 2. turrem ligneam -orum incendere H 18, 7 (6). — dat.: quae res magno erat adiumento -is H 41, 4 (3). auxilia magna equitatus -is suppetias venire 5, 1. — quorum litteras .. -is abiecit H 18, 7 (6). -is dixit se de pace ad Caes. proficisci H 32, 5 (4). s. impero § 1: 2 B. — acc.: Pompeium -os Ucubenses convocasse H 20, 2. -i superiore loco defendebantur. Hi H 12, 5. [legio XIII -os defendere coepit H 34, 3 D; d. übr. Hrsgbr. oppidum]. quod (oppidum) summa vi per ipsos -os erat defensum 67, 1. — abl.: s. a § 19 u. 20 je 1 B. ab -is, ac si suarum partium essent, conservati H 18, 5. nulla re ab his (-is) impetrata 91, 4 (5). his (operibus) ab -is incensis 43, 1. ab -is est occisus H 18, 8. petiit ab -is, ut ei liceret .. proficisci H 22, 5. signo dato ab -is sunt recepti H 3, 8.

oppido, adv.: o. perquam pauci 47, 5 [so N Hf Dt; o. [per]quam p. K; o. quam p. D Fr].

oppidum. [ex -o Thisdrae 36, 2 D K Kr m. d. Hdschr.; Thisdra N Hf Dt. — in -o Uzittae 58, 4 N meint, U. hänge nicht von op. ab, sondern sei gen. loci, wie auch 91, 2 (3). — ad -um Paradae 87, 1 Kr m. d. Hdschr.; d. übr. Hrsgbr. Paradam. — in -o Zamae 91, 2 (3)].

subi.: -um erat Zeta, quod aberat a Scip. milia pass. X, ad eius regionem .. collocatum, a Caes. autem diversum ac remotum, quod 68, 1. erat -um infra castra Scip. nomine Tegea, ubi 78, 1. quibus -um fuit subsidio H 31, 7. Carteiam .., quod -um abest a C. milia .. CLXX H 32, 6 (5).

gen.: ut ad angulum dextrum sin.que eius -i convenirent (bracchia) 51, 2. 2
in conspectum -i se dederunt H 4, 1 (2). s. conspectus § 3: 2 B. deditionem -i factam esse H 29, 1. s. incola 3 B. eo equitatu dextra sinistra derecto ab -i lateribus 78, 2. s. munitio § 1, 3 u. 4 je 1 B. a munitione -i longius non audebant procedere H 29, 6. -i natura perspecta atque inopia ab oppugnatione eius deterritus 76, 2 (3). -orum magna pars eius provinciae .. excellentibus locis est constituta H 8, 4. centurionibus ad por- 3
tas -i .. impositis 7, 2. s. regio 1) 2 B. senatum .. -i custodia tenebat 87, 3 (2).

dat.: -o subsidio .. venire H 18, 6 (5). suis finibus -isque suppetias profectus est 25, 5. — eidem .. -o ad dextrum latus eius cornu erat oppositum 58, 4. qui praesidii causa praepositi -o a Pomp. essent H 13, 5. s. praesum § 1: 2 B. repulsos .. -o (= in oppidum) represserunt H 16, 3 (4).

acc.: adorior vgl. capio § 7: 25, 2 4
(3). ne -um amitteret, unde .. sublevari .. consuerat 41, 2. s. capio § 7 n. 8: 8 B. -um .. circummunire 79, 1 (2). tragulis iaculisque -um ex hostium cadaveribus [sunt] circumplexi H 32, 3 (2). colloco s. ob. § 1: 68, 1. qui -um Mundam sibi constituissent praesidium H 32, 1. quod -um magna munitione continebatur H 41, 3 (2). sese .. -um esse dedituros H 19, 5. s. defendo § 2: 5 B. s. deleo b) 2 B. s. 5
desero 1) 3 B. deusto -o H 27, 4. dedisse -um diripiendum .. militibus 74, 2 (3). s. diruo 2 B. ab oppugnationibus natura loci distinentur (-a) H 8, 5. ut -um ad oppugnationem tutius efficeret H 41, 5 (4) s. efficio c).

-um .. incendit H 27, 6 (5). -um incendere H 34, 4. Leptim -um .. vi irrumpere 29, 2 (8). quod (-um) ..
6 operibus maximis munierat 91, 1 (2). s. oppugno b) β) 9 B. -um potitur 68, 2. s. recipero 2 B. -um in suam potestatem recipit H 22, 6. s. relinquo § 4: 2 B. -um seque ei reservare 92, 1. quae -a supra sunt scripta H 8, 6. -um temptare 29, 3 (4). s. teneo § 2: 3 B. s. trado b) 2 B. quae (-a) ipsi suis praesidiis tueri poterant 20, 4 (6). agros -aque vexare 25, 3 (4). — ad: s. ad § 5, 8, 9 u. 11 je 1 B. castra posuit ad -um Ruspinam 6, 7 (6). ähnl.
7 H 35, 1. — s. accedo § 1: 2 B. u. § 3: 1 B. per adversariorum praesidia ad -um contendunt H 3, 6. capita hominum ordinata ad -um conversa H 32, 2. speculatores ad -um Ateguam miserunt H 22, 3. s. pervenio § 3: 4 B. rursus ad -um Ruspinam redit 11, 3. s. venio § 3 u. 4: 4 B. omnes legiones .. se consequi ad -um Ruspinam versus 37, 2. tenebat adversus -um .. castra .. tripertito H
8 5, 2. — ante: castris a. -um positis 3, 1 (2). s. consisto § 3: 2 B. elephantos .. a. -um instructos constituit 86, 1 (2). — s. circum 2 B. scorpionibus .. ante frontem castrorum contra -um collocatis 56, 1 (2). castra contra -um posuit H 34, 1. extra -um ea nocte mansit 89, 5 (4). qui extra -um fuissent H 22, 3. — in: s. in § 2, 4, 5 u. 7 je 1 B. Uticam se in -um coiecerunt 87, 6 (4). s. comporto a) 2 B. in -um se con-
9 tulerunt H 12, 6. qui ex proelio in -um confugerant H 36, 4. in -um ingressus est H 18, 1. s. introeo b) 3 B. s. recipio § 5 u. 9 je 2 B. in -um sunt redacti H 34, 6 (5). cum .. in -um repellerentur 6, 5. s. revertor a) 2 B. — castra inter duo -a A. et U. in monte constituit H 7, 1. cum propius -um copias admovisset 51, 3. reliquos versum -um iussit deduci H 21, 3.
10 abl.: quem Lepti, proximo -o, reliquerat 10, 1. qui Thapsi, -o maritimo, praeerat 28, 1. — sinistrum .. cornu -o Uzitta claudebatur 59, 4. ut .. defenderentur .. -o et excelsi loci natura H 29, 1. s. tego 2) 2 B. — plebem inermem -o eiecerat 87, 3 (2). ut -o excederent 25, 3. quem .. oppidani .. -o prohibuerunt 91, 2 (3). — s. potior a) 6 B. — a: non longe ab -o .. facit castra 7, 2. omnia loca, quae sunt ab -is remota H 8, 3 (2). s. absum 2) a) 2 B. s. discedo § 1: 4 B. vallum ab -o Ruspina -uque ad mare ducere 20, 1. ut eum ab -o commeatuque excluderet H 5, 3. — ex: s. 11
ex § 1, 2 u. 4 je 1 B. u. § 3 u. 7 je 2 B. s. venio § 2 u. 6 je 1 B. u. § 7: 2 B. ex -o eruptione facta 58, 4. ähnl. 85, 1. ex -o Ruspina egressus 10, 1 (2). ex -o .. cum exissent H 4, 2 (3). venio s. ob. — in: s. in § 2: 2 B. u. § 3 u. 6 je 1 B. qui in -o Ategua Ursavonenses capti sunt H 22, 1. in quo (-o) ipse praesidium habuit 27, 2. in -o .. servus est prensus in cuniculo H 20, 3. uxorem et filios in -o reliquerat H 18, 4. ut aqua praeterquam in ipso -o .. nusquam reperiretur H 41, 4 (3). s. sum § 15 u. 16: 5 B.

oppono. stelle entgegen a) absol.: equites dextro sin.que cornu -it 13, 2. Numidas levisque armaturae infinitam multitudinem ad dextram partem suae aciei -suerat 59, 5. legione X XIIIque dextro cornu, XIV et IX sinistro -sitis 81, 1. b) m. dat.: eidem .. oppido ad dextrum latus eius (Caes.) cornu erat -situm 58, 4. equitibus suis hostium vi -sitis 69, 2.

opportunus. loca idonea o.que complura 79, 1 (2).

opprimo. 1) werfe nieder, überwältige ut .. tirones legionarii .. ab equitatu circumventi -erentur 19, 2 (1). 2) überrasche (feindl.) ne in fuga ab equitibus -erentur 50, 3 (4). 3) a) unterdrücke, überwältige paene -essam funditusque deletam Italiam urbemque R. 22, 2. rem p. ab perditis .. civibus -essam (esse) 22, 2. b) verhafte, ergreife illam (familiam) -essam et iugulatam (esse) H 19, 3.

oppugnatio. totius ulterioris Hispaniae regio propter terrae fecunditatem .. impeditam difficilemque habet -em H 8, 2 (1) s. impeditus. ut oppidum ad -em tutius efficeret H 41, 5 (4) [K ab -e]. ut Pompeium ab ea -e deduceret H 4, 1. s. deterreo b) γ) 2 B. ab -ibus natura loci distinentur (oppida) H 8, 5.

oppugno. a) absol.: oppidi egregia munitio et difficilis ad -andum erat accessus 5, 1. cum propius oppidum copias admovisset -areque coepisset 51, 3. s. unt. H 7, 2 (1). sic ut ipse locus non solum opere, sed etiam natura aditus ad -andum hostem impediret H 41, 3 (2) s. impedio d). b) α) antequam rex manum colligeret seseque (Zamenses) -aret 92, 1. β) castellum -are H 9, 2. ad oppidum -andum non satis copiarum habebat 5, 1. non est visa ratio ad -andum opp. commorandi 5, 1. cum parte equitatus Leptim opp. -are ac vi irrumpere conabatur 29, 2 (3). oppidum ..-are 42, 1 (3). vgl. ob. 51, 3. quod (opp.) a Gaetulis saepe antea -atum .. erat 67, 1. Uliam opp. -abat H 3, 1. [quae ad -andum opp. opus fuerunt H 7, 2 (1) D; K Dt haben oppidum nicht; N Hf quae ad oppidum opus f.]. Ventiponem opp... -are H 27, 5. tragulis iaculisque oppidum ex hostium cadaveribus [sunt] circumplexi -are coeperunt H 32, 3 (2). dum .. in itinere reliqua opp. -at H 37, 1. — Fabius Maximus, quem ad Mundam praesidium -andum reliquerat H 41, 1 [K q. ad M. [pr.] -andam r.; auch Dt in d. praef. will pr. einklammern]. c) m. abl.: Caesar munitionibus Ateguam -are .. coepit H 6, 3.

ops. a) plur.: Streitkräfte non est visum dari spatium convalescendi augendarumque eius opum 25, 1. b) Hilfe [qui sine illorum (auxiliorum) ope sibi confideret 19, 3 Forchh. D; s. ille § 6].

optandus. mirificum et o. tempus H 29, 4.

opulentus. Cirtam, oppidum -issimum 25, 2 (3).

I) opus. 1) Bildwerk scutorum laudis insignia et praefulgens opus caelatum .... H 25, 7 [et hat nur Dt]. 2) a) Befestigungs- od. Belagerungswerk, Verschanzung magnis -ibus saepe admotis et his ab oppidanis incensis 43, 1. s. circumeo 2) b) 2 B. dum haec -a, quae ante dixi, fiebant a legionibus 51, 6 (7). id hac ratione opus instruebat, ut 51, 3. pars acie ante opus instructa 51, 6 (7). — abl.: s. circummunio 2 B. s. munio b) β) 2 B. — sic ut ipse locus non solum -e, sed etiam natura aditus ad oppugnandum hostem impediret H 41, 3 (2). s. a § 1 u. 3 je 1 B. levem armaturam .. non longe ab -e .. constituit H 25, 7. milite ab -e deducto 80, 4. in -e consistere 81, 1. b) Schanzarbeit legionibus opus attribuit 38, 2. legionibus -a distribuit 51, 1. s. facio § 18: 3 B. milites rursus ad opus redire 2, 2. nocturnis diurnisque -ibus gladiorum ictus telorumque missus exceptantes H 17, 3 [so D Dt K; temporibus statt op. N Hf]. -ibus assiduis diurnis nocturnisque circum [se inter]clusit hostes H 41, 1 [so Dt nach Koch u. Fl; s. circum 1)]. ferocitas Antistii omnium mentes converterat ab -e ad spectandum H 25, 5. s. in § 11: 1 B. u. § 18: 4 B. duces utrique .. in -ibus occupati esse 61, 8. cum nostri in -e essent H 25, 2. 3) übtrg.: Unternehmung, That propter virtutem magno adversarios timore eorum -a afficiebant H 31, 4 [nach Dg eorum = sua].

II) opus, indecl.: vallum .. quaeque ad eam rem o. erant 81, 1. quae ad oppugnandum o. fuerunt H 7, 2 (1) [so Dt K Eussner; ad oppidum N Hf m. d. Hdsch.; ad opp. oppidum D].

ora. a Clupeis secundum oram maritimam .. Adrumetum .. apparuit 3, 1.

oratio. a) Aeußerung, Worte jem s. quorum -em celeriter veritas comprobavit 35, 6. seditiosissima -e apud eum usus 28, 2. qua -e deterritos amplius iugulationem non fecisse H 16, 4 (6). b) Rede: s. habeo § 11: 2 B.

orbis. Caesaris copiis in -em compulsis 15, 3.

ordinatim. geordnet iubet .. o. signa se leniter consequi 12, 2.

ordino. praefixa ad gladiorum mucrones capita hominum -ata ad oppidum conversa H 32, 2.

ordior. m. d. Rede: ut ab sinistro eius cornu -ar et ad dextrum perveniam 60, 1.

ordo. a) Reihe, Glied -es suorum in procurrendo turbari 15, 1. in -em elephantos constituit 27, 1. edicit per -es, ne quis .. procederet 15, 1. b) Centurie: s. duco 2) b) 3 B. c) Centurionenstelle -es in meo exercitu beneficio, non virtute consecuti 54, 5.

orior. 1) iugum .. a mari ortum 87, 4. 2) dissensione in exercitu orta 95, 3.

ornamentum. a) Ausrüstung elephantos .. ornatos armatosque [cum turribus -isque capit] captos ante oppidum .. constituit 86, 1 (2) [N Hf klammern bloß capit ein]. b) Kostbarkeit pecuniam et -a triumphi Caesaris retinenda et custodienda curarat 28, 2.

ornatus. ausgerüstet -us ac loricatus cum esset elephantus 72, 4. elephantos .. o. armatosque 86, 1 (2).

[**orno.** s. equitatus § 9: H 29, 4].

oro. 1) m. ut a) α) orant, ut sibi praesidium mittat 86, 2. orant, ut sibi ignoscat 92, 3. β) s. peto § 4 u. 5 je 1 B. b) postquam .. precibus orasset, uti se ad suos deos penates admitterent 91, 3 (4). 2) m. inf.: missos facere loricatos .. orabant H 18, 5.

ostendo. 1) zeige a) signum fugae -erent H 18, 6 (5). b) α) Caesar instructas legiones hostium copiis -it 66, 3. β) post montem [colleque Caesari subito se -enet] equites in occulto collocaverat, ut .. ex colle se equitatus -eret 50, 2 (3) [die eingekl. Worte haben Hf D nicht]. 2) eröffne, gebe zu erkennen statim -it sese naves velle conscendere 1, 1.

otium. a) Unthätigkeit tempus diei in -o consumebatur 78, 3. b) Friede ita neque in -o concordiam neque in bello virtutem .. retinere potuistis H 42, 5.

P.

pabulor. qui -andi aut aquandi gratia extra vallum progressi essent 24, 2. s. gratia § 2: 31, 1.

pabulum. -i inopia premebantur 24, 3.

paene. p. oppressam funditusque deletam Italiam 22, 2.

palus. -em transgressi 61, 3.

paluster. -i et voraginoso solo H 29, 2.

par. 1) gleich -i idem condicione Pompeius (fecit) H 5, 3. -i erant condicione H 31, 2. -i consuetudine H 12, 4. 25, 1. -i .. et celeri festinatione H 38, 6. qui .. capti conservatique -em gratiam in fide servanda praestare voluerant 40, 5. sex cohortis .., -i equites numero H 3, 3. -i ratione H 5, 2 (3). -em virtutem H 31, 3. 2) gewachsen, gleich stark a) cum eques .. cum pedite congreditur, nequaquam par habetur H 15, 1. b) equitatu suo .. hostium equitatui .. nullo modo par esse poterat 72, 1. ex adversariis sibi -em esse neminem H 25, 3.

paratus. 1) bereit, gefaßt auf, entschlossen a) absol.: ut omnes in dies horasque -i essent 1, 2. se -os, quaecumque imperasset, et libenti animo facturos 32, 1 [so N Hf Dt; -o Davis. D K]. b) α) Scipionem ad dimicandum -um ad se certo animo venire 41, 3. -issimos esse ad dimicandum H 25, 2. β) m. inf.: -os (se) esse quae imperasset facere 6, 7 (6). se .. 2 -os esse sibi .. oppidum seque ei reservare 92, 1. γ) erant -i, qui naves incenderent H 40, 4. 2) schlagfertig, kampfgerüstet uti suo quisque loco -us armatusque praesto esset 31, 3 (2). -us hostis erat superior H 30, 2.

parce. eo (frumento) p. utebatur 21, 1.

parco. ut -erent hosti 85, 6 (7). eis (Scip. militibus) uti -erent 85, 9 (10).

pario. a) neque tam excellenti maiorum dignitate -ta 22, 4. vix fuga sibi peperit salutem 50, 4 (6). ut .. fuga salutem sibi -erent 85, 1. .. tot tam claris victoriis -tis 31, 9 (8). victoria -ta 81, 2. b) p a r t a, subst.: propter annonae caritatem ante -a consumpserant 47, 4.

pariter. a) s. servo 40, 5. b) gleichzeitig una p.que cum equitibus accurrere et refugere 69, 4.

paro. 1) setze in Bereitschaft, rüste zu milites in campo iubet galeari et ad eam pugnam -ari 12, 3. — quae (res) ad victum -ari solent 43, 1. quae (tela) ad defendendum solent -ari 31, 7 (6). 2) schaffe an, verschaffe, erwerbe in Africa .. non modo sibi quicquam non acquisierant aut -averant, sed etiam .. parta consumpserant 47, 4. —

propter loci difficultatem neque equo
neque vehiculo saluti suae praesidium
-tire poterat H 39, 1.
pars. [-is acc. 98, 2; -es Hf D].
1) Teil, Stück, Abteilung a) α) quorum
cum -em assentire, -em animum mentemque
.. in fugam destinatam habere
intellexisset 88, 2. pars erat, quae
legatos ad Caes. miserat, pars erat,
qui Pomp. partium fautores essent H
37, 1. cuius (exercitus) -em inermem,
-em armatam habuerat 28, 1. β) equitum
Numidarum copiae .. cingere multitudine
sua Caes. copias, pars agmen
2 extremum insequi 70, 3. b) α) unam
-em (hostium) ab altera exclusam ..
adortus .. in fugam vertit 17, 1 (2).
turres ex -e et murum occuparunt H
34, 3. ipsius nomen .. magna ex -e
eorum exercitus minuebat audaciam
31, 6 (5). β) pars acie (= aciei) ante
opus instructa sub hoste stabat 51,
6 (7). classis -e ad Thapsum relicta
80, 5. in .. dextro cornu .. -em cohor-
3 tium collocaverat 60, 2. quae pars
corporis (elephanti) sine tegmine nuda
relinqueretur 72, 4. cui -i corporis
eius (eleph.) telum facile adigi posset
72, 4. cum .. diei pars exigua iam
reliqua esset 18, 4. maiore -e diei
consumpta 30, 1. s. eques § 3 u. 13
je 1 B. s. equitatus § 2 u. 3 je 1 B.
u. § 4: 2 B. Labienus .. cum -e equitatus
Leptim .. oppugnare .. conabatur
4 29, 2 (3). cum -em equitatus sui
Leptim misisset 61, 5 (6). Saburra
cum -e exercitus .. relicto 48, 1. ipse
frumentatum .. cum -e exercitus profectus
67, 2. quod maiorem -em exercitus
tironem haberet H 28, 2. s. homo
§ 2: 3 B. donec sibi veteranarum
legionum pars aliqua .. occurrisset 31,
10 (9). -em militum castra non ignaviter
munire 81, 1. bene magna prioris
5 muri -e deiecta H 13, 4. maiorem
-em navium antecedere 2, 2. Sallustium
.. ad Cercinam insulam versus
.. cum -e navium ire 8, 3. navium
pars, de qua timebat, ex errore eodem
conferebatur 11, 1. oppidorum magna
pars eius provinciae montibus fere
munita et .. excellentibus locis est constituta
H 8, 4. ibi -e praesidii relicta
33, 3. remigum -em ex classe
6 .. epibatarumque armare et in castra
evocare 20, 1. cum bene magnam -em
temporis consumpsissent H 16, 2.
2) Seite, Richtung a) se in quascumque
potuere -is conferunt 93, 2. ut
in quas quisque -es vellet proficisceretur
88, 2. Pompeius cum equitibus
paucis .. ad navale praesidium -e altera
Carteiam contendit H 32, 6 (5). equitatus
.. Num. .. ab dextra -e se movere 7
.. coepit 61, 2. impedimentis in sinistra
-e collocatis 67, 1. b) s. ad § 2: 2 B.
sinistra -e campi propter mare legiones
ducit 37, 8.
3) Landstrich, Gegend gloriatus est,
quod prope in nostris -ibus locum
tenuisset H 14, 1.
4) Partei caesis eiusdem -is civibus
57, 3. civitates nostrarum -ium conservabo
H 26, 5 (7). — qui Pompe- 8
ianarum -ium fuisset defensor acerrimus
H 35, 3 (2). s. fautor 2 B. quamquam
oderant (Catonem) -ium gratia
88, 5. suarum quisque -ium expetebant
victoriam H 25, 6. — ac si suarum
-ium essent H 13, 5. qui essent
suarum -ium H 20, 2. erat bene magna
manus intra Pompeianarum -ium H
35, 2. — in Uticensibus propter beneficium
legis Juliae parum suis -ibus
praesidii esse existimaverat 87, 3 (2).
eos Caesaris -ibus favisse 87, 4 (3).
partim. 1) exoneratis p. navibus
longis 8, 1. pedites .. dispositi p. ibi
remanserunt H 3, 8. erant hic legiones,
quae ex perfugis conscriptae; p. oppidanorum
servi, qui erant .. manumissi
H 34, 2. Didius .. confestim sequi
coepit; p. pedibus .. celeriter iter faciebant
item confestim consequentes
H 37, 2. 2) a) remigibus passim in
litore vagantibus, p. in oppidum .. progressis
62, 4. — Numidas adorti p.
vivos capiunt, nonnullos .. convulneraverunt
39, 3. b) p. .. p.: p. precibus
p. vi bene magna comparata manu
H 1, 2. equites R. p. ex urbe p. ex
provincia ad milia III H 31, 9. nostri
desiderati ad hominum mille p. equitum
p. peditum H 31, 10. p. ubi
equitatus p. ubi pedestris copia .. castris
praesidio esse possent H 6, 4.
milites diffugere p. in castra Caes.,
p. in quas quisque poterat regiones
pervenire 52, 5. — quos .. consecuti
p. interfecerunt, p. vivorum sunt potiti

50, 4 (5). circiter C p. occiderunt, p. vivorum potiti sunt 61, 5 (6). Numidae .. p. in regnum se conferre, p. .. in eius castra perfugere catervatim 32, 3. p. tempestate impediti vigiles non poterant diligentiam praestare, p. illo responso deterrebantur H 3, 7. 3) s. nonnullus 2) b) 40, 5.

partior. copias cum Scipione -tus 43, 1.

parum, minus, minime. I) pos. 1) nicht genug a) m. gen.: in Uticensibus .. p. suis partibus praesidii esse 87, 3 (2). b) se p. proficere 91, 3 (4). 2) nicht sonderlich, nicht sehr a) quod ei (equitatui) p. confidebat 60, 4 (5). b) loca sunt edita et ad castrorum munitiones non p. idonea H 8, 1. non p. magna in caede versabantur H 24, 4 (5). hominem eius provinciae notum et non p. scientem H 3, 4 (3).

2 II) comp. 1) a) α) non m.: propter terrae fecunditatem et non m. copiosam aquationem H 8, 2 (1). β) nihilo m.: n. tamen m. in navibus remiges militesque continere 1, 3. cum n. m. eius sermonem nuntius ad Scip. referret 57, 2 [nach m. nimmt K eine Lücke an]. n. m. equestribus proeliis inter se cotidie dimicabant 61, 8. et n. m. fortissime .. pugnare 78, 4. et n. m. partem militum castra non ignaviter

3 munire 81, 1. b) absol.: = m. quam: equites m. XXX Galli 6, 3. ea m. semihora efficit 88, 1. m. CCCC passus 38, 3 (4). m. mille passuum 41, 2. fere .. non m. mille passuum spatio 59, 5. 2) = nicht α) eum m. belle (se) habere H 32, 7 (6). β) quo m. s. impedio b) 3 B. — si m. antea expertus es, .. nunc cognoscas 45, 4.

III) superl. durchaus nicht a) homines apertos m.que insidiosos 73, 2. b) quod m. Caesarem fefellerat 3, 5. id cum animadverteret adversarios m. velle H 6, 1.

parumper. p. cesserunt 52, 2. cessere p. H 23, 3.

parvulus. -am modo causulam 54, 1. fossa p. 87, 3 (2). -um navigiolum 63, 1 (2). -um navigium 34, 2. -am proclivitatem 37, 3.

parvus. a) klein, gering -a .. cum copia et ea tironum neque omni exposita 10, 3 (4). quorum (sagittariorum) -us numerus (erat) 12, 2. cum -o praesidio 89, 1. b) unbedeutend ea res -o praesidio fuit 85, 6 (7). — hominem novum p.que senatorem 57, 4.

passim. a) Pompeianos in mare navesque p. compulerant 23, 2. rursus ad aciem p. conversis equis se colligebant 70, 4. Scipionis copiis .. p. toto campo fugientibus 85, 3. s. vagor a) 2 B. b) sagittarios varie p.que locis certis .. collocaverat 60, 5.

passus. non amplius -us MD inter hostium aciem suasque munitiones esse 39, 1. — gen.: s. mille § 2: 41, 2 u. § 4—7: 24 B. fere interiecto non minus mille -um spatio 59, 5. ähnl. 61, 1. — acc.: pedestrem copiam in secunda acie minus CCCC -us constituunt 38, 3 (4). angustiae quaedam non amplius mille et D -us intererant 80, 1. s. progredior § 1: 1 B. u. § 2: 2 B. — abl.: Scipio .. non longe a suis castris, -ibus CCC, instruere aciem 30, 1. non longe a castris .. mille -ibus ad mare versus consedit 80, 3.

patefacio. portis -tis 88, 7.

patens. in conspectu -i adversariorum 41, 3.

pateo. hic campus mirabili planitie -et milia passuum XII 37, 4.

pater. a) sing.: tuus -er istuc aetatis cum esset .. gloria et animi magnitudine elatus .. privatus atque adulescentulus .. Italiam .. in libertatem vindicavit, idemque 22, 2. — tu .. -is nobilitate et dignitate .. praeditus 22, 5. non ita amplis rebus -is gestis 22, 4. — L. Cellae -i et filio .. tribuit (vitam) 89, 5 (4). — quorum (Titiorum) -em Caesar in senatum legerat 28, 2. b) plur.: quorum (Gaetulorum nobiliorum) -es cum Mario ante meruerant eiusque beneficio agris .. donati .. sub Hiempsalis .. erant dati potestatem 56, 3 (4).

paternus. ad -as clientelas 22, 5. -i exercitus 22, 2.

patiens. non hostium vi et metu commotus -em se timidumque hostium opinioni praebebat 31, 8 (6).

patientia. 1) a) Geduld, geduldiges Verhalten despecta -a Caesaris exercitusque eius 30, 2. ex eius (Caesaris) -a in magnum timorem coiecti 85, 2.

b) m. gen. obi.: in consuetudinem equos -a bestiarum adduxerat 72, 5 (6) [M in cons. -ae b. = bestias ferendi]. 2) Nachgiebigkeit, Nachsicht: s. lenitas 1 B.

patior. 1) erdulde, ertrage gloriam exsultationemque eorum -i, donec 31, 10 (9). 2) lasse geschehen, gestatte a) oppidani usque eo passi propius (equ) accedere, donec ad ipsas portas .. appropinquaret 23, 2. ut praeter ipsum militem nec vas nec mancipium .. in naves imponi -eretur 47, 3. noctu -itur Lusitanos eruptionem facere H 36, 2. b) miles hic non potuit -i, quin se armatus bestiae offerret 84, 1.

patria. incolumi -a fortunisque omnibus 57, 3. — propter -ae luctuosam perniciem dedimur hostium numero H 17, 2. — bonos .. exsilio multatos -a civitateque carere 22, 2. ut malint regis esse vectigales, quam cum civibus in -a in suis fortunis esse incolumes 8, 5.

patrocinium. -o suscepto H 42, 2.

patrocinor. adversarii -ari loco iniquo non desinunt H 29, 8.

paucitas. a) geringe Anzahl cognitis Caesaris difficultatibus copiarumque -e 25, 1. iis se .. auxilio propter copiarum -em esse non posse 26, 5 (7). propter -em nostrorum equitum simul cum levi armatura .. protriti H 14, 2. haec propter exercitus sui praesentis -em et tirocinium praeparaverat 31, 8 (6). ne hi propter suorum -em et hostium multitudinem metu deficerent 11, 4. cum .. cum suorum -e contra magnam vim hostium artificio .. decernendum videret 14, 1. b) absol. α) geringe Truppenzahl equitatus .. Labieni suorum multitudine confisus Caesaris -em circumire non moratur 15, 2. aciem derigit simplicem, ut poterat propter -em 1 :, 2. β) iumenta ex nausea recenti, siti, languore, -e, vulneribus defetigata 18, 4.

paucus. [-iora 96, 2. a -ioribus nostris H 24, 5]. I) sing.: magno invento hordei .. numero, -o tritici 67, 2. II) plur. 1) a) α) quamquam erant (copiae) -ae tironumque 31, 9 (7). etsi erant (decumani) -i H 31, 4. quamquam erant (equites) -i 6, 2. — pars equitatus .. cum levi arm. .. multitudinem hostium -i sustinere nos·t potuerunt 61, 3. β) a -ioribus nostris omni auxilio privati essent H 24, 5. — nos ex proelio -os superesse H 38, 2. b) α) ex tironum (legionibus) -as (cohortes) adiecerat 60, 2. .. -is (hostibus) acriter repugnantibus interfectisque 83, 4 (5). -is (militibus) sauciis 86, 1. cum naviculis .. XXX, inibi -is rostratis 23, 1. onerariae reliquae praeter -as (naves) 2, 5. oppida praeter ea -a, quae ipsi .. tueri poterant, reliqua dirui 20, 4 (6). β) m. subst.: cum -is armatis 12, 2. cum -is barbaris 93, 1. cohortibus p. ex veteranis 6, 5. colles .. excelsi p. 37, 5 (4). -os dies 24, 1. 66, 1. -is diebus 25, 2 (3). -is post d. 38, 5. 95, 3. -is ante d. 34, 1. equites Iuliani p. 15, 2 [Forchh. qui -i ohne eq. Jul]. equites p. Caes. 66, 3. nostri eq. p. H 13, 1. praeter -os eq., qui .. fugerant 95, 2. cum .. -is eq. 91, 4 (5). H 32, 4 (3). cum eq. p. nonnullisque peditibus H 32, 6 (5). -i homines H 38, 4 [fo Dt]. tirones legionarii p.que 19, 2 (1). a qua (classe) -iora ab amplioribus circumventa navigia deprimuntur 96, 2. cum longis p. navibus 2, 5. in -a oppida et bene munita 20, 4 (5). 2) ohne subst. a) m. gen.: eodem .. levis armaturae -os consequi subsidio 39, 2. b) quibus rebus attenuati oppido perquam -i sub pellibus acquiescebant; reliqui 47, 5. sic uti ex infinita hominum multitudine -i in oppidum se reciperent H 4, 2 (3). sic ut vix in ea caede -i effugerent H 6, 5. — bona -orum .. vendit 2, 3. 98, 2 (1). — haud -is compendio captis H 1, 4 (5) s. commodum. — cum iter cum -is per Mauritaniam ad Caes. faceret 95, 1. Pompeius cum -is profugit H 38, 1.

paulatim. equites .. equis convulneratis p. cedere 15, 2. paulisper .. commoratus .. p. reducit suas copias in castra 32, 1.

paulisper. s. commoror § 1: 1 B. u. § 2: 4 B.

paulo, adv. a) p. longius 48, 5 (6) 59, 5 (6). b) s. ante § 2: 4 B.

pavidus. hostes circa vallum trepidare atque ultro citroque (?) concursare 82, 1.

pax. s. commodum H 1, 4 (5). ita -em semper odistis, ut H 42, 5. ut neque bello fortes neque -e boni aut utiles fueritis 54, 5. se de -e ad Caes. proficisci H 32, 5 (4).

peccatum. hic propter conscientiam -orum suorum persuasit adulescentibus, ne 28, 3. saepe a se fugatis (adversariis) .. et concessam vitam et ignota -a (esse) 81, 5 (3).

pecco. qui ex tanta victoria licentiam sibi assumpsissent immoderate -andi 85, 8 (9).

pectus. pilum .. equi .. adverso -i affixit 16, 3 (2). sibi .. gladio traicere -us 94, 2. cum centuriones -e adverso resisterent 82, 4.

peculiaris. eam provinciam ex omnibus provinciis (se) sibi -em constituisse H 42, 1.

pecunia. propter -ae magnitudinem aliqua ei inferebatur causa, ut .. ex eius -a latronum largitio fieret H 1, 4. quod -ae secum habuit, eis distribuit H 32, 5 (4). — quo ex cuncto regno omnem -am carissimasque res comportaverat 91, 1 (2). s. confero § 4: 2 A. armis, frumento -aque considerata 89, 2. custodio s. unt. 28, 2. s. dono a) 2 A. ut universis CCC uno nomine -am imperaret 90, 2 (4). eius frater Romae -am imperatam numeraverat 64, 2. se .. -am multae nomine relaturum 90, 1 (3). idem -am et ornamenta triumphi Caesaris retinenda et custodienda curarat 28, 2. — se clam .. -a onustus subducit 93, 1. eum armis, militibus, -a iuverant 97, 3. ea -a provinciam liberasse H 42, 2. de sua -a largitus est 87, 8 (5). ex s. ob. H 1, 4.

pecus. -us diripi, trucidari 26, 5 (6).

pedes. s. eques § 1—4: 17 A. u. equitatus § 1: H 37, 2. cum -es levi armatura lecti ad pugnam equitibus nostris necopinantibus venissent H 15, 2. dum equites .. -ibus suis succurrerent 14, 3. inter eos (equites) levis armaturae Numidas et sagittarios -es interposuerant et ita condensaverant, ut 13, 1. inter legionarios [-es] iacula coiciunt 14, 2.

pedester. -is copia H 6, 4. -em c. 38, 3 (4). -es copias 18, 1. cum -ibus c. 18, 2. eques -e [pedes equestre] proelium facere coepit H 15, 2.

peditatus. s. eques § 4: 2 A.

pelagus. ancoris sublatis -us remis petere H 40, 6 (7).

pellis. sub -ibus acquiescebant 47, 5.

pello. a) bringe z. Weichen, schlage zurück α) equites Caes. vi universae .. hostium multitudinis pulsi 52, 2. pars equitatus Caes. cum levi armatura .. pulsi convulneratique 61, 3 (4). hostes pulsos deterritosque 69, 4. pulsus fugatusque (Vergilius) 28, 2. β) puncto temporis hostibus nullo negotio campo pulsis 18, 5. ut .. Maurorum equitum II milia loco -erent 6, 3. equitatus et levis armatura hostium nullo negotio loco pulsa .. est 69, 3. b) schlage, besiege saepe a se fugatis, pulsis perterritisque (adversariis) 81, 5 (3). pulso exercitu Saburrae 95, 1.

penates. uti se ad suos deos -es admitterent 91, 3 (4).

pendo. pro decumis octavas -ere 98, 2 (1).

pensio. ut per triennium sex -ibus populo R. solverent (milies sest.) 90, 3 (5).

penteris. -es duas vacuas a defensoribus nullo repugnante cepit 62, 5.

penuria. neque .. propius hostem castra ponere propter aquae -am se posse 79, 1.

per. I) räumlich 1) durch, über .. hin a) Caesarem p. superiora loca consecutus 79, 2 (3). recta p. adversariorum praesidia ad oppidum contendunt H 3, 6. s. duco 4) 2 A. Pacidius .. pilo p. cassidem caput ictus 78, 10. p. mare umbilici fine ingressi 85, 1. insecuti p. III milia passuum 78, 8. equitum Num. copias .. p. colles praecurrere 70, 3. s. progredior § 2 u. 3 je 1 A. in oppidum .. p. murum 2 recipitur H 35, 4. s. subsequor 2 A. b) α) s. facio (iter) § 13: 3 A. β) trans flumen 8. p. convalles (= itinere p. conv. facto) castra inter .. in monte constituit H 7, 1. 2) v. Verbreitung: über .. hin, in .. umher edicit p. ordines, ne quis miles .. procederet 15, 1. p. castra passim vagabantur 47, 6. — quae (dignitas eius) est p. gentes clarissima 3

notissimusque 22, 3. — rapinas p. municipia fecisti 54, 4.

II) zeitlich: im Verlaufe, innerhalb, während incidit p. id tempus, ut 1, 3. p. id t. Sallustius .. Cercinam pervenit 34, 1. p. id t. fere Caes. exercitui res accidit incredibilis 47, 1. fere p. id t. M. Aquinum cum S. colloquentem viderunt 57, 1. p. idem t... transfuga suos cives facit certiores 74, 2
4 (3). in quo (oppido) Considius p. id t. fuerat cum grandi praesidio 76, 1 (2). ubi classis P. Sittii p. id t. erat 96, 1 [D ad id t.]. — ut p. triennium sex pensionibus populo R. solverent 90, 3 (5).

III) 1) kausal = vermittelst, durch a) α) quod (oppidum) p. ipsos oppidanos erat defensum 67, 1. haec non ipse p. se coram .. sed .. p. speculatores et nuntios imperabat, quae fieri volebat
5 31, 4 (2). litteris .. ad Alienum .. conscriptis [et] p. catascopum mittit, ut 26, 3 s. mitto § 8. p. speculatores et antecessores equites nuntiatur ei 12, 1. ad senatum questi p. legatos 97, 3. vim hostium .. p. legionarium militem commodius sustinebat 70, 2. — hac re p. equites gesta 51, 1. — s. certior (fio) 4) b) 3 B. β) tu .. et patris nobilitate .. et p. te ipse satis animi magnitudine .. praeditus 22, 5.
6 p. se s. ob. § 4: 31, 4 (2). b) α) wegen, zufolge, halber qui modo p. aetatem arma ferre poterant 36, 1. neque p. anni tempus in mari classes sine periculo vagari poterant 24, 3. β) bei initio p. dissensionem principum societatem cum Juba inierant 97, 3. 2) modal: s. causa § 3: 2 B. ne p. summum dedecus fidissimos suis rebus Thapsitanos .. amitteret 79, 2 (3). p. virtutem, non p. dolum dimicare 73, 2. cum .. p. fallaciam in oppidum esset receptus H 22, 6. — ignis p. iactus solitus est mitti H 11, 2.

perago. a) führe aus quo -acto H 9, 4. b) verhandle, mache aus restare, ut reliqua, quae vellet, -eret 57, 2.

percio. ira -tus Scipio atque animi dolore incensus 46, 1.

percutio. 1) durchbohre scorpione .. misso atque .. decurione -sso 29, 3 (4). 2) a) verwunde Pomp. Rufus bracchium gladio -ssus 85, 7 (8). b) töte miles .. interceptus est a nostris et fusti -ssus H 27, 6. securi -ssit homines LXXIV H 21, 3.

perditus. ab -is sceleratisque civibus 22, 2 [nefariis Hf statt perd., da die Hdsch. varduis (vardiis) h.]. homines -i H 36, 2.

perduco. si posset aliqua ratione -i ad sanitatem 4, 1.

pereo. a) gehe zu grunde Africam provinciam -ire funditusque everti ab suis inimicis 26, 3 (4). b) komme um α) nuntiavit .. suo signo -isse homines XXXV H 18, 3 s. signum. neque licere .. dicere -isse quemquam H 18, 3. extra murum qui -ierunt H 34, 5 (4). β) illius opera se -isse H 22, 4. — ut exercitus eius ieiunus .. ac iumenta siti -irent 69, 5.

perfero. s. litterae § 1 u. 2 je 1 B. rumore .. -lato de eius lenitate clementiaque 92, 4.

perficio. bracchiis -fectis 56, 1. s. ceteri 2) b) H 7, 2 (1).

perfidia. quem (Ligarium) ob periurii -am .. iussit necari 64, 1 [periurium -amque Aldus Forchh. D K m. d. vulg.].

perfuga. Gaetuli .. -ae, quos cum litteris .. a Caes. missos supra docuimus, ad suos cives perveniunt. Quorum auctoritate facile adducti 55, 1. qui .. ad reliquos -as deducuntur 35, 5 (6). erant hic legiones, quae ex -is conscriptae H 34, 2. s. ex § 11: 1 B. u. § 12: 2 B. s. cognosco § 4: 2 B. u. § 5: 1 B. ex Gaetulis duos .. pro -is speculandi gratia in castra Caes. mittunt 35, 2.

perfugio. a) flüchte ad ea castra, quae petebant, -erunt 85, 4. b) gehe über ex adversariis -ere plures ex omni genere hominum 19, 1. si qui -ere vellent 51, 3 (4). in eius (Caes.) castra -ere catervatim (Num. Gaetulique) 32, 3. ex legionibus his .. milites .. complures ab Scipione in castra Caes. -erunt 35, 6. Gaetuli .. cum equis calonibusque suis .. -unt in Caes. castra 56, 3 (4).

pergo. cum .. iter coeptum -ere coepisset 69, 4.

periclitor. mache e. Versuch (cum) nec tamen desisteret -ari 28, 2.

periculosus. ut transeundum

superius iter vehementer esset -um H 30, 2.

periculum. 1) Versuch, Probe: s. facio § 19: 2 B. 2) Gefahr illi veloci cursu -um facile vitabant 71, 2 (4). in magnum mehercule vos -um impulit 16, 1. — rudes .. elephanti .. vix edocti tamen communi -o in aciem producuntur 27, 2 (3). ut magno tamen -o accessus eorum haberetur H 30, 6 (5). nostro magno id fieri -o H 38, 5. — qui .. -is inopiaque tali saepe essent conflictati 24, 4. s. libero 2 B. — quo .., si qui perfugere vellent, id quod antea saepe accidebat magno cum eorum -o, tum facile et sine -o fieret 51, 3 (4). qui in eiusmodi -o constanter agendum sibi videret 84, 3. sine -o: quo .. auxilia s. p. sibi succurrere possent 20, 1. neque per anni tempus in mari classes s. p. vagari poterant 24, 3. quod (oppidum) .. propter .. multitudinem tormentorum facile et s. p. defendebatur 29, 2 (3). s. ob. 51, 3 (4). quo tutius id et s. p. facere possent 33, 1 (2). ut sibi liceret verba s. p. proloqui 35, 3. quo id s. p. minus faceremus 35, 4. s. p. murum ascendere et oppido potiri posse se sperant H 13, 4. quod difficile erat factu, ut eam turrem s. p. quis incenderet H 18, 7.

perimpeditus. erat locus quidam p. ante aciem Scip. 58, 5.

peritus. a) m. gen.: eorum locorum -us .. consedit 50, 2. b) m. abl.: mirabili -us scientia bellandi 31, 4 (2).

periurium. s. perfidia 1 B.

perlego. litteras nondum -lectas .. dat .. ad Scip. perferendas 4, 4. his (tabellis) -lectis 3, 4.

permagnus. villa p. 40, 1.

permaneo. a) absol.: kampiere reliqui ex vestimentis tentoriolis factis .. -ebant 47, 5. b) Labieni eques in loco -ere 61, 2.

pernicies. propter patriae luctuosam -em dedimur hostium numero H 17, 2. ut eis interfectis eorum -e dolorem suum ulciscerentur 87, 4 (3).

perperam. qui .. ad Pomp. missi erant p. que ad nostra castra pervenerant H 12, 3.

perquam. s. oppido 1 B.

perquiro. ut diligentia adhibita -erent, qui essent suarum partium H 20, 2.

persequor. a) absol.: partim pedibus [et equitatus] ad -endum celeriter iter faciebant H 37, 2 [Fl pedites et eq. ad pers. missi]. quae (cohortes) ad -endum missae essent H 38, 1. b) fugientes latrones dum -untur H 40, 5. s. prosequor b) 15, 1.

persevero. iumenta .. ad .. -andum cursum tardiora 18, 4.

perspicio. 1) besichtige -specta natura loci 38, 2. natura loci p. 8, 3 (4). oppidi natura p. 76, 2 (3). 2) durchschaue, lerne genau kennen ut -eremus, num quae .. insidiae elephantis .. factae essent 35, 4 (5).

persto. a) bleibe stehen exercitus instructi .. a mane usque ad horam X die -stiterunt 61, 1. b) beharre fest eos -stare in sententia 91, 3 (4).

persuadeo. a) hic propter conscientiam peccatorum suorum -sit adulescentibus, ne repugnarent 28, 3. — quibus (equitibus) cum Cato -ere nulla ratione quiret, ut secum oppidum defenderent 87, 7 (5). b) pass. persönl.: Caesaris nomine -si a rege J. desciscunt 55, 1.

perterreo. a) α) quo facto -ito Labieno ac retardato 66, 3. reliqui -iti fuga se .. recipiunt 29, 3 (4). fuga -iti multi sunt interfecti H 9, 4 (5). — saepe a se fugatis, pulsis -itisque (adversariis) .. concessam (esse) vitam 31, 5 (3). cum .. elephanti -iti se ad suos convertissent 27, 1 (2). quo facto complures equites R. .. -iti .. se receperunt 85, 8 (9). ut perturbati ac -iti (hostes) respicere post terga cogerentur 80, 5 (6). prostratos -itosque Pompeianos in mare .. compulerunt 23, 2. β) quorum .. partem animum mentemque -itam atque in fugam destinatam habere intellexisset 88, 2. b) Considius .. Domitii et legionum adventu -itus 93, 1. Labienus .. signorum conspectu -itus 75, 5 (6). metu -iti (Pompeiani) H 25, 9 (8). Aquilam multitudine navium -itum atque trepidantem 68, 1 (2). quo nuntio -itus (Aquinus) 57, 3. bestiae stridore fundarum lapidumque -itae 83, 2 (3).

pertinacia. s. deduco § 3; 1 B.

pertimeo. rebus, quae ad victum
-ent 47, 6.
pertracto. milites bestias mani-
bus -abant 72, 5 (6).
perturbo. a) bringe in Unordnung
ut .. clauderet .. exercitum Caesaris at-
que -atum iaculis configeret 59, 5 (6).
ut -ati ac perterriti (hostes) respicere
.. cogerentur 80, 5 (6). b) mache be-
stürzt novo .. genere proelii tirones le-
gionarii .. -ati 19, 2 (1). re duplici
-atus Caesar eiusque exercitus 50, 2 (3).
pervenio. 1) komme hin, gelange
a) α) Cispius quo erat missus celeriter
-it 62, 3. β) quo .. captivus cum -isset
4, 3. quo postquam Caesar -it 81, 1.
quo postquam -erunt 85, 5 (6). ante-
quam Caesaris praesidium eo -ret 74,
2 (3). b) Lilybaeum -it 1, 1. Mes-
sius .. prior Acillam cum cohortibus
-it 33, 4. per id tempus Sallustius
2 .. Cercinam -it 34, 1. Adrumetum
cum LV navibus -it 62, 1. equo ad-
misso .. celeriter -it Leptim 63, 1. Uti-
cam -it 88, 7. 89, 5 (4). protinus Uti-
cam -unt 87, 2 (1). complures interim
ex fuga Ut. -unt 88, 1. Ussetam -it
89, 1. Adrumetum -it 89, 2. Zamam
-it 92, 4. omnes regni equites Zamam
-unt ad Caes. 92, 4. Caralis in Sar-
3 diniam -it 98, 1. c) ad α) ad eum
(Scip.) -erunt 44, 3. ähnl. 48, 2. ad
Caes. -unt 53, 1. perfugae .. ad suos
cives -unt 55, 1. s. ob. § 2: 92, 4.
perperam ad nostra castra -erant H
12, 3. antequam ad eum collem ..
-retur 50, 1. [ad iugum .. -it 38, 1 D].
ad quem (locum) -erat 38, 2 (3). -it
ad oppidum Leptin, liberam civitatem
7, 1. -it ad oppidum Aggar 67, 1.
ähnl. 76, 1 (2). 87, 1. β) donec ab
hoste telum missum ad se -ret 31, 2
4 (1). d) in: s. ob. § 2: 98, 1. in por-
tum ad Ruspinam .. incolumes -erunt
(naves) 34, 5 (4). milites .. in quas
quisque poterat regiones -re 52, 5.
rex .. una cum Petreio .. in regnum -it
91, 1. — ut clamor in castra nostra
-ret H 34, 1. 2) bildl. (v. d. Rede):
ut ab sinistro eius cornu ordiar et ad
dextrum -am 60, 1 [D klammert et ad
d. p. ein].
pervetus. speculae singulae p.
37, 5 (4).
pes. 1) Fuß ingressus -em offen-
dit H 23, 4 (5). pes -e premitur H
31, 7. ante -es centurionem interfecit
46, 1. aequo -e cum adversariis con-
gredi H 38, 6. ipse -ibus circum mi-
lites concursans 81, 1. partim -ibus
[et equitatus] ad persequendum cele-
riter iter faciebant H 37, 2 [pedites
et eq. Fl; peditum et eq. Hf]. cum
eum (lixam) sub -e subditum .. pon-
dere suo .. premeret (elephans) 84, 1
[-em N Hf D K]. 2) Fuß als Maß
ne quis miles ab signis IV -es longius
procederet 15, 1. 3) Schritt nostri -e
presso propius rivum cum appropin-
quassent H 29, 8. quo -e se recipe-
rent ab hoste 71, 1 (2).
peto. 1) werfe, ziele nach decuma-
num militem, qui te -it, scito esse
16, 3 (2). 2) greife an qui subsequen-
tem Didium refugientes a tergo -erent
H 40, 4 [so Dt; qui subsidium repe-
terent N K D m. d. Hdsch.; q s. re-
pellerent Hf u. Glandorp; q. s. pro-
pellerent Fl]. 3) begebe mich nach, suche
zu erreichen, eile hin a) ad ea castra,
quae -ebant, perfugerunt 85, 4. collem
-ere 50, 4 (6). neque mediterranea 2
-ere (Caesar) propter navium errorem
7, 4. ancoris sublatis pelagus remis
-ere H 40, 6. summa -ere collis 50,
3 (4). per mare .. ingressi terram -ebant
85, 1. quo de facto cum utrorumque
copiae tumulum excellentem -issent
H 24, 3 (4). b) segle, steure α) cum
Hispaniam -erent 96, 1. insulam -ere
Aponianam 2, 2. s. locus § 4 u. 5:
3 B. β) Uticam versus -ere visae
sunt (naves) 7, 3. 4) hole qui vallum
-ierant quaeque ad eam rem opus 3
erant 31, 1. 5) bitte, erbitte a) α) qui
vitam sibi -eret H 18, 7 (6). β) -ierunt,
ut sibi liceret .. sine periculo proloqui
35, 3. -ere coeperunt (legati), uti
sibi .. subsidium mitteret H 3, 2. -imus,
ut .... H 17, 3 (4). — -unt et obse-
crant, ut sibi praesidium mittat 74,
1 (2). -unt orantque, ut suis fortunis 4
populus R. .. auxilium ferret 77, 1. —
-it a Caes., uti sibi daret potestatem
cum Cons. agendi 4, 1. -isse dicitur
.. a centurionibus, uti se priorem ..
interficerent 28, 4. -ierunt a Caes., ut
universis CCC uno nomine pecuniam
imperaret 90, 2 (4). -it ab eis, ut
sibi coniuges liberosque redderent 91,

5 3 (4). -unt ab eo, uti .. sibi auxilium mitteret 92, 1. -iit ab oppidanis, ut ei liceret legatum ad Caes. proficisci H 22, 5. — tantum orare et -ere ab eo, uti sibi praesidium daret 83, 1 (2). b) bitte los vectigalia, quae Metellus imposuisset, a senatu -isse H 42, 2.

petulantia. s. libertas 2) 1 B.

pilum. V legionis -orum cacumina sua sponte arserunt 47, 6. -orum missu fixa .. adversariorum multitudo H 31, 8. — -um viribus contortum, dum in Labienum mittere contendit, equi graviter adverso pectori affixit 16, 3 (2). s. coicio § 1: 2 B. (1 m. contorqueo). ex hostium armis scuta et -a pro vallo .. collocabantur H 32, 2. mitto s. ob. 16, 3 (2). -um militis cursu facile vitabant 15, 1. — Pacidius graviter -o per cassidem caput ictus 78, 10. a servitiis puerisque .. lapidibus -isque prohibiti terram attingere 85, 2. (Tullius R.) -o traiectus 85, 7 (8).

placeo. Caesare .. sibi eruptione pugnari non -ere clamitante 82, 3.

placide. p. leniterque procedens 70, 2.

planities. [-e = dat. H 24, 3 (4)]. -es inter utraque castra intercedebat .. milia pass. V H 29, 1. — cuius (-ei) decursum antecedebat rivus H 29, 2. — deiecti (sunt) -e (= in -em) H 24, 3 (4) s. Dg S. 17. — hinc derigens proxima -es aequabatur H 29, 2. cum ad dimicandum in -em se contulissent H 25, 7. — abl.: s. divido a) 2 B. ut locus illa -e equitatum evocaret H 29, 4 s. equitatus § 9. — hic campus mirabili -e patet milia pass. XII 37, 4. -e iniquiore loco constiterunt H 25, 2. quin media -e in aequum ad dimicandum .. procederent H 29, 3. — quod (oppidum) inter sua castra et Scip. in -e positum erat 51, 2. cum in extrema -e iniquum in locum nostri appropinquassent H 30, 2.

planus. in campis -issimis purissimisque 19, 4 (7).

plebs. -em inermem oppido eiecerat et ante portam bellicam castris .. munierat ibique custodiis circumdatis habitare coëgerat 87, 3 (2).

plenus. lapidibus corbes -os H 5, 1.

plectrum. ut -a funesque omnia sequantur 9, 1. qui -is merces portabant 75, 3 (4). eruciès .. iubet in -is deligatos Adrumetum deportari 21, 2.

plumbum. ferrum, -um mitteretur 20, 3.

poema. quare tali -a afficerentur H 16, 4 (6). ita pridie duorum centurionum interitio hac adversariorum -a est litata H 24, 6.

polliceor. a) legationes venire et -eri frumentum parata(que) (se) esse quae imperasset facere 6, 7 (6). mihi vitam incolumitatemque belli iure capto -eris 45, 2. b) m. acc. c. inf.: s. ob. 6, 7 (6). libenter se omnia facturos, quae vellet, -entur 7, 1. ähnl. (inf. fut.) 32, 1. 33, 1.

pollicitatio. magnis praemiis -ibusque propositis 35, 2. pretio -ibusque adducti 40, 5.

pondo. Leptitanos .. XXX centenis milibus p. olei multat 97, 3.

pondus. gravatis -e tectoriis aquaeque vi subrutis 47, 6. cum .. eum .. -e suo .. premeret atque enecaret (elephantus) 84, 1.

pono. [castra habuit posita H 7, 4 (3)]. 1) a) stelle auf (als Zeichen) quo die ad oppidum capiendum accederent, se scutum esse positurum H 13, 8. b) stelle auf, errichte castra: -is positis 33, 5. -a posuit H 33, 2. -is regiis seorsum positis 48, 2. Adrumeti -a -it 24, 1. eo die s-a posuit ad oppidum R. 6, 7 (6). ad Thapsum -a -it 79, 1 (2). -a ad oppidum -it H 35, 1. -is ante oppidum positis 3, 1 (2). contra Pompeium -a posuit H 27, 5 [diese Worte will M streichen als aus § 6 entnommen]. -a contra oppidum posuit H 34, 1. propius hostem -a -ere 79, 1. -a eo loco -ere 69, 5. ex adverso pari ratione -a -it H 5, 2 (3). ibi in campo -is unis positis 67, 2. ex ea regione oppidi in montibus -a habuit posita .. in conspectu utrorumque oppidorum H 7, 4 (3). — [tendebat adversum oppidum e regione -it trabes H 5, 2 D u. d. Hdschr.; s. pons H 5, 2]. c) postiere, stelle auf insidias -unt H 40, 3. — omnibus portis custodias -it 88, 7. 2) setze in ütg. e. Zustand ut, quicquid post horam casus

tribuisset, in dubio -esetur H 29, 5. inter bellatores principes dubia erat posita victoria H 25, 5 (6).

pons. tenebat adversus oppidum e regione -is castra .. tripertito H 5, 2 ſ. pono 1) b) H 5, 2. -e facto H 5, 1. ſ. occupo § 2: 2 B. bracchium ad -em ducere H 5, 3. propter -em coangustabantur H 5, 5. pugnare coeperunt de -e H 33, 2.

populus. a) caput .. -o datum est in conspectum H 39, 3. convocato -o 88, 6. b) ut suis fortunis -us R. .. auxilium ferret 77, 1. habere legiones -um R. H 42, 7. — unus est .. Scipio imperator hoc tempore -i R. 4, 4. ut nullo tempore legiones desitae -i R. in hac provincia haberi H 42, 5. -i R. magistratibus .. manus .. attulistis H 42, 4. milites -i R. contra rem p. instigasti 54, 4. — ut per triennium sex pensionibus -o R. solverent 90, 3 (5). — ſ. contra § 5: 3 B. ingratos (eos) in se et in -um R. .. cognosse (se) H 42, 3. — ei (civi R.), qui ab -o R. honores accepisset 57, 3. eam civitatem .. optime de -o R. meritam esse H 3, 3.

porrigo. 1) dehne aus aciem in longitudinem quam maximam -i 17, 1. tertiam .. aciem .. usque ad aciei suae mediam legionem -rexerat 60, 3. — quam latissime potuit -recta equitum peditumque multitudine 30, 2. 2) reiche her eum .. litteras, ut erat mandatum, Considio -ere coepisset 4, 3.

porta. omnibus -is custodias posuit 88, 7. — ſ. aperio 2 B. ſ. claudo 1) u. cludo je 1 B. -as occupant H 37, 2. -is patefactis 88, 7. ſ. praecludo 2 B. ad: ſ. appropinquo c) 2 B. ſ. ad § 6 u. 10 je 1 B. cum ad -am venissent H 18, 1. ſ. ante § 3 u. 4: 5 B. in -as valli semifactas ruere 83, 2 (3). se intra -as recipere 82, 1. — ex oppido eruptionem -a maritima faciunt 85, 1. omnibus -is in sua castra fugere coeperunt 40, 4. -a decumana legiones se .. sequi 66, 1.

portendo. victoriam sibi propriam a dis imm. -i 82, 2.

porto. qui commeatus ad castra Pompei ex oppido -abant H 11, 1. qui (mercatores) plostris merces -abant 75, 3 (4).

portus. nullum -um terrae Africae, quo classes decurrerent, .. tutum ab hostium praesidio fore 3, 5. — proficiscitur ad -um, qui abest ab oppido milia pass. II 10, 1 (2). ibi paulisper .. ante -um commoratus, dum 3, 1 (2). classes circum insulas -usque disposuit 21, 4. quae naves .. in -um ad Ruspinam .. incolumes pervenerunt 34, 5 (4). navibus eis in -um receptis 11, 3. — a: ſ. abeum 2) a) 2 B. quae (naves) longius a -u in salo stabant 62, 5. tempestatibus in -ibus cohibebatur 98, 2.

positus. ſ. pono (castra) 1) b) H 7, 4 (3). quod (oppidum) inter sua castra et Scip. in planitie -um erat 51, 2.

possideo. ut veteranorum .. famam, locum, nomen victoria parta cuperent -ere 81, 2.

possum. [vgl. potis 54, 4. 5]. a) α) quam latissime potuit porrecta .. multitudine 30, 2. copias .. in aciem quam speciosissime potuit instruxit 48, 5 (6). — caedere quantum viribus poterat non destitit 84, 3. — aciem derigit simplicem, ut poterat propter paucitatem 13, 2. uti, si -et, eadem ratione .. levis armatura .. inter equites suos interponeretur 20, 1. cupiebat .., si qua condicione -et, adversarios in aequum .. deducere H 5, 7 (6). β) se in quascumque potuere partis conferunt 93, 2. quae potuisset eo tempore, beneficia largitum esse H 42, 1. quae potuisset, commoda provinciae tribuisse H 42, 3. b) m. inf.: -e 8, 4 [HM D K -ent, M -et]. 20, 4. 26, 5 (7). 75, 3 (4). 79, 1. 83, 1. H 2, 1 (2). 13, 4. 16, 2 (3). 28, 3. poterat 52, 5. 72, 1. 79, 1. H 4, 2 (3). 39, 1. poterant 20, 4 (6). 24, 3. 36, 1. 51, 5 (6). 78, 7. 85, 6 (7). H 3, 7. -es H 25, 2. -et 4, 1. 12, 3. 16, 3 (2). 21, 4. 40, 1. 56, 1. 60, 4. 72, 2. 4. 86, 1 (2). 90, 1 (3). (cum conaretur gladio traicere pectus nec -et) 94, 2. H 5, 1. 18, 6 (5). 23, 7. 32, 7 (6). -ent 20, 1. 33, 1 (2). 51, 3 (4). 66, 3. 79, 1 (2). H 3, 5. 6, 4. 30, 4. [31, 5]. 38, 4 [-ent D]. 38, 6. 40, 4. 42, 7. potuit 62, 3. 63, 5 (6). 84, 2 (1). potuistis H 42, 5. potuerunt 61, 3. potuerant 77, 3. 87, 6 (4).

post. I) adv. a) [hostibus .. campo pulsis, p. colle deiectis 18, 5 Hf D M; collem N K Dt]. P. Caesar ad iugum, de quo docui, ascendit 88, 1 [P. ist nach M zu tilgen; Postquam ad i., d. q. d., pervenit, ascendit in D]. b) paucis p. diebus 33, 5. 95, 3. multis p. diebus 53, 1.

II) praepos. [p. autem elephantos 59, 3]. 1) räumlich a) α) ut maritima oppida p. se ne vacua relinqueret 9, 2. bestiae .. suos p. se frequentes .. proterere 83, 2 (3). β) s. colloco § 3 u. 4 je 1 B. p. illos (elephantos) suam aciem instruxit 27, 1 (2). ut .. respicere p. terga cogerentur 80, 5 (6). p. autem elephantos armaturas leves .. substituerat 59, 3. ut una (cohors) p., altera ante signa tenderet 17, 1. γ) s. ob. I) 18, 5. b) s. tergum 80,
2 5. 40, 3. vgl. ob. 80, 5 (6). 2) zeitlich a) α) p. diem IV .. in conspectum Africae venit 2, 5. p. diem III interfecti (sunt) 28, 4 (3). p. diem III productas .. copias sicut instruxerat 73, 4 (5). p. diem III Caralis .. pervenit 98, 1. β) Scipionem p. diem III eius diei, quo proelium factum erat, appropinquare 20, 2. — his copiis II d. Non. Jan. p. diem VI, quam Africam C. attigit, .. est decertatum 19, 4 (7). b) quicquid p. horam casus tribuisset H 29, 5 [laborem Fl statt horam]. quod p. hominum memoriam numquam est factum H 15, 6. p. Sullae victoriam sub Hiempsalis .. erant dati potestatem 56, 3 (4).

postea. nur in Af. neque p. litus attigit 23, 3. quibus cum condicionem ferret .. condicionemque repudiassent, p. ab eo capti .. sunt omnes 25, 3. quem Caesar in Hispania .. dimiserat, et p. se ad Pomp. contulerat 64, 1. quos .. ibi p. ex hibridis .. conscripserat, armaverat 19, 3 (4). hortatur, omnes ut se naves consequerentur; p. ipse .. navigiolum conscendit 63, 1 (2) [N Hf K D klammern p. ein]. quo facto p. sunt deterriti oppidum temptare 29, 3 (4). beneficio Vari esse servatum, p. sibi facultatem nullam datam transeundi 64, 2.

posteaquam. p. castra non potuerant potiri; Uticam se in oppidum coiecerunt 87, 6 (4).

posterus. -o die et nocte confecto 80, 3. s. dies § 4: 23 B.

postquam. I) m. Indik. 1) Präs.: p. abhorrere eos videt, reducit .. legiones 73, 4 (5). s. unt. 3) b). 2) a) Impft.: p. .. neque responsum ullum a Cons. dabatur, neque .. copiae succurrebant, neque equitatu abundabat et .. habebat, neque .. volebat, et .. erat .., et nuntiabatur .., non est visa ratio .. commorandi 5, 1. ähnl. 78, 3. 7. b) Impft. u. Perf.: p. nulla condicione cogere adversarios poterat, ut .. descenderent .., neque ipse .. animadvertebat, adversarios .. despicere se intellexit, .. castra ponit 79, 1 [M will nach Jur. et vor adv. einsetzen]. 3) a) Perf.: p. Adrumetum accessit .., exponit exercitum 3, 1. ähnl. [38, 1 D; N Hf Dt K Fr haben m. d. Hdsch. Post, was M tilgen will]. 88, 2. vgl. unt. 4) 38, 3 (4). — 44, 3. 46, 1. 48, 2. 3 (4). 49, 1. 57, 1. 68, 2. 69, 3. 80, 4. 81, 1. 83, 1. 85, 4. 4 (5). 5 (6). 86, 2 (3). 93, 3. b) zweifelhaft, ob Präs. od. Perf.: im Nachsatz Perf.: 69, 2. 75, 2. 76, 1. 84, 2. 91, 4 (5). — p. id .. animadvertit, .. suis .. suppetias ire contendit 39, 4. 4) Plsqpft. (bei unmittelbarer Folge): p. .. coiecti erant intra munitiones, Caesar iter constitutum ire contendit 6, 4. ähnl. 87, 1. 88, 3 (4) [animadverterant D Kr m. d. 2 besten Hdsch.; d. übr. Hrsgbr. animadverterunt]. vgl. posteaquam 87, 6 (4). II) m. Konj. Plsqpft.: p. Juba .. egisset cum Zamensibus, dein .. orasset, .. petit 91, 3 (4). III) vbd. m. cum: p. Scipione eiusque copiis .. exturbatis atque in castra compulsis cum receptui Caesar cani iussisset equitatumque omnem .. recepisset, .. animadvertit 40, 5 [p. möchte M tilgen, cum will Hf tilgen]. Caesar p. equitatu .. praemisso .. cum ad eum locum venisset, .. rari ac singuli de rupe prodire 50, 3 (4).

potestas. 1) Macht, Gewalt, Herrschaft a) allgm.: s. in (acc.) § 10 u. 11 je 1 B. Juba cum Labieno capti in -em Caesaris venissent 82, 4. quorum patres .. sub Hiempsalis regis erant dati -em 56, 3 (4). quod Pompeium in -e haberent H 36, 1. quos (commilitones) nunc in tua -e teneo 45, 5 (4). qui (Thabenenses) sub dicione

et -e. Jubae esse compararent 77, 1. b) Amtsmacht, Amt C. Messium, aedilicia functum -e 33, 2 (3). 2) a) Möglichkeit, Gelegenheit iniquo loco sui -em efficiebant H 30, 6 (5). s. facio § 18: H 24, 2 (3). 26, 3 (5). b) Erlaubnis s. do § 3; 2 B. s. facio § 18: 35, 4. 45, 1.

potior. a) m. abl.: trinis castris -tus 86, 1. quo (colle) erat -tus 51, 1. eo (oppido) -um Jubam 74, 2 (8). oppido -tur 76, 1. H 34, 5 (4). vi oppido -ti 87, 2 (1). oppido -ri H 13, 4. oppido -us H 19, 6. praeda -untur H 40, 7 (8). vallo hostium sunt -tae 83, 4 (5). b) m. gen.: donec .. eorum (collium) essent -ti 18, 4. cum .. ulterioris Hispaniae -us esset H 1, 1. quod necopinantibus adversariis eius provinciae -tus esset H 2, 1 (2). cuius (Zetae) Caesarem -tum esse 74, 1. vivorum (hostium) sunt -ti 50, 4 (5). vivorum (praedatorum equitum) -ti sunt 61, 5 (6). c) m. acc.: castellum .. vi expugnando est -tus 36, 4. castra non potuerant -ri 87, 6 (4). locum sunt -ti 39, 3. oppidum -tur 68, 2. id (opp.) adveniens -tur 89. 2. praedam armaque eorum sunt -ti H 16, 3 (4).

potis. I) te .. quantum -e proficisci iubeo 54, 4. vos .. quantum -e abesse ex Africa iubeo 54, 5. II) potius, adv.: usu venisse hoc civi R. .. Jubae barbaro p. oboedientem fuisse quam .. incolumem reverti malle 57. 3. ut tuus p. miles quam Cn. Pompei factus essem H 17, 1. ut p. ad dimicandum descenderent, quam signum fugae ostenderent H 18, 6 (5).

potius s. potis II.

prae. animum .. altum et erectum p. se gerebat 10, 3 (5).

praealtus. iugum .. a mari ortum neque ita p. 37, 4.

praebeo. 1) zeige, lasse sehen non hostium vi et metu commotus patientem se timidumque hostium opinioni -ebat 31, 8 (6). 2) gewähre, verursache cuius incommodum summam utilitatem ipsis -ebat H 3, 6 (5).

praeceps. hospites, qui in oppido erant, .. de muro -es mittere H 15, 6.

praeceptum. absui sive obliti (adversarii) -orum Labieni 50, 3 (4).

praecido. -sis manibus missi sunt facti H 12, 3.

praecipio. befehle, ordne an a) α) haec ita imperabat unicuique, ita -ebat, uti 8, 4. — neque certum locum gubernatoribus praefectisque, quem peterent, -ceperat 3, 4 [M m. d. Hdsch. circum loca .. quid statt c, l. .. quem]. β) Alieno .. de omnibus rebus -it et de reliquo exercitu celeriter imponendo 2, 3. b) α) m. ut: equites .. opponit et ita -it, ut providerent, ne 13, 2. equitibus .. -it, ut .. locum obtinerent, .. donec 31, 2 (1). β) quo pede se reciperent ab hoste .., modo procurrerent m. recederent .. ac prope quo loco .. tela mitterent, -ere 71, 1 (2).

praecipito. fluminis ripas appropinquantes coangustati -abantur H 5, 5.

praecludo. portas -unt H 35, 4. quod ante Caesari portas -sissent H 36, 1.

praecurro. equitum Numidarum copiae dextra sinistraque per colles -ere 70, 3. — quod fama de victoria Caes. -cucurrisset 87, 2 (1).

praeda. quem Gaetuli, sui comites, in itinere -ae cupidi concidunt 93, 2. s. potior a) u. c). s. 1 B. .. cohibet omnes a -a 3, 1 (2). dum nostri in -a detinentur H 16, 2 (3).

praedator. in itinere -es equites Num. Gaetulosque .. adorti circiter C partim occiderunt, p. vivorum potiti sunt 61, 5 (6).

praedico. se eo[dem] die demum natos -antes 90, 3 (5).

praeditus. a) neque tantis clientelis nominisque claritate -us (Pomp.) 22, 4. tu .. et patris nobilitate et dignitate et per te ipse satis animi magnitudine diligentiaque -us 22, 5. Numidae levisque armaturae mirabili velocitate -i 69, 4. b) cum tam magnis copiis auxiliisque regis essent -i (adversarii) 58, 2.

praefectus. a) pulso exercitu Saburrae, -i Jubae, ipsoque interfecto 95, 1. -o Saburra cum parte exercitus contra Sittium relicto 48, 1. b) s. gubernator 1 B. c) turmae Cassianae donavit milia XIII et -o torques aureos V H 26, 1. — Gaetuli .. nobiliores equitumque -i .. cum equis .. perfugiunt in Caes. castra 56, 3 (4).

praeficio. quos legatos ante exercitui -fecerat H 2, 2 (3). quibus (cohortibus et equitibus) -fecit hominem eius provinciae notum .. L. Junium P. H 3, 4 (3).

praefigo. s. ad § 10: H 32, 2.

praefulgeo. -ens opus caelatum H 25, 7.

praemitto. a) Q. Aquilam cum XIII navibus .. Adrumetum .. -it 62, 2. equitibus -ssis 66, 1 (2). praesidio his equitibus legionem V -serat 60, 4 (5). b) equitatu ante -sso 50, 3 (4). ex itinere loricatos viros fortes cum equitatu ante -sit H 4, 1 (2). — M. Messalla Uticam ante -sso cum equitatu 86, 3 (5).

praemium. magnis -is pollicitationibusque propositis 35, 2. s. tribuo α) 2 B.

praenuntio. legatos .. domum iubet antecedere ac suum adventum -are 92, 2.

praeparo. ut in agris .. sub terra specus .. habeant atque id propter bella maxime .. -ent 65, 1. — haec (tela) propter exercitus sui .. paucitatem .. -averat 31, 8 (6).

praepedio. imperitorum mentes timor -ebat H 31, 6.

praepilatus. pila -a 72, 5 (6).

praepono. qui castris antea Pompei -situs esset H 32, 7 (6). qui praesidii causa -siti oppido a Pomp. essent H 13, 5.

praeruptus. erat convallis satis magna latitudine, altitudine -a 50, 1.

praesens. 1) gegenwärtig a) quam antea absens habuerat auctoritatem, eam omnem -ens (Juba) dimiserat 48, 3 (4). b) propter exercitus sui -is paucitatem 31, 8 (6). 2) entschlossen -i animo 46, 1. animo -i 88, 4.

praesentia. cuius numerus in -a fuit peditum III milia .. 8, 1 (2). neque quicquam solacii in -a .. animum advertebant 10, 3 (4). cuius copiam habuit in -a non magnam 12, 2. quibus Caesar in -a gratias egit 36, 3. pecuniam et argentum in -a familiae donavit H 38, 3 (4) [Fl praesenti statt in p.].

praesertim. a) s. cum § 10: 42, 1 (3). b) bei konzess. cum: s. cum § 13: 1, 4.

praesidium. 1) a) Schutz, Deckung, Hilfe cives R. indigentes -i H 17, 2. — cuius in adventu [adventum N Hf D K] -i causa Caesar cum complura castella occupasset H 6, 4. ibi -i causa castellum .. habuit constitutum H 8, 6. qui -i causa praepositi oppido .. essent H 13, 5. qui -i causa ab his reciperentur H 22, 1. levem armaturam -i causa .. prope castra constituit H 25, 7 s. prope § 2. L. Ci- 2
spium cum classe .. in stationem -i gratia commeatus sui mittit 62, 2. in Uticensibus propter .. parum suis partibus -i esse existimaverat 87, 3 (2). — dat.: neque, ut ipse voluit, equitatum sibi -o habuit H 2, 3 (4). illi -o (= praesidii causa) insecuti ex aversione legatos iugularunt H 22, 3. tribunum .. -o Thabenam mittit 77, 2. -o his equitibus legionem V praemiserat 60, 4 (5). castris -o Asprenate .. relicto 80, 4. neminem ibi esse -o 85, 3
4 (5) [pr. klammern N Hf K ein, Fr verteidigt es m. d. übr. Hrsgbr.]. sex cohortes in fines regni sui mittit, quae essent -o contra Gaetulos 55, 2. vgl. unt. § 8: 83, 3 (4). ut suis onerariis longisque navibus -o essent 46, 4. Thapso qui erant -o 85, 1. quibus miseris ea res parvo -o fuit 85, 6 (7). ut sibi equitatus .. -o esset H 2, 2 (3). partim ubi equitatus p. ubi pedestris copia in statione et in excubitu ca- 4
stris -o esse possent H 6, 4. — acc.: fuga sibi -um capiunt H 38, 6. propter loci difficultatem neque equo neque vehiculo saluti suae -um parare poterat H 39, 1. b) Zufluchtsort ex fuga hac qui oppidum Mundam sibi constituissent -um H 32, 1.

2) a) Truppen quo facilius -a contra compararet Pomp. H 1, 1. nostra -a (erant constituta) LXXX cohortibus et IX milibus equitum H 30, 1. ut 5
-a Pompei duabus defenderentur rebus, oppido et excelsi loci natura H 29, 1 [so D K Dt; auxilia statt -a N Hf Fl]. b) Besatzungstruppen, Bedeckungsmannschaft, Posten ubi -um erat adversariorum 3, 1. in quo oppido -um fuit regium 23, 1. -um Caes. ibi esse 33, 5 (4). quarum apud ultimam (turrem) -um et statio fuit Scipionis 37, 5 (4). in qua (turri) docui esse -um stationem- 6

que Numidarum 38, 2. ibi -um grande Numidarum esse 42, 1 (2). antequam Caes. -um eo perveniret 74, 2 (3). cum ad eundem locum eius -um venisset H 25, 1. Ucubim Pompeius -um, quod reliquit, iussit ut incenderent H 27, 4. — gen.: ibi parte -i relicta 38, 3. — dat.: cui (-o) praeerat Consi-
7 dius 3, 1. mediis eorum -is cum essent recepti H 3, 7 [so Dt; die Abr. Ergänzungen nach ess. eine Lücke an]. s. praesum § 2: 34, 2. — acc.: -o comparato H 22, 6. decusso Labieni -o 50, 4 (6). -um inde deturbarent 39, 2. ut sibi -um daret 33, 1 (2). -o dato 33, 2 (3). s. habeo § 8: 3 B. s. interficio § 5: 2 B. -um, vigiles iugulant H 35, 4. s. mitto § 2. u. 5 je 1 B. u. § 12: 2 B. quae -um receptum
8 indignaretur H 35, 2. s. relinquo § 2: 7 B. — cum ad Cn. Pompei -a venisset H 3, 5 (4). s. clam II) 1) 2 B. quod contra sua -a portas clausisset H 27, 6 (5). recta per adversariorum -a ad oppidum contendunt H 3, 6. — abl.: Mauri equites .. -o deserti principes fugiunt 83, 3 (4) [N Hf ziehen -o zum voraus geh., Relativsatz: qui in eodem cornu elephantis erant -o, während D K Dt haben qui in e. c. cum elep.
9 erant]. ut .. -o firmata ad classim receptacula muniret 9, 2. loca idonea .. complura -is occupare 79, 1 (2). quae (oppida) ipsi suis -is tueri poterant 20, 4 (6). — ita etiam a Caes. -is in Pompei castra discessit H 18, 4 [nach Eickert = Lager, Verschanzung]. non longe a castris -oque, quod supra commemoravi, .. consedit 80, 3. nullum portum terrae Africae .. tutum ab hostium -o esse 3, 5. s. cum § 6, 8 u.
10 13 je 1 B. ubi Vergilius cum grandi -o praeerat 79, 1 (2). in quo (oppido) Considius .. fuerat cum grandi -o cohorteque sua gladiatorum 76, 1 (2). c) Hilfscorps, Schutzwehr Pompeius cum equitibus paucis .. ad navale -um .. Carteiam contendit H 32, 6 (5) [Fl fast p. = Zufluchtsstätte]. s. conspicio 2 B.

3) a) Besatzungsort, fester Platz -a firmare copiis maioribus 20, 1. quem
11 ad Mundam -um oppugnandum reliquerat H 41, 1 [K q. ad M. [p.] oppugnandam r.]. ita firmissimum eius -um Ategnam proficiscitur H 6, 1 [ita a d f. e. p. (= Zufluchtsstätte) Fl]. eorum incolas intra sua -a coëgisse commigrare 20, 4 (6). nostris adhuc fixi -is bellum ducunt H 26, 4 (6) [nach Fl = Besatzungsmannschaft?]. qui in -is relicti sui milites fuissent 11, 4. b) Verschanzung, Lager nam et munitione -i ita coangustabantur, ut H 23, 7. tum demum se ad sua -a contulerunt 12
18, 5. s. recipio § 3: 2 B. saepenumero .. ad te voluimus in tuaque -a confugere 35, 4. aliquantum numerum frumenti in sua -a congesserat 21, 1. dum intra -a illorum student caedem facere H 23, 6 (7). ex omnibus -is cohortes deduxit 41, 1.

praestans. in Scipionem, hominem illa familia, dignitate, honoribus -em 57, 4.

I) praesto, adv.: uti suo quisque loco paratus armatusque p. esset 31, 3 (2). — speculatores apparitoresque omnes ut sibi p. essent 37, 1.

II) praesto. [-aturum H 19, 6]. a) leiste tempestate impediti vigiles non poterant diligentiam -are H 3, 7. b) zeige, beweise, thue dar α) ut .. hanc virtutis constantiam in tua victoria .. -arem H 17, 1. se Caesarem esse fidemque -aturum H 19, 6. qui .. capti conservatique parem gratiam in fide servanda -are voluerant 40, 5. β) qualem .. exteris gentibus me -iti, similem in civium deditione -abo H 17, 4. qualem me illi -iti, tali virtute et constantia [futurum] me in te -abo H 19, 4 [fut. tilgte schon Glandorp].

praesum. a) m. dat. α) stehe an d. Spitze von qui ei oppido -erat 68, 4. cui (oppido) -erat Saserna cum cohortibus VI 29, 2 (3). β) befehlige qui Gadibus classi -fuisset H 37, 2 [Hf qui ad Gades c. p.; N hat Gad. nicht]. ubi (Acillae) C. Messius [qui] cohortibus -erat 43, 1 [D schiebt auch coh. ein; Hf hat qui nicht; ubi C. M. -erat Fr ohne coh.]. cui (praesidio) 2
-erat Considius 3, 1. b) absol.: führe das Kommando qui ibi (Sarsurae) -erat 76, 1. qui ibi (Cercinae) cum grandi familia -erat praesidio commeatui 34, 2 [so N K Dt; cum g. familiae suae praesidio -erat c. Hf D]. ubi (Thisdrae) Considius -erat 86, 2 (5). ubi

(Thapsi) Vergilius cum grandi prae-
8 sidio -erat 79, 1 (2). — qui Uticae -erat 22, 1. 86, 1. qui Thapsi, oppido maritimo, -erat 28, 1. qui Adrumeti cum II legionibus .. -erat 33, 3. qui Thisdrae cum familia sua, gladiatoria manu Gaetulisque -erat 93, 1. — Attium Varum circum castella -esse H 27, 2 [castellis F]].

praeter. 1) an .. vorüber p. hostium castra proficiscitur 68, 2. 2) a) gegen, wider p. consuetudinem cum [a] nostris animadversum esset accidere H 23, 3. b) außer onerariae reliquae p. paucas .. errabundae diversa loca petierunt 2, 5. oppida p. ea pauca, quae .. tueri poterant, reliqua dirui 20, 4 (6). p. paucos equites, .. qui .. fugerant, reliquos .. interficit 95, 2. — p. ipsam Africam .. nihil .. ab illorum scelere .. reliquum futurum 26, 3 (4). p. ipsum militem et arma nec vas nec mancipium .. imponi 47, 3. ut ex nostris p. duos centuriones sit nemo desideratus H 23, 8. p. equites nullo loco aequo se committere audebant H 25, 1. non sunt ausi descendere p. unum Antistium H 25, 3.

praeterea. a) complura p. castella et oppida .. reliquit 2, 6. perfugere plures .., et p. intercepti (sunt) .. complures 19, 1. quod .. maxima .. auxilia haberet .., p. ex fuga .. quos secum a B. transportaverat equites Germ. .., p. regia auxilia, elephantis CXX .. 19, 3 (4 u. 5) [D klammert p. reg. aux. ein]. Labienus cum equitibus Gallis .., Numidarum .. VII milibus, p. Petreiano auxilio adhibito .. his copiis .. est decertatum 19, 4 (6). ut sibi crates .. congererent .., p. ferrum, plumbum mitteretur 20, 3. messem non esse factam; p. ex omni Africa frumentum .. in .. oppida .. comportasse 20, 4 (5). Cirtam .. capit et p. duo oppida Gaetulorum 25, 2 (3). in insidiis .. consedit et p. post montem .. equites in occulto collocaverat 50, 2 (3). ut .. tecta latera suis munitionibus haberet, .. p., quo facilius colloquia fieri possent 51, 3 (4). viator p. ab Juba ad eum est missus, qui diceret 57, 2. in .. dextro cornu .. partem cohortium collocaverat, p. ex tironum paucas adiecerat 60, 2. multa p. verisimilia proponebant H 2, 1 (2). multi p. armis exuti fugerunt H 9, 4 (5). secum extulerunt virgulta, crates .., p. argentum, vestimenta H 16, 2 (3). multa p. dixisse, qua oratione deterritos amplius iugulationem non fecisse H 16, 4 (6). hospites iugulari, p. multa scelera ab iis fieri H 22, 1. quae (acies) .. equitatu tegebatur cum levi arm. milibus sex, p. auxiliares accedebant .. alterum tantum H 30, 1. ceciderunt milia .. XXX, p. Labienus, Attius V. .. itemque equites H 31, 9. adversariorum aquilae sunt ablatae XIII et signa et fasces p. hos habuit .... H 31, 11 (10). tum p. accedebat, ut H 41, 5 (4). — P. ipsius nomen .. eorum exercitus minuebat audaciam 31, 6 (5). P. ita ex Sicilia exercitum transportabat, ut 47, 3. P. haec quoque eum causa tardavit, quod 58, 5. P. Numidas levisque armaturae .. multitudinem ad dextram partem suae aciei opposuerat 59, 5. b) et .. p. s. et § 46: 72, 4.

praetereo. 1) vergehe hoc -ito tempore H 11, 3. 19, 4. 20, 3. 22, 1. 7. -ito tempore noctis H 12, 5. eius diei -ito tempore H 14, 1 [eius -iti temporis N Hf D]. hoc bello et -ito tempore H 42, 3. 2) lasse unerwähnt suo loco -itum est, quod equites ex Italia .. ad Caes. venissent H 10, 2.

praetergredior. a) absol.: ni -ssus esset (oppidum) 58, 4. b) quae (castra) eum necesse erat -i 69, 1. — propter hostium castra -ssus 78, 4 (5).

praetermitto. 1) lasse unbenutzt nullam -ere occasionem profectionis 1, 3. ad oppidum reciperandum occasionem non -unt H 41, 2. 2) übergehe non videtur esse -endum de virtute militis veterani 84, 1. — non arbitror esse -endum, quemadmodum exercitus .. fuerint .. instructi 59, 1.

praeterquam. non sunt ausi introire in oppidum, p. qui eius civitatis fuissent H 22, 2. ceciderunt .. CXXXVIII, p. quorum arma et spolia allata sunt H 24, 6. sunt interfecti .. milia XII, p. extra murum qui perierunt H 34, 5 (4). — ut aqua p. in ipso oppido .. circumcirca nusquam reperiretur H 41, 4 (3).

praetervehor. Clupeam classe -itur, dein Neapolim 2, 6.

praetor. C. Sallustium Crispum p. 8, 3. Sallustius p. 34, 3. Alieno -i 2, 3.

praetorium. in -o sedens per speculatores .. imperabat 31, 4 (2).

praetorius. C. Vergilius p. 28, 1.

praetura. insequenti -a .. vectigalia .. a senatu petisse H 42, 2.

preces. partim -ibus p. vi bene magna comparata manu H 1, 2. -ibus a servo suo impetravit, ut se interficeret 94, 2. s. minae 2 B.

premo. 1) drücke cum .. elephans .. eum (lixam) sub pede subditum .. pondere suo .. -eret atque enecaret 84, 1. — pes pede -itur H 31, 7. 2) drücke ein nostri pede presso .. cum appropinquassent H 29, 8. 3) a) bedränge, setze hart zu equitatus Caesaris sinistro cornu -ere coepit H 31, 5. b) pass.: bin in Bedrängnis, leide pabuli inopia -ebantur 24, 3. inopia frumenti -ebatur 67, 1. — inferiore loco -ebantur H 12, 6. 4) verdränge a suo loco hostes vehementer -ere coeperunt H 31, 4.

prendo. in oppido .. servus est -sus in cuniculo H 20, 3. ea nocte speculatores -si servi III et unus ex legione vernacula H 20, 5.

pretium. Belohnung -o pollicitationibusque adducti 40, 5.

pridie. a) α) ipse rursus, unde p. venerat, Ruspinam .. convertit 9, 1. per quem (collem) Caesar p. iter fecerat 65, 3. p. in eo loco castello munito 80, 2. unde p. erant egressi 83, 4 (5). β) = pridiana: ita p. duorum centurionum interitio hac adversariorum poena est litata H 24, 6. b) s. dies § 2: 19, 4 (7). II Non. Apr. tertia vigilia egressus ab Aggar 79, 1 (2). Hispalim II Id. April. caput allatum .. est H 39, 3.

primo, adv. postquam .. p. minis .. egisset cum Zamensibus, dein .. precibus orasset, .. tertio petit ab eis, ut 91, 3 (4).

primum, adv. s. deinde b) 2 B.

princeps. 1) a) d. erste, zuerst Mauri equites .. -es fugiunt 83, 3 (4). b) in hostem contra -es ire contendit 83, 1. 2) a) d. angesehenste, Haupt inter bellatores -es dubia erat posita victoria H 25, 5 (6). b) Häuptling initio per dissensionem -um societatem cum Iuba inierant 97, 3. -es civitatum aut interfici aut in catenis teneri, liberos eorum .. in servitutem abripi 26, 5 (6). -ibus, qui sibi contrarii fuissent, interfectis H 22, 6.

prior, primus. I) comp. 1) d. frühere a) -e .. anno 20, 4. b) petisse dicitur .., uti se -em quam fratrem interficerent 28, 4. Messius .. -or Acillam .. pervenit 33, 4. Tullius -or in oppidum ingressus est H 18, 1. 2) d. vordere -is muri parte H 13, 4. II) superl. 1) a) d. vorderste α) -a (acie) equestri turmatim derecta 41, 2. β) in -a acie 16, 1. qui ex -o agmine fugerant 95, 2. ex collibus -is exsistunt 69, 1. b) d. erste α) ut quaeque -a legio venerat, .. imponebatur 2, 1. quod (oppidum) -um ad amicitiam eius accessit 37, 2. β) -o adventu 5, 1. noctis hora p. 70, 5. -o impetu legionum 69, 3. de legione p. H 18, 3. -a luce 63, 5. cum -a luce 95, 2. cum -o mane 62, 5. -o quoque tempore H 3, 2. 5, 7. 26, 5 (7). circiter vigilia p. 37, 1. 2) günstig: s. fortuna 2) a) H 17, 2.

pristinus. ex -a bellandi consuetudine celeritateque 73, 1. -a consuetudine H 15, 5. -o illo suo .. instituto H 25, 1. -ae licentiae militaris 54, 1.

prius, adv. 1) a) non p. vidit turmas Iulianas, quam suos caedi a tergo sensit 40, 2. b) ne p. Caesar Cordubam caperet, q. ipse illo venisset H 4, 3 (4). 2) Caesarem, si vellet eum locum occupare, p. necesse esse convallem .. transgredi 50, 2. uter p. pontem occuparet H 5, 4.

priusquam. a) p. eodem est profectus, luna hora .. sexta visa est H 27, 3. b) p. acciperet (litteras) ille, unde, inquit, istas? 4, 3.

privatus. a) tuus pater .. -us atque adulescentulus 22, 2. -us ex fuga Cn. Pompeius adulescens a vobis receptus H 42, 6. b) α) publicis p.que causis H 42, 2. β) s. I) appello § 1: 1 B. (m. ambio).

privo. a paucioribus nostris omni auxilio -ati essent H 24, 5. nostro commeatu -ati H 26, 6 (7).

pro. I) räumlich a) α) animadvertit aciem p. vallo Scipionis 81, 1. β) quae (legiones) p. castris erant instructae 40, 4. quae (turmae equitum) p. vallo in stationibus esse solebant 29, 1. b) α) Labienum dixisse p. contione 19, 3 (2). praemia fortissimo cuique .. p. suggestu tribuit 86, 3 (4). β) s. pugno § 3: 3 B.

II) übtrg. 1) zu gunsten p. cuius dignitate victoriaque .. depugnari 45, 3. 2) z. Bez. d. Stellvertretung a) statt α)
2 L. Caesari, qui tum ei p. quaestore fuerat 88, 3. ibi Sallustio p. consule .. relicto 97, 1. β) p. militibus tuam familiam .. in naves imposuisti 54, 4. p. decumis octavas pendere 98, 2 (1). ex hostium armis scuta et pila p. vallo, p. caespite cadavera collocabantur H 32, 2. b) so gut wie, als, für α) s. mitto § 7 u. 9 je 1 B. — apud vos
3 beneficia p. maleficiis, maleficia p. beneficiis habentur H 42, 5. β) nullum portum .. p. certo tutum .. fore suspicabatur 3, 5. 3) z. Bez. d. Vergeltung: s. ago (gratias) § 2: 3 B. 4) im Verhältnis zu, gemäß nulla re gesta p. multitudine hominum 33, 5 (4). — cui Caesar facile et p. natura sua et p. instituto concessit (vitam) 89, 5 (4). postquam Juba .. diu multumque .. minis p. imperio egisset cum Zam. 91, 3 (4).

probo. 1) genehmige, heiße gut eorum consilio -ato 77, 2. 2) mache annehmlich ipse suam causam -averat Caesari, .. sibi facultatem nullam datam transeundi 64, 2.

proboscis. gladio -em, qua erat circumdatus, caedere .. non destitit 84, 3. -e erecta vibrantique 84, 1. militem -e circumdat atque in sublime extollit 84, 2.

procedo. a) α) quod .. in tertio quartoque die -endo propiusque hostem accedendo castra communiebat 47, 2. modo -ende modo resistendo tardius itinere confecto .. suos .. reduxit 70, 5. itaque nostri -unt H 29, 6. β) neque retro regrediundi neque ultra -endi oblata facultate 50, 2 (3). — placide
2 leniterque -ens 70, 2. b) α) ne quis miles ab signis IV pedes longius -eret 15, 1. — ipse .. a suis munitionibus longius non sine ratione non -ebat 58, 4 (3). a munitione oppidi longius non audebant -ere H 29, 6. β) qui extra munitiones -serant pabulandi .. gratia 31, 1. γ) nostri ad dimicandum -unt H 29, 6. cum ex castello .. ad propellendum -ssisset cum copiis H 40, 5. qui ex castello ad pugnam .. -erant H 40, 5. quin media planitie in aequum ad dimicandum .. -erent H 29, 3.

proclivis. leicht in eius scientia et consilio omnia sibi -ia omnes fore sperabant 10, 4 (5).

proclivitas. Abhang parvulam -em degressus 37, 3.

proconsul. Alienus .. p. 34, 4. Asprenate -e cum legionibus II relicto 80, 4. ähnl. 86, 3 (5). sibi suisque liberis a Caninio -e .. fide accepta se .. et oppidum -i tradit 93, 3.

procul. a) ut p. Caesariani pedestres copias arbitrarentur 13, 1. ut p. simplex esse acies media .. videretur 59, 2. — cum p. hostis conspici posset 12, 3. p. hostibus repulsis 17, 2 (3). per iugum summum collis dextrorsus p. subsequi 75, 6 (7). b) übtrg.: illi .. p. dubio ad congrediendum .. non sunt ausi descendere H 25, 3.

procurro. ordines suorum in -endo turbari 15, 1. modo -erent modo recederent 71, 1 (2). — subito ex condensis turmis pedites Num. levis armaturae cum equitibus -unt 14, 2.

prodeo. a) ut sine metu -irent, edicit 90, 1 (2). — modo se intra portas recipere m. inconstanter immoderateque -ire 82, 1. b) α) rari ac singuli de rupe -ire et summa petere collis 50, 3 (4). β) (cum) neque ex Caesaris castris quisquam -iret 30, 2.

produco. 1) führe vor a) universis copiis -tis 30, 2. universas suas regiasque copias cum elephantis -tas (in aciem .. instruxit) 48, 5 (6). Caesar item -it copias 58, 2. -tas accuratius suas copias sicut instruxerat 73, 4 (5). -tis universis copiis 75, 1. .. legiones -tas cum elephantis .. reducit 70, 7. b) rudes .. elephanti .. communi periculo in aciem -untur 27, 2 (3). 2) v. d. Zeit: ziehe hin ita iuventutis esurientibus data (alga) vitam eorum -ebant 24, 4.

proelior. haec fuit ratio Scipionis eo die -andi 59, 5 (6). — neque sibi prope murum cum adversariis

-andum constituebant H 29, 6 [so K Dt; neque s. nisi p. m. c. a. p. c. Fl].

proelium. fere apud exercitus haec est equestris -i consuetudo H 15, 1. novo atque inusitato genere -i .. perturbati 19, 2 (1). — dat.: ex proxima legione, quae ei -o in acie constiterat 78, 5. — acc.: nisi in noctem -um esset colectum 52, 4. virtutes veteranorum -aque superiora commemorans 81, 1. s. committo 2) 4 B. quo minus -um conficere possent H 30, 4. -o dirempto 19, 1. quae res secundum nostris efficiebat -um H 24, 4 (5). s. facio § 17: 10 B. -um inire 71, 2 (3). medio campo redintegrari -um 18, 8. — abl.: minutis -is inter se depugnare 29, 1. s. dimico 2) 2 B. lacessere -o 35, 1 (= Angriff). — nuntio de equestri -o allato 43, 1. Juba de equestri -o Scipionis certior factus 48, 1. ex: ex -o munitione circumdata Cordubam venit H 33, 1. ex -o quos circummunitos .. demonstravimus H 34, 6 (5). — ex Curionis -o capti conservatique 40, 5. qui ex -o in oppidum confugerant H 36, 4. inde ex -o effugerat 64, 1. s. fugio § 3: 3 B. ex -o se receperunt 85, 8 (9). qui ex his -is superfuerunt H 1, 1 [qui ex h. p. profugissent N Hf D K]. nos ex -o paucos superesse H 33, 2. ex fuga -oque Pompeiano .. quos secum a Br. transportaverat equites Germ. Gallosque 19, 8 (4). ex -o Cordubam cum venisset H 33, 3. in: id quod in hoc accidit -o H 15, 1. (cum) id in -o animadversum esset H 15, 2. in eo -o Petreius graviter ictus ex acie recessit 19, 4 (7). in quo -o Pacideius .. caput ictus compluresque .. vulnerati sunt 78, 10. in quo -o adversariorum ceciderunt CXXIII H 15, 4. in quo -o ceciderunt milia .. XXX H 31, 9.

profectio. nullam praetermittere occasionem -is 1, 3.

profecto. quorum pugna esset prope p. dirempta, nisi H 25, 7. P. nostro commeatu privati .. ad dimicandum descendent H 26, 6 (7).

proficio. diu multumque expertus .. cum -eret nihil 43, 1. se nihil -ere 93, 3. se parum -ere 91, 3 (4). cum .. vi continerent milites, ne .. concurrerent, nec quicquam -erent 82, 4.

proficiscor. breche auf, begebe
mich, marschiere 1) a) α) Scipio .. cum
iis copiis .. -fectus 24, 1. te .. ex Africa
abesse et quantum pote -i iubeo 54,
4. cum .. -entes Julianos insequeren-
tur 69, 5. sex cohortis II vigilia iubet
-i H 3, 3. eo die -itur H 6, 3. III
vigilia -fectus H 9, 2. β) Caesari im-
peratori obviam -itur 88, 7. suis fini- 2
bus oppidisque suppetias -fectus est
25, 5. γ) dum alios adiuturus -eretur
25, 4. — cum cohortibus .. XXX fru-
mentatum est -fectus 11, 3. vgl. unt.
§ 4: 9, 1. 67, 2 u. 8, 2. 37, 1. — cum
III legionibus est -fectus, ut .. succur-
reret nostris H 9, 4. legati -fecti sunt
cum nostris, uti rem gestam Ursavonen-
sibus referrent H 22, 1. b) protinus
-fectus .. milia pass. IV 76, 2 (3). c)
α) eodem est -fectus (Caes.) H 27, 3.
— C. Messium .. Acillam iubet -i 33, 3
2 (3). Ursaonem -untur H 41, 3 (2).
ita firmissimum eius praesidium Ate-
guam -itur H 6, 1 [ad f. Fl]. β) ad:
ad Scip. est -fectus 48, 1. ut ei li-
ceret legatum ad Caes. -i H 22, 5.
se de pace ad Caes. -i H 32, 5 (4).
— ad suos cives .. -i 36, 3. nonne
.. -eris ad paternas clientelas auxilium
.. efflagitatum? 22, 5. — -itur ad por-
tum 10, 1 (2). — ad reliquas naves 4
.. conquirendas .. et simul mare tuen-
dum ab hostibus .. -i 8, 2. Lilybaeum
ad reliquum exercitum transportandum
-i 37, 1. γ) cum expedita manu -itur
circum villas frumentatum 9, 1. ipse
frumentatum circum villas cum parte
exercitus -fectus 67, 2. vgl. ob. § 2:
11, 3 u. § 3: 22, 5. δ) hic clam prae-
sidia in Lusitaniam -itur H 35, 3 [D
Kr Dg wollen in nicht, da es die besten
Hdsch. nicht haben]. ε) praeter hostium
castra -itur cum copiis 68, 2. d) cum 5
inde esset -fectus H 22, 6. — una
cum iis ab Utica -itur 87, 8 (5). —
ex eo loco -itur 67, 1.

2) v. Schiffenden u. Schiffen a) Caesar .. cum -i conaretur 11, 1. b) ut in quas quisque partes vellet -eretur 88, 2. c) cum naviculis .. XXX .. -fectus ab Utica 23, 1. imparati a Carteia -fecti H 37, 3. legiones duae .. ex Sicilia navibus onerariis -fectae 53, 1.

profugio. -unt et .. conciduntur H 36, 3. saucius Pomp. .. -it H 37, 2.

Pomp. cum paucis -it H 38, 1. — nobiles homines ex suis oppidis -ere 26, 2. qui ex his proeliis superfuerunt, cum ad .. Pomp. -issent H 1, 1 [qui ex h. p. .. -issent (ohne sup.) N Hf D K; vgl. cum (praep.) § 4]. — metu conterritos complures -ere in Baeturiam H 22, 7.

progredior. a) uno tempore -ssus 30, 2. insidiandi gratia -ssus 62, 1 [D ab Utica -ssus]. vgl. unt. 24, 2. 62, 4. b) neque longius -ssus 17, 1 (2). ne .. ita longius sibi -endi eriperent facultatem 49, 1 (2). contra Gaetulos iniussu ac temere longius -ssi 61, 8. — cum .. non totos C passus in horam [IV] esset -ssus 70, 1. XVI milia nocte -ssus 79, 1 (2). =
2 paulo longius -ssus ab suis munitionibus 48, 5 (6). cum .. -ssus esset a castris .. milia pass. III 12, 1. -ssus a suis castris milia pass. VII per iugum et collem 65, 3. -ssus ab suis castris .. milia pass. V 75, 1. a suis munitionibus .. passus mille -untur 38, 3 (4). non longius fere mille passus ab suis munitionibus -ssus 78, 2. = Q. Pomp. Niger .. ex acie nostra ad congrediendum -ssus est H 25, 4. — qui
3 pabulandi aut aquandi gratia extra vallum -ssi essent 24, 2. remigibus .. in oppidum victus sui mercandi gratia -ssis 62, 4. — per iugum summum cum copiis -i coepit 49, 1. vgl. ob. 65, 3. — (cum) neque ex eo loco .. Scipionem -i propius se animadvertisset 42, 1. c) inde -ssus 25, 3 (4). a Thapso -ssus Ussetam pervenit 89, 1. vgl. ob. 42, 1.

prohibeo. a) quem (Jubam) oppidani .. ob has causas oppido -uerunt, quod 91, 2 (3). b) α) Pomp. .. castellum constituit neque a nostris -itus est H 14, 1. cum utrorumque copiae tumulum .. petissent, -iti (adversarii) a nostris sunt, deiecti H 24, 3 (4). β) m. inf.: a servitiis .. lapidibus pilisque -iti terram attingere 85, 2. γ) m. acc. c. inf.: Cominium .. in conspectum suum -et adduci 46, 3. c) egregiae munitiones castrorum .. vel sine defensoribus aditum adversariis -ebant 81, 7 (5).

proicio. civibus cunctis interfectis eodemque -iectis igne subiecto 91, 2 (3). — subito se ad genua -iecit 89, 4 (3).

proloquor. ut sibi liceret, verba sine periculo -i 35, 3 [vera statt verba Vascosanus M]. quid sentiatis, -imini 44, 4.

promeritum. quibus .. de vita ex suo -o desperantibus 90, 2 (4).

promitto. ei -sit omnia concessurum H 18, 7 [Hf K se prom.].

promoveo. a) schiebe vor Numidas levisque armaturae .. multitudinem .. longius ab adversariorum suisque copiis -ebat 59, 5. b) rücke vor bracchiis .. -tis usque eo, quo telum ex oppido adici non posset 56, 1. c) dehne aus adversariorum equitatus sese extendere et in latitudinem -ere 14, 1.

promptius. cum .. p. prosiluissent 58, 2.

promunturium. s. supero 2) 3 B.

prope, propius, proxime. 1) v. Raume a) α) s. accedo § 2; 4 B. u. (m. ad) § 3: 3 B. -ius castra castris contulit H 20, 1. β) = -ius quam: ut aqua .. nusquam reperiretur -ius milia pass. VIII H 41, 4 (3). materies .. -ius milia pass. VI non reperiebatur H 41, 5 (4). b) m. acc. α) p. murum cum adversariis proeliandum H 29, 6. β) -ius Scipionem 2
capiendo loca excelsa occupare contendit 49, 1. -ius hostem castra ponere 79, 1. — s. accedo § 2 u. 3 γ) 5 B. s. admoveo 2 B. -ius rivum cum appropinquassent H 29, 8. -ius Caesaris castra .. se conferre 61, 2. [levem armaturam .. non longe ab opere p. castra constituit H 25, 7 Fl; d. übr. Hdschr. nehmen eine Lücke an vor castra]. -ius eorum aciem .. exporrigere munitiones 42, 2 (4). — quae (castra) erant 3
in campo -xime [locum] Uzittae locata 56, 3 (4) s. locus § 7. neque ex eo loco .. Scipionem progredi -ius se 42, 1. -xime tamen Ateguam, ut flumen sit H 7, 3 (2). c) m. a: usque eo ut caedem -xime a vallo fecerint H 15, 8.

2) v. d. Zeit a) cum iam p. solis 4
occasum Caesar exspectavisset 42, 1. b) quam (Mundam) -xime ceperant H 41, 6 (5).

3) beinahe, fast a) auxiliares .. p.

alterum tantum H 30, 1. p. cotidianis pugnis .... insidias ponunt H 40, 8. p. totum dextrum cornu avertit 89, 4. b) existimabant [p.] magna pars hominum .. se p. captos esse H 8, 9 (8) [N Hf D schließen das 1. p. nicht ein; Mueller will bene für p.;
5 Fl zieht p. zu exist.]. Ulia p. capta H 4, 4 (5). quorum pugna esset p. profecto dirempta, nisi H 25, 7. sic ut p. nostri diffiderent victoriae H 31, 1. equites R... argento p. tecti H 26, 2. c) ut p. fluctus verberaret (tabernaculum) 1, 1. quo pede se reciperent .. ac p. quo loco et quemadmodum tela mitterent, praecipere 71,
6 1 (2). quod p. in nostris partibus locum tenuisset H 14, 1. ut p. videretur finem bellandi duorum dirimere pugna H 25, 5 (6). ut mirificum .. tempus p. ab diis imm. illud tributum esset ad proelium committendum H 29, 4.

propello. cum ex castello Didius ad -endum processisset cum copiis H 40, 5. ex sententia adversarios adhuc -pulsos ...., H 26, 3 (5). [qui subsidium -erent H 40, 4 Fl; s. peto § 1].

propemodum. p. omnes cives R. 35, 4. p. omnes regni equites 92, 4.

propere. ad proximum collem p. occurrerent 89, 2.

propinquus. inlustriores notissimique conspectum amicorum -orumque efflagitabant 56, 2 (3).

propior, proximus. I) comp.: quo -e loco fuerat, eo celerius occurrerat 49, 2 (3). II) superl. 1) a) subst.: ita obscurabat, ut vix -um agnoscere possent H 8, 5 (= -os homines od. -a loca). b) m. subst.: -o .. castello H 40, 1. ad -um collem 39, 2. -um collem 49, 1 (2). ex -is collibus 69, 4. ex -a legione, quae ei proelio in acie constiterat (= ex leg., quae prox.) 78, 5. a -is Numidis 15, 1. Lepti, -o oppido 10, 1. hinc derigens -a planities aequabatur H 29, 2 [N will -a (subst.) u. derigens abhängig sein lassen]. triremem hostium p. 63, 3 (4). 2) m. dat.: quae (turris) -a fuit castris adversariorum 88, 2.

propono. 1) stelle hin, st. aus a) virtutis insignia -sita viderent H 32, 2. hoc nuntio allato vexillum -suit H 28, 2. b) gravissimum in eos edictum -endum curavit 46, 4. 2) a) stelle vor, st. vor Augen multa praeterea verisimilia -ebant H 2, 2 (1). — neque sibi ullam spem victoriae -sitam habere H 22, 7 (8). b) verheiße magnis praemiis pollicitationibusque -sitis 35, 2.

proprius. a) gewiß victoriam p. 82, 1. 82, 2. b) dauernd quod -um gaudium bellantibus fortuna tribuere non decrevit 61, 5 [nach Hf = quod p. g. bellantium; N klammert bell. ein].

propter. 1) räumlich: neben, nahe bei a) p. mare legiones ducit 37, 3. p. hostium castra praetergressus 73, 4 (5). b) p. pontem coangustabantur H 5, 5. 2) kausal [p. quod H 13, 6 (7)]. a) α) neque mediterraneos petere (Caesar) p. navium errorem 7, 4. s. multitudo § 2 u. 6 je 2 B. s. paucitas a) 3 B. u. b) 1 B. priore anno p. adversariorum dilectus .. messem non esse factam 20, 4. p. annonae caritatem ante parta consumpserant 47, 4. ut .. id p. bella maxime hostiumque subitum adventum praeparent 65, 1. s. interitus 2 B. neque .. propius hostem castra ponere p. aquae penuriam se posse 79, 1. qui .. licentiam sibi assumpsissent immoderate peccandi impunitatis p. maximas res gestas spe 85, 8 (9). in Uticensibus p. beneficium legis Iuliae parum suis partibus praesidii esse 87, 3 (2). quem .. p. eius singularem integritatem et quod dissimillimus reliquorum ducum fuerat .. sepultura afficiunt 88, 5. Thisdritanos p. humilitatem civitatis certo numero frumenti multat 97, 4. p. pecuniae magnitudinem aliqua ei inferebatur causa, ut H 1, 4. s. altitudo b) 2 B. s. difficultas 1) b) 2 B. totius ulterioris Hispaniae regio p. terrae fecunditatem et non minus copiosam aquationem .. difficilem habet oppugnationem H 8, 2 (1). s. excursio 2 B. p. quod .. magna pars hominum .. non dubitarunt, quin H 13, 6 (7). p. patriae luctuosam perniciem dedimur hostium numero H 17, 2. p. equitum congressum .. levem armaturam praesidii causa non longe ab opere .. constituit H 25, 7. β) hic p. conscientiam peccatorum suorum persuasit adulescen-

tibus, ne repugnarent 28, 3. — legionarium militem defetigabat p. velocitatem 71, 2 (3). p. virtutem magno adversarios timore .. afficiebant H 31, 4. b) Carteienses .. p. Pompeium dissentire coeperunt H 37, 1.

* nam idcirco [p. suo praesidio fuisset conspectus celeriter ad] munitum locum .. ceperat sibi Pomp. H 38, 4.

prosequor. verfolge a) dum longius -itur, quo loco equites nostri stationem habuerant H 14, 2. longius quod nostris cedentibus (abl. abs.) -i coepissent H 14, 3. b) dum equites (acc.) longius ab signis -untur 15, 1 [so Dt; d. übr. Hrsgbr. persequuntur]. longius ad Cordubam versus -cuti sunt eos H 11, 1.

prosilio. cum .. promptius -uissent (adversarii) 58, 2.

prospectus. 1) Aussicht nisi .. pulvis vento flatus omnium -u offecisset 52, 4 [-ui Hf D, -um d. Hdschr.]. quae (villa) Labieni -um impediebat, ne 40, 1. 2) der Anblick cum classe se longius a -u removit 62, 3.

prospeculor. cum de vallo -aretur 31, 4 (2).

prosper. s. acies § 8: H 17, 2.

prospicio. in his (turribus) habent speculas et propter altitudinem longe lateque -unt H 8, 3.

prosterno. a) strecke hin horum corpora .. caesa toto campo ac -strata diverse iacebant 40, 6. b) werfe (d. Feind), schlage Scipionis copiis -stratis 85, 3. -stratos perterritosque Pompeianos in mare .. compulerunt 28, 2.

protero. a) trete nieder suos post se frequentes stipatosque -ere (elephanti) 83, 2 (3). b) reite nieder (aliquot turmae) simul cum levi armatura inter turmas adversariorum -triti (sunt) H 14, 2.

protinus. 1) vorwärts, weiter bracchia p. ducere 49, 1. 2) sofort, geradeswegs p. armis abiectis .. fugere contendunt 85, 4 (5). deinde p. collem petere contenderunt 50, 4 (6). deinde p. Uticam perveniunt 87, 2 (1). ab oppugnatione .. deterritus p. profectus 76, 2 (3).

prout. p. nostra felicitas (est) H 26, 3 (5).

proveho. a Caralibus secundum terram -vectus 98, 2.

provideo. ut -erent, ne .. circumvenirentur 12, 2.

provincia. eius -ae caput esse existimabatur (Corduba) H 3, 1. cum .. ab incolis eius -ae nuntiarentur adversariorum copiae 1, 4. oppidorum magna pars eius -ae montibus fere munita .. est H 8, 4. — quibus praefecit hominem eius -ae notum H 3, 4 (3). quod .. eius -ae potitus esset H 2, 1 (2). — dat.: quae potuisset, commoda -ae tribuisse (se) H 42, 3. — acc.: eam -am ex omnibus -is sibi peculiarem constituisse H 42, 1. agros -amque vestro impulsu depopulavit H 42, 6. Africam -am perire funditusque everti ab suis inimicis 26, 3 (4). ex regno -a facta 97, 1. ea pecunia -am liberasse H 42, 2. -am vastare H 1, 2. conscriptis litteris circum -am 26, 1. in Sardiniam nuntios cum litteris et in reliquas -as finitimas dimisit, ut 8, 1. — abl.: s. ex § 11, 12 u. 19 je 1 B. qui (equitatus) ex -a fuisset H 2, 2 (3). cum de suo adventu dubitatio in -a esset 26, 1. ut nullo tempore legiones desitae (sint) populi R. in hac -a haberi H 42, 5.

publice. bona paucorum p. vendit 2, 3.

publicus. -is privatisque causis H 42, 2.

pudor. s. modestia 1 B.

puer. a) Sklave, Knecht qua (turre) .. V deiecti sunt et puer, qui ballistam solitus erat observare H 13, 7 (8). b) Troßbube a servitiis -isque, qui in castris erant, lapidibus .. prohibiti 85, 2.

pugio. -em eduxit et manum eius incidit H 18, 2.

pugna. ut prope videretur finem bellandi duorum dirimere -a H 25, 5 (6). — ut .. comparationem -ae cognosceremus 35, 4 (5). genus: s. genus 2) b) 2 B. u. ex § 17: 2 B. — supersedere -ae 75, 2. — s. committo 2) H 5, 5. quorum -a esset prope profecto dirempta H 25, 7. ad -am contendunt H 40, 4. milites .. ad eam -am parari 12, 3. qui ex castello ad -am processerant H 40, 5. cum pedites .. ad -am equitibus nostris necopinantibus venissent H 15, 2. — prope cotidianis -is .... insidias ponunt H 40, 3. nonnulli ea -a scaphas, quae ad litus

fuerant; occupant H 40, 6 [K möchte ex p. statt ea p.]. qui ex -a superfuerunt H 40, 2.

pugno. a) intra cancellos omnes coiecti -are cogebantur 15, 3. Cirtam .. adortus .. -ando capit 25, 2 (3). neque moram -andi ullam fore 49, 1. milites sub onere .. defetigatos -are non posse 75, 3 (4). de integro -are coeperunt H 35, 4. Lusitani Hispali -are nullo tempore desistebant H 36, 1. b) α) inter quos ita com-
2 minus est -atum, ut H 23, 8. — in oppido acerrime -atum est H 11, 2. acriter -are H 12, 5. fortissime acerrimeque -are 78, 4. vgl. ant. H 19, 2. corona circumdata -atum est aliquamdiu vehementissime H 18, 7 (8). adversarios vehementissime -antes nostri agere coeperunt H 31, 7. β) eruptione -ari 82, 3 [irruptione Scheelius Oudend. M]. γ) cum ab hostibus eodem modo -aretur 18, 4. s. cum (praep.) § 20:
3 H 40, 6. c) qui (levis armatura) inter equites -abant 69, 4. — in acie in cornu dextro ac sin. ex iniquiore loco -are 42, 1 (3). — -are pro muro toto coeperunt H 18, 6 [pro nach Fl = de, nach Dg = vorne auf]. pro muro -ari coeptum est H 15, 5. pro muro -arunt acerrime H 19, 2. — -are coeperunt de ponte H 33, 2.

pulvis. nisi .. -is vento flatus omnium prospectu offecisset 52, 4. cum eo nuntio -is ingens conspici coeptus est 12, 1.

punctum. -o temporis omnibus legionariis .. circumventis 15, 3. -o temporis hostibus nullo negotio campo pulsis 18, 5.

purgo. campo -ato animadvertit .. corpora .. Germanorum 40, 5.

purpureus. sagulo p. 57, 5.

purus. in campis planissimis -issimisque 19, 4 (7).

puteus. -i ibi [nonnulli] fieri complures poterant 51, 5 (6).

puto. elige .. cohortem unam, quam -as esse firmissimam 45, 5 (4).

pyra. maximam in medio foro -am construxerat 91, 2 (3). -am sibi exstruxit H 33, 3. -am incendere H 33, 4 (5).

Q.

quadraginta. circiter XL equites H 21, 2.

quadringenti. cum equitibus CCCC 12, 3. equites CCCC 77, 8. 78, 7. minus CCCC passus 88, 3 (4).

quadruplex. -i acie 41, 2.

[**quaero.** -enti, qui essent, unus ex nostris respondit H 3, 7 Dt; d. Abr. Hrsgbr. haben q. q. e. nicht, sondern nehmen eine Lücke vor unus an].

quaestor. Lucio Caesari, qui tum ei pro -e fuerat 88, 3.

quaestorius. C. Decimius q. 34, 2. Tullius Rufus q. 85, 7 (8).

quaestura. initio -ae suae H 42, 1.

qualis. -em .. exteris gentibus me praestiti, similem in civium deditione praestabo H 17, 4. — -em me illi praestiti, tali virtute et constantia [futurum] me in te praestabo H 19, 4.

quam, adv. 1) z. Verstärkung beim superl.: s. possum a) α) 2 B. cenam .. q. optimam H 33, 3. q. celerrime 26, 3. q. honestissime 31, 2 (1). in longitudinem q. maximam 17, 1. q. maxime 80, 5. ligna .. q. plurima 10, 1. 2) als (nach compar.) a) ad quos celerius, q. ipsi opinati sunt, appropinquavit H 2, 3 (4). celerius, q. vestra opinio fert, bellum confecissem H 26, 3 (5). s. magis 2) 2 B. u. 3) 1 B. s. potius 3 B. uti se priorem q. fratrem interficerent 28, 4. s. prius 2 B. satius esse sibi suoque regno subsidio ire, q., dum alios adiuturus proficisceretur, ipse .. expelleretur 25, 4. b) s. malo 1 B. 3) nach Zeitbegriffen: s. post § 2: 19, 4 (7). ut postero die, q. misisset litteras .., classem .. morari diceret 26, 4 (5).

quamquam. a) m. Indik. α) neque idcirco copias, q. erant paucae tironumque, non educebat in aciem, quod 31, 9 (7). β) equites, q. erant pauci, t a m e n contra tantam multitudinem audacissime concurrunt 6, 2. quem Uticenses, q. oderant, t. propter eius .. integritatem .. sepultura afficiunt 88, 5. b) m. Konj.: animadvertebat .., q. magnis essent copiis adversarii freti, tamen saepe a se fugatis ..

et concessam vitam et ignota peccata 31, 5 (3).

quamvis. ut q. magna multitudine deducta pauci homines ex superiore loco defendere possent H 88, 4. q. satis tutae essent, bracchium ad eas duxit H 40, 1 [so Dt].

quantulus. in -o spatio resisterent, .. praecipere 71, 1 (2).

quantum, adv. 1) a) = so bald (schnell) als: s. potis I) 2 B. b) proboscidem .. caedere q. viribus poterat non destitit 84, 3. 2) **quanto.** q. longius ab oppido discedebatur, tanto tardiores ad insequendum erant Numidae 6, 6 (5).

quantus. -a copia frumenti apud se sit, docent 36, 2.

quapropter. Q., quid sentiatis, proloquimini 44, 4.

quare. a) eos nihil meruisse, q. tali poena afficerentur H 16, 4 (6). b) Q. .. civitates nostrarum partium conservabo H 26, 5 (7).

quarto, adv.: Caesar dictator tertio, consul designatus q. H 2, 1.

quartus. a) s. tantus I) 1) 19, 4 (6). b) α) -a (legio) H 7, 5 (4). β) in -a acie 81, 1. ante diem IV Kal. Quintil. 98, 2. post diem q. 2, 5. -o die 34, 5 (4). H 87, 3. die q. 76, 2 (3). in tertio -oque die 47, 2 [in t. quoque -ove M]. in horam [IV] 70, 1 [so Dt]. in legione IV et VI 85, 4. ex legionibus IV et VI Scipionis 52, 5. -a noctis vigilia 67, 1. 68, 2. a -a vig. 69, 5.

quartus decimus. a. d. XIV Kal. Jan. 1, 1. legionis XIV 45, 2. ähnl. 60, 1 (2). legionis XIII et XIV 62, 1. legiones XIII et XIV 34, 4. legione .. XIV et IX 81, 1.

quasi. quae (acies) q. adversariorum locum obtineret 27, 1. ut q. despexisse Caesarem videretur 82, 1.

quater. s. tantus I) 1) 19, 4 (6).

quattuor. a) elephantos LX [IV] 86, 1 [N Hf K haben IV nicht; D klammert es nicht ein]. homines LXXIV H 21, 3. ex levi armatura CCCXXIV H 24, 6. b) legiones .. IV 1, 4. non amplius III aut IV milites 70, 4. milia pass. IV 76, 2 (3). ad m. IV 77, 3. ad IV m. 78, 7. circiter milia pass. IV H 8, 6. in milibus pass. IV 63, 3 (4). IV pedes 15, 1. turribus IV 40, 1.

quattuordecim. milia pass. XIV 68, 1. XIV milia H 41, 2.

que. [= u. so 20, 4 (5). = u. deshalb 24, 3. 47, 2. (tamq.) 54, 4. 58, 4. H 14, 1. 26, 4 (6). — que h. praepos. s. a, contra, cum, de, ex, in § 1].

A) 1) 2 Glieder 1) a) subst. α) Labienus Afraniusq.* 69, 1. in Faustum Afraniumq. 95, 1. Cispio Aquilaeq. 67, 1. Numidae Gaetuliq. 82, 3 [q. hat D nicht, da er [Numidae] hat]. Num. Gaetulorumq. 61, 2. Galli Germaniq. 40, 3. Gallorum G.q. 40, 5. Scipio Labienusq. 88, 3 (4). Achillis Memnonisq. H 25, 4. sub Juba Petreioq. 97, 2. — de .. crudelitate acerbitateq. 2 26, 2. propter bella .. hostiumq. subitum adventum 65, 1. suis inimicis adversariisq. 32, 4. cuiusq. generis aetatisq. 87, 2 (1). turres aggeremq. H 16, 1. mirifica specie amplitudineq. 40, 6. speculatores apparitoresq. eorum 87, 1. a negotiatoribus Italicis aratoribusq. 36, 2. praedam armaq. eorum H 16, 3 (4). Numidarum equitum leviumq. armaturae 19, 3. cum parte 3 equitatus leviq. arm. 50, 2. cum omni eq. leviq. arm. 52, 1. 69, 1. cum magno eq. leviq. arm. 65, 3 (4). hostium equitatui leviq. arm. eorum 72, 1. ab eorum equitatu leviq. arm. 72, 2. cum equitatu leviq. arm. 75, 3 (4). aditus ascensusq. H 8, 4. ipsius nomen auctoritasq. 31, 6 (5). celeritate Caes. audaciaq. 63, 2 (3). cunctis copiis auxiliisq. 26, 3. frumento auxi- 4 liisq. 34, 6 (5). tam magnis copiis aux.q. regis 58, 2. civitates bonaq. eorum 97, 2. cum equis calonibusq. suis 56, 3 (4). oppida castellaq. 26, 5 (6). ex pristina bellandi consuetudine celeritateq. 73, 1. tribunis centurionibusq. 54, 1 (2). tribunus militum seditiosus malusq. civis 54, 4. patria civitateq. 22, 2. tantis clientelis nominisq. claritate 22, 4. de eius lenitate clementiaq. 92, 4. cum grandi praesidio cohorteq. sua gladiatorum 5 76, 1 (2). equitatu cohortibusq. H 38, 3. campo collibusq. 40, 5. post

---

*) geordnet nach dem Anfangsbuchstaben des mit que angereihten Wortes.

mentem [collesq...] 50, 2 [collesq. hat D gar nicht]. ab oppido commeatuq. H 5, 2. ex ipsorum inertia conscientiaq. animi 31, 5 (4). [mos ipsius consuetudoq. 3, 4 D]. eorum studio cu-
6 piditatiq. 82, 3. maxime cum stridore clamoreq. 84, 4 (3). de terrore suo desperationeq. exercitus Caes. 32, 1. nocte dieq. H 2, 1. animi magnitudine. diligentiaq. 22, 5. remigum .. epibatarumq. 20, 1. 63, 3 (4). Gaetulis remigibus ep.q. 62, 1. militum equitumq. 11, 3. cohortibus eq. [que] 18, 4 [ſo Dt]. elephantis CXX equitesq. innumerabilis 19, 3 (5). veterani
7 milites eq.q. 24, 4. legiones eq q. 34, 9 (5). contra magnas copias .. equitatumq. innumerabilem 10, 3 (4). legati evocatiq. 82, 2. classem exercitumq. 26, 4 (5). gloriam exsultationemq. eorum 31, 10 (9). medicus familiaresq. 88, 4. animum fiduciamq. 48, 4 (5). agris finibusq. 56, 3 (4). patria fortunisq. omnibus 57, 3. res fortunaeq. omnium H 29, 5. valli fossarumq. altitudo 31, 7 (5). castris
8 fossaq. parvula 87, 3 (2). lapidibus fustibusq. 87, 5 (4). imbre grandineq. 47, 6. in dies horasq. 1, 2. tragulis iaculisq. H 32, 3 (2). magnam multitudinem telorum ignemq H 15, 6. cuius auctoritate imperioq. 35, 4. fasces imperiumq. H 42, 6. culpae eius imprudentiaeq. 3, 4. vitam incolumitatemq. 45, 2. periculis inopiaq. tali 24, 4. siti inopiaq. 58, 1.
9 ab illorum scelere insidiisq. 26, 3 (4). iure gentium civiumq. R. institutis H 42, 4. plostra iumentaq. omnia 9, 1. tuam familiam iumentaq. 51, 4. stridore fundarum lapidumq. 83, 2 (1). suae petulantiae nimiaeq. libertatis 54, 2. coniuges liberosq. 91, 3 (4). ad convallem exesumq. locum H 39, 2 (3). cum litteris mandatisq. 55, 1. terra mariq. 24, 4. 93, 3. crates
10 materiamq. 20, 3. oculos mentemq. 26, 4 (5). animum mentemq. 88, 2. lixarum mercatorumq. 75, 3 (4). remiges militesq. 1, 3. gladiorum ictus telorumq. missus H 17, 3. pudoris modestiaeq. 54, 5. elephantorum magnitudo multitudoq. 72, 3. clamore repentino telorumq. multitudine H 9, 3. ignem multum telorumq. mult. H 12, 4. igne telorumq. mult. H 16, 2. in castella munitionesq. 34, 6 (5). inter 11
hostium aciem suaeq. mun. 39, 2. ex languore nauseaq. 34, 6 (5). scaphis naviculisq. actuariis 44, 1. vento certo celeriq. navigio 2, 5. in mare navesq. 28, 2. inlustriores notissimiq. 56, 2 (3). dies noctesq. 26, 4 (5). litteras .. nuntiosq. 20, 3. litteras nuntiumq. 26, 4 (5). convallem olivetumq. 50, 2. agros oppidaq. 25, 3 (4). suis finibus op.q. 25, 5. [cum 12
turribus ornamentisq. 86, 1 (2) D K Dt; N Hf haben die Klammer nicht]. Caesaris difficultatibus copiarumq. paucitate 25, 1. equitum peditumq. 17, 1 (2). 25, 1. 30, 2. complures eq. ped.q. 19, 1. cum equitibus paucis nonnullisq. ped. H 32, 6 (5). cum equitibus Num. MDC electis peditatuq. eiusdem generis satis grandi 18, 1. [ob periurium perfidiamq. 64, 1 Aldus 13
Forchh. D K; periurii perfidiam N Hf Dt]. metu periculoq. 92, 4. lapidibus pilisq. 85, 2. magnis praemiis pollicitationibusq. 35, 2. pretio pollicitationibusq. 40, 5. ante castra portasq. valli 35, 4 (5). circum insulas portusq. 21, 4. gubernatoribus praefectisq. 3, 4. a castris praesidioq. 80, 3. ex fuga proelioq. Pompeiano 19, 3 (4). virtutes veteranorum proeliaq. superiora 81, 1. amicorum propin- 14
quorumq. 56, 2 (3). agros provinciamq. H 42, 6. a servitiis puerisq 85, 2. quorum lacrimis querelisq.. 26, 3. caede rapinisq. 87, 7 (5). ab omni iniuria rapinisq. 97, 2. omnem pecuniam carissimaeq. res 91, 1 (2). funditorum sagittariorumq. mille 34, 4. funditores s.q. mille 77, 3. funditores s.q. 83, 2. harundinibus scopisq. 47, 5. ballistis scorpionibusq. 15
crebris 56, 1 (2). hominem novum parvumq. senatorem 57, 4. complures equites R. senat.q 85, 3 (9). dextra sinistraq. 70, 3. diei solisq. serenitate H 29, 4. singulae turres speculaeq. singulae perveteres 37, 5 (4). praesidium stationesq. 38, 2. deorum voluntate studioq. erga Caes. 74, 2 (3). sagittas telaq. 20, 3. tela tormentaq. 20, 1. cohortes turmasq. suorum 16
18, 5. in unumquemque collem turremq. 38, 1 [D in u. c., turres specu-

lisq. [facere] cepit]. ab ultimo colle
turriq. 88, 2. multorum annorum doc-
trina usuq. vetusto 27, 2 (3). hiemis
ventorumq. 26, 3. tempestate ad-
versa vehementiq. vento H 3, 5 (4).
pro cuius dignitate victoriaq. 45, 3.
aggerem vineasq. H 7, 2 (1). — β)
17 Italiam urbemq. Romanam 22, 2. in
Mauritaniam regnumq Bogudis 23, 1.
patientia Caesaris exercitusq. eius 30,
2. contra Caes. eiusq. exercitum 45,
3. Caesar eiusq. exercitus 50, 2 (3).
Scipione eiusq. copiis 40, 5. 52, 5 (6).
Saburram eiusq. copias 93, 3. Nasi-
dium eiusq. classem 98, 2 (1). — vgl.
18 hier auch Numidis sine frenis pediti-
busq. levis armaturae grandi numero
48, 1. Numidas levisq. armaturae in-
finitam multitudinem 59, 5. Numidae
levisq. arm. mirabili velocitate prae-
diti 69, 4. Gaetuli ex equitatu regio
nobiliores equitumq. praefecti 56, 3
(4). cum M. Petreio paucisq. equiti-
bus 91, 4 (5). — armaturas leves Nu-
midasq. auxiliares 59, 3.
19 b) adi.: VIII cohortibus stipendiariis
Numidis Gaetulisq. 43, 1. praedatores
equites Numidas G.q. 61, 5 (6). equites
Germanos Gallosq. 19, 3 (4). Ger-
mani G.q. Labieniani 29, 1 (2). cum
equitibus Gallis Germanisq. MDC 19,
4 (6). — adversus armatusq. 45, 3.
paratus arm.q. 81, 3 (2). nefandum
crudelissimumq. facinus H 15, 6. li-
bentes cupidiq. 90, 2 (4). avidi cu-
20 pidiq. H 25, 6. impeditam difficilemq.
..oppugnationem H 8, 2 (1) [inopem
d.q. N Hf D K]. nocturnis diurnisq.
operibus H 17, 3. [civitate libera et
ipsa immuniq. 83, 1 D; b. übr. Hrsgbr.
lib. et imm.]. homini superbissimo
inertissimoq. 57, 6. homines aper-
tos minimeq. insidiosos 73, 2. suis
onerariis longisq. navibus 46, 4. operi-
bus assiduis diurnis nocturnisq. H 41,
21 1. clarissima notissimaq. (dignitas)
22, 3. loca idonea opportunaq. com-
plura 79, 1 (2). tirones legionarii pau-
ciq. 19, 2 (1). publicis privatisq. cau-
sis H 42, 2. in campis planissimis
purissimisq. 19, 4 (7). [onerariae re-
liquaeq. (naves) 2, 5 N]. ab perditis
sceleratisq. civibus 22, 2. dextro
sinistroq. cornu 18, 2. 17, 1 (2). 59,
3. 81, 1. ähnl. 41, 3. ad angulum d.
s.q. 51, 2. frequentes stipatesq. 88,
2 (3). universae subitaeq. hostium 22
multitudinis 52, 2. patientem .. timi-
dumq. 31, 8 (6). exercitum veteranum
victoremq. 71, 1.
c) pronom.: se suosq. 32, 4.
d) numeral.: in tertio quartoq. die
47, 2 [M in t. quoque quartove d.].
legione X XIIIq. 81, 1.
e) adv.: fortissime acerrimeq. 78, 4. 23
propius audaciusq. 75, 3 (4). ultro
citroq. 20, 1. 82, 1. H 22, 3. satis
diuq. 75, 2. inconstanter immo leratoq.
82, 1. longe lateq. H 8, 3. placide
leniterq. 70, 2. magis magisq. 15, 2.
minutatim modesteq. 31, 1. diu mul-
tumq. 43, 1. 58, 1. 91, 3 (4). 96, 1.
languide .. neglegenterq. 18, 5. una
pariterq. 69, 4. varie passimq. 60, 5.
aegre tardeq. 27, 2.
f) vrb.: repulsis convulneratisq. 17, 24
2 (3). pulsi convuln.q. 61, 3 (4). paene
oppressam funditusq. deletam Italiam
22, 2 [D fund. et del.; q. haben d.
Hdschr. nicht]. diripiendum delendumq.
74, 2 (3). oculos .. dispositos derectosq.
26, 4 (5). dirui deseriq. 26, 5 (6). pulsos
deterritosq. 69, 4. subrutis disiectisq.
47, 6. cupide insequentes dispersosq.
52, 3. pulsus fugatusq 28, 2. fusi
fugatiq. H 31, 3. capti interfectiq.
sunt 25, 3. petunt orantq. 77, 1. pro- 25
stratos perterritosq. Pompeianos 23, 2.
proboscide erecta vibrantiq. 84, 1. in-
terfecti vulneratiq. sunt 78, 10.
g) Varia (auch ungleichartige Satz-
teile u. zusammengez. Sätze): vgl. ob.
§ 18. oppidum seq. 92, 1. incolumi-
tatem suaq. omnia 95, 3. — mihi reiq.
publ. 54, 4. ipsi maioresq. eorum 32,
3. ad te tuaq. praesidia 85, 4. sibi
suoq. regno 25, 4. sibi suisq. rebus 26
25, 5. ab se suoq. vestigio 73, 3 (4).
sibi suisq. liberis 98, 3. — universas
suas regisq. copias 48, 5 (6). ab ad-
versariorum suisq. copiis 59, 5. = in
seditione concitandisq. militibus 54, 5.
equites barbari levisq armaturae 51,
6 (7). quamquam erant (copiae) pau-
cae tironumq. 31, 9 (7). vgl. qui essent
suarum partium (= gen. poss.) itemq.
adversariorum victoriae fautores H 20,
2. — integres recentioribusq. viribus 27
equites 78, 6. — elephantis turritis
..armatisq. 41, 2. elephantos ornatos

armatosq. 86, 1. vivos constrictosq. 87, 2 (1). regem vagum a suisq. desertum 93, 3. — multis verbis assiduesq. 22, 1. = vehemens .. clamor telorumq. missu concursus H 31, 1. consilia vestra contra easdem bestias
28 comparationemq. pugnae 35, 4 (5). locis certis maximeq. in cornibus 60, 5. — Thapsitanis HS XX, conventui eorum HS XXX, itemq. Adrumetinis HS XXX, conventui eorum HS L multae nomine imponit 97, 2 [Aldus Davisius Forchh. wollten itemq. streichen]. sinistrum (cornu tenebant) III et V legio itemq. et cetera auxilia et equitatus H 30, 7 (6). — animadvertit aciem pro vallo
29 Scipionis [contra] elephantosq. (dextro sin.]. cornu) collocatos 81, 1 [D Hf [contra elephantos dextro .. cornu collocatis]; N K haben contra bis coll. gar nicht]. legationes .. polliceri frumentum paratosq. (se) esse quae imperasset facere 6, 7 (6). Q. Pedium et Q. Fabium M. de suo adventu facit certiores utq. sibi equitatus praesidio esset H 2, 2 (3). iis se in miseriis suamq. fidem implorantibus auxilio .. esse non posse 26, 5 (7). —
30 vallum petierant quaeq. ad eam rem opus erant 31, 1. in munitionibus ceterisq., quae .. opus fuerunt H 7, 2 (1). Scipio quiq. cum eo essent comites 36, 1. Scipio quiq. cum eo erant 57, 1. Vergilius quiq. cum eo obsidebantur 86, 1 (2).

2) Sätze a) α) m. einem u. demſ. Subj.: bei gleichem Tempus: Indik.
31 Lilybaeum pervenit statimq. ostendit sese naves velle conscendere 1, 1. ähnl. 4, 4. 10, 1 (2). 19, 3 (4). (idemq.) 22, 2. 3. 28, 1. 24, 3. 26, 3 [q. hat D gar nicht, Hf klammert es ein]. 33, 1. 38, 2. 3 (4). 39, 2. 3. 41, 2. 47, 6. 49, 1. 51, 2. 54, 4. 56, 1 (2). 3 (4). 58, 2. (itemq.) 62, 2. 63, 1. 67, 1. 71, 2 (4). 72, 5 (6). 75, 2 (3). 78, 3. 80, 5. 88, 2. 5. 7. 90, 2 (4). (quo .. quodq.) 91, 1 (2). 92, 1. 3. 93, 2. 94, 2 ſ. obtineo. 97, 3. 98, 2 (1). H 4, 1 (2). 12, 3. 4. 5. 15, 6. 22, 6. 26,
32 4 (6). (itemq.) 39, 1. — hiſtor. Inf. 61, 2. 70, 3. 78, 6. 85, 3. — Konj. quo simulatque .. cum pervenisset litterasq. ... Considio porrigere coepisset 4, 3. ähnl. 6, 3. 25, 3. (simulq.) 35, 4 (5). 40, 5. 44, 1. 51, 3. 54, 2. (recederent comminarenturq. impetum) 71, 1 (2). 79, 1. 81, 2. 85, 4. 88, 1. 92, 1. H 25, 7. — Inf. frumentum .. in .. oppida .. comportasse omnemq. regionem .. exinanisse frumento 20, 4 (5). ähnl. 26, 3 (4). 41, 2. 58, 2. 61, 2. 79, 1 (2). 80, 5. H 20, 2. (eoici eumq.) H 22, 7 (8). (simulq.) H 42, 2.
— Part. collaudati a Caes. stipendioq. 33
donati 85, 5 (6). ähnl. 48, 1. 55, 1. 2. 58, 3. 61, 3. 91, 2 (3). H 16, 3 (4). abl. absol.: 47, 6. 56, 1. 85, 3. 90, 2 (4). — Ger. procedendo propiusq. hostem accedendo 47, 2. = bei verſch. Tempus: se Caesarem esse fidemq. praestaturum H 19, 6. — castra ponit oppidumq. ... circummunire coepit 79, 1 (2). ähnl. 92, 4. nuntios .. dimisit, .. exoneratisq. partim navibus .. Rabirium .. in Sic. ... mittit 8, 1. ähnl. (Part) 40, 3. (abl. absol.) 62, 4. — cum tam magnis copiis .. essent praediti promptiusq. prosiluissent 58, 2. quod .. beneficio C. Marii usi fuissent Caesaremq. eius affinem esse audiebant 32, 3. cum .. in lixam .. impetum fecisset eumq. ... premeret atque enecaret 84, 1.

β) m. verſch. Subj.: bei gleichem 34
Tempus: Indik. qui extra munitiones processerant .. quiq. vallum petierant 31, 1 [ſo Forchh. Dt K; N D haben [quiq.] nach proc.; Hf hat quiq. gar nicht]. ähnl. 47, 2. [48, 3 D erat ... terror et exspectatio, exercitusq. eius .. commovebatur; d. übr. Hrsgbr. terror, et exspectatione .. comm. ohne q.]. 50, 2 (1). 51, 5 (6). 78, 10. H 11, 2. (simulq.) H 13, 7 (8). 23, 3 (4). (simulq.) H 25, 2. 6. * H 32, 1. P. Sittius .. 35
et rex B. ... propius eius regnum copias suas admovere, Cirtamq. ... adortus .. pugnando capit 25, 2 (3). — Konj. quo tutius .. commeare auxiliaq. ... sibi succurrere possent 20, 1. ähnl. 52, 4 (2 B.). H 2, 1. (quod .. simulq. quod) H 2, 1 (2). 9, 4. 15, 2. 31, 6. 40, 4. — Inf. nam eos nihil meruisse, quare .. poena afficerentur, .. eosq. (Pompeianos) hospitium scelere contaminasse H 16, 4 (5). — Part. 36
legionariis .. circumventis Caesarianisq. copiis in orbem compulsis 15, 3. ähnl. 18, 2. 30, 2. 33, 2 (3). 34, 6 (5). 38,

8 (4). 41, 2. 63, 5 (6). 80, 2. 87, 2
(1). 95, 1. H 39, 2 (3). paulisper com-
moratus perspectaq. natura loci 38,
2. ähnl. 93, 1. — Ger. ad insequen-
dum hostem perseverandumq. cursum
18, 4. ähnl. 25, 1. 46, 4. = bei versch.
37 Tempus: ibi praesidium .. esse .. hostesq.
mediam aciem suam oppido texisse 42,
1 (2). a qua (classe) .. navigia de-
primuntur, ibiq. Scipio interiit 96, 2.
hic .. pes pede premitur, armis terun-
tur arma, adversariosq. .. nostri agere
coeperunt H 31, 7. rem p. .. oppressam
(esse) bonosq. .. patria civitateque ca-
rere 22, 2. — eidem .. oppido .. eius
cornu erat oppositum, verebaturq., ne
.. eum adorti conciderent 58, 4.
38 b) zu Beginn des Satzes: Eodemq.
naves onerariae .. advenerunt; reliquae
.. 7, 3. Iamq. 12, 3. 41, 2. 61. 2.
Itemq. 18, 5. 54, 4. itemq. 52, 5 (6).
Itaq. H 4, 4 (5). simulq. H 8, 3. idemq.
temporis H 13, 3. Idemq. temporis H
20, 4. Eodemq. tempore H 16, 4 (5).
18, 3. Mediisq. eorum praesidiis cum
essent recepti H 8, 7. milesq. .. inter-
ceptus est H 27, 6. Mundensesq. ..
deditionem faciunt H 36, 4.
39 II) 3 Glieder 1) einzelne Wörter a)
scorpionum, catapultarum ceterorumq.
telorum .. copiam 31, 7 (6). vino, oleo
ceterisq. rebus, quae 43, 1. — in ip-
sius imperatoris vultu, vigore mira-
biliq. hilaritate 10, 3 (4). ex hibridis,
libertinis servisq. 19, 3 (4). legionibus
veteranis II, equitatu leviq. armatura
37, 1. meae lenitatis, modestiae pa-
tientiaeq. 54, 2. levem armaturam,
40 sagittarios funditoresq. 78, 3. armis,
frumento pecuniaq. 89, 2. domicilium,
coniuges liberosq. 91, 1 (2). cum fa-
milia sua, gladiatoria manu Gaetulisq.
93, 1. — ceciderunt milia hominum
.. XXX .., praeterea Labienus .., itemq.
equites R. .. ad milia III H 31, 9. —
a se fugatis, pulsis perterritisq. 31,
5 (8). suis male acceptis, occisis con-
vulneratisq. 41, 1. b) α) m. ac: sa-
41 gittariis ac funditoribus hippotoxotisq.
compluribus 19, 4 (6). tibi reiq. publ.
atque optimo cuique 22, 5. β) m. et:
cum cohortibus III et sagittariis tor-
mentisq. compluribus 77, 2. bestiarum
odorem stridoremq. et speciem 72, 4
(5) [que et hat D nicht].

2) Sätze a) α) exposuit exercitum ..
castrisq. .. positis consedit cohibetq.
omnes a praeda 3, 1 (2). ähnl. m. 42
einem u. dems. Subj.: 9, 1. (simulq.)
36, 2. 3. 55, 1. 62, 1. 86, 2 (3). Konj.
89, 2 (2 V.). Part. 81, 1. — m.
versch. Subj.: Indik. H 16, 2. Konj.
18, 4. Part. 86, 1. β) ceciderunt
CXXIII, compluresq. armis exuti, multi
vulneribus affecti in castra sunt re-
ducti H 15, 4. tot rebus gestis tan-
tisq. exercitibus devictis, tot tam claris
victoriis partis 31, 9 (8). — repulsos
.. oppidi represserunt, praedam armaque 43
eorum sunt potiti vivosq. aliquos ce-
perunt H 16, 3 (4). ähnl. H 19, 3 [D
hat et vor ad]. (simulq.) H 40, 5.
b) m. ac: rursus se recipere, atque
auxilia etiam ab Scip. abduxit .. ele-
phantisq. XXX relictis .. suppetias pro-
fectus est 25, 5. ähnl. 46, 1. 52, 3.
63, 5 (6). 74, 2 (3). 76, 1. 87, 6 (4).
— reducit copias posteroq. die castra 44
movet atque ad oppidum S. .. ire con-
tendit 75, 2 (3). ähnl. 93, 1. — pe-
tisse dicitur .., uti se priorem .. inter-
ficerent, idq. ab eis facile impetrasse,
atque ita esse interfectos 28, 4. c)
m. et: qui M. Messallam .. obsederat ..,
idemq. .. ornamenta triumphi Caesaris
retinenda .. curarat et ob has causas 45
sibi timebat 28, 2. ähnl. m. einem
u. dems. Subj.: 54, 5. 73, 1. 95, 1.
H 40, 1. Konj. * H 32, 2. — diu
multumque expertus magnisq. operibus
saepe admotis et (= aber) his ab op-
pidanis incensis cum proficeret nihil
43, 1. — Numidas .. opposuerat .. et
ad collis radices magis appulerat lon-
giusq. .. promovebat 59, 5. ähnl. 78, 7. 46
86, 1 [statt et haben D K ac]. 87, 3
(2). 89, 4 (3). quo .. miles noster ..
virtutem bestiae cognosceret, et cui
parti corporis eius telum facile adigi
posset, ornatusq. .. cum esset elephan-
tus, quae pars .. nuda relinqueretur
72, 4. propter eius singularem inte-
gritatem et quod dissimillimus reli-
quorum ducum fuerat quodq. Uticam
.. munierat turresque auxerat 88, 5.
d) m. autem: in oppidum introiit con- 47
tioneq. advocata .. gratias .. agit, cives
a Romanos .. accusatos .. edicit 90, 1
(1 u. 2).
III) 4 Glieder 1) einz. Wörter .. am III

legionibus equitibusq. frenatis DCCC, Numidis sine frenis (peditibusque levis armat.) grandi numero elephantisq. XXX 48, 1. — magnum frumenti numerum, armorum, telorum ceterarumq. rerum 89, 1. cum liberis, coniugibus, civibus cunctaq. gaza regia 91, 2 (3).
48 2) Sätze a) legione X XIIIque dextro cornu .. oppositis, V legionis .. ad ipsa cornua quinis cohortibus .. collocatis, sagittariis .. in utrisque cornibus dispositis leviq. armatura .. interfecta 81, 1. b) m. ac: Caesar .. legiones .. deducere atque opus facere vallumq. .. ducere adversariorumq. excursionibus iter officere non intermittit 61, 6 (7). milites
49 .. exercere atque castra munire, .. castella facere molesq. iacere .. non intermittere 26, 6 (8). cui Caesar .. concessit (vitam), item Caecinae .. tribuit circiterq. luminibus accensis Uticam pervenit atque extra oppidum .. mansit 89, 5 (4). milites collaudat totumq. exercitum .. donavit, praemis .. tribuit ac statim .. digressus .. iter facere con-
50 tendit 86, 3 (5). idem .. Faustus fecit ac de sua pecunia largitus est unaq. cum iis .. proficiscitur atque in regnum ire intendit 87, 8 (5). c) m. et: id eo consilio fecerat .. eodemq. .. equitatum contulerat et .. legionem V praemiserat levemq. armaturam .. interposuerat 60, 4 (4 u. 5). quem Caesar in Hisp. .. dimiserat, et postea se ad Pomp. contulerat, inde .. effugerat in
51 Africamq. venerat 64, 1. d) m. ac u. et: erupit multitudo, atque equitatus .. eis casu succurrit, .. castraq. .. occupant et eius agmen .. insequi coeperunt 6, 1. dubitante Caesare atque eorum studio .. resistente sibiq. eruptione pugnari non placere clamitante et etiam atque etiam aciem sustentante 82, 3.
52 IV) 5 Glieder: m. et: quod .. milites .. instigasti rapinasq. .. fecisti quodq. mihi .. inutilis fuisti et pro militibus tuam familiam .. imposuisti, tuaq. opera militibus .. respubl. caret 54, 4. equitatus sese extendere et in latitudinem promovere collesq. amplecti et Caesaris equitatum extenuare simulq. ad circumeundum comparare se coeperunt 14, 1. Sulcitanos .. multat et .. pendere iubet bonaq. .. vendit et .. naves conscendit et .. ad urbem R. venit 98, 2 (1 u. 2).

V) 6 Glieder 1) cum .. nuntiarentur 53
adversariorum copiae, equitatus infinitus, legiones regiae IV, levis armaturae magna vis, Scipionis legiones X, elephanti CXX classesq. esse complures 1, 4. 2) a) m. atque: auctione regia facta bonisq. .. venditis .. praemiisq. Zamensibus .. tributis vectigalibusq. regiis erogatis ex regnoq. provincia facta a. ibi Sallustio .. relicto 97, 1. b) m. et: cum hoc saepius fa- 54
cerent et proficiscentes Julianos insequerentur, refugerent instantes, propius non accederent et singulari genere pugnae uterentur eosq. iaculis convulnerare satis esse existimarent 69, 5.

VI) 7 Glieder: se nihil proficere in- 55
tellexit suosq. interfectos .., Catonem .. sibi .. manus attulisse, regem .. aspernari, Saburram eiusque copias .. esse deletas, Uticae Caesarem .. receptum, de tanto exercitu reliquias esse nullas 93, 3.

VII) 8 Glieder: Caecinae, C. Ateio, P. Atrio, L. Cellae patri et filio, M. Eppio, M. Aquino, Catonis filio Damasippiq. liberis .. tribuit (vitam) 89, 5 (4).

VIII) 11 Glieder (Sätze): 20, 1—3. 56

B) adversativ a) paucis acriter repugnantibus interfectisq. 83, 4 (3). ex Curionis proelio capti conservatisq. 40, 5. — quibus cum condicionem ferret, ut .. excederent .., condicionemq. repudiassent, .. interfecti sunt 25, 3. b) nach Negationen: ut .. oppida post se ne vacua relinqueret praesidioq. fir- 57
mata ad classim receptacula muniret 9, 2. ne repugnarent seseq. Vergilio traderent 28, 3. — Caesar a mari non digredi neque mediterranea petere .. equitatumq. in navibus continere 7, 4. (cum) neque .. Scipionem progredi .. animadvertisset locoq. se magis defendere .. quam .. comminus consistere audere 42, 1. — [illegible] non deterrebatur animoq. et spe confidebat 1, 4. ähnl. 61, 3 (4).

C) m. Negationen I) a) non est vi- 58
sum dari spatium convalescendi augendarumq. eius opum 25, 1. ähnl. 31, 8 (6). vgl. nonnemo culpae eius im-

prudentiaeq. assignabat, quod 3, 4.
— neque tantis clientelis nominisq. claritate praeditus 22, 4. ähnl. 3, 4. — nihil
.. ab illorum scelere insidiisq. reliquum
59 futurum 26, 3 (4). — ne suis inimicis
adversariisq. dicto audientes essent
32, 4. — vgl. neque auxilium .. animum advertebant nisi in imperatoris
vultu .. mirabiliq. hilaritate 10, 3 (4).
quod nisi in noctem proelium esset
coiectum, pulvisq. .. omnium prospectu
offecisset 52, 4. — nulla excusatione
hiemis ventorumq. 26, 3. numquam
tanta suppeteret ex ipsorum inertia
conscientiaq. animi victoriae fiducia
60 31, 5 (4). b) itemq. .. neque equo
neque vehiculo .. praesidium parare
poterat H 39, 1. — operaq. faciendo
milites se circumspiciendi non habebant
facultatem 47, 2. ähnl. 55, 1. 85, 3.
vgl. ab se suoq. vestigio non discessuras 73, 3 (4). sibiq. .. pugnari non
placere clamitante 82, 3. eumq. non
amplius XVII accipere H 22, 7 (8).
materiaeq. .. propius milia pass. VI
61 non reperiebatur H 41, 5 (4). — litterasq. nondum perlectas .. dat ..
perferendas 4, 4.

II) que in Bbdg. mit neque: vgl.
18, 4. naves inde avertit neque
postea litus attigit classemq. ad insulas B. versus convertit 23, 3. ähnl.
H 14, 1. cum .. pectore adverso resisterent viq. continerent milites .. nec
quicquam proficerent 82, 4.

62 D) 1) que .. et: quo .. miles noster
speciemq. et virtutem bestiae cognosceret 72, 4. seq. (et sua omnia) et
oppidum proconsuli tradit 93, 3. 2)
et .. que .. atque: nam et milites
bestias manibus pertractabant .., equitesq. in eos pila praepilata coiciebant,
a. in consuetudinem equos patientia
bestiarum adduxerat 72, 5 (6).

* accedebat, ut aggerem .... materiesq. .. non reperiebatur H 41, 5 (4).

quemadmodum. 1) s. ita § 7:
H 22, 4. 2) in abhäng. Frage: non
arbitror esse praetermittendum, q.
exercitus .. fuerint .. instructi 59, 1.
quo pede se reciperent .. et q. obversi
(essent) adversariis .. ac prope quo
loco et q. tela mitterent, praecipere
71, 1 (2).

queo. quibus cum Cato persuadere
nulla ratione quiret, ut 87, 7 (5).

querela. quorum lacrimis -isque
Caesar commotus 26, 3.

queror. ad senatum questi per
legatos 97, 3.

qui, quae, quod; pron. relat.
[quis = quibus H 23, 8].

A) I) allgm. 1) a) qui (Subj.) 2, 3.
10, 1 (2). 22, 1. 28, 1. 2. 33, 3. 34,
2. 36, 1. 43, 1. [43, 1]. 68, 4. 76, 1.
85, 7 (8). 88, 3. 93, 1. 3. H 3, 1. 10,
3 (4). 13, 7 (8). 18, 5. 29, 2. quae
(Subj.) 2, 2. 88, 2. 47, 3. 68, 3 (4).
72, 2. 78, 5. H 37, 1. quod (Subj.)
37, 2. 68, 1 (2 B.). 74, 1. H 24, 2.
(Subj. u. Obj.) 51, 2. cuius (masc.)
3, 1 (2). 12, 2. 23, 1. 45, 3. (neutr.)
43, 1. cui (neutr.) 3, 1. 29, 2 (3).
qui (Obj.) 6, 1. H 8, 6. quem (Obj.) 2
44, 1. 64, 1. H 40, 1. 41, 1. apud
quem 45, 3. per quem 65, 3. quae
(Obj.) 50, 1. H 30, 1. quam (Obj.)
8, 3. 28, 1. 48, 1. 62, 1. H 7, 5 (4).
41, 6 (5) [D quod]. quod (Obj.) 41,
2. 58, 4. 67, 1. 80, 3. (quodque) 91,
1 (2). H 20, 3. 27, 4. in quod 36, 4.
inter quod (stagnum) et mare 80, 1.
qua 84, 3 [quo b. Obj.]. H 13, 7
(8). in qua 28, 2. 38, 2. 44, 1. 2. in
quo (neutr.) 36, 2 [D quod]. 37, 2.
76, 1 (2). = Plur.: qui (Subj.) 7, 5. 3
[qui uti frenato condidicerant 19, 3
(4) Hf D; qui haben N Dt K nicht].
(Gaetuli, qui sumus clientes C. Marii)
35, 4. 40, 3. (nonnulli, qui = partim
Subj. u. Obj.) 40, 5. 69, 4. 73, 2. 75,
3 (4). (in hostium equitatum, qui ad
oppidum .. erant) 78, 3. 83, 3 (4). 85,
2. 89, 2. 95, 1. 2. 97, 1. H 12, 1.
(Subj. u. Obj.) H 12, 3. 15, 6. (dedimur hostium numero, qui neque in 4
illius prospera acie primam fortunam,
neque in adversa secundam obtinuimus
[victoriam]) H 17, 2. 18, 7 (6). 19, 5.
27, 2. 36, 4. 40, 2. quae (fem. Subj.)
10, 1 (2). 29, 1. 36, 4. 53, 1. 58, 2.
H 7, 5 (4; 2 B.). 40, 6. 6 (7). quae
(neutr. Subj.) 61, 2. 63, 1. H 7, 2 (1).
quorum (masc.) 12, 2 [erat in ja
erg.). 12, 3. 13, 1. 21, 2. 28, 2. 50,
3 (4). 97, 3. H 9, 4 (5). quarum
34, 3. 37, 5 (4). quibus (dat. masc.)
H 31, 9. qui (Obj.) [H 12, 6; Hf 5
hat q. gar nicht]. H 18, 3 (4). 34, 2.

quae (fem. Obj.) 40, 4. 43, 1. erant
hic legiones, quae ex perfugis conscriptae H 34, 2 [M möchte duae statt q.].
quae (neutr. Obj) 31, 7 (6). 56, 3
(4). 69, 1. H 10, 1. quos (Obj.) 45,
5 (4). 70, 7 [N Hf D K quas]. 85,
6 (7). quas (Obj.) 6, 5. H 26, 3 (4).
a quibus (masc.) H 2, 1 (2). in
quibus (masc.) 37, 5 (4). H 9, 4 (5)
in quis = in quibus H 23, 8. in
6 quibus (fem.) H 19, 4. b) in zusammenges.
Sätzen: cuius copiae legionum VIII ..
esse nuntiabantur 20, 2. ähnl. quem
34, 1. quos 35, 2. quam 45, 5 (4).
quos 55, 1. quem 58, 5. cuius 74, 1.
quem H 20, 3. qui H 21, 3. c) inter
At. et Uc., quae oppida supra sunt
scripta H 8, 6. congressus .. et clamor,
quibus rebus maximo hostis conterretur
H 31, 2. Carteiam .., quod oppidum
abest a C. milia pass... H 32, 6 (5).
Ursaonem proficiscuntur; quod oppidum
magna munitione continebatur, sic ut
H 41, 3 (2).
7 2) m. wiederholtem Beziehungswort:
ad oppidum A... in quo oppido praesidium fuit 23, 1. vgl. unt. § 39: 80,
5 (6). (H 3, 2). hic .. fit contentio,
.. ex qua contentione cotidiana .. proelia fiebant H 5, 4.
8 3) CCC, quos .. habere expeditos
consuerat .., iubet .. succurrere 78, 5.
ad casas, quae stramenticiae .. aedificatae erant, diruendas H 16, 2.
4) eos .., qui in praesidiis relicti
sui milites fuissent 11, 4. bonis eorum
venditis, qui cives R. contra pop. R.
arma tulerant 97, 1. vgl. H 22, 1.
5) das pron. demonstr. ist zu ergänzen
a) α) s. unt. § 46: 6, 7 (6). 7, 1. cognitis condicionibus Scipionis et qui
cum eo bellum .. gerebant 8, 5. na-
9 vium pars, de qua timebat, .. eodem
conferebatur 11, 1. decumanum .., qui
te petit, scito esse 16, 3 (2). iubet
milites, qui .. processerant .. quique
vallum petierant, .. omnes .. se recipere
31, 1 s. que § 34. vallum petierant,
quaeque ad eam rem opus erant 31,
1. equitibus .., qui in statione fuerant,
praecipit, ut 31, 2 (1). imperabat,
quae fieri volebat 31, 4 (2). omnes
cives R., qui sunt in legione IV, ad
te voluimus .. confugere 35, 4. ad
10 iugum, de quo docui, ascendit 38, 1.

rebus, quae ad victum pertinent, omnibus corruptis 47, 6. s. unt. § 47: 49,
1. de suis copiis, quas contra Caes.
adduxerat, sex cohortes .. mittit 55, 2.
Scipio quique cum eo erant 57, 1.
naves onerarias, quae longius a portu
.. stabant, incendit 62, 5. navibus
oner., quae erant extra cothonem, incensis 63, 5 (6). milites, qui .. non
potuerant .. transire in Af., .. Caesari
occurrerunt 77, 3. Thapso qui erant 11
praesidio .. eruptionem .. faciunt 85, 1.
Vergilius quique cum eo obsidebantur
86, 1 (2). equites .. Scipionis, qui ..
fugerant, .. perveniunt ad .. 87, 1. omnes .. una cum CCC, qui pecuniam Scipioni .. contulerant, hortatur, ut 88,
1. vultu atque sermone, quo superiore
tempore usus fuerat, cum dormitum
isset 88, 3. s. unt. § 45: 90, 1 (3) u.
§ 51: H 1, 1. 3, 9 (8). ex quibus
aliquid firmamenti se existimabat habere, duae fuerunt vernac. H 7, 5 (4).
omnia loca, quae sunt .. remota, tur- 12
ribus .. retinentur H 8, 3 (2). cogniti
sunt a militibus, qui antea cum Fabio
.. fuerant H 12, 2. s. unt. § 52: H
13, 6 (7). adversariorum, qui in ea
turre fuerant, V deiecti sunt H 13, 7
(8). portam, quae e regione .. Pompei
castrorum fuerat, aperuerunt H 16, 2.
s. unt. § 48: H 18, 7 (6). servus est
prensus .., quem .. demonstravimus dominum iugulasse H 20, 3. s. unt. § 52:
H 22, 2. ceciderunt .. CCC, .. praeter- 13
quam quorum arma .. allata sunt H
24, 6. vgl. H 22, 2. 34, 5 (4). s. unt.
§ 49: H 26, 2 (3). quod pecuniae
secum habuit, eis distribuit H 32, 5
(4). s. unt. § 45: H 32, 8 (7) u. § 54:
H 32, 8 (7). qui ex caede eo refugerant, pontem occuparunt H 33, 1.
sunt interfecti .. milia XXII, praeterquam extra murum qui perierunt H
34, 5 (4). ex proelio quos circummunitos demonstravimus, eruptionem
fecerunt H 34, 6 (5). s. unt. § 45: H
36, 4. qui ex castello ad pugnam 14
processerant, .. fugientes latrones dum
persequuntur H 40, 5. s. unt. § 49 u.
50: H 42, 1. 2. 3. — dilectus .. cuiusquemodi generis hominum, qui modo
per aetatem arma ferre poterant, habere 36, 1. β) quos secum a Br. transportaverat equites Germanos 19, 3 (4)

[D klammert quos ein]. Scipio quique
cum eo essent comites 35, 1. diffugere
15 partim in castra Caes. p. in quas quis-
que poterat regiones pervenire 52, 5.
vgl. 88, 2. quos legatos .. exercitui
praefecerat, .. facit certiores H 2, 2 (3).
vgl. H 18, 8. qui in oppido At. Ur-
savonenses capti sunt, legati profecti
sunt H 22, 1. vgl. H 22, 7. — dum
longius prosequitur, quo loco equites
nostri stationem habuerant H 14, 2.
b) ibi Scipio cum quibus .. nominavi
interiit 96, 2 [D cum iis quos]. c)
quod = id quod: s. unt. § 43: 61, 1.
quod post hominum memoriam num-
quam est factum H 15, 6.
16 6) a) α) is qui s. is § 29—33. —
id quod = quod: si, id q. facere de-
betis, rem p. .. defendetis 44, 4. —
si qui perfugere vellent, id q. antea
saepe accidebat 51, 3 (4). (vgl. H 8,
5. 15, 1. 28, 4). nostri .. procedunt,
id q. adversarios existimabamus esse
facturos H 29, 6. vgl. H 36, 2. β)
qui .. is s. is § 34. b) hic qui s. hic
§ 13. c) ille qui s. ille § 8. d) idem
qui s. idem § 5.
17 II) z. Satzverbindung 1) allgm. a) α)
ex quibus cognitum est consilium ho-
stium 19, 2. cuius copiae s. ob. § 6:
20, 2. quas singulas (naves) scaphae
.. expugnabant 21, 3. quibus cum
condicionem ferret, ut .. excederent ..,
condicionemque repudiassent 25, 3. quo-
rum lacrimis .. commotus 26, 3. qui
18 cum ducerentur ad necem 28, 4. quo
facto 29, 3 (4). 48, 4 (5). 66, 3. 78,
8. 82, 4. 83, 2 (3). 85, 8 (9). H 13,
5. 36, 4. cuius adventu .. conscendit
34, 2. qui simul ad eum sunt de-
ducti 35, 3. qui collaudati .. ad re-
liquos .. deducuntur 35, 5 (6). quibus
.. gratias egit 36, 3. quem (campum)
iugum cingens .. theatri efficit speciem
37, 4. qui missi .. Numidas .. vivos
capiunt 39, 3. quae (villa) Labieni
19 prospectum impediebat 40, 1. qui ..
eius auctoritatem erant ex Gallia se-
cuti 40, 5. quod ubi .. animadvertit
41, 3. ähnl. 69, 2. quos .. asservatos
.. deducendos curavit ad Scip. 44, 2.
qui postquam ad eum pervenerunt 44,
3. quos quoniam fortuna in nostram
detulit potestatem 44, 4. quos Cae-
saris equites consecuti .. interfecerunt
50, 4 (5). quod postquam .. cognoverunt
57, 1. ähnl. 68, 2. cuius adventus in-
scius Caesar L. Cispium .. mittit 62, 20
2. quem .. iussit necari 64, 1. quod
postquam coeptum est fieri 69, 3.
ähnl. 78, 4. quas (angustias) .. in-
trare .. conabatur 80, 1. quod futurum
Caesarem non fefellerat 80, 2. quod
postquam .. nuntiatum est 80, 4. quem
postquam .. ad se .. venire animadver-
tit 84, 2. qui a servitiis .. prohibiti
.. se receperunt 85, 2. qui postquam 21
ad .. castra .. perfugerunt, .. qui post-
quam animadverterunt neminem ibi
esse .., .. fugere contendunt 85, 4 [bes
2. qui klammern N D ein, haben Hf
K gar nicht]. quibus cum persuadere
nulla ratione quiret 87, 7 (5). quos
omnes C. convocatos una cum CCC ..
hortatur, ut 88, 1. quem .. sepultura
afficiunt 88, 5. quo interfecto 88, 6.
cui .. fit obvius L. C. 89, 4 (3). cui 22
.. facile .. concessit (vitam) 89, 5 (4).
quibus metu exsanguibus .. subito oblata
salute 90, 2 (4). quibus supplicibus
venia data 92, 4. a qua (classe) ..
navigia deprimuntur 96, 2. ex quibus
(civitatibus) si qua oppida vi ceperat
H 1, 4. ad quos .. appropinquavit H
2, 3 (4). quibus (copiis) praefecit ..
Paciaecum H 3, 4 (3). qui cum ad 23
Pomp. praesidia venisset H 3, 5 (4).
qui simul in conspectum .. se dederunt
H 4, 1 (2). cuius in adventu .. cum
.. castella occupasset H 6, 4. quo
peracto H 9, 4. propter quod .. non
dubitarunt, quin H 13, 6 (7). qui ..
tua virtute superati salutem .. depo-
scimus H 17, 3. quod .. cum fieri ani-
madvertit H 18, 2. quorum litteras 24
.. oppidanis abiecit H 18, 7 (6). qui-
bus respondit H 19, 6. qui cum ad
oppidum venissent H 22, 2. quorum
responsis .. acceptis H 22, 3. qui cum
certum comperissent H 22, 4. quorum
nisi summa virtus fuisset H 23, 7.
inter quos ita .. est pugnatum H 23,
8. quibus mons, non virtus saluti
fuit H 24, 4 (5). qui fidens viribus
.. agitare coepit H 25, 3. quorum
virtute alacri .... H 25, 7. quorum 25
pugna esset .. dirempta H 25, 7. qui
nuntiaverunt H 26, 2 (3). qui si ..
sui potestatem facerent, celerius ..
bellum confecissem H 26, 3 (5). cuius

(planitiei) decursum antecedebat rivus
H 29, 2. qui etsi erant pauci, tamen
.. adversarios timore .. afficiebant H
31, 4. quibus oppidum fuit subsidio
26 H 31, 7. qui in Caes. adventum dis-
cordare coeperunt H 34, 2. Qui ..
sunt interfecti hominum milia XX H
34, 5 (4). quibus cedentibus .. inse-
quebantur H 38, 5. a quibus cum
animadversum esset H 38, 6. Qui cum
inter se discordare coepissent H 41, 1
[so Dt]. quarum (legionum) laudibus
et virtute .... H 42, 7. — id quod
= quod: id q. in hoc contigit bello
H 8, 5. ähnl. H 15, 1. id q. eo in-
cidit tempore H 28, 4. s. ob. § 16:
H 29, 6. id q. .. non existimabant
27 fieri H 36, 2. — parenth.: qui arbi-
trati sunt clanculum venisse H 32, 8
(7). β) quae res cum animadversa
esset 6, 2. quibus ex rebus sibi ..
dignitatem .. conciliavit 22, 3. qua re
.. gravi annona sunt conflictati 24, 3.
qua necessitate coacti 24, 4. quibus
rebus cognitis 25, 4. 31, 1. 33, 3. 55,
2. 62, 5. 65, 3. quibus rebus .. im-
petratis 33, 2 (3). quae naves .. in
portum .. pervenerunt 34, 5. quibus
28 rebus Scipio .. mirari et requirere 35,
1. ex qua re .. in terrorem converso
equitatu 40, 2. qua ex re .. commo-
tus 46, 4. quibus rebus attenuati 47,
5. quibus legionibus expositis 54, 1.
qua facultate oblata 56, 2 ( ). quae
res quid utilitatis haberet 56, 3. quo
nuntio perterritus 57, 3. quo secundo
.. proelio facto 61, 4 (5). qua de re
.. certior factus 65, 2. quae res eius
impetum retardavit 68, 3. quibus ex
29 rebus .. commovebatur 72, 1. quibus
ex rebus largiter erat consecutus 72,
5 (6). quae res Caesarem non fefel-
lerat 75, 4 (5). in quo proelio .. com-
plures duces .. vulnerati sunt 78, 10.
ähnl. H 15, 4. 31, 9. in quo numero
fuit T. Rufus 85, 7 (8). quibus rebus
adductus H 2, 2 (3). quo ex oppido
.. legati .. Caesarem cum adissent H
3, 2. quae vis tempestatis ita obscu-
rabat, ut H 3, 5. vgl. ob. § 7: H 5,
30 4. qui cum .. nuntius esset allatus H
6, 3. qua spe nonnulli .. ad murum
opus facere coeperunt H 13, 4. quod
factum licet necopinantibus nostris
esset gestum H 16, 3 (4). multa ..
dixisse, qua oratione deterritos amplius
iugulationem non fecisse H 16, 4 (6).
quo de facto cum .. tumulum .. petissent
H 24, 3 (4). quae res secundum no-
stris efficiebat proelium H 24, 4 (5).
ex qua civitate legati .. venerunt H 31
36, 4. quae res maxime impediebat
H 38, 2. quae res .. fuit subsidio H
40, 6 (7). quae res magno erat adiu-
mento H 41, 4 (3). b) qui (adversarii)
tamen .. longius non audebant pro-
cedere H 29, 6. vgl. H 31, 4. — cui
uni rei tamen invenerat remedium 72, 4.

2) = is autem: quod minime Cae- 32
sarem fefellerat 3, 5. quod cum sae-
pius facerent 6, 5. ähnl. 30, 2. quod
aegre tardeque fiebat 27, 2. quod
(oppidum) ab defensoribus .. facile ..
defendebatur 29, 2 (3). quod ubi ..
facere non intermittebat 29, 3 (4).
quorum orationem .. veritas comproba-
vit 35, 6. quod postquam .. animad-
verterunt 38, 3 (4). quod ubi .. ani- 33
mum adverterunt 40, 4. ähnl. 75, 3
(4). 78, 5. quorum auctoritate .. ad-
ducti 55, 1. quem consecutus .. tri-
remem .. cepit 63, 3 (4). [qui (miles)
.. cum constanter agendum sibi videret
84, 3 N Hf D; armatus, qui .. videret
K Dt]. quibus miseris ea res .. prae-
sidio fuit 85, 6 (7). quem postquam
animadvertit responsum sibi non dare
86, 2 (3). quorum cum partem assen-
tire .. intellexisset 88, 2. qui cum .. 34
concidisset 88, 4. quem .. oppido pro-
hibuerunt 91, 2 (3). quem Gaetuli,
sui comites, .. concidunt 93, 2. cuius
(tempestatis) incommodum utilitatem
ipsis praebebat H 3, 6 (5). quae (loca)
planitie dividuntur H 7, 3 (2). quorum
vis repressa (est) H 12, 5. quibus
respondit Caesar H 13, 5. qui cum
.. a nostris excepti essent H 14, 4.
e quibus capti sunt equites VIII H
21, 2. ex quibus effugerunt CXX H 35
21, 3. omnes in custodiam esse coiectos,
e quibus .. se transfugisse H 26, 2 (3).
quod cum hominum auribus esset
obiectum H 30, 4. quae (legio) simul
est mota H 31, 5. — quae res aliter
adversariis cecidit 52, 3 (2). s. sed
1) a) 61, 5. quae res cum ad maiorem
contentionem venisset H 5, 5.

3) = is enim: frequentes considunt ..;
quorum numerus II legionum instar

erat 3, 2 (3). cuius (calamitatis) funestae laudes quoniam ad hanc fortunam reciderunt, ut H 17, 2. — quo subsidio subnisi, nisi advesperasset, .. omni auxilio privati essent H 24, 5 [so Dt; quod [subs.] nisi adv. Fl: subsidio. Quod nisi adv. N Hf D K].
37 4) = is igitur: s. unt. § 47: 31, 5 (4). quorum ex numero electis .. inlustrioribus .. cohortatus .. mittit 32, 4. cuius vim multitudinis cum .. sustinere non possent 66, 3. quod cum .. esset animadversum H 30, 3. — quo dolore adductus .. se recepit 84, 4 (3). quibus in rebus nonnullae civitates .. auxilia mittebant H 1, 3.
38 III) anknüpfend u. zugl. auf d. Folgende hinweisend: id si fecisset, ei promisit omnia concessurum. Quod difficile erat factu, ut eam turrem sine periculo quis incenderet H 18, 7.

B) m. Konj. 1) final: s. mitto § 11:
39 3 B. neque certum locum .., quem peterent, praeceperat 3, 4. duas instruxit acies, unam funditorum .., quae quasi adversariorum locum obtineret et .. mitteret 27, 1. iubet .. signum suum observare, quo signo dato .. hostibus .. incuterent terrorem 80, 5 (6). tabellariis, qui a Pomp. dispositi .. essent, qui certiorem Pomp. de Caes. adventu facerent H 2, 1 (2). erant parati, qui naves incenderent, incensisque qui subsequentem Didium .. a tergo peterent H 40, 4.
40 2) konsekutiv od. qualifizierend: ut .. ducem aliquem requirerent, quem respicerent, cuius auctoritate .. rem gererent 85, 4. usu venisse hoc civi R. et ei, qui .. honores accepisset 57, 3. indignos vos .., qui in meo exercitu ordines ducatis 54, 5. veterani milites, qui multa .. bella confecissent et .. saepe essent conflictati, .. vitam (iumen-
41 torum) producebant 24, 4. erat .. magna manus intra Pomp. partium, quae praesidium receptum indignaretur H 35, 2. vgl. H 37, 1. habere legiones populum R., quae .. caelum diruere possent H 42, 7.

3) kausal a) ut sibi crates materiem-
42 que congererent .., cuius inopia in Africa esset 20, 3. ut exercitus eius .., qui a IV vigilia .. nihil gustasset, ac iumenta siti perirent 69, 5. Armatus, qui in eiusmodi periculo constanter agendum sibi videret, gladio prosequendum .. caedere .. non destitit 84, 3 s. ob. § 33. tirones, qui numquam in acie dimicassent, hortabatur, ut 81, 2. — vgl. H 16, 4 (6). b) quippe qui in illa re sibi confideret 19, 3 (2).

4) konzessiv: Caesarem, qui ultro con- 43
suesset bellum inferre .., commutatum non sine magno consilio 35, 1.

5) quod forsitan ante id tempus acciderit numquam 61, 1.

6) als Gedanke des im Hauptsatze befindl. Subj. a) eum, qui legatos iugulasset, lapidare .. coeperunt H 22, 4.
b) in obliquen Sätzen α) praecipit, ut 44
.. locum obtinerent, in quo .. constitissent 31, 2 (1). restare, ut reliqua, quae vellet, perageret 57, 2 [M si statt quae]. vgl. ob. § 42: 69, 5. se receperunt, ne a militibus, qui ex .. victoria licentiam sibi assumpsissent .. peccandi .., interficerentur 85, 8 (9). naves iis attribuit, ut in quas quisque partes vellet, proficisceretur 88, 2. ita
tamen, qui eorum ipse sua bona rede- 45
misset, se bonorum venditionem inducturum .., ut incolumitatem retinere posset 90, 1 (8). de suo adventu facit certiores utque sibi equitatus, qui ex provincia fuisset, praesidio esset H 2, 2 (3). conveniunt .. ut ab eo, quae vellent, .. requirerent H 32, 8 (7). coniurant .., ut .. signo dato, qui in oppido fuissent, eruptionem facerent H
36, 4. — nuntiabatur .. Cordubam capi 46
posse, .. quod tabellariis, qui a Pomp. dispositi .. essent .... H 2, 1 (2). β) paratos (se) esse quae imperasset facere 6, 7 (6). libenter se omnia facturos, quae vellet, pollicentur 7, 1. ad reliquas naves .. conquirendas, quae deerrassent, .. iubet proficisci 8, 2. ex eo est cognitum Caes. consilium, illum onerariis, quae deerrassent, subsidio ire .. voluisse .. neque eam rem eos voluisse scire, qui .. relicti sui milites
fuissent 11, 4. animadvertit .. a se 47
fugatis .. concessam vitam et ignota peccata; quibus rebus numquam tanta suppeteret ex ipsorum inertia .. fiducia, ut castra sua adoriri auderent 31, 5 (4). animadvertit Scipioni auxilia fere, quae exspectasset, omnia convenisse 48, 1. vgl. ob. § 40: 57, 3. missos facere

[illegible], qui .. praepositi oppido a Pomp. essent, orabant H 13, 5. nuntiavit .. Junium, qui in cuniculo fuisset, iugulatione .. facta clamasse H 16, 4
48 (3). nuntiavit, quo die .. proelium factum esset, .. perisse XXXV H 18, 3. qui vitam sibi peteret iussit turrem .. incendere H 18, 7 (6). cum viderent .. multa scelera ab iis fieri, qui .. ab his reciperentur H 22, 1. quod, ex quo die oppidum A. esset captum, .. complures profugere H 22, 7. nun-
49 tiaverunt equites Romanos coniurasse omnes, qui in castris P. essent, ut transitionem facerent H 26, 2 (3). c) in der abhgl. or. obl.: se res complures, quae utiles bello sint, administraturos 74, 1 (2). eos nihil meruisse, quare tali poena afficerentur, qui eos ad aras .. recepissent H 16, 4 (6). eum, qui ita locutus esset, iugulatum H 18, 6 (5). (se) quae potuisset .. beneficia
50 largitum esse H 42, 1. vectigalia, quae Metellus imposuisset, a senatu petisse (se) H 42, 2. (se) absentem, quae potuisset, commoda provinciae tribuisse H 42, 3.

7) auffallend statt des Indik.: equitatus .. eorum .. eos, qui .. extra vallum progressi essent, excipere 24, 2. quibus rebus Scipio quique cum eo essent comites mirari 35, 1. Thabenenses, qui sub .. potestate Jubae esse consuessent, .. legatos mittunt 77, 1. [qui
51 ex his proeliis .. profugissent H 1, 1 N D HY K; qui ex h. p. superfuerunt, cum .. prof. Dt]. cum .. Cordubenses, qui a Cn. Pomp. discessissent, Caesari obviam venissent H 2, 1. existimabant .. magna pars hominum, qui in his castris fuissent, se prope captos esse H 3, 9 (8). Marcius, tribunus mil. qui fuisset Pompei, .. transfugit H 11, 2. Valgius, .. cuius frater in castris Pomp. fuisset, .. fugit H 13, 2.
52 magna pars hominum, qui in castris nostris essent, non dubitarunt, quin H 13, 6 (7). servus, cuius dominus in C. castris fuisset, dominum iugulavit H 18, 4. turris lignea, quae nostra fuisset, vitium fecit H 19, 1. nostri, qui fuissent .. senatores, non sunt ausi introire .., praeterquam qui eius civitatis fuissent H 22, 2. cum ad nostros se reciperent, qui extra oppidum fuissent H 22, 3. principibus, qui sibi contrarii fuissent, interfectis H 22, 6. 53
miles, qui fratrem suum .. iugulasset, interceptus est H 27, 6. Ursaonensium civitati, qui sui fuissent fautores, litteras miserat H 28, 2. ex fuga hac qui oppidum M. sibi constituissent praesidium H 32, 1. Pompeio, qui Cordubae fuisset, rem .. refert H 32, 4 (3). Caucilius, qui castris antea Pompei praepositus esset, .. nuntium mittit H 32, 7 (6). qui illarum par- 54
tium fautores essent, conveniunt H 32, 8 (7). iussit .. libertum, qui fuisset eius concubinus, .. se iugulare H 33, 4 (5). clam quendam Philonem, illum, qui Pomp. partium fuisset defensor H 35, 3 (2). Nigrum .. convenit, qui bene magnam manum Lusitanorum haberet H 35, 3. ita erumpendo navis, quae ad B. flumen fuissent, in- 55
cendunt H 36, 2 (3). (pars erat, quae legatos ad Caes. miserat,) pars erat, qui Pomp. partium fautores essent H 37, 1. Didius, qui .. classi praefuisset, .. sequi coepit H 37, 2. equites et cohortes, quae ad persequendum missae essent, certiores fiunt H 38, 1.

* de tanto exercitu reliquias esse nullas, [quae] sibi suisque liberis .. fide accepta se .. tradit 93, 3. f. difficultas H 6, 2. f. neque § 3; H 29, 6. f. subeo H 38, 4.

qui, quae, quod; pron. indefin. a) adi. α) num quae fossae aut insidiae .. factae essent 35, 4 (5). β) si qua condicione posset H 5, 7 (6). ex quibus si qua oppida vi ceperat H 1, 4. b) subst.: si qui ex nostris transfugerit H 22, 7 (8).

qui, quae, quod; pron. interrog. a) α) quo pede se reciperent .. ac prope quo loco et quemadmodum tela mitterent, praecipere 71, 1 (2). (quo .. cognosceret, ..) cui parti corporis eius telum .. adigi posset, .. quae pars corporis sine tegmine nuda relinqueretur 72, 4. quo die ad oppidum capiendum accederent, se scutum positurum H 13, 3. nuntiarunt, quam Pompeius contionem habuisset H 18, 6 [Kr quod statt quam, vgl. H 36, 1]. β) iam me, qui sim, intelleges 16, 3 (2). [quaerenti, qui essent, .. respondit H 3, 7 Dt]. ut .. perquirerent, qui essent

suarum partium H 20, 2. contra cuius enim copias contendas, .. nunc cognoscas 45, 4. — per quod certior fieret C., quae in oppido .. compararentur H 18, 4. b) in quo vos victores existimabatis? H 42, 7.

quia. mirifice .. hostium levis armatura anxiam exercitum nostrum .. habebat, q. et equites deterrebat proelium inire .. et legionarium militem defetigabat propter velocitatem 71, 2 (3). quibus ex rebus .. commovebatur, q. .. equitatu suo .. hostium equitatui .. nullo modo par esse poterat 72, 1. q. flumine S. intercludebatur, non esse commissurum Caesarem, ut H 9, 1.

quicumque. a) quia, quodc. proelium quotiens erat commissum, .. hostium equitatui .. nullo modo par esse poterat 72, 1. — se in quasc. potuere partis conferunt 93, 2. b) α) se et frumentum et quaec. res eis suppeteret .. sumministraturos 33, 1 (2). β) se .., quaec. imperasset, .. facturos 33, 1.

quidam. angulum quend. tutum 62, 3. angustiae quaed. 80, 1. in quod. colle 85, 5 (6). locus q. perimpeditus .., quem 58, 5. locum quend. munitum H 38, 1. supercilium quodd. excelsum 58, 1. — clam queud. Philonem, illum, qui .. fuisset defensor acerrimus H 35, 3 (2).

quidem. 1) hervorhebend: utinam q. dii imm. fecissent, ut tuus .. miles .. factus essem H 17, 1. 2) einräumend: s. tamen I) 2) 1 B. 3) ne .. q.: s. ne A) 1 B.

quin. 1) in Konsekutivsätzen: quod forsitan ante id tempus acciderit numquam, q. dimicaretur 61, 1. 2) in Finalsätzen a) miles hic non potuit pati, q. se armatus bestiae offerret 84, 2 (1). b) propter quod .. non dubitarunt, q. eruptionem .. essent facturi H 18, 6 (7). non habuit dubium, q. .. adversarii procederent H 29, 3.

quinam. nondum .. cognoverat .., quon. modo sustinere se posset ab eorum equitatu 72, 2.

quingenti. ex levi armatura .. circiter D 66, 1 (2). non amplius passus MD 39, 2. non amplius mille et D passus 80, 1. [M D passibus 80, 3 D; d. übr. Hrsgbr. haben bloß mille p.]. [saucii ad D H 31, 10 D; d. übr. Hrsgbr. nehmen eine Lücke an hinter a.].

quini. V legionis .. ad ipsa cornua -is cohortibus .. collocatis 31, 1.

quinquagies. HS L multae nomine imponit 97, 2.

quinquaginta. a) α) cum LV navibus 62, 1. β) equites C L 8, 1 (2). L militibus 86, 1. hostium L milibus 86, 1. sagittariis C L 12, 3. b) ex his capti L .. ad nostra adducti sunt castra H 11, 1.

quinque. a) adversariorum .. q. H 13, 7 (8). b) α) homines XXXV H 18, 3. cum LV navibus 62, 1. β) equites V H 15, 5 (4). q. legiones 56, 1 (2). circiter milia pass. V H 29, 1. milia pass. V 75, 1. H 24, 2. V[III] milibus p. 77, 4 [so Dt; d. übr. Hrsgbr. haben V]. signa .. q. H 10, 1. torques .. V H 26, 1.

quinqueremis. reciperata -i cum suis omnibus epibatis 63, 8 (4).

Quintilis. ante diem IV Kal. Q. 98, 2.

quintus. legionem .. XXV 60, 1 (2). — ab hora diei q. 19, 4 (7). III et V legio H 30, 7 (6). veterana legio q. 1, 5. legionis V 28, 2. V legionis 47, 6. 81, 1, 84, 1. legionem V 60, 4 (5). ex legione V H 23, 3.

quippe. q. qui in illa re sibi confideret 19, 3 (2).

quis, quid; pron. interrog.: immer quid a) α) quapropter, q. sentiatis, proloquimini 44, 4. intellegesa .., q. .. sperare debeas 45, 5 (4). annuit centurionibus, q. fieri vellet 46, 1. ut consuefaceret milites .. cognoscere, q. sequi, q. vitare conveniret 78, 2 (3). cum .. q. sibi vellent sciret 87, 7 (5). uti rem gestam Ursavonensibus referrent, q. sperarent de Cn. Pompeio, cum viderent H 22, 1. β) m. gen.: quae res q. utilitatis haberet, Caesarem non fallebat 56, 3 (4). b) was, wie? q. tu, inquit, miles tiro (vis)? 16, 1.

quis, qua, quid; pron. indef. 1) a) subst. α) ne quis sibi morae quicquam fore speraret 1, 2. [nec cui .. licere exire nisi discinctum H 22, 7 D m. d. vulg., da die Hdss. ne cui haben; d. übr. Hrsgbr. neque licet, nec cui]. — plur.: si qui perfugere vellent

54, 3 (4). β) quod difficile erat factu, ut eam turrem sine periculo quis incenderet H 16, 7. b) adi.: ne quis miles.. introiret 7, 2. ne quis miles .. longius processerat 15, 1. 2) ne quid temere culpa secus admitteretur H 30, 3. — ceciderunt milia .. XXX et si quid amplius H 31, 9.

quispiam. ne quis miles... iniuriam faceret cuip. incolae 7, 2.

quisquam. immer in negat. Sätzen a) (cum) neque quisq. crederet ipsum .. venisse 26, 1. (cum) neque ex C. castris quisq. prodiret 30, 2. neque dicere (licere) perisse quemq. H 18, 3. — sine iniuria cuiusq. consedit 6, 1 (2). b) quicquam α) ne quis sibi morab q. fore speraret 1, 2. non modo sibi q. non acquisierant aut paraverant 47, 4. neque amplius q. deprecatur 89, 4 (3). (cum) nec q. proficerent 82, 4. β) m. gen.: neque q. solacii.. animum advertebant 10, 3 (4).

quisque. 1) vgl. cuiusquemodi 3 B. f. genus 2) α) 2 B. 2) a) uti suo quisq. loco paratus.. praesto esset 91, 3 (2). avidi cupidique suarum quisq. partium expetebant victoriam H 25, 6. b) milites .. in quas quisq. poterat regiones pervenire 52, 5. ut in quas quisq. partes vellet proficisceretur 88, 2. c) bei superl. u. bei Ordnungszahlen α) f. bonus 2) 3 B. f. fortis 2 B. — primo quoq. tempore H 3, 2. 5, 7 (6). 26, 5 (7). β) ut quaeq. prima legio venerat,.. imponebatur 2, 1.

quisquis. ut, quicquid post hominum genus tribuisset, in dubio poneretur H 29, 5.

quivis. cuiv. facile fuit intellectu 48, 4 (5).

quo. I) adv. 1) relat. a) nullum portum.., q. classes decurrerent, .. tutum .. fore 3, 5. nihil, ne tectum quidem, q. se reciperent,.. reliquum futurum 26, 3 (4). ad oppidum Z..., q. .. pecuniam .. comportaverat 91, 1 (2). conveniunt in domum, q. erat delatus H 32, 8 (7). b) α) [illegible] .. [illegible] neque eo, q. telum ex oppido adici non posset 56, 1. β) Cispius q. erat missus .. pervenit 62, 3. c) [illegible] Adrumetum pervenit. Q. cum .. [illegible] 89, 2. in oppidum ad Considium, Q. cum pervenisset 4, 3. in eum locum .. Q. postquam Caesar pervenit 81, 1. in regia castra .. Q. postquam pervenerunt 85, 5 (6). Carteiam contendit .. Q. cum ad octavum miliarium venisset H 32, 7 (6). d) q. propiore loco fuerat, eo celerius occurrerat 49, 2 (3). 2) interrog.: q. fugeremus? H 33, 2.

II) coni. m. Konj.: immer final 1) m. Komp. a) α) allgm.: q. celerius 39, 4. 78, 3 (4). q. facilius 36, 2. H 1, 1. q. tutius 20, 1. 21, 4. 38, 1 (2). β) id hac ratione opus instruebat, ut .. tecta latera .. haberet, .. praeterea, q. facilius colloquia fieri possent 51, 3 (4). b) eos .. nec minis nec precibus suis moveri, q. magis se reciperent 91, 3 (4). 2) = damit, auf daß: q. ceteri dissimiliter se gerant, egomet documentum .. constituam 54, 3. elephantos .. transportari iusserat, q... miles noster .. virtutem bestiae cognosceret 72, 4. q. eos .. in aequum deduceret, copiis flumine traductis noctu iubet ignes fieri H 6, 1. 3) q. minus: f. impedio b) β) 3 B.

quoad. se paratos esse sibi, q. vita suppeteret, .. reservare 92, 1.

quod. I) 1) adv. = in Beziehung worauf: f. nisi 1) b) 3 B. q. si propius accederetur, .. se .. reciperent 81, 2 (1). 2) Q. ubi Caesar conspexit, Labienum .. abscessisse 39, 5. Q. postquam Caesar intellexit, .. resisti nullo modo posse 83, 1. Q. Pompeius .. eum deditionem .. factam esse scisset H 20, 1 [Hf faßt q. = weil, u. schreibt: Q... coepit, etiam Caes. movit]. Q. Caesar cum animadverteret..., fore ut .. moenia delerent H 36, 2.

II) coni. 1) weil a) m. Indik.: Sallustium .. ad Cercinam ins. versus .. ire iubet, q. ibi magnum numerum frumenti esse audiebat 8, 3. quippe qui .. sibi confideret, primum, q. audierat Romae legiones .. dissentire ..; (deinde, q... in Africa suos milites .. fideles sibi iam effecisset) 19, 3. vgl. unt. c) 32, 3. itemque te, q. tribunus militum seditiosus .. fuisti, te ab exercitu dimitto 54, 4. ähnl. 58, 4 (3). 60, 4 (5). (q... et q.) 64, 2. 71, 2 (3). 75, 3 (4). 87, 3 (2). (q... q que) 88, 5. 98, 2 (1). H 3, 1. 8, 1. 9, 1 [2 B.; das erste q. hält N für d. pronomen

= ad quod castellum quod attinebat, P. .. animadvertebat loci difficultatem; Sehn hält q. für die Partikel u. ita für den Nachsatz; Hf klammert q. ein]. H 16, 2 (8). (s. ob. I) H 20, 1). 31, 4. — eo consilio .., q. 60, 4. idcirco q. s. idcirco 1) b) H 28, 2. H 19, 2. ideo q. s. ideo 5 B. q. .. q.que .., ob eas res 54, 4. ob has causas .., q. 91, 2 (8). b) m. acc. c. inf.: nuntiaverunt .. neque extra vallum licere exire nisi discinctum, idcirco q., ex quo die oppidum A. esset captum, metu conterritos complures profugere H 22, 7. c) m. Konj. α) s. ob. 19, 3. Num. Gaetulique .., q. .. beneficio C. Marii usi fuissent Caesaremque eius affinem esse audiebant, in eius castra perfugere .. non intermittunt 32, 3. oppidum, q. .. portas clausisset, incendit H 27, 6 (5). quarto die navigationis, q. .. sine aqua fuissent, ad terram applicant H 37, 3. — idcirco q. s. idcirco 1) b) 31, 9 (7). ideo q. s. ideo 87, 2 (1). β) in abhäng. Sätzen: vgl. cum § 11: 77, 1. nuntiabatur .. Cordubam capi posse, q. necopinantibus adversariis eius provinciae potitus esset, simulque q. tabellariis .... H 2, 1 (2). Caesarem nolle .. descendere, q. maiorem partem exercitus tironem haberet H 28, 2. — in or. obl.: propter adversariorum dilectus, q. stipendiarii aratores milites essent facti, messem non esse factam 20, 4. 2) daß a) m. Indik. α) nonnemo culpae eius .. assignabat, q. neque certum locum praeceperat, neque .. tabellas signatas dederat 3, 4. — s. accedo § 4: 3 B. haec quoque eum causa tardavit, q. erat locus .. perimpeditus ante aciem Sc. 58, 5. sollicitabatur autem his rebus, q. nondum legiones hostium cognoverat 72, 2. β) pro tuo .. summo beneficio .. tibi gratias ago .., q. mihi vitam .. polliceris 45, 2. b) m. Konj. α) casulam nactus, q. Avienus .. navem .. familia sua .. occupavisset neque militem unum ab Sicilia sustulisset 54, 1. β) nach vrb. der Affekte u. Affektsäußerungen: falsa illa opinione gloriatus est, q. prope in nostris partibus locum tenuisset H 14, 1. exsultabant gloria, longius q. nostris cedentibus prosequi coepissent H 14, 3. — nostri laetari, nonnulli etiam timere, q. in eum locum res fortunaeque omnium deducerentur, ut H 29, 5. γ) statt des acc. c. inf.: suo loco praeteritum est, q. equites .. ad Caes. venissent H 10, 2. Carteienses renuntiaverunt, q. Pompeium in potestate haberent H 36, 1. vgl. nuntio c) H 18, 6 (5), wo Kr quod will. 3) was das betrifft daß: Q. ante Ucubenses portas praeclusissent, illo beneficio suum maleficium existimabant se luere posse H 36, 1.

(quominus. s. impedio b) β) 3 B.)

quomodo. quo eos, q. ab Ulia retraxerat, in aequum deduceret H 6, 1.

quoniam. a) m. Indik.: non est visa ratio .. accedendi ad oppidum, q. ibi praesidium grande Num. esse cognoverat 42, 1 (2). Ähnl. 44, 4. 54, 3. 67, 1. H 17, 2. 19, 4. 25, 5. b) m. Konj. in abhäng. Rede: q. oppido subsidio non posset venire, noctu .. se deducerent H 18, 6 (5).

quoque. vos q. iste verbis infatuavit? 16, 1. alii q. equitatui edicit, uti 31, 3 (2). praeterea haec q. eum causa tardavit, quod 58, 5. ea q. (castra) ab Julianis teneri 35, 5 (6). ne a militibus .. ipsi q. interficerentur 85, 8 (9). — quae (levis armatura) erat mirifica, si legiones q. accessissent 72, 2.

quoque versus. milia passuum VI terrae Africae q. v. tenebant 24, 3 [quoquov. D; quoque v. Hf].

quoties. quodcumque proelium q. erat commissum, .. hostium equitatui .. nullo modo par esse poterat 72, 1.

R.

radix. Numidas .. ad collis -es magis appulerat 59, 5. secundum infimas iugi -es propius munitiones accessit 41, 2.

rapina. memor in Italia pristinae licentiae militaris ac -arum certorum hominum 54, 1. -as per municipia

fecisti 54, 4. ut..caede -isque desisterent 87, 7 (5). civitates bonaque eorum ab omni iniuria -isque defendit 97, 2.

rapto. ut legiones non in uno loco contineret, sed per causam frumentandi huc atque illuc -aret 78, 8 (4) [rapearet nach den 3 bessern Hdschr. Kr].

rarus. -i ac singuli de rupe prodiise (hostes) 50, 3 (4).

ratio. 1) a) Plan, Absicht, Maßregel: haec fuit -o Scipionis proeliandi 59, 5 (6). id hac -e opus instruebat, ut..tecta latera..haberet 51, 8. b) Beschaffenheit, Art u. Weise: si posset aliqua -e perduci ad sanitatem 4, 1. uti, si posset, eadem -e, qua adversarii, levis armatura..interponeretur 20, 1. eadem -e, qua ante dixi, .. impetum faciunt 69, 4. ex adverso pari -e castra ponit H 5, 2 (3). quibus cum Cato persuadere nulla -e quiret, ut 87, 7 (5). 2) Rücksicht: vellem ..homines..meae lenitatis, modestiae patientiaeque -em habuissent 54, 2. 3) (vernünftiger) Grund: non est visa -o ad oppugnandum oppidum commorandi 5, 1. non est visa -o propius accedendi eo die ad oppidum 42, 1 (2). a suis munitionibus longius non sine -e non procedebat, quod 58, 4 (3).

recedo. a) weiche zurück: modo procurrerent modo -erent 71, 1 (2). b) entferne mich: in eo proelio P. graviter ictus ex acie -essit 19, 4 (7).

recens. a) neulich: iumenta ex nausea -i..defetigata 18, 4. b) ungeschwächt: integros -ioribusque viribus equites 78, 6.

receptaculum. ut..praesidio firmata ad classim -a muniret 9, 2.

receptus, us. -ui..cani 40, 5. ut nostros equites in -u, dum ad castra redeunt, adversarii cupidius sunt insecuti H 25, 8.

recido. falle herab: cuius (calamitatis) funestae laudes quoniam ad hanc fortunam -erunt, ut H 17, 2.

recipero. oppido -ato H 36, 4. ad oppidum -andum occasionem non praetermittunt H 41, 2. -ata quinqueremi cum suis omnibus epibatis 63, 3 (4).

recipio. [rursus pleonastisch vbb. m. rec. 25, 5; 33, 4. 68, 6. 85, 2; dagegen v. e. wiederholten Handlung 30, 1].

I) 1) bringe zurück, ziehe z. a) α) haec (frumentum et plostra) cum idcirco existimo recepisse, ut 9, 2 [so Dt; huc (statt haec) Davis. N Hf D K; hoc die Hdsch.; Gemoll schiebt se ein hinter rec.]. β) cum..equitatum omnem intra suas munitiones recepisset 40, 5. b) ziehe zurück, ziehe wieder an mich: suos equites recepit incolumes 66, 3. legiones duas..magno numero frumenti onustas -it in castra 65, 2. 2) a) in- 2
transf. = reflex.: legionarios .. -entes novissimos adoriri..coeperunt 18, 2. vgl. 9, 2. b) me r. ziehe mich zurück, gehe z. α) rursus se -ere (Juba) 25, 5. β) proximo se recepit castello H 40, 1. — ne tectum quidem, quo se -erent, ..reliquum futurum 26, 3 (4). — rursus se Adrumetum recepit 33, 5 (4). Adrumetum se recepit 43, 1. Uticam se recepit 97, 1. γ) ad: ad Cordubam 3
(= in regionem C.) se recepit H 6, 2. ad Hispalim (= Hispalim) cum Gadibus se recepisset H 42, 1. — se -ere coepit ad castra 68, 4. se ad sua c. recepit omnibus incolumibus 78, 9. leniter se ad suas -unt munitiones 18, 5. nando ad naves, quae in salo fuerunt, se -unt H 40, 6. ad sua praesidia sese, sicut erat instructus, -ere coepit 17, 2 (3). ut..caede facta ad praesidia Pompei se -erent H 16, 2 (3). — ad sua se -unt signa 4
75, 6 (7). ad signum se receperunt H 40, 2. — maximo cum stridore cursuque conversus ad reliquas bestias se recepit 84, 4 (3). cum ad nostros se -erent H 22, 3. se ad suos -it 17, 1 (2). ad suos se recepit 70, 6. se ad suos -unt 78, 8. δ) in: quo minus 5
in castra se -erent 18, 2. rursus in c. se -ere 30, 1. se -it in c. 48, 5 (6). rursus se recepit in c. 68, 5 (6). se recepit..in c. 86, 1. in c. se -unt H 25, 9 (8). ut..in c. maiora se -erent H 27, 4. fuga se in c. -unt 29, 3 (4). qui loco amisso fuga se receperant in c. 66, 4. rursus in oppidum se receperunt 85, 2. sic uti ..pauci in oppidum se -erent H 4, 2 (3). ε) intra: milites..omnes i. mu- 6
nitiones minutatim modesteque sine tumultu aut terrore se -ere 31, 1. quam honestissime se i. munitiones -erent 31, 2 (1). se i. portas -ere

82, 1. c) ex proelio se receperunt 85, 8 (9). d) quo pede se -erent ab hoste 71, 1 (2). 3) gewinne wieder Siciliam .. mirabili celeritate armis recepit 22, 2. Africa recepta H 1, 1 [Hf D Klammern A. r. ein]. 4) bekomme zurück, erhalte z. arbitris a senatu datis sua receperant 97, 3.

7 II) nehme entgegen 1) nehme auf, lasse ein a) Sallustius .. a Cercinitanis receptus 34, 3. eos .. nec minis nec precibus suis moveri, quo magis se (Jubam) -erent 91, 3 (4). privatus ex fuga Cn. Pompeius adulescens a vobis receptus H 42, 6. Nasidium eiusque classem receperant 98, 2. ab oppidanis sunt recepti H 3, 8. qui praesidii causa ab his -erentur H 22, 1. quae (manus) praesidium receptum indignaretur H 35, 2.

8 b) α) qui simul in conspectum oppidi se dederunt, [cum] equis -untur H 4, 1 (2) [so Dt; cum haben d. Hdschr. nicht]. β) mediis eorum praesidiis cum essent recepti (equites) H 8, 7 [rec. hat Dt; d. übr. Hrsgbr. nehmen eine Lücke an hinter essent]. γ) Uticae Caesarem sine mora receptum (esse) 93, 3. ubi cum ab incolis non -erentur

9 (equites Scip.) 87, 2 (1). c) qui eos ad aras et focos suos recepissent H 16, 4 (6). — cum .. nocturno tempore per fallaciam in oppidum esset receptus H 22, 6. rursus Hispalim in oppidum denuo noctu per murum -itur H 35, 4 [in wollen Fl Kr streichen, da es die Hdschr. nicht haben; auch D hat in nicht]. sine mora navibus eis in portum receptis 11, 3. 2) [qui cum aliquo loco a nostris recepti essent H 14, 4 N Hf; d. übr. Hrsgbr. excepti]. 3) erlange wieder oppidum in suam potestatem -it H 22, 6.

recreo. -ato exercitu 67, 2.

recta (via). r. per .. praesidia ad oppidum contendunt H 3, 6. r. in castra fugere 40, 2. ex itinere r... suis occurrunt 18, 1.

recurro. Caesar Gadibus rursus ad Hispalim -it (= redit) H 40, 7 (8).

recuso. absol.: nullo eorum -ante 90, 3 (5).

reddo. a) gebe zurück, g. wieder petit .., ut sibi coniuges liberosque -erent 91, 3 (4). b) gebe dagegen sibi nihil .. oppidanos responsi -ere animadvertit 91, 4 (5). quorum responsis ultro citroque acceptis et -itis H 22, 3.

redeo. [rursus pleonastisch eith. in r. 11, 3. 33, 2. 76, 2 (3)]. 1) kehre zurück, kehre z. a) Ruspinam -it 9, 2. b) dum ad castra -eunt H 25, 3. inde .. egressus -it rursus ad ea castra, quae ad A. habuerat 76, 2 (3). rursus ad oppidum R. -it 11, 3. — milites rursus ad opus -ire 33, 2. c) -iit in castra 8, 3 (4). recreato exercitu -it in castra 67, 2. 2) schreite zu etw. (cum) nec comminus ad manus -iretur 18, 4.

redigo. treibe zurück multi vulneribus affecti in castra sunt -acti H 15, 4. bene multis interfectis in oppidum sunt -acti H 34, 6 (5).

redimo. qui eorum ipse sua bona -emisset 90, 1 (3).

redintegro. medio campo -ari proelium 18, 3.

reduco. a) α) -it copias 75, 2. β) ex medio itinere copiis -tis 52, 3. b) α) paulatim -it suas copias in castra 32, 1. -tis suis copiis in c. 42, 2 (4). in c. laetus nocte copias -xit 61, 4 (5). in antiqua c. copias -it 76, 2 (3). legiones productas cum elephantis .. -it in c. 70, 7. -it sub vesperum legiones in c. 78, 4 (5). omnes suos ad unum in c. incolumes ..-xit 70, 5. — ab eo opere cum .. copias in c. -eret 52, 1. β) exercitum intra munitiones suas -ere 61, 2.

refero. 1) a) bringe zurück (als Beute) quorum scuta sunt relata LXXX H 9, 4 (5). signa Saguntinorum rettulit quinque, quae H 10, 1. b) melde zurück, hinterbringe legatorum responsa ita esse gesta, quemadmodum illi rettulissent H 22, 4. — relato responso H 18, 6. cum .. eius sermonem nuntius ad Scip. -ret 57, 2. 2) überbringe, melde uti rem gestam Ursaonensibus -rent H 22, 1. Sex. Pompeio .. rem gestam refert H 32, 4 (3). 3) bringe in Anrechnung se .. pecuniam multae nomine relaturum 90, 1 (2).

refert. -re arbitrabatur, cuiusmodi victoria esset futura 31, 9 (7).

reficio. 1) stelle wieder her ut refectis castris rursus sese defenderent 85, 4 [Daehne Kreyssig V refecti]. — nonnullas naves ad -endum subduxit

H 40, 1. 2) mache schwach legiones equitesque .. iubet ex languore nauseaque -ere 34, 6 (5).

reformido. ut iumenta bestiarum odorem stridoremque et speciem consuetudine capta non -arent 72, 4 (5)

refugio. a) α) illorum equites -ebant 14, 3. una pariterque cum equitibus accurrere et -ere 69, 4. qui subsequentem Didium -entes a tergo peterent H 40, 4 [so nur Dt]. β) ex caede eo -erant H 38, 1. — ita -erunt ad Caes. H 18, 2. ad suos -erunt 61, 3 (4). b) cum .. proficiscentes Julianos insequerentur, -erent instantes 69, 5.

regio. 1) Richtung, Linie oppidum erat Zeta .. ad eius (Scipionis) -em et partem castrorum collocatum 68, 1. — portam, quae e -e et in conspectu Pompei castrorum fuerat H 16, 2. ab suis .. castris per medium campum e -e oppidi Uzittae .. duo bracchia instituit duci 51, 2. ex ea -e oppidi in montibus castra habuit posita H 7, 4 (3). tenebat adversus oppidum e -e pontis castra .. tripertito H 5, 2. 2) Gegend, Landstrich, Gebiet ulterioris Hispaniae -o propter terrae fecunditatem .. impeditam difficilemque habet oppugnationem H 8, 2 (1). — omnem -em Africae exinanisse frumento 20, 4 (3). — Scipionis milites diffugere .. in quas quisque poterat -es pervenire 52, 3. — Thabenenses .. in extrema eius regni -e maritima locati 77, 1. quae (coloniae) fuerunt in his -ibus H 7, 5 (4).

regius. ad Hipponem r. 96, 1. — auctione r. 97, 1. -a auxilia 19, 3 (5). castris r. 48, 2. in castra r. 52, 3. in -a c. 85, 4 (5). copiarum r. 48, 3. ex -is c. 92, 3. -um .. equitatum 8, 5. ex eq. r. 56, 3 (4). cum .. cuncta gaza r. 91, 2 (3). legiones -ae IV 1, 4. praesidium .. r. 23, 1. -o pr. 77, 1. vectigalibus r. 97, 1.

regnum. Königreich omnes -i equites Zamam perveniunt 92, 4. sex cohortes .. in fines -i sui mittit 55, 2. Cirtam, oppidum opulentissimum eius -i, adortus 25, 2 (3). Thabenenses .. in extrema eius -i regione maritima locati 77, 1. — sibi suoque -o subsidio ire 25, 4. — in -um (Jubae) se conferre 32, 3. in -um (Jubae) fugere 93, 1. in Mauritaniam -umque Bogudis est ingressus 23, 1. [. I) eo § 2: 2 B. rex .. Juba .. in -um pervenit 91, 1. itinere per -um Jubae facto 43, 1. propius eius -um copias suas admovere 25, 2. — suo -o expulsus 25, 4. quo ex cuncto -o omnem pecuniam .. comportaverat 91, 1 (2). egressus e -o 25, 1. 48, 1. ex -o provincia facta 97, 1.

regredior. neque retro -endi neque ultra procedendi oblata facultate 50, 2 (3).

relinquo. 1) lasse zurück a) α) ibi (ad Ruspinam) -cto P. Saserna, fratre eius, quem Lepti .. -querat, cum legione 10, 1. Liv. Regulo cum legione ibi (Adrumeti) -cto 89, 3. praefecto Saburra cum parte exercitus contra Sittium -cto 48, 1. ibi (in provincia) Sallustio cum imperio -cto 97, 1. — elephantis XXX -ctis 25, 5. qui in praesidiis -cti sui milites fuissent 11, 4. classis parte ad Thapsum -cta 80, 5. ibi (Adrumeti) parte praesidii -cta 33, 3. praesidium: Lepti sex cohortium -o cum Saserna -cto 9, 1. Uticae grandi -o -cto 24, 1. -o Lepti .. -cto 67, 1. ibi (in castris) -o -cto 68, 2. -o ibi (ad Zetam) cum Oppio legato -cto 68, 4. ibi (in castello) III legionum -o -cto 80, 2 [. legio § 3. quod (-um) reliquit H 27, 4. — omnibus suis rebus -ctis H 13, 2. ibi (ad Ruspinam) sarcinis exercitus -ctis 9, 1. uxorem et filios in oppido -erat H 18, 4. β) castris praesidio Asprenate .. cum legionibus II -cto 80, 4. Rebilo .. cum III ad Thapsum legionibus et Cn. Domitio cum II Thisdrae .. ad obsidendum -ctis 86, 3 (5). Fabius Maximus, quem ad Mundam praesidium oppugnandum -querat H 41, 1 [q. ad M. [pr.] oppugnandam r. K]. b) -cto cadavere militem proboscide circumdat 84, 2. 2) lasse liegen, berühre nicht complura .. castella et oppida non longe a mari reliquit 2, 6. 3) lasse (zurück) in e. gew. Zustand a) ut maritima oppida post se ne vacua -eret 9, 2. b) quae pars corporis (elephanti) sine tegmine nuda -eretur 72, 4. 4) lasse im Stich -cti et deserti

a Pompeio H 17, 3 [K möchte reiecti = contempti statt rel.].

reliquiae. de tanto exercitu -as esse nullas 98, 3. paterni exercitus -is collectis 22, 2.

reliquus. 1) übrig geblieben, übrig a) ab -is copiis adversariorum suorum ex fuga collectis 31, 9 (8). b) α) cum .. diei pars exigua iam -a esset 18, 4. β) nihil, ne tectum quidem .., ab illorum scelere -um futurum 26, 3 (4). 2) übrig, d. andere a) m. subst. α) ad -as bestias se recepit 84, 4 (3). accedebat etiam ad -as causas, quod 51, 5 (6). -a classis 62, 4. -ae copiae 5, 1. cum -is c. 9, 1. 80, 2. -orum ducum 88, 5. de -o exercitu 2, 3. -um ex. 37, 1. -os .. milites 11, 2. -ae naves 3, 1 (2). 63, 4 (5). -as n. 2, 4. 80, 5. -as n. onerarias 8, 2. oppida praeter ea pauca, quae .. tueri poterant, -a dirui 20, 4 (6). -a oppida H 37, 1. ad -os perfugas 35, 5 (6). in Sardiniam .. et in -as provincias finitimas 8, 1. -is rebus 41, 2. -os veteranos 46, 1. β) praeter paucos equites .. -os aut interficit aut in deditionem accipit 95, 2. -os (homines) versum oppidum .. deduci H 21, 3. -os (insidiatores) in fugam .. coiecit 66, 1 (2). -ae (legiones) ex fugitivis consistebant H 7, 5. onerariae -ae (naves) praeter paucas .. diversa loca petierunt 2, 5 [so Hf D Dt; K klammert on. ein; N hat -aeque]. -ae (naves) .. Uticam versus petere visae sunt 7, 8. omnibus -is (navibus) .. subductis 63, 5 (6). b) ohne subst. α) masc.: duo -i ex eis fugerunt H 22, 3. — -i perterriti fuga se in castra recipiunt 29, 3 (4). -i ex vestimentis tentoriolis factis .. permanebant 47, 5. -i concitati in castra .. confugiunt 83, 4 (5). -i .. ad pugnam contendunt H 40, 4. -os vivos capiunt, XIV milia H 41, 2. quem (Ligarium) Caesar .. cum -is dimiserat 64, 1. cohortibus paucis .. in extremo agmine collocatis et parte equitatus iter leniter cum -is (= c. -is copiis) facere coepit 6, 5. β) neutr.: restare, ut -a, quae vellet, perageret 57, 2.

remaneo. pedites .. dispositi partim ibi -serunt H 8, 8.

remedium. cui uni rei invenerat -um 72, 4.

remex. egressis -ibus passimque in litore vagantibus, partim in oppidum .. progressis 62, 4. ſ. epibata 8, 3. -es (acc.), qui .. exierant, subito equites Mauri .. adorti multos .. convulneraverunt, nonnullos interfecerant 7, 5. in navibus -os militesque continere 1, 3.

remitto. a) -ssis legatis H 18, 1. b) lasse nach ut uno ictu contenderent neque -erent, donec .. reppulissent 18, 4.

remotus. -um erat (castellum) a castris Caes. H 9, 1. omnia loca, quae sunt ab oppidis r. H 8, 3 (2). oppidum erat Zeta .. a Caes. .. diversum ac r. 68, 1.

removeo. a) ziehe weg equitatu suo propter equorum interitum extremo agmine -to 70, 1. b) verweise ob eas res ignominiae causa ab exercitu moveo te -eo 54, 4. c) refl.: cum classe se longius a prospectu -it 62, 3.

remus. pelagus -is petere H 40, 6.

renovo. rursus -atis animis 18, 2. rursus cursu -ato 14, 3.

renuntio. a) ut .. consilia vestra .. comparationemque pugnae .. iis -aremus 35, 4 (5). b) α) -atum est a speculatoribus (acc. c. inf.) H 28, 1. β) m. quod: Carteienses -averunt, quod Pompeium in potestate haberent H 36, 1.

reor. L. Caesar aliquid sibi ex ea re auxili ratus .. cohortatur omnes, ut 88, 6 [Forchh. K ut aliq. s. e. e. r. a. pararet].

repello. a) α) procul hostibus repulsis 17, 2 (3). repulsos multisque vulneribus affectos oppido represserunt H 16, 3 (4). ſ. peto § 1: H 40, 4. β) lapidibus fustibusque equites reppulerunt 87, 5 (4). — virtute militum nostrorum .. repulsi adversarii H 12, 6. b) cum .. rursus ab equitibus in oppidum -erentur 6, 5. — repulsi et coiecti erant intra munitiones 6, 4. — donec ultra ultimos colles hostes reppulissent 18, 4. — eos (Numidas) usque in castra regia reppulerunt 52, 3.

repentinus. clamore r. H 9, 3.

reperio. cum nostri equites pauci in statione fuissent a pluribus -ti H 13, 1. — ut aqua praeterquam in ipso oppido .. circumcirca nusquam -retur

propius milia pass. VIII H 41, 4 (3). materies .. propius milia pass. VI non -iebatur H 41, 5 (4).

[**repeto.** s. peto § 1: H 40, 4].

reporto. ad Didium se -ant H 40, 2 (= se referunt).

reprimo. a) schlage ab quorum vis -essa (est) a nostris H 12, 5. b) dränge zurück repulsos .. oppido -esserunt H 16, 3 (4).

repudio. cum .. condicionem -assent 25, 3.

repugno. a) α) hic .. persuasit adulescentibus, ne -arent seseque traderent 28, 3. nullo -ante 62, 5. quae (triremis) in -ando erat commorata 63, 3 (4). β) ex castello -are H 9, 4. b) paucis acriter -antibus 83, 4 (5). fortiter -ante P. Cornelio 76, 1.

requiro. 1) suche, verlange nach ut .. ducem aliquem -erent, quem respicerent 85, 4. 2) forsche nach, frage a) absol.: ziehe Erkundigung ein quibus rebus Scipio quique cum eo essent comites, mirari et -ere 35, 1. b) omnibus in exercitu .. -entibus imperatoris consilium 10, 2 (3). — ut ab eo, quae vellent, de bello -erent H 32, 8 (7).

res. 1) Sache, Ding, Wesen a) divina re facta 86, 3 (4). — haec loca sunt .. expedita ad rem militarem H 7, 3 (2). b) quo ex cuncto regno omnem pecuniam carissimasque res comportaverat 91, 1 (2). — ut praesidia Pompei duabus defenderentur rebus, oppido et excelsi loci natura H 29, 1. c) = nötige Sache, Bedürfnis se et frumentum et quaecumque res eis suppeteret .. subministraturos 33, 1 (2). ubi .. magnum frumenti numerum, .. telorum ceterarumque rerum .. habuerat 89, 1. se res complures, quae utiles bello sint, administraturos 74, 1 (2) [M summin., wie auch K vermutete; vgl. ob. 33, 1 (2)]. in quod (castellum) .. res ceteras, quae ad bellum usui solent esse, comportaverat 36, 4. s. corrumpo 2 B. nec mancipium neque ullam rem, quae usui militi esse consuevit, in navem imponi 47, 3. paro s. 48, 1. unde aquari reliquisque rebus sublevari .. consuerat 41, 2. 2) Besitztum, Vermögen, Habe omnibus rebus eo (in pyram) coacervatis 91, 2 (3). in medio foro .. omnibus rebus eorum (incolarum) congestis ignem subiciunt 87, 2 (1). omnibus suis rebus relictis H 13, 2. 3) Ursache, Grund ob eas res .. ab exercitu meo te removeo 54, 4. quibus rebus numquam tanta suppeteret ex ipsorum inertia .. victoriae fiducia, ut 31, 5 (4) 4) a) Angelegenheit, Geschäft omnibus rebus diligentissime constitutis 88, 3. his rebus gestis 98, 1. s. de § 4: 2 B. b) Plan, Vorhaben hac re cognita H 36, 5. 5) That, Waffenthat: s. gero § 3 u. 4: 14 B. 6) Ereignis, Vorfall: s. accido b) u. c) je 1 B. quibus rebus cognitis 25, 4. 55, 2. L. Caesar aliquid sibi ex ea re auxili ratus 88, 6 s. reor. qua ex re Caesar commotus 46, 4. 7) Umstand, Verhältnis, Sachlage a) α) si res coëgisset 42, 1. β) quod in eum locum res fortunaeque omnium deducerentur, ut H 29, 5. — quibus rebus Scipio quique cum eo essent comites mirari 35, 1. quibus rebus attenuati pauci sub pellibus acquiescebant 47, 5. Alieno .. de omnibus rebus praecipit 2, 3. quibus in rebus nonnullae civitates .. auxilia mittebant, .. nonn. H 1, 3. b) staatliche Verhältnisse, Staat sibi suisque rebus timens (Juba) 25, 5. 8) Interesse, Vorteil quos arbitrabantur suis rebus amicissimos 35, 2. ne .. fidissimos suis rebus Thapsitanos .. amitteret 79, 2 (3). 9) z. Umschreibung v. pron. od. adi. a) haec res necessario devocabat, ut H 24, 2. s. qui § 27: 6, 2. 22, 3. 24, 3. 39, 2 (3) u. § 28: 40, 2. 56, 3. 68, 3. 72, 1 u. § 29: 3 B. u. § 30: 1 B. u. § 31: 4 B. u. § 35: 2 B. quibus miseris ea res parvo praesidio fuit 85, 6 (7). hac re animadversa 18, 3. hac re cognita 11, 2. 12, 2. quibus rebus cognitis 31, 1. 33, 3. 62, 5. 65, 3. nulla re ab his impetrata 91, 4 (5). hac re nuntiata 21, 4. omissis omnibus rebus 63, 1. neque eam rem eos voluisse scire 11, 4. sollicitabatur .. his rebus, quod nondum legiones hostium cognoverat 72, 2. qui in illa re sibi confideret 19, 3 s. ille. b) s. gero § 2: 77, 1. H 22, 1. 3. 32, 4 (3). 10) z. Vertretung eines (meist vorhergeh.) subst.: vallum petierant quaeque ad eam rem opus erant 31, 1. congressus .. et clamor, quibus rebus maxime hostis con-

terretur H 31, 2. re (= impetu) duplici perturbatus Caesar 50, 2 (3). qua de re (= consuetudine) .. per indicem certior factus 65, 2. dum in ea re (= oppugnatione) Caesar est occupatus 5, 1. vgl. satius esse .. suo regno subsidio ire, quam, dum alios adiuturus proficisceretur, ipse suo regno expulsus forsitan utraque re expelleretur 25, 4.

rescisco. id cum Pompeius ex perfugis rescisset H 6, 2.

reservo. oppidum seque ei -are 92, 1.

residuus. ab -a classe cum erravisset (navis) 44, 1.

resina. -am et nardum identidem sibi infundit H 33, 4 (5).

resisto. 1) a) cum centuriones pectore adverso -erent vique continerent milites, ne 82, 4. b) Caesare .. eorum studio cupiditatique -ente 82, 3. incitatis militum animis -i nullo modo posse 83, 1. 2) a) α) pedites .. -ebant, dum equites .. succurrerent 14, 3. Galli Germanique, qui restiterant 40, 3. β) f. procedo § 1: 70, 5. b) α) quemadmodum obversi adversariis et in quantulo spatio -erent 71, 1 (2). β) equitatus hostium multitudini uti -i posset 60, 4.

respicio. a) blicke zurück ut perturbati .. -ere post terga cogerentur 80, 5 (6). b) wende den Blick auf ut .. ducem aliquem requirerent, quem -erent 85, 4.

respondeo. a) m. acc. c. inf.: quibus -it Caesar H 13, 5. 19, 6. b) m. ut: unus ex nostris -it, ut sileat verbum facere H 3, 7. unum -isse, ut .. ad dimicandum descenderent H 18, 6 (5).

responsum. a) quorum -is ultro citroque acceptis et redditis H 22, 3. f. do § 5: 2 B. sibi nihil omnino oppidanos -i reddere 91, 4 (5). relato -o H 13, 6. illo -o deterrebantur H 3, 7. b) legatorum -a ita esse gesta, quemadmodum illi rettulissent H 22, 4.

res publica. a) Staatsgeschäfte in rem p. est ingressus 22, 4. b) Staat, Gemeinwesen tua opera militibus .. res p. caret 54, 4. auxilium tibi reique p. atque optimo cuique efflagitatum 22, 5. mihi reique p. inutilis fuisti 54, 4. si .. rem p. cum optimo quoque defendetis 44, 4. rem p. ab perditis .. civibus oppressam (esse) 22, 2. milites populi R. contra rem p. instigasti 54, 4.

restituo. centuriones .. -ebant aciem H 23, 3.

resto. a) bleibe zurück cum .. eius sermonem nuntius ad Scip. referret: sed -are, ut reliqua .. perageret 57, 2 [M se -are; Bentley cum .. etiam nuntio ad Scip. revertente cett.]. b) halte stand Galli Germanique .. fortiter -antes conciduntur universi 40, 3.

retardo. a) quo facto perterrito Labieno ac -ato 66, 3. b) quae res eius impetum -avit 68, 3.

retineo. 1) a) behalte zurück: f. custodio 1 B. b) fessele quod triennio in Africa suos milites consuetudine retentos fideles sibi iam effecisset 19, 3. 2) behaupte, bewahre, erhalte a) loca, quae sunt ab oppidis remota, turribus et munitionibus -entur H 8, 3 (2). b) ut incolumitatem -ere posset 90, 1 (3). — ita neque in otio concordiam neque in bello virtutem ullo tempore -ere potuistis H 42, 5.

retraho. quo eos, quomodo ab Ulia -xerat, in aequum deduceret H 6, 1. — propter difficultatem et angustias locorum complures mulos onustos -xit H 6, 2 f. mulus.

retro. f. ultra I) 1 B.

reverto, revertor. a) -it ad portam H 18, 1. — ibi cum in oppidum -issent H 13, 6. cum in oppidum -isset H 18, 5. b) incolumem -i (civem) 57, 3.

rex. subj.: rex Juba cognitis Caesaris difficultatibus .. non est visum dari spatium convalescendi 25, 1. rex Bocchus 25, 2. rex 57, 2. 92, 1; Jubam -em 74, 2 (3). rex .. Juba 91, 1. — gen.: cum .. copiis auxiliisque -is essent praediti 58, 2. Scipioni additum animum .. -is adventu 48, 4 (5). ante -is adventum 57, 5. camelis XXII -is abductis 68, 4. suas -isque copias .. instruxit 48, 5 (6). cognito -is Jubae egressu 25, 2. quorum patres .. sub Hiempsalis -is erant dati potestatem 56, 3 (4). ut malint, -is esse vectigales, quam 8, 5. — dat.: dicto audiens fuit -i 57, 3. — acc.: -em vagum a quisque desertum ab omnibus

aspernari 93, 3. rex .. Juba de .. proelio Scip. certior factus evocatusque ab eodem litteris 48, 1. rex nomine Indo .. a vernaculis legionariis exceptus est et interfectus H 10, 3 (4). f. excludo 2 B. contra -em facere 55, 1. — abl.: a -e Juba desciscunt 55, 1.

ripa. fluminis -as (= ripis) appropinquantes H 5, 5.

rivus. cuius (planitiei) decursum antecedebat -us, qui ad eorum accessum summam efficiebat loci iniquitatem: nam palustri .. solo currens erat ad dextram H 29, 2. propius -um cum appropinquassent H 29, 8.

rostratus. cum naviculis .. XXX, inibi paucis r. 23, 1.

rudis. -es .. elephanti 27, 2 (3).

rudus. loca .. -e, non tegulis teguntur H 8, 3 (2).

rumor. -e exoptato de Caes. victoria audito 91, 2 (3). -e .. periato de eius levitate 92, 4.

ruo. in portas valli semifactas ruere 83, 2 (3).

rupes. rari ac singuli de -e prodire 50, 3 (4).

rursus. a) wiederum, von neuem r.: ad aciem passim conversis equis se colligebant 70, 4. f. converto 1) a) a. d) je 1 B. ut refectis castris r. sese defenderent 85, 4. r. Acillitanos .. obsidere coepit 33, 5. r. in castra se recipere 30, 1. cum .. r. ab equitibus .. repellerentur 6, 5. b) rückwärts α) f. recipio § 2: 2 B. u. § 5: 63, 5 (6). 85, 2. Caesar Gadibus r. ad Hispalim recurrit H 40, 7 (8). f. redeo 1) b) 3 B. f. renovo 2 B. β) r. Hispalim in oppidum denuo .. per murum recipitur H 35, 4.

S.

sacrosanctus. populi R. magistratibus s. H 42, 4.

saepe. a) id quod antea s. acciderat 51, 3 (4). magnis operibus s. admotis 48, 1. Caesarem eadem s... commeaturam 65, 3 (4). qui .. periculis .. s. essent conflictati 24, 4. s. idem faciendo 66, 1. s. a se fugatis, pulsis perterritisque 31, 5 (8). quod a Gaetulis s. antea oppugnatum .. erat 67, 1. b) saepius α) f. facio § 3 u. 4: 5 B. β) magistratibus .. manus semel et s. attulistis H 42, 4.

saepenumero. s... ad te voluimus .. confugere 25, 4.

saginare. istos .. caede civium -atos 46, 2.

sagitta. -as telaque uti fierent complura curare 20, 3.

sagittarius. f. funditor a) 6 B. -os, quorum parvus numerus (erat), ex castris accersiri 12, 2. -os varie passimque locis certis maximeque in cornibus collocaverat 60, 5. condenso f. unt. 13, 1. -os ante aciem constituit 13, 2. duco f. unt. 20, 1 (2). inter eos .. Numidas et -os pedites interposuerant et ita condensaverant, ut 13, 1. navem .. complet militibus et -is 28, 1. -is ex omnibus navibus .. ductis in castra compluribus frequentabat suas copias 20, 1 (2). quorum .. numerus fuit XXX cohortium cum equitibus CCCC, -is CL 12, 3. M. Crispum .. cum cohortibus tribus et -is tormentisque compluribus praesidio Thabenam mittit 77, 2.

sagulum. cum Scipio -o purpureo .. uti solitus esset 57, 5.

salinae. erat stagnum -arum, inter quod et mare angustiae .. intererant 80, 1.

salum. in -o in ancoris ea nocte commoratus 63, 5 (6). f. sto 1) b) 2 B. f. sum § 16 u. 17 je 1 B.

salus. 1) Wohl, Heil se .. quaecumque res eis suppeteret communis -is gratia sumministraturos 68, 1 (2). 2) a) Rettung, Sicherheit neque equo n. vehiculo -i suae praesidium parare poterat H 39, 1. quibus mons, non virtus -i fuit. Quo subsidio subnisi H 24, 4 (5) [-i fuit subsidio N Hf K D; quibus nox, n. v. -i f. Fl, der subs. für Glossem zu -i hält]. desperata -e 85, 5 (6). 93, 1. 94, 1. subito oblata -e 90, 2 (4). f. pario a) 2 B. b) persönl. Sicherheit, Leben -em a tua clementia deposcimus H 17, 3 (4).

salutatio. armis demissis -em more militari faciunt 85, 5 (6).

sanitas. si posset aliqua ratione perduci ad -em 4, 1.

sarcina. -as .. in acervum .. comportare 69, 2. lixarum mercatorumque .. interceptis -is 75, 3 (4). ibi -is exercitus relictis 9, 1. milites sub onere ac sub -is defetigatos 75, 3 (4).

satago. qui -entibus celeriter succurrerent 78, 7.

satis. 1) genug, hinreichend a) α) s. diuque .. ad dimicandum invitates 75, 2. — per te ipse s. animi magnitudine .. praeditus 22, 5. quamvis s. tutae essent (naves) H 40, 1. β) eos iaculis convulnerare s. esse 60, 5. b) m. gen.: ad oppidum oppugnandum non s. copiarum habebat et eas tironum 5, 1. 2) ziemlich cum .. peditatu .. s. grandi 18, 1. (navium) s. magna copia 34, 3. s. magna latitudine 50, 1. 3) comp.: besser capit consilium, satius esse sibi suoque regno subsidio ire, quam .. ipse .. expelleretur 25, 4.

satisfacio. illi (Caesari) se -turum H 22, 5.

saucius. 1) a) α) -is ac defetigatis (equitibus) 78, 6. multis equis s. 61, 3 (4). nostri desiderati ad hominum mille ..; -i .... H 31, 10. L militibus amissis, paucis s. 86, 1. nostri ociderunt III; -i XII pedites et equites V H 15, 5 (4). -us Pomp. H 37, 2. Pomp. .. -us et intorto talo H 39, 1. β) -is X factis (= sauciatis) 70, 5. b) Pomp. umero .. vehementer erat -us H 38, 2. 2) subst.: -i aliquot occiderunt levi armatura H 20, 4. -os suos, quorum maximus numerus fuit, .. in plostris deligatos Adrumetum deportari 21, 2.

saxeus. cum -a grandine 47, 1.

scapha. quas singulas (naves) -ae adversariorum complures adortae incendebant 21, 3. eiusdem -as de navibus adiungit 28, 1. nonnulli ea pugna -as, quae ad litus fuerant, occupant H 40, 6. a Vergilio -is naviculisque actuariis excepta est (navis) 44, 1.

sceleratus. ab perditis s.que civibus 22, 2. illius s. vestri imperatoris 44, 3.

scelus. si non ei (beneficio) summum -us adiungeretur 45, 2. s. facio § 5: 2 B. abl.: s. contamino 2 B. nihil, ne tectum quidem, .. ab illorum -e insidiisque reliquum futurum 26, 3 (4). de eorum -ibus longiore habita oratione 90, 1 (2).

sciens. hominem .. non parum -em H 3, 4.

scientia. mirabili peritus -a bellandi (Caesar) 31, 4 (2). in eius (Caes.) -a et consilio omnia sibi proclivia omnes fore sperabant 10, 4 (5).

scio. a) neque eam rem eos voluisse -re 11, 4. b) m. acc. c. inf. α) -to 16, 3 (2). (certo s.) 44, 6. 87, 4 (3). β) ex perfugis .. scisset H 20, 1. c) cum .. quid sibi vellent -ret 87, 7 (5).

scopa. s. harundo 1 B.

scorpio. a) Skorpion: s. catapulta 1 B. s. ballista 1) 1 B. b) Skorpionschütz -e accuratius misso 29, 6 (4).

scribo. 1) schreibe a) ut supra -psimus H 4, 2 (3). 5, 2. b) indicium glande -ptum misit H 18, 4. — in quibus (tabellis) -ptum est inventum H 19, 4. 2) erwähne quae oppida supra sunt -pta H 8, 6.

scutum. -orum laudis insignia et praefulgens opus caelatum .... H 25, 7. ex hostium armis -a et pila pro vallo .. collocabantur H 32, 2. qua die .. accederent, se -um esse positurum H 18, 3. quorum -a sunt relata LXXX H 9, 4 (5). -is capita contegebant 47, 6.

secerno. reliquos veteranos a tironibus .. -i 46, 1.

secundum, praepos.: tabernaculum s. litus ipsum constituit 1, 1. s. litus facit castra 7, 2. a Clupeis s. oram maritimam .. Adrumetum Cn. Piso .. apparuit 3, 1. s. infimas iugi radices propius munitiones accessit 41, 2. a Caralibus s. terram provectus 98, 2.

secundus. 1) der zweite in -a acie 38, 3 (4). e -a acie 60, 2. -um commeatum 8, 1. 34, 4. in -o comm. 31, 10 (9). ex -o comm. 37, 1. 44, 1. s. dies § 2: 19, 4 (7). de legione II H 13, 3. usque ad tabulatum s. et tertium H 19, 1. -am .. (victoriam) H 17, 2 s. acies § 3. vigilia s. 47, 1. 62, 5. H 12, 4. 19, 1. -a vig. H 2, 3. 32, 5 (4). 2) günstig a) ventum s. 34, 5 (4). H 19, 2. b) quo s. equestri proelio facto 61, 4 (5). quae res

-um nostris efficiebat proelium H 24, 4 (5).

securis. -i percussit homines LXXIV H 21, 3.

secus. ne quid temere culpa s. admitteretur H 30, 3.

sed. 1) a) bez. einen berichtigenden od. beschränkenden Gegensatz: saepenumero ..ad te voluimus .. confugere; s. custodiis .. impediebamur 35, 4. ähnl. S.: 54, 3. H 7, 5 (4). — [quo .. proelio facto Scipio .. copias reduxit. S. proprium gaudium bellantibus fortuna tribuere non decrevit 61, 5 D K; statt s haben N Hf Dt quod; Jos. Scaliger tilgt quod]. qui si .. sui potestatem facerent, celerius .. bellum confecissem. S. exercitum tironem non audent in campum deducere H 26, 4 (6). b) cum nihilo minus eius sermonem .. ad Scip. referret: s. restare, ut reliqua .. peragerent, viator .. ad eum est missus 57, 2 [M se statt s.; s. resto a)]. 2) nach Negat.: (cum) neque quisquam crederet ipsum, s. aliquem legatum .. venisse 26, 1. neque tamen aequo loco sui potestatem faciebat, s. ex grumo excelsum tumulum capiebat H 24, 2 (3). namque nullum portum .. tutum .. fore suspicabatur, s. .. occasionem egressus aucupabatur 8, 5. — non .. s. s. non § 7 u. 8: 10 B. — non modo .. non .. s. etiam s. etiam § 4; 2 B. non solum .. sed s. non § 10: 1 B. non solum .. s. etiam s. etiam § 5: 2 B.

sedecim. XVI milia 79, 1 (2).

sedeo. in praetorio -ens (Caesar) .. imperabat, quae fieri volebat 31, 4 (2).

seditio. Scapula, totius -is, familiae et libertinorum caput H 33, 3. -e concitata H 37, 2. s. in (abl.) § 15: 1 B.

seditiosus. -issima oratione 28, 2. tribunus militum s. 54, 4.

sedo. -andae eorum importunitatis gratia 87, 7 (5).

semel. magistratibus .. manus s. et saepius attulistis H 42, 4.

semifactus. in portas valli -as 83, 2 (3).

semihora. ea minus -a efficit 88, 1.

semper. vos ita pacem s. odistis, ut nullo tempore legiones desitae .. haberi H 42, 5.

senator. s. eques § 19: 2 B. — Aulus Valgius, -is filius H 13, 2. — superbius Jubae factum .. in M. Aquinum, hominem novum parvumque -em 57, 4.

senatus. -um .. oppidi custodia tenebat 87, 3 (2). ad -um questi per legatos 97, 3. s. in (acc.) § 4 u. 11 je 1 B. arbitris a -u datis 97, 3. vectigalia, quae M. imposuisset, a -u petisse H 42, 2.

sententia. ex -a adversarios adhuc propulsos H 26, 3 (5). eos perstare in -a 91, 3 (4).

sentio. a) suos caedi .. -sit 40, 2. b) quapropter, quid -atis, proloquimini 44, 4.

seorsum. castris regiis s. positis 48, 2.

separatim. singulos additos servos in navem inponendos s. curavit 54, 6.

septem. a) levis arm. XXVII occisis 61, 3 (4). XXVII navium 62, 2. b) cum cohortibus VII 10, 1 (2). Numidarum .. VII milibus 19, 4 (6). milia pass. VII 65, 3.

septendecim. in levem arm. coici eumque non amplius XVII accipere H 22, 7 (8).

septingenti. cum .. equitibus DCC 33, 3.

septuaginta. homines LXXIV H 21, 3. milia pass. CLXX H 32, 6 (5).

sepultura. quem (Catonem) Uticenses .. -a afficiunt 88, 5.

sequor. 1) a) folgt, begleite imperat, ut plostra iumentaque omnia -antur 9, 1. — imperat porta decumana legiones se .. cum parte equitatus -i 66, 1. b) verfolge α) Didius .. confestim -i (Pompeium) coepit H 37, 2 [Kr meint, in sei der seq. ausgefallen; vgl. consequor 1) b) H 37, 2]. β) hostium classem -i coepit 63, 1 (2). 2) folge der Zeit nach -enti die cum iter facere .. vellet H 28, 1 [Kr ins. die]. 3) bildl. a) qui partim eius auctoritatem erant ex Gallia secuti 40, 5. b) richte mein Augenmerk auf ut consuefaceret milites .. cognoscere .. quid -i, quid vitare conveniret 73, 2 (3).

serenitas. ut locus illa planitie equitatum evocaret et diei solisque -e H 29, 4 vgl. equitatus § 9.

sermo. 1) Gespräch cum .. eius

-em nuntius ad Scip. referret 57, 2. 2) Gespräches vultu atque -e, quo superiore tempore usus fuerat, cum dormitum isset 88, 3.

servitium. ut -a manumitterent 88, 1. a -is puerisque .. lapidibus pilisque prohibiti 85, 2.

servitus. liberos eorum obsidum nomine in -em abripi 26, 5 (6).

servo. a) rette se .. captum .. beneficio Vari esse -atum 64, 2. b) bewahre qui ex .. proelio capti conservatique parem gratiam in fide -anda praestare voluerant 40, 5 [D Hf pariter tuenda statt serv.; Oudend. Forchh. u. einigen Hdschr. partienda].

servus. subi.: -us H 18, 4 [-os N]. -um H 33, 4 (5). -i H 27, 2. -i transfugae nuntiaverunt H 22, 7. erant hic legiones, quae ex perfugis conscriptae, partim oppidanorum -i, qui erant a Pomp. manumissi H 34, 2. qui (milites) dixerunt se -os esse H 12, 1. — s. libertinus 2 B. -i indicio omnes in custodiam esse coiectos H 26, 2 (3). expedito exercitu numero -orum, liberorum II milium 28, 1. singulis (centurionibus) non amplius singulos additos -os in navem imponendos .. curavit 54, 6. manumitto s. ob. H 34, 2. in oppido .. -us est prensus in cuniculo, quem ..: is vivus est combustus H 20, 3. ea nocte speculatores prensi -i III H 20, 5. -i sunt in crucem sublati H 20, 5. a -o suo impetravit, ut se interficeret 94, 2.

sescenti. equites vix DC 1, 1. cum eq... MDC 18, 1. 19, 4 (6). eq. MDC 19, 4 (6).

sestertius (sestertium). s. HS 5 B. milies -o his imposito, ut per triennium .. solverent 90, 3 (5).

sex. [XXXVI annis 45, 8 s. tot]. — s. cohortium 9, 1. cum coh. VI 29, 2 (3). s. cohortes 55, 2. H 3, 3. legionibus .. VI 2, 1. milia pass. VI 24, 3. 68, 1. 67, 3. H 41, 5 (4). milibus s. H 30, 1. naves [VI] onerarias 37, 1. s. pensionibus 90, 3 (5).

sexaginta. cum elephantis LX 48, 5 (6). elephantos LX[IV] 86, 1 [N hat IV nicht; LXIV m. d. Hdschr. D].

sexcenti s. sescenti.

sextus. legionem .. XXVI 60, 1 (2). — a. d. VI Kal. Jan. 2, 4. VI Kal. Febr. 37, 1. post diem VI 19, 4 (7). hora circiter s. H 27, 3. in legione IV et VI 35, 4. ex legionibus IV et VI 52, 5. ad legionem VI H 12, 5.

si. [si non 45, 2. si minus 45, 4. — qui si H 26, 3 (5). — si forte 66, 5. (6 = ob). 91, 2 (3)]. I) wenn 1) m. Indik. a) S. V. G. = si valetis H 26, 3 (4). si .. rem p. defendetis, certum est vobis vitam .. donare 44, 4. ähnl. H 19, 4. — contra cuius .. copias contendas, si minus antea expertus es, licet nunc cognoscas 45, 4. — ex quibus (civitatibus) si qua oppida vi ceperat, eum .. meritus civis esset, .. ei inferebatur causa H 1, 4. b) ellipt.: ceciderunt milia .. XXX et si quid amplius H 31, 9. 2) m. Konj. a) forsan uterer isto beneficio, si non ei summum scelus adiungeretur 45, 2. qui si .. sui potestatem facerent, celerius .. bellum confecissem H 26, 3 (5). — ab oppidanis, ac si suarum partium essent, conservati H 13, 5. b) v. wiederholtem Falle: III aut IV milites veterani si se convertissent, .. amplius duum milium numero .. terga vertebant 70, 4. c) cupiebat Caesar, si qua condicione posset, adversarios .. deducere H 5, 7 (6). — nondum .. cognoverat .., quonam modo sustinere se posset ab .. levi arm., quae erat mirifica, si legiones quoque accessissent 72, 2. d) Caesar .. remigum partem armare .., uti, si posset, .. levis armatura .. interponeretur 20, 1. id has ratione opus instruebat .., quo facilius colloquia fieri possent, et si qui perfugere vellent, .. facile .. fieret 51, 3 (4). pyram construxerat, ut, si forte .. foret superatus, .. se insuper interficeret 91, 2 (3). verebatur, ne, si praetergressus esset, .. eum .. conciderent 58, 4. — s. quod I) 31, 2 (1). e) bei folgd. ob. vorausgeh. acc. c. inf.: cum .. animadvertisset Caesarem, si vellet eum locum occupare, prius necesse esse convallem .. transgredi 50, 2. ähnl. m. Impf.: H 19, 5. 36, 2. m. Plusqpft.: 42, 1. id si fecisset, ei promisit omnia concessurum H 18, 7. si qui ex nostris transfugerit, in levem armaturam coici (eum) H 22, 7 (8).

II) ob: petit.., ut sibi daret pote-

statem cum Cons. agendi, si posset .. perduci ad sanitatem 4, 1. id hoc consilio, si posset Vergilius .. a pertinacia deduci 86, 1 (2). — paulisper commoratus, si forte vellent classe dimicare, .. se recepit 63, 5 (6).

sic. 1) ſo, auf dieſe Weiſe S... exercitus instructi .. perstiterunt 61, 1. 2) unter ſolchen Verhältniſſen, (daher) S. extra vallum deducti sunt et .. interfecti 46, 2. S. in illo facto cum inscientibus accidisset, existimabant .. se .. captos esse H 8, 9 (8). 3) folgt ut a) hi s. dispositi erant, ut a nullo conspici possent H 40, 4. b) magnum proelium fecerunt, s. uti .. pauci in oppidum se reciperent H 4, 2 (8). circumcludunt Caesaris equites et concidunt, s. ut .. pauci effugerent H 6, 5. vehemens fiebat .. telorum missu concursus, s. ut prope nostri diffiderent victoriae H 31, 1. quod oppidum magna munitione continebatur, s. ut ipse locus .. natura aditus ad oppugnandum hostem impediret H 41, 3 (2).

sicut. [sicuti bloß H 15, 6 vor a]. a) s. in Africa, rudere, non tegulis teguntur H 8, 3 (2). hospites .. iugulare .. coeperunt, s. apud barbaros H 15, 6. b) ſ. instruo § 1: 3 B. u. § 3: 1 B. s. erant signatae (litterae), dat .. ad Scip. perferendas 4, 4. ignem multum miserunt, s. omne genus ignis per iactus solitus est mitti H 11, 2 [Hf klammert s. .. mitti ein].

signifer. -er de legione I transfugit et nuntiavit .. suo signo perisse homines XXXV H 18, 8.

signo. litteras nondum perlectas, sicut erant -atae, dat .. ad Scip. perferendas 4, 4. neque .. tabellas -atas dederat 3, 4.

signum. 1) Zeichen, Kennzeichen ut potius ad dimicandum descenderent, quam -um fugae ostenderent H 18, 6 (5). 2) a) α) Signal, Zeichen -um dare 82, 2. -o dato 18, 5. H 3, 8. 86, 4. iubet -um suum observare, quo -o dato .. hostibus .. incuterent terrorem 80, 5 (6). -um a Lusitanis tollitur H 40, 5. eodem -o fugientes latrones dum persequuntur H 40, 6. β) Loſungswort, Loſung -o dato 58, 3. -o Felicitatis dato 83, 1. b) α) Feldzeichen non agnosco .. -a decumanorum 16, 2 (1). adversariorum aquilae sunt ablatae XIII et -a et fasces H 31, 11 (10). capio ſ. unt. H 10, 1. iubet -a converti 18, 3. aquilas et -a habuit XIII legionum H 7, 5 (4). -a hostibus inferre 69, 2. ähnl. 82, 4. is -a Saguntinorum rettulit V, quae ab oppidanis cepit H 10, 1. ad ſ. recipio § 4: 2 B. ut una (cohors) post, altera ante -a tenderet 17, 1. ne quis miles ab -is IV pedes longius procederet 15, 1. dum equites longius ab -is prosequuntur 15, 1. β) Abteilung, Legion (Kohorte) iubet .. ordinatim -a se leniter consequi 12, 2. -orum conspectu perterritus 75, 5 (6). tripertito -a distribuunt H 40, 3. signifer .. nuntiavit .. suo -o perisse homines XXXV H 18, 8 [Fl hält s. für dat., Kr ſ. abl. = ex (de) -o]. qui .. morbo impediti .. cum -is non potuerant ante transire in Afr. 77, 3. 3) Sternbild vergiliarum -o confecto 47, 1.

sileo. ut -eat verbum facere H 3, 7 [caveat Koch ſtatt sil.].

similis. ex -i virtute H 14, 4 ſ. ex § 26. — qualem .. exteris gentibus me praestiti, -em in civium deditione praestabo H 17, 4.

simplex. ſ. acies § 7: 2 B.

simul. 1) zugleich a) oppidorum magna pars .. excellentibus locis est constituta, ut s. aditus ascensusque habeant difficiles H 8, 4. b) α) ad reliquas naves .. conquirendas .. et s. mare tuendum 8, 2. Caesaris equitatum extenuare s.que ad circumeundum comparare se coeperunt 14, 1. ut perspiceremus, num .. fossae .. factae essent, s.que consilia vestra .. cognosceremus 35, 4 (5). quanta copia .. apud se sit, docent, s.que orant, ut 36, 2. quod .. provinciae potitus esset, s.que quod tabellariis .... H 2, 1 (2). pugnatum est .. vehementissime, s.que ballista .. turrem deiecit H 13, 7. concursus facere coeperunt, s.que vociferantibus legionariis .. H 25, 2. naves incenduntur, s.que .. a tergo .. circumveniunt H 40, 5. β) Labienus .. versari in prima acie; s. suos cohortari, nonnumquam legionarios Caes. ita appellare 16, 1. tum miles: iam me, qui sim, intelleges; s. cassidem de capite deiecit, .. atque 16, 3 (2). loca,

quae sunt .. remota, turribus .. retinentur ..; s.que in his habent speculas et .. longe lateque prospiciunt H 8, 3. c) propter paucitatem nostrorum equitum s. cum levi armatura .. protriti (equites) H 14, 2. d) s. pugionem eduxit et manum eius incidit H 18, 2. e) difficile .. esse intellexit s. et oppidum uno tempore oppugnare et in acie .. pugnare 42, 1 (3). 2) vectigalia .. a senatu petisse (se) et ea pecunia provinciam liberasse, s.que patrocinio suscepto multis legationibus .. in senatum inductis s. publicis privatisque causis multorum inimicitiis susceptis defendisse H 42, 2. 3) = simulatque: qui s. ad eum sunt deducti, petierunt, ut 75, 3. qui s. in conspectum oppidi se dederunt, .. recipiuntur H 4, 1 (2). quae s. est mota, equitatus Caes. .. premere coepit H 31, 5. oppidani .., s. Caesar castra .. posuit, discordare coeperunt H 34, 1.

simulatque. vgl. simul 3). a) m. Ind. Perf.: s. nuntius allatus est, confestim sequi coepit H 37, 2. b) m. Plsqpf. α) gravis .. armaturae miles s. ab iis insectatus constiterat in eosque impetum fecerat, illi veloci cursu periculum .. vitabant 71, 2 (4). β) ut sibi auxilia, .. s. litteras legissent, mittenda curarent 8, 1. c) m. cum: quo s. captivus cum pervenisset litterasque .. porrigere coepisset, .. inquit 4, 3.

sine. a) s. ille § 6: 19, 3. — munitiones castrorum .. vel s. defensoribus aditum .. prohibebant 31, 7 (5). equitatu suo s. legionario milite hostium equitatui .. nullo modo par esse poterat 72, 1. b) quod imparati a Carteia profecti s. aqua fuissent H 37, 3. s. frenum 3 W. quae pars corporis (elephanti) s. tegmine nuda relinqueretur 72, 4. c) α) s. mora 4 W. β) Caesarem .. commutatum non s. magno consilio 35, 1. a suis munitionibus longius non s. ratione non procedebat, quod 58, 4 (3). — s. dubius 2 W. — quos .. asservatos s. contumelia deducendos curavit ad Scip. 44, 2. s. iniuria cuiusquam consedit 3, 1 (2). ut s. metu prodirent, edicit 90, 1 (2). s. periculum 9 W. s. suspicione .. cum dormitum isset 88, 3. omnes .. minutatim modesteque s. tumultu aut terrore se recipere 31, 1.

singularis. a) eigentümlich cum .. -i genere pugnae uterentur 69, 5. b) ausgezeichnet, vorzüglich propter eius (Catonis) -em integritatem 88, 5.

singuli. 1) einzeln a) -as civitates circumsederant H 26, 4 (6). naves -as .. vagari 28, 1. -as naves Caes. consectari 28, 1. in quibus (collibus) -ae turres speculaeque -ae perveteres erant collocatae 37, 5 (4). b) rari ac -i (hostes) de rupe prodire 50, 3 (4). 2) je ein a) α) XXX centenis milibus .. in annos -os multat 97, 3. — expeditos ex -is legionibus tricenos milites esse 75, 4 (5). quas -as (naves) scaphae .. complures .. incendebant 21, 3. β) -is C divisit 87, 7 (5). b) tradit eos (centuriones) centurionibus et -is non amplius -os additos servos in navem imponendos separatim curavit 54, 6.

sinister. 1) m. subst. a) m. dexter: ad angulum d. s.que eius oppidi 51, 2. s. cornu 4 W. dextro s.que cornu 13, 2. 59, 3. 81, 1. cornu dextrum .., s. H 30, 7 (6). dextro cornu, .. s. 81, 1. ut ab -o eius cornu ordiar et ad d. perveniam 60, 1. suum d. latus .., s. autem 60, 4. b) allein stehend: equitatus sui alam s. 39, 5. s. cornu 5 W. umero et -o crure H 38, 2. -a parte campi 37, 3. in -a parte 67, 1. 2) ohne subst.: abl: dextra s.que 70, 3. dextra s. 78, 2 [Hf s.que nach 2 Hdschr.].

sitis. -i inopiaque confecti 88, 1. ut exercitus .. ac iumenta -i perirent 69, 5. iumenta ex nausea recenti, -i, languore, paucitate, vulneribus defetigata 18, 4.

sive. abusi s. obliti praeceptorum Labieni s. veriti, ne .. opprimerentur, rari ac singuli (hostes) de rupe prodire 50, 3 (4) s. abutor. s. ut suis subsidio occurrerent, s. ut .. fuga salutem sibi parrent, egrediuntur 85, 1.

societas. per dissensionem principum -em cum Juba inierant 97, 3.

socius. quod nisi celeriter -is foret subventum 26, 3 (4).

sol. s. occasus 3 W. s. serenitas 1 W.

solacium. neque quicquam -i in praesentia .. animum advertebant 10, 3 (4).

soleo. m. inf. a) act.: -eat 26, 4.

-abat H 18, 5. -abant 29, 1. -iti sunt H 41, 5 (4). -itus erat H 18, 7 (8). -itus esset 57, 5. b) pass.: quae (tela) ad defendendum -ent parari 31, 7 (6). ähnl. 48, 1. ignis per iactus -itus est mitti H 11, 2.

sollicito. beunruhige -abatur .. his rebus, quod nondum legiones hostium cognoverat 72, 2. ob has causas .. -abatur Caesar 73, 1. magno metu ac tristimonia -abantur 10, 2 (3).

sollicitudo. Caesar duplici laetitia .. auctus .. -em deponit 34, 6 (5).

sollicitus. s. anxius 1 B.

I) solum. palustri et voraginoso -o currens (rivus) H 29, 2.

II) solum, adv.: non s. .. sed etiam s. etiam § 5: 2 B. — non s. morti mortem exaggerabant, sed tumulos tumulis exaequabant H 5, 6.

solvo. ut per triennium sex pensionibus populo R. -erent (milies sest.) 90, 3 (5).

spatium. 1) a) Raum ut eques -o intercluso vix se defendere posset H 23, 7. — neque erat -um equitatus explicandi 59, 4. b) Entfernung, Zwischenraum: s. interiectus 3 B. rursus .. se colligebant atque in -o consequebantur 70, 4. quemadmodum obversi adversariis et in quantulo -o resisterent 71, 1 (2). 2) Zeit zu etw., Frist: s. do § 3: 2 B.

species. a) äußere Gestalt, das Aeußere quo .. miles noster -emque et virtutem bestiae cognosceret 72, 4. s. reformido 1 B. — quem (campum) iugum cingens .. velut theatri efficit -em 37, 4. b) Schönheit horum (Gallorum) corpora mirifica -e amplitudineque caesa .. iacebant 40, 6.

speciosissime. copias .. in aciem quam s. potuit instruxit 48, 5 (6).

specto. ferocitas Antistii omnium mentes converterat ab opere ad -andum H 25, 5.

specula. s. turris § 1: 37, 5 (4). s. castellum § 1: 38, 1. in his (turribus) habent -as et propter altitudinem longe lateque prospiciunt H 8, 3.

speculator. -es apparitoresque omnes ut sibi praesto essent 37, 1. — (-ibus antemissis H 38, 1.) -or de legione II Pomp. captus a militibus et interfectus est H 13, 3. -es ad oppidum At. miserunt H 22, 3. -es prensi servi III et unus ex legione vernacula H 20, 5. s. per § 4 u. 5 je 1 B. — equites et cohortes .. -ibus antemissis certiores fiunt H 38, 1. renuntiatum est a -ibus (acc. c. inf.) H 28, 1. pro -ibus missi a Scip. 35, 4 (5).

speculor. duos .. -andi gratia in castra Caes. mittunt 35, 2.

specus. ut in agris et in .. villis sub terra -us frumenti condendi gratia clam habeant 65, 1.

spelunca. crebris locis -ae in modum subrutis 50, 1. ad convallem excesumque locum in -am .. se occultare H 8, 2 (3).

spero. a) quid -arent de Cn. Pomp. H 22, 1. — quid ex tuis copiis -are debeas 45, 5 (4). b) m. acc. c. inf. α) sine periculo murum ascendere et oppido potiri posse se -ant H 13, 4. β) fut.: 1, 2. 10, 4 (5).

spes. se in C. Caesaris clementia magnam spem habere 88, 6. neque sibi ullam spem victoriae propositam habere H 22, 7 (8). qui ex .. victoria licentiam sibi assumpsissent .. peccandi impunitatis propter maximas res gestas spe 85, 8 (9). qua spe nonnulli, dum .. sperant, .. ad murum opus facere coeperunt H 13, 4. non deterrebatur (Caesar) animoque et spe confidebat 1, 4. hac spe atque audacia inflammatus 19, 4 (6).

spolium. quorum arma et -a allata sunt H 24, 6.

sponte. non vestra .. s. .., sed .. imperatoris impulsu .. cives .. nefarie consectari 44, 3. pilorum cacumina sua s. arserunt 47, 6. nonnullae civitates sua s. auxilia mittebant H 1, 3.

stagnum. erat -um salinarum, inter quod et mare angustiae quaedam .. intererant 80, 1. supra -um postero die et nocte confecto 80, 3.

statim. naves s. est consecutus 2, 4. s. ex itinere ante oppidum T. constitit 86, 1. s. inde digressus 86, 3 (5). in conspectu suo s. captivam interfici iubet 4, 4. pervenit s. que ostendit sese .. velle conscendere 1, 1. naves .. s. iubet Lilybaeum .. proficisci 37, 1.

statio. 1) a) Posten, Wache quo

loco equites nostri -em habuerant H 14, 2. de -e sunt deiecti (equites) H 18, 1. equitatu in -e disposito 38, 2. ad ternas cohortis in -e habere 21, 1. cum nostri equites pauci in -e fuissent a pluribus reperti H 18, 1. s. summa § 16 u. 17: 5 B. b) Wachmannschaft, Posten: s. praesidium § 5 u. 6 je 1 B. 2) v. Schiffen: Standort, Anfahrt Cispium cum classe .. ad Thapsum versus in -em praesidii gratia commeatus sui mittit 62, 2. quae (naves) in -e apud Thapsum stabant 53, 1.

stativus. e -is castris 26, 3.

stilus. Fußangel extra vallum -i caeci mirabilem in modum consiti .. aditum adversariis prohibebant 31, 7 (5).

stipatus. suos post se frequentes -osque proterere 83, 2 (3).

stipendiarius. um Sold dienend VIII cohortibus s. Num. Gaetulisque 43, 1. — quod -i aratores milites essent facti 20, 4 [mil. ist nach Fr Glossem].

stipendium. Sold, Lohn qui (equitatus) erat missus .. ad -um accipiendum 6, 1. -o donati ad reliquos perfugas deducuntur 85, 5 (6).

sto. 1) a) stehe, bin aufgestellt cum milites a mane diei ieiuni sub armis stetissent defetigati 42, 1 (3) [N D K klammern def. ein]. pars acie ante opus instructa sub hoste stabat 51, 6 (7). — s. acies § 6: 2 B. b) liege vor Anker classis in salo ad Leptim .. vacua a defensoribus stabat 62, 4. quae (naves) longius a portu in salo stabant 62, 5. quae (naves) in statione apud Th. stabant 53, 1. 2) halte stand: s. insto 69, 5.

stramenticius. quae (casae) -ae .. hibernorum causa aedificatae erant H 16, 2.

stridor. a) v. Elefanten: s. reformido 1 B. cum .. elephans .. eum .. -e maximo premeret atque enecaret 84, 1. elephans .. maximo cum -e cursuque .. ad reliquas bestias se recepit 84, 4 (3). b) bestiae -e fundarum lapidumque perterritae 83, 2 (3).

studeo. cupidius locum -ent tenere H 5, 5. cupidius .. intra praesidia illorum -ent caedem facere H 23, 6 (7).

studiosus. ut .. magis in seditione .. quam pudoris modestiaeque fueritis -iores 54, 5.

studium. a) Kampflust Caesare .. eorum -o cupiditatique resistente 82, 3. b) Anhänglichkeit, Ergebenheit s. voluntas 2) 1 B. gratias pro eorum erga se -o agit 90, 1.

sub. I) m. acc. 1) räumlich: s. unt. § 2: 84, 1. 2) s. manum (= sofort, schnell) Scipioni in castra summittere (delectos) 36, 1. 3) zeitlich: s. vesperum: ibi classem s. v. cum ea copia conscendit 10, 1 (2). cum iam s. v. copias .. reduceret 52, 1. reducit s. v. legiones 78, 4 (5). 4) v. Unterordnung quorum patres .. s. 2
Hiempsalis regis erant dati potestatem 56, 3 (4).

II) m. abl. 1) a) α) milites s. onere ac s. sarcinis defetigatos pugnare non posse 75, 3 (4). β) cum .. elephans .. eum (lixam) s. pede subditum .. premeret 84, 1 [pedem N Hf D K]. b) pauci s. pellibus acquiescebant 47, 5. ut in agris et in .. villis s. terra specus .. clam habeant 65, 1. cum milites 3
a mane diei ieiuni s. armis stetissent 42, 1 (3). 2) unten an, vor pars acie ante opus instructa s. hoste stabat 51, 6 (7). 3) v. Unterordnung qui (Thabenenses) s. dicione et potestate Jubae esse consuessent 77, 1. — qui s. Juba Petreioque ordines duxerant 97, 2.

subdo. s. sub § 2: 84, 1.

subduco. 1) me s. entferne mich se clam cum paucis barbaris pecunia onustus -it 98, 1. 2) ziehe ans Land classem, quam antea Uticae hiemis gratia -xerat 62, 1. omnibus reliquis (navibus) ab iis aut -tis aut in cothonem compulsis 63, 5 (6). nonnullas naves ad reficiendum -xit H 40, 1.

subeo. rücke an, r. heran -euntes in adventu nostri depelluntur [qui] telis H 38, 4 (5) [-eunt in a. nos depellunt qui t. N Hf D K; -eunt in a. nostri depelluntque t. M; ebenso (nur nostro) Fl]. — ut necessario cogeretur iniquum locum -ire H 24, 2 (3).

subicio. omnibus rebus eorum congestis ignem -unt 87, 2 (1). civibus .. interfectis eodemque proiectis igne -iecto 91, 2 (3).

subito. in H nicht. a) nach voran-

geʃ. cum: cum proficisci coharetur, s. navium pars .. eodem conferebatur 11, 1. s. legionarii consistunt 6, 2. s... erupit multitudo 6, 1. s... sese extendere et .. promovere .. coeperunt 14, 1. s...ab dextra parte se movere .. coepit 61, 2. s... obsecrare Caesarem, ne 82, 2. [ut .. ex colle s. se .. ostenderet 50, 2 (3) D; b. übr. Hrsgbr. haben s. nicht]. s... pedites .. procurrunt 14, 2. b) cum s. pars equitatus .. progressi .. multitudinem hostium .. sustinere non potuerunt 61, 3. c) s. eruptione facta 28, 2. s. in terrorem converso equitatu Num. 40, 2. quo signo dato s. clamore facto ex improviso hostibus .. incuterent terrorem 80, 5 (6). — remiges .. s. equites Mauri neque opinantibus Caesarianis adorti 7, 5. s. dextro cornu .. tubicen .. canere coepit 82, 3. Caesarem .. s. commutatum non sine magno consilio 35, 1. neque opinantes insidiatores s. in convallibus latentes .. concidit .. D 66, 1 (2) [s. erklärt Fr f. interpoliert; D möchte s. adortus]. s... grandine consecuta 47, 6. s. exsistunt, non ut .. comminus depugnent 7, 6. nimbus .. s. est exortus 47, 1. in hostes .. s. immittit cohortes 18, 5. s. mane imperat .. legiones se .. sequi 66, 1. s... frumento .. incenso .. Acillam .. deseruit 43, 1. s. oblata salute 90, 2 (4). post montem [collesque Caesari s. se ostenderet] 50, 2 (3) [Hf D haben die eingeklammerten Worte nicht]. s. se ad genua proiecit 89, 4 (3).

subitus. propter .. hostium -um adventum 65, 1. — vi universae -aeque hostium multitudinis pulsi 52, 2.

sublevo. unde aquari reliquisque rebus -ari eius exercitus consuerat 41, 2.

sublimis. militem .. in -e extollit 84, 2.

submissus. quo subsidio -i, nisi advesperasset, .. omni auxilio privati essent H 24, 4 (5) ſ. salus 2) a).

subruo. crebris locis speluncae in modum -tis 50, 1. — ſ. tentorium 1 B.

subsequor. erant parati, .. qui autem Didium refugientes a tergo peterent H 40, 4 ſ. peto § 1. per iugum summum collis dextrorsus procul -i 75, 6 (7). — cum universis copiis per iugum Caesarem -i coepit 67, 3.

subsidiarius. in -a acie 59, 2.

subsidium. 1) Hilfscorps, Verstärkung: ſ. mitto § 2 u. 12 je 1 B. ſ. peto § 1: H 40, 4. 2) a) Hilfe, Beistand eodem iubet levis armaturae paucos consequi -o 39, 2. ut sibi legiones -o intromitteret H 34, 4. ſ. I) eo § 1: 1 B. u. § 3: 2 B. ſ. occurro 2 B. equitatus -o uno tempore eis casu succurrit 6, 1. ſ. venio § 7: 3 B. — ut ad -um .. legio adversariorum traduci coepta sit a dextro H 31, 4. ut locus in aciem ad -um veniundi non daretur H 31, 5. b) Hilfsmittel, Schutz quibus oppidum fuit -o H 31, 7. — ſ. salus 2) a) H 24, 4 (5). quae res eorum vitae fuit -o H 40, 6 (7).

substituo. post .. elephantes armaturas leves Numidasque auxiliares -erat 59, 3.

subvenio. nisi celeriter sociis foret -tum 26, 3 (4).

succido. omnem materiem circum oppidum -sam intro congessit H 41, 5 (4).

succurro. neque ei reliquae copiae -ebant 5, 1. dum equites .. peditibus suis -erent 14, 3. quo .. auxilia sine periculo sibi -ere possent 20, 1. CCC .. ex proxima legione .. iubet equitatui -ere 78, 5. qui satagentibus celeriter -erent 78, 7. ut laborantibus -eret nostris H 9, 4. — equitatus subsidio uno tempore eis casu -it 6, 1.

sudis. -es comparare 20, 3.

suffigo. Numidas eos .. in cruce omnes -xit 66, 4.

suggestus. ante -um constiterunt 44, 3 [a. s. eius Hf D]. de -u .. inquit 54, 1 (2). praemia fortissimo cuique .. pro -u tribuit 86, 3 (4).

sui, sibi, se; pron. reflex. [ſ. is (statt des pron. refl.) § 9 u. 10. — sese 14, 1 [b. Hdſch. se remov.]. 14, 1. 17, 2 (3). 19, 3 (2) [D se]. 28, 3. 57, 6. 83, 2 (3). 85, 4. 92, 1. H 19, 5. 36, 4. sese (abl.) 12, 1].

I) gen.: Ursaonensium civitati, qui s. fuissent fautores, .. litteras miserat H 28, 2. ſ. facio (potestatem) § 18: 2 B. s. potestatem efficiebant H 30, 6 (5).

II) dat. 1) bez. sich auf d. Subj. desselben Satzes: quod .. milites .. fideles s. iam effecisset 10, 3. se .. paratos esse s., quoad vita suppeteret, oppidum .. ei reservare 92, 1. (se) eam provinciam .. s. peculiarem constituisse H 42, 1. (se) s. suoque regno subsidio ire 25, 4. neque .. equitatum s. prae-
2 sidio habuit H 2, 3 (4). — non modo s. quicquam non acquisierant aut paraverant 47, 4. Catonem s. ipsum manus attulisse 93, 3. imperium s. arripuit H 42, 6. qui .. licentiam s. assumpsissent .. peccandi 85, 8 (9). s. capio § 2: 2 B. u. § 3: 1 B. s. .. dignitatem .. conciliavit 22, 3. qui .. s. confideret 19, 3 (2) [Hf flammert s. ein]. s. constituo § 5: 54, 3 u. § 6: 1 B. civitates .. auxilia s. depostulabant H 1, 5. vitam s. .. deprecatur
3 89, 4 (3). pyram s. exstruxit H 33, 3. nardum .. s. infundit H 33, 4 (5). s. pario a) 2 B. paro s. ob. 47, 4. qui vitam s. peteret H 18, 7 (6). neque s. ullam spem victoriae propositam habere H 22, 7 (8). s. timeo b) 2 B. ipse s. .. traicere pectus 94, 2. quid s. vellent (equites) 87, 7 (5). 2) bei abl. absol.: Vergilius .. s. suisque liberis a C. .. fide accepta se .. tradit 93, 3. 3) bez. sich beim acc. c. inf. auf d. Subj. d. regierenden vrb.: ne
4 quis s. morae quicquam fore speraret 1, 2. ähnl. 10, 4 (5). 31, 9 (8). 42, 1 (3). 45, 1. 64, 2. 82, 3. 84, 3. 86, 2 (3). (L. Caesar aliquid s. ex ea re auxili ratus) 88, 6 [Forchh. K ut aliq. s. .. a. pararet]. 91, 4 (5). H 25, 3. 29, 6. 4) bez. sich, in einem konjunkt. Nebensatze stehend, auf d. Subj. des Hauptj.: Plancus .. petit a Caes., uti s. daret potestatem cum Cons. agendi 4, 1. ähnl. 8, 1. 20, 1. 3. 25, 3. 26, 2. 31, 10 (9). 33, 1 (2). 35, 3. 36, 2. 37, 1. 40, 1 (2). 74, 1 (2). 91, 3 (4). 92, 1. 3. H 2, 2 (3). 3, 2. 4, 3 (4). 34, 4.
5 5) in or. obl. a) im acc. c. inf. Satz: 82, 2. b) si s. vitam concederet, sese oppidum esse dedituros H 19, 5. 6) steht statt ei: principibus, qui s. contrarii fuissent (= erant), interfectis oppidum in suam potestatem recipit H 22, 6.

III) acc. 1) bez. sich auf d. Subj. desselben Satzes: se circumspiciendi non habebant facultatem 47, 2. se in oppidum coiecerunt 87, 6 (4). s. colligo 6
2) b) 2 B. se fugae commendat 34, 2. s. committo 1) 2 B. ad circumeundum, comparare se coeperunt 14, 1. s. confero § 2—4: 11 B. cum L. et P. copiis se coniungit 24, 1. s. contineo 4) 2 B. s. converto 1) b) 3 B. se deducerent ad mare versum H 18, 6 (5). frequentes considunt ad se defendendum 3, 2 (3) [se flammert D K ein; Forchh. will es streichen, weil man defendendos erwartet]. s. defendo § 1 u. 2: 3 B. u. § 3: 2 B. de muro se deiecit H 19, 3. in conspectum oppidi se dederunt H 4, 1 (2). s. effero 2) u. 3) je 1 B. equi- 7
tatus sese extendere .. coeperunt 14, 1. quo ceteri dissimiliter se gerant 54, 3. ut .. ipse se .. interficeret 91, 2 (3). se interemit 88, 4. s. moveo 2) b) 2 B. in speluncam .. se occultare coepit H 39, 2 (3). s. offero 1) 2 B. s. ostendo 1) b) 2 B. patientem se .. hostium opinioni praebebat 31, 3 (6). se ad genua proiecit 89, 4 (3). s. recipio § 2—6: 37 B. se longius a prospectu removit 62, 3. ad Didium se reportant H 40, 2. oppidum seque ei reservare 92, 1. se .. subducit 93, 1. quonam modo sustinere se posset ab 8
eorum equitatu 72, 2. s. trado b) 2 B. se traiecit 88, 3. ut Scipio ad album sese vestitum transferret 57, 6. — operibus assiduis .. circum [se inter]clusit hostes H 41, 1 s. circum 1). gratias pro eorum erga se studio agit 90, 1. s. inter 2) c) 3 B. haec non ipse per se coram .. imperabat 31, 4 (2). s. post 1) 2 B. 2) a) bez. sich beim acc. c. inf. auf d. Subj. des regierenden vrb.: ostendit sese naves velle conscendere 1, 1. ähnl. 7, 1. 10, 9
3 (4). 12, 2. 13, 2. 20, 4. 31, 9 (8). 32, 1. 33, 1. 36, 3. 37, 2. 40, 1. (ad se) 41, 3. (propius se) 42, 1. (ante se concursuros propiusque se accessuros) 58, 2 s. ante § 5. 64, 2. 66, 1. 79, 1 (2 B.). (ad se) 84, 2. 90, 3 (5). 91, 3 (4). 92, 1. 93, 3. H 3, 9 (8). 7, 5 (4). 12, 1. 13, 4. 19, 3. 22, 4 (5). 24, 2. 28, 3. 32, 5 (4). 33, 4 (5). 36, 1. (in se) 42, 3. b) transfuga nuntiavit .. Iunium .. clamasse facinus se (Pompeianos) nefandum .. fecisse; nam eos

nihil meruisse, quare tali poena affi-
10 cerentur, qui eos (= se = Pomp.) ad .. focos suos recepissent, eosque (Pomp.) hospitium scelere contaminasse H 16, 4 (6). 3) bez. sich, in einem Konjunkt. Relativsatze stehend, auf das Subj. des Hauptsatzes: potissimum dicitur, uti se priorem quam fratrem interficerent 28, 4. ähnl. (ad se) 31, 2 (1). (apud se) 36, 2. 63, 1 (2). 69, 5. (ad se) 79, 1 (2). 91, 3 (4; 2 B.). 92, 1. 94, 2. 4) in or. obl.: im acc. c. inf. Satz: (sese) 19, 3 (2) [D se]. 26, 5 (7). 33, 1 (2). 74, 1 (2). 88, 6. 90, 1 (3; 3 B.). H 13, 2. 5. (sese) 19, 5. 6. 22, 4. 5. 26,
11 2 (3). 5) steht statt eum: ipse .. cognitis condicionibus Scipionis et qui cum eo bellum contra se gerebant miserari 8, 5. [cum nihilo minus eius sermonem nuntius ad se referret 57, 2 N; d. übr. Hrsgbr. ad Scipionem].

IV) abl. 1) a) secum: s. cum § 1: 8 B. b) animum .. erectum prae se gerebat 10, 3 (5). 2) a) rem a se gestam docent 77, 1. — animadvertebat .. saepe a se fugatis .. concessam
12 vitam 31, 5 (3). — hostium copias ab se suoque vestigio non discessuras existimabat 73, 3 (4). ähnl. (ab se) 75, 2. — quibus cum .. persuadere nulla ratione quiret, ut secum oppidum defenderent 87, 7 (5). b) per speculatores .. nuntiatur ei copias hostium haud longe ab sese visas 12, 1. 3) in or. obl.: multis legationibus ab se in senatum inductis .. defendisse (se) H 42, 2.

sum. [currens erat = currebat H 29, 2, vgl. Kr S. 449; nach N jedoch sind curr. und erat nicht zu verbinden. — esset futura 31, 9 (7). futurum (esse) 26, 3 (4). 80, 2. [futurum H 19, 4]. fore 1, 2. 3, 5. 10, 4 (5). 49, 1. 58, 5. H 36, 2. vgl. foret subventum 26, 3 (4). foret superatus 91, 2 (3)].

A) vrb. concretum 1) sein, d. vorhanden a) cum .. nuntiarentur adversariorum copiae .. classes esse complures 1, 4. neque erat spatium equitatus explicandi 59, 4. b) Est in Africa consuetudo incolarum, ut 65, 1. Erat stagnum salinarum, inter quod et mare angustiae .. intererant 80, 1.
2 vgl. 50, 1. 68, 1. 78, 1. H 34, 2. Erant parati, qui naves incenderent H 40, 4. 2) finde statt quod futurum Caesarem non fefellerat 80, 2. neque moram pugnandi ullam fore 49, 1. — quod .. cum animadverteret, .. fore ut homines perditi .. moenia delerent H 36, 2 [so Koch Dt; d. übr. Hrsgbr. haben fore nicht]. 3) umschreibend: Erat idem temporis Sex. Pompeius frater, qui .. Cordubam tenebat H 3, 1. pars erat, 3
quae legatos .. miserat, pars erat, qui .. fautores essent H 37, 1.

B) I) vrb. copulativum 1) a) cuius numerus .. fuit peditum III milia 3, 1 (2). unus est .. Scipio imperator hoc tempore populi R. 4, 4. ut malint regis esse vectigales 8, 5. ähnl. (m. Subst. als Präd.): 13, 1. 16, 2 (1). 3 (2). 32, 3. 35, 4. 54, 4. H 3, 1. 11, 2. 12, 1. 19, 6. 21, 3. 22, 2. 28, 2. 32, 8 (7). 33, 4 (5). 35, 3 (2). 37, 1. — Haec fuit ratio Scipionis .. 4
dimicandi 59, 5 (6). ähnl. H 15, 1. = quorum numerus duarum legionum instar erat 3, 2 (3). — s. II) opus 2 B. b) ut omnes in dies horasque parati essent 1, 2. ähnl. (m. Adj. als Präd.): 3, 5. 5, 1 (2 B.). 6, 2. 6 (5). 7 (6). 8, 5. 10, 4 (5). 16, 1. 18, 4. 21, 2. 22, 3. 26, 3 (4). 31, 5 (3). 9 (7). 32, 4. 38, 2. 42, 1 (3). 44, 4. 45, 5 (4). 48, 4 (5). 51, 2. 5 (6). 54, 4. 5 (3 B.). 57, 3 (2 B.). 58, 2. 59, 2. [59, 2]. 60, 3. 61, 8. 68, 1. 72, 1. 2. 4. 74, 1. 1 (2). 75, 4 (5). 88, 5. 92, 1. H 6, 4. 7, 3 (2). 5 (4; 2 B.). 6 (5). 8, 1. 3 (2). 9, 1. 18, 7. 22, 6. 23, 7. 25, 2. 3. 27, 2. 30, 2 (2 B.). 31, 4. 35, 3 (2). 38, 2. 3 (4). 40, 1. — necesse esse 50, 2. nec. erat 69, 1. c) quae 5
(turris) nostra fuisset H 19, 1. iam me, qui sim, intelleges 16, 3 (2). [quaerenti, qui essent H 3, 7 Dt]. d) ut more ipsius consuetudo superioribus temporibus fuerat 3, 4 [D mos ips. c.que]. — omnes ut sibi praesto essent 37, 1. ähnl. 31, 3 (2). s. satis 1) a. 3) je 1 B. e) erant numero circiter mille 95, 1. 2) m. gen. a) possess.: 6
qui eius civitatis fuissent H 22, 2. s. pars § 8: 3 B. quamquam (copiae) erant .. tironum 31, 9 (7). b) qualit.: quorum .. numerus fuit XXX cohortium 12, 3. ähnl. 20, 2. cuiusmodi victoria esset futura 31, 9 (7). 3) m. dat. a) d. Besitz.: ne quis sibi morae

quicquam fore speraret 1, 2. vgl. ob.
§ 5: 37, 1 u. unt. § 19: 88, 3. b)
7 b. Zwecks: quae res magno erat adiu-
mento oppidanis H 41, 4 (3). iis se
in miseriis .. auxilio esse non posse
26, 5 (7). (locum) suis impedimento
.. fore 58, 5. s. praesidium § 3: 7 (8)
B. quibus mons, non virtus saluti fuit
H 24, 4 (5) s. salus 2) a). s. subsidi-
um 2) b) 2 B. s. usus c) 2 B. 4) m.
8 abl. qualit.: tanta homines esse de-
mentia, ut 8, 5. Erat convallis satis
magna latitudine, altitudine praerup-
ta .., quae erat transgredienda 50, 1.
tali virtute et constantia [futurum]
me in te praestabo H 19, 4 [Glandorp
hat fut. getilgt]. congressus .. et cla-
mor .. in collatu pari erant condicione
H 31, 2.
9 II) 1) a) m. Zeitbestimmungen: pater
istuc aetatis cum esset 22, 2. cum
iam ad solis occasum esset 70, 1
(= vergeret). b) m. Ortsbestimmungen
α) quo propiore loco fuerat 49, 2 (3).
β) qui Cordubae fuisset H 32, 4 (3).
cum Caesar Gadibus fuisset H 39, 3.
γ) Erant hic legiones, quae ex per-
10 fugis conscriptae H 34, 2. s. ibi 1)
a) 6 B. intra vgl. H 35, 2. s. ubi 1)
a) 4 B. δ) proxime .. Ateguam ut
flumen sit, circiter passuum duo milia
H 7, 3 (2). — non ita longe ab ul-
timo colle .. fuit 38, 2. s. a § 6: 2 B.
u. § 7: 1 B. 2) m. Präpos. a) quae
(scaphae) ad litus fuerant H 40, 6.
quae (naves) ad B. flumen fuissent H
36, 2 (3). b) erat locus quidam perim-
peditus ante aciem Scipionis 58, 5.
11 c) quanta copia frumenti apud se sit
36, 2. quarum (turrium) apud ultimam
praesidium .. fuit Scip. 37, 5 (4). d)
Scipio quique cum eo essent comites
85, 1. Scipio quique cum eo erant
57, 1. vgl. 28, 2 u. unt. § 18: 8, 5.
qui (milites) antea cum Fabio et P.
12 fuerant H 12, 2. e) quae (porta) e
regione et in conspectu P. castrorum
fuerat H 16, 2. quarta (legio) fuit
Afraniana ex Africa H 7, 5 (4). qui
(equitatus) ex provincia fuisset H 2,
2 (3). f) quae (naves) erant extra
cothonem 63, 5 (6). ad nostros .., qui
extra oppidum fuissent H 22, 3. g)
13 cuius inopia in Africa esset 20, 3.
(est in Africa consuetudo incolarum,
ut 65, 1). quae (munitiones) erant
in campo 58, 2. erat in eo campo ..
villa .. turribus IV exstructa 40, 1.
erat in castris C. .. magnus terror 48,
3. qui (pueri) in castris erant 85, 2.
qui (homines) in his castris fuissent
H 3, 9 (8). cuius frater in castris P.
fuisset H 13, 2. qui (homines) in ca-
stris nostris essent H 13, 6 (7). cuius 14
dominus in C. castris fuisset H 18, 4.
qui (equites R.) in castris P. essent
H 26, 2 (3). quae (castra) erant in
colle 61, 2. [in cornibus .. duplex esse
(acies) existimabatur 59, 2]. qui (equi-
tes) in eodem cornu cum elephantis
erant 83, 3 (4). Junium, qui in cuni-
culo fuisset H 16, 4 (5). in hoc iugo 15
colles sunt excelsi pauci 37, 5 (4). in
qua (nave) erant duo Titii 28, 2. in
qua (nave) fuerat Cominius et T. 44,
1. in qua (nave) milites veterani cum
uno centurione .. fuerunt 44, 2. in quo
oppido praesidium fuit regium 23, 1.
in oppido Uzittae .. hostium erant co-
hortes armatae 58, 4 (3). in quo (opp.) 16
Considius per id tempus fuerat cum
.. praesidio 76, 1 (2). qui (hospites)
in oppido erant H 15, 6. qui in op-
pido fuissent H 36, 4. cum de suo
adventu dubitatio in provincia esset
26, 1. quae (coloniae) fuerunt in his
regionibus H 7, 5 (4). quae (naves)
in salo fuerunt H 40, 6 (7). qui (equi-
tes) in statione fuerant 31, 2 (1). qui
ad oppidum in statione erant 78, 3.
quae (turmae equitum) pro vallo in 17
stationibus esse solebant 29, 1. quos
in stationibus cum longis navibus apud
Th. custodiae causa in salo esse ius-
serat 46, 4. partim ubi equitatus
partim ubi pedestris copia in statione
et in excubitu castris praesidio esse
possent H 6, 4. in qua (turri) docui
esse praesidium .. Num. 38, 2. qui
(adversarii) in ea turre fuerant H 13,
7 (8). = s. in § 17: 2 B. — ipse in 18
tanta erat festinatione et exspectatione,
ut 26, 4 (5). cum in fuga essent H
25, 9 (8). cum nostri in opere essent
H 25, 2. in Uticensibus .. parum suis
partibus praesidii esse existimaverat
87, 3 (2). — s. conspectus § 2 u. 3
je 1 B. — vgl. cum civibus in patria
in suis fortunis esse incolumes 8, 5.
h) erat oppidum infra castra Sc. na-

mine Tegea 78, 1. i) passus MD
19 inter hostium aciem suasque munitiones esse 89, 2. k) pro ſ. st. § 17: 29, 1. qui tum ei pro quaestore fuerat 88, 3. l) Thabenenses, qui sub dicione et potestate Jubae esse consuessent 77, 1. m) ultra ſ. 50, 2 (1).

* mediisque eorum praesidiis cum essent .... H 3, 7 [Dt essent recepti]. quamvis .... essent H 40, 1 [Dt q. satis tutae essent].

sumministro. a) se et frumentum et quaecumque res eis suppeteret communis salutis gratia -aturos 33, 1 (2). — sauciis ac defetigatis integros recentioribusque viribus equites -are 78, 6. b) tantam sese multitudinem auxiliorum adversariis -aturum 19, 3 (2).

summitto. a) levem armaturam, sagittarios funditoresque eodem -it 78, 3. b) suis equitibus auxilia equestria -ere 78, 6. — sub manum Scipioni in castra -ere (delectos) 36, 1.

sumo. ego .. ex meis commilitonibus .. non amplius X -am 45, 5 (4).

superbus. atque etiam -ius Jubae factum .. in Scipionem 57, 4. Jubae, homini -issimo inertissimoque 57, 6.

supercilium. -um quoddam excelsum nacti 58, 1.

superior, summus. I) comp. 1) v. Raume: d. höhere, obere a) -ius iter H 30, 2. -e loco H 12, 5. loco -e H 31, 1. ex -e loco 40, 3. H 28, 2. 3 (4). 88, 4. per -a loca 79, 2 (3). b) höher stehend paratus hostis erat s. H 30, 2. 2) v. Zeit u. Reihenfolge: früher, vorig -ibus annis 97, 3. ex -ibus castris 56, 1 (2). proelia s. 81, 1. -e tempore 48, 3. 87, 3 (2). 88, 3. more -um temporum 47, 2. -ibus temp. 3, 4. turrim nostram ut -em incenderunt H 19, 2. 3) mächtiger, überlegen a) de levi armatura et equitatu longe et virtute et numero nostri erant -es H 7, 6 (5) [de hat Fl nicht]. b) ut modo hi, nonnumquam illi -es discederent H 5, 4.

II) superl. 1) oberst, höchst a) per iugum s. 49, 1. 75, 6 (7). b) subst. plur.: -a petere collis 50, 3 (4). 2) dem Grade u. d. Eigenschaft nach pro tuo .. -o beneficio 45, 2. per -um dedecus 79, 2 (3). -am loci iniquitatem H 29, 2. -um scelus 45, 2. -am utilitatem H 8, 6 (5). -a virtus H 23, 7. -a vi 67, 1.

superius, adv.: [ut] s. demonstravimus H 28, 4. s. demonstravimus H 34, 6 (5).

supero. 1) überwinde, besiege a) ſ. vinco 1 B. Pharnace -ato H 1, 1 [D klammert diese Worte ein]. qui -ati a nostris sunt interfecti hominum milia XXII H 34, 5 (4). b) α) si forte bello foret -atus 91, 2 (3). β) tua virtute -ati H 17, 3 (4). 2) komme über e. Oertlichkeit hinaus, passiere Aquila .. promunturium -are non potuit 62, 3. naves hostium promunturium -arunt 63, 4 (5). Caesar eodem vento promunturium -are non potuit 63, 5 (6).

supersedeo. m. dat.: adversarios ab se ad dimicandum invitatos -ere pugnae 75, 2 [Davisius pugna].

supersum. a) ipsis Liberalibus fusi fugatique non -fuissent, nisi H 31, 8. b) qui ex his proeliis -fuerunt H 1, 1 [ſo Dt; q. ex h. p. profugissent K]. nos ex proelio paucos -esse H 33, 2. qui ex pugna -fuerunt H 40, 2.

suppetiae. immer acc.: ſ. I) eo § 3: 2 B. eos .. turmis suorum s. mittit 75, 4 (5). ſ. occurro 1) b) 2 B. suis finibus oppidisque s. profectus est 25, 5. auxilia magna equitatus oppidanis s. venire 5, 1.

suppeto. quibus rebus numquam tanta -eret ex ipsorum inertia .. victoriae fiducia, ut castra sua adoriri auderent 31, 5 (4). quoad vita -eret 92, 1. — frumentum et quaecumque res eis -eret 33, 1 (2).

supplex. quibus -ibus (ducibus) venia data 92, 4.

supplicium. incolas .. acerbissimo afficiunt -o 87, 2 (1).

supporto. tutius commeatus -ari 21, 4. nondum neque ab Sicilia neque ab Sard. commeatus -atus erat 24, 3.

supra. I) adv.: quas (causas) s. commemoravi 73, 1. quod (praesidium) s. commemoravi 80, 3. s. demonstravimus H 20, 3. 25, 7. 39, 1. 40, 1. s. docuimus 55, 1. ut s. scripsimus H 4, 2 (3). 5, 2. quae oppida s. sunt scripta H 8, 6.

II) praepos.: s. stagnum postero die et nocte confecto 80, 3.

suscipio. 1) a) übernehme patrocinio -cepto H 42, 2. b) ziehe mir zu publicis privatisque causis multorum inimicitiis -ceptis defendisse H 42, 2. 2) unternehme, beginne bello contra populum R. -cepto 91, 2 (3).

suspensus. exspectatione copiarum .. exercitus eius magis -iore animo .. commovebatur 48, 3.

suspicio. impetu facto in cubiculum ex -e 88, 4. sine -e .. cum dormitum isset 88, 8.

suspicor. a) absol.: omnibus insciis neque -antibus 37, 2. b) nullam portum Africae .. pro certo tutum ab hostium praesidio fore -abatur 3, 5. C. Caesarem .. commutatum non sine .. consilio -abantur 35, 1.

sustento. 1) halte aus legionum tot impetus -antes H 17, 3. 2) halte zurück Caesare .. etiam atque etiam aciem -ante 82, 3.

sustineo. a) s. multitudo § 5: 2 B. cuius vim multitudinis cum equites pauci Caes. iam -ere non possent 66, 3. vim hostium .. -ere 78, 7. — vim hostium .. per legionarium militem commodius -ebat 70, 2. b) quonam modo -ere se posset ab eorum equitatu 72, 2.

suus. [s. is § 9 u. 10]. A) I)
m. subst. 1) bez. sich auf das Subj.
desselben Satzes a) im Gegens.: de terrore
suo desperationeque exercitus Caesaris
82, 1. universas suas regiasque copias
48, 5 (6). suas et Jubae legiones 59,
2. ab adversariorum suisque copiis
59, 5. ab suis castris, ab Scipionis
vero .. 77, 4. non modo .. hosti ..,
sed etiam ex suo exercitu 85, 6 (7).
b) s. aciei 59, 5. aciei s. 60, 3. suam
a. 27, 1 (2). suam a. mediam 41, 3.
mediam a. s. 42, 1 (3). ab s. a. 27,
1 (2). de s. adventu 26, 1. H 2, 2 (3).
2 adversariorum s. 31, 9 (8). cum
suis adv. 26, 3. s. bona 90, 1 (3).
cum equis calonibusque s. 56, 3 (4).
castra s. H 7, 1. 10, 2 (3). ad s. c.
78, 9. in sua c. 40, 4. a s. c. 30, 1.
65, 3. [a c. s. 38, 3 (4) D m. d. vulg.
vor N]. ab c. s. 65, 2. ab s. c. 75, 1.
ex c. s. H 13, 1. s. causam 64, 2. suos
cives 74, 2 (3). ad s. c. 86, 3. 55,
1. cum .. cohorte sua gladiatorum 76,
1 (2). commeatus sui 62, 2. a s. consuetudine H 29, 7 (3). ex s. c.
89, 5 (4). s. .. in consulatu H 42, 3.
s. copias 20, 1 (2). 32, 1. 73, 4 (5).
H 10, 3. omnes suas c. 41, 1. copias 3
s. 20, 2. 25, 2. 37, 1. 71, 1. ab s. c.
89, 5. cum s. c. H 5, 2 (3). cum c. s. 74, 2
(3). de s. c. 55, 2. in sinistrum s. cornu
60, 3. in s. dextro c. 59, 4. 60, 2. dolorem s. 87, 4 (3). equitibus s. 52, 2.
suis eq. 78, 6. suos eq. 66, 3. 78, 4.
equitatus sui 39, 4. 5. 61, 5 (6).
s. omnem eq. 60, 4. equitatu s. 72,
1. exercitus s. praesentis 31, 8 (6).
[qui ibi cum grandi familiae suae
praesidio praeerat commeatui 34, 2
Hf D; c. gr. familia praeerat praes.
comm. N Dt K]. familia s. atque 4
iumentis 54, 1. cum familia s. 93, 1.
s. finibus oppidisque 25, 5. ad aras
et focos s. H 16, 4 (6). in s. fortunis
8, 5. fratrem s. H 27, 6. pristino
illo s. .. instituto H 25, 1. s. lenitatem et clementiam 86, 2 (3). s locum H 30, 7 (6). suo quisque loco
31, 3 (2). ipse suis manibus 88, 4.
suos milites 19, 3. multitudine s. 59,
5 (6). 70, 3. ad s. .. munitiones
18, 5. ante suas m. 58, 2. intra suas
m. 40, 5. 41, 1. intra m. suas 61, 2. 5
suis m. 51, 3. a suis m. 38, 3 (4).
58, 4 (3). ab suis m. 48, 5 (6). 78,
2. pro natura s. 89, 5 (4). ex s. oppidis 26, 2. suarum quisque partium
H 25, 6. peccatorum s. 28, 3. de s.
pecunia 87, 3 (5). peditibus s. 14, 3.
s. petulantiae nimiaeque libertatis 54,
2. pondere s. 84, 1. in s. potestatem
H 22, 6. ad s. praesidia 17, 2 (3).
18, 5. in sua pr. 21, 1. suis p. 20, 4
(6). [suo p. H 38, 4]. ex s. promerito 6
90, 2 (4). quaesturae s. H 42, 1. regni s. 55, 2. sibi suoque r. 25, 4.
ipse suo r. 25, 4. sibi suisque rebus
25, 5. saluti s. H 39, 1. a servo s.
94, 2. ad s. .. signa 75, 6 (7). s. sponte
47, 6. H 1, 3. victus sui 62, 4. ad
villam s. 91, 4 (5). 2) a) iis se in
miseriis suamque fidem implorantibus
auxilio .. esse non posse 26, 5 (7). ne
fidissimos suis rebus Thapsitanos ..
amitteret 79, 2 (3). b) adversarios ..
incolas intra sua praesidia coëgisse 7
commigrare 20, 4 (6). 3) bei abl. absol.: Sittius .. et .. Bocchus coniunctis
suis copiis .. copias suas admovere 25, 2.

acie instructa ex instituto suo .. ire
contendit 41, 2. reductis suis copiis
.. instituit exporrigere munitiones 42,
2 (4). equitibus suis hostium vi op-
positis sarcinas .. iubet comportare 69,
2. equitatu suo .. extremo agmine re-
8 moto legiones .. evocabat 70, 1. liberis
suis L. Caesari .. commendatis .. se
traiecit 88, 8. sibi suisque liberis ..
fide accepta se .. tradit 93, 3. omni-
bus suis rebus relictis .. fugit H 13,
2. 4) bez. sich beim acc. c. inf. auf das
Subj. des regierenden vrb.: in conspectu
s. 4, 4. saucios s. 21, 2. ab s. inimi-
cis 26, 3 (4). s. rebus 35, 2. inter
hostium aciem suasque munitiones 39,
2. ad impediendos milites s. 39, 2.
9 pro s. beneficio 45, 1. in conspectum
s. 46, 3. ab s. maximis castris 51, 2.
ab se suoque vestigio 73, 3 (4). equi-
tum turmas suorum 78, 3. signum s.
80, 5. s. partibus 87, 3 (2). nec minis
nec precibus s. 91, 3 (4). s. adventum
92, 2. s. signo H 18, 3. s. maleficium
H 36, 1. 5) im konjunkt. Nebensatze a)
ut .. perquirerent, qui essent suarum
partium itemque adversariorum vic-
toriae fautores H 20, 2. b) suae na-
ves 11, 4. sui milites 11, 4. inter
equites s. 20, 1. castra s. 31, 5 (4).
10 s. inimicis adversariisque 32, 4. et fru-
mentum et copiae s. 36, 2. s. onera-
riis longisque navibus 46, 4. sinistrum
s. cornu 60, 3. s. fortunis 77, 1. ad
s. deos penates 91, 3 (4). contra s.
praesidia H 27, 6 (5). 6) a) reciperata
quinqueremi cum suis omnibus epiba-
tis 63, 3 (4). quem Gaetuli, sui co-
mites, .. concidunt 93, 2. — quod (de-
cumani) a suo (hostium) loco hostes
11 .. premere coeperunt H 31, 4. b) steht
statt des pron. demonstr.: naves .. Caes.
.. male vagabantur incertae locorum
atque castrorum suorum 21, 3. ganz
ähnl. 28, 1. Caesar .., cum de suo
adventu dubitatio .. esset 26, 1. quorum
ex numero electis hominibus .. et lit-
teris ad suos cives datis cohortatus ..
mittit 32, 4. Pompeius habuit castra ..,
ab suis castris .. milia pass. IV gru-
mus est H 8, 6. quo facto ab oppi-
danis, ac si suarum partium essent,
12 conservati .... H 13, 5. — quod (oppi-
dum) inter sua castra et Scip. .. posi-
tum erat 51, 2. id eo consilio fecerat,
quod suum dextrum latus munitionibus
adiuvabatur 60, 4.

II) ohne subst. 1) nom.: sui sublati
universi .. in fugam adversarios dede-
runt 78, 8. — gen. suorum: neque
auxilium in s. consilio animum adver-
tebant 10, 3 (4). equitatus .. Labieni
s. multitudine confisus 15, 2. ne hi
propter s. paucitatem et hostium mul-
titudinem metu deficerent 11, 4. non 13
ausus periculum s. facere 33, 5 (4).
si posset Vergilius quique .. obsideban-
tur rei male gestae s. indicio a per-
tinacia deduci 86, 1 (2). in hostes ..
immittit cohortes turmasque s. 18, 5.
eos .. turmis s. suppetias mittit 75, 4
(5). quod victoriae s. diffideret 31,
9 (7). — dat. suis: cum s. auxilium
ferre non auderent 76, 1. subsidio s.
.. ire contendit 25, 1. subs. s. occur-
runt 18, 1. ähnl. 85, 1. neque s. ausus 14
est subs. venire H 7, 4 (3). s. fu-
gientibus suppetias ire contendit 39,
4. fugientibus s. supp. occurrit 66, 2
(3). — acc. a) suos: Labienus .. si-
mul s. cohortari, nonnumquam legiona-
rios Caes. ita appellare 16, 1. cohor-
tatus s. 32, 1. uti se s.que defenderent
32, 4. s. post se .. stipatos protere
.. contendunt (elephanti) 83, 2 (3). om-
nes s. ad unum .. incolumes .. reduxit
70, 5. cum .. se ad s. convertissent
27, 1 (2). se ad s. recipit 17, 1 (2). 15
ähnl. 70, 6. 78, 8. ad s. refugerunt
61, 3 (4). — b) sua α) s. receperant
97, 3. seque et s. omnia et oppidum
proconsuli tradit 98, 3. β) Pompeiae
.. Caesar incolumitatem s.que omnia
concessit 95, 3. = abl. suis: regem
.. a suis desertum 93, 3. 2) bei abl.
absol.: hostes suis ex terrore firmatis
.. legionarios .. adoriri coeperunt 18, 2.
suis exhilaratis .. sollicitudinem depo- 16
nit 34, 6 (5). Scipio suis male accep-
tis .. continere se .. coepit 41, 1. co-
gnita caede suorum .. oppidum deserit
93, 1. 3) beim acc. c. inf.: cum ..
cum suorum paucitate contra magnam
vim hostium artificio .. decernendum
videret 14, 1. cum animum adverteret
ordines suorum .. turbari 15, 1. quem
(locum) suis impedimento .. fore existi-
mabat 58, 5. suos caedi .. sensit 40, 17
2. intellexit suos interfectos aut fu-
gatos 98, 3. 4) im konjunkt. Neben-

satz: tantam sese multitudinem auxiliorum adversariis subministraturum, ut .. a suis superarentur 19, 3 (2).

B) = gehörig, geeignet suo loco praeteritum est, quod .. venissent H 10, 2.

T.

tabella. -ae de muro sunt deiectae, in quibus scriptum est inventum H 19, 4. neque .. -as signatas dederat (gubernatoribus), ut in tempore his perlectis locum certum peterent universi 3, 4.

tabellarius. -i eius deprehensi (sunt), qui ad oppidum veniebant; quorum litteras Caesar oppidanis abiecit H 18, 7 (6). quod -is, qui a Cn. Pomp. dispositi omnibus locis essent, qui certiorem Cn. Pomp. de Caes. adventu facerent H 2, 1 (2). capti -i, qui a Corduba ad Pomp. missi erant perperamque ad nostra castra pervenerant, praecisis manibus missi sunt facti H 12, 3. a Pompeianis clam [ad] nostros -us est missus, ut H 16, 1.

tabernaculum. -um secundum litus ipsum constituit, ut prope fluctus verberaret 1, 1.

tabulatum. turris lignea .. ab imo vitium fecit usque ad -um II et III H 19, 1.

talis. bez. sich auf d. Vorhergehende a) ut -i condicione contenderent ad victoriam H 29, 7. cum commoti ex -i incommodo essent 57, 1. qui .. periculis inopiaque -i saepe essent conflictati 24, 4. eos nihil meruisse, quare -i poena afficerentur H 16, 4 (6). b) s. qualis 1 B.

talus. s. intorqueo 2 B.

tam. tot t. claris victoriis partis 31, 9 (8). neque t. excellenti .. dignitate parta 22, 4. t. ferocuIus es? 16, 1. cum t. magnis copiis .. essent praediti 58, 2.

tamen. I) 1) im Hauptsatze eines Koncessivsatzes: s. cum § 13: 1, 4. hi cum eruptionem facere coepissent, t. virtute militum nostrorum, etsi inferiore loco premebantur, [t.] repulsi adversarii .. in oppidum se contulerunt H 12, 6 [N Hf klammern das t. tamen nicht ein]. qui etsi erant pauci, t. .. adversarios timore .. afficiebant H 31, 4. huic etsi non aberat diligentia ad naves tuendas, t. .. ex castello propter eorum crebras excursiones eliciebatur H 40, 3. s. licet II) 1 B. s. quamquam 3 B. 2) bona quidem eorum se venditurum, ita t., qui eorum ipse sua bona redemisset, se bonorum venditionem inducturum .., ut incolumitatem retinere posset 90, 1 (3). 3) nach koncessiver Participialkonstruktion elephanti multorum annorum doctrina .. vix edocti t. communi periculo in aciem producuntur 27, 2 (3).

II) aus den vorausgeh. Worten ist ein koncessiver Gedanke zu folgern 1) a) s. qui § 31: 2 B. b) incidit .., ut tempestates .. idoneas non haberet. Nihilo t. minus in navibus .. milites continere 1, 3. — cum plures adortus esset, pulsus .. inde discessisset nec t. desisteret periclitari 28, 2. haec res necessario devocabat, ut .. descenderet; neque t. aequo loco sui potestatem faciebat H 24, 2 (3). interdum aequitas loci adversarios efflagitabat, ut .. contenderent ad victoriam; neque t. illi a sua consuetudine discedebant H 29, 7. — nostri .. planitie iniquiore loco constiterant. Illi t. .. ad congrediendum .. non sunt ausi descendere H 25, 3. 2) s. ut § 15: H 7, 3 (2). 30, 6 (5). 3) omnium t. animi in terrorem coiecti (sunt) et maxime tironum 16, 4 (3).

III) = übrigens: petunt .., uti .. sibi auxilium mitteret: se t. paratos esse sibi .. oppidum seque ei reservare 92, 1.

tandem. ita Caesar duplici laetitia .. auctus .. t. .. annona levata sollicitudinem deponit 34, 6 (5). diu multumque iactati t. multis post diebus .. ad Caes. perveniunt 53, 1. Juba .. interdiu in villis latitando t. nocturnis itineribus confectis in regnum pervenit 91, 1.

tanto. s. quantum 2) 1 B.

tantus. I) neutr. (subst.) 1) auxiliares accedebant prope alterum -um

H 30, 1. Petreiano auxilio adhibito .. levis arm. quartum -o 19, 4 (6) [quater -o Hf D; quarto -o M]. 2) beschränkend: nur so viel: -um orare et petere ab eo, uti sibi praesidium daret 33, 1 (2). II) m. subst. 1) neque -is clientelis nominisque claritate praeditus 22, 4. ut in -a loci difficultate ad subsidium mittendum se committeret H 9, 1. -is exercitibus devictis 31, 9 (8). de -o exercitu reliquias esse nullas 93, 3. contra -am multitudinem audacissime concurrunt 6, 2. qui ex -a victoria licentiam sibi assumpsissent immoderate peccandi 85, 8 (9). 2) m. figb. ut: -a homines esse dementia, ut malint regis esse vectigales, quam 8, 5. -am sese multitudinem auxiliorum adversariis sumministraturum, ut .. vincerentur 19, 3 (2). ipse in -a erat festinatione et exspectatione, ut postero die .. classem .. morari diceret 26, 4 (5). quibus rebus numquam -a suppeteret ex ipsorum inertia .. victoriae fiducia, ut castra sua adoriri auderent 31, 5 (4).

tarde. quod aegre t.que fiebat 27, 2. modo procedendo m. resistendo -ius itinere confecto 70, 5.

tarditas. milites .. earum (bestiarum = elephantorum) -em cognoscebant 72, 5 (6).

tardo. haec quoque eum causa -avit, quod erat locus .. perimpeditus ante aciem Scip. 58, 5. — quibus cedentibus .. insequebantur .. et confestim -abant ab accessu H 38, 5. Pompeius .. saucius .. -abatur ad fugiendum H 39, 1.

tardus. ob has causas .. Caesar -ior et consideratior erat factus 73, 1. — tanto -iores ad insequendum erant 6, 6 (5). iumenta .. ad insequendum hostem perseverandumque cursum -iora 18, 4.

tectum. praeter ipsam Africam .. nihil, ne -um quidem, quo se reciperent, ab illorum scelere .. reliquum futurum 26, 3 (4).

tegmen. quae pars corporis (elephanti) sine -e nuda relinqueretur 72, 4.

tego. 1) decken: loca .. rudere, non tegulis -untur H 8, 3 (2). b) argento prope tecti (equites R.) H 26, 2. 2) decken, schützen: suam aciem mediam eo oppido texit 41, 3. hostes mediam aciem suam oppido texisse 42, 1 (2). quae (acies) lateribus equitatu -ebatur H 30, 1. ut .. tecta latera suis munitionibus haberet 51, 8. — Pompeius, quod eodem iugo -ebatur loci natura H 9, 1.

tegula. rudere, non -is teguntur (loca) H 8, 3 (2).

telum. scorpionum, catapultarum ceterorumque -orum, quae ad defendendum solent parari, magnam copiam habebat 31, 7 (6). omni genere -orum emisso H 13, 6. s. missus 2 B. s. multitudo § 2: 2 B. u. § 3: 1 B. u. ignis (vbb. m. multitudo) 3 B. ubi .. magnum frumenti numerum, armorum, -orum ceterarumque rerum .. habuerat 89, 1. — usque eo, quo -um 2
ex oppido adici non posset 56, 1. cui parti corporis eius (elephanti) -um facile adigi posset 72, 4. s. coicio § 1: 2 B. -a tormentaque ex navibus in castra comportare 20, 1. sagittas -aque uti fierent complura curare 20, 8. s. inicio 2 B. s. mitto § 16: 3 B. paro s. ob. 31, 7 (6). — quem .. elephans 3
ad se -o infesto venire animadvertit 84, 2. subeuntes in adventu nostri depelluntur [qui] -is H 36, 4 s. subeo.

temere. contra Gaetulos iniussu ac t. longius progressi 61, 3. — ne quid t. culpa secus admitteretur H 30, 8.

tempestas. 1) Wetter, Witterung ut -es ad navigandum idoneas non haberet 1, 3. — ut -e adversa vehementique vento affiictaretur H 3, 5 (4). 2) Unwetter, Sturm quae vis -is ita obscurabat, ut vix proximum agnoscere possent H 3, 5. — -ibus in portibus cohibebatur (Caesar) 96, 2. -e delata (navis) ad Aegimurum 44, 2. Aquila -e iactatus 62, 3. -e impediti vigiles non poterant diligentiam praestare H 3, 7. angulum quendam tutum a -e nactus 62, 3.

tempto. oppidum -are 29, 3 (4).

tempus. 1) Zeitabschnitt, Zeit a) m. gen.: neque per anni -us in mari classes sine periculo vagari poterant 24, 3. -us diei in otio consumebatur 78, 8. eius diei praeterito -e H 14, 1 [eius praeteriti -is N Hf D]. eius diei insequenti -e H 15, 5. Nacht diei extremo -e H 16, 1. praeterito -e 2
noctis eruptionem .. fecerunt H 12, 5.

b) α) s. consumo 1) b) H 12, 4. 16, 2. β) ut matutino -e nebula esset crassissima H 6, 4. celeriter nocturno -e insidiis dispositis 95, 2. noct. -e oppidum C. capi posse H 2, 1 (2). s. I) opus 2) b) H 17, 3. cum .. nocturno -e per fallaciam in oppidum esset receptus H 22, 6. —
3 novissimo -e servum iussit .. se iugulare H 33, 4 (5). ingratos .. hoc bello et praeterito -e cognosse (se eos) H 42, 3. Caesar non more superiorum -um in hibernis exercitum continebat 47, 2 [temp. Glandorp, imperatorum d. Hdschr.]. ut more ipsius consuetudo sup. -ibus fuerat 3, 4. erat in castris Caesaris sup. -e magnus terror 48, 3. sup. -e M. Cato .. plebem inermem oppido eiecerat 87, 3 (2). vultu atque sermone, quo sup. -e usus fuerat 88, 3.
4 2) a) (bestimmte) Zeit α) ut mirificum et optandum -us prope ab diis .. illud tributum esset ad proelium committendum H 29, 4. β) erat idem -is S. P. frater, qui H 3, 1. ähnl. idem -is H 3, 5 (4). 12, 3. 13, 3. 20, 4. id -is conari ad murum accedere H 3, 7. s. punctum 2 B. praesidium brevi -e se missurum 36, 3. ita exiguo -e eques pedestre [pedes equestre] proelium fa-
5 cere coepit H 15, 3. primo quoque -e H 8, 2. 5, 7 (6). 26, 5 (7). — quod forsitan ante id -us acciderit numquam 61, 1. s. per § 3 u. 4: 7 B. — eo -e H 21, 2. 28, 4. 42, 1. ex eo -e metum esse magnum H 27, 2. hoc -e 4, 4. insequenti -e H 18, 6 (5). 23, 1. 27, 1. 5. hoc praeterito -e H 11, 3. 19, 4. 20, 3. 22, 1. 7. — eodem -e 77, 3. H 16, 4 (5). 18, 3. 7 (6). 19, 2. 5. 20, 2. s. unus § 4: 4 B. — pugnare nullo -e desistebant H 36, 1. ähnl. nullo -e H 42, 5. eam civita-
6 tem omni -e .. de pop. R. meritam esse H 3, 3. neque in bello virtutem ullo -e retinere potuistis H 42, 5. γ) ipse de -e cenare H 33, 4 (5) s. de § 3. ut in -e his perlectis locum certum peterent 3, 4. b) Zeitumstände, Zeit tua opera militibus -e necessario res p. caret 54, 4.

* s. I) concido H 23, 5 (6).

tendo. a) stelle mich auf ut una (cohors) post, altera ante signa -eret 17, 1. b) lagere: s. teneo 1) H 5, 2.

teneo. 1) allgem.: habe, halte -ebat adversus oppidum e regione pontis castra[bes] .. tripertito H 5, 2 [so Dt; [bes] haben d. übr. Hdschr. nicht; statt castra hat K [trabes] m. d. Hdschr.; D tendebat adversum opp. e r. pontis trabes, K hat auch tendebat]. 2) a) habe inne, nehme ein hic decumani suum locum, cornu dextrum, -ebant, sinistrum III et V legio H 30, 7 (6). dextrum .. decumanos cornu -uisse H 31, 4. b) habe inne, halte besetzt, be- 2
herrsche α) ea (castra) ab Iulianis -eri 85, 5 (6). quam (insulam) adversarii -ebant 8, 3. milia pass. VI .. Africae quoque versus -ebant 24, 3. quod (oppidum) Scipio -ebat 41, 2. 58, 4 (3). quod (oppidum) .. -ebatur a Scip. 51, 2. β) qui cum praesidio Cordubam -ebat H 3, 1. 3) halte fest a) α) principes civitatum aut interfici aut in catenis -eri 26, 5 (6). quos (meos commilitones) nunc in tua potestate -es 45, 5 (4). β) senatum .. oppidi 3
custodia -ebat 87, 3 (2). b) behaupte, halte dum cupidius locum student -ere H 5, 5. quod prope in nostris partibus locum -uisset H 14, 1. c) s. memoria 2) H 3, 3. 4) halte fest, schließe ein ita lectica ad turrem cum esset allatus, in ea -ebatur (Pomp.) H 38, 2.

tentoriolum. ex vestimentis -is factis atque harundinibus scopisque contextis 47, 5.

tentorium. gravatis pondere -is aquarumque vi subrutis disiectisque 47, 6 [gravata p. -a sunt .. subruta disiectaque M].

tergiversatio. s. excusatio 1 B.

tergum. amplius duum milium numero ad unum -a vertebant 70, 4. naves .. post hostium -um .. ad litus appelli 80, 5. ex superiore loco et post -um circumventi 40, 3. ut respicere post -a cogerentur 80, 5 (6). suos caedi a -o 40, 2. circumventus a -o ab equitatu hostium 5, 1. a -o insidiae .. circumveniunt H 40, 5. qui subsequentem Didium refugientes a -e peterent H 40, 4.

terminus. ipsi sibi neque modum neque -um constituunt 54, 3.

terni. ad -as cohortis 21, 1.

tero. armis -untur -arma H 31, 7.

terra. 1) Erde, Land lapidibus ..

prohibiti -am attingere 85, 2. per mare umbilici fine ingressi -am petebant 85, 1. ad -am applicant H 37, 3. a Caralibus secundum -am provectus 98, 2. -a marique f. mare 2 B. ut in agris et in .. villis sub -a specus frumenti condendi gratia clam habeant 65, 1. 2) Landschaft, Land: f. fecunditas 1 B. milia passuum VI -ae Africae .. tenebant 24, 3. nullum portum -ae Africae .. tutum .. fore 3, 5. praeter ipsam Africam -am nihil .. reliquum futurum 26, 3 (4).

terror. nicht in H. erat in castris Caesaris .. magnus -or 48, 3. — quos .. -is gratia in conspectu C. collocaverat 70, 7. — ut secum ipse aliquid auctoritatis adderet exercitui Scipionis ac -em Caesaris 48, 1. quo signo dato .. ex improviso hostibus .. incuterent -em 80, 5 (6). omnium .. animi in -em coiecti (sunt) 16, 4 (3). ex qua re subito in -em converso equitatu Num. 40, 2. — metu ac -e occaecatae (legiones) 40, 4. de -e suo desperationeque exercitus C. facit verba 32, 1. suis ex -e firmatis 18, 2. elephantorum magnitudo .. animos militum detinebat in -e 72, 3. sinc: f. tumultus 1 B.

tertio, adv. a) f. primo 1 B. b) Caesar dictator t., consul designatus quarto H 2, 1.

tertius. -am .. aciem 60, 3. a. d. III Non. Jan. 9, 1. ähnl. H 27, 2. post diem t. eius diei, quo proelium factum erat 20, 2. post diem t. 28, 4 (3). 73, 4 (5). 98, 1. in -o quartoque die procedendo 47, 2 f. que § 22. III et V legio H 30, 7 (6). usque ad tabulatum secundum et t. H 19, 1. vigilia t. 37, 2. H 36, 5. t. vig. 65, 2. 79, 1 (2). H 9, 2. 11, 2. 16, 1. de t. vig. H 28, 1.

tertius decimus. legiones XIII et XIV 34, 4. legionis XIII et XIV 62, 1. legione X XIIIque 81, 1. legionem .. XIII 60, 1 (2). H 34, 3.

tessera. -a data .. omnes sunt concisi H 36, 5.

theatrum. quem (campum) iugum cingens .. velut -i efficit speciem 37, 4.

timeo. a) nostri laetari, nonnulli etiam -ere, quod in eum locum res fortunaeque omnium deducerentur, ut H 29, 5. b) α) navium pars, de qua -ebat 11, 1. β) sibi suisque rebus -ens 25, 5. ob has causas sibi -ebat 28, 2.

timidus. f. patiens 1 B.

timor. imperitorum mentes -or praepediebat H 31, 6 [-e b. Hdschr.]. f. augeo a) H 32, 2. omnem -em deponit 48, 3 (4). ex eius patientia in magnum -em coiecti 35, 2. hoc -e adductus H 4, 3 (4). propter virtutem magno adversarios -e eorum opera afficiebant H 31, 4. C. copias -e impediri ad committendum proelium H 30, 5 (4).

tiro. 1) junger Soldat, Rekrut. a) non sum .. -o, sed .. veteranus 16, 2 (1). in qua (nave) milites veterani .. et nonnulli -es fuerunt; quos .. asservatos .. deducendos curavit ad Scip. 44, 2. — gen.: omnium .. animi in terrorem coiecti (sunt) et maxime -um 16, 4 (3). non satis copiarum habebat et eas -um 5, 1. parva .. cum copia et ea -um 10, 3 (4). quamquam essent paucae (copiae) -umque 31, 9 (7). cum .. legionem -um haberet unam 1, 1; legiones -um convenire 1, 5. praeterea ex -um (legionibus) paucas adiecerat 60, 2. — acc.: asservo u. deduco f. ob. 44, 2. -es in labore defatigare 32, 2. -es .. inter legiones dispertiri 46, 3. -es .. hortabatur, ut veteranorum virtutem aemularentur 81, 2. — abl.: reliquos veteranos a -ibus .. secerni 46, 1. b) adi.: exercitum t. H 26, 4 (6). -es legionarii paucique 19, 2 (1). miles t. 16, 1. quod maiorem partem exercitus -em haberet H 28, 2. 2) Schüling ut lanista -es gladiatores condocefacere 71, 1.

tirocinium. haec (tela) propter exercitus sui .. paucitatem et -um praeparaverat 31, 8 (6).

tollo. 1) a) erheben, hebe empor signum a Lusitanis -itur H 40, 5. — ancoris sublatis H 40, 6 (7). — servi sunt in crucem sublati H 20, 5. b) (quod) neque militem unum ab Sicilia sustulisset 54, 1. 2) bildl. a) erhebe clamore sublato H 13, 6. 40, 5. b) ermutige quo facto sui sublati universi .. in fugam adversarios dederunt 78, 8.

3) beseitige eo (cive) de medio sublato H 1, 4.

tormentum. quod (oppidum) .. propter .. multitudinem -orum facile .. defendebatur 2¹, 2 (3). tela -aque ex navibus in castra comportare 20, 1. Crispum .. cum .. sagittariis -isque compluribus praesidio Thabenam mittit 77, 2.

torquis. ob virtutem .. donavit .. praefecto -es aureos V H 26, 1.

tot. pro cuius dignitate .. amplius XXX (= tricies) t. annis depugnavi 45, 3 [so Dt; a. XXXVI annis (ohne tot) N D K; triciens armis Hf, wie auch N wollte]. legionum t. impetus sustentantes H 17, 3. t. rebus gestis 31, 9 (8). t. tam claris victoriis partis 31, 9 (8).

totus. 1) a) ganz fere -ius ulterioris Hisp. regio H 8, 2 (1). -a Lusitania H 35, 3 (2). — -o campo 40, 6. passim -o campo 85, 3. prope -um dextrum cornu 39, 4. -um exercitum veteranum 86, 3 (4). pro muro t. H 18, 6. nocte t. H 16, 3 (3). -ius seditionis .. caput H 33, 3. b) ganz, völlig cum .. non -os C passus .. esset progressus 70, 1. 2) all, sämtlich copiae t. H 16, 2.

[**traba.** s. teneo 1) H 5, 2].

trado. a) übergebe, bändige ein α) -it eos (centuriones) centurionibus 54, 6. custodibus sunt -iti (Titii) et .. interfecti 28, 4 (3). β) Cispio Aquilaeque classe -ita 67, 1. b) übergebe, liefere aus ne repugnarent seseque Vergilio -erent 28, 3. seque et sua omnia et oppidum proconsuli -it 93, 3. ut oppido excederent idque sibi vacuum -erent 25, 3.

traduco. ita insuper ponte facto copias [ad castra] tripertito -xit H 5, 1 s. ad § 6. copiis flumine -tis H 6, 1. — ut ad subsidium .. legio adversariorum -i coepta sit a dextro H 31, 4.

tragula. s. iaculum 1 B.

traicio. 1) setze über flumen -iecit H 33, 2. 2) durchsteche, durchbohre ferrum .. in cubiculum tulit atque ita se -iecit 88, 3. sibi .. gladio -ere pectus 94, 2. pilo -iectus .. a milite 85, 7 (8).

trama. s. constituo § 1: 2 B.

transeo. 1) a) gehe hinüber neque in Africam velle -ire (legiones) 19, 3. qui .. morbo impediti .. cum signis non potuerant ante -ire in Africam 77, 3. b) gehe über (z. Feinde) sibi facultatem nullam datam -eundi 64, 2. 2) überschreite, passiere cum ad flumen B. venisset neque propter altitudinem fluminis -ire posset H 5, 1. — ut -eundum superius iter vehementer esset periculosum H 30, 2 s. iter § 4.

transfero. ut Scipio ad album sese vestitum -ret 57, 6.

transfuga. a) subi.: -a 74, 2 (3). H 16, 4 (5). 18, 9 (8). b) adi.: duo Lusitani fratres -ae H 18, 6 (5). servi -ae H 22, 7.

transfugio. a) qui (milites) antea cum Fabio et P. fuerant et Trebonio [-erant] H 12, 2. signifer de legione I -it H 18, 3. si qui ex nostris -erit H 22, 7 (8). e quibus occasione capta se -isse H 26, 2 (3). servi -erunt H 27, 2. b) α) quae (legiones) a Trebonio -erant H 7, 5 (4). β) ut una -erent ad Caes. H 19, 3. centuriones .. VIII ad Caes. -erunt H 20, 4. A. Baebius et C. F. et A. T. .. argento prope tecti equis ad Caes. -erunt H 26, 2. Q. Marcius .. ad nos -it H 11, 2. loricatus unus ex legione vernacula ad nos -it H 20, 2. — equites cum levi armatura ex adversariorum castris ad nos -erunt H 21, 1.

transgredior. equites nostri -ssi (flumen) H 23, 5 (6). — quae (convallis) erat -enda Caesari 50, 1. convallem olivetumque -i 50, 2. flumen -ssi H 23, 3. paludem -ssi 61, 3.

transilio. materfamilias de muro se deiecit, ad nos -iit H 19, 3.

transitio. equites R. coniurasse omnes, .. ut -em facerent H 26, 2 (3).

transporto. naves .. Lilybaeum ad reliquum exercitum -andum proficisci 37, 1. — quos secum a Brundisio -averat equites Germ. Gallosque 19, 3 (4). — elephantos ex Italia -ari 72, 4 [v. Hdsch. in Italiam]. ita ex Sicilia exercitum -abat, ut 47, 3. — ut sine mora .. quam celerrime exercitus sibi -aretur 26, 3.

trecenti. a) s. ex § 22 u. 23 je 1 B. ut universis CCC uno nomine pecuniam imperaret 90, 2 (4). circiter CCC amissis 70, 6. qui inter CCC pecunias contulerant .. Scipioni 90, 1 (2).

quos .. convocatos una cum CCC, qui pecuniam Scipioni .. contulerant, hortatur, ut 88, 1. b) milia CCC 36, 2. passibus CCC 30, 1. non plus passuum CCC .. spatio 61, 1.

tredecim. XIII aquilis H 30, 1. aquilae .. XIII H 31, 11 (10). XIII legionum H 7, 5 (4). milia XIII H 26, 1. cum XIII navibus 62, 2.

trepido. in cursu Aquilam multitudine navium perterritum atque -antem nactus 63, 1 (2). hostes circa vallum -are atque .. pavidos concursare 82, 1.

tres. a) adversariorum .. CXXIII H 15, 4. — nostri occiderunt III H 15, 5 (4). b) α) occisi tres (equites) H 18, 1. β) cum cohortibus t. 77, 2. III legionum 80, 2. cum t. leg. 48, 1. 36, 3 (5). H 9, 4. non amplius III aut IV milites 70, 4. circiter milia pass. III 12, 1. III milia 3, 1 (2). 24, 1. 78, 8. III milium 20, 2. ad milia III H 31, 9. cum .. circiter t. milibus 3, 1. servi III H 20, 5.

tribunus. C. Avienus, -us militum X legionis 54, 1. duo Titii .. -i legionis V 28, 2. -us mil. seditiosus malusque civis fuisti 54, 4. Q. Marcius, -us mil. qui fuisset Pompei H 11, 2. — complures capti, in quibus duo -i mil. H 9, 4 (5) [so Dt; D hat centuriones statt t. m.]. — convocatis omnium legionum -is centurionibusque 54, 1 (2). Crispum -um cum cohortibus III .. praesidio Thabenam mittit 77, 2.

tribuo. *erteile, teile zu* α) ut, quicquid post horam casus -isset, in dubio poneretur H 29, 5. — quae potuisset commoda provinciae -isse (se) H 42, 3. s. gaudium 1 B. praemia fortissimo cuique .. pro suggestu -it 86, 3 (4). praemiis Zamensibus .. -tis 97, 1. ut mirificum et optandum tempus prope ab diis .. illud -tum esset ad proelium committendum H 29, 4. si mihi vitam -es H 19, 4. β) item Caecinae .. Damasippique liberis ex sua consuetudine -it (vitam) 89, 5 (4) [nach Eichert = willfahrte].

triceni. expeditos ex singulis legionibus -os milites esse 75, 4 (5).

tricies. amplius XXX tot annis depugnavi 45, 3 [. tot. XXX centenis milibus in annos singulos multat 97, 3. HS XXX 97, 2 (2 B.).

triennium. ut per -um sex pensionibus .. solverent 90, 3 (5). quod -o in Africa suos milites .. retentos fideles sibi iam effecisset 19, 3.

trieris. altera navis -is ex eadem classe errabunda ac tempestate delata ad Aeg. a classe Vari .. est capta 44, 2.

triginta. [XXXVI annis 45, 3 s. tot]. homines XXXV H 18, 8. custodibus CXXX 63, 3 (4). — XXX cohortium 12, 3. cum coh. .. XXX 11, 3. elephantis XXX 25, 5. 30, 2. 48, 1. equites minus XXX 6, 3 [N möchte CC statt XXX]. milia .. circiter XXX H 31, 9. cum naviculis .. XXX 23, 1.

trini. -is castris dispertitis copiis 67, 3. -is castris potitus 86, 1.

tripertito. copias .. t. traducit H 5, 1. tenebat adversus oppidum .. castra .. t. H 5, 2 [D bip.]. t. signa distribuunt H 40, 3.

triplex. acie -i collocata 81, 1. -i bello 55, 2. uti sinistrum suum cornu t. esset 60, 3.

triremis. -em hostium proximam, quae .. erat commorata, onustam remigum .. cepit 63, 3 (4).

tristimonia. magno metu ac -a sollicitabantur 10, 2 (3).

triticum. in quo (oppido) -i modium milia CCC comportata fuerant 36, 2. magno invento hordei .. numero, pauco -i 67, 2.

triumpho. (Pompeius) eques R. -avit 22, 3.

triumphus. ornamenta -i Caesaris retinenda .. curarat 28, 2.

trucido. pecus diripi, -ari 26, 5 (6).

tu. quid tu, inquit, miles tiro? 16, 1. tu contra et patris nobilitate .. et per te ipse satis animi magnitudine .. praeditus nonne .. proficisceris ad paternas clientelas auxilium tibi reique p. .. efflagitatum? 22, 5. vetat te rex colloqui 57, 2. — pro tuo .. beneficio, Scipio, tibi gratias ago 45, 2. s. ab. 22, 5. — te .. ut .. desistas adhorter 45, 4 (3). non enim imperatorem te appello 45, 2. itemque te, Fonteii, quod tribunus militum seditiosus .. fuisti, te ab exercitu dimitto 54, 4. decumanum militem, qui te petit, scito esse 16, 3 (2). ob eas

ros .. ab exercitu meo te removeo 54, 4. ad te voluimus in tuaque praesidia confugere 35, 4. missi a Scip. ad te cupidissime venimus, ut 35, 4 (5); qualem me illi praestiti, tali .. constantia [futurum] me in te praestabo H 19, 4. per s. ob. 22, 5. = **vos.** subi.: 44, 3. 54, 5. H 42, 4. 5. — misereor vestri 16, 1. — certum est (mihi) vobis vitam .. donare 44, 4. quae (legiones) .. vobis obsistere .. possent H 42, 7. — in quo vos victores existimabatis? H 42, 7. cum .. ita vos gesseritis, ut 54, 5. in magnum .. vos periculum impulit 16, 1. vos quoque iste verbis infatuavit 16, 1. cohortes .. ad vos mittere H 26, 6 (7). apud vos .. maleficia pro beneficiis habentur H 42, 5. — Pomp. adulescens a vobis receptus H 42, 6.

tubicen. subito .. -en a militibus coactus canere coepit 82, 3.

tueor. a) erhalte: s. servo b) 40, 5. b) schütze huic non aberat diligentia ad naves tuendas H 40, 3. — quae (oppida) ipsi suis praesidiis tueri poterant 20, 4 (6). — cum X navibus longis ad .. mare tuendum ab hostibus .. proficisci 8, 2.

tum. 1) a) damals, bz. jetzt α) quo facilius colloquia fieri possent, et si qui perfugere vellent, id quod antea .. accidebat magno cum .. periculo, t. facile et sine periculo fieret 51, 3 (4). copias .. habebat .. bellare consuetas .. contra .. homines apertos ..; t. autem erat ei laborandum, ut consuefaceret milites hostium dolos .. cognoscere 73, 2 (3). — L. Caesari, qui t. ei pro quaestore fuerat 88, 3. Q. Ligario, C. Considio filio, qui t. ibi fuerant 89, 2. β) adversarii male accepti t. demum se ad sua praesidia contulerunt 18, 5. ut civibus .. interfectis .. igne subiecto t. demum ipse se insuper interficeret 91, 2 (3). b) alsdann, hierauf unde, inquit, istas (litteras fers)? T. captivus: a Caesare 4, 3. in magnam .. vos periculum impulit. Misereor vestri. T. miles, .. sum, inquit, .. veteranae. T. Labienus, non agnosco, inquit, signa decumanorum. T. miles: iam me .. intelleges 16, 2 u. 3 (1 u. 2). itaque eos .. turmis suorum suppetias mittit. T. Labienus .. fugere contendit 75, 5 (6). — hic t., ut ait Ennius, nostri cessere parumper H 23, 3. 2) ferner, außerdem praeterea ipsius nomen .. eorum exercitus minuebat audaciam. T. .. munitiones castrorum .. aditum .. prohibebant 31, 7 (5). huc accedebat, ut .. T. praeterea accedebat, ut H 41, 5 (4).

tumultus. minutatim modesteque sine -u aut terrore se recipere 31, 1.

tumulus. 1) Hügel ex grumo excelsum -um capiebat H 24, 2 (3) [N nimmt nach gr. eine Lücke an]. cum .. copiae -um excellentem petissent H 24, 3 (4). loca excellentia -is contineri H 28, 4. 2) Haufe non solum morti mortem exaggerabant, sed -os -is exaequabant H 5, 6.

tunc. alsdann Tum captivus: a Caesare (litteras fero). T. Considius, unus est, inquit, Scipio imperator ..; deinde 4, 4. elige ex tuis cohortem unam ..; ego .. non amplius X sumam. T. intelleges .., quid .. sperare debeas 45, 5 (4) [Tum D].

turbo. ordines suorum in procurrendo -ari 15, 1.

turma. subi.: -a densa (equitum) 29, 3 (4). -ae .. equitum 29, 1. aliquot -ae cum levi arm. H 14, 2. equitum -as suorum 78, 3. imperat, -ae Hispanorum .. locum caperent 39, 2 [N Hf D K imp. -ae (dat.) Hisp., .. l. c.]. — eos .. -is suorum suppetias mittit 75, 4 (5). -ae Cassianae donavit milia XIII H 26, 1. — ut haberent facultatem -as Julianas circumfundi 78, 4 [circumfundendi M nach Usener]. inter -as adversariorum protriti (aliquot -ae cum levi arm.) H 14, 2. in hostes .. immittit cohortes -asque suorum 18, 5. protero s. ob. H 14, 2. non prius vidit -as Julianas, quam suos caedi .. sensit 40, 2. inter s. ob. H 14, 2. — a -is et levi armatura sunt interclusi H 23, 6 (7). cum aliquot cohortibus et equitum -is circumcludunt Caesaris equites H 6, 5. — ex condensis -is pedites Num. .. procurrunt 14, 2 [Goeler cum extensis t.].

turmatim. prima (acie) equestri t. derecta 41, 2.

turpis. in fugam -[illegible] 56, 1 (2). — -e .. sibi existimabat .. se

praesentem adeptum existimari victoriam 31, 9 (8).

turpissime. t. fugere contendit 25, 5 (6).

turris. [-im H 19, 2. -is (acc.) H 41, 5 (4). -i (abl.) 38, 2]. propter multitudinem telorum -is lignea, quae nostra fuisset, ab imo vitium fecit usque ad tabulatum II H 19, 1. — dat.: s. accedo § 2: H 18, 8. — acc.: -es auxerat 38, 5. in quibus (collibus) singulae -es speculaeque singulae perveteres erant collocatae, quarum apud ultimam praesidium .. fuit Scip.
2 37, 5 (4). ballista missa a nostris -em deiecit, qua adversariorum .. V deiecti sunt H 13, 7 (8). -es, castella facere 26, 6 (8). materies, unde soliti sunt -is ac vineas facere H 41, 5 (4). [so Dt, wie auch N vermutete; turris et .... K; -es agi Hf D N (-is)]. s. incendo § 2: 4 B. -es ex parte et murum occuparunt H 34, 3. lectica ad -em cum esset allatus (Pomp.), in ea tenebatur H 38, 2. in s. castellum
3 § 1: 38, 1. — abl.: s. ob. § 2: H 13, 7 (8). erat in eo campo .. villa .. -ibus IV exstructa 40, 1. loca, quae sunt ab oppidis remota, -ibus et munitionibus retinentur H 8, 3 (2). non ita longe ab ultimo colle -ique fuit, quae proxima fuit castris adversariorum, in qua docui esse praesidium .. Num.
4 38, 2. elephantos .. [cum -ibus ornamentisque ...] captos ante oppidum .. constituit 86, 1 (2) [N Hf flammern cum .. orn. nicht ein]. in s. ob. § 2: H 38, 2 u. § 3: 38, 2. in his (-ibus) habent speculas H 8, 3. qui (adversarii) in ea -e fuerant H 13, 7 (8).

turritus. elephantis -is 30, 2. 41, 2.

tute. a) ita hac opinione fretus t. se facere posse existimabat H 28, 3. b) quo -ius ultro citroque commeare .. possent 20, 1. quo -ius id et sine periculo facere possent 33, 1 (2). quo -ius commeatus supportari posset 21, 4.

tutus. a) in collem ac -iora loca 68, 2. — quamvis satis -ae essent (naves) H 40, 1. [so Dt]. b) α) angulum quendam t. a tempestate 62, 3. nullum portum .. Africae .. -um ab hostium praesidio fore 3, 5. β) ut oppidum ad oppugnationem -ius efficeret H 41, 5 (4) s. efficio 1) c).

tuus. a) pro t. .. summo beneficio 45, 2. a t. clementia H 17, 3. ex t. copiis 45, 5 (4). t. familiam 54, 4. ut tuus potius miles quam Pompei factus essem H 17, 1. t. opera 54, 4. t. pater 22, 2. in t. potestate 45, 5 (4). ad te .. in tuaque praesidia 35, 4. in t. victoria, non in illius calamitate H 17, 1. t. virtute H 17, 3. b) elige ex tuis cohortem unam 45, 5 (4).

U.

ubi. 1) v. Orte a) α) in eo campo u. ea res gerebatur 40, 1. s. habeo § 3: 3 B. u. § 8: 2 B. s. praesum § 1: 1 B. u. § 2: 2 B. u. (Adrumeti) praesidium erat 3, 1. u. (in sin. cornu) elephanti erant 41, 3. eo loco .., u. aquae nihil esset 69, 5. ad Hipponem regium .., u. classis .. erat 96, 1. — ellipt.: defendebatur .. ipsius oppidi munitione, u. castra constituta H 28, 3 [D. castra habuit const.]. β) .. ad oppidum Paradae. U. cum .. non reciperentur, .. ignem subiciunt 87, 2 (1). b) cum complura castella occupasset, partim u. equitatus p. u. pedestris copia in statione .. castris praesidio esse possent H 6, 4.

2) v. d. Zeit a) Quod u. ... facere non intermittebat, .. se in castra recipiunt 29, 3 (4). b) Quod u. Caesar conspexit Labienum .. abscessisse, .. immisit 39, 5. ähnl. quod u. m. perf.: 40, 4. 41, 3. 75, 3 (4). 78, 5. — u. ohne quod: 91, 3 (4). c) Quod u. coeptum est fieri, et equis concitatis Iuliani impetum fecissent, Pacidius .. coepit 78, 4.

ulciscor. ut .. eorum pernicie dolorem suum -erentur 87, 4 (3).

ullus. immer nach neque: n. responsum -um a C. dabatur 5, 1. uti fieri non posse n. locum excusatio -um haberet nec moram tergiversatio 8, 4 s. excusatio. praeter ipsum militem .. nec .. n. -am rem, quae usui .. esse

consuêrit, .. imponi 47, 3. n. moram pugnandi -am fore 49, 1. n. sibi -am spem victoriae propositam habere H 22, 7 (8). n. .. virtutem -o tempore retinere potuistis H 42, 5.

ulterior, ultimus. I) comp. a) weiter entfernt equitatus -or Num. 61, 2. b) jenseitig -is Hispaniae H 1, 1. 8, 2 (1). II) superl.: d. entfernteste, letzte ultra -os colles 18, 4. ab -o colle turrique 38, 2. quarum (turrium) apud -am .. statio fuit 37, 5 (4).

ultra. I) adv.: [quem (locum) suis impedimento ad u. occurrendum fore existimabat 58, 5 N Hf D K; ultro Dt m. d. Hdschr.]. neque retro regrediundi n. u. procedendi oblata facultate 50, 2 (3). II) praepos.: nocte tota u. ibat flumen Salsum in acie H 16, 2 (3) s. acies § 6. donec u. ultimos colles hostes reppulissent 18, 4. u. eam convallem olivetum (erat) 50, 2 (1).

ultro. a) nach der anderen Seite hin, hinüber: s. ultra I) 58, 5. — s. citro 3 B. b) aus freien Stücken, von selbst qui (Caesar) u. consuesset bellum inferre 35, 1. existimans u. adversarios .. ante se concursuros 58, 2.

umbilicus. per mare -i fine ingressi 85, 1.

umerus. Pompeius -o et sinistro crure .. erat saucius H 38, 2.

una. a) ut u. transfugerent ad Caes. H 19, 8. b) α) u. cum: u. c. his .. proficiscitur 87, 8 (5). quos omnes .. convocatos u. c. CCC .. hortatur 88, 1. Juba .. u. c. Petreio .. in regnum pervenit 91, 1. ut .. u. c. liberis, coniugibus, civibus .. cremaretur 91, 2 (3). β) s. pariter b) 1 B.

unde. a) α) usque ad eum (locum), u. egressus erat 38, 2 (3). β) oppidum, u. aquari reliquisque rebus sublevari .. consuerat 41, 2. s. egredior § 1 u. 2: 2 B. — rursus, u. .. venerat, Ruspinam .. convertit 9, 1. γ) materies, u. soliti sunt turris ac vineas facere H 41, 5 (4). b) u., inquit, istas (litteras fers)? 4, 3.

undecimus. ante diem XI Kal. Mart. H 19, 6.

undetricesimus. legionem .. XXIX CO, 1 (2).

undique. caedes a nostris u. administratur H 30, 2. u. reliquis adversariis H 24, 4 (5). u. se circumveniri H 23, 4 (5).

universus. a) α) -a classe 62, 5. cum -a classe 63, 2 (3). ab -is cohortibus 82, 4. -as suas regiasque copias 48, 5 (6). -as omnium copias 58, 1. -is c. 30, 2. 75, 1. cum -is c. 67, 3. -us equitatus ulterior 61, 2. equitatum u. 12, 2. equitatum frenatum u. 59, 4. cum -o eq. 66, 2 (3). vi -ae subitaeque hostium multitudinis 52, 2. β) ut -is CCC uno nomine pecuniam imperaret 90, 2 (4). b) neque .. tabellas .. dederat (gubernatoribus praefectisque), ut .. locum certum peterent -i 3, 4. reliquae naves .. in cothonem se -ae contulerunt 63, 4 (5). sui sublati -i .. in fugam adversarios dederunt 78, 8. -i (nostri equites) .. impetum dederunt H 25, 8. capita hominum ordinata ad oppidum conversa [-a] hostium timorem augebant H 32, 2 [Dt Fl klammern univ. ein, d. übr. nicht]. — Galli Germanique .. conciduntur -i 40, 3.

unus. 1) allgm. a) α) s. alter § 1: 17, 1 (2) u. § 3: 17, 1. β) duas instruxit acies, unam funditorum contra elephantos, quae 27, 1. b) α) una (legio) facta ex coloniis H 7, 5 (4). β) veterani cum uno centurione 44, 2. elige ex tuis cohortem unam, quam putas esse firmissimam 45, 5 (4). uno equite amisso 61, 3 (4). ex secundo commeatu .. navis una, in qua fuerat 2
Q C. .., excepta est 44, 1. una nocte et die .. consumpta 5, 1. una nocte .. consumpta 11, 1. cui uni rei invenerat remedium 72, 4. γ) omnes suos ad unum incolumes .. reduxit 70, 5. omnibus .. incolis ad unum interfectis 74, 2 (3). omnes Scip. milites .. ad unum sunt interfecti 85, 9 (10). — amplius duum milium numero ad unum terga vertebant 70, 4.

2) insbes. a) nur ein, ein einziger cum 3
non amplius legionem tironum haberet unam 1, 1. (quod) neque militem unum ab Sicilia sustulisset 54, 1. — unis castris factis 24, 1. b) einzig, bloß, allein unus est .. Scipio imperator 4, 4. illi .. non sunt ausi descendere praeter unum Antistium H 23, 3. c) ein u. derselbe, d. nämliche castris unis

positis 67, 2. ex legionibus omnibus
4 milites .. uno commeatu Caesari occurrerunt 77, 3. ut uno ictu contenderent 16, 4. ut legiones non in uno loco contineret 78, 3 (4). diutius in uno loco 8c. commorabatur 78, 3. ut universis CCC uno nomine pecuniam imperaret 90, 2 (4). equitatus .. uno tempore eis .. succurrit 6, 1. uno tempore progressus 30, 2. duplici laetitia .. uno tempore auctus 84, 6 (5). simul et oppidum uno tempore oppugnare et in acie .. pugnare 42, 1 (3).
5 3) irgend ein a) unum (acc. masc.) respondisse, ut .. descenderent H 18, 6 (5). cum propius unus accessisset H 18, 8. — unus ex nostris respondit, ut sileat verbum facere H 3, 7. speculatores prehsi servi III et unus ex legione vernacula H 20, 5. b) loricatus unus ex legione vernacula ad nos transfugit H 20, 2.

unusquisque. a) haec ita imperabat unic., ita praecipiebat, uti 8, 4. b) in fidem uniusc. civitatis confugere H 1, 1. in unumq. collem turremque castella facere 38, 1.

urbanus. ex suo exercitu inlustres -os, quos auctores appellabant, complures .. interfecerunt 85, 6 (7).

urbs. paene oppressam funditusque deletam Italiam -emque R. in libertatem vindicavit 22, 2. cum ad -em .. accessisset 88, 5 (4). XXXVIII die .. ad -em Romam venit 98, 2. equites R. partim ex -e partim ex provincia H 31, 9.

usque. 1) a) m. ad: s. a § 5 u. 9 je 1 B. u. § 12: 3 B. u. ad § 7: 3 B. b) eos .. u. in castra regia reppulerunt 52, 3. 2) m. eo: s. donec 2 B. u. II) eo § 2: 4 B.

usus. a) Uebung, Erfahrung rudes elephanti multorum annorum doctrina usuque vetusto vix edocti 27, 2 (3). b) usu venisse hoc civi Romano et ei, qui .. honores accepisset (inf.) 57, 3. c) Nutzen quae (res) usui militi esse consuevit 47, 3. quae (res) ad bellum usui solent esse 86, 4.

ut. [uti vor a 92, 1; e 18, 5. H 4, 2 (3); f 8, 4. 20, 3; m 32, 4. H 9, 3; [n 19, 2 (1) N Hf D K; ut Dt]; p 85, 9 (10). r 60, 4. H 22, 1; s 4, 1. 20, 1. 28, 4. 31, 3 (2). [30, 1 (2) Dt]. 60, 3. 91, 3 (4). H 3, 2. = ut .. ne 9, 2. ut .. non = ne 72, 4 (5). — ut .. desitae (sint zu erg.) .. haberi H 42, 5. — ut an 2. Stelle 68, 1 (2). vgl. 37, 1. H 7, 3 (2). 27, 4. Fr möchte auch 88, 6 cohortatur, omnes ut portae aperirentur].

I) adv. 1) a) α) ita uti erant instructi, leniter se .. recipiunt 18, 5. β) turrim nostram ut superiorem incenderunt H 19, 2. γ) ut quaeque prima legio venerat, .. imponebatur 2, 1. δ) neque, ut more ipsius consuetudo .. fuerat, tabellas .. dederat 3, 4. cum .. litteras, ut erat mandatum, Cons. porrigere coepisset 4, 3. reliquae (naves), ut est ei nuntiatum, .. Uticam versus petere visae sunt 7, 3. equitatum .. continere, ut arbitror, ne .. vastarentur 7, 4. Messalla, ut erat imperatum, Uticam pervenit 88, 7. neque, ut ipse voluit, equitatum sibi praesidio habuit H 2, 3 (4). — Scipio .. paulisper, ut antea dixi, in eo loco commoratus 32, 1. loricati, ut supra scripsimus, .. descenderunt H 4, 2 (3). ähnl. H 5, 2. 25, 7. 39, 1; namque [ut] 3 superius demonstravimus loca excellentia tumulis contineri H 29, 4 [D klammert ut nicht ein; N Hf K haben es gar nicht]. [dextrum ut demonstravimus decumanos cornu tenuisse H 31, 4 D; d. übr. Hrsgbr. haben ut nicht]. hic tum, ut ait Ennius, nostri cessere H 23, 3. ähnl. H 31, 7. hic, ut fertur Achillis M.que congressus, Q. Pompeius N. .. progressus est H 25, 4. ε) 4 gleich wie: Caesar .. non ut imperator exercitum veteranum .. sed ut lanista tirones gladiatores condocefacere 71, 1. b) = wie wenn: [cum locum efflagitarent ut consueti insequi; existimare posses paratissimos esse ad dimicandum H 25, 2 K N (ohne Strichp.) m. d. Hdsch.; s. unt. § 14 u. consuetus]. c) m. kausalem Nebenbegriff: ne 5 in adversariorum ut insidiandi gratia ibi commorantium classem inciderent 53, 1. [qui cum aliquo loco a nostris recepti essent, ut consuessent, ex simili virtute clamore facto aversati sunt proelium facere H 14, 4 N Hf D K; s. consisto § 1]. s. et § 34: H 4, 4 (5). d) beschränkend: aciem derigit

6 simplicem, ut poterat propter pauci-
tatem 13, 2.
2) v. d. Zeit = als, so bald als a)
ut nostros equites .. sunt insecuti, ..
impetum dederunt H 25, 3. b) Juba,
ut ex proelio fugerat, .. tandem .. in
regnum pervenit 91, 1.
7 II) coni. 1) final a) alqm.: latent
.. et subito existunt, non ut in campo
comminus depugnent 7, 6 [Hf ut su-
bito existant; Morus non, ut in c.,
c. depugnant]. ähnl. (b. gleichem Subj.):
16, 3 (2). 32, 1. 46, 4. 48, 1. (sive
ut .. sive ut) 85, 1. 4. 87, 4 (3). 91,
2 (3). 94, 1. (ut .. capiant) H 3, 7.
4, 1. 5, 3. 9, 4. 16, 2 (3). 22, 1. 32,
3 (7). 38, 6. (ut .. efficeret) 41, 5 (4)
[so K Dt, wie auch N wollte; Hf D
8 haben ut nicht]. — b. versch. Subj.: 3,
4. 20, 1. 27, 1 (2). 50, 2 (3). [50, 2
(3) statt et re dupl. hat nur D ut re
d.]. 67, 1. (ut .. perirent) 69, 5. 72,
4. (ut .. non reformidarent) 72, 4 (5).
78, 4. 80, 5 (6). 88, 2. 90, 3 (5). (ut
.. asportaret) 91, 3 (4). H 1, 4. =
acies hoc modo fuit collocata, ut ab
sinistro eius cornu ordiar 60, 1. b)
9 s. idcirco 1) a) 2 B. — s. hic § 11
u. 12: 3 B. s. is § 26: 1, 2. c) qui-
bus cum condicionem ferret, ut oppido
excederent 25, 3. d) in Sardiniam
nuntios .. dimisit, ut sibi auxilia ..
mittenda curarent 8, 1. s. mitto § 10:
3 B. e) s. coniuro 2 B. s. respondeo
b) 2 B. f) intellexit nihil eos conari,
nisi ut se cogerent castra eo loco
10 ponere 69, 5. — ut parcerent hosti,
non poterant adduci 85, 6 (7). nulla
condicione cogere adversarios poterat,
ut in aequum locum descenderent 79,
1. non esse commissurum Caesarem,
ut in tanta loci difficultate ad sub-
sidium mittendum se committeret H
9, 1. tela uti fierent complura curare
20, 3. haec res necessario devocabat,
ut ad dimicandum descenderet H 24,
11 2 s. devoco. ita necessario diduce-
bantur nostri, ut .. materiem illo de-
portarent H 41, 6 (5). tum .. erat ei
laborandum, ut consuefaceret milites
hostium dolos .. cognoscere 73, 2 (3).
dabat operam, ut legiones .. huc atque
illuc raptaret 78, 3 (4). g) te magno-
pere, ut de negotio desistas, adhortor
12 45, 4 (3). s. cohortor 2) 3 B. dixit

se .. constitutum habuisse, ut una trans-
fugerent ad Caes. H 19, 2. Caesare
.. deprecante, eis uti parcerent 85, 9
(10). s. edico a) 2 B. aequitas loci
adversarios efflagitabat, ut .. conten-
derent ad victoriam H 29, 7. s. hor-
tor a) 3 B. s. impero § 1 u. 2: 3 B.
vgl. Q. Pedium et Q. Fab. Max. de
suo adventu facit certiores utque (= im-
peratque ut) sibi equitatus .. praesidio
esset H 2, 2 (3). Ucubim Pompeius 13
praesidium, quod reliquit, iussit ut
incenderent et .. se reciperent H 27, 4.
petunt et obsecrant, ut sibi praesidium
mittat 74, 1 (2). s. oro 1) 5 B. (2 u.
peto). quibus cum .. persuadere nulla
ratione quiret, ut secum oppidum de-
fenderent 87, 7 (5). s. peto § 3—5:
12 (9 B.; 1 m. obsecro s. ob.; 2 m.
oro). s. praecipio b) 2 B.
2) konsekutiv a) α) allgm. = so daß: 14
1, 1. 17, 1. H 8, 4. 5. 9, 3. (cum
locum efflagitarent manum conserendi,
ut existimare posses paratissimos esse
ad dimicandum) H 25, 2 s. ob. § 4.
H 25, 5 (6). 29, 1. 29, 4 [D ut mir.,
ut opt. tempus .. tributum esset statt
et opt.]. H 30, 2. 31, 4. 5. 39, 2 (3). —
ex qua contentione cotidiana .. proelia 15
fiebant, ut modo hi, nonnumquam illi
superiores discederent H 5, 4. β) ne-
que eo, ut s. II) eo § 2: 3 B.; s. ita
§ 2—4: 10 B. u. § 9: 2 B. vgl. quae
(loca) planitie dividuntur, Salso flu-
mine, proxime tamen Ateguam ut
flumen sit H 7, 3 (2). iniquo loco
sui potestatem efficiebant, ut magno
tamen periculo accessus eorum habe-
retur H 30, 6 (5). s. sic 3) 5 B. γ)
s. hic § 12: H 17, 2. s. is § 26: H 16
29, 5. s. tantus II) 2) 4 B. δ) s. ac-
cedo § 5: 5 B. accidit res incredi-
bilis, ut equites XXX Galli Maurorum
eq. II milia .. pellerent 6, 3. s. facio
§ 21: 2 B. s. I) incido 2) b) 3 B. ε)
a servo suo impetravit, ut se interficeret
94, 2. ζ) s. resto a) 1 B. b) statt
eines Infinitivsatzes: est in Africa con- 17
suetudo incolarum, ut in agris .. sub
terra specus .. clam habeant 65, 1.
vgl. neque tamen illi a sua consuetu-
dine discedebant, ut .. ab excelso loco
.. discederent H 29, 7 (8). — epexege-
tisch: quod difficile erat factu, ut eam
turrem sine periculo quis incenderet

H 18, 7. c) statt des acc. c. inf.:
18 [quod Caesar cum animadverteret, .. ut homines perditi incenderent et moenia delerent, ita .. patitur H 36, 1 N Hf D K; fore ut Koch Dt; vgl. Cic. ad fam. 5, 20, 5 u. Kr S. 444]. 3) = ne non: sinistrum (latus), equitatus hostium multitudini uti resisti posset, laborabat 60, 4.

uter. inter duces duos fit contentio, uter prius pontem occuparet H 5, 4.

uterque. 1) sing. a) ex -oq. genere pugnae H 23, 8. 31, 3. -aq. re 25, 4. b) quemadmodum exercitus -iusq. fuerint in aciem instructi 59, 1. 2) plur. a) v. 2 Mehrheiten: subst.: ad Soricam -orumq. convenere copiae H 24, 1. cum -orumq. copiae tumulum .. petissent H 24, 3 (4). ab -isq. .. commissa pugna iniqua H 5, 5. vehemens fiebat ab -isq. clamor H 31, 1. b) v. 2 Einzelheiten α) -orumq. castrorum H 14, 3. inter -aq. castra H 29, 1. in -isq. cornibus 81, 1. duces u. 61, 8. ab -isq. ducibus 28, 1. [29, 1]. 53, 1. orumq. oppidorum H 7, 4 (3). β) sic -orumq. exercitus instructi 61, 1. Labienus, Attius Varus, quibus occisis -isq. funus est factum H 31, 9.

utilis. ut neque bello fortes neque pace boni aut -es fueritis 54, 5. res complures, quae -es bello sint 74, 1 (2).

utilitas. quae res quid -is haberet 56, 3. cuius incommodum summam -em ipsis praebebat H 3, 6 (5).

utinam. u. quidem dii .. fecissent, ut tuus .. miles .. factus essem H 17, 1.

utor. 1) gebrauche, benutze a) α) [qui uti frenato (equo) condidicerant 19, 3 (4) Hf D; s. constituo § 4]. cum Scipio sagulo purpureo .. uti solitus esset 57, 5. non oportere illum eodem uti vestitu, atque ipse uteretur 57, 5. β) eo (frumento) parce utebatur 21, 1. b) s. beneficium § 2: 2 B. cum .. singulari genere pugnae uterentur 69, 5. pristino illo suo utebantur instituto H 25, 1. seditiosissima oratione apud eum usus 28, 2. vultu atque sermone, quo superiore tempore usus fuerat 88, 3. 2) habe, besitze aquatione .. longa et angusta utebatur 51, 5 (6). frumento se in Africa nisi importato uti non posse 20, 4.

utrimque. cum u. exspectatio fieret 14, 1. fautorum voluntas magnum u. virtutis incitamentum habebatur H 25, 6 [so Dt].

utrobique. dum haec u. geruntur 93, 1.

uxor. -em et filios in oppido reliquerat H 18, 4.

V.

vacuus. a) ut oppido excederent idque sibi -um traderent 25, 3. b) α) ut .. oppida post se ne -a relinqueret 9, 2. β) classis .. ad Leptim .. -a a defensoribus stabat 62, 4. penteres -as a defensoribus .. cepit 62, 5.

vagor. a) equitatus .. circum Caes. munitiones -ari 24, 2. — egressis remigibus passimque in litore -antibus 62, 4. — per castra passim -abantur 47, 6. b) s. incertus 2 B. neque per anni tempus in mari classes sine periculo -ari poterant 24, 3.

vagus. regem -um a suisque desertum 93, 3.

valeo. S. V. G. E. V. H 26, 3 (4).

vallum. munitiones castrorum atque -i fossarumque altitudo et extra -um stili caeci .. aditum adversariis prohibebant 31, 7 (5). num quae fossae .. ante castra portasque -i factae essent 35, 4 (5). in portas -i semifactas ruere 83, 2 (3). — acc.: s. duco 4) 2 B. adversarios ad -um agere H 23, 5 (6). hostes circa -um trepidare 82, 1. s. extra 5 B. — abl.: -o circumcluderentur adversarii H 32, 2. -o hostium sunt potitae 83, 4 (5). ut caedem proxime a -o fecerint H 15, 3. cum de -o prospecularetur 31, 4 (2). s. pro § 1: 2 B. u. § 2: 1 B.

vallus. qui -um petierant quaeque ad eam rem opus erant 31, 1.

varie. sagittarios v. passimque locis certis .. collocaverat 60, 5.

vas. s. mancipium 1 B.

vasto. ne agri -arentur 7, 4. agros desertos ac -atos esse 20, 4 (6). agros -ari 26, 5 (6). provinciam -are H 1, 2.

vectigal. -ibus regiis erogatis 97, 1. -a, quae M. imposuisset, a senatu petisse H 42, 2.

vectigalis. tanta homines esse dementia, ut malint regis esse -es, quam .. in patria in suis fortunis esse incolumes 8, 5.

vehemens. -ens .. clamor telorumque missu concursus H 31, 1. -i vento H 3, 5 (4).

vehementer. a) quibus ex rebus Caesar v. commovebatur 72, 1. hae litterae v. confirmabant mentes oppidanorum H 28, 3. a suo loco hostes v. premere H 31, 4. s. pugno § 2: 2 B. b) ut transeundum superius iter v. esset periculosum H 30, 2. umero .. v. erat saucius H 38, 2.

vehiculum. propter loci difficultatem neque equo neque -o saluti suae praesidium parare poterat H 39, 1.

vehor. vento certo celerique navigio vectus 2, 5. Caesar circum oppidum vectus 3, 3 (4). Leptim universa classe vectus 62, 5.

vel. munitiones castrorum .. v. sine defensoribus aditum adversariis prohibebant 31, 7 (5).

velocitas. legionarium militem defetigabat (hostium levis arm.) propter -em 71, 2 (3). Numidae levisque armaturae mirabili -e praediti 69, 4.

velox. -i cursu 71, 2 (4).

velum. -a in altum dederunt 53, 1.

velut. quem (campum) iugum cingens .. v. theatri efficit speciem 37, 4.

venditio. se bonorum -em inducturum 90, 1 (3).

vendo. bona paucorum publice -it 2, 3. bona .. eorum se -iturum 90, 1 (3). bonis eorum -itis, qui .. contra populum R. arma tulerant 97, 1. ibi bonis -itis eorum, qui sub Juba ordines duxerant 97, 2. bona paucorum -it 98, 2.

veneo. oppidanorum bona -ire H 22, 7.

venia. quibus supplicibus -a data 92, 4.

venio. [-ere 36, 2, Fr möchte venire, da sich überall die volle Perfektform findet mit Ausn. v. coepere 82, 4 u.
potuere 93, 2]. 1) [illegible] ([illegible]) a)
ut quaeque prima legio -erat 2, 1.
milites sunt capti .. Cum -rent, cogniti
sunt H 12, 2. Tullius legatus cum
Catone Lus. -it H 17, 1. (cum) clan-
culum -isse H 32, 8 (7). b) α) prius
.. quam ipse illo -isset H 4, 3 (4).
huc cum Pomp. cum suis copiis -isset
H 5, 2 (3). cum eo -tum esset H
33, 2. s. unt. § 3: H 32, 7 (6). β)
Caesar ex proelio munitione circum- 2
data Cordubam -it (= ad C.) H 20,
1. γ) legati ex Acilla, civitate libera ..,
ad Caes. -unt 33, 1. legati .. ex oppido
Thisdra .. ad Caes. -ere 36, 2 [Fr -ire].
in itinere ex regiis copiis duces com-
plures ad Caes. -unt 92, 3. quod
equites ex Italia cum Asprenate ad
Caes. -issent H 10, 2. ex quibus ef-
fugerunt CXX et ad Caes. -erunt H
21, 3. cum ad eum (Pomp.) -erunt 3
H 3, 6. s. unt. § 5: 64, 1. ad te
cupidissime -mus 35, 4 (5). cum ad
flumen B. -isset H 5, 1. inscius in-
sidiarum cum ad eum locum -isset
50, 3 (4). pari consuetudine cum ad
eundem locum eius praesidium -isset
H 25, 1. quo cum ad octavum mi-
liarium -isset H 32, 7 (6). ad oppi-
dum Sarsuram -it 76, 1. qui (tabel-
larii) ad oppidum -ebant H 18, 7 (6). 4
cum ad oppidum -issent H 22, 2.
cum ad oppidum esset -tum H 35, 1.
cum ad portam -issent H 18, 1. cum
ad Cn. Pompei praesidia -isset H 3,
5 (4). ad urbem Romam -it 98, 2. —
cum pedites .. ad pugnam equitibus
nostris necopinantibus -issent H 15,
2. ex qua civitate legati ad dedi-
tionem -erunt H 36, 4. s. unt. § 5:
H 2, 1 u. § 6: H 31, 5. — feindl.: 5
arbitratus Scipionem ad dimicandum
paratum ad se certo animo -re 41, 3.
quem elephans ad se telo infesto -re
animadvertit 84, 2. δ) (cum) neque
quisquam crederet ipsum, sed aliquem
legatum in Africam cum copiis -isse
26, 1. in Africam ad Varum -erat
64, 1. cum celeri festinatione ad bel-
lum conficiendum in Hispaniam cum
-isset H 2, 1 [N Hf K [illegible]].
hinc itinere facto in campum Mundem- 6
sem cum esset -tum H 27, 6. — ut
locus in aciem ad subsidium -undi non
daretur H 31, 5. post diem IV cum

longis navibus in conspectum Africae -it 2, 5. b) legati ex oppido obviam -unt 7, 1. cum .. legati Cordubenses .. Caesari obv. -issent H 2, 1. c) α) rursus, unde pridie -erat, Ruspinam
7 .. convertit 9, 1. β) Arguetius ex Italia cum equitatu -it H 10, 1. in itinere ex oppidis et castellis legationes -re 6, 7 (6). vgl. ob. § 2. legati interim ex oppido Vaga .. -unt 74, 1. ex proelio Cordubam cum -isset H 33, 3. d) m. dopp. dat.: litteras fratri misit, ut celeriter sibi s u b s i d i o -ret H 4, 3 (4). neque suis ausus est s. -re H 7, 4 (3). quoniam oppido s. non posset -re H 18, 6 (5). e) auxilia magna equitatus oppidanis sup-
8 petias -re 5, 1. f) eos hac mente et conatu -isse, ut novo .. genere proelii tirones .. perturbati .. opprimerentur 19, 2 (1). g) legati deprecatum -erunt H 35, 1.

2) unperf.: es tritt ein, kommt vor: usu -isse hoc civi R. et ei, qui .. honores accepisset, .. Jubae .. oboedientem fuisse 57, 2.

3) gerate in ein Verhältnis: quae res cum ad maiorem contentionem -isset H 5, 5. — Juba cum Lab. capti in potestatem Caesaris -issent 52, 4.

ventus. nulla excusatione hiemis -orumque 26, 3. -um oppidani secundum habuerunt H 19, 2. quae naves -um secundum nactae 34, 5 (4). ut tempestate adversa vehementique -o afflictaretur H 3, 5 (4). navis .. cum .. delata esset -o ad Thapson 44, 1. onerariae (naves) .. -o dispersae 2, 5. pulvis -o flatus 52, 4. — Caesar eodem -o promunturium superare non potuit 63, 5 (6). -o certo celerique navigio vectus 2, 5.

verbero. ut prope fluctus -aret (tabernaculum) 1, 1.

verbum. s. facio § 11: 3 B. ut sibi liceret -a sine periculo proloqui 35, 8 [vera will M nach Vascosanus]. — P. Caucilius .. eius (Pomp.) -is nuntium mittit, .. ut H 32, 7 (6). cives R. negotiatores et eos, qui .. pecunias contulerant .., multis -is accusatos 90, 1 (2). his -is hominis gravissimi incitatus 23, 1. vos quoque iste -is infatuavit? 16, 1. Cn. Pompeium multis -is assidueque obiurgare 22, 1.

vereor. a) -itus insidias 17, 1 (2). b) Scipio -itus, ne oppidum amitteret 41, 2. -iti, ne .. opprimerentur 50, 3 (4). -iti, ne in adversariorum .. classem inciderent 53, 1. -ebatur, ne .. eum (= se) aderti considerent 58, 4.

vergiliae. -arum signo confecto 47, 1.

verisimilis. multa praeterea -ia proponebant H 2, 2 (3).

veritas. quorum orationem celeriter -as comprobavit 35, 6.

vernaculus. duae fuerunt -ae (legiones), quae H 7, 5 (4). ex legione v. H 12, 1. 20, 2. 4. 5. a -is legionariis H 10, 3 (4).

vero. postquam v. castra castris contulit, .. timorem deponit 48, 3 (1). V milibus pass. ab suis castris, ab Scipionis v. II mil. pass. longe constitit in campo 77, 4.

versor. a) halte mich auf: Labienus in equo capite nudo -ari in prima acie 16, 1. b) beschäftige mich mit: non parum magna in caede -abantur H 24, 4 (5).

versus (versum), adv. [versum H 18, 6 (5); dem subst. vorausgestellt H 21, 3]. 1) a) iubet .. legiones se consequi ad oppidum R. v. 37, 2. mille passibus ad mare v. consedit 80, 3. classem ad insulas Baleares v. convertit 23, 3. ex adversariorum conspectu se deducerent ad mare -um H 18, 6 (5). ad Cercinam insulam v. .. ire 8, 3. b) ad Cordubam v. iter facere H 10, 2 (3). Cispium .. ad Thapsum v. in stationem mittit 62, 2. longius ad Cordubam v. prosecuti sunt eos H 11, 1. 2) a) cum Uticam v. iter facerent 87, 1. Adrumetum v. fugere 63, 2 (3). castra movit Ucubim v. H 20, 1. reliquae (naves) .. Uticam v. petere visae sunt 7, 3. b) reliquos -um oppidum .. deduci H 21, 3.

verto. unam partem (hostium) .. in fugam -it 17, 1 (2). amplius duum milium numero ad unum terga -ebant 70, 4.

vesper. s. sub § 1: 3 B.

vester. consilia v. 35, 4 (5). non -a sponte .., sed illius scelerati -i imperatoris impulsu 44, 3. adversum -um imperatorem 54, 5. -o impulsu

H 42, 6. -a opinio H 26, 3 (5). sponte s. ob. 44, 3.

vestigium. hostium copias ab se suoque -o non discessuras existimabat 73, 3 (4).

vestimentum. 1) Kleidungsstück secum extulerunt .. argentum, -a H 16, 2 (3). ex -is tentoriolis factis 47, 5. 2) Teppich optimis insternendum (se) -is H 33, 3 (4).

vestitus. ut Scipio ad album sese -um transferret 57, 6. non oportere illum eodem uti -u, atque ipse uteretur 57, 5.

veteranus. 1) a) cohortibus paucis ex -is, quas secum habebat 6, 5. b) m. subst.: exercitum v. victoremque 71, 1. totum ex. v. 86, 3 (4). -a legio V 1, 5. ex -is leg. 10, 1 (2). legiones -as 19, 3. -arum leg. 31, 10 (9). 60, 2. legionibus v. II 37, 1. legiones .. VIII -as 66, 1. militis v. 84, 1. -i milites equitesque 24, 4. milites -i 44, 2. 70, 4. 85, 6 (7). 2) ohne subst.: non sum .. tiro, sed de legione X -us 16, 2 (1). virtutes -orum .. commemorans 81, 1. ut -orum virtutem aemularentur eorumque famam .. cuperent possidere 81, 2. reliquos -os a tironibus .. secerni 46, 1.

veto. -at te rex colloqui 57, 2.

vetus. olivetum v. 50, 2 (1).

vetustas. multorum annorum doctrina usuque v. 27, 2 (3).

vexillum. hoc nuntio allato -um proposuit H 28, 2.

vexo. agros oppidaque -are 25, 3 (4).

viator. -or .. ab Juba ad eum est missus, qui diceret 57, 2.

vibro. proboscide erecta -antique 84, 1.

vicesimus. legionem .. XXV, .. XXVI 60, 1 (2).

vicies. HS XX 97, 2.

vicis, gen. legiones in -em ad extremum agmen evocabat 70, 1.

victor. a) exercitum veteranum -emque 71, 1. b) in quo vos -es existimabatis? H 42, 7.

victoria. cuiusmodi -a esset futura 31, 9 (7). — gen.: s. fautor 2 B. quibus rebus numquam tanta suppeteret .. -ae fiducia, ut 31, 5 (4). neque sibi ullam spem -ae propositam habere H 22, 7 (8). — dat.: s. diffido 2 B. — acc.: ab reliquis copiis adversariorum .. ex fuga collectis se cruentam adeptum .. -am 31, 9 (8). -am propriam se eis brevi daturum 32, 1. suarum quisque partium expetebant -am H 25, 6 [b. Abr. Gregor. s. q. ex partium virorum]. obtineo s. acies § 8: H 17, 2. s. pario a) 2 B. inter bellatores principes dubia erat posita -a H 25, 5 (6). -am sibi propriam a dis .. portendi 32, 2. ut tali condicione contenderent ad -am H 29, 7. post Sullae -am sub Hiempsalis .. erant dati potestatem 56, 3 (4). — abl.: s. de § 6: 2 B. s. ex § 12: 2 B. ut etiam caedendo in ipsa -a defetigati vincerentur 19, 3 (2). ut .. hanc virtutis constantiam in tua -a, non in illius calamitate praestarem H 17, 1. pro cuius (exercitus) dignitate -aque amplius XXX tot annis depugnavi 45, 3.

victus, us. -us sui mercandi gratia 62, 4. quae (res) ad -um parari solent 43, 1. quae (res) ad -um pertinent 47, 6.

video. I) 1) sehe, erblicke a) α) non prius -it turmas Jul, quam suos caedi .. sensit 40, 2. β) nuntiatur ei copias hostium haud longe ab sese visas 12, 1. luna hora circiter VI visa est H 27, 3. b) α) M: Aquinum cum C. Saserna colloquentem -erunt 57, 1. — in Africa contra magnas copias .. se expositos -ebant 10, 3 (4). cum aciem derectam -isset H 29, 3. virtutis insignia proposita -erent H 32, 2. β) ea (castra) quoque ab Julianis teneri -ent 85, 5 (6). ähnl. H 22, 1. 2) sehe ein a) cum .. contra magnam vim hostium artificio magis quam viribus decernendum -eret 14, 1. ähnl. 84, 3. b) abhorrere eos -et 73, 4 (5).

II) videor 1) scheine, erscheine: m. inf.: reliquae (naves) .. Uticam versus petere visae sunt 7, 3. ut quasi despexisse Caesarem -eretur 82, 1. ut procul simplex esse acies media ab legionariis militibus -eretur 59, 3. ut cum virtute interfecti esse -erentur 94, 1. ut prope -eretur finem bellandi duorum dirimere pugna H 25, 5 (6). 2) unpers. u. prägnant a) α) non est visa ratio ad oppugnandum .. commorandi 5, 1. non est visa ratio propius accedendi .. ad oppidum 48, 1 (2). β)

non . -etur esse praetermittendum de virtute militis 84, 1. b) m. acc. c. inf.: rex Juba cognitis Caes. difficultatibus . non est visum dari spatium convalescendi 25, 1.

vigil. partim tempestate impediti -es non poterant diligentiam praestare, partim illo responso deterrebantur H 3, 7. praesidium, -es iugulant H 35, 4.

vigilia. immer im abl. a) -a II noctis 47, 1. ähnl. (m. noctis) 67, 1. H 11, 2. b) -a prima 87, 1. ähnl. 87, 2. 62, 5. 65, 2. 68, 2. 79, 1. H 3, 3. 9, 2. 12, 4. 16, 1. 19, 1. 32, 5 (4). 36, 5. — qui a IV -a usque ad horam X diei nihil gustasset 69, 5. Pompeium de III -a in acie stetisse H 28, 1.

viginti. a) α) camelis XXII 68, 4. elephanti CXX 1, 4. 19, 3 (5). hominum milia XXII H 34, 5 (4). XXVII navium 62, 2. β) levis armaturae XXVII occisis 61, 3 (4). adversariorum ceciderunt CXXIII H 15, 4. ex quibus effugerunt CXX H 21, 3. ceciderunt ex levi arm. CCCXXIV H 24, 6. b) naves XX .. longas H 37, 2.

vigor. s. hilaritas 1 B.

villa. erat in eo campo .. -a permagna turribus IV exstructa; quae Labieni prospectum impediebat 40, 1. -as exuri 26, 5 (6). ad -am suam cum M. Petreio .. se confert 91, 4 (5). proficiscitur circum -as frumentatum 9, 1. ähnl. 67, 2. ut in agris et in omnibus fere -is sub terra specus .. clam habeant 65, 1. interdiu in -is latitando tandem .. in regnum pervenit 91, 1.

vinco. ut etiam caedendo in ipsa victoria defetigati -erentur atque a suis superarentur 19, 3 (2).

vindico. paene oppressam .. Italiam urbemque R. in libertatem -avit 22, 2.

vinea. Caesar in munitionibus .. aggerem -asque agere instituit H 7, 2 (1). materies, unde soliti sunt turris ac -as facere H 41, 5 (4) [so Dt, wie auch N meint; d. Hss. turris agi ohne vin.].

vinum. magno invento hordei, olei, -i, fici numero 67, 2. -o, oleo ceterisque rebus, quae ad victum parari solent, corruptis 43, 1.

vir. s. victoria (acc.) H 25, 6. s. centurio H 23, 5 (6). ex itinere loricatos -os fortes cum equitatu ante praemisit H 4, 1 (2).

virgultum. secum extulerunt -a, crates ad fossas complendas H 16, 2.

virtus. a) α) Tüchtigkeit de levi armatura et equitatu longe et -e et numero nostri erant superiores H 7, 6 (5). -e freti repulsos .. oppido represserunt H 16, 3 (4). adversarios non -e eorum (= suorum) confidere 79, 1. β) Stärke quo .. miles noster speciemque et -em bestiae (elephanti) cognosceret 72, 4. b) α) Tapferkeit, kriegerischer Mut quorum nisi summa -us fuisset H 23, 7. quibus mons, non -us saluti fuit H 24, 4 (5) [Fl nox statt mons]. — gen.: ut .. hanc -is constantiam in tua victoria .. praestarem H 17, 1. fautorum voluntas magnum utrimque -is incitamentum habebatur H 25, 6 [so ergänzt Dt]. -is insignia proposita viderent H 32, 2. — acc.: ut veteranorum -em aemularentur 81, 2. ex utroque genere pugnae cum parem -em ad bellandum contulissent H 31, 3. neque in otio concordiam neque in bello -em ullo tempore retinere potuistis H 42, 5. ob -em turmae Cassianae donavit milia XIII H 26, 1. per -em, non per dolum dimicare 73, 2. propter -em .. adversarios timore eorum opera afficiebant H 31, 4. — abl.: tali -e et constantia [futurum] me in te praestabo H 19, 4. quorum -e alacri .... H 25, 7. eximia -e proelium facere H 31, 5. acriter eximia -e plures cum agerent (= repellerent) H 28, 3 (4). hic etsi -e nostri antecedebant H 31, 1. ordines in meo exercitu beneficio, non -e consecuti 54, 5. -e militum nostrorum .. repulsi H 12, 6. tua -e superati H 17, 3. — s. cum § 20: 2 B. non videtur esse praetermittendum de -e militis 84, 1. s. -em § 11 u. 26 je 1 B. (vgl. aversor). β) tapfere That -es veteranorum proeliaque superiora commemorans 81, 1.

* quarum (legionum) laudibus et -e .... H 42, 7.

vis. [vi dat. 69, 2]. 1) Kraft, Stärke, Gewalt a) gravatis pondere tentoriis aquarumque vi subrutis disiectisque

47, 6 [aquae N Hf D K]. quae vis tempestatis ita obscurabat, ut H 3, 5. b) α) equitibus suis hostium vi oppositis 69, 2. — non hostium vi et metu commotus .. se timidum .. praebebat 31, 8 (6). quod (oppidum) .. summa vi .. erat defensum 67, 1. β) sauciis ac defetigatis integros recentioribusque -ibus equites sumministrare 78, 6. — (Antistius) fidens -ibus .. sibi parem esse neminem agitare coepit H 25, 3. s. contorqueo 2 B. cum suorum paucitate (contra magnam vim hostium) artificio magis quam -ibus decernendum 14, 1. gladio proboscidem .. caedere quantum -ibus poterat non destitit 84, 3. 2) a) Gewalt, Gewalttätigkeit si qua oppida vi ceperat H 1, 4. partim precibus p. vi magna comparata manu H 1, 2. cum centuriones .. vi continerent milites, ne 82, 4. castellum .. vi expugnando est potitus 36, 4. Leptim .. oppugnare ac vi irrumpere 29, 2 (3). vi oppido potiti 87, 2 (1). b) Gewalt, Angriff quorum vis repressa (est) a nostris H 12, 5. s. sustineo a) 3 B. equites Caes. vi universae subitaeque hostium multitudinis pulsi 52, 2. 3) Menge, Masse cum .. nuntiarentur adversariorum copiae, .. levis armaturae magna vis 1, 4. contra s. ob. 1) b) 14, 1.

vita. se .. paratos esse sibi, quoad -a suppeteret, oppidum seque ei reservare 92, 1. quae res eorum -ae fuit subsidio H 40, 6. s. concedo a) 1 B. u. b) 4 B. -am sibi neque amplius quicquam deprecatur 89, 4 (3). certum est (mihi) vobis -am et pecuniam donare 44, 4. qui -am sibi peteret H 18, 7 (6). quod mihi -am incolumitatemque .. polliceris 45, 2. ita iumentis .. data (alga) -am eorum producebant 24, 4. s. tribuo 2 B. quibus .. de -a .. desperantibus 90, 2 (4).

vitium. Schaden propter multitudinem telorum turris lignea .. ab imo -um fecit usque ad tabulatum II H 19, 1.

vito. a) α) hostium iacula -are 16, 4 (3). equites .. hostium pilum militis cursu facile -abant 15, 1. β) ut consuefaceret milites .. cognoscere .., quid sequi, quid -are conveniret 73, 2 (3). b) illi veloci cursu periculum facile -abant 71, 2 (4).

vivus. s. potior b) 2 B. — alios -os abduxerunt H 21, 2. s. capio § 6 u. 7: 5 B. incolas .. -os constrictosque in flammam eiciunt 87, 2 (1). is (servus) -us est combustus H 20, 3.

vix. 1) a) cum .. haberet .. equites v. DC 1, 1. — ut v. .. pauci effugerunt H 6, 5. b) elephanti multorum annorum doctrina .. v. edocti 27, 2 (3). v. fuga sibi peperit salutem 50, 4 (6). ut v. proximum agnoscere possent H 3, 6. ut eques .. v. se defendere posset H 23, 7. 2) v. periculo liberatus petiit .., ut H 22, 5.

vociferor. -antibus legionariis H 25, 2.

volo, volui. 1) a) α) neque, ut ipse -uit, equitatum sibi praesidio habuit H 2, 3 (4). β) se omnia facturos, quae vellet 7, 1. ut reliqua, quae vellet, perageret 57, 2. id .. adversarios minime velle H 6, 1. ut ab eo, quae vellent, de bello requirerent H 32, 8 (7). b) quid sibi vellent 87, 7 (5). 2) a) ut in quas quisque partes vellet proficisceretur 88, 2. b) m. inf.: 1, 1. 6; 1. 11, 4. 19, 3. 35, 4. 40, 5. 50, 1. 2. 51, 3 (4). 4 (5). 63, 5 (6). H 28, 1. 42, 4. 3) m. acc. c. inf.: neque eam rem eos -uisse (se) scire 11, 4. — neque primo adventu convulnerari exercitum -ebat 5, 1. quae fieri -ebat 31, 4 (2). quid fieri vellet 46, 1. 4) m. coni.: maxime vellem .. homines suae petulantiae .. finem fecissent 54, 2.

voluntas. 1) Wunsch fautorum -as magnum utrimque virtutis incitamentum habebatur H 25, 6 [so Dt; f. -as hab. N Hf D K]. 2) Zuneigung, Wohlwollen deorum -e studioque erga Caesarem transfuga suos cives facit certiores 74, 2 (3).

voluptas. s. laetitia 1 B.

voraginosus. palustri et -o solo H 29, 2.

vos. s. tu.

vulnero. nur in Af. a) compluribus -atis 75, 6 (7). 78, 8. multis -atis 70, 6. — complures duces ac fortissimus quisque interfecti -atique sunt 78, 10. equites Iul. .. a levi armatura Num. -abantur 78, 7. ex suo

exercitu inlustres urbanos .. complures aut -arunt aut interfecerunt 85, 6 (7). b) pedites .. latere nudato a proximis Numidis iaculis -abantur 15, 1.

vulnus. ipse suis manibus -us crudelissime divellit 88, 4. -us obligare 88, 4. — s. afficio c) 7 B. elephans -e ictus 84, 1. iumenta ex nausea recenti, siti, languore, paucitate, -ibus defetigata 18, 4.

vultus. -u atque sermone, quo superiore tempore usus fuerat, cum dormitum isset 88, 3. s. hilaritas 1 B.

Zusätze:

Die Orthographie der Citate ist die Brambach'sche.

S. 56 ist hinter dem Art. dimitto einzusetzen: **dirigo** s. **derigo.**

S. 99 bezeichnet PP in dem Art. insula = neue Jahrbücher f. Philol. u. Pädag.

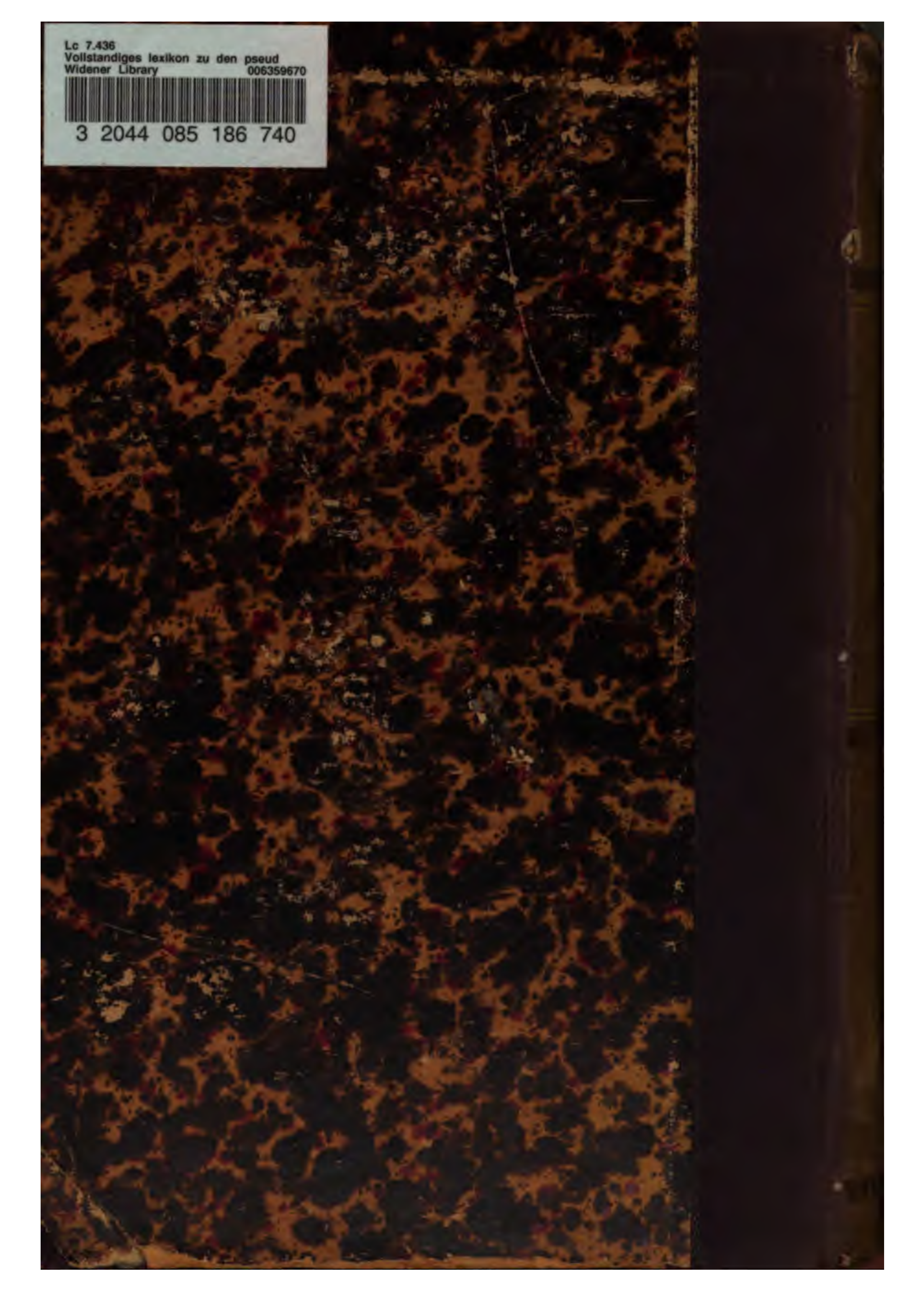
S. 228 vgl. zu H 12, 2 in § 19: Draeger II 853.

Berichtigungen:

S. 312 l. Sp. Z. 23 v. u. ist H vor 87 zu streichen.
„ 312 § 8 teile ab erup-tionem.
„ 313 r. Sp. Z. 9 v. o. ist vor 8 einzusetzen: §
„ 317 im Art. inimicitia teile ab: sus-ceptis.
„ 317 r. Sp. Z. 3 v. u. lies -enti statt -i.
„ 323 l. Sp. Z. 11 v. u. ist) zu setzen statt].
„ 331 l. Sp. Z. 7 v. o. ist vor 19 einzusetzen: §
„ 332 l. Sp. Z. 2 v. u. lies fratris.
„ 332 r. Sp. Z. 3 v. o. lies fratri.
„ 334 Z. 3 im Art. lux lies 19, 3. 5. statt 19, 3 (5).
„ 336 l. Sp. Z. 20 v. u. lies Gewaltthätigkeit.

Lc 7.436
Vollstandiges lexikon zu den pseud
Widener Library 006359670
3 2044 085 186 740